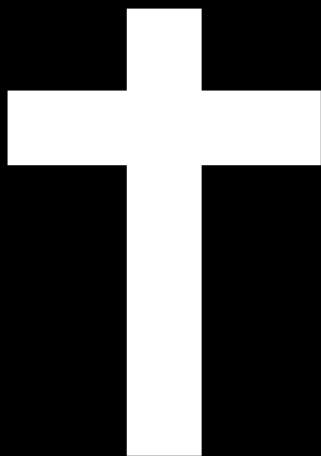

Ra 'Ra'yo
Testamento

New Testament in Otomi, Mezquital (MX:ote:Otomi, Mezquital)

Ra 'Ra'yo Testamento

New Testament in Otomi, Mezquital (MX:ote:Otomi, Mezquital)

copyright © 2008 Wycliffe Bible Translators, Inc.

Language: Otomi, Mezquital

Translation by: Wycliffe Bible Translators, Inc.

Otomi, Mezquital

ote

Mexico

Copyright Information

© 2008, Wycliffe Bible Translators, Inc. All rights reserved.

This translation text is made available to you under the terms of the Creative Commons License: Attribution-Noncommercial-No Derivative Works. (<http://creativecommons.org/licenses/by-nc-nd/3.0/>) In addition, you have permission to port the text to different file formats, as long as you do not change any of the text or punctuation of the Bible.

You may share, copy, distribute, transmit, and extract portions or quotations from this work, provided that you include the above copyright information:

You must give Attribution to the work.

You do not sell this work for a profit.

You do not make any derivative works that change any of the actual words or punctuation of the Scriptures.

Permissions beyond the scope of this license may be available if you contact us with your request.

The New Testament

in Otomi, Mezquital

© 2008, Wycliffe Bible Translators, Inc. All rights reserved.

This translation is made available to you under the terms of the Creative Commons Attribution-Noncommercial-No Derivatives license 4.0.

You may share and redistribute this Bible translation or extracts from it in any format, provided that:

You include the above copyright and source information.

You do not sell this work for a profit.

You do not change any of the words or punctuation of the Scriptures.

Pictures included with Scriptures and other documents on this site are licensed just for use with those Scriptures and documents. For other uses, please contact the respective copyright owners.

2014-04-30

PDF generated using Haiola and XeLaTeX on 25 Nov 2022 from source files dated 29 Jan 2022
c6437f19-566b-5232-8b2a-5c88e5a5622b

Contents

NSAN MATEO	1
NSAN MARCO	55
NSAN LUCA	89
NSANJUA	147
RA ECHO	189
RA ROMANU	243
RÁ MŪDI RA CORINTIO	267
RÁ ÑOHO RA CORINTIO	291
RA GALATA	307
RA EFESIO	316
RA FILIPENSE	325
RA COLOSENSE	331
RÁ MŪDI RA TESA- LONICENSE	337
RÁ ÑOHO RA TESA- LONICENSE	341
RÁ MŪDI RA TIMOTEO	344
RÁ ÑOHO RA TIMOTEO	350
RA TITO	354
RA FILEMÓN	357
RA EBREO	359
RA SANTIAGO	377
RÁ MŪDI RA PEDRO .	383
RÁ ÑOHO RA PEDRO .	390
RÁ MŪDI RA XUUA . .	394
RÁ ÑOHO RA XUUA . .	400
RÁ HÑU RA XUUA . .	401
RA JUDA	402
RA APOCALIPSI . . .	404

NSAN MATEO RA MAÇA HOGA T'ØDE NÚ'À BI 'YOFO NSAN MATEO

*Yá m̄di ja'i de ra Jesucristo
(Lc. 3:23-38)*

¹ Nurá m̄di nuna t'ofoná ma da mā to'o gue'ᵁ yá mbøxita ra Jesucristo. 'Na de gue'ᵁ ndu ra Davi ne ndu ra Abrá.

² Ra Abrá bi me'tsa 'nará t'ᵁ rá thuhu ra Isaac, y ra Isaac bi me'tsa 'nará t'ᵁ rá thuhu ra Cobo, y ra Cobo bi me'tsa 'nará t'ᵁ rá thuhu ra Judá co ma'ra yá cu. ³ Ra Judá co rá 'behñá rá thuhu ra Tamar bi me'tsa yoho yá t'ᵁ yá thuhu ra Fare ne ra Sara. Y ra Fare bi me'tsa 'nará t'ᵁ rá thuhu ra Esrom, y ra Esrom bi me'tsa 'nará t'ᵁ rá thuhu ra Aram. ⁴ Y ra Aram bi me'tsa 'nará t'ᵁ rá thuhu ra Aminadab, y ra Aminadab bi me'tsa 'nará t'ᵁ rá thuhu ra Naasón, y ra Naasón bi me'tsa 'nará t'ᵁ rá thuhu ra Salmón. ⁵ Y ra Salmón co rá 'behñá rá thuhu ra Raab bi me'tsa 'nará t'ᵁ rá thuhu ra Boos, y ra Boos co rá 'behñá rá thuhu ra Rut bi me'tsa 'nará t'ᵁ rá thuhu ra Obed, y ra Obed bi me'tsa 'nará t'ᵁ rá thuhu ra Isaí. ⁶ Y ra Isaí bi me'tsa 'nará t'ᵁ rá thuhu ra Davi nú'á bi ndá de ya me Israel. Y ra ndá Davi bi me'tsa 'nará t'ᵁ rá thuhu ra Salomó, y nurá nana ra Salomó go gue'á mrá 'behñá hmaha ndu ra Uría.

⁷ Y ra Salomó bi me'tsa 'nará t'ᵁ rá thuhu ra Roboam, y ra Roboam bi me'tsa 'nará t'ᵁ rá thuhu ra Abías, y ra Abías bi me'tsa 'nará t'ᵁ rá thuhu ra Asa. ⁸ Y ra Asa bi me'tsa 'nará t'ᵁ rá thuhu ra Josafa, y ra Josafa bi me'tsa 'nará t'ᵁ rá thuhu ra Joram, y ra Joram bi me'tsa 'nará t'ᵁ rá thuhu ra Usía. ⁹ Y ra Usía bi me'tsa 'nará t'ᵁ rá thuhu ra Jotam, y ra Jotam bi me'tsa 'nará t'ᵁ rá thuhu ra Acás, y ra Acás bi me'tsa 'nará t'ᵁ rá thuhu ra Esequía. ¹⁰ Y ra

Esequía bi me'tsa 'nará t'ᵁ rá thuhu ra Manase, y ra Manase bi me'tsa 'nará t'ᵁ rá thuhu ra Amón, y ra Amón bi me'tsa 'nará t'ᵁ rá thuhu ra Josía. ¹¹ Y ra Josía bi me'tsa 'nará t'ᵁ rá thuhu ra Jeconía co ma'ra yá cu. Y nuya pa'ᵁ mi ts'ixa nts'ahni ya me Israel pa ja ra hnini Babilonia.

¹² Ha nuya pa'ᵁ ra Jeconía bi me'tsa 'nará t'ᵁ rá thuhu ra Salatiel, y ra Salatiel bi me'tsa 'nará t'ᵁ rá thuhu ra Sorobabel. ¹³ Y ra Sorobabel bi me'tsa 'nará t'ᵁ rá thuhu ra Abiu, y ra Abiu bi me'tsa 'nará t'ᵁ rá thuhu ra Eliaquim, y ra Eliaquim bi me'tsa 'nará t'ᵁ rá thuhu ra Asor. ¹⁴ Y ra Asor bi me'tsa 'nará t'ᵁ rá thuhu ra Sadoc, y ra Sadoc bi me'tsa 'nará t'ᵁ rá thuhu ra Aquim, y ra Aquim bi me'tsa 'nará t'ᵁ rá thuhu ra Eliud. ¹⁵ Y ra Eliud bi me'tsa 'nará t'ᵁ rá thuhu ra Eleasar, y ra Eleasar bi me'tsa 'nará t'ᵁ rá thuhu ra Matán, y ra Matán bi me'tsa 'nará t'ᵁ rá thuhu ra Cobo. ¹⁶ Y ra Cobo bi me'tsa 'nará t'ᵁ rá thuhu ra Jose nú'á to'o rá dame ra Maria. Y ra Maria go gue'á rá nana ra Jesu nú'á bi thu'mbabi nehe ra Cristo nú'á rá 'mehni Ajuá pa e da ndá.

¹⁷ Y de gatho yá mbøxita, yá danga xita ne yá xita'á, desde ra Abrá asta ra Davi mi 'ret'amagoho'ᵁ. Nepu yá mbøxita, yá danga xita ne yá xita'á, desde ra Davi asta nu mi ts'ixa nts'ahni ya me Israel pa ja ra hnini Babilonia mi 'ret'amagoho ya xita. Y yá mbøxita, yá danga xita ne yá xita'á, desde mi ts'ixa nts'ahni asta bi 'm̄i ra Jesucristo mi 'ret'amagoho ya xita.

*Rá 'bui ra Jesucristo
(Lc. 2:1-7)*

¹⁸ Y nunabya go guehna ra 'bede de rá 'bui ra Jesucristo: Ra Maria xqui t'adi pa da nthatui ra Jose, pe himbi 'm̄hui 'bestho. Nepu nu'á bi nda'thi co rá ts'edi rá Maça Ndáhi Ajuá. ¹⁹ Pe ra Jose mrá hoja'i hangue himbi ne da 'betua

rá tsa ra Maria co ya ja'i, mi ne da hyεpu mant'aguitho pa ya hinxa nthatuihma. ²⁰ Nu'á bi beni gue ya hinda nthatui ngue'a bi badi gue ya mi da'thi'a. Pe Ajuá bi mēhna 'nará εnxe pa bi zofa dega t'i ne bi 'ñembabi:

—Nu'i nogue Jose rá t'ua'i ra nda Davi, ogui beni gui hyεpu. Ogui tsu gui nthatui ra Maria, ngue'a nu'á da'thi pe co rá ts'edi ra Maca Ndahi. ²¹ Nu'á ma da me'tsa 'nara zi batsi, y nura zi batsi'a gui hñu'mbabi drá thuhu ra JESU, ngue'a go gue'a ma da pøhø yá ja'i de yá ts'oqui.

²² Bi njabu pa bi nja ngu nú'a xqui mangua 'na de nuyá 'mehni Ajuá maya'bu gue bi 'ñena:

²³ 'Nara nxutsi ma da nda'thi da 'mu rá batsi ne da thu'mbabi rá thuhu Emanuel. Nú'a ra thuhu'a rí bøni da 'ñena, Ajuá 'bui con guecju.

²⁴ Nepu bi nuhu ra Jose, ne bi nthatui ra Maria ngu nú'a xqui xipa rá εnxe Ajuá. ²⁵ Pe himbi hñuxui asta himbi 'mui rá madi t'u, ne bi hñu'mbabi rá thuhu ra Jesu.

2

'Raya badi e bi c'a'tsa ra zi batsi

¹ Nú'u ya pa mrá nda ra Erode, gue'bu bi 'mui ra Jesu ja ra hnini Belé de ra hai Judea. Ne de nuya pa'u 'raya hoga badi bi 'ñehe de yabu ya hai ngue mbøxyadi. Bi 'ñehe'u ne bi zøhø ja ra hnini Jerusale. ² Nepu bi 'ñani'u bi 'ñena:

—¿Habü de guecua di 'bui rá nda ya xodyo nú'a ja guehya xa 'mui? Ngue'a stá hanthe 'nara tsø de bøxyadi y dí pahe gue go gue'a 'nara nt'udi gue xa 'mui 'nara nda, hangue stá ehehe pa ga nsundahe'a.

³ Y nu mi 'yøde ra nda Erode njabu, xi bi ntsu ne bi du rá mui, ne gatho ya me Jerusale bi ntsu nehe, ne bi du yá mui. ⁴ Ra nda Erode 'bestho bi zohna ya nda gá macja

ne ya xahnate de rá ley ra Moise pa bi 'yambabi'u te mi mangua yá he'mi, habü dí 'mui ra Cristo nú'a ma da nda. ⁵ Y nu'ú bi 'ñembi:

—Ma da 'mui Belé de ra hai Judea, ngue'a njabu bi 'yofa rá 'mehni Ajuá gue bi 'ñena:

⁶ Nú'ahu gyá menguhu Belé de ra hai Judá,

ma'na xa t'e'ts'a ri nsuhu de gatho ma'ra ya hnini de ra hai Judá,

ngue'a de gue'ahu ma da bønga 'nara nda nú'a da supa rá hnini Ajuá nú'a rá thuhu Israel.

⁷ Nu'bú ra Erode bi ñaseui 'ramats'u ya badi ne bi 'yambabi'u ha'mu xqui hyanda ra tsø. ⁸ Nepu bi 'ñembi:

—Rí maha Belé, 'yohu gui 'ñanihu xá hño habü di 'bui ra batsi, y nu xcrí tsahu güi penju gui xicaguihu pa ga ma ga nsundaga nehe.

⁹ Y nu mi 'yøde nú'a bi mangua ra nda, nu'ú bi ma. Nepu nú'a ra tsø xqui hyant'u mbøxyadi mi 'bet'o de gue'u mi utua ra 'ñu asta himbi tsøni habü mi 'bui ra zi batsi ja bi 'maini ra tsø. ¹⁰ Nepu ya badi bi hyanda ra tsø bi 'mai ja 'nara zi ngu, ne xi bi johya'u. ¹¹ Y bi yat'i'u ja ra ngu ne bi hyanda ra zi batsi co ra Maria nurá nana'a, ne bi ndandiñahmu'u pa bi nsunda ra zi batsi, ne bi xo'tsa yá 'me'tsi mi hña, ne bi umba ya 'baha dega oro ne ra t'uts'i ne 'nara ñani mi yani xá cahi mrá thuhu ra mirra. ¹² Ha nuya badi bi xipabi Ajuá dega t'i gue hinda mengui'u pa da xipabi ra Erode habü xqui zudi ra zi batsi. Hangue nu'ú bi pacua ra 'ñu pa bi mengui ja yá hai.

Ra Jose bi zixara batsi cora nana pa Egipto

¹³ Nu mi menga ya badi, Ajuá bi mehna 'nará εnxe pa bi zofa ra Jose dega t'i ne bi 'ñembi:

—Nangui ne tsixa ra zi batsi co rá nana, pøñhu yabu de guecua. Rí

maha ja ra hai Egipto gui 'ba'tuah_u ra nda Erode ngue'a nu'á ma da hyonga ra zi batsi pa da hyo, y ja bá 'buhni'ú asta hinga xi'a'i güi penju.

¹⁴ Nu'bu'á ra Jose bi nangui 'bestho ra xuui'a ne bi zixa ra zi batsi co rá nana pa bi ma Egipto. ¹⁵ Y ja bá 'buhni'ú asta himbi du ra Erode. Hangue bi nja ngu nú'a xqui manganá rá 'mehni Ajuá gue Ajuá bi 'ñena: “Dá pampa ra noya ma T'ú pa da bøni de Egipto.”

Ra nda Erode bi manda da thoya t'uca ts'unt'ú nú'ú mi 'bu' Belé

¹⁶ Nep_u ra Erode xi bi bø rá cue nts'edi ngue'a xqui hyat'a ya badi. Hangue bi manda da tho gatho ya zi batsi nú'ú mi 'bui gatho rá nguni Belé, nú'ú mi p'e'tsa yo nje'ya pa ri gai, ngue'a xqui xipa ya badi gue ya mi p'e'tsa ngu yo nje'ya de xqui hyanda ra tsø. ¹⁷ Y bi njabu ngu nú'a xqui manganá ra Jeremía rá 'mehni Ajuá ne bi 'ñena:

¹⁸ Bi nt'øde ya dangá ts'oni ja ra hai de Ramá ne ya hmafi, ngue'a ra Raque xqui thopabi gatho yá zi batsi, hangue mi zoni ne himbi za to bi hyo'ti.

¹⁹ Nep_u ya de bi du ra Erode, nu'bu'á Ajuá bi mehna ma'na'qui 'nará enxé pa bi zofo ra Jose dega t'i nuni Egipto, ne bi 'ñembi:

²⁰ —Nangui ne tsixa ra zi batsi co rá nana ne ri maha ja ri haihu Israel ngue'a ya xa du nú'a to'o mi hongá ra zi batsi pa xa hyo hmaha.

²¹ Nu'bu'á nu'á bi nangui bi zixa ra zi batsi co rá nana y bi mengui pa ja yá hai Israel. ²² Pe ra Jose bi 'yøde gue ra Arquelao rá t'ú ra Erode go mrá mpøte de rá 'b'efi rá dada ne bi nda ja ra hai Judea, hangue mi tsu da zøni ja nú'a ra hai'a. Nu'bu'á Ajuá bi xipi dega t'i gue da ma ja ra hai Galilea. ²³ Y bi zøni'ú bi 'mahni ja 'nara hnini rá thuhu Nasare, pa bi njabu ngu nú'a xqui manganá 'rayá 'mehni Ajuá gue

ra Jesu ma da t'embabi gue ra me Nasare.

3

Ra Xuua Xi'tsate mi zofoya ja'i ja rambonthi

(Mr. 1:1-8; Lc. 3:1-9, 15-17; Jn. 1:19-28)

¹ Mefa bi mudi ra Xuua Xi'tsate bi zofo ya ja'i ja 'nara mbonthi nuni Judea. ² Ne mi xipa ya ja'i mi ena:

—Ntsø'mhu ne ñobrihu ngue'a ra nda de mahets'i ya 'bestho xa 'ñepu pa da nda.

³ Nura Xuua go gue'a ra ja'i xqui manganá ra badi Isaía maya'bu gue ma da 'ñehe, ne bi 'ñena:

'Nara ja'i ma da ña nts'edi ja ra mbonthi ne ma da 'ñena: “Hocuahá xá hño rá 'ñu ra zi Hmu, juanhu gatho ya ts'aca'ñu.”

⁴ Y nu'a mrá he ra Xuua, mri hñe dega xicameyo, ne mri ngut'a 'nara ngut'i dega xifri. Y numrá hñuni'a, mi tsi ya hoga nc'oto ne ya t'afi dega sefi. ⁵ Y xi mi tsøni ndunthi ya ja'i habu mi 'bu'a pa da 'yøde nú'a mi mañ'a, nuya me Jerusale ne gatho ya me Judea, ne gatho nuya ja'i mi 'bui ja rá nthets'i ra dathe Jordá. ⁶ Nep_u ra Xuua mi xi'tsa ya ja'i ja ra dathe Jordá nú'ú mi njuani de yá ts'oqui.

⁷ Y ndunthi ya fariseo ne ya saduceo mi tsøni habu mi xi'tsate ra Xuua. Nu'á mi t'embi gue ya fariseo ne ya saduceo po nú'a ra jamfri mi p'e'tsi'ú. Ora bi hyanda ra Xuua mi tsønini'ú bi 'ñembabi:

—¡Nú'ahu gyá ts'o'maihu gui njahu ngu ya zate qu'eña! ¿Hanja xcá ehehuua? ¿Ha gui ne gui 'ba'tuabihu hmaha rá cue Ajuá xa 'ñepu? ⁸ Mahyoni gui 'yøthu nú'a xá hño pa da hnequi gue xi majuaní ya xcá ntsø'mhu de ri ts'oquihu. ⁹ Ogrí 'ñets'ihu gui 'ñeñhu gue ngue'a yá t'ú'a'ihu ra Abrá hinda ma da zu'ahu rá cue Ajuá. Ngue'a nuga dí xi'ahu gue Ajuá tsa da 'yøt'e asta nuya ya do nehe da nja'i y da nt'ú de ra Abrá.

10 Y dí xi'ah_u gue nubya ya 'bui 'na to'o h_a ra t'égui pa da zecua yá 'y_u ya za. Gatho nú'a ya za hingui unga yá hoga fruta da ts'equi pa da thòt'a ja ra tsibi. 11 Nuga dí xi'ts'a'ih_u co ra dehe ngue'a ya gá ntsò'mh_u de ri ts'oquih_u, pe xa 'ñep_u ma'na bra 'bēfa de gueque nú'a to'o ma da xi'ts'a'ih_u co ra Māca Ndāhi nú'a ma da 'mūi ja ri corasoh_u ne xi di ja rá ts'edi ngu ra tsibi. Nú'a bra 'bēfa de guecagui xi ma'na ja rá ts'edi y hindi 'ñepcagui nixi ga hā'tsuabi yá thiza. 12 Y nu'á h_a, go gue'a tsa da mica ra trigo ne da munts'a nú'a xá hño pa da mē'tsi, y nura paha da 'ueque pa da tsat'a ja ra tsibi nú'a hinhya'm_u ma da huet'i.

Rá sistehe ra Jesu

(Mr. 1:9-11; Lc. 3:21-22)

13 'Mēfa ra Jesu xquí 'ñehe de Galilea pa mri ma ja ra dathe Jordá hab_u mi 'b_u ra Xuua pa da nxistehe'a. 14 Pe ra Xuua himi ne da xi'tsa ra Jesu, ne bi 'ñembi:

—¿Ha xcá ehe pa go ga xi'ts'a'i? Nu'i go ri 'ñepi guí xiscagui.

15 Nep_u ra Jesu bi dadi bi 'ñembi:

—Go da xiscaguigue pa njab_u ga ø'tuabih_u gatho yá hmanda Ajuā.

Nu'bú ra Xuua bi xi'tsa ra Jesu. 16 Y nu mi uadi bi nxistehe, bi bōts'e de ja ra dehe, nep_u bi xogui mahets'i ne bi hyanda rá Māca Ndāhi Ajuā bá cai ngu 'nara zi domitsu ne bi 'ñe bi zòhø ja gue'a. 17 Y bi nt'øde 'nara noya de mahets'i ne bi 'ñena:

—Nuni go guehni ma hmāca T'ū, ne xi dí hōpa rá 'mūi.

4

Ra ts'ondāhi mi xaxa ra Jesu

(Mr. 1:12-13; Lc. 4:1-13)

1 Nep_u rá Māca Ndāhi Ajuā bi zixa ra Jesu ja ra 'yo'mtha pa ja da nthēuini ra ts'ondāhi pa da japi hmāhā da 'yòt'a 'nara ts'ot'øt'e.

2 Nuni ja bi beheni ra Jesu hinte bi zi ñote ma pa ne ñote xuui, ne 'mēfa bi z_u ra thuhu. 3 Nep_u de

gue'a bi zòni ra ts'ondāhi há mi 'bui'a, ne bi mudi bi xaxi ne bi 'ñembabi:

—'B_u go gue'e rá T'ū'i Ajuā, japa nuya ya do da nthuhme xā.

4 Pe nu'á bi dadi ne bi 'ñembabi:

—Xa nt'ofō ja ra Māca T'ofō gue ra ja'i hingue hōnse po ra thuhme da 'mūi, gatho nú'a mā Ajuā go gue'a umba rá te ra ja'i.

5 Nep_u ra ts'ondāhi bi zixa ra Jesu ja ra māca hnini Jerusale, ne bi pø'tsa mañā ja ra ndānija. 6 Ne bi 'ñembabi:

—'B_u xi majuani rá T'ū'i Ajuā, 'yēnga ra sagui pa nja'ti, ngue'a xa nt'ofō ja ra Māca T'ofō ne ena njaua:

Ajuā da pēhna yá enxē pa da su'a'i ne da mip'a ri 'yē

pa njab_u hingui tsama'ñ_u ri ua nu xcri tsōnga ja ra hai.

7 Nep_u ra Jesu bi 'ñembabi'a:

—Xa nt'ofō nehe ja ra Māca T'ofō: “Oguí xaxa Ajuā ri Hmu pa gui 'ñena gue da max'a'i.”

8 Nep_u ma'na'qui ra ts'ondāhi bi zixa ra Jesu ja 'nara t'øhø xi mrá hñets'i pa bi yopa xaxi, ne bi 'ñutuabi gatho ya hnini de rá ngūni ra ximhai con gatho yá hño nú'a mi ja. 9 Y bi 'ñembi:

—Gatho nuy_u ya hnini guí handi ga 'ra'i 'b_u gui ndandiñāhmu ne gui nsundagui.

10 Nep_u ra Jesu bi 'ñembi:

—'Uegue de gueque Satá. Xa nt'ofō ja ra Māca T'ofō gue Ajuā ri Hmu go gue'a gui nsunda, ne hōnse'a gui pepabi.

11 Nep_u ra ts'ondāhi 'bestho bi 'uegue de ra Jesu, ne bi zø yá enxē Ajuā bi umbabi te da zi.

Ra Jesu bi mudi rá 'bēfi nuni Galilea

(Mr. 1:14-15; Lc. 4:14-15)

12 'Mēfa bi 'yøde ra Jesu gue ra Xuua Xi'tsate mi ofadi. Nu'bú nu'á 'bestho bi mengui pa ja ra hai Galilea. 13 Y ja bá 'bāhni ja ra hnini Nasare. Nep_u de guehni bi ma bá

'bu Ncapernau guetbu ja rá ñani ra ndehe habu mi ja yá hai ra Sabuló ne ra Neftalí. ¹⁴ Y bi njabu ngu nú'a xqui mąnga ra bađi Isaía de nú'a ra hai'a ne bi 'ñena:

¹⁵ De yuhyadi de ra dađe Jordá ja jani rá hai ra Sabuló ne rá hai ra Neftalí,
ja thohnitho ra 'ñu rí ma pa ja ra ndehe,
ja guehni ra hai Galilea habu 'bui ndunthi ya ja'i nú'u hingyá xodyo.

¹⁶ Y nuya mengu de nú'a ra hai'a xqui 'mēdi hmaha
ja 'nara dąnga 'bexuui,
pe nubyá ha, ya bi nja ra hyats'i ja nú'a ra hai'a.
Njabu gue'a xqui mąnga ra bađi Isaía.

¹⁷ Desde ya pa'u ra Jesu bi mudi bi zofo ya ja'i ne bi 'ñembabi:

—Ntsø'mhu ne ñobrihu ngue'a ya xa zøhø ra Ndą de mahets'i pa da nda.

Ra Jesu bi zofo goho ya mēhua pa dyá nxadi'a

(Mr. 1:16-20; Lc. 5:1-11)

¹⁸ Y ra Jesu mi 'yo ja ra ñanga ndehe Galilea y bi hyandi mi 'yoni yoho ya 'ñøhø mri ncu, 'na de gue'u rá thuhu ra Simu nú'a bi thu'mbabi nehe ra Pedro, ha nu'a ma'na rá thuhu ra Andre, nú'ú mi ent'a yá xit'a ja ra ndehe ngue'a myá mēhua. ¹⁹ Nepu ra Jesu bi zofo'u ne bi 'ñembi:

—Bá ehū tengaguihu y ga u't'a'ihu gui mpehuahu dega ja'i.

²⁰ Nu'bú 'bestho nu'ú bi zopu yá xit'a nepu bi ñeni.

²¹ Y bi 'ño 'na tui'u nepu bi hyandi mi 'yoni má yoho ya 'ñøhø mri ncu, 'na rá thuhu ra Cobo y nu ma'na rá thuhu ra Xuua yá t'u ra Sebedeo, mi o mbo ra motsa co yá dada mi pø'ta yá xit'a. De guehni ra Jesu bi zofo'u.

²² Nepu 'bestho bi zohni'u yá motsa ne yá dada ne bi ñena ra Jesu.

Ra Jesu mi xahna ndunthi ya ja'i
(Lc. 6:17-19)

²³ Nu'bú ra Jesu bi ma bá gat'i gatho rá nguni Galilea y mi cat'a ja yá nija ya mengu de guehni pa mi xahni, y mi hacuabi gatho nu'araza ra hñeni mi pe'tsi'u, y mi 'yo mi zofo'u mi embi gue ya xqui zøhø ra Ndą de mahets'i pa da nda. ²⁴ Y bi ntąnga ra noya gatho ja ra hai Siria, y bá ts'impabi gatho ya da'thi nú'u mi pe'tsa nu'araza ra hñeni ne nú'u mi pe'tsa ya ts'ondahi ne nú'u xqui 'bε yá mfeni ne nú'u mi doua, y gatho mi øthe'a. ²⁵ Y ndunthi ya ja'i bi ñena ra Jesu, ya me Galilea, ya me Decapoli, ya me Jerusale, ya me Judea, ne ya me ri'nandi ra dađe Jordá.

5

Ra Jesu bi nxahnate ja 'nara t'øhø

¹ Ha nu mi hyanda ra Jesu gue ndunthi ya ja'i mi 'ñoui, nu'bú nu'á bi 'uegue de gue'u ne bi bøxa ja 'nara t'øhø ne ja bá hudini'a. Nepu bi zønga yá nxadi ne ja bi munts'iuini. ² Y ra Jesu bi mudi bi xahni'u ne bi 'ñembi:

Nú'u to'o di johya

(Lc. 6:20-23)

³—Njapi nú'u to'o hingui 'ñets'i ja yá mfeni; nú'ú go gue'u ma da 'mui habu ri manda Ajuá, ne da hñani'u gatho ya japi nú'u yá meti Ajuá.

⁴ Njapi nú'u to'o tu yá mui; nú'ú go gue'u ma da thu'mba yá mui.

⁵ Njapi nú'u to'o tsetatho gatho nú'a te epabi; nú'ú go gue'u ma da t'umbabi ra ximhai pa go dyá meti'u.

⁶ Njapi nú'u to'o ne da 'yøt'e nú'a xá hño con gatho yá mui; nú'ú go gue'u da umba Ajuá ngu nú'a ne'u.

⁷ Njapi nú'u to'o ja yá nthecate; nú'ú ma da zətua rá nthecate Ajuá nehe.

⁸ Njapi nú'u to'o xá nt'axi yá mfeni; nú'ú ma da hyanda Ajuá.

9 Njapi nú'u to'o utua yá miq'u'eiuí hanja da 'múi te rá entho; nú'ú go gue'u ma da thu'mbabi dyá bātsi Ajuá.

10 Njapi nú'u to'o thogui ya nt'utsate ngue'a øt'e nú'a xá hño; nú'ú go gue'u ma da 'múi habu ri manda Ajuá, ne da hñani'u gatho ya japi nú'u yá mēti Ajuá.

11 Ha nu'ahú Ajuá da jap'a'ihú ora tsañ'ahú ya ja'i ne utsa'ihú ne jū'ts'ahú ya nc'uamba ngue'a guí tengaguihú. 12 Xi da johyahú ngue'a Ajuá ma da 'ra'ahú 'nara dānga thāhā nuni mahets'i. Njabu nehe bi t'utsa yá 'mēhni Ajuá nú'u mi 'bui ante de gue'ahú.

Nu'ahú guí njahú ngu ra u ne ra ñot'i pa ya meximhai

(Mr. 9:50; Lc. 14:34-35)

13 Nu'ahú guí njahú ngu ra u ri cūqui habu t'u'tsi, ngue'a guí utuahú ra hoga nt'udi ri miq'u'eihú. Ha nu'bu ra u di otho rá 'ñu, nu'bu ¿hanja strá cūhi 'bu? Nu'a ga øthu, ga føthubu pa da net'a ya ja'i ngue'a hinte ri muui.

14 Nu'ahú guí njahú ngu 'nara ñot'i grí yo'tuahú ri miq'u'eihú. Nja ngu 'nara hnini bí tø mañā de 'nara t'øhø hinda za da t'agui, njabu nu'ahú nehe, hinda za guí 'ñaguihú ra hoga'múi. 15 Nehe 'bu ga tsøguehú 'nara ñot'i ne ga co'mhú co 'nara caho, nu'bu hinte da yot'i. Pe nu'bu ga tøtehú habu ga tøtehú, nu'bu hā, da yot'i gatho mbo ra ngu. 16 Nehe njahubu guí udihú 'nara hoga'múi ja yá thandi ri miq'u'eihú pa da hyant'a ri hoga'múihú, ne njabu nu'ú da nsunda Ajuá ra Dada nú'a bí 'bui mahets'i.

Ra Jesu bi mā de rá ley ra Moise

17 Oguí beñhú gue stá ehe pa ga huata ra ley nú'a bi zogui ra Moise, nixi pa ga huata nú'a bi 'yofo ma'ra yá 'mēhni Ajuá ma Dada. Nuga stá ehe pa ga øt'e gatho nú'a bi 'yofo'u, ne pa ga xi'ahú te rí bønga nú'a

bi 'yofo'u. 18 Xi majuañi dí xi'ahú gue hinda nhuata mahets'i ni ra ximhai asta gue'bu hinda t'øt'e gatho nú'a mānga ra Māca T'ofu, ni 'nara noya ni 'nara letra hinda ma da gotho. 19 Nu'a tó'o hinda 'yøt'a gatho nuya hmāda mānga ra Māca T'ofu, masque nú'u xi ya t'uca hmāda, ne njabu nehe da 'ñutua ma'ra ya ja'i pa hinda 'yøt'e, nú'a ra ja'i'a hinte ma da muui ja rá hmāda Ajuá. Pe nu'a tó'o da 'yøt'a gatho nuya ya hmāda ne njabu da 'ñutua ma'ra ya ja'i pa da 'yøt'e, nú'a ra ja'i'a ma da muui ja rá hmāda Ajuá. 20 Dí xi'ahú, oxqui ma guí øthu ngu øt'a ya fariseo ne ya xahnate de ra ley, nú'ú hu yá múi gue øt'a gatho nú'a mānga ra ley pe ya yohmi, ngue'a njabu hinda za guí 'buhu ja rá hmāda Ajuá.

Ra Jesu bi mā de ra cue

(Lc. 12:57-59)

21 Ya xa t'u't'ahú ngu nú'a xqui t'utuabi ndu ri xitahú maya'bu, gue oxqui hñotehú, ngue'a nu'a tó'o hote ma da duxa ra ts'oqui ne pe'tsi te da dādi. 22 Pe nuga dí xi'ahú gue nu'a tó'o da bø rá cue co rá miq'u'eiuí, nú'a ya bi duxa ra ts'oqui ne pe'tsi te da dādi. Ne nu'a tó'o da zanga rá miq'u'eiuí ne da 'ñembi gue ra 'bēmfeni, nú'a ya bi duxa ra ts'oqui ne pe'tsi te da dādi ja ra ts'utbi. Y nu'a tó'o ri utsa rá miq'u'eiuí ne ni pa dí hyandi ne da 'ñembi gue hinte rá fādī, nú'a ma dí gut'i ja ra nidu habu bí zø ra tsibi pa nzantho.

23 'Bu 'na de gue'ahú guí hāmpahú 'nara 'baha Ajuá ja ra nijā ne ja guí beñhāni gue xcá tsø'tuahú rá múi 'nari miq'u'eihú, 24 ja da tsohūni hmāhā ri 'bahahú ne penjū rí maha guí 'yaphú ra pumbate ri miq'u'eihú, ne nu'bu hā, bá e guí umfū ri 'bahahú Ajuá.

25 Nu'bu 'nari ncontrahú da ñap'ahú ne da zix'ahú ja ra ts'utbi,

coh_u 'nara cohi ja ra 'ñu pa ya hingui tsõñh_u ja ra nzaya, ngue'a nu'b_u gui tsõñh_uni da manda'a da jo'ah_u fadi.²⁶ Majuani dí xi'ah_u gue hinda za gui põñh_u de ra fadi asta hingui juth_u gatho ra thai nú'a guí tuh_u.

Ra Jesu bi ma de ra nts'inga medinthati

²⁷ Ya xa t'u't'ah_u ngu nú'a xqui t'utuabi ndu ri xitah_u maya'b_u, gue oxqui nzinga medinthatih_u.²⁸ Pe nuga dí xi'ah_u gue nu'a tó'o da hyanda 'nara 'behñ_a ne da hyøque, ya bi duxa ra ts'oqui, ja ra uenda ya bi zinga 'nara medinthati masque hõnse te bi beni de gue'a.

²⁹ 'B_u nuri dah_u ra 'ñei da ja'ah_u gui 'yøth_u 'nara ts'oqui, ma'na xá hño gui hñaih_u ne gui føthub_u pa hingui 'yøth_u 'nara ts'oqui. Ngue'a ma'na xá hño da 'medi 'na xeni de ri ndo'yoh_u que da t'ent'a gatho ri ndo'yoh_u ja ra nidu.³⁰ 'B_u nuri 'yech_u ra 'ñei da ja'ah_u gui 'yøth_u 'nara ts'oqui, ma'na xá hño gui hyecj_u ne gui føthub_u pa hingui 'yøth_u 'nara ts'oqui. Ngue'a ma'na xá hño da 'medi 'na xeni de ri ndo'yoh_u que da t'ent'a gatho ri ndo'yoh_u ja ra nidu.

Ra Jesu bi ma de ra nxuni

(Mt. 19:9; Mr. 10:11-12; Lc. 16:18)

³¹ Ya xa t'u't'ah_u ngu nú'a xqui t'utua ndu ri xitah_u maya'b_u, gue nu'a tó'o da hyep_u rá 'behñ_a mahyoni da hoca 'nara he'mi dega nxuni.³² Pe nuga dí xi'ah_u gue nu'a tó'o da hyep_u rá 'behñ_a ne hinxa dimba 'nara ts'oqui xa 'yøt'e co ma'na ra ja'i, nu'b_u nura dame'a ri japi da 'yøt'a 'nara ts'oqui 'b_u da hñuxui ma'na ra 'ñøhø. Nehe nura 'ñøhø to'o da nthatui nura 'behñ_a'a, ya ra zinga medinthati.

Ra Jesu bi ma de nú'u ri jura

³³ Nehe ya xa t'u't'ah_u ngu nú'a xqui t'utua ndu ri xitah_u maya'b_u,

gue oxqui jurah_u nú'a hingo ma-juani, ngue'a nú'a guí jurah_u ja rá thandi Ajuá pe'tsi te gui 'yøth_u.

³⁴ Pe nuga dí xi'ah_u, oxqui jurah_u de 'na ni de ma'na, nixi por mahets'i ngue'a ja bí 'b_uhni Ajuá,³⁵ nixi po ra ximhai ngue'a ja guecua net'a Ajuá, nixi por Jerusale ngue'a go gue'a rá maça hnini ra Ndá de mahets'i.³⁶ Nixi gui jurah_u po ri ñaxuh_u, ngue'a hinda za gui japh_u ni 'nari stah_u da t'axqui o da po'tsi.³⁷ Hingue mahyoni gui jurah_u. 'B_u gui mañh_u ra hñ_a h_a, nu'b_u hina hina, ngue'a 'b_u gui jurah_u go bí ehe de ra ts'ondahi.

Ra Jesu bi ma gue hingui ho to da 'ñecate
(Lc. 6:29-30)

³⁸ Ya xa t'u't'ah_u ngu nú'a xqui t'utua ndu ri xitah_u maya'b_u, gue nu'a tó'o da zemba rá da 'na, nehe'a da ts'emba rá da, y nu'a tó'o da do'tua 'nará ts'i 'na, nehe'a da tho'tua 'nará ts'i.³⁹ Pe nuga dí xi'ah_u, oxqui nø'tuabih_u ya ts'o'mei. Nu'b_u da me't'ah_u ri hmih_u ra 'ñei, umf_u nehe ra ngah_a da me't'ah_u.⁴⁰ 'B_u 'nara ja'i da ne da ñap'a'i pa da hñan'a ri pahnih_u, umf_u ri pat'ih_u nehe.⁴¹ 'B_u 'nara ja'i da ne da tu't'ah_u 'nara 'bats'i pa gui 'yoh_u 'na kilometro, hñ_a'tsuah_u ma'na kilometro.⁴² 'B_u 'nara ja'i te da 'ya'ah_u, umf_u, ne 'b_u 'nara ja'i da ne te gui hmiph_u, oxqui cømbah_u, hmiph_u.

Maðih_u nú'u to'o ri utsa'ih_u
(Lc. 6:27-28, 32-36)

⁴³ Ya xa t'u't'ah_u ngu nú'a xqui t'utua ndu ri xitah_u maya'b_u, gue gui maðih_u ri miq'u'eih_u ne gui utsah_u nú'u to'o ri utsa'ih_u.⁴⁴ Pe nuga dí xi'ah_u gue gui maðih_u nú'u to'o ri utsa'ih_u. 'Yaph_u Ajuá da japi nú'u to'o tsañ'ah_u. 'Yø'tuah_u ra hño nú'u to'o utsa'ih_u, ne 'yapabih_u Ajuá po nú'u to'o nøñ'ah_u ne ec'ah_u.⁴⁵ Ngue'a nu'b_u gui øth_u njab_u, nu'b_u h_a, grí hñats'ih_u Ajuá ra

Dada bí 'búi mahets'i nú'a to'o ri japi da bɔxa ra hyadi pa ya hoja'i ne pa ya ts'o'múi, ne ri japi da 'uái pa ya hoja'i ne pa ya ts'o'múi. ⁴⁶ 'Bú grí mađihú hɔnse nú'u to'o ri ma'ahú, ne nu ma'ra ya ja'i hingrí mađihú, hinte ma thahá ma gui hñanihú. ¿Ha gue hingui ɔt'a njabú ya ts'o'múi gá ja'i nehe? ⁴⁷ 'Bú hɔnse ri cuhú gui zɛnguahú ne nu ma'ra ya ja'i hingui umfú ra nɛngua, ¿te ma hño gui ɔthú 'bú? ¿Ha gue hingui ɔt'a njabú nehe nú'u hingyá gamfri? ⁴⁸ Mahyoni gui hñoja'ihú con gatho ri miq'u'eihú, ngu Ajuá ra Dada bí 'búi mahets'i ra hoja'i con gathoguihú.

6

Ra Jesu bi ma de ya hoga 'befi

¹ 'Yɔthú ya hoga 'befi, pe oguí ɔthú pa gui pɔnga ri hmihú, ngue'a 'bú gui ɔthú njabú, hinte ma thahá da 'ra'ahú Ajuá ra Dada nú'a bí 'búi mahets'i. ² Hangué ora gui uñhú 'nara mfats'i pa ya hyoya, oguí xiphú ma'ra te xcá ɔthú ngu ɔt'a ya 'ñets'i. Nú'ú ne dra zant'ua ra trompeta ja yá thandi, ja ya nija ne ja ya tai pa da pɔnga yá hmi. Xi majuani dí xi'ahú gue nu'u ɔt'a njabú ya bi hñanga yá thahá, hangué ya hinte ma thahá tɔ'mi. ³ Pe nu'ahú, 'bú gui uñhú 'nara mfats'i pa ya hyoya, osti pađi ri 'yechú ra ngahá te pɛ ri 'ñeihú. Pásehéhú, oto xqui petuahú. ⁴ Ha masque mant'agui gui unga ri mfats'ihú, pahú gue Ajuá ra Dada handi te xcá ɔt'ehú mant'agui, y nu'á ma da gu't'ahú, pe hinda gu't'ahú mant'agui.

Ra Jesu bi 'ñudi hanja da t'apa Ajuá

(Lc. 11:2-4)

⁵ Ora gui aphú Ajuá, oxqui 'yaphú ja yá thandi ya ja'i ngu ɔt'a ya 'ñets'i pa da pɔnga yá hmi. Nu'ú ri ho da 'yapa Ajuá má 'bai ja ya nija ne ja ya tai. Xi majuani dí xi'ahú, ya bi hñanga yá thahá, hangué ya hinte

ma thahá tɔ'mi. ⁶ Pe nu'ahú, ora gui aphú Ajuá, cuthú mbo ri nguhú ne gui cot'a ri gostihú, ne njabú há, gui 'yaphú Ajuá ra Dada nú'a 'búi habú hindi hnequi. Y nu'á da 'yɔde nú'a gui aphú mant'agui, ne ma da gu't'ahú, pe hinda ma da gu't'ahú mant'agui.

⁷ Ora gui aphú Ajuá, oxqui xqui yop-tahú ya noya ngu ɔt'a nú'u ma'ra ya ja'i hingyá gamfri, ngue'a nu'ú hu yá mui gue 'bú da 'yɔt'a njabú, Ajuá da 'yɔde ne da umbabi nú'a adi'u. ⁸ Pe nu'ahú oxqui ma gui njahúbú ngu ɔt'e'u, ngue'a Ajuá ra Dada ya pađi te ɔt'ahú ra 'bedi. ⁹ Nu'ahú 'yaphú Ajuá njaua:

Ma zi Dada'ihé gui 'búi mahets'i, drá nsunda ri maça thuhu.

¹⁰ Bá ehe gui ndá,

ne dá t'ɔt'a ri paha nuua ja ra ximhai ngu bí t'ɔt'e nubú mahets'i.

¹¹ 'Racje te ga tsihe nubya rapaya.

¹² Ne pungaguihe ma thaihe ngu dí pumbahe nehe nú'u to'o tucje.

¹³ Ne oxqui hocje ga ɔthe ya ts'oqui. Ñangaguihe de ra nts'o, ngue'a go gue'e grá ndá, ne ja ri ts'edi ne ri nsunda pa nzantho. Njabú gue'a.

¹⁴ Nu'bú gui pumbahú nú'u to'o ɔt'ahú ra nts'o'múi, Ajuá ra Dada bí 'búi mahets'i nehe ma da pun'a ri ts'oquihú. ¹⁵ Pe 'bú hingui pumbahú nú'u to'o ɔt'ahú ra nts'o'múi, nu'bú nixi Ajuá ra Dada hinda pun'a'ihú ri ts'oquihú nehe.

Ra Jesu bi ma de ra ayuno

¹⁶ Ora grí ayunahú, oguí ɔt'ehú co ra dumúi ngu ɔt'a ya 'ñets'i pa da fađi gue ri ayuna. Majuani dí xi'ahú gue ya bi hñanga yá thahá, hangué ya hinte ma thahá tɔ'mi.

¹⁷ Pe nu'ahú, ora grí ayunahú, eca ri ñaxuhú ne xuca ri hmihú ngu xcá nzaihú, ¹⁸ pa hinda fađi ua grí ayunahú. Hɔnse Ajuá ra Dada nú'a 'búi habú hindi hnequi, go gue'a

da badi nú'a guí øt'aschehu. Nu'á go handi nú'a guí øthu mant'agui, y ma da gu't'ahu, pe hinda ma da gu't'ahu mant'agui.

Pé'tsa ri hñohu nuni mahets'i
(Lc. 12:33-34)

¹⁹ Oguí nehú guí pé'tshu ndunthi ya hño nuua ja ra ximhai habu da zip'ahu ya zu'ue ne da dec'ahu ra mboxcua ne da bep'ahu ya be. ²⁰ Pé'tsa ri hñohu nuni mahets'i habu bí jo'o ya zu'ue, ne otho ra mboxcua, nixi ya be hinda za da yut'ini da bep'ahu. ²¹ Ngue'a habu guí pé'tsa ri hñohu, ja guehni oda ri mfenihu.

Ra ñot'i de ma ndo'yohu
(Lc. 11:34-36)

²² Nuri dahú go gue'u di yot'a gatho ri ndo'yohu. Hangué nu'bu ri dahú 'bui xá hño, nu'bú di yot'a xá hño gatho ri ndo'yohu. ²³ Pe nu'bu ri dahú hingui 'bui xá hño, nu'bú gatho ri ndo'yohu 'bui ja ra 'bexuui. Nehe guí njahubu guí 'buhu ja ra 'bexuui 'bu hinguí huxa ri thandihu xá hño ja Ajuá.

Hingui tsa to da mepa yoho ya hmu
(Lc. 16:13)

²⁴ Hinda za guí pephú yoho ya hmu, ngue'a njabu 'na grí utsahu ha nu ma'na guí madihu, y 'na de gue'u guí pephú xá hño ha nu ma'na hina. Njabu nehe hinda za guí pephú Ajuá 'bu hønse oda ri mfenihu ya hño de ra ximhai.

Ajuá su gatho yá batsi'a
(Lc. 12:22-31)

²⁵ Hangué dí xi'ahu oguí tu ri muihu 'bu otho te guí tsihu ne 'bu otho te guí hyehu, ngue'a ma'na ri muui da 'yoda ri mfenihu Ajuá que da 'yoda ri mfenihu nú'a te guí tsihu ne nú'a te guí hyehu. ²⁶ Hyanthmahú ya zi ts'intshu, nu'á hingui pot'i nixi xofu ni pé'tsa yá 'metsi, pe Ajuá ra Dada go gue'a umbi te da zi'u. Xihma'ihu, zha gue hingue ma'na gyá hmadihu

que gue'u? ²⁷ ¿To'o 'na de gue'ahu tsa guí japhu ma'na strá hñets'i ri ndo'yohu co ri mfenisichehu? Jo'o ni 'na.

²⁸ Nu'bú, zhanja guí tu ri muihu 'bu otho te guí hyehu? Hyanthu hanja gra nhye ya zi døni 'bai ja ra mbonthi y jo'o to'o ri jamasu. Nu'á hindi mpefi nixi tu yá mui. ²⁹ Dí xi'ahu gue nixi ra nda Salomó masque mi he ya hoga he ne xi mi jababi, pe hints'u mi hnequi mahotho'a ngu ya zi døni. ³⁰ 'Bu Ajuá heta ya døni de ra mbonthi nú'u xá nc'amibya pe dixudi ya da 'yot'i nepu da ts'at'i, xi nu'ahu, zhanja hinguí camfrihu gue Ajuá ma'na da jamasu'ihu que ya døni? ³¹ Hangué odi tu ri muihu guí ñeñhu: "¿Te ga tsihabya? o zte ga hehabya?"

³² Ngue'a nuya 'ñagamfri nzantho tu yá mui 'bu othobi te da zi ne te da hye. Pe nu'ahu odi tu ri muihu, ngue'a Ajuá ra Dada bí 'bu mahets'i ya go pa'a te gatho øt'ahu ra 'bedi. ³³ Hyoñhu 'met'o hanja da za guí 'buhu xá hño ja rá hmanda Ajuá ne guí 'yohu ngu nú'a ri ho'a, y njabu Ajuá hinda 'be't'ahu gatho nú'a te guí hoñhu. ³⁴ Hangué oguí tu ri muihu de nú'a te da 'ñe'ahu dixudi, nguetho nu'bu guí pahmahu te 'be guí thohu dixudi, nu'bú ma'na da du ri muihu, ngue'a hyastho dí thohu te dí thohu.

7

Oguí 'yøhu ri miqu'eihu
(Lc. 6:37-38, 41-42)

¹ Oguí 'yøhu ri miqu'eihu pa njabu hinto da 'yø'a'ihu nehe. ² Ngue'a 'bu guí 'yøhu ri miqu'eihu, nu'bú Ajuá ma da hñap'ahu nguenda de gatho nú'a ri 'ñøtehu ne hinda yo rá mui'a de gue'ahu. ³ Nu'ahú guí 'yøhu de nú'a øt'a ri miqu'eihu, zhanja hingo guí jamasuhu nú'a te guí øtqu'ehu? Nu'ahú go guí hanthu nura t'uca paxi o ja rá da ri miqu'eihu, zhanja hingo guí hanthu nú'a ra xeca za o

ja ri dahú? ⁴ ¿Hanja da za gui 'ñemfu ri miqú'eihú: “Hoqui ga hap'a ra paxi o ja ri da,” 'bú hingo xcá hahú 'met'o nú'á ra xéca za o ja ri dahú? ⁵ Nu'ahú gyá 'ñets'ihú, go da hñáihú 'met'o nú'á ra xéca za o ja ri dahú, pa njabú ma'na gui hyanthú xá hño pa gui hñámfú nú'á ra paxi o ja rá da ri miqú'eihú.

⁶ Oxqui umfú ra máca noya nú'ú ya já'i hingui pá da su, ngue'á nu'ú nja ngu ya zate tsat'yo ne da 'yø't'ahú ra nts'o'mú, nehe nja ngu ya ts'údi ts'ontho nú'á t'umbi.

'Yadihú ne da t'a'ahú
(Lc. 11:9-13; 6:31)

⁷ 'Yadihú ne da t'a'ahú. Hyonihú ne gui tsúdi. Oxqui tsaya gui 'yapabihú Ajuá y nu'á ma da 'yøde ri nt'adihú. ⁸ Ngue'á nu'á tó'o adi da t'umbabi, ne nu'á tó'o honi da zúdi, y nu'á tó'o apabi Ajuá da 'yøtua rá nt'adi.

⁹ ¿To'o 'na de gue'ahú nú'ahú gyá dadahú 'bú ri bátsihú da 'ya'ahú 'nara thuhme y go gui umfú 'nara do? Jo'o. ¹⁰ ¿O 'bú da 'ya'ahú 'nara huá y go gui umfú 'nara qu'eñá? Hina ¿ngue há? ¹¹ Tsatho nu'ahú xi gyá ts'o'múihú pe gui páhú gui umfú te da zi xá hño ri bátsihú, xihmá Ajuá ra Dada bí 'bú ma-hets'i, ¿há gue hinda 'ra'ahú gatho nú'á xá hño 'bú gui apabihú?

¹² Nu'á gui nehú da 'yø't'ahú ya já'i, 'yø'tuahú njabú nehe'ú. Guehna mánga njabú nú'á bi 'yofo ra Moise ne nú'á bi 'yofo nú'ú ma'ra yá 'mehni Ajuá.

Cúthú ja ra ts'i'ma gosthi
(Lc. 13:24)

¹³ Cúthú ja ra gosthi nú'á xá nts'i'mi pa grí maha habú ja ra te pa nzantho. Ngue'á nu'ú tó'o cut'a já ra gosthi xá nguni gue'ú rí ma ja ra nidu, y nura 'ñu de nú'á ra gosthi'á xi rá nguni, y ndunthi to'o cut'a ja nura gosthi'á. ¹⁴ Pe xi rá nts'i'mi nura gosthi habú cut'i nú'ú to'o rí ma ja ra te, y nura 'ñu de nú'á

ra gosthi'á xi rá nts'i'mi, ha ts'útho nú'ú to'o cut'a ja nura gosthi'á.

Ya 'bai gá za faditho po yá fruta
(Lc. 6:43-44)

¹⁵ Jamasuhú hinda ts'oc'a ri mfenihú nú'ú ri 'ñet'a méfi de Ajuá, nú'ú ma da 'ñepú pa da ne da hya'ahú, ngue'á nu'ú ri 'ñet'a hojá'i ne ri 'yo ngu ya zi dėti, pe de mbo yá mfeni nja ngu ra dumanthuhu gá mi'ño. ¹⁶ Nu'ahú ma gui páhú to'o'ú ngue'á da hnequi ja yá ts'o'béfi øt'e'ú. Ngue'á nuya ts'o'mú hingui tsa da 'ñudi ya hoga 'béfi, nja ngu ya xin'mini hingui tsa da unga ya obxi, ne ya 'bint'o hingui tsa da unga ya igo. ¹⁷ Gatho ya hoga 'bai gá za unga ya hoga fruta, pe nuya ts'o 'bai gá za hingui tsa da unga ya hoga fruta. ¹⁸ Y 'nara hoga 'bai gá za hingui tsa da unga nú'á hingrá hoga fruta, nixi nú'á hingrá hoga 'bai gá za hingui tsa da unga ya hoga fruta. ¹⁹ Y gatho nuya 'bai gá za hingui unga ya hoga fruta ma da ts'et'i ne da ts'at'i. ²⁰ Y njabú ma gui páhú to'o gue'ú ri 'ñet'a méfi de Ajuá co nuyá ts'o'béfi di øt'e'ú.

Hinga gatho ya já'i ma da yut'a habú bí manda Ajuá
(Lc. 13:25-27)

²¹ 'Bú ndunthi to'o engagui: “Ma zi Hmu'i, ma zi Hmu'i”, pe nu'ú hinda za da yut'a mahets'i habú bí manda Ajuá ma Dada 'bú hinda 'yø'tua rá paha'á. ²² Nu sta zø rá ngats'i ra pa ndunthi ma da 'ñengagui: “Ma zi Hmu'ihe, ma zi Hmu'ihe, nuje dá xañhe ri noya, ne co ri ts'edigue dá ñhe ya ts'ondáhi, ne co ri ts'edigue dá øthe ndunthi ya danga nt'udi.” ²³ Pe nuga ma ga thátuabi'ú ne ga embabi: “Hinstá pá'agahú, 'uehú de gueque nú'ahú gyá ts'o'já'ihú.”

Ra 'bede de yoho ya 'ñøhø bi hy-oca 'ra 'nayá ngu
(Lc. 6:47-49; Mr. 1:22)

²⁴ Nu'a tó'o da 'yøde nuya ya noya dí xi'ah_u ne da 'yøt'e njab_u, nú'á ri nhyɛcuauí 'nara ja'i xi bi nja rá mfeni bi hyoca rá ngu ja ra medo. ²⁵ Ne 'mɛfa bi da ndunthi ya dǎ'ye, bi zø ya nzøthe, bi nja ndunthi ya b_unthi, pe nurá ngu'a himbi yøt'e ngue'a xqui hyoca ja ra medo. ²⁶ Pe nu'a tó'o da 'yøde nuya ya noya ne hinda 'yøt'e, nú'á ri nhyɛcuauí 'nara ja'i nú'á bi 'ñotho rá mfeni bi hyoca rá ngu ja ra 'bomu. ²⁷ Ne 'mɛfa bi da ndunthi ya dǎ'ye, bi zø ya nzøthe, bi nja ndunthi ya b_unthi, nep_u nurá ngu'a bi yøt'e ne bi 'mɛdi gatho.

²⁸ Ha nu mi uadi ra Jesu bi mǎnga nuya ya noya, nuya ja'i xi bi 'yø nts'edi de nú'a xqui xipabi'ɛ, ²⁹ ngue'a mi zofo'ɛ co rá ts'edi Ajuá, hingue ngu mi øt'a ya xahnate de ra ley.

8

Ra Jesu bi 'yøthe 'na mi henga ra lepra

(Mr. 1:40-45; Lc. 5:12-16)

¹ Nu mi gǎi ra Jesu de ja ra t'øhø hab_u mi utuate, xi bi dena ndunthi ya ja'i. ² Ne bi nthɛui 'nara ja'i mi ts_u 'nara hñeni rá thuhu ra lepra nú'a tsit'atho ra ngø. Nura ja'i'a bi ndandiñahmu ja rá ua ra Jesu ne bi 'ñembi:

—Ndada, 'b_u gui nehma, da za gui 'yøthegui.

³ Nu'bu ra Jesu bi hñuxa rá 'yɛ ne bi 'ñembi:

—Hahá dí ne ga øthe'i, y ya gá ñani.

Y ngu bi uadi bi mǎnga njab_u, 'bestho bi ñani ra da'thi. ⁴ Nep_u ra Jesu bi 'ñembi:

—Oto xqui ma gui xipi. Rí ma ja ra nija ha, pa da hyant'a ra macja, ne gui unga ri 'baha nú'a bi mǎnga ra Moise, pa njab_u da badi ya ja'i gue ya xcá ñani.

Ra Jesu bi 'yøthebi 'nará 'bɛgo 'nara ndǎ gá soldado me Nroma
(Lc. 7:1-10)

⁵ Nep_u ra Jesu bi yut'i ja ra hnini Ncapernau y ja bi nthɛui 'nara ndǎ gá soldado de ra hai Nroma. ⁶ Y nura ndǎ'a bi bantebi ra Jesu ne bi 'ñembi:

—Ndada, 'nama 'bɛgo bi nts'onate ne hingui tsa da 'ñani, ne xi ts'i'ti.

⁷ Nu'bu ra Jesu bi dǎtuabi ne bi 'ñembi:

—Maha, ma ga øthe.

⁸ Nu'bu nura ndǎ gá soldado bi dǎtui ne bi 'ñembi:

—Hina, hiní 'ñepcagui gui cǎt'a mbo ma ngu. Nugui nu'a dí paði gue hønse co ri noya gui ma, numa 'bɛgo da ñani. ⁹ Ngue'a nugui 'b_ui to'o ri mandagui nehe, pe nequi drí manda. Dí pe'tsa ya soldado ja ma hmada, y 'b_u ga emba 'na de gue'ɛ: “Rí mani”, da ma, o 'b_u ga emba ma'na: “Bá ehe”, nu'á da 'ñehe. Ha nu'bu ma 'bɛgo ga embi: “Pe nuna 'befina”, nu'á da mɛfi.

¹⁰ Mi 'yøde njab_u ra Jesu xi bi 'yø ndunthi ne bi 'ñembabi nú'ɛ mri deni:

—Majuani dí xi'ah_u, nugui hinstá tsudi ni 'nara me Israel nú'a xi di ja rá jamfri ngu nura jamfri pe'tsa nuna 'ñøhøni. ¹¹ Dí xi'ah_u gue ndunthi ya ja'i maxøgue ra ximhai nú'ɛ hingyá me Israel ma da yut'a mahets'i hab_u bí manda Ajuá ne da hñu ja ra mexa mahyɛgui co ra Abrá, co ra Isaac, ne co ra Cobo. ¹² Pe ya me Israel nú'ɛ rí 'ñepa hmahá da hñu ja ra mexa, Ajuá hinda ma da hopi da yut'a mahets'i. Nu'a ma da nja, ma da mehni'ɛ ja ra 'bɛxumi, y nuni ja di zohmani ne ja di gusthmani yá ts'i.

¹³ Nep_u ra Jesu bi 'ñemba ra ndǎ gá soldado:

—Rí ma ri ngu ngue'a nuri jamfri xa muui ndunthi, ne xa njab_u ngu xcá ne.

Y nurá 'bego ra ndá gá soldado 'bestho bi ñani nura ora'a.

Ra Jesu bi 'yøthebi rá to ra Pedro (Mr. 1:29-31; Lc. 4:38-39)

¹⁴ 'Mefa de gue'a ra Jesu bi ma ja rá ngu ra Pedro, y ja mi 'benini rá to ra Pedro mi umba ra nzø. ¹⁵ Nepu ra Jesu bi hñu'tsua rá 'ye y 'bestho bi tsaya ra nzø mi tsudi. Nepu 'bestho bi nangui ra 'behña ne bi hyocui te bi zi'u.

Ra Jesu bi 'yøthe ndunthiya da'thi (Mr. 1:32-34; Lc. 4:40-41)

¹⁶ Ya de mi put'a nde ra Jesu bá ts'impabi ndunthi ya da'thi, 'ra mi pe'tsa ya ts'ondahi. Y co 'nada ra noya bi ma bi 'yenga nú'u ya ts'ondahi mi pe'tsi'u, ne bi 'yøthe gatho nú'u to'o mi hñeni. ¹⁷ Gatho nuya bi 'yøt'a ra Jesu pa bi nja ngu nú'a xqui mंगा maya'bu ra badi Isaía ja ra Maca T'ofu bi 'ñena: "Nu'á go gue'a bi hñaga ma hñenih, ne bi hñasca gatho ma uguih."'

Yoho ya ja'i to'o mi ne da dena ra Jesu (Lc. 9:57-62)

¹⁸ Ne 'mefa bi hyanda ra Jesu ndunthi ya ja'i xqui the'tsi'a. Nu'bú nu'á bi 'ñemba yá nxadi:

—Maha ri'nandi ra ndehe.

¹⁹ Y ante da ma'u, 'nara xahnate de ra ley bi joni habu mi 'bai ra Jesu ne bi 'ñembabi:

—Xahnate, nugui dí ne ga ten'a'i pa habu gatho gui ma ga ma nehe.

²⁰ Ra Jesu bi datui bi 'ñembi:

—Ya haho ja yá hñado, ne ya ts'intsu ja yá 'bafi, pe Nú'a To'o bi e bi Nja'i otho ni habu da me rá ñaxu.

²¹ Nepu 'na de yá nxadi ra Jesu bi 'ñembi:

—Ma zi Hmu'i, 'raca nsequi ga ma ga agui ma dada, nepu ga pen-gui ga ten'a'i.

²² Ra Jesu bi datui bi 'ñembi:

—Bá ehe tengagui, tsopu nú'u xa du go dá 'yagui nú'u yá mi'ñagamfriui.

Ra Jesu bi japi bi tsaya ra bunthi (Mr. 4:35-41; Lc. 8:22-25)

²³ Nepu de gue'a ra Jesu bi bøxa ja ra motsa co yá nxadi pa bi ma ri'nandi ra ndehe. ²⁴ Ne de mi 'yo'u ja ra ndehe mi damfri'u bi nja 'nara danga bunthi xi nts'edi asta mi ne da punts'a ra motsa ne mi tonts'a ra dehe pa mbo. Ha nura Jesu mi aha. ²⁵ Nu'bú yá nxadi 'bestho bi ma bá ats'i ne bi 'ñembi:

—Ma zi Hmu'ihe, ñangaguihe ngue'a ya ma da mpunts'a ra motsa mbo ra dehe.

²⁶ Y nu'á bi 'ñembabi'u:

—¿Pa te guí tsuh? ¿Ha gue otho ri jamfrihu?

Nu'bú ra Jesu bi 'mai pa bi zui ra bunthi ne ra ndehe. Y 'bestho ra ora'a bi ntsaya. ²⁷ Nu mi hyanda njabu yá nxadi xi bi 'yø ne mi 'ñembi'u:

—¿Te ma ts'edi haní gue asta ra ndahi ne ra dehe øtua rá noya!

Ra Jesu bi 'yemba ya ts'ondahi yoho ya 'ñøhø myá me Gadara (Mr. 5:1-20; Lc. 8:26-39)

²⁸ Nepu bi zonga ra Jesu ri'nandi ra ndehe co yá nxadi ja 'nara hai rá thuhu Gadara, y ja bi ntheuini yoho ya 'ñøhø bi bonga habu mi ja ya nt'agui. Nú'u ya 'ñøhø'u mi pe'tsa ya ts'ondahi xi xmá nts'o, ha xi mi pite ndunthi, nixi mi tsa to da 'ranga nú'a ra 'ñu'a habu mi 'bu'u. ²⁹ Nuya 'ñøhø'u bi ña nts'edi ne bi 'ñemba ra Jesu:

—¿Te guí hongua habu dí 'buhe nú'i Jesu rá T'u'i Ajua? Hingui tsøta ra ora pa gui huatcahe, nu'bú ¿hanja xcá ehe gui xaxcahe?

³⁰ Guetbu de guehni mi 'yoni 'na tax'o ya ts'udi mi ñuni. ³¹ Y ya ts'ondahi bi 'yapa nsequi ra Jesu ne bi 'ñembi:

—'Bu ma gui 'yenje de guecua, 'racje nsequi ga cøthe ja nuyu ya ts'udi bí 'yoni.

³² Nu'bú ra Jesu bi 'ñembi:

—Haha, rí maha, ja da bá cøthani.

Nu'buá 'bestho ya ts'ondahi bi bõni de nú'á yoho ya 'ñòhò ne bi ma bá cut'a ja ya ts'udi. Nepu nura ora'a gatho ya ts'udi bi nest'ihí bi hñòt'a ja 'nara ma'ye pa bi ma bá zo ja ra ndehe y gatho bi jat'i.

³³ Y nuya mapps'udi bi nest'ihí co ra ntsu asta bi zonga ja ra hnini ne bi xipa ya ja'i te bi 'yòt'ua ra Jesu nú'á yoho ya 'ñòhò xqui 'yembabi'á ya ts'ondahi. ³⁴ Nu'buá gatho ya mengu de nú'á ra hnini'á bi ma bá c'a'tsa ra Jesu pa bi 'yapa ra favo da ma de guehni pa da ma ma'na ra hnini.

9

Ra Jesu bi 'yòthe 'nara da'thi himi tsa da 'ñani

(Mr. 2:1-12; Lc. 5:17-26)

¹ Nu'buá ra Jesu bi yopa bõxa ja ra motsa ne bi 'raxa ri'nandi ra ndehe pa bi yopa menga ja rá hai. ² Mí zonga rá hai bi ts'l'itsua 'nara 'ñòhò mrá ts'onate himi tsa da 'ñani ne xqui t'ents'a ja 'nara 'bebo. Y nu mí hyanda ra Jesu gue xi mí ja yá jamfri nú'á ya ja'i to'o mí ndude ra da'thi, nu'buá bi 'ñembabi ra da'thi:

—Ma zi t'u'i, johyabya ngue'a ya stá pun'a'i ri ts'oqui.

³ Nu'buá nu 'raya xahnate de ra ley mí 'buhni bi mudi bi benga ya ts'omfeni ne mí 'ñémbi 'na ngu ma'na: “Nuna 'ñòhòni ri 'ñet'a Ajuá.” ⁴ Ra Jesu bi batho nú'á mí beñ'á y bi 'ñembabi:

—¿Hanja guí beñ'á nú'á ya ts'omfeni de guequi? ⁵ Pa guequi hinte rá hñei ga pumba yá ts'oqui nuna 'ñòhò nixi pa ga embi: “Nangui ne 'ño”. ⁶ Pe pa guí pah'á gue Nú'á To'o e bi Nja'i ja rá ts'edi nuua ja ra ximhai pa da pumba yá ts'oqui ya ja'i, ma ga øt'a njaua pa guí pah'á.

Nepu bi 'ñemba nú'á ra da'thi:

—Nangui, jaxa ri mfidí rí ma ri ngu.

⁷ Nu'buá ra da'thi 'bestho bi nan-gu' bi ma rá ngu. ⁸ Y mí hyanda

ya ja'i nú'á bi nja, nu'á xi bi 'yø, ne bi xøcambeni Ajuá ngue'a nú'á xqui umba ra ts'edi 'nara ja'i pa bi 'yøt'e njab'á.

Ra Jesu bi zofu ra Mateo pa drá nxadi

(Mr. 2:13-17; Lc. 5:27-32)

⁹ Nepu ra Jesu bi ma de guehni y bi hyanda 'nara 'ñòhò rá thuhu ra Teo mrá nguxboja mí hudi ja rá mexa. Y ra Jesu bi 'ñembabi:

—Bá ehe tengagui.

Nepu ra Teo 'bestho bi 'mai ne bi deni'a.

¹⁰ Nepu ra Jesu bi ma ja rá ngu ra Teo ne ja bi hñudini bi ñuniui yá nxadi co ma'ra ya 'ñatsa nguxboja ne ma'ra ya ts'oja'i xqui zõni.

¹¹ Y mí hyanda ya fariseo gue ra Jesu bi hñuhui bi ñuniui ya ts'oja'i, nu'buá nuya fariseo'á bi 'yambabi yá nxadi ra Jesu ne bi 'ñembabi:

—Xi ri xahnate'á ¿hanja ri ñuniui gatho nuyá ya ts'oja'i?

¹² Nu mí 'yøde ra Jesu bi m'anga njab'á ya fariseo, nu'buá bi 'ñembabi:

—Nura ja'i hinte ma hñeni pe'tsi hingui øt'a ra thoni pa ra 'ñethi, pe nu'á tó'o ri hñeni há, hongá ra 'ñethi. ¹³ Rí ma guí nxadihá pa guí pah'á te m'anga ja ra Maca T'ofu nu hab'á bi 'ñena Ajuá: “Nugui ma'na dí ne guí mpe'tsuah'á ra nthecate 'na ngu 'na que guí tsincáh'á ya mbo'ni pa guí hyoh'á guí 'bahaguihá.” Nugui hinstuá ehe pa ga zofu ya hoja'i, nugui stuá ehe pa ga zofu ya 'yøt'ats'oqui pa da ñobri'á.

Ra Jesu bi t'ambabi de ra ayuno

(Mr. 2:18-22; Lc. 5:33-39)

¹⁴ Nepu de gue'a yá nxadi ra Xuua Xi'tsate bi 'ñehe bi 'yambabi ra Jesu ne bi 'ñembabi:

—¿Hanja nuje ne ya fariseo dí ayunahe ndunthi ya i'qui, ha nuri nxadigúe hinhya'm'á ri ayuna'á?

¹⁵ Y ra Jesu bi 'ñembabi:

—'Bú da nja 'nara nthati ne ra ñavio da mbitabi yá amigo, nuyá

amigo rí 'ñepi da johyau ra ñavio ne hinda du yá m̄ai. Nehe numa nxadi nja ngu nuyá amigo ra ñavio. Pe sta z̄o ra pa ga ma de guecua, nu'bú ha, da za da ayuna ma amigo co ya dum̄ai.

¹⁶ Hinxá hño da 'bø'ta 'nara z̄edutu co 'nara 'ra'yo dutu, ngue'a 'mefa da nunts'a ra 'ra'yo dutu ne da ḡat'a ra z̄edutu, nep̄u njab̄u ma'na da nt̄anga ra z̄edutu. ¹⁷ Nehe hinxá hño da sit'a ra vinu ja 'nara z̄ebota, ngue'a nu'b̄u di ts̄edi ra vinu, nu'bú da nt̄anga ra z̄ebota ne nú'a te di po da mfani ne ma'na da ts'oca ra z̄ebota. Hangué mahyoni da sit'a ra vinu ja 'nara 'ra'yo bota pa njab̄u masque xi di ja rá ts'edi ra vinu, hinda nt̄anga ra bota.

Bi ñani rá t'ixu ra Jairo, nehe bi ñani nú'a ra 'behña bi ñanba rá he ra Jesu

(Mr. 5:21-43; Lc. 8:40-56)

¹⁸ Ngu bi uadi bi m̄anga njab̄u ra Jesu, bi z̄oh̄o hab̄u mi 'b̄u'i'a 'nara nd̄a de ja yá nij̄a ya xodyo, ne bi ndandĩñahmu ne bi 'ñembi:

—Dá e ga xi'i gue ja ts'ú rí du ma t'ixu. Hangué dí b̄ante'i gui ma gui hñu'tsua ts'ú ri 'yε pa da yopa nte.

¹⁹ Nu'bú ra Jesu 'bestho bi ma co yá nxadi ne bi m̄eui nú'a ra nd̄a'a. ²⁰ Y de mi 'yo'ú ja ra 'ñu mi pani 'nara 'behña mi hena 'nara hñeni mi xo'tua ya ji y ya mi p̄e'tsa 'r̄et'amayoho nj̄eya mi njab̄u. Nu'á bi joni ja rá xatha ra Jesu pa bi ñanbabi rá he. ²¹ Ngue'a mi bense ja rá mfeni nura 'behña'a ne mi ena: “Dí camfri gue 'b̄u h̄onse ga th̄anbabi rá ñani rá he ga ñani 'bestho de ma hñeni.” ²² Ha ra Jesu bi mp̄ants'i bi hyandi ne bi 'ñembi:

—Ma zi t'ixu'i, johyabya ngue'a co ri jamfri xcá ñani.

Y nura 'behña 'bestho bi ñani ra ora'a.

²³ Nep̄u bi z̄onga ra Jesu co yá nxadi ja rá ngu nú'a ra nd̄a ja xqui du rá t'ixu. Y mi 'b̄uhni ya m̄e'mda

mi p̄e'mda, ne ndunthi ya ja'i xi mi zoni. ²⁴ Y ra Jesu bi 'ñemba ya ja'i:

—P̄õñhu ts'ú pa thi. Nura nxutsi ah̄a, hingue xa du.

Pe ya ja'i mi thentho ra Jesu. ²⁵ Pe ngu bi b̄õni'ú pa thi, ra Jesu bi ȳat'i hab̄u mi 'benga ra nxutsi ne bi mipa rá 'yε, nep̄u nu'á 'bestho bi nangui. ²⁶ Y gatho nú'a ra hai de guehni bi nt̄anga ra noya de nú'a ra nxutsi xqui yopa nte de ra du.

Ra Jesu bi 'yøthe yoho ya goda

²⁷ Nep̄u nu mi ma ra Jesu de guehni, yoho ya goda bi deni'a ne bi ñ̄a nts'edi'ú bi 'ñena:

—¡Nú'i rá T'ú'i ra nd̄a Davi, p̄escahe ra nthecate!

²⁸ Pe ra Jesu bi thotho ne bi ma bá c̄at'a ja 'nara ngu, ha nuya goda bi deni'a y bi ȳat'i'ú nehe. Nep̄u ra Jesu bi 'ñembabi'ú:

—¿Ha guí camfrihu gue da za ga øthe'ih̄u?

Nu'ú bi 'ñembi:

—Hah̄a, Ndada, da za.

²⁹ Nu'bú ra Jesu bi hñu'tsua rá 'yε ja yá da'ú ne bi 'ñembi:

—Dá njab̄u ngu nú'a xcá camfrihu.

³⁰ Y 'bestho ra ora'a bi xogui yá da'ú. Nep̄u ra Jesu bi hñu'mba ra hñ̄a ne bi 'ñembi:

—Oxqui ma gui mañhu to'o bi 'yøthe'ih̄u.

³¹ Pe nu mi b̄õni de guehni'ú bi xipa gatho nuya mengu de guehni gue go ra Jesu xqui 'yøthe'ú.

Ra Jesu bi 'yøthe 'nara gone

³² Y ngu bi b̄õnga ya goda de guehni, bá ts'impa ra Jesu 'nara gone mi p̄e'tsa 'nara ts'ond̄ahi.

³³ Nep̄u ra Jesu bi 'yemba nú'a ra ts'ond̄ahi mi p̄e'tsa nura gone, ne nu'á 'bestho bi za bi ñ̄a. Nuya ja'i xi bi 'yø, ne mi 'ñ̄embi'ú 'na ngu ma'na:

—Masque núju go guecju rá hniniguihu Ajuá, pe hinhya'm̄u stá hanth̄u 'nara nt'udi xi ra ñ̄angui ngu nú'a stá hanth̄u'bya.

34 Pe nuya fariseo bi 'ñena'u:
—Nuní hanpa rá ts'edi ra nda de
ya ts'ondahi pa engá ya ts'ondahi.

Ra Jesu xi bi hueca ya ja'i

35 Nura Jesu mi 'yo gatho ja ya
danga hnini ne ya t'uca hnini, ne
mi cat'a ja ya nija pa ja mi utuateni,
ne mi øthe gatho ya da'thi, ne mi
zofo ya ja'i mi embi gue ya xqui
zøhø ra Nda de mahets'i pa da nda.
36 Y mi hyanda ra Jesu gatho nuya
ja'i, xi bi huequi'u ngue'a 'ñena
ya zi deti jo'o to'o da su y mi tu
yá mui ngue'a himi padi to'o da
deni'u. 37 Nu'bú ra Jesu bi 'ñembabi
yá nxadi:

—Majuani dí xi'ahu, nuua xi ja
ndunthi ra sofo pe jo'o ya mefi.
38 Hangue 'yapabihu Ajuá nú'a to'o
rá meti nuna ra 'befi pa da mehna
ya mefi da guxa nuna sofona.

10

*Ra Jesu bi zohna nú'u
'ret'amayoho yá nxadi*

(Mr. 3:13-19; Lc. 6:12-16)

1 Nu'bú ra Jesu bi zohna nú'u
'ret'amayoho yá nxadi xqui
huahni, ne bi umba ra ts'edi'u pa
da 'yenga ya ts'ondahi ne da 'yøthe
gatho ya hñeni.

2 Nuya guehya yá thuhu nú'u
'ret'amayoho yá apostol xqui
hñuts'i: rá mudi ra Simu nú'a bi
hñu'mbabi drá thuhu ra Pedro,
ne ra Andre rá cu, ne ra Cobo, ne
ra Xuua rá cu, di yoho'u yá t'u ra
Sebedeo. 3 Nepu ra Lipe, ne ra
Tolo, ra Toma, ne ra Teo nú'a mrá
nguxboja, ne nú'a ma'na ra Cobo
rá t'u ra Alfeo, ne ra Lebeo nú'a bi
thu'mbabi nehe ra Tadeo. 4 Nepu
nú'a ma'na ra Simu nú'a xqui 'ñoui
ya cananista, ne ra Juda Iscariote
nú'a to'o bi da ra Jesu.

*Ra Jesu bi mehna yá nxadi pa da
zofo ya ja'i*

(Mr. 6:7-13; Lc. 9:1-6)

5 Nu'bú gatho nú'u 'ret'amayoho
yá nxadi ra Jesu bi mehni ne bi
'ñembi'u:

—Nubyá oxqui ma gui zohu
nú'u hingyá me Israel, nixi ya me
Nsamaria. 6 Rí maha go da bá zohu
ya me Israel nú'u go gue'u rá hnini
Ajuá xa 'medi ngu ya zi deti. 7 Rí
maha gui umfu nt'øde gue ya xa
zøhø ra Nda de mahets'i pa da nda.
8 'Yøthehu nú'u to'o di tsu ra lepra,
ne nú'u di pe'tsa ma'ra ya hñeni,
ne japhu da nte ma'na'qui nú'u xa
du, ne 'yembahu ya ts'ondahi nú'u
to'o di pe'tsi. Ngu stá 'ra'athohu
nuna ts'edina, njabu nehe ma gui
fats'ithohohu ya ja'i.

9 Oxqui ma gui haxhu ra boja pa
ja ra 'ñu, nixi ra t'axi nixi ra oro
nixi ra cobre. 10 Ne oxqui haxhu
ni 'nara 'bats'i, ni ri mponga du-
tuhu ni ri mponga zexthihu nixi ri
bordohu, ngue'a ra mefi rí 'ñepi da
t'umbabi nú'a te ø'tua ra 'bedi.

11 Ne nu xcrí tsøñhu ja 'nara
danga hnini o 'nara t'uca hnini, gui
hyoñhu 'nara ja'i nú'a dra hoja'i,
ne ja gui 'buhuni ja rá ngu'a asta
hingui pøñhu de nú'a ra hnini'a.
12 Y nu xcrí cøthu ja nú'a ra ngu'a,
gui 'yapabihu Ajuá da japi nuya
mengu de nú'a ra ngu'a. 13 'Bu nuya
mengu de nura ngu'a da 'ra'ahu
ntsaya, nu'bú Ajuá ma da japi'u. Pe
nu'bu hinda 'ra'ahu ntsaya, Ajuá
hinda ma da japi'u. 14 'Bu ni
'nara mengu de nú'a ra hnini'a
hinda gamfri nú'a gui xiphu ne
hinda hñuxa nt'øde, nu'bú pøñhu de
nú'a ra ngu'a o de nú'a ra hnini'a
ne gui fe'ma ri uahu pa da hyø
nú'a ra hai xa nthu'ti de nú'a ra
hnini'a. 15 Majuani dí xi'ahu, ra
pa de ra ngaxhmai nú'a ra hnini
hinda hñuxa nt'øde nú'a gui xiphu,
ma'na ma da ndangui yá ts'oqui
nura hnini'a que ra hnini Sodoma
ne Gomorra.

Ya nt'utsate ne ya nts'o'mui

16 Nubyá dí pɛhn'a'ihɛ gui maha gui 'yohɛ ngu ya zi dɛti madetho ja ya zate. Hanguɛ xi da nsuhɛ ngu 'nara qu'eña, pe oguí ɔthɛ ra nts'o'mui, njahɛ ngu 'nara zi domitsu hingui ɔt'a ra nts'o'mui. 17 Ne xi da nsuhɛ, ngue'a ya ja'i ma da zix'ahɛ ja ya ts'utbi, ne ma da zix'ahɛ ja yá nija'ɛ pa ja dí nap'a'ihɛni. 18 Nú'á ma da zix'ahɛ ja ya ts'utbi y asta ja ya danga nda po rá nguecagui. Hanguɛ njabɛ da za gui damajuanihɛ de guecagui ja yá thandi ya nda ne nú'ɛ hingyá me Israel. 19 Nu sta ts'ix'ahɛ nts'ahni, osta ma da du ri muihɛ de nú'á te ma gui mañhɛ, nixi gui beñhɛ 'met'o nú'á ma gui mañhɛ, ngue'a nura ora ma gui ñahɛ, Ajuá go da 'ra'ahɛ ya noya. 20 Nu'ahú hingo ma gui ñasehɛ; nurá Maça Ndañi Ajuá ra Dada go gue'a ma da xi'ahɛ te ma gui mañhɛ.

21 Nuya pa'ɛ nuya ja'i ma da 'ñatsaseui yá cu ne da da pa da tho. Ya dada ma da da yá batsi y ya batsi ma da nɔ'tua yá dada, ne da da pa da da tho nehe. 22 Gatho ya meximhai ma da ɛtsa'ihɛ ngue'a guí mañhɛ ma noya. Pe nu'a tó'o da zeti asta rá ngats'i, nú'á go gue'a da mpøhø. 23 Nu'bu da t'ɛtsa'ihɛ ja 'nara hnini, pøñhɛ de guehni, ri maha ma'na ra hnini. Majuani dí xi'ahɛ, hingri juatho gui 'yohɛ gatho ya hnini de ra hai Israel ha Nú'á To'o bi e bi Nja'i ya da yopa zøhø ma'na'qui.

24 'Nara xahnate ma'na ja rá nsu que rá nxadi; 'nara hmu ma'na ja rá nsu que rá 'bego. 25 Nura nxadi mahyoni da thogui ngu tho rá xahnate, nehe ra 'bego mahyoni da thogui ngu tho rá hmu. Nja ngu 'nara dada 'bu da t'embabi gue go ra Beelsebú, nu'bu ya mengu rá ngu da t'embabi'ɛ mahyɛgui nehe.

*To'o mahyoni gui tsuhɛ
(Lc. 12:2-9)*

26 Hanguɛ dí xi'ahɛ oxqui tsuhɛ nú'á ma gui thoguihɛ. Masque 'bu

te da t'ɔt'a'ihɛ mant'agui, pe rá ngats'i ra pa ja ma da hnequini gatho nú'á te xa t'ɔt'ahɛ, ngue'a gatho nú'á te t'ɔt'e mant'agui ma da fadi. 27 Nú'á dí u't'a'ihɛ sehe mant'agui ma gui utuahɛ gatho ya ja'i. Nehe nú'á dí xi'asehɛ zi njante ma gui mañhɛ nts'ɛdi pa da 'yøde gatho ya ja'i. 28 Oxqui tsuhɛ to'o da hyo'ahɛ, ngue'a nuri almahɛ hinda za to da hyop'ahɛ. Nu'a tó'o mahyoni gui tsuhɛ, nu Ajuá, ngue'a nu'á ha, tsa da mehn'a ri almahɛ ne ri ngøqu'eihɛ ja ra nidu.

29 Nuya zi ts'int's'ɛ hints'ɛ ri muui asta 'ba yoho por ñodmi, ne hingui tagui tuse'ɛ 'bu hingo rá paha Ajuá ra Dada. 30 ¿Xihma'ihɛ? Nu'ahɛ ma'na grí muuihɛ ja rá thandi Ajuá, ngue'a asta nuri stañhɛ 'mede. 31 Hanguɛ oxqui ma gui ntsuhɛ, ngue'a ma'na grí muuihɛ que ya zi ts'int's'ɛ.

*Nú'ɛ to'o damajuani de ra Jesu ja yá thandi ya ja'i
(Lc. 12:8-9)*

32 Nu'a tó'o ma da damajuani de guequi ja yá thandi ya ja'i, nequi nehe ma ga damajuani de gue'a ja rá thandi ma Dada bí 'bui mahets'i. 33 Pe nu'a tó'o da nçoni de guequi ja yá thandi ya ja'i, nequi nehe ma ga xipa ma Dada nú'á bí 'bui mahets'i gue himbi ne bi gamfrigui.

*Ma da hegue ya ja'i po rá ngue ra Jesu
(Lc. 12:51-53; 14:26-27)*

34 Oguí hu ri muihɛ gue ngue'a stá ehe ya hinda nja ra tuhni ja ra ximhai; nu'á ma da nja ngue'a stá ehe. 35 Nuya t'ɛ da nɔ'tua yá dada, ne ya t'ixu da nɔ'tua yá nana, ha nuya ts'ihue da nɔ'tua yá suegra. 36 Y njabɛ nuyá ncontra ya ja'i ma da bønse de ja yá ngu'ɛ.

37 Nu'a tó'o ma'na go ri mañi rá dada o rá nana que guecagui, nú'á hinda za da dengagui. Nehe nu'a tó'o ma'na go ri mañi rá t'ɛ o rá t'ixu que guecagui, ne'a hinda

za da dengagui. ³⁸ Nehe nu'a tó'o hinda 'ñei pa da dengagui masque da tho ya nt'utsate ne ya 'betsa, nú'á hinda za da dengagui. ³⁹ Nu'a tó'o ri mađi rá te nuua ja ra ximhai, ma da 'bedi rá te pa nzantho, pe nu'a tó'o da dengagui masque da du po rá nguequi, ma da zúdi rá te pa nzantho.

Ya hoga thahá de mahets'i

(Mr. 9:41)

⁴⁰ Nu'a tó'o da 'ra'ahu ntsaya, go guequi ri 'raca ntsaya. Ha nu'a tó'o da 'raca ntsaya, go ri umba ntsaya ma Dada nú'a to'o bá pencagui. ⁴¹ Nu'a tó'o da umba ntsaya 'nará 'mehni Ajuá, ma da hñanga ra thahá nehe ngu ma da hñani 'nará 'mehni Ajuá. Ha nu'a tó'o da umba ntsaya 'nara ja'i ngue'a óte Ajuá, ne'a ma da hñanga ra thahá ngu nú'a ma da hñani nú'a óte Ajuá. ⁴² Nú'ahu ma nxadi'ihu, 'bu tó'o da 'ra'ahu mađi ts'u ra dehe gui tsihu ngue'a ma nxadi'ihu, majuani dí xi'ahu gue nura ja'i'a hinda ma da 'bedi rá thahá.

11

Ra Xuua Xi'tsate bi mehna yoho yá nxadi pa bá c'a'tsa ra Jesu

(Lc. 7:18-35)

¹ Nu mi uadi ra Jesu bi xipabi te ma da mefi nú'u 'ret'amayoho yá nxadi, nú'á bi ma ja ya hnini de nú'a ra hai'a pa da mąnga ra maça noya.

² Y de mi ofadi nura Xuua Xi'tsate bi 'yóde de nú'a mi ót'a ra Jesu. Nu'bu bi mehna yoho yá nxadi nú'u mri 'ñoui pa da 'yambabi'a, ³ ne bi 'ñembi:

—¿Ha go gue'i rá 'mehni'i Ajuá nú'a dí tó'mhe, o ga tó'mhe ma'na da 'ñepu?

⁴ Ra Jesu bi dađi ne bi 'ñembi:

—Rí maha gui xiphu ra Xuua de nú'a guí ódehu ne nú'a guí hanthu. ⁵ Bá xiphu gue ya goda xo yá da, ya doua ri 'yo, ya gogu óde, nu'u tsu ra lepra ñani, nu'u xa du ri yopa nte,

ha nuya zi hyoya nehe óde ra maça noya. ⁶ Njapi nú'a to'o camfri gue go guecagui rá 'mehngui Ajuá.

⁷ De mi menga yá nxadi ra Xuua Xi'tsate, ra Jesu bi mađi bi xipa ya ja'i de rá 'befi ra Xuua, ne bi 'yó'tua ya nt'ani bi 'ñembabi:

—Xi de gá maha ja ra mbonthi, ¿te rá 'be uá hanthani? ¿Ha gue uá hanthu 'nara 'ñøhø mi otho rá ts'edi 'ñena 'nara dox'o ri ndudetho ra ndahi? Hina ¿ngue ha? ⁸ Nu'bu, ¿te rá 'be ma uá hanthu? ¿Ha gue uá hanthu 'nara 'ñøhø xqui hye 'raya dutu mahotho? Hina ¿ngue ha? Ngue'a nu'u tó'o pepa ya nda nuua ja ra ximhai, go gue'u 'bui ja yá dąnga ngu ya nda ne go gue'u ri nhye xi xá hño. ⁹ Nu'bu, ¿te rá 'be gá ma uá hanthu? ¿Ha gue hingue 'nará 'mehni Ajuá? Haha, 'nará 'mehni Ajuá. Y hingue hønse gue'a rá 'befi'a. ¹⁰ Nura Xuua Xi'tsate go gue'a bá ehe bá 'bet'o de guequi, ne gue'a xqui ma Ajuá ma Dada ja ra Maça T'ofu ne bi 'ñena:

Nugui dí pəhna 'na to'o ri 'bet'o de gue'i

pa da hyoc'a ri 'ñu.

¹¹ Xi majuani dí xi'ahu de gatho nuya ja'i xa 'mėiua ja ra ximhai xa njo'o ni 'na di ja rá nsu ngu ra Xuua Xi'tsate, pe nu'a tó'o xa yat'a ja rá hmanda Ajuá, ma'na xa njapi que ra Xuua.

¹² Nu mi mađi bi nxi'tsate ra Xuua, nú'á bi dama nupa yá mfeni ya ja'i pa da dama ñobri pa da yuthma'u ja rá hmanda Ajuá. Y nu'u tó'o ót'a ra ts'edi pa da yat'i, cut'i ja rá hmanda Ajuá. ¹³ Ngue'a nu mi zøhø ra Xuua, gue'bu bi nja ngu nú'a xqui mąnga ra Moise ne ma'ra yá 'mehni Ajuá nú'bu mi ma gue da 'ñehe ra Nda de mahets'i pa da nda. ¹⁴ Nehe bi mañ'u gue ra bađi Elía mi pe'tsi da yopa mengui, y ya bi njabu ngu nú'a xqui mañ'u ngue'a ra Xuua go gue'a rá mpøte ra Elía. Camfrihu nú'a dí xi'ahu.

15 Nu'a tó'o pe'tsa ra paha da gamfri nuya ya noya dí xi'ah_u, dá gamfri.

16 ¿Ngu to'o ga hyeucabih_u nú'u ya ja'i hingui camfrigui? Nu'ú ri nhyeucauui ya b_utsi nú'u hu ja ra tai 'ñeni ne pe'mda, ne ri ntsuhui ma'ra yá mib_utsiui. 17 Ne embabi: “Nuje dá mpe'mdahe ne hingá ne gá neih_u. Dá maha ja ra nt'agui dá nzonihe, pe nu'ah_u nixi himbi du ri m_uih_u. Nu'bá ¿te guí neh_u?” Njab_utho nehe nú'u ya danga ja'ibya, nú'ú ni 'nara t'øt'e hingui ho. 18 Nura Xuua Xi'tsate mi t'embi gue mi pe'tsa ra ts'ondáhi ngue'a hinto mri ñuniui nixi mri ntsiui ya tixfani. 19 Nep_u 'mefa de ra Xuua bi zø Nú'a To'o bi e bi Nja'i, nu'á ha, to'oraza ri ñuniui ne ri ntsiui, hangue ya ja'i bi 'ñena: “Ndi, nuni ra 'ñøhø xi ra ts'o'yo y ra tixfani, xi ri ñuniui ne xi ri ntsiui ya tixfani ne ya ts'oja'i.” Pe nugui dí xi'ah_u gue nuya ja'i beni njab_u, hinte yá fadi'u, ngue'a ri hnequitho nú'u to'o pe'tsa ra mfadi, ngue'a ri hnequitho ja yá 'b_ufi.

Ya hnini dega ts'o'yøde
(Lc. 10:13-15)

20 Nep_u ra Jesu bi ma nehe de nú'u ya hnini hab_u xqui thogui xqui 'yøt'a ya danga nt'udi. Y bi zai nú'u ya ja'i de nuya hnini'u ngue'a himbi ntsø'mi de yá ts'oqui masque bi hyanthma'u rá ts'edi Ajuá. Bi 'ñembi:

21 —¡Huecate'ih_u nú'ah_u gyá menguh_u Corasí ne gyá me Bet-saidah_u! Ma xi dra castiga'ih_u ngue'a masque xcá hyanduah_u rá ts'edi Ajuá pe hincá ñobrih_u de ri ts'oquih_u. 'B_u nuya me Tiro ne ya me Sidó xqui hyanthma'h_u gatho nú'a xcá hyanth_ubya, nú'ú xa ntsø'ma hma'h_u de yá ts'oqui, ne xa hñehma'u dega dumai ne xa ncoxa ra 'bospi. 22 Hangue dí xi'ah_u gue nú'a ra pa de ra ngaxhmai ma'na dya dangui ri ts'oquih_u que ra hnini Tiro ne ra

hnini Sidó. 23 ¡Huecate'ih_u nú'ah_u gyá menguh_u Ncapernau! Guí hu ri m_uih_u gue ra dangui ri nsuh_u, pe hina, ngue'a ma gui nhuatih_u ngue'a hincá ñobrih_u de ri ts'oquih_u. 'B_u nuya me Sodoma xqui hyanthma'h_u nuya ya danga nt'udi ngu nú'a xcá hyanth_ubya, nu'bá hincra huatihma, di jatho nú'a ra hninih_uma. 24 Hangue dí xi'ah_u gue nú'a ra pa yá ngats'i ya pa ma'na dya dangui ri ts'oquih_u que ra hnini Sodoma.

Bá eh_u pa gui tsayah_u
(Lc. 10:21-22)

25 Nep_u ra Jesu bi 'yapa Ajuá rá Dada ne bi 'ñena:

—Dí xøcambeni'i ma Dada'i nú'i grá Ndá de mahets'i ne de ra ximhai. Dí 'ra'a njamadi ngue'a xcá utua ri noya nú'u to'o hingingá bamhya, y nu'u tó'o ya bamhya ne ya 'ñets'i himbi zo yá mfeni. 26 Y gatho nú'a xcá øt'e go gue'a ri paha, ma Dada'i.

27 'Mefa ra Jesu bi 'ñemba yá nxadi:

—Ma Dada bi 'racagui gatho ra mfadi. Jo'o to'o patca ma mfeni, hønse ma Dada bí 'b_ui mahets'i, nú'a ha, go gue'a patca ma mfeni. Nehe jo'o to'o xa batua rá mfeni ma Dada, hønse nuga ha, ngue'a go gueque rá T'ugui, nehe nú'u to'o stá huahni, ne'u patuabi rá mfeni ma Dada ngue'a go stá utuabi'u. 28 Bá eh_u gatho nú'ah_u grí mpefih_u ne xi grí nduh_u pa ga tsuc'a ri 'bats'ih_u pa gui tsayah_u. 29 Ngu 'nara nt'ei dega ndamfri thu'tsua ra yugo pa da t'ei, njab_u nehe nu'ah_u gui hñañh_u nú'a ra yugo ga hu'ts'ah_u pa da za ga u't'ah_u ma hoga'mui, pa da za gui nhyoja'ih_u nehe ngugui, ngue'a nuga drá hoja'i y hindrá 'ñets'i, y njab_u ya hinda zabi'ih_u nixi da du ri m_uih_u. 30 Ngue'a nura yugo dí hu'ts'ah_u hinda añ'ah_u, y nú'a ra 'bats'i dí tu't'ah_u hingui ma gui tsamahñ_uh_u.

12

Ya nxadi bi doca ya ngahā gá trigo ra pa dega tsaya

(Mr. 2:23-28; Lc. 6:1-5)

¹ 'Nara pa ra Jesu co yá nxadi bi 'ranga ja 'nara uatrigo. Y nura pa'a mi nsabdo, y gue'a ra pa dega tsaya. Ne nuya nxadi mi tsu ra thuhu hangue bi mudi bi docua yá ngahā ya trigo pa bi zi'u. ² Y mi hyanda njabu ya fariseo bi 'ñemba ra Jesu:

—¿Hanja øt'a njabu ri nxadi? Nuyá hindí 'ñepi da 'yøt'a njabu nú'a ra pa dega tsaya.

³ Pe ra Jesu bi datuabi'u bi 'ñembi:

—¿Ha hincá hñe'thu habu ma de nú'a bi 'yøt'a ra Davi nú'bu mi tsu ra thuhu co nú'u mri 'ñoui? ⁴ Nu'á bi yat'a mbo rá nija Ajuá ne bi zi nú'u ya thuhme xqui njapi. Ha nú'á ne nú'u mri 'ñoui hingo mri 'ñepa hmahā xa zi nura thuhme'a, hønse ya macjá hā. ⁵ ¿Ha hincá hñe'tihu nehe ja rá ley ra Moise gue nuya macjá di mpefi ja ra ndanija masque ya pa dega tsaya pe hinte ma ts'oqui øt'e? ⁶ Ha nuga dí xi'ahu gue 'bucua nú'a to'o ma'na ja rá nsu que ra ndanija. ⁷ Mahyoni gui pahū te rí bonga nuya ya noya bi mąnga Ajuá ma Dada ja ra Mąca T'ofu ne bi 'ñena: “Nuga ma'na dí ne gui mpe'tsuahu ra nthe cate 'na ngu 'na que gui tsincahu ya mbo'oni pa gui hyohu gui 'bahaguihu.” 'Bu gri pahmahu te rí bonga nuya ya noya, nu'bú hincá ñapamahu nú'u hinte ma ts'oqui tu. ⁸ Nú'a To'o bi e bi Njá'i go gue'a pe'tsa ra ts'edi pa da manda masque ra pa dega tsaya.

'Nara 'ñøhø xqui 'yot'a 'nará 'ye
(Mr. 3:1-6; Lc. 6:6-11)

⁹ Y ra Jesu bi thogui de guehni ne bi ma bá cut'a ja ra nija. ¹⁰ Y ja mi 'buhni 'nara 'ñøhø xqui 'yot'a 'nará 'ye. Y nuya fariseo mi 'buhni bi 'yamba ra Jesu ne bi 'ñembi:

—¿Ha gue rí 'ñepi gui 'yøthe 'nara ja'i nura pa dega tsaya?

Nu'ú mi ambabi njabu pa da ñapahma'a.

¹¹ Pe ra Jesu bi 'ñembabi'u:

—¿To'o 'na de gue'ahu gri pe'tshu 'nara zi deti, nepu da zo ja 'nara o'tsi ne hingui hñaihu ngue'a ra pa dega tsaya? Pe'tsi gui hñaihu. ¹² ¿Ha gue hingue ma'na di muui 'nara ja'i que 'nara deti? Hangue mahyoni ga øthu ya hoga 'befi masque ra pa dega tsaya.

¹³ Nepu ra Jesu bi 'ñembabi nú'a ra 'ñøhø to'o xqui 'yot'a rá 'ye:

—Haua ri 'ye.

Nu'bú nu'á bi tunga rá 'ye, nepu 'bestho bi ñani ne bi gohi ngu mi nja nú'a ma'na rá 'ye. ¹⁴ Nu'bú ya fariseo bi bøni de guehni pa bi 'ñu'ti hanja da za da hyohma ra Jesu.

Ra badi Isaia xqui ma de ra Jesu

¹⁵ Pe nu'á bi batho te mi beni'u ne bi ma de guehni y bi dena ndunthi ya ja'i. Y mi øthebi gatho nú'u to'o mi hñeni. ¹⁶ Ne bi hñu'mba ra hñā ya da'thi nú'u xqui 'yøthe gue hinto da xipabi de nú'a xqui 'yøtuabi'u. ¹⁷ Bi mąnga ra Jesu njabu pa bi nja ngu nú'a xqui mąnga ra badi Isaia gue Ajuá bi 'ñena:

¹⁸ Guehna ma hoga 'mehni stá pehni

ne guehna ma hmadi ne xi dí hopa rá 'mui.

Ga umbabi ma Mąca Nđahi pa da zofu gatho ya ja'i 'bu ja rá nguni ra ximhai,

pa da badi'u gue ma ga hā'mba nguenda.

¹⁹ Nu'á hinto ma da ntsanoyau, nixi to'o ma da ma'tiui ja ya 'ñu.

²⁰ Ma hoga 'mehni ma da nupa yá mfeni nú'u to'o hints'u tsedi yá jamfri, ngu 'ñena 'nara dox'o xa dehmi,

ne ma da me'tsua ra nthe cate nú'u to'o ja xa gamfri, ngu 'ñena 'nara t'uca ñot'i hints'u di yot'atho.

Ne ma da 'ñudi ra hoga'mui asta hinda 'medi ra nts'o'mui.

²¹ Y ya ja'i de gatho rá nguni ra ximhai ma da gamfrihi rá noya'a.

Bi t'embabi ra Jesu gue mi hanpa rá ts'edi ra nda de ya ts'ondahi

(Mr. 3:19-30; Lc. 11:14-23; 12:10)

²² Nepu ra Jesu bá ts'impabi 'nara ja'i mrá gone ne mrá goda ngue'a mi pe'tsa 'nara ts'ondahi, y nu'a bi 'yembabi. Y 'bestho ra ora'a bi za bi ña ne bi hyandi. ²³ Hangue gatho ya ja'i mi 'bahni xi bi 'yø ne bi 'ñembabi'na ngu ma'na:

—¿Ha go guehni rá t'u ra nda Davi nú'a to'o xqui mehni Ajuá pa da nda 'bu?

²⁴ Y nu mi 'yøde ya fariseo bi mangu ya ja'i njabu, nu'bú nu'ú bi 'ñémse'u:

—Nuni hingue co rá ts'edisé engu ya ts'ondahi, nuni hanpa rá ts'edi ra Beelsebú nú'a ra nda de ya ts'ondahi.

²⁵ Pe ra Jesu bi batuatho yá mfeni'na ne bi 'ñembabi:

—Nu'bu 'nara hnini da hyegue ne da ntunsehe, nu'bú da 'metho nú'a xa meñ'u. Ha nu'bu 'nara 'mui da ntunsehe, hinda za da 'mui xá hño, da nhuata ra 'mui. ²⁶ Xi ra ts'ondahi, ¿hanja da za da 'yenga rá mits'ondahiui? Hinda za, ngue'a nu'bu njabu da 'ñotho yá ts'edi 'na ngu 'na ne da nhuati gatho.

²⁷ Guí eñhu gue nuga dí engu ya ts'ondahi co rá ts'edi ra nda de ya ts'ondahi. Xi ri 'mehnihu, ¿con to'o rá ts'edi engu ya ts'ondahi 'bu? Go dá xi'ahu'u. ²⁸ Nuga dí engu ya ts'ondahi co rá ts'edi rá Maça Ndahi Ajuá ma Dada, hangue njabu pahu gue ya xa zøhø ra Nda de mahets'i pa da nda.

²⁹ Hinda za da yut'a 'nara be ja rá ngu 'nara ja'i nú'a xi di o rá ts'edi 'bu hingue 'met'o da mihi ne da du'ti pa da bepi nú'a te pe'tsi.

³⁰ Nu'u tó'o hingui 'yo con gueque, nú'ú di utsagui. Nehe nu'u tó'o hingui faxqui ga munts'a ma sofo, nú'ú go xantho.

³¹ Dí xi'ahu gue gatho ya ts'oqui øt'a ya ja'i ne gatho ya ts'one mañ'u, ma dra pumbabi'u. Pe nu'a tó'o da zamba rá Maça Ndahi Ajuá, nura ja'i'a hindra pumbabi. ³² Nu'a tó'o da zani Nú'a To'o bi e bi Nja'i, nu'a dra pumbabi, pe nu'a tó'o da zanga ra Maça Ndahi hindra pumbabi nixi nubya ni pa nzantho.

Ya 'bai gá za faditho po yá fruta
(Lc. 6:43-45)

³³ 'Nara hoga 'bai gá za unga ya hoga fruta, ha 'nara ts'o 'bai gá za unga ya ts'o fruta. Hangue njabu da za gui padihu nda'a ra hoga 'bai gá za y nda'a hingrá hoga 'bai gá za. ³⁴ Nu'ahu xi gyá ts'o'maihu guí njahu ngu ya qu'eña tsate. ¿Hanja da za gui mañhu ya hoga noya 'bu guí beñhu ya ts'omfeni? Ngue'a nú'a guí beñhu ja ri mfenihu go gue'a guí mañhu nehe. ³⁵ Nu'a tó'o bengu ya hoga mfeni mangu ya hoga noya, ha nu'a tó'o bengu ya ts'omfeni mangu ya ts'onoya. ³⁶ Nuga dí xi'ahu gue gatho nú'a te gui mañhu ne hingui jamasuhu, pe'tsi te gui thadihu nura pa'a ma da thap'ahu nguenda. ³⁷ Ngue'a Ajuá go gue'a ma da hñap'ahu nguenda de gatho nú'a guí mañhu, ne ja ma da hnequini tengu ri hñoja'ihu ne tengu ri nts'o'maihu.

Ya ts'oja'i adi 'nara nt'udi
(Mr. 8:12; Lc. 11:29-32)

³⁸ Nepu 'raya xahnate de ra ley ne ya fariseo mi 'buhni bi 'ñembabi ra Jesu:

—Xahnate, dí nehe gui 'ñutcahe 'raya nt'udi pa ga pahu ua xi majuani go xpá meñ'a'i Ajuá.

³⁹ Nu'bú ra Jesu bi datuabi ne bi 'ñembabi:

—Nu'ahu gyá ts'oja'ihu ne gyá 'ñagamfrihu hangue guí adihu 'nara nt'udi gui hyanthu pa gui

camfrih_u. Pe nuga, hinga ma ga u't'a'ih_u ni 'nara nt'udi. Hønsē nda'a da t'u't'ah_u, nú'a ra nt'udi de ra Joná rá 'mehni Ajuá. ⁴⁰ Nu'á bi 'yo hñu pa ne hñu xuui mbo rá mui 'nara danga huá. Njab_u nehe Nú'a To'o bi e bi Nja'i ma da 'mui hñu pa ne hñu xuui mbo ra hai. ⁴¹ Ha 'mefa bi ma ra Joná bá zofo ya ja'i de ra hnini Ninive, ha nu'á 'bestho bi nts'o'mi de yá ts'oqui. Ha nubyá 'bucua 'na to'o ma'na xi ja rá nsu que ra Joná, pe nu'ah_u hinxcá camfrih_u. Hangué ja rá ngats'i ra pa ma xi da ñap'a'ih_u ya me Ninive, ngue'a masque xcá hyanduabih_u rá ts'edi Ajuá pe hinxcá camfrih_u. ⁴² Nehe nú'a ra 'behña mrá nda de ra hai Arabia mi 'yøde gue ra Salomó xi mi ja ndunthi rá mfadi. Nú'á bá ehe bi c'a'tsi'a masque xi nts'edi mi yab_u rá hai, pa da 'yøde nú'a mi mañ'a. Pe nubyá 'bucua 'na to'o ma'na xi ja rá nsu que ra Salomó, pe nu'ah_u hinxcá camfrih_u. Hangué ja rá ngats'i ra pa ma da ñap'ah_u nú'a ra 'behña'a ngue'a masque xcá hyanduabih_u rá ts'edi Ajuá pe hinxcá camfrih_u.

Ra Jesu bi ma 'nara 'bede de ra ts'ondahi bi mengui

(Lc. 11:24-26)

⁴³ Nep_u ra Jesu bi 'ñena:

—Nu'b_u 'nara ts'ondahi da bonga de ja 'nara ja'i, nura ts'ondahi'a 'yo haburaza ja ya mbonthi honi hmaha hab_u da 'mui, pe hingui ts'adi. Nu'b_u ma da manse'a ne da 'ñena: ⁴⁴ “Pøde ma ga pengui hab_u dá pøni pa ja ga yopa 'buhni.” Ha nu stí mengui'a da z'adi nú'a ra 'ñøhø ne guet'atho rá mfeni ngu bi zogui ra ts'ondahi, nu'b_u nja ngu 'nara ngu xa 'bast'i ne xá nt'axi pe hinto 'bui. ⁴⁵ Nu'b_u nú'a ra ts'ondahi'a da ma da tsi má yoto ya ts'ondahi nú'u ma'na xi strá nts'o que gue'a, nep_u da yut'a ja nú'a ra 'ñøhø nú'a mi guet'atho rá mfeni. Nu'b_u nú'a ma'na strá nts'o rá

mfeni que rá m'adi. Hangué nú'ah_u gyá ts'oja'ih_u ma gui njahab_u nehe 'b_u hingui ñobrih_u.

Rá naná ne yá cu ra Jesu

(Mr. 3:31-35; Lc. 8:19-21)

⁴⁶ Y de mi utuate ra Jesu, bi zøhø rá naná ne yá cu mi 'bai møte ra ngu hab_u mi utuate'a ne mi ne da ñaui'a. ⁴⁷ Nu'b_u 'nara ja'i bi 'ñemba ra Jesu:

—'Bacua møte ri naná co ri cu hoñ'i gui ñaui 'na.

⁴⁸ Pe nura Jesu bi datuabi nú'a to'o bi xipabi njab_u ne bi 'ñembi:

—¿To'o ma nanága, ne to'o ma cuga?

⁴⁹ Nep_u co rá 'yε bi 'ñudi yá nxadi ne bi 'ñena:

—Nuya go guehya ma naná ne ma cu. ⁵⁰ Nu'a tó'o ø'tua rá paha ma Dada bi 'bui mahets'i, go gue'a ma cu ne ma nju ne ma naná.

13

Ra 'bede de ra mot'i

(Mr. 4:1-9; Lc. 8:4-8)

¹ Nep_u ra pa'a ra Jesu bi bøni de nú'a ra ngu hab_u mi 'bui, ne bi ma bá hudi ja ra ñanga ndehe.

² Nep_u bi ma ndunthi ya ja'i bá c'a'tsi'a, nu'b_u nu'á bi bøxa ja 'nara motsa ne ja bi hñudini, ne gatho ya ja'i bi gohini ja ra ñanga ndehe.

³ Nep_u bi metuabi'u 'raya 'bede pa bi 'ñutuabi. Nurá m'adi ra 'bede bi mede, bi ma de 'nara mot'i ne bi 'ñena:

—'Nara mot'i bi ma da mpot'a ja rá huahi. ⁴ Y nu mi m'adi bi mpot'i, bi dagui 'raya zi nda ja ra 'ñu. Y nuya nda'u bi zi ya ts'int's'u.

⁵ Y nu ma'ra ya nda bi dagui ja ya 'bodo hab_u mi otho ndunthi ra hai, y nuya nda'u 'bestho bi fòts'e ngue'a hinxmá pidi ra hai. ⁶ Y nu mi pat'a ra hyadi bi huixqui ne bi 'yot'i ngue'a mi otho yá 'yu. ⁷ Nu ma'ra ya nda bi dagui mbo ja ya 'mini, ne mi te ya 'mini bi xumi ne bi hyo nú'a xqui 'bot'i. ⁸ Ha nu ma'ra ya nda bi dagui ja ra hoga

hai, y nú_u ya nda_u xi bi c'onts'i xá hño ne bi hogui, 'raya 'bai bi unga 'na nthebe ya nda, nu ma'ra ya 'bai bi unga hñu'rate, ha nu ma'ra ya 'bai bi unga 'natema'ret'a ya nda. ⁹ Nu'a tó'o pe'tsa ra paha da 'yøde nuya ya noya dí ma, dá 'yøde.

Hanja ra Jesu bi zofu ya ja'i dega 'bede
(Mr. 4:10-12; Lc. 8:9-10)

¹⁰ Nep_u yá nxadi bi joni hab_u mi hudi ra Jesu pa bi 'yambabi ne bi 'ñembabi:

—¿Hanja guí zofu ya ja'i njab_u co nú_u ya 'bede?

¹¹ Ra Jesu bi datuabi_u ne bi 'ñembi:

—Nuga dí mąnga njab_u ngue'a nuyú hingui tsa da zo yá mfeni nú'a dí ma de hanja ri nda Ajuá, nú'a hinxqui fadi ma'met'o. Ngue'a nuyú hinxra t'umba ra mfadi pa da badi, pe nu'ah_u ha, xa t'a'ah_u ra mfadi pa gui pah_u. ¹² Y nu'ah_u ma'na ma gui pah_u ngue'a xa t'a'ah_u ra mfadi, nja ngu xa hma gue nu'a tó'o jababi, ma'na ma da me'tsi, ha nu'a tó'o othobi, ma da thacuabi nú'a ts'u pe'tsi. ¹³ Nuyú dí petuabi njab_u ngue'a ja yá thandi pe hingui handi, ja yá nt'øde pe hingui øde, ne ja yá mfeni pe hinte yá fadi. ¹⁴ Hangué bi njab_u ngu nú'a xqui mąnga ra badi Isaia maya'bu ne bi 'ñena:

Ma gui 'yødeh_u pe hinda zo ri mfenih_u.

Ma gui hyanth_u pe hingui ma gui padih_u te rí bñni nú'a guí hanth_u.

¹⁵ Ngue'a xi xa megui ri mfenih_u, ne hinguí ne gui hñuxh_u nt'øde nú'a guí ødeh_u,

ne hinguí ne gui pah_u nú'a guí hanth_u.

Nu'ah_u hinguí ne gui hanth_u,

nixi gui 'yødeh_u,

nixi gui pah_u,

ngue'a hinguí ne gui nts'omh_u pa ga pun'a ri ts'oquih_u.

Nuna guehna bi mąnga ra badi Isaia de ya 'ñagamfri ja'i.

¹⁶ Pe nu'ah_u xa jap'ah_u Ajuá, ngue'a xcá hyanth_u co ri thandih_u, ne xcá 'yøh_u co ri nt'ødeh_u. ¹⁷ Xi majuaní dí xi'ah_u gue ndunthi yá 'mehni Ajuá nú'u mi 'bui maya'bu ne ma'ra ya hoja'i mi nehma'bu xa hyandi ngu nú'a guí hanth_ubya, pe himbi za bi hyandi'bu. Ne mi nehma da 'yøde nuya ya noya guí ødeh_ubya, pe himbi za bi 'yøde'bu.

Ra Jesu bi ma te rí bñnga nura 'bede de ra mot'i

(Mr. 4:13-20; Lc. 8:11-15)

¹⁸ Nubyá 'yøh_u xá hño te rí bñnga nú'a ra 'bede stá xi'ah_u de ra mot'i.

¹⁹ Nu'bu ya nda bi dagui ja ra 'ñu go gue'bu ngu nú'bu to'o bi 'yøde ra noya de hanja ri nda Ajuá ne himbi zo yá mfeni. Nu'bu bi yat'a ra ts'ondahi ja yá mfeni pa bi pu'tua gatho nú'a xqui bahma'bu. ²⁰ Nu'bu ya nda bi dagui ja ra 'bodo go gue'bu ngu nú'bu to'o bi 'yøde ra maça noya ne 'bestho bi gamfrihma co 'nara johya, ²¹ pe hinxqui ze yá jamfri, hangué nu mi tho ya ts'othogui ne ya nt'utsate po rá ngue ra maça noya, nu'bu 'bestho bi 'uegue. ²² Nu'bu ya nda bi dagui ja ya 'mini go gue'bu ngu nú'bu to'o bi 'yøde ra maça noya pe 'bestho bi 'be yá jamfri ne bi 'uegue ngue'a nsøtho mi oda yá mfeni ra boja ne ma'ra ya t'øt'e de ra ximhai. ²³ Pe nu'bu ya nda bi dagui ja ra hoga hai go gue'bu ngu nú'bu to'o bi 'yøde ra maça noya ne bi zo yá mfeni, ne xi bi zedi yá jamfri. Nu'bu go gue'bu xi bi unga ra sofo nja ngu ya nda, 'ra bi unga 'na nthebe, ha nu ma'ra bi unga hñu'rate, ha nu ma'ra bi unga 'natema'ret'a.

Ra 'bede de ya ts'ondapo ja ra huahi dega trigo

²⁴ Nep_u ra Jesu bi metuabi_u ma'na ra 'bede ne bi 'ñembabi:

—Nurá hmada ra Nda de mahets'i nja ngu 'nara mot'i bi mot'a

ra trigo ja rá huahí. ²⁵ Pe nu mi 'ñahá yá mēfi, bi zø 'nará ncontra'a ne bi mo'tua 'raya ts'ondapo ja rá huahí. Nepu de gue'a 'bestho bi ma. ²⁶ Ha nu mi føxa ra trigo, nehe bi føxa ya ts'ondapo. ²⁷ Nepu ya 'bego bi ma bá ambabi ra mehuahí ne bi 'ñembi: “Ndada, ¿ha gue hingo ra trigo gá pot'a ja ri huahí? ¿Hanja go bi c'onts'a nehe 'raya ts'ondapo?” ²⁸ Nu'bú ra mehuahí bi datuabi yá 'bego bi 'ñembabi: “Zai 'nama ncontra to'o bi mot'a nú'u ya ts'ondapo.” Nu'bú ya 'bego bi 'ñemba ra mehuahí: “¿Ha guí ne ga ma ga c'u'tshe nú'u ya ts'ondapo?” ²⁹ Nu'bú bi dadi ra mehuahí bi 'ñena: “Hina, oxqui ma guí c'u'tshu ya ts'ondapo, ngue'a nu'bu guí c'u'tshu ya ts'ondapo, ¿xi'bu guí c'u'tshu nehe ra trigo? ³⁰ Hophu da te mahyegui, cabo gue nú'a ra pa de ra sofo ga 'bepa ya xofo da hyets'i 'met'o nú'u ya ts'ondapo, ne da du'ti pa da tsat'i, ha nura trigo da munts'i pa da me'tsa ja ra troha.”

Ra 'bede de ra nda gá mostasa
(Mr. 4:30-32; Lc. 13:18-19)

³¹ Nepu ra Jesu bi metuabi'u ma'na ra 'bede ne bi 'ñembi:

—Rá hmanda Ajuá mahets'i nja ngu 'nara nda dega mostasa nú'a bi mot'a 'nara ja'i ja rá huahí. ³² Nú'a ra nda'a ma'na xi ra zi lotsi de gatho ma'ra yá nda ya ndapo, pe nu sta nte'a, ma'na ra dangui de gatho ma'ra ya ndapo, ne da nte xi ra dangui ngu 'nara 'bai gá za, y asta ja da hyocni yá 'bafi ya ts'int's'u.

Ra 'bede de ra nzoi
(Lc. 13:20-21)

³³ Nepu bi xipa ma'na ra 'bede bi 'ñembi:

—Nurá hmanda Ajuá mahets'i nja ngu 'nara 'behña bi hyoca ra thuhme ne bi 'yents'ua ra nzoi nú'a ri japi da nets'i ra thuhme, ne mi ngu 'nate kilo ra arina bi mant'i, ne masque 'na zi tiqui bi japi, pe bi nets'i gatho.

Ra Jesu bi zofa ya ja'i dega 'bede
(Mr. 4:33-34)

³⁴ Gatho nú'a mi xipa ya ja'i ra Jesu bi xipabi dega 'bede.

³⁵ Hangue bi njabu ngu nú'a xqui manga 'nará 'mehni Ajuá maya'bu bi 'ñena:

Ma ga petuabi 'raya 'bede ya ja'i, pa ga utuabi nú'a hinto xa badi desde bi mudi ra ximhai.

Ra Jesu bi ma te ri bonga ra 'bede de ya ts'ondapo ja ra huahí dega trigo

³⁶ Nepu ra Jesu bi 'ñedi ya ja'i pa da ma ja yá ngu, y nehe'a bi ma ja nú'a ra ngu habu mi 'bui. Nepu yá nxadi bi ma bá tsudi ne bi 'ñembabi:

—Xi da xicje xá hño te ri bonga nú'a ra 'bede de ya ts'ondapo bi føxa ja ra huahí.

³⁷ Nu'bú ra Jesu bi dadi ne bi 'ñembabi'u:

—Nú'a ra mehuahí bi mot'a ra trigo ja rá huahí go gue'a Nú'a To'o bi e bi Nja'i. ³⁸ Ha nura huahí go gue'a ra ximhai, ha nura trigo go gue'u nú'u 'bui ja rá hmanda Ajuá, ha nuya ts'ondapo go gue'u nú'u øtua rá hmanda ra ts'ondahi.

³⁹ Nura ncontra to'o bi mot'a ya ts'ondapo go gue'a ra ts'ondahi. Ha nura pa de ra sofo go gue'a rá

ngats'i ra ximhai, ha nu'u ya xofo go yá enxε Ajuá. ⁴⁰ Nja ngu ya xofo da 'ueca ya ts'ondapo pa da tsat'i,

njabu nehe ja rá ngats'i ra ximhai ya enxε da 'ueca nú'u ya ja'i øtua rá hmanda ra ts'ondahi. ⁴¹ Nú'a To'o bi e bi Nja'i ma da mehna yá enxε

pa da 'ueca gatho ya 'yøt'ats'oqui ne gatho ya ts'o'mai gá ja'i pa hinda yut'a mahets'i. ⁴² Nu'ú ma da t'equé

pa da thøt'a ja ra tsibi nú'a ma da nzø pa nzantho, y nuni ja di zohmani ne ja di gushmani yá ts'i.

⁴³ Nepu nu'u tó'o 'yo xá hño ja rá thandi Ajuá ma da yot'i'u ngu 'nara danga ñot'i nuni mahets'i habu bí manda'a. Nu'a tó'o pe'tsa ra paha da 'yøde nuya ya noya dí ma, dá

'yøde.

Ra 'bede de ra boja t'agui

⁴⁴Rá hmanda ra Ndá de mahets'i nja ngu ra boja xa t'agui mbo ja ra hai, y nura boja'a bi dini 'nara ja'i ne bi yopa go'mithoni ma'na'qui. Nu'bú nu'á co ra johya bi dama pa gatho nú'a te mi pe'tsi pa da danga nú'a ra hai habu xqui dinga ra boja.

Ra 'bede de 'nara perhla xi di muui ndunthi

⁴⁵Nehe rá hmanda ra Ndá de mahets'i nja ngu 'nara duqui nú'a mi tuca ya hoga t'axa do yá thuhu ya perhla. ⁴⁶Nu mi zadi 'nara hoga perhla xi mi muui ndunthi, nu'bú nu'á bi dama pa gatho nú'a te mi pe'tsi pa bi danga nú'a ra perhla'a.

Ra 'bede de ya huá ja ra xit'a

⁴⁷Nehe rá hmanda ra Ndá de mahets'i nja ngu 'nara xit'a bi t'ent'a ja ra ndehe ne bi gu 'rama'na'ño ya huá. ⁴⁸Y nu mi ñuts'i ra xit'a, ya mehuá bi hñai pa ja ra ñanthe. Ne bi hñudi'u pa bi huahna ya hoga huá pa bi yat'a ja ra 'bøts'e; ha nu'u himyá hoga huá bi føtbu. ⁴⁹Ma da njabu nehe ja rá ngats'i ra ximhai, ma da 'ñehe ya enxe pa da 'ueca ya ts'o'mui de ja ya hoja'i. ⁵⁰Ne nú'u ya ts'o'mui ma da thøt'a ja ra tsibi nú'a ma da nzø pa nzantho, y nuni ja di zohmani ne ja di gusthmani yá ts'i.

Ya ndaxjua t'øt'e ne ya 'ra'yo t'øt'e

⁵¹Nu'bú ra Jesu bi 'ñembabi yá nxadi:

—¿Ha gue xa zo ri mfenihu gatho nú'a stá xi'ahu?

Nu'bú nu'á bi datuabi ne bi 'ñembi:

—Haha, ma zi Hmu'ihe.

⁵²Nu'bú nu'á bi 'ñembabi'u:

—Xá hño 'bu. Nubyá da za gui 'ñudihu hingue hønse nú'a bi mangua ra Moise ne ma'ra yá 'mehni Ajuá, pe nehe da za gui 'ñudihu ma 'ra'yo nt'utuete dí u't'a'ihu de hanja ri ndá Ajuá, gui njahu ngu 'nara dada de 'nara ngu juqui nura ora honi

gatho nú'a te xa me'tsa maya'bu ne ja guehya.

Ra Jesu mi 'buhni Nasare

(Mr. 6:1-6; Lc. 4:16-30)

⁵³Ha nu mi uadi ra Jesu bi mangua nuya ya zi 'bede, bi ma de guehni. ⁵⁴Ne bi ma pa ja rá hai'a, y de mi 'buhni mi pa ja ra nija de guehni pa mi xahna ya ja'i. Y nu'ú xi bi 'yø ne bi 'ñena:

—¿Habu xuá padi nú'a ra mfadi pahni? ¿Ne há xqui bahni 'bu nuya ya danga nt'udi øt'e? ⁵⁵¿Ha gue hingo guehni rá t'u nú'a ra yaxi? ¿Ha gue hingo guehni rá t'u ra Maria? ¿Ha gue hingo guehni rá cu ra Cobo ne ra Jose, ne ra Simu ne ra Juda? ⁵⁶¿Ha gue hinguá menguua yá nju nehe? ¿Habu xuá badini gatho nú'a ma ne gatho nú'a øt'e?

⁵⁷Y ya ja'i de guehni mi pø yá cue con gue'a ne himbi ne bi gamfri. Hangu nura Jesu bi 'ñembabi'u:

—'Nará 'mehni Ajuá habaraza ri 'yo ri hnumansu, pe ja rá haise hina, nixi ja rá ngu.

⁵⁸Hangu ra Jesu himbi 'yøt'a ndunthi ya danga nt'udi de guehni ngue'a ya ja'i himbi ne bi gamfri.

14*Ra Xuua Xi'tsate bi thæcua rá ñaxu*

(Mr. 6:14-29; Lc. 9:7-9)

¹Ha nuya pa'u ra ndá Erode bi 'yøde de gatho nú'a te mi øt'a ra Jesu. ²Ne bi 'ñembabi yo mfats'i:

—Nura 'ñøhø'a go gue'a ra Xuua Xi'tsate xa yopa nte, hangu pe'tsa ra ts'edi pa da 'yøt'a nuya ya nt'udi.

³Ra Erode bi benga njabu ngue'a 'na'qui bi gu ra Xuua bi du'ti ne bi got'a fadi ngue'a ra Xuua mi hacua hmaha ra Erode gue hinda zimba rá 'behña rá cu nú'a rá thuhu ra Lipe, ha nura 'behña rá thuhu ra Erodía. ⁴Ngue'a ra Xuua xqui 'ñemba ra Erode:

—Hindí 'ñepi gui 'buhui ra Erodía.

⁵ Hangué ra Erode bi bə rá cue ne mi nehma da hyo ra Xuua, pe himbi za bi hyo'a ngue'a mi tsu ya ja'i ngue'a mi camfri'u gue ra Xuua go 'nara hoga badi. ⁶ Pe 'na'qui bi t'umba rá pa ra Erode, ne nurá t'ixu ra Erodía bi nei ja yá thandi gatho nú'u mi 'buhni, y ra Erode xi bi hopa rá hnei. ⁷ Hangué bi ñatuabi da umbabi gatho nú'a go da 'yadi. ⁸ Nu'bu nú'a ra nxutsi bi 'ñembabi ra Erode:

—Dí ne gui 'racagui rá ñaxu ra Xuua Xi'tsate ja 'nara manza.

Gue'a bi 'yadi'a ngue'a njabu ya xqui xipabi rá nana nú'a ra nxutsi.

⁹ Nu'bu ra Erode xi bi du rá mui, pe himbi za bi gombi ngue'a njabu xqui ñatuabi ne xqui 'yode nú'u mi huhuini ja ra mexa. ¹⁰ Nu'bu bi manda da thecua rá ñaxu ra Xuua nú'a mi jot'a fadi. ¹¹ Nepu bá tha ra ñaxu ja 'nara manza pa bi t'umbabi nú'a ra nxutsi, ne nu'a bi hña'tsuabi rá nana.

¹² Nepu yá nxadi ra Xuua bi ma ja ra fadi habu mi jot'i hmaha'a pa bi du'tsuabi rá ngəqu'ei pa bi ma bá agui. Nepu bi ma'u bá xipa ra Jesu.

Ra Jesu bi 'uinga thogui cut'a 'mo ya ja'i

(Mr. 6:30-44; Lc. 9:10-17; Jn. 6:1-14)

¹³ Ha nu mi 'yode ra Jesu de nú'a xqui nja, nu'a bi bəxa ja 'nara motsa bi 'ranga ja ra ndehe pa gá ma ja 'nara mbonthi habu mi jo'o ra ja'i. Pe ya ja'i bi 'yode gue xqui ma ra Jesu, hangue nu'ú bi ma 'ñoua desde ja ya hnini pa bi ma bá c'a'tsi'a. ¹⁴ Ha mi zənga ja ra mbonthi ra Jesu bi hyanda xica ja'i ya mi 'buhni, hangue nu'a bi huequi'u ne bi 'yothe gatho nú'u mi hñeni. ¹⁵ Y nu mi nde bi joni yá nxadi ra Jesu habu mi 'bai'a ne bi 'ñembabi:

—Pehna nuy ya ja'i da ma ja ya hnini pa da dai te da zi, ngue'a nuua habu dí 'buhni go ra mbonthi,

¿te ga umfu da ziyu? ne ya 'yo rínde nehe.

¹⁶ Nu'bu ra Jesu bi dātuabi'u ne bi 'ñembi:

—Hingo mahyoni ga pehni da dai te da ziyu. Go da umfu te da zi.

¹⁷ Nu'bu nuya nxadi bi dadi ne bi 'ñena:

—Hənsə cut'a ya thuhme ne yoho ya hua dí hahe, hinda uadi pa gathoyu.

¹⁸ Nu'bu ra Jesu bi 'ñembi'u:

—Bá hanchahuu.

¹⁹ Nepu bi japabi ya ja'i da hñudi ja ya zi 'bot'ei. Ne mri hña nú'u cut'a ya thuhme ne nú'u yoho ya hua, bi nəts'e pa mahets'i bi 'yapabi Ajuu da japi. Ne bi hyeca ya thuhme, ne bi umba yá nxadi pa bi hyecua ya ja'i. ²⁰ Gatho ya ja'i bi ñuni ne bi niña'u. Y gatho nuya zi xeni bi bongui bi hmunts'i ne bi ñuxa 'ret'amayoho ya 'bəts'e. ²¹ Mi ngu cut'a 'mo ya 'ñəhə nú'u bi ñuni, y nuya 'behña ne ya bətsi himbi ma 'mede.

Ra Jesu bi 'ño maña ra ndehe

(Mr. 6:45-52; Jn. 6:16-21)

²² Nepu ra Jesu bi 'bepa yá nxadi da yut'a ja ra motsa pa da 'met'o'u pa ri'nandi, ha nu'a bi gohni pa bi 'ñedi ya ja'i. ²³ Y nu mi uadi bi 'ñehui ya ja'i bi bəxa ja ra t'əhə pa bá apabi Ajuu 'nambəsc. Y ya bi nxuui mi 'buhnitho sehe'a. ²⁴ Ha nura motsa habu mi pa yá nxadi ya mi pa madetho ra ndehe, ne xi mi fet'a nts'edi ra bənthi ja ra ndehe, ne mi ne da mpants'i'u. ²⁵ Ne himi hats'itho ra Jesu mi 'yo maña ja ra dehe pa bi ma bá tsudi yá nxadi. ²⁶ Ne nu mi hyanda ya nxadi ra Jesu mi 'yo maña ja ra dehe, nu'ú xi bi ntsu ne bi 'ñena:

—¡Ay! ¡Ndi hyanthu 'nara pite!

²⁷ Pe ra Jesu 'bestho bi 'ñembabi'u:

—Oguí tsuhu, go guecagui.

²⁸ Nu'bu ra Pedro bi dadi ne bi 'ñembi:

—Ma zi Hmu'i, nu'bu xi go gue'a'i, 'bepcagui ga 'yo maña ja ra dehe pa ga mabu habu guí 'yo.

²⁹ Nu'bu ra Jesu bi 'ñembabi:

—Bá ehe 'bu.

Ra Pedro bi gai de ra motsa ne bi mudi bi 'ño maña ja ra dehe pa bi ma hmaha habu mi 'yo ra Jesu. ³⁰ Pe nu mi hyanda ra bunthi bi ntsu, nepu bi mudi bi yui ja ra dehe, nu'bu bi mafi ne bi 'ñena:

—Ma zi Hmu'i, faxcagui pa hinga jat'i.

³¹ Nu'bu ra Jesu 'bestho bi mipa rá 'ye ne bi 'ñembabi:

—Xi ts'utho ri jamfri. ¿Pa te gá ntsu?

³² Nepu nu'ú bi bōxa ja ra motsa ne 'bestho bi tsaya ra bunthi.

³³ Ne de ya mi 'bui mbo ra motsa, ya nxadi bi nsunda ra Jesu, bi ndandiñahmu ne bi 'ñena'ú:

—Xi majuaní go gue'i rá T'u'i Ajuá.

Ra Jesu bi 'yøthe ya da'thi nuni Genesare

(Mr. 6:53-56)

³⁴ Nepu bi zōñ'u ja ra hai Genesare ri'nandi de ra ndehe. ³⁵ Ha nu mi hyanda ya mengu de guehni gue bi zōnga ra Jesu ja yá hai'ú, nu'bu nu'ú bi dama xanga ra noya pa bi sipa gatho ya ja'i de nú'a ra hai'a. Nepu bá ts'impabi ra Jesu ndunthi ya da'thi. ³⁶ Ne nuya da'thi mi adi hōnse qué da danbabi rá he, y gatho nú'ú to'o bi 'yøt'a njabu 'bestho bi ñani.

15

Hanja gra nts'ocaya ja'i

(Mr. 7:1-23)

¹ Nu'bu 'raya xahnate de ra ley ne 'raya fariseo xqui 'ñehe de Jerusale pa da c'a'tsa ra Jesu, ne bi 'yambabi 'nara nt'ani bi 'ñembi:

² —¿Hanja nuyu ri nxadi hingui øt'e ngu mi øt'a ndu ma xitahu? Ngue'a nuyú hingui xu'ye 'met'o pa da ñuni.

³ Y ra Jesu bi datuabi'ú ne bi 'ñembi:

—Nequi ma ga an'ahu 'nara nt'ani. ¿Hanja go guí øthu nú'ú ri nzaihu ne hingo guí øtuabihu yá hmanda Ajuá? ⁴ Ngue'a Ajuá bi manda njaua ne bi 'ñena: “Umba ra t'equ'ei ri dada ne ri nana ne su'ú.” Nehe bi 'ñena: “Nu'a tó'o da zanga rá dada ne rá nana, nu'á pe'tsi da du.” ⁵ Pe nu'ahu guí eñhu gue xá hño to'o da 'ñemba rá dada o rá nana: “Ya hinda za ga fax'a'i, ngue'a nú'a ma stá 'ra'ahma, ya stá ña'tuabi Ajuá ga umbi.” ⁶ Hangué guí eñhu gue njabu hinguá hyoni da jamasu rá dada o rá nana 'na. Hangué hinguí øthu nú'a ri manda Ajuá, go guí øt'aschu nú'a go ri nzaihu. ⁷ Nu'ahu xi gyá yohmihu. Hangué majuaní nú'a xqui mangua ra badi Isaiá de gue'ahu ne bi 'ñena: ⁸ Nuna ra hniniña ri xocambenigui dega netho,

pe nuyá mfeni go bí 'yo yabu de guequi.

⁹ Hinte ri muui yá søcambeni nú'a øt'e,

ngue'a nu'ú yá nt'utuate udi'ú go de yá mfenise, ne mañ'ú gue go stá utua'ú.

¹⁰ Nepu ra Jesu bi zofu ra hmuntsja'i ne bi 'ñembi:

—Hñuxhu nt'øde xá hño ne dá zo ri mfenihu nú'a ma ga xi'ahu:

¹¹ Hingue co nú'a te cut'a ja rá ne ra ja'i ri nts'oqui, pe co nú'a te pōnga ja rá ne, con gue'a ha, ri nts'oqui.

¹² 'Mefa yá nxadi bi joni habu mi 'bai ra Jesu ne bi 'ñembi:

—¿Ha gue hinguí padi gue xi bi bø yá cue ya fariseo co nuya noya gá ma?

¹³ Pe ra Jesu bi datuabi yá nxadi ne bi 'ñembi:

—Gatho nú'ú ya ndapo hingo bi mot'a numa Dada bí 'bui mahets'i, ma dra c'u'tsi. ¹⁴ Hyehabu ya fariseo dí 'yobu co yá ngoda, nu'ú ri zi yá migodauí. Nu'bu 'nara goda

da gahna rá migodau, da ma ri yoho'ua da zoui mahyεgui ja ra o'tsi.

15 Ra Pedro bi 'yambabi ra Jesu ne bi 'ñembabi:

—Xicje te ri bonga nú'a ra 'bede gá ma de hanja ri nts'oca 'na.

16 Ra Jesu bi dadi bi 'ñembi:

—¿Ha gue ni gue'ahua hingui tsoda ri mfenihua? 17 ¿Ha hingui pahua gue gatho nú'a guí tshua ri ma ja ri muihua ne thoguitho? 18 Pe nu'bu guí beñhua ya ts'omfeni, go gue'ua da bonga ja ri nehua, y nú'a go gue'a da ja'ahua gui nts'oquihua. 19 Ngue'a ja yá ne ya ja'i ja guehni pōnga yá ts'omfeni, ngu ra nthote, ra nzinga medinthati, ra nt'eja'i, ra mfe, ra nt'e'tsate, ra nts'ante. 20 Gatho nuyá ha, go guehya ri japi da nts'oca ra ja'i. Pe nu'a tó'o hingui xu'yε 'met'o pa da ñuni, hingo gue'a 'nara ts'oqui øt'e.

'Nara 'behña himrá me Israel bi gamfri ra Jesu

(Mr. 7:24-30)

21 Nepua ra Jesu bi ma de guehni pa ja ra hai guetbua ra hnini Tiro ne Sidó. 22 Ne ja bá nthuini 'nara 'behña mrá me Canaán y himrá me Israel. Mi mafi ne mi ena:

—Huegagui nú'i Ndada, rá T'ua'i ra nda Davi. 'Nama t'ixu pe'tsa 'nara ts'ondahi ne xi nts'edi.

23 Pe ra Jesu hinte bi dadi. Nu'bu ya nxadi bi joni habua mi 'bai ra Jesu ne bi bantebi bi 'ñembi:

—Pehni dá ma, ngue'a xi mafua mōte ja ma xathaha.

24 Ra Jesu bi dadi ne bi 'ñembi'ua:

—Nuga xpá 'bencagui hōnse pa ga munts'a ya me Israel nja ngu ya zi dēti xa 'medi.

25 Nepua nú'a ra zi 'behña bi ndandiñahmu ja yá ua ra Jesu ne bi 'ñembi:

—Faxcagui, Ndada.

26 Nu'bu ra Jesu bi datuabi bi 'ñembi:

—Hindí 'ñepi da thamba yá thuhme ya bātsi pa go da t'umba ya tsat'yo.

27 Nu'bu ra 'behña bi dadi ne bi 'ñena:

—Majuani guí ma, Ndada, pe nuya tsat'yo tsi ya xεca thuhme nú'ua tagui de ja yá mexa yá hmu.

28 Nu'bu ra Jesu bi dadi ne bi 'ñembi:

—Nu'i naná, xi ra dangui ri jamfri, dá njabu ngu nú'a xcá 'yadi.

Nu'bu nurá t'ixu nura 'behña'a 'bestho bi ñani nura ora'a.

Ra Jesu bi 'yøthe ndunthi ya da'thi

29 Ra Jesu bi ma de guehni ne bi zōni ja rá ñani ra ndehe Galilea. De guehni bi bōxa maña ra t'øhø ne ja bá hudini'a. 30 Y bi mani ndunthi ya ja'i mi zi ya doua, ya do'yε, ya goda, ya gone, ne ndunthi ma'ra ya da'thi. Gatho'ua bi t'egui ja rá ua ra Jesu ne nu'á bi 'yøthe'ua. 31 Hangu nura hmuntsja'i mi 'buhni xi bi 'yø nu mi 'yøde bi ña ya gone, ne mi hyandi bi nxøgue yá 'yε ya do'yε, ne bi 'ño ya doua, y ya goda bi hyandi. Hangu ra hmuntsja'i bi xøcambeni Ajuá nú'a xøcambeni ya me Israel.

Ra Jesu bi 'uinga thogui goho 'mo ya ja'i

(Mr. 8:1-10)

32 Nepua ra Jesu bi zohna yá nxadi ne bi 'ñembabi:

—Xi drí hueca nuyua ya ja'i ngue'a pe'tsa hñu pa drí 'ñohua ha hinte xa ziyua. Hindí ne da mayua co ra thuhu, ngue'a xi'bu da uent'a má 'ñu.

33 Nepua yá nxadi bi 'ñemba ra Jesu:

—Xi nuua ja ra mbonthi ¿habu ga tsuhuaa ra thuhme pa ga 'uiñhua gatho nuyua ya ja'i xi ri ndunthi?

34 Nu'bu ra Jesu bi 'yambabi'ua ne bi 'ñembi:

—¿Hangu ya thuhme guí pe'tshua?

Nu'á bi dadi ne bi 'ñena:

—Hōnda yoto ya thuhme dí pe'tshe ne 'raya t'uhua.

35 Nu'bu ra Jesu bi japa ya ja'i da hñudi. 36 Ne mri hña nú'ua yoto ya thuhme ne nú'ua ya t'uhua, nepua bi umba njamadi Ajuá, nepua bi heque bi umba yá nxadi pa da hyecua ya

ja'i. ³⁷ Gatho bi ñuni ne bi niña, y gatho nuya xeni bi bongui bi hmunts'i ne bi ñuxa yoto ya 'bøts'e. ³⁸ Mi ngu goho 'mo ya 'ñøhø nú'ü bi ñuni, y nuya 'behña ne ya batsi himbi ma 'mede. ³⁹ Nepü ra Jesu bi 'ñehui ya ja'i, ne bi bøxa ja ra motsa pa bi ma ja ra hai Magdala.

16

Ya fariseo ne ya saduceo mi adi da t'utua 'nara danga nt'udi

(Mr. 8:11-13; Lc. 12:54-56)

¹ Ya fariseo ne ya saduceo bi ma'ü bá hongra ra Jesu pa da xaxi. Ha nu mi züdi bi xipabi da 'ñutuabi 'nara nt'udi pa da gamfri'ü ua xi xqui 'ñehe'a de mahets'i. ² Nu'bú ra Jesu bi dadi ne bi 'ñembi'ü:

—Nu'ahü 'bü guí hanthü xa thenga mahets'i dega nde, nu'bú guí eñhü: “Xudi ma da hñoga pa.”

³ Y nu'bü guí hanthü dega xudi xa thenga ya guui, nu'bú guí eñhü gue ma da nja ra bñthi 'ye. 'Nagyá yohmihü, ¿hanja go guí pa guí hyanthü mahets'i pa guí pahü te 'be ma da nja hyastho, y hanja hingo guí huxhü nguenda de ya nt'udi nú'ü xqui 'ñehe de mahets'i pa guí pahü gue ra Ndá de mahets'i ya xa zøhø? ⁴ Nu'ahü gyá ts'oja'i'ihü xcá 'ueguehü de Ajuá, hangue guí adihü 'nara nt'udi guí hyanthü pa guí camfrihü. Pe nuga hinga ma ga u't'a'ihü 'nara nt'udi ngu nú'á guí adihü. Nura nt'udi ma guí hyanthü, hønse de ra Joná rá 'mehni Ajuá.

Ha nu mi uadi ra Jesu bi mǎnga njabü, nu'á bi 'uegue de gue'ü ne bi ma de guehni.

Ra nzoi de ya fariseo

(Mr. 8:14-21)

⁵ Nepü ra Jesu ne yá nxadi bi 'raxa ja ra ndehe pa ri'nandi, y yá nxadi bi pumfri da hñats'i te da zi'ü.

⁶ Ne ra Jesu bi 'ñembabi'ü:

—Jamasuhü de yá nzoi ya fariseo ne ya saduceo.

⁷ Nu'bú nu'á bi 'ñémse'ü 'na ngu 'na:

—Nuni bi mǎnga njabü ngue'a hindá hahü ra thuhme pa ga tsihü.

⁸ Ha nura Jesu bi badi nú'a mi mañ'ü ne bi 'ñembabi:

—Nu'ahü xi ts'utho ri jamfrihü. ¿Hanja guí tu ri muihü de nú'a te guí tsihü? ⁹ ¿Hanja hingo tso ri mfenihü nú'a dá xi'ahü? ¿Ha hinguí beñhü nú'ü cüt'a ya thuhme dá hecuabi nú'ü cüt'a 'mo ya 'ñøhø, ne hangu bi bongui xá? ¹⁰ Nehe ¿ha gue hinguí beñhü nú'ü má yoto ya thuhme dá hecuabi nú'ü má goho 'mo ya 'ñøhø, ne hangu bi bongui xá? ¹¹ ¿Hanja hingo bi zo ri mfenihü de ra nzoi dá xi'ahü? Hindá xi'ahü de ra thuhme ngu guí beñhü. Dá xi'ahü gue guí jamasuhü de yá nzoi ya fariseo ne ya saduceo.

¹² Nu'bú hǎ, ja bi zo yá mfenihü gue ra Jesu mi xipabi da jamasu de yá nt'utuete ya fariseo ne ya saduceo, hingo mi xipabi de yá nzoi ya thuhme.

Ra Pedro bi mǎ gue ra Jesu go gue'a ra Cristo

(Mr. 8:27-30; Lc. 9:18-21)

¹³ Mi zøngüi yá nxadi ja ra hai guetbü Cesarea de Filipino, ra Jesu bi 'yambabi'ü bi 'ñembi:

—Xi ya ja'i ¿te mǎ de Nú'a To'o bi e bi Nja'i, to'o gue'a ena?

¹⁴ Nu'á bi dadi bi 'ñena:

—'Ra ena gue go gue'a'i grá Xuua Xi'tsate, ma'ra ena gue go gue'a'i grá badi Elía, ha nu ma'ra ena gue go gue'a'i grá Jeremía o 'na de gue nú'ü ma'ra yá 'mehni Ajuá.

¹⁵ Nepü bi yopa 'yambabi'ü ma'na'qui ne bi 'ñembi:

—Xi'ahü, ¿to'o guí beñhü go gueque?

¹⁶ Ra Pedro bi dadi ne bi 'ñena:

—Nu'i go gue'a'i grá Cristo nú'i bá peñ'a'i Ajuá pa guí ndá, ne go rá T'ü'i Ajuá nú'a te.

¹⁷ Nu'bú ra Jesu bi 'ñembabi:

—Nu'i Simu rá t'ú'i ra Joná, xa jap'a'i ma Dada bí 'bui mahets'i, ngue'a go bi xi'ashe'a to'ogui, hingo bi xi'a'i 'nara ja'i. ¹⁸ Nubyá dí xi'i gue grá Pedro, ne nuri thuhu rí bõni da 'ñena 'nara do. Ne nu'i guí nja ngu ra do habu ma ga hoca ma nija. Y numa nija ma'na ma da nja rá ts'edi que ra du. ¹⁹ Nu'i go ma ga hux'a'i ngu grá hñansoqui pa gui xocua ra gosthi to'lo da yut'a ja rá hmanda Ajuá, pa njabu nu'a gui 'yot'a nuua ja ra ximhai, gue'a rí t'ot'e mahets'i, ne nu'a gui ma gue hinda t'ot'e nuua ja ra ximhai, gue'a hinda t'ot'e nehe nuni mahets'i.

²⁰ Nu'bú nu'a bi hñu'mba ra hña yá nxadi gue hinda mañ'u gue go mi gue'a ra Cristo nú'a bá pehna Ajuá pa da nda.

Ra Jesu bi ma de rá du

(Mr. 8:31-9:1; Lc. 9:22-27)

²¹ Desde gue'bu ra Jesu bi madi bi xipabi yá nxadi gue mi mahyoni da ma'a pa Jerusale nuni habu mi pe'tsi da sufri ja yá 'ye ya ndaxjua nda ne ya nda ga macja ne ya xah-nate de ra ley. Nehe bi xip'u gue mi pe'tsi da du'a, pe rá hñupa mi pe'tsi te da yopa nte. ²² Nu'bú ra Pedro bi njauquiui ra Jesu 'nambu, ne bi madi bi zui ne bi 'ñembi:

—Hina, ma zi Hmu'i, Ajuá hinda ne gui thogui njabu.

²³ Nu'bú ra Jesu bi mpants'i ne bi 'ñemba ra Pedro:

—i'Uegue de gueque nu'i Satá! Ngue'a nu'i guí ne gui hñagagui ga ø'tua rá paha ma Dada. Nura mfeni guí beni go yá meti ya ja'i, hingo rá meti Ajuá.

²⁴ Nu'bú ra Jesu bi 'ñembabi yá nxadi:

—Nu'a tó'o ne da dengui pa dua nxadi, hingui tsa da 'yot'a rá paha she. Nú'a mahyoni da 'ñei pa da dengagui masque da tho ya nt'utsate ne ya 'betsa. ²⁵ Ngue'a nu'a tó'o madi rá te ne hinda zeta ya nt'utsate, nú'a da 'bedi rá te pa

nzantho, ha nu'a tó'o da zeta ya nt'utsate po rá ngueque, nu'a ma da zadi rá te pa nzantho. ²⁶ ¿Ne te di muui 'nara ja'i 'bu drá meti gatho nú'a te ja ja ra ximhai ne nu'a go da 'medi? Ngue'a ni 'na de nuya hño'u hinda za da pøhøbi rá te. ²⁷ Nu'a Tó'o bi e bi Nja'i ma da yopa 'ñehe co rá nsunda rá Dada, ne ma da tsi yá enxe. Y nú'a ra pa'a ma da gu'tuabi 'na ngu 'na ngu tengu nú'a xa 'yot'e. ²⁸ Xi majuaní dí xi'ahu gue 'ra de gue'ahu hingui ma gui tuhu asta hingui hyanduahu rá nsunda ra Nda de mahets'i Nú'a bi e bi Nja'i.

17

Bi mpadi rá 'bai ra Jesu

(Mr. 9:2-13; Lc. 9:28-36)

¹ Nurá 'rato ma pa ra Jesu bi zixa ra Pedro, ra Cobo, ne ra Xuua rá cu, ne bi ma ja 'nara t'øhø xá hñets'i pa da 'mæeuini. ² Nu'bú nu'a bi hyanda ra Jesu bi mpadi, nurá hmi'a xi bi yot'i ngu ra hyadi rá he xi xmá nt'axi ngu 'nara ñot'i. ³ Ne 'bestho ra ora'a ya nxadi bi hyandi bi zøhø ndu ra Moise ne ndu ra Elía nú'u myá 'mehni Ajuá ne bi ñau ra Jesu. ⁴ Nu'bú ra Pedro bi 'ñembabi ra Jesu:

—Ma zi Hmu'i, xi xá hño ga 'buhua. 'Bu gui nehma, ga hoca hñu ya zi ja'tsi, 'na pa gue'e, 'na pa ra Moise, ha nu ma'na pa ra Elía.

⁵ Y de mi ña ra Pedro bi go'mi'u 'nara t'axaguui mri huexqui, y nu ja ra guui'a bi nt'øde 'nara noya bi 'ñena:

—Nuni go guehni ma hmaca T'u, ne xi dí hopa rá 'mui. 'Yødehu nú'a da mani.

⁶ Y nu mi 'yøde ya nxadi nuna noyaná xi bi ntsu, ne co ra ntsu bi dagui ma'memfo. ⁷ Nu'bú ra Jesu bi joni pa bi dani'u ne bi 'ñembi:

—Nanju, oguí tsuhu.

⁸ Y nu mi guxa yá da ya nxadi, ya hønse ra Jesu bi hyandi mi 'bahni she.

⁹ Ha nu mi gai'u de ja ra t'ohø ra Jesu bi hñu'mba ra hñá yá nxadi bi 'ñembi:

—Oto ma gui xiphu de nú'a gá hyanthu bi nja, asta nú'a ra pa da yopa nte Nú'a To'o bi e bi Nja'i, nu'bú ha, gue'bu gui mañhu.

¹⁰ Nu'bú yá nxadi bi 'yambabi ne bi 'ñembi:

—¿Hanja enga ya xahnate de ra ley gue 'met'o ma da 'ñehe ra Elía ne 'mefa da 'ñehe Nú'a To'o ma da 'ñe da Nja'íua?

¹¹ Nu'bú ra Jesu bi dadi:

—Xi majuani ra Elía ma da 'ñehe pa da hyocua yá mfeni ya ja'i. ¹² Pe nubyá dí xi'ahu gue ra Elía ya bi 'ñehe, pe himbi gamfri ya ja'i ua go mi gue'a, y nu'á bi 'yø'tuabi gatho nú'a go bi ne ya ja'i. Nehe ya ja'i ma da jabu Nú'a To'o bi e bi Nja'i, ngue'a nu'á ma da 'yø'tuabi ra 'ñu'a.

¹³ Nu'bú ya nxadi bi badi gue mi xipabi de ra Xuua Xi'tsate.

Ra Jesu bi 'yøthe 'nara basja'i mrá ndusehe

(Mr. 9:14-29; Lc. 9:37-43)

¹⁴ Nepu mi zonga ra Jesu co yá nxadi habu mi 'bu ra hmuntsja'i, bá ehe 'nara 'ñohø bi ndandiñahmu habu mi 'bu ra Jesu ne bi 'ñembi:

¹⁵ —Ndada, huega ma t'u ngue'a ra ndusehe ne xi nts'edi. Nduñhi ya 'mi'qui tso ja ra tsibi ne tso ja ra dehe. ¹⁶ Hangue por gue'a stá tsimpabi ri nxadi pa da 'yøthe hmaha, pe nuyá hinxa za xa 'yøthe.

¹⁷ Nu'bú ra Jesu bi dadi ne bi 'ñena:

—¡Nu'ahu 'nagya 'ñagamfrihu ne 'nagya ts'oja'ihu! ¡Asta ha'mu gui camfrihu! ¡Asta ha'mu ma ga ts'e't'a'ihu ri 'muihu! Bá tsincahuua xa.

¹⁸ Nu'bú ra Jesu bi zui ra ts'ondahi, ne 'bestho bi bøni de nú'a ra ts'unt'u'a, ne nu'á bi ñani 'bestho.

¹⁹ 'Mefa ya nxadi bi ñaseui ra Jesu 'nambu ne bi 'ñembi:

—¿Hanja nuje himbi za dá eñhe nú'a ra ts'ondahi?

²⁰ Ra Jesu bi dadi bi 'ñembi:

—Ngue'a 'na tuqui ri jamfrihu. Xi majuani dí xi'ahu gue nu'bu gri pe'tshmahu ri jamfrihu masque ngu drá ndangui 'nara zi nda gá mostasa, nu'bú asta da za gui 'ñembahmahu nuna t'ohø da mponi de guecua pa rí ma ma'na lado, y 'bestho da mponi de habu ja. 'Bu dí ja ri jamfrihu, da za gui 'yøthu gatho nú'a go gui neh. ²¹ Pe pa da bonga ya ts'ondahi ngu nú'a dá eni, mahyoni gui 'yaphu Ajuu ne gui ayunahu.

Ra Jesu bi yopa ma de rá du

(Mr. 9:30-32; Lc. 9:43-45)

²² Ne de ya mi 'buhni ra Jesu nuni Galilea bi 'ñemba yá nxadi:

—Nú'a To'o bi e bi Nja'i ma da t'ent'ua ja yá 'ye ya ja'i, ²³ nepu nu'á ma da hyo. Pe rá hñupa'a ma da yopa nte.

Pe mi 'yøpya'u xi bi du yá mui nts'edi.

Ra Jesu bi gut'a ra boja pa ja ra nija

²⁴ Nu mi zonga ra Jesu co yá nxadi ja ra hnini Ncapernau, nú'u to'o mi cobra ra boja de ra nija bi 'ñe bi 'yamba ra Pedro bi 'ñembi:

—Xi ri xahnatehu, zha gue hingui jut'a ra boja pa ra nija?

²⁵ Ra Pedro bi dadi ne bi 'ñembi:

—Haha, jut'i.

Nepu ra Jesu co yá nxadi bi yat'a mbo ra ngu habu mi nzai mi oxil'u. Y ra Jesu bi 'yambabi ra Pedro bi 'ñembi:

—Nu'i Pedro, xi nú'a ra boja ri cobra nú'u ya nda de ya hnini, zha gue go ri cobrabi nú'u ja te yá njauí o nú'u hinte yá njauí?

²⁶ Ra Pedro bi 'ñembabi ra Jesu:

—Nú'u hinte yá njauí go gue'u ri cobrabi.

Nu'bú ra Jesu bi 'ñembabi ra Pedro:

—Nu'bú nú'ú ja te yá njauí ya ndá hingui jut'i. ²⁷ Pe pa hinda bõ yá cuε nú'ú to'o cobra ra boja, gri ma ja ra ndehe, hñaxa ri ansuelo ne 'yent'a ja ra dehe, y nurá mudi ra huá gui ju, xocua rá ne, y ja gui hñahni nú'a ra boja rí 'ñepi ga juthu.

18

Nú'a to'o ma'na ma da nja rá nsu
(Mr. 9:33-37; Lc. 9:46-48)

¹ Ha nuya pa'ú yá nxadi bi 'yambabi ra Jesu ne bi 'ñembi:

—¿To'o ma dra dangui nuni mahets'i habu bí manda Ajuá?

² Nu'bú ra Jesu bi ma'ta 'nara zi bati ne bi 'ba'ma madetho de gue'ú, ³ ne bi 'ñembabi yá nxadi:

—'Bu hingui pata ri 'máihu ne gui njahu ngu nuna ra zi bati, nu'bú hinda za gui cuthu mahets'i habu bí manda Ajuá ma Dada. ⁴ Nu'a tó'o ne dra dangui nuni mahets'i habu bí manda Ajuá, mahyoni da nt'iqui ngu nuna ra zi bati higrá 'ñets'i. ⁵ Ha nu'a tó'o da umba ntsaya 'na ngu nuna ra zi bati de ma thuhuga, ja ra uenda go guecagui ri 'raca ntsaya.

Ra Jesu bi ma gue ga nsuhu pa hinga othu ya ts'oqui

(Mr. 9:42-48; Lc. 17:1-2)

⁶ Nu'a tó'o da 'yu'ta 'na de gue nuya ya zi bati camfrigui, nura ja'l'a ma'na xá hño dra ts'utua 'nara do strá hñu ja rá 'yuga ne da thot'a ja ra dehe. ⁷ ¡Huecate ra meximhai ngue'a xi ja ya nt'utate! Nzantho ma da nja ya nt'utate, pe ¡huecate ya 'yu'tate!

⁸ Hangué nu'bu 'nari ua o 'nari 'ye da ja'i gui 'yot'a 'nara ts'oqui, ma'na xá hño hyequi ne 'yembu. Ngue'a ma'na xá hño gri doua o gri do'ye gui tsonga mahets'i habu bí ja ra te pa nzantho que dri xogue gatho ri ndo'yo ne da t'ent'a'i ja ra nidu habu zõ ra tsibi nú'a hinhya'mu da huet'i. ⁹ Nehe

nu'bu 'nari da da ja'i gui 'yot'a 'nara ts'oqui, ma'na xá hño hñai ne 'yembu. Ngue'a ma'na xá hño dri 'bedi 'nari da gui tsonga mahets'i habu bí ja ra te pa nzantho que dri xogue ri da ne da t'ent'a'i ja ra nidu habu zõ ra tsibi.

Ra 'bede de 'nara zi deti xqui 'medi

(Lc. 15:3-7)

¹⁰ Jamasuhu hingui utsahu nuyhu ya zi bati, ngue'a nzantho 'bui yá enxeyu ja rá thandi ma Dada bí 'bu mahets'i. ¹¹ Nú'a To'o bi e bi Nja'i bá ehe pa da pøhø nú'ú xa 'medi.

¹² Te gui beñhu 'bu 'nara ma'yo pe'tsa 'na nthebe ya deti ne da 'medi 'na de gue'ú, ¿ha gue hingue da zohmani ja ra t'øhø nú'ú goho'rate ne 'ret'amaguto ya deti pa da ma da hyonga nú'a ma'na xa 'medi? ¹³ Y nu sta zudi, nu'bú nú'a ra ma'yo xi da johya ngue'a bi zudi nú'a 'nará deti xqui 'medi, y nixi hingui oda rá mfeni nú'ú goho'rate ne 'ret'amaguto hinxá 'medi. ¹⁴ Njabu nehe nuri Dadahu bí 'bui mahets'i hingui ne da 'medi ni 'na de gue nuya ya zi bati.

Ra mpunbi de ya cu

(Lc. 17:3)

¹⁵ Nubyá ma ga xi'ahu, nu'bu 'nari cu da 'yot't'a'i 'nara ts'ocate, gri ma gui c'a'tsi ne gui ñasui. 'Bu da 'yøde nú'a gui xipi, nu'bú ya xcá yopa máhui ri cu. ¹⁶ Pe nu'bu hinda 'yot't'a'i, nu'bú tsixa yoho o hñu ya cu pa da 'yøde nú'a ma gui mañhu, pa njabu nú'ú go gue'ú da za da damajuani. ¹⁷ Ha nu'bu nú'a ra cu'a hinda 'yøte nú'ú yoho o hñu gui tsits'i, nu'bú xipabi gatho ya gamfri ja ra nija. Y nu'bu nixi con gue'ú hinda 'yøte'a, nu'bú dá t'ot'a ra uenda gue ya higrá gamfri ne dá thandi ngu 'nara daga 'yot'ats'oqui.

¹⁸ Xi majuani dí xi'ahu gue nu'a gui 'yøthu nuua ja ra ximhai, gue'a rí t'ot'e mahets'i, ne nu'a gui

mañh_u gue hinda t'ot'e nuua ja ra ximhai, gue'a hinda t'ot'e nehe nuni mahets'i.

¹⁹ Nehe ma ga xi'ah_u gue nu'b_u yoho de gue'ah_u gui 'yoth_u 'nara cohi nuua ja ra ximhai de nú'a ma gui 'yadih_u, nu'bú da 'ra'ah_u ma Dada bí 'b_ui mahets'i nú'a gui 'yadih_u. ²⁰ Ngue'a nu hab_u di 'b_u yoho o hñu di xøcambenigui, nuni ja dí 'b_uhni madetho de gue'a.

²¹ Nu'bú ra Pedro bi joni hab_u mi 'bai ra Jesu ne bi 'ñembabi:

—Ma zi Hmu'i, ¿hangu ya 'mi'qui mahyoni ga pumbabi 'nama miq'u'e'i'be 'b_u da 'yotca 'nara ts'ocate? ¿Ha gue asta rá yoto 'mi'qui?

²² Ra Jesu bi dadi ne bi 'ñembi:

—Hindí eñ'i gue hønse yoto 'mi'qui gui pumba ri miq'u'eiu, nuga dí eñ'i gue asta hñu'rate ma 'ret'a 'mi'qui ya yoto pe'tsi gui pumbi, ne ya nixi gui 'yoth_u ra uenda rá ndunthi ya 'mi'qui gui mpumbah_u.

Ra 'bede de ra ts'o'bego himbi me'tsa ra nthecate

²³ Nubyá ma ga xi'ah_u 'nara 'bede. Nura Nda de mahets'i nja ngu 'nara hmu bi 'ñut'uendaui yá 'bego. ²⁴ Y nu mi mudi ra hmu da 'yot'a ra uenda, bi zonga 'nará 'bego xi mi tupabi ndunthi ra boja. ²⁵ Ha nura 'bego'a himi tsa da gu'tuabi nú'a mi tupabi rá hmu, hangue ra hmu bi manda da 'ba nura 'bego co rá 'behña ne yá batsi ne gatho nú'a te mi pe'tsi pa dra jo'tsuabi rá boja. ²⁶ Nu'bú nura 'bego'a bi ndandiñahmu ja rá ua rá hmu ne bi bantebi bi 'ñembi: “Yotca ra mate gui tøbgagui ne ga ju't'a'i gatho nú'a dí tu'a'i.” ²⁷ Nu'bú ra hmu bi yo rá mui de rá 'bego, bi pumba gatho nú'a mi tupi, ne bi hyegui bi ma. ²⁸ Ha nu mi ma de guehni nura 'bego'a bi nthēui 'nará mi'begoui nú'a mi tupa 'na zi tuqitho ra boja. Bi dāma mihi

ne bi mudi bi mi'tua rá 'yuga ne bi 'ñembi: “Nubyá ma gui jutqui gatho nú'a guí tuqui.” ²⁹ Nu'bú nú'a rá mi'begoui mi tupabi, bi ndandiñahmu ja rá ua'a ne bi bantebi bi 'ñembi: “Yotca ra mate gui tøbgagui ne ga ju't'a'i gatho nú'a dí tu'a'i.” ³⁰ Pe nu'á himbi ne, bi zixa fadi asta himbi gu'tua gatho rá boja nú'a mi tupi. ³¹ Nu'bú nu mi hyanda ma'ra yá mi'begoui xi bi u yá mfeni'u ne bi ma bá xipabi yá hmu de gatho nú'a xqui hyandi'u. ³² Nu'bú ra hmu bi zohna nú'a ra nduthai xqui pumbabi ne bi 'ñembi: “Nu'i, 'na xi grá ts'o'ja'i. Gatho nú'a ra boja nguí tucagui go dá pun'a'i ngue'a gá bantegui ga tøp'a'i. ³³ ¿Ha gue himri 'ñep'a'i nehe xcá yo ri mui co ri mi'begoui ngu dá yo ma mui ga con gue'e?” ³⁴ Nu'bú nura hmu co rá cue bi manda da ts'ixa fadi nú'a ra ts'o'mui gá 'bego pa da hna'mbabi asta hinda gu'tua gatho nú'a mi tupa rá hmu.

³⁵ Nehe njab_u ma Dada bí 'b_u mahets'i ma da 'yot'e con gue'ah_u 'b_u hingui pumbabi nuri miq'u'eih_u 'b_u da 'yot'a'ih_u 'nara ts'ocate.

19

Ra Jesu bi ma de ra nxuni

(Mr. 10:1-12; Lc. 16:18)

¹ Nu mi uadi ra Jesu bi mangu nuya noyaya, bi bōni de guehni Galilea ne bi ma ri'nandi ra dathe Jordá pa hab_u mi o 'na xeni rá hai Judea. ² Ne xi bi deni ndunthi ya ja'i ne ja bá øtheni ndunthi ya da'thi.

³ Nep_u ya fariseo bi ma bá c'a'tsa ra Jesu pa da xaxi ne bi 'ñembabi:

—¿Ha gue po nu'araza ra t'ot'e da za da nxungüi rá 'behña 'nara 'ñøhø?

⁴ Ne ra Jesu bi datuabi ne bi 'ñembi:

—¿Ha gue hinxcá hñe'th_u ja ri leyh_u gue Ajuá go gue'a bi hyoca ra 'ñøhø ne ra 'behña desde rá mudi? ⁵ Nehe ma gue ra 'ñøhø da 'uegue de rá dada ne rá naná pa go da

'muhui rá 'behña, y de ri yoho'u da 'natho. ⁶ Hangué dí xi'ahú gue nu'ú di 'natho, hingue di yoho. Hangué nu'á da pèhna Ajuá, hinda za go da 'ueca 'nara ja'i.

⁷ Ya fariseo bi 'ñembabi ra Jesu:

—Nu'bú çhanja ra Moise bi manda da thoca 'nara t'ofó dega nxuni pa da za da hyepu rá 'behña 'nara 'ñòhø?

⁸ Nu'bú ra Jesu bi 'ñembabi:

—Ra Moise bi unga nsequi da njabu ngue'a xi xá me ri corasohu, pe Ajuá desde rá mudi hingá njabu mi ne'a. ⁹ Nuga dí xi'ahú gue nu'á tó'o da nxungüi rá 'behña ne hinxa dimba 'nara ts'oqui xa 'yòt'e co ma'na ra ja'i, nu'bú nurá dame nú'a ra 'behña 'bu da nthatui ma'na ra 'behña, nu'bú ya bi 'yòt'a 'nara ts'oqui. Nehe nú'a to'o da nthatui nú'a ra 'behña xa thepu, nú'a ra 'ñòhø ya ra zinga medinthati.

¹⁰ Nu'bú yá nxadi bi 'ñembabi ra Jesu:

—Nu'bu njabu, ma'na xá hño hinda nthata 'na 'bu.

¹¹ Bi dadi ra Jesu ne bi 'ñembabi:

—Pe hinda za gatho da 'yòt'a njabu, hønse nú'u to'o xa 'mui pa hinda nthati. ¹² 'Bui 'raya 'ñòhø hingui tsa da nthati ngue'a desde bi 'mui ya mi njabu. Nehe 'bui ma'ra ya 'ñòhø hingui tsa da nthati ngue'a nu'ú 'mefa ja xa njabu. Ne 'bui ma'ra ya 'ñòhø hingui nthati ngue'a ma'na ri ho da mepabi Ajuá to'o ra Ndá de mahets'i. Nu'á tó'o tsa da hñani nuna ts'ofona, dá hñani.

Ra Jesu bi japa ya batsi

(Mr. 10:13-16; Lc. 18:15-17)

¹³ Nepu bá ts'impabi 'raya zi batsi ra Jesu pa da hñuxa yá 'ye ja gue'u ne da 'yapa Ajuá da jap'u. Pe nuyá nxadi bi zhi nú'u to'o mri zi ya zi batsi. ¹⁴ Nu'bú ra Jesu bi 'ñembabi yá nxadi:

—Hopu da 'ñehe ya zi batsi, ogui hacuabihu da 'ñe da zucagui, ngue'a gatho nú'u to'o 'bui ja rá

hmanda Ajuá go gue'u nja ngu nuya ya zi batsi.

¹⁵ Y nu mi uadi ra Jesu bi hñuxa yá 'ye ja ya zi batsi, nu'á bi ma de guehni.

'Nara basja'i mrá rico bi ñqui ra Jesu

(Mr. 10:17-31; Lc. 18:18-30)

¹⁶ 'Mefa bi 'ñe 'nara basja'i pa da 'yòt'ua 'nara nt'ani ra Jesu ne bi 'ñembi:

—Nu'i Xahnate, 'nagrá hoja'i, çte 'bè da za ga øt'e pa da za ga pe'tsa ra te pa nzantho?

¹⁷ Bi dadi ra Jesu ne bi 'ñembi:

—çHanja guí engui gue drá hoja'i? Hønse Ajuá go gue'a ra hoja'i. Pe nu'bu guí ne guí pe'tsa ra te pa nzantho, 'yòt'a gatho nú'a ri manda Ajuá.

¹⁸ Bi dadi ra basja'i ne bi 'ñena:

—çTe ma hmanda'u?

Ra Jesu bi 'ñembi:

—Oxqui hñote, oxqui nzinga medinthati, oxqui mpe, oxqui juxa ya nc'uamba. ¹⁹ Umba ra t'equ'e'i ri dada ne ri nana ne su'u, madi ri miqu'eiu ne guí su ngu grí nsu sehe.

²⁰ Bi dadi ra basja'i ne bi 'ñembi:

—Desde stá mbatsi stá øt'a gatho núya guí xiqui. Xibya, çte ma'na ri 'bèdi ga øt'ebya?

²¹ Nepu ra Jesu bi 'ñembabi:

—Nu'bu guí ne guí 'bui xá hño, grí ma bá pa gatho nú'a guí pe'tsi ne hecua ya hyoya, pa njabu da za guí hñanga 'nari danga thaha nuni mahets'i. Nepu bá ehe guí tengagui.

²² Nu mi 'yòde njabu nú'a ra basja'i bi ma xi mi tu rá mui ngue'a xi mrá rico.

²³ Nu'bú ra Jesu bi 'ñembabi yá nxadi:

—Xi majuani xi xá hñei da yut'a 'nara rico ja rá hmanda Ajuá.

²⁴ Xi majuani dí xi'ahú gue ma'na xá hñei da yut'a 'nara rico ja rá hmanda Ajuá que da thogui 'nara cameyo ja rá gu 'nara 'yofri.

²⁵ Y nu mi 'yøde njabu ya nxadi xi bi 'yø ne bi 'ñena:

—Nu'bu njabu, ¿to'o ja da za da mpøhø?

²⁶ Ha ra Jesu bi nhyandui yá nxadi ne bi 'ñembabi:

—Co yá mfenise ya ja'i hingui tsa da mpøhø, pe co rá ts'edi Ajuá ha, hinte rá hñei.

²⁷ Nepu ra Pedro bi 'ñembi:

—Nu'i guí paði gue nuje stá tsoguihe gatho nú'a te ndí pe'tshe pa ga ten'ahē. Nu'buá ¿te ma thaha ma ga hañhe 'mefa?

²⁸ Nu'buá ra Jesu bi 'ñembabi:

—Xi majuani dí xi'ahu gue nurá ñoho ra 'múi nu sta yopa 'ñehe Nú'a To'o bi e bi Nja'i pa da manda co rá nsunda, nu'buá gue'bu nú'ahu xcá tengaguihu ma da thux'ahu gui mandahu nehe nú'u 'ret'amayoho ya 'múi de Israel. ²⁹ Y gatho nú'u to'o xa zogui yá ngu o yá cu o yá nju o yá dada o yá nana o yá 'behña o yá batsi o yá hai po rá nguecagui, nu'ú ma da hñanga ma'na nthebe rá ndunthi de nú'a xa zogui, ne ma da 'múi pa nzantho. ³⁰ Ha nu'ú tó'o ya danguibya, nura pa'a ma da notsi'u, ha nu'ú tó'o ya notsi'bya, nura pa'a ma da ndangui'u.

20

Ra 'bede de 'raya mēfi bi yat'a mi xudi, ma'ra mi nde ma pa, ha nu m'ra mi nde

¹ Nurá hmanda Ajuá ma ga hycuahū ngu 'nara me uá'obxi. Nura me uá'obxi'a xi mi pe'tsa ndunthi ya uá'obxi. Ne 'nara pa xi 'nitho bi ma bi hyonga 'raya mēfi. ² Y bi gohui ra cohi nuya mēfi gue da gu'tuabi nú'a taha 'nara memapa. Nepu bi mēhni da mpēfi ja yá uá'obxi. ³ Y mi nzanga guto bi ma ma'na'qui bá hongā ma'ra ya mēfi ne bi zūdi 'raya ja'i mi 'bahni ja ra tai mi otho yá 'bēfi. ⁴ Ne bi 'ñembabi: “¿Ha hingui ne gui faxcahu ra 'bēfi ne ga ju't'ahu nú'a rí 'ñepi gui

tahu?” Nepu nu'ú bi mēui 'bestho.

⁵ Nepu mi nde ma pa nura 'ñohø bi ma ma'na'qui bá hongā ma'ra ya mēfi, nepu ngu nzanga hñu bi yopa ma ma'na'qui bá tsi ma'ra ya mēfi ne bi ncohui da gu'tui nú'a rí 'ñepi. ⁶ Ngu nzanga cat'a bi ma ma'na'qui ne bi nthēui ma'ra ya ja'i mi otho yá 'bēfi ne bi 'ñembabi:

“¿Hanja gui 'bathua gatho ra pa? ¿Ha gue otho rí 'bēfihu?” ⁷ Nu'ú bi dadi ne bi 'ñembi: “Ngue'a hinto xa 'racje ra 'bēfi.” Nura hmu bi 'ñembabi: “Nu'buá faxcahu ra 'bēfi nepu ga ju't'ahu nú'a rí 'ñepi gui tahu.” ⁸ Ha nu mi yu ra hyadi nura hmu bi 'ñemba ra 'betri:

“Zohna gatho ya mēfi, ne gatho gui ju'tuabi maxøgue 'na pa. Ju'tuabi 'met'o nú'u bi yat'a 'mefa, nepu 'mefa gui ju'tuabi nú'u bi yat'a rá mudi.” ⁹ Ha nu mi zøhø nú'u xqui yat'a ra 'bēfi nzanga cat'a nde, nu'ú bri ju'tuabi maxøgue 'na pa. ¹⁰ Ne mi zøhø nú'u xqui yat'a ra 'bēfi desde mi xudi, nu'ú mi hu yá mui gue ma xa daha ma'na ndunthi, pe nu'ú bri ju'tuabi mahyegui ngu nú'u xqui yat'a mi nde. ¹¹ Y nu mi hñanga yá thaha, xi bi bø yá cue co ra hmu, ¹² ne bi 'ñembi: “Núyú bi yat'a 'mefa ne hønse 'na ora bi mpēfi ne gá ju'tuabi ngu nú'a dí taha, ha nuje xi stá mpēhe gatho ra pa co ra pahyadi.”

¹³ Nu'buá ra hmu bi 'ñembabi 'na de gue'u: “Xi'ague, ¿ha gue dí ø't'a 'nara nts'o'mui? ¿Ha gue hindá cohū ra cohi gue ga ju't'a nú'a taha 'nara memapa? ¹⁴ Hñaxa nú'a rí 'ñe'a'i y grí ma. Nuga dá ju'tuabi núyū bi yat'a 'mefa ngu nú'a gá taha ngue'a dá ne dá ø't'e njabu. ¹⁵ ¿Ha go ma gui hñagaguigie nú'a ga ne ga ø't'e co ma boja? ¿Hanja grí hyøcuabi rá thaha rí mimefui ngue'a nuga drá hoja'i con guehyu?” ¹⁶ Ngue'a nu'ú dri 'bēfa go gue'u dya mudi, y nu'ú ya mudi go gue'u da 'mefa. Ndunthi da ts'ofu, pe ts'utho nú'u xa tahni.

Ra Jesu bi yopa ma de rá du

(Mr. 10:32-34; Lc. 18:31-34)

¹⁷ Nepu ra Jesu bi ma pa Jerusale, ne de má 'ñu bi 'ueque 'nambu nú'u 'ret'amayoho yá nxadi pa bi umba nt'ode ne bi 'ñembi:

¹⁸ —Pahu gue nu xcrá tsõñhu Jerusale, ja ma dra jani Nú'a To'o bi e bi Nja'i, ne dra t'ent'ua ja yá 'ye ya nda gá macja ne ya xahnate de ra ley, ne nu'ú ma da hyøxa ra thai pa da tho. ¹⁹ Nepu ma da 'yent'ua ja yá 'ye nuya ja'i hingyá xodyo pa da 'yø'tua ra nt'eni ne da 'na'mbi, ne da pont'i, ne ja da duni, pe rá hñupa ma da yopa nte'a ma'na'qui.

Rá nana ra Cobo ne ra Xuua bi yapa'nara favo ra Jesu

(Mr. 10:35-45)

²⁰ Nepu rá nana ra Cobo ne ra Xuua yá t'u ra Sebedeo, bá 'ñoui yá t'u habu mi 'bai ra Jesu ne bi ndandiñahmu pa da 'yadi nú'a mi beni da 'yadi nú'a ra 'behña. ²¹ Nu'bú ra Jesu bi 'ñemba nura 'behña:

—¿Te rá 'be guí ne gui 'yadi?

Nepu ra 'behña bi dadi bi 'ñena:

—Dí ne gue nuya yoho ma t'u da hñudi con gue'e nu xcri nda, 'na da hñudi ja ri 'ñei ha nu ma'na ja ri ngaha.

²² Nu'bú ra Jesu bi datuabi nú'a ra 'behña ne bi 'ñemba ra Cobo ne ra Xuua:

—Nixi guí pahu nú'a guí ah. ¿Ha guí hanthu guí tsethu ya ts'othogui ngu nú'a ma ga tsetiga?

Nu'ú bi dadi:

—Haha, da za ga tsethe nehe.

²³ Nu'bú ra Jesu bi 'ñembabi:

—Xi majuañi ma gui thohu nehe ya ts'othogui ngu nú'u ma ga thogu-iga, pe nu'a guí nehu gue gui hñudih ja ma 'ñei ne ja ma ngaha, hingo tsa ga mangá. Numa Dada ha, go gue'a tsa da ma ne padi to'o ma da umbabi nuya hudi'u.

²⁴ Nu mi badi nú'u má 'ret'a ya nxadi de nú'a te xqui 'yadi nú'u má yoho ya nxadi mri ncu, nu'bú bi

bø yá cue'u co nú'u yoho mri ncu. ²⁵ Nepu ra Jesu bi zofu yá nxadi ne bi 'ñembi:

—Gui pahu gue nuya nda de ja ya hnini, nu'ú go ri dama 'ñexasa pa da manda gatho ya ja'i, nehe nuyá mfats'i'u øt'e njabu nehe. ²⁶ Pe nu'ahu oxqui njahabu. Ngue'a 'bu 'na de gue'ahu gui nehu gui ndanguihu, mahyoni gui 'mego. ²⁷ Ha nu'a tó'o ne gue go dra madi de gue'ahu, nu'a go gue'a mahyoni da 'mego. ²⁸ Gui njahu ngu Nú'a To'o bi e bi Nja'i, nú'a himbá ehe pa da 'ñe ya 'bego, nu'a bá ehe pa go bi 'mego, ne pa da unga rá te pa da pumba yá ts'oqui ya ja'i.

Ra Jesu bi 'yøthe yoho ya goda

(Mr. 10:46-52; Lc. 18:35-43)

²⁹ Y de mi bonga de Jericó ra Jesu co yá nxadi, xi ndunthi ya ja'i bi deni'u. ³⁰ Y de má 'ñu mi huhni yoho ya zi goda. Ha nu mi 'yøde'u gue mi pani ra Jesu, bi mafi ne bi 'ñembabi:

—Nu'i Ndada, rá T'u'i ra nda Davi, huegaguihe.

³¹ Ya ja'i bi go'tuabi yá ne pa ya hinda sigui da mafi hmaha. Pe nu'ú ma'na xi mi mafi ne mi ena:

—Nu'i Ndada, rá T'u'i ra nda Davi, huegaguihe.

³² Nu'bú ra Jesu bi 'mai ne bi 'ñembabi:

—¿Te 'be guí ne ga øt'ah?

³³ Nu'ú bi dadi ne bi 'ñena:

—Dí ne gui xoga ma dahe, Ndada.

³⁴ Nu'bú ra Jesu xi bi huequi'u, ne bi hñu'tsua yá 'ye ja yá da, ne nu'ú 'bestho bi xo yá da ne bi hyandi. Nepu nu'ú bi deni'a.

21

Ra Jesu bi yut'a Jerusale

(Mr. 11:1-11; Lc. 19:28-40; Jn. 12:12-19)

¹ Nu mi zøni ra Jesu co yá nxadi nuni Betfagué ja rá ua ra t'øhø 'bo Olivo ya mi guetbu pa Jerusale,

nú'á bi mehna yoho yá nxadi da 'met'o, ² ne bi 'ñembabi'u:

—Rí maha pa nuna t'uca hnini bí jani. Ha nu xcrí tsøñhuni ma gui tsuhuni 'nara zi burru di thatni ne dri zi rá bātsi. Xcrí tsuhú güi xo'thu ne güi tsincahu gatho yoho. ³ 'Bu di 'bupú 'na, ne da nja te da xi'ahú, 'ñembabihú njaua: “Ra zi Hmu bí honi.” Nu'bú nura ja'i 'bestho da ho'ahú güi tsincahu.

⁴ Gatho bi njabu pa bi nja ngu xqui mangu rá 'mehni Ajuá bi 'ñena:

⁵ Rí maha Jerusale nú'á ra hnini thu'mbabi nehe gue rá thuhu Sion, ne xiphú ya mengu de guehni:

“Ndi hyanthú bra 'ñehni ri Ndahú, e da zu'ahú,

ne hingrá 'ñets'i ngue'á bra tøgue 'nara zi t'ubru rá bātsi 'nara burru nú'á ya pa ra ndu.”

⁶ Nu'bú yá nxadi bi ma ne bi 'yot'a nú'á xqui 'bepabi. ⁷ Nepú bá tsimpabi nú'á ra zi burru mri 'ñoui rá bātsi. De guehni ya nxadi bi xi'tsua yá pat'i'u, nepú ra Jesu bi tøgue. ⁸ Y nura hmuntsja'i, 'ra mi hanca yá pat'i pa mi pøgue ja ra 'ñu, ha nu ma'ra mi tot'a ya 'yeza pa mi pøgue nehe ja ra 'ñu. ⁹ Ne ndunthi mri 'bet'o ne ndunthi mi 'befa, mi mafi'u ne mi ena:

—iXá nsunda rá 'ñehe rá T'u ra nda Davi! iAjuá da japi núni xpá mehni pa da nda ja guecju! iXá nsunda Ajuá bí 'bui mahets'i!

¹⁰ Y ngu bi yut'a ja ra hnini Jerusale xi bi nthøxni ya ja'i ne mri 'ñembabi'u 'na ngu 'na:

—¿To'oni 'bu?

¹¹ Nu'bú nú'u to'o mi dēni, bi dadi ne bi 'ñena:

—Nuni go guehni ra Jesu rá 'mehni Ajuá ne ra me Nasare de Galilea.

Ra Jesu bi 'yenga nú'u mri mpa mbo ra ndanija

(Mr. 11:15-19; Lc. 19:45-48; Jn. 2:13-22)

¹² Nepú ra Jesu bi yut'a ja ra ndanija, ne bi 'yeni gatho nú'u to'o mri mpa ne mri ntai, ne bi pants'ua yá mexa ya mpataboja, ne bi pants'ua yá thuhni ya ma domitsu. ¹³ Y bi 'ñembabi:

—Xa nt'ofu gue ma ngu ra ngu dega søcambeni, pe nu'ahú xcá 'yot'athohú ra ngu dega mfe.

¹⁴ Ne mi 'buhni 'raya goda ne ya doua ja ra ndanija. Nú'á bi joni habú mi 'bai ra Jesu, y nú'á bi 'yøthe'u, ne bi ñani. ¹⁵ Ha nuya nda gá macja ne ya xahnate de ra ley bi hyanda nuya danga t'ot'e bi 'yot'a ra Jesu. Ne bi 'yøde nuya bātsi mi mafi ja ra ndanija ne mi eñ'u: “iXá nsunda rá 'ñehe rá T'u ra nda Davi!” Nu'bú nuya nda gá macja ne ya xahnate de ra ley xi bi bø yá cue'u. ¹⁶ Ne bi xipabi ra Jesu bi 'ñembi:

—¿Ha gue hinguí øde nú'á te mangu nuyú ya bātsi?

Nu'bú ra Jesu bi datuabi'u ne bi 'ñembi:

—Haha, dí øde. Xi nu'ahú ¿ha gue hincá hñe'thu ja ra Maca T'ofu habú ena njaua?:

Asta ya bātsi ne ya 'uene nú'u tsatho,

Ajuá bi 'yot'e pa bi søcambeni'á xi xá hño.

¹⁷ Nu'bú ra Jesu bi zoguini ya nda gá macja ne ya xahnate de ra ley, ne bi ma Betania pa ja bá oxini.

Ra Jesu bi japi bi 'yot'a 'nara 'bai gá igo

(Mr. 11:12-14, 20-26)

¹⁸ Rá hyax'á bi menga pa Jerusale, ne de má 'ñu bi zu ra thuhu. ¹⁹ Y ja rá hyo ra 'ñu bi hyandi mi 'bahni 'nara 'bai gá igo, ne bi ma pa habú mi 'bai pa bi hyonga 'raya igo pa da zihma, pe hinte mi tøgue ni 'na, hønse yá xi mi c'amtho. Nu'bú bi 'ñembabi ra 'bai gá igo:

—Hinhya'mú ma da nøgue ri igo.

Y 'bestho nura ora'á bi 'yot'a nú'á ra 'bai gá igo. ²⁰ Y nu mi hyanda ya

nxadi nú'á xqui nja, xi bi 'yø ne bi 'ñemba ra Jesu:

—¿Hanja 'bestho bi 'yot'a nuna 'bai gá igo?

²¹ Ra Jesu bi datuabi ne bi 'ñembi:

—Xi majuani dí xi'ahu, 'bu xi gri pɛ'tshu ndunthi ra jamfri ne hingri duhuhu, nu'bu da za gui 'yøthu ya t'øt'e ngu núna dá øt'e. Nehe da za gui 'ñemfu nuna ra t'øhø da mponi rí ma pa ja ra ndehe, ne da mponi.

²² Gatho nú'á gui 'yadihu ne gui camfrihu, gatho da za gui hñañhu.

Ra Jesu bi t'ambabi te ma nsequi mi ha

(Mr. 11:27-33; Lc. 20:1-8)

²³ Nepu ra Jesu bi yut'a ma'na'qui ja ra ndanija Jerusale, ne bi nxah-nate. Y nura ora mi xahnate, bi joni habu mi 'bai'á yá ndaxjua nda ya xodyo ne ya nda gá macja, ne bi 'yambabi:

—¿To'o rá 'mehni'i pa gui 'yøt'a nuya ya t'øt'eya? ¿To'o bi 'ra'a nsequi pa gui 'yøt'a njabu?

²⁴ Nu'bu ra Jesu bi dadi ne bi 'ñembabi'u:

—Nequi ma ga øt't'ahu 'nara nt'ani. Nu'bu gui xicju, nequi ga xi'ahu to'o rá 'mehni'gui pa dí øt'a njaua. ²⁵ Xi nú'á ra sistehe mi øt'a ra Xuua Xi'tsate, xi'á çto'o go bá pɛhn'a, Ajuá o ya ja'i?

Nu'bu nu'ú bi mudi bi 'ñámbase'u ne mri 'ñembabi:

—¿Te ga thatuahabya? Nu'bu ga emfu gue Ajuá go bá pɛhni, nu'bu nu'á da 'ñengaguihu: “Nu'bu çhanja hingá camfrihu nú'á mi mañ'a?”

²⁶ Ha nu'bu xi ga emfu gue ra Xuua go bá pɛhna ya ja'i, nu'bu nu'ú da nja te da 'yøtcahu, ngue'a gatho'u beni gue ra Xuua go mrá 'mehni Ajuá.

²⁷ Nu'bu ya nda gá macja ne ya ndaxjua nda bi datuabi ra Jesu ne bi 'ñembi:

—Hindí pahe.

Nu'bu ra Jesu bi 'ñembabi:

—Nequi hingá xi'ahu to'o bá pɛncagui pa dí øt'a nuya ya t'øt'e.

Ra 'bede de yoho ya t'u bi 'bɛhna 'bɛfi

²⁸ Nepu ra Jesu bi yopa 'ñembabi ya nda gá macja:

—¿Te gui nuhmaguehu? 'Nara 'ñøhø mi pɛ'tsa yoho yá t'u, ne bi 'ñemba 'na de gue'u: “Rí ma ra 'bɛfiba ja ra ua'obxi.” ²⁹ Nu'bu nura t'u'a bi dadi ne bi 'ñena: “Hina, papá, hingá ma.” Pe 'mefa bi ntsø'msɛ ne bi ma ra 'bɛfi.

³⁰ Nepu ra dada bi 'ñembabi nú'á ma'na rá t'u: “Rí ma ra 'bɛfiba ja ra ua'obxi.” “Haha, papá, ga ma”, bi 'ñembi. Pe nixi himbi ma. ³¹ Hangué de ri yoho ya t'u, çnda'a gue'a bi 'yøtua nú'á bi 'bɛpabi rá dada?

Bi dadi ya nda gá macja ne bi 'ñena:

—Nú'á ra t'u bi mɛhna rá mudi.

Nu'bu ra Jesu bi 'ñembabi'u:

—Xi majuani dí xi'ahu gue ya daga 'yøt'ats'oqui ne ya ts'oja'i go gue'u ri 'bɛt'o que gue'ahu pa da yut'a ja rá hmanda Ajuá. ³² Ngue'a ra Xuua Xi'tsate bi 'ñehe bi 'ñu't'ahu ra hñoja'i, pe nu'ahu hingá ne gá camfrihu nú'á bi mañ'a. Pe nuya daga 'yøt'ats'oqui ne ya ts'oja'i, nu'ú ha, bi gamfri nú'á bi mangua ra Xuua ne bi 'ñobri'u. Pe nu'ahu masque gá hyanthu bi 'ñobri'u, pe hingá ne gá 'ñobrihu y nixi gá camfrihu nú'á bi mañ'a.

Ra 'bede de ya ts'omɛfi

(Mr. 12:1-12; Lc. 20:9-19)

³³ Nepu ra Jesu bi yopa 'ñemba ya nda gá macja:

—Yøhu ma'na ra 'bede ma ga xi'ahu: Mi 'bu 'nara 'ñøhø xi mi pɛ'tsa ndunthi ya hai, y nuya hai'u ja bi gaxni ndunthi ya obxi ne bi guts'i. Nepu ja bi hyocni yoho ya ngu, 'na pa habu da the'ma ra ngui gá obxi, ha nu'a ma'na pa ra dø'ma huahi.

Y nepu bi umba hñandi yá ua'obxi 'rayá mɛfi. Nepu nu'á bi ma yabu. ³⁴ Ha nu mi nja ra nthuqui, nura me ua'obxi bi mɛhna 'rayá

'bego pa da c'a'tsa ya hyanthuahi pa da hñanga nú'a made mri ñepabi. ³⁵ Pe nú'u ya hyanthuahi bi gampa yá 'bego ra me ua'obxi, 'na bi na'mbabi, nu ma'na bi hyo, ha nu ma'na bi t'edo. ³⁶ Nepu rá ño'qui, ra me ua'obxi bi m'ehna ma'na ndunthi yá 'bego, pe nehe'u bri jabu ngu bi t'ø'tuabi nú'u yá mudi.

³⁷ Rá ngats'i ra me ua'obxi bi m'ehnasé rá t'u ne bi ñena: "Numa t'u ha, ma da t'ø'te." ³⁸ Pe nu mi hyanda ya hyanthuahi nura t'u, nu'ú bi ñémbi 'na ngu 'na: "Nuni go guehni ma da ts'ocuabi ya hai. Maha ga hohu pa go ga cohú nuya hai." ³⁹ Nu'bú ya hyanthuahi bi gu ra t'u ne bi guqui de ra ua'obxi, ne bi hyo.

⁴⁰ Xi nura me ua'obxi, ¿te ma da 'yø'tuabi nú'u ya hyanthuahi nu sta yopa mengui ja rá hai?

⁴¹ Nu'bú ya nda gá macja bi dadi ne bi ñena:

—Ra me ua'obxi hinda hueca nuya ts'oja'i. Ma da hyo'u, y nuya ua'obxi ma da umba hñandi ma'ra yá m'efi. Ne nu'ú ha, ma da umba ra me ua'obxi made nú'a rí ñepabi.

⁴² Nu'bú ra Jesu bi ñembabi ya nda gá macja:

—Ha gue hincá hñe'thu ja ra Maça T'ofó nú'a mi m'anga rá 'mehni Ajuá ma'met'o ne bi ñena:

Nú'a ra do bi føthmabu 'na lado nuya hyøngu, nubya gue'a ra mudi do de rá nija Ajuá.

Y nuse'a go bi megui nura do'a pa da hyø rá nija,

ne dí hanthu gue xi rá nsunda nú'a bi 'yø'te.

⁴³ Hangué dí xi'ahu gue ma da than'ahu nú'a ra ts'edi guí pe'tshu pa guí cøthmahu ja rá hmanda Ajuá, ne ma go da t'umbabi ma'ra ya ja'i nú'u to'o ma da 'yø'tua nú'a da 'bepabi Ajuá. ⁴⁴ Nu'a tó'o da fe'tsa nura do'a da cuent'ua yá

ndo'yo, y nu'a tó'o da ze'mi da qu'ε'ti.

⁴⁵ Y nu mi 'yøde ya nda gá macja ne ya fariseo nuya ya noyaya, nu'ú bi unga nguenda gue go mi sipabi'u. ⁴⁶ Hangué nu'ú mi ne da guhmu ra Jesu, pe mi tsu ya ja'i ngue'a nuya ja'i mi beni gue ra Jesu go 'nará 'mehni Ajuá.

22

Ra 'bede de ra nthati

¹ Ra Jesu bi yopa zofo ya nda gá macja ne ya ndaxjua nda, ne bi xipa ma'na ra 'bede, ne bi ñémbi:

² —Ra Nda de mahets'i ma ga hycuahú ngu 'nara nda bi 'yø't'a 'nara ngo ngue'a bi nthata rá t'u.

³ Bi m'ehna yá 'bego pa da tsi nú'u mi thø'mi da 'mu ja ra ngo. Pe nu'ú himbi ne bi 'muhni. ⁴ Nepu nú'a ra nda bi m'ehna ma'na'qui ma'ra yá 'bego ne bi ñémbi: "Bá xiphu nú'u

to'o dí tømhe gue ya stá hñocje, ne ya stá hohe ya ndamfri ne ma'ra ya hnoca mbo'oni. Ya gatho xa nthoqui, ñemfu da ñehe ra ngo."

⁵ Pe nú'u to'o mi thø'mi hingo bi jamasu nú'a bi xipa nuya 'mehni, 'na bi mada ra 'befi ja yá huahi, ha nu ma'na bi ma da nu rá 'befi ja ra hnini, ⁶ ha nu ma'ra bi gampa yá 'mehni ra nda, bi na'mbi nepu bi hyo.

⁷ Ha nu mi badi ra nda nú'a te xqui t'ø'tuabi yá 'mehni, xi bi bø rá cue. Hangué nu'ú bi m'ehna yá soldado pa bi hyo nú'u ya hyote, nepu bi ts'a'tuabi yá hnini'u.

⁸ Nepu ra nda bi ñembabi yá 'bego: "Ya ja gatho pa ra ngo, pe nú'u to'o ndí tøm'i himbi ne bi ñehe, bi nts'oc'baha. ⁹ Hangué nubya grí

maha ja ya da'ñu, ne bá tsihu gatho nú'u guí tsuhabu." ¹⁰ Nu'bú bi ma ya 'bego bá munts'a gatho nú'u bi zadi ja ya 'ñu, ya ts'o'mai ne ya hoja'i. Njabu bi ñuxa nura danga

ngu habu bi nja ra ngo.

11 Nu' bú ra ndá bi yut'a mbo habu mi ja ra ngo pa bi zengua nú' u xqui zòhò. Ne bi hyanda 'na mi 'bèhni nú' a hinxqui hye ra he dega ngo. 12 Hangue nu' á bi 'ñembabi: “Amigo, ¿hanja gá cut' iua hingá he nú' a ra he dega ngo?” Pe nu' á hinte bi dadi. 13 Nu' bú ra ndá bi 'ñembabi yá 'bègo: “Tha' tuahu yá ua ne yá 'yè nuna ja' i, ne bá fòthubu mòte ja ra 'bexuui pa ja dí nzonini ne ja dí gustrí yá ts' i.”

14 Nu mi uadi ra Jesu bi metuabi ra 'bede' u bi 'ñembi:

—Ngue' a ndunthi da ts' ofo, pe ts' utho nú' u xa thahni.

Ra Jesu bi ma de ra boja nú' a adi ya nda de ya hnini

(Mr. 12:13-17; Lc. 20:20-26)

15 Nu' bú nu mi 'yòde ya fariseo nuya noyaya, nu' u bi njəqui pa bi mambi hanja da za da xaxa ra Jesu dega noya. 16 Nu' bú bi mehna yá mfats' i' u mahyegui co 'rayá mfats' i ra ndá Erode pa bá ø' tua 'nara nt' ani ne bi 'ñembi:

—Xahnate, dí pahe gue nu' i guí mąnga nú' a majuani, ne guí udi xi xá hño rá noya Ajuá, ne hinto guí tsu, nixi guí huahna ya ja' i. 17 Hangue dá e ga an' ahe te guí xicje, ¿ha gue xá hño ga juthe nú' a ra boja adi ra ndá Cesa, o hina?

18 Pe ra Jesu bi batuatho yá ts' omfeni' u, hangue bi 'ñembi:

—Nu' ahú 'nagyá yohmihu, ¿pa te guí xaxcahu? 19 'Ñutcahuua nú' a ra boja adi ra ndá Cesa.

Nu' bú nu' u bi 'ñutuabi nú' a ra boja mi adi. 20 Ha ra Jesu bi hyandi bi 'ñembabi:

—¿To' o rá c' oi nuna huxcua ja ra boja, ne te rá 'bè mąngua?

21 Ha nu' u bi dadi ne bi 'ñena:

—Rá c' oi ra ndá Cesa.

Nu' bú ra Jesu bi 'ñembabi:

—Umfu ra ndá Cesa nú' a rí 'ñepabi' a, y nehe umfu Ajuá nú' a rí 'ñepabi.

22 Nu mi 'yòde njabu' u, xi bi 'yò nts' edí. Nepu bi zohni ra Jesu, bi ma' u.

Ya saduceo bi 'yamba ra Jesu de rá ñoho ra te

(Mr. 12:18-27; Lc. 20:27-40)

23 Nú' a ra pa' a, bi zòhò habu mi 'bu ra Jesu 'raya saduceo nú' u mi camfri gue hinda yopa nte nú' u xa du. Nu' u bi 'yambabi ra Jesu ne bi 'ñembi:

24—Xahnate, ra Moise bi ma gue 'bu 'nara 'ñòhò da du ne hinda zogu ni 'nará batsi, nu' bú 'na de gue nú' u yá cu nú' a ra 'ñòhò bi du da nthatui nú' a ra 'behña bi gohi sehe pa da pøtua rá 'bai ndu rá cu, ne da me' tsua ya batsi pa da thu' mbabi rá thuhu ndu rá cu. 25 Nuje dá pahe yoto ya 'ñòhò mri ncu, nu' a rá madi bi nthati pe 'mefa bi du, ne himbi zocuabi ni 'nara batsi. Nepu 'mefa nurá 'behña bi nthatui 'nará cu ndu rá dame. 26 Nehe bi du nú' a rá ñoho ra 'ñòhò, nehe nú' a rá hñu, ne bi njabu gatho nú' u yoto ya 'ñòhò bi nthatui 'nadra 'behña, ne 'mefa bi uadi bi du 'rama' na gatho nú' u yoto. 27 Y rá ngats' i bi du ra 'behña nehe. 28 Nu' bú xi sta yopa nte gatho nú' u xa du, ¿to' o xi majuani drá 'behña nú' a ra 'behña bi nthatui gatho nú' u yoto ya 'ñòhò mri ncu?

29 Nu' bú ra Jesu bi datuabi ne bi 'ñembi:

—Xi xá nts' o ri mfenihu ngue' a hingui pa hu ra Maca T' ofo nixi rá ts' edí Ajuá. 30 Ngue' a nura pa da yopa nte nú' u xa du, ya hinda ma da nthati ya ja' i, ngue' a nu' u ma da nja ngu ya enxe nú' u bí 'bui mahets' i. 31 Pe de nú' a rá ñoho ra 'mai, ¿ha gue hinxá hñe' thū nú' a bi mąnga Ajuá ne bi 'ñena?: 32 “Nuga go rá Ajuagui ra Abrá, ne ra Isaac, ne ra Cobo.” Ajuá go gue' a ra Ajuá de nú' u te, hingue de nú' u xa du. Hangue ra Abrá ne ra Isaac ne ra Cobo bí te ja rá thandi Ajuá.

33 Ne nu mi 'yøde ya ja'i nurá nt'utuate ra Jesu, xi bi 'yø.

Ra hmanda nú'a ma'na ra dangui

(Mr. 12:28-34)

34 Nu mi badi ya fariseo gue ra Jesu xqui go'tua yá ne ya saduceo, nu'bá bi munts'i'ua pa da nu te da 'yø't'e. 35 Nepu 'na de gue'ua mrá xahnate de ra ley bi ma bá xaxa ra Jesu, bi 'yø'tua 'nara nt'ani ne bi 'ñembi:

36 —Xahnate, ¿nda'a gue'a ra hmanda ma'na ra dangui de gatho nú'ua ya hmanda huxa ja ra ley?

37 Ha ra Jesu bi dadi ne bi 'ñembi:

—“Madi Ajuá ri Hmu con gatho ri mui, con gatho ri ts'edi, ne con gatho ri mfeni.” 38 Nuna go guehna xi ra dangui ne ra mudi hmada. 39 Y nurá ñoho ra hmada ngut'atho, nú'a ena gui madi ri miq'u'eiu ne gui su ngu grí nsu sehε. 40 Ne gatho nú'a bi mangua ra Moise ja ra ley, ne nú'a bi mangua ma'ra yá 'mehni Ajuá, ne nuya yoho ya danga hmada, go ri 'natho.

¿Ha gue ra Cristo go rá t'ua ra nda Davi?

(Mr. 12:35-37; Lc. 20:41-44)

41 De mi 'buhnitho ya fariseo, ra Jesu bi 'yø'tuabi 'nara nt'ani nehe, 42 ne bi 'ñembabi:

—Xi'ahu, ¿te xi gui mañhu de ra Cristo rá 'mehni Ajuá nú'a ma da nda? ¿To'o gui emfa gue rá t'ua?

Ya fariseo bi dadi ne bi 'ñena:

—Rá t'ua ra nda Davi.

43 Nepu ra Jesu bi 'ñembabi'ua:

—Nu'bá ¿hanja ra Davi po rá ts'edi ra Maça Ndañi bi ma gue ra Cristo go gue'a rá Hmu? Ngue'a ra Davi bi 'ñena:

44 Ajuá ra Dada bi 'ñembabi ma zi Hmu:

“Bá ehe gui hñudiua ja ma 'ñei asta hinga tsiñ'a'i gatho ri ncontra pa da goñi'ua de nja'ti ri ua.”

45 Ha nu'bu go drá t'uhma ra Davi nura Cristo, nu'bá ¿hanja bi 'ñenga ra Davi gue go rá Hmu?

46 Nu'bá ya fariseo himbi za te bi dadi, y desde ra pa'a ya ni 'na de gue'ua himbi za bi 'yø'tua ma'ra ya nt'ani ra Jesu.

23

Ra Jesu bi ma de yá ts'o'befi ya fariseo ne ya xahnate de ra ley

(Mr. 12:38-40; Lc. 11:37-54; 20:45-47)

1 Nepu ra Jesu bi zofu yá nxadi ne ra hmuntsja'i ne bi 'ñembabi:

2 —Nubya ya fariseo ne ya xahnate de ra ley u't'a'ihu te rí bñoni da mangua ra ley nú'a bi 'yofo ra Moise.

3 Hangue gatho nú'a da xi'ahu'ua 'yø't'ehu, ne ostí ma da zabi'ihu gui 'yø'thu. Pe nehe oxqui tenbaha yá ts'o'befi'ua. Nu'a udi'ua gue'a xá hño, pe nu'ú hingo ø't'e nú'a udi'ua. 4 Nu'ú tutua ya ja'i ya 'bats'i xi xá hñu, pe nu'ú ni ts'ua yá mfats'i. 5 Nu'ú ø't'a yá 'befi ja yá thandi ya ja'i pa da pønga yá hmi, asta cueta ya t'ofu ja yá de ne tsata ya pants'a xifri ja yá 'ye y ja xa nt'ofoni 'raya xeni de ra Maça

T'ofu, ne nuyá he ma'na xá ma de yá he ma'ra ya ja'i pe yá nt'ets'itho. 6 Nu'ú de ja 'nara ngo ri ho da hñudi ja ya mudi hudi pa da ñuni, ne ri ho da hñudi ja ya hoga hudi nuni ja yá nija pa da t'e'tsua yá nsu. 7 Nu'ú ri ho dra zenjua ja ra tai co ndunthi ra t'equ'ei, ne ri ho da t'embabi gue go gue'ua xi ya hoga xahnate.

8 Pe nu'ahá oxqui hohu to'o da 'ñe'ts'a ri nsuhu da 'ñeñ'ahu gue go gyá xahnatehu, ngue'a gatho'ihu grí.ncuhu, ne 'natho ri xahnatehu 'bui, y nú'a go gue'a ra Cristo nú'a to'o bá pehna Ajuá pa da nda. 9 Y nixi nú'ua to'o xahn'a'ihu nuua ja ra ximhai, oxqui emfa gue go gue'ua ri dadahu, ngue'a 'natho ri Dadahu 'bui, y nú'a go gue'a bi 'bui mahets'i.

10 Y nixi oxqui ma gui hohu da t'eñ'ahu gue go gyá ndahu, ngue'a

'natho ri ndah_u 'bui, y nú'á go gue'a ra Cristo nú'a to'o bá pɛhna Ajuá pa da ndá. ¹¹ 'B_u 'na de gue'ah_u da ne to'o da ndangui, mahyoni go gue'a dri 'bɛgoh_u. ¹² Ngue'a nu'a tó'o ri 'ñexasebya, 'mɛfa da ua rá nt'ets'i, pe nu'a tó'o hingrá 'ñets'ibya, 'mɛfa go ma da t'e'tsua rá nsu ja rá thandi Ajuá.

¹³ ¡Nú'ah_u xahnateh_u de ra ley ne nú'ah_u gyá fariseoh_u, 'nagya yohmih_u, huocate'ih_u ngue'a ma xi dra castiga'ih_u! Xcá co'th_u ra gosthi pa hinto da yut'a ja rá hmanda Ajuá, nixi guí cuth_u, ha nixi guí hoph_u to'o da yut'i.

¹⁴ ¡Nú'ah_u xahnateh_u de ra ley ne nú'ah_u gyá fariseoh_u, huocate'ih_u ngue'a ma xi dra castiga'ih_u! Xi grí xadihma_u ja ri nijah_u ja yá thandi ya ja'i 'ñena hinte guí øth_u, pe 'nagya yohmih_u ngue'a guí hanbah_u yá ngu ya 'bente viuda, hangué Ajuá ma'na ma da castiga'ih_u.

¹⁵ ¡Nú'ah_u xahnateh_u de ra ley ne nú'ah_u gyá fariseoh_u, 'nagya yohmih_u, huocate'ih_u ngue'a ma xi dra castiga'ih_u! Nu'ah_u grí mahuaa grí mahuni guí hoñh_u ya ja'i pa guí 'ñutuabih_u nú'a ri jamfrih_u, y nu'b_u ya bi gamfri'ih_u, nu'bá ma'na guí ts'ocuah_u yá mfeni, ne ma'na ya gá 'yenth_u ja ra nidu ngu nú'a hab_u grí maha nehe.

¹⁶ ¡Nu'ah_u guí ne guí 'ñuhmah_u ra 'ñu, pe nixi guí pah_u hab_u grí maha nehe, huocate'ih_u ngue'a ma xi dra castiga'ih_u! Ngue'a guí eñh_u gue 'b_u 'nara ja'i da jura po ra nija, hinte ri muui nú'a bi jura. Pe 'b_u da jura po ra oro nú'a ja mbo ra nija, nu'bá ha, guí eñh_u gue ri muui nú'a bi jura. ¹⁷ ¡Nagya 'bɛmfenih_u, ya xcá 'bɛh_u ra 'ñu! ¿Nda'a ma'na ri muui, ra nija o nú'a ra oro ja mbo ra nija? Ra nija gue'a ma'na ri muui, ngue'a ja xra japini ra oro. ¹⁸ Nehe guí eñh_u gue 'b_u to'o da jura po ra ata hinte ri muui

nú'a bi jura. Pe nu'b_u da jura por nú'a ra 'baha xa thuxa ja ra ata, nu'bá ha guí eñh_u gue ri muui nú'a bi jura. ¹⁹ ¡Nagya 'bɛmfenih_u, ya ma'na xcá 'bɛh_u ra 'ñu! ¿Nda'a ma'na ri muui, ra ata o nú'a ra 'baha xa thuxni ja ra ata? Ra ata gue'a ma'na ri muui ngue'a ja bri japini nú'a ra 'baha'a. ²⁰ Hangué nu'a tó'o ri jura po ra ata, hingue hõnse po ra ata ri jura, nehe ri jura po gatho nú'a ra 'baha xa thuxni nehe. ²¹ Ne nu'a tó'o ri jura po ra nija, hingue hõnse po ra nija ri jura, nehe ri jura po Ajuá ngue'a nú'a ja 'bɛhni'a. ²² Nu'a tó'o ri jura po mahets'i, hingue hõnse po mahets'i ri jura, nehe ri jura po rá hudi Ajuá ne por guesɛ Ajuá ngue'a go gue'a rá hudi'a.

²³ ¡Nú'ah_u xahnateh_u de ra ley ne nú'ah_u gyá fariseoh_u, 'nagya yohmih_u, huocate'ih_u ngue'a ma xi dra castiga'ih_u! Nu'ah_u guí 'uecju 'ret'a de ra bɛxo pa Ajuá de nú'a guí tah_u 'b_u guí pah_u ra zi xac'ri, o ra zi ani, o ra zi cominu. Pe hingo guí øth_u nú'a ma'na mahyoni ngu manga ra ley, hinguí udih_u ra hoga'mai, nixi otho ri nthecateh_u, ne hinguí øth_u nú'a guí mañh_u. ²⁴ Nu'ah_u guí ne guí 'ñuhmah_u ra 'ñu, pe nixi guí pah_u hab_u grí maha nehe. Nu'ah_u guí njah_u ngu 'nara ja'i nú'a faxa ra t'afi pa hinda tho ya t'uca zu'ue, pe sta zi, tut'atho ya danga zu'ue, y nixi bi za te 'bɛ bi dut'i.

²⁵ ¡Nú'ah_u xahnateh_u de ra ley ne nú'ah_u gyá fariseoh_u, 'nagya yohmih_u, huocate'ih_u ngue'a ma xi dra castiga'ih_u! Guí njah_u ngu ra xut'a vaso ne ra xut'a manza, xɛqui hõnse de thi ha nu de mbo xi rá nts'o. Njab_u mbo ri mfenih_u nehe hinxá nt'axi ngue'a gyá ndusteh_u ne gyá ts'o'yoh_u. ²⁶ ¡Nagya godah_u. Hɛɛhab_u 'mɛt'o ya ts'omfeni pa njab_u strá nt'axi'ih_u ne pa da za guí 'yøth_u nú'a xá hño.

²⁷ ¡Nú'ah_u xahnateh_u de ra ley

ne nú'ahú gyá fariseohú, 'nagyá yohmihú, huecate'ihú ngue'a ma xi dra castiga'ihú! Guí njahú ngu ya pantyo xi xá nt'axi de thi ne ri hnequi mahotho, pe mbo xi rá dāma nts'o. ²⁸ Hangue nu'ahú guí njahú nehe ngue'a guí 'ñet'a hoja'ihú pe guí beñhú ya ts'omfeni ne gyá yohmihú.

²⁹ ¡Nú'ahú xahnatehú de ra ley ne nú'ahú gyá fariseohú, 'nagyá yohmihú, huecate'ihú ngue'a ma xi dra castiga'ihú! Guí jamasubihú yá pantyo nú'ú yá 'mehni Ajuá xa du, ne guí cathú mahotho nuyá pantyo nu ma'ra ya hoja'i xa du. ³⁰ Ne guí eñhú: “Nu'ú ya gra 'buhmahe nuya pa'ú, nu'ú hinstá faxhe ndu ma xitahé pa xa hyopa nú'ú yá 'mehni Ajuá.” ³¹ Hangue nu'ahú guí mansehú gue go gue'a'ihú gyá t'uhú de nú'ú to'o bi hyopa yá 'mehni Ajuá. ³² Hangue nú'a hingo bi juata ndu ri xitahú, ma go guí juadi guí 'yothúbya.

³³ ¡Nu'ahú guí njahú ngu ya qu'eñá, hingui ma guí c'othú de ya dānga úguí nú'ú ma guí thohú ja ra nidu! ³⁴ Ma ga pehn'ahú ma'ra ya 'mehni ne ma'ra ya bamhyá ne ma'ra ya xahnate. 'Ra de gue'ú ma guí hyohú, nu ma'ra ma guí tsathú ja ra pont'i, ha nu ma'ra ma guí na'mbabi'ú ja ri nijahú, ne hinhyabú ma guí hophú da 'mú'ú. ³⁵ Y njabú ma go guí juthú nehe de nú'ú ya hoja'i xa tho, bi múdi co ra Abé asta ra Sacaría nú'a m'rá t'ú ra Berequía. Nura Sacaría go gue'a gá hyohú mbo ri nijahú guetbú ja ra ata. ³⁶ Xi majuaní dí xi'ahú gue nu'ahú ma go guí tuxhú gatho nuya thaiya.

Ra Jesu bi du rá múi po ya me Jerusale

(Lc. 13:34-35)

³⁷ Nu'ahú me Jerusale, guí tedohú ne guí hophú yá 'mehni Ajuá nú'ú bí pehn'ahú. ¡Hangu ya i'qui dá ne ga munts'ahmá'ihú ngu 'nara zi òni

huixa yá zi t'ú'ni, pe nu'ahú hingá nehú! ³⁸ Nu'ú nuri nguhú ma da gose. ³⁹ Ngue'a dí xi'ahú gue ya hingui ma guí yopa hyandgaguihú asta hinga yopa pengui. Nu'ú há, nu'ahú ma guí 'ñeñhú: “Xá nsunda nú'a to'o bá pehna Ajuá pa da ndá ja guecju.”

24

Ra Jesu bi má gue da nhuata ra ndanija

(Mr. 13:1-2; Lc. 21:5-6)

¹ Nepú ra Jesu bi bōni de ra ndanija, ne ya mi 'ba'ñu'a yá nxadi bi e bi zúdi pa bi 'ñutuabi gatho nuya ngu de ra ndanija. ² Nu'ú ra Jesu bi 'ñembabi'ú:

—Xi majuaní dí xi'ahú, gatho nuya nguyú ma da nhuati ne hinda ma da gohi ni 'nara do mañá co ma'na rá midoui.

Ya nt'udi ante rá uadi ra ximhai
(Mr. 13:3-23; Lc. 21:7-24; 17:22-24)

³ De guehni bi ma ra Jesu co yá nxadi pa ja ra t'òhò 'bo Olivo, ne ja bá huhni ra Jesu. Nepú bi joni yá nxadi pa bi 'yamba she'a ne bi 'ñembi:

—Dí ne xi guí xicje ha'mú ma da nja nú'a gá má, ne te ma nt'udi ma ga hanthe pa ga pahe gue ya ma guí yopa penguiua ma'na'qui, ne pa ga pahe ha'mú rá uadi ra ximhai.

⁴ Nu'ú ra Jesu bi dátuabi ne bi 'ñembi:

—Jamasuhú oto sti ma da hya'ahú. ⁵ Ngue'a ma da 'ñehe ndunthi nú'ú to'o di ñá de ma thuhu ne di eñhú: “Nugui go drá Cristo bá pencagui Ajuá pa ga ndá.” Y njabú ma da hyat'a ndunthi ya ja'i. ⁶ Nehe ma guí 'yòdehú da hmá de ya tuhni nú'ú ya ja, ne nú'ú hingui jatho. Pe nu'ahú osti ma da du ri múihú, ngue'a pe'tsi te da njabú. Pe hingo gue'a rá uadi ra ximhai ngue'a ri 'bètho ma'ra te da nja. ⁷ Ngue'a ma da ntuhna ya hnini co ma'ra ya hnini. Ma da

nja ra danga thuhu ne ya danga hñeni, ne ma da nja ya mbimhai haburaza. ⁸ Y gatho nuya dumaiya, guehya ya mudi ugu.

⁹ Nú'u hingyá gamfri ma da gu'ahu da nap'ahu o da hyo'ahu, ne toraza da utsa'ihu ngue'a xca camfriguihu. ¹⁰ Ha nuya pa'u ndunthi ma da 'bedi yá jamfri, ne ma da 'ñatsa 'na ngu ma'na, ne ndunthi ma da da yá miqu'eiui. ¹¹ Y ma da 'mu ndunthi ya hyate badi, da 'ñena gue go xuá mehna Ajuá, ne ma da hyat'a ndunthi ya ja'i. ¹² Ndundhi ya ja'i ma da 'bedi ra hmate ngue'a ma'na xi ma da ndangui ra ts'oqui gatho ja ra ximhai. ¹³ Pe nu'a tó'o hinda 'uegue de Ajuá, nú'á go gue'a ma da mpøhø. ¹⁴ Ma da nt'ode ra noya gue ra Ndá de mahets'i ma da 'ñehe pa da ndá. Nuná ma da nt'ode ja gatho rá ngu ni ra ximhai pa njabu da 'yøde gatho ya ja'i de gatho ya hnini. Nepu de gue'a ja dí uadi ra ximhai.

¹⁵ Ra Dañe nú'a mrá 'mehni Ajuá bi 'yofo de nú'a ra ts'ot'øt'e ma da nja mbo ja ra ndanija de Jerusale pa da nts'onga ra ndanija. —Nu'a tó'o da hñe'ta nuna t'ofona mahyoni da badi xá hño te ma. — Ha nu xcri hyanthu da t'øt'a njabu mbo ra ndanija, nu'bú njabu gui pahue ya bi zø ra ora. ¹⁶ Nu'bú nu'ahu me Judeahu, ma gui 'bathu gri maha ja ya t'øhø. ¹⁷ Y 'bu gri 'yohu ja rá patio ri nguhu, oxqui ma gui cathu 'met'o pa te gui hñaxhu, ngue'a mahyoni gui dama maha. ¹⁸ 'Bu gri 'yohu ra 'befi ja ya huahi, oxqui penja ja ri nguhu pa gui hñaxa ri hehu. ¹⁹ Huecazite nú'u ya 'behña di da'thi ne dya nzu nuya pa'u. ²⁰ 'Yaphu Ajuá gue nú'a ra pa xcri 'bathu, hindi ta ya tse nixi dra pa dega tsaya. ²¹ Ngue'a nuya pa'u ma da nja ndunthi ya ts'othogui nú'u hinhya'mu xa hnequi desde bi mudi ra ximhai, ne nixi hinda ma

da yopa nja ma'na'qui. ²² Ajuá ma da 'yøt'e pa hinda njabu ndunthi ya pa, ngue'a nu'bu da njabu ndunthi ya pa, nu'bú da du gatho. Pe po rá ngue ya gamfri, Ajuá ma da 'yøt'e pa da thogui 'bestho nú'u ya pa dega ts'othogui.

²³ Nu'bu 'na to'o da 'ñeñ'ahu gue nuua ja 'bucua ra Cristo nú'a bá pehna Ajuá pa da ndá, o bí 'bu ringuehni, oxqui ma gui camfribihu. ²⁴ Ngue'a ma da 'mu 'raya ja'i da 'ñena gue go di gue'u ra Cristo nú'a bá pehna Ajuá pa da ndá, ne ma da 'mu ma'ra ya hyate badi. Nú'u ma da 'ñudi ndunthi ya danga nt'udi ne da 'yøt'a ya t'øt'e 'ñena xi majuani pa da hyat'a ya ja'i, ne da nehma'u da hyat'a ya gamfri nehe. ²⁵ Ya stá 'bet'o'ihu ra noya de nú'a ma da nja, hangue ostí ma da tha'ahu. ²⁶ Hangué 'bu da t'eñ'ahu gue ra Cristo bí 'bu ja ra mbonthi, oxqui ma gui mahani. O 'bu da t'eñ'ahu: “Ndi bá ehua 'bucua mbo ra ngu”, oxqui ma gui camfribihu. ²⁷ Ngue'a nurá yo'ñehe Nú'a To'o bi e bi Nja'i xcrá thamfrihu da dama zøhø ne da hnequi gatho ja ra ximhai nja ngu 'nara huei ri yot'a mbøxhyadi ne asta yuhyadi. ²⁸ Nuya pa'u ma da nja ngu ya pada ri munts'i habu 'beni nú'a te xa du.

Ra Jesu bi ma hanja ma da yopa mengui ja ra ximhai
(Mr. 13:24-37; Lc. 21:25-33; 17:26-30, 34-36)

²⁹ Ngu da thogui nuya pa'u dega ts'othogui, 'bestho ma da 'mexuui ra hyadi, ne ra zana hinda ma da yot'i. Ya tsø ma da dagui de mahets'i, y mahets'i ma da huat'i nts'edi. ³⁰ Nepu ma da hnequi 'nara nt'udi nuni mahets'i de rá yo'ñehe Nú'a To'o bi e bi Nja'i, ne gatho ya ja'i de ra ximhai ma da nzoni nu stí hyandi da zøhø, nu sta 'ñehe ja 'nara guui con gatho rá ts'edi ne co rá nsunda pa da e da ndá. ³¹ Ma da nt'ode 'nara trompeta, nepu Nú'a

To'o bi e bi Nja'i ma da mehna yá enxε gatho ja rá nguni ra ximhai pa da munts'a gatho nú'ú xa huahni'a.

³² Yòhú nuna ra 'bede de ra igo: Nu xcrí hyanthú gue ya ja yá 'roho ne ya ja yá xi, nu' bú gui pahú gue ya ma da zòhø ya pa dega pahyadi. ³³ Hangué nu xcrí hyanthú da nja gatho ngu nú'a dí xi'ahú, pahú gue Nú'a To'o bi e bi Nja'i ya ma dua yopa pengui. ³⁴ Xi majuani dí xi'ahú gue gatho nuya ma da múdi da nja ante da du nuya ja'i 'baibya ja ra ximhai. ³⁵ Mahets'i ne ra ximhai ma da uadi da thogui, pe numa noya hinhya'mú da uadi, ma da nja pa nzantho.

³⁶ Ni 'na hinto padi ra pa nixi ra ora nurá yo'ñehe Nú'a To'o bi e bi Nja'i, nixi nú'a, nixi ya enxε bí 'bú mahets'i hingui padi, hònsε ma Dada há, go padi ha'mú da 'ñehe.

³⁷ Ha nu sta yopa 'ñehe Nú'a To'o bi e bi Nja'i, ma da nja ngu nú'ú ya pa de ra Noé. ³⁸ Nuya pa'ú ante da ñuxa ra dehe ja ra ximhai, ya ja'i mi ñuni mi tsithe ne mi ø't'anthati ngu xi yá nzai. Mi ø't'a njabú asta nú'a ra pa bi yut'a ra Noé ja ra danga motsa nú'a xqui hyoqui. ³⁹ Nepú mi ðamfri'ú bí ñuxa ra dehe ja ra ximhai ne bi jat'i gatho nú'ú ya ts'ojá'i. Ma da njabú nehe nú'a ra pa rá yo'ñehe Nú'a To'o bi e bi Nja'i. ⁴⁰ Nuya pa'ú, 'bú yoho ya 'ñøhø dí 'yo ra 'bεfi 'nadbú ja ra huahí, sta ðamfri da ts'ixa 'na de gue'ú, ha nu ma'na da gohni. ⁴¹ 'Bú yoho ya gúni dí 'bú 'nadbú, sta ðamfri da ts'ixa 'na de gue'ú, ha nu ma'na da gohni.

⁴² Hangué ndø'mhú, ngue'a hinguí pahú ha'mú ma da zòhø ri Hmuhú. ⁴³ Ya guí pahú, 'bú 'nara me ngu di pahmá te ma ora da zòhø 'nara be, nu' bú hinda 'ñahá'a pa hinda hopa ra be da xocua rá ngu pa da bepabi. ⁴⁴ Hangué ne'ahú xi da ndø'mhú, ngue'a xcrí thàmfrihú da zòhø Nú'a To'o bi e bi Nja'i.

Ra hoga 'bego ne ra ts'o'bego
(Lc. 12:41-48)

⁴⁵ Nu'a tó'o ra hoga 'bego ne xi ra hojá'i tsa da t'ent'ua rá 'yé rá ngu rá hmu, nehe da t'ent'ua rá 'yé ya 'bego nú'ú hoqui te da ts'i ora mahyoni. ⁴⁶ Nu' bú xi da johya nú'a ra hoga 'bego nu sta zòhø rá hmu da zúdi dí ø't'a ngu nú'a rí 'ñehe. ⁴⁷ Xi majuani dí xi'ahú, nura hmu'a ma da hñuxa dega 'betri nú'a ra 'bego pa da supa gatho nú'a te pε'tsi. ⁴⁸ Pe xi'bú nura 'bego'a da bøni dra ts'o'mú y da beni gue rá hmu hinga 'bestho da dama mengui, ⁴⁹ nepú nú'a da múdi da na'mba yá mi'bégoui, ne da ma da ñuni ne da ntsiui ya tixfani. ⁵⁰ Ha sta ðamfri da zòhø rá hmu nú'a ra ora hindi tø'mi. ⁵¹ Nu' bú nura hmu'a ma xi da ncue co nurá 'bego'a, hangué da umba 'nara danga castigo, ne da mehna habú 'bú ya yohmi pa ja dí nzonini ne ja dí gustri yá ts'i.

25

Ra 'bede de 'ret'a ya nxutsi

¹ Nurá yo'ñehe ra Ndá de mahets'i ma ga hýεcuahú ngu ra 'bede de 'nara nthati bi nja. 'Ret'a ya nxutsi bi hñaxa yá ñot'i dega aceite pa bi ma bá thadi nú'a ra 'ñøhø mi ma da nthati. ² Ha de nú'ú 'ret'a ya nxutsi, cut'a xqui hñoqui co yá ñot'i, pe nú'ú má cut'a hinxqui hñoqui. ³ Ha nú'ú cut'a hinxqui hñoqui, himbi hñaxa ndunthi ra aceite pa da xit'a ja yá ñot'i. ⁴ Pe nu'ú má cut'a xqui hñoqui há, bi ñu'tsa yá ñot'i co ra aceite, nehe bi hñaxa 'nara xito mi ñuts'i pa sta thegue nú'a mi po ja ra ñot'i da xit'a ma'na. ⁵ Hinga 'me bi zòhø nú'a mi ma da nthati, hangué gatho nú'ú 'ret'a ya nxutsi bi zú ra t'ahá ne bi 'ñahá. ⁶ Y ngu made ra xuui bi nt'øde 'nara hmafi ne bi t'emba ya nxutsi: "¡Ya xa 'ñεcua núni ma da nthati, bá ehú gui thadihú!" ⁷ Nu' bú 'bestho bi nuhu gatho nú'ú

'ret'a ya nxutsi ne bi madi bi tsogwe ya ñot'i. ⁸ Ha nú'u cat'a hinxqui hñoqui, 'bestho bi 'ñembabi nú'u má cat'a xqui hñoqui: "Xecje ts'u ri zi aceitehü ngue'a ya huet'atho ma ñot'ihé." ⁹ Ne nú'u ya nxutsi xqui hñoqui bi datuabi nú'u má cat'a ne bi 'ñembi: "Hina, hinga xe'ahe, xi'bu ga njahebü ngu'ahü. Ma'na xá hño grí maha gui tañhü habü bí 'ba. Bá tañhü pa gue'ahü." ¹⁰ Pe de bi ma'u da danga ra aceite, nura ora'a bi zohø nú'a mi ma da nthati. Nu'bú nú'u cat'a ya nxutsi xqui hñoqui bi meui ne bi yat'ui'u mbo habü mi ma da nja ra ngo dega nthati. Nepü 'bestho bi jot'a ra gosthi. ¹¹ Ha 'mefa bi zohø nú'u ma'ra ya nxutsi ne bi 'ñeñ'u: "¡Xogaguihe ra gosthi, zi Hmu, xogaguihe!" ¹² Pe nú'a to'o mi ma da nthati bi datuabi'u ne bi 'ñembi: "Xi majuaní dí xi'ahü gue hindí pa'ahü to'o'ihü."

¹³ Nu'bú ra Jesu bi 'ñena:

—Hangué nu'ahü hñocju ne xi da ndø'mhü, ngue'a hinguí pahü te ma pa ni te ma ora ma da zohø Nú'a To'o bi e bi Nja'i.

Ra 'bede de 'nara hmu bi zocua ra boja yá 'bego

¹⁴ Nehe rá yo'ñehe ra Nda de mahets'i ma ga hyecuahü ngu rá 'bede 'nara hmu co yá 'bego. Nú'a ra hmu ya mi 'ba'ñu da ma ja ma'na ra hai yabü, ne bi zohna 'rayá nzai 'bego pa bi zocuabi rá boja pa da xu de da pengui.

¹⁵ 'Na de gue'u bi zocuabi cat'a 'mo, ma'na bi zocuabi yo 'mo, ha nu'a ma'na bi zocuabi 'na 'mo. Ngu rá ndangui rá mfaði cada 'na, gue'a rá ndunthi ra boja bi ts'ocubi. nepü ra hmu bi gu rá 'ñu bi ma. ¹⁶ Nú'a ra 'bego xqui ts'ocubi cat'a 'mo, nu'a bi ma bi pants'a nura boja'a ne bi dahá má cat'a 'mo. ¹⁷ Ha nu'a to'o xqui ts'ocua yo 'mo mbexo, bi pants'a nú'a ra boja'a, ne bi dahá má yo 'mo. ¹⁸ Pe nu'a to'o xqui ts'ocua 'na 'mo mbexo, nu'a bi

ma bá xei 'nara o'tsi ne bi 'yagui nú'a ra boja xqui zocuabi rá hmu.

¹⁹ Bi thogui ndunthi ya pa, nepü bi zohø ra hmu bi 'ñut'uendauí yá 'bego. ²⁰ Bi zohø 'met'o nú'a xqui ts'ocua cat'a 'mo, ne bi umba rá hmu nú'a má cat'a 'mo xqui dahá de nú'a xqui ts'ocubi, ne bi 'ñembabi: "Gá tsogagui cat'a 'mo, pe nubyá jaua nuna má cat'a 'mo stá tahá de nú'a gá tsogagui." ²¹ Nu'bú ra hmu bi dadi ne bi 'ñena: "Xi xá hño ri 'befi. Nu'i xi 'nagrá hoga 'bego. Nubyá ma ga tsoc'a'i ma'na ndunthi ra boja pa gui japi da xu, ngue'a xi xcá paði xcá japi da xu nú'a 'na tui dá tsoc'a'i. Nubyá bá ehe pa ga johyahü." ²² 'Mefa bi zohø nú'a to'o xqui ts'ocua yo 'mo, ne bi 'ñemba rá hmu: "Gá tsogagui yo 'mo, pe nubyá jaua nuna má yo 'mo stá tahá de nú'a yo 'mo gá tsogagui." ²³ Nu'bú ra hmu bi dadi ne bi 'ñembabi: "Xi xá hño ri 'befi. Nu'i xi 'nagrá hoga 'bego. Nubyá ma ga tsoc'a'i ma'na ndunthi ra boja pa gui japi da xu, ngue'a xi xcá paði xcá japi da xu nú'a 'na tui dá tsoc'a'i. Nubyá bá ehe pa ga johyahü." ²⁴ Pe nu mi zohø nú'a ra 'bego xqui ts'ocua 'na 'mo, nu'a bi 'ñembabi rá hmu: "Nuga dí paði gue xi grí japa ri 'bego da mpefi nts'edi ne gui xofó habü hingo xcá pot'i, ne gui munts'a ra trigo habü hingo xcá piqui. ²⁵ Hangué nuga dá tsu'i, xi'bu ga tuxa ra thai, hangué dá ma dá agui ri boja ja ra hai. Pe nubyá jaua núna gá tsogagui." ²⁶ Bi dadi ra hmu ne bi 'ñembabi: "Nu'i 'nagrá ts'o'mai ne 'nagrá dahñe 'bego, 'bu gui beni gue dí xofó habü hingo stá pot'i ne dí munts'i habü hingo stá piqui, ²⁷ nu'bú ¿ha gue himi tsa xcá nu te xcá 'yøt'e pa xa xu ma boja dá tsoc'a'i pa xa t'acagui rá tahá ma boja núbya dá tsøhø?" ²⁸ Nepü ra hmu bi 'ñembabi nú'u to'o mi 'ñoui: "Hñambabihü nú'a ra boja dá tsocubi nuni ra dahñe 'bego, ne umfa nú'a to'o pe'tsa 'ret'a 'mo.

29 Ngue'a nu'a tó'o pe'tsi, ma'na ma da t'umbabi pa asta da bonguabi. Pe nu'a tó'o ts'utho pe'tsi, nu'a da thambabi nú'a ts'uh pe'tsi pa ya hinte da me'tsi. 30 Hangue nú'a ra 'bego hinte rá 'befi, ma'na xá hño juhú ne 'yenthú ja ra 'bexuui pa ja dí nzonini ne ja dí gustri yá ts'i."

Ra Jesu ma da hñá'mba nguenda ya ja'i de ra ximhai

31 Nu sta 'ñehe pa da ndá Nú'a To'o bi e bi Nja'i, ma da 'ñoui gatho yá enxé, ne ma da hñudi ja rá maça hudi con gatho rá nsunda. 32 Nuni ja ma da munts'ini gatho ya ja'i de gatho rá nguni ra ximhai, y nura Ndá ma da 'ueca 'na ngu 'na, ngu ø't'a ya ma'yo co ya zi deti ne ya t'axi. 33 Nu'á ma da 'ba'ma ja rá 'ñei gatho ya zi deti, ne nu ja rá ngahá ja ma da 'bam'ni gatho ya t'axi. 34 Nu'bú ma da 'ñembabi nú'u di 'bai ja rá 'ñei: "Bá ehú nu'ahú xa jap'ahú ma Dada. Ma gui cuthúbya nuni mahets'i habú bí manda ma Dada nuni habú xqui thoqui pa gue'ahú de ante da thoca ra ximhai. 35 Dí 'ñepi gui cuthúni ngue'a nú'bu mi tsuca ra thuhu, go gue'ahú gá 'racjú te dá tsi. Ne nú'bu mi tsuca ra nduthe, go gue'ahú gá 'racjú ra dehe dá tsi. Ne nú'bu ndí ne'ñu, go gue'ahú gá 'racjú ntsaya dá oxi. 36 Ne nú'bu mi otho te ga he, go gue'ahú gá 'racjú te dá he. Ne nú'bu ndrí hñeni ne dá ofadi, go gue'ahú gá ma gá c'ascahú." 37 Nu'bú nú'u to'o xa 'yøt'e xá hño ma da dadi ne da 'ñena: "Ma zi Hmu'ihe, çha'mú dá hant'ahe gue mi tsu'a ra thuhu nepú dá 'ra'ahe te gá tsi? O çha'mú dá hant'ahe gue mi tsu'a ra nduthe nepú dá 'ra'ahe ra dehe? 38 O çha'mú dá hant'ahe gue ngrí ne'ñu nepú dá 'ra'ahe ntsaya gá oxi? O çha'mú dá hant'ahe gue mi otho te gui hye, nepú dá 'ra'ahe te gui hye? 39 O çha'mú dá hant'ahe ngrí hñeni o nguí ofadi nepú dá ma dá c'a'ts'ahe?" 40 Nu'bú ra Ndá da

datuabi ne da 'ñena: "Xi majuani dí xi'ahú gue nu'bu gá faxhú 'na de guehyú ma cu hinte mri muui ja yá thandi ya ja'i, pahú gue go guecagui gá faxcahú."

41 Nepú ra Ndá da 'ñembabi nú'u di 'bai ja rá ngahá: "Nu'ahú 'uehú de gueque. Nu'ahú xa zú'ahú rá cue Ajuá, grí maha pa ja ra nidu habú zø ra tsibi pa nzantho, nuni habú xa thoqui pa ra ts'ondahi ne yá ts'o'enxé. 42 Ngue'a mi tsuca ra thuhu pe nu'ahú hingá 'racjú te dá tsi. Ne mi tsuca ra nduthe pe nu'ahú hingá 'racjú ra dehe dá tsi. 43 Ne nú'bu ndí ne'ñu, nu'ahú hingá 'racjú ntsaya dá oxi. Ne mi otho te ga he pe nu'ahú hingá 'racjú te dá he. Ne nú'bu ndí hñeni ne ndí ofadi, nu'ahú hingá ma gá c'ascahú." 44 Nu'bú nú'u ya ts'oja'i ma da dadi ne ma da 'ñena: "Ma zi Hmu'i, çha'mú dá hant'ahe mi tsu'a ra thuhu o ra nduthe, o ngrá ne'ñu, o bi 'ñotho te gui hye o gá hñeni o gá ofadi, nepú hinda fax'ahe?" 45 Nepú ra Ndá da datuabi ne da 'ñembi: "Xi majuani dí xi'ahú, nu'bu hingá faxhú 'na de nuyú ma zi cu hinte mri muui pa ja ri thandihú, pahú gue go guecagui hingo gá faxcahú." 46 Nu'bú nuya ts'oja'i ma da ma pa ja ra nidu habú da 'mú pa nzantho. Ha nu'u tó'o xa 'yøt'e xá hño ma da yut'a mahets'i habú bí ja ra te pa nzantho.

26

Ya ndá gá xodyo bi 'ñu'ti pa hanja da za da gú ra Jesu

(Mr. 14:1-2; Lc. 22:1-2; Jn. 11:45-53)

1 Nu mi uadi ra Jesu bi mangu gatho nuya noyaya, bi 'ñembabi yá nxadi:

2 —Ngu guí pahú gue hønse yo pa ri 'bedi pa da t'øt'a ra ngo dega pascua, ne nuya pa'uhue'bu ma dra da Nú'a To'o bi e bi Nja'i pa dra pont'i ne da tho.

³ Ne nura pa'a bi manga njabu ra Jesu, nuyá ndaxjua nda ya xodyo ne ya nda gá macja ne ya xahnate de ra ley, bi munts'i'u ja rá ngu ra Caifá nú'a to'o xi mrá danga nda gá macja. ⁴ Nuni ja guehni bi 'ñu'ti'u pa hanja da za da hyat'a ra Jesu pa da za da gu ne da hyo. ⁵ Ne bi bense'u bi 'ñémbi'u:

—Nubyá hinga ma ga øthu núna dí beñhu ga øthu ngue'a ra ngo, pa hinda ñunts'a ya ja'i.

'Nara 'behña bi go'tsua ja rá ñaxu ra Jesu 'nara hoga ñuni
(Mr. 14:3-9; Jn. 12:1-8)

⁶ Ha nura Jesu mi 'buhni ja ra t'uca hnini Betania ja rá ngu ra Simu nú'a to'o xqui ñani de ra lepra nú'a ra hñeni tsit'atho ra ngø. ⁷ Ha ra Jesu mi hudi ja ra mexa, ne de gue'a bi zønga 'nara 'behña mi ha 'na ngu ra zi xito xqui thoqui de 'nara hoga do rá thuhu ra alabastro, mi po 'nara dehe xi mi yuni xá cahi ne xi mri muui ndunthi, ne bi go'tsua ja rá ñaxu ra Jesu nú'a ra dehe'a. ⁸ Ha nu mi hyanda ya nxadi nú'a mi øt'a nú'a ra 'behña'a, bi bø yá cue ne bi 'ñena:

—¿Hanja bri fantho nuna dehe xi rá madi? ⁹ Nuna deheni xa za xa 'ba hmaha, ngue'a ri muui ndunthi ra boja, ne xa t'umba hmaha 'nara mfats'i ya hyoya.

¹⁰ Nu'bú ra Jesu bi 'yøde nú'a mi mañ'u ne bi 'ñembabi:

—¿Hanja guí mañhu njabu de nú'a bi 'yøt'a nuni ra zi 'behña? Nuní xa 'yøt'a 'nara hño pa guequi. ¹¹ Oguí hyøcju nú'a xa goxcagui, ngue'a nuya hyoya ma gui 'buhu nzantho con gue'u, pe nuguí hinga nzantho ma ga 'bui con gue'ahu. ¹² Nuní bi goxcagui nú'a ra dehe yuni xá cahi pa nu xcrá nt'agui. ¹³ Xi majuani dí xi'ahu gue haburaza de ra ximhai da hmanga ma noya, nehe da hma de nú'a xa 'yøtcagui nuni ra zi 'behña pa 'nara feni de guehni.

Ra Juda bi pa ra Jesu

(Mr. 14:10-11; Lc. 22:3-6)

¹⁴ Nepu 'na de gue nú'u 'ret'amayoho ya nxadi mrá thuhu ra Juda Iscariote bi ma bá c'a'tsa ya nda gá macja, ¹⁵ y nu'a bi 'ñembabi'u:

—¿Hangu guí 'racju pa ga da'a'ihu ja ri 'yehu ra Jesu?

Nu'bú 'bestho ra ora'a bi gohui'u 'nara cohi, ne ya nda gá macja bi umbabi ra Juda Iscariote 'natema'ret'a ya t'axboja. ¹⁶ Y desde ra pa'a ra Juda mi honi hanja da za da da ra Jesu ja yá 'ye'u.

Ra nt'oxi nú'a bi zi ra Jesu co yá nxadi ante da du

(Mr. 14:12-25; Lc. 22:7-23; Jn. 13:21-30; 1Co. 11:23-26)

¹⁷ Nepu bi dat'a ya pa de 'nayá ngo ya xodyo, gue'a ra ngo de ya thuhme nsi ra nzoi. Y nú'a ra madi pa de ra ngo, yá nxadi ra Jesu bi ma bá tsadi pa bi 'yambabi ne bi 'ñembi:

—¿Habu guí ne ga hocje ra hñuni dega pascua?

¹⁸ Ha ra Jesu bi datuabi ne bi 'ñembabi:

—Rí maha ja ra hnini bá c'a'tshu 'nara 'ñøhø ne gui 'ñembabihu: “Bá pencahe ra Xahnate gue ga xi'ahe njaua ngu nú'a bá ma: Ya ma da dat'a ma ora, ne pe'tsi te ga øthe ra hñuni dega pascua co ma nxadi ja ri ngu.”

¹⁹ Nu'bú ya nxadi bi 'yøt'e ngu nú'a xqui 'bepabi ra Jesu, hangue nu'a ja bá hocni ra hñuni dega pascua.

²⁰ Nu mi nxuui ra Jesu bi hñudi ja ra mexa con gatho nú'u 'ret'amayoho yá nxadi. ²¹ Ha de mri ñuñ'u, ra Jesu bi 'ñembabi'u:

—Xi majuani dí xi'ahu gue 'na de gue'ahu ma gui dagaguihu.

²² Nu'bú gatho yá nxadi bi du yá mui, ne nu'ú 'na ngu 'na bi 'yambabi ra Jesu ne bi 'ñembi:

—Ma zi Hmu'i, ¿ha gue go guecagui?

23 Y ra Jesu bi dātuabi'ua ne bi 'ñembabi:

—Nú'a to'o drí ñu'mebya ja 'nadra manza, nú'á go gue'a ma da dagagui. 24 Nú'a To'o bi e bi Nja'i ya 'yo ra 'ñu pa da t'øt'e ngu nú'a mąnga ra Maça T'ofu, pe huecate nú'a ra ja'i to'o ma da da'a. Ma'na xá hño hinxá m'uhma nú'a ra ja'i'a.

25 Nepu ra Juda nú'a to'o mi ma da da ra Jesu bi 'yambabi ne bi 'ñembi:

—Xahnate, ¿ha gue go guēcagui?

Ra Jesu bi dātuabi ne bi 'ñembi:

—Haha, go nu'i.

26 Nura ora mri ñuni'ua, ra Jesu bi gu ra thuhme, bi 'yapa Ajuá rá Dada da japi, ne bi heque, nepu bi umbabi yá nxadi, ne bi 'ñembabi:

—Tsiha nuna thuhme, nuna go guehna ma ndo'yo.

27 Nepu bi gu ra vaso nú'a mi po ra vinu, ne bi umba njamadi Ajuá rá Dada, nepu bi umba yá nxadi ne bi 'ñembi:

—Tsiha nuna vinu grí gathohu.

28 Nuna go guehna ma ji ma da mfani pa da put'a yá ts'oqui gatho ya ja'i. Nehe go guehna ra seña de ra 'ra'yo cohi. 29 Pe dí xi'ahu gue ya hinga ma ga yopa tsi ma'na'qui nuna ra vinu dega obxi con gue'ahu nuua ja ra ximhai. Ma ga yopa tsi ma'na ra 'ra'yo vinu con gue'ahu, pe nuni mahets'i habu bí manda ma Dada.

Ra Jesu bi ma gue ra Pedro mi ma da goni'a

(Mr. 14:26-31; Lc. 22:31-34; Jn. 13:36-38)

30 Ha nu mi uadi bi duta 'nara jahña, bi ma'ua pa ja ra t'øhø 'bo Olivo. 31 Nu'bú ra Jesu bi 'ñembabi'ua:

—Nura nxuui bya gatho'ihu ma da du ri muihu ne ma gui tso-gaschua. Ngue'a Ajuá ma Dada mąnga njaua ja ra Maça T'ofu: “Ma ga ho ra ma'yo, y nuyá deti ri su'a ma da nxani haburaza,” njabu ena.

32 Hangue nugui ma da thogagui,

pe nu xcrá yopa nte, ma ga 'bet'o de gue'ahu pa Galilea.

33 Nu'bú ra Pedro bi dātuabi ne bi 'ñembi:

—Masque gatho ma'ra da 'uegue de gue'a'i, pe nugui hinhya'mu ga 'uegue de gue'a'i.

34 Ra Jesu bi 'ñembabi ra Pedro:

—Xi majuani dí xi'a'i gue núbya dí nxuui ma gui cōngagui hñu'qui ante da mafi ra me'nja.

35 Nu'bú ra Pedro bi dadi ne bi 'ñena:

—Masque ga tuui mahyegui pe hinhya'mu ga cōñ'a'i.

Y gatho ma'ra ya nxadi bi ma njabu nehe.

Ra Jesu mi apabi Ajuá rá Dada nuni Getsemani

(Mr. 14:32-42; Lc. 22:39-46)

36 Nepu ra Jesu bi zøhøni co yá nxadi ja nú'a ra luga rá thuhu Getsemani, ne bi 'ñembabi'ua:

—Cohua, nugui ma ga thogui má ts'ua ringuehni pa ga apabi Ajuá ma Dada.

37 Nu'bú nu'a bi zixa hñu yá nxadi, ra Pedro ne nú'ua yoho yá t'ua ra Sebedeo, bi thogui má ts'ua ringuehni. De guehni ra Jesu bi madi bi ntsø'mi ne xi bi du rá mui. 38 Ne bi 'ñembabi nú'ua hñu yá nxadi:

—Xi tu ma muiga asta dí ne ga tu co ra dumui. Cohua, oxqui ahaha, ma ga aphu Ajuá mahyegui.

39 Y ra Jesu bi thogui má ts'ua de habu bi gohi yá nxadi, nepu bi me rá hmi ja ra hai, ne bi 'yapa Ajuá rá Dada ne bi 'ñembi:

—Ma Dada'i, nu'bu da zahma, dá thoguiho nuna ts'othogui ma ga thogui, pe nu'bu hina, 'yøt'e nú'a go ri pahague, hingo nú'a go ga nega.

40 Nu'bú ra Jesu bi mengui pa habu xqui gohi nú'ua hñu yá nxadi, ne nu'ú bi zudi mi aha, hangue ra Jesu bi 'ñembabi ra Pedro:

—¿Ha gue hinxá za xá tsethu ra t'aha madi 'na ora mahyegui con guequi? 41 Nuhuh ne 'yaphu Ajuá

pa gui tseth_u ya ts'othogui. Xi ma-
juani dí xi'ah_u gue ri mfenih_u ja
rá ts'edi, pe nuri ndo'yoh_u otho rá
ts'edi pa gui tseth_u.

⁴² Ra Jesu bi menga ma'na'qui
hab_u xqui 'yapa Ajuá rá mudí, ne bi
'ñena ma'na'qui njaua:

—Ma Dada'i, 'b_u hinda za da tho-
guitho nú'ú ya ts'othogui ma ga
thogui, nu'bú 'yøt'e nú'á go ri pah-
ague.

⁴³ Nep_u ra Jesu bi yopa mengui
ma'na'qui hab_u xqui zogui nú'ú
hñu yá nxadi, ne bi zúdi mi ahá ne
nixi mi tsa da zøt'a yá da ngue'a xi
mi tsedi ra t'ahá. ⁴⁴ Nu'bú ra Jesu
bi zogui'ní'ú ma'na'qui, ne nu'á bi
yopa menga rá hñu'qui pa hab_u mi
apabi Ajuá, ne guet'átho ya noya bi
má ngu nú'ú xqui mañ'a. ⁴⁵ Nep_u
bi yopa menga ma'na'qui pa hab_u
xqui zogui nú'ú hñu yá nxadi ne bi
'ñembabi'ú:

—Nubyá há, dá z_u ri t'ahah_u ne
tsayah_u xá hño. Ya bi zø ra ora
gue ya ma dra da ja yá 'ye ya
'yøt'ats'oqui Nú'á To'o bi e bi Njá'i.
⁴⁶ Nanj_u maha, ngue'a ya xa 'ñep_u
nú'á to'o ma da dagagui.

Brij_u nts'ahni ra Jesu

(Mr. 14:43-50; Lc. 22:47-53; Jn.
18:2-11)

⁴⁷ Ts'a ra ora mi mąnga njab_u ra
Jesu, bi zøhø ra Juda 'na de nú'ú
'ret'amayoho ya nxadi, mbra 'ñoui
ndunthi ya ja'i, 'ra mbra hñá ya
huai ha nu ma'ra mbra hñá ya za.
Nuya ja'i'ú bá pehna yá ndaxjua
ndá ya xodyo ne ya ndá gá macjá.
⁴⁸ Ra Juda nú'á to'o xqui pa ra Jesu
ya xqui umba 'nara seña nuya ja'i
ne xqui 'ñembabi:

—Nú'á gui hyanth_u ga tsu'tsuabi
rá hmi, nú'á go di gue'a, ne gui
dama juh_u.

⁴⁹ Nu'bú ra Juda bi ma bá tsúdi ra
Jesu. Nep_u bi zenjua ne bi 'ñembi:

—iAjuá da jap'a'i, Xahnate!

Ne 'bestho bi zu'tsi. ⁵⁰ Nu'bú ra
Jesu bi dátuabi ne bi 'ñembi:

—Xi'ague, ¿te rá 'b_e xqui 'ñeque?

Nu'bú ya ja'i 'bestho bi g_u ra Jesu
pa bi zixa nts'ahni.

⁵¹ Y ngu bri j_u ra Jesu, 'na de gue
nú'ú mri 'ñoui'á bi c'o'tsa rá mahuai
ne bi hyecua 'nará gu 'nará 'b_ego ra
ndá gá macjá. ⁵² Nu'bú ra Jesu bi
'ñembabi nú'á mi há ra mahuai:

—Pe'tsa ri huai ja rá nt'o, ngue'a
gatho nú'ú to'o hote co ra huai,
co ra huai dí tho nehe. ⁵³ Nugui
da zahmą ga apa ma Dada dua
pencagui ya 'motho gá enx_e, y nu'á
dua p_encahmą 'bestho. ⁵⁴ Pe nu'bú,
ya hinda za da nja ngu nú'á mąnga
ra Mąca T'ofu nú'á ena gue mahy-
oni ga thogui ngu nú'á dí thogu-
ibya.

⁵⁵ Nu'bú ra Jesu bi 'ñembabi ya
ja'i:

—¿Sague drá be pa e gui
jugaguih_u co ya huai ne ya za?
Hyastho ndí 'bui ja ra nija pa
ndí xahn'a'ih_u ne hinhya'm_u gá
jugaguih_u. ⁵⁶ Pe pe'tsi gatho da
njab_u pa da nja ngu nú'á bi mąnga
yá 'mehni Ajuá ja ra Mąca T'ofu.

Nu'bú gatho yá nxadi bi hyehni
ra Jesu ne bi 'bat'i'ú.

*Ra Jesu ja yá thandi ra hmunts'a
ndá gá xodyo*

(Mr. 14:53-65; Lc. 22:54-55, 63-
71; Jn. 18:12-14, 19-24)

⁵⁷ Nu'bú nú'ú to'o xqui g_u ra Jesu
bi zits'i pa hab_u mi 'bui ra dąnga
ndá gá macjá nú'á mrá thuhu ra
Caifá, nehe ja xqui munts'ini nuya
xahnate de ra ley ne ya ndaxjua
ndá. ⁵⁸ Ha nura Pedro mi 'befatho
zi yab_u mri d_ena ra Jesu, bi zøni
asta ja rá patio rá ngu ra dąnga
ndá gá macjá. Nuni ja bi gohni'á
hab_u mi 'bui ya g_unts'ahni pa da
hyandi'á te da t'ø'tua ra Jesu.

⁵⁹ Ha nuya ndá gá macjá ne ya
ndaxjua ndá mahyegui con gatho
ma'ra ya ndá gá xodyo mi honi
to'o da manbabi ra Jesu masque
dega nc'uamba, pa da za da tho.
⁶⁰ Pe himbi za te bi ts'utuabi,

masque ndunthi ya ja'i bi gu'tsua ya nc'uamba. ⁶¹ Pe 'mefa bi 'muhni yoho ya c'uamba ja'i bi 'ñena:

—Nuna 'ñòhòni bi 'ñena gue da za da yò'tuabi rá nija Ajuá ne rá hñupa da za da yopa 'ba'ma ma'na'qui.

⁶² Nu'bú nura danga ndá gá macjá bi 'mai ne bi 'ñemba ra Jesu:

—¿Ha gue hinte gui thadi? ¿Ha gue majuañi nú'a hma de gue'i?

⁶³ Pe ra Jesu hinte bi dadi. Nu'bú nura danga ndá gá macjá bi 'ñembabi:

—De rá thuhu Ajuá nú'a te, xi da xicje, ¿ha gue go gue'i grá Cristo rá T'úi Ajuá bá pehn'a'i pa gui ndá?

⁶⁴ Nu'bú ra Jesu bi datuabi ne bi 'ñena:

—Hahá go guecagui, ngu nú'a gá ma. Nehe dí xi'ahú gue nuya pa xa 'ñepu ma gui hyanthu Nú'a To'o bi e bi Nja'i ma da hñudi ja rá 'ñei Ajuá nú'a ja rá ts'edi. Y nehe ma gui hyanthu dua ehe ja ya guui.

⁶⁵ Nu'bú nura danga ndá gá macjá bi danga yá he ngue'a bi beni gue ra Jesu xqui ñama'ñu de Ajuá, ne bi 'ñena:

—Nuna 'ñòhòni ri 'ñet'a Ajuá. ¿Te ga 'bepu ma'ra to'o da xicju de guehni? Ya gá 'yòsehú nú'a te bi ma.

⁶⁶ ¿Te guí mañhu?

Ha nu'u ma'ra bi dadi ne bi 'ñena:

—Nuní go 'nara danga nduthai, hangue rí 'ñepi da tho.

⁶⁷ Nu'bú 'ra de gue'u bi zo'tsuabi rá hmi ne bi na'mbi, ha nu ma'ra bi me'ti, ⁶⁸ ne bi 'ñembabi:

—Nu'i guí ena gue go gue'i grá Cristo xuá mehn'a'i Ajuá pa gui ndá. Nu'bú, 'bu grá badi, xicje xa, ¿to'o nú'a bi nap'a'i?

Ra Pedro bi gonga ra Jesu

(Mr. 14:66-72; Lc. 22:56-62; Jn. 18:15-18, 25-27)

⁶⁹ Nura ora'a, ra Pedro mi huh-nitho ja ra patio, nepu 'nara nxutsi mrá 'bego bi ma bá tsudi'a ne bi 'ñembabi:

—Ne'i go gue'i nguí 'ñoui ra Jesu nú'a ra me Galilea, ¿ha ngue ha?

⁷⁰ Ha nura Pedro bi ncòni de ja yá thandi gatho ya ja'i mi 'buhni ne bi 'ñena:

—Nixi dí paði nú'a guí ma.

⁷¹ Nepu nu'á ya mi pa ja ra gosthi, ne ma'na ra nxutsi mrá 'bego bi hyandi'a ne bi 'ñembabi nú'u ma'ra ya ja'i mi 'bahni:

—Nuna dameni mri 'ñoui ra Jesu me Nasare nehe.

⁷² Nepu ra Pedro bi yopa ncòni ma'na'qui, ne bi jura bi 'ñena:

—Nixi stá paði nú'a ra 'ñòhò guí ma.

⁷³ 'Mefa bi joni ya ja'i habu mi 'bai'a ne bi 'ñembabi:

—Xi majuañi ne'a'i go gue'i 'na de gue'u, ngue'a mfata ri noya gri ña.

⁷⁴ Nu'bú ra Pedro bi maði bi jura ne bi ntsante ne bi 'ñena:

—Hindí pa nú'a ra 'ñòhò guí mañhu.

Y 'bestho nura ora'a bi mafi ra menja. ⁷⁵ Nu'bú ra Pedro bi zo rá mfeni de nú'a xqui xipa ra Jesu ne xqui 'ñembi: “Nu'i ma gui còngagui hñu'qui ante da mafi ra menja.” Nu'bú ra Pedro bi bòni pa thi ne xi bi nzoni con gatho rá mui.

27

Ra Jesu bi ts'ixa habu mi ja rá ts'utbi ra Pilato

(Mr. 15:1; Lc. 23:1-2; Jn. 18:28-32)

¹ Nurá hyax'a gatho yá ndaxjua ndá ya xodyo ne ya ndá gá macjá bi gohi 'nara cohi pa hanja da za da hyo ra Jesu. ² Nepu bi du'ti'u pa bi zits'i bá ent'ua ja rá 'ye ra Poncio Pilato nú'a to'o mrá ndá de Judea.

Rá du ra Juda

³ Ra Juda nú'a to'o xqui da ra Jesu, nu mi hyandi'a gue ma da tho ra Jesu, xi bi du rá mui ne bi ma bá co'tsua yá boja nuya ndá gá macjá ne ya ndaxjua ndá, nú'a 'natema'ret'a ya t'axboja xqui t'umbi. ⁴ Ne bi 'ñena:

—Nugui stá øt'a 'nara danga ts'oqui, ngue'a stá da 'nara 'ñøhø nú'a hinte tu, ma da tho, da manga rá ji.

Nepu nu'ú bi dadi ne bi 'ñembi:

—¿Nu'á te go tsa ga paçahē de gue'a? Nu'á go rí ma ri uendague.

⁵ Nu'bú ra Juda bi føta nú'a ra boja mbo ra nija, nepu bi ma bá nzudise dega 'yuga pa bi nhyo sehe.

⁶ Nu'bú nuya nda gá macja bi munts'a nú'a ra boja'a ne bi 'ñeñ'u:

—Nuna bojana hinguí tsa ga uthu ja ra 'me'tsboja de ra nija, ngue'a guehna 'nara njut'i de rá ji 'nara ja'i.

⁷ Nepu bi go 'nara cohi gue con gue nura boja'a da dañ'u 'nara hai rá thuhu ra Hai dega Hyoca Traste, pa ja da t'aguini ya nzøhøja'i. ⁸ Hanguē asta mapaya nura hai'a rá thuhu ra Hai dega Ji. ⁹⁻¹⁰ Njabu bi nja ngu nú'a xqui manga ra badi Jeremia bi 'ñena: “Bri ju nú'a 'natema'ret'a ya t'axboja pa bi thanga 'nara hai nú'a mrá meti 'nara hyoca traste. Njabu bi 'bepcagui Ajuá ga øt'e. Ngue'a ya me Israel bi 'ñena gue nú'a ra ja'i'a da 'ba po 'natema'ret'a ya t'axboja.”

Ra Jesu bi 'mai ja rá thandi ra Pilato

(Mr. 15:2-5; Lc. 23:3-5; Jn. 18:33-38)

¹¹ Ra Jesu ya mi 'bahni ja rá thandi ra Pilato nú'a to'o mrá nda de Judea. Ha ra Pilato bi 'ñani, bi 'ñembabi:

—¿Ha go gue'i grá danga Nda de ya xodyo?

Ha ra Jesu bi datuabi:

—Haḥa go guecagui, ngu nú'a gá ma.

¹² Nepu ya nda gá macja ne ya ndaxjua nda bi ñapabi ra Jesu, pe nu'á hinte bi dadi. ¹³ Nu'bú ra Pilato bi 'ñembabi ra Jesu:

—¿Ha hinguí øde gatho nú'a te hma de gue'i?

¹⁴ Pe ra Jesu hinte bi datuabi. Por guehna ra Pilato xi bi 'yø.

Ra Jesu bi secuabi gue da tho

(Mr. 15:6-20; Lc. 23:13-25; Jn. 18:38-19:16)

¹⁵ Nú'a ra nzai de Judea gue ra nda pe'tsi da hyegui 'nara 'yofadi nú'u go da huahna ya ja'i nú'u ya pa de rá ngo ra pascua. ¹⁶ Ha nuya pa'u mi ofadi 'nara 'ñøhø mrá thuhu ra Barraba nú'a xqui t'øde ndunthi de gue'a ngue'a xi mrá ts'oja'i. ¹⁷ Y nu'bú nura ora bi munts'a ya ja'i, ra Pilato bi 'yambabi'u ne bi 'ñembi:

—¿To'o guí nehu ga hegui, ra Barraba o nuni ra Jesu t'embi ra Cristo ra nda?

¹⁸ Ngue'a ra Pilato mi padi hanja ya nda gá xodyo xqui zi'tsuabi ra Jesu ngue'a mi tsu da hñanbabi'a yá nsu.

¹⁹ Ha nu de mi huhni ra Pilato ja rá hudi, nurá 'behña bá penpa ra noya ne bi 'ñembi: “Ote xqui ma gui hñøt'e de gue nú'a ra hoga ja'i'a, ngue'a manxuui dá 'uipa 'nará t'i xi xá nts'o.”

²⁰ Pe ya nda gá macja ne ya ndaxjua nda bi 'yu'ta gatho ya ja'i pa da 'yadi'u gue go da thegui ra Barraba, ne go da tho ra Jesu.

²¹ Nu'bú ra Pilato bi 'yambabi ma'na'qui ya ja'i ne bi 'ñembi:

—¿Nda'a de ri yoho guí nehu ga hegui?

Nu'bú ya ja'i bi dadi ne bi 'ñena:

—Nura Barraba.

²² Hanguē ra Pilato bi yopa 'yambabi'u ne bi 'ñembi:

—Nu'bú ¿te ga øt'e co nuni ra Jesu xa thu'mbi ra Cristo ra nda?

Nu'bú ya ja'i bi dadi ne bi 'ñena:

—¿Manda da tho ja ra pont'i!

²³ Nu'bú ra Pilato bi 'ñembabi'u:

—¿Pe te ma ts'oqui xa 'yøt'ni?

Pe nu'ú ma'na xi mi mafi nts'edi mi ena:

—¿Manda da tho ja ra pont'i!

²⁴ Nu mi hyanda ra Pilato gue ma'na 'yo mri ñants'i ya ja'i ne

himi tsa te da 'yøt'e'a, nu'bú bi manda da thampa ts'ua ra dehe, ne bi nxu'ye ja yá thandi gatho ya ja'i, ne bi 'ñena:

—Nugui hingo ma ga thadi de nurá ji ma da manga nuna ra hoga 'ñøhø nu stí du. Nu'ahu ya go gui pahu te ma gui thadihu.

²⁵ Nu'bú bi dadi gatho ya ja'i ne bi 'ñena:

—iNuje ne gatho ma batsihe ma go ga thadihe de nú'a ra ji ma da mfani!

²⁶ Nu'bú ra Pilato bi hyegui ra Barraba, ne bi manda bri fet'a ra Jesu, nepu bi 'yent'uabi'a ja yá 'ye yá soldado pa da hyo'u.

²⁷ Nu'bú ya soldado bi zixa ra Jesu pa habu mi 'bui ra danga ts'utbi, ne ja bá cot'athoni gatho ya soldado. ²⁸ Nepu bi møque'u ne bi hyetuabi 'nara thenga he. ²⁹ Ne bi hñu'tsuabi ja rá ñaxu 'nara corona dega 'mini xqui 'bet'e, ne bi 'yent'ua ja rá 'ye ra 'ñei 'nara ts'ut'o. Nepu bi ndandiñahmu'u ja rá thandi'a, ne mi ø'tuatho ra nt'eni mi embi:

—i'Bui pa nzantho, nu'i ri t'equ'ei rá Ndá'i ya xodyo!

³⁰ Nepu bi zots'i'u ne bi hñamba nú'a ra ts'ut'o mi o ja rá 'ye ne con gue'a bi na'mba ja rá ñaxu. ³¹ Nepu de mi uadi'u bi 'yøt'ua ra nt'eni ra Jesu, bi møcuabi nú'a ra thenga he xqui hyetuabi, nepu bi yopa hyetua nú'u yá dutu xi mi he. Nepu bi zits'i'u pa da pont'i ja ra pont'i pa ja dí duni.

Ra Jesu bri thøta ja ra pont'i

(Mr. 15:21-32; Lc. 23:26-43; Jn. 19:17-27)

³² Ne de má 'ñu bi nthui'u 'nara 'ñøhø mrá thuhu ra Simu mrá me Cirene. Nepu nú'a ra 'ñøhø'a bri japi bi duxa nú'a ra pont'i habu mi ma da ts'ata ra Jesu.

³³ Njabu bi zøni ja ra luga rá thuhu Golgota nú'a rí bøni da 'ñena Ñaxmadu. ³⁴ Nuni ja bá t'umbabini ra Jesu ra vinu xqui nthants'i co

'nara ndapo xi xmá nju, pe mi za gue xmá nju himbi ne bi zi.

³⁵ Nu mi uadi ya soldado bi pont'a ra Jesu, nu'bú nu'ú bi rifabi yá dutu pa bi hñegue'u. Njabu bi nja ngu nú'a xqui manga rá 'mehni Ajuá nú'a bi 'ñena: “Nú'ú bi rifagui ma dutu pa bi hñegue'u.” ³⁶ Nepu ya soldado ja bi hñudini pa bi su ra Jesu. ³⁷ Y xqui t'ofø ja ra pont'i maña de ja rá ñaxu nda'a ra ts'oqui xqui 'yøt'e ngu mi mañ'u pa ja bi duni. Y nú'a xqui t'ofoni mi ma gue nu'a go ra Ndá de ya xodyo.

³⁸ Nehe bri pont'a yoho ya be habu bri pont'a ra Jesu, 'na ja rá 'ñei, ne nú'a ma'na ja rá ngaha. ³⁹ Y nú'u to'o mi thoguini mi büt'a yá ñaxu ne mi xaxi, ⁴⁰ mi embabi:

—Nú'i xcá ma gue gui yø'ta ra nija, nepu rá hñupa gui yopa 'ba'mi, mpøhø de gue'ase, ne cai de ra pont'i 'bu xi majuani go gue'i rá T'u'i Ajuá.

⁴¹ Nehe ya ndá gá macja ne ya xahnate de ra ley, co ya fariseo ne ya ndaxjua ndá mi nønga ra Jesu ne mi 'ñémse'u:

⁴² —Ma'ra ha, bi za bi pøhø, pe nubyani hinda za da mpøhø sehe. Nu'bu go xi guehmani yá Ndá ya me Israel, dá gaibya de ra pont'i pa ga camfriu. ⁴³ Nuni xa hñuxa rá jamfri ja Ajuá, hangue dá ñambya Ajuá 'bu gue xi majuani Ajuá ri maði, cabo xa xicsehni ne xa 'ñena gue go guehni rá T'u Ajuá.

⁴⁴ Nehe nú'u yoho ya be xcri pont'i mahyegui co ra Jesu bi xaxi'u nehe.

Ra Jesu bi du

(Mr. 15:33-41; Lc. 23:44-49; Jn. 19:28-30)

⁴⁵ Y ngu mi 'net'yoho ra hyadi, bi mudi bi 'mexuui gatho ra ximhai ne asta mi nzanga hñu nde ja bi yopa hnequi ma'na'qui. ⁴⁶ Ne nura ora'a ra Jesu bi ña nts'edi ne bi 'ñena:

—Elí, Elí, ¿lama sabactani? —Rí bõni da 'ñena, ma Dada'i, ma Dada'l, ¿hanja xcá hyegaseua?

⁴⁷ Nu'bu' ra de gue nú'ua mi 'buhni bi 'yode ne bi 'ñena'ua:

—Nuni ra 'ñohø ma'ta ndu ra baði Elía.

⁴⁸ Nu'bu' 'na de gue nú'ua mi 'buhni 'bestho bi nest'ihi bá hã 'nara zi sponja ne bi pobo co ra ju'tsa vinu. De guehni bi tøta ja 'nara ts'ut'o, nepu bi go'tsuabi ja rá ne. ⁴⁹ Pe nu ma'ra bi 'ñena:

—Tsopu, ma ga nuhu ua da zø ra Elía pa da ñani.

⁵⁰ Nu'bu' bi yopa ñã nts'edi ma'na'qui ra Jesu, nepu ra ora'a 'bestho bi du. ⁵¹ Nura ora'a bi xø nú'a ra dutu mi naxa mbo ra ndanija pa mi cot'a habu xi xmá nsunda, bi mudi de maña pa rí ga'ti. Ne xi bi nja 'nara mbimhai nts'edi y asta bi xø ya do. ⁵² (Nehe bi xoxa ya nt'agui ne bi yopa nte ndunthi ya gamfri nú'ua ya xqui du. ⁵³ Ne nu de ya xqui yopa nte ra Jesu, nu'bu' nú'ua xqui bõnga de ja ya nt'agui, bi 'ño ja ra hnini Jerusale habu bá handa ndunthi ya ja'i.)

⁵⁴ Ngu bi du ra Jesu, ra ndã gá soldado ne yá mfats'i nú'ua mi su'a bi za'ua ra mbimhai ne bi hyanda gatho nú'ua te bi nja, hangue xi bi ntsu'ua ne bi 'ñena:

—Xi majuani nuni ra 'ñohø go mi guehni rá T'ua Ajuã.

⁵⁵ De zi yabutho mi 'bahni ndunthi ya 'behña mi handa nú'a te bi nja. Nuya 'behña'ua go gue'ua xqui mepabi ra Jesu ne xqui 'ñoui de Galilea. ⁵⁶ 'Ra de gue'ua, ra Maria Magdalena, ne ra Maria nurá nana ra Cobo ne ra Jose, ne rá nana nú'ua yoho yá t'ua ra Sebedeo.

Ra Jesu bi t'agui

(Mr. 15:42-47; Lc. 23:50-56; Jn. 19:38-42)

⁵⁷ De ya mi ma da yu ra hyadi 'nará nxadi ra Jesu mrá me Arimatea mrá thuhu ra Jose ne xi mrá rico, ⁵⁸ bi ma bá c'a'tsa ra Pilato pa

bi 'yapa nsequi da ma da 'yacuabi rá ndo'yo ra Jesu. Nu'bu' ra Pilato bi manda da t'umbabi nsequi pa da ma da 'yagui. ⁵⁹ Nu'bu' ra Jose bi ma bá tumpa rá ndo'yo ra Jesu, ne bi mant'i co 'nara t'axa dutu. ⁶⁰ Nepu bi ma bá agui ja ra nt'agui nú'a xqui hyoqui'a ja 'nara hñado pa go xa nt'aguini hmaha'a. Nepu bi got'a ra nt'agui co 'nara danga do, ne bi ma'a. ⁶¹ Ne guetbu ja ra nt'agui mi huhni ra Maria Magdalena ne nú'a ma'na ra Maria.

Ya nsute ja rá nt'agui ra Jesu

⁶² Rá hyax'a, ya xqui thogui nú'a ra pa de ra nthoqui, bi ma ya ndã gá macja ne ya fariseo bá c'a'tsa ra Pilato, ⁶³ ne bi 'ñembi:

—Nú'i ma nda'ihē, dí beñhe gue nú'a ra hyate 'ñohø nú'bu mi tetho bi 'ñena gue rá hñupa mi ma da yopa nte. ⁶⁴ Hangue dí nehe gui pehna to'o da su ra nt'agui hñu pa, pa hinda 'ñehe yá nxadi dega xuui ne da be. Nu'bu' hã, nuya nxadi ma da 'ñembabi ya ja'i gue xa yopa nte'a, ne ma'na strá nts'o nuna nc'uambana de nú'a rá mudi.

⁶⁵ Bi daði ra Pilato ne bi 'ñena:

—Ma ga 'ra'ahu ya soldado gui tsixhu pa gui suhu xá hño ra nt'agui asta habu da za.

⁶⁶ Nu'bu' nuya ndã gá macja co ya fariseo bi ma bá su ra nt'agui ne bi hñu'tsua 'nara seyo ra do, ne bi zohni'ua ya soldado pa bi su.

28

Ra Jesu bi yopa nte de ra du

(Mr. 16:1-8; Lc. 24:1-12; Jn. 20:1-10)

¹ Rá hyax'a de ya xqui thogui ra pa dega tsaya ne ya mi fudi da hyats'i de ra mudi pa de ra semana, ra Maria Magdalena ne ma'na ra Maria bi ma da c'a'tsa ra nt'agui.

² Y nura ora'a bi nja 'nara danga mbimhai, ngue'a bá cai 'nara enxē de mahets'i, ne ngu bi zøhø habu xqui t'agui ra Jesu, bi 'yent'a nú'a

ra do xqui jot'a ra nt'agui, nepu bi hñudi'a mañã de nura do'a. ³ Nura enxé'a xi mri yot'i ngu 'nara huei, ne nurá he xi xmá nt'axi ngu ra tse. ⁴ Y nu mi hyanda ya soldado njabu, nu'ú bi umba ra nhuat'i co ra ntsu ne bi dagui bi hõdu. ⁵ Nu'bú ra enxé bi zofo nú'ú ya 'behñã ne bi 'ñembi:

—Oguí tsuhu. Nuga dí padi gue gui hoñhu ra Jesu nú'a bi tho ja ra pont'i. ⁶ Nu'á ya jo'oua, ngue'a ya bi yopa nte ngu nú'a xqui mañ'a. Bá ehú gui hyanthu habu mi t'agui. ⁷ Nepu grí maha 'bestho bá xiphu yá nxadi'a gue nu'á ya bi yopa nte, ne nubyá ya bi 'met'o'a pa Galilea, nuni ja ma grí hyanthuni ma'na'qui. Pa gue'a dá ehe ga xi'ahu.

⁸ Nu'bú bi ma hnest'ihí nú'ú yoho ya María, ngu ts'ú mi tsu y ngu ts'ú mi johya. Bi ma'ú pa bá xipa ya nxadi nú'a bi mangua ra enxé. ⁹ Ne nura ora mi 'yo ra 'ñu'ú mi damfri bi nthéui ra Jesu ne nu'á bi zengua'ú. Nu'bú nu'ú bi joni habu mi 'bai pa bi nsunda'ú, ne bi hyupabi yá ua. ¹⁰ Nu'bú ra Jesu bi 'ñembabi:

—Oguí tsuhu. Grí maha gui xiphu nú'ú ma cu da ma pa Galilea ne ja grá nthé'beni'ú ma'na'qui.

Ya soldado bi xipabi ya nda gá macja nú'a xqui nja

¹¹ De ya xqui ma nú'ú ya 'behñã, 'ra de gue nú'ú ya soldado mri su ra nt'agui bi ma pa ja ra hnini pa bá xipa ya nda gá macja de gatho nú'a te xqui nja. ¹² Nu'bú ya nda gá macja bi 'ñu'tiui ya ndaxjua nda pa da umbabi'ú ndunthi ra boja ya soldado pa da mangua 'nara nc'uamba, ¹³ ne bi 'ñembabi'ú:

—Nu'ahu pe'tsi te gui mañhu gue de mi nxuui gá ahahú, hangue nura ora'a nuyá nxadi ra Jesu bi zohó ne bi du'tsua'ú rá ndo'yo. ¹⁴ Ha nu'bu da nja ra pa da badi ra nda de núna xa nja, odi tu ri maihu, ngue'a nuje go ma ga ñahe con gue'a.

¹⁵ Nu'bú ya soldado bi hñanga ra boja, nepu bi ma'ú bi 'yot'e ngu nú'a xqui sipabi. Hangue asta mapaya nuya xodyo camfri gue xi bi njabu ngu nú'a ra nc'uamba bi mangua ya soldado.

Ra Jesu bi umba yá 'befiyá nxadi (Mr. 16:14-18; Lc. 24:36-49; Jn. 20:19-23)

¹⁶ Nu'bú nú'ú 'ret'ama'ra ya nxadi bi ma pa Galilea nuni ja ra t'ohó habu xqui xipabi ra Jesu da nthéui. ¹⁷ Y ngu bi hyant'ú ra Jesu xi bi nsunda, masque 'ra de gue'ú hints'ú mi camfri. ¹⁸ Nu'bú ra Jesu bi joni pa habu mi 'bui'ú ne bi 'ñembi:

—Gatho ra ts'utbi xa t'endgagui ja ma 'ye pa ga nda nuni mahets'i ne nuua ja ra ximhai. ¹⁹ Hangue grí maha bá zofohú gatho ya ja'i nú'ú 'bui ja rá nguni ra ximhai pa dua nxadi nehe'ú, ne xi'tshu'ú de rá thuhu ra Dada, ne de ra T'ú, ne de ra Maca Ndañi. ²⁰ Nehe 'ñutuabihu'ú da 'yot'e gatho ngu nú'a stá 'bep'a'ihu. Y nuga nzantho ma ga 'bui con gue'ahu asta rá uadi ra ximhai. Njabu gue'a.

NSAN MARCO RA MAÇA HOGA T'ØDE NÚ'A BI 'YOFO NSAN MARCO

*Ra Xuua Xi'tsate mi zofoyaja'ija
ra mbonthi*

(Mt. 3:1-12; Lc. 3:1-9, 15-17; Jn.
1:19-28)

¹ Rá maça hoga t'øde ra Jesucristo rá T'ü Ajuá bi mudi njaua:

² Ra badi Isaia bi 'yofu nuya ya noya ya maya'bu gue Ajuá bi xipabi da 'yofu:

Ndi, nuga drá Ajuá dí pèhna ma 'mèhni pa da 'mèt'o de gue'e pa da hyoc'a ri 'ñu.

³ Nuna ra 'mèhni go guehna ma da ñá nts'edi ja ra mbonthi ne da 'ñembabi ya ja'i njaua:

“Hyocjü ra 'ñu pa da tho ma Hmuhü, ne juañhü ya ts'aca'ñu.”

⁴ Y nu mi 'ñehe ra Xuua Xi'tsate bi njabü ngu nú'a xqui mǎnga Ajuá, bi 'mü ja ra mbonthi ne mi xipa ya ja'i mi ena: “Ñobrihü ne nxistehèhü y Ajuá da pun'ahü ri ts'oquihü.” ⁵ Ha gatho nuya ja'i mi 'bü ja ra hnini Jerusale ne gatho rá nguñi de ra hai Judea mi pa habü mi 'bü ra Xuua pa mi øde'ü nuya noya mi mañ'a ne pa mri njuani de yá ts'oqui ja rá thandi Ajuá. Y ra Xuua mi xi'tsi'ü ja ra dǎthe Jordá.

⁶ Y nú'á mi nhye dega xicameyo, ne mi ngut'a 'nara ngut'i dega xifri. Mi tsi ya hoga nc'oto ne ra t'afi dega sefi. ⁷ Y mi zofo ya ja'i ne mi embabi'ü:

—Ya xa 'ñepü bra 'befa de gueque 'na to'o ma'na ja rá ts'edi de gueque nú'a hindí 'ñepcagui ngugui ga xo'tua yá nthasthi yá thiza. ⁸ Xi majuani nuga dí xi'ts'a'ihü co ra dehe, pe nu'á ma da xi'ts'a'ihü co ra Maça Ndáhi.

Rá sistehe ra Jesu

(Mt. 3:13-17; Lc. 3:21-22)

⁹ Y nú'bü mi xi'tsate ra Xuua, bi 'ñehe ra Jesu de ra hnini Nasare de ra hai Galilea ne bi ma ja ra dǎthe Jordá, ne ja bá xi'tsini ra Xuua. ¹⁰ Y ngu mi bøxa ra Jesu de ja ra dehe habü xqui nxistehe, bi hyandi bi xogui mahets'i y bá cai rá Maça Ndáhi Ajuá ngu 'nara zi domitsu, ne bi zøhø ja gue'a. ¹¹ Nepü bi nt'øde 'nara noya de mahets'i ne bi 'ñena:

—Go gue'e ma hmāca T'ü'i, ne xi dí hop'a ri 'mü.

Ra Satá mi xaxa ra Jesu

(Mt. 4:1-11; Lc. 4:1-13)

¹² Nu'bü 'bestho ra Maça Ndáhi bi zixa ra Jesu ja ra mbonthi. ¹³ Y nuni ja bá 'bahni ñote ma pa habü mi 'bü ya mǎnga zu'ue. Ne ra Satá mi xaxa ra Jesu pa da nts'ocjhmaḥa. Y nu mi uadi nú'ü ñote ma pa, ya enxé bá hǎmpi te da zi.

*Ra Jesu bi mudi rá 'befi nuni
Galilea*

(Mt. 4:12-17; Lc. 4:14-15)

¹⁴ Ha nú'bü mi jot'a fadi ra Xuua, ra Jesu bi zøhø ja ra hai Galilea, ne mi mǎnga ra hoga noya gue ya xa zøhø ra Ndá de mahets'i xpá e pa da ndá de guecua ja ra ximhai. ¹⁵ Ne mi ena:

—Ya bi zø ya pa ne 'bestho ma da ndá de guecua ra Ndá de mahets'i, hangue ñobrihü ne camfrihü ra maça noya.

*Ra Jesu bi zofo goho ya mǎhua pa
dyá nxadi'a*

(Mt. 4:18-22; Lc. 5:1-11)

¹⁶ 'Nara pa mi 'yoni ra Jesu ja ra ñanga ndehe Galilea ne ja bá handri ra Simu ne ra Andre rá cu mi ent'a yá xit'a ja ra ndehe pa da mǎhuaḥa ngue'a nu'ü myá mǎhuaḥa. ¹⁷ Nu'bü ra Jesu bi 'ñembabi'ü:

—Bá ehü, tengaguihü y nuga ga u't'ahü gui mǎhuaḥa dega ja'i.

¹⁸ Hangue nu'ü 'bestho bi zohni yá xit'a ne bi ðena ra Jesu.

¹⁹ Nepu ra Jesu bi thogui má ts'u ringuehni ne bi hyanda ra Cobo ne ra Xuua yá t'u ra Sebedeo mi o mbo ra motsa mi p'ota yá xit'a. ²⁰ Nu'bú bi zofu'u, y nu'ú bi zohni yá dada ja ra motsa co yá 'bego ne bi deni'u ra Jesu.

'Nara 'ñøhø mi p'e'tsa 'nara ts'ondahi

(Lc. 4:31-37)

²¹ Nepu bi ma'u ja ra hnini Ncapernau, ne nu mi dat'a nsabdo ra pa dega tsaya, ra Jesu bi yat'a ja ra nija ne mi xahna ya ja'i. ²² Ha nu'ú bi 'yø de nú'a mi ma'ngue'a mi xahni'u ngu 'na to'o mi ha'ra ts'edi pa da t'ø't'e nú'a ma, y hingue ngu nú'u ya xahnate de yá ley'u. ²³ Ne ja xqui zøhni ja yá nija'u 'nara 'ñøhø mi p'e'tsa 'nara ts'ondahi, ne nu'á bi mafi bi 'ñena:

²⁴ —Nu'i Jesu grá me Nasare, ¿te ma gui 'yøtcahe? ¿Ha gue xcá ehe pa gui huatcahe? Dí pahe to'o'i, nu'i go gue'e rá Maça T'u'i Ajuá.

²⁵ Nu'bú ra Jesu bi zui nura ts'ondahi ne bi 'ñembi:

—¡Co'ta ri ne, pøni de nuna ra 'ñøhø!

²⁶ Nepu nura ts'ondahi bi japa nú'a ra 'ñøhø da nduse, ne bi mafi nts'edi, ne bi bøni de gue'a.

²⁷ Hangué gathu ya ja'i bi 'yø ne bi 'ñéms'e'u 'na ngu ma'na:

—¿Te rí bønga nuna? ¿Te ma 'ra'yo nt'udibyaná? ¿Te ma ts'edi hani? ¡Ngue'a nuní 'bepa ya ts'ondahi da bøni y nu'ú øtuabi!

²⁸ Hangué haburaza ja ra hai Galilea xi bi dama 'ño ra noya de nú'a xqui 'yø't'a ra Jesu.

Ra Jesu bi 'yøthebi rá to ra Simu Pedro

(Mt. 8:14-15; Lc. 4:38-39)

²⁹ Y mi bønga ra Jesu de ra nija bi ma ja rá ngu ra Simu ne ra Andre nú'u mi 'ñoui, bi meui'u ra Cobo ne ra Xuua. ³⁰ Ha nurá to ra Simu mi 'beni mi umba ra nzø, ne nu'ú 'bestho bi xipa ra Jesu gue mi hñeni'a. ³¹ Nu'bú ra Jesu bi ma

bi gats'i de 'nará 'ye, bi 'ba'mi, ne 'bestho ra ora'a bi tsayabi ra nzø, nepu nú'a ra 'beñña bi umbabi te da zi'u.

Ra Jesu bi 'yøthe ndunthi ya da'thi
(Mt. 8:16-17; Lc. 4:40-41)

³² Ha nura pa'a de mi nde bá ts'impabi ra Jesu gathu nú'u to'o mi hñeni ne nuto mi p'e'tsa ya ts'ondahi. ³³ Y gathu ya ja'i de ra hnini bi munts'a ja ra gostringu habu mi 'bu ra Jesu. ³⁴ Y nu'á bi 'yøthe ndunthi ya ja'i to'o mi p'e'tsa 'rama'na'ño ya hñeni, ne bi 'yeni ndunthi ya ts'ondahi, ne himi hopi da ña ya ts'ondahi ngue'a nu'ú mi pa'di to'o'a.

Ra Jesu bi zofu ya ja'i nuni Galilea

(Lc. 4:42-44)

³⁵ Rá hyax'a ra Jesu bi nangui hamxuditho ne bi bøni bi ma ja ra mbonthi ne ja bá apabini Ajuá rá Dada. ³⁶ 'Mefa bi ma ra Simu ne nú'u to'o mi 'ñoui, bi ma bá honi'a. ³⁷ Y nu mi z'adi'a bi 'ñembi:

—Ndunthi ya ja'i hoñ'a'i.

³⁸ Pe ra Jesu bi 'ñena:

—Maha ja ya t'uca hnini nú'u ja nthets'i de guecua pa ga zofu'u nehe, ngue'a pa gue'a stá ehe.

³⁹ Nu'bú bi ma gathu ja rá nthets'i ra hai Galilea, ne ra Jesu bi zofu ya ja'i ja yá nija, ne bi 'yenga ya ts'ondahi.

Ra Jesu bi 'yøthe 'na mi henga ra lepra

(Mt. 8:1-4; Lc. 5:12-16)

⁴⁰ 'Nara 'ñøhø mi tsu 'nara hñeni rá thuhu ra lepra nú'a tsit'atho ra ngø, bi 'ñehe bi ndandiñahmu ja rá thandi ra Jesu ne bi bantebi bi 'ñembi:

—Nu'bu gui nehma, nu'í ja ri ts'edi pa gui 'yøthegui de nuna hñeni tsuqui.

⁴¹ Nu'bú ra Jesu bi huequi ne bi hñu'tsuabi rá 'ye ne bi 'ñembabi:

—Haha dí ne, y ya gá ñani.

42 Ha nu mi m̄anga ra Jesu njabu, nu habu xqui 'ya, 'bestho bi 'yostho ne bi 'mai xi xá hño rá ndo'yo. 43-44 Nu'bú ra Jesu bi hñu'mba ra hña ne bi 'ñembi:

—Jamasu gue ni 'na hinto gui xipi. HøNSE nu'a dí ne, grí ma ja ra nija gui 'ñudi ja ra macja ne ja guehni ma gui unga ra 'baha nú'a bi m̄anga ra Moise da t'uni, y njabu da fadi gue ya xcá ñani de ri hñeni.

Nepu bi 'bepa nú'a ra 'ñøhø da ma. 45 Pe nu mi ma nú'a ra 'ñøhø bi mudi bi xipa gatho ya ja'i nú'a xqui t'øtuabi ne xi bi 'yonga ra 'bede. Hangué ra Jesu ya himi tsa da yut'a ja ya hnini pa da zofu ya ja'i ngue'a xi xqui munts'a ndunthi. Ne hangué nu'á mi 'bũitho ja ya mbonthi, y nehe mi pani ndunthi ya ja'i de habaraza pa mi c'a'tsi'a.

2

Ra Jesu bi 'yøthe 'nara ts'onate himi tsa da 'ñani

(Mt. 9:1-8; Lc. 5:17-26)

1 Ne mi thogui 'raya pa ra Jesu bi mengui pa Ncapernau, y ya ja'i bi 'yøde gue xqui zøni'a ja nú'a ra ngu habu xqui mihi'a. 2 Hangué 'bestho ndunthi ya ja'i bi ma habu mi 'bu'a y asta himbi 'ñeni gatho mbo ja ra ngu. Hangué 'ra mi 'baitho møte ra gosthi, y ra Jesu mi xipabi ra maça noya. 3 Nepu bi zøhø 'raya ja'i y goho de gue'u mbra ndude 'nara ts'onate. 4 Y himbi za bi yut'i'u habu mi 'bu ra Jesu ngue'a xqui munts'ini ndunthi ya ja'i. Hangué bi bøx'u maña, bi xø'tsa 'nara xeni de ra xangu pa bi ca'ma ra ts'onate co rá 'bebo asta habu mi 'bai ra Jesu. 5 Nu'bú ra Jesu bi badi gue nu'ú xi mi ja yá jamfri hangué bi 'ñemba ra ts'onate:

—Ma t'u'i, dí pun'a'i gatho ri ts'oqui.

6 Ha mi hurni 'raya xahnate de ra ley, ne mi bense njaua ja yá mfeni'u: 7 “¿Hanja m̄anga njabani gue ri 'ñet'a Ajuá? Ngue'a høNSE

Ajuá go gue'a tsa da punga ya ts'oqui, y hinto ma'na.” 8 Pe ra Jesu 'bestho bi b̄atho nú'a mi beñ'u ne bi 'ñembi'u:

—¿Hanja gui beñu njabu? 9 ¿Nda'a ma'na hinxá hñei pa ga xipa ra ts'onate: “Dí pun'a'i ri ts'oqui”, o ga embabi: “Bai, juxa ri m̄fidi ne 'yo”? 10 Nde, pa gui pahu gue Nú'a To'o bi e bi Nja'i p'e'tsa ra ts'edi ja ra ximhai pa da pumba yá ts'oqui ya ja'i, ma ga øt'a njaua:

Nu'bú bi 'ñemba ra ts'onate:

11 —Dí xi'a'i, 'bai, juxa ri m̄fidi ne grí ma ri ngu.

12 Nu'bú 'bestho bi 'mai ra ts'onate, ne bi guxa rá m̄fidi ne bi bøni ja yá thandi gatho ya ja'i. Hangué nu'ú xi bi 'yø ne bi nsunda Ajuá ne bi 'ñena'u:

—Ni 'na'qui hinstá hanthu 'nara t'øt'e ngu núna stá hanthabya.

Ra Jesu bi zofu ra Leví pa drá nxadi

(Mt. 9:9-13; Lc. 5:27-32)

13 Nepu ra Jesu bi yo mengui ja ra ñanga ndehe ne ja bá munts'ini ndunthi ya ja'i ne ja guehni bi xahni'u. 14 Nepu bi ma de guehni'a, ne 'mefa bi hyanda ra Leví rá t'u ra Alfeo mi hudi ja rá mexa mi p'e rá 'bafi dega nguxboja. Ne bi 'ñembabi: —Bá ehe tengagui.

Nu'bú ra Leví bi 'mai bi deni'a.

15 Ne 'na'qui ra Jesu ne yá nxadi mi hurni ja rá ngu ra Leví mi ñungüi ya 'ñatsa nguxboja ne ma'ra ya ts'oja'i to'o himi øt'e ngu nú'a m̄anga rá ley ra Moise. Gatho mi huhuini'u ngue'a ndunthi de gue'u xqui deni'a. 16 Nu'bú 'raya xahnate de ra ley ne 'raya fariseo nú'u ya ja'i to'o nts'edi jamasu rá ley ra Moise, bi hyanda ra Jesu mi ñungüi ya nguxboja ne nú'u ma'ra ya ts'oja'i. Hangué nu'ú bi 'yambabi yá nxadi ra Jesu bi 'ñembi:

—¿Hanja dí ñungüi núyu ya 'ñatsa nguxboja ne núyu ma'ra ya ts'oja'i?

17 Pe ra Jesu bi 'yøde nú'a mi mañ'u ne bi 'ñembabi'u:

—Nu^u tó'o 'yo má hño hingui hongra pa medico, pe nu^u tó'o di hñeni ha. Nuga stá ehe pa ga zofu ya 'yot'ats'oqui pa da ñobri, hingue stá ehe ga zofu nú^u øt'e xá hño.

Ra Jesu bi t'ambabi de ra ayuno
(Mt. 9:14-17; Lc. 5:33-39)

¹⁸ 'Nara 'mi'qui mri ayuna yá nxadi ra Xuua ne yá nxadi ya fariseo, bi 'ñehe 'raya ja'i bi c'a'tsa ra Jesu ne bi 'ñembabi:

—¿Hanja nuyá nxadi ra Xuua ne yá nxadi ya fariseo di ayuna^u, pe nuri nxadigue hingui ayuna?

¹⁹ Nu^u bá ra Jesu bi 'ñembabi^u:

—¿Ha gue dí 'ñepi da ayuna nuya ja'i to'o xa ts'ohna ja 'nara nthati? Hina. Nu^u da ñuni xá hño ngue'a 'bu^u co nú^u to'o ma da nthatui rá 'beshña. Mientra 'bu^u co ra ñavio hindí 'ñepi da ayuna. ²⁰ Pe ma da zø ra pa gue sta ñamfri^u da ts'ixa ra ñavio, nu^u bá ha, gue^u da ayuna nú^u yá amig'o'a.

²¹ Hindí 'ñepi da 'bø'ta 'nara zedutu co 'nara 'ra'yo dutu, ngue'a nura 'ra'yo dutu'a da gut'a nura zedutu y ma'na da ntuni. ²² Nixi hingui tsa da sit'a ra 'ra'yo vinu ja 'nara zebota, ngue'a ra 'ra'yo vinu da føca ra zebota, y njabu da ts'oca ra bota y da mfanga ra vinu. Ma'na xá hño da sit'a ra 'ra'yo vinu ja 'nara 'ra'yo bota pa njabu hinte da ja.

Ya nxadi bi doca ya ngaha gá trigo ra pa dega tsaya

(Mt. 12:1-8; Lc. 6:1-5)

²³ 'Nara sabdo ra pa dega tsaya ra Jesu bi thogui co yá nxadi ja 'raya huahi, y nuyá nxadi bi mudi bi doca ya ngaha dega trigo. ²⁴ Hangué ya fariseo bi 'ñemba ra Jesu:

—Ndi, ri nxadi thoca ya ngaha gá trigo, y nubyá go ra pa dega tsaya, y ra ley mā gue hinda t'øt'e njabu.

²⁵ Nu^u bá ra Jesu bi ñadi ne bi 'ñena:

—¿Ha hinxcá hñe'thu nú^u bi 'yot'a ra Davi ne nú^u mi 'ñoui nú^u bu mi zø ra thuhu y mi otho te da zi^u?

²⁶ Nu^u á bi yat'a ja rá nija Ajuá ne bi zi nuya thuhme xqui thuxni ja rá thandi Ajuá, ne bi umba nú^u to'o mi 'ñoui pa da ziui. Y nuya thuhme^u himrí 'ñepi to'oraza da zi, hønse ya macja. Bi t'øt'a njabu nuya pa^u nú^u mrá ndamacja ra Abiatar. Y hingrá ts'oqui nú^u bi 'yot'a ra Davi.

²⁷ Nehe ra Jesu bi 'ñembabi^u:

—Ra pa dega tsaya bi thuts'i pa rá hño ya ja'i, hingo bi thoca ya ja'i pa da 'mái ja rá hmanda ra pa dega tsaya. ²⁸ Hangué Nú^u á To'o bi e bi Nja'i ha ra ts'edi pa da manda masque ra pa dega tsaya.

3

'Nara 'ñøhø xqui 'yot'a 'nará 'ye
(Mt. 12:9-14; Lc. 6:6-11)

¹ Ra Jesu bi yat'a ma'na'qui ja ra nija, ne xqui zønini 'nara 'ñøhø xqui 'yot'a 'nará 'ye. ² Y ya fariseo mi aca ra Jesu ua da 'yøthebi rá 'ye nura pa dega tsaya, pa da za da ñapabi.

³ Nu^u bá ra Jesu bi 'ñemba nú^u ra 'ñøhø xqui 'yot'a rá 'ye:

—Bá ecua, 'bai ja yá thandi ya ja'i.

⁴ Nepu bi 'yamba ya fariseo ne bi 'ñembi:

—¿Ha dí 'ñepi 'nara ja'i da 'yot'a 'nara hño ra pa dega tsaya, o da 'yot'a nú^u hinxcá hño? ¿Ha gue xá hño da ñamba rá te 'nara ja'i, o da hyo'a?

Pe ya fariseo hinte bi ñatuabi. ⁵ Nu^u bá ra Jesu bi bø rá cue, ne bi du rá mái ndunthi ngue'a nuya fariseo^u himi ja yá nthecate. Hangué bi 'ñemba ra da'thi:

—Tunga ri 'ye.

Y nu^u á bi 'yot'a njabu ne 'bestho bi ñanga rá 'ye. ⁶ Nu^u bá bi bønga ya fariseo ne bi ma bá c'a'tsa ya mfats'i ra nda Erode pa bi 'ñu'ti^u hanja da za da hyohma^u ra Jesu.

Ndunthiyaja'i mi 'buijara ñanga ndehe

⁷ Pe nura Jesu bi ma ja ra ñanga ndehe co yá nxadi, ne bi deni'a ndunthi ya ja'i me Galilea. ⁸ Nehe mi deni'a ya me Judea, ne ya me Jerusale, ne ya me Idumea, ne ya me Tiro, ne ya me Sidó co nú'u ya me ri'nandi ra dathe Jordá. Mi ehe da c'a'tsi'a ngue'a xqui 'yøde'u de nú'u ya danga nt'udi mi øt'e. ⁹ Ha ra Jesu bi xipa yá nxadi gue da dat'a 'nara motsa guetbu ja ra ñanga ndehe, ngue'a xi xmá nts'i'mi ja ra hmunts'i co rá ndunthi ya ja'i. ¹⁰ Ra Jesu xqui 'yøthe ndunthi ya da'thi, hangue ringue'a gatho nú'u to'o mri hñeni mri 'ñent'i pa da zudi da dani'a. ¹¹ Y nu'u tó'o mi pe'tsa ya ts'ondahi, mi hyanda ra Jesu bi ndandiñahmu'u ja rá thandi, ne mi mafi mi ena'u:

—Nu'i go gue'e rá T'u'i Ajuá.

¹² Nu'bú ra Jesu bi 'bepabi nú'u ya ts'ondahi gue hinda xipa ya ja'i mi to'o'a.

Ra Jesu bi zohna nú'u 'ret'amayoho yá nxadi

(Mt. 10:1-4; Lc. 6:12-16)

¹³ Nepu ra Jesu bi bøxa ja 'nara t'øhø ne bi zohna nú'u to'o xqui huahni, ne nu'ú bi ma bá munts'ini con gue'a. ¹⁴ Y nu'á bi hñuxa 'ret'amayoho ya nxadi pa da 'ñoui, ne pa da mehni da zofo ya ja'i. ¹⁵ Ne bi umba ra ts'edi pa da 'yøthe ya da'thi ne da 'yenga ya ts'ondahi. ¹⁶ Y nuya guehya yá thuhu nú'u 'ret'amayoho yá nxadi: ra Simu nú'a 'mefa bi thu'mbabi ra Pedro; ¹⁷ ra Cobo ne ra Xuua yá t'u ra Sebedeo nú'u bi thu'mbabi ya Boanerge nú'a ne da 'ñena xi ja yá ts'edi ngu ra ngani. ¹⁸ Bi thuts'i nehe ra Andre, ra Lipe, ra Tolo, ra Teo, ra Toma, ra Cobo rá t'u ra Alfeo, ra Tadeo, ne ra Simu nú'a xqui 'ñoui nú'a ra hmunts'i rá thuhu ya cananista, ¹⁹ ne ra Juda Iscariote nú'a to'o bi da ra Jesu.

Ra Jesu bi t'embabi gue mi hampa rá ts'edi ra nda de ya ts'ondahi

(Mt. 12:22-32; Lc. 11:14-23; 12:10)

Nu mi gai ja ra t'øhø ra Jesu ne yá nxadi bi yat'i'u ja nú'a ra ngu xqui mihi. ²⁰ Nu'bú bi yopa munts'a ma'na'qui ndunthi ya ja'i asta himi tsa da ñunga ra Jesu ne yá nxadi. ²¹ Nepu bi 'yøde nuya mengu rá ngu ra Jesu gue hinte xqui zi'a, hangue bi 'ñehe'u pa da zits'i'a ngue'a mi eñ'u gue xqui 'be rá mfeni.

²² Nehe 'raya xahnate de ra ley xqui 'ñehe de Jerusale mi 'ñémbi'u:

—Nuni ra Jesu pe'tsa ra Beelsebú nú'a ra nda de ya ts'ondahi, ne hampa rá ts'edi'a pa da 'yenga nú'u ma'ra yá mits'ondahiui.

²³ Hangue ra Jesu bi ma'ta nuya xahnate'u pa bi xipa 'nara 'bede ne bi 'ñémbi:

—¿Ha gue da za ra ts'ondahi da 'yenga yá mits'ondahiui? ²⁴ Nu'bu 'nara hnini da hegue she, da nhuata gatho ra ts'utbi. ²⁵ Y nu'bu 'nara 'múi da 'ñutsa 'na ngu ma'na, hinda za da 'múi 'nadb'u. ²⁶ Y nu'bu ra ts'ondahi da ntuhni co yá mits'ondahiui, nu'bú da nhuata yá ts'utbi'u.

²⁷ Nixi hinto da za da yat'a ja rá ngu 'nara 'ñøhø nú'a xi o rá ts'edi, ne da bepabi nú'a te pe'tsi nu'bu hingue 'met'o da du'ti. Njabu ha, da za da bepabi.

²⁸ Majuani dí xi'ahu, gatho ya ts'oqui ne ya ts'one da za dra punbabi ya ja'i, ²⁹ pe nu'a tó'o da ñama'ñu de nú'a øt'a ra Maça Ndahi, otho rá pumbate, ne da duxa rá ts'oqui pa nzantho.

³⁰ Bi ma njabu ngue'a ya xahnate de ra ley ya mi ñama'ñu de rá 'befi ra Maça Ndahi, ngue'a xqui mañ'u gue ra Jesu mi pe'tsa 'nara ts'ondahi.

Rá nana ne yá cu ra Jesu
(Mt. 12:46-50; Lc. 8:19-21)

³¹ Ne 'mefa bi zøhø rá nana ra Jesu co yá høcu, bi 'mai'u møte ne bi mehni to da tsi'a. ³² Ne ndunthi ya ja'i xqui munts'i ja ra ngu ne mi huhni ja rá nthets'i ra Jesu. Nepu ra 'mehni bi xipabi ne bi 'ñembi:

—'Bahni ri nana ne ri cu møte bí tøp'a'i.

³³ Ha nu'á bi dadi:

—¿To'o ma nana, ne to'o ma cuga?

³⁴ Nu'bú bi nhyani ne bi hyanda gatho nú'u mi huhni ja rá nthets'i ne bi 'ñena:

—Nuyu go guehyu ma nana ne ma cu. ³⁵ Ngue'a nu'u tó'o da 'yø'tua rá paha Ajuu, go gue'u ma cu, ma nju ne ma nana.

4

Ra 'bede de ra mot'i
(Mt. 13:1-9; Lc. 8:4-8)

¹ Ra Jesu bi yopa madu da xahna ya ja'i ja ra ñanga ndehe, ne ja bi thets'ini ndunthi ya ja'i, hangue nu'a bi 'yøt'e, bi bøts'e bi hñudi ja 'nara motsa mbo ja ra dehe, ne gatho ra hmuntsja'i bi gohi ja ra ñanga ndehe. ² Ne mi utua ya ja'i ndunthi ya t'øt'e co ya 'bede, ne bi 'ñembabi'u:

³ —'Yødehu núna ma ga xi'ahu de 'nara mot'i. ⁴ De nu mi xanga ya nda, 'ra bi zo ja ra 'ñu y ya ts'int'su bi 'ñehe bi gondi. ⁵ Ma'ra ya nda bi zo ja ra 'bodo habu xma nxini ra hai hangue bi dama fòts'e. ⁶ Pe nu mi nzø ra hyadi bi huixqui ne bi 'yot'i'u ngue'a mi otho ndunthi yá 'yu. ⁷ Ma'ra ya nda bi zo ja ya 'bo'bini, y ya 'bini bi dama nte ne bi xumi nú'u ya nda xqui fòts'e, hangue bi 'yot'i ne himbi hogui. ⁸ Pe nu ma'ra ya nda bi zo ja ra hoga hai, bi fòts'e ne bi nte, ne bi unga yá sofo, 'ra bi unga 'natema'ret'a ya nda, ma'ra bi unga hñu'rate, ha nu ma'ra asta bi unga 'na nthebe ya nda.

⁹ Nu'bú ra Jesu bi 'ñembi'u:

—Nu'a tó'o ja rá nt'øde pa da 'yøde, dá 'yøde núna dí ma.

Te rí bøni nuya nt'udi
(Mt. 13:10-17; Lc. 8:9-10)

¹⁰ Y nu de ya xqui ma ra hmuntsja'i, nu'bú nú'u 'ret'amayoho yá nxadi ne nú'u ma'ra xqui gohi, bi 'yambabi'u ra Jesu bi 'ñembi:

—¿Te ne da ma nú'a ra 'bede gá xicje?

¹¹ Y nu'á bi 'ñembi'u:

—Go rá paha Ajuu gui pahu nú'a himi fadi maya'bu de hanja ri manda Ajuu, pe nu'u ma'ra ya ja'i nú'u hingui dena Ajuu ma da 'yøde co ya 'bedetho. ¹² Ma da nja ngu manga ra Maça T'ofu, gue masque da hyandi'u, pe hinda zo yá mfeni, masque xi da 'yøde, pe hinda badi'u, hangue hinda ma da ñobri pa hindra pumbabi yá ts'oqui.

Ra Jesu bi ma te rí bønga nura 'bede de ra mot'i
(Mt. 13:18-23; Lc. 8:11-15)

¹³ Nehe bi 'ñembabi'u:

—¿Ha gue himbi zo ri mfenihu nuna ra 'bede de ra mot'i? Nu'bú ¿hanja da za gui pahu ma'ra ya 'bede nú'u ma ga xi'ahu? ¹⁴ Nu'a ra mot'i go gue'a to'o manga ra maça noya. ¹⁵ Y nu'u ya nda bi zo ja ra 'ñu go gue'u to'o bi 'yøde ra maça noya, y ra Satá 'bestho bi 'ñehe bi patua yá mfeni pa da pumfri nú'a ra maça noya xqui sipabi. ¹⁶ Ha nu'u ya nda bi zo ja ra 'bodo go gue'u to'o bi 'yøde ra maça noya y 'bestho bi dama gamfri y ne xi bi johya. ¹⁷ Pe ngu nú'u bi 'ñotho yá 'yu, go gue'u to'o camfri 'raya zi patho, ne sta tho ya nt'utsate o ya ts'othogui po rá ngue ra maça noya, nu'bú 'bestho da 'uegue'u. ¹⁸ Ha nu'u ya nda bi zo ja ya 'bo'bini go gue'u to'o bi 'yøde ra maça noya, ¹⁹ pe nu'ri ho ndunthi ya ts'ojohya de ra ximhai, ne beni hanja da za da me'tsa ndunthi ya t'øt'e ne da dahu ndunthi ra

boja. Hangué nuya ya ts'onc'at'i hingui hopi da te yá jamfri, ne nú'a bi 'yøde da 'méditho. ²⁰ Ha nu'ú ya nda bi zo ja ra hoga hai bi unga yá sofo, 'ra bi unga 'natema'rét'a ya nda, ne ma'ra bi unga hñu'rate, ha nu ma'ra 'na nthebe, nu'ú go gue'ú to'o bi gamfri ra maça noya ne xi bi hnequi yá hoga 'bɛfi.

Ra 'bede de ra ñot'i
(Lc. 8:16-18)

²¹ Ra Jesu bi yopa zofo ra hmuntsja'i ne bi 'ñembabi:

—Hinto da tsøgue 'nara ñot'i ne da ye'mba 'nara 'bøts'e o da ja nja'ti de ra fidi. Hina, dra tøte habu da nøgue pa da yot'i xá hño. ²² Njabu nehe nú'a ja mant'aguibya, 'mefa ma da hnequi, ne nú'a hingui tsa da fadibya, 'mefa ma da fadi. ²³ Nu'a tó'o ja rá nt'øde pa da 'yøde, dá 'yøde núna dí mā.

²⁴ Nehe bi 'ñembi'ú:

—Ngu t'ena, co nura t'eni gui éñhu, con guet'atho ma da t'ɛñ'ahú, y asta ma'na da thu'ts'a'ihú ri t'eni'ú. Hangué dí xi'ahú, jama-suhú hanja gui 'yødehu nú'a dí mā, ngue'a nu'bu gui jamasuhú, ma da zo ri mfenihú, pe nu'bu hingui jamasuhú, hinda za gui pahú. ²⁵ Ngue'a nu'a tó'o da baði nú'a dí mā, ma'na da t'umbabi ra mfadi, pe nu'a tó'o hinxa baði, nú'a ma da thaçuabi nú'a ra mfadi pe'tsi.

Ra 'bede de ra nda nú'a 'yo rá te

²⁶ Nehe bi xipabi'ú:

—Rá hmanda Ajuá nja ngu 'nara 'ñøhø pot'a ya nda. ²⁷ Y nú'a ra mot'anda'a áhā dega xuui ne nangui dega xudi bí c'a'tsa rá 'bot'i. Ne nú'a ra 'bot'i'a da fòts'e ne da nte, pe nú'a ra 'ñøhø hingui paði hanja xa njabu. ²⁸ Ra hai øt'e pa da fòts'e, da nte, da hneca rá 'bai, ne 'mefa da bø yá daxi. ²⁹ Ne ya sta ñats'i, 'bestho nura mot'i'a da ma da xofo ngue'a ya bi zø ra pa dega sofo.

Ra 'bede de ra nda dega mostasa
(Mt. 13:31-32; Lc. 13:18-19)

³⁰ Nepu ra Jesu bi 'ñena:

—Ma ga xi'ahú ma'na ra 'bede ri nhyɛcuauí rá hmanda Ajuá. ³¹ Rá hmanda Ajuá nja ngu 'nara nda dega mostasa, nú'a ma'na go ra zi notsi de gatho ma'ra ya nda. ³² Pe nu sta 'bot'a nú'a ra nda, ma'na da nte ne da ntungui que gatho ma'ra ya ndapo, ne da nja yá danga 'yɛza asta ya ts'int's'ú da za da nøhni.

Ra Jesu bi zofo ya ja'i dega 'bede
(Mt. 13:34-35)

³³ Ra Jesu mi xipabi'ú ra maça noya co ndunthi ya 'bede asta habu bi za bi zo yá mfeni'ú. ³⁴ Mi zofo ya hmuntsja'i co ya 'bedetho nú'ú ri nhyɛcuauí rá hmanda Ajuá, pe nu'bu mi 'bɛsɛui yá nxadi mi xipabi'ú te rí bøni nú'ú ya 'bede xqui xipabi'ú.

Ra Jesu bi japi bi tsaya ra b'unthi
(Mt. 8:23-27; Lc. 8:22-25)

³⁵ Y nu mi put'a ra nde ra pa'a, ra Jesu bi 'ñembabi yá nxadi:

—Ma ga 'raxhu ri'nandi ra ndehe.

³⁶ Hangué bi 'ñedi'a de ra hmuntsja'i, ne nu'a ne yá nxadi bi gu ra motsa habu mi o'a pa da 'rax'ú ri'nandi, ne ma'ra ya ja'i bi deni'ú co ya t'uca motsa. ³⁷ Y ya de mi 'yo'ú ja ra ndehe, bi ma 'nara danga b'unthi ne mi tont's'a ra dehe ja ra motsa asta mi ne xa ñuxhma. ³⁸ Ha ra Jesu mi áhā ja ra ts'at'a motsa ne xqui 'yents'a rá ñaxu ja 'nara nthuhña, ne yá nxadi bi ma bá a, ne bi 'ñembabi:

—jXahnate! 'Matho hingui tu ri mui gue ma ga cuihu ja ra dehe.

³⁹ Nu'bu ra Jesu bi nangui ne bi zui ra b'unthi, ne bi 'ñemba ra ndehe:

—j'Butho!

Y 'bestho bi tsaya ra b'unthi ne ya himbi 'ñani ra ndehe. ⁴⁰ Nu'bu ra Jesu bi 'ñembabi'ú:

—¿Hanja guí tshuá? ¿Ha gue otho ri jamfrihú?

⁴¹ Nu'bu nuyá nxadi'a bi 'yø'ú, ne mi 'ñémse'ú 'na ngu ma'na:

—¿Te ma ts'edi hani 'bu? ngue'a asta ra ndahi ne ra ndehe øtuabi.

5

Ra Jesu bi 'yemba ya ts'ondahi 'nara 'ñøhø me Gadara
(Mt. 8:28-34; Lc. 8:26-39)

¹ Nepu ra Jesu ne yá nxadi bi zøni ja ra hai Gadara de ri'nandi ra ndehe. ² Y ra Jesu bi gai de ra motsa, y 'bestho bi nthøui 'nara 'ñøhø xqui 'ñehe de habu ja ya nt'agui ne mi pe'tsa ya ts'ondahi. ³ Nura 'ñøhø'a ya xi ja mi 'buhni ja ya nt'agui, ne hinto mi tsa da zami masque dra that'i co ya cadena. ⁴ Ndunthi ya 'mi'qui xcri that'i co ya cadena ja yá 'yε ne ja yá ua, pe nu'á mi c'uctho ne mi øt'e ya xenitho, ne hinto mi ja rá ts'edi pa da zami. ⁵ Ma pa ra xuui mi 'yo ja ya t'øhø ne ja ya nt'agui ne nzantho mi mafi ne mi ntseni sεε co ya do. ⁶ Pe nu'á ra 'ñøhø mi hyanda ra Jesu de yabu, bi nest'ihi bi ma bá tsudi ne bi ndandiñahmu. ⁷ Nepu bi mafi nts'edi ne bi 'ñena:

—Nu'i Jesu, rá T'u'i Ajuá de mahets'i, ¿te 'bε guí ne con guecje? Dí bante'ihe ja rá thuhu Ajuá gue ote xqui ma guí 'yøtcahe.

⁸ Bi ma njabu ngue'a ra Jesu ya xqui 'ñembabi:

—iNu'ahu ts'ondahihú, pøñhu de nuna ra 'ñøhø!

⁹ Nepu ra Jesu bi 'yambi:

—¿Te rá hu'ahu?

Y nu'ú bi dadi bi 'ñena:

—Xa thu'mgahe ya 'motho ngue'a xi dí ndunthihe.

¹⁰ Nepu nuya ts'ondahi'ú xi bi bantebi ra Jesu gue hinda 'yεni de ra hai Gadara. ¹¹ Ne guetbu ja ra t'øhø mi 'yoni 'nara danga taxo ya ts'udi mi ñuni. ¹² Hangué nú'ú ya ts'ondahi bi bantebi ra Jesu ne bi 'ñembi:

—'Racje nεqui ga ma ga cutheni ja ya ts'udi.

¹³ Nu'bu ra Jesu bi umba nεqui bi ma'ú pa bi yut'a ja ya taxo ts'udi. Y nuya taxo ts'udi'ú bi nest'ihi bi nhyøt'a ja ra ndehe ne bi jat'i'ú. Ne nú'a ra taxo mi ngu yo 'mo.

¹⁴ Nu'bu nú'ú ya mapts'udi bi nest'ihi bi ma'ú pa mbo ra hnini ne gatho rá nthets'i pa mi xipa ya ja'i de nú'a te xqui nja. Nepu ndunthi ya ja'i bi 'ñehe pa da hyandi te xqui nja. ¹⁵ Nú'ú bi zøhø habu mi 'bui ra Jesu ne mi 'buhni nehe nú'a ra 'ñøhø to'o mi pe'tshma ya ts'ondahi, ne bi hyandi'ú mi huhni, ya mi he rá dutu ne ya mi ja rá mfeni. Nu'bu xi bi 'yø'ú ngue'a nu'ú mi padi gue nura 'ñøhø'a xi mi pe'tsa ndunthi ya ts'ondahi hmaha.

¹⁶ Nepu nuya ja'i to'o xqui hyandi te bi tho ya ts'udi ne ra 'ñøhø to'o mi pe'tsa ya ts'ondahi, bi metuabi ma'ra, ne xi bi 'ño ra 'bede. ¹⁷ Hangué ya me Gadara bi mudi bi bantebi ra Jesu gue da bøni de guehni.

¹⁸ Y nu mi yopa bøxa ra Jesu ja ra motsa, ra 'ñøhø nú'a to'o mi pe'tsa ya ts'ondahi bi bantebi'a gue da hopi da mēui. ¹⁹ Pe ra Jesu himbi hopi, bi 'ñembi:

—Grí ma ri ngu ne bá xipa gatho ri ja'i de gatho nú'ú ya t'øt'e xa 'yøt'a'i Ajuá ngue'a bi huec'a'i.

²⁰ Hangué bi ma nú'a ra 'ñøhø nuni ja ra hai Decápoli ne ja bi 'mahni bi xipa ya ja'i de nú'a te xqui 'yøtuabi ra Jesu, ne gatho to'o bi 'yøde xi bi 'yø'ú.

Bi ñani rá t'ixu ra Jairo, nehe bi ñani nú'a ra 'bεhñá bi damba rá he ra Jesu

(Mt. 9:18-26; Lc. 8:40-56)

²¹ Ra Jesu ne yá nxadi bi yopa 'raxa ma'na'qui pa ri'nandi ra ndehe, ne ja bi mani 'nara hmuntsja'i pa bá tsudi'a ja ra ñanga ndehe habu bi zøhø. ²² Nehe bi zøni 'nara 'ñøhø mrá thuhu ra

Jairo y mi gue'a 'na de nuya nda de ja yá nija'u. Y nu mi hyanda ra Jesu bi ndandiñahmu ja yá ua'a. ²³ Nepu bi bantebi bi 'ñembi:

—Ma zi t'ixu ya ma da du. Maha pa gui hñu'tsua ri 'ye pa nu'á da ñani y hinda du.

²⁴ Hangue ra Jesu bi meui'a, ne 'nara danga hmunts'i bi deni ne xi xmá nts'i'mi. ²⁵ Nehe mi pani 'nara 'behña mi xo'tua ya ji, ya mi pe'tsa 'ret'amayoho njeja mi tsu nura hñeni'a. ²⁶ Xqui degue gatho rá boja ja ya medico y ni ts'u hinxqui zamahño, ma'na mi 'yo mri za'ye. ²⁷ Nú'a ra 'behña'a xqui 'yøde nú'a mi øt'a ra Jesu, hangue bi deni ja ra hmuntsja'i, bi joni ne bi dambabi rá he. ²⁸ Ngue'a mi bense'a gue masque hønse rá he da dambabi, nu'á da ñani. ²⁹ Y nu mi dambabi rá he, 'bestho bi tsaya ra ji, ne bi za gue ya xqui ñani de rá hñeni. ³⁰ Y ra Jesu 'bestho bi batho gue co rá ts'edi xqui ñanga 'nara da'thi, hangue bi ñegui ne bi 'ñena:

—¿To'o xa dangagui ma he?

³¹ Pe yá nxadi bi 'ñembabi:

—Gui handi gue ra hmuntsja'i ri ts'ip'a'i ne gui ena gue to xa dañ'a'i.

³² Nu'bá ra Jesu bi nhyani ja gatho ra hmuntsja'i pa da baði to'o xqui dambabi rá he. ³³ Y nura 'behña'a ya mi paði te xqui nja, hangue bi joni co ndunthi ra ntsu ne mi huat'i'a, nepu bi ndandiñahmu ja yá ua ra Jesu ne bi xipabi te xqui ja'a. ³⁴ Nepu ra Jesu bi 'ñembi:

—Ma zi t'ixu'i, ya gui 'bui xá hño ngue'a xi xcá camfrigui. Grí ma te rá 'ñentho ne ya hinda ma da yopa menga ri hñeni.

³⁵ Y de mi ñaui ra Jesu nura 'behña, bi zøhø 'nara 'mehni xqui 'ñehe de rá ngu nú'a ra nda de ra nija, ne bi 'ñembi:

—Ya bi du ri t'ixu. ¿Pa te gui xuhña ra xahnate gui tsixa ja ri ngubya?

³⁶ Pe ra Jesu ngu mi 'yøde nú'u ya noya bi mंगा ra 'mehni, bi 'ñemba ra Jairo:

—Odi tu ri mai, hønse xi da camfrigui.

³⁷ Nepu bi zixa ra Pedro, ra Cobo ne ra Xuua rá cu ra Cobo, ne himbi hopa ma'ra ya ja'i da deni. ³⁸ Y nu mi zøni'u ja rá ngu nú'a ra nda, bi hyandi mi 'buhni ndunthi ya ja'i mi mantho ne xi mi zoñ'u. ³⁹ Nu'bá ra Jesu bi yat'a ja ra ngu ne bi 'ñemba ya ja'i:

—¿Hanja gui zoñhu ne gui mantho? Nura nxutsi ahatho, hingue xa du.

⁴⁰ Pe ya ja'i bi dentho. Nu'bá ra Jesu bi 'bepa gatho ya ja'i da bøni de ra ngu, nepu bi zixa rá nana ne rá dada ra nxutsi, ne co nú'u mi 'ñoui bi yat'a habu mi 'beni. ⁴¹ Y bi mipa rá 'ye, ne bi 'ñembi:

—Talitha, cumi. —Nura noya'a ne da 'ñena: Ma zi t'ixu'i, díxi'a'i gui nangui.

⁴² Nepu 'bestho bi nangui ne bi 'ño. Hangue ya ja'i xi bi 'yø nts'edi. Y nú'a ra nxutsi'a mi pe'tsa 'ret'amayoho njeja. ⁴³ Pe ra Jesu bi hñu'mba ra hña gatho nú'u mi 'buhni gue ni 'na hinto da xipi de nú'a xqui 'yøt'a. Nepu bi manda gue da t'umba te da zi nú'a ra nxutsi.

6

*Ra Jesu mi 'buhni Nasare
(Mt. 13:53-58; Lc. 4:16-30)*

¹ Ra Jesu bi bøni de guehni bi ma ja rá hai, bi meui yá nxadi. ² Ne ja ra pa dega tsaya bi yat'a ja ra nija pa bi nxahnate, ne ndunthi nú'u to'o mi øde, mi 'yø ne mi ena:

—¿Habu xa baði nú'a mani? ¿To'o xa umbabi ra danga mfadi? ¿Habu xpá hña nú'a ra ts'edi pa da 'yøt'a nú'u ya danga nt'udi øt'e? ³ Nuni go guehni ra yaxi, nurá t'u ra Maria, ne go yá cu ra Cobo, ra Jose, ra Juda ne ra Simu, ne yá nju 'bucua con guecju.

Ne nu'á mri 'yøtho, himbi gamfri.
 4 Hangue ra Jesu bi 'ñembabi'ú:

—'Nará 'mehni Ajuá da t'umba ra t'equ'ei habu hingo rá hai, ha nu go rá hai hinto umba ra t'equ'ei, nixi ya mengu rá ngu.

5 Ra Jesu himbi za bi 'yøt'a ndunthi ya nt'udi ja rá hai ngue'a hinto mi ne da gamfri. Hønsé bi hñuxa yá 'yε ja ts'utho ya da'thi pa bi ñani'ú.
 6 Y nu'á bi 'yø ngue'a ni 'na tæqui himbi ne bi gamfri nuya ja'i, ne bi bøni de guehni bi ma ja ma'ra ya t'uca hnini pa da xahna ya ja'i.

Ra Jesu bi mehna yá nxadi pa da zofa ya ja'i

(Mt. 10:5-15; Lc. 9:1-6)

7 'Mefa ra Jesu bi zohna nú'ú 'ret'amayoho yá nxadi ne bi umba ra ts'edi pa da 'yemba ya ts'ondahi to'o di pe'tsi. Nepu bi mehni'ú dega yoho. 8 Ne bi xipabi'ú gue hinte da hñats'i pa ja ra 'ñu, nixi yá 'røza, nixi nú'a te da zi, ni ra boja, hønsé yá bordo ha. 9 Nehe bi xipi gue da di'ta yá thiza ne da hñaxa 'nada ra pat'i. 10 Nehe bi 'ñembabi:

—Nu xcrí tsøñhu ja 'nara ngu, ja gui 'buthuni asta hingui pøñhu de nú'a ra hnini'a. 11 Y nu'bu gui tsøñhu ja 'nara hnini ne hinto da 'ra'ahu ntsaya nixi da 'yøde nú'a gui mañhu, nu'bú pøñhu de guehni. Y de xcrí pøñhu, gui huat'a ri thizahu pa hingui hñaxhu nixi ra hai de nura hnini'a, y njabu da badi'ú de nú'a xa 'yøt'ú. Majuani dí xi'ahu gue nu sta zø ra pa da nja ra nsuca uenda, nura pa'a ya mengu de guehni ma'na ma da ncastiga que ya mengu de ra ts'ohnini Sodoma ne Gomorra.

12 Mi uadi bi mangu ra Jesu njabu, yá nxadi bi ma de guehni pa da zo ya ja'i pa da ñobri'ú de yá ts'oqui. 13 Ne mi eni ndunthi ya ts'ondahi, ne mi co'tsua ra aceite ya da'thi ne mi ñani'ú.

Ra Xuua Xi'tsate bi thacua rá ñaxu

(Mt. 14:1-12; Lc. 9:7-9)

14 Ha nuya pa'ú haburaza xi xqui nt'øde de nú'ú ya danga t'øt'e mi øt'a ra Jesu, asta ra nda Erode bi zo rá gu nehe. Hangue bi 'ñena:

—Go gue'a ra Xuua Xi'tsate ya xa yopa nte de ra du, hangue nubyá ma'na ja rá ts'edi pa da za da 'yøt'a nuya danga nt'udi.

15 Ma'ra ya ja'i mi ena:

—Go gue'a ra badi Elía.

Y nu ma'ra mi ena:

—Go gue'a 'nará 'mehni Ajuá ngu nú'ú mi 'bui maya'bu.

16 Ha nu mi 'yøde ra nda Erode njabu, bi 'ñena:

—Gue'a ra Xuua nú'a dá tacua rá ñaxu ne ya xa yopa nte ma'na'qui.

17 Bi beni njabu ngue'a xqui mehni to bi gu ra Xuua pa bi got'a fadi, ngue'a xqui hñacuabi hmaha gue hinda 'yøt'e drá 'behña ra Erodía, ngue'a ra Erodía mrá 'behña ra Lipe nú'a to'o mrá cu ra Erode. 18 Ra Xuua xqui hñacuahma ra Erode ne xqui 'ñembi:

—Hingui ho gui tsimba rá 'behña ri cu.

19 Hangue ra Erodía xi bi utsa ra Xuua ne mi ne to da gats'i pa da hyo, pe himi tsa, 20 ngue'a ra Erode mi su ra Xuua pa hinte da t'øtuabi, ngue'a mi padi gue mrá hoja'i ne xmá nt'axi rá mfeni hangue mi pe'tsua ra t'equ'ei. Ne mi ho da 'yøde nú'a mi ma, pe himi tso rá mfeni nú'a mi øde hangue himi padi te da beni. 21 Pe bi zø ra pa bi nja ngu nú'a mi ne ra Erodía. Nu mi da rá pa ra Erode bi 'yøt'a 'nara ngo ne bi 'ñehe gatho yá mfats'i ne ya nzaya ne ya t'uca nda to'o mi manda ra hai Galilea. 22 Nuni ja ra ngo bi yat'a rá t'ixu ra Erodía ne bi nei ja yá thandi'ú. Ha ra nda Erode ne nú'ú to'o mi huhui ja ra mexa bi hopa rá hnei. Hangue ra Erode bi 'ñemba ra nxutsi:

—'Yacagui gatho nú'a gui ne y ga 'ra'a'i.

²³ Ne bi jurabi ne bi ña'tuabi da umbi asta made de habu gatho mri manda 'bu da 'yadi. ²⁴ Nepu bi bonga ra nxutsi ne bá amba ra Erodía nurá nana'a ne bi 'ñembi:

—¿Te ga adi 'bu?

Y rá nana bi 'ñembi:

—Xipi da 'ra'i rá ñaxu ra Xuua Xi'tsate.

²⁵ Nu'bú nu'á bi dama mengui ja ra nda ne bi 'ñembi:

—Dí ne gui 'racagui nubya 'bestho rá ñaxu ra Xuua Xi'tsate ja 'nara manza.

²⁶ Nu'bú ra nda bi du rá mui nts'edi. Pe ya xqui jurabi nú'a ra nxutsi ne xqui 'yode gatho to'o mi huhuini ja ra mexa, hangue mi pe'tsi te da 'yot'e nú'a xqui ma.

²⁷ Hangue bi dama mehna 'nara soldado pa da hñampa rá ñaxu ra Xuua. ²⁸ Nepu nú'a ra soldado bi ma ja ra fadi bá tacua rá ñaxu ra Xuua, ne bi 'yents'a ja 'nara manza pa bá hampa ra nxutsi, nepu ra nxutsi bi hñá'tsua rá nana.

²⁹ Y nu mi 'yode yá nxadi ra Xuua bi ma ja ra fadi pa bi du'tsua rá ndo'yo pa bá agui'u.

Ra Jesu bi 'uinga thogui cut'a 'mo yaja'i

(Mt. 14:13-21; Lc. 9:10-17; Jn. 6:1-14)

³⁰ Nú'u 'ret'amayoho yá nxadi ra Jesu xqui mehni da ma da zofa ya ja'i, 'mefa bá pengui de habu xqui ma, ne bi munts'i'u habu mi 'bui ra Jesu, ne bi xipi gatho te xqui 'yot'e'u ne nú'a xqui 'ñudi'u. ³¹ Nu'bú ra Jesu bi xipabi'u:

—Maha ga 'ueguehu 'nambu sche pa ga ntsayahu.

Mi manganjabu ngue'a ndunthi ya ja'i mi pa y mi tsøhø habu mi 'bui'u ne mi otho ra pongui pa da ntsaya nixi pa da ñuni. ³² Hangue bi ma'u co 'nara motsa pa bi 'rani ri'nandi habu hinto mi 'bui. ³³ Pe ndunthi ya ja'i bi hyandi mi ma'u

ne bi hyandatho'u ra Jesu habu rí zøni, hangue nu'á ne ndunthi de nú'u mi 'bu ja ya t'uhnini bi nest'ihi bá gat'i ja rá hyo ra ndehe ne go rá mudi bi zøñ'u. ³⁴ Y nu mi zonga ra motsa ja ra ñanga ndehe, bi gai ra Jesu ne bi hyanda nú'a ra hmuntsja'i xqui zøni, ne xi bi huequi'u ngue'a mi ngu ya deti jo'o yá ma'yo, hangue nu'á bi mudi bi xahni'u ndunthi ya t'øt'e. ³⁵ Ha nu de ya mi nde, ya nxadi bi joni habu mi 'bai ra Jesu ne bi 'ñembabi:

—Ya bi nde ne nuua habu dí 'buhu go ra mbonhi. ³⁶ Xipa ya ja'i da ma da dai te da zi ja ya ngu ne ja ya hnini nú'u ja guetbu de guecua, ngue'a otho te da ziuayu.

³⁷ Pe ra Jesu bi dadi:

—Go da umfa te da ziyu.

Nu'bú ya nxadi bi 'ñembi:

—¿Ha gue ga mahe ga tañhe yo nthebe denario dega thuhme pa ga 'uiñheyu?

³⁸ Pe ra Jesu bi 'yambabi'u ne bi 'ñembi:

—¿Hangu ya thuhme guí hahu? Nuhu xa.

Y nu mi hyandi'u bi 'ñembabi:

—Nsøcta cut'a ya thuhme ne yoho ya zi huá dí hahe.

³⁹ Nu'bú ra Jesu bi xipa ya ja'i da 'yot'a ya t'uca hmunts'i ne da hñudi'u ja ra 'bot'ei. ⁴⁰ Hangue bi 'yot'a ya t'uca hmunts'i dega nthebe ne dega ndenthebe, ne bi hñudi'u. ⁴¹ Nu'bú ra Jesu bi gu nú'u cut'a ya thuhme ne nú'u yoho ya huá, ne bi nøts'e mahets'i ne bi umba njamadi Ajuá rá Dada. Nepu bi hyeca ya thuhme ne bi hyecua yá nxadi pa da umba ya ja'i, ne bi xeni nú'u yoho ya huá pa bi thecua gatho nú'u ya hmuntsja'i. ⁴² Y gatho bi ñuni asta bi niñá'u. ⁴³ Nepu bi hmunts'a gatho ya xeca thuhme ne ya xeca huá nú'u bi bongui, ne bi ñuxa 'ret'amayoho ya 'bøts'e. ⁴⁴ Ha mi ngu cut'a 'mo ya 'ñhø nú'u bi ñuni, y nuya 'behñá ne ya bātsi himbi ma 'mede.

Ra Jesu bi 'ño maña ra ndehe
(Mt. 14:22-27; Jn. 6:16-21)

⁴⁵ Nepu ra Jesu bi xipa yá nxadi gue da 'met'o'u co ra motsa pa ri'nandi pa ri mani ja ra hnini Bet-saida, y nu'á bi gohini mi edi ya ja'i pa da ma ja yá ngu. ⁴⁶ Y mi uadi bi 'ñedi'a, bi bõxa ja ra t'ohõ pa bá apabi Ajuá rá Dada. ⁴⁷ Y ya mi 'mexuui ra pa'a ra motsa ya mi 'yo madetho ra ndehe, ha nura Jesu mi 'bãtritho ja ra t'ohõ she. ⁴⁸ Y bi hyanda yá nxadi gue ya xqui zabi'u de mi 'yonga ra motsa ngue'a mi tsedi ra bũnthi ne himi hopi da 'ño. Y nurá hyax'a hamxuditho ra Jesu bi ma pa ri'nandi mi 'yotho maña ja ra dehe, ne mi ma da tho'tshma yá nxadi. ⁴⁹ Pe yá nxadi bi hyandi mi 'yo maña ja ra dehe ne xi bi mafi'u ngue'a mi hu yá mui gue mi 'nara pite. ⁵⁰ Ri gatho'u bi hyandi ne xi mi tsu'u. Pe ra Jesu 'bestho bi zofu ne bi 'ñembi'u:

—¡Oguí tshu, go gueque, oguí tu ri muihu!

⁵¹ Nepu bi bõxa ja ra motsa con gue'u ne 'bestho bi ntsaya ra bũnthi, hangue yá nxadi xi bi 'yõ nts'edi. ⁵² Himi pa'di'u te ma ts'edi mi ha, nixi xqui zoda yá mfeni hanja xqui japi da xu ya thuhme, ngue'a xmá me yá coraso'u.

Ra Jesu bi 'yõthe ya da'thi nuni
Genesare
(Mt. 14:34-36)

⁵³ Nu mi 'rats'i'u pa ri'nandi bi zõni ja ra hai Genesare ne ja bi dat'ni yá motsa. ⁵⁴ Y ngu bi gai'u de ra motsa, ya ja'i 'bestho bi badi gue go mi gue'a ra Jesu. ⁵⁵ Nepu nu'á bi dama ma ja ya ngu gatho rá nthets'i nura hai'a pa bá tsi ya da'thi co yá 'bebo ne bi ts'its'i pa habu xqui t'õde mi 'bu ra Jesu. ⁵⁶ Y haburaza mi pa'a ja ya danga hnini o ja ya t'uca hnini, ya ja'i mi tsi ya da'thi mi pegui ja ya 'ñu, ne ora mi thohni ra Jesu mi bantebi ya ja'i gue da hopa ya da'thi da dambabi masque

hõnse rá ñani rá he. Ne toraza mi thambabi, 'bestho mi ñani de yá hñeni.

7

Hanja gra nts'ocaya ja'i
(Mt. 15:1-20)

¹ Raya fariseo ne 'raya xahnate de ra ley nú'u xqui 'ñehe de Jerusale bi munts'i ne bi ma bá c'a'tsa ra Jesu. ² Ne bi hyandi gue 'rayá nxadi ra Jesu bi ñuni nsinque xqui nxu'yẽ ngu yá nzai'u, hangue bi ñama'ñu'u. ³ (Ngue'a ya fariseo ne gatho ma'ra ya xodyo xi xqui nzai da nxu'yẽ ante da ñuni ngue'a njabu yá nzai ndu yá xita, y nu'bu hinda nxu'yẽ ngu yá nzai hinda ñuni. ⁴ Ne 'bu ora da menga tai'u, 'bu hinda nxu'yẽ hinda ñuni. Nehe mi ja ma'ra yá nzai nú'u xqui 'ñutui ndu yá xita: da xat'a yá ntsi, nuya 'bada ne nuya ts'õe dega bõja, ne da me'tsa yá mfidi pa da gohi strá nt'axi. Ngue'a mi hu yá mui'u gue co nú'u ya t'õt'e mi õt'e da t'axca yá mfeni ja rá thandi Ajuá.) ⁵ Hangue nuya fariseo ne ya xahnate de ra ley bi 'yambabi ra Jesu ne bi 'ñembi: —¿Hanja nuyu ri nxadi hingui õt'e ngu yá nzai ndu ma xitahu maya'bu? Nuyá ri ñuni masque hinxa nxu'yẽ.

⁶ Nu'bu ra Jesu bi datuabi'u:

—Nu'ahu gyá yohmihu. Ra badi Isaia bi ma de gue'ahu maya'bu gue Ajuá bi 'ñena njaua:

Nuna hninina ri nsundagui hõnse dega noyatho,
pe nuyá mfeni go bí 'yo yabu de gueque.

⁷ Nu'á xõcambenigui pe hinte ri muui yá sõcambeni,
nguetho nu'u yá hmanda ri manda'u go yá hmandase, ne mañ'u gue go stá 'bepca'u.

⁸ Xi majuanu ngu bi manga ra Isaia de gue'ahu, ngue'a nu'ahu xcá tsocuah yá hmanda Ajuá pa go grí denbahu yá hmanda ndu ri xitahu. Nu'ahu nu'a ri 'befihu, hõnse

ra nsut'a 'bada ne ma'ra ya ntsi, y ma'ra ya t'ot'e de ra nt'axqui.

⁹ Nehe bi 'ñembabi'ũ:

—Guí hu ri maíhu gue xá hño nú'a xcá tsocuahũ yá hmanda Ajuá pa go guí ø'tuahũ yá nzai ndu ri xitahũ. ¹⁰ Nura Moise bi 'ñena: “Umba ra t'equ'eí ri dada ne ri nana ne gui su'ũ”, ne “nu'a tó'o da zanga rá dada o rá nana dá tho.” ¹¹ Pe nu'ahũ guí eñhũ gue xá hño to'o da xipa rá nana ne rá dada njaua: “Nuna ra boja ndí 'ra'ahũ hmaha, nubya go ma ga umba Ajuá ngue'a ra Corbán.” (Ra Corbán rí bõni da 'ñena 'nara 'baha xa t'eqe pa Ajuá.) ¹² Y njabũ guí emfũ ya ja'i gue ya hinte da umba yá dada ne yá nana, ne ya hinda su'ũ. ¹³ Njabũ guí pumfrithohũ nú'a bi ma Ajuá, ne hõnse go guí ø'tuahũ yá nzai ndu ri xitahũ, y nehe njabũ guí utua ri batsihũ. Ne ndunthi ma'ra ya t'ot'e guí øthũ mahyegui ngu nuna.

¹⁴ Nu'bú ra Jesu bi yo zofu ra hmuntsja'i ma'na'qui ne bi 'ñembabi'ũ:

—'Yõdehũ guí gathohũ ne dá zo ri mfenihũ núna ma ga ma. ¹⁵ Nu'a cat'a ja rá ne ra ja'i hingo gue'a japi da nts'oqui, pe nu'a põni de rá mfeni ha, go gue'a japi da nts'oqui. ¹⁶ Nu'a tó'o ja rá t'õde pa da 'yõde, dá 'yõde núna dí ma.

¹⁷ Nepũ bi 'uegue'a de ra hmuntsja'i, ne bi yat'a ja ra ngu nú'a xqui mihi, y nuni ja bi 'yambani sehe yá nxadi te ri bõnga nú'a xqui xipa ya ja'i. ¹⁸ Nu'bú ra Jesu bi 'ñembabi'ũ:

—¿Ha gue ne'ahũ hinte ri fadihũ? ¿Ha hingui pahũ gue hingue nú'a da zi ra ja'i go gue'a da japi da nts'oqui? ¹⁹ Ngue'a nú'a ts'i cat'atho ja rá mai 'na, ne põni ne hingui ts'ocua rá mfeni.

Njabũ bi manga ra Jesu gue xá hño da ts'i gatho ya nzaqui. ²⁰ Nepũ bi 'ñena:

—Nu'a ri japi da nts'oca ra ja'i, nú'ũ ya ts'omfeni beni. ²¹ Ngue'a

de ja rá ts'omfeni 'na, ja bí ehni gatho nuya ya ts'ot'ot'e: ra nts'inga medinthati, ra nt'e'behña, ra nthote, ²² ra mfe, ra ts'onc'at'i, ra nts'o'mai, ra nthate, ra nts'o'yo, ra nts'ante, ra nt'ets'i, ne nú'ũ to'o ri hyõcua nú'a te pe'tsa ma'na, ne nú'ũ hingui paði nda'a ra hño nda'a ra 'ñũ. ²³ Gatho nuya ya ts'oqui bí ehe de yá ts'omfeni ya ja'i, ne go guehya japi da nts'oqui.

'Nara 'behña himrá me Israel bi gamfri ra Jesu
(Mt. 15:21-28)

²⁴ Nepũ ra Jesu bi bõni de guehni ne bi ma ja ra hai guetbũ ra hnini Tiro ne Sidó. Ne ja bá cat'ini ja 'nara ngu, y himi ne to xa baði hmaha, pe 'bestho bi fatho. ²⁵ Ha guetbũ de guehni mi 'bahni 'nara 'behña nú'a mi pe'tsa 'nará t'ixu gue mi pe'tsa 'nara ts'ondahi. Ne bi 'yõde gue xqui zõhni ra Jesu, hangue nu'a 'bestho bi ma bá c'a'tsi ne bi ndandiñahmu ja yá ua'a. ²⁶ Nura 'behña'a himrá me Israel ngue'a mrá me Sirofenicia. Nu'a bi bantebi ra Jesu pa da 'yemba ra ts'ondahi nú'a mi pe'tsa rá t'ixu. ²⁷ Pe ra Jesu bi 'ñembabi:

—'Met'o mahyoni ga ø'tua ra hño ya me Israel, ngue'a nu'bũ 'met'o ga ø'tua ra hño ya 'ra'ñoja'i ngu'i, nu'bú ga nja ngu nú'a to'o hamba yá hñuni ya batsi pa da umba ya tsat'yo.

²⁸ Nu'bú nú'a ra 'behña bi datuabi ne bi 'ñembabi:

—Majuani nú'a guí ma Ndada, pe ya tsat'yo t'õmtho nja'ti de ra mexa pa da gũxa ya hangui nú'ũ da dagui de habũ ri ñuni ya batsi.

²⁹ Nu'bú ra Jesu bi datuabi:

—Xcá thadi xá hño, hangue pengui, grí ma ri ngu ne bá nu ri t'ixu gue ya xa bõnga ra ts'ondahi de gue'a.

³⁰ Y nu mi zõnga rá ngu nú'a ra 'behña, bi zadi rá t'ixu mi 'benga ja

rá fidi ne ya xqui bõnga ra ts'ondahi de gue'a.

Ra Jesu bi 'yõthe 'nara gogu

³¹ Nepu ra Jesu bi ma de guehni habu mi 'bu guetbu ra hnini Tiro, ne bi gat'a ja ra hnini Sidó ne bi thogui ja ra hai Decapoli pa bi yo menga ja ra ndehe Galilea. ³² Ne nuni ja bá ts'impani 'nara 'ñõhø mrá gogu ne mrá 'bane, y nú'u to'õ mri zi'a bi bantebi ra Jesu da hñuxa rá 'yε ja gue'a pa da ñani. ³³ Nu'bu ra Jesu bi gaca nú'a ra da'thi 'nambu de ra hmuntsja'i, ne bi dint'ua yá dedo ja yá gu, nepu bi zots'i yá dedo ne bi damba rá jane nú'a ra 'ñõhø. ³⁴ Nepu bi nõts'e pa mahets'i bi 'yenga rá nga'tsi ne bi 'ñembi:

—¡Efata! —nú'á ne da 'ñena: ¡Dá xogui ri gu ne ri ne!

³⁵ Y 'bestho bi xo yá gu ne bi za bi 'yõde xá hño, ne bi tuqui rá jane ne bi za bi ña xá hño. ³⁶ Ha ra Jesu bi hñu'mba ra hña ya ja'i gue hinto da xipi, pe nu'ú ma'na bi ma bá 'yonga ra 'bede. ³⁷ Y ma'na xi mri 'yõ ya ja'i ne bi 'ñena'u:

—Gatho nú'a øt'e xi xá hño, asta japi ya gogu da 'yõde, ne ya gone da ña.

8

Ra Jesu bi 'uinga thogui goho 'mo ya ja'i

(Mt. 15:32-39)

¹ Ja nuya pa'u xi bi munts'a ndunthi ya ja'i ma'na'qui, ne mi otho te da zi'u, hangue ra Jesu bi zofo yá nxadi ne bi 'ñembabi:

² —Xi dí hueca nuya ya ja'i ngue'a ya xa 'mwi hñu pa con gueque ne otho te da zi. ³ 'Bu ga pehni da ma yá ngu njabutho co ra thuhu, xi'bu rí umba ra hõdu má 'ñu ngue'a 'ra xqui 'ñehe de yabu.

⁴ Pe yá nxadi bi 'ñembabi:

—¿Hanja da za ga 'uiñhu nuyu ya ja'i gue nuua habu dí 'buhu go ra mbõnthi?

⁵ Nu'bu ra Jesu bi 'yambabi yá nxadi ne bi 'ñembi:

—¿Hangu ya thuhme guí hahu?

Nu'ú bi datbi ne bi 'ñembi:

—Hõnse yoto.

⁶ Nu'bu ra Jesu bi xipa ya ja'i da hñudi. Nepu bi gu nú'u yoto ya thuhme ne bi umba njamadi Ajuá rá Dada. Nepu bi hyeque ne bi umba yá nxadi pa da xεnbabi ya hmuntsja'i. ⁷ Nehe mi ha'u 'raya t'aca hua ne bi umba ra Jesu. Nepu nu'á bi 'yapa Ajuá da japi, ne bi xipa yá nxadi da umba ya ja'i ya zi xεca hua. ⁸ Y gatho ya ja'i bi ñuni asta xi bi ñña. Nepu ya nxadi bi munts'a ya xeni nú'u bi bongui y bi ñuxa yoto ya 'bõts'e. ⁹ Ha mi ngu goho 'mo ya 'ñõhø nú'u bi ñuni, y nuya 'behña ne ya batsi himbi ma 'mede. Nepu ra Jesu bi 'ñedi'u. ¹⁰ Ne nu'á 'bestho bi bõxa ja ra motsa co yá nxadi ne bi 'rats'i bi ma ja ra hai Dalmanuta.

Ya fariseo mi adi da t'utua 'nara nt'udi dega milagro

(Mt. 16:1-4; Lc. 12:54-56)

¹¹ Nepu 'raya fariseo bi ma bá tsudi ra Jesu ne bi mudi bi xaxi, ne bi xipi gue da 'yõt'e pa da hnequi 'nara nt'udi de mahets'i pa da hyandi'u ua xi majuañi mrá 'mehni Ajuá. ¹² Nu'bu ra Jesu xi bi 'yenga 'nara nga'tsi ne bi 'ñena:

—¿Hanja nú'ahu guí 'buhu mapaya guí ahuga øt'a 'nara nt'udi? Xi majuañi dí xi'ahu gue nuga hinga u't'ahu ni 'nara nt'udi.

¹³ Nu'bu nu'á 'bestho bi zohni'u ne bi yopa bõxa ja ra motsa pa bi ma ri'nandi ra ndehe.

Ra nzoi de ya fariseo

(Mt. 16:5-12)

¹⁴ Ha nuyá nxadi xqui pumfri da hñaxa 'raya thuhme, hõnse 'natho mi hña'u ja ra motsa. ¹⁵ Nepu ra Jesu bi zofo'u ne bi 'ñembi:

—Jamasuhu de yá nzoi ya fariseo ne rá nzoi ra Erode.

¹⁶ Nu'bu yá nxadi bi 'ñémse'u 'na ngu 'na:

—Nuní xicju njabu ngue'a hindí hahu ra thuhme.

17 Pe ra Jesu bi batho te mi beñ'u ne bi ñembabi'u:

—¿Hanja guí ñémfu gue otho ra thuhme? ¿Ha gue nsøtho'a oda ri mfenihú? ¿Ha gue hingui tsoda ri mfenihú de nú'a ra ts'edi dí p'e'tsi? Xi xá me ri corasohú. 18 Ja ri dahú pe hinguí hanthú, ne ja ri guhú pe hinguí øhú, nixi guí beñhú nú'a stá øt'e co nú'u ya thuhme. 19 Xi nú'bu ndá xeni nú'u cat'a ya thuhme ne dá 'uinga cat'a 'mo ya ja'i, ¿hangu ya 'bøts'e gá xeca thuhme bi bongui xa?

Y nu'ú bi ðadi bi 'ñena:

—'Ret'amayoho 'bøts'e.

20 Nepu bi 'ñena:

—Nehe xi nú'bu ndá xeni nú'u yoto ya thuhme ne dá 'uinga goho 'mo ya ja'i, ¿hangu ya 'bøts'e gá xeca thuhme bi bongui xa?

Y nu'ú bi 'ñena:

—Yoto 'bøts'e.

21 Nu'ú ra Jesu bi 'ñembabi'u:

—¿Y ne njabú hinxá zoda ri mfenihú de nuna ra ts'edi dí hñá?

Ra Jesu bi 'yøthe 'nara goda nuni Betsaida

22 Nu'ú ra Jesu ne yá nxadi bi zøni ja ra hai Betsaida, ne ja guehni bá ts'impabi 'nara goda, y nú'u to'lo bá tsi bi bantebi gue da hñuxa rá 'yε ja gue'a pa da ñani. 23 Nu'ú ra Jesu bi cuhna ra goda pa bi gúca møte de ra hnini, ne bi go'tsuabi rá jini ja yá da, ne bi hñuxa yá 'yε ja gue'a, ne bi 'ñembi:

—¿Ha gue ja te guí handi?

24 Y nu'ú bi zøt'a yá da ne bi 'ñena:

—Dí handa ya ja'i di 'yo pe di hnequi ngu ya za.

25 Nu'ú ra Jesu bi yopa hñu'tsua yá 'yε ja yá da nú'a ra goda, ne nu'ú bi ñani ne xi bi hyandi xá hño gatho. 26 Nepu ra Jesu bi mehni da ma rá ngu, ne bi hñacuabi gue hinda yut'a ja ra hnini pa hinda xipa ya ja'i de guehni.

Ra Pedro bi ma gue ra Jesu go gue'a ra Cristo

(Mt. 16:13-20; Lc. 9:18-21)

27 'Mεfa ra Jesu bi ma co yá nxadi ja ya t'uca hnini nú'u mi ja guetbu ra ðahni Cesarea de Filipo. Y de má 'ñu nú'a bi 'yamba yá nxadi ne bi 'ñembi:

—¿Ha hingá øhú ya ja'i ma to'oguiga?

28 Nu'ú nu'ú bi ðadi ne bi 'ñena:

—'Ra ena gue go gue'e grá Xuua Xi'tsate, ma'ra ena grá baði Elía, ha nu ma'ra ena gue go gue'e 'na de nú'u ma'ra yá 'mεhni Ajuá nú'u mi 'bai maya'bu.

29 Nu'ú ra Jesu bi 'yambi'u ne bi 'ñembi:

—Xi'ahú, ¿te guí mañhú de gueque?

Y ra Pedro bi ðadi ne bi 'ñembi:

—Nu'i go gue'e grá Cristo xpá mεñ'a'i Ajuá pa gui ndá.

30 Nu'ú ra Jesu bi hñu'mba ra hñá gue hinda xipa ma'ra ya ja'i mi to'ol'a.

Ra Jesu bi ma de rá du

(Mt. 16:21-28; Lc. 9:22-27)

31 Nepu ra Jesu bi mudi bi xipabi yá nxadi nú'a ma da t'ø'tuabi, ne bi 'ñembabi'u:

—Nu'a To'o bi e bi Nja'i p'e'tsi ma da sufri ndunthi. Ya ndaxjua ndá ne ya ndá gá macja ne ya xahnate de ra ley ma da utsa asta da hñu yá mui da hyo, pe rá hñupa da yopa nte de rá du.

32 Bi xipi'u co ya noya hinxá hñei, hangue ra Pedro bi guqui 'nambu ne bi mudi bi zai pa hinda 'yøt'e njabú. 33 Nu'ú ra Jesu bi mpants'i ne bi hyanda gatho yá nxadi ne bi zai ra Pedro bi 'ñembi:

—i'Uegue de gueque, nu'i guí hampa rá ts'edi ra Satá hangue guí xica njabú! Ngue'a nu'í hinguí ma ngu nú'a mangu Ajuá, nu'í guí øt'a nú'a go yá paha ya ja'i.

34 Nepu bi zohna yá nxadi ne ya ja'i ne bi 'ñembabi'u:

—Nu'a tó'o da ne da dengagui, hinda za da 'yøt'e nú'a go rá paha sehe. Mahyoni da dengagui masque da tho ya nt'atsate ne ya

'betsa asta rá du. ³⁵ Nu'a tó'o da ñanga rá te por hinda dengagui, nú'a ma da 'bedi rá te. Pe nu'a tó'o da 'ñei pa da du po rá ngueque ne po ra maça noya, nú'a da za rá te pa nzantho. ³⁶ ¿Te rá 'be da dahá 'nara ja'i 'bu da me'tsa gatho ya hño de ra ximhai, y ne da 'medi rá te? Otho. ³⁷ Ngue'a ni 'na de nuya hño'u hinda za da pøhøbi rá te. ³⁸ Nu'a tó'o da gøngagui ne da ntsa da mangan ma noya ja yá thandi ya 'yøt'ats'oqui gá ja'i ne ya 'ñagamfri, 'mefa necagui ma ga ma gue hindí paði'a nehe nu xcrá yopa pengaua. Nura pa'a ma ga 'ño'be ya enxε, ne ga hnequi co rá nsunda Ajuá ma Dada.

9

¹ Nehe ra Jesu bi 'ñembabi'u:

—Xi majuaní dí xi'ahu, 'ra de gue'ahu guí 'buhu gri tethohu ma gui hyanduahu rá ts'edi ra Ndá de mahets'i sta 'ñehe.

*Bi mpadi rá 'bai ra Jesu
(Mt. 17:1-13; Lc. 9:28-36)*

² Rá 'rato ma pa, ra Jesu bi zixa ra Pedro, ra Cobo ne ra Xuua, ne bi ma sehe'u ja 'nara t'øhø xá hñets'i. Y ne de guehni ja bi mpadini rá 'bai ra Jesu ja yá thandi'u. ³ Nurá he xi bi huexqui ne xi bi 'taxqui ngu ra tse, y jo'o ni 'nara meni nuua ja ra ximhai da japi da 'taxca 'nara he ngu'a. ⁴ Nepu de guehni nuyá nxadi bi hyandi'u gue mi ñaui'a ndu ra Elía ne ndu ra Moise nú'u myá 'mehni Ajuá. ⁵ Hangue nura Pedro bi 'ñembabi ra Jesu:

—Ma Xahnate'i, ipøde xá hño ga 'buhu! Xi'bu ga hocje hñu ya zi ja'tsi, 'na pa gue'e, ma'na pa ra Moise, ha nu ma'na pa ra Elía.

⁶ Nuya nxadi xi bi ntsu, hangue ra Pedro ngu bi 'be rá mfeni ne himi pa nú'a mi ma. ⁷ Nepu bi go'mi'u 'nara guui, ne de guehni ja ra guui bi nt'øde 'nara noya bi 'ñena:

—Nuna guehna ma hmáca T'u. 'Yøhu nú'a ma.

⁸ Y 'mefa ya nxadi bi hyandi gue ya mi jo'oni nú'u ma'ra, hønse ra Jesu mi 'baseni.

⁹ Y nu mi gai'u de ra t'øhø, ra Jesu bi hñu'mba ra hña nú'u hñu yá nxadi, ne bi 'ñembi:

—Oto xqui ma gui xiphu de nú'a xcá hyanthu asta hinda yopa nte de rá du Nú'a To'o bi e bi Nja'i.

¹⁰ Hangue nú'u hñu ya nxadi hinto bi xipabi de nú'a xqui hyant'u. Pe nu'ú mri 'ñámbi 'na ngu ma'na, ne mi eñ'u:

—¿Te rí bønga nú'a ra noya bi 'ñena gue asta hinda yopa nte'a de rá du?

¹¹ Nu'bú nu'ú bi 'yambabi'a ne bi 'ñembabi:

—¿Hanja enga ya xahnate de ra ley gue 'met'o ma da 'ñehe ra Elía nepu ja da 'ñehe ra Cristo nú'a rá 'mehni Ajuá pa da e da ndá?

¹² Nu'bú nura Jesu bi daði ne bi 'ñembabi'u:

—Haha, go rá mudi ma da 'ñehe ra Elía pa da zofo ya ja'i da ñobri de yá ts'oqui ja rá thandi Ajuá, nepu ja da 'ñehe Nú'a To'o bi e bi Nja'i. ¿Xi te mangan ja ra Maça T'ofe de Nú'a To'o bi e bi Nja'i? Nu'a ma, gue ma da tho ya uguu ne da t'utsa. ¹³ Pe de nú'a gá 'yangahu de ra Elía, dí xi'ahu gue ya xa zøhø'a, y nuya ja'i bi 'yø'tuabi nú'a go bi ne'u, ngu xa nt'ofe ja ra Maça T'ofe njabu bi t'ø'tuabi'a.

*Ra Jesu bi 'yemba 'nara ts'ondáhi
'nara ts'unt'u*

(Mt. 17:14-21; Lc. 9:37-43)

¹⁴ Nu de ya xqui menc'u de ja ra t'øhø y ya mi ma da zøhø habu mi 'bui nú'u ma'ra ya nxadi, bi hyanda 'nara dangá hmuntsja'i xqui got'atho nú'u ma'ra ya nxadi, ne mi 'bahuini ya xahnate de ra ley mri ntsanoyau'i. ¹⁵ Ha nu mi hyanda ya ja'i bi zønga ra Jesu, himi paði te da beñ'u, ne bi nest'íhi bi ma bá zengua. ¹⁶ Ha nura Jesu bi 'yambabi yá nxadi ne bi 'ñembi:

—¿Te ma noya nguí mañhu con guehyu?

¹⁷ Nepu 'nara ja'i nú'a mi 'ba ja ra hmuntsja'i bi dadi ne bi 'ñena:

—Ma Xahnate'i, dra zin'aua 'nama t'u pe'tsa 'nara ts'ondahi xa japi xa ngone. ¹⁸ Y nura ora da 'ñambabi ri japi da dagui haburaza, ne asta ri gust'a yá ts'i ne ents'a ra fagui ja rá ne, y ya xi xa papa rá mai. Ya stá xipa ri nxadi pa da 'yembahma nura ts'ondahi'a, pe nuyu hinxa za xa 'yembabi.

¹⁹ Nu'bú nura Jesu bi dadi ne bi 'ñena:

—¡Gyá 'ñagamfrihu! ¿Asta ha'mu gui camfrihu? ¿Asta ha'mu ma ga tse't'a ri 'múihu? Bá tsincahuua nú'a ra ts'ant'u.

²⁰ Nu'bú nu'ú bi zi'tsuabi nú'a ra ts'ant'u, ha nura ts'ondahi nu mi hyanda ra Jesu mi 'bahni, bi japa nú'a ra ts'ant'u bi dagui ne mi tani ne mi ents'a ra fagui ja rá ne. ²¹ Nu'bú ra Jesu bi 'yamba rá dada nú'a ra ts'ant'u ne bi 'ñemi:

—¿Hangu pe'tsi de xa mudi njani? Ha nu'á bi 'ñena:

—Desde mi notsi ya mi njani.

²² Ndunthi ya 'mi'qui ra ts'ondahi hót'a ja ra tsibi o ja ya mothe pa da hyo hmaha. Hangué 'bu da za te gui 'yot'uahma, huegahe gui faxcahe.

²³ Nepu ra Jesu bi 'ñembabi:

—Nu'í guí ena: 'Bu da za. 'Bu ja ri jamfri ha, gatho da za.

²⁴ Nu'bú rá dada nú'a ra ts'ant'u bi dadi nts'edi ne bi 'ñena:

—¡Dí camfri, pe faxcagui pa ma'na ga camfri!

²⁵ Nu'bú ra Jesu bi hyandi gue ra hmuntsja'i mi 'yo rí ts'i'mi'a, hangue nu'á 'bestho bi 'ñembabi ra ts'ondahi:

—Nú'i ts'ondahi go xcá japi xa ngone ne xa ngogu nuna ts'ant'u, pe nubyá nuga di 'bep'a'i gui pøni de guehni ne hinhya'mu gui yopa cut'a ma'na'qui.

²⁶ Nepu nú'a ra ts'ondahi bi mafi, ha nú'a ra ts'ant'u bi 'ñamba ra

nduse ma'na'qui, y ra ora'a bi bonga ra ts'ondahi. Ha nú'a ra ts'ant'u mi 'beni 'ñena xqui du. Ne ndunthi ya ja'i bi 'ñena gue xqui du. ²⁷ Pe ra Jesu bi mipa rá 'ye pa bi gats'i'a, nepu nura ts'ant'u 'bestho bi 'mai.

²⁸ Y nu mi yat'a ra Jesu ja ra ngu nú'a xqui mihi, yá nxadi bi 'yambabi ne bi 'ñembabi:

—¿Hanja himbi za dá eñhe nú'a ra ts'ondahi?

²⁹ Nu'bú nu'á bi 'ñembabi'u:

—Ya ts'ondahi ngu nú'a dá enibya, nu'ú da za da 'yeni 'na, pe mahyoni da ayuna 'na ne da 'yapabi Ajuá con gatho rá mai.

Ra Jesu bi yopa ma de rá du
(Mt. 17:22-23; Lc. 9:43-45)

³⁰ Nepu nu'ú bi bøni de guehni, bi gat'i ja ra hai Galilea, y ra Jesu himi ne to xa badi ua mi 'yoni, ³¹ ngue'a mi xahna yá nxadi, mi embabi'u:

—Nú'a To'o bi e bi Nja'i ma da t'ent'ua ja yá 'ye ya ja'i, ha nu'ú ma da hyo, pe rá hñupa ma da yopa nte de rá du.

³² Pe nuyá nxadi himbi badi te mri bonga nuya noya bi xipabi'u, ne mi tsu da 'yambabi.

Nú'a to'o ma'na ma da nja rá nsu
(Mt. 18:1-5; Lc. 9:46-48)

³³ Nepu bi yopa mengui'u pa Ncapernau ne bi yat'i mbo ja ra ngu nú'a xqui mihi. Nu'bú ra Jesu bi 'yambabi yá nxadi ne bi 'ñemi:

—¿Te rá 'be nguí mañhu má 'ñu?

³⁴ Pe nu'ú hinte bi dadi, ngue'a de má 'ñu mi ntsanoyase'u ne mri 'ñambi to'o 'na de gue'u da ua'a da ma. ³⁵ Nu'bú ra Jesu bi hñudi ne bi zofu nú'u 'ret'amayoho yá nxadi ne bi 'ñembabi:

—Nu'a tó'o da ne da ndangui, osta ma da 'ñets'i. Nu'a da 'yot'e, dá mepa nú'u ma'ra.

³⁶ Nepu bi 'ba'ma 'nara zi batsi madetho de yá nxadi, nepu bi dets'i ne bi 'ñembabi'u:

37 —Nu'a tó'o da umba ntsaya de ja ma thuhu 'nara zi bātsi ngu nūna drí dets'i, ja ra uenda go 'raca ntsaya. Y nu'a tó'o 'raca ntsaya, ja ra uenda go umba ntsaya Ajuā ma Dada nú'a to'o bá pēncaguiua.

Nu'a tó'o hingui utsaguih, go gue'u 'bui con guecju

(Lc. 9:49-50; Mt. 10:42)

38 Nu'bu ra Xuua bi 'ñembi:

—Ma Xahnate'i, stá hanthe 'nara ja'i gue de ri thuhu mi engu ya ts'ondāhi, y nuje dá hācuahē gue ya hinda 'yōt'a njabu, ngue'a nura ja'i'a hingui 'yo 'nadbū con guecju.

39 Pe ra Jesu bi dādi:

—Oguí hācuahu, ngue'a nu'a tó'o da 'yōt'a 'nara nt'udi de ma thuhuga, nu'a' hinga 'bestho ma da pata rá mfeni nixi da ñama'ñu de gueque. 40 Ngue'a nú'u hingui utsaguih, go gue'u 'bui con guecju. 41 Ha nu'a tó'o da 'ra'ahu mādi ts'u ra zi dehe de ja ma thuhu ngue'a guí tēngahu, nura ja'i'a ma da hñānga rá thāhā.

Ra Jesu bi mā gue ga nsuh pa hinga øthu ya ts'oqui

(Mt. 18:6-9; Lc. 17:1-2)

42 Nu'a tó'o da ts'ocua rá mfeni 'na de gue nuya ya zi bātsi xa gamfrigui, nú'a ra ja'i'a ma'na xá hño da ts'utua ja rá 'yuga 'nara do strá hñu ne dra thōt'a ja ra ndehe.

43 Nu'bu 'nari 'ye ja'a'i guí 'yōt'a 'nara ts'oqui, ma'na xá hño hyēqui, ngue'a ma'na xá hño guí cut'a habu bí ja ra te pa nžantho co 'nada ri 'ye, que di ja yoho ri 'ye ne guí ma ja ra nidu habu hinhya'mu ma da huet'a ra tsibi. 44 Y nuni ja bí 'buhni nehe ya zu'ue nú'u da zipa yá ngø nú'u to'o da zōnini, ne bí zø ra tsibi pa nžantho. 45 Ha nu'bu 'nari ua ja'a'i guí 'yōt'a 'nara ts'oqui, ma'na xá hño hyēqui, ngue'a ma'na xá hño guí cut'a habu bí ja ra te pa nžantho co 'nada ri ua, que di ja yoho ri ua ne guí ma ja ra nidu habu hinhya'mu ma da huet'a ra

tsibi. 46 Y nuni ja bí 'buhni nehe ya zu'ue nú'u da zipa yá ngø nú'u to'o da zōnini, ne bí zø ra tsibi pa nžantho. 47 Ha nu'bu 'nari da ja'a'i guí 'yōt'a 'nara ts'oqui, ma'na xá hño hñai, ngue'a ma'na xá hño guí cut'a habu bí manda Ajuā co 'nada ri da, que di ja yoho ri da ne guí ma ja ra nidu habu hinhya'mu ma da huet'a ra tsibi. 48 Y nuni ja bí 'buhni nehe ya zu'ue nú'u da zipa yá ngø nú'u to'o da zōnini, ne bí zø ra tsibi pa nžantho.

49 Ngue'a gatho'ihu mahyoni guí tsēthu ya ts'othogui ne hingui 'yōthu nú'a go ri hneschu, pa njabu guí pōñhu xá hño ja rá thandi Ajuā. Ma guí njahu nehe ngu ya 'baha nú'u t'umbabi Ajuā, nú'u pē'tsi da dā ja ra tsibi pa da hogui ne t'u'tsua ra u. 50 Xá hño ra u, pe nu'bu ya da 'bē rá hño, ¿hanja da za da cuqui? Hingui tsa. Nu'ahu njahu ngu ra hoga u, 'yōthu xá hño, ne 'buhū co 'nara hoga'mui 'na ngu 'na.

10

Ra Jesu bi mā de ra nxuni

(Mt. 19:1-12; Lc. 16:18)

1 Nepu ra Jesu bi bōnga de Ncapernau, ne bi 'ño ja ra hai Judea ne ja ra hai ri'nandi ra dāthe Jordá. Y nehe ja guehni bi munts'ni ndunthi ya ja'i, ne ra Jesu bi mādi bi xahni ngu mrá nzai'a. 2 Nu'bú bi jonga 'raya fariseo pa da xaxi, hangue bi 'yamba 'nara nt'ani bi 'ñembabi:

—¿Ha gue ja ra nsequi da hyēpu rá 'bēhñā 'nara 'ñōhø?

3 Nu'bú ra Jesu bi 'yambabi'u nehe, ne bi 'ñembabi:

—Xi ra Moise, ¿te bi xi'ahu de gue'a?

4 Y ya fariseo bi dādi ne bi 'ñena:

—Nura Moise bi unga nsequi gue da thoca 'nara t'ofō dega nxuni, ne njabu hā, da za da nxungüi rá 'bēhñā 'nara 'ñōhø.

5 Nu'bú ra Jesu bi 'ñembabi'u:

—Nura Moise bi unga nsequi gue da t'øt'a njabu ngue'a nu'ahú xi xa megui ri corasohu. ⁶ Pe desde rá mudi himi njabu, ngue'a ra Mäca T'ofu ena gue Ajuä “bi hyoca ra 'ñøhø ne ra 'behñä”. ⁷ “Hangue 'nara 'ñøhø da zopu rá dada ne rá nana pa go da 'mähui rá 'behñä, ⁸ y de ri yoho, ya da 'natho.” Njabu mangua ra Mäca T'ofu. Hangue nú'a ra 'ñøhø ne nú'a ra 'behñä ya ri 'natho, hingue ri yoho. ⁹ Hangue nú'u xa pehna Ajuä, ni 'nara ja'i hinda za da 'ueque'u.

¹⁰ Y nu mi menc'u pa ja ra ngu habu xqui mihi, yá nxadi ra Jesu bi 'yambi'u nehe de ra nxuni. ¹¹ Hangue nu'á bi 'ñembabi'u:

—Nu'a tó'o da hyepu rá 'behñä ne da nthatui ma'na, ya bi 'yøt'a 'nara ts'oqui ngue'a xa hyepu nú'a rá mudi 'behñä xa nthatui. ¹² Ha nu'bu 'nara 'behñä da hyepu rá dame ne da nthatui ma'na ra 'ñøhø, ya bi 'yøt'a 'nara ts'oqui ngue'a xa hyepu nú'a rá mudi dame xa nthatui.

Ra Jesu bi japa ya batsi
(Mt. 19:13-15; Lc. 18:15-17)

¹³ 'Mefa, bi ts'i'tsua ya batsi ra Jesu pa da hñuxa rá 'ye ja gue'u pa da japi. Pe nuyá nxadi bi mudi bi guui nú'u to'o mri zi ya batsi. ¹⁴ Pe nu mi hyanda ra Jesu gue mi øt'a njabu yá nxadi, nu'á bi bø rá cue ne bi 'ñembabi'u:

—Oguí hacuahu ya zi batsi da 'ñe da zucagui, ngue'a nu'u to'o da 'mui ja rá hmanda Ajuä, mahyoni da nja ngu nuya ya zi batsi. ¹⁵ Xi majuani dí xi'ahu, nu'a tó'o hinda nja ngu 'nara zi batsi pa da 'mui ja rá hmanda Ajuä, hinda za da yut'a ja rá hmanda Ajuä.

¹⁶ Nepu ra Jesu bi dexa ya zi batsi ne bi hñuxa yá 'ye ja gue'u ne bi 'yapabi Ajuä rá Dada da japi'u.

'Nara basja'i mrá rico bi ñqui ra Jesu
(Mt. 19:16-30; Lc. 18:18-30)

¹⁷ Y de ya mi 'bañu ra Jesu, bi zøhø 'nara 'ñøhø mbra nest'ihí, ne bi ndandiñahmu ja yá ua'a ne bi 'ñembabi:

—Nu'i Xahnate, 'nagrá hoja'i, ¿te 'bε da za ga øt'e pa da za ga tsu ra te pa nzantho?

¹⁸ Ha nura Jesu bi 'ñembabi:

—¿Hanja guí engagui drá hoja'i? Hønsε 'natho to'o ra hoja'i, y nú'á go gue'a Ajuä. ¹⁹ Ya guí paði nda'u gue'u ya hmanda: “Oxqui ntsinga medinthati, oxqui hñote, oxqui mpe, oxqui ja'tsua ya nc'uamba ri miq'u'eiuí, oxqui hat'a ri miq'u'eiuí, umba ra t'equ'ei ri dada ne ri nana ne su'.”

²⁰ Nu'bu nú'a ra 'ñøhø bi dadi ne bi 'ñena:

—Xahnate, gatho nuya hman-daya stá øt'e desde stá mbatsi.

²¹ Nu'bu ra Jesu bi hyandi dega hmäte ne bi 'ñembabi:

—'Natho nú'a grí 'bedi gui 'yøt'e. Guí ma gui pa gatho nú'a guí pe'tsi ne gui hyecuabi ya hyoya. Njabu ha, da za gui hñanga ya hoga hño de mahets'i. Nepu gui ehe gui tengagui ne gui tseta gatho nú'a da 'ñe'a'i asta ri du.

²² Pe nu mi 'yøde'a nú'u ya noya bi xipa ra Jesu, xi bi du rá mui y bi ma njabu co ra dumai, ngue'a xi mrá rico.

²³ Nu'bu ra Jesu bi mpants'i ne bi hyanda yá nxadi, nepu bi 'ñembabi'u:

—¿Xi rá hñei da yut'a 'nara rico ja rá hmanda Ajuä!

²⁴ Ha nuyá nxadi himi paði te da beni de nú'a xqui mañ'a. Hangue nu'á bi yopa xipa ma'na'qui ne bi 'ñemi:

—Ma zi t'u'ihu, ¿xi rá hñei da yut'a ja rá hmanda Ajuä nú'u to'o hu yá mui gue co nú'a te pe'tsi ma da mpøhø! ²⁵ Ma'na hinxá hñei da thogui 'nara cameyo ja rá gu 'nara 'yofri que 'nara rico da yut'a ja rá hmanda Ajuä.

²⁶ Hangué nuyá nxadi'a ma'na himi paði te da beni, ne mri 'ñémbabi 'na ngu ma'na:

—Nu'bu njabu, ¿to'o ja da za da mpøhø?

²⁷ Nu'bu ra Jesu bi nhyandui'u ne bi 'ñémbabi:

—Ya ja'i hingui tsa da mpøhø sehe, pe co rá mfats'i Ajuá ha, ngue'a pa Ajuá hinte rá hñei.

²⁸ Nepu de gue'a bi daði ra Pedro ne bi 'ñémbabi:

—Nuje stá tsohebú gatho nú'a te ndí pe'tshe pa dá ten'ahe.

²⁹ Nu'bu ra Jesu bi daði ne bi 'ñémbabi'u:

—Xi majuani dí xi'ahu, nu'u tó'o da zogui yá ngu, yá cu, yá nju, yá dada, yá nana, yá batsi, ne yá hai po rá ngueque ne po rá ngue ra maça noya, ³⁰ nu'ú ma da hñanga núbya mapaya 'na nthebe de nú'a te xa zogui, ngu yá ngu, yá cu, yá nju, yá nana, yá batsi, yá hai, masque co ndunthi ra nt'utsate, y nepu rá ñoho ra 'múi ma da hñanga 'nara hoga te pa nzantho. ³¹ Pe nu'u tó'o ya danguibya, nura pa'a ma da notsi'u, ha nu'u tó'o ya notsibya, nura pa'a ma da ndangui'u.

Ra Jesu bi yopa ma de rá du

(Mt. 20:17-19; Lc. 18:31-34)

³² Nura Jesu bi ne ra 'ñu co yá nxadi pa bi ma Jerusale. Y nú'a go bi 'met'o'a de gue'u, y nu'ú himi paði te da beni de gue'a. Hangué nu'ú ngu mi tsu, ne mri 'befatho de gue'a. Nepu nura Jesu bi 'ueca 'nambu nú'u 'ret'amayoho yá nxadi pa bi yopa xipabi gatho nú'a mi ma da thogui'a. ³³ Ne bi 'ñémbabi'u:

—Nubya drá maha Jerusale, ne dí ne ga 'ra'ahu nt'øde de Nú'a To'o bi e bi Nja'i. Nú'a ma dra da de guehni ja yá 'ye ya nda gá macja ne ya xahnate de ra ley, ne nu'ú ma da 'ye'mbi da hyo, ne ma da 'yent'uabi ja yá 'ye nú'u hinyá xodyo pa da hyo'a. ³⁴ Nu'ú ma da 'yø'tua ra buhla ne da na'mbi ne da zots'i,

nepu ja da hyo'a. Pe rá hñupa ma da yopa nte de rá du.

Ra Cobo ne ra Xuua bi 'yadi 'nara favo

(Mt. 20:20-28)

³⁵ Nepu nura Cobo ne ra Xuua nú'u yá t'u ra Sebedeo bi joni ja ra Jesu ne bi 'ñémbabi:

—Ma zi Xahnate'ihe, dí ne gui øtcahe ra mate gui 'racje nú'a ma ga a'a'ihe.

³⁶ Nu'bu nu'a bi dañuabi'u ne bi 'ñémbabi:

—¿Te rá 'be guí ne ga ø't'ahu?

³⁷ Y nu'ú bi 'ñena:

—Dí nehe ga hudihe 'na ja ri 'ñei, 'na ja ri ngaha, nu xcrí hñudi ja ri hudi de ri ts'utbi.

³⁸ Pe ra Jesu bi 'ñémbabi'u:

—Nixi hingui pañu nú'a guí ahú. 'Bu guí ahú njabu, ¿ha guí hanthu gui tsethu ya ts'othogui ngu nú'u ma ga thoguiga, ne gui tsethu ya uguí ngu nú'u ma ga tsetca?

³⁹ Ha nu'ú bi daði ne bi 'ñémbabi:

—Haha, ga tsethe.

Nu'bu ra Jesu bi 'ñémbabi'u:

—Majuani ma gui tsethu ya ts'othogui ne ma gui tsethu ya uguí ngu nú'u ma ga tsetca. ⁴⁰ Pe nuga hingo ma ga huancá to'o ma da hñudi ja ma 'ñei ne ja ma ngaha. Numa Dada go gue'a paði to'o ma da hñudini.

⁴¹ Pe nu mi 'yøde nú'u má 'ret'a ya nxadi gue ra Cobo ne ra Xuua mi adi da hñuhui ra Jesu, nu'ú bi bø yá cue ngue'a hanja go mi adi da hñuhni'u. ⁴² Nu'bu ra Jesu bi zohna yá nxadi ne bi 'ñémbabi:

—Guí pañu xá hño gue nuya danga nda de guecua ja ra ximhai ri manda gatho yá hnini, ne nú'a go da mañ'u go gue'a da t'øt'e.

⁴³ Pe nu'ahú oxqui ma gui 'yøthu njabu. 'Bu 'na de gue'ahu guí ne gui ndanguihú, mahyoni go gui pephú nuyú ma'ra. ⁴⁴ Ne nu'bu 'na de gue'ahu guí ne gui ndahú de nuyú ma'ra, mahyoni go gui 'mεgohú.

⁴⁵ Nú'a To'o bi e bi Nja'i, nu'a

hinxpá 'ñehe pa go da 'bepabi, nu'á xpá 'ñehe pa go da 'mego ne pa da unga rá te pa da gu'tua gatho yá ts'oqui ya ja'i.

Ra Jesu bi 'yøthe ra Bartimeo mrá goda

(Mt. 20:29-34; Lc. 18:35-43)

⁴⁶ Nepu ra Jesu bi zønga Jericó co yá nxadi, ne 'bestho bi bøni de guehni ne bi ðeni 'nara hmuntsja'i. Y nuni ja ra ñanga 'ñu mi huhni 'nara goda mrá thuhu ra Bartimeo mrá t'u ra Timeo, mi huhni mi peti.

⁴⁷ Y nu mi 'yøde gue go mi gue'a ra Jesu me Nasare nú'a ya mi ma da thohni, nu'bú nu'á bi maði bi mafi ne bi 'ñena:

—iNu'i Jesu, rá T'u'i ndu ra nda Davi, huegagui!

⁴⁸ Pe ndunthi ya ja'i bi zui ne bi 'ñembabi da go'ta rá ne. Pe nu'á ma'na xi mi mafi nts'edi mi ena:

—iNu'i rá T'u'i ndu ra nda Davi, huegagui!

⁴⁹ Mi 'yøde ra Jesu 'bestho bi 'mai, ne bi mehni to da tsimpa nú'a ra goda. Y nu'á bá ma'ti'a ne bi 'ñembabi:

—'Bai bá ehe, ogui tu ri mai, bí tøp'a'i 'na.

⁵⁰ Nu'bú nu'á 'bestho bi hñaca rá pat'i ne bi ðama 'mai bi ma bá tsu ra Jesu. ⁵¹ Y ra Jesu bi 'ñembabi:

—¿Te 'be gui ne ga ø't'a'i?

Ha nura goda bi ðadi ne bi 'ñembabi:

—Ma Xahnate'i, dí ne ga yopa handi ma'na'qui.

⁵² Ha nura Jesu bi 'ñembabi:

—Grí ma, co ri jamfri ya xcá ñani.

Y 'bestho ra ora'a bi za bi hyandi, ne bi ðena ra Jesu.

11

Ra Jesu bi yut'a Jerusale

(Mt. 21:1-11; Lc. 19:28-40; Jn. 12:12-19)

¹ Ra Jesu ne yá nxadi ya mi ma da zønga Jerusale, ne mi 'yo guetbu de Betfage ne Betania, nehe guetbu ra t'øhø 'bo Olivo, hangue ra Jesu bi

mehna yoho yá nxadi pa da 'met'o, ² ne bi 'ñembabi'u:

—Grí maha ja nuni ra t'uca hnini bí jani, ne nu xcrí tsøñhuni gui tsuhu 'nara zi burru di that'i nú'a hinto xa tøguetho. Bá xo'thu ne bá tsincahuua. ³ Ha nu'bu to'o da 'yañ'ahu ne da 'ñeñ'ahu hanja gui øthu njabu, 'ñembabihu: “Ra zi Hmu bí honi, nepu 'mefa ma ga yopa tsin'ahe ma'na'qui,” gui 'ñembabihu njabu.

⁴ Nu'bú nú'u yoho yá nxadi bi ma ja nú'a ra t'uca hnini, ne ja bá tsuhni 'nara zi burru mi that'a møte ja 'nara gosthi ja rá hyo ra 'ñu, ne bá xo'ti'u. ⁵ Y mi 'bahni 'raya ja'i bi 'ñembabi'u:

—¿Te gui japhu nú'a ra burru gui xo'thu?

⁶ Ha nuya nxadi bi ðadi ngu xqui xipa ra Jesu, hangue nú'u ya ja'i bi hyopi bi zits'i. ⁷ Nepu nu'á bá tsimpa ra Jesu nú'a ra burru, y bi hñaca yá pat'i'u pa bi xi'tsua ra burru pa bi tøgue'a. ⁸ Nepu ra hmuntsja'i bi hñaca yá pat'i pa bi mø ja ra 'ñu, ha nu ma'ra mi toca ya 'yeza pa mi pøgue nehe ja ra 'ñu.

⁹ Y nú'u to'o mri 'befa ne mri 'bet'o mi thø ya hmafi mi ena:

—¡Xá nsunda núni xpá mencahu Ajuá! ¡Ajuá da japni! ¹⁰ ¡Ajuá da japi núni ma da nda! Nuni go guehni ra nda xqui hñá'tuabi ndu ma dadahu ra nda Davi. ¡Xá nsunda Ajuá bí 'bui mahets'i!

¹¹ Nepu ra Jesu bi yut'a Jerusale ne gá yut'a ja ra ndanija, ne bi hyanda xá hño gatho nú'a mi jani mbo ra ndanija. Y coñ'a ya bi nde, nu'á bi bøni de guehni bí ma Betania co nú'u 'ret'amayoho yá nxadi.

Ra Jesu bi zui 'nara 'bai gá igo

(Mt. 21:18-19)

¹² Y rá hyax'a ra Jesu ne yá nxadi bi bønga de Betania, y de má 'ñu bi zu ra thuhu'a. ¹³ Ne dega yabu bi hyanda 'nara 'bai gá igo mi c'amtho, hangue bi ma bá c'a'tshma ua mi tø yá igo. Pe nu

mi zøhini hinte bi zødi, mi 'ra'ta yá xi ngue'a mri 'betho da nøgue. ¹⁴ Hangué ra Jesu bi 'ñembabi ra 'bai gá igo:

—Hinhya'mu ma da yopa nøgue ri igo.

Ha yá nxadi bi 'yøde nú'a bi ma.

Ra Jesu bi 'yenga nú'u mri mpa mbo ra ndanija

(Mt. 21:12-17; Lc. 19:45-48; Jn. 2:13-22)

¹⁵ Nepu bi yopa zøñ'u Jerusale, y ra Jesu bi yopa yut'a ja ra ndanija ne bi mudi bi 'yenga gatho nú'u mi 'buhni mri mpa ne mri ntai mbo ra nija. Bi pants'ua yá mexa nú'u ya mpatboja ne yá thuhni nú'u to'o mi pa ya domitsu. ¹⁶ Ne ya himbi hopi to bi thoguini pa da hñaxa ya t'øt'e. ¹⁷ Nepu nu'á bi xipabi ya ja'i ne bi 'ñembabi:

—¿Ha hinguí pahu gue xa nt'ofò ja ra Maça T'ofò ne ena: “Numa ngu rá thuhu ra ngu dega nsadi pa gatho ya hnini”? Ha nu'ahú go xcá 'yøt'athohu ra ngu dega mfe.

¹⁸ Nu'bu ya xahnate de ra ley ne ya nda gá macja bi 'yøde nú'a bi mangan ra Jesu, hangué nu'ú bi 'ñu'ti pa da hyohma'a, ngue'a mi tsu'u da hñanba yá nsu, ngue'a gatho ya ja'i xi mri ho nú'u ya noya mi udi'a. ¹⁹ Ha nu mi put'a ra nde, ra Jesu ne yá nxadi bi bonga de guehni Jerusale.

Ra 'bai gá igo bi 'yot'i

(Mt. 21:20-22)

²⁰ Ha nurá hyax'a de mi xudi bi thoguini ma'na'qui habu mi 'bai nú'a ra igo xqui zui ra Jesu, ne bi hyandi'u gue ya xqui 'yot'i gatho, asta yá 'yu. ²¹ Ra ora'a ra Pedro bi bengá nú'u ya noya xqui mangan ra Jesu, ne bi 'ñembabi'a:

—Ma Xahnate'i, handi, nuna 'bai gá igo gá xipi gue ya hinhya'mu ma da yopa nøgue yá igo, ya xa 'yot'i.

²² Nu'bu ra Jesu bi 'ñembabi'u:

—Camfrihu Ajuá. ²³ Xi majuaní dí xi'ahu gue 'bu to'o ja ndunthi

rá jamfri ne hinda dahu, da za da 'ñembabi nuna ra t'øhø gue da mponi dí ma ja ra ndehe, ne da njabu ngu nú'a da 'yadi. ²⁴ Hangué nuga dí xi'ahu gue nu'a gatho gui 'yaphu Ajuá ra Dada, camfrihu gue nu'á xa 'yøt'ahu ri t'adihu, y nú'a gui 'yaphu da 'ra'ahu. ²⁵ Pe ora gui 'yaphu'a, 'bu to xa 'yøt'ahu 'nara nts'o'mai, pumbahu, pa njabu Ajuá ra Dada bí 'bui mahets'i da pun'a ri ts'oquihu nehe nú'a xcá 'yøthu. ²⁶ Ngue'a nu'bu hingui pumbahu nú'u to'o xa 'yøt'ahu 'nara nts'o'mai, Ajuá ra Dada bí 'bui mahets'i hinda pun'a ri ts'oquihu nehe.

Bi t'ambabi ra Jesu te ma nsequi mi ha

(Mt. 21:23-27; Lc. 20:1-8)

²⁷ Nepu bi yopa mengui'u pa Jerusale, y ra Jesu bi yopa yut'a ja ra ndanija, ne bi joni habu mi 'bai'a ya nda gá macja ne ya xahnate de ra ley ne ya ndaxjua nda. ²⁸ Nepu nu'ú bi 'yambabi ne bi 'ñembabi:

—¿To'o rá hmanda'a pa gui 'yøt'a nuya ya t'øt'eya? ¿O to'o xa 'ra'a nsequi?

²⁹ Ha nura Jesu bi dadi ne bi 'ñembabi'u:

—Dí ne ga an'ahu 'nara nt'ani nehe. Nu'bu gui xicaguihu, necagui ga xi'ahu to'o rá hmanda'a pa dá øt'a njabu. ³⁰ ¿Xi to'o bi hñuxa ra Xuua pa bi nxi'tsate? ¿Ha gue Ajuá o ya ja'i?

³¹ Nu'bu nu'ú mri 'ñémse 'na ngu ma'na:

—Nu'bu ga emfu gue go Ajuá bi hñuxa ra Xuua, nu'bu nuní da 'ñenju gue hanja hindá camfrihu nú'a mi mañ'a. ³² Ha nu'bu ga emfu gue go ya ja'i xa hñuts'i, xi'bu da bø rá cue ra hnini.

Mi mañ'u njabu ngue'a mi tsu ya ja'i, ngue'a gatho'u mi ena gue nura Xuua go mi gue'a 'nará 'mehni Ajuá. ³³ Hangué nu'ú bi dadi ne bi 'ñembabi ra Jesu:

—Hina hindí pahu.

Nu'bu ra Jesu bi dadi ne bi 'ñena:
—Nu'bu nixi gueque hinga
xi'ahu nehe to'o rá hmanda pa dá
øt'a njabu.

12

Ra 'bede de ya ts'omefi
(Mt. 21:33-46; Lc. 20:9-19)

¹ Ra Jesu bi sigui bi ñaui ya nda
gá macja ne ya xahnate de ra ley ne
ya ndaxjua nda, ne bi mudi bi xipa
'raya 'bede, ne bi 'ñembabi:

—'Nara pa 'nara 'ñøhø bi gaxa
'raya 'bai gá obxi, ne bi guts'i xá
hño. Ne bi hyoqui habu da sit'a ra
ngui gá obxi nú'a da the'mi, ne bi
hyoca 'nara nthø'ma uq'obxi xi rá
hñets'i.

Nepu nú'a ra uq'obxi'a bi umba
nhyandi 'raya ja'i, ha nú'a ra me
uq'obxi bi bøni bi ma yabu ya
hai. ² Ha nu mi zøhø ra pa de ya
xqui da ya obxi, ra me uq'obxi bi
mehna 'nara 'bego pa ma da c'a'tsa
nú'u to mi ha nhyandi ra uq'obxi
pa da hyeca nú'a ra sofo ya xqui
guts'i. ³ Pe nú'u to'o mi ha nhyandi
ra uq'obxi bi gu nú'a ra 'bego bi
na'mbi ne bi co'tsi bi mengui, hinte
bi umbabi de ra sofo. ⁴ Nu'bu
nura me uq'obxi bi mehna ma'na
rá 'bego, pe nú'u ya hyanthuahi bi
mfats'i bi tado nú'a ra 'bego asta bi
zεmba rá ñaxu, ne bi xipa ndunthi
ya ts'onoya, ne himbi umba nú'a
mri 'ñepabi rá hmu. ⁵ Nepu ra me
uq'obxi bi yopa mehna ma'na rá
'bego, pe nú'u ya hyanthuahi bi
gu nú'a ra 'bego ne bi hyo. Nepu
'mefa ra me uq'obxi bi mehna má
ndunthi ya 'bego. Pe 'ra de gue'u bi
hna'mbabi, ha nu ma'ra bi tho.

⁶ Y ya xi rá ngats'i bi mense rá
hmaça 'ra t'u, ne bi 'ñena: “Nuga
dí padi gue nu'bu ga pense ma t'u,
nuya hyanthuahi ma da me'tsua
ra t'equ'ei.” ⁷ Pe nu mi hyanda
ya hyanthuahi gue bi zonga rá t'u
ra me uq'obxi, nu'bu bi 'ñu'ti ne bi
'ñémsc'u: “Go guehni ma da gohui
yá hai rá dada. Pe ma ga hohu pa

njabu go da gocju ya hai.” ⁸ Hangué
nu'bu bi gampa rá t'u nú'a ra me
uq'obxi bi hyo'u ne bá føta møte de
ra uq'obxi.

⁹ ¿Pe te guí beñhu ma da 'yøt'a
nú'a ra me uq'obxi co nú'u ya ts'o
hyanthuahi? Nu'á 'nara pa ma
da zøhø ne ma da hyo gatho nú'u
ya ts'o hyanthuahi ne go ma da
umba nhyandi ma'ra ya ja'i nura
uq'obxi'a.

¹⁰ ¿Ha gue hincá hñe'thu ja ra
Maça T'ofø habu enga njaua?:

Nú'a ra do bi føtbuhma 'na lado
nuya hyøngu,

nubya gue'a ra mudi do de rá nija
Ajuá.

¹¹ Y nuse'a go bi megui nura do'a pa
da hyø rá nija, ne dí hanthu
gue xi rá nsunda nú'a bi
'yøt'e.

¹² Nepu nuya nda gá macja ne ya
xahnate de ra ley ne ya ndaxjua
nda bi beñhu gue da guhma ra Jesu
pa da got'a fadi ngue'a bi badi'gué
nu'á mi ña de gue'u ora mi xipa
ra 'bede de ya ts'o hyanthuahi. Pe
nu'bu mi tsu te da 'yø'tuabi'u nú'u
ya hmuntsja'i mi 'buhni, hangué bi
zohni ra Jesu ne bi ma'na.

*Ra Jesu bi ma de ra boja nú'a adi
ya nda de ya hnini*

(Mt. 22:15-22; Lc. 20:20-26)

¹³ Nepu nu'bu bá pehna 'raya
fariseo ne 'rayá mfats'i ra nda
Erode pa da xaxa ra Jesu pa da
nu ua te da zutuabi pa njabu da za
da ñapabi. ¹⁴ Nepu nuya 'mehni bi
zøhø habu mi 'bu'i'a ne bi 'ñembabi:

—Xahnate, dí pahe gue go gue'e
guí manga majuañi ne hinguí ø'tua
ncaso nú'a manga ya ja'i ne hin-
guí pata ri noya pa da ma'a'i ya
ja'i, ngue'a nu'i guí udi xá hño
nú'a ri ho Ajuá da t'øt'e. Dí ne
gui xicaguihe, ¿ha gue xá hño ga
ju'tuabihe ra boja ra nda Cesa o
hina? ¿Ha gue ga ju'tuahe o hina?

¹⁵ Pe ra Jesu 'bestho bi b̄atua yá ts'omfeni nuya ja'i'ú, hangue bi 'ñembabi'ú:

—Nuga dí pađi te rá 'b̄e guí beñhu con gueque. Bá hancah̄ua 'nara boja pa ga handi.

¹⁶ Nu'bú nu'ú bá hanpabi'a nú'a ra boja mi adi. Y nu mi hyandi nú'a ra boja bi 'yambabi'ú ne bi 'ñembi:

—¿To'o rá c'oi ne to'o rá thuhu nuna t̄ocua ja ra boja?

Y nu'ú bi dađi ne bi 'ñena:

—Rá c'oi ra nda Cesa ne go rá thuhu'a.

¹⁷ Nu'bú bi dađi ra Jesu ne bi 'ñembabi'ú:

—Nu'a rá uenda ra nda Cesa gui umbabi'ú ra nda Cesa, ha nu'a rá uenda Ajuá go da umbabi'ú Ajuá.

Y nu mi 'yode'ú gue bi dađi njabu, xi bi 'yot'ú.

Ya saduceo bi 'yamba ra Jesu de rá ñoho ra te

(Mt. 22:23-33; Lc. 20:27-40)

¹⁸ Nepu nu mi uadi ra Jesu bi ñaui ya fariseo ne yá mfats'i ra nda Erode, bi zoh̄o 'raya saduceo nú'ú to'o camfri gue hinto ma da yopa nte de ra du. Bi 'ñehe pa bi 'yamba 'nara nt'ani'a, ne bi 'ñembabi:

¹⁹ —Xahnate, ra Moise bi zogui nt'ofu gue 'bu 'nara 'ñoh̄o da du ne da zogui rá 'behña, pe 'bu ni 'nara b̄atsi hinda zocuabi, nu'bú nurá cu de nú'a ra 'ñoh̄o bi du mahyoni da nthatui rá 'b̄epo, pa nu'bu da me'tsa 'nara b̄atsi, da thu'mbabi rá thuhu ngu rá thuhu nú'a ndu rá m̄edi dame nú'a ra 'behña, pa njabu hinda 'm̄edi rá thuhu nú'a ra 'ñoh̄o xa du. ²⁰ Nde nu'bú, 'na'qui mi 'b̄ui yoto ya 'ñoh̄o mri ncu. Nepu nú'a madá bi nthati, pe bi du ne himbi zocuabi ni 'nara b̄atsi. ²¹ Nepu nú'a rá ñoho ra cu bi nthatui rá 'b̄epo, nepu ne'a bi du ha nixi gue'a ni 'nara b̄atsi himbi zocuabi nehe. Y rá h̄nu bi njabu nehe. ²² Ne bi njabu gatho nú'ú yoto ya cu bi du pe ni 'na de gue'ú himbi zocuabi ni 'nara b̄atsi. Nepu rá ngats'i, bi du

ra 'behña nehe. ²³ ¿Xi de stí yopa nte de ra du nú'ú yoto ya 'ñoh̄o, nda'a de gue'ú xi drá dame nú'a ra 'behña'a? gue'a gatho nú'ú yoto bi nthatui de guecua ja ra ximhai.

²⁴ Ha nura Jesu bi dađi ne bi 'ñembi'ú:

—Nixi guí pah̄u nú'a guí mañhu ngue'a hinguí pah̄u nú'a m̄anga ja ra Maça T'ofu ne nda'a rá ts'edi Ajuá. ²⁵ Ngue'a nu sta yopa nte gatho nú'ú ya ja'i xa du, ya hinda ma da nthata ya 'ñoh̄o nixi ya 'behña, ngue'a nuni mahets'i gatho ya ja'i ma da 'mu ngu ya enx̄e.

²⁶ Nehe, pa gui camfri'ú gue ma da yopa nte nú'ú xa du, ma ga ben'ahu nú'a bi 'yofu ra Moise ja nú'a ra x̄eni hab̄u ma de nú'a ra ndapo mi z̄o, ne ja guehni Ajuá bi zofu ne bi 'ñembi: “Nuga go guecagui rá Ajuagui ra Abrá, ne ra Isaac, ne ra Cobo.” Njabu xa nt'ofu. ²⁷ Pe Ajuá go gue'a ra Ajuá de nú'ú te, hingo ra Ajuá de nú'ú xa du. Hangué dí pah̄u gue nura Abrá ne ra Isaac ne ra Cobo masque ya jo'oua'ú pe bí ja yá te'ú. Hangué nu'ahu hinte ri f̄adihu.

Ra hmanda nú'a ma'na ra dangui

(Mt. 22:34-40)

²⁸ Nehe xqui zoh̄ni 'nara xahnate de ra ley ne bi 'yode mi ñaui ra Jesu ya saduceo, ne bi 'yode gue ra Jesu xqui dađi xá h̄no nú'ú ya nt'ani xqui t'ot'ubi. Hangué ne'a bi uat'i pa bi 'yamba 'nara nt'ani ne bi 'ñembabi:

—¿Nda'a ra hmanda ma'na ra dangui de gatho?

²⁹ Nu'bú nura Jesu bi dađi ne bi 'ñembi:

—Ma ga xi'i nú'a ra hmanda ma'na ra dangui de gatho ne ena: “H̄nu'xhu nt'ode nú'ú me Israelhu, Ajuá ma Zidadahu h̄onse 'natho. ³⁰ Y nú'a gue'a mahyoni gui mađihu con gatho ri m̄uihu ne con gatho ri mfenihu ne con gatho ri ts'edi'ú.” Nuna guehna ra m̄edi hmanda

ma'na ra dāngui de gatho. ³¹ Ha nuna ma'na ngú'atho ena njaua: “Mađi ri miqú'eiui ne gui su ngu grí nsusehe.” Otho ma'ra ya hmānda ma'na ya dāngui de núa dí xi'a'i.

³² Nepu nú'a ra xahnate de ra ley bi 'ñena:

—Xahnate, majuani nú'a gá mā gue Ajuā hōnse 'natho ne jo'o ma'na. ³³ Haha xá hño to da mađi Ajuā con gatho rá māi, con gatho rá mfeni, con gatho rá ts'edi, ne da mađi rá miqú'eiui da su ngu ri nsuse 'na. Gue'a ma'na xá hño que nú'a da hyo ya mbo'oni 'na ne da tsat'i pa da 'bahabi Ajuā.

³⁴ Nu'bú ra Jesu bi 'yode gue nú'a ra 'ñohø xqui dađi co 'nara hoga mfeni, hangue bi 'ñembi:

—Ya ts'atho grí 'bedi pa gui cat'a ja rá hmānda Ajuā.

Y ya hinto bi rezga bi 'yø'tua ma'ra ya nt'ani ra Jesu.

¿Ha gue ra Cristo go rá T'u ra nda Davi?

(Mt. 22:41-46; Lc. 20:41-44)

³⁵ Ha nu de mi xahnate ra Jesu ja ra ndanija bi 'ñena:

—¿Hanja enga ya xahnate de ra ley gue ra Cristo ma dí 'ñehe de ja yá ja'i ndu ra nda Davi? ³⁶ Nura Maça Ndađi bi 'bepa ndu ra nda Davi bi 'yofo nuya ya noya ja ra Maça T'ofa habu ena njaua:

Ajuā ra Dada bi 'ñembabi ma zi Hmu:

“Bá ehe gui hñudiua ja ma 'ñei asta hinga tsiñ'a'i gatho ri ncontra pa da gohi'u de nja'ti ri ua.”

³⁷ Ha nu'bu go drá t'uhma ra Davi nura Cristo, nu'bú ¿hanja bi 'ñenga ra Davi gue go rá Hmu?

Y nura hmuntsja'i xi bi ho nú'a te mi mānga ra Jesu.

Ra Jesu bi mā de yá ts'o'befi ya xahnate de ra ley

(Mt. 23:1-36; Lc. 11:37-54; 20:45-47)

³⁸ Ha nu de mi xahna ya ja'i ra Jesu bi 'ñembabi:

—Jamasuhu pa hingui 'yøthu ngu nú'a øt'a ya xahnate de ra ley. Nu'ú ri ho da hye yá he xi xá ma, ne ri ho'u da zengua ya ja'i co ra t'equ'ei ora 'yo'u ja ra tai. ³⁹ Ha nu ja yá nija'u ri ho da hñudi ja ya mađi hudi, ne ri ho da t'ini rá mađi ja ya ngo. ⁴⁰ Nehe xi øt'a yá nsadi co ndunthi ya noya, qué pa da hñamba yá ngu ya viuda nsinque da zo yá mfeni ya ja'i. Nuya xahnate'u ma da hñanga yá castigo ma'na ra dāngui.

'Nara viuda xi mrá zi hyoya bi uni 'nara 'baha ja ra ndanija

(Lc. 21:1-4)

⁴¹ Nepu ra Jesu bi hñudi habu mi ja ya 'me'tsboja ja ra ndanija pa mi handa nú'u ya ja'i to'o mi ent'ini yá ofrenda. Ha mi handa ndunthi ya rico mi unga yá dānga ofrenda.

⁴² Nepu bi zøhø 'nara viuda xi mrá zi hyoya, ne bi 'yent'ni yoho ya zi boja dega cobre nú'u hints'u mri muui. ⁴³ Hangue nura Jesu bi ma'ta yá nxadi ne bi 'ñembabi:

—Xi majuani dí xi'ahu gue nuna zi hyoya viuda ma'na xa unga 'nara ofrenda xi ra dāngui ja rá thandi Ajuā que gatho nú'u to'o ma'na xa 'yent'a ndunthi yá ofrenda ja ya 'me'tsboja. ⁴⁴ Ngue'a gatho nú'u ma'ra to'o xa unga yá ofrenda xa uni de nú'a ya xa bonguabi, pe nuna zi hyoya viuda thogui 'nara dānga hñoa pe xa unga gatho nú'a xqui me'tsi pa da dai te da zi hmaha.

13

Ra Jesu bi mā gue da nhuata ra ndanija

(Mt. 24:1-2; Lc. 21:5-6)

¹ Ha nu mi bōnga ra Jesu de ja ra ndanija, 'na de nuyá nxadi bi 'ñembabi:

—iMa zi Xahnate'i, hyanthmague hangu rá hño nuyu ya dānga ngu xa thoqui co nuyu ya dađa do!

² Nu'bú ra Jesu bi dađi ne bi 'ñena:

—Nubya guí hanth_u hangu yá ndangui nuy_u ya ngu, pe nuga dí xi'ah_u gue ma da zø ra pa da yøt'e gatho, ne ni 'nara do hinda ma da gohi di ntøque co rá midoui.

Ya nt'udi ante rá uadi ra ximhai
(Mt. 24:3-28; Lc. 21:7-24; 17:22-24)

³ Nep_u ra Jesu bi ma ja ra t'øhø 'bo Olivo nú'a ri nhyandui ra ndanija, ne ja bi hñuhni'a. Ha nura Pedro ne ra Cobo ne ra Xuua ne ra Andre bi ñascui 'nambu ne bi 'ñembabi:

⁴ —Dí ne gui xicje ha'm_u ma da yøt'e nuna nija y te ma nt'udi ma da hnequi nu sta nja nú'a guí ma.

⁵ Hangue nura Jesu bi mudi bi xipabi'u ne bi 'ñembabi:

—Jamasuh_u hinda ma da hya'ah_u ya cu'amba ja'i de nú'a ma da xi'ah_u. ⁶ Ngue'a ndunthi de gue'u ma da 'ñehe y da bepca ma thuhu ne da 'ñena: “Nuga go gueque drá Cristo xpá mencagui Ajuá pa ga ndá.” Njab_u nu'á ma da hyat'a ndunthi ya ja'i pa da gamfribi'u nú'a da mañ'u.

⁷ Ma gui 'yøh_u nehe de nú'á ya danga tuhni ya di ja, ne de nú'á ma da nja. Pe nu'ah_u nu xcrí 'yøh_u, oxqui ma gui tsuh_u, ngue'a mahyoni da njab_u, pe hingo di gue'a ya rá ngats'i ra pa. ⁸ Ngue'a ma da ntuhna ya hnini co ma'ra yá mihniui, ne ma da nja ya mbimhai haburaza, ne da nja ra danga thuhu, ne xi da nja ya ñants'i. Nuya go guehya ya mudi ts'othogui ma da nja.

⁹ Hangue nsuh_u, ngue'a ma da hnap'ah_u mbo ja ya nija, ne da ts'ix'ah_u ja ya ts'utbi ne ja ya gobierhnu ne ja ya danga ndá ngue'a guí camfriguih_u. Y ja yá thandi'u ma gui dah_u majuani de gueque. ¹⁰ Y mahyoni da nt'øde ma noya gatho ja rá ngani ra ximhai, nep_u ja da nja ra ngaxhmai. ¹¹ Pe nu sta zø ra ora da ts'ix'ah_u pa dra

da'ah_u ja yá 'ye ya ts'utbi, oxqui ma gui tu ri muih_u nú'a te rá 'b_e gui thadih_u, nixi gui beñh_u 'met'o nú'a te ma gui mañh_u, ngue'a nura ora'a go Ajuá ma da xi'ah_u hanja guí thah_u, ne gue'a gui mañh_u. Ngue'a hingo ma gui ñasc_u, nura Maca Ndahi ma go da ñá'a. ¹² Nu'á tó'o 'b_u yá cu ma da da pa da tho, ha nuya dada ma da da yá b_{atsi}, ha nuya b_{atsi} asta ma da ñapa yá dada nehe pa da tho. ¹³ Gatho ya ja'i ma da utsa'ih_u ngue'a guí camfriguih_u. Pe nu'á tó'o da zeta gatho nuya ya ts'othogui asta rá ngats'i, go gue'u da mpøhø.

¹⁴ Ma da njab_u ngu nú'a bi mangan maya'b_u ra Dañe rá 'mehni Ajuá. Ma da hnequi nú'a xi strá nts'o ne dra ts'omba rá ndanija Ajuá. (Dá zo ri mfenih_u nú'a guí he'thabya.) Ha nu xcrí hyanth_u nú'a ra ts'oja'i sta 'mai hab_u hindí 'ñepi da 'mai, nú'ah_u gri 'buh_u Judea gui 'bath_u 'bestho ja ya t'øhø. ¹⁵ Nura pa'a sta njab_u, nu'á tó'o di 'yo ja rá patio de rá ngu odi cat'a mbo pa da hñaxa nú'a te mahyoni ja ra 'ñu. ¹⁶ Y nu'á tó'o di 'yo ja rá huah_i dri mpefi nú'a ra ora'a, odi pa ja rá ngu pa da hñaxa rá pat'i. ¹⁷ ¡Huecate nú'á ya 'beñña di da'thi ne nú'á dya nz_u nuya pa'á, ngue'a pa gue'u xi strá hñei pa da 'bat'i! ¹⁸ 'Yaph_u Ajuá gue nura pa'a hindya pa dega tse. ¹⁹ Ngue'a nuya pa'á ma da nja ya danga ts'othogui nú'á hinhya'm_u xa nja desde bi hyoca ra ximhai Ajuá, ne de gue'a ya hinhya'm_u ma da yopa nja ma'na'qui ngu nú'á ma da nja ya pa'á. ²⁰ Hangue Ajuá bi beni gue hingá ndunthi ya pa ma da njab_u, ngue'a nu'b_u hina, hinto da zeti. Pe po rá ngue nú'á xa huahni, nu'á bi beni gue ma'na xá hño ts'utho ya pa ma da njab_u.

²¹ Ha nuya pa'á 'b_u to da 'ñeñ'ah_u: “Bá e gui hyanth_u 'bucua ra Cristo bá pehna Ajuá pa da

nda", o 'bu to da 'ñeñ'ahũ: "Maha ringuehni habũ bí 'bu ra Cristo", oxqui camfribihũ. ²² Ngue'a ma da 'mũi ndunthi ya hyate ja'i, 'ra da 'ñena gue go di gue'ũ dya Cristo bá pẽhna Ajuã pa da ndã, nu ma'ra da 'ñena gue dyá 'mehni Ajuã pa da ñã de gue'a. Nu'ú ma da 'yõt'a ndunthi ya danga nt'udi ne da nehma da hyat'a nú'ũ xa huahna Ajuã nehe. ²³ Pe nu'ahú beñhũ xá hño de nú'a dí xi'ahũ ne nsuhũ. Oxqui hophũ to da hya'ahũ.

Ra Jesu bi ma hanja ma da yopa mengui ja ra ximhai

(Mt. 24:29-35, 42-44; Lc. 21:25-36)

²⁴ Nú'ũ ya pa sta thogui nuya ya ts'othogui, ra hyadi ma da 'mexuui, ne ra zana ya hinda ma da yot'i. ²⁵ Ya tsø ma da dagui de mahets'i y gatho nú'a te bí ja mahets'i da mbi. ²⁶ Nepũ Nú'a To'o bi e bi Nja'i ma da thandi da 'ñehe xi strá nsunda ja ya guui con gatho rá danga ts'edi. ²⁷ Nepũ da mehna yá enxẽ pa da munts'a gatho nú'ũ to'o xa thahni nú'ũ di 'bũi gatho rá ngũni ra ximhai.

²⁸ Nu'ahũ ora guí hanthũ ra 'bai gá igo ya da bøhø yá 'roho, nu'bú guí pahũ gue ya xa 'ñepũ 'bestho ra pahyadi. ²⁹ Njabũ nehe nu xcri hyanthũ sta nja nuya ya ts'othogui, pahũ gue rá ngats'i ra ximhai ya 'bũi guetbũ. ³⁰ Xi majuãni dí xi'ahũ, gue nuya ja'i 'bũibya hinda ma da du asta hinda ma di da nja gatho ngu nú'a dí xi'ahũ. ³¹ Mahets'i ne ra ximhai da uadi da thogui, pe numa noya hinda uadi da thogui, pe'tsi da njabũ ngu nú'a stá ma.

³² Hinto pa di ra pa nixi ra ora ha'mũ da nja ra ngaxhmai, nixi ya enxẽ de mahets'i hingui pa di, nixi rá T'ũ Ajuã, hønse Ajuã ra Dada go gue'a pase.

³³ Hanguẽ ndø'mhũ nzantho ne 'yaphũ Ajuã, gue'a hingui pahũ ha'mũ da zø ra ora. ³⁴ Nuga dí nja

ngu 'nara 'ñøhø ma da ma yabũ ya hai, pe ante da ma, da 'yent'ua ja yá 'yẽ yá 'bego gatho nú'a te pe'tsi, ne cada 'na de gue'ũ da xipabi te da mæfi, ha nura nsugosthi da t'umbabi ra 'bæfi pa da ndø'mi nu sta mengui'a. ³⁵ Hanguẽ nu'ahũ nzantho ndø'mhũ nehe, gue'a hingui pahũ ha'mũ ga pengui, ua dega xudi o dega nde o made ra xuui o 'na hmafi ra menja. ³⁶ Ngue'a xi'bũ xcri thamfrihũ ga tsøhø ne ga tsu'ahũ gri ahahũ. ³⁷ Nuna dí xi'ahũbya, guehna dí xipabi nehe gatho ma'ra pa da ndø'mi'ũ.

14

Ra nt'ũ'ti pa dra jũ ra Jesu

(Mt. 26:1-5; Lc. 22:1-2; Jn. 11:45-53)

¹ Mri 'bædi nsøca yo pa pa ra ngo nú'a rá thuhu ra pascua, ne nú'a ra ngo dega ts'ithuhme nsingue rá nzoi. Ha ya ndã gá macja ne ya xahnate de ra ley ya mi nu hanja da za da hyat'a ra Jesu pa da gu da hyo.

² Ne bi 'ñémbabi'ũ:

—Hinga øthũ núna dí beñhũ de ra pa dega ngo, xi'bũ da bø yá cœ ya ja'i ne da ñants'i'ũ.

'Nara 'behñã bi go'tsua 'nara hoga ñũni ja rá ñaxu ra Jesu

(Mt. 26:6-13; Jn. 12:1-8)

³ Ha nuya pa'ũ ra Jesu bi 'mũhni Betania ja rá ngu ra Simu nú'a to'o xqui ñãni de ra lepra nú'a ra hñeni tsit'atho ra ngø. Mi huhni ra Jesu ja ra mexa mri ñuni, nepũ bi zøhø 'nara 'behñã bra hñã 'na ngu ra zi xito xqui thoqui de 'nara hoga do rá thuhu ra alabastro, mi po 'nara hoga ñũni xi xmá ma di mrá thuhu ra nardo. Ha nú'a ra 'behñã bi do'tsua rá 'yũga nú'a ngu ra zi xito, ne bi xi'tsuabi ja rá ñaxu ra Jesu nú'a ra ñũni'a. ⁴ Nepũ 'ra de nú'ũ mi 'bũhni bi bø yá cœ ne mri 'ñémbabi 'na ngu ma'na:

—¿Hanja bi 'yøt'a njabu nuna 'behña hønse bi manitho nuna hoga ñuni? ⁵ Nu'bu xa 'ba hmaḥa xa muui ngu hñu nthebe denario, y nú'a ra boja'a xa za xa thecuahma ya hyoya.

Njabu bi mąnga nú'u to'o mi ñama'ñu de nú'a ra 'behña.

⁶ Nu'bu nura Jesu bi 'ñembabi'u:

—Ote guí xiphu. ¿Pa te guí ñama'ñuh de guehni? Xá hño nú'a xa 'yøtcagui. ⁷ Ngue'a nuya hyoya nzantho ma da 'maí con gue'ahu, ne nu'araza ra pa gui ne gui umfu 'nara mfats'i, da za gui umfu. Pe nuga hinga nzantho ma ga 'bucua con gue'ahu pa gui 'yøtcahu ra hño. ⁸ Nuna zi 'behña bi 'yøt'e nú'a xa zpa rá ts'edi, xa goscagui ja ma ndo'yo nuna ra hoga ñuni pa ma nt'agui.

Bi 'ñenga ra Jesu njabu ngue'a nu'ú ya myá nzai mi jo'tsua nuna hoga ñuni nú'u xa du. ⁹ Nepu ra Jesu bi 'ñena:

—Xi majuaní dí xi'ahu, haburaza da hmaḥa ra maça noya, da hma de nuna xa 'yøtca nuna zi 'behña pa 'nara feni de guehni.

Ra Juda bi pa ra Jesu

(Mt. 26:14-16; Lc. 22:3-6)

¹⁰ Nepu nura Juda Iscariote 'na de nú'u 'ret'amayoho yá nxadi ra Jesu, bi ma bá ñai ya nda gá macja pa da dapabi'u ra Jesu. ¹¹ Ha nu mi 'yøde ya nda gá macja njabu, xi bi johya'u ne 'bestho bi ña'tuabi ra boja. Hangué nu'á xi mi 'yo rá mfeni hanja da 'yøt'e'a pa da da ra Jesu.

Ra nt'oxi nú'a bi zi ra Jesu co yá nxadi ante da du

(Mt. 26:17-29; Lc. 22:7-23; Jn. 13:21-30; 1Co. 11:23-26)

¹² Ra mudi pa de ra ngo dega ts'ithuhme nsí rá nzoi gue'bu mi tho ya t'uca deti pa ra ngo dega pascua. Ha nura pa'a ya nxadi bi 'ñembabi ra Jesu:

—¿Habu guí ne grá hñocje pa ga tsihu ra nt'oxi de ra pascua?

¹³ Nu'bu ra Jesu bi 'ñembabi yoho yá nxadi:

—Grí maha ja ra hnini ne ja ma grí nthehuni 'nara 'ñøhø di ḥa 'na xøni ra dehe, ne nú'a go gue'a gui tēñhu'a. ¹⁴ Ne nura ngu habu da yat'i'a, gui 'ñemfu nú'a ra me ngu: “Bá pencahe ra Xahnate ne bi xicje ga xi'ahe njaua: ¿Habu ja ra ngu xcá 'uegagui pa ga tsihe ra nt'oxi de ra pascua co ma nxadi?” ¹⁵ Y nu ja rá tōngu'a ma da 'ñu't'ahu 'nara dąnga ngu. Nuni ja jani gatho nú'a te ma ga hoñhu, ne ja gui hyocjani nú'a te ga tsihu.

¹⁶ Hangué nú'u yoho ya nxadi bi ma de guehni pa ja ra hnini y bi zadi'u ngu xqui xipabi ra Jesu. Y ja bi hyocni'u ra nt'oxi de ra pascua.

¹⁷ Y ya de mi put'a ra nde bi zōnga ra Jesu con gatho nú'u 'ret'amayoho yá nxadi ja nú'a ra tōngu'a. ¹⁸ Nepu ya de mi huhni mri ñuni mahyegui co yá nxadi, bi 'ñena:

—Majuani dí xi'ahu, nú'ahu guí 'buhua guí nt'oxihu con gueque, 'na de gue'ahu ma gui dagaguihu.

¹⁹ Ha nuyá nxadi xi bi du yá maí, ne 'rama'na de gue'u mi ambabi ra Jesu ne mi embabi:

—¿Ha gue go guecagui?

²⁰ Nepu ra Jesu bi dadi ne bi 'ñembabi:

—'Na de gue nú'ahu guí 'ret'amayohohu ma nxadi'ihu guí tuhuhabya habu dí tuhaga, 'na de gue'ahu ma gui dagaguihu. ²¹ Nú'a To'o bi e bi Nja'i ma da thogui gatho ngu nú'a xa t'ofu ja ra Maça T'ofu, pe ¡huecate nú'a ra 'ñøhø to'o ma da da'a! Ma'na xá hño nixi xa 'mahma.

²² Ha nu de mri ñuni'u, ra Jesu bi gu ra thuhme ne bi umba njamadi Ajuá rá Dada, bi hyeque ne bi umba yá nxadi, ne bi 'ñembabi:

—Na, tsihu, nuna go guehna ma ndo'yo.

²³ Nepu bi gu 'nara vaso mi po ra vinu, bi umba njamadi Ajuu ma'na'qui ne bi umbabi ya nxadi pa bi zi gatho'u. ²⁴ Ne bi 'ñembabi'u.

—Nuna go guehna ma ji ma ga fani pa da mudi ra 'ra'yo cohi, nú'a ma da mfani pa gatho ya ja'i. ²⁵ Majuani dí xi'ahu gue ya hinga ma ga yopa tsi ra vinu dega obxi de guecua. Nu'a ma ga yopa tsi ma'na'qui asta nú'a ra pa grá 'buhu nuni habu bí manda Ajuu ma Dada, gue'bu grá yopa tsi, pe ma'na'ño.

Ra Jesu bi ma gue ra Pedro mi ma da goni'a

(Mt. 26:30-35; Lc. 22:31-34; Jn. 13:36-38)

²⁶ Nepu nu'u bi duta 'nara jahña, y de guehni bi ma pa ja ra t'ohø 'bo Olivo. ²⁷ Nepu ra Jesu bi 'ñembabi'u:

—Nura nxuuihya gatho'ihu ma da du ri muihu ne ma gui 'uehu de gueque. Ma da nja ngu bi manga Ajuu ma Dada ja ra Maça T'ofu habu ena: “Ma ga ho ra ma'yo, y nuyá deti da nxani,” njabu bi 'ñena. ²⁸ Pe nu xcrá yopa nte de ra du, nuga ma ga 'bet'o de gue'ahu pa grá ma Galilea.

²⁹ Nepu ra Pedro bi 'ñembabi:

—Masque gatho nuyu ma'ra da 'uegue, pe nuga hinga 'uegue de gue'e.

³⁰ Nu'bu ra Jesu bi 'ñembabi ra Pedro:

—Majuani dí xi'a'i, nubya dí nxuui ma gui cøngagui hñu'qui ante rá yo hmafi ra menja.

³¹ Nepu ra Pedro xi bi nja rá nøt'e bi 'ñena:

—Masque da thogagui, pe nuga hinga cøn'a'i.

Y gatho nú'u ma'ra ya nxadi guet'atho mi mañ'u nehe.

Ra Jesu mi apabi Ajuu nuni Getsemani

(Mt. 26:36-46; Lc. 22:39-46)

³² Nepu bi ma'u ja 'nara luga rá thuhu Getsemani, ne ra Jesu bi 'ñembabi 'ra de ya nxadi:

—Ja da hñuhua, nuga grá maua ga apabi Ajuu ma Dada.

³³ Y bi zixa ra Pedro, ra Cobo ne ra Xuua pa bi meui. Nu'bu nu'a bi mudi xi bi du rá mai de nú'a ma da thogui. ³⁴ Ne bi 'ñembabi nú'u ya nxadi bi zits'i:

—Xi di tu ma maiga asta dí ne ga tagui ga tu. Ja da tømhuua ne oxqui ma gui ah.

³⁵ Ha nu'a bi thogui má ts'u de habu bi gohi'u, ne bi ndandiñahmu, ne bi megui rá hmi ja ra hai pa bi 'yapabi Ajuu gue nu'bu xa zahma hinxu thoguihma nuya ya ts'othogui. ³⁶ Y bi 'ñena:

—Ma Dada'i, hinte xá hñei pa nú'a gui ne gui 'yøt'e. 'Yøt'e pa hinga thogui nuya ya ts'othogui. Pe oxqui øt'a ngu nú'a go dí nega, 'yøt'a ngu nú'a ri maça pahague.

³⁷ Nepu mi mengui bi zudi nú'u hñu ya nxadi xqui do'ma ra t'aha, ne bi 'ñembabi ra Pedro:

—Nu'i nuge Simu, ¿hanja xcá aha? ¿Ha gue hinxu za xcá 'yapa Ajuu 'na ora con gueque? ³⁸ Oxqui aha, 'yaphu ndunthi Ajuu pa stí 'ñepu ya ts'othogui gui tseth. Ngue'a guí behmahu ne ja ri pahahu pe nuri ndo'yohu otho rá ts'edi.

³⁹ Nepu bi yopa ma ma'na'qui pa bá apabi Ajuu co nú'u ya noya bi manga ra mudi. ⁴⁰ Nepu de mi yopa mengui bi zudi ya nxadi xqui yopa do'ma ra t'aha, ne nixi himi tsa da zøt'a yá da, ne ya himi padi te da dadi'u. ⁴¹ Ha nu mbá penga rá hñu'qui bi 'ñembabi yá nxadi:

—Nubyá ha, aha, xá hño, ne tsayahu, ngue'a ya bi zø ra ora gue Nú'a To'o bi e bi Nja'i dra da ja yá 'ye ya 'yøt'ats'oqui. ⁴² Ya nanju, maha. Ya xa 'ñepu nú'a to'o ma da dagagui.

Brijunts'ahni ra Jesu

(Mt. 26:47-56; Lc. 22:47-53; Jn. 18:2-11)

⁴³ Ts'a ra ora mi manga njabu ra Jesu, 'bestho bi zøhø ra Juda, 'na

de nú'u 'ret'amayoho yá nxadi, ne mbra 'ñoui 'nara hmuntsja'i, 'ra mi ha ya mahuai, ne nu ma'ra mi ha ya za, xqui mehná ya ndá gá macja ne ya xahnate de ra ley ne ya ndaxjua ndá pa da gu ra Jesu. ⁴⁴De má 'ñu ra Juda xqui 'ñembabi nú'u ya ja'i mbra 'ñoui:

—Ma ga 'ra'ahu 'nara seña. Nú'a ra 'ñohø ga tsu'tsua rá hmi go di gue'a ra Jesu. 'Bestho gui juhú, ne gui tsixhú, oxqui thøhú.

⁴⁵Y ngu bi zøhø ra Juda habú mi 'bai ra Jesu, 'bestho bi joni ne bi 'ñembabi:

—Ma Xahnate'i.

Y nura ora'a bi zu'tsua rá hmi.

⁴⁶Nepú nú'a ra hmuntsja'i 'bestho bi gu nts'ahni ra Jesu.

⁴⁷Ra ora'a 'na de gue nú'u mi 'ñoui ra Jesu bi guca rá mahuai ne bi dacuabi rá gu 'nará 'bego ra ndá gá macja. ⁴⁸Nepú nura Jesu bi 'ñembabi nú'u ya ja'i to'o xqui gu'a:

—¿Sague drá be pa e gui jugaguihú co ya huai ne ya za?

⁴⁹Nuga hyastho ndí 'bui ja ra ndanija con gue'ahu ndí utuate ne hingá jugaguihú. Pe pa da njabú ngu nú'a xa t'ofó maya'bu ja ra Mäca T'ofó hangue gue'a guí øthu njabúbya.

⁵⁰Nepú gatho yá nxadi bi ma hnest'ihí bi zopúse ra Jesu.

'Nara ts'unt'ú bi nest'ihí nsinque rá he

⁵¹Pe 'nara ts'unt'ú xqui tét'atho 'nara dutu mi dëna ra Jesu. Nepú ya ja'i mi nehma da gu'a, pe hina ngue'a hønse rá dutu bi mipabi. ⁵²Hangue nu'á bi zopú rá dutu ne bi ma hnest'ihí nsinque rá dutu.

Ra Jesu ja yá thandi ra hmunts'a ndá gá xodyo

(Mt. 26:57-68; Lc. 22:54-55, 63-71; Jn. 18:12-14, 19-24)

⁵³Nepú ra Jesu bi ts'its'i habú mbi 'bu ra danga ndá gá macja, ne bá munts'ni gatho ma'ra ya ndá gá macja ne ya ndaxjua ndá ne ya

xahnate de ra ley. ⁵⁴Ha nura Pedro mri dëna ra Jesu dega yabatho, nepú bi yut'i'a ja rá patio rá ngu ra danga ndá gá macja, ne ja bi hñuhni co ya gants'ahni mi mpa'ta ja ra tsibi.

⁵⁵Ha nuya ndá gá macja ne gatho ra hmunts'a ndá gá xodyo mi ne da hyo ra Jesu, hangue nu'á mi hongá yoho ya testigo nú'u 'nat'a da ma pa da ñapabi pa ya da 'ye'mbi da hyo, pe himbi nthé yá noya nú'u ya testigo. ⁵⁶Ndunthi ya ja'i mi ju'tsua ya nc'uamba ra Jesu, pe 'rama'na'ño nú'a mi mañ'ú. ⁵⁷'Ra bi 'mai ja yá thandi ya ndá ne mi mañ'ú 'nara nc'uamba bi 'ñena:

⁵⁸—Nuje stá øhe xa mangu njaua: “Ma ga yø'ta nuna ra ndanija bi hyoca ya ja'i, pe rá hñupa ya stá 'ba'ma ma'na nú'a hingá nthoqui co yá 'ye ya ja'i.”

⁵⁹Pe nixi nú'u to'o mi mangu njabú himbi nthé yá noya.

⁶⁰Nu'bú ra danga ndá gá macja bi 'mai ne bi 'yambabi ra Jesu:

—¿Ha hinte guí thadi de nú'a gá øde bi hma de gue'e? ¿Ha gue majuani nú'a bi hma?

⁶¹Pe ra Jesu ni 'nara noya hinte bi dadi. Hangue ra danga ndá gá macja bi yopa 'yambi bi 'ñembi:

—¿Ha gue go gue'e grá Cristo rá T'u'i Ajuá nú'a xá nsunda xpá meñ'a'i pa gui ndá?

⁶²Nu'bú ra Jesu bi dadi ne bi 'ñena:

—Haha go gueque. Ne ma gui hyanthú Nú'a To'o bi e bi Nja'i da hñudi ja rá 'ñei Ajuá nú'a ja rá ts'edi. Nepú ma gui hyanthú da yopa menguiua ja ya guui.

⁶³Hangue nu mi 'yøde njabú ra danga ndá gá macja bi danga yá he ngue'a go gue'a 'nara seña gue pa gue'a ra Jesu xqui ñama'ñu de Ajuá. Nepú bi 'ñena:

—¿Pa te ga 'bephabya ma'ra to'o da e da mambabi? ⁶⁴Nu'ahú ya gá 'yøhú nú'a bi ma gue nuní ri 'ñet'a

Ajua. Xibya, ¿te guí beñhu de nú'a xa mani?

Ne gatho nú'u mi 'buhni bi 'ñena:

—Ri 'ñepi da tho.

⁶⁵ Nepu 'ra de gue'u bi mudi bi zots'i ra Jesu. Ne bi go'mbabi rá hmi ne xi mi na'mbi, ne bi 'yambabi'u bi 'ñembi:

—Nú'i grá badi, ¡xicjebya to'o bi nap'a'i!

Nehe ya gants'ahni mi faste mi na'mbabi.

Ra Pedro bi gonga ra Jesu

(Mt. 26:69-75; Lc. 22:56-62; Jn. 18:15-18, 25-29)

⁶⁶ Ha nura Pedro mi 'bu nja'ti ja ra patio. Nepu bi zohø 'nara nxutsi mrá 'bego ra danga nda gá macja, ne bi uat'a ja ra tsibi. ⁶⁷ Nepu bi hyandi gue mi 'bahni ra Pedro mri mpa'ti, xi bi nu'ti xá hño, nepu bi 'ñembabi:

—A, go gue'e nehe nguí 'ñoui ra Jesu me Nasare, ¿ha ngue ha?

⁶⁸ Pe ra Pedro bi ncøni ne bi 'ñena:

—Hina, nixi dí padi to'o'a, ne nixi dí padi nú'a guí ma.

Nepu bi bønri bá 'ba ja ra gosthi. Y nura ora'a bi mafi ra menja.

⁶⁹ Ha nú'a ra nxutsi bi yopa nu'ta ma'na'qui ra Pedro, nepu bi yopa 'ñemba nú'u ya ja'i mi 'bahni:

—Nuni ra 'ñohø go guehni 'na de nú'u mri 'ñoui ra Jesu.

⁷⁰ Ra ora'a ra Pedro bi yopa ncøni ma'na'qui. Ne 'mefa nú'u ya ja'i mi 'bahni bi 'ñembabi:

—Xi majuani go gue'e 'na de nú'u mri 'ñoui ra Jesu, ngue'a ne'i grá me Galilea ngue'a mfatho ora guí ña.

⁷¹ Nepu ra Pedro bi mudi bi ntsante ne bi jura bi 'ñena:

—Hindí padi to'o nú'a ra 'ñohø guí mañhu.

⁷² Y 'bestho ra ora'a bi mafi ra menja rá ño'qui. Nu'bú ra Pedro 'bestho bi beni de nú'a xqui xipabi ra Jesu gue xqui 'ñembi: “Ante rá yo hmafi ra menja, ya xcá cøngagui hñu'qui.” Nu'bú ra Pedro xi bi du rá mai ne bi nzoni.

15

Ra Jesu bi 'mai ja rá thandi ra Pilato

(Mt. 27:1-2, 11-14; Lc. 23:1-5; Jn. 18:28-38)

¹ Nurá hyax'a xi 'nitho ya nda gá macja ne ya ndaxjua nda ne ya xahnate de ra ley, ne gatho ra hmunts'a nda gá xodyo bi munts'i 'nadbú pa bi go 'nara cohi'u te da 'yøt'e co ra Jesu. Nepu bi dat'i'u bi zits'i bá ent'ua ja rá 'ye ra nda Pilato. ² Nu'bú ra nda Pilato bi 'yamba ra Jesu bi 'ñembi:

—¿Ha go gue'e grá Nda de ya xodyo?

Ha nura Jesu bi dadi:

—Haha, gue'a ngu nú'a xcá ma.

³ Ha nuya nda gá macja xi mi ñapabi'a. ⁴ Hangué ra Pilato bi yopa 'yambabi ne bi 'ñembi:

—¿Ha gue hinte guí thadi de gatho nú'a xcá 'yøde xa mañ'u?

⁵ Pe ra Jesu hinte bi dadi. Hangué ra Pilato xi bi 'yø.

Ra Jesu bi secuabi gue da tho

(Mt. 27:15-31; Lc. 23:13-25; Jn. 18:38-19:16)

⁶ Tat'a jeya ra Pilato mri nzai da hyegui 'nara 'yofadi pa nú'u ya pa de ra ngo, y nzantho mi hegui nú'a go da 'yadi nú'u ya ja'i mi 'yo ja ra ngo. ⁷ Ha xqui njot'a fadi 'raya ja'i ngue'a xqui 'ñøt'atuhni pa da 'yenga ya nda de ra hnini ne xqui nhyote'u. Y 'na de gue'u mrá thuhu ra Barraba. ⁸ Nu'bú bi munts'a ya ja'i habu mi hu ra Pilato pa da 'yadi da thøgue 'nara 'yofadi ngu yá nzai. ⁹ Nu'bú ra Pilato bi 'yambabi'u ne bi 'ñembi:

—¿Ha guí ne ga hec'a'ihu nuni t'embi ra Nda de ya xodyo?

¹⁰ Bi 'ñani njabu ra Pilato ngue'a mi padi gue co yá cue ya nda gá macja bi gu ra Jesu ne bi dapabi, ngue'a nu'a xi ya mi deni ndunthi ya ja'i. ¹¹ Pe nuya nda gá macja bi 'yu'ta ya ja'i pa bi 'yadi dra thegui

ra Barraba. ¹² Nu'bu nura Pilato bi yopa 'yamba ya ja'i ne bi 'ñembabi:

—Nu'bu, ¿te 'be guí adih_u ga ø'tua ra Jesu núni guí emf_u ra Nda de ya xodyo?

¹³ Nu'bu ya ja'i 'ra gá mafitho bi 'ñena:

—¡Dá 'bont'i pa ja da duni!

¹⁴ Nu'bu ra Pilato bi yopa 'yambabi' u ne bi 'ñembabi:

—¿Te ma ts'oqui xa 'yøt'ni?

Pe nuya ja'i ma'na xi mri mantho ne mi eñ'u:

—¡Dí ahe dra 'bont'i!

¹⁵ Nu'bu ra Pilato pa da pønga rá hmi co yá ja'i, bi hyegui ra Barraba, ne bi manda bri fet'a ra Jesu, nepu bi 'yent'ua ja yá 'ye yá soldado pa da zits'i ma da pont'a ja ra ponza.

¹⁶ Hangué ya soldado bi zixa ra Jesu ja ra patio de ra ts'utbi, y ja bi munts'ni gatho ya soldado.

¹⁷ Nepu nu'ú bi hyete ra Jesu co 'nara thenga he ngu nú'u he ya nda, ne bi met'a ya 'bini pa bi hoca 'nara corona, ne bi hñu'tsua ja rá ñaxu. ¹⁸ Ha mi ø'tua ra nt'eni'a ne mi zengua mi embabi:

—¡'Bui pa nzantho, nú'i ri t'equ'ei rá Nda'i ya xodyo!

¹⁹ Ne mi na'mbabi rá ñaxu co 'nara ts'ut'o ne mi tsots'i. Nepu mri ndandiñahmu pa mri ndane'u, 'ñena xi majuani mi numansu.

²⁰ Nepu mi uadi bi 'yø'tua ra nt'eni bi møcuabi ra thenga he, ne bi yo hyetuabi nú'u xi myá he. Nepu bi zits'i' u pa da pont'i.

Ra Jesu bri pont'i

(Mt. 27:32-44; Lc. 23:26-43; Jn. 19:17-27)

²¹ De mi bønga de ja ra hnini bi ntheu'u má 'ñu 'nara 'ñøhø xqui 'ñe ja ra mbonthi. Nura 'ñøhø'a mrá thuhu ra Simu mrá me Cirene ne go mrá dada ra Jandro ne ra Rufo. Ha nuya soldado bi japa nú'a ra 'ñøhø da ndudebi rá ponza ra Jesu.

²² De guehni bi ts'ixa ra Jesu ja 'nara luga rá thuhu Golgota nú'a rí

bøni da 'ñena Ñaxmadu. ²³ Nepu ya soldado bi umbahma ra vinu xqui nthants'ui ra mirra, pe nu'á himbi ne bi zi. ²⁴ Nepu nu'ú bi pont'a ja ra ponza. Nepu bi nhyegue 'ra 'na nú'u yá he, ne nu ma'na rá he bi ma ra taha to'o da daha.

²⁵ Ne ngu mi nzanga guto xudi nura ora bri pont'i'a. ²⁶ Nuyá nzai'u, da thøta 'nara t'ofø ja ra ponza de nú'a xa 'yø'ta nú'a ra ja'i pa hanja bi t'e'mbi bi tho. Hangué ja rá ponza ra Jesu bi thøte gue go ra Nda de ya xodyo. ²⁷ Nehe ja bri pont'ni mahyegui con gue'a yoho ya be, 'na ja rá 'ñei, nu ma'na ja rá ngaha. ²⁸ Hangué bi njabu ngu nú'a xqui t'ofø ja ra Maca T'ofø habu ena: “Nu'á bi thandi ngu 'nara daga 'yø't'ats'oqui.”

²⁹ Ha nuya ja'i nú'u mi thohni nu'araza mi xipa ra Jesu, ne mi bat'a yá ñaxu ne mi embi:

—¡Haha! ne gue nu'i gá ena gue ma guí yø'ta ra ndanija nepu rá hñupa gá ena gue xcá yopa 'ba'ma ma'na'qui, ³⁰ mpøhø sehe ne cai de nú'a ra pont'i xa.

³¹ Ne ya nda gá macja mi ø'ta buhlatho de ra Jesu mi 'ñémbi'u:

—Nuní mi ena gue mi pøhø ya ja'i, pe nubyá hingui tsa go da mpøhø sehe. ³² 'Bu xi majuani go guehni ra Cristo nú'a go rá Nda ya me Israel, dá gaibya de ra pont'i xa. Nu'bu ga hanthe da gai, nu'bu ha, ga camfrihu nú'a mi mani.

Ne nú'u xqui mpont'uini mahyegui mi ñama'ñu'u nehe de gue'a.

Ra Jesu bi du

(Mt. 27:45-56; Lc. 23:44-49; Jn. 19:28-30)

³³ Nepu ngu nde ma pa bi 'mexuui maxøgue ra ximhai, ne asta ngu nzanga hñu nde ja bi yopa hnequi ma'na'qui. ³⁴ Y nura ora'a, ra Jesu bi ña xi nts'edi ne bi 'ñena:

—Eloi, Eloi, ¿lama sabactani? —nú'a ri bōni da 'ñena: Ma Dada'i, ma Dada'i, ¿hanja xcá hyegaseheua?

³⁵ Ne 'raya ja'i mi 'bahni bi 'yøde nú'a mi ma, ne bi 'ñena:

—'Yøh_u, nuní ma'ta ndu ra bađi Elía.

³⁶ Nep_u 'nara 'ñøhø bi nest'ihi bi pobo 'nara esponja co ra ju'tsa vinu ne bi tøta ja 'nara ts'ut'o, ne bi umba ra Jesu pa da zut'i. Y nura 'ñøhø'a bi 'ñembabi ya ja'i:

—Ga tøm_h ga nu_h ua da zø ra Elía da ca'mi de ja ra pont'i.

³⁷ Nep_u ra Jesu bi dø 'nara hmafi xi nts'edi ne bi du. ³⁸ Y nura ora'a bi xø nú'a ra danga dutu mi naxa mbo ra ndanija pa mi juti nú'a hab_u ma'na xi xmá nsunda, ne bi xøgue mañ_a asta bi zønga nja'ti. ³⁹ Ha nú'a ra ndá gá soldado mi 'bahni guetb_u hab_u xqui 'bont'a ra Jesu bi hyanda xá hño hanja bi du'a, ne bi 'ñena:

—Xi majuañi go mi guehni rá T'ñ Ajuá.

⁴⁰ Ne mi 'bahni nehe 'raya 'behñ_a mi handatho de yab_u, 'ra de gue'ñ go mi gue'a ra Maria Magdalena, ne ra Salomé, ne ma'na ra Maria rá naná ra Jose ne ra Cobo nú'a mbatsi de nú'a ma'na ra Cobo. ⁴¹ Nú'ñ ya 'behñ_a'ñ xqui dena ra Jesu nú'b_u mbi 'b_u Galilea, ne go gue'ñ mi pēpi. Nehe mi 'bahni ndunthi ma'ra ya 'behñ_a nú'ñ xqui 'ñoui ra Jesu pa Jerusale.

Ra Jesu bi t'agui

(Mt. 27:57-61; Lc. 23:50-56; Jn. 19:38-42)

⁴² Nura pa'a bri pont'a ra Jesu, go mi 'nara pa dega nthoqui, ngue'a rá hyax'a go ra sabdo ra pa dega tsaya. ⁴³ Hangue 'bestho nura pa'a, ya mi ma da y_u ra hyadi, bi ma ra Jose nú'a mrá me Arimatea bá nu ra ndá Pilato, ne bi yat'i nsinque ra ntsu pa bi 'yapa nsequi da zucua rá ndo'yo ra Jesu de ja ra ponza pa da duts'i ma da 'yagui. Nú'a ra 'ñøhø'a mi ja rá nsu ne xi mrá

fađi ngue'a go mrá ndá nehe de ra hmunts'a ndá gá xodyo. Ne'a nehe mi tømtho ha'm_u da zøhø rá 'mehni Ajuá pa da nda. ⁴⁴ Pe ra Pilato mi hu rá m_ui gue hinxqui dutho, hangue nu'á bi zohna ra ndá gá soldado pa bi 'yambi ua ya xqui du. ⁴⁵ Y nu mi xipi gue ya xqui du, nu'b_u ra Pilato bi umba nsequi ra Jose da duts'i. ⁴⁶ Nu'b_u ra Jose bi danga 'nara hoga t'axa dutu. Nep_u bi zucua rá ndo'yo ra Jesu de ja ra ponza, ne bi mant'a ja nú'a ra dutu, ne bi duts'i ma bá agui ja 'nara nt'agui nú'a xqui se'ti ja 'nara medo. Nep_u bi got'i co 'nara danga xingdo. ⁴⁷ Y ra Maria Magdalena y ma'na ra Maria rá naná ra Jose bi hyandatho'ñ hab_u bi t'acuabi rá ndo'yo ra Jesu.

16

Ra Jesu bi yopa nte de ra du

(Mt. 28:1-10; Lc. 24:1-12; Jn. 20:1-10)

¹ Y de mi nde nú'a nsabdo, ya xqui thogui nú'a ra pa dega tsaya, ra Maria Magdalena ne ra Salomé ne nú'a ma'na ra Maria rá naná ra Jose bi danga 'raya hoga ñani pa xa go'tsuhma ja rá ndo'yo ra Jesu. ² Y nurá hyax'a ndomingo xi 'nitho nú'a ra madi pa de ra semana, bi ma'ñ pa da c'a'tsa ra nt'agui, ne bi zøñ'ñ pøxhyadi. ³ Ne de má 'ñu mri 'ñámbabi 'na ngu ma'na mi eñ'ñ:

—¿Ha hindi 'b_uhni 'b_u to'o da pants'a ra do pa da xogah_u ra gosthi nt'agui?

⁴ Pe nu mi zøni'ñ bi hyandi gue ya xqui t'ent'a nú'a ra danga do xqui jot'a ra gosthi nt'agui. ⁵ Nep_u nu'á bi yat'a mbo ra nt'agui ne bi hyanda 'nará enxe Ajuá mi hnequi ngu 'nara basja'i mi huhni ngue yá 'ñei'ñ, ne mi he 'nara t'axa he xi xmá ma. Nu'b_u nu'á xi bi ntsu. ⁶ Ha nura enxe bi 'ñembabi'ñ:

—Oguí tsuh_u. Nuga dí pađi gue guí hoñh_u ra Jesu me Nasare nú'a bri pont'i. Xi jaua hab_u bi 'bēgui,

pe ya jo'oua ngue'a ya xa yopa nte ma'na'qui. ⁷ Rí maha bá xipabihú ra Pedro ne nú'ú ma'ra yá nxadi gue nu'á ma da 'met'o pa Galilea, ne ja ma dí nthεuini'ú ngu bi xipi.

⁸ Nepú nú'ú ya 'behña bi bōni de guehni ja ra nt'agui bi ma hnest'ihí, ne asta mri huat'i co ra ntsu. Ne hinto bi xipabi nú'a xqui hyandi ngue'a xi mí 'ñouitho ra ntsu.

Ra Maria Magdalena bi hyanda ra Jesu xqui nangui de ra du
(Jn. 20:11-18)

⁹ Xudi'a ndomingo ya xqui yopa nte ra Jesu de ra du, go rá mēdi bi nthεui ra Maria Magdalena nú'a to'o xqui 'yembabi yoto ya ts'ondahi. ¹⁰ Nepú nura Maria bi ma bá c'a'tsa ya nxadi ne bi zūdi mí tu yá mui mí zoni, ne bi xipabi'ú gue ya xqui hyanda ra Jesu. ¹¹ Pe mí 'yøde ya nxadi bi mǎnga ra Maria Magdalena gue ra Jesu ya xqui yopa nte ne ya xqui nthεui, pe nu'ú himbi gamfri.

Ra Jesu bi ñaui yoho yá nxadi
(Lc. 24:13-35)

¹² Nepú 'mefa ra Jesu xqui mpata rá 'bai bá nthεui yoho yá nxadi nú'ú mri ma pa ja ra mbonthi. ¹³ Nepú nú'ú yoho ya nxadi bi dama mengui pa bá xipa nú'ú ma'ra gue nu'ú xqui nthεui ra Jesu. Pe nixi njabú himbi gamfri'ú.

Ra Jesu bi umba yá 'befi yá nxadi
(Mt. 28:16-20; Lc. 24:36-49; Jn. 20:19-23)

¹⁴ Nepú 'mefa ra Jesu bi zōni habú mí 'bui nú'ú 'ret'ama'ra yá nxadi ora mri ñuni'ú. Ne bi zui'ú ngue'a hinxqui gamfri bi nú'ú to'o xqui xipi gue nu'á ya xqui yopa nte ne xqui ñaui'ú. ¹⁵ Nepú bi 'ñembabi'ú:

—Rí maha ja gatho rá nguni ra ximhai bá xiphú gatho ya ja'i nuna ra mǎca noya. ¹⁶ Nu'a tó'o da gamfri ne da nxistehe da mpøhø, pe nu'a tó'o hinda gamfri hinda mpøhø, da 'mēdi pa nzantho. ¹⁷ Y

nu habú di 'bui ya gamfri, ma da 'yøt'e'ú nuya ya nt'udi: De ma thuhu da 'yenga thi ya ts'ondahi; ma da ña'ú ma'ra ya 'ra'yo hñaqui; ¹⁸ ne nu'bú da míhi 'nara qu'eña, o da zi 'nara 'ñethi nú'a hote, hinte da ja'ú; nu'ú da hñuxa yá 'yε ja ya da'thi ne da ñani.

Ra Jesu bi ma mahets'i
(Lc. 24:50-53)

¹⁹ Mí uadi bi ñaui yá nxadi ra Zidada Jesu, nu'á bi ts'ixa pa mahets'i, ne bá hudi'a ja rá 'ñei Ajua rá Dada. ²⁰ Ha nuyá nxadi bi nxani bi ma habaraza bi mǎnga ra mǎca noya. Ne ra Zidada Jesu nú'a xqui ma mahets'i go gue'a mí fats'i'ú mí øt'a ya dǎnga nt'udi pa njabú bi jamfri nú'a ra mǎca noya mí mǎñ'ú. Njabú gue'a.

NSAN LUCA RA MAÇA HOGA T'ØDE NÚ'A BI 'YOFO NSAN LUCA

Ya mudi noya bi 'yofu Nsan Luca

¹ Nu'i nda Teofilo, ya guí paði gue ndunthi to'o ya xa 'yofu de gatho nú'a te xa nja de guecjuua. ² Nú'a bi 'yofu'u ma mahyεgui ngu nú'a mąnga nú'u to'o mi 'ñoui ra Jesu desde ra mudi ne xa xicju de rá maça noya'a. ³ Hangue necagui dí ofo nehe de nú'a stá paði. Stá 'ñani xá hño desde ra mudi, ne dí ofo 'ramats'u. Stá beni xá hño ga ofo pa ga pεhn'abu, ⁴ pa njabu gui paði gue xi majuaní nú'a xa si'a'i.

'Nara εnxε bi ma de rá 'bui ra Xuua Xi'tsate

⁵ Ha nuya pa'u mrá nda ra Erode de ja ra hai Judea, ne ja nú'a ra hai'a mi 'buhni 'nara macja mrá thuhu ra Sacaría nú'a mi mpefi co ya macja nú'u myá thuhu ya Abías ngue'a nehe'a mrá Abías. Ha nurá 'behña ra Sacaría mrá thuhu ra Sabe nú'a xqui 'ñehe desde yá ja'i ndu ra macja nú'a mrá thuhu ra Aarón. ⁶ Nura Sacaría ne rá 'behña mi 'bui xá hño ja rá thandi Ajuá ne mi ø'tua gatho yá hmanda'a nú'u huts'i ja ra Maça T'ofu, ne himbi thimbabi'u ni 'nara ts'oqui. ⁷ Pe ni 'nara batsi hinxqui me'tsi'u ngue'a ra Sabe himi tsa da me'tsa ra batsi, ne ya xi myá daqu'ei'u.

⁸ Ha nura Sacaría co ma'ra yá mi-macjauí nú'u mi mpehui mahyεgui, bi dat'a ra pa da yat'a ja ra ndanija pa da xocambeni Ajuá. ⁹ Ne nu'á bi 'yøt'e ngu yá nzai pa da baði to'o da zo rá thuhu pa da yat'a mbo ra nija da tsat'a ra t'uts'i, y nura Sacaría go gue'a bi zo rá thuhu. ¹⁰ Ha nura ora mi tsat'a ra t'uts'i mbo ra nija, nura hmuntsja'i mbi 'ba thi de ra nija mi apabi Ajuá ngue'a mi gue'a

ra ora de ra nsadi. ¹¹ Ts'a mi tsat'a ra t'uts'i ra Sacaría, mi damfri bi hyanda 'nara εnxε mi 'bahni ja rá hyo ra ata habu t'exa ra njuspi ngue rá ngahá ra Sacaría. ¹² Ha nu mi hyandi gue mi 'bahni ra εnxε nixi mi paði te da 'yøt'e co ra ntsu. ¹³ Ha nura εnxε bi 'ñembabi'a:

—Sacaría, ogui tsu, ngue'a dá e ga xi'i gue nuri nsadi xuá 'yøde Ajuá. Nubyá, nuri 'behña ma da me'ts'a'i 'nari t'u, y nu'á ma gui hñu'mbabi rá thuhu dra Xuua. ¹⁴ Ne nu'i ma xi gui johya ndunthi de ri t'u, ne ndunthi ya ja'i ma da johya nu sta 'mui'a. ¹⁵ Ngue'a nu'á ma da nja rá nsu ja rá thandi Ajuá, y hinhya'mu ma da zi ra vinu gá obxi nixi ma'ra ya vinu, ne ante da 'mui ya di hanpa rá ts'edi ra Maça Ndañi. ¹⁶ Y nu'á ma da zofu ya me Israel pa ndunthi de gue'u da ñobri de yá ts'oqui ne da yopa xocambeni Ajuá ma'na'qui. ¹⁷ Ne nu'á go di gue'a ma da 'met'o de ra Zidada, nehe ma da t'umba rá ts'edi ngu nú'a bi t'umba ra baði Elía, pa da umba 'nara ts'ofu ya dada pa da yopa mahui yá t'u, ne da zofu ya ts'o'yøde gá ja'i pa da nhyoga'yøde'u. Ne nu'á ma da zo ya ja'i pa stí 'ñe ra Zidada da gamfri'u.

¹⁸ Ha nura Sacaría bi 'ñembabi ra εnxε:

—¿Hanja da za ga camfri de nú'a guí xicagui, gue nugui ne ma 'behña ya dyá daqu'ei'be?

¹⁹ Ha nura εnxε bi 'ñembabi:

—Nugui drá Grabie, duí 'bui ja rá thandi Ajuá pa dí pepabi, hangue nu'á xuá mεncagui pa e ga xi'a'i nuya ya hoga noya ja juadi dá xi'i. ²⁰ Hangue nubyá dí xi'i nehe, ma gui ngone, hinda za gui ña asta hinda 'mui ri t'u pa ja da za gui yopa ña ma'na'qui, ngue'a hinxcá camfrigui nú'a stá xi'a'i. Pe nu'á ma da njabu ngu nú'a stá xi'a'i, ne nú'u ya pa'u bi mąnga Ajuá, gue'a ra pa da njabu.

21 Ha nú'á ya ja'i mi 'bai thi mi tømtho da bonga ra Sacaría, ha nu'á xqui ya'a mbo ra ndanija, hangue nu'á himi pa te da beni. 22 Ha nu mi bonga ra Sacaría himi tsa da ñaui nú'á mi tøm'thi. Nu'bú nu'á bi batho gue nu'á xqui hyan-dua 'nará thedi Ajuá nuni mbo ra nija. Y nu'á mi ñaui ya ja'i pe dega señatho ngue'a xqui ngone.

23 Ha nu mi uadi nú'á ya pa de rá 'befi ra Sacaría ja ra ndanija, bi ma'a pa ja rá ngu. 24 Ne hints'u ya'a ya pa ra Sabe bi mudi bi nda'thi, y himbi bonga de ja rá ngu cut'a zana. Nu'á mi benga ja rá mfeni ne mi ena: 25 "Ajuá co rá nhy-oja'i xa 'yøtcagui njaua pa ya hinda nongagui ya ja'i."

'Nara enxé bi ma de rá 'bui ra zi Jesu

26 Ha de rá 'rato zana Ajuá bá yopa pehna ra enxé Grabie pa bá ehe ja ra t'uca hnini nú'á rá thuhu Nasare de ra hai Galilea, 27 pa bá c'a'tsa 'nara nxutsi mrá thuhu ra Maria. Nú'á ra nxutsi'a ya xqui t'adi pa da nthatui 'nara 'ñøhø mrá thuhu ra Jose nú'á xqui 'ñehe desde yá ja'i ndu ra ndá Davi. 28 Ha nura enxé bi yat'a ja rá ngu ra Maria ne bi zenjua bi 'ñembabi:

—Ajuá xa ma'a'i ne 'bui con gue'i, ne ma'na xa jap'a'i que gatho ma'ra ya 'behña!

29 Ha nu mi hyanda ra enxé'a ne mi 'yøde bi xipa nuya ya noya, ngu bi ntsu ne himbi badi te mri bonga nú'á bi xipi. 30 Ha nura enxé bi 'ñembabi:

—Maria, ogui tsu, ngue'a Ajuá xi ri ma'a'i ne xa huahn'a'i. 31 Ne nubyá ma gui nda'thi ma gui pe'tsa 'nari t'u, ne gui hñu'mbabi rá thuhu dra JESU. 32 Y nu'á ma da me'tsa 'nara danga nsu, ngue'a nu'á go di gue'a drá T'u Ajuá bí 'bu mahets'i. Y nu Ajuá go gue'a ma da hñuts'i dega ndá ja ra hnini Israel ngu bi ndá ra Davi nú'á 'na de yá xita maya'bu.

33 Ne nu'á ma da ndá ja ra hnini Israel pa nzantho, y hinhya'ma da ua rá hmanda.

34 Nu'bú ra Maria bi 'ñembabi ra enxé:

—¿Hanja da za da njabu gue nugui hinstá nthatho?

35 Ha nura enxé bi 'ñembabi:

—Ra Maça Ndahi da 'ñehe da za'a'i ne rá ts'edi Ajuá bí 'bui mahets'i da 'ñehe da gop'atho ngu 'nara guui. Hangue nu sta 'mui nú'á ra zi batsi go di gue'a drá maça T'u Ajuá. 36 Ne ri prima ra Sabe masque gui handi ya ra daqu'ei pe ma da me'tsa 'nará t'u nehe. Mi hma gue nu'á himi tsa da me'tsa ra batsi, pe nubyá ya øt'a 'rato zana da'thi. 37 Ngue'a pa Ajuá otho ni 'nara t'øt'e xá hñei pa gue'a.

38 Nepu ra Maria bi 'ñembabi ra enxé:

—Rá 'begogui Ajuá, dá 'yøt'a ngu xcá xicagui.

Mi uadi bi mangan ra Maria njabu, ra enxé bi ma 'bestho.

Ra Maria bi c'a'tsa ra Sabe

39 De nuya pa'u mi menga ra enxé, bi dama ma ra Maria ja 'nara hnini mbi ja ja ra t'øhø de ra hai Judea, 40 pa rí zonga ja rá ngu ra Sacaría. Y mi zøni bi yat'i bi zenjua ra Sabe. 41 Y nu mi 'yøde ra Sabe bi nzenjuate ra Maria, 'bestho ra ora'a bi 'ñanga ra batsi mbo rá mui ra Sabe, y ra Sabe bi hñanga ra Maça Ndahi. 42 Ne bi ña nts'edi ne bi 'ñemba ra Maria:

—Ajuá xa jap'a'i que gatho ma'ra ya 'behña, nehe xa japa ri batsi. 43 Nugui hindí 'ñepcagui e da zongagui rá nana ma Zidadahu. 44 Ngue'a nu ndá øde gá nzenjuate, numa batsi co ra johya bi dama 'ñani mbo ma mui. 45 Ajuá da jap'a'i ngue'a xcá camfri nú'á bi xi'a'i, ngue'a ma da njabu ngu nú'á xa xi'a'i.

46 Nepu bi 'ñena ra Maria:

Nugui xi drí xøcambeni ma zi Hmu con gatho ma mui,

47 ne xi ri johya ma coraso de nú'a
xa 'yøtcagui Ajuá ma Pøhøte.

48 Ngue'a nugui 'nará zi hyoya
'bægogui Ajuá, masque njabũ
pe nu'á xa huancagui.

Desde nubya ya ja'i ma da 'ñengagui
gue Ajuá xa japcagui.

49 Ajuá nú'a xi ja rá ts'edi xa 'yøtca
nuya ya danga t'øt'e,
y xi rá nsunda rá thuhu'a.

50 Nu'á nzantho ma da nja rá nth-
ecate pa gatho nú'u to'o da
'yøt'e'a.

51 Ne nu'á xa 'yøt'a ya danga 'b'efi co
rá danga ts'edi,
ne xa dapa gatho nú'u to'o mri 'ñexa
seh'e.

52 Ne xa hñacua yá nsu gatho nú'u
to'o xi mi ja yá danga nsu,
ne go xa gaxa ya zi hyoya.

53 Ne gatho nú'u to'o mi othobi, bi
t'umbabi,
ha nu'u tó'o mi jabi, bi 'ñiothobi.

54 Ne bi maça ra hnini Israel nú'u
p'epabi,
ne himbi pumfri da huequi'u.

55 Xa 'yøt'a njabũ ngu xqui ñá'tuabi
ndu ma dadahũ ra Abrá ne
gatho yá ja'i,
gue hinhya'mũ ma da pumfri da
huequi'u.

Gue'a gatho bi mąnga ra Maria.

56 Y ra Maria bi gohuini ra Sabe
ngu hñu nzaną ja rá ngu'a, ne 'm'efa
bi menga pa ja rá ngu.

Rá 'bui ra Xuua Xi'tsate

57 Nepũ bi zø ra pa bi 'mũ rá
t'u ra Sabe. 58 Ne nu'á gatho yá
'nangu ne nú'u mi ja te yá njauí bi
ma bá c'a'tsi pa bi johyauí ngue'a bi
'yøde'u gue Ajuá xi xqui jap'i'a pa bi
'mũ rá bątsi. 59 Ha nurá hñato ma
pa bi thu'tsua ra seña ja rá ndo'yo
ra bątsi ngu yá nzai'u, ne ja mi
'buhni ma'na'qui yá 'nangu ne nú'u
mi ja te yá njauí. Ne mi beni'u xa
hñu'mbabi dra Sacaría nehe ngu rá
thuhu rá dada. 60 Pe nurá nana
himbi ne, hangue bi 'ñena:

—Hina, hinga hu'mbabihũ
njabũ, ngue'a ma da thu'mbabi dra
Xuua.

61 Ne bi t'embabi ra Sabe:

—¿Hanja ma da thu'mbabi njabũ
gue ni 'nari ja'ihũ hingrá thuhu ra
Xuua?

62 Nepũ bi t'utua ra seña ra
Sacaría nda'a ra thuhu mi ne'a
da hñu'mbabi ra bątsi. 63 Nepũ
nu'á ngue'a xqui ngone hangue
bi 'yadi 'na xeni ra xithe, ne ja bi
'yofoni gue nura bątsi drá thuhu
ra Xuua. Y gatho ya ja'i xi bi 'yø
ngue'a bi hñu'mbabi njabũ. 64 Y
ra ora'a 'bestho bi za bi yopa ña
ra Sacaría, ne bi mudi bi xøcambeni
Ajuá. 65 Y gatho nú'u yá 'nangu xi bi
ntsu, ne gatho ja ya t'øhø de Judea
habũ mi 'bu ya ja'i bi 'ño ra 'bede
de nú'a xqui nja. 66 Ne gatho nú'u
to'o mi padi mi 'yo yá mfeni'u ne
mri 'ñámababi 'na ngu ma'na, ne mi
ena'u:

—¿Te ma nsu ma da t'umbabi
nú'a ra bątsi'a 'bu?

Mi mąnga njabũ'u ngue'a Ajuá
mi jap'i'a co rá ts'edi.

Ra Sacaría bi nsunda Ajuá

67 Nura Sacaría rá dada ra bątsi
mi hanpa rá ts'edi ra Maça Ndahi
bi mąnga 'raya noya ngu Ajuá bi
'ñutuabi da ma, ne bi 'ñena:

68 Xá nsunda Ajuá ma zi Hmuhũ
núju dyá me Israelhũ,
ngue'a nuya pabya ma da 'ñehe 'na
to'o da pøhøguihũ núju go rá
hniniguíhũ'a.

69 Nuya pabya ma dua p'encahũ
'nara Pøhøte nú'a xi ja rá
ts'edi.

Nu'á ma da 'ñehe desde yá ja'i ndu
ra nda Davi nú'a mrá 'b'ego
Ajuá.

70 Gue'a bi ñatcaguihũ Ajuá ngu
nú'a bi mąnga yá maça
'mehni'a desde maya'bu.

71 Bi ñatcahũ gue da ñangaguihũ de
ma ncontrahũ ne de gatho
nú'u to'o ri ątsaguihũ.

72 Nehe mi ma gue mi ma da me'tsua ra nthe cate ndu ma xitahu,
ne hinhya'mu mi ma da pumfri nú'a ra maca cohi xqui go-hui'u.

73 Guehna ra cohi bi 'yøt'a Ajuá co ndu ma dadahu ra Abrá,

74 gue mi ma da ñangaguihu de ma ncontrahu pa ga pepabihu'a nsinque 'nara ntsu,

75 ne ga 'yohu xá hño ne ga 'buhu xá nt'axi ja rá thandi'a gatho ya pa de ma tehu.

76 Y ra Sacaría bi 'ñemba rá batsi: Nu'i ma zi t'ui, go gue'i ma drá 'mehni'i Ajuá bí 'bu mahets'i, ngue'a go ma gui 'bet'o de ra Zidada pa gui hocua rá 'ñu'a.

77 Nu'i go ma gui zopabi rá hnini Ajuá pa da baði'u ra Pøhøte ne da mpøhø'u,

ne da zudi ra pumbate de yá ts'oqui.

78 Ngue'a Ajuá xa mescahu ra hmate ne ra nthe cate, hangué nu'a ma da mencahu 'nara hyats'i desde mahets'i pa go gue'a da yotca ma mfenihu,

79 nehe pa da yo'tua yá mfeni gatho nú'u 'bu ja ra 'bexuui ne nú'u rí ma ja ra 'ñu dega du.

Hangué nu'a ma da 'ñehe pa da yotcahu 'nara 'ñu xá hño pa grá 'buhu te rá 'ñenthø.

Nuna guehna bi mangua ra Sacaría.

80 Y nura zi Xuua 'yo mri te'a ne 'yo mi umba ra ts'edi ra Maca Ndahi. Ne bá 'bui ja ra mbonthi asta bi zø ra pa bi mudi bi zofø ya me Israel.

2

Rá 'bui ra Jesucristo

(Mt. 1:18-25)

¹ De nuya pa'u, nura dangá ndá Augusto Cesa bi manda da t'opabi yá thuhu gatho ya ja'i de maxøgue ra hai habu mrá ndá'a, pa da 'bede'u. ² Gue'bu mrá gobierhnu ra

Cirenio ja ra hai Siria nú'bu bi nja nuna ra mudi padre. ³ Gatho ya ja'i mi pe'tsi da menga ya yá hnini cada 'na habu myá mengu, pa da t'opabi yá thuhu'u. ⁴ Hangué ra Jose bi bønga de ja ra hnini Nasare de ra hai Galilea pa bi ma ja ra hnini Belé de ja ra hai Judea, ngue'a ja mrá menguni ndu ra ndá Davi, ha nura Jose ja xqui 'ñehni de ja yá ja'i ra Davi. ⁵ Bi ma ja ra hnini Belé pa da t'opabi yá thuhu'u, bi meui ra Maria nú'a xqui 'yadi pa da nthatui, ha nu'a ya mi da'thi de rá batsi. ⁶ Ha de mbi 'bui'u ja ra hnini Belé, bi zø ra pa da 'mui rá batsi ra Maria. ⁷ Ha de guehni bi 'mu rá mudi t'u, bi mant'i co yá 'mant'i, ne bi megui habu mi ja 'nara hñunga mbo'ni, ngue'a ya mi otho habu da t'umba ntsaya'u.

'Raya ma'yo bi c'a'tsa ra zi Jesu

⁸ Ne de guehni guetbu de ra hnini Belé mi 'buhni 'raya ma'yo ja ra mbonthi mi su yá deti dega xuui.

⁹ Nepu nu'u mi damfri bi hyandua 'nará enxé Ajuá, ne 'nara dangá hyats'i bi yot'a gatho rá nthets'i habu mi 'bui'u, y ra ora'a xi bi ntsu'u. ¹⁰ Pe nura enxé bi 'ñembabi'u:

—Oguí tsuhu, ngue'a drá 'ñehe ga xi'ahu 'raya hoga noya nú'u pa xi gui johyahu nu'ahu ne gatho ma'ra ya ja'i. ¹¹ Ngue'a nubya xa 'mui ja rá hnini ndu ra ndá Davi 'nara Pøhøte pa gue'ahu, y nú'a go gue'a ra Cristo ra zi Hmu bá 'behni pa da ndá. ¹² Y po má nseña gui tsuhu ra batsi xa 'bant'i co yá 'mant'i ne xa 'begui habu ja 'nara hñunga mbo'ni.

¹³ Y de mi uadi bi mangua njabu nura enxé'a, mi damfri'u bi hyanda ma'ra ya enxé de mahets'i mi hnequi mahyegui con gue'a, mri xøcambeni Ajuá ne mi eñ'u:

¹⁴ ¡Drá nsunda Ajuá bí 'bu mahets'i, ne dá 'mui co 'nara hoga'mui ya meximhai nú'u xa zutua rá hmate'a!

15 Nepu nu mi menga ya enxε pa mahets'i ya ma'yo bi mudi bi 'ñembabi 'na ngu ma'na:

—Maha Belé, ma ga c'a'tshu te xuá nja de guehni de nú'a xa xicaguihu rá enxε Ajuá.

16 Nepu nu'ú bi ma hnest'ihí, y bi zoni bi zudi'u ra Jose ne ra Maria co rá batsi nú'a mi 'beni ja 'nara hñunga mbo'ni. 17 Y nú'u ya ma'yo mi hyanda ra batsi, bi mudi bi mede gatho nú'a xqui xipabi ra enxε de gue'a. 18 Ha gatho nú'u bi 'yode xi bi 'yode de nú'a mi mañ'u. 19 Pe nura Maria xi mi pe'tstho ja mbo rá mfeni nuya ya noya pa da benthó. 20 Nepu nuya ma'yo bi mengui xi mri xocambeni Ajuá por gatho nú'a xqui 'yode ne xqui hyandi, gue'a nu'ú xqui zudi ngu nú'a xqui sipabi'u.

Ra zi Jesu bri dapa ja rá 'ye Ajuá

21 Ne rá hñato ma pa de xqui 'mu ra batsi, bi thu'tsua ra seña ja rá ndo'yo ngu yá nzai'u. Ne bi thu'mbabi ra JESU gue'a gue'a xqui xipabi ra enxε ra Maria desde ante da nda'thi de gue'a.

22 Y nu mi ua yá pa ra Maria bi nt'axqui pa da yopa yat'a ja ra nija ma'na'qui ngu xqui 'yofó ra Moise ja ra ley, nepu ra Jose ne ra Maria bi zixa ra zi batsi pa ja ra ndanija Jerusale pa dí dapabi ja rá 'ye Ajuá. 23 Bi 'yot'a njabu'u gue'a xqui t'ofó ja rá ley Ajuá gue gatho nú'u ya mudi batsi da 'múi ne 'bu dya ts'ant'u gue'u mahyoni da t'equé pa Ajuá. 24 Nehe bi ma'u ja ra ndanija pa bi hñá'tsuabi ra 'baha Ajuá, gue'a njabu ena ja rá ley Ajuá gue 'bu 'nara 'behñá da 'mu rá batsi, mahyoni da zixa yoho ya zi joñ'o o yoho ya zi domitsu pa ja dí hyopabini Ajuá dega 'baha.

25 De nuya pa'u, mi 'bu 'nara 'ñohó nuni Jerusale mrá thuhu ra Simiu. Nú'á xi mi 'yo xá hño ja rá thandi Ajuá, ne mi t'omi da hyanda ra Ñante nú'a to'o ma da ñani ya me

Israel, ne nurá Maça Ndahi Ajuá mi 'bui con gue'a. 26 Ne go gue'a xqui xipabi Ajuá gue hinda du asta hinda hyanda ra Cristo nú'a xqui má Ajuá ma dua pehni. 27 Nu'á xqui ma ja ra ndanija gue'a ra Maça Ndahi xqui tsits'i, y ra ora'a mi 'buhni mbo, bi yat'a ra Jose nehe co ra Maria mri zi ra zi t'uca Jesu pa e da 'yent'ua ja rá 'ye Ajuá ngu xqui manganá rá ley Ajuá. 28 Nepu de guehni ra Simiu bi zinga ra t'uca 'uene ne bi 'yents'a ja yá 'ye ne bi xocambeni Ajuá bi 'ñena:

29 Nu'i Ajuá ma Dada'i, ya da za gui tsixcagui de guecua, ya bi hñu ma mui gue'a ya stá handi xa njabu ngu nú'a gá xicagui.

30 Ya stá handi co ma da ra Pøhøte, 31 núna xcuá pehni pa da pøhø gatho ya ja'i.

32 Nuna go guehna ngu 'nara ñot'i pa da yo'tua yá mfeni gatho nú'u hingyá me Israel, y po rá guehna ma da nja rá nsu ri hñini Israel.

33 Ha nura Jose ne ra Maria rá naná ra Jesu mi 'yode nú'u ya noya mi manganá ra Simiu de ra t'uca 'uene, nú'ú xi bi 'yot'u. 34 Nepu nura Simiu bi 'yapa Ajuá da japi'u. Ne bi 'ñembabi ra Maria rá naná ra Jesu:

—Nuna 'uene xuá 'behni pa da pøhø ndunthi ya me Israel, pe ndunthi de gue'u ma da utsa ne da 'medi'u. 35 Y njabu po rá gue ri t'u ma da hnequi gatho nú'a beni ja yá mfeni cada 'nara ja'i. Y pa gue'i ma gui thogui 'nara dangá dumui gue'a ma da t'atsa'i ri t'u.

36 Ne mi 'bu 'nara 'behñá mrá thuhu ra Ana nú'a mi ñá co rá ts'edi rá Maça Ndahi Ajuá. Y nú'a ra 'behñá'a mrá t'ixu 'nara 'ñohó mrá thuhu ra Fanuel, xqui 'ñehe desde yá ja'i ndu ra Aser. Y nu'á ya xi mrá zi daqu'ei. Nú'bu xi mrá batsa nxutsitho bi nthati, ne nsøcta yoto njeya bi 'mahui rá dame. 37 Y ya mi øt'a goho'rate ma goho njeya

xqui mviuda. Nu'á himi pøni de ja ra nija, ngue'a nzantho mi pɛpabi Ajuá ma pa ra xuui, mri ayuna ne xi mi apabi Ajuá. ³⁸ Ora mi 'bɛhni ra Jose ne ra Maria co ra t'u'uene mbo ra ndanija, ra ora'a bi yut'a ra Ana nehe, ne bi umba njamadi Ajuá. Nepu bi madi bi xipabi de ra zi bɛtsi nú'u to'o gatho mi tøm'a ra Nante nú'a to'o da ñanga ra hnini Jerusale.

Ra zi Jesu bi menga ja ra hnini Nasare

³⁹ Nepu mi uadi ra Jose ne ra Maria bi 'yøt'a gatho ngu nú'a xqui manda ja rá ley Ajuá, bi menga pa ja yá hnini Nasare de ja ra hai Galilea. ⁴⁰ De guehni ra bɛtsi mri 'yo rá te, ne 'yo mri nja rá ts'edi, ne 'yo mri nja rá mfadi, y Ajuá mi japabi ndunthi'a.

Ra zi Jesu mi 'bɛhni ja ra ndanija

⁴¹ Tat'a jeya mi pa ra Jose ne ra Maria pa da nu ra ngo de ra pascua nuni Jerusale. ⁴² Y de mi juata 'ret'amayoho njeya ra Jesu, bi ma ri hñu'u pa Jerusale pa da nu ra ngo ngu myá nzai'u. ⁴³ Y nu mi ua ra ngo, bá penga ra Jose ne ra Maria, ha nura Jesu bá cohi de guehni Jerusale nsinque bi bá rá nana ne ra Jose. ⁴⁴ Nu'á mi hu yá mui gue mbra 'ñoui ma'ra ya ja'i nú'u bá pengüi ja ra ngo. Bi 'ño maxøgue 'na pa ra 'ñu, asta ja 'mefa bi 'ñani'u ra bɛtsi, bi 'ño bi 'yambabi nú'u mi ja te yá njau ne yá mpadi. ⁴⁵ Pe himbi zadi'u de guehni, hangue bi yopa mengui'u pa Jerusale pa dua honi.

⁴⁶ Nepu rá hñupa bi zadi mi 'bɛhni mbo ja ra ndanija mi huhni made-tho de ya xahnate de ra ley mi østho nú'a te mi mañ'u nepu nú'a mi ø'tua ya nt'ani'u. ⁴⁷ Gatho nú'u ya ja'i to'o mi øde nú'a mi mañ'a xi mri 'yø ngue'a xi mi ja rá mfadi'a ne mi thadi xá hño nú'u ya nt'ani mi tøm'tuabi nehe. ⁴⁸ Y nu mi hyanda rá nana ne ra Jose gue mi huhni co

ya xahnate de ra ley, himi padi te da beñ'u. Y nurá nana bi 'ñembabi:

—Ma zi t'u'i, ¿hanja xcá 'yøtcahe njabu? Nugui ne ri dada go dí hoñ'ahe co ndunthi ra dumui.

⁴⁹ Pe ra Jesu bi dadi ne bi 'ñembabi'u:

—¿Pa te gui jacju guí hon-gaguihu? ¿Ha hinguí pahu gue nugui mahyoni ga pɛpa rá 'bɛfi ma Dada?

⁵⁰ Pe nu'á nixi mi padi te mri bonga nú'u ya noya bi xipabi'u.

⁵¹ Nepu de guehni bi mɛui rá nana ne ra Jose bi menc'u pa ja ra hnini Nasare, ne nu'á bi sigui bi 'yøtua yá ts'ofu'u. Ha nurá nana mi pɛ'stho ja rá mfeni gatho nú'a te bi nja co rá t'u. ⁵² Y nura Jesu 'yo mri te rá mfadi ne rá ndangui, ne Ajuá xi bi hopa rá 'mua'a, ne ya ja'i nehe.

3

Ra Xuua Xi'tsate mi zofu ya ja'i ja ra mbonthi

(Mt. 3:1-12; Mr. 1:1-8; Jn. 1:19-28)

¹ De ya xqui nda 'ret'amacut'a njeya ra danga nda Tiberio Cesa nú'a mi 'bu Nroma ne mrá nda ja ndunthi ya hai de ra ximhai, nehe gue'bu mrá nda ra Poncio Pilato nuni ja ra hai Judea, nehe mrá nda ra Erode nuni ja ra hai Galilea, nehe mrá nda nurá cu ra Erode nú'a mrá thuhu ra Lipe nuni ja ra hai Iturea ne ja ra hai Tracomite, nehe mrá nda ra Lisania nuni ja ra hai Abilinia. ² Gue'bu myá danga nda gá macja ra Anás ne ra Caifá. Ha de nura jeya'a Ajuá bi umba ya noya ra Xuua nú'a mrá t'u ra Sacaría de mbi 'bu ja ra mbonthi, pa da zo ya ja'i. ³ Nu'bú ra Xuua bi ma gatho rá nthets'i ra dathe Jordá, ne mi embabi ya ja'i gue da ñobri de yá ts'oqui ne da nxistehe pa njabu Ajuá da pumbabi yá ts'oqui'u. ⁴ Nú'á njabu bi zofu ya ja'i gue da hñoqui'u ja yá mfeni pa nu sta zø ra zi Hmu da

gamfri'u, hangue bi njabu ngu nú'a xqui 'yofo ra badi Isaiá ja ra Mäca T'ofu nu habu ena:

Ma da nt'ode 'nara ja'i da ña nts'edi ja ra mbonthi ne ma da ñena:

“Hocuahü xá hño rá ñu ra zi Hmu, juanhü gathu ya ts'aca'ñu.

⁵ Gathu ya hñe dra hñu'tsi, ne dra tunga ya ndants'i, ne dra yot'a ya t'ohø,

ne dra juana ya nonts'a'ñu, ne da thoqui gathu habu hindi 'bui xá hño.

⁶ Y gathu ya ja'i da hyandi te xa 'yot'a Ajuá pa da mpøhø'u.”

⁷ Nepu mi pa ya ja'i mi c'a'tsa ra Xuua pa da xi'tsi'u, y nu'á mi embabi'u:

—¡Gyá ts'oja'ihu ngu ya zate qu'eña! ¿Ha gui hu ri muihu gue ngue'a xcá ehua ya xcá 'ba'tuahü rá cue Ajuá xa ñepu? ⁸ Mahyoni gui 'yohü xá hño pa da hnequi gue majuani xcá ñobrihu de ri ts'oquihu. Oxqui ma gui ñexhu gui ñeñhu: “Nuje ma dadahe ndu ra Abrá, hangue hinte ga jahe.” Ngue'a nugui dí xi'ahü gue Ajuá da za da japi da nja'i nuya ya do pa dyá t'u ra Abrá. ⁹ Dí xi'ahü gue 'bui guetbu Ajuá, ngu 'na to'o hä ra t'égui pa da zecua yá 'yu ya za. Gathu nú'u ya za hingui unga yá hoga fruta ma da ts'et'i ne da thø't'a ja ra tsibi. Njabu Ajuá ma da hyø't'ahü ja ra nidu 'bu hingui ñobrihu ne gui 'yohü xá hño.

¹⁰ Nepu nuya ja'i bi 'yamba ra Xuua ne bi ñembabi:

—Nu'bú ¿te mahyoni ga øthebya?

¹¹ Nu'bú ra Xuua bi ñembabi:

—Nu'a tó'o pe'tsa yoho yá pahni, dá umba 'na nú'a to'o othobi. Ha nu'a tó'o pe'tsa te da zi, mahyoni da ñohui nú'a to'o othobi.

¹² Nehe bi ma bá c'a'tsa ra Xuua 'raya ñatsa nguxboja. Nú'ú bi ma da nxistehe nehe, ne bi 'yambabi ra Xuua ne bi ñembabi:

—Xahnate, xi nuje, ¿te mahyoni ga øthe?

¹³ Ha nura Xuua bi ñembabi:

—Nu'a mahyoni gui 'yøthü, cobrahü ngu nú'a manga ra ley, ogui cøbahü yá boja ya ja'i.

¹⁴ Nehe 'raya soldado bi ñembabi ra Xuua:

—Xi nuje, ¿te mahyoni ga øthe?

Ha nura Xuua bi ñembabi:

—Oto gui pepabihu, ne ogui pihu ya ja'i co nú'a ra nsu xa t'a'ahü, nixi gui hyøxhu ra thai ya ja'i. Nu'a gui 'yøthü, johyahü co nú'a gui tahahu, ogui nehü ma'na.

¹⁵ Ha nuya ja'i himi padi te da beni de ra Xuua, ua go mi gue'a ra Cristo nú'a xqui hma da 'behni pa da nda, ua hina. ¹⁶ Nepu nura Xuua bi ñembabi'u:

—Nugui dí xi'ts'a'ihu co ra dehe, pe bra 'befa ma'na nú'a to'o ma da xi'ts'a'ihu co ra Mäca Nðahi ne asta ngu dí faspí co rá ts'edi. Nú'á ma'na ja rá ts'edi de guequi ne hini ñepcagui ngugui ga xo'tuabi yá nthasthi de yá zesthi. ¹⁷ Nu'á nja ngu 'nara mefi ya o ja rá 'ye ra pala pa da mica ra trigo, y nu stí uadi da miqui'a, da munts'i da me'tsi, ha nura paha da gat'a ja ra tsibi. Njabu nehe nú'a bra 'befa de guequi ma da munts'a nú'u di 'yo xá hño pa da 'mai con gue'a, ha nu'u hindi 'yo xá hño ma da hyø't'a ja ra tsibi.

¹⁸ Njabu ne co ma'ra ya hoga ts'ofu ra Xuua mi utua ya ja'i de ra mäca hoga t'ode. ¹⁹ Y nú'bú gue'bu bi zai'a ra nda Erode ngue'a xqui zimbabi rá 'behña rá cu nú'a mrá thuhu ra Lipe, ne xqui 'yø't'a ma'ra ya t'ø't'e xá nts'o. ²⁰ Pe nura Erode himbi ne bi ntsø'mi. Nu'a bi 'yø't'e, bi 'yø't'a ma'na ra t'ø't'e xi xá nts'o, bi ga ra Xuua ne bi got'a fadi.

Rá sistehe ra Jesu

(Mt. 3:13-17; Mr. 1:9-11)

²¹ Pe ante dra ju ra Xuua da jot'a fadi, bi ma ra Jesu habu mi xi'tsate'a pa da nxistehe'a nehe. Ne ts'a mi apabi Ajuá ra Jesu, bi xogui mahets'i, ²² y nurá Mäca Nðahi

Ajuá bá caji ngu 'nara domitsu bi zøhø ja gue'a. Ne bi nt'øde 'nara noya de mahets'i bi 'fiëna:

—Nu'i go gue'i ma hmāca T'u'i, xi dri jøhya de gue'i.

Yá mudi ja'i de ra Jesucristo

(Mt. 1:1-17)

²³ Ra Jesu mi pe'tsa ngu 'natema'ret'a njeya nu mi mūta rá 'bēfi. Ne mi t'ena gue nurá dada'a go mrá Jose. Ha nurá dada ra Jose mrá thuhu ra Elí, ²⁴ ha nurá dada ra Elí mrá thuhu ra Matat, ha nurá dada ra Matat mrá thuhu ra Leví, ha nurá dada ra Leví mrá thuhu ra Melqui, ha nurá dada ra Melqui mrá thuhu ra Jana, ha nurá dada ra Jana mrá thuhu ra Jose nehe, ²⁵ ha nurá dada nú'a ma'na ra Jose mrá thuhu ra Matatía, ha nurá dada ra Matatía mrá thuhu ra Amós, ha nurá dada ra Amós mrá thuhu ra Naum, ha nurá dada ra Naum mrá thuhu ra Esli, ha nurá dada ra Esli mrá thuhu ra Nagai, ²⁶ ha nurá dada ra Nagai mrá thuhu ra Maat, ha nurá dada ra Maat mrá thuhu ra Matatía nehe, ha nurá dada nú'a ma'na ra Matatía mrá thuhu ra Semei, ha nurá dada ra Semei mrá thuhu ra Jose nehe, ha nurá dada nú'a ma'na ra Jose mrá thuhu ra Judá, ²⁷ ha nurá dada ra Judá mrá thuhu ra Joana, ha nurá dada ra Joana mrá thuhu ra Resa, ha nurá dada ra Resa mrá thuhu ra Sorobabel, ha nurá dada ra Sorobabel mrá thuhu ra Salatiel, ha nurá dada ra Salatiel mrá thuhu ra Neri, ²⁸ ha nurá dada ra Neri mrá thuhu ra Melqui nehe, ha nurá dada nú'a ma'na ra Melqui mrá thuhu ra Adi, ha nurá dada ra Adi mrá thuhu ra Cosam, ha nurá dada ra Cosam mrá thuhu ra Elmodam, ha nurá dada ra Elmodam mrá thuhu ra Er, ²⁹ ha nurá dada ra Er mrá thuhu ra Josué, ha nurá dada ra Josué mrá thuhu ra Elieser, ha nurá dada ra Elieser mrá thuhu ra Jorim, ha nurá dada ra Jorim mrá thuhu ra Matat nehe, ³⁰ ha nurá

dada nú'a ma'na ra Matat mrá thuhu ra Leví nehe, ha nurá dada nú'a ma'na ra Leví mrá thuhu ra Simiu, ha nurá dada ra Simiu mrá thuhu ra Judá nehe, ha nurá dada nú'a ma'na ra Judá mrá thuhu ra Jose nehe, ha nurá dada nú'a ma'na ra Jose mrá thuhu ra Jonán, ha nurá dada ra Jonán mrá thuhu ra Eliaquim, ³¹ ha nurá dada ra Eliaquim mrá thuhu ra Melea, ha nurá dada ra Melea mrá thuhu ra Mainán, ha nurá dada ra Mainán mrá thuhu ra Matata, ha nurá dada ra Matata mrá thuhu ra Natán, ³² ha nurá dada ra Natán mrá thuhu ra Davi, ha nurá dada ra Davi mrá thuhu ra Isaí, ha nurá dada ra Isaí mrá thuhu ra Obed, ha nurá dada ra Obed mrá thuhu ra Boos, ha nurá dada ra Boos mrá thuhu ra Salmón, ha nurá dada ra Salmón mrá thuhu ra Naasón, ³³ ha nurá dada ra Naasón mrá thuhu ra Aminadab, ha nurá dada ra Aminadab mrá thuhu ra Aram, ha nurá dada ra Aram mrá thuhu ra Esrom, ha nurá dada ra Esrom mrá thuhu ra Fare, ha nurá dada ra Fare mrá thuhu ra Judá nehe, ³⁴ ha nurá dada nú'a ma'na ra Judá mrá thuhu ra Cobo, ha nurá dada ra Cobo mrá thuhu ra Isaac, ha nurá dada ra Isaac mrá thuhu ra Abrá, ha nurá dada ra Abrá mrá thuhu ra Taré, ha nurá dada ra Taré mrá thuhu ra Nacor, ³⁵ ha nurá dada ra Nacor mrá thuhu ra Serug, ha nurá dada ra Serug mrá thuhu ra Ragau, ha nurá dada ra Ragau mrá thuhu ra Peleg, ha nurá dada ra Peleg mrá thuhu ra Eber, ha nurá dada ra Eber mrá thuhu ra Sala, ³⁶ ha nurá dada ra Sala mrá thuhu ra Cainán, ha nurá dada ra Cainán mrá thuhu ra Arfaxad, ha nurá dada ra Arfaxad mrá thuhu ra Sem, ha nurá dada ra Sem mrá thuhu ra Noé, ha nurá dada ra Noé mrá thuhu ra Lamec, ³⁷ ha nurá dada ra Lamec mrá thuhu ra Matusale, ha nurá dada ra Matusale mrá thuhu ra Enoc, ha nurá dada ra Enoc mrá thuhu ra Jared, ha nurá dada ra

Jared mrá thuhu ra Maalaleel, ha nurá dada ra Maalaleel mrá thuhu ra Cainán nehe, ³⁸ ha nurá dada nú'a ma'na ra Cainán mrá thuhu ra Enós, ha nurá dada ra Enós mrá thuhu ra Set, ha nurá dada ra Set mrá thuhu ra Adá, ha nurá Dada ra Adá, go gue'a Ajuá bí 'b_u mahets'i, ngue'a go bi hyoqui'a.

4

Ra ts'ondáhi mi xaxa ra Jesu
(Mt. 4:1-11; Mr. 1:12-13)

¹ Mi uadi bi nxistehe ra Jesu bi ma de guehni ja ra dāthe Jordá mi hanpa rá ts'edi ra Māca Ndáhi. Nep_u ra Māca Ndáhi bi zits'i ja 'nara mbonthi. ² Ne ja bá 'b_uhni ñote ma pa. Y de guehni bi zø ra ts'ondáhi hab_u mi 'b_ui'a pa da xaxi pa xamā xa ts'ocuahmā rá mfeni'a. Ne nura Jesu hinte xqui zi de nú'u ñote ma pa'u, ja 'mefa bi z_u ra thuhu. ³ Nep_u de mi z_u ra thuhu'a, ra ts'ondáhi bi 'ñembabi:

—'B_u go gue'i rá T'u'i Ajuá, japabi xā da nthuhme nuna ra do.

⁴ Ha nura Jesu bi dādi ne bi 'ñembabi:

—Xa nt'ofu ja ra Māca T'ofu hab_u ena njaua: “Hingue hōnse po ra thuhme da za da 'm_u ra ja'i, gatho nú'a mā Ajuá go gue'a umba rá te ra ja'i.”

⁵ Nep_u de guehni ra ts'ondáhi bi zixa ra Jesu ja 'nara t'øhø xi xmá hñets'i pa bi 'ñutua gatho ya hnini de maxøgue ra ximhai, y 'bestho ra ora'a bi hnequi gatho ya hnini. ⁶ Y nura ts'ondáhi bi 'ñembi:

—Nugui da za ga 'ra'a gatho ra ts'edi ne gatho ra dānga nsu de nuya ya hnini, ngue'a go xa t'entc'a ma 'ye gathoy_u, y nugui da za ga umbabi to'o go ga nega. ⁷ Hōnse 'b_u gui ndandiñahmu ne gui nsundagui, gatho go da 'yo ri 'ye_y.

⁸ Pe nura Jesu bi dādi ne bi 'ñembabi:

—'Uegue de guequi, nu'i Satá. Ngue'a xa nt'ofu ja ra Māca T'ofu gue Ajuá ri Hmu go gue'a gui nsunda, ne hōnse'a gui pēpabi.

⁹ Nep_u de guehni ra ts'ondáhi bi zixa ra Jesu ja ra hnini Jerusale ne bi pø'tsa asta xi mañā ra ndānija ne bi 'ñembabi:

—'B_u go gue'i rá T'u'i Ajuá, 'yenga ra sagui pa rí ga'ti xa. ¹⁰ Cabo xa nt'ofu ja ra Māca T'ofu hab_u ena:

Ajuá dua pēhna yá enxē pa da su'a'i. ¹¹ Ne da mip'a ri 'ye pa njab_u hingui tsama'ñ_u ri ua nu xcrí tsønga ja ra hai.

¹² Nu'b_u ra Jesu bi dādi ne bi 'ñena:

—Nehe xa nt'ofu ja ra Māca T'ofu hab_u ena: “Oguí xaxa Ajuá ri Hmu pa gui 'ñena gue da max'i.”

¹³ Y nu mi uadi ra ts'ondáhi bi 'yøt'a gatho ngu nú'a xqui 'ye'mbi pa xa hyathmā ra Jesu, nu'a bi 'uegue de ra Jesu 'raya pa.

Ra Jesu bi futa rá 'befi nuni Galilea

(Mt. 4:12-17; Mr. 1:14-15)

¹⁴ De guehni ra Jesu bi menga pa ja rá hai Galilea mi hanpa rá ts'edi ra Māca Ndáhi, y bi 'ño rá 'bede'a ja gatho rá ngani nura hai'a. ¹⁵ Y nú'a mi cāt'a ja ya nija pa mi utuate, ne gatho ya ja'i mi e'tsua rá nsu'a.

Ra Jesu mi 'b_uhni Nasare

(Mt. 13:53-58; Mr. 6:1-6)

¹⁶ Nep_u nura Jesu bi ma pa Nasare nú'a ra hnini hab_u xqui nte'a. Y ra pa dega tsaya bi yut'a ja ra nija ngu mrá nzai'a, ne ja bi 'maini pa da hñe'ta ra Māca T'ofu. ¹⁷ Ne bi t'umbabi nú'a ra t'ofu xqui 'yofu ra badi Isaía, y de mi tangui'a bi hyonga nú'a ra xeni hab_u ena njaua:

¹⁸ Nurá Māca Ndáhi Ajuá 'b_ui con guequi, ngue'a Ajuá xa hñuxcagui pa e ga xipa ra hoga nt'øde nú'u ya hyoya,

ne xuá pɛncagui pa ga hu'mba yá mui nú'ɥ to'o tu yá mui,
 ne pa e ga pɔnga nú'ɥ to'o o nts'ahni de ja ra ts'oqui,
 ne pa ga japi da xo yá da ya goda,
 ne pa e ga ñanga nú'ɥ ri sufri de nú'a t'ø'tuabi,
 19 ne pa e ga mā gue nú'ɥ bya mapaya ya xa zø ra pa pa Ajuá da pøhø ya ja'i po rá hmäte.

20 Nepɥ mi uadi ra Jesu bi hñe'ta nuya ya noya, bi mants'a ra Māca T'ofu, ne bi umba nú'a ra maste de ra nija. Y bi hñudi'a, y gatho nú'ɥ xqui munts'ni ja ra nija xi mi nu'ti'a. 21 Nepɥ nu'a bi mudi bi zofu'ɥ ne bi ñembabi'ɥ:
 —Nubyá ya bi njabu ngu nú'a ja juadi dá he'ta ja ra Māca T'ofu.

22 Y gatho nú'ɥ mi 'buhni xi mri 'yø de nú'ɥ ya hoga noya mi mangua ra Jesu, ne xi mi ñamahño'ɥ de gue'a. Ne mi ñémbabi'ɥ 'na ngu ma'na:

—¡Conque go guehni rá t'ɥ ra Jose!

23 Nu'bú ra Jesu bi ñembabi'ɥ:

—Dí padi xá hño gue nu'ahú ma gui ñengaguihɥ: “Bu xi majuani grá medico, ñøthesɥ.” Y nehe ma gui ñengaguihɥ: “Yø'te nehe de guecua ja ma haihɥ ngu nú'a stá øhe xcá 'yø'ta Ncapernau.”

24 Ne de gue'a bi sigui bi ña ra Jesu bi ñembabi'ɥ:

—Xi majuani dí xi'ahɥ gue ni 'nará mɛhni Ajuá hingui hmadi de ja rá haisɥ. 25 Dí xi'ahɥ gue nuya pa'ɥ mi 'bui ra badi Elía mi 'bu ndunthi ya viuda nehe ja ra hnini de Israel. Y nuya pa'ɥ hinxqui 'uaj hñu nje'ya made, hangue xi xqui nja 'nara danga thuhu ja gatho nuna ra hai. 26 Pe nu Ajuá himbi mɛhna ra Elía pa da t'ini ja yá ngu nú'ɥ ya viuda mi 'bu ja ya hnini de Israel. Ajuá bi mɛhni'a ma'nambu ja rá ngu 'nara viuda nú'a mi 'bu ja ra t'uca hnini Sarepta gueta ra danga hnini Sidó. 27 Nehe de nuya pa'ɥ mi 'bui ra badi Eliseo, ndunthi ya me Israel mi hena ra lepra, pe ni

'na de gue'ɥ himbi ñani de nú'a ra hñeni'a, hønse ra Naamán nú'a mrá me Siria, nsøc'a go gue'a bi ñani de ra lepra mi tsadi.

28 Nu mi 'yøde nuya ya noya gatho nú'ɥ xqui munts'ni mbo ra nija bi bø yá cue'ɥ. 29 Ne bi 'mai'ɥ bi guca ra Jesu de ja yá hnini'ɥ, ne bi zits'i ja rá hyo ra hnini habu mi ja 'nara ma'ye, y de guehni mi nehma'ɥ xa føte pa rí ga'ti. 30 Pe nura Jesu bi 'rantho madetho de ra hmuntsja'i ne bi ma.

'Nara 'ñøhø mi pe'tsa 'nara ts'ondahi

(Mr. 1:21-28)

31 Nepɥ nura Jesu bi ma Ncapernau ma'na ra hnini de ra hai Galilea, ne ja bá xahnani ya ja'i nura pa dega tsaya. 32 Y gatho ya ja'i xi mri 'yø de nú'a mi udi'a ngue'a mi zote co 'raya noya xi mi pe'tsa ndunthi ra ts'edi.

33 Y nuni ja ra nija habu xqui munts'i'ɥ xqui zøhø 'nara 'ñøhø mi pe'tsa 'nara ts'ondahi. Nepɥ nu'a bi dø 'nara hmafi ne bi ña nts'edi bi 'ñena:

34 —Nu'i Jesu grá me Nasare, hyɛgaguiheua. ¿Hanja xcuá ehe pa hønse e gui juatcaguihe? Ngue'a nugui dí padi to'o'i, go gue'i rá Māca T'ɥ'i Ajuá.

35 Nura ora'a ra Jesu bi zai nú'a ra ts'ondahi ne bi ñembi:

—¡Co'ta ri ne, pøni de nuna ra 'ñøhø!

Nepɥ nura ts'ondahi bi foma nú'a ra 'ñøhø de ja yá thandi ya ja'i, nepɥ bi bonga ra ts'ondahi bi ma nsingue te bi 'yø'tuabi nú'a ra 'ñøhø'a. 36 Y gatho ya ja'i bi ntsu ne mri ñémbabi 'na ngu ma'na:

—¡Xi te ma ts'edi hani gue co nuyá noya ri 'bɛpa ya ts'ondahi da bøni, y nu'ú øte!

37 Y gatho rá nthets'i nú'a ra hai'a bi 'ño ra 'bede de nú'a bi 'yø'ta ra Jesu.

Ra Jesu bi 'yøthebi rá to ra Simu Pedro

(Mt. 8:14-15; Mr. 1:29-31)

³⁸ Nepu ra Jesu bi bøni de guehni ja ra nija ne bi ma ja rá ngu ra Simu. Ne mi 'benga rá to ra Simu xi mi umba ra nzø nts'edi. Nepu bri bantebi ra Jesu gue da nu nura da'thi'a. ³⁹ Nu'bú ra Jesu bi ma bá nu, bi ndoqui ne bi japa ra nzø da ntsaya. Y 'bestho ra ora'a bi tsayabi ra nzø, ne bi nanga nú'a ra 'bchña pa bi hyocui te da zi'ua.

Ra Jesu bi 'yøthe ndunthi ya da'thi
(Mt. 8:16-17; Mr. 1:32-34)

⁴⁰ Ngu bi yu ra hyadi nú'a ra pa'a, gatho to'o mi hena nu'araza ra hñeni bi ts'ixa habu mbi 'bu ra Jesu. Nepu nu'a mi huxa yá 'ye ja 'rama'na ya da'thi, y gatho mi ñani 'bestho. ⁴¹ Nehe ndunthi ya da'thi nú'u mi pe'tsa ya ts'ondahi mi embabi, ne asta mi mafi'ua mi ena:

—Nu'i go gue'i rá T'ua'i Ajuá.

Pe nura Jesu mi tsui nú'u ya ts'ondahi ne himi hopi da ña, ngue'a nu'ú mi padi gue go mi gue'a ra Cristo nú'a bá pehna Ajuá pa da nda.

Ra Jesu bi zofa ya ja'i nuni Galilea

(Mr. 1:35-39)

⁴² Rá hyax'a 'nitho ra Jesu bi bøni de ra hnini Ncapernau bi ma ja 'nara mbonthi habu hinto mi 'bui. Pe nuya ja'i xi bi 'ño bi hyoni'a asta xi bi zøni habu mi 'bui'a, ngue'a nu'ú himi ne da hyegui da ma'a. ⁴³ Pe nura Jesu bi 'ñembabi'ua:

—Mahyoni ga ma ga umba ra hoga nt'øde ma'ra ya hnini gue ya xa zø ra Nda de mahets'i pa da nda, ngue'a pa gue'a xuá 'bencagui pa ga e ga ma.

⁴⁴ Njabu mi 'yo ra Jesu ne mi cat'a ja ya nija nuni Galilea pa mi unga ra hoga nt'øde.

5

Bi ñuxa ya motsa co ya hua
(Mt. 4:18-22; Mr. 1:16-20)

¹ Nara pa ra Jesu mi 'bu ja rá hyo ra ndehe de Genesare, y nuni bi zøni ndunthi ya ja'i ne bi munts'i habu mi 'bui'a, asta mri ts'i'mi'a ngue'a nu'ú mi ne da 'yøtua rá noya Ajuá. ² Nepu nura Jesu bi hyanda yoho ya motsa gueta rá hyo ra ndehe hinto mi oni, ngue'a nú'u ya mehua mi cani xqui bøni de guehni pa da menga yá xit'a ja rá hyo ra ndehe. ³ Nepu nura Jesu bi yat'a ja 'na de nú'u ya motsa nú'a mra meti ra Simu, ne bi 'yapa ra mate ra Simu da 'yet'a ra motsa má ts'ua mbo ra dehe, ngue'a xi mi ts'i'ma ya ja'i. Y bi hñudi ra Jesu mbo ra motsa ne desde guehni bi yopa zofa ya ja'i. ⁴ Y de mi uadi bi zofa ya ja'i bi 'ñembabi ra Simu:

—'Yet'a ra motsa pa habu ma'na strá hñe ra dehe, ne ja gui cat'hani ri xit'ahu pa gui mpehuahu.

⁵ Ha nura Simu bi dadi ne bi 'ñembabi:

—Ma zi Xahnate'i, stá 'yoheua gatho ra xuui, stá mpehuage pe hinte stá juhe. Pe nubyá go guí xicje gue ga cathe ma xit'age ja ra dehe, ma ga cathe.

⁶ Ha nura Simu ne nú'u ma'ra mi oui mbo ra motsa bi gat'a yá xit'a mbo ra dehe, y mi hñai xi bá ñuts'i co ya hua asta bi madi bi ntunihma co yá hñu ya hua. ⁷ Nepu nu'ú bi 'ñutua ra seña nú'u ma'ra yá compa mbi o ja ma'na ra motsa pa e da mats'i. Y nu'ú bá ehe 'bestho ne bi ñu'tsa nú'u yoho ya motsa co ya hua, asta mi ne da yui ja ra dehe co yá hñu ya hua. ⁸ Y nu mi hyanda ra Simu njabu, bi ndandiñahmu ja rá ua ra Jesu ne bi 'ñembabi:

—Hiní 'ñepqui ga 'ñoui, ngue'a nugui 'nadrá 'yøt'ats'oqui.

⁹ Bi 'ñena njabu ngue'a ngu xi bi ntsu ngue'a bi gu ndunthi ya hua, ne gatho nú'u ma'ra mi oui mbo ra motsa ngu bi ntsu nehe'ua. ¹⁰ Ne

nú'ú ma'ra mri mfaxui ra Simu ja ra 'behua, go ra Cobo ne ra Xuua nú'ú yá t'ú ra Sebedeo, gatho ne'ú ngu xi bi ntsu. Pe nura Jesu bi 'ñembabi ra Simu:

—Ogui tsu, ngue'a desde nubya ma ga 'ra'a'i ma'na ri 'befi pa gui mpéhua dega ja'i.

¹¹ Nu'bú nu'ú bi 'yet'a yá motsa pa asta ja rá ñani ra ndehe ne ja bi zohni yá motsa con gatho yá mpéfi dega 'behua, nepu nu'ú bi dena ra Jesu bi meui.

Ra Jesu bi 'yøthe 'na mi hena ra lepra

(Mt. 8:1-4; Mr. 1:40-45)

¹² 'Nara pa mi 'yo ra Jesu ja 'nara hnini, ne ja mi 'buhni 'nara 'ñøhø mi hena ra lepra, ne xi mi tsi'ti. Y nu mi hyanda ra Jesu, bi ma bá tsudi ne bi ndandiñahmu ne asta bi megui rá hmi ja ra hai, ne bi 'ñembabi:

—Nú'i ri t'equ'e'i Ndada, 'bú gui nehma, da za gui 'yøthegui.

¹³ Nepu nura Jesu bi hñu'tsua rá 'ye, ne bi 'ñembabi:

—Haha, dí ne ga øthe'i. Y nubya ya xcá ñani.

Y nu mi uadi bi mangu njabu, 'bestho ra ora'a bi ñani de nú'a ra hñeni. ¹⁴ Ha nura Jesu bi hñu'mba ra hña gue hinto da xipabi de nú'a xqui 'yø'tuabi, ne bi 'ñembabi:

—Hønsé nu'a mahyoni gui 'yøt'e, rí ma bá 'ñudi ja ra macja pa da hyandi gue ya xcá ñani. Ne unga ri hña'ti ngu nú'a bi manda ra Moise, gue'a 'nara seña pa da hyanda ya ja'i gue ya xcá ñani.

¹⁵ Pe ma'na mri ntunga ra 'bede de nú'a mi øt'a ra Jesu, ne nzantho mi munts'a ya ja'i pa da 'yøde nú'a mi mañ'a ne pa da 'yøthebi yá hñeni.

¹⁶ Ha nura Jesu njat'a mi 'uesche habu mi jo'o ya ja'i pa mbi apabi Ajuá rá Dada.

Ra Jesu bi 'yøthe 'nara da'thi himi tsa da 'ñani

(Mt. 9:1-8; Mr. 2:1-12)

¹⁷ 'Nara pa ra Jesu mi xahna ya ja'i, ne mi huhni 'raya fariseo ne 'raya xahnate de ra ley xqui 'ñehe de Jerusale ne de habura ma'ra ya hnini de ra hai Judea ne de Galilea. Y ra Jesu mi hanpa rá ts'edi Ajuá pa mi øthe gatho ya da'thi.

¹⁸ Nepu bi zøhø 'raya 'ñøhø mri du 'nara da'thi xqui 'yents'a ja 'nara 'bebo. Nú'a ra da'thi'a himi tsa da 'ñani ngue'a mi tuda rá ndo'yo. Y nú'ú to'o mri du mi ne da cu'ta mbo ja ra ngu asta habu mi 'bu ra Jesu pa da 'yøthe'a. ¹⁹ Pe himbi zudi habu da yat'i'u ngue'a xi mi ja ra nts'i'mi. Hangué bi bøxa maña ra ngu, y bá heca 'na xeni ra techo pa bi za bi ca'ma ra da'thi co rá 'bebo pa habu mi 'bai ra Jesu mbo ra ngu madetho de ra mundo ja'i. ²⁰ Ha nu mi hyanda ra Jesu gue nu'ú mi ja yá jamfri, bi 'ñembabi ra da'thi:

—'Yøde, nuri ts'oqui ya stá pun'a'i.

²¹ Nepu nuya xahnate de ra ley ne ya fariseo nú'ú mi huhni bi 'ñense ja yá mfeni'u: “¿Hanja nuni ra 'ñøhø ri 'ñet'a Ajuá? Ngue'a jo'o ma'na to'o da unga ra pumbate de ya ts'oqui, hønsé Ajuá.”

²² Pe nura Jesu bi batua yá mfeni'u, hangué bi 'ñembabi:

—¿Hanja gui beñhu njabu?

²³ ¿Nda'a ma'na hinxá hñei ga embi, ri ts'oqui ya stá pun'a'i, o ga embi, nangui rí ma? ²⁴ Pe pa gui pahue Nú'a To'o bi e bi Nja'i ja rá ts'edi de guecua ja ra ximhai pa da unga ra pumbate de ya ts'oqui, ma ga øt'a njaua:

Nu'bú bi 'ñembabi ra da'thi:

—Nanguí, juxa ri 'bebo, rí ma ri ngu.

²⁵ Hangué 'bestho nú'a ra ora'a ra da'thi bi nangui ja yá thandi gatho nú'ú mi 'buhni, ne bi gaxa rá 'bebo ne bi ma rá ngu mri xøcambeni Ajuá. ²⁶ Y gatho ya ja'i xi mri 'yø de nú'a xqui nja y mri xøcambeni Ajuá'u. Ne xi mi tsu'u de nú'a xqui hyandi ne mi ena'u:

—Nubya stá hanth_u 'raya danga t'òt'e nú'a hinhya'm_u stá hanth_u xa nja.

Ra Jesu bi zofo ra Leví pa drá nxadi

(Mt. 9:9-13; Mr. 2:13-17)

²⁷ 'Mefa de gue'a ra Jesu bi b_oni ne bi hyanda 'nara nguxboja rá thuhu ra Leví mi hudi ja rá mexa. Nep_u bi 'ñembabi:

—Bá ehe, tengagui.

²⁸ Nu'bú ra Leví bi 'maj 'bestho ne bi zohni rá 'befi, ne bi d_ena ra Jesu bi meui.

²⁹ Ne 'mefa, ra Leví bi 'yò'tua 'nara danga ngo ra Jesu ja rá ngu, y bi zòhni ndunthi ma'ra ya nguxboja nehe, nehe bi zòhni ma'ra ya ja'i ne bi hñudi ja ra mexa mahyεgui con gue'u. ³⁰ Nep_u nuya fariseo ne 'raya xahnate de ra ley nú'u myá fariseo nehe, bi mudi bi ñama'ñu de yá nxadi ra Jesu ne bi 'ñembabi'u:

—¿Hanja grí ñuñhu ne grí ntsihu co nuy_u ya 'ñatsa nguxboja ne ma'ra ya 'yòt'ats'oqui?

³¹ Pe nura Jesu bi dadi ne bi 'ñembabi:

—Nu'u tó'o 'bui xá hño ne hindri hñeni, hingui hongra ra 'ñethi, pe nu'u tó'o ri hñeni ha, honi to'o da 'yòthe. ³² Nugui stuá ehe pa ga zofo ya 'yòt'ats'oqui pa da ñobri de yá ts'oqui, hingue stuá ehe pa ga zofo nú'u to'o beni gue 'bui xá hño ja rá thandi Ajuá.

Ra Jesu bi t'ambabi de ra ayuno

(Mt. 9:14-17; Mr. 2:18-22)

³³ Nep_u nu'ú bi 'yò'tua ma'na ra nt'ani ra Jesu ne bi 'ñembabi:

—¿Hanja ri ayuna ne ri ora ndunthi nú'u yá nxadi ra Xuua ne yá nxadi ya fariseo, ha nuri nxadigue nzantho ri ñuni ne tsithe?

³⁴ Nep_u nura Jesu bi dadi ne bi 'ñembabi'u:

—¿Ha gue da za gui japh_u da ayuna nú'u 'bu ja 'nara ngo dega nthati 'bu 'buhnitho ra navio con gue'u? Hina, hinda za. ³⁵ Pe ma da zò ra pa da ts'i'tsuabi ra navio,

ya hinda 'mai con gue'u, nu'bú ha, gue'bu ma da ayuna'u nehe.

³⁶ Nehe bi xipabi ma'na ra 'bede bi 'ñembabi:

—Ni 'nara ja'i hingui henga rá 'ra'yo he pa da mò'ta rá zεhe. Nu'bu to'o da 'yòt'a njabu, nu'bú da ts'onga rá 'ra'yo he, y nehe nura xεca 'ra'yo dutu hinda hogui xá hño ja nura zεhe. ³⁷ Nehe nixi hinto xit'a ra 'ra'yo vinu ja 'nara zεbota, ngue'a nura 'ra'yo vinu da fōca ra zεbota, y njabu da ts'oca ra bota y da mfanga ra vinu. ³⁸ Hanguε mahyoni da sit'a ra 'ra'yo vinu ja 'nara 'ra'yo bota pa njabu hinte da ja ra vinu nixi ra bota. ³⁹ Nu'a tó'o tsi nú'a ra vinu ya pe'tsa ya pa xa thoqui, hinda ne da zi ra 'ra'yo vinu, ngue'a ena gue ma'na xá cahi nú'a ya pe'tsa ya pa xa thoqui.

6

Ya nxadi bi doca ya ngaha gá trigo ra pa dega tsaya

(Mt. 12:1-8; Mr. 2:23-28)

¹ 'Nara pa dega tsaya ra Jesu mi 'ñoui yá nxadi bi 'ranga ja 'raya huahi hab_u xqui 'bot'a ra trigo. Ha nuyá nxadi mi tocua yá ngaha ne mi taqui mi tsi. ² Nep_u 'raya fariseo bi hyandi ne bi 'yambi bi 'ñembabi:

—¿Hanja guí øthu nú'a hingui ho da t'òt'e núbya ra pa dega tsaya?

³ Ha nura Jesu bi dadi ne bi 'ñembabi'u:

—¿Ha hincxá hñe'thu ja ra Maça T'ofu hab_u ma de nú'a bi 'yòt'a ndu ra Davi co ma'ra yá compa nú'bu mi z_u ra thuhu'u? ⁴ Ma gue nu'á bi yat'a ja rá nijá Ajuá pa bi hñaxa nú'u ya thuhme xqui thuxa ja rá thandi Ajuá, ne bi zi'a ne bi umbi bi zi gatho nú'u ma'ra yá compa mri 'ñoui. Ha nú'u ya thuhme'u hønse ya macja mri 'ñepi da zihma.

⁵ Nehe ra Jesu bi 'ñembabi'u:

—Nú'a To'o bi e bi Nja'i ha ra ts'edi pa da manda masque ra pa dega tsaya.

'Nara 'ñøhø xqui 'yot'a 'nará 'yε
(Mt. 12:9-14; Mr. 3:1-6)

⁶ Nepu ma'na ra pa dega tsaya ra Jesu bi yat'a ja ra nija ne bi mudi bi nxahnate. Ne mi 'buhni 'nara ts'onate xqui 'yot'a rá 'yε ra 'ñei.

⁷ Ha nuya xahnate de ra ley ne ya fariseo mi aca ra Jesu pa da hyandi ua da 'yøthe nú'a ra 'ñøhø ra pa dega tsaya, pa njabu xa za hanja xa ñapabi. ⁸ Pe nu'á bi batuatho yá mfeni'u, ne bi 'ñembabi nú'a ra 'ñøhø xqui 'yot'a rá 'yε:

—'Bai ne bá e gui 'ba madetho habu da hyant'a'i gatho.

Ha nú'a ra 'ñøhø 'bestho bi 'mai ne bi ma bá 'ba madetho habu bi za bi thandi xá hño. ⁹ Nepu nura Jesu bi 'ñembabi nú'u ya xahnate de ra ley ne ya fariseo:

—Ma ga ø't'a'ihu 'nara nt'ani: ¿Nda'a ja ra nsequi da t'øt'e ra pa dega tsaya, ra hñoja'i o ra nts'o'mui? ¿Ha gue da za da t'øthe 'nara da'thi o da thep'atho?

¹⁰ Nepu nu'á bi nu'ta gatho nú'u mi 'bahni ne bi 'ñembabi nú'a ra 'ñøhø:

—Tunga ri 'yε.

Y nú'a ra 'ñøhø bi tunga rá 'yε nú'a xqui 'yot'i, ne 'bestho ra ora'a bi ñani nú'a rá 'yε'a. ¹¹ Nepu ya fariseo ne ya xahnate de ra ley mi 'buhni xi bi bø yá cue ne bi mudi bi 'ñámbi 'na ngu ma'na te da za da 'yø'tua ra Jesu.

Ra Jesu bi huahna 'ret'amayoho yá apostol

(Mt. 10:1-4; Mr. 3:13-19)

¹² Ja nuya pa'u bi bøxa ra Jesu ja 'nara t'øhø pa bá apabi Ajuá rá Dada, y ja guehni bá ora'a gatho ra xuui. ¹³ Nepu rá hyax'a 'nitho bi zohna gatho yá nxadi, ne bi huahna 'ret'amayoho de gue'u pa bi hñuts'i dega apostol. ¹⁴ Ha nuya guehya yá thuhu'u: ra Simu nú'a bi thu'mbabi nehe ra Pedro; ne ra Andre rá cu ra Pedro; ra Cobo ne ra Xuua, ne ra Lipe ne ra Tolo, ¹⁵ ne ra Teo ne ra Toma, ne nú'a ma'na

ra Cobo rá t'u ra Alfeo; ne ma'na ra Simu nú'a xqui 'ñoui ya cananista; ¹⁶ ra Juda nú'a rá cu ra Cobo; ne ra Juda Iscariote nú'a to'o 'mefa bi da ra Jesu.

Ra Jesu mi xahna ndunthi ya ja'i
(Mt. 4:23-25)

¹⁷ Nepu nura Jesu bá cai de ja ra t'øhø bra 'ñoui nú'u 'ret'amayoho yá apostol, ne bi zøhø'u ja 'nara 'batha habu xqui munts'a ndunthi ma'ra yá nxadi ne ndunthi ya ja'i nú'u myá me Jerusale ne ma'ra ya hnini de ra hai Judea, ha nu ma'ra xqui 'ñehe de ra hnini Tiro ne de Sidó de ja rá hyo ra ndehe. Nuya ja'i'u bá ehe pa bi 'yøde nú'a mi mंगा ra Jesu ne pa bi 'yøthebi yá hñeni. ¹⁸ Ne mi embabi ya ts'ondahi nú'u to'o mi pe'tsi. ¹⁹ Y gatho ya ja'i xi mi nehma da danga ra Jesu, ngue'a nu'á co rá ts'edi mi haça gatho ya hñeni.

Nú'u to'o ri japa Ajuá ne nú'u to'o hini japi

(Mt. 5:1-12)

²⁰ Nepu nura Jesu bi hyanda yá nxadi ne bi 'ñembabi:

—Nú'ahu gyá hyoyahu, xa jap'a'ihu Ajuá ngue'a xa 'ra'ahu gatho ya japi nú'u ja habu ri manda'a.

²¹ Nú'ahu guí thohabya ra thuhu, xa jap'a'ihu Ajuá ngue'a hinte ma da 'bε't'ahu.

Nú'ahu guí tu ri muhabya, xa jap'a'ihu Ajuá, ngue'a ma da hñup'a ri muhabya pa xi gui johyahu.

²² Ajuá da jap'ahu nu stí utsa'ihu ya ja'i, ne nu stí 'yeñ'ahu co ya nt'utsate, ne stí zañ'a'ihu asta ni pa dí 'yø't'a ri thuhuhu, ngue'a nu'á ma da beni gue xá nts'o'ahu po rá ngue Nú'a To'o bi e bi Nja'i. ²³ Nú'u ya pa xcri thohu njabu, xi da johyahu ngue'a ma gui hñañhu 'nara thaha xi ra dangui nuni mahets'i. Nú'u ya ja'i ma da 'yø't'a'ihu njabu, njabu nehe bi 'yø't'a ndu yá xita co nú'u yá 'mehni Ajuá mi 'bái maya'bu.

24 Pe huecate nú'u to'o xi ri johyabya co ya hño de guecua ja ra ximhai, pe rá ngats'i ya hinda ma da johya co nuya hño pe'tsi.

25 Huecate nú'u to'o hingui tho ra thuhubya, ngue'a 'mefa ha, ma da tho ra thuhu.

Huecate nú'u to'o xi ri johyabya, ngue'a 'mefa ma xi da nzoni'u co ra dumai.

26 Huecate nú'u to'o xi t'e'tsua yá nsu masque hingui øt'e xá hño. Nu'u tó'o e'tsua yá nsu, njabu nehe bi 'yøt'a ndu yá xita'u co ya hyate badi maya'bu.

Mađi ri ncontrahu

(Mt. 5:38-48; 7:12)

27 Pe nú'ahu guí øcaguihu, dí xi'ahu gue guí mađi ri ncontrahu, ne 'yø'tuahü ra hño nú'u to'o ri utsa'ihu. 28 'Yaphu Ajuá da japi nú'u to'o tsañ'ahu, ne 'yaphu Ajuá pa nú'u to'o ñama'ñu de gue'ahu. 29 Ha nu'bu to'o da 'ra'ahu 'nara mpe'ti ja ri hmihü, umbahü ma'na lado ri hmihü pa da me't'ahu nehe, oguí nø'tuahü. Ha nu'bu to'o da hñan'a ri pat'ihu, pø ri pahnihu nehe, guí umfu da hñats'i. 30 Ha nu'bu to'o te da 'ya'a'ihu, umfu, o nu'bu da hñan'ahu 'nara t'øt'e dri metihu, oxqui hambabihu. 31 Nu'a guí nehü da 'yøt'ahu ya ja'i, 'yø'tuahü njabu nehe'u.

32 Nu'bu nu'ahu grí mađihu hønse to'o ri ma'a'ihu, hinte ri muui nú'a guí øthu, ngue'a asta ya ts'o'mui gá ja'i øt'a njabu nehe. 33 O nu'bu guí ø'tuahü ra hño, hønse nú'u to'o øt'ahu ra hño, nixi gue'a hinte ri muui nú'a guí øthu, ngue'a asta ya ts'o'mui gá ja'i øt'a njabu nehe. 34 Ha nu'bu guí hmiphü ri bojahu hønse nú'u to'o guí pahü da gu't'a'ihu, hinte ri muui nú'a guí øthu njabu, ngue'a asta nuya ts'o'mui gá ja'i øt'a njabu nehe, hmipabi yá mits'o'muiui nú'u to'o tø'mi'u da gu'tuabi. 35 Pe nu'ahü mađi ri ncontrahu, ne guí 'yø'tuahü ra hño, ne guí

hmihü nú'a dra mi'ahu nsinque guí tø'mhu dra jo'ts'ahu. Ngue'a 'bu guí øthu njabu, nu'bú ha, ma guí hñanga 'nari danga thahahu. Y njabu ha, grí hñaxhu Ajuá bí 'bui mahets'i, ngue'a nu'á ra hoja'i co ya ts'o'mui ne co nú'u otho yá jamadi. 36 Hangué nu'ahu pe'tsua hu ra nthecate gatho ya ja'i ngu øt'a Ajuá ra Dada.

Oguí 'yøhu ri miqu'eihu

(Mt. 7:1-5)

37 Oguí 'yøhu ri miqu'eihu de nú'a te øt'e, ngue'a Ajuá handatho nú'a te guí øthu nehe. Nixi oguí nønga ri miqu'eihu, ngue'a Ajuá go gue'a ma da hñap'ahu nguenda de gatho nú'a te guí øthu. Pumbabihu de nú'a øt'ahu ya ja'i, y Ajuá da pun'a'ihu nehe. 38 Ø'tuahü ra hño ri miqu'eihu, ne Ajuá da 'yøt'ahu ra hño nehe. Co nú'a ra t'eni xcá 'yembahu ma'ra, con gue'a ra t'eni ma da 'yen'ahu Ajuá nehe. Hangué nu'bu guí ø'tua ndunthi ya hño ri miqu'eihu, Ajuá ma da co'ts'ahu ma'na ndunthi.

39 Nepu nu'á bi xipabi'u 'nara 'bede ne bi 'ñembabi:

—¿Ha gue da za 'nara goda da guhna ma'na rá migodaui? ¿Ha gue hinda daguiui mahyegui?

40 Ne bi 'ñembabi nehe:

—Ni 'nara ja'i nú'a ja ri nxadi, ma'na di pađi que rá xahnate, pe nu sta uadi da nxadi xá hño, nu'bú ha, da nja rá mfađi ngu rá xahnate nehe.

41 ¿Hanja guí handua rá ts'oqui ri cu, nja ngu 'nara zi paxi o ja rá da'a, ne hanja hingo guí handa nú'a ra danga ts'oqui nja ngu 'nara xeca za o ja ri dague? 42 Ne ¿hanja da za guí 'ñembabi ri cu: “Hocagui ga hap'a ra paxi o ja ri da”, ne hanja hingo guí handa nú'a ra xeca za o ja ri dague? ¡Nu'i 'nagra yohmi! hñai 'met'o nú'a ra za o mbo ri da, pa njabu da za guí hyanda xá hño ne guí hñá'mba ra paxi o mbo rá da ri cu.

*Ya 'bai gá za faditho po yá fruta
(Mt. 7:17-20; 12:34-35)*

⁴³ Ni 'nara hoga 'bai gá za hingui tsa da unga ya ts'o fruta, nixi 'nara ts'o 'bai gá za hingui tsa da unga ya hoga fruta. ⁴⁴ Gatho ya 'bai gá za faditho po yá fruta, nda'a xá hño, y nda'a hingui ho. Ngue'a nura 'bai gá 'mini hingui tsa da unga ya igo, nixi ya cam'yo hingui tsa da unga ya obxi. ⁴⁵ Njabu nehe 'nara hoja'i nzantho øt'a nú'a xá hño, ngue'a nzantho benga ya hoga mfeni. Ha nura ts'o'mui gá ja'i nzantho øt'a nú'a hinxá hño, ngue'a ja rá mfeni nzantho beni xá nts'o. Njabu nehe nú'a ma, bí ehe de ja rá mfeni.

*Ra 'bede de yoho ya 'ñøhø bi hy-
oca 'ra 'nayá ngu
(Mt. 7:24-27)*

⁴⁶ ¿Hanja nzantho guí engaguihu: “Ma zi Hmu'ihe, ma zi Hmu'ihe”, ne hingui øthu nú'a dí xi'ahu? ⁴⁷ Nu'a tó'o da 'ñehe da 'yøde nú'a dí ma ne da 'yøt'e, ma ga xi'ahu to'o ri nhyecuau. ⁴⁸ Nu'a ri nhyecuau 'nara 'ñøhø nú'a bi xe'ta habu da hyocua rá ua rá ngu asta bi zudi ra medo, ne ja bi hyocni rá ngu. Ne nu mi 'ua ya da'ye ne bi zø ya nzøthe bi 'rani habu mi ja rá ngu, pe nú'a ra ngu'a himbi hyømi ngue'a xqui thocua rá ua ja ra medo. ⁴⁹ Pe nu'a tó'o da 'yøde nú'a dí ma ne hinda 'yøt'e nú'a dí 'bepabi, ri nhyecuau nú'a ra 'ñøhø bi tøta rá ngu maña ja ra haitho, himbi 'yacua rá ua mbo ra hai, y nu mi zøhø ya nzøthe co rá ts'edi bi hyøma nú'a ra ngu'a, y bi nhuati gatho.

7

*Ra Jesu bi 'yøthebi 'nará 'bego
'nara nda gá soldado me Nroma
(Mt. 8:5-13)*

¹ Mi uadi ra Jesu bi zofo ya ja'i bi yopa ma ma'na'qui pa ja ra hnini Ncapernau. ² De guehni mbi 'bu 'nara nda gá soldado me Nroma, mi 'bahuí 'nara ts'ant'u xi

mrá hmadi 'bego, y nu'á mi tsudi 'nara hñeni asta mi nedu. ³ Pe nu mi 'yøde nú'a ra nda gá soldado mi hma de ra Jesu, bi mehna 'raya nda me Israel pa da 'yapa ra mate da 'ñehe da 'yøthebi nú'a rá 'bego mri hñeni. ⁴ Ha nu mi zøni'u habu mi 'bui ra Jesu bi bantebi con gatho yá mui da meui'u ne bi 'ñembabi:

—Nú'a ra nda gá soldado bá pencahe ri 'ñepi gui fats'i, ⁵ ngue'a xi ri madi ndunthi ma ja'ihu y asta bi manda nehe bi thoga ma nijahu.

⁶ Hangué nura Jesu bi meui'u. Pe nu ya de mi ma da zønga ja ra ngu, nú'a ra nda gá soldado bi mehna 'rayá amigo ne bi 'ñembabi:

—Rí maha ua xipabihu ra Jesu njaua: Nú'i ri t'equ'eí Ndada, ya ogrí xuhña, ngue'a nugui hiní 'ñepcagui ngugui gui cat'a ja ma ngu. ⁷ Hangué nixi dá ne dá masebu pa ga tsi'a'i. Nu'a dí a'a'ibya, hønse gui ma gue da ñanga ma 'bego y dí camfri gue da ñani. ⁸ Dí camfri gue 'bestho da njabu ngu nú'a gui ma, ngue'a nugui dí 'bui nehe ja yá hmada ma nda, ne dí pe'tsa ma soldado nehe ja ma hmada. 'Bu ga embabi 'na de gue'u: “Rí ma”, nu'á da ma. Ha nu'bu ga embabi ma'na: “Bá ecua”, nu'á dua ehe. Ha nu'bu dí 'bepabi 'nara 'bëfi ma 'bego, nu'á da mëfi.

⁹ Ha nu mi 'yøde njabu ra Jesu xi bi 'yø nú'a bi manga nú'a ra nda gá soldado. Ne bi mpants'i ne bi xipa nú'a ra hmuntsja'i mri 'ñoui, ne bi 'ñembabi'u:

—Xi majuani ni 'nara menguaa Israel hinstá tsudi xi di ja rá jamfri ngu nú'a ra 'ñøhø'a masque hingrá me Israel.

¹⁰ Ha nu mi menga nú'u ya 'mehni ja rá ngu ra nda gá soldado, bi zudi nú'a ra 'bego ya xqui ñani.

*Ra Jesu bi japi bi yopa nte rá t'u
'nara viuda*

¹¹ 'Mëfa de gue'a ra Jesu mri ma ja 'nara hnini rá thuhu Nain ne mri 'ñoui yá nxadi ne ndunthi ma'ra

ya ja'i. ¹² Pe ante da zonga ja ra hnini bi hyandi mi pani 'nara 'behña mrá viuda xqui du rá 'ra t'ua y mri ma nt'agui y nehe mi pani con gue'a 'nara hmuntsja'i. ¹³ Y nu mi hyanda ra zi 'behña nura Jesu, xi bi huequi ne bi 'ñembabi:

—Oguí zoni.

¹⁴ Nepu bi dast'ia habu mi pa nú'u to'o mri du, ne bi hñuxa rá 'ye ja ra caha, y nú'u to'o mri du bi gohi bi 'mai. Ha nura Jesu bi 'ñembabi nú'a xqui du:

—Ts'unt'u, nugui dí xi'a'i: ¡Nangui!

¹⁵ Nepu nú'a xqui du bi nangui ne bi hñudi ne bi mudi bi ña. Y nura Jesu bi dapabi rá ñana. ¹⁶ Ha nu mi hyanda njabu gatho ya ja'i, xi bi ntsu'u, ne bi mudi bi nsunda Ajuá ne mi ena'u:

—'Nará danga 'mehni Ajuá xa zohø ja guecaguihu.

Nehe mi ena'u:

—Ajuá xuá mehni pa e da maxa rá hnini.

¹⁷ Y gatho ja ra hai Judea ne gatho ma'ra ya hnini nú'u mi ja ja rá nthets'i, bi fadi nú'a xqui 'yøt'a ra Jesu.

Ra Xuua Xi'tsate bi mehna yoho yá nxadi pa bá c'a'tsa ra Jesu

(Mt. 11:2-19)

¹⁸ Ha de mi ofadi ra Xuua, bi 'yøde de gatho nú'a xqui 'yøt'a ra Jesu ngue'a go xqui xipabi nuyá nxadi sehe'a. Nepu bi zohna yoho de gue'u ¹⁹ pa bi mehni pa dua ambabi ra Jesu ua xi majuani go mi gue'a ra Cristo xqui mehna Ajuá pa da nda, o mahyoni da dø'ma ma'na. ²⁰ Nu'bu nuyá 'mehni ra Xuua bi ma bá c'a'tsa ra Jesu ne bi 'ñembabi:

—Ra Xuua Xi'tsate bá pencaheua pa ga an'ahe ua xi go gue'i grá Cristo rá 'mehni'i Ajuá xcuá ehe pa gui nda, o mahyoni ga tømhe ma'na.

²¹ Y nura ora mi zonga yá 'mehni ra Xuua, ts'a ra ora'a ra Jesu mi

øthe ndunthi ya da'thi, ne mi enga ya ts'ondahi, ne mi øthe ndunthi ya goda nehe. ²² Hangue nu'á bi dadi ne bi 'ñembabi'u:

—Rí maha ne ua xipabihu ra Xuua nú'a ja juadi gá hyanthu ne gá 'yøhu. Xipabihu gue nuya goda xa yopa hyandi, nuya doua xa 'ño, ha nú'u hena ra lepra xa ñani, ha nuya gogu xa 'yøde, ha nú'u xqui du xa yopa nte, ha ya hyoya xa 'yøde ra maça noya nú'a ma de ra mpøhø. ²³ Nehe xipabihu gue xi njapi nú'a to'o hinda u rá mfeni de nú'a dí øt'e, dá gamfri ha gue Ajuá go xuá mencagui.

²⁴ Ha nu mi menga nú'u yá 'mehni ra Xuua, ra Jesu bi mudi bi 'yambabi ya ja'i de ra Xuua ne bi 'ñembabi:

—¿To'o gá ma uá hanthu ja ra mbonthi? ¿Ha gue uá hanthu 'nara ja'i mi otho rá ts'edi ngu ra xithi mri ndudetho ra ndahi? Hina ¿ngue ha?

²⁵ Nu'bu, ¿to'o uá hanthu? ¿Ha gue 'nara 'ñøhø mi he 'raya dutu xi mahotho? Hina, ngue'a guí pahu gue nuya 'ñøhø he ya dutu xi mahotho ne pe'tsa ndunthi ya hño, nu'á 'bu ja yá ngu ya nda. ²⁶ Nu'bu, ¿to'o uá hanthu? ¿Ha gue 'nará 'mehni Ajuá? Haha, majuani uá hanthu 'nará 'mehni Ajuá, pe hingue hønse gue'a rá 'befi'a. ²⁷ Nura Xuua go gue'a rá 'mehni Ajuá nú'a manga ja ra Maça T'ofu gue mi ma da 'ñehe ne ena njaua:

Dí pehna 'nama 'mehni pa da manga ra 'bet'o noya de gue'i,

pa da hyoc'a'i ri 'ñu.

²⁸ Nugui dí xi'ahu gue hinxa 'mu ma'na ra ja'i ma'na ra dangui rá nsu que ra Xuua Xi'tsate. Pe nu'a tó'o da yat'a ja rá hmanda Ajuá nuua ja ra ximhai ma'na ma da njapi que ra Xuua.

²⁹ Nu mi uadi bi manga ra Jesu njabu, nu'bu nú'u to'o xqui hñanga ra sistehe de ra Xuua, y asta 'raya 'ñatsa ngxboja nehe, gatho'u bi

ma gue nú'a øt'a Ajuá xá hño. ³⁰ Pe nuya fariseo ne ya xahnate de ra ley mi ε'sta ja yá xutha nú'a mi ne da 'yøt'a Ajuá con gue'u pa da pumba yá ts'oqui'u, hangue nixi hinxqui ne xqui hñanga ra sistehe nú'a mi øt'a ra Xuua. ³¹ Nepu nura Jesu bi 'ñembabi ya ja'i:

—¿To'o ga hyεcuaga nuya ya ja'i himbi ne bi gamfri ra Xuua ha nixi hingui ne da gamfrigui nehe? ³² Nuyá rí hñats'i nú'u ya bñtsi hudi ja ra tai 'ñeni ne ma'ta yá mibñtsiui ne embi: “Dá pe ma thæzahe, pe hingá neihu. Dá tuthe ya thuhu dega dumui, pe nixi gue'a hingá nzonihu.” ³³ Hangué nú'ahu gyá 'ñagamfrihu grí hñaxhu nú'u ya bñtsi'u ngue'a pa gue'ahu otho 'nara t'øt'e nú'a grí hohu. Ngue'a gá hyanthu ra Xuua bi zøhø, ne himi pa mi ñunga ja ya ngo ha nixi himi tsi ra vinu, hangue nu'ahu guí emfu gue mi pe'tsa ra ts'ondahi. ³⁴ Nepu de ra Xuua bi zøhø Nú'a To'o bi e bi Nja'i, xi ri ntsiui to'o ri ntsiui, ne xi ri ñungüi to'o ri ñungüi, pe nu'ahu guí emfu gue xi ra ts'o'yo ne ra tixfani ne ri ntsiui nú'u ya 'ñatsa nguxboja ne ma'ra ya ts'oja'i. ³⁵ Pe nugui dí xi'ahu gue nu'u tó'o pe'tsa ra hoga mfadi, go gue'u paði gue gatho xá hño nú'a øt'a Ajuá co rá danga mfadi'a.

Ra Jesu bi ñungüi 'nara fariseo rá thuhu ra Simu

³⁶ 'Na de ya fariseo bi zohna ra Jesu ja rá ngu pa da ñungüi. Nu'bú ra Jesu bi ma y mi zøni'a bi hñudi ja ra mexa. ³⁷ Y ja nú'a ra hnini'a mi 'buhni 'nara 'behña xi mrá 'yøt'ats'oqui, y nu mi baði gue xqui zøhni ra Jesu ja rá ngu nú'a ra fariseo pa ja da ñunini, bi ma bá c'a'tsi, ne bi hñaxa 'na ngu ra xito xqui thoqui de 'nara hoga t'axa do rá thuhu ra alabastro, mi po 'nara ñuni xi mi yuni xá cahi. ³⁸ Nura 'behña'a bi dast'a ja yá ua ra Jesu, bi nzoni ne bi xixa yá guida ja yá ua ra

Jesu, nepu bi o'tuabi co yá stá, nepu bi zøtsuabi, ne bi go'tsuabi nú'a ra hoga ñuni mi ha. ³⁹ Y mi hyanda nú'a ra fariseo xqui zohna ra Jesu ja rá ngu, bi bengá ja rá mfenise ne mi ena: “Bu xi majuani dra baði nuna ra 'ñøhø, nu'bú di pahma gue nuni ra 'behña tha'tua yá ua, guehni 'nara ts'o'behña.” ⁴⁰ Ha nura ora'a ra Jesu bi 'ñembabi nú'a ra fariseo:

—Nu'i nугue Simu, dí ne ga xi'a'i 'nara noya.

Ha nura fariseo bi 'ñembabi:
—Xicagui, ma Xahnate'i.

⁴¹ Nepu nura Jesu bi 'ñembabi:

—Mí 'bu yoho ya 'ñøhø mi tupa ra boja ma'na ra 'ñøhø to'o mi hmi ra boja, y 'na de gue'u mi tupabi cut'a nthebe ya t'axboja, ha nu ma'na mi tupabi made nthebe. ⁴² Ha nu'ú himi tsa da gu'tua rá boja nú'a to'o xqui mipabi. Hangué nú'a ra 'ñøhø mri hmi ra boja bi pumbabi'u, ya himbi cobrabi. Hangué nubyá xicagui, ¿to'o 'na de gue nú'u yoho ya 'ñøhø bri pumbabi yá thai ma'na ma da maði nú'a to'o mi hmi ra boja?

⁴³ Ha nura Simu bi daði ne bi 'ñena:

—Dí enga nú'a ra 'ñøhø ma'na mi tu ndunthi.

Y ra Jesu bi 'ñembabi:

—Majuani nú'a gá ma.

⁴⁴ Nepu ra Jesu bi hyanda nú'a ra 'behña ne bi 'ñembabi ra Simu:

—De dá tsøcua ja ri ngu hinxcá 'raca ni ts'u ra dehe pa ga xuca ma ua, pe ndi, hyanda nuna 'behña, bi xuga ma ua co yá guida, ne bi otcagui co yá stá. ⁴⁵ Nu'i hinxcá tsusqui, pe nuna ra 'behña hingui tsaya tsusca ma ua. ⁴⁶ Nu'i ni ra aceite hinxcá cosca ja ma ñaxu, pe nuna ra 'bente 'behña xa goscaqui ja ma ua 'nara ñuni yuni xi xá cahi. ⁴⁷ Hangué dí xi'a'ibya gue nuna ra 'behña ya xra pumbabi gatho nú'u yá ts'oqui xi ndunthi xqui 'yøt'e, y hangue por gue'a xi ja ndunthi rá

hmate. Pe nu'a tó'o xra pumba yá ts'oqui masque beni gue hints'u mi tu ndunthi, go gue'a otho ndunthi rá hmate.

⁴⁸ Nepu ra ora'a ra Jesu bi 'ñembabi nú'a ra 'behña:

—Ya stá pun'a'i gatho ri ts'oqui.

⁴⁹ Ha gatho nú'u ma'ra ya ja'i mi huhni bi mudi bi 'ñémse'u ne mi ena:

—¿Xi to'obyá nuna ra 'ñhø gue asta yá ts'oqui ya ja'i da za da pumbabi, ena?

⁵⁰ Ha nura Jesu bi 'ñembabi nura 'behña:

—Co nú'a ri jamfri gui pe'tsi ya xcá mpøhø, ha nubyá rí ma te rá 'ñenthø.

8

'Raya 'behña mi faxa ra Jesu

¹ Mefa de gue'a ra Jesu bá 'yo ja ndunthi ya danga hnini ne ja ndunthi ya t'uca hnini mi zofo ya ja'i ne mi xipabi'u ra hoga nt'øde gue ya xa zø ra Nda de mahets'i pa da nda. Ne mri 'ñoui nú'u 'ret'amayoho yá nxadi. ² Ne mri 'ñoui nehe 'raya 'behña nú'u xqui 'yøthebi yá hñeni ne ma'ra nú'u xqui 'yenba ya ts'ondahi. 'Na de gue'u mrá thuhu ra Maria Magdalena nú'a xqui t'enbabi yoto ya ts'ondahi. ³ Nehe mi 'ñoui ra Juana nú'a mrá 'behña 'nara 'ñhø mrá thuhu ra Chusa nú'a 'namrá danga maste ra nda Erode. Mri 'ñoui'u nehe ra Sana ne ma'ra ya 'behña nú'u mi faxa ra Jesu ne yá nxadi de nú'a mi tsupa yá ts'edi'u.

Ra 'bede de ra mot'i

(Mt. 13:1-9; Mr. 4:1-9)

⁴ Y ndunthi ya ja'i bi bøni de yá hnini pa da ma dua c'a'tsa ra Jesu. Y nu mi hyandi bi munts'a ndunthi ya ja'i bi mudi bi xipa 'nara 'bede ne bi 'ñembabi:

⁵ —'Nara pa 'nara mot'i bi ma ja rá huahi pa da mpot'i. Y nu mi xanga ya nda, 'ra bi zo ja ra 'ñu y bi 'rani ya ja'i bi net'i, ne bi zi

ya ts'int's'u. ⁶ Ha nu ma'ra bi zo ja ya 'bodo habu mi otho ndunthi ra hai. Y nu mi c'ont's'i bi 'yot'i 'bestho ngue'a mi otho ra xaha. ⁷ Ha nu ma'ra bi zo habu mi ja ya 'mini, ha nu mi c'ont's'i bi 'yot'i ngue'a bi xumi ya 'mini ne bi hñacua yá te.

⁸ Ha nu ma'ra bi zo habu xi xmá hño ra hai, ne nu mi hogui'u bi unga 'nara hoga sofo, ne cada 'nara 'bai bi unga asta 'na nthebe ya nda.

Y nu mi uadi bi mangan ra Jesu njabu, bi yopa ña nts'edi ne bi 'ñembabi ya ja'i:

—Nu'a tó'o ja rá t'øde pa da 'yøde, dá 'yøde núna dí ma.

Hanja ra Jesu bi zofo ya ja'i dega 'bede

(Mt. 13:10-17; Mr. 4:10-12)

⁹ Nepu nuyá nxadi bi 'yambabi ra Jesu te mri bonga nuna 'bede bi ma.

¹⁰ Ha nu'a bi datuabi'u bi 'ñembabi:

—Nu'ahu xa 'ra'ahu Ajuá ra hoga mfadi pa gui pahu nú'a hinxqui fadi ma'met'o de hanja ri manda'a. Pe nuyu ma'ra ya ja'i dí zofo co ya 'bede pa da hyandi pe hinda badi te 'be'a, y da 'yøde pe hinda zo yá mfeni te rí bøni.

Ra Jesu bi ma te rí bonga nura 'bede de ra mot'i

(Mt. 13:18-23; Mr. 4:13-20)

¹¹ Nuna 'bede ja juadi dá ma rí bøni da 'ñena gue nura nda gue'a ra maça noya. ¹² Ha nu'u ya nda bi zo ja ra 'ñu go gue'a nú'a to'o øde ra maça noya, ne da 'ñehe ra ts'ondahi da pu'tua rá mfeni pa hinda gamfri y njabu hinda za da mpøhø. ¹³ Ha nu'u ya nda bi zo ja ra 'bodo go gue'a nú'a to'o øde ra maça noya ne hani co 'nara johya ne 'ñena xi camfri, pe hingui camfri con gatho rá maí, hangue nu sta 'ñepa ya ts'othogui da 'uegue. ¹⁴ Ha nu'u ya nda bi zo ja ya 'mini go gue'a nú'a to'o øde ra maça noya, pe da mpumfri po rá ngue yá 'befi ne de nú'a te gatho pe'tsi, ne ngue'a di denda ya t'øt'e de ra ximhai, y

njabu da 'bedi nú'a xqui 'yøde, nja ngu nú'u ya nda himbi unga ra sofo. ¹⁵ Ha nu'u ya nda bi zo ja ra hoga hai go gue'a nú'a to'o øde ra maça noya ne da 'yøt'e con gatho rá mai ngu nú'a ri ho Ajuá, ne da zε rá jamfri, y go gue'a nja ngu nú'u ya nda bi unga ra hoga sofo.

Ra 'bede de ra ñot'i
(Mr. 4:21-25)

¹⁶ Ra Jesu bi mąnga ma'na ra 'bede ne bi 'ñena:

—Jo'o 'nara ja'i da tsøgue 'nara ñot'i ne da ye'mba 'nara caha o da hñuxa rí ga'ti de ra mfiđi pa hinda yot'i. Nu'a da 'yøt'e, da tsøgue ra ñot'i ne da tøte habu da tøte pa da yot'a gatho mbo ra ngu, ne pa njabu handa ya ja'i sta yut'i. ¹⁷ Njabu nehe gatho nú'a t'aguibya, 'nara pa ma da hnequi ja ra ñot'i, ne gatho nú'a hingui fađibya, 'nara pa ma da fađi.

¹⁸ Hangué jamasuhu pa gui 'yødehu xá hño nú'a dí xi'ahú, ngue'a nu'a tó'o pe'tsa rá mfađi ne da bađi da su, nu'a ma'na ma da t'umbabi ndunthi, pe nu'a tó'o hingui su rá mfađi, da pumfri nú'a ts'u pađi.

Rá nana ne yá cu ra Jesu
(Mt. 12:46-50; Mr. 3:31-35)

¹⁹ Nepu de mi xahna ya ja'i ra Jesu, bi zøhø rá nana ne yá cu, pe himbi za bi thogui pa habu mbi 'bui'a ngue'a xi xqui munts'ini ndunthi ya ja'i. ²⁰ Ne bi t'embabi ra Jesu:

—Bi zø ri nana ne ri cu y 'bahni thi bí tøp'a'i gui ñau 'na.

²¹ Pe nura Jesu bi dađi ne bi 'ñembabi:

—Nu'u tó'o øde ra maça noya ne da 'yøt'a nú'a ma, nú'u go gue'u ma nana ne ma cu.

Ra Jesu bi japi bi tsaya ra bunthi
(Mt. 8:23-27; Mr. 4:35-41)

²² 'Nara pa ra Jesu bi bøxa ja 'nara motsa co yá nxadi ne bi 'ñembabi'u:

—Maha pa ri'nandi ra ndehe.

Y bi ma'u. ²³ Y de mi pa ja ra ndehe bi zε ra t'aha ra Jesu ne bi 'ñaha. Y mi ðamfri'u bi nja 'nara ðanga bunthi ja ra ndehe, y bi mudi bi mo ra dehe ja ra motsa asta mi ne xa yui'u. ²⁴ Nepu nuyá nxadi bi ma bá a ra Jesu ne bi 'ñembabi:

—¡Ay, ma zi Xahnate'ihe, ya ma ga cuihu ja ra dehe!

Nu'bú ra Jesu 'bestho ra ora'a bi nangui ne bi zui ra bunthi ne ra dehe, y 'bestho bi ntsaya gatho. ²⁵ Nepu ra Jesu bi 'ñembabi yá nxadi:

—¿Te bi ja co ri jamfrihu?

Ha nu'u xi bi ntsu ne bi 'yø de nú'a bi 'yøt'a ra Jesu, ne mri 'ñembabi'u 'na ngu ma'na:

—¿Te ma ts'edi hani 'bu, gue asta ra bunthi ne ra dehe zofu, y nu'u øte?

Ra Jesu bi 'yemba ya ts'ondahi
'nara 'ñøhø me Gadara
(Mt. 8:28-34; Mr. 5:1-20)

²⁶ Nepu de gue'a bi 'rats'i de ra ndehe ne bi zønga ja 'nara hai ja rá hyo ra ndehe habu rá thuhu Gadara nú'a ri nhyanduitho ra hai Galilea. ²⁷ Ha nu mi gai ra Jesu de ja ra motsa, 'bestho 'nara 'ñøhø mrá menguni e bi zudi. Nú'a ra 'ñøhø'a ya mi øt'a ndunthi ya pa mi pe'tsa 'raya ts'ondahi, ne himi he ra dutu, nixi mi 'bui ja 'nara ngu ngue'a nzantho mi 'bui ja ya nt'agui. ²⁸ Y nu mi hyanda ra Jesu, bi e bi ndandiñahmu ja yá ua ne bi mafi nts'edi bi 'ñena:

—Nu'i Jesu, rá T'u'i Ajuá bí 'bu mahets'i, ¿hanja grí nhyøt'e con guequi? Dí bante'i gue oxqui ma gui 'yengagui de guecua.

²⁹ Bi mąnga njabu ngue'a ra Jesu ya mi fudi mri 'beɸabi ra ts'ondahi da bøni de nú'a ra 'ñøhø. Ndunthi ya 'mi'qui ra ts'ondahi xqui gu nú'a ra 'ñøhø ne mi øt'ua nú'a go mi ne. Ha nuya ja'i ora mi handa njabu, da gu ne da ðat'i co ya cadena ja yá ua ne ja yá 'ye, pe nu'a mi c'ucta nú'u ya cadena, y ra ts'ondahi mi japi da

bønga yabũ ja ya mbonthi. ³⁰ Ha ra Jesu bi 'yambabi nú'a ra 'ñøhø ne bi 'ñembabi:

—¿Te rá hu'i?

Nu'á bi dadi ne bi 'ñena:

—Drí ndunthihe.

Bi m̄anga njabũ ngue'a xi mi pe'tsa ndunthi ya ts'ondahi. ³¹ Ha nú'ũ ya ts'ondahi bi bantebi ra Jesu gue hinda mehna ja ra nidu. ³² Nu de guehni mi 'yoni 'na d̄anga taxo ya ts'udi mri ñuni ja ra t'øhø, hangue ya ts'ondahi bi bantebi ra Jesu gue da umba nsequi da ma da yat'a ja nuya ts'udi'ũ, y nu'á bi umba nsequi'ũ. ³³ Ra ora'a ya ts'ondahi bi bøni de nú'a ra 'ñøhø ne bi ma gá yat'a ja ya ts'udi, ne gatho ya ts'udi bi nest'ihi gá ma gá hñøt'a ja ra ndehe, ne bi jat'i'ũ.

³⁴ Y nu mi hyanda njabũ nú'ũ to'o mi taca ya ts'udi xi bi ntsu'ũ, ne bi ma hnest'ihi bá 'yonga ra 'bede ja ra hnini ne haburaza de nú'a te xqui nja. ³⁵ Y gatho ya ja'i bi ma da hyanda nú'a xqui nja. Y nu mi zønga habũ mi 'bũ ra Jesu, ja bi zuhni'ũ nú'a ra 'ñøhø mi pe'tsa ya ts'ondahi mi huhni ja yá ua ra Jesu, ya mi he yá dutu ne ya xi mi ja rá mfeni. Y gatho ya ja'i xi bi ntsu. ³⁶ Nepũ nú'ũ to'o xqui hyanda nú'a xqui nja bi xipabi'ũ hanja xqui 'bui xá hño nú'a ra 'ñøhø'a. ³⁷ Y nu mi badi njabũ gatho ya me Gadara bi bantebi ra Jesu da bøni de guehni ngue'a xi xqui ntsu'ũ. Hangue nura Jesu bi yopa bøxa ja ra motsa ne bi ma de guehni. ³⁸ Nepũ nú'a ra 'ñøhø xqui t'emba ya ts'ondahi bi bantebi xa meuihm̄a ra Jesu, pe ra Jesu bi 'ñembabi:

³⁹ —Hina, hinga tsix'a'i, cohiua, pengui rí ma ri ngu, ne xipabi ya ja'i nú'a xa 'yøt'a'i Ajuá.

Hangue nu'á bi mengui ne bi m̄adi bi metuabi ya ja'i ja gatho nú'a ra hnini de nú'a xqui 'yøt'ua ra Jesu.

Bi ñani rá t'ixu ra Jairo, nehe bi ñani nú'a ra 'behña bi d̄amba rá he ra Jesu

(Mt. 9:18-26; Mr. 5:21-43)

⁴⁰ Nu mi yopa menga ra Jesu pa ri'nandi ra ndehe, ya ja'i xi bi johya mi hyandi'a, ngue'a nu'ũ mi tømtho'a. ⁴¹ Nepũ bi zøhni 'nara 'ñøhø mrá thuhu ra Jairo mrá nda de ra nija de guehni. Ne bi ndandiñahmu ja yá ua ra Jesu ne bi bantebi gue da meui pa ja rá ngu, ⁴² ngue'a mi nedu rá t'ixu. Hønse gue'a mrá t'ixu'a, ne mi pe'tsa 'ret'amayoho njeya. Hangue ra Jesu bi meui, y nu mi ma, bi d̄ena ndunthi ya ja'i asta mri ts'i'mi'a.

⁴³ Y ja nura hmuntsja'i'a mi pani nehe 'nara 'behña ya mi pe'tsa 'ret'amayoho njeya mi xo'tua ya ji, y ya xqui degue gatho nú'a mi pe'tsi pa mri 'ñøthehma, pe hinxqui za to xqui 'yøthe'a. ⁴⁴ Nura 'behña'a gá yũ ja rá x̄utha ra Jesu pa bi d̄amba rá ñani rá he. Y nura ora'a 'bestho bi ñani, y ya himbi sigui bi xo'tua ya ji.

⁴⁵ Nepũ nura Jesu bi 'ñani ne bi 'ñena:

—¿To'o nú'a bi d̄anga ma he?

Gatho ya ja'i bi dadi bi 'ñena:

—Hinto xa d̄añ'a'i.

Ha nura Pedro ne nú'ũ ma'ra yá minxadiui bi 'ñembabi ra Jesu:

—Ma zi Xahnate'ihe, guí handi gue ndunthi ya ja'i ri ts'ip'a'i ne ent'a'i, ha guí ena gue to'o bi d̄añ'a'i.

⁴⁶ Ha nura Jesu bi 'ñena:

—Dí padi bri thungagui, ngue'a dá tsa dá øthe 'nara ja'i co ma ts'edi.

⁴⁷ Nu mi hyanda nú'a ra 'behña gue ra Jesu xqui batho gue xqui th̄amba rá he, nu'bú nu'á bá ehe bi ndandiñahmu ja yá ua'a, ne asta mri huat'i co ra ntsu. Ne de ja yá thandi nuya ja'i bi m̄a pa te xqui d̄ani'a, ne bi m̄a gue ora mi d̄amba rá ñani rá he, ra ora'a bi tsayabi nú'a ra hñeni mi tsudi.

48 Nu'bu nura Jesu bi 'ñembabi nú'a ra 'behña:

—Ma zi t'ixu'i, co ri jamfri xcá ñani. Y nubyá rí ma te rá 'ñentho.

49 Y de mi ña ra Jesu, bi zohò 'nara 'mehni xqui 'ñe ja rá ngu ra Jairo nú'a mrá nda ja ra nija, ne bi 'ñembabi:

—Ri t'ixu ya bi du, ya oguí xuhña ra Xahnate.

50 Y nu mi 'yòde njabu ra Jesu bi 'ñembabi ra Jairo:

—Oguí tu ri mui, hõnse gui camfrigui y nuri t'ixu ma ga da'a'i di 'bui xá hño.

51-53 Y nu mi zoni'u ja rá ngu ra Jairo, ndunthi ya ja'i ya xqui munts'ini mi zoni ne mri mantho ngue'a xqui du ra nxutsi. Pe nura Jesu bi 'ñembabi'u:

—Oguí zoñhu, ngue'a nura nxutsi hinxa du, ahatho.

Pe nu'ú himbi gamfri nú'a bi mangan ra Jesu, bi nthetho. Nepu ra Jesu himbi hoga ma'ra to'o bi yat'iuu habu mi 'benga ra nxutsi, hõnse ra Pedro ne ra Cobo ne ra Xuua ne rá dada nú'a ra nxutsi ne rá nana, go gue'u bi hopi bi yat'i.

54 Nepu nura Jesu bi mipa 'nará 'ye nú'a ra nxutsi ne bi 'ñembabi nts'edi:

—Zi nxutsi, nangui.

55 Y 'bestho ra ora'a nú'a ra nxutsi bi yopa nte ne bi nangui. Nepu ra Jesu bi manda gue da t'umbabi te da zi. 56 Ha nurá dada rá nana xi bi 'yò, y ra Jesu bi hñu'mba ra hña gue hinto da xipi de nú'a xqui nja.

9

Ra Jesu bi mehna nú'u 'ret'amayoho yá nxadi

(Mt. 10:5-15; Mr. 6:7-13)

1 Ra Jesu bi munts'a nú'u 'ret'amayoho yá nxadi pa bi umba ra ts'edi pa da 'yemba nu'araza ra ts'ondahi nuya ja'i, ne da 'yòthebi yá hñeni. 2 De guehni bi mehni'u pa da 'yòthe gatho ya da'thi ne da mangan ra hoga nt'òde gue ya bi zò

ra Nda de mahets'i pa da nda. 3 Ne bi 'ñembabi'u:

—Ote xqui haxhu pa ja ra 'ñu, oxqui haxhu ri bordohu, nixi 'nara buxa, nixi nú'a te gui tsihu, nixi ra boja, nixi ri mponga dutuhu. 4 Y nu'a ra ngu habu da t'a'ahu ntsaya, ja gui 'buhuni asta nú'a ra pa'a gui yopa ja ri 'ñuhu. 5 Y nu'a ra hnini habu hinda ne da t'a'ahu ntsaya, pòñhu de guehni, ne huathu ra hai nú'a di tu ri uahu, y nú'a gue'a 'nara seña gue ya hingo gui thadihu de yá ts'oqui'u.

6 Y mi uadi bi xipa ra Jesu te da 'yòt'e'u, bi nxani'u bi ma haburaza ya hnini, bi mangan ra hoga nt'òde y mi øthebi yá hñeni ya ja'i haburaza mi ts'òñ'u.

Ra Xuua Xi'tsate bi thecua rá ñaxu

(Mt. 14:1-12; Mr. 6:14-29)

7 Ra nda Erode bi zo rá gu nú'a mi øt'a ra Jesu, ne himi padi te da beni'a, ngue'a 'rama'na'ño mi mangan ya ja'i. 'Ra mi ena gue mi gue'a ra Xuua Xi'tsate xqui yopa nte de ra du, 8 ha nu ma'ra mi ena gue mi gue'a ra badi Elía xqui yopa nte ma'na'qui, ha nu ma'ra mi ena gue mi gue'a 'na de gue nú'u ma'ra yá 'mehni Ajuu mi 'bu maya'bu xqui yopa nte de ra du. 9 Y nura nda Erode bi 'ñena:

—Conque go nucse dá manda bi thecua rá ñaxu ra Xuua. Nu'bu çto'o nú'a xi ja ndunthi rá 'bede?

Y ra nda Erode xi mi ne da hyandi'a.

Ra Jesu bi 'uinga thogui cut'a 'mo ya ja'i

(Mt. 14:13-21; Mr. 6:30-44; Jn. 6:1-14)

10 Nu mi menga yá nxadi ra Jesu, bi xipabi'a gatho nú'a xqui 'yòt'e'u. Nepu ra Jesu bi zits'i bi meui'u ja 'nara luga habu mi jo'o ya ja'i gueta ra hnini Betsaida. 11 Pe mi badi ya ja'i gue mi pani'a, bi deni'u. Pe ra Jesu himbi co'tsi'u, nu'a bi 'yòt'e, bi mudi bi xipabi de hanja ri manda

Ajua, ne mi øthe gatho nú'ú mri hñeni.

¹² Ne de mi nde nú'a ra pa'a, nú'ú 'ret'amayoho yá nxadi bi ma bá tsudi ra Jesu ne bi 'ñembabi:

—Da za gui pehna ya ja'i da ma ja ya hnini ne ja ma'ra ya luga hinga yabú pa dua honi habú da ntsaya ne da hyoni te da zi, ngue'a nuua habú dí 'buhú otho ni 'nara ngu y nixi te da ts'i.

¹³ Pe nura Jesu bi 'ñembabi'ú:

—Nu'ahú go da umfú te da ziyú.

Nepú nu'ú bi dadi ne bi 'ñembabi:

—Otho te ga umfe, hõnse cut'a ya thuhme drí hñáhe, ne yoho ya zi huá, o ga mahe ga tambahe te da zi ri gathoyú.

¹⁴ Xi mi ndunthi ya ja'i, sehe ya 'ñøhø ngu mi cut'a 'mo. Pe nura Jesu bi 'ñembabi yá nxadi:

—'Ñehú dá hñudi ya zi hmunts'i ngu dega nde nthebe.

¹⁵ Njabú bi 'yøt'e'ú, ne bi hñudi gatho. ¹⁶ Ha nura Jesu bi gú nú'ú cut'a ya thuhme ne nú'ú yoho ya huá, ne bi nøts'e pa mahets'i bi 'yapa Ajua rá Dada da japi. Nepú bi hyecuabi bi umbabi yá nxadi pa da hyecuabi ya ja'i. ¹⁷ Gatho ya ja'i bi ñuni ne xi bi ñiña. Nepú bi hmunts'a ya seca thuhme xqui bongui y bi ñuxa 'ret'amayoho ya 'bøts'e.

Ra Pedro bi ma gue ra Jesu go gue'a ra Cristo

(Mt. 16:13-19; Mr. 8:27-29)

¹⁸ 'Nara pa ra Jesu bi 'uehuisé yá nxadi ne bi 'yapabi Ajua'a. Nepú bi 'yambabi yá nxadi bi 'ñembabi:

—¿Te guí øhú mangu ya ja'i de guequi? ¿Xi to'ogui, ena?

¹⁹ Ha nu'ú bi dadi ne bi 'ñembabi:

—'Ra ena go gue'i grá Xuua Xi'tsate, ha nu ma'ra ena go gue'i grá badi Elía, ha nu ma'ra ena go gue'i 'na de nú'ú ma'ra yá 'mehni Ajua mi 'bú maya'bú ne xa yopa nde ra du.

²⁰ Nepú nura Jesu bi 'ñembabi'ú:

—Pe xi nu'ahú, ¿to'o guí mañhú gue go guequi?

Nu'bú ra Pedro bi dadi ne bi 'ñena:

—Nu'i go gue'i grá Cristo xuá pehn'a'i Ajua pa gui ndá.

Ra Jesu bi ma de rá du

(Mt. 16:20-28; Mr. 8:30-9:1)

²¹ Pe nura Jesu bi hñu'mba ra hñá'ú gue hinto da xipabi mi to'o'a.

²² Ne bi 'ñembabi:

—Nú'a To'o bi e bi Nja'i pe'tsi da thogui ndunthi ya ts'othogui, y ya ndaxjua ndá ne ya ndá gá macja ne ya xahnate de ra ley ma da utsa ne hinda ma da gamfri, ne ma da hyo'ú. Pe rá hñupa ma da yopa nte ma'na'qui de ra du.

²³ Nepú 'mefa bi zofu ra hmuntsja'i xqui munts'ni ne bi 'ñembabi:

—Nu'a tó'o da ne da dengagui pa dua nxadi, odi øt'a nú'a go rá paha sehe, mahyoni 'nara pa ngu 'nara pa da zeta gatho nú'a da 'ñepabi asta rá du, ne dá dengagui. ²⁴ Ngue'a nu'a tó'o ne da su rá te ma da 'bèdi, pe nu'a tó'o da unga rá te po rá nguequi, nú'a ma da me'tsa rá te pa nzantho. ²⁵ ¿Te ri muui 'bú 'nara ja'i drá meti gatho ra ximhai y nura ja'i'a da 'mèdi pa nzantho?

²⁶ Ngue'a nu'a tó'o da ntsa da ñá de guequi ne da ntsa da mangu ma noya, necagui nehe núgui dá e dá nja'i, ma ga ma gue hindí paça'a nu xcrá yopa pengaua pa ga ndá co rá nsunda ma Dada ne de ya maça enxé. ²⁷ Xi majuañi dí xi'ahú gue 'ra de gue'ahú guí 'buhúua, hingui ma gui tuhú asta hingui hyanduahú rá nsunda ra Ndá de mahets'i.

Bi mpadi rá 'bai ra Jesu

(Mt. 17:1-8; Mr. 9:2-8)

²⁸ Rá hñato ma pa'a de xqui mangu ra Jesu njabú, bi bøxa ja 'nara t'øhø pa da 'yapabi Ajua rá Dada, ne bi zixa ra Pedro, ra Cobo ne ra Xuua. ²⁹ Y de mri ora'a, bi mpadi rá hmi, ha nuyá dutu xi bi

t'axqui asta mri huexqui. ³⁰ Y de guehni bi hneca yoho ya 'ñøhø mri 'bahni mi ñaui, y go mi gue'a ndu ra Moise ne ndu ra Elía. ³¹ Ne nu'ú xqui go'ma 'nara hyats'i habu mi 'bai, ne mi ña'u de hanja mi ma da du ra Jesu de guehni ja ra hnini Jerusale. ³² Nura Pedro ne nú'u mri 'ñoui xi mi tsahma ra t'aha'u, pe bi ma ra t'aha nu mi hyanda nura hyats'i mi hnequi ja ra Jesu, ne bi hyandi mi 'bahni nú'u yoho ya 'ñøhø con gue'a. ³³ Y nú'u yoho ya 'ñøhø de ya mi ma da edi ra Jesu, nu'bú ra Pedro bi 'ñembabi:

—Ma zi Xahnate'i, ¡xá hño ga 'buhua! Te guí ma, ga hocje hñu ya zi ja'tsi, 'na pa gue'i, 'na pa ra Moise, ha nu'a ma'na pa ra Elía.

Pe nura Pedro himi paði nú'a mi ma. ³⁴ Y nura ora ts'a mi manga njabu'a, bi zø 'nara guui bi go'ma habu mi 'bai'u. Y nu mi go'ma ra guui'u, xi bi ntsu. ³⁵ Nepu de ja ra guui bi nt'øde 'nara noya bi 'ñena njaua:

—Nuni go guehni ma hmaca T'u. 'Yøhu nú'a da xi'ahani.

³⁶ Y nu mi uadi bi nt'øde nú'a ra noya, bi hyandi'u gue ya hønse ra Jesu mi 'baseni, y nu'ú ya hinte bi ma, y nuya pa'u hinto bi xipabi de nú'a xqui hyandi'u.

Ra Jesu bi 'yemba 'nara ts'ondahi 'nara ts'ant'u

(Mt. 17:14-21; Mr. 9:14-29)

³⁷ Rá hyax'a bá cai'u de ja ra t'øhø, y de guehni bi ma ndunthi ya ja'i pa bá c'a'tsa ra Jesu. ³⁸ Nepu 'nara 'ñøhø mi pani ja ra hmuntsja'i bi ña nts'edi ne bi 'ñembabi ra Jesu:

—Xahnate, 'yøtca ra mate e gui nutca ts'u ma t'u, ngue'a hønseña dí pe'tsi, ³⁹ y pe'tsa 'nara ts'ondahi ri japi da mafi, ne da ntani ne da ndu sehε, ne ri japi asta da 'yents'a ra fuguí rá ne. Nts'edi xi ri uni, y xi xá hñe da døgue. ⁴⁰ Ya dá xipahma ri nxadi da 'yembahma, pe hinxá za xa 'yembabi.

⁴¹ Nu'bú nura Jesu bi 'ñena:

—¡Nu'ahu 'nagya 'ñagamfrihu ne gyá ts'oja'ihu! ¡Asta ha'mu ma ga tse't'a ri 'ñajamfrihu!

Nepu bi 'ñembabi nú'a ra 'ñøhø:

—Bá tsincaua ri t'u.

⁴² Pe nu mi ts'i'tsua ra Jesu nú'a ra ts'ant'u, ra ts'ondahi bi fomi pa ja ra hai ne bi japi bi ntani ne bi ndu sehε. Pe nura Jesu bi 'yenga nú'a ra ts'ondahi, ne 'bestho nú'a ra ora'a bi ñani nú'a ra ts'ant'u, ne bi yopa dapa rá dada. ⁴³ Y gatho ya ja'i xi bi 'yø de nú'a rá danga ts'edi Ajuá xqui hnequi.

Ra Jesu bi yopa ma de rá du

(Mt. 17:22-23; Mr. 9:30-32)

De nuya pa'u xi mri 'yø ya ja'i de gatho nú'a xqui 'yø't'a ra Jesu, nu'á bi 'ñembabi yá nxadi:

⁴⁴ —'Yøhu xá hño núna ma ga xi'ahu ne oxqui pumfrihu: Nú'a To'o bi e bi Nja'i ma dra da ja yá 'ye ya ja'i pa da 'yø'tua nú'a go da ne'u.

⁴⁵ Pe nuyá nxadi himbi baði te mri bonga nú'a bi xipabi'u, ngue'a himi tsa da zo yá mfeni'u. Ne nu'ú mi tsu da 'yambabi te mri bonga nú'a xqui xipabi'u.

Nú'a to'o ma'na ma danja rá nsu

(Mt. 18:1-5; Mr. 9:33-37)

⁴⁶ Nepu nuya nxadi bi madi mri 'ñambabi 'na ngu ma'na to'o de gue'u mi ma da ua'a da ma. ⁴⁷ Pe nura Jesu bi batho de nú'a mi beni'u hangue nu'á bi ma'ta 'nara zi bātsi bi 'ba'ma ja rá hyo'a, ⁴⁸ ne bi 'ñembabi'u:

—Nu'á tó'o de ma thuhu da numansu 'nara zi bātsi ngu nuna, nugui go ri numansugui, y nu'á tó'o ri numansugui, go ri numansu nú'a to'o bá pencagui. Ngue'a nu'á tó'o hinda 'ñets'i, nú'á go gue'a da ndanguí rá nsu.

Nu'u tó'o hingui utsaguihu, gue'u 'bui con guecju

(Mr. 9:38-40)

⁴⁹ Nepu nura Xuua bi 'ñembabi'a:

—Ma zi Xahnate'i, stá hanthe 'nara 'ñøhø de ri thuhu engá ya

ts'ondahi, y nuje stá haçuabihe
ngue'a nu'á hingui 'yo con guecju.

⁵⁰ Pe nura Jesu bi 'ñembabi'a:

—Oguí haçuahũ, ngue'a nu'ũ
tó'o hingui utsaguihũ, go rí
maxcaguihũ.

Ra Jesu bi zui ra Cobo ne ra Xuua

⁵¹ De ya mi ma da zø ra pa da
yopa mengui ra Jesu pa mahets'i,
'na mfenitho bi gũ ra 'ñũ bi ma pa
Jerusale. ⁵² Ne bi mehna to'o bi
'met'o pa da ma ja 'nara hnini de
ra hai Nsamaria pa da hyoni habũ
da 'ñoxi'ũ. ⁵³ Pe nuya mengu de
guehni himbi ne bi umba ntsaya'ũ
ngue'a mri njua'ñũ pa Jerusale.
⁵⁴ Pe nu mi baði njabũ ra Cobo ne
ra Xuua nú'ũ yoho de yá nxadi, bi
'ñembabi:

—Ma zi Hmu'ihe, çha hingui ne
ga adihũ dua çai ya tsibi de ma-
hets'i pa da tsat'a nuna hnini ngu
nú'a bi 'yøt'a ndu ra baði Elía?

⁵⁵ Mi mangu njabũ'ũ, nura Jesu bi
nu'ti ne bi zui bi 'ñembabi:

—Nu'ahú, nixi guí pahũ te ma
ndañhi guí hanpahũ rá ts'edi pa guí
mañhũ njabũ. ⁵⁶ Nú'a To'o bá e bi
Nja'i, himbá ehe pa da hñacua yá te
ya ja'i, nú'a bá ehe pa da pøhøbi.

Nepũ nu'ú bi thogui pa ma'na ra
t'uca hnini.

*'Raya ja'i to'o mi ne da dena ra
Jesu*

(Mt. 8:19-22)

⁵⁷ Y de guehni má 'ñũ 'nara 'ñøhø
bi 'ñembabi ra Jesu:

—Ma zi Hmu'i, dí ne ga ten'a'i
haburaza gui ma.

⁵⁸ Ra Jesu bi daði ne bi 'ñembabi:

—Nuya haho ja yá hñado, ha
nuya ts'int'sũ ja yá 'bafi, pe Nú'a
To'o bá e bi Nja'i otho nixi rá ngu
pa habũ da ntsaya.

⁵⁹ Nepũ bi 'ñembabi ma'na ra
'ñøhø:

—Bá ehe ga me pa dua nxadi'i.

Ha nu'á bi daði ne bi 'ñembabi:

—Ma zi Hmu'i, dí ne gui 'raca
nsequi ga ma ga agui 'met'o ma
dada, nepũ ga pengui ga ten'a'i.

⁶⁰ Nu'bú nura Jesu bi daði ne bi
'ñembabi:

—Tsopũ nú'ũ xa du da 'ya yá
mi'ñagamfriui, pe nu'i bá ehe pa
gui ma gui mangu ra hoga noya gue
ya xa zøhø ra Nda de mahets'i pa da
nda.

⁶¹ Nepũ bi 'ñembabi ra Jesu ma'na
ra 'ñøhø:

—Ma zi Hmu'i, necagui dí ne ga
ten'a'i, pe 'raca nsequi 'met'o ma ga
edi ya mengu de ja ma ngu.

⁶² Pe nura Jesu bi 'ñembabi:

—'Bũ 'nara uafri heca 'nara the
ne da ñegui, nurá the ya hinda ma
manjuantho. Njabũ nehe nu'a tó'o
ø'tua rá 'beñi Ajuã ne da beni gatho
nú'a bi zogui, hinte ri muui pa ja rá
hmanda Ajuã.

10

*Ra Jesu bi mehna má hñu'rate ne
'ret'a yá nxadi*

¹ Nepũ 'mefa ra Jesu bi huahna
má hñu'rate ne 'ret'a yá nxadi pa bi
mehni dega yoho da 'met'o'ũ pa ja
ya hnini habũ mi ma da thogui'a.

² Ne bi 'ñembabi:

—Xi majuani dí xi'ahũ, xi ndun-
thi ra sofo pe ts'utho ya xofu.
Hangue 'yaphũ Ajuã nú'a to'o rá
meti ra sofo dua pehna ndunthi ya
mefi pa da gu'tsua rá sofo. ³ Y
nubyá nu'ahũ ma ga pehn'a'ihũ gui
maha ngu ya zi deñi madetho de ya
mi'ño, hangue xi da nsuhũ. ⁴ Ne
oxqui haçhũ ni 'nari buxahũ, nixi
ri bojahũ, nixi ri ponga zestihũ.
Ne oxqui 'baihũ gui nzenjuatehũ
'met'o ja ri 'ñuhũ. ⁵ Ora gui cuthũ
ja 'nara ngu gui nzenjuatehũ njaua:
“Ajuã da jap'ahũ pa gui 'bahũ te
rá 'ñenthu.” ⁶ Ha nu'bũ ya mengu
de nura ngu'a ne da 'mũ 'nara
hoga'mui, nu'bú Ajuã da japi'ũ ngu
gá xiphũ. Ha nu'bũ hina, Ajuã
hinda japi'ũ. ⁷ Nu habũ da t'a'ahũ
ntsaya, ja gui cohani ne nu'ú da

'uiñ'ah_u, ngue'a 'nara mefi rí 'ñepi da t'umbabi te da zi ne gatho nú'a te honi. Y ja gui 'b_uthani, oxqui 'yoh_u dega nengu. ⁸ 'B_u gui ts_oñh_u ja 'nara hnini ne da t'a'ah_u ntsaya, tsih_u gatho nú'a da t'a'ah_u. ⁹ 'Y_otheh_u ya da'thi nú'a di 'b_uhni, ne xiph_u ya mengu de guehni gue ra Nd_a de mahets'i ya xa 'ñep_u pa da nd_a. ¹⁰ Pe nu'b_u gui ts_oñh_u ja 'nara hnini ne hinda t'a'ah_u ntsaya, 'bah_u hab_u da 'y_ode'ih_u ya ja'i de guehni ne gui 'ñemf_u'_u: ¹¹ "Ma ga hu_athe ma uahe pa da hy_o nú'a ra hai xa ncueta de nuna ri hninih_u, ngue'a hinxcá camfrigiue nú'a stá xi'ah_e. Pe pah_u xá hño gue ra Nd_a de mahets'i ya xa 'ñep_u pa da nd_a, y nuje ya hindí th_ahe de ri ts'oquih_u." ¹² Dí xi'ah_u gue nura pa de ra nthanguenda ma'na ma da ndangui rá castigo nura hnini'a que ra hnini Sodoma nú'a bi huata Aju_a.

Ya hnini dega ts'o'y_ode
(Mt. 11:20-24)

¹³ j_huecate'ih_u nú'ah_u gyá menguh_u Corasi, ne nú'ah_u gyá me Bet-saidah_u! Ngue'a nu'b_u ya mengu de ra hnini Tiro ne de ra hnini Sidó xa hyanthmah_a nuya milagro xcá hyanth_ubya, nú'ú xa ñobrihma'_u de yá ts'oqui ne xa hñehm_a co ya he dega dum_ui, ne xa ncoxhma_a ra 'bospi dega nts_omi. ¹⁴ Pe nura pa'a sta thap'ah_u nguenda, ma'na ma da ndangui ri castigoh_u que ra hnini Tiro ne Sidó. ¹⁵ Ha nú'ah_u gyá menguh_u Ncapernau, guí hu ri m_uih_u gue rí 'ñep'ah_u gui maha mahets'i, pe hina, ngue'a nu'ah_u ya xa t'ep'a'ih_u pa gui maha ja ra nidu.

¹⁶ Nep_u bi xipabi yá 'mehni:

—Nu'a tó'o da 'y_ode nú'a gui mañh_u, go _otcagui, y nu'a tó'o hinda 'y_ode nú'a gui mañh_u, hingo _otcagui, y nu'a tó'o hingui _otcagui, hingui _ota nú'a to'o bá p_encagui.

Nú'ú hñu'rate ne 'ret'a ya 'mehni bi mengui co ndunthi ra johya

¹⁷ Nep_u nu de bá penga nú'ú hñu'rate ne 'ret'a yá 'mehni bi z_oh_o co ndunthi ra johya ne bi 'ñembabi ra Jesu:

—Ma zi Hmu'ihe, asta ya ts'ond_ahi xa 'y_otc_ahe, ngue'a stá eñhe'_u de ri thuhu.

¹⁸ Ha nura Jesu bi 'ñembabi'_u:

—H_ah_a, maju_ani dá handa ra Satá bá tagui de mahets'i ngu 'nara huei. ¹⁹ Y nugui stá 'ra'ah_u ra ts'edi pa gui neth_u ya qu'eñ_a ne ya penz_u, ne pa gui tapabih_u gatho rá ts'edi ra ts'ond_ahi, nsinque te da 'y_ot'ah_u. ²⁰ Pe ogrí johyah_u ngue'a xa 'y_ot'ah_u ya ts'ond_ahi, johyah_u ngue'a nuri thuhuh_u bí nt'of_o nuni mahets'i.

Ra Jesu xi bi johya co rá ts'edi ra Maça Nd_ahi

(Mt. 11:25-27; 13:16-17)

²¹ Ra ora'a ra Jesu xi bi johya co rá ts'edi ra Maça Nd_ahi ne bi 'ñena:

—Ma Dada'i, go grá Nd_a de mahets'i ne de gatho ra ximhai, dí x_ocambeni'i ngue'a xcá utuabi ri noya nú'y_u nja ngu ya zi b_atsi, y hingo xcá utuabi ya b_amhy_a ne ya nimfeni. Y nu'i ma Dada'i, xcá 'y_ot'a njab_u ngue'a gue'a ri paha'a.

²² Mi uadi bi m_anga ra Jesu njab_u bi 'ñena:

—Ma Dada xa 'y_entc'agui gatho ja ma 'y_e. Hinto patcagui ma 'm_ui, h_onse Aju_a ma Dada go gue'a patca ma 'm_ui. Ne hinto patua rá 'm_ui ma Dada, h_onsegui go dí p_adi, ne nú'ú to'o stá huahni pa da b_adi.

²³ Ne bi mp_unts'i bi hyanda yá nxadi ne bi 'ñembi 'namb_u sehe'_u:

—Johyah_u ngue'a guí hanth_u nú'a te dí _ot'e. ²⁴ Ngue'a nugui dí xi'ah_u gue ndunthi yá 'mehni Aju_a ne ya nd_a mi 'b_ui maya'b_u mi neh_m_a xa hyanda ngu nú'a guí hanth_ubya, pe himbi za bi hyant'_u, ne mi neh_m_a xa 'y_ode ngu nú'a guí _oh_ubya, pe himbi za bi 'y_ode'_u.

Ra 'bede de 'nara me Nsamaria nú'a bi nja rá nthecate co rá miqu'eiui

25 Nepu de gue'a 'nara xahnate de ra ley bi ma bá c'a'tsa ra Jesu pa da 'yø'tua 'nara nt'ani pa da nu te da dadi'a, ne bi 'yambabi bi 'ñembi:

—Ma Xahnate'i, ¿te mahyoni ga øt'e pa ga tsudi ra te pa nzantho?

26 Nu'bá ra Jesu bi dadi ne bi 'ñena:

—¿Te manganá núa xa t'ofu ja ra ley? ¿Te xcá paði de guí he'ti?

27 Nura xahnate de ra ley bi dadi ne bi 'ñena:

—Ena njaua: Maði Ajuá ri Hmu bí 'bu mahets'i con gatho ri mfeni, con gatho ri coraso, con gatho ri ts'edi, ne con gatho ri mai, ne maði ri miqu'eiu ne guí su ngu grí nsu sche.

28 Nepu ra Jesu bi 'ñembabi:

—Gue'a majuaní núa xcá ma. Nu'bu gatho gue'a guí øt'e, nu'bá guí tsudi ra te pa nzantho.

29 Pe nura xahnate de ra ley himi ne to da c'a'tsua rá nt'ani, hangue bi yopa 'yambi ne bi 'ñembabi:

—¿To'o ma miqu'e'i'be?

30 Nepu ra Jesu bi dadi ne bi 'ñembi:

—'Nara pa 'nara 'ñøhø mri ne ra 'ñu, xqui 'ñe de Jerusale pa mri ma ja ra hnini Jericó, y de má 'ñu bi daga 'raya dacate, ne bi hñambabi gatho núa te mi ha, asta yá dutu bi møcuabi, ne xi bi hna'mbabi'a, ne bi ts'ohni ya mi nedu. 31 Nepu de gue'a bi toca bi 'rani 'nara macja ja núa ra 'ñu'a, ne nu mi hyandi mi 'beni ja ra nenga'ñu núa ra 'ñøhø xqui hna'mbi, nu'bá nu'á bá catatho 'na lado bi thoguitho.

32 Nehe bi 'rani 'nara maste de ra nija núa t'embi ya levita, ne'a bi hyandatho núa ra 'ñøhø mi 'beni, y nu'á bi cata 'nambu bi thotho nehe. 33 Nepu ja núa ra 'ñu'a bi 'rani 'nara me Nsamaria. Nu mi hyanda núa ra 'ñøhø mi 'beni, xi bi huequi. 34 Nepu bi joni bá c'a'tsi, ne bi go'tsuabi ra aceite co ra vinu habu xqui ts'embabi, ne bi du'tuabi. Nepu bi 'yents'a ja rá burru, ne

bi zixa asta ja 'nara meso, ne ja guehni bi su. 35 Nepu rá hyax'a ante da ma de guehni núa ra me Nsamaria bi hñai yoho ya t'axboja ja rá buxa, ne bi umbabi núa ra me meso, ne bi 'ñembabi: “Dí tsoc'aua ts'u nuna 'ñøhø guí su. Y nu'bu gá gasta má ts'u ra boja, nu xcrá yopa pengui ga ju't'a'i.”

36 Nu mi uadi ra Jesu bi manganá njabu, bi 'yamba ra xahnate de ra ley ne bi 'ñembi:

—De núa hñu ya 'ñøhø, ¿to'o 'na de gue'u mrá miqu'eiu xi majuaní núa ra 'ñøhø xqui thaqui?

37 Nepu nura xahnate de ra ley bi 'ñembabi:

—Núa to'o bi nja rá nthecate de gue'a.

Nu'bá nura Jesu bi 'ñembabi:

—Haha, gue'a mahyoni guí 'yøt'e nehe.

Ra Marta ne ra Maria bi umba ntsaya ra Jesu

38 De guehni ra Jesu bi thogui rá 'ñu, nepu bi zonga ja 'nara hnini. Y nuni ja mi 'buhni 'nara 'behña mrá thuhu ra Marta, y nu'á bi umba ntsaya ra Jesu ja rá ngu. 39 Ra Marta mi 'bu 'nará cu mrá thuhu ra Maria. Y nu'á bi hñudi de rí ga'ti yá ua ra Jesu pa da 'yøde núa mi mañ'a. 40 Pe nura Marta xi mi ja ndunthi te da mefi ja ra ngu. Ne bi dast'i habu mi 'bu ra Jesu ne bi 'ñembabi:

—Ma zi Hmu'i, ¿hinguí handi gue ma cu bi zogase gatho ra 'befi? Xipabi ts'u da e da maxcagui.

41 Pe nura Jesu bi 'ñembabi ra Marta:

—Marta, xi guí xona ri 'befi ne guí tu ri mai ngue'a ndunthi ri 'befi, 42 pe hønse 'nara 'befi mahyoni guí 'yøt'e, ngu nuna hoga 'befi xa huahna ra Maria, y hinda za to'o da hñacuabi.

11

Ra Jesu bi 'ñudi hanja da t'apa Ajuá

(Mt. 6:9-15; 7:7-11)

¹ 'Nara pa ra Jesu bi 'yapabi Ajuá rá Dada ja 'nara luga, y nu de mi uadi'a, 'nará nxadi bi 'ñembabi:

—Ma zi Hmu'i, dí ne gui 'ñutcaguihe hanja ga apabihe Ajuá ngu mi nja ra Xuua mi utuabi yá nxadi hanja da 'yapabi Ajuá.

² Nura Jesu bi 'ñembabi'á:

—Nu de xcrí 'yaphá Ajuá gui 'ñeñá njaua:

Ma zi Dada'ihé, guí 'bui mahets'i, drá nsunda ri máca thuhu.

Bá ehe gui ndá,

ne dá t'òt'a ri paha nuua ja ra ximhai ngu nú'a bí t'òt'e núbá mahets'i.

³ Racje te ga tsihe núbya rapaya.

⁴ Ne pungaguihe ma ts'oquihe, ngue'a necje dí pumbabihe nú'á to'o xa 'yòtcahe ra nts'o'mái.

Ne oxqui hocje ga øthe ya ts'oqui, ñangaguihe de ra nts'o.

⁵ Nehe ra Jesu bi 'ñembabi yá nxadi:

—Ma ga máñhá gue 'na to'o pe'tsa 'nará 'nangu ne drá amigo, nepá ngu made ra xuui da ma ja rá ngu, ne da 'ñembabi: “Drá 'ñehe gui 'yòtca ra favo gui hmica hñu ya thuhme, ⁶ ngue'a ja núbya bi zòhø ma'na ma amigo xqui 'ñehe de yabá ha othogui te ga umbabi.” ⁷ Nepá nu'á sta dadi mbo rá ngu da 'ñena: “Hindí honi gui zocagui, ma gosthi ya stá cot'i, ne dí huixa ma batsi, hangue hingui tsa ga nangui ga 'ra'a'i nú'a guí adi.” ⁸ Pe nugui dí xi'ahá gue hinda nangui da umbi ngue'a rá amigo, nu'á da nangui da umbi, pe ngue'a ya pa hinda sigui da 'yapa rá t'ahá. ⁹ Hangue dí xi'ahá, 'yaphá Ajuá nú'a guí hoñhá ne da 'ra'ahá; hyoñhá nú'a te ri 'bep'ahá, ne gui tsádhá; njahá ngu 'nara ja'i bi zòhø 'rota ra gosthi ne bi socuabi. ¹⁰ Ngue'a nu'á tó'o da

'yadi, da t'umbabi; y nu'á tó'o da hyoni, da zúdi; y nu'á tó'o da 'rota ra gosthi, da socuabi.

¹¹ Nu'ahá gyá dadahá, 'bá ri batsihá da 'ya'ahá 'nara thuhme, ¿há gue gui umfá 'nara do? O 'bá da 'ya'a'ihá 'nara huá, ¿há gue gui umfá 'nara qu'eñá? ¹² O 'bá da 'ya'a'ihá 'nara mádo, ¿há gue gui umfá 'nara penzá? Hina, ¿ngue há? ¹³ Nu'ahá masque gyá 'yòt'ats'oquihá, pe guí pá gui umfá 'nara hoga t'òt'e ri batsihá. ¡Xihá ra Dada bí 'bui mahets'i, nú'a dua penpabi ra Máca Ndáhi to'o da 'yapabi'a, ne gatho ma'ra ya hño!

Bi t'embabi ra Jesu gue mi hanpa rá ts'edi ra ndá de ya ts'ondáhi

(Mt. 12:22-30; Mr. 3:19-27)

¹⁴ 'Nara pa ra Jesu bi 'yemba 'nara ts'ondáhi 'nara 'ñòhø xqui japi da ngone. Ne de mi bønga nú'a ra ts'ondáhi, 'bestho bi za bi ñá nú'a ra 'ñòhø. Ha nu mi hyanda ya ja'í njabá xi bi 'yò'á. ¹⁵ Pe 'ra de gue'á bi ñáma'ñá ne bi 'ñena:

—Nuni ra 'ñòhø engá ya ts'ondáhi co rá ts'edi ra Beelsebú nú'a ra ndá de ya ts'ondáhi.

¹⁶ Ha nu ma'ra mi xipabi da 'yòt'a 'nara nt'udi de mahets'i, pa da 'ñudi ua xi majuañi mrá 'mehni Ajuá. ¹⁷ Pe nura Jesu bi batho te mi beni'á, hangue bi 'ñembabi:

—'Bá 'nara hnini da hyegue ne da ntuhni sehé, nu'bú da nhuata nú'a ra hmanda mi ja. O nu'bá 'nara ngu da ntuhni se ya mengu de ra ngu, hinda za da 'má 'nadbá'á. ¹⁸ Njabátho nehe, nu'bá ra Satá da ntuhnui yá mits'ondáhiui, nu'bú da nhuata gatho rá ts'edi'a. Nugui dí xi'ahá njabá ngue'a guí eñhá gue nugui dí engá ya ts'ondáhi co rá ts'edi ra Beelsebú ra ndá de ya ts'ondáhi. ¹⁹ Pe nu'bá gue'a gra øt'e, nu'bú xi ri 'mehnihá, ¿con te ma ts'edi engá ya ts'ondáhi? Nú'a go dá xi'ahá'á. ²⁰ Nugui dí engá ya ts'ondáhi pe co rá ts'edi Ajuá,

hangue p̄ah̄ gue nura Nd̄a de mahets'i ya xa z̄oh̄ pa da nd̄a.

21 Nu'bu 'nara 'ñ̄oh̄ xi o rá ts'edi ne ri h̄ñ̄a yá arhma pa ri su rá ngu, nu'bú 'b̄e'tsa xá h̄ño nú'a te p̄e'tsa ja rá ngu. 22 Pe nu'bu da z̄oh̄ ma'na ra 'ñ̄oh̄ ma'na di o rá ts'edi que gue'a, nu'bú da nt̄ate nú'a bi z̄oh̄ ne da h̄ñ̄ambabi gatho yá arhma nú'u mi hu rá ma'i da mats'i, ne da bepabi gatho nú'a di p̄e'tsa ja rá ngu pa da jam̄eti'a ne da hyecuabi ma'ra.

23 Nu'a tó'o hingui 'b̄ui con gue-gui, gue'a ri contragui, ne nu'a tó'o hingui faxqui ga munts'a ya gam-fri, go gue'a xani.

Ra Jesu bi ma 'nara 'bede de ra ts'ondahi bi mengui

(Mt. 12:43-45)

24 Nu'bu 'nara ts'ondahi da b̄onga de ja 'nara 'ñ̄oh̄ da 'ñ̄o hab̄araza ja ra mbonthi hongra tsaya, pe nu'bu de guehni hindua ts̄adi hab̄u, nu'bú da beni ne da 'ñ̄ena: "P̄ode ga yopa pengui hab̄u ndui 'b̄ui." 25 Ha nu stua yopa pengui e da z̄adi nú'a ra 'ñ̄oh̄ hab̄u mbi 'b̄ui, da z̄atua rá mfeni di nja ngu 'nara ngu nú'a xa thoqui xi xá h̄ño, xa 'bast'i ne xi strá nt'axi da z̄adi, pe hinto di 'b̄uhni. 26 Nep̄u nú'a ra ts'ondahi'a da ma dua tsi má yoto yá mits'ondahiui ma'na strá nts'o que gue'a, y da z̄oh̄ da yut'a gatho ja rá mfeni nú'a ra 'ñ̄oh̄ y ja da 'm̄uhni ri gatho'u, y njab̄u nú'a ra 'ñ̄oh̄'a ma'na da ts'ocua rá mfeni que rá m̄udi.

Xa njapi nú'u to'o øtuabi rá noya Ajuá

27 Ts'a mi ñ̄a njab̄u ra Jesu, 'nara 'b̄ehñ̄a mi 'b̄uhni bi ñ̄a nts'edi ne bi 'ñ̄ena:

—j̄xi njapi nú'a ra 'b̄ehñ̄a de hab̄u gá 'b̄ui, ne bi tede'i!

28 Pe nura Jesu bi d̄adi ne bi 'ñ̄ena:

—j̄ma'na xa njapi nú'u to'o øtuabi rá noya Ajuá ne ø'te nú'a ma!

Ya ts'oja'i adi 'nara nt'udi
(Mt. 12:38-42; Mr. 8:12)

29 Ya ja'i 'yo mri munts'i gatho ja rá nthets'i ra Jesu, nep̄u nu'á bi 'ñ̄embabi'u:

—Ya ja'i de nuya pabya xi ya ts'oja'i, hangue adi 'nara nt'udi ga utuabi pa da b̄adi ua xi xuá pencagui Ajuá. Pe nú'a ra nt'udi adi'u hinga ma ga utui, h̄onse nda'a da t'utuabi, nú'a ra nt'udi de ra b̄adi Joná. 30 Ngue'a nú'a bi tho ra Joná nú'bu mi dut'a 'nara d̄ahuá ne ja bi gohni h̄ñu pa, mi gue'a 'nara nt'udi pa ya me Ninive gue ra Joná go mrá 'm̄ehni Ajuá. Njab̄u nehe Nú'a To'o bi e bi Nja'i ma da 'ma'i h̄ñu pa mbo ra hai, y nú'á go gue'a 'nara nt'udi da t'utuabi nú'u ya ja'i 'b̄ui mapaya. 31 Nu stí z̄o ra pa de ra ns̄uca uenda, nura pa'a ra 'b̄ehñ̄a nú'a mrá nd̄a de ra hai Arabia ma da 'mai ja rá thandi nú'a to'o ma da h̄ñ̄anga nguenda pa da ñ̄apabi nú'u ya ja'i 'b̄ui mapaya. Ngue'a nura 'b̄ehñ̄a'a masque xi mi yab̄u rá hai pe bá ehe e bi 'ȳode nú'a ra mfadi mi p̄e'tsa ndu ra Salomó. Pe 'b̄ucua 'na ma'na ra d̄angui rá nsu que ra Salomó, pe masque njab̄u hinxa ne to'o xa 'ȳode nú'a ma. 32 Nehe nura pa de ra ns̄uca uenda nú'u ya me Ninive ma da 'mai ja rá thandi nú'a to'o da h̄ñ̄anga nguenda pa da ñ̄apabi nú'u ya ja'i 'b̄ui mapaya. Ngue'a nú'u ya me Ninive ngu mi 'ȳode nú'a bi m̄anga ra b̄adi Joná de nú'a xqui m̄anga Ajuá, nu'bú nu'ú bi d̄ama ñ̄obri 'bestho. Pe 'b̄ucua 'na ma'na ra d̄angui rá nsu que ra Joná, pe masque njab̄u hinxa ne to'o xa 'ȳode nú'a ma.

Ra ñot'i de ma ndo'yohu

(Mt. 5:15; 6:22-23)

33 Jo'o 'nara ja'i to'o da ts̄ogue 'nara ñot'i ne da 'ñ̄agui, o da ye'mba 'nara caho. Nu'a da 'ȳot'e, da t̄ota hab̄u da t̄ote, pa da yot'a gatho mbo ra ngu pa di handi nú'u to'o da yut'i. 34 Nuri dah̄ gue'u ngu 'raya ñot'i de ri ndo'yohu. Nu'bu ri dah̄ xá h̄ño, guí hanth̄u hab̄u guí 'yohu, pe nu'bu

ri dah_u hingui ho, hinguí hanth_u hab_u guí 'yoh_u. Njab_u ri mfenih_u nehe, 'b_u 'bui xá hño, nu'bú da za guí 'yoh_u xá hño ja ra ñot'i, pe nu'b_u hingui 'bui xá hño, hinda za guí 'yoh_u xá hño ngue'a guí 'buh_u ja ra 'bexuui. ³⁵ Hangue 'yoth_u 'nara ts'edi pa da 'm_ui xá hño ri mfenih_u pa da za guí 'yoh_u xá hño ne hingui 'buh_u ja ra 'bexuui. ³⁶ Nu'b_u ri mfenih_u 'bui xá hño, nu'bú guí 'yoh_u ja ra hoga ñot'i ne guí pah_u hab_u guí 'yoh_u, ngue'a ri mfenih_u nja ngu 'nara ñot'i ri yot'a ri 'ñuh_u.

Ra Jesu bi ma de yá ts'o'befi ya fariseo ne ya xahnate de ra ley

(Mt. 23:1-36; Mr. 12:38-40; Lc. 20:45-47)

³⁷ Nu mi uadi bi m_unga njab_u ra Jesu, 'nara fariseo bi zits'i pa da ñungüi ja rá ngu. Y nu mi z_oni bi yut'i'ü, ha nura Jesu bi hñudi 'bestho ja ra mexa. ³⁸ Ha nura fariseo xi bi 'yø mi hyandi gue ra Jesu himbi nx_u'yε 'mεt'o pa bi ñuni ngu myá nzai'ü. ³⁹ Nu'bú nura Jesu bi 'ñembabi'a:

—Nu'ah_u fariseoh_u guí njah_u ngu ra xut'a vaso ne ra xut'a manza, x_uqui h_onse m_ote ha nu mbo xi rá nts'o. Nu'ah_u guí ne guí p_onga ri hmih_u ja yá thandi ya ja'i, pe oda ri mfenih_u ra nthate ne ra nts'o'm_ui. ⁴⁰ ¡'Nagyá 'bemfenih_u! ¿Ha hinguí pah_u gue Aju_u go gue'a bi hyoca maxøgue rá 'bai ra ja'i, de thi rá ndo'yo ne de mbo rá mfeni? ⁴¹ Bá faxh_u ya hyoya con gatho ri m_uih_u, y njab_u ha, da hnequi gue xá nt'axi ri mfenih_u.

⁴² ¡Huecate'ih_u nu'ah_u fariseoh_u ngue'a ma xi dra castiga'ih_u! Ngue'a guí 'uecj_u 'ret'a de ra bεxo pa Aju_u de nú'a guí pah_u de ra xac'ri ne ra ruda ne gatho ma'ra ya ndapo nú'ü hints'ü ri muui ndunthi, pe nura hño hinguí ø'tuah_u ri miqu'eih_u, nixi otho ri hm_uateh_u co Aju_u. Xá hño guí umf_u Aju_u nú'a ri 'ñepabi de ya t'øt'e guí pah_u, pe ma'na mahyoni hingui

pumfrih_u guí 'yoth_u nzantho ra hño ne guí pe'tsh_u ra hm_uate co Aju_u.

⁴³ ¡Huecate'ih_u nu'ah_u fariseoh_u ngue'a ma xi dra castiga'ih_u! Ngue'a nzantho guí ne guí hñuh_u ja ya hoga hudi dega nsu ja ya nija, ne nzantho guí neh_u dra zenjua'ih_u co ndunthi ra t'equ'e'i ja ya tai.

⁴⁴ ¡Nú'ah_u gyá xahnateh_u de ra ley, ne nú'ah_u gyá fariseoh_u, 'nagya yohmih_u! ¡Huecate'ih_u ngue'a ma xi dra castiga'ih_u! Ngue'a nu'ah_u guí ts'ocuah_u yá mfeni ya ja'i, guí njah_u ngu ya nt'agui hingui hnequi, ha 'rani ya ja'i maña de gue'ü pe nixi paði'ü tengu rá nts'o mbo.

⁴⁵ Nep_u bi dadi 'nara xahnate de ra ley ne bi 'ñembabi ra Jesu:

—Ma Xahnate'ih_e, ora guí ma njab_u, guí ñama'ñ_u de guecje nehe núje dyá xahnatehe de ra ley.

⁴⁶ Pe nura Jesu bi 'ñembabi'ü:

—¡Huecate'ih_u nu'ah_u gyá xahnateh_u de ra ley ngue'a ma xi dra castiga'ih_u nehe! Ngue'a guí japh_u ya ja'i da 'yøt'a 'raya t'øt'e nú'ü hingui tsa da 'yøt'e, pa guí eñh_u gue njab_u da za da denba rá ley Aju_u, ha nu'ah_u nixi guí øtuah_u nurá ley'a, ja ra uenda guí tutuah_u ya ja'i 'nara 'bats'i xi rá hñu y ni ts'ü hinguí faxh_u da ndude.

⁴⁷ ¡Huecate'ih_u ngue'a ma xi dra castiga'ih_u! Ngue'a guí yopa hocuah_u yá pantyo ndu yá 'mehni Aju_u nú'ü bi hyose ndu ri xitah_u. ⁴⁸ Njab_u ri hnequi gue guí tenbathoh_u yá 'm_ui ndu ri xitah_u, ngue'a nú'ü go gue'ü bi hyo nuya 'mehni'ü, ha nu'ah_u go guí yopa hocuah_u yá pantyo, hangue ri hnequi gue 'nada ri mfenih_u co ndu ri xitah_u.

⁴⁹ Hangue she Aju_u go gue'a xqui 'ñena co rá danga mfadi'a: “Nú'ü ma ga penpa ma 'mehni nú'ü da m_unga ma noya, pe 'ra de gue'ü ma da hyo'ü, ha nu ma'ra ma da utsa'ü.” ⁵⁰ Hangue nuya

ja'i 'baibya, Ajuā ma da hñā'mba nguenda'ᵁ de gatho yá maça ji yá 'mehni Ajuā xa mfani desde bi madi ra ximhai, ⁵¹ desde ra Abé asta ra Sacaría nú'a bi tho mbo ra ndanija guetbu ja ra ata. Hangue nugui dí xi'ahᵁ gue Ajuā ma da 'yambabi nú'ᵁ ya ja'i 'bui mapaya de nú'ᵁ ya hoja'i xa tho.

⁵² ¡Huecate'ihᵁ nu'ahᵁ gyá xahnatehᵁ de ra ley ngue'a ma xi dra castiga'ihᵁ! Ngue'a go ose ri 'yehᵁ rá mfadi de ra maça noya, pe nu'ahᵁ ni guí hophᵁ ma'ra to'o da nehma da badi, ha ni gue'ahᵁ hinguí ne guí pahᵁ.

⁵³ Nu mi uadi bi manganjabu ra Jesu, ya xahnate de ra ley ne ya fariseo xi bi bø yá cue con gue'a, nepu bi madi'ᵁ xi bi 'yø'tua ndunthi ya nt'ani, ⁵⁴ ngue'a mi ne xa 'yøde'ᵁ da ñama'ñᵁ pa njabu xa za xa ñapabi'ᵁ.

12

Jamasuhᵁ de ya ts'o nt'udi de ya fariseo ya yohmi

¹ Nepu de gue'a bi munts'a ya 'motho gá ja'i, y co yá ndunthi'ᵁ mri net'ase 'na ngu ma'na. Y nura Jesu bi madi bi zofo 'met'o sehe yá nxadi ne bi 'ñembabi:

—Jamasuhᵁ de yá ts'o nt'utuate ya fariseo, ngue'a nu'ᵁ xi ya yohmi, ne yá nt'utuate nja ngu ra nzoi tsini. ² Pe ma da zø ra pa da fatuabi yá nt'utuate gue xá nts'o, ngue'a gatho nú'a t'aguibya, 'nara pa ma da hnequi, ne gatho nú'a t'øt'e mant'aguibya, ma da zø ra pa da fadi. ³ Hangue nugui dí xi'ahᵁ gue gatho nú'a guí mañhu mant'agui, 'mefa ma da fadi haburaza, y gatho nú'a guí mañhu dega njone 'nambu, nu'á ma da hma nts'edi pa da nt'øde haburaza.

To'o mahyoni guí tsuhᵁ
(Mt. 10:28-31)

⁴ Nepu ra Jesu bi 'ñembabi'ᵁ:

—Nú'ahᵁ guí 'yohᵁ con guequi, oxqui tsuhᵁ nú'a to'o da ne da hñac'a ri tehᵁ ne 'mefa ya hinda za te da 'yøt'a'ihᵁ. ⁵ Nugui dí xi'ahᵁ, gue nu Ajuā hønse go gue'a mahyoni guí tsuh'a, ngue'a nu'á da za da hñac'a ri tehᵁ, ne pe'tsa ra ts'edi pa da meh'n'ahᵁ ja ra nidu nehe.

⁶ Ya zi ts'int'sᵁ hints'ᵁ ri muui asta 'ba cut'a por ngudmi, ¿ha ngue ha? Masque nu'ᵁ hini muui ndunthi, pe Ajuā hinhya'mᵁ ri pumfri ni 'na de gue'ᵁ. ⁷ Xihma'ihᵁ, gue asta ri stahᵁ Ajuā padi ri hang'uᵁ. Hangue ogui tsuhᵁ, ngue'a ma'na grí muuihᵁ que nuya ts'int'sᵁ.

Nú'ᵁ to'o damajuani de ra Jesu ja yá thandi ya ja'i

(Mt. 10:32-33; 12:32; 10:19-20)

⁸ Ne dí xi'ahᵁ gue gatho nú'ᵁ to'o ma da manganjabu ja yá thandi ya ja'i gue xa gamfrigui, necagui ma ga manganjabu ja yá thandi yá enxᵁ Ajuā gue majuani xa gamfrigui. ⁹ Pe nu'ᵁ tó'o tsu ne cøngagui ja yá thandi ya ja'i, necagui ma ga ma ja yá thandi yá enxᵁ Ajuā gue nu'ᵁ hinstá padi.

¹⁰ Nu'a tó'o da ñama'ñᵁ de Nú'a To'o bi e bi Nja'i, Ajuā da pumbabi; pe nu'a tó'o da ñama'ñᵁ de ra Maça Ndahi, nu'á hinda pumbabi'a.

¹¹ Nu sta ts'ix'ahᵁ ja yá nija'ᵁ o ja yá thandi ya nzaya o ja ma'ra ya nda de ya hnini, oxqui tu ri maihu nda'a ma guí thadihu, nixi oxqui beñhu 'met'o nda'a ma guí mañhu, ¹² ngue'a nura ora guí ñahu, rá Maça Ndahi Ajuā ma da 'ñu't'ahᵁ nda'a rí 'ñepi guí mañhu.

Jamasuhᵁ de ra nc'at'aboja

¹³ Nepu 'na de nú'a ra hmuntsja'i bi 'ñembabi ra Jesu:

—Ma Xahnate'i, xipa ts'ᵁ ma cu da 'racagui nú'a rí 'ñepqui de nú'a bi zogahe ndu ma dadahe.

¹⁴ Pe nura Jesu bi 'ñembabi'a:

—Xi'a'i, ¿pa te guí xiqui njabu? ¿Xi to'o xa hñucaguiga dega nzaya o dega hyeca hai?

¹⁵ Nehe bi 'ñena:

—Jamasuha pa hingui hyøcuahu yá hño ra ximhai ne gui ne gui pe'tshu'a, ngue'a hingue po ya hño de ra ximhai ma da nja rá te ra ja'i.

¹⁶ Nepu bi xipa 'nara 'bede nú'a ra hmuntsja'i, ne bi 'ñembabi:

—Mi 'bui 'nara 'ñøhø xi mi pe'tsa ndunthi yá hño, y nuyá hai nehe bi unga 'nara danga sofo. ¹⁷ Nepu nú'a ra 'ñøhø bi 'ño rá mfeni ne bi 'ñena: “¿Te ga øtbya gue otho habu ga pe'tsa gatho ma sofo?” ¹⁸ Y nu'á bi beni ne bi 'ñense: “Ya dí padi te ma ga øt'e, ma ga yø'ta nuyu ma troha, ne ma ga hoca ma'ra ma'na dya dangui, ne ja ga øtni gatho ma sofo ne gatho nú'a ma'na te dí pe'tsi. ¹⁹ Y nu xcrá juadi ga pe'tsni gatho, nu'bú ga embabi ma te: Nubyá ha, jani gatho nú'a te gui hyoni pa ndunthi ya jeya da 'ñepu. Nubyá da za gui ntsaya, gui ñuni, gui ntsithe, gui johya ndunthi.” ²⁰ Pe Ajuá bi 'ñembabi nú'a ra 'ñøhø: “Nagrá 'bemfeni, núbya dí nxuui ma gui tu, y gatho nú'a gui pe'tsi, ma gui tsopu nixi gui padi pa to'o.” ²¹ Njabutho nehe nú'a to'o xa munts'a ndunthi yá hño pa gues'e'a, pe nu sta du, ma da hñoya ja rá thandi Ajuá.

Ajuá ri su gatho yá batsi

(Mt. 6:25-34)

²² Nepu ra Jesu bi 'ñembabi yá nxadi:

—Nubyá dí xi'ahu, ogui tu ri muihu de nú'a te gui tsihu nixi nú'a te gui hyehu. ²³ Ngue'a nuri tehu ma'na ri muui que ra hñuni, ha nuri ndo'yohu ma'na ri muui que ra he. ²⁴ Hyanthu ya ca, nu'ú hingui pot'i nixi xofó, nixi otho yá troha, pe Ajuá go gue'a ri 'uini'u. ¡Pe nu'ahu ma'na grí muuihu que ya ca, ne ma'na grí muuihu que nu'araza ya ts'intshu! ²⁵ ¿To'o 'na de gue'ahu nú'a da hñuxa má ts'u rá hñets'i de rá ts'edise? Ni 'na hinda za da 'yøt'a njabu. ²⁶ Nu'bú ¿hanja

gui tu ri muihu po ma'ra ya t'øt'e de ri tehu?

²⁷ Hyanthu ya døni hanja gra nhye. Nu'ú hingui het'i nixi pe ma'na ra 'befi, pe ma'na ri hnequi mahotho que yá hoga he ra nda Salomó masque mri hñe mahotho'a.

²⁸ 'Bu Ajuá heta ya ndapo nú'u 'ba ja ra mbonthi da ndømbya, ne rixudi dra c'u'tsi ne dra ts'at'i, xi nu'ahu, ¿hanja hingui camfrihu gue Ajuá ma'na da he't'ahu que gue'u?

²⁹ Hangué odi oda ri mfenihu nú'a te gui tsihu ne nú'a te gui hyehu, ne odi tu ri muihu nú'a te ri 'be'a'ihu.

³⁰ Ngue'a gatho nú'u ya ja'i hingui camfri, nzantho oda yá mfeni nú'a te da zi ne te da hye, ne tu yá mui'u 'bu te 'bepabi. Pe ri Dadahu nú'a bí 'bu mahets'i, nu'á padi xá hño te gatho øt't'ahu ra 'bedi.

³¹ Nu'ahu, nu'a gui 'yøthu, 'met'o hyoñhu hanja da za gui 'buhu xá hño ja rá hmanda Ajuá, y nu'á da 'ra'ahu gatho nú'a te gui hyoñhu.

Pe'tsa ri hñohu nuni mahets'i

(Mt. 6:19-21)

³² Ma zi t'uca taxo deti'ihu, ogui tsuhu nú'a te da 'be'a'ihu, ngue'a Ajuá ri Dadahu go gue'a rá paha pa gui 'buhu ja rá hmanda'a, ne nu'á ma da su'a'ihu.

³³ Hangué pahu gatho nú'a gui pe'tshu, ne hycuabihu ya hyoya, njabu gui øt'a ri 'me'tsihu nuni mahets'i nú'a hin-

hya'mu da thegue nixi da ts'oqui, ne nuni hinda za da yut'a ya be pa da bep'ahu, nixi ya zu'ue hinda zip'ahu nú'a xcá pe'tshu. ³⁴ Ngue'a habu ja ri 'me'tsihu, ja guehni oda ri mfenihu.

Hñocju ne ndø'mhu ngu 'raya hoga 'bego

³⁵⁻³⁶ Hñocju ne ndø'mhu. Njahu ngu 'raya hoga 'bego di zø yá ñot'i ne tø'ma yá hmu sta menga ja 'nara ngo dega nthati, ha nu sta gant'a ra gosthi, nu'ú 'bestho da xocuabi.

³⁷ Ma da johya ndunthi nú'u ya 'bego di nuhu sta zø yá hmu. Nugui

dí xi'ah_u gue nura hmu'a da mø ra mæx ne da 'ñei da 'uini. ³⁸ Masque 'b_u da zøhø made ra xuui o ante da hyats'i, ma da johya ya 'bego nú'ú da ts'udi di nuhu. ³⁹ Nehe dí xi'ah_u, 'b_u 'nara ja'i di pahma ha'm_u da zøhø ra be ja rá ngu, nu'bú nura ja'i'a hinda 'ñaha, di su rá ngu pa hinda hyopabi ra be da yat'i da bepi. ⁴⁰ Hangue ne'a'ih_u ndø'mih_u, ngue'a nú'a ra pa nixi gri beñh_u, gue'b_u xcrí thamfrih_u ma dua yopa pengui Nú'a To'o bi e bi Nja'i.

Ra hoga 'bego ne ra ts'o'bego
(Mt. 24:45-51)

⁴¹ Nep_u ra Pedro bi 'yambi ne bi 'ñena:

—Ma zi Hmu'i, xi nuna 'bede ja juadi gá ma, ¿ha gue hønse pa guecje, o pa gatho ya ja'i?

⁴² Nep_u ra zi Hmu Jesu bi 'ñena:

—Xi 'nara hmu de 'nara ngu, 'b_u da bøni da ma, ¿to'o da zocuabi rá 'befi pa da su ne pa da 'uimba gatho yá mæfi? Da zocuabi 'nara hoga 'bego nú'a pa da su gatho, ¿ha ngue ha? ⁴³ Xi da johya nú'a ra 'bego nu sta zø rá hmu di øt'a gatho ngu nú'a xqui zocuabi. ⁴⁴ Majuani dí xi'ah_u, gue nú'a ra hmu ma da hñuxa nú'a ra hoga 'bego pa da supa gatho nú'a di pe'tsa ja rá ngu. ⁴⁵ Pe nu'b_u nú'a ra 'bego to'o bi ts'ogui pa da supa rá 'befi rá hmu, da beni gue hi'me dua penga rá hmu, nep_u nu'á da mædi da na'mbabi yá mi'begoui ne ya 'behñá nú'ú ri 'mego pa da 'uinga ya mæfi, y nu'á go xi dri ñuni ne dri nti. ⁴⁶ Ha nurá hmu da zøhø nú'a ra pa'a hindi tø'mi. Nu'bú nura 'bego'a ma da castiga rá hmu ngu ma da ncastiga nú'ú ma'ra ya ts'o'bego.

⁴⁷ Nu'a ra 'bego padi xá hño nú'a rá hne rá hmu, ne hinda 'yøt'e, nú'a xi dra castiga co ya mfei. ⁴⁸ Pe nu'a ra 'bego hindi padi xá hño tengu rá 'befi rá hmu, ne hinda mæfi xá hño, dra castiga pe hinga ndunthi ngu nú'a ma'na. Ngue'a

nu'a tó'o da t'ent'ua rá 'yε ndunthi ra 'befi, go gue'a ma'na ma da thá'mba nguenda. Ne nu'a tó'o da t'umbabi ndunthi pa da su, gue'a nehe ma da t'ambabi ndunthi.

Po rá ngue ra Jesu ma da hyegue yaja'i

(Mt. 10:34-36)

⁴⁹ Nugui ngue'a stuá ehe nuua ja ra ximhai, ma da nja ya nt'utsate ne ya hegue po rá nguecagui, ne dí ne da njab_u 'bestho. ⁵⁰ Ne nugui pe'tsi ga thogui ndunthi ya ugui ne ya ts'othogui, ne dí ne da njab_u 'bestho. ⁵¹ Guí hu ri mæih_u gue ngue'a stuá ehe hinda ma da nja ra tuhni ja ra ximhai. Hina, ngue'a por guequi ma da nja ya hegue ne ya tuhni. ⁵² Desde núbya pa dí 'ñep_u, 'b_u 'nara 'mæi di 'bæi cæt'a dya mengu, nu'á ma da ntunse ne da hyegue po rá nguequi; 'b_u di 'bæi hñu nú'ú hingui camfrigui, da utsa nú'ú má yoho camfrigui, ha nu'b_u di 'b_u yoho nú'ú hingui camfrigui, da utsa nú'ú má hñu. ⁵³ Ya dada da utsa yá t'ú, ha nuya t'ú da utsa yá dada. Ya naná da utsa yá t'ixu, ha nuya t'ixu da utsa yá naná. Nuya suegra da utsa yá ts'ihue, ha nuya ts'ihue da utsa yá suegra.

Ya nt'udi de te bra 'ñehe
(Mt. 16:1-4; Mr. 8:11-13)

⁵⁴ Nehe ra Jesu bi 'ñembabi ya ja'i:

—Ora gui hyanth_u da njaxa ya guui lado yahyadi, 'bestho guí eñh_u gue ma da 'uai, y majuani da 'uai. ⁵⁵ Ora da mædi ya panthi, guí eñh_u gue ya ma da zø ra pahyadi, y majuani ya ma da njab_u. ⁵⁶ ¡Nagyá yohmih_u! 'Bestho guí huxh_u nguenda nú'a ma da nja ngue'a guí hanth_u nú'a ri hnequi ja ra ximhai ne mahets'i, pe ¿hanja hingo guí huxh_u nguenda de nú'ú ya nt'udi ri hnequibya pa gui pahmah_u to'ogui?

Coh_u 'nara cohi co ri ncontrah_u
(Mt. 5:25-26)

⁵⁷ ¿Hanja hinguí beñhu de sché'ihu nda'a xá hño gui 'yøthu y nda'a hina? ⁵⁸ Nu'bu 'na to'o da zix'a'i pa ja ra ts'atbi, nu xcri 'yohu ja ra 'ñu, 'ramanu gui cohui 'nara cohi de grí yosehu, pa njabu ya hinda zix'a'i ja ra nzaya, ngue'a nu'bu gui tsøñhu ja ra nzaya, nu'a da 'bepa ra polecia da zix'a'i, ha nú'a ra polecia ma da go'a fadi. ⁵⁹ Y de guehni hinguí pøni asta hinguí jut'i gatho nú'a gri tu.

13

Mahyoni gui ñobrihu de ri ts'oquihu

¹ De nuya pa'u bi zonga 'raya ja'i habu mi 'bu ra Jesu pa bi xipabi gue ra Pilato xqui hyo 'raya me Galilea. Nú'u ya me Galilea xqui zonga Jerusale pa da hyo 'raya mbo'ni dega hña'ti pa Ajuá, nepu nura Pilato bi manda da tho'u, y nuyá ji'u bi nthants'ui yá ji ya mbo'ni. ² Y nura Jesu bi ñembabi:

—¿Ha guí hu ri mæihu bi t'ø'tuabi njabu nú'u ya ja'i ngue'a ma'na myá 'yøt'ats'oqui que ma'ra ya me Galilea? ³ Hina. Pe nu'bu nú'ahu nehe hinguí ñobri de ri ts'oquihu, ne'ahu ma gui 'mædihu nehe ngu bi 'mædi'u. ⁴ Xi nú'u 'ret'amahñato ya ja'i bi ze'ma ra torre de Siloé, ¿ha guí hu ri mæihu gue ma'na myá 'yøt'ats'oqui'u que gatho ma'ra ya me Jerusale? ⁵ Hina, pe nu'bu hinguí ñobrihu de ri ts'oquihu, gatho ma gui 'mædihu nehe ngu bi 'mædi'u.

Ra 'bede de 'nara 'bai gá igo nú'a himbi nøgue yá fruta

⁶ Y ra Jesu bi xipa 'nara 'bede ya ja'i ne bi 'ñembabi:

—'Nara 'ñøhø mi pe'tsa 'na 'bai ra igo ja rá ua'obxi, y 'nara pa bi ma bá c'a'tsi ua di tøgue yá fruta, pe hinte bi zadi. ⁷ Nepu nú'a ra me ua'obxi bi 'ñembabi nú'a rá mefi mi mpe ja ra ua'obxi: “Dí ne gui tseca nuna ra 'bai gá igo, ngue'a ya hñu njeja stá ehe dí handi ua di tøgue

yá fruta, pe hinte stá tsadi. Hangué ¿pa te hønse xa hñanga ndunthi ra hai habu 'bai, ne hinte ri uni?” ⁸ Nepu bi 'ñenga nú'a ra mefi dega ua'obxi: “Pøde hina, hinga tsecju, ma ga fønba ra hai ne ga u'ti. ⁹ Xama njabu da unga yá fruta, pe nu'bu hinda uni, nu'bú ha, ga tsecju.”

'Nara pa dega tsaya ra Jesu bi 'yøthe 'nara 'behña mrá nc'ostha

¹⁰ Nepu 'nara pa dega tsaya ra Jesu mi 'bu ja 'nara nija mi xahna ya ja'i. ¹¹ Ne mi 'buhni 'nara zi 'behña mi hñeni, ya mi pe'tsa 'ret'amahñato njeja mi njabu. 'Nara ts'ondahi xqui japi da nc'ostha, nixi himi tsa da juanga rá ndo'yo ni 'na tæi. ¹² Nu mi hyandi ra Jesu bi zofo ne bi 'ñembabi:

—Naná, nubyá ya xcá ñani de ri hñeni.

¹³ Nepu nú'a bi hñuxa yá 'ye ja ra zi 'behña, y nú'a ra ora'a 'bestho bi za bi juanga rá ndo'yo xá hño, ne bi mudi bi xøcambeni Ajuá. ¹⁴ Pe nura nda de ra nija bi bø rá cue ngue'a ra Jesu bi 'yøthe nú'a ra zi 'behña ha mrá pa dega tsaya ra pa'a, ne bi 'ñembabi ya ja'i:

—Dí pe'tshu 'rato ma pa pa ga mpefihu. Y nú'u ya pa'u 'bu tsu'ahu ya hñeni, ua ehü pa da t'øthe'ihu. Oxqui ma go gui ehü nú'u ya pa dega tsaya pa da t'øthe'ihu.

¹⁵ Nepu ra Jesu bi dadi ne bi 'ñembabi:

—Nagyá yohmihu, ¿ha gue hinguí xo'thu ri ndamfrihu o ri burruhu pa gui tsixhu da ntsithe masque ra pa dega tsaya? ¹⁶ Ha nuna zi 'behña xqui 'ñehe desde yá ja'i ndu ra Abrá, ha ra Satá xa japi xa hñeni ya øt'a 'ret'amahñato njeja, ¿ha gue hiní 'ñepabini da t'embabi nú'a pe'tsni masque ra pa dega tsaya?

¹⁷ Y nu mi manga njabu ra Jesu, gatho nuyá ncontra mi 'buhni bi me'tsa yá tsa de nú'a bi mañ'a. Pe nu ma'ra ya ja'i mri xøcambeni Ajuá

nu mi hyanda ya danga t'ot'e mi ot'a ra Jesu.

Ra 'bede de ra nda dega mostasa
(Mt. 13:31-32; Mr. 4:30-32)

¹⁸ Nehe bi 'ñena ra Jesu:

—Ma ga xi'ah_u 'nara 'bede ri nhyɛcuauí rá hmanda Ajuá. ¹⁹ Nu'á nja ngu 'nara zi nda dega mostasa nú'a da mot'a 'nara 'ñøhø ja rá huahi. Y nu'á da nte xi dra dangui ngu 'nara 'bai gá za, y asta ja da hyocni yá 'bafi ya ts'int's'u.

Ra 'bede de ra nzoi
(Mt. 13:33)

²⁰ Nehe bi 'ñena ra Jesu:

—Ma ga xi'ah_u ma'na ra 'bede ri nhyɛcuauí rá hmanda Ajuá. ²¹ Nurá hmanda Ajuá ri nhyehuí ra nzoi nú'a bi mant'a 'nara 'bèhñá co ngu 'nate kilo ra arina pa da hyoca ya thuhme. Bi mant'i xá hño asta xi bi ntsini gatho ja ra arina, masque mi 'na zi tui ra nzoi.

Ra ts'i'ma gosthi
(Mt. 7:13-14, 21-23)

²² Ha nura Jesu bi sigui rá 'ñu pa rí ma Jerusale. Bi thogui ja 'raya danga hnini ne ya t'uca hnini pa mi xahna ya ja'i. ²³ Y 'nara ja'i bi 'yambabi ne bi 'ñembi:

—Ndada, ¿ha gue 'na tui ya ja'i nú'u ma da mpøhø?

Ha nu'á bi 'ñembabi:

²⁴ —'Yøt'a ra ts'edi gui cút'a ja ra ts'i'ma gosthi nú'a rí ma pa ja ra te pa nzantho. Nugui dí xi'a'i, gue ndunthi di nehma da yat'ini, pe ya hinda za. ²⁵ Nja ngu de stí got'a ra gosthi nú'a to'o rá meti 'nara ngu, njab_u nu'ah_u 'mefa ja gri ganthmah_u ne gri eñh_u: “Ma zi Hmu'ihe, xogahe ra gosthi.” Pe nu'á ma da dadi ne ma da 'ñeñ'ah_u: “Hindí pa'a'ih_u, nixi dí pađi hab_u gyá menguh_u.” ²⁶ Nep_u nu'ah_u ma gui 'ñembabi_u: “¿Hanja hingui pacje? gue ndrí ñuñh_u ne ndrí ntsithe_u, ne ja ma hninihe go gue'i gá 'ñutcahe ri noya.” ²⁷ Pe nu'á ma da 'ñeñ'ah_u: “Dí xi'ah_u gue

hindí pa'a'ih_u, nixi dí pađi hab_u xqui 'ñeh_u. Rí maha de guecua, gatho nú'ah_u gyá 'yøt'ats'oqui_u.” ²⁸ Y ra ora'a ja guehni ma gui nzoni_u ne ma xi da du ri mañh_u ndunthi nu xcri hyanth_u ndu ri mađi xitah_u ra Abrá, ne ra Isaac, ne ra Cobo, ne gatho yá 'mehni Ajuá di 'buhni hab_u bí manda Ajuá, y nu'ah_u hinda ma da tho'ah_u gui cuth_u, ma gui cohilh_u thi. ²⁹ Ne ma dua ehe ya ja'i de haburaza maxøgue de ra ximhai, desde bøxhyadi asta yahyadi, ne desde mahuifi asta mac'angui, y ma da yat'i'u nuni hab_u bí manda Ajuá ne ma dí hñudini'u ja ra mexa pa da ñuni. ³⁰ Y nura pa'a nu'u tó'o ya danguibya, ma da notsi'u, ha nu'u tó'o ya notsibya, ma da ndangui'u.

Ra Jesu bi du rá mai po ya me Jerusale

(Mt. 23:37-39)

³¹ Y ja nú'a ra pa'a bi zø 'raya fariseo há mi 'b_u ra Jesu ne bi 'ñembabi'a:

—Rí ma de guecua, ngue'a nura ndá Erode εc'a'i da hyo'i.

³² Y nura Jesu bi dađi ne bi 'ñembabi'u:

—Rí maha bá xiph_u nú'a ra c'uamba ja'i'a gue nugui nubya ne rixudi ma ga sigui ga εnga ya ts'ondahi ne ga øthe ya da'thi asta hinga juata ma 'befi. ³³ Ne nu xcrá juata ma 'befi de guecua ga j_u ma 'ñu ga ma pa Jerusale, ngue'a ja guehni nzantho xa thopa yá 'mehni Ajuá, hangue ja grá mani nehe.

³⁴ ¡Nú'ah_u gyá menguh_u Jerusale, go gue'ah_u guí c'anh_u co ya do gatho nuya 'mehni xuá peñ'ah_u Ajuá y asta guí hoh_u! ¡Hangu ya 'mi'qui dá ne ga munts'ahma gatho ri batsih_u, dá nja ngu 'nara zi øni munts'a yá batsi pa da huits'i ja yá hua, pe nu'ah_u hinhya'ma gá ne gá 'yødeh_u! ³⁵ Pe desde nubya Ajuá ma da hye'acεh_u ri nijah_u. Ne dí xi'ah_u gue ya hingui yopi gui

hyandgaguih_u asta hinda zø nú'a ra pa gui 'ñeñh_u: “Xi njapi nuni to'o xuá mehna Ajuá ma Hmuh_u.”

14

Ra Jesu bi 'yøthe 'nara 'ñøhø nú'a mi neni

¹ Nara pa dega tsaya bi ma ra Jesu da ñunga ja rá ngu 'nara ndá gá fariseo, ha nu ma'ra ya fariseo mi sutho de nú'a mi øt'e. ² Ne ja guehni mi 'buhni 'nara 'ñøhø xi mi neni'a. ³ Nep_u nura Jesu bi 'yambabi ya fariseo ne ya xahnate de ra ley ne bi 'ñembabi:

—¿Te mंगा ja ra ley, ha gue da za da t'øthe 'nara da'thi ja ra pa dega tsaya, o hina?

⁴ Pe nu'ú ni 'nara noya himbi dadi, bi hmetho. Nu'bú ra Jesu bi hñuxa rá 'ye ja nú'a ra 'ñøhø mi neni, ne bi 'yøthe ne bi mehni da ma. ⁵ Nep_u bi 'ñembabi ya fariseo:

—¿To'o 'na de gue'ah_u 'bu da zo 'nari burruh_u o 'nari ndamfrih_u ja 'nara poso, nep_u hingui hñaihu ngue'a ra pa dega tsaya?

⁶ Y nu'ú himbi za te bi dadi.

Ya mudi hudi ja 'nara ngo dega nthati

⁷ Ha ra Jesu bi hyandi mi tsøhø nú'u xqui ts'ohni ja ra hñuni ne mi huahni'u ya mudi hudi pa da hñudi ja ra mexa, nu'bú nu'á bi umbabi'u 'nara ts'ofu ne bi 'ñembabi:

⁸ —Nu'b_u dra ts'ohn'a'i ja 'nara ngo dega nthati, oguí hudi 'bestho ja ya mudi hudi, xi'b_u da zøhø ma'na nú'a xa ts'ohni ne ma'na dri ts'apa mfeni que gue'i. ⁹ Nep_u nú'a to'o xa zohn'a'i da 'ñeñ'a'i: “Tsocub_u ra hudi nuni ma'na.” Y nú'a ra ora'a 'nara 'betsa pa gue'i, y gui 'bai ua hudi asta ja ra ñani.

¹⁰ Nu'a mahyoni gui 'yøt'e nu'b_u dra ts'ohn'a'i ja 'nara hñuni, hñudi asta ja ra ñani, pa nu sta hyant'a'i nú'a to'o xa zohn'a'i da 'ñeñ'a'i: “¿Hanja asta ja guí hucua? Thogui rí ma nuni asta ja ya mudi hudi.” Y njab_u h_a, da hyanda nú'u ma'ra

di huhni ja ra mexa gue xi ts'ap'a mfeni nehe'i. ¹¹ Nugui dí xi'ah_u, nu'a tó'o ri 'ñexase de rá mfeni ma da 'b_e rá tsa, pe nu'a tó'o hini 'ñexase, da t'e'tsua rá nsu.

¹² Y bi 'ñembabi ra Jesu nú'a to'o xqui zohni:

—Nu'b_u gui beni gui unga 'nara hñuni o 'nara nt'oxi nuua ja ri ngu, oxqui zohni hønse ri amigo, nixi ri cu, nixi hønse nú'u te ri njau, nixi nú'u ri 'nangu ja te pe'tsi, ngue'a nu'ú 'nara pa da zohn'a'i nehe, y njab_u da co'ts'a'i ngu nú'a xcá 'yø'tuabi. ¹³ Nu'a gui 'yøt'e, ora guí øt'ango, zohna ya zi hyoya, ne nú'u ya zi da'thi xa nza yá ndo'yo hingui tsa da 'ñani, ne ya zi doua, ne ya zi goda. ¹⁴ Nú'u ya zi ja'i'u hinda ma da co'ts'a'i de nú'a gui 'yø'tuabi'u, pe 'mefa de rá ñoho ra 'mai nu xcri yopa nte con gatho nú'u ma'ra to'o xa 'yøt'e xá hño, ma gui hñanga ri thah_a co ndunthi ra johya.

Ra 'bede de 'nara 'ñøhø bi 'ñøt'ango

¹⁵ Y nu mi 'yøde njab_u nú'u ya ja'i mi huhni ja ra mexa, 'na de gue'u bi 'ñembabi ra Jesu:

—Tengu da johya nú'a to'o ma da hñudi da ñuni de guehni hab_u bí manda Ajuá.

¹⁶ Nep_u nura Jesu bi 'ñembabi:

—'Nara pa 'nara 'ñøhø bi 'ñøt'ango ne bi mehna yá 'bego pa da zohna ya ja'i. ¹⁷ Nep_u nu mi zø ra ora pa ra nt'oxi, bi menpa ra noya co 'nara 'bego pa bá embabi gatho nú'u xqui mbitabi: “Ya maha 'n_a, ya bí jab_u ra mexa xa nthoqui pa gue'ah_u.” ¹⁸ Pe gatho nú'u xqui mbitabi bi mudi bi 'ya ra pumbate ngue'a bi 'ñotho yá luga. Nu'a rá mudi bi sipi bi 'ñena: “Gui pungui, pøde hinda za ga ma. Ja nú'bya dá juadi dá tanga 'nara hai, y mahyoni ga ma ga c'a'tsi.” ¹⁹ Ha nu ma'na bi 'ñena: “Stá tanga cut'a nt'e'i ya ndamfri, y dí adi gui pungui, hinda za ga ma, ngue'a mahyoni ma ga

nu ua da mpefi xá hño.”²⁰ Ha nu ma'na bi 'ñena: “Ja núbya dá juadi dá nthati, otho ma luga ga ma.”²¹ Ha nu mi menga nú'a ra 'bego ja rá hmu, bi xipabi te gá dadi cada 'na nú'u xqui mbitabi. Nu'bú nura hmu xi bi bø rá cue ne bi 'ñembabi rá 'bego: “Ri ma ja ra tai ne ja ya 'ñu de ra hnini ua tsincua gatho nú'u gui tsupú, gatho ya zi hyoya ne nú'u xa nza yá ndo'yo ne hingui tsa da 'ñani, ne ya doua, ne ya goda, pa ga 'ñu'me'u.”²² Ne ya 'mefa nura 'bego bi 'ñembabi rá hmu: “Ya stá øt'a nú'a gá xicagui, pe ponguitho ya hudi de ja ra mexa.”²³ Nepú nura hmu bi 'ñembabi rá 'bego: “Nubyá rí ma ja ya dā'ñu ne ya t'uca 'ñu nú'u 'ranga ja ya mbonthi, y gui ja güi tsi gatho nú'u gui tsudi pa da 'ñuxa nuya hudi ponguitho ja ma mexa.”²⁴ Ngu'e'a nugui dí ma gue nú'u dá mbitabi ra madi, ni 'na de gue'u hinda 'ñuni con guequi.”

Nú'u to'o da za da dena ra Jesu

²⁵ Ndunthi ya ja'i mri dena ra Jesu, y nu'á bi mpants'i ne bi 'ñembabi'u:

²⁶ —Nu'a tó'o ne dua nxadi, mahyoni ma'na da madigui que rá dada, ne rá nana, ne rá 'behña, ne yá batsi, ne yá cu, ne rá tesse; pe nu'bú hina, hinda za.²⁷ Ha nu'a tó'o hinda 'ñei da dengagui masque da 'bedi gatho, hinda za ga øt'e ma nxadi'a.²⁸ Xi'bú 'nara ja'i da beni da hyoca 'nara danga ngu, zha gue hinda beni 'met'o te gatho mahyoni pa da uadi da hyoqui?²⁹ Pe nu'bú hinda beni 'met'o, ne 'bú hønse bi fatua rá ua rá ngu, nepú ya hinda juati, y gatho nú'u to'o da hyandi ma da nthede de gue'a,³⁰ ne da 'ñena: “Nuna 'ñøhøni hønse bi mata rá 'befi, ya himbi za bi juati.”³¹ O xi'bú 'nara nda beni da 'ñøt'atuhni co ma'na rá mindaui nú'a pe'tsa 'nate 'mo ya soldado, zha gue hinda beni 'met'o ua da za da ntate co nú'u 'ret'a 'mo yá soldado?³² Y nu'bú da beni 'met'o gue hinda

ntate, da menpa ra noya ma'na rá mindaui nú'a bra 'ñe yabutho, gue ya hinda ntunhui.³³ Hangue nugui dí xi'ahú, toraza de gue'ahú nu'bú hingui tsogui gatho nú'a guí pe'tshú, hinda za dua nxadi'ihú.

Rá ts'edi ra u

(Mt. 5:13; Mr. 9:50)

³⁴ Nura u xá hño, pe nu'bú ya bi 'bè rá hño, zhanja da za da yopa cuqui?³⁵ Ya hingui ho nixi pa dra thants'a ja ra hai de ya huahi, nixi pa da t'u'tua ja yá ua ya ndapo, nixi pa ni 'nara t'øt'e ya hinxá hño, hangue dra føtbú. Nu'a tó'o ja rá t'øde pa da 'yøde, dá 'yøde núna dí ma.

15

Ra 'bede de 'nara zi deti xqui 'medi

(Mt. 18:10-14)

¹ Ndunthi ya 'ñatsa nguxboja ne ndunthi ma'ra ya ts'oja'i bi ma bá tsudi ra Jesu pa da 'yøde nú'a mi mañ'a.² Hangue nuya fariseo ne ya xahnate de ra ley mi 'ñama'ñu de gue'a, ne mi ena:

—Nuni ra 'ñøhø nzantho 'ñau ya ts'oja'i ne ri 'ñuni con gue'u.

³ Nepú ra Jesu bi xipa 'nara 'bede, ne bi 'ñembabi'u:

⁴ —Xi'bú 'na de gue'ahú 'bú gri pe'tshú 'na nthebe ya deti pe 'bú gui 'behú 'na de gue'u, zha gue hingue gui tshøni nú'u goho'rate ne 'ret'amagato pa gui maha ja ra mbonthi pa gua hoñhú nú'a xcá 'bedihú asta hingui tsuhú?⁵ Y nu xqui tsudihú'a gui 'yents'a ja ri xi'nxihú co ra johya ne gui tuxhú.⁶ Nepú gui zoñhú gatho ri amigohú ne ri 'nanguhú ne gui 'ñembabi'u: “Ma ga johyahú, ngue'a ya stá tsudi nú'a ma deti stí 'behmaha.”

⁷ Hangue dí xi'ahú, njabutho nehe 'bú 'nara 'yøt'ats'oqui da 'ñobri, da nja ra johya mahets'i, que nú'u goho'rate ne 'ret'amagato ya ja'i beni gue 'bú xá hño ne hu yá mui gue hinga mahyoni da 'ñobri.

Ra 'bede de 'nara boja xqui 'mēdi

⁸ O ne 'nara 'behñā pe'tsa 'ret'a ya boja ne da 'bedi 'na, da tsø ra ñot'i ne da mpaxi 'ramats'u pa da hyoni asta hinda zadi. ⁹ Ha nu sta zadi'a, da zohna gatho yá mpadi ne yá 'nangu ne da 'ñembabi: “Ma ga johyahu, ngue'a ya stá tsudi nú'a ra boja stí 'behmaha.” ¹⁰ Hanguie nugui dí xi'ahu, njabutho nehe 'bu 'nara 'yøt'ats'oqui da ñobri, nu'bú yá enxε Ajuá bí øt'ango nuni mahets'i.

Ra 'bede de ra nanat'u

¹¹ Ra Jesu bi 'ñena nehe:

—'Nara 'ñøhø mi pe'tsa yoho yá t'u, ¹² nepu nú'a mbatsi bi 'ñembabi rá dada: “Papá, dí ne gui 'racagui nú'a rí 'ñepcagui de nú'a guí pe'tsi.” Nu'bú nura dada bi mudi bi hecuabi yá hño, ne bi umbabi yá t'u. ¹³ Nepu de ya xqui thogui 'raya pa, nú'a ra t'u mbatsi bi munts'a gatho nú'a xqui t'umbabi ne bi hñats'i, ne bi bøni de guehni, bi gu rá 'ñu bi ma pa ma'na ra hai yabu habu bá tegue gatho rá boja ja 'nara 'mai xi xmá nts'o. ¹⁴ Pe nu mi degue gatho nú'a mi ha, bi nja 'nara danga thuhu ja nú'a ra hai'a, ne nu'a bi mudi bi sufri co ra thuhu. ¹⁵ Nepu de guehni bi ma bá apa ra 'befi 'nara 'ñøhø de nú'a ra hai'a. Y nura 'ñøhø'a bi umbabi ra 'befi ne bi mehni da supa yá ts'adi. ¹⁶ Y ra ora mi ñunga ya ts'adi, nú'a mi nehma da zi nú'a mi tsi'u, ngue'a xi mi tsu ra thuhu, pe hinto mi huequi pa da t'umbi te da zi. ¹⁷ Nu'bú nu'a bi beni rá ngu ne bi 'ñena: “Hangu ya mēfi pe'tsa ma dada ja rá ngu, ne bí ja ndunthi te da ts'i, asta pongui. Y nugui, go dí 'youa ya ga tu ra thuhu. ¹⁸ Ma ga yopa penga ja rá ngu ma dada, ne ga embabi: Papá, stá øt'a 'nara ts'oqui ja rá thandi Ajuá ne ja ri thandigüe. ¹⁹ Ya hiní 'ñepcagui gui 'ñengagui ri t'ugui. 'Yøtc'agui ngu 'nadrá 'begotho de gue'i; ga embabi

njabu.” ²⁰ Nepu nu'a bi gu rá 'ñu ne bi menga pa ja rá ngu rá dada.

Pe ante da zøni, rá dada bi hyandi ne bi huequi, ne bi nest'ihi bá tsudi, y ngu bi nthēui, bi hyafi ne bi z'u'tsi. ²¹ Nepu nura t'u bi 'ñembabi: “Papá, stá øt'a 'nara ts'oqui ja rá thandi Ajuá ne ja ri thandigüe. Ya hiní 'ñepcagui gui 'ñengagui ri t'ugui.” ²² Pe nura dada bi 'ñembabi yá 'bego: “Bá hahu 'raya he nú'u ma'na strá hño ne hyethu, ne hñu'tsuhu 'nara mfo'yε, ne ti'tuahu. ²³ Ne bá tsihu nú'a ra nocandamfri ga hohu ne ga tsihu. jMa ga øthu 'nara ngo dega johya! ²⁴ Ngue'a nuna ma t'u ndí hu ma mai gue ya xqui duhma, pe hina, y nubyá dí ja ra uenda gue ya xa yopa nte. Stí 'bedi, pe nubyá ya dá yopa handi.” Y nu'á bi mudi bi 'ñøt'ango.

²⁵ Hinga ya'a bi zøhø nú'a ra t'u mada, mbi 'yo ja ra 'befi. Pe nu mi zøhø guetbu ja rá ngu, bi 'yøde mi ja ya 'be'mda ne ya hnei. ²⁶ Nepu nu'a bi ma'ta 'na de nuya 'bego pa bi 'yambabi te mi ja. ²⁷ Nepu nura 'bego bi 'ñembabi: “Ri cu xa zøhø y nuri dada bi manda bi tho ra nocandamfri ngue'a bi zøhø te rá 'ñentho ha hinte xqui ja.” ²⁸ Pe nú'a ra cu mada xi bi bø rá cue ne himi ne da yat'i. Ha nurá dada bi bøni bi bantebi pa da yat'i. ²⁹ Ha nu'a bi 'ñembabi rá dada: “Papá, guí pase hangu ya jeya stá 'buhui ne dí pep'a'i, ha hinhya'mu stá nts'o'yøde de gue'i. Pe ni 'na'qui hinxá 'raca madi 'nara zi t'axi pa ga tsi'be ma amigo. ³⁰ Pe nubyá, nú'a ri t'u xa zøhø, xua dec'a'i ri boja co ya ts'o'behñā, nu'a ha, go asta gá hypabi ra nocandamfri.” ³¹ Nepu nurá dada bi 'ñembabi: “Ma zi t'u'i, nu'í nzantho guí 'bui con guequi, y gatho nú'a dí pe'tsi, ri meti nehe. ³² Pe nubyá, mahyoni ga johyahu ne ga øthu 'nara ngo, ngue'a ri cu ndí hu ma mai gue ya xqui duhma, pe nubyá pa guequi dí ja ra uenda

gue ya xa yopa nte. Y stí 'behmahu, pe nubyá ya dá yopa hanthu.”

16

Ra 'bede de 'nara 'betri mi ju ndunthi ra boja

¹ Nehe ra Jesu bi 'ñembabi yá nxadi:

—Mi 'bui 'nara 'ñøhø xi mrá rico ne mi 'bui 'nará 'betri. Y ra hmu xqui sipabi gue nú'a ra 'betri mi jampa ndunthi rá boja. ² Nu'bú nura hmu bi zohna nú'a ra 'betri ne bi 'ñembabi: “Xa sicagui 'raya noya de gue'i. Hangué dí ne gui dacagui ra uenda de ri 'befi, ngue'a ya hindi ne gui sigui gui pepcagui.” ³ Nepu nú'a ra 'betri bi bense ja rá mfeni, ne mi ena: “Xibya, ¿te ga øt'e? Ma hmu ma da hñaga ra 'befi, ha otho ma ts'edi pa ga pe ya hai, y ri 'raca ra 'betsa 'bu ga mpeti. ⁴ A, nubyá ha, ya dá beni te ma ga øt'e. Ma ga hongá ra modo pa da macagui nú'a to'o tupabi ma hmu, pa da 'raca nsequi ja yá ngu nura pa'a da thagagui ra 'befi de guecua.” ⁵ Nepu nú'a bi zohna 'rama'na nú'a to'o mi tupabi rá hmu. Nu'a ra mudi bi 'yambabi ne bi 'ñembabi: “¿Hangu guí tupabi ma hmu?” ⁶ Nu'bú nú'a bi datuabi bi 'ñena: “Dí tupabi 'na nthebe barri ra aceite.” Ha nura 'betri bi 'ñembabi: “Jaua ra he'mi habu huts'i hangu guí tupa ma hmu, y dama hyoqui ma'na habu di ma gue hønse nde nthebe barriho guí tu.” ⁷ Nepu nú'a ma'na bi 'ñembabi: “Xi'a'i, ¿hangu guí tugue?” Nu'a bi 'ñena: “'Na nthebe huada ra trigo.” Nepu nú'a ra 'betri bi 'ñembabi: “Nehe jaua ra he'mi habu huts'i hangu guí tupa ma hmu. Hyoca ma'na habu di ma gue hønse goho'rate guí tu.” ⁸ Nepu nura hmu bi 'ñe'tsua rá nsu nú'a ra ts'o'betri ngue'a bi dama nti rá mfeni pa bi gohi xá hño co nú'a to'o mi tu ya thai. Hangué njabu nuya meximhai xi ya nimfeni pa da gohi xá

hño co yá mimeximhaiui, pe nú'a xa gamfri Ajuá hinguí øt'e njabu.

⁹ Pe nugui, nu'a dí xi'ahu, masque ra boja da za da hyat'a 'na, pe nehe co nú'a ra boja'a ogyá mit'ihu, faxhu nú'a ja te ø'tua ra 'bedi, pa njabu gui ntsixhu'u, pa nu sta uadi ri tehu de guecua ja ra ximhai ne sta uadi da thogui ra boja, nu'bú ma da t'a'ahu 'nara hoga 'ñehe nu xcri tsøñhu mahets'i habu bí ja ya hoga 'mui pa nzantho.

¹⁰ Nu'a tó'o hinguí cøni masque 'na tui ra boja xa t'umbi da su, nehe hinda gøni 'bu da t'umba ndunthi ra boja pa da su. Nu'a tó'o cøni de nú'a 'na tui xa t'umbi pa da suhna, nehe da gøni 'bu da t'umba ndunthi pa da su. ¹¹ Hangué nugui dí xi'ahu, 'bu gui cøñhu ya hño de nuua ja ra ximhai nú'a xa t'a'ahu pa gui suhmanu, ¿to'o da gamfri de gue'ahu pa da 'ra'ahu ya hño de mahets'i pa gui suhmanu? ¹² Nu'bu hinguí pahu gui suhu nú'a hingrí metihu, ¿hanja da za da t'a'ahu nú'a rí 'ñep'a'ihu pa gui suhu?

¹³ Ni 'nara 'bego hinda za da mepabi yoho ya hmu, ngue'a njabu da za da utsa 'na, ne go da mahui nú'a ma'na, o nzantho go di pepabi 'na, y nu ma'na hina. Njabu nehe hinguí tsa gui pepabihu Ajuá ne da 'yoda ri mfenihu ra boja.

¹⁴ Ha nuya fariseo xi mi ho da me'tsa ndunthi ra boja ne mi 'buhni mi huxa nt'øde'u nú'a bi manga ra Jesu ne xi mi enda yá thede'u. ¹⁵ Ha nura Jesu bi 'ñembabi'u:

—Nu'ahu ri hnequi 'ñena 'na xi gyá hoja'ihu, pe hønse pa gui pønga ri hmihu ja yá thandi ri miqu'eihu, pe Ajuá pat'athohu ri mfenihu te rá 'be'a guí beñhu, hangué 'bu guí ne gui pønga ri hmihu ja yá thandi ri miqu'eihu, hinguí tsa gui pønga ri hmihu ja rá thandi Ajuá.

Rá ley ra Moise ne ra hoga nt'øde de rá hmanda Ajuá

16 Desde ante da zøhø ra Xuua Xi'tsate ya ngui pe'tsuahø rá ley ra Moise ne nú'a xqui manga ma'ra yá 'mehni Ajuá. Y desde bi zøhø ra Xuua asta nubya xcá 'yøhø xa si'ahø ya noya dega hoga nt'øde de hanja go ri manda Ajuá, y njabø ndunthi xa 'yøt'a ra ts'edi da yut'i nu habø ri manda Ajuá.

17 Masque mahets'i ne ra ximhai hingui hei pa da uadi, pe ni 'nara noya nú'a xa t'ofø ja rá ley Ajuá hinda njabøtho, pe'tsi da njabø ngu nú'a ma.

*Ra Jesu bi ma de ra nxuni
(Mt. 19:1-12; Mr. 10:1-12)*

18 'Bø 'nara 'ñøhø da nxungüi rá 'behña pa go da nthatui ma'na ra 'behña, nú'a ra 'ñøhø'a ya bi 'yøt'a 'nara ts'oqui. Y nu'a tó'o da nthati co 'nara 'behña xa nxungüi rá dame, ne'a ya bi 'yøt'a 'nara ts'oqui.

Ra Jesu bi ma de 'nara 'ñøhø ra rico ne ra Lasaro

19 Mi 'bøi 'nara 'ñøhø xi mrá rico, ne xi mri hñe xá hño co 'raya hoga dutu xi mahotho. Y mi øt'ango hyastho ja rá ngu co ndunthi ra nthoqui. 20 Ne mi 'bøi 'nara zi meti mrá thuhu ra Lasaro xi mrá hyoya, xqui hñuhni ja rá gosthingu nú'a ra rico. Ne mi tsø 'nara hñeni mi 'ya maxøgue rá ndo'yo, 21 ne asta ya tsat'yo mi te'tsuabi habø mi 'ya. Y nú'a ra zi 'ñøhø'a mi nehma xa zi nú'a mi tagui de ja rá mexa nú'a ra rico. 22 'Nara pa bi du ra zi hyoya, y ya ønxø de mahets'i bá ehe e bi zits'i pa bá 'bøhui ra Abrá nuni mahets'i. Nepø 'mefa bi du nehe nú'a ra rico, ne bi t'agui. 23 Y de mi oní nú'a ra rico ja ra nidu xi mri sufri ndunthi, nepø nu'a bi gøxa yá da ne bi hyandi de yabø ra Abrá ya mi 'bøhuini ra Lasaro nehe. 24 Nepø nura rico bi ma'ti ne bi 'ñembabi: "Ma dada'i Abrá, dá nja ri nthecate de guequi, bá pøhna ra Lasaro da pobo qué yá dedo co

'na zi tui ra dehe pa e da pobo qué ma jane, ngue'a xi dí sufri ndunthi nuua ja ra tsibi." 25 Ha nura Abrá bi 'ñembabi: "Amigo, beni gue nu'i nú'bø ngui 'bøi ja ra ximhai xi ngui 'bøi xá hño, ha nura Lasaro mi sufri ndunthi ra hñøya. Pe nubya nuní 'bøi xá hño de guecua, ha nu'i go guí sufribya núbø habø guí 'bøi. 26 Ha nixi da za da mabø ra Lasaro, ngue'a ja 'nara hñe madetho xi xá hñe. Hangue nu'ø 'bøcua hinda za dí mabø, ha nu'ø bí 'bøpø, hinda za dí 'ñecua nehe." 27 Nepø nú'a ra rico bi 'ñena: "Ma dada'i Abrá, nu'bá dí bante'i guí pøhna ts'ø ra Lasaro ja rá ngu ma dada 28 habø bí 'bøi má cut'a ma cu, pa da zøfo pa hinda zøhø de guecua ja ra nidu, e da sufri ngu dí sufriga." 29 Pe nura Abrá bi 'ñembabi'a: "Nu'ø ya bí pe'tsa nú'a bi 'yofo ra Moise ne nú'a bi 'yofo ma'ra yá 'mehni Ajuá. ¡Go dá 'yøte'ø!" 30 Pe nura rico bi 'ñena: "Haha majuani guí ma, nú'i ma dada'i Abrá, pe nu'bø guí pøhna 'na de nú'ø xa du, nu'ø dí paði da 'yøte ne da 'ñobri." 31 Pe nura Abrá bi 'ñembabi: "'Bø hingo xa 'yøte nú'a bi manga ra Moise ne ma'ra yá 'mehni Ajuá, nixi da ne da gamfri nú'a da xipabi nú'a di yopa nte de ja ra du."

17

Ra Jesu bi ma gue ga nsuhø pa hinga japhø da 'yøt'a ya ts'oqui ma'ra

(Mt. 18:6-7, 21-22; Mr. 9:42)

1 Ra Jesu bi 'ñembabi yá nxadi:

—Nzantho da nja 'raya t'øt'e pa da japi da nts'oca ya ja'i, pe ¡huecate nú'a ra ja'i to'o da japi da 'yøt'a 'nara ts'oqui ma'na! 2 Ma'na xá hño nú'a ra ja'i'a dra ts'øtuahma 'nara do strá hñø ja rá 'yuga ne dra føta ja ra ndehe, pa te hønse da japi da 'yøt'a ra ts'oqui ma'na rá miq'u'eiuí nú'a hinxu zeditho rá jamfri. 3 Hangue ngui dí xi'ahø

gui nsuh_u. Nu'b_u 'nari cuh_u da 'yø't'ah_u 'nara nts'o'm_ui, zofoh_u, hñacuah_u. Nu'b_u da ñobri, pumbabih_u. ⁴ Masque da 'yø't'ah_u ra nts'o'm_ui yoto 'mi'qui de ra pa, ne 'b_u da 'ñehe da 'ya'ah_u ra pumbate cada ra 'mi'qui, pumbabih_u.

Ra jamfri ngu 'nara zi nda dega mostasa

⁵ Ha nuyá apostol ra Jesu bi ñembabi:

—Xupca ma jamfrihe.

⁶ Nep_u ra zi Hmu Jesu bi ñembabi: —Nu'b_u xi majuani gri pe'tsh_u ra jamfri masque ngu 'nara zi nda dega mostasa rá ndangui, nu'b_u da za gui ñembabih_u nuna dang_u 'bai gá za: “C'uts'i de hab_u guí 'bai ne rí ma gui nt'ut'a ja ra ndehe,” ha nura za'a da 'yø't'a'ih_u co nú'a ri jamfrih_u.

'Nara 'bego rí ñepi da mepa rá hmu, hingo dra 'bepi

⁷ Ra Jesu bi ñembabi nehe'u:

—'B_u 'nara ja'i di 'b_u 'nará 'bego xqui menga 'befi ja ra huah_u o ra 'ba'yo, ¿ha gue da t'embabi 'bestho: “Thogui hñudi gui ñuni?” ⁸ Hina. Nu'á da t'embabi: “Met'o gui hoca ra nt'oxi, ne hñoquigue pa gui 'raqui te ga tsi. Nep_u 'mefa gui ñunigue nehe.” ⁹ ¿Ha guí beñh_u da t'umba njamadi ra 'bego de nú'a 'bepabi da 'yø't'e? Hina. ¹⁰ Njab_u nehe nu xcri juah_u gui peph_u rá 'befi Ajuá xa 'bep'ah_u, rí 'ñepi gui 'ñeñh_u: “Hiní 'ñepcahe gui 'yacje ra jamadi ngue'a 'nadyá 'begothohe ne hønse stá pehe nú'a mri 'ñepcaguihe ga pehe.”

Ra Jesu bi 'yøthe 'ret'a ya 'ñøhø mi tsudi ra lepra

¹¹ De guehni bi thogui ra Jesu bi sigui rá 'ñu pa mri ma Jerusale, bi 'ranga madetho de yoho ya hai, 'na rá thuhu Nsamaria, ha nu ma'na Galilea.

¹² Y ya de mi ma da zønga ja 'nara zi hnini, bi bøni pa bá tsudi'a 'ret'a ya 'ñøhø mi tsudi ra lepra nú'a mi

tsit'atho ra ngø, ne nu'ú bi gohi zi yabutho de gue'a, ngue'a xuá nts'uni yá hñeni. ¹³ Nep_u bi ma'ti'ú bi 'ñemi:

—Jesu, ma zi Xahnate'ihe, dá nja ri nthecate de guecje.

¹⁴ Nep_u nu mi hyanda ra Jesu bi 'ñembabi'ú:

—Rí maha ua 'ñudih_u ja ya macja.

Nep_u nu'ú bi ma, ne de má 'ñu bi ñani de yá hñeni'ú. ¹⁵ Y 'na de gue'ú de mi za gue bi ñani, bi mengui mi xøcambeni Ajuá co ya hmafi. ¹⁶ Ne bi ndandiñahmu ja rá ua ra Jesu ne bi megui rá hmi asta ja ra hai pa bi umba njamadi ngue'a xqui 'yøthe'a. Y nú'a ra 'ñøhø'a mrá me Nsamaria. ¹⁷ Y nura Jesu bi 'ñani ne bi 'ñena:

—¿Ha gue hingue mi 'ret'a bi ñani? ¿Hab_u bi ma nú'ú má guto?

¹⁸ ¿Ha gue hønse núni hingrá me Israel bá pengui ri xøcambeni Ajuá?

¹⁹ Nep_u ra Jesu bi 'ñembabi nú'a ra 'ñøhø:

—'Bai rí ma, ya xcá ñani ngue'a xcá camfrigui.

Ra Jesu bi ma de rá 'ñehe rá hmanda Ajuá

(Mt. 24:23-28, 36-41)

²⁰ Nep_u ya fariseo bi 'yambabi ra Jesu ha'm_u mi ma da zøhø rá hmanda Ajuá nuua ja ra ximhai. Nep_u nu'á bi ðadi ne bi 'ñembabi:

—Nurá hmanda Ajuá hinga 'nara t'øt'e pa da hnequi. ²¹ Nixi da za da t'eñ'ah_u: “Xi jaua”, o “Bí jani”. Nurá hmanda Ajuá ya xa zøhø ne ya 'bai con gue'ah_u.

²² Nep_u nu'á bi 'ñembabi yá nxadi nehe:

—Ma da zøhø ra pa gui nehma_u gui hyanth_u da zøhø 'bestho nú'a ra dang_u pa, pa gui hyanth_u da yopa 'ñehe pa da ndá Nú'a To'o e bi Nja'i, pe hindi tat'atho ya pa pa gue'a. ²³ Ne ma da t'eñ'ah_u: “Xi 'bucua”, o “Xi bí 'buhni”. Pe oxqui pah_u ma gui c'a'tsh_u, ne oxqui tenih_u nú'ú to'o da xi'ah_u njab_u. ²⁴ Ngue'a ngu guí hanth_u 'nara huei

nú'a masectho da yot'i maxøgue mahets'i, ma da njabu nehe nú'a ra pa'a stua yopa pengui Nú'a To'o e bi Nja'i. ²⁵ Pe mahyoni 'met'o da thogui ndunthi ya ts'othogui. Ne ma da utsa gatho ya ja'i nú'u 'bui de nuya pabya. ²⁶ Ngu nú'a bi nja de nuya pa'u de mi 'bui ra Noé, ma da njabu nehe nu stua yopa ehe Nú'a To'o e bi Nja'i. ²⁷ Nu'ú mri ñuni, mi tsithe, ne mi øt'a nthati ngu xi yá nzai, ne hinte mi jamasu'u asta nura pa'a bi yat'a ra Noé ja ra arca, ne mi ðamfri'u bi ñuxa ra dehe maxøgue ra ximhai, y gatho ya ja'i bi jat'i. ²⁸ Bi njabu nehe nuya pa'u mi 'bu ra Lot. Ya ja'i mi øt'e ngu xi myá nzai, mi ñuni mi tsithe, mi mpa ne mi ntai, mi mpot'i ne mi høngu. ²⁹ Pe nu de mi bønga ra Lot de ra hnini Sodoma, bi 'ua ya tsibi ne ra asufre, y bi du dega nzat'i gatho ya ja'i de nú'a ra hnini'a. ³⁰ Ma da njabu nehe nú'a ra pa'a stua yopa pengui Nú'a To'o e bi Nja'i.

³¹ De nura pa'a, 'bu 'na di 'ba ja ra patio de rá ngu, hinda yat'a mbo rá ngu pa da hñats'i nú'a te di pe'tsi. Y nu'a tó'o di 'yo ja rá huahi, ya hinda yopa menga ja rá ngu. ³² Benihü de hanja bi ndo'u rá 'behña ra Lot ngue'a bi ñegui bi hyanda nú'a ra hnini bi zopu. ³³ Nu'a tó'o ne da su rá te, da 'bedi, pe nu'a tó'o da unga rá te po rá nguequi, nu'a ma da me'tsa ma'na ra hoga te pa nzantho.

³⁴ Nehe dí xi'ahu gue nú'a ra xuui'a 'bu yoho di 'bonga 'nadbü ja yá aha, 'na da ts'its'i, ha nu ma'na da ts'ogui. ³⁵ 'Bu yoho ya gani di cani mahyegui, 'na da ts'its'i, ha nu ma'na da ts'ogui. ³⁶ 'Bu yoho ya 'ñohø di 'yo ja yá 'befi 'nadbü ja ra huahi, 'na da ts'its'i, ha nu ma'na da ts'ogui.

³⁷ Nu mi 'yøde njabu ya apostol bi 'yambabi ra Jesu ne bi 'ñembi:

—¿Habü ma dua nja nú'a gá ma, ma zi Hmu'ihé?

Nepü nu'á bi ðadi ne bi 'ñembabi'u:

—Nuni habü di 'beni nú'a xa du, ja ma da munts'ni ya pada pa da zi'u.

18

'Nara nzaya co 'nara viuda

¹ Ra Jesu bi xipa 'nara 'bede yá nxadi gue mahyoni da 'yapabi Ajuá nzantho nsinque da zabi. ² Ne bi 'ñembi:

—Mi 'bui 'nara nzaya ja 'nara hnini, himi tsu Ajuá ne ni 'nara ja'i himi tsu. ³ Ne de nú'a ra hnini'a mi 'bui 'nara viuda nehe, nzantho mi pa da c'a'tsa nú'a ra nzaya pa da ñani de rá ncontra'a. ⁴ Pe bi thogui ndunthi ya pa nura nzaya himbi umba ra mfats'i nú'a ra viuda. Pe 'mefa bi 'ño rá mfenise nú'a ra nzaya ne bi 'ñena: “Masque nugui hindí tsu Ajuá, nixi 'nara ja'i hindí tsu, ⁵ pe hingo rá ngue'a ma ga øta nú'a xica ra viuda, pa hingue xi stí tsøtcatho ma müi.”

⁶ Ra zi Hmu Jesu bi 'ñena:

—Guehna bi mangua nú'a ra ts'o nzaya. ⁷ Xihma Ajuá, ¿ha gue hinda ñani nú'u to'o xa huahni, nú'u apabi'a ma pa ra xuui? ¿Ha gue hinda mats'i 'bestho'u? ⁸ Dí xi'ahu gue ha, 'bestho da mats'i. Xi sta yopa mengui Nú'a To'o e bi Nja'i, ¿ha gue da zadi ndunthi to'o di camfri 'bu? Ya hina.

'Nara fariseo co 'na de nuya 'ñatsa nguxboja

⁹ Ra Jesu bi mangua ma'na ra 'bede pa nú'u to'o ri 'ñets'i gue ya hoja'i ne xi ya denate, ne bi 'ñena:

¹⁰ —Yoho ya 'ñohø bi ma ja ra nija pa da 'yapabi Ajuá, 'na mrá fariseo, ha nu ma'na mrá 'ñatsa nguxboja. ¹¹ Ha nura fariseo bi 'yapabi Ajuá má 'bai ne mi ena njaua: “Dí jamadi ma Zidada'i, ngue'a nugui hindí nja ngu ya 'yøt'ats'oqui, ya be, ya ts'o'müi ne ya zinga medinthati, nixi dí nja ngu nuni ra 'ñatsa nguxboja 'bahni.

12 Nugui dí ayuna yo'qui ra semana, ne nzantho dí 'ra'a 'ret'a centavo cada ra bexo nú'a dí taha," njabu bi 'ñena. 13 Pe nú'a ra 'ñatsa nguxboja bi gohi ts'u zi yabu de ra fariseo, ne nixi bi ne bi guxa yá da pa mahets'i ngue'a mi pađi gue xi mrá nduts'oqui, pe xi mi apabi Ajuá con gatho rá mui ne mi ena: "iMa Zidada'i, dá nja ri ntheate de guequi, ngue'a xi majuaní nugui 'nadrá danga 'yot'ats'oqui!"

14 Hangue bi 'ñenga ra Jesu:

—Dí xi'ahu gue nú'a ra 'ñatsa nguxboja bi zadi ra pumbate de yá ts'oqui, ne bi menga ja rá ngu ya hinte má ts'oqui mi tu. Pe nura fariseo himbi zadi ra pumbate de yá ts'oqui. Ngue'a nu'a tó'o ri 'ñexase, nú'a go gue'a ma da 'be rá tsa. Ha nu'a tó'o hini 'ñexase, nú'a 'mefa ma da t'e'tsua rá nsu.

Ra Jesu bi japa ya batsi

(Mt. 19:13-15; Mr. 10:13-16)

15 Bá ts'impabi ya zi batsi ra Jesu pa da hñuxa yá 'ye ne da japabi'u. Pe nu mi hyanda njabu yá nxadi bi zui nú'u to'o mri zi yá batsi. 16 Ha nura Jesu bi 'ñembabi'u:

—Hophu ya batsi da e da zucagui, oguí hacuahu, ngue'a nu'u tó'o da 'mui ja rá hmanda Ajuá, mahyoni da nja ngu nuya ya zi batsi. 17 Nehe dí xi'ahu gue nu'a tó'o hinda nja ngu 'nara zi batsi pa da 'mui ja rá hmanda Ajuá, hinda za da yat'a ja rá hmanda Ajuá.

'Nara rico bi ñaui ra Jesu

(Mt. 19:16-30; Mr. 10:17-31)

18 Ne de gue'a 'nara nda de ja ra nija bi 'yambabi ra Jesu ne bi 'ñembi:

—Nu'i Xahrate, 'nagra hoja'i, zete da za ga ot'e pa ga tsudi ra te pa nzantho?

19 Ha nura Jesu bi 'ñembabi:

—¿Hanja guí engagui gue drá hoja'i? Jo'o ma'na ra hoja'i, hõnse Ajuá. 20 Nu'i guí pađi xá hño ya hmanda de ra ley habu ena:

“Oxqui ntsinga medinthati, oxqui nhyote, oxcri mpe, ne oxqui ju'tsua ya nc'uamba ri miqu'eui, ne umba ra t'equ'ei ri dada ne ri nana ne su'u.”

21 Ha nú'a ra 'ñohø bi 'ñena:

—Gatho núyá stá ot'e desde ndí batsi.

22 Ha nu mi 'yøde ra Jesu njabu, bi 'ñembabi:

—Ri 'bedi gui 'yot'a ma'na. Rí ma gui pa gatho nú'a guí pe'tsi, ne gui hecuabi ya hyoya. Njabu ha, ma grí tsudi ya hño de mahets'i. Ne bá ehe gui tengagui.

23 Pe nu mi 'yøde njabu nú'a ra nda xi bi du rá mui ngue'a xi mrá danga rico. 24 Nu mi hyanda ra Jesu gue xi bi du rá mui, bi 'ñena:

—iXi xá hñei da yat'a 'nara rico ja rá hmanda Ajuá! 25 Ma'na hingui hei da thogui 'nara danga mbo'ni ngu ra cameyo ja rá gu 'nara 'yofri que 'nara rico da yat'a ja rá hmanda Ajuá.

26 Ha nú'u to'o bi 'yøde nu mi manga njabu, bi 'ñena:

—Nu'bu njabu, zto'o'a da za da mpohø?

27 Nura Jesu bi 'ñembabi:

—Nu'a jampabi xá hñei ya ja'i, pa Ajuá otho 'nara t'ot'e strá hñei.

28 Nepu nura Pedro bi 'ñembabi:

—Ma zi Hmu'ihe, nuje stuá tsoguihe gatho nú'a ndí pe'tshe pa go stuá ten'ahe.

29 Nepu ra Jesu bi 'ñembabi:

—Majuani dí xi'ahu, nu'a tó'o da zogui rá ngu, o rá dada, o rá nana, o yá cu, o rá 'behña, o yá batsi po rá ngue ra maça noya, 30 nu'a ma da hñani nuua ja ra ximhai ma'na ndunthi que nú'a xa zogui, ne 'mefa ma da hñanga ra te pa nzantho nuni mahets'i.

Ra Jesu bi yopa ma de rá du

(Mt. 20:17-19; Mr. 10:32-34)

31 Y nura Jesu bi 'ueque 'nambu nú'u 'ret'amayoho yá nxadi, ne bi 'ñembabi:

—Nubya grá maha pa Jerusale habu ma da nja ngu nú'a xa 'yofo yá 'mehni Ajuá de nú'a ma da thogui Nú'a To'o bi e bi Nja'i. ³² Ma da t'ent'ua ja yá 'ye ya ja'i nú'u hingyá me Israel, ne nu'ú ma da 'yø'tua ra nt'eni, ne ma da ñama'ñu de gue'a, ne ma da zots'i. ³³ Nu'ú ma da na'mbi nepu da hyo, pe nurá hñupa ma da yopa nte de ra du ma'na'qui.

³⁴ Pe nuya nxadi himi tso yá mfeni de nú'a mi xipabi ra Jesu, nixi himi tsa da badi'u de nú'a mi mañ'a.

Ra Jesu bi 'yøthe 'nara goda nuni Jericó

(Mt. 20:29-34; Mr. 10:46-52)

³⁵ De ya mi ma da zonga ra Jesu ja ra hnini Jericó, mi huhni 'nara goda ja ra 'ñu, mi peti. ³⁶ Ha nu mi 'yøde'a gue mi pani ndunthi ya ja'i, nu'á bi 'ñani te rá 'be'a xqui nja.

³⁷ Nepu nu'á bi sipabi gue mi pani ra Jesu me Nasare. ³⁸ Nu'bu nu'á bi ña nts'edi ne bi 'ñena:

—iNu'i Jesu, rá T'u'i ra nda Davi, dá nja ri nthecate de guequi!

³⁹ Ha nuya ja'i mri 'bet'o mi tsi ne mi embi gue da go'ta rá ne, pe nu'á ma'na mri mafi nts'edi ne mi ena:

—iRá T'u'i ra Davi, huegagui!

⁴⁰ Nepu ra Jesu bi gohi bi 'mai ne bi mehni to'o bá tsi. Y nu mi zøhø habu mi 'bai'a, bi 'yambabi ne bi 'ñemi:

⁴¹ —¿Te guí ne ga ø't'a'i?

Ha nura goda bi dadi ne bi 'ñena:

—Dí ne ga handi, Ndada.

⁴² Y ra Jesu bi 'ñembabi:

—iNubya ha xa njabu ngu nú'a guí ne! Xcá ñani ngue'a xcá camfrigui.

⁴³ 'Bestho ra ora'a ra goda bi za bi hyandi, ne bi dena ra Jesu, mi xøcambeni Ajuá. Y gatho nú'u ya ja'i bi hyandi njabu, ne'u bi xøcambeni Ajuá nehe.

19

Ra Jesu co ra Saqueo

¹ Nepu nura Jesu bi yat'a ja ra hnini Jericó ne mri 'yo mi thogui made ra hnini. ² Ne de guehni mi 'bu 'nara 'ñøhø xi mrá rico mrá thuhu ra Saqueo, gue'a mrá nda de nuya 'ñatsa nguxboja. ³ Nura Saqueo mi ne da hyanda ra Jesu pa da badi to'o'a, pe himi tsa ngue'a himrá he'tsa ja'i y mi 'ñoui ndunthi ya ja'i ra Jesu, hangue himi tsa da hyandi'a. ⁴ Nepu nu'á bi nest'ihí bi 'met'o bi bøxa maña ja 'nara danga 'bai gá za pa da za da hyanda ra Jesu, ngue'a ja ma dí 'rani'a. ⁵ Nu mi thogui ra Jesu de guehni, bi hyandi gue ja mi tøhni'a. Ne bi 'ñembabi:

—Nu'i Saqueo, bá dama cai, ngue'a nubya dí ne ga tsøñ'a'i ja ri ngu.

⁶ Nepu nura Saqueo mant'a bi dama gai ne co ndunthi ra johya bi zixa ra Jesu ja rá ngu. ⁷ Ha nu mi hyanda njabu ya ja'i, bi mudi bi nøñ'u ra Jesu ngue'a bi ma bá cut'a ja rá ngu 'nara ts'oja'i. ⁸ Nepu nura Saqueo bi 'ñembabi ra Jesu:

—Ma zi Hmu'i, ma ga hecua ya hyoya made de numa hño dí pe'tsi, ne 'bu to'o stá hat'i, ma ga ju'tua goho 'mi'qui de nú'a stá hat'i.

⁹ Ha nura Jesu bi 'ñembabi:

—Núbya rapaya xa zøhø ra mpøhø nuua ja ri ngu, ngue'a ne'i xqui 'ñehe desde yá ja'i ndu ra Abrá. ¹⁰ Ngue'a Nú'a To'o bi e bi Nja'i, bá ehe pa da hyoni ne da pøhø nú'u xa 'mædi.

Ra 'bede de nú'u 'ret'a ya 'bego co 'ret'a ya boja

¹¹ Nu mi uadi bi mangua ra Jesu njabu, bi mudi bi xipabi ya ja'i 'nara 'bede, ngue'a ya mi ma da zonga Jerusale y nú'u ya ja'i mi hu yá mai gue mi ma da hnequi 'bestho rá hmanda Ajuá nu stí zøni. ¹² Hangue nura Jesu bi 'ñembabi:

—Mi 'bui 'nara 'ñøhø mrá t'u 'nara nda. Nú'a bi ma yabu ja ma'na ra hnini pa da thuts'i dega

nda ja rá hai, nepu da yopa mengui pa da nda. ¹³ Pe ante da ma'a, bi zohna nú'u 'ret'a yá 'bego pa da umbabi 'ra 'nara boja, y mahyegui rá ndunthi bi umbabi cada 'na de gue'u. Nepu bi 'ñembabi: “Yøthu ra thoni co nú'a dá 'ra'ahu pa da xu ri bojahu asta hinga pengui.” Ne bi gu rá 'ñu bi ma. ¹⁴ Pe nú'u ya ja'i de rá hai nú'u to'o mi utsa, bi mehna 'raya 'mehni pa da ma nehe habu mri ma'a pa xama hinxá thuts'i dega nda de yá hai'u. ¹⁵ Pe nu'a bi t'umbabi ra ts'edi pa da nda, ne bi menga ja rá hai. Ha nu mi zøhø'a bi manda bi ts'ohna gatho nú'u to'o xqui umbabi ra boja, pa da badi hangu xqui dahá cada 'na de gue'u. ¹⁶ Nu'a rá mudi bi zøhø bi 'ñena: “Nú'i ri t'equ'ei Nda, nuri boja gá 'raqui xa xu má 'ret'a yá ndunthi de nú'a gá 'raqui.” ¹⁷ Ha nura nda bi 'ñembabi: “Xá hño, xi grá hoga 'bego, xcá japi xa xu nú'a 'na tui dá 'ra'i. Nubya ma ga hux'a'i dega nda pa gui manda 'ret'a ya hnini,” bi 'ñembi. ¹⁸ Ha nu'a ma'na ra 'bego bi 'ñena: “Nú'i ri t'equ'ei Nda, nuri boja gá 'raqui xa xu má cut'a yá ndunthi de nú'a gá 'raqui.” ¹⁹ Nu'bú ra nda bi 'ñembabi nehe: “Ne'i ma ga hux'a'i dega nda pa gui manda cut'a ya hnini.” ²⁰ Nepu bi zøhø nú'a ma'na bi 'ñembabi: “Nú'i ri t'equ'ei Nda, jaua ri boja núna gá 'raqui. Dá tu'ti ne dá pe'tsi xá hño pa hindá 'bedi. ²¹ Dá ntsu xa bø ri cue ngue'a nu'i guí japi da mpefi 'na ndunthi, ne guí ju guí pe'tsi nú'a hingo xcá pefi, ne guí xofo nú'a hinxá pot'i.” ²² Nepu nura nda bi 'ñembabi: “Nu'i 'nagrá ts'o'bego, co nú'a ri noya gá ma gá nts'oquis. Nu'bu gá padi gue dri ja'ahu gui mpehu nts'edi ne dí ju dí pe'tsi nú'a hinstá pefi, ne dí xofo nú'a hinstá pot'i, ²³ nu'bú ¿hanja hingá tsogui ma boja ja ra banco pa xa xu rá thaha?” ²⁴ Nepu bi 'ñembabi nú'u ma'ra ya 'bego mi 'bahni: “Hñamfa

nú'a ra boja ne umbabihu nú'a to'o bi xu 'ret'a 'mi'qui rá ndunthi ra boja.” ²⁵ Pe nu'ú bi 'ñembabi: “Nú'i ri t'equ'ei Nda, pe nu'a ya pe'tsa 'ret'a ya boja.” ²⁶ Há nura nda bi dadi ne bi 'ñena: “Dí xi'ahu gue nu'a tó'o padi da xu nú'a t'umbi, da t'umbabi ma'na, pe nu'a hingu padi da xu nú'a t'umbi, da thambabi nú'a ts'u di pe'tsi. ²⁷ Ha nú'u ma ncontra himi ne gue go ga nda, bá tsincahuua gatho, ne hyohu ja ma thandi.”

Ra Jesu bi yut'a Jerusale

(Mt. 21:1-11; Mr. 11:1-11; Jn. 12:12-19)

²⁸ De mi uadi bi manga njabu ra Jesu, bi thogui gá ma pa Jerusale. ²⁹ Y de ya mi ma da zonga ja ra hnini Betfage ne ra hnini Betania, gueta ra t'øhø rá thuhu 'bo Olivo, bi mehna yoho yá nxadi, ³⁰ ne bi 'ñembabi:

—Rí maha ja nuni ra hnini bí jani, ne nu xcri tsønñhuni ma gui tsuhu 'nara zi burru di thati de guehni, nú'a hinto xa tøguetho. Gui xo'thu ne ua tsincahuua. ³¹ Nu'bu to'o da 'yan'ahu hanja guí xo'thu, 'ñembabihu: “Ma zi Hmuhe bí honi.” ³² Nepu nú'u yoho yá nxadi bi ma ne bi zadi ngu xqui xipa ra Jesu. ³³ Y ts'a mi xo'ti'u, nú'u to'o myá meti bi 'ñembi:

—¿Te gui japhu ra burru guí xo'thu?

³⁴ Nepu nu'ú bi dadi ne bi 'ñena:

—Ma zi Hmuhe bí honi.

³⁵ Nu'bú bi ts'i'tsuabi'a nura zi burru, ne nu mi zøni'u bi xi'tsua yá pat'i'u pa bi tøgue'a. ³⁶ Ne de mri ne ra 'ñu ra Jesu, ya ja'i mi haca yá pat'i pa mi pøgue ja ra 'ñu habu mi thogui'a. ³⁷ Ne nu mi donts'a ja ra t'øhø 'bo Olivo pa da gai, gatho nú'u mri deni'a bi mudi bi mafi co ra johya ne mi xøcambeni Ajuá ngue'a xqui hyant'u ya dangá nt'udi nú'u xqui 'yøt'a ra Jesu. ³⁸ Ne mi ena'u:

—¡Njapi ra dangá Nda nuni xuá mencahu Ajuá! ¡xi rá nsunda ra

hoga'mūi nuni mahets'i, ne ma da njabū de guecua ja ra ximhai nehe! ¡Xi rá nsunda Ajuá!

³⁹ Nepū 'ra de nuya fariseo mi pani ja ya ja'i bi 'ñembabi ra Jesu:

—Xahnate, dí nehe gui hñacua nuyū ya ja'i grí 'ñoui, hinda mafi.

⁴⁰ Pe nura Jesu bi dadi ne bi 'ñembabi:

—Dí xi'ahū gue nu'bū núyū da go'ta yá ne, nu'bū da za da mafi asta ya do.

⁴¹ Nu mi zohø ra Jesu gueta ra hnini Jerusale, bi hyandi ne bi huequi ne bi nzoni, ⁴² bi 'ñena:

—¡Nu'ahū me Jerusale, 'bū di tsohmā ri mfenihū gue xa zohø ra pa pa gui mpøhøhmāhū! Pe nubyá hinda za gui pahū, ngue'ā xra t'ac'a ri mfenihū. ⁴³ Ma da zø ya pa xá nts'o pa gue'ahū, ngue'ā nuri ncontrahū ma da go't'athohū, ne da the'ts'athohū, ne hingui c'othū de ja yá 'ye'ū. ⁴⁴ Ne da hyo'ahū ne gatho ri batsihū, ne ma da nhuata ri hninihū, ne hinda ma da gohi ni 'nara do mañá de rá midoui. Nú'á gue'ā ma gui thoguihū ngue'ā hingá pādi gá hñañhū nuna ra mpøhø Ajuá bá pehn'ahū.

Ra Jesu bi 'yenga nú'u mri mpa mbo ra ndanija

(Mt. 21:12-17; Mr. 11:15-19; Jn. 2:13-22)

⁴⁵ Nepū ra Jesu bi yut'a ja ra ndanija ne bi mudi bi 'yenga gatho nú'u to'o mi 'bahni mri mpa ne mri ntai de guehni, ⁴⁶ ne bi 'ñembabi:

—Ja ra Maça T'ofū Ajuá ena njaua: “Numa ngu ra ngu pa da sòcambenigui”; pe nu'ahū xcá 'yøt'athohū ra ngu dega mfe.

⁴⁷ Hyastho ra Jesu mi 'bahni ja ra ndanija ne mi xahna ya ja'i, pe nuya ndá gá macja ne ya xahnate de ra ley ne gatho ya ndá de ra hnini, gatho'ū mi honi hanja da za da hyo'ā. ⁴⁸ Pe himi tsa da 'yøt'a njabū'ū ngue'ā gatho ya ja'i mi huxa nt'øde de nú'a mi mañ'ā.

20

Ra Jesu bi t'ambabi te ma nsequi mi ha

(Mt. 21:23-27; Mr. 11:27-33)

¹ 'Nara pa ra Jesu mi 'bui ja ra ndanija mi zofū ya ja'i de ra hoga nt'øde. Nepū bi zohø ya ndá gá macja ne ya xahnate de ra ley ne ya ndaxjua nda. ² Nepū nu'ú bi 'ñembabi:

—Dí ne gui xicje to'o xuá mehn'a'i pa gui 'yøt'a nuya ya t'øt'eya, ne con te ma nsequi guí øt'a njabū.

³ Nepū nura Jesu bi 'ñembabi:

—Nequi ma ga an'ahū 'nara nt'ani: ⁴ ¿To'o xqui umba ra ts'edi ra Xuua pa bi 'yøt'a ra sistehe? ¿Ha gue Ajuá, o ya ja'i?

⁵ Nu'bū nu'ú bi mudi bri 'ñambabi 'na ngu ma'na ne bi 'ñémi:

—¿Te ga mañhubya? Nu'bū ga emfū gue Ajuá bi umba ra ts'edi, ma da 'ñengaguihū: “Nu'bū ¿hanja hingá camfrihū?” ⁶ Ha nu'bū ga emfū gue ya ja'i, nu'bū nu'ú da bø yá cue ne da hyojū dega nc'ahni, ngue'ā nu'ú beni gue ra Xuua xqui mehna Ajuá.

⁷ Nu'bū nu'ú bi 'ñembabi gue himi pādi to'o xqui umba ra ts'edi ra Xuua pa mi øt'a ra sistehe.

⁸ Hangue nura Jesu bi 'ñembabi'ū:

—Nixi guequi, hinga xi'ahū con te ma nsequi dí øt'a njaua.

Ra 'bede de ya ts'omafi

(Mt. 21:33-44; Mr. 12:1-11)

⁹ Nepū nura Jesu bi mudi bi xipa ya ja'i 'nara 'bede ne bi 'ñembabi:

—Mi 'bui 'nara 'ñøhø xqui gaxa ndunthi ya 'bai gá obxi ja yá huahí. Y de gue'ā bi umba nhyandi rá uá'obxi 'raya hyanthuahí. Ha nu'á bi ma de guehni gá ma ja ma'na ra hai ndunthi ya pa. ¹⁰ Nu mi zohø ra pa pa da nja ra sofo de ya obxi, bi mehna 'nará 'bego nú'a to'o mrá me uá'obxi pa da 'yapabi nú'a mri 'ñepabi'ā. Pe ya hyanthuahí bi guui dega mfei nú'a ra 'bego ne hinte bi umbabi. ¹¹ Pe nura me

uá'obxi bi mēhna ma'na rá 'bego, nehe'a bi t'ø'tua ya nts'o'mui ne bi juui dega mfei ne hinte bi t'umbabi nehe. ¹² Nepu bi mēhna ma'na, pe nú'u ya hyanthuahi bi gu bi na'mbi asta bi zeni ne bi guui'u.

¹³ Nepu nura me uá'obxi bi bense ja rá mfeni ne bi 'ñena: “Xibya, ¿te ga ø't'e? Ma ga pēhna ma hmāca t'u, xamā nu stí hyandi'u gue go di gue'a ma t'u, xamā da 'yøte.” ¹⁴ Pe nú'u ya ts'o hyanthuahi mi hyandua rá t'u ra me uá'obxi bi zøhø, bi 'ñembabi'u: “Nuni go guehni ma da gohui yá hai rá dada, pe ma ga jahū ga hohū pa go ga cohū gatho ya hai.” ¹⁵ Hanguē nu'ú bi gu nú'a ra t'u ne bi pøni de ja ra huahi ne bi hyo'u.

Nu'bú ra Jesu bi 'yambabi ya ja'i ne bi 'ñembi:

—¿Te guí beñhū ma da 'yøt'a nú'a ra me uá'obxi co nú'u ya ts'o hyanthuahi? ¹⁶ Nu'á ma da 'ñehe ne da hyo gatho'u, ne da umbabi ya hai ma'ra ya hyanthuahi.

Nu mi 'yøde njabū gatho ya ja'i bi 'ñena:

—¡Xamā Ajuā hinda hopi da njabū!

¹⁷ Nepu ra Jesu bi hyandi'u ne bi 'ñembabi:

—Nu'bú, ¿te ne da mā nú'a huxa ja ra Māca T'ofō habū ena njaua?: Nú'a ra do bi føtbū hmāhā 'na lado nuya hyøngu, nubya gue'a ra mudi do de rá nija Ajuā.

¹⁸ Nu'a tó'o da fe'tsa nura do'a, da 'uaca yá ndo'yo, ha nu'a tó'o da ze'mi, da qu'e'ti.

Ra Jesu bi mā de ra boja nú'a adi ya ndā de ya hnini

(Mt. 21:45-46; 22:15-22; Mr. 12:12-17)

¹⁹ Ya ndā gá macjā ne ya xahnate de ra ley xi mi nehma xa gu ra Jesu nura ora'a, ngue'a bi zo yá mfeni'u gue nú'a ra 'bede xqui māñ'a, nu'á xqui mā pa gue'u, pe nu'ú mi tsu ya ja'i da bø yá cue. ²⁰ Hanguē

bi mēhna 'raya 'yacate nú'u mri 'ñet'a hoja'i, pa xamā xa 'yøde xa ñama'ñu ra Jesu, pa njabū xa za xa ñapabi co ra gobierhnu. ²¹ Hanguē nu'ú bi 'yøt'a 'nara nt'anī ne bi 'ñembabi:

—Ma zi Xahnate'ihe, dí pahe gue nu'i guí mā ne guí udi nú'a xá hño, ne hinguí huahna nú'a to'o guí ø'tua ra hño, ngue'a nu'i guí udi rá 'ñu Ajuā nú'a majuani. ²² Dí ne guí xicaguihe, ¿ha gue rí 'ñepi ga juthe nú'a ra boja adi ra ndā Cesa, o hina?

²³ Pe ra Jesu mi patuatho yá ts'omfeni'u, bi 'ñembabi:

—¿Hanja guí ne guí hyacaguihū?

²⁴ 'Nūtcahu 'nara boja xa. ¿To'o rá c'oi núna tøcua, ne to'o rá thuhuna?

Nu'bú nu'ú bi dadi ne bi 'ñembabi:

—Rá c'oi ne rá thuhu ra ndā Cesa.

²⁵ Nu'bú nu'á bi 'ñembabi:

—Umfū ra ndā Cesa nú'a rí 'ñepabi, ne umfū Ajuā nú'a rí 'ñepabi'a.

²⁶ Pe nu'ú himbi dinba ni 'nara ts'onoya ja yá thandi ya ja'i ngu nú'a mi ne'u, asta go bi 'yø'u de nú'a gá dadi ra Jesu, ne bi go'tatho yá ne'u.

Ya saduceo bi 'yamba ra Jesu de rá ñoho ra te

(Mt. 22:23-33; Mr. 12:18-27)

²⁷ 'Mefa 'raya ja'i nú'u t'embi ya saduceo bi ma bá c'a'tsa ra Jesu. Nú'ú ena gue hinda ma da yopa nte nú'u xa du. Ne nu'ú bi 'ñembabi ra Jesu:

²⁸ —Ma Xahnate'ihe, ra Moise bi zogui nt'ofō gue 'bū 'nara 'ñøhø da du ne da zogui rá 'behñā ne himbi me'tsua ni 'nara bātsi, nu'bú nurá cu nú'a ra 'ñøhø bi du, mahyoni da nthatui nú'a ra 'behñā bi gohise, pa 'bū da me'tsa ya bātsi da thu'mba rá thuhu ngu rá thuhu ndu rá 'bet'o dame. ²⁹ 'Na'qui mi 'būi yoto ya 'ñøhø mri ncu. Nu'a rá mudi bi nthati pe 'mefa bi du, ne ni 'nara bātsi himbi me'tsua rá 'behñā. ³⁰ Y nura 'behñā'a bi nthatui ma'na rá cu ndu rá dame, ne'a bi du, ne ni

'nara b̄atsi himbi zocuabi. ³¹ Nep̄u nurá h̄ñu rá cu ndu rá dame bi nth̄atui nehe nú'a ra 'behñ̄a. Y bi njab̄u 'rama'na asta bi du gatho nú'u yoto, ha nu gatho'u ni 'nara b̄atsi himbi zocuabi nú'a ra 'behñ̄a. ³² Ne 'm̄efa bi du nehe nú'a ra 'behñ̄a. ³³ Hangué xi de stí yopa nte de ra du'u, ¿to'o 'na de gue nú'u yoto bi nth̄atui dí 'm̄ahui mahets'i?

³⁴ Nep̄u ra Jesu bi 'ñembabi:

—Nuua ja ra ximhai ya 'ñ̄oh̄ø ne ya 'behñ̄a ri nth̄ati. ³⁵ Pe nu sta yopa nte de ra du ne stí 'm̄ahni mahets'i nú'u rí 'ñ̄epi da 'm̄ahni, ya hinda ma da nth̄ati'u, ³⁶ ngue'a ya hinda ma da du ma'na'qui. Ne ma da 'm̄a ngu ya enxe, ne dyá t'u Ajuá ngue'a ya da yopa nte'u de ra du. ³⁷ Nusc̄ ra Moise xicaguihu ja ra M̄aca T'ofó gue ma da yopa nte nú'u xa du, ne ja guehnitho mā de nú'a ra ndapo mi z̄ø, gue ja bi 'ñ̄embabini Ajuá gue go gue'a rá Ajuá ra Abrá, ne de ra Isaac, ne de ra Cobo nú'u ya xqui du. ³⁸ Pe Ajuá hingrá Ajuá de nú'u xa du, go rá Ajuá de nú'u te. Hangué ra Abrá ne ra Isaac ne ra Cobo bí te ja rá thandi Ajuá, ne gatho ya ja'i te ja rá thandi'a.

³⁹ Nep̄u 'raya xahnate de ra ley bi 'ñembabi:

—Majuani nú'a gá mā, ma Xahnate'ihe.

⁴⁰ Y de guehni ya hinte bi yopa 'yamba ma'na'qui'u.

¿Ha gue ra Cristo go rá t'u ra nda Davi?

(Mt. 22:41-46; Mr. 12:35-37)

⁴¹ Ra Jesu bi 'ñembabi'u:

—¿Hanja guí māñhu gue nú'a ra Cristo bá p̄ehna Ajuá pa da nda gue rá t'u ra Davi? ⁴² Gue nura Davi bi 'ñena njaua ja ra M̄aca T'ofó de ya Salmo:

Ajuá ra Dada bi 'ñembabi ma zi Hmu:

“Bá e guí h̄ñudiua ja ma 'ñ̄ei,

⁴³ asta hinga tsihn'a'i gatho ri ncontra pa da gohi'u de rí ga'ti ri ua.”

⁴⁴ Nep̄u ra Jesu bi 'ñena:

—Nu'b̄u ra Cristo go drá t'uhm̄a ra Davi, nu'b̄u ¿hanja bi 'ñenga ra Davi gue go rá Hmu?

Ra Jesu bi mā de yá ts'o'b̄efi ya xahnate de ra ley

(Mt. 23:1-36; Mr. 12:38-40; Lc. 11:37-54)

⁴⁵ Nep̄u ra Jesu bi zofo yá nxadi, y gatho ya ja'i bi 'yøde. Ne bi 'ñembabi:

⁴⁶ —Nsuhu, oxqui øthu ngu nú'a øt'a ya xahnate de ra ley, ri ho da 'ño co 'raya he xá ma pa da numansu ya ja'i'u. Ne ri ho dra zenjua co ndunthi ra t'equ'e'i ja ya tai, ne ri ho da gu ya m̄adi hudi ja ya nija, ne go gue'u huahna ya m̄adi hudi habu ja ra h̄ñuni. ⁴⁷ Ne hanbabi nú'a pe'tsa ya viuda asta yá ngu nehe, ne pa hinda fatua yá ts'ot'øt'e'u, øt'a yá sadi xi xá ma, pe nú'u go gue'u ma da h̄ñanga 'nara castigo ma'na ra dangui.

21

'Nara viuda xi mrá zi hyoya bi unga 'nara 'baha ja ra ndanija

(Mr. 12:41-44)

¹ Ha nura Jesu mi 'b̄ahni ja ra ndanija ne mi handa gatho nú'u xi mi ja ndunthi te mi pe'tsi gue mi at'a yá boja ja ra 'm̄e'tsboja de ra nija. ² Nehe bi hyanda 'nara viuda xi mrá zi hyoya bi 'yent'ni yoho ya zi boja dega cobre. ³ Nep̄u nura Jesu bi 'ñena:

—Xi majuani dí xi'ahu, gue nuna zi hyoya viuda xa unga ma'na ndunthi que nú'u ma'ra, ⁴ ngue'a nu'á bi uni pe de nú'u yá mbongui, pe nuni, masque co rá zi nhyoya, bi unga gatho nú'a mi pe'tsi pa xa zihm̄a.

Ra Jesu bi mā gue da nhuata ra ndanija

(Mt. 24:1-2; Mr. 13:1-2)

⁵ Nepu bi 'yøde ra Jesu gue 'ra de nú'u mi 'buhni mri mpede de ra ndanija, mi mañ'u gue mri hnequi xi mahoto co 'raya hoga do xqui thoqui, ne xica t'øt'e xqui thuxni dega 'baha. Nepu ra Jesu bi 'ñembabi'u:

⁶ —Xi majuani dí xi'ahu, gue ma da zø ra pa gatho núyu gui hanthu ma da yøt'e gatho, ne hinda gohi 'nara do maña de rá midoui.

Ya nt'udi ante rá uadi ra ximhai
(Mt. 24:3-28; Mr. 13:3-23)

⁷ Nepu nu'á bi 'yambabi ne bi 'ñembi:

—Ma Xahnate'ihe, ¿ha'mu ma da nja nú'a gá ma? ¿Te ma seña ma da hnequi nu sta zø ra pa da njabu?

⁸ Nu'bú ra Jesu bi 'ñena:

—Nsuha, oxqui hophu to'o da hya'ahu, ngue'a ma da 'ñepu ndunthi da bepca ma thuhu ne da 'ñena: “Go guequi drá Cristo, ya xa zø ra pa pa ga nda.” Pe oxqui ma gui camfribih'u. ⁹ Y nehe nu xcri 'yøhu gue di ja ya tuhni habaraza ne ya ts'othogui habaraza ya hai, oxqui ntsuha, ngue'a mahyoni da njabu, pe beñhu gue tobias hindi gue'a rá ngats'i ra ximhai.

¹⁰ Ne bi sigui bi 'ñembabi'u:

—Ma da ntuhna ya hnini co ma'ra yá mihniniui, ne ya hai co ma'ra yá mihaiui. ¹¹ Ne ma da nja ndunthi ya danga mbimhai ne ya danga thuhu, ne ma da nja ndunthi ya ts'o hñeni habaraza. Ha nu maña mahets'i ma da hneca 'raya nt'udi nú'u asta dri unga ra ntsu.

¹² Pe ante da nja nú'a dí xi'ahu, ma dra t'utsa'ihu ne dra ju'ahu, ma da ts'ix'a'ihu ja ya nija, ne ma da jo'a'ihu fadi, ne ma da ts'ix'ahu ja ya danga nda ne ja ya gobierhnu po rá nguecagui. ¹³ Ne ja guehni ja ma gui mañhani gue majuani xcá camfriguihu. ¹⁴ Oxqui beñhu 'mæt'o nú'a te ma gui mañhu, nixi nú'a ma gui thadihu pa gui ñanga ri tehu, ¹⁵ ngue'a ngui go ma ga 'ra'ahu ya noya gui mañhu, ne ra

mfadi. Y njabu nuri ncontra hinda za da da'ahu. ¹⁶ Ngue'a nuse ri dadahu, ne ri cuhu, ne nú'u ma'ra ja te ri njahu, ne ri amigohu, go gue'u ma da ñap'ahu. 'Ra de gue'ahu ma da tho'ahu, ¹⁷ ne gatho ya ja'i ma da utsa'ihu po rá nguecagui, ¹⁸ pe hinda za te da 'yøt'ahu, nixi da c'u'ts'ahu ni 'nari stahu 'bu hingo rá paha Ajuá njabu. ¹⁹ Y nu'bu gui tsøthu nú'a da t'øt'ahu, nu'bú gui tsahu ra te pa nzantho.

²⁰ Nu xcri hyanthu ra hnini Jerusale di 'buhni ya soldado gatho ja rá nthets'i, nu'bú gui pahu gue 'bestho ma dra nhuati. ²¹ Ha nu'u di 'bui ja ra hai Judea mahyoni 'bestho da 'bat'i ja ya t'øhø, ha nu'u tó'o di 'bui mbo ra hnini Jerusale, mahyoni 'bestho da bøni. Ha nu'u tó'o di 'yo thi de ra hnini, osti ma da mengui da yat'i. ²² Ngue'a nuya pa'u ma da hnequi rá cue Ajuá ne ma da nja ya ts'othogui ngu nú'a manga ra Maca T'ofu. ²³ ¡Huecate nú'u ya 'beñña di da'thi ne nú'u dya nzu nuya pa'u! Ngue'a ma da nja ndunthi ya danga ugui, go gue'a 'nará danga cue Ajuá pa nú'u ya me Jerusale. ²⁴ Ngue'a nu 'ra ma da du ja ra tuhni, ha nu ma'ra ma dra ju ne da ts'ixa nts'ahni yabu ja ma'ra ya hai. Ne ya nzøhø ja'i ma da sigui da manda ra hnini Jerusale, asta hinda uadi nú'u ya pa da umba nsequi Ajuá da nda'u.

Ra Jesu bi ma hanja ma da yopa mengui ja ra ximhai

(Mt. 24:29-35, 42-44; Mr. 13:24-37)

²⁵ De nú'u ya pa'u ma da hneca ya nt'udi. Ma da nja te da nja ja ra hyadi ne ja ra zana ne ja ya tsø. Y gatho ya ja'i de maxøgue ra ximhai ma da mpumfri co ra danga ntsu nu sta ñani ra ndehe sta mpants'i. ²⁶ Ha nuya ja'i asta di tu yá ts'edi co ra danga ntsu de gatho nú'a ma da nja de guecua ja ra ximhai. Ha nu mahets'i asta da mbi nehe. ²⁷ Nepu

ma da thandi Nú'a To'o e bi Nja'i dua yopa pengui ja ya guui co rá danga ts'edi Ajuá xi strá nsunda. ²⁸ Nu xcrí hyanthu da mudi da nja nú'a dí xi'ahu, oxqui ntsuhu, júxa ri thandihu pa mahets'i, ngue'a 'bestho ja dí 'ñehni ri Ñantehu.

²⁹ Ne bi xipabi 'nara 'bede'u ne bi 'ñembabi:

—Hyanthu ra 'bai gá igo o ma'ra ya ndapo, ³⁰ ora ya da bõhø yá 'roho, guí pahú gue ya ma da zõhø ra pahyadi. ³¹ Njabu nehe nu xcrí hyanthu núya stá xi'ahu, pahú gue ra Ndá de mahets'i ya 'bui guetbu pa dua yopa ehe ja ra ximhai pa da nda.

³² Xi majuani dí xi'ahu, gathu nuya ya t'õt'eya ma da mudi da nja ante da du nú'u 'buihya ja ra ximhai. ³³ Mahets'i ne ra ximhai ma da uadi da thogui, pe numa noya hinhya'mu da uadi, pe'tsi da njabu ngu nú'a dá ma.

³⁴ Nsuhu, ne oxqui hophu ri mfenihu da megui po rá ngue ra nts'o'yo ne ra ntixfani ne ma'ra ya ts'ot'õt'e, ne oxqui tu ri muihu de nú'a te da 'yõ't'ahu ra 'bedi. Nsuhu pa hingue xcrí thamfrihu da zõhø nú'a ra pa'a. ³⁵ Ngue'a ma da njabu ndunthi nú'u 'bui haburaza rá nguni ra ximhai, sta damfri da zõhø ra pa, da nja ngu 'nara trampa da dama njot'i. ³⁶ Hangu ndø'mhu ne 'yaphu ndunthi Ajuá pa da za gui c'othu de gathu nuya ya ts'ot'õt'e ma da nja, ne pa njabu da za gui 'buhu xá hño ja rá thandi Nú'a To'o e bi Nja'i.

³⁷ Ra Jesu mi xahna ya ja'i dega pa ja ra ndanija, ha nu dega xuui mi pa ja ra t'õhø 'bo Olivo. ³⁸ Y gathu ya ja'i mi tsõhø hyastho xi 'nitho ja ra ndanija pa mi øde nú'a mi mañ'a.

22

Ra nt'u'ti pa draju ra Jesu
(Mt. 26:1-5, 14-16; Mr. 14:1-2,

10-11; Jn. 11:45-53)

¹ Ya mi ma da zõhø ra pa de ra ngo dega pascua nú'bu mi ts'i ra thuhme nsi rá nzoi. ² Ya ndá gá macja ne ya xahnate de ra ley mri 'ñu'ti pa hanja da za da hyo ra Jesu, pe himi tsa da gu ngue'a mi tsu'u ya ja'i.

³ Nepu de gue'a ra Satá bi yut'a ja rá mfeni ra Juda nú'a xqui thu'mbabi nehe ra Iscariote, 'na de nú'u 'ret'amayoho yá apostol ra Jesu. ⁴ Y nu'á bi ma bá c'a'tsa ya ndá gá macja ne ya ndá de ra nija pa bá ñaui'u hanja da za da 'yent'ua ra Jesu ja yá 'ye'u. ⁵ Ha nu'ú xi bi johya ne bi hña'tuabi ra boja'a. ⁶ Hangu nu'á 'bestho xi mi honi hanja da za da da ra Jesu, ne bi huahna 'nara ora mi jo'o ya ja'i.

Ra nt'oxi nú'a bi zi ra Jesu co yá nxadi ante da du

(Mt. 26:17-29; Mr. 14:12-25; Jn. 13:21-30; 1Co. 11:23-26)

⁷ Ne bi zø ra pa de ra ngo pa da ts'i ra thuhme nsi rá nzoi, gue'bu mi pe'tsi da tho 'nara t'udeti dega hña'ti. ⁸ Nu'bú ra Jesu bi mehna ra Pedro ne ra Xuua ne bi 'ñembabi:

—Rí maha 'bet'ohu pa grí hocju ra hñuni de ra pascua ga tsihu.

⁹ Nepu nu'ú bi 'yambabi ne bi 'ñembabi:

—¿Habu guí ne ma grá hocje'a?

¹⁰ Nu'bú ra Jesu bi 'ñembabi'u:

—Nu xcrí cathu ja ra hnini gui nthehuni 'nara 'ñõhø di ha 'na 'bada ra dehe. Ne gui tenhu asta ja nú'a ra ngu habu da yut'i'a. ¹¹ Ne 'ñembabihu nú'a to'o ra me ngu: “Ra Xahnate bá pehn'a ra noya ga eñ'ahe njaua: ¿Habu ja ra ngu xcá 'uegagui pa ga tsihe ra nt'oxi dega pascua co ma nxadi?” ¹² Nepu nu'á ma da 'ñu't'ahu 'nara danga ngu maña ja ra tõngu, ya xa thoqui xá hño, ne ja gui hocjuni ra nt'oxi.

¹³ Nepu nu'ú bi ma bá nthēui gathu ngu nú'a xqui xipa ra Jesu. Ne ja bi hyocni'u ra nt'oxi.

14 Y nu mi zø ra ora da ñuni'u, ra Jesu co yá apostol bi hñudi mahyegui ja ra mexa. 15 Nepu nura Jesu bi ñembabi'u:

—¡Xi stá ne ga tsihu mahyegui ra nt'oxi de ra pascua ngu dí 'buihubya, ante da zø ra ora ga tu! 16 Ngue'a nuguí dí xi'ahu gue ya hinga ma ga yopa tsi ra nt'oxi de ra pascua ma'na'qui asta hinda zøhø nú'a ra pa grá tsihu nuni mahets'i habu brí manda Ajuá ma Dada.

17 Nepu nu'á bi gu ra vaso ne bi umba njamadi Ajuá ne bi ñembabi'u:

—Na, tsihu 'ra 'na tsiqui grí gathohu. 18 Nuguí dí xi'ahu gue ya hinga ma ga yopa tsi ra vinu dega obxi asta nú'a ra pa grá 'buhu nuni mahets'i habu brí manda Ajuá ma Dada.

19 Nepu nu'á bi gu ra thuhme ne bi umbabi njamadi Ajuá ne bi hecuabi'u bi umbi, ne bi ñembabi:

—Guehna ma ndo'yo ma ga uni po rá ngue'ahu. Ora gui tsihu, gue'a 'nara feni de ma du.

20 Nepu de ya xqui uadi ra nt'oxi'u, nu'á bi gu ra vaso, ne bi ñembabi:

—Nuna vinu guehna 'nara seña de ra 'ra'yo cohi xa t'ø'te co ma ji nú'a ma ga fani po rá ngue'ahu.

21 Y nubyá 'na de gue nú'ahu guí 'buhua con guequi ja ra mexa, ma gui dagaguihu. 22 Nú'a To'o e bi Nja'i, ya ri ne nuna ra 'ñu xa t'utuabi pa rí ma ja ra du, pe ¡huecate nú'a to'o ma da da'a!

23 Nepu nu'á bi mudi bi ñámbabi 'na ngu 'na to'o nú'a mi ma da 'yø't'a njabu.

To'oma'nama da ndangui rá nsu

24 Nepu nu'á bi mudi bi ñámbabi to'o de gue'u mi ma da ua'a da ma.

25 Pe ra Jesu bi ñembabi'u:

—Ya nda ri manda yá hnini ngu ya hmu, ha nuya hnini e'tsua yá nsu yá nda gue xi ø'te xá hño. 26 Pe nu'ahú hingue rí 'ñepi gui njahubu. Nu'a rí 'ñepi gui 'yø'thu, nu'a da

nja rá nsu de gue'ahu, mahyoni da notsi, ha nu'a to'o da manda, mahyoni da nja ngu 'nara 'bego.

27 ¿To'o ma'na t'umba ra nsu, ha gue nú'a to'o da hñudi ja ra mexa, o nú'a to'o pɛpabi? ¿Ha hingue nú'a hudi ja ra mexa? Masque njabu, pe nuguí drá 'bego de gue'ahu.

28 Nu'ahu hinxcá 'ueguehu de guequi masque xcá hyanthu ya ts'othogui nú'u stá thogui.

29 Hangué nuguí ma ga 'ra'ahu ri nsuhu dega nda, ngu ma Dada xa 'racagui ra nsu pa ga nda. 30 Ha nu xcrá nda, ma gui 'buhuni nehe con guequi, ne ga ñuñhu. Ne ja ma grá 'ra'ahuni ri hudihu nehe dega nda pa gui mandahu nú'u 'ret'amayoho ya 'múi de ya ja'i de Israel.

Ra Jesu bi ma gue ra Pedro mi ma da gøni'a

(Mt. 26:31-35; Mr. 14:27-31; Jn. 13:36-38)

31 Nehe ra Jesu bi ñembabi ra Simu Pedro:

—Nugue Simu, ra Satá xa 'yadi pa da hñac'a ri jamfrihu, ne da 'yø't'ahu ngu ra trigo ora 'biqui.

32 Pe nuguí stá apabi Ajuá ma Dada por gue'i, gue hinda 'mɛdi ri jamfri. Ha nu xcrí yopa ju ri jamfri, gui japi da zedi yá jamfri nehe nuy ma 'ra ri cu.

33 Ha nura Simu bi ñembabi:

—Ma zi Hmu'i, nuguí dí 'bucua 'bu da ts'ix'a'i ra fadi, ga ma nehe, ha nu'bu da tho'i, dá thogui nehe.

34 Ha nura Jesu bi ñembabi'a:

—Nuguí dí xi'a'i nu'i Pedro, gue nú'ya dí nxuui ante da mafi ra menja ma gui ma hñu'qui gue hinguí pacagui.

Ra Jesu bi xipa yá nxadi gue ma dra t'ø'tua 'ñena 'nara 'yø'ts'oqui

35 Ra Jesu bi 'yambabi yá nxadi ne bi ñembi:

—Xi nú'bu dá pɛhn'ahu hinga hñaxa ri buxahu nixi ri ncubojahu nixi ri mponga zɛsthihu, ¿ha gue bi nja te bi 'yø't'ahu ra 'bedi?

Nepu nu'á bi dadi ne bi 'ñena:

—Hina.

³⁶ Nepu nu'á bi 'ñembabi:

—Pe nubyá ha, dí xi'ahú gue nu'ú tó'o pɛ'tsa rá buxa ne rá ncúboja, dá hñats'i. Ha nu'a tó'o hingui pɛ'tsa rá huai, dá pa rá pat'i pa da dai.

³⁷ Ngue'a nugui dí xi'ahú gue mahyoni da njabu ngu mąnga ra Mąca T'ofu de guequi habu ena: "Nu'á ja ra uenda 'nara 'yot'ats'oqui." Ngue'a gathu nú'a xa nt'ofu de guequi pɛ'tsi da njabu.

³⁸ Nepu nu'á bi 'ñembabi:

—Ma zi Hmu'ihé, jaua yoho ya huai dí pɛ'tshe.

Ha nu'á bi dadi ne bi 'ñembabi:

—Con sehé'u yoho.

Ra Jesu bi 'yapabi Ajuá rá Dada nuni Getsemani

(Mt. 26:36-46; Mr. 14:32-42)

³⁹ Nepu nura Jesu bi bõni bi ma ngu mrá nzai pa ja ra 't'ohø 'bo Olivo. Ne gathu yá nxadi bi deni'a.

⁴⁰ Ha nu mi zõni de guehni, bi 'ñembabi'u:

—'Yaphu ndunthi Ajuá pa gui tsethu ya ts'othogui nu stí 'ñepu.

⁴¹ Nepu ra Jesu bi 'uegue de gue'u ts'u zi yabu pa bá ndandiñahmu bá apabi Ajuá rá Dada, ⁴² ne bi 'ñembabi:

—Ma Dada'i, 'bu gui nehma, gui 'ueca nuna thogui ma ga thogui, pe hindí ne gui 'yot'e ngu nú'a ga nega, go da 'yot'a ngu nú'a ri pah-ague.

⁴³ Nepu nuni habu mi apabi Ajuá'a, bi zõhni 'nara enxe xqui 'ñehe de mahets'i pa bi umbabi ra ts'edi pa da zeta ra ts'othogui.

⁴⁴ Nu'á xi mi tu rá mui ndunthi de mi apabi Ajuá, pe ma'na mi apabi co ndunthi ra ts'edi asta mri xanthe, ne nuyá xanthe ngu myá danga tagui dega ji, mi tui ja ra hai.

⁴⁵ Nu mi uadi bi 'yapabi Ajuá'a, bi mengui pa habu xqui zogui yá nxadi, ne bi zadi gathu xqui 'ñahú ngue'a ya xqui uent'i'u co ra dumui.

⁴⁶ Ha nu'á bi 'ñembabi:

—¿Hanja xcá ahahu? Nanju, ne 'yapabihu Ajuá pa gui tsethu ya ts'othogui.

Ra Jesu bi ju 'ñena 'nara be

(Mt. 26:47-56; Mr. 14:43-50; Jn. 18:2-11)

⁴⁷ Ts'a mi ñaui yá nxadi ra Jesu, bi zøhø xi ndunthi ya ja'i, ne nura Juda 'na de nú'u 'ret'amayoho ya nxadi, mbra 'bet'o de ja ya ja'i. Ne 'bestho bi uat'a habu mi 'ba ra Jesu pa bi z'atsi'a. ⁴⁸ Nepu ra Jesu bi 'ñembabi:

—Juda, ¿ha gue co 'nara ntsu'tsi grí da Nú'a To'o e bi Nja'i?

⁴⁹ Ha nú'u mri 'ñoui ra Jesu mi hyandi te ma da nja bi 'ñembabi:

—Ma zi Hmu'ihé, ¿ha guí ne ga xithe co ya huai?

⁵⁰ Y 'na de gue'u bi menpa 'nara ntsɛqui 'nará 'bego ra danga nda gá macja ne bi dacua rá gu ra 'ñei.

⁵¹ Pe ra Jesu bi 'ñembabi'u:

—Hyehubu, ogui øthu njabu.

Nepu nu'á bi hñuxa rá 'ye ja rá gu nú'a ra 'bego, ne bi ñani 'bestho.

⁵² Nepu bi zofu nuya nda gá macja, ne ya nda de ra ndanija, ne ya ndaxjua nda, gathu nú'u xqui 'ñehe pa e da zits'i'a, ne bi 'ñembabi'u:

—¿Ha gue drá be pa e gui jugaguihu co ya huai ne ya za? ⁵³ Pe nú'bu ndí 'bui hyastho con gue'ahu ja ra ndanija, hinte gá 'yotcahu. Pe xibya, go xcuá ehú masque dega xuui pa gui jugaguihu. Ngue'a nuya ya orabya go ri orahu pa gui ndahu de guequi, ne ya orabya go ya ora pa da nda ra 'bexuui.

Ra Pedro bi gõnga ra Jesu

(Mt. 26:57-58, 69-75; Mr. 14:53-54, 66-72; Jn. 18:12-18, 25-27)

⁵⁴ Nepu de guehni bi gu nts'ahni'u ra Jesu, ne bi zits'i ja rá ngu ra danga nda gá macja, ha nura Pedro mi 'befa dega zi yabutho, mri deni.

⁵⁵ Ha nu mi zõnga ra Pedro ja rá ngu ra danga nda gá macja, xqui t'udi 'nara faspí ja ra patio, ne ja mi huhni 'raya ja'i mri mpa'ti, nehe ra

Pedro ja bi hñuhni con gue'u. ⁵⁶ Y de guehni 'nara nxutsi rá 'bεgo ra danga ndá gá macja nu mi hyandi gue mi huhni ra Pedro ja ra tsibi xi bi nu'ti'a ne bi 'ñena:

—Pøde ne nuni ra dame go mri 'ñoui ra Jesu nehe.

⁵⁷ Pe nura Pedro bi gømbabi nú'a ra nxutsi ne bi 'ñembi:

—Hina, hindí padi to'o'a.

⁵⁸ Nepu hinga ya'a bi hyanda ma'na ne bi 'ñembabi:

—Pøde ne'i go ngrí 'ñoui ra Jesu.

Ha nura Pedro bi 'ñena:

—Hina, hinga majuañi ndrí 'ño'be'a.

⁵⁹ 'Mεfa de xqui thogui ngu 'na ora bi 'ñena ma'na ra ja'i:

—Majuani nuna 'ñøhøni go mri 'ñoui'a, ngue'a nehni mfatho gue ra me Galilea.

⁶⁰ Nepu nura Pedro bi 'ñena:

—Dí xi'a'i gue nixi dí padi nú'a guí ma.

Y nú'a ra ora de ts'a mi manga njaba, bi mafi ra menja. ⁶¹ Nú'a ra ora'a bi ñegui ra zi Hmu Jesu pa bi hyanda ra Pedro, ha nura Pedro 'bestho bi zo rá mfeni de nú'a xqui xipabi desde rá mudi, xqui 'ñembabi: “Ante da mafi ra menja ma gui cøngagui hñu'qui.”

⁶² Hangue nura Pedro bi bøni pa thi, xi bá nzoni nts'edi.

Ya ja'i mi ø'tuatho ra nt'eni ra Jesu

(Mt. 26:67-68; Mr. 14:65)

⁶³ Ha nuya ja'i nú'a to'o mri su ra Jesu xi mi ø'tua ra nt'eni ne mi na'mbabi'u. ⁶⁴ Y bi go'tua yá da co 'nara dutu ne mi umba ya mpe'ti, ne mi embabi'u:

—¡Xicaguihe xá to'o nú'a bi nap'a'i!

⁶⁵ Ne mi xipabi ndunthi ya ts'onoya.

Ra Jesu ja yá thandi ra hmunts'a ndá gá xodyo

(Mt. 26:59-66; Mr. 14:55-64; Jn. 18:19-24)

⁶⁶ Rá hyax'a bi munts'a ya ndaxjua ndá ne ya ndá gá macja ne ya xahnate de ra ley. Ne bi ts'ixa ra Jesu pa habu mi munts'a nú'u ya danga ndá gá xodyo, y de guehni ja bá t'ambabini ne bi t'embabi:

⁶⁷ —Xicje, ¿ha gue xi majuañi go gue'i grá Cristo xuá mehn'a'i Ajuá pa gui ndá?

Nepu nu'a bi dadi ne bi 'ñembabi'u:

—Bu ga eñ'ahu gue go guequi, hingui camfriguihu. ⁶⁸ Ha nu'bu ga ø't'ahu 'raya nt'ani, hingui xicaguihu, ha nixi gui hyegaguihu.

⁶⁹ Pe nuya pa xa 'ñepu, Nú'a To'o e bi Nja'i ma da hñudi ja rá 'ñei Ajuá nú'a to'o bí pe'tsa gatho ra ts'edi.

⁷⁰ Nepu nu'a bi 'yambabi'a ne bi 'ñembabi:

—Nu'bu, ¿ha gue go gue'i rá T'u'i Ajuá?

Ra Jesu bi dadi ne bi 'ñembabi'u:

—Haha, go guecagui, ngu xcá mañhabya.

⁷¹ Nepu nu'a bi 'ñena:

—¡Pa te ma'ra ya testigo ga hoñhu gue nucsehu ya dá øhu nú'a bi ma!

23

Ra Jesu bi ts'ixa habu mi ja rá ts'utbi ra Pilato

(Mt. 27:1-2, 11-14; Mr. 15:1-5; Jn. 18:28-38)

¹ Y de guehni gatho nuya ndá bi 'mai'u bi zixa ra Jesu ja ra Pilato. ² Y nuni ja bi mudini bi ñapabi'u ne bi 'ñena:

—Ya stá tsuhe nuna 'ñøhø mi 'yoni mi u'ta ya ja'i gue hinda gut'a yá njut'i ja ra ndá Cesa, nehe xa 'ñense gue go guehni ra Cristo xuá mehna Ajuá pa da ndá, 'na.

³ Hangue nura Pilato bi 'ñembabi:

—¿Ha go gue'i grá ndá de ya xodyo?

Ha nura Jesu bi dadi ne bi 'ñena:

—Haha, go guequi, ngu gá ma.

⁴ Ha nura Pilato bi 'ñembabi ya ndá gá macja ne gatho ya ja'i:

—Hinte ma ts'oqui dí tsutuabi nuna ra 'ñòhò.

⁵ Pe nu'ú ma'na mi ñáte nts'edi, ne bi 'ñena:

—Nuni go guehni xa 'ño xa 'yu'ta ya ja'i haburaza de ra hai Judea, bá fadi desde Galilea asta bi zòhò de guecua Jerusale.

Ra Jesu ja rá thandi ra Erode

⁶ Nu mi 'yòde njabu ra Pilato bi 'yambabi ya ja'i ua mrá me Galilea ra Jesu. ⁷ Y nu'ú bi 'ñena gue ja mrá menguni'a, hangue nura Pilato bi mēhni 'bestho'a ja ra Erode, ngue'a go gue'a mrá nda de ja ra hai Galilea, pe nú'u ya pa'u xqui zòhò ra Erode ne ja mi 'buhni Jerusale. ⁸ Nu mi hyanda ra Jesu ra nda Erode, xi bi johya'a ngue'a ya mi pe'tsa ndunthi ya pa xi mi ne da hyandi'a ngue'a xqui 'yòde xqui hma ndunthi de gue'a. Ne mi ne da hyandi da 'yòt'a 'nara milagro. ⁹ Y nu'ú bi 'yamba ndunthi ya nt'ani, pe ra Jesu hinte bi dadi. ¹⁰ Ja mi 'buhni nehe ya nda gá macja ne ya xahnate de ra ley, y ma'na xi mi ñáte'u. ¹¹ Nepu nura Erode co yá soldado bi nthedetho de gue'a. Nepu bi 'yòt'ua ra nt'eni bi hyete ngu 'ñena 'nara nda co 'nara hoga he mahotho. Nepu nura Erode bi yopa mehna ra Jesu ma'na'qui pa ja ra Pilato. ¹² Ra Pilato ne ra Erode mri 'ñatsahma'u, pe nú'a ra pa'a bi mádi'u.

Ra Jesu bri dapa ya ja'i pa da hyo
(Mt. 27:15-26; Mr. 15:6-15; Jn. 18:39-19:16)

¹³ Nepu nura Pilato bi zohna gatho ya nda gá macja ne gatho ya nda de ra hnini, ne gatho ma'ra ya ja'i, ¹⁴ ne bi 'ñembabi'u:

—Nu'ahu go uá tsinchahuu nuna ra 'ñòhò guí eñhu gue 'ta ya ja'i, pe nugui stá ø'tua ya nt'ani ja ri thandihu, y xcá 'yòhu gue hinstá tsutua ni 'nara ts'oqui de nú'a guí mañhu xa 'yòt'e. ¹⁵ Nixi ra nda Erode himbá tsutuabi ni 'nara

ts'oqui, hangue bá yopa pehna ma'na'qui pa guecua. Ya nubyá gá pahu gue nuni hinte ma ts'oqui xa 'yòt'e pa gui ñaphu gue rí 'ñepi da tho. ¹⁶ Hangue nugui, hõnse ma ga manda dra fet'i, nepu ga hegui.

¹⁷ Ra Pilato mi pe'tsi da hyegui 'nara 'yofadi cada ra ngo de ra pas-cua, ngue'a gue'a myá nzai nuya gobierhnu de Judea. ¹⁸ Pe gatho nú'u ya ja'i mi 'buhni bi mádi bi dø ya hmafi ne bi 'ñena:

—Hindí nehe gui thøgue ra Jesu, go da thøgue ra Barraba.

¹⁹ Nura Barraba xqui jot'a fadi ngue'a xqui guxa ya ja'i pa da 'ñòt'atuhni ja ra hnini, ne ngue'a xqui hñote. ²⁰ Pe nura Pilato go mi ne da hyegui ra Jesu, hangue bi yopa zofa ya ja'i ma'na'qui. ²¹ Pe nu'ú bi mafi ma'na nts'edi ne bi 'ñena:

—¡Nu'a dí xi'ahe, gue gui pont'i, gui pont'i!

²² Nurá hñu'qui bi 'ñembabi'u ra Pilato:

—¿Hanja? ¿Te ma ts'oqui xa 'yòt'ni? Nugui hindí tsutua ni 'nara ts'oqui nú'a rí 'ñepi da tho. Dí xi'ahu gue ma ga manda dra fet'i, nepu ga hegui.

²³ Pe nu'ú bi dø ya hmafi ma'na'qui, ne bi ja bi 'yadi gue dra pont'i'a. Ne co yá hmafi nú'u ya nda gá macja ne ma'ra ya ja'i, bi zu yá ts'edi ngu mi ne'u. ²⁴ Hangue nura Pilato bi 'yòt'ua nú'a myá hne'u. ²⁵ Hangue go bi hyegui nú'a ra 'ñòhò xqui 'yadi ya ja'i, nú'a mrá thuhu Barraba xqui jot'a fadi ngue'a mrá daga 'yòt'atuhni ne mrá hyote. Ha nura Jesu bi t'ent'ua yá 'ye ya ja'i pa da hyo.

Bi ts'ixa ra Jesu pa dra pont'i
(Mt. 27:32-44; Mr. 15:21-32; Jn. 19:17-27)

²⁶ Y de bi ts'ixa ra Jesu pa dra pont'i, de má 'ñu bi nthēui 'nara 'ñòhò mrá me Cirene mrá thuhu ra Simu xqui menga ja ra mbonthi, go

gue'a bri japi bi duxa ra pont'i ne bi 'mefa de ja ra Jesu.

²⁷ Ne mri deni ndunthi ya ja'i, y ndunthi ya 'behña xi mi zoni ne mri mantho'u por gue'a. ²⁸ Pe ra Jesu bi hyandi'u ne bi 'ñembi:

—Nu'ahu 'behñahu me Jerusale, oguí zoñhu por guequi, nzoniha de gue'ascha ne por gatho ri batsiha, ²⁹ ngue'a ma da zø ra pa da 'ñena ya ja'i: “Rá mat'a Ajuá nú'u to'o hinxa me'tsa ni 'nara batsi nixi xa nzu.” ³⁰ Y nuya pa'u ya ja'i ma da mafi ne da 'ñembabi ya danga t'øhø ne ya t'uca t'øhø: “Yøt'e pa gui cobgahe pa hinda zucaguihe rá cue Ajuá.” ³¹ Xi majuani ma da thogui'u ya ts'othogui, ngue'a nu'bu nugui dí sufri ha hinte ma ts'oqui dí tu, xihma nú'u tu ya ts'oqui.

³² Nehe bi ts'ixa má yoho ya 'ñøhø nú'u xqui t'ε'mbi da tho nehe ngue'a 'namyá nduts'oqui. Bi ts'its'i pa da tho mahyεgui co ra Jesu. ³³ Ha nu mi zønga ja 'nara zi t'øhø rá thuhu Ñaxmadu, ja bri pont'ini ra Jesu co nú'u má yoho ya 'ñøhø, 'na bri 'ba'ma ja rá 'ñei, ha nu'a ma'na ja rá ngaha. ³⁴ Y nu de mi zahni ra Jesu ja ra pont'i, nu'a bi 'ñena:

—Ma Dada'i, pumbabi gatho nuyu ya ja'i bi 'yotca njaua, ngue'a nuyá hingui padi nú'a øt'e.

Ha nú'u ya soldado mi 'bahni bi ma ra taha'u pa da nu to'o gue'a da daha 'na de nuyá he ra Jesu. ³⁵ Y ndunthi ya ja'i mi 'bahni bi hyandi bri pont'a ra Jesu, ne asta ya nda gá xodyo mi øtbuhlatho de gue'a ne mi ena:

—Ma'ra ha, bi pøhø, pe nu'bu xi majuani go guehni ra Cristo xuá mehna Ajuá pa da nda, dí ne ga hanthabya da mpøhøse.

³⁶ Nehe nuya soldado mi øtbuhlatho de gue'a, mi umbabi ra ju'tsa vinu pa da zi, ³⁷ ne mi embabi'u:

—'Bu xi majuani go gue'i grá Nda de ya xodyo, mpøhøse nú'ya xa.

³⁸ Ne xqui thøtua ja rá ña ra pont'i 'nara t'ofø xqui t'ofø dega griego, ne dega lati, ne dega ebreo, mi ena njaua: “Go guehna ra Nda de ya xodyo.”

³⁹ Nepu 'na de gue nú'u ya nduts'oqui xqui 'bont'i nehe mahyεgui, bi ñama'ñu de gue'a ne bi 'ñembabi:

—'Bu xi majuani go gue'i grá Cristo xuá mehna'li Ajuá pa gui nda, mpøhøse ne pøhøguihe.

⁴⁰ Pe nú'a ma'na ra nduts'oqui xqui 'bont'i nehe, bi zai nú'a bi ñama'ñu, ne bi 'ñembabi:

—¿Ha hinguí tsu Ajuá pa gá manga njabu? ⁴¹ Guí nu gue dí sufrihuah mahyεgui, pe nujá rí 'ñepi ga sufrihu pa ga juthu nú'a stá øthu, pe nuni ra 'ñøhø hinxa 'yøt'a ni 'nara ts'oqui.

⁴² Nepu nu'a bi 'ñembabi ra Jesu:

—Guí bengagui nu xcrí hudi ja ri hudi dega hmanda.

⁴³ Ra Jesu bi dadi ne bi 'ñembabi:

—Nugui dí xi'a'i gue nú'ya 'bestho ma gui 'bui con guecagui nuni mahets'i.

Ra Jesu bi du

(Mt. 27:45-56; Mr. 15:33-41; Jn. 19:28-30)

⁴⁴ Y ngu mi nde ma pa bi 'mexuui maxøgue ra ximhai, pa asta ngu nzanga hñu nde, ⁴⁵ ngue'a nura hyadi himbi yot'i, ha nura danga xani dutu mi naxa mbo ra ndanija pa mi cot'a habu ma'na xmá nsunda, bi xøgue desde maña asta rí ga'ti. ⁴⁶ Nepu ra Jesu bi ña nts'edi ne bi 'ñena:

—Ma Dada'i, nubyá dí ent'a'i ma te ja ri 'ye.

Ne mi uadi bi manga njabu, 'bestho bi du.

⁴⁷ Ha nu mi hyanda njabu ra nda gá soldado bi xøcambeni Ajuá ne bi 'ñena:

—Xi majuani nuna 'ñøhøni hinte ma ts'oqui mi tu.

⁴⁸ Gatho nú'u ya ja'i mi 'bahni de mi uadi mi hyanda gatho nú'a xqui

nja, bi ma de guehni co ndunthi ra dumai. ⁴⁹ Pe gatho nú'u ya ja'i myá mpadi ra Jesu, ne 'raya 'behña xqui deni desde Galilea, bi gohi zi yabutho mi handa gatho nú'a bi nja.

Ra Jesu bi t'agui

(Mt. 27:57-61; Mr. 15:42-47; Jn. 19:38-42)

⁵⁰ Mi 'bu 'nara 'ñohø xi mrá hoja'i mrá thuhu ra Jose, mrá mengu de ra hnini Arimatea de ra hai Judea. Nu'á mrá nda nehe de ra hmunts'a nda gá xodyo. ⁵¹ Pe nu'á mi t'omi da hyandua rá hmanda Ajuá, hangue nu'á himbi ne bi mfaxui yá mindaui ngu nú'a xqui ncohi'u ja yá hmunts'i. ⁵² Hangue nu'á bi ma bá c'a'tsa ra Pilato pa bá apabi ra nsequi da 'yacua rá ndo'yo ra Jesu. ⁵³ Nepu bi c'a'ma ja ra pont'i, bi mant'a co 'nara hoga dutu, ne bá pegui ja 'nara 'ra'yo nt'agui nú'a xqui thoca ja 'nara medo, y ja nú'a ra nt'agui'a hinxqui nt'aguini ni 'nara ja'i. ⁵⁴ Y nura pa'a go mrá pa dega nthoqui, ne ya mi ma da madi ra pa dega tsaya.

⁵⁵ Ha nuya 'behña nú'u xqui dena ra Jesu desde Galilea bi ma pa bá handa habu xqui t'agui ra Jesu ne hanja xqui 'becuabi rá ndo'yo. ⁵⁶ Ha nu mi menga ja yá ngu'u, bi hyoca 'raya hoga ñuni ne 'raya njots'i. Y bi ntsaya'u nú'a nsabdo ngu mi mangua ra ley.

24

Ra Jesu bi yopa nte de ra du

(Mt. 28:1-10; Mr. 16:1-8; Jn. 20:1-10)

¹ Ra madi pa de ra semana nú'a ndomingo mi xudi xi 'nitho nú'u ya 'behña bi ma pa ja ra nt'agui ne bi hñaxa nú'a ra hoga ñuni xqui hyoqui'u, ne bi meui ma'ra yá mi'behñaui. ² Y nu mi zoni'u bi zadi xqui t'ent'a nú'a ra do xqui jothma ra nt'agui. ³ Ne bi yat'i ja ra nt'agui'u pe himbi zatuani rá

ndo'yo ra zi Hmu Jesu. ⁴ Ne nu'á xi bi du yá mai ne himi pa te da 'yøt'u, ne mi damfri'u bi hyandi mi 'bahni yoho ya 'ñohø xqui hñe t'axi asta mri huexqui. ⁵ Pe nu'á co ra ntsu bi ñe'mitho, himbi gaxa yá da. Ha nú'u ya 'ñohø bi 'ñembabi'u:

—¿Hanja e guí hoñhaua ja ya nt'agui nú'a te? ⁶ Hinjo'oua, ya xa yopa nte. Beñhu nú'a bi xi'ahu nú'bu nguí 'bahu Galilea. ⁷ Bi 'ñeñ'ahu gue Nú'a To'o e bi Nja'i mi pe'tsi da t'ent'ua ja yá 'ye ya ts'oja'i nú'u to'o mi ma da pont'i'a, pe rá hñupa mi ma da yopa nte'a de ra du.

⁸ Hangue nu'á bi beni 'bestho de nú'u ya noya xqui xipa ra Jesu. ⁹ Ha nu mi menc'u de ja ra nt'agui bi ma bá xipa gatho nú'u 'ret'ama'ra ya apostol ne gatho ma'ra nú'u to'o mri denhma ra Jesu. ¹⁰ Nú'u to'o bi hñ'a'tsua ra noya ya apostol go ra Maria Magdalena ne ra Juana ne ra Maria rá nana ra Cobo, ne nú'u ma'ra ya 'behña. ¹¹ Pe nuyá apostol ra Jesu himbi gamfri'u, ne bi 'ñembabi nú'u ya 'behña gue xqui 'be yá mfeni.

¹² Pe ra Pedro bi nest'ihi bá c'a'tsa ra nt'agui, y nu mi zoni'a bi ndoqui bi hyanda mbo ra nt'agui gue hønse nú'a ra dutu xqui 'bant'a ra Jesu mi 'bonga 'na lado. Y nu'á bi menga habu mi 'bui, ne himi padi te da beni de nú'a xqui nja.

Yoho yá nxadi ra Jesu mri ma pa ja ra hnini Emaú

(Mr. 16:12-13)

¹³ Gue'a ra pa'a yoho yá nxadi ra Jesu mri ne ra 'ñu mri ma pa ja ra hnini Emaú, mi pe'tsa ngu 'ret'ama'ra kilometro rá ñabu de Jerusale. ¹⁴ De mri ne ra 'ñu mi mpetue de gatho nú'a xqui nja. ¹⁵ Ha de ts'a mri mpetue de nú'a xqui nja, ra Jesu bi zadi'u ne bi ncompau má 'ñu. ¹⁶ Ne masque mri 'ñoui'u pe himbi za bi badi'u ua go mi gue'a. ¹⁷ Ha ra Jesu bi 'yambabi'u ne bi 'ñembi:

—¿Te rá 'be guí 'yo má 'ñu guí mañhú? ¿Hanja guí tu ri muihú?

18 'Na de gue'ú mrá thuhu ra Cleofa bi dadi ne bi 'ñembabi:

—Gatho ya ja'i padí nú'a bi nja nuni Jerusale de nuya pabya. ¿Hanja hinte xcá padigue?

19 Nepu ra Jesu bi 'ñembabi:

—¿Te 'be'a xa nja?

Y nu'ú bi 'ñembabi:

—Ha hinxá 'yode de ra Jesu me Nasare, gue'a mi 'nará 'mehni Ajuá, ne mi hanpa rá ts'edi'a pa mi ñá ne pa mi øt'a ya dangá t'øt'e ja yá thandi ya ja'i ne Ajuá. 20 Ha nuya ndá gá macja ne nú'ú ma ndahú de ma hninihú bi gu ne bi 'yent'ua ja yá 'ye ra Pilato pa bi manda da tho'a ja 'nara pont'i. 21 Nuje ndí beñhe ne ndí ø'mhe gue go gue'a mi ma da ñanjú núju dyá me Israelhú, pe xi núbya ya pe'tsa hñu pa xa du. 22 Ha 'raya 'behñá de guecje bi ma maxudi xi 'nitho ja ra nt'agui pa bá c'a'tsi, nepu picaguihe ena gue ya himi 'beni rá ndo'yo ra Jesu. 23 Ne ena gue xqui hyanda 'raya enxé nú'ú bi xipi gue ya xqui yopa nte de ra du. 24 Ne de gue'a bi ma 'rama compahe pa bá c'a'tsa ra nt'agui y eñ'ú gue bi zadi ngu nú'a xqui mangu ya 'behñá, ne eñ'ú nehe gue nixi gue'ú himi hyanda ra Jesu.

25 Nepu ra Jesu bi 'ñembabi'ú:

—¿Hanja hinxá beñhú nú'a xcá hñe'thú ja ra Maca T'ofó, ne hanja hinxá camfrihú nú'a bi mangu yá 'mehni Ajuá? 26 ¿Ha gue hingue mi mahyoni da thogui njabu ra Cristo nú'a xuá mehna Ajuá pa da ndá, nepu da yopa menga mahets'i pa da t'umba rá hudi dega nsu?

27 Nepu nu'á bi mudi bi xipabi'ú nú'a mangu ra Maca T'ofó habu ma de ra Cristo nú'a rá 'mehni Ajuá pa da ndá, desde ra mudi t'ofó de ra Moise ne gatho nú'a bi mangu ma'ra yá 'mehni Ajuá.

28 Ha nu mi zoni nú'a ra hnini habu mri ma'ú, ra Jesu bi 'yøt'e ngu

mi ma da thoguitho. 29 Nepu nu'ú bi zami da 'ñoxi con gue'ú ne bi 'ñembabi:

—Cohi con guecje, ngue'a ya bi nde ne ya ma da nxuui.

Ha nura Jesu bi yat'i ja yá ngu'ú pa da gohi con gue'ú. 30 Ne nu'ú bi hñudi ja ra mexa pa da nt'oxi. Nepu ra Jesu bi gu ra thuhme ne bi japabi, ne bi heque pa bi umbabi'ú. 31 Nú'a ra ora'a bi badi'ú gue go mi gue'a ra Jesu, pe nu'á 'bestho bi 'meditho de gue'ú. 32 Ne mri 'ñembabi'ú:

—¿Ne xi majuani ndí tsahú 'nara johya ja ma corasohú nú'bu mi xicaguihú má 'ñu de ra Maca T'ofó!

33 Nepu nu'ú 'bestho bi gu yá 'ñu bi menga pa Jerusale. Ne ja bi zadini nú'ú 'ret'ama'ra ya apostol xqui munts'i ne ma'ra ya nxadi. 34 Ne bi t'embabi nú'ú yoho:

—Xi majuani xa yopa nte ma zi Hmuhú, ngue'a ra Simu bi hyandi, ne xa xicaguihe.

35 Nepu nú'ú yoho bi metuabi nú'a xqui nja ja ra 'ñu, ne hanja bi badi'ú ra Jesu nura ora mi hyeca ra thuhme.

Ra Jesu 'bahni madetho de yá nxadi

(Mt. 28:16-20; Mr. 16:14-18; Jn. 20:19-23)

36 Ts'a mi ñatho de nú'a xqui hyandi'ú ne nú'a xqui nja, mi damfri'ú ra Jesu mi 'bahni madetho de gue'ú, ne bi 'ñembabi:

—'Buhu te rá 'ñentho.

37 Pe nu'ú xi bi ntsu, ne mi hu yá mui gue mi handa 'nara thedi. 38 Pe ra Jesu bi 'ñembabi:

—¿Hanja guí tsuhú? ¿Pa te guí beñhú ja ri mfenihú njabu? 39 Hyandga ma 'yehú ne ma ua, go guecagui drá Jesu. Thangaguihú ne hyandgahú xá hño, ngue'a 'nara ndahi hingui pe'tsa ra ngø nixi ra ndo'yo ngu guí hanthú dí pe'tsi.

40 Y nu mi uadi bi mangu njabu, bi 'ñutuabi'ú yá 'ye ne yá ua. 41 Pe nu'ú himi tsa da gamfri ngue'a ngu

xqui mpumfri'ᵘ co ra johya, ne hīmi paḍi te da beni'ᵘ. Nu'bú nu'á bi 'ñembabi'ᵘ:

—¿Ha gue ja te ga tsiᵘ?

⁴² Nepᵘ nu'á bi umba 'na xeni ra hua xqui hñaxi, ne 'na xeni ra t'afi dega colmena. ⁴³ Y nu'á bi hñani ne bi zi de ja yá thandi'ᵘ. ⁴⁴ Nepᵘ bi 'ñembabi'ᵘ:

—Ya stá thogui nú'a dá xi'ahᵘ nú'bᵘ ndí 'bui con gue'ahᵘ, ngue'a mi mahyoni da njabᵘ gatho nú'a xa nt'ofa ja rá ley ra Moise, ne nú'a bi mąnga ma'ra yá 'mehni Ajuá, ne nú'a mąnga ja ya Salmo.

⁴⁵ Nepᵘ nu'á bi xipabi'ᵘ nú'a mąnga ra Maça T'ofa pa bi za bi zo yá mfeni, ⁴⁶ ne bi 'ñembabi:

—Njaua xa nt'ofa gue ra Cristo nú'a xuá mehna Ajuá pa da nda, mi mahyoni da du, ne rá hñupa mi mahyoni da yopa nte de ra du. ⁴⁷ Y nehe ena gue co rá ts'edi de rá thuhu'a ma da hma de gue'a gatho rá nguani ra ximhai, da maḍi de guecua Jerusale da ts'ofa ya ja'i gue da ñobri pa dra pumba yá ts'oqui. ⁴⁸ Y nu'ahᵘbya, ma gui damajuaniᵘ de nuya ya t'øt'e xcá hyanthᵘ. ⁴⁹ Y nugui ma ga pehn'a'ihᵘ ra Maça Ndaḥi nú'a xa ña't'ahᵘ ma Dada. Pe ja da cohua ja ra hnini Jerusale asta hingui hñañᵘ nú'a ra ts'edi'a ma dua ehe de mahets'i.

Ra Jesu bi ma mahets'i

(Mr. 16:19-20)

⁵⁰ Nepᵘ ra Jesu bi zixa gatho yá apostol bi bōni de ra hnini Jerusale pa rí ma'ᵘ ja 'nara zi t'uca hnini rá thuhu Betania, y nu'á ja bá juxni yá 'ye pa bi japabi'ᵘ. ⁵¹ Y nu mi uadi bi japabi'ᵘ, nu'á bi 'uegue de gue'ᵘ, bi ts'its'i pa mahets'i. ⁵² Y nu'á 'mefa de xqui xocambeni ra zi Hmu Jesu, bi mengui'ᵘ pa Jerusale co ndunthi ra johya. ⁵³ De guehni nzantho mi 'bui ja ra ndanija mri xocambeni Ajuá. Njabᵘ gue'a.

NSANJUA RA MAČA HOGA T'ØDE NÚ'Ā BI 'YOFO NŠANJUA

*Ra Noya nú'a mi 'buhui Ajuā bi e
bi njā'i*

¹ Ante da nja mahets'i ne ra ximhai, nú'a to'o go ra Noya ya mi 'bui, y nu'á mi 'buhui Ajuā, ne nu'á go guese'a Ajuā. ² Rá mudi mi othotho gatho nú'a te ja, pe nú'a to'o go ra Noya ya mi 'buhui Ajuā. ³ Y Ajuā bi 'yent'ua ja rá 'ye'a pa go bi hyoca te gatho ja; y nu'bu nú'á hinte xa hyoqui, nu'bú hinte di jahma. ⁴ Ne go gue'a to'o ri unga ra te pa nzantho, ne go gue'a ra ŋot'i nú'a ri yo'tua yá mfeni ya ja'i. ⁵ Ha nura ŋot'i'a, ri yot'a ja ra 'bexuui, ne nura 'bexuui hinxa za xa ntāte.

⁶ Mi 'bui 'nara 'ñohø mrá thuhu ra Xuua bá pēhna Ajuā pa da zofa ya ja'i. ⁷ Ne nu'á bá 'behni pa da damajuāni de nú'a ra ŋot'i, pa da gamfrihmā gatho ya ja'i ngue'a go mri damajuāni'a. ⁸ Ra Xuua hingo mi gue'a ra ŋot'i, hōnse bá 'behni pa da damajuāni de ra ŋot'i. ⁹ Nú'a to'o go ra ŋot'i xi majuāni, bá ehe de guecua ja ra ximhai ne go gue'a ri yo'tua yá mfeni gatho ya ja'i.

¹⁰ Nú'a to'o bi hyoca ra ximhai, ja bi 'ñe bi 'mācua ja ra ximhai, pe nuya ja'i himbi bađi ua go mi gue'a to'o bi hyoca ra ximhai. ¹¹ Bá ehma de guecua ja rá ximhai'a, pe nuya mengu rá hai himbi numansu'a. ¹² Pe nu'ū tó'o bi numansu ne bi gamfribi rá thuhu'a, nu'á bi umbabi ra ts'edi pa bi mbātsi de Ajuā. ¹³ Ha nú'ū to'o gatho xa gamfri'a, ya xa yopa 'mūi ma'ra'yo, hingue dega ji, nixi dega ngø, nixi de rá paha 'nara 'ñohø, hōnse Ajuā go gue'a xa 'yot'e pa xa yopa 'mūi.

¹⁴ Nú'a to'o ra Noya bá e bi njā'i, ne bi 'mūi con guecju, ne xi mrá hoja'i, ne nzantho mi mānga nú'a majuāni. Ne dá handuahe rá nsunda'a, go gue'a rá nsunda Ajuā ra Dada nú'a pe'tsa rá 'ra T'ū nehe. ¹⁵ Hangue nura Xuua bi damajuāni de gue'a ne bi ŋā nts'edi bi 'ñena:

—Go gue'a nú'a ndí xi'ahu, gue 'mefa de gueque mi ma da 'ñehe ma'na, nú'a ma'na ja rá nsu, ngue'a nú'á ya go mi 'bui rá mudi de gueque.

¹⁶ Gathoguihu stá hañhu de yá hño'a, ne hinhya'mū ri 'betcahu rá hñoja'i'a. ¹⁷ Ha nu Ajuā xqui hñuxa ra Moise pa go bi 'ñutcahu tengu rá ley'a, pe nubýá bá pēhna ra Jesucristo pa bá hancahu rá hñoja'i, ne nú'á go gue'a bi 'ñudi gatho maxøgue nú'a majuāni. ¹⁸ Hinhya'mū to xa hyanda Ajuā ra Dada, pe nurá hmača 'ra T'ū'a bi 'ñutcahu tengu rá 'mūi'a.

*Ra Xuua Xi'tsate bi ma de ra Je-
sucristo*

(Mt. 3:11-12; Mr. 1:7-8; Lc. 3:15-17)

¹⁹ Ha nuya ndā gá xodyo mi 'buhni Jerusale bi mēhna 'raya macja ne 'rayá mfats'i'ū nú'ū mi t'embi ya levita, pa da c'a'tsa ra Xuua pa da 'yambabi ua go mi gue'a ra Cristo nú'a mi ma da mēhna Ajuā pa da ndā. ²⁰ Ha nura Xuua bi mānga nú'a majuāni, himbi ncøni ne bi 'ñena:

—Hina, hingo guecagui drá Cristo.

²¹ Nepu nu'ú bi 'ñembabi:

—Nu'bú ŋto'o'i? ¿Ha gue go gue'e grá bađi Elía?

Nu'bú ra Xuua bi 'ñena:

—Hina, hingo guecagui.

Ha nu'ú bi yopa 'ñembabi ma'na'qui:

—¿Ha gue go gue'e rá dānga 'mēhni'i Ajuā nú'a ma da 'ñehe?

Ha nu'á bi bađi ne bi 'ñena:

—Hina.

²² Ha nu'ú bi 'ñembabi:

—Nu' bú žto'o'li ne te ri 'bɛfigue? Xi da xicje pa ma ga xiphe nehe nú' u to'o bá pɛncahe.

²³ Ha nura Xuua bi 'ñembabi' u:

—Nuga, hõnse 'nadrá 'mɛhni pa ga m̃anga ja ra mbonthi nú' u ya noya bi m̃anga ra bađi Isaía ne bi 'ñena: “Juañhu rá 'ñu ra Zidada.” Hangué dí xi' ah u, ntsø' mh u, ngue' a ya xa 'ñepu pa da nda.

²⁴ Ha nuya ja' i xqui 'behni myá fariseo' u. ²⁵ Hangué nu' u bi 'yambabi ra Xuua ne bi 'ñembabi:

—' Bu hingo gue' e grá Cristo, nixi grá bađi Elía, nixi rá d̃anga 'mehni' i Ajuá nú' a ma da 'ñehe, nu' bú žhanja guí xi' tsate?

²⁶ Ha nura Xuua bi dađi ne bi 'ñena:

—Nuga bá 'bɛncagui pa ga xi' ts' a' ih u co ra dehe. Pe 'bui ' na con gue' ah u nú' a nixi guí paťua rá 'bɛfi. ²⁷ Go gue' a bra 'bɛfa de gueque, ne ma' na ra d̃angui rá nsu de gueque, nixi dí 'ñepqui ngugui ga xo' tua rá nthasthi de yá thiza' a.

²⁸ Njabu bi m̃anga ra Xuua nuni ri' nandi de ja ra d̃athe Jordá ja ra hai Betabara hab u mi xi' tsate' a.

Ra T' uca Dɛti nú' a bá pɛhna Ajuá

²⁹ Nurá hyax' a ra Xuua bi hyanda ra Jesu mbra e da žudi ne bi 'ñembabi ya ja' i:

—Ndi, hyanth u núni bá pɛhna Ajuá, nja ngu 'nara zi t' uca dɛti nú' u tho dega hñá' ti, y go guehni pu' tua yá ts' oqui ya ja' i. ³⁰ Ne go guehni ndí xi' ah u mi ma da 'ñehe 'mɛfa de gueque ne ma' na ra d̃angui rá nsu, ngue' a ya go mi 'bui' ni rá m̃adi de gueque. ³¹ Nuga hindí paťuahma tengu rá 'bɛfini, pe bá 'bɛncagui ga xi' ts' a' ih u co ra dehe pa njabu gatho' ih u gyá me Israelhu da za guí paťu gue go guehni ra Cristo xpá mehna Ajuá pa da nda.

³² Nehe ra Xuua bi ma de nú' a te xqui nja ne bi 'ñena:

—Nuga dá handa ra Maća Ndađi bá çai de mahets' i ngu 'nara zi domitsu, e bi žadini. ³³ Nuga hindí

paťuahma tengu rá 'bɛfini, pe nú' a to'o bá pɛncagui ga xi' ts' a' ih u co ra dehe go gue' a bi 'ñengagui: “Ma guí hyanda ra Maća Ndađi dua çai de mahets' i, e da žudi 'nara zi 'ñøhø pa da 'm̃ahui, y nu' á go gue' a ma da xi' ts' ah u dega Maća Ndađi.” ³⁴ Nuga stá handi hangué drí damajuani gue go guehni rá T' u Ajuá.

Yá m̃adi nxadi ra Jesu

³⁵ Ha nurá hyax' a ra Xuua mi 'bahni ma' na' qui co yoho yá nxadi. ³⁶ Nepu bi hyanda ra Jesu mi 'yoni ne bi 'ñena:

—Ndi, hyanth u núni bá pɛhna Ajuá, nja ngu 'nara zi t' uca dɛti nú' u tho dega hñá' ti.

³⁷ Ha nú' u yoho yá nxadi ra Xuua mi 'yøde njabu, 'bestho bi dɛni' u ra Jesu. ³⁸ Nepu nura Jesu bi mp̃ants' i ne bi hyandi mri dɛni' u ne bi 'ñembabi:

—žTe 'bɛ grí 'ñehu?

Ha nu' u bi 'yambabi ne bi 'ñembi:

—Xahnate, žhabu guí 'buigue?

³⁹ Nu' bú nu' á bi 'ñembabi:

—Maha pa guí paťu hab u dí 'bui.

Y bi m̃eui' u pa bi bađi hab u mbi 'bui' a. Bi žoni ngu nzanga 'ret' a ne bi 'm̃ahuini gatho ra pa.

⁴⁰ Ha nú' u yoho ya nxadi xqui 'yøde nú' a bi m̃anga ra Xuua ne xqui dɛna ra Jesu, 'na de gue' u mrá thuhu ra Andre ne mrá cu ra Simu Pedro. ⁴¹ Nú' a ra Andre' a bi ma bá dama c' a' tsa ra Simu Pedro ne bi 'ñembabi:

—Stá hanthe ne stá paťe ra Cristo nú' a xpá mehna Ajuá pa da nda.

⁴² Nepu bi zits' i' a pa hab u mbi 'bu ra Jesu. Ha nura Jesu mi hyanda ra Simu bi 'ñembabi' a:

—Nu' i grá Simu rá t' u' i ra Joná. Nubyá go dí hup' a' i grá Pedro. —Nú' a ra thuhu' a rí bõni da 'ñena 'nara do.

Ra Jesu bi zofu ra Lipe ne ra Natanael pa dyá nxadi

2

43 Ha nurá hyax'a ra Jesu mi beni da ma pa Galilea, pe 'met'o bi ma bá c'a'tsa ra Lipe ne bi 'ñembabi:

—Bá ehe tengagui pa ma nxadi'i.

44 Ha nura Lipe mrá me Betsaida habu mrá mengu ra Andre ne ra Pedro. 45 Nepu nura Lipe bi ma bá c'a'tsa ra Natanael ne bi 'ñembabi:

—Stá hanthe ne stá pahebya ra Cristo nú'a mi ma da mēhna Ajuá pa da ndá ngu bi 'yofo ra Moise ja ra ley ne ngu bi 'yofo ma'ra yá 'mēhni Ajuá maya'bu, ne go gue'a ra Jesu rá t'u ra Jose ra me Nasare.

46 Ha nura Natanael bi 'ñembabi:

—Pøde hinda za da bonga 'na xi di ja rá nsu nuni Nasare.

Nu'bu ra Lipe bi 'ñembabi:

—Maha pa gui hyandi 'bu hingui camfri.

47 Ha nura Jesu mi hyanda ra Natanael bra e da zudi bi 'ñena:

—Ndi, hyanthu go guehni 'nara me Israel, nuni xi majuani camfri Ajuá, y hingrá hyate.

48 Nu'bu nura Natanael bi 'ñembabi ra Jesu:

—¿Hanja gui paçagui?

Ha nura Jesu bi 'ñembabi'a:

—Himi xi'atho ra Lipe pa e gui c'ascagui, dá hant'a'i nguí 'bai ja rá ua 'nara 'bai gá igo.

49 Nu'bu ra Natanael bi dadi ne bi 'ñembabi:

—Xahnate, nu'i go gue'e xi majuani rá T'u'i Ajuá, ne go gue'e grá Ndá de ya me Israel.

50 Nepu nura Jesu bi dadi ne bi 'ñembabi:

—¿Ha gue gui camfrigui hønse ngue'a dá xi'a'i gue dá hant'a'i ja rá ua ra igo? Ma gui hyanda ma'ra ya t'øt'e ma'na dya dangui de nú'a dá xi'a'i.

51 Ne bi 'ñembabi'u:

—Xi majuani dí xi'ahu gue ma gui hyanthu da xogui mahets'i, ne gui hyanduahu yá enxε Ajuá di pøts'e ne di çai nuua habu di 'bai Nú'a To'o e bi Nja'i.

'Nara nthati nuni Ncaná de ra hai Galilea

1 Rá dat'mani bi nja 'nara nthati nuni ja ra hnini Ncaná de ra hai Galilea, ne xqui zøni de guehni rá nana ra Jesu. 2 Nehe ra Jesu bi zøni de guehni co yá nxadi ngue'a bi ts'ohna ja ra nthati. 3 Ne de mi 'buhni'a, bi thegue ra vinu, ha nurá nana ra Jesu bi 'ñembabi'a:

—Ya bi thegue ra vinu.

4 Ha nura Jesu bi 'ñembabi rá nana:

—¿Pa te go guí xicagui? Gue nuga ri 'beta ma ora pa da hneca ma ts'edi.

5 Nepu nurá nana'a bi 'ñembabi nú'a to mi faste ja ra ngo:

—Yøthu gatho nú'a da xi'ahani.

6 Ne mi tihni 'rato ya danga mpothe dega do xqui t'ehni pa mi øt'a ra nt'axqui ya xodyo ngu myá nzai'u. Ne cada 'na de nú'u ya mpothe mri 'ñenga yoho o hñu xøni ra dehe. 7 Nepu nura Jesu bi 'ñembabi nú'u to'o mi 'yoni mi faste:

—Ñu'tshu ra dehe nuya ya mpothe.

Ha nu'ú bi xit'a ra dehe asta habu bi ñuts'i. 8 Nepu ra Jesu bi 'ñembabi'u:

—Nubyá, 'ya'tshu ts'u ne hña'tsuahu ra ndá de nuna ra ngo.

Nu'bu nu'ú bi 'yøt'a ngu nú'a bi sipabi'u. 9 Ha nú'a ra ndá de ra ngo bi zamacahi nú'a ra dehe xqui t'øt'e da mvinu, y nu'á himi paði habu xqui 'ñehe nú'a ra vinu, hønse nú'u ya maste xqui 'ya'tsa ra dehe, go gue'u mi paði. Hangue nura ndá de ra ngo bi zohna nú'a ra navio mi øt'ango, 10 ne bi 'ñembabi:

—Nzantho nú'u to'o øt'ango, 'met'o ri unga nú'a ra vinu xá çahi, nepu de ya sta niña co ra vinu nú'u to'o xa ts'ohni, ja da t'umba nú'a hingui çahi. Pe nu'i, xcá pe'tsta ra hoga vinu ne hinxcá untho asta nú'ya ja gá uni.

¹¹ Ra Jesu bi 'yõt'a nú'a rá mædi ra danga nt'udi nuni Ncaná de Galilea. Ne njabú bi 'yõt'e pa bi hnequi rá nsunda, ne yá nxadi ma'na bi gamfri gue go gue'a xpá mæhna Ajuá pa da ndá.

¹² Nepu nura Jesu bi ma pa Ncapernau, ne bi mæui rá naná ne yá cu ne yá nxadi, ne ja bá 'buhni'u 'raya pa.

Ra Jesu bi 'yenga nú'u mri mpa mbo ra ndanija

(Mt. 21:12-13; Mr. 11:15-18; Lc. 19:45-46)

¹³ Nepu de guehni ra Jesu bi ma pa Jerusale ngue'a mi ma da dat'a ra pa de ra pascua 'nará ngo de ya xodyo. ¹⁴ Ne bi hyanda 'raya ma mi 'buhni ja ra patio de ra ndanija, 'ra mi pa ya ndamfri, 'ra mi pa ya deti, ha nu ma'ra mi pa ya domitsu; ne mi huhni 'ra to'o mi pata ya boja. ¹⁵ Hangué nura Jesu bi met'a 'nara nthahi pa bi 'yeni co ya mfei nuya mbo'oni de mbo ra ndanija mahyegui co ya ma, nehe bi xamba yá boja nú'u to'o mi pata ya boja, ne bi pants'ua yá mexa, ¹⁶ ne bi 'ñembabi nú'u to'o mi pa ya domitsu:

—jucju pa thi ri domitsuhu, oja guí huxhuua ri 'mahu mbo rá ngu ma Dada!

¹⁷ Ha nuyá nxadi bi beni gue njabu xqui t'ofó ja ra Mäca T'ofó habu ena: “Xi dí te ma vida pa ga sup'a'i ri ngu.” Ne nuyá nxadi bi zo yá mfeni gue nú'u ya noya mi mä de ra Jesu.

¹⁸ Ha nuya ndá gá xodyo bi 'ñembabi ra Jesu:

—¿Te ma danga nt'udi da za gui 'ñutcahe pa ga pähe to rá nsequi'a pa guí øt'a njabu?

¹⁹ Nu'bú ra Jesu bi dädi ne bi 'ñembabi'u:

—'Bu gui yø'thu nuna ra nija, nuga co hñupa ga yopa 'ba'ma ma'na'qui.

²⁰ Nu'bú nu'ú bi 'ñena:

—Ñotema'rato njeya pa bri 'ba'ma nuna nijana, ¿nepu nu'í guí ena gue co hñupa ma gui yopa 'ba'ma ma'na'qui?

²¹ Pe nú'a ra nija mi mangua ra Jesu, mi mä de rá ndo'yo sché'a.

²² Ha nu de mi nanga ra Jesu de ra du, nu'bú yá nxadi bi beni'u nú'u ya noya xqui mañ'a. Hangué bi gamfri'u gue bi njabu ngu nú'a xqui t'ofó ja ra Mäca T'ofó, ne ngu nú'a xqui manse'a gue ma da yopa nte.

Ra Jesu patuatho yá mfeni gatho ya ja'i

²³ Ha nu de mi 'buhni ra Jesu nuni Jerusale ja ra ngo de ra pascua, ndunthi ya ja'i bi gamfri gue go mi gue'a bá pæhna Ajuá pa da ndá, nguetho nu'ú bi hyanda ya danga nt'udi mi øt'a. ²⁴ Pe nura Jesu himi ne da 'ñoui'u ngue'a mi patuatho yá mfeni'u. ²⁵ Ne himi honi'a to'o da xipabi tengu yá 'mæi ya ja'i, ngue'a nu'á mi patuase yá mfeni'u.

3

Ra Jesu ne ra Nicodemo

¹ Ha mi 'bu 'nara 'ñøhø mrá thuhu ra Nicodemo mrá ndá de ra hmunts'a ndá gá xodyo, ne mrá fariseo. ² Nu'á bi ma dega xuui pa bá c'a'tsa ra Jesu ne bi 'ñembabi:

—Xahnate, dí pähe gue Ajuá xpá mæñ'a'i pa gui xancaguihe, ne guí 'bui con gue'a, ngue'a 'bu hingrí 'buhmä con gue'a hinda za gui 'yøthmä nuya danga nt'udi guí øt'e.

³ Ha nura Jesu bi dädi ne bi 'ñembabi:

—Xi majuani dí xi'a'i, nu'a tó'o hinda yopa 'mæi ma'ra'yo hinda za da 'mu ja rá hmanda Ajuá.

⁴ Nu'bú ra Nicodemo bi 'ñembabi:

—¿Hanja da za 'nara ndaxjua ja'i da yopa 'mæi ma'ra'yo? ¿Ha gue da za da yopa yat'a ja rá mæi rá naná ne da yopa 'mæi?

⁵ Ha nura Jesu bi dädi ne bi 'ñembabi:

—Xi majuani dí xi'a'i, nu'a tó'o hinda 'mui de ra dehe ne de ra Maca Nda'hi, hinda za da yut'a ja rá hmanda Ajuá. ⁶ Nuto gathó bi mbatsi dega ja'i, gue'a 'nara ja'i, ha nu'a tó'o bi yopa 'mui ma'ra'yo dega Maca Nda'hi, gue'a 'bui dega hoga nda'hi. ⁷ Oguí 'yø ngue'a dí xi'a'i gue mahyoni gui yopa 'buhú ma'ra'yo. ⁸ Nura nda'hi 'yo haburaza, ne guí øde bu, pe hinguí padi habu brí 'ñehe nixi habu rí ma. Njabu nehe ra Maca Nda'hi nú'a ri mpefi ja yá mfeni nuto gathó xa 'mui ma'ra'yo de gue'a.

⁹ Nu'bú bi dadi ra Nicodemo ne bi 'ñembabi:

—¿Pe hanja da za da njabu?

¹⁰ Ha nura Jesu bi dadi ne bi 'ñembabi:

—¡Conque grá xahnate de Israel ne hinguí padi nuya ya t'ø't'e! ¹¹ Xi majuani dí xi'a'i, dí mañhe nú'a dí pahe, ne dí damajuanihe de nú'a stá hanthe, pe nu'ahú hinguí ne gui camfrihu nú'a dí damajuanihe. ¹² 'Bu hinguí camfrihu nú'a dí xi'ahu de nú'a jaua ja ra ximhai, nu'bú ¿hanja da za gui camfrihu 'bu ga xi'ahu ya t'ø't'e de mahets'i?

¹³ Ni 'nara meximhai hinxa ma mahets'i pa bá ha ra noya de ya t'ø't'e de guehni, hønse nú'a to'o bá cai de mahets'i, go gue'a Nú'a To'o e bi Nja'i, go gue'a ma de ya t'ø't'e de mahets'i ngue'a ja ra menguni. ¹⁴ Y Nú'a To'o e bi Nja'i ma da t'ø'tuabi ngu bi 'yø't'a ra Moise bi pø'tsa ra qu'eña dega bøja maña ja 'nara za nu de mi 'bui ja ra 'yo'mtha, njabu nehe mahyoni dra 'bø'tse maña ja 'nara za Nú'a To'o e bi Nja'i. ¹⁵ Pa njabu nuto gathó da gamfri'a hinda 'medi, ma da me'tsa ra te pa nzantho.

Ajuá madi gathó ya ja'i de ra ximhai

¹⁶ Ajuá xi bi madi nts'edi gathó ya ja'i de ra ximhai, hangue bá pehna rá 'ra T'u, pa nuto gathó da gamfri'a

hinda 'medi, nú'á ma da me'tsa ra te pa nzantho. ¹⁷ Ajuá bá pehna rá T'u pa guecua ja ra ximhai pa da pøhø ya ja'i, hingue pa da mehni'u ja ra nidu.

¹⁸ Nu'a tó'o camfri'a hinda 'behna ja ra nidu, pe nu'a tó'o hingui camfri'a, gue'a ya xa t'e'mbi pa dra 'behna ja ra nidu, ngue'a hinxa gamfri bi rá thuhu rá 'ra T'u Ajuá. ¹⁹ Nu'á ma dra 'behna ja ra nidu ngue'a ra ñot'i bi zøhø ja ra ximhai, pe nu'á ma'na ri ho da 'mata ja ra 'bexuui ngue'a hingui ho nú'a øt'e'u. ²⁰ Nuto gathó øt'a ya t'ø't'e hingui ho, ri utsa ra ñot'i ne hingui cuat'a ja ra ñot'i ngue'a tsu da hnequi yá ts'o'befi. ²¹ Pe nu'a tó'o øt'a ngu nú'a manga majuani, gue'a cuat'a ja ra ñot'i pa da hnequi gue nú'a øt'e, øt'e co rá ts'edi Ajuá.

Ra Xuua Xi'tsate bi yopa ma de ra Jesu

²² Nepu 'mefa ra Jesu bi ma pa ra hai Judea co yá nxadi, ne ja bá 'bui ni'u 'raya pa, ne bá øt'a ra sistehe de guehni. ²³ Ne nura Xuua mi øt'a ra sistehe nuni Enón gueta Salim, ngue'a xi mi ja ndunthi ra dehe de guehni, ne mi pa ya ja'i pa mri nixistehe'u. ²⁴ Ne ra Xuua hinxqui jot'atho ja ra fadi.

²⁵ Ha nuyá nxadi ra Xuua mi ntsanoyau 'rayá mixodyoui de ra sistehe pa ra nt'axqui. ²⁶ Nepu bi ma ya nxadi bá c'a'tsa ra Xuua ne bi 'ñembabi:

—Xahnate, nu'i gá damajuani de nú'a ra 'ñhø gá nuui ri'nandi ra dathe Jordá, ha nubyá bí øt'a ra sistehe nehe, y gathó ya ja'i pa ja rí mani.

²⁷ Nu'bú ra Xuua bi dadi ne bi 'ñembabi'u:

—Hinda za te da mæse 'na 'bu Ajuá hingo da 'bepa 'na. ²⁸ Nu'ahu ya xcá 'yøhu stá ma gue hingo guecagui drá Cristo nú'a xpá mehna Ajuá pa da nda, hønse bá pæcagui pa go ga 'mæt'o de gue'a. ²⁹ Nja ngu 'nara 'ñhø to'o

ri nthatui 'nara 'behñā, go gue'a rá 'behñā'a. Ne nurá amigo nú'a ra 'ñøhø ra medinthati di 'bahui ne øts'e te ma, ne da johya'a nu stí 'yøtua rá noya ne sta hyandi da meui rá 'behñā. Njabu nehe xi drí johya ngue'a dí øde de nú'a bí øt'a ra Jesu, ne ngue'a dí øde gue ndunthi ri deni'a. ³⁰ Ngue'a nu'a mahyoni ma'na go da nja rá nsu'a, ha nuga da uadi ma nsu.

Rá T'u Ajuā nú'a bá ehe de mahets'i

³¹ Ngue'a nu'a xqui 'ñehe de mahets'i, hangue ma'na ja rá nsu de gatho, pe nu ngugui drá ja'itho de ra ximhai, hangue dí paði nsøcta nú'u ya t'øt'e jaua ja ra ximhai. ³² Y nú'a go gue'a mā de nú'a te xpá hyandi ne de nú'a te xpá 'yøde nuni mahets'i, pe masque njabu, hinto camfribi nú'a mañ'a. ³³ Pe nu'a tó'o da gamfribi nú'a mañ'a, nehe mā gue Ajuā mangan majuaní. ³⁴ Ngue'a nurá T'u Ajuā xpá mehni mangan nú'u ya noya bá xipabi Ajuā, ngue'a nu'a xa umba maxøgue rá ts'edi ra Māca Nðahi. ³⁵ Ajuā ra Dada xi di maði rá T'u, hangue xa 'yent'ua gatho ja rá 'yε'a. ³⁶ Nu'a tó'o camfri ra T'u, go gue'a pe'tsa ra te pa nzantho, pe nu'a tó'o hingui ne da camfri ra T'u, hinhya'mu da zu ra te pa nzantho, hønse rá cue Ajuā ma da zadi'a.

4

Ra Jesu bi zofo 'nara 'behñā me Nsamaria

¹ Ha nura Jesu bi baði gue nuya fariseo xqui 'yøde'u gue ma'na mi ndunthi yá nxadi'a ne ma'na mi øt'a ra sistehe'a que ra Xuua. ² Masque ra Jesu hingo mi øt'a ra sistehe'a, pe nuyá nxadi ha. ³ Y nu mi 'yøde ra Jesu gue mi hmangan njabu, bi bøní de guehni Judea pa bi mengui Galilea.

⁴ Ne mi pe'tsi da 'randa Nsamaria. ⁵ Ne bi zonga ja ra t'uca

hnini Sicar de Nsamaria guetbu habu mi o rá hai ndu ra Cobo nú'a xqui zocua ndu ra Jose rá t'u. ⁶ Ne ja mi jani 'nara poso nú'a bi gohui rá thuhu ra Cobo. Nepu nura Jesu ja bi ntsayani ngue'a xqui zabi ja ra 'ñu. Y ya mi ngu nzanga 'rato nde. ⁷ Nepu de guehni bi zøhø 'nara 'behñā mrá me Nsamaria, e da 'yat'a ra dehe ja ra poso. Ha nura Jesu bi 'yadi ne bi 'ñembabi:

—'Raca ts'u ra zi dehe ga tsi.

⁸ Ha nuyá nxadi'a xqui ma tai pa da dai te da zi'u. ⁹ Y nú'a ra 'behñā me Nsamaria bi 'ñembabi ra Jesu:

—¿Hanja guí acagui ra dehe, gue nu'i grá xodyo ha nuga drá me Nsamaria?

(Bi 'ñembi njabu ngue'a ya xodyo himi tsa nixi da ñauí ya me Nsamaria.) ¹⁰ Nu'bá ra Jesu bi daði ne bi 'ñembabi:

—Nu'bu gri pahma nú'a unga Ajuā, ne 'bu gri pahma nú'a to'o a'a'i ra dehe, nu'bá go xcá 'yacagui, ne nuga stá 'ra'a'i ra dehe dega te pa nzantho.

¹¹ Ha nura 'behñā bi 'ñembabi:

—Ndada, hingrí hñā con te gui 'yat'a ra dehe, ha nura poso xá hñe. Nu'bá, ¿habu ja nú'a ra dehe dega te guí engagui? ¹² ¿Ha gue ma'na ja ri nsugue que ndu ma dadahu ra Cobo, nú'a to'o bi zogahe nuna poso? Y nu'a ja mi tsitheua co yá t'u ne co yá mbo'oni.

¹³ Nu'bá nura Jesu bi daði ne bi 'ñembabi:

—Nuto gatho da zi nuni ra dehe da yopa zu ra nduthe. ¹⁴ Ha nu'a tó'o da zi nú'a ra dehe dí ungá, hinhya'mu da yopa zu ra nduthe, ngue'a nú'a ra dehe ga umbabi, da nja ngu 'nara pøthe ja rá coraso, di pøhø pa da umba ra te pa nzantho.

¹⁵ Nu'bá nura 'behñā bi 'ñembabi:

—Ndada, 'raca ts'u de nú'a ra zi dehe pa hinhya'mu da yopa zuca ra nduthe, ne pa hinhya'mu ga eheua ma'na'qui ga 'ñai.

¹⁶ Ha ra Jesu bi 'ñembabi:

—Gue da rí ma ua tsi ri dame.

¹⁷ Nu'bu nú'a ra 'behña bi dadi ne bi 'ñembabi:

—Jo'o ma dame.

Ha nura Jesu bi 'ñembabi:

—Majuani nú'a guí ma gue jo'o ri dame. ¹⁸ Pe xcá pɛ'tsa cut'a ri dame ne nú'a ra 'ñohø guí 'buhuihya, hingo ri dame'a. Hangué majuani nú'a guí ma gue jo'o ri dame.

¹⁹ Nu'bu nura 'behña bi 'ñembabi:

—Ndada, pøde go gue'e 'nara 'mehni'i Ajuá. ²⁰ Nu'bu te xi guí mangue de ndu ma dadahu bi xøcambeni Ajuá nuni ja ra t'øhøni, ha nu'ahu gyá xodyohu guí mañhu gue mahyoni dra søcambeni Ajuá nsøctho de guehni Jerusale.

²¹ Ha nura Jesu bi 'ñembabi:

—Naná, camfri nú'a dí xi'a'i, gue ma da zø ra pa guí xøcambenihu Ajuá ra Dada pe ya hinga nuni ja ra t'øhø, nixi de guehni Jerusale.

²² Nu'ahu hinguí pahu nú'a guí xøcambenihu. Pe nuje ha, dí pahe nú'a dí xøcambenihe, ngue'a ra pøhøte bá ehe de ja ya xodyo. ²³ Mi ma da zø ra pa y ya bi zøhø gue nu'u tó'o xi majuani da xøcambeni Ajuá ra Dada, ma da xøcambeni dega jamfri ne ngu rí 'ñehe. Ne Ajuá ra Dada ri ho dra søcambeni'a njabu. ²⁴ Ajuá go gue'a dega Ndahi ne hinguí hnequi, hangue nu'a tó'o da xøcambeni'a, mahyoni da xøcambeni dega jamfri ne ngu rí 'ñehe.

²⁵ Nu'bu nura 'behña bi 'ñembabi:

—Nuga dí paði gue ma da 'ñehe ra Mesia go ra Cristo nú'a ma da mehna Ajuá pa da ndá. Ne nu stí zø'a gatho go ma da xicju'a.

²⁶ Ha ra Jesu bi 'ñembabi:

—Nuga go guecɛ dí ñauibya.

²⁷ Y nura ora'a bi zøhø yá nxadi, ne nu'ú bi 'yø ngue'a ra Jesu mi ñauí 'nara 'behña. Pe nu'ú hinte bí 'yambabi ra Jesu te mi ambabi nixi hanja mi ñauí'a. ²⁸ Nu'bu nura 'behña bi zopu rá xøni ne bi menga ja ra hnini ne bi 'ñembabi nú'u mi 'bahni:

²⁹ —Maha ma gui hyanthu nú'a to'o xa xictho te gatho stá øt'e. ¿Ha hingo di gue'a ra Cristo 'bu, nú'a mi ma da mehna Ajuá pa da ndá?

³⁰ Nepu nuya ja'i'u bá ehe pa e da c'a'tsa ra Jesu. ³¹ Ha nu mi ma nú'a ra 'behña, nuyá nxadi ra Jesu bi bantebi ne bi 'ñembabi:

—Xahnate, bá e gui ñuni.

³² Pe nu'á bi 'ñembabi'u:

—Dí pɛ'tsa 'nara hñuni ma ga tsi, nú'a nixi guí pahu.

³³ Ne nuyá nxadi bi 'ñembabi'u 'na ngu 'na:

—¿Ua to xpá hñampi te da zi 'bu?

³⁴ Ha ra Jesu bi 'ñembabi'u:

—Numa hñuniga gue'a ga øtuabi rá paha nú'a to'o bá pɛncagui ne ga pɛpa rá 'bɛfi asta hinga juati. ³⁵ Guí mañhu gue di 'bɛ goho nzaná pa da nja ra sofo, ¿ha ngue ha? Pe nuga dí xi'ahu: Ndi, hyanthu ya 'bot'i ya xa ñats'i pa da sofo. ³⁶ Nuya xofo hani yá thaha ne jats'i 'nara hoga sofo. Hangué nuya xofo ma da johyauí ya mot'i. Njabutho nehe nú'u to'o da tunga ma noya, ma da hñanga yá thaha ne da munts'a ya ja'i pa da mɛ'tsa ra te pa nzantho. ³⁷ Nja ngu engu ya ja'i: “Na'ño to'o pot'i, 'na'ño to'o xofo.” ³⁸ Hangué nuga stá pɛñ'a'ihu pa gui muntshu ya ja'i, ngu 'nara sofo nú'a hinxcá pɛfihu. Ma'ra xa mpɛfi, ha nu'ahú guí xopabihu yá 'bot'i'u.

³⁹ Ne ndunthi ya mengu nú'a ra hnini'a de Nsamaria bi gamfri gue ra Jesu go mi gue'a xqui mehna Ajuá pa da ndá, ngue'a nura 'behña xqui damajuani ne xqui 'ñena gue nu'á xa xiptho gatho nú'a te xqui 'yøt'e. ⁴⁰ Hangué nu mi zøhni ya me Nsamaria habu mi 'bu ra Jesu, bi bantebi gue da 'mahuí'u, hangue nu'á bi 'mahuí'u yo pa. ⁴¹ Ne xi ndunthi ma'ra bi gamfri ra Jesu ngue'a go mi zofosɛ'a. ⁴² Ha nu'ú bi 'ñembabi nú'a ra 'behña:

—Nubyá dí camfrihe hingue hõnse ngue'a go gá xicje, dí camfrihe ngue'a ya stá øsehe te xa mā, ne dí pahe gue xi majuani go guehni ra Pøhøte de ya ja'i gatho rá ngani ra ximhai.

Ra Jesu bi 'yøthebi rá t'u 'nará danga maste ra nda

⁴³ Ha nu mi thogui nú'u yo pa, ra Jesu bi ma pa ja rá hai Galilea. ⁴⁴ Ne nu'á xqui mænse ne xqui 'ñena: “Ni 'nará 'mehni Ajuá hingui hnu-mansu ja rá hai.” ⁴⁵ Ha nu mi zõnga Galilea'a nuya mengu de guehni bi umba ntsaya ngue'a xqui hyandi'u gatho ya danga nt'udi xqui 'yøt'e'a nuni ja ra ngo Jerusale, ngue'a nehe nuya mengu rá hai xqui ma ja nú'a ra ngo'a.

⁴⁶ Nepu nura Jesu bi yopa zõnga ma'na'qui nuni Ncaná de Galilea habu xqui 'yøt'e da mvinu ra dehe. Y nuni Ncapernau mi 'buhni 'nará danga maste ra nda ne mri hñenga rá t'u. ⁴⁷ Y nu'á bi 'yøde gue ra Jesu xqui menga de Judea ne ya xqui zõnga Galilea, hangue bi ma há mi 'bu'a pa bá bantebi da meui ja rá ngu pa da 'yøthebi rá t'u ngue'a ya mi nedu hmaha. ⁴⁸ Nu'bu'á ra Jesu bi 'ñembabi:

—Nu'bu hingui hyanthu ya danga nt'udi ne ya danga t'øt'e, hingui camfrihu.

⁴⁹ Ha nura danga maste bi 'ñembabi:

—Ndada, maha, pa hinda du ma zi t'u.

⁵⁰ Nu'bu'á ra Jesu bi 'ñembabi:

—Grí ma, ya 'bui xá hño ri t'u.

Ha nu'á bi gamfri nú'a bi xipa ra Jesu, ne bi gu rá 'ñu bi ma. ⁵¹ Y de mri ne ra 'ñu bi 'ñe yá 'bego bi dadi ne bi 'ñembabi:

—Ya 'bui xá hño ri t'u.

⁵² Hangue nu'á bi 'yambabi'u ne bi 'ñembabi:

—¿Te ma ora bi mudi bi tsayabi ra hñeni?

Ha nu'á bi 'ñembabi:

—Mande ngu nzanga yoto bi tsayabi ra nzø.

⁵³ Nu'bu'á nura dada bi beni gue mi gue'a ra ora xqui xipabi ra Jesu gue ya mi 'bui xá hño rá t'u. Hangue nu'á ne gatho nú'u mi 'bui ja rá ngu bi gamfri gue ra Jesu go mi gue'a xqui mehna Ajuá pa da nda. ⁵⁴ Go gue'a rá ñoho ra danga nt'udi bi 'yøt'a ra Jesu nuni Galilea ne go bi 'yøt'e'a de bá penga Judea.

5

Ra Jesu bi 'yøthe 'nara ts'onate nuni Betesda

¹ Nepu 'mefa bi nja 'nará ngo ya xodyo nuni Jerusale, ne ra Jesu bi mani. ² Y de guehni Jerusale mi ja 'nara mothe xqui thu'mbabi rá thuhu Betesda de ra hñagui ebreo, habu mi ja cat'a ya porta, ne mi gueta ra gosthi hnini habu mi thu'mbabi ra 'Ñu gá Ma'yo. ³ Ha mi 'boni ndunthi ya da'thi, ya goda, ya doua, ne ma'ra ya ts'onate mi tø'mi rá nhuat'i ra dehe. ⁴ Ngue'a ja ra ora mi çaini 'nará enxç Ajuá ja ra mothe pa mi uant'a ra dehe. Ne nu'a tó'o rá mudi mi cat'a mbo ra dehe ora dra huant'i, nú'á go gue'a mi ñani de nu'araza ra hñeni mi pe'tsi. ⁵ Ha mi 'buhni 'nara 'ñøhø ya mi pe'tsa 'natema'ret'a ma hñato njeya de mri hñeni. ⁶ Ha nura Jesu bi hyandi mi 'beni ne bi badi gue ya'bu xqui njabu, ne bi 'ñembabi:

—¿Ha guí ne gui ñani?

⁷ Ha nura da'thi bi dadi ne bi 'ñembabi:

—Ndada, jo'o to'o da catcagui mbo ra mothe nura ora sta huat'a ra dehe, ha nura ora ga nehma ga cat'i nu ma'na da dama 'met'o de gueque.

⁸ Hangue ra Jesu bi 'ñembabi:

—Nangui, juxa ri mfidi ne 'yo.

⁹ Nu'bu'á nura 'ñøhø'a 'bestho bi ñani, ha bi guxa rá mfidi ne bi 'ño. Ha nura pa'a mrá pa dega tsaya. ¹⁰ Hangue ya nda gá xodyo bi 'ñembabi'a:

—Núbya rapaña go ra pa dega tsaya, ne ma leyhu hingui unga nsequi gui hñaxa ri mfidibya.

¹¹ Ha nú'a ra 'ñøhø xqui ñani bi dadi ne bi 'ñembabi'u:

—Nú'a to'o bi 'yøthegui go gue'a bi xicagui gue ga juxa ma mfi di ne ga 'yo.

¹² Nepu nu'ú bi 'yambabi:

—¿To'o bi xi'a'i gui juxa ri mfi di ne gui 'yo?

¹³ Ha nú'a ra 'ñøhø xqui ñani himbi badi to'o xqui 'yøthe'a, ngue'a mi 'buhni ndunthi ya ja'i y nura Jesu ya xqui ma.

¹⁴ 'Mefa ra Jesu bi hyonga nú'a ra da'thi mbo ra ndanija ne bi nthëui ma'na'qui ne bi 'ñembabi:

—Nu'i ya xcá ñani. Ya oxqui ma gui yopa 'yøt'a ya ts'oqui ma'na'qui, pa hingui thogui ma'ra ya ts'othogui ma'na strá nts'o.

¹⁵ Nepu nura 'ñøhø'a bi ma bá xipa ya nda gá xodyo gue go mi gue'a ra Jesu xqui 'yøthe'a.

¹⁶ Hangue por gue'a ya nda gá xodyo xi mi utsa ra Jesu, ne xi mi ne da hyohma, ngue'a nu'á mi øt'a ya danga nt'udi de nuya pa dega tsaya. ¹⁷ Nu'bu ra Jesu bi 'ñena:

—Ajuá ma Dada hingui tsaya di mpefi, njabuthogui nehe hinda tsaya.

¹⁸ Hangue nuya nda gá xodyo ma'na xi mi 'ramanu da hyohma, ngue'a nu'á himi øta ra ley nú'a mi ma de ra pa dega tsaya, ne ngue'a mi ma gue Ajuá mrá Dada'a, y njabu mri nhyecuauí Ajuá.

Ra Jesu ma de rá ts'edi xa umba Ajuá rá Dada ngue'a go gue'a rá T'u'a

¹⁹ Hangue ra Jesu bi dadi ne bi 'ñembabi'u:

—Xi majuaní dí xi'ahu, hinda za te da 'yøt'ase rá T'u Ajuá. Ngue'a nu'á handi te gatho øt'a Ajuá rá Dada, y nú'a handi gue'a øt'e nehe, ngue'a te gatho øt'a rá Dada, gue'a øt'a ra T'u nehe. ²⁰ Ajuá ra Dada

xi ma di rá T'u, ne utuabi te gatho øt'e'a. Ne ma da 'ñutuabi yá 'befi ma'na dya dangui que nú'u xcá hyanthu, pa xi gui 'yøhu. ²¹ Ajuá ra Dada juxa gatho nú'u xa du ne umbabi'u ra te. Njabu nehe rá T'u'a umbabi ra te to'oraza nú'a go da ne'a. ²² Ajuá ra Dada hingui ha'mba nguenda ni 'nara ja'i, nguetho gatho xa 'yent'ua ja rá 'ye rá T'u pa go da hñ'a'mba nguenda'a, ²³ pa njabu gatho ya ja'i da numansu ra T'u ngu di numansu'u Ajuá rá Dada. 'Bu to'o hingui numansu ra T'u, nehe hingui numansubi rá Dada nú'a to'o bá pehni.

²⁴ Xi majuaní dí xi'ahu: Nu'a tó'o huxa nt'øde nú'a dí ma ne camfri Ajuá nu'á bá pencagui, pe'tsa ra te pa nzantho, ne hinda 'behna ja ra nidu, ngue'a nu'á ja ra uenda ya xa du ne xa yopa nte pa da me'tsa rá te pa nzantho. ²⁵ Xi majuaní dí xi'ahu, ma da zø ra pa ne majuaní nubya ya ja, gue nú'u xa du da 'yøde nú'a manga rá T'u Ajuá, ha nu'u tó'o da hñuxa nt'øde ma da nja yá te pa nzantho. ²⁶ Ngue'a Ajuá ra Dada hase ra ts'edi pa da unga ra te pa nzantho. Njabu nehe rá T'u bi umba ra ts'edi pa da unga ra te pa nzantho nehe. ²⁷ Ne xa 'yent'ua ja rá 'ye rá T'u pa go da hñ'a'mba nguenda gatho ya ja'i de ja ra ximhai, ngue'a go gue'a Nú'a To'o e bi Nja'i. ²⁸ Ogui 'yøhu ngue'a dí xi'a'ihu njabu. Ngue'a ma da zø ra pa nuto gatho xa du ma da 'yøde sta ña rá T'u Ajuá. ²⁹ Y nú'u to'o gatho xa 'yøt'a nú'a xá hño ma da nangui pa da nja yá te pa nzantho, ha nu'u tó'o xa 'yøt'a nú'a hingui ho ma da nangui pa da 'behna ja ra nidu.

'Bui to'o damajuaní de ra Jesu

³⁰ Nuga hingui tsa te ga øt'ase. Nú'a xicagui ma Dada, gue'a dí øt'e, ne dí øt'a ra ts'atbi ngu di 'bepqui, ne nura ts'atbi'a go gue'a xá hño ngue'a dí øt'ua rá paha

ma Dada nú'a to'o bá pɛncagui, hingo dí øt'a nú'a go ma pahasega. ³¹ 'Bɛ nuga gra mɔnse to'ogui, hinte da muui nú'a ga ma. ³² Pe 'bɛi 'na to'o damajuani to'ogui, ne dí paði gue nú'a mañ'a xi di muui. ³³ Nu'ahɛ xca pɛnhɛ ya 'mɛhni pa da 'yambabi ra Xuua de gueque, y nu'á bi damajuani to'ogui ne bi xi'ahɛ nú'a majuani. ³⁴ Pe pa gueque ni 'nara ja'i hindi honi to'o da daði por gueque. Nuga hɔnse dí ben'ahɛ nú'a bi mɔnga ra Xuua, qué pa gui mpøhøhɛ. ³⁵ Ra Xuua gue'a mi nja ngu 'nara ñot'i, mi yo't'a ri mfenihɛ de nú'a mi xi'ahɛ. Ha nu'ahú, gá 'yødehɛ co ra johya nú'a te mi ma, pe hɔnse 'raya zi patho. ³⁶ Nuga dí pɛ ya 'bɛfi ngu xa 'racagui Ajuá ma Dada ga juadi ga pɛfi, y nuya 'bɛfi dí pɛfi go gue'u damajuani gue go Ajuá xpá mɛncagui. Y nuya 'bɛfi'ɛ ma'na ya dɔngui pa da faði to'ogui que nú'a bi mɔnga ra Xuua de gueque. ³⁷ Ma Dada to'o bá pɛncagui go gue'a damajuani to'ogui, masque hinhya'mɛ xca 'yøhɛ xa ña'a nixi xca hyanthɛ tengu'a. ³⁸ Ne nurá noya'a hinxa zoda ri mfenihɛ, nguetho nu'ahɛ hinxcá camfriguihɛ gue nuga go rá 'mɛhnigui'a. 'Bɛ xca camfriguihɛhmá, nu'bú gri pahmáhɛ te rí bɔnga ra Mɔca T'ofó. ³⁹ Nu'ahɛ hinhya'mɛ guí hehɛ ra Mɔca T'ofó, xi guí he'thɛ pa xahmá ja gui tsahmáhɛni ra te pa nzantho, pe hinguí tso ri mfenihɛ de nú'a guí he'thɛ, ngue'a ja nura T'ofó'a ja mañi de gueque. ⁴⁰ Ha nu'ahú hinguí ne gui camfriguihɛ pa da za gui tsahmáhɛ nú'a ra te pa nzantho.

⁴¹ Nuga hindi mɔnga njabɛ pa da 'ñesca ma nsu ya ja'i. ⁴² Dí mɔnga njabɛ ngue'a dí paði gue nu'ahɛ hingrí maðihɛ Ajuá. ⁴³ Masque stá ehma de rá thuhu Ajuá ma Dada, pe nu'ahɛ hinxcá numan-suguihɛ. Pe nu'bɛ 'nara ja'i da

'ñehe de rá thuhuse, nu'bú ha, go guí numansuhɛ'a. ⁴⁴ Hinguí ne gui camfriguihɛ ngue'a go 'mɛt'o guí 'ñe'tsua nsusehɛ 'na ngu ma'na, hingo guí hoñhɛ da 'ñe'ts'a ri nsuhɛ Ajuá nú'a 'natho. ⁴⁵ Oguí beñhɛ gue go nuga ma ga ñap'a'ihɛ ja rá thandi Ajuá ma Dada. Nurá ley ra Moise go gue'a ma da ñap'a'ihɛ, nú'a ts'a guí camfrihɛ da ña'ñ'a'ihɛ. ⁴⁶ 'Bɛ gri camfrihɛhmáhɛ nú'a bi 'yofo ra Moise, nu'bú gri camfriguihɛ hmáhɛ nehe, ngue'a nu'á bi 'yofo de gueque. ⁴⁷ Ha nu'bɛ hinguí camfrihɛ nú'a bi 'yofo'a, nu'bú çhanja da za gui camfrihɛ nú'a dí mangá?

6

Ra Jesu bi 'uinga thogui cut'a 'mo ya ja'i

(Mt. 14:13-21; Mr. 6:30-44; Lc. 9:10-17)

¹ Nepɛ de gue'a ra Jesu bi 'ranga ri'nandi ra ndehe Galilea, nú'a rá thuhu nehe Tiberia. ² Ha mri ðena ndunthi ya ja'i ngue'a mi handa ya danga nt'udi nú'a mi øt'ua ya da'thi mi ñani. ³ Nu'bú ra Jesu bi bøxa ja 'nara t'øhø ne ja bá huhuini yá nxadi. ⁴ Ne ya mi ma da dat'a ra pa de ra pascua 'nará ngo ya xodyo. ⁵ Nu'bú ra Jesu bi hyanda nú'a ya ja'i mi ndunthi xqui ðeni'a, nepɛ nú'a bi 'ñemba ra Lipe:

—¿Habɛ ga tañhɛ ra thuhme 'bɛ, pa ga 'uiñhɛ gatho nuya ja'iyɛ?

⁶ Ra Jesu xa bi ne bi mɔnga njabɛ pa bi nu te xa daði hmáhɛ ra Lipe, ngue'a nú'a ya mi paðise te mi ma da 'yøt'e. ⁷ Ha nura Lipe bi daði ne bi 'ñembabi:

—Pøde nixi co yo nthebe denario ra thuhme ga tañhɛ, hinda uadi, ua 'ra 'na zi xeni da ziyɛ.

⁸ Nepɛ 'nará nxadi ra Jesu mrá thuhu ra Andre, go gue'a mrá cu ra Simu Pedro, bi 'ñembabi ra Jesu:

⁹ —'Bɛcua 'nara ts'unt'ɛ ha cut'a ya thuhme dega cebada ne yofo ya zi hua, çpe te ri maña?

¹⁰ Nu'bu nura Jesu bi 'ñembabi yá nxadi:

—Xiphu gathu ya ja'i da hñudi.

Y mi jani 'nara 'bot'ei, ne ja bi hñuhni'u, ne ngu mi cut'a 'mo she ya 'ñohø. Ya 'behña ne ya batsi himi pa 'mede. ¹¹ Nepu nura Jesu bi gu nú'u ya thuhme, ne bi umba njamadi Ajuá de nú'a ra thuhme ma da zi'u, ne ja ngá umba yá nxadi nepu ya nxadi bi umba nuya ja'i mi huhni. Ne guet'atho bi 'yøt'e co nuya zi hua, ne bi zi'u asta xi bi niña. ¹² Ha nu mi uadi'u, ra Jesu bi 'ñembabi yá nxadi:

—Bá muntshu gathu ya zi xeni nú'u bi bongui, pa hinte da 'mɛdi.

¹³ Ha nu'ú bi munts'a gathu ya zi xeca thuhme xqui 'bonguabi'u de nú'u cut'a ya thuhme dega cebada. Ne bi ñuxa 'ret'amayoho ya 'bøts'e co nuya xeca thuhme bi bongui.

¹⁴ Ha nu mi hyanda ya ja'i nú'a ra danga nt'udi xqui 'yøt'a ra Jesu, nu'ú bi 'ñena:

—Xi majuani go guehni rá danga 'mehni Ajuá nú'a mi hma da 'ñecua ja ra ximhai.

¹⁵ Pe ra Jesu mi patho gue mi ne'u da zixmahá pa da ndahma'a de gue'u, hangue nu'a bi 'yøt'e, bi ma de guehni bi yopa bøxa ma'na'qui ja nú'a ra t'øhø'a ri she.

Ra Jesu bi 'ño maña ra ndehe

(Mt. 14:22-27; Mr. 6:45-52)

¹⁶ Y de mi nde, yá nxadi'a bi ma pa ja ra ndehe. ¹⁷ Nepu de guehni bi yut'a ja 'nara motsa pa bi ma'u Ncapernau de ri'nandi ra ndehe. Ha ya xmá 'mexuui, ha ra Jesu hinxqui mengtho de ja ra t'øhø. ¹⁸ Ne bi mudi bi 'ño 'nara bñthi xi mri anga ra dehe. ¹⁹ Y ya xqui 'ño ngu cut'a o 'rato kilometro de ja ra dehe, nepu bi hyant'u ra Jesu mbra 'yotho maña de ra dehe pa da e da zudi'u, ne nu'ú xi bi ntsu. ²⁰ Pe nu'á bi 'ñembabi'u:

—jNuga go guecagui, ogui tsuhu!

²¹ Nepu nu'ú co ra johya bi pø'tsa ja ra motsa ne bi zits'i, ne 'bestho bi

zøñ'u co ra motsa ja ra hai habu mri ma'u.

Ya ja'i bi hyonga ra Jesu

²² Ha nurá hyax'a nú'u ya ja'i xqui gohni ri'nandi ra ndehe ne xqui hyandi gue 'nada ra motsa mi 'bahni, ne xqui badi gue nuyá nxadi ra Jesu bi mase'u ja nú'a ra motsa, ne ra Jesu himbi meui'u. ²³ Ne guetbu habu xqui zi ra thuhme'u nu mi umba njamadi Ajuá nura Jesu, ja bi zøhni ma'ra ya motsa xqui 'ñehe Tiberia. ²⁴ Hangue nu mi hyandi'u gue ya mi jo'oni ra Jesu nixi yá nxadi, nu'bu nu'ú 'bestho bi yut'a ja nú'u ya motsa ne bi ma pa Ncapernau pa da hyonga ra Jesu.

Ra Jesu go ra thuhme dega te

²⁵ Y ja bá tsuhni'u ra Jesu ri'nandi ra ndehe ne bi 'ñembabi'u:

—Xahnate, çha'ma gá tsøhø de guecua, desde manxuui o ja nubya?

²⁶ Ha nura Jesu bi dadi ne bi 'ñembabi:

—Xi majuani dí xi'ahu, guí hongaguihu ngue'a dá 'uiñ'a'ih'u ne gá niñahu, hingue ngue'a gá hyanthu ya danga nt'udi. ²⁷ Guí øthu ra ts'edi pa gui tsuhu nú'a te gui tsihu, pe nu'á 'bestho da thegue. Ma'na xá hño 'yøthu ra ts'edi gui tsuhu nú'a ra nzaqui unga ra te pa nzantho, y nu'á hinhya'mu da thegue. Go gue'a ra nzaqui da 'ra'ahu Nú'a To'o e bi Nja'i. Ne Ajuá ra Dada xa 'ñu't'a'ih'u gue xa umba ra ts'edi'a pa da 'ra'ahu nú'a ra nzaqui'a.

²⁸ Ha nu'ú bi 'ñembabi:

—Nu'bu çte mahyoni ga øthe pa njabu da za ga øthe ngu nú'a xa 'bercahe Ajuá, pa njabu da za ga tsuhe nú'a ra nzaqui guí engaguihe?

²⁹ Nepu nura Jesu bi dadi ne bi 'ñembabi'u:

—Nu'a mahyoni gui 'yøthu pa da za gui 'yøthu ngu nú'a xa

'bɛp'ah_u Aju_a, camfrih_u nú'a to'o xpá mehni'a.

³⁰ Ha nuya ja'i bi 'ñembabi'a:

—Nu'bú ¿te ma danga nt'udi da za gui 'yøt'e pa ga hanthe ne ga camfri'ihe? ¿Nda'a ra danga t'øt'e ma gui 'yøt'egue? ³¹ Maya'b_u ndu ma dadah_u ra Moise mri zi nú'u ma'ra ndu ma dadah_u ja ra 'yo'mtha, y ja bi zini'u ra thuhme rá thuhu ra maná, ngu xa t'ofó ja ra M_aca T'ofó hab_u ena: “Nu'á bá pɛmpabi ra thuhme de mahets'i pa bi zi'u.”

³² Ha nura Jesu bi 'ñembabi'u:

—Xi majuani dí xi'ah_u: Hingo ra Moise bi umbabi'u nú'a ra thuhme bá ehe de mahets'i nú'a bi zi'u. Numa Dada go gue'a bi mɛmpabi'u. Y go guet'a bá pɛn'ah_ubya ra thuhme de mahets'i nú'a unga ra te pa nzantho. ³³ Nú'a ra thuhme bá pɛn'ah_u Aju_a, go gue'a rá T'u bá çai de mahets'i, ne go gue'a umba ra meximhai ra te pa nzantho.

³⁴ Nu'bú nuya ja'i bi 'ñembabi:

—Ndada, oxqui ma gui 'betcahe nú'a ra thuhme'a.

³⁵ Ha nura Jesu bi 'ñembabi'u:

—Nuga go guecagui drá thuhme dega te pa nzantho. Nu'a tó'o da 'ñe da zɛcagui hinhya'm_u da z_u ra thuhu, ha nu'a tó'o da gamfrigui hinhya'm_u da z_u ra nduthe. ³⁶ Pe nuga ya stá xi'ah_u gue masque ya xcá hyandgaguih_u pe hinguí camfriguih_u. ³⁷ Gatho nú'u to'o xa 'racagui Aju_a ma Dada da 'ñehe da zɛcagui, ha nu'a tó'o da 'ñehe da zɛcagui hinga co'tsi. ³⁸ Ngue'a nuga stá çai de mahets'i pa ga ø'tua rá paha nú'a to'o bá pɛncagui, hingue nú'a go ma pahasc. ³⁹ Nurá paha ma Dada nú'a to'o bá pɛncagui gue nú'u to gatho xa 'racagui ni 'na de gue'u hinga 'bɛdi, ne nura pa de ra ngaxhmai, ma ga jøts'i'u pa rí nja yá te pa nzantho. ⁴⁰ Ne nurá paha nú'a to'o bá pɛncagui gue da nja yá te pa nzantho nuto da baði to'ogui

ne da gamfrigui, ne nura pa de ra ngaxhmai, ma ga jøts'i'u pa rí nja yá te pa nzantho.

⁴¹ Nu'bú nuya xodyo bi nønga ra Jesu ngue'a mi ena: “Nuga go guecagui drá thuhme stá çai de mahets'i.” ⁴² Ne mi eñ'u:

—Go guehni ra Jesu rá t'u ra Jose, ¿ha ngue ha? Nuj_u dí paðih_u to'o rá dada ne rá nanani. Nu'bú ¿hanja ena gue bá çai de mahets'i?

⁴³ Ha ra Jesu bi daði ne bi 'ñembabi'u:

—Oguí nønteh_u de nú'a stá xi'ah_u. ⁴⁴ Ngue'a ni 'na hinto tsa da 'ñe da zɛcagui 'b_u hingo Aju_a ma Dada nú'a to'o bá pɛncagui da zopa rá mfeni pa e da zɛcagui, ne go gue'u ma ga jøts'i nura pa de ra ngaxhmai pa rí nja yá te pa nzantho. ⁴⁵ Njaua xa t'ofó ja yá t'ofó yá 'mehni Aju_a hab_u ena: “Aju_a ma da 'ñuta gatho ya ja'i,” ena njab_u. Hangué gatho nú'u to'o da hñuxa nt'øde te m_anga ma Dada ne da zo ja yá mfeni, nú'á go gue'u da 'ñe da zɛcagui.

⁴⁶ Hingo dí xi'ah_u gue to'o xa hyanda Aju_a ra Dada, ngue'a hønsegui stá handi'a, ngue'a stá ehe de gue'a. ⁴⁷ Xi majuani dí xi'ah_u, nu'a tó'o camfrigui pɛ'tsa ra te pa nzantho. ⁴⁸ Nuga go guecagui drá thuhme dega te pa nzantho. ⁴⁹ Maya'b_u nú'u ndu ri dadah_u bi zi ra maná nu mi 'b_ui ja ra 'yo'mtha, pe nu'ú bi du'u. ⁵⁰ Pe nú'a ra thuhme dí m_angá, hingue ngu nú'a ra thuhme bi zi nú'u bi du. Nú'a ra thuhme dí m_angá bá ehe de mahets'i pa nuto'o da zi hinhya'm_u da du. ⁵¹ Nuga go guecagui drá thuhme dí te, dá ehe de mahets'i. Nu'a tó'o da zi nú'a ra thuhme dí m_angá, da nja rá te pa nzantho. Ha nú'a ra thuhme dí m_angá, go guehna ma ndo'yo nú'a ma ga da pa da nja yá te pa nzantho ya meximhai.

⁵² Ha nuya xodyo bi 'ñembabi'u 'na ngu ma'na:

—¿Hanja da za da 'racju rá ndo'yoseni pa ga tsihu?

⁵³ Ra Jesu bi 'ñembabi'u:

—Xi majuani dí xi'ahu, 'bu hin-gui tsipabihu rá ngø ne rá ji Nú'a To'o e bi Nja'i, hinda nja ri tehu pa nzantho. ⁵⁴ Nu'a tó'o da zicagui ma ngø ne ma ji, gue'a da nja rá te pa nzantho, ne nura pa de ra ngaxhmai nuga ga jats'i'a pa rí nja rá te pa nzantho. ⁵⁵ Ngue'a ma ngø nja ngu ra nzaqui, ne ma ji nja ngu ra dehe nú'a ts'i pa da nte 'na. Pe numa ngø ne ma ji hingue ngu nuya nzaqui'u, ngue'a numa ngø ne ma ji unga ra te pa nzantho. ⁵⁶ Nu'a tó'o da zicagui ma ngø ne ma ji, go gue'a da 'mai con gueque, ha nuga ga 'bui con gue'a. ⁵⁷ Ajuá ma Dada nú'a to'o bá pencagui, nu'á te, hangue nuga dí te nehe ngue'a nu'á te'a. Njabu nehe nu'á tó'o da zigágui, nu'á ma da nja rá te ngue'a dí tega. ⁵⁸ Nuga go guecagui drá thuhme stá ehe de mahets'i. Pe hingo dí nja ngu nú'a ra maná nú'a bi zi ndu ri dadahu ne bi du. Ngue'a nu'a tó'o da zigágui núga drá thuhme, da nja rá te pa nzantho.

⁵⁹ Njabu bi mąnga ra Jesu nu mi xahnate ja ra nija nuni Ncapernau.

Ya noya nú'u unga ra te pa nzantho

⁶⁰ Ha ndunthi de nú'u to'o mi 'ñoui'a ne myá nxadihma, mi 'yøde'u bi mąnga ra Jesu njabu, bi 'ñena'u:

—Xi hindrí hohu nú'a mani. ¿To ja gue'a da gamfribini?

⁶¹ Ha nura Jesu bi batho gue nu'á mi nønte de nú'a xqui mañ'a, hangue nu'á bi 'ñembabi'u:

—¿Ha gue hingrí hohu nú'a stá ma? ⁶² ¿Xi te gui beñhu nú'bu xcri hyanthu da yo menga pa mahets'i Nú'a To'o e bi Nja'i? ⁶³ Nú'a ra nzaqui dí ma, go gue'a ra nzaqui pa

ri ndahihu, hingo pa ri ndo'yohu. Ngue'a nú'a ra nzaqui guí tsihu pa ri ndo'yohu hinte di muui pa gui tshu ra te pa nzantho. Y nuya noya stá xi'ahu go gue'u ra nzaqui pa ri ndahihu, ne go gue'u di 'ra'ahu ra te pa nzantho. ⁶⁴ Pe 'ra de gue'ahu hinguí camfrihu.

Ra Jesu bi mąnga njabu ngue'a desde rá mudi ya mi patho nú'u to'o himi camfri'a, ne ya mi patho to'o mi ma da da'a. ⁶⁵ Nehe bi 'ñena:

—Xa njabu ngu nú'a ya stá xi'ahu gue hinda za to da 'ñese da xqui 'bu hingo Ajuá ma Dada da zopa rá mfeni pa da e da zucagui.

⁶⁶ Nepu ndunthi de nú'u to'o mri 'ñoui ne myá nxadihma bi 'uegue'u, ya himbi deni'a. ⁶⁷ Hangue nura Jesu bi 'ñembabi nú'u 'ret'amayoho yá nxadi xqui huahni:

—Xi'ahu, ¿ha gue ma gui 'ueguehu nehe?

⁶⁸ Ha nura Simu Pedro bi dadi ne bi 'ñembabi'a:

—Ma zi Hmu'ihe, ¿to'o ja ga tēñhe? gue hønse'i guí mąnga ya noya de ra te pa nzantho. ⁶⁹ Ha nuje stá camfrihe ne stá pahe gue go gue'e grá Cristo, rá T'u'i Ajuá nú'a te, xpá men'a'i pa gui nda.

⁷⁰ Nepu nura Jesu bi dadi ne bi 'ñembabi'u:

—Nu'ahu guí 'ret'amayohohu stá huan'ahu, ¿ha ngue ha? Pe 'yobu 'na de gue'ahu ri 'ñoui ra ts'ondahi.

⁷¹ Nu'á bi ma de ra Juda Iscariote rá t'u ra Simu, ngue'a go mi gue'a mi ma da da'a, masque go mi gue'a 'na de nú'u 'ret'amayoho ya nxadi.

7

Yá høcu ra Jesu himbi gamfri'u gue mi gue'a rá 'mehni Ajuá

¹ Mefa ra Jesu bi 'ñonitho ja ra hai Galilea, himbi ne ma bá 'buhni Judea ngue'a nuya nda gá xodyo de guehni mi honi hanja da za da hyo'a. ² Ha ya mi ma da dat'a 'nará ngo ya xodyo go mrá ngo dega

nthøja'tsi. ³ Hangué yá høcu ra Jesu bi 'ñembabi:

—Grí ma pa Judea, pa nuya ja'i mri deñ'a'i de guehni da za da hyandi'u nehe nú'u ya danga nt'udi guí øt'e. ⁴ Ngue'a 'bu 'nara ja'i ne to'o da hyandua rá 'bøfi, nu'á hinda 'yøt'a rá 'bøfi mant'agui. Ya gue guí øt'a nuya danga t'øt'e, 'yøt'e'u ja yá thandi gatho ya ja'i pa da hyanda nú'a guí øt'e.

⁵ Nuyá høcu'a bi xipabi njabu ngue'a nixi gue'u himi camfri ua go mi gue'a rá 'mehni Ajuá. ⁶ Nu'bú ra Jesu bi 'ñembabi'u:

—Pa gueque hinxa zøta ma ora pa ga maní, pe nu'ahú, otho ri orahu. ⁷ Ya ja'i hingui tsa da utsa'ihu, pe nuga ha, di utsagui, ngue'a dí xipabi de yá ts'o'bøfi'u. ⁸ Nu'ahú, go da rí maha ra ngo. Nuga hinga ma, asta hinda zø ma ora pa ga ma.

⁹ Ha nu mi xipabi njabu, bi ma'u, ha nura Jesu bi gotritho Galilea.

Ra Jesu bi ma ra ngo dega nthøja'tsi

¹⁰ Nepu ra Jesu bi ma nehe ja ra ngo, pe asta 'møfa. Bi ma pe mant'aguitho pa hinto da hyandi. ¹¹ Ha nuya ndá gá xodyo nú'u mi ne da hyohma'a xi mi honi'u de guehni ja ra ngo ne mi eñ'u:

—¿Habu di 'youa'a 'bu?

¹² Ha ndunthi de nuya ja'i mi 'yoni ja ra ngo xi mi ña de gue'a. 'Ra mí ena: “Nú'a ra 'ñøhø'a xi ra hoja'i”; ha nu ma'ra mi ena: “Hinga majuañi, hønse hat'atho ya ja'i.”

¹³ Pe nu'ú mi ña zi njante pa hinto da 'yøde, ngue'a mi tsu yá mixodyoui nú'u myá ndá de gue'u.

¹⁴ Ts'a mi 'yo made ra ngo ra Jesu bi yat'a ja ra ndanija pa bi nxah-nate. ¹⁵ Ha nuya ndá gá xodyo xi bi 'yø ne bi 'ñémse'u:

—¿Hanja nuni ra Jesu nts'edi ja rá mfadi ha hinxa nxadi?

¹⁶ Ha nura Jesu bi dadi ne bi 'ñembabi'u:

—Nú'a dí udi, hingo dí mansega. Nu'á bí ehe de Ajuá nú'a to'o bá pencagui. ¹⁷ Nu'a tó'o da ne da 'yø'tuabi rá paha Ajuá, ma da badi de nú'a ma nt'utuete ua bí ehe de Ajuá o ua go dí bensega nú'a dí ma. ¹⁸ Nu'a tó'o bense nú'a ma, nú'a go gue'a ne da t'e'tsua rá nsu. Pe nu'a tó'o ne da 'ñe'tsuabi rá nsu nuto bá pøhni'a, nu'á mangan majuañi ne hingui hate.

¹⁹ Ra Moise xa 'ra'a'ihu ra ley, pe ni 'na de gue'ahu hinxcá 'yøtehu nura ley'a. Nu'bu gri øthmahu nú'a ma, nu'bú ¿hanja guí beñhu guí hyogaguihu?

²⁰ Ha nura hmuntsja'i bi dadi ne bi 'ñena:

—Nu'i pø guí 'ñoui ra ts'ondahi. ¿To'o xa beni da hyo'ague?

²¹ Nu'bú ra Jesu bi dadi ne bi 'ñembabi'u:

—Hønse ngue'a dá pe 'nara 'bøfi nú'a ra pa dega tsaya dá japi bi ñani 'nara da'thi, hangue por gue'a grí 'yøhu. ²² Pe xi nu'ahu nehe, nú'a

ra pa dega tsaya guí hu'tsuahu ra seña ja yá ndo'yo ri batsihu ngu bi 'yøt'a ndu ri dadahu, desde rá madi bi hñuxa nura seña ja yá ndo'yo, ne 'møfa ra Moise mi manda da t'øt'a njabu nehe, masque hingo bi mati. Hangué ringue'a nu'ahabya, ngu da dat'a rá hñato ma pa de xa 'mui ri t'ubatsihu guí hu'tsuahu ra seña, masque ra pa dega tsaya.

²³ 'Bu nu'ahu guí hu'tsuahu ra seña ri batsihu ra pa dega tsaya hønse pa hingui ts'ocuahá rá ley ra Moise, nu'bú xi ¿hanja guí pø ri cuehu con gueque ngue'a stá øthebi maxøgue rá ndo'yo 'nara 'ñøhø nura pa dega tsaya? ²⁴ Guí beñhu gue hinxa hño nú'a dá øt'e, ngue'a dá øt'e ra pa dega tsaya. Oguí dama beñhu ua hingui ho 'nara t'øt'e asta hingo 'met'o guí pahá ua majuañi hingui ho o hina, pa njabu da za guí beñhu ngu rí 'ñepi nú'a ra t'øt'e.

Ra Jesu bi ma de habu xqui 'ñehe

25 Ha nu 'raya me Jerusale bi 'ñena:

—¿Ha hingo guehni thoni pa da tho? 26 Xini 'bahni ña ja yá thandi ya ja'i ne hinte sipabi. ¿Ha gue camfri ma ndahue xi majuani go guehni ra Cristo rá 'mehni Ajuá pa e da nda? 27 Pøde hina, ngue'a nujue dí pahue habue ra menguni. Ngu'e'a nu stí zø ra Cristo hinto ma da badi habue dra mengu'a.

28 Ra Jesu bi 'yøde te mi mangua ya ja'i, hangue nu mi nxahnate'a ja ra ndanija bi ña nts'edi bi 'ñena:

—¡Guí paçaguihue ne guí pahue habue drá mengu! Nuga hinstá eshe. Nú'a to'o bá pëncagui go guese'a Ajuá nú'a xi majuani, ne nu'ahú hinguí pahue'a. 29 Nuga dí paça'a ngue'a stá ehe de gue'a, ne go gue'a bá pëncagui.

30 Hangue nu mi 'yøde ya ndá gá xodyo bi mangua ra Jesu njabue, ma'na mi ne'ue da gu'a pa da zixhma'a nts'ahni, pe hinto bi gu' ngue'a himi tsøta rá ora. 31 Pe ndunthi ya ja'i de guehni bi gamfri'a ne mi eñ'ue:

—Xi nu sta zøhø nura Cristo pa da nda, ¿ha gue ma da 'yøt'a ma'ra ya danga nt'udi que nú'a øt'ni?

Ya fariseo bi mehna ya gants'ahni pa da guhma ra Jesu

32 Y nuya fariseo mi 'yøde bi mangua njabue ya ja'i, nu'bú nu'ú ne ya ndá gá macja bi mehna 'raya gants'ahni pa da guhma ra Jesu.

33 Hangue ra Jesu bi 'ñena:

—Ya ts'utho ya pa ma ga 'bui con gue'ahue, nepue ma ga yo pengui habue bí 'bui nú'a to'o bá pëncagui. 34 Ma guí hyongaguihue pe hinguí ma guí tsucaguihue, ne hinda za guí mahani habue ma ga 'bueca.

35 Nu'bú ya ndá gá xodyo mi 'buhni bi 'ñembabi 'na ngu 'na:

—¿Habue ma dí mani 'bue pa ena gue ya hinda za ga tsuhue? ¿Ha gue ma da ma pa ja yá hai ya me Grecia habue bí 'bui ma mixodyohue

nú'ue xa nxani, ne ma dí xahna nehe ya me Grecia? 36 ¿Te ri bønga nuya noya xa maní 'bue, ena: “Ma guí hyongaguihue pe hinguí ma guí tsucaguihue, ne hinda za guí mahani habue ma ga 'bueca”?

Ra dehe dega te pa nzantho da nja ngu 'nara dathe

37 Nurá ngats'i ra pa de ra ngo go gue'a ma'na ra dango nú'a ra pa'a, ra Jesu bi 'mai bi ña nts'edi ne bi 'ñena:

—Nu'a tó'o tsue ra nduthe dá 'ñehe da zucagui pa da ntsithe. 38 Ngu mangua ja ra Maca T'ofø, nu'a tó'o da gamfrigi ma da bøhø ra dehe dega te ja rá coraso ne da nja ngu 'nara dathe.

39 Ra Jesu bi ma de ra Maca Ndahi nú'a mi ma da t'umba nuto mi ma da gamfri'a. Pe nura Maca Ndahi hinxqui 'bëhnitho, ngue'a ra Jesu hinxqui menguitho ja rá nsunda nuni mahets'i.

Ya ja'i 'rama'na'ño mi mañ'ue

40 Ha ya ja'i mi 'yøde nuya ya noya, 'ra mi ena:

—Xi majuani go guehni rá danga 'mehni Ajuá nú'a mi hmá da 'ñehe.

41 Ha nu ma'ra mi ena:

—Go guehni ra Cristo rá 'mehni Ajuá bá e pa da ndá.

Ha nu ma'ra mi ena:

—¿Pe hanja? ¿Ha dra menguni Galilea ra Cristo? 42 Hina. Ngu'e'a ja ra Maca T'ofø ma gue nura Cristo ma da 'ñehe de yá ja'i ndu ra Davi, ne ma dra me Belé nuni ja ra t'uhnini habue mrá mengu ndu ra Davi.

43 Ne njabue ya ja'i 'rama'na'ño mi mañ'ue de gue'a. 44 Ha nu 'ra mi ne da zixhma nts'ahni, pe hinto bi gu'a.

Ya danga ndá gá xodyo himbi gamfri'ue ra Jesu

45 Ha nuya gants'ahni xqui 'bëhni da guhma ra Jesu bi mengui habue mi 'bue ya ndá gá macja ne ya fariseo, ne bi t'embabi:

—¿Hanja hinguá tsihú?

⁴⁶ Ha nuya gants'ahni bi dadi ne bi 'ñena:

—¿Hinda tsihe ngue'a dá ødehe ya hoga noya bi mā nú'a hinhya'mu stá øhe to'o xa mā njabu!

⁴⁷ Nu'bú nuya fariseo bi dadi ne bi 'ñembabi'u:

—¿Ha gue ne'ahu ya xa hya'ahu'a? ⁴⁸ Guí pahú gue ni 'na de guecje núje dyá ndahe de ma nijahu ne dyá fariseohe hinstá camfrihe nú'a xa mañ'a. ⁴⁹ Nú'u xa gamfri'a go gue'u nú'u hinguí pa ra ley, y go gue'u ya xa t'equé pa ra 'ñu.

⁵⁰ Ha nura Nicodemo mi 'b'ahni nehe xqui munts'ui yá mifariseoui, ne go gue'a xqui ma dega xuui pa bá c'a'tsa ra Jesu. Nu'bú nu'á bi 'ñembabi gatho nú'u mi 'b'ahni:

⁵¹—Pe numa leyhu mā gue hinto tsa ga tsamhu nts'ahni 'bu hinda nja ra nthanthyá 'met'o pa ga pahú te 'be'a xa 'yøt'e. ¿Ha gue njabu mā, o hina?

⁵² Nepu nu'á bi datuabi ra Nicodemo ne bi 'ñembabi:

—¿Ha gue ne'i go grá me Galilea pa guí ne guí camfri'a? Hñe'ta ra Maça T'ofu pa guí padi gue jo'o ni 'nará 'mehni Ajuá nú'a dra me Galilea.

'Nara 'behña ra zinga medinthati

⁵³ Nepu gatho ya ja'i bi ma yá ngu'u.

8

¹ Ha ra Jesu bi ma ja ra t'øhø 'bo Olivo. ² Nepu rá hyax'a bi mengui'a ma'na'qui pa ja ra ndanija, ne ja bi munts'uini gatho ya ja'i, ne bi hñuhni'a pa mi xahni'u. ³ Nepu nuya xahnate de ra ley ne ya fariseo bá tsimpabi 'nara 'behña xqui ts'udi mri hñuxui 'nara medinthati, ne bri 'ba'ma madetho habu mi 'bu ra Jesu co ya ja'i. ⁴ Nepu nu'á bi 'ñembabi:

—Xahnate, nuna 'behña bi ts'udi mri hñuxui 'nara medinthati.

⁵ Nura Moise 'bepcahu ja rá ley gue

ga hohu co ya nc'ahni nuya 'behña ga tsuh di øt'a njabu. Xi'i, ¿te go xi guí mangué?

⁶ Nú'á bi manga njabu hønse pa xa 'yøde'u te xa dadi hmaħa ra Jesu, pa njabu xa za xa ñapahma. Ha nura Jesu bi ndoqui ne bi 'yofu 'raya noya ja ra hai co rá dedo. ⁷ Pe nu'á mi sigui mi ambabi'a, nu'bú nu'á bi 'mai ne bi 'ñembabi'u:

—Nu'a tó'o hinxá 'yøt'a ni 'nara ts'oqui, dá føtua 'nara mudi nc'ahni nuna ra 'behña.

⁸ Ne bi yopa ndoqui'a ne bi sigui bi 'ñofu ja ra hai co rá dedo. ⁹ Ha nu mi 'yøde'u nú'a bi mañ'a, bi zose yá mfeni de yá ts'oqui'u, ne bi mudi bi ma'u 'rama'na, rá mudi bi ma nú'u ma'na mi tsøxa yá jeya, nepu gatho ma'ra, ne ra Jesu bi goseuini nú'a ra 'behña mi 'bahni madetho. ¹⁰ Nepu nura Jesu bi 'mai ne bi hyandi ya mi jo'oni ni 'na, hønse nú'a ra 'behña mi 'b'ahni, ne bi 'ñembabi'a:

—Naná, ¿habu 'ba nú'u to'o mi ñap'a'i? ¿Ha gue ya hinto ne da hyo'i dega nc'ahni?

¹¹ Ha nu'á bi dadi ne bi 'ñena:

—Ya jo'o, Ndada.

Nu'bú nura Jesu bi 'ñembabi'a:

—Nixi gueque hinte ma ga øt'a'i. Grí ma, ne ya oxqui yopa øt'a ma'ra ya ts'oqui.

Ra Jesu go ra ñot'i nú'a yo'tua yá mfeni ya ja'i

¹² Nepu ra Jesu bi yopa zofu ya ja'i ne bi 'ñembabi'u:

—Nuga go guecagui drá ñot'i dí yo'tua yá mfeni ya ja'i. Nu'a tó'o da dengagui hinda 'ño ja ra 'bexuui, nu'á da me'tsa ra ñot'i dega te pa nzantho.

¹³ Nepu nuya fariseo bi 'ñembabi'a:

—Nu'i guí mansé gue to'o'igüe, hangue hinga majuani nú'a guí mā.

¹⁴ Nura Jesu bi dadi ne bi 'ñembabi'u:

—Masque dí m̄anse to'ogui, pe gue'a majuani nú'a dí ma, ngue'a nuga dí pađi habu stí 'ñehe ne habu grá ma, pe nu'ahu hinguí pahu habu stí 'ñehe ni habu grá ma. ¹⁵ Nu'ahu gyá meximhathohu, ne guí ha nguendahu ngu nú'a guí bensehu. Pe nuga hinstá ehe pa to ga ha'mba nguenda. ¹⁶ Pe nu'bu to'o dí ha'mba nguenda, nu'bu nú'a dí ma gue'a majuani, ngue'a hingo dí hanse nguenda, go dí ha'be nguenda ma Dada nú'a to'o bá pencagui. ¹⁷ Nehe xa t'ofojá ri leyhu, nu'bu yoho ya ja'i da damajuani ne 'nada nú'a da mañ'u, go gue'a majuani. ¹⁸ Nuga dí m̄anse to'ogui, ne ma Dada nú'a to'o bá pencagui, ne'a damajuani to'ogui.

¹⁹ Ha nu'ú bi 'ñembabi:

—¿Habu bí 'bu ri Dada?

Ha nura Jesu bi dađi ne bi 'ñena:

—Nu'ahu hinguí paçju, hangue nixi ma Dada hinguí pahu. 'Bu gri pahmahu to'oguiga, nehe gri pahmahu ma Dada.

²⁰ Ra Jesu bi manga njabu nu de mi xahna ya ja'i mbo ra 'me'tsboja ja ra ndanija, pe hinto bi gu nts'ahni ngue'a mri 'beta rá ora'a.

“Hinda za gui mahani habu grá maga”

²¹ Ha nura Jesu bi yopa 'ñembabi:

—Nuga ma ga maga, ha nu'ahu ma gui hyongaguihu pe ya gra jo'o, ne ma gui tuhu gri nduda ri ts'oquihu, hangue njabu hinda za gui mahani habu grá maga.

²² Ha nuya nda gá xodyo bi 'ñémse'u:

—¿Ha gue ma da hñose 'bu? Hanja ena, “Hinda za gui mahani habu grá maga.”

²³ Nepu nura Jesu bi 'ñembabi:

—Nu'ahu gyá meximhaihu, ha nuga drá mengu mahets'i. Nu'ahu yá meti'ihu nuna ra ximhai, ha nuga hingo rá metigui nuna ra ximhai. ²⁴ Hangue dí xi'ahu gue

ma gui tuhu gri nduda ri ts'oquihu. Ngue'a 'bu hinguí camfriguihu gue go gueque ngu nú'a stá xi'ahu, ma gui tuhu gri nduda ri ts'oquihu.

²⁵ Nepu nu'ú bi 'ñembabi'a:

—Xicje, ¿to'o'igue?

Nepu nura Jesu bi 'ñembabi'u:

—Ya stá xi'ahu desde rá mudi to'ogui. ²⁶ Nuga masque jahma ma'ra te ga xi'ahu de ri 'mũihu ne de nú'a xcá øthu, pe hñose dí xi'ahu ngu nú'a bi xicagui nú'a to'o bá pencagui, y nu'a manga majuani.

²⁷ Pe nu'u mi øde, himbi bađi gue ra Jesu mi ña de Ajuá ra Dada.

²⁸ Hangue nura Jesu bi 'ñembabi'u:

—Nu xcri pø'tshu Nú'a To'o e bi Nja'i pa gui hyohu, gue'bu ma gui pahu gue go gueque ngu nú'a stá xi'ahu, ne ma gui pahu gue hingo de ma ts'edi sehe nú'a dí øt'e, ngue'a ngu nú'a xa xica ma Dada gue'a dí ma. ²⁹ Ha numa Dada nú'a to'o bá pencagui 'bu con gueque, hinxa hyegase, ngue'a nzantho dí øt'a nú'a di ho'a.

³⁰ Nu mi manga njabu ra Jesu, bi gamfribi'a ndunthi ya ja'i.

Nú'u to'o yá b̄tsi Ajuá ne nú'u to'o o ja rá 'ye ra ts'oqui

³¹ Ha nura Jesu bi xipabi nuya xodyo xqui gamfri'a, ne bi 'ñembabi:

—Nu'bu gui sigui gui camfrihu ma noya, nu'bu xi majuani go ma nxadi'ihu. ³² Ne ma gui pahu nú'a majuani, ha nu'bu gui pahu nú'a majuani, ya hinguí ma gui 'megohu.

³³ Ha nu'ú bi dađi ne bi 'ñembabi'a:

—Nuje go guecje yá ja'iguihe ndu ra Abrá, ha hinhya'mu stá 'megohe. ¿Hanja guí ena gue ya hinga ma ga 'megohe?

³⁴ Nura Jesu bi dađi ne bi 'ñena:

—Xi majuani dí xi'ahu, nu'a tó'o øt'a ya ts'oqui go gue'a rá 'bego ra ts'oqui. ³⁵ 'Nara t'u cohi pa nzantho ja rá ngu, pe 'nara 'bego da nja

ra pa da bœni da ma. ³⁶ Njabutho nehe Nú'a To'o e bi Nja'i, 'bua da pœñ'a'ihua de ja rá 'ye ra ts'oqui, nu'bú dyá batsi'ihua Ajuá ne ya hindyá 'bego'ihua ra ts'oqui. ³⁷ Nuga dí paði gue nu'ahua yá ja'i'ihua ndu ra Abrá. Pe nu'ahua guí ne gui hyogaguihua ngue'a hingrí hohua nú'a dí ma. ³⁸ Nuga dí mangua nú'a xa xicagui ma Dada, ha nu'ahua guí othu ngu nú'a xa mangua ri dadahua.

³⁹ Ha nu'ú bi daði ne bi 'ñembabi:

—Pe nuje ma dadahe ndu ra Abrá.

Nu'bú nura Jesu bi 'ñembabi'ua:

—'Bua xi majuañi go dri dadahmañua ndu ra Abrá, nu'bú gri othmañua ngu mi o't'a. ⁴⁰ Pe nu'ahua guí ne gui hyogaguihua masque nuga go stá xi'ahua nú'a ra noya xa xicagui Ajuá. ¡Pe ndu ra Abrá himi o't'e ngu guí othabya! ⁴¹ Nu'ahua guí othu ngu nú'a o't'a ri dadahua.

Nu'bú nu'ú bi 'ñembabi ra Jesu:

—Nuje hingue to'oraza ma dadahe, 'nada nú'a ma dadahe, go gue'a Ajuá.

⁴² Ha nura Jesu bi 'ñembabi'ua:

—'Bua Ajuá go dri dadahmañua'a, nu'bú gri macjhmañua, ngue'a stá ehe de habua ndí 'bua'be'a. Ngue'a hinstá ese, nu'á go bá pœncagui'a. ⁴³ ¿Hanja hingui tso ri mfenihua nú'a dí xi'ahua? Nu'ahua hingui tso ri mfenihua ngue'a hinguí ne gui 'yøhu nú'a dí ma. ⁴⁴ Ra ts'ondahi go gue'a ri dadahua, ha nu'ahua go yá batsi'ihua'a, ne nu'ahua go guí neschua gui 'yø'tuabihua nú'a di ho'a. Ne nu'á go gue'a ra hyote desde ra mudi. Nu'á hõnse hat'a ya ja'i ne hinhya'mua xa mangua nú'a majuañi. Nuya nc'uamba mañ'a go xa zanse, ngue'a nu'á xi ra c'uamba ne go gue'a ra dada de ya nc'uamba. ⁴⁵ Nu'ahua hinguí camfriguihua ngue'a dí mangua nú'a majuañi. ⁴⁶ ¿To'o 'na de gue'ahua da za'tca 'nara ts'oqui? Jo'o. Nuga dí xi'ahua nú'a majuañi. Nu'bú ¿hanja

hinguí ne gui camfriguihua? ⁴⁷ Nu'a tó'o rá meti Ajuá di ho da 'yøde nú'a mangua Ajuá. Nu'ahua hingo yá meti'ihua Ajuá, hangue hingrí hohua gui 'yøhua nú'a ma.

Ra Jesuyami 'bua ante de ra Abrá

⁴⁸ Nepua ya xodyo bi daði ne bi 'ñembabi:

—Nu'bú, majuañi nú'a dí mañhe gue grá me Nsamaria, ne grí 'ñoui ra ts'ondahi.

⁴⁹ Nu'bú ra Jesu bi daði ne bi 'ñena:

—Hindrí 'ño'be ra ts'ondahi. Nuga dí numansu ma Dada, pe nu'ahua hinguí numansuguihua. ⁵⁰ Pe nuga hindí mangua njabua pa gui esca ma nsuha, ngue'a 'bua 'na to'o esca ma nsu, ne go ha nguenda'a. ⁵¹ Xi majuañi dí xi'ahua, nu'á tó'o o'tcagui nú'a dí ma, hinhya'mua da du'a.

⁵² Nu'bú ya xodyo bi 'ñembabi:

—Nubyá ha, dá pahe gue xi majuañi grí 'ñoui ra ts'ondahi, ngue'a nu'i guí ena gue nu'á tó'o da 'yø't'a'i nú'a guí ma, hinhya'mua da du. Conque ra Abrá ne yá 'mehni Ajuá bi du. ⁵³ ¿Ha gue go ma'na ja ri nsugue que ndu ma dadahe ra Abrá ne ndu yá 'mehni Ajuá? Xi'a'igue ¿to'o go grí nhyecuauí?

⁵⁴ Ha nura Jesu bi daði ne bi 'ñena:

—Nu'bu gra exase ma nsu, nu'bú hinte dri muui. Numa Dada go gue'a esca ma nsu, nú'a guí emfu gue go gue'a ri Ajuahua. ⁵⁵ Pe nu'ahua nixi xcá pañua'a. Nuga ha, dí paça'a. 'Bua gra ena gue hindí paça'a, nu'bú gra c'uambahma ngu nu'ahua. Nuga dí paça'a, ne dí øte nú'a ma. ⁵⁶ Ndu ri dadahua ra Abrá mi ne co 'nara johya da hyandgagui ma 'mua nuya pa de ga 'youa ja ra ximhai, ne xi bi johya mi hyandga'a.

⁵⁷ Ha nuya xodyo bi 'ñembabi'ua:

—Nixi made nthebe nje ya hingui pe'tstho, ¿ne guí ena gue gá hyanda ndu ra Abrá?

⁵⁸ Ha nura Jesu bi 'ñembabi'u:

—Xi majuani dí xi'ahu, desde ante da 'mai ra Abrá, nuga ya ndí 'bui.

⁵⁹ Hangué nu'ú bi gaxa ya do pa da c'anhma'a ngue'a mi nhyεcuai Ajuá. Pe nura Jesu bi 'bampi'u bi 'ranga madetho de gue'u ne bi bøni de ra ndanija bi ma'a.

9

Ra Jesu bi 'yøthe 'nara 'ñøhø mrá goda ya de mi 'mai

¹ Ra Jesu mi 'yo ja 'nara 'ñu, ne de guehni bi hyanda 'nara 'ñøhø ya mrá goda desde rá 'bui. ² Ha nuyá nxadi bi 'yambabi ne bi 'ñena:

—Xahnate, ¿to'o bi 'yøt'a 'nara ts'oqui pa bi 'mai njani, nuni o rá dada o rá nana?

³ Nura Jesu bi dadi ne bi 'ñena:

—Hingo xa 'yøt'a ra ts'oquini, ni rá dada nixi rá nana pa bi 'mai njani mrá goda. Xa njabu hønse pa da hnequi rá ts'edi Ajuá de nú'a ma da t'øtuabini. ⁴ Núbya ma patho mahyoni ga pεpa rá 'befi nú'a to'o bá pεncagui, ngue'a ma da zø ra xuui, ne nu'bú ya hinda za to da mpefi. ⁵ De núbya dí 'bucua ja ra ximhai go guecagui drá ñot'i dí yo'tua yá mfeni ya ja'i.

⁶ Nu mi uadi bi mǎnga njabu'a, bi zo rá jihni ja ra hai ne bi mant'a ts'u ra zi hai pa bi go'tsuabi ja yá da ra goda. ⁷ Ne bi 'ñembabi:

—Grí ma bá nxuca ja ra mothe Siloé. —Nura thuhu'a pøni da 'ñena, xa 'behni.

Nepu nu'á bi ma bá nxuqui, ha nu mi mengui ya mi handi. ⁸ Nepu yá 'nangu ne nú'u to'o xqui hyanda ma'met'o gue mrá goda'a bi 'ñembabi'u:

—Go guehni mi hudi mi peti, ¿ha ngue ha?

⁹ Ha 'ra mi ena:

—Go guehni.

Ha nu ma'ra mi ena:

—Hina. Pøde rí hñats'i ha, pe hingo guehni.

Ha nu'á bi dadi ne bi 'ñena:

—Majuani go guecaguihma.

¹⁰ Nu'bú nuya ja'i bi 'yambabi ne bi 'ñembi:

—¿Hanja tsa guí handbya?

¹¹ Nu'bú nu'á bi dadi ne bi 'ñena:

—Nú'a ra 'ñøhø rá thuhu ra Jesu go gue'a bi gosca ra bøhai ja ma da ne bi 'ñengagui: “Grí ma bá nxuca Siloé.” Nepu nuga dá ma dá nxuqui, hangué 'bestho ra ora'a dá handi.

¹² Ha nu'ú bi 'yambabi ne bi 'ñembi:

—¿Habú bí 'bu'a?

Ne nu'á bi 'ñena:

—Hindí paði.

Ya fariseo bi 'yøtua ya nt'ani nú'a mrá goda

¹³ Nepu nuya ja'i'u bi zi'tsua ya fariseo nú'a ra 'ñøhø mrá goda.

¹⁴ Ha nú'a ra pa'a ra Jesu bi mant'a ts'u ra hai co rá jihni pa bi go'tsua yá da nú'a ra goda pa bi umba rá thandi, go mrá pa dega tsaya.

¹⁵ Nehe ya fariseo bi 'yambabi ra goda hanja xqui nja pa ya mi handi. Ne nu'á bi 'ñembabi'u:

—Nú'a ra 'ñøhø rá thuhu ra Jesu bi gosca ra bøhai ja ma da, ne dá nxuqui, y hangué dí handbya.

¹⁶ Ha nu 'raya fariseo bi 'ñena:

—Nú'a ra 'ñøhø'a hinxqui 'ñehe de Ajuá ngue'a hingui jamasu ra pa dega tsaya.

Pe nu ma'ra mi ena:

—Nu'bú 'nadra 'yøt'ats'oquihma, hinda za da 'yøt'a nuya ya danga nt'udi gungá.

Ne 'rama'na'ño mi mañ'u.

¹⁷ Hangué nu'ú bi yopa 'yøtua ya nt'ani ra goda ne bi 'ñembabi:

—Xi'a'i, ¿te go guí mangué de nú'a to'o bi xoc'a ri da?

Nu'á bi 'ñena:

—Nuga dí ena gue go gue'a 'nará 'mehni Ajuá.

18 Pe nuya nda gá xodyo'u himi camfri gue go mi gue'a mrá goda ne ya xqui xo yá da, hangue nu'ú bi zopa rá dada ne rá nana. 19 Nepu bi 'yambabi'u ne bi 'ñena:

—¿Ha go gue'a ri t'uhú guí mañhu gue ya mrá goda desde mi 'múi? ¿Hanja handbya 'bu?

20 Ha nurá dada ne rá nana'a bi dadi ne bi 'ñena:

—Dí pahe xá hño gue go gue'a ma t'uhe, ne desde mi 'múi ya mrá goda. 21 Pe hindí pahe hanja xa za xa hyandibya, nixi dí pahe to'o bi xocua yá da. Ya tsøxa yá jeya'a, go da 'yamfú'a, nu'á da za da xi'asehu.

22 Gue'a bi dadi rá dada ne rá nana nguetho mi tsu yá nda'u, ngue'a nuyá nda'u ya xqui go 'nara cohi gue nu'a tó'o da ma gue ra Jesu go gue'a majuani ra Cristo rá 'mehni Ajuá pa e da nda, nú'á da t'eni de ja ra nija. 23 Hangue nurá dada ne rá nana xqui 'ñena: “Ya tsøxa yá jeya'a, ne da za guí 'yambascha.”

24 Ha nuya nda gá xodyo bi yopa zohna nú'a mrá goda ne bi 'ñembabi:

—Xøcambeni Ajuá ne xicje nú'a majuani. Ngue'a nuje dí pahe gue nú'a ra 'ñøhø'a to'o xa xoc'a ri da, go gue'a 'nara 'yøt'ats'oqui.

25 Ha nura goda bi dadi ne bi 'ñena:

—Nuga hindí paði ua ra 'yøt'ats'oqui o hina. Hønsø nú'a dí paði, gue ndrá goda, ha nubyá ya dí handi.

26 Ha nu'ú bi yopa 'yambabi'a ne bi 'ñemi:

—¿Te bi 'yøt'a'i nú'a ra 'ñøhø mri xoc'a ri da?

27 Nu'bú nu'á bi dadi ne bi 'ñembabi'u:

—Ya stá xi'ahu ne hinguí ne gui camfrihu. ¿Hanja guí ne ga yopa xi'ahu ma'na'qui? ¿Ha guí nehú gue ne'a'ihu dyá nxadi'ihu'a?

28 Ha nu'ú bi zani'a ne bi 'ñembabi:

—Nu'i go rá nxadi'i'a, ha nuje yá nxadiguihe ra Moise. 29 Nuje dí pahe gue Ajuá mi ñaui ra Moise, pe nura 'ñøhø'a guí ena, hindí pahe habu xqui 'ñehe'a.

30 Ha nura goda bi dadi ne bi 'ñembabi'u:

—¿Tengu gue nu'ahu hinguí pañu habu xqui 'ñehe, ha nu'á bi xoga ma da! 31 Ngue'a dí pañu gue Ajuá øtuabi yá t'adi nú'a to'o tsu'a ne ø'tuabi rá paha'a, pe nuyá t'adi ya 'yøt'ats'oqui hinguí øtuabi. 32 Ngue'a hinhya'mu stá øhu to xa xocua yá da 'nara ja'i nú'a ya mrá goda desde mi 'múi. 33 'Bu nú'a ra 'ñøhø'a hinxqui 'ñehma de Ajuá, hinda za da 'yøthma njabu'a.

34 Ha nu'ú bi dadi ne bi 'ñembabi:

—Nu'i desde ngá 'bui ya ngrá 'yøt'ats'oqui, y njabu ¿xi nguí ne gui xancaguihe?

Nepu nu'ú bi 'yenga de ja ra nija.

Ra ngoda de rá mfeni 'na

35 Ha nura Jesu bi 'yøde gue xqui t'enga de ja ra nija nú'a mrá goda, bi hyoni, y nu mi yopa zudi bi 'ñembabi:

—Nu'i, ¿ha guí camfri bi rá T'u Ajuá?

36 Nu'bú nu'á bi dadi ne bi 'ñena:

—Ndada, ¿to'o'a pa da za ga camfri?

37 Ha nura Jesu bi 'ñembabi'a:

—Ya xcá hyandi, ne nú'a to'o guí ñaui bya go guesε'a.

38 Nu'bú nú'a mrá goda bi 'ñena:

—Ma zi Hmu'i, dí camfri'i.

Ne 'bestho bi ndandiñahmu pa bi nsunda'a. 39 Ne ra Jesu bi 'ñena:

—Nuga stá eheua ja nuna ra ximhai pa ga øt'a ra ts'utbi, pa nu'u tó'o xa ngoda ja yá mfeni, ga xocua yá mfeni pa da badi, ha nu'u tó'o beni gue ja yá mfadi, nja ngu nú'u to'o xa xo yá da, ga japi da ngoda'u.

40 Ha 'raya fariseo nú'u mi 'bahuini'a bi 'yøde nú'a te mi mañhu:

—¿Ha gue necje dyá godahe?

41 Nu'bu ra Jesu bi 'ñembabi'u:
—'Bu gri godahmahahu, nu'bu
hingri tuhma ri ts'oquihu. Pe
nu'ahú guí eñhu gue guí hanthú,
hangue grí tuhú ri ts'oquihu.

10

*Ra Jesu bi mąnga 'nara 'bede de
'nara ngu'ño*

1 Xi majuaní dí xi'ahu, nu'a tó'o
hingui cut'a ja ra gosthi ngu'ño,
ne tonts'a ma'na lado pa da yat'i,
go gue'a 'nara be ne 'nara dacate.
2 Nú'a to'o taca ya deti, go gue'a
ra ma'yo, ne go gue'a cut'a po ja
ra gosthi. 3 Nura nsugosthi xoca
ra gosthi pa da yat'a ra ma'yo, ha
nuya deti patuatho rá noya, ha nu'á
da zopa yá thuhu nú'u yá meti'a
pa da póni'u. 4 Ha nu stí pąnga
gatho nuyá meti'a, nu'á di 'bet'o
ne ma'ti'u, ne nuyá deti di deni'a
ngue'a patuatho rá noya. 5 Ngue'a
nuya deti hingui tena ma'na'ño ra
ma'yo, nu'ú da ne'tsua ra 'rihi da
ma, ngue'a hingui patua rá noya'a.

6 Ra Jesu bi xipabi'u nuna ra
'bede, pe nu'ú himbi zo yá mfeni te
mri bąnga nú'a bi xipabi'u.

Ra Jesu go ra hoga ma'yo

7 Nepu ra Jesu bi yopa 'ñembabi'u:
—Xi majuaní dí xi'ahu, nuga go
guecagui drá gosthi habu thogui ya
deti. 8 Gatho nú'u to'o bá 'bet'o
de gueque go gue'u myá be ne
myá dacate ngue'a mi ne da hyat'a
ma deti pa da deni'u. Pe numa
deti himbi 'yotuabi nú'a mi mañ'u,
ngue'a hingo myá meti'u. 9 Nuga go
guecagui drá gosthi. Nu'a tó'o da
yat'a ja nuna ra gosthina da mpəhə,
ne nu'á da nja ngu 'nara zi deti di
cut'i di póni pa da ñuni.

10 'Nara be bí ehe hąnse pa da
mpe, ne pa da hñote, ne pa da
huata ra taxo. Pe nuga stá ehe
pa ga umba yá te ya ja'i, ne nura
te'a go 'nara hoga te pa nzantho.
11 Nuga go guecagui drá hoga
ma'yo, ngue'a 'nara hoga ma'yo da

unga rá te po rá ngue yá deti. 12 Pe
'nara ma'yo 'meگو nú'a su ya deti
hąnse pa da hñanga rá thaha, nu'á
'bu da hyanda 'nara mi'ño bra 'ñehe
pa e da za ya deti, nu'á da ne'tsua
ra 'rihi da ma ne da zopu ya deti
ngue'a hingo yá meti y hingo xi
majuaní yá ma'yo'u. Ha nura mi'ño
da pent'i raya deti, ha nu ma'ra
haburaza da nxani'u. 13 Njabu nú'a
ra ma'yo 'meگو da nest'ihí da ma
ngue'a hingui tu rá mui de ya deti
ngue'a nu'á 'nara 'beگوtho.

14-15 Nuga go guecagui drá hoga
ma'yo. Ngu pacagui ma Dada ne dí
paca'a, njabu nehe dí padi ma deti
ne nu'ú pacagui nehe, ngue'a ma
metiga'u, ne ma ga unga ma te po
rá ngue'u. 16 Nehe 'bui ma'ra ma
deti nú'u hingyá mengu de nuna
ra ngu'ño, ne nu'ú mahyoni ga tsi
nehe. Ne nu'ú da 'yəscagui nu xcrá
zofu, ne da 'ñehe'u, ne njabu da
'nadra taxo ne da 'nadra ma'yo, y
nura ma'yo'a go guecəgi.

17 Ajuu ma Dada xi ri macagui
ngue'a ma ga unga ma te pa ga
tu, ha nu xcrá tu, ma ga yopa nte
ma'na'qui. 18 Pe hintu ma da hñaga
ma te, ma ga tuse. Dí ha ra ts'edi pa
ga tuse, ne dí ha ra ts'edi pa ga yopa
nte ma'na'qui. Njabu bá 'becagui
ma Dada.

19 Ha nuya xodyo 'rama'na'ño mi
mąnga ma'na'qui'u ngue'a bi 'yode
te mi mąnga ra Jesu. 20 Ndunthi de
gue'u bi 'ñena:

—Nuní 'ñoui ra ts'ondahi ne xa
'be rá mfeni. ¿Hanja guí əxhu nú'a te
ma?

21 Ha nu ma'ra mi ena:

—Nuya noya maní hingyá
noya dega ts'ondahi. ¿Ha gue ra
ts'ondahi da za da xocuahma yá da
'nara goda?

*Yanda gá xodyo himbi ne bi gam-
fri ra Jesu*

22 Ne nuni Jerusale ja bi t'ət'ni
'nara ngo, ne nú'a ra ngo'a gue'a
'nara feni de nú'a ra pa bi yopa

'na'yo ma'na'qui ra ndanija nú'a xqui yopa thani. Ha nuya pa'u myá pa dega tse. ²³ Ha ra Jesu mi 'yoni ja ra porta nú'a mrá thuhu Salomó, go 'namrá porta nú'a ra ndanija'a. ²⁴ Ha nuya nda gá xodyo bi 'yent'a madetho'a ne bi 'yambabi:

—¿Ha'mu ma gui hñubga ma maihe? 'Bu xi majuani go gue'e grá Cristo rá 'mehni'i Ajuá pa gui nda, xi da xicje majuani pa ga pahe.

²⁵ Nu'bú ra Jesu bi dātuabi'u ne bi 'ñembi:

—Ya stá xi'a'ih_u ne nu'ahú hinxá camfrih_u. Nuya 'befi dí pefi de rá thuhu ma Dada, go gue'u udi to'ogui. ²⁶ Pe nu'ah_u hinguí camfrih_u nguetho hingo ma deti'ih_u, ngu ya stá xi'ah_u. ²⁷ Numa detiga øde nú'a dí ma, ne nuga dí paça'u, ne nu'ú tengagui. ²⁸ Nuga dí umbabi'u ra te pa nzantho, ne hinhya'mu da 'mædi, nixi hinto da zingagui de ma 'ye. ²⁹ Numa Dada nú'a to'o xa 'racagui'u, ma'na ja rá ts'edi de gatho, ne hinda za to da zindabi'u de rá 'ye'a. ³⁰ Nuga ne ma Dada dí 'natho'be.

³¹ Nu mi ña njabu nura Jesu, nuya nda gá xodyo bi yopa guxa ya do pa xa hyohma dega nc'ahni'a.

³² Nu'bú ra Jesu bi 'ñembabi'u:

—Ndunthi ya hoga 'befi stá øt'e ja ri thandih_u nú'u xpá 'ñehe de ma Dada. ¿Nda'a de gue nú'u ya 'befi stá øt'e hinxá hño pa guí ne gui c'ancha'u?

³³ Nu'bú nu'ú bi dadi ne bi 'ñena:

—Hinga po rá ngue 'nara hoga 'befi dí ne ga c'an'ahe, hønse ngue'a guí haçuabi rá nsu Ajuá, ngue'a nu'i 'nagrá 'ñøhø nguje ne grí nhyecuaui Ajuá.

³⁴ Nu'bú ra Jesu bi dadi ne bi 'ñena:

—Xa t'ofu ja ri leyh_u gue Ajuá bi zofu ya nzaya nú'u xqui hñuts'i'a, ne bi 'ñembi'u: “Nu'ah_u gyá ajuah_u.” ³⁵ Y nú'a xa t'ofu ja ra Maça T'ofu hinguí tsa to da ma gue hinga majuani. Ya gue Ajuá

bi 'ñembabi gue go ya ajuá nú'u to'o bi hñani rá noya'a, ³⁶ xihma nú'a to'o bi hñuxa Ajuá ne bá pèhniua ja ra ximhai, ¿hanja guí mañih_u gue haçuá rá nsu Ajuá ngue'a bi 'ñena gue rá T'u'a? ³⁷ Nuga dí øt'a ya t'øt'e ngu øt'a ma Dada. Pe nu'b_u hindí øt'a ngu øt'a ma Dada, oguí camfriguíh_u. ³⁸ Pe nuga dí øt'a ya t'øt'e nú'u bí ehe ja ma Dada, hangue masque hingo guí camfriguíh_u gue go gueque ngu nú'a stá xi'ah_u, go da camfrih_u gue nú'u ya t'øt'e dí øt'e bí ehe de Ajuá, pa njabu nehe xi da hñu ri maih_u guí pah_u gue Ajuá ma Dada 'bui con gueque ne nuga dí 'bui con gue'a.

³⁹ Nu'bú ya nda gá xodyo ma'na'qui bi 'ramanu pa xa gahma'a, pe nu'á bi ma'a, himbi za te bi 'yøt'ua'u.

⁴⁰ Nep_u nura Jesu bi mengui pa ri'nandi ra dathe Jordá hab_u mi øt'a ra sistehe ra Xuua ma'met'o, ne ja bá 'buhni'a. ⁴¹ Ne ndunthi ya mengu de guehni bi ma bá c'a'tsi ne mi eñ'u:

—Nura Xuua hinte ma danga nt'udi bi 'yøt'e, pe gatho nú'a bi xicj_u de ra Jesu, majuani xa njabu.

⁴² Y ja guehni ndunthi ya ja'i bi gamfri gue ra Jesu go mi gue'a xpá mehna Ajuá pa da nda.

11

Rá du ra Lasaro

¹ Y de mi 'buhni ra Jesu ri'nandi ra dathe Jordá, gue'b_u mri hñenga 'nara 'ñøhø mrá thuhu ra Lasaro mrá me Betania nuni hab_u mrá mengu nehe ra Maria ne ra Marta nú'u myá nju'a. ² Nú'a ra Maria mrá nju nura Lasaro go gue'a bi go'tsuabi ra hoga ñuni ja yá ua ra Jesu, nep_u bi o'tuabi co yá sta'a. ³ Nú'u ya 'beshña mri ncu bi mempa ra noya ra Jesu gue da t'embi:

—Ma zi Hmu'i, nú'a ri hmadi di hñeni.

⁴ Ha nu mi sipabi ra Jesu njabu, bi 'ñena'a:

—Nú'a ra hñeni'a hingue xi pa da du'a. Xa njab_u pa da hnequi rá nsunda Ajuá, ne da hnequi rá nsunda rá T'_u Ajuá po rá ngue'a.

⁵ Ha nura Jesu xi mri mađi gatho nú'_u hñu mri ncu. ⁶ Masque myá hmađi'_u ne bi 'yøde gue ra Lasaro mri hñeni, pe ra Jesu hinga 'bestho bi ma, bá 'buh_unitho má yo pa hab_u mi 'bui'a. ⁷ Nep_u ja 'mefa nu'á bi 'ñembabi yá nxadi:

—Maha pa Judea ma'na'qui.

⁸ Ha nuyá nxadi bi 'ñembabi:

—Xah_unate, guí nu ya ndá gá xodyo de guehni ja maha'm_u mi ne xa hyo'a'i dega nc'ahni. ¿Ha nu'i guí ne gui yopa mani ma'na'qui?

⁹ Nep_u nura Jesu bi dađi ne bi 'ñembabi'_u:

—¿Ha hinguí pah_u pe'tsa 'ret'amayoho ora cada ra pa? Y nu'a tó'o da 'ño dega pa hinda hñaxa 'nara mfe'tse, ngue'a zø ra ñot'i ja ra ximhai, go gue'a nú'a to'o ø'tua rá paha Ajuá ne hinxa juatatho ra 'befi nú'a bi umbi. ¹⁰ Pe nu'a tó'o da 'ño dega xuui da hñaxa ra mfe'tse ngue'a otho ra ñot'i, go gue'a nú'a to'o hinguí ø'tuabi rá paha Ajuá.

¹¹ Mi uadi bi maŋa njab_u ra Jesu ne bi 'ñembabi'_u:

—Ma amigoh_u ra Lasaro bí aha, pe nuga ma ga mani pa ga a de rá t'aha.

¹² Ha nuya nxadi bi 'ñembabi:

—Ma zi Hmu'ihe, 'b_u aha, nu'á ma da ñani.

¹³ Pe nura Jesu mi ma gue xqui du ra Lasaro, ha nu'ú mi hu yá mui gue mi ma de ra t'ahatho. ¹⁴ Nu'bú ra Jesu bi xipabi'_u de nú'a xqui nja ne bi 'ñena:

—Ra Lasaro xa du. ¹⁵ Ne nuga xi drí johya ngue'a dá njo'oni ora mi hñeni, ngue'a go 'nara hño pa gue'ah_u, ngue'a po rá ngue'a ma'na ma gui camfriguih_u. Maha, ma ga c'a'tshu'a.

¹⁶ Nep_u nura Toma nú'a mi t'embi ra Go, bi 'ñemba yá minxadiui:

—Maha nehe pa grá tuh_u mahyεgui con guehni.

Ra Jesu da guxa nú'u xa du ne da umba ra te

¹⁷ Ha nu mi zønga ra Jesu ja ra hnini Betania, bi sipabi gue ya mi pe'tsa goho ma pa xqui t'agui ra Lasaro. ¹⁸ Ha nura zi hnini Betania mi guetb_u Jerusale mi pe'tsa ngu hñu kilometro rá ñab_u. ¹⁹ Ha xi ndunthi yá mixodyoui xqui ma da c'a'tsa ra Marta ne ra Maria pa da hñu'mba yá mui ngue'a xqui du yá cu'u. ²⁰ Ha nu mi 'yøde ra Marta gue ya mi ma da zønga ra Jesu ja yá ngu'u, bi ma bá thadi, pe nura Maria bi gotritho ja rá ngu. ²¹ Nep_u ra Marta bi 'ñembabi ra Jesu:

—Ma zi Hmu'i, nu'b_u gri 'buhmaua hinxa duhma ma cu. ²² Pe masqué, nuga dí pađi gue gatho nú'a te gui apabi Ajuá, nu'á da 'ra'a'i.

²³ Ha ra Jesu bi 'ñembabi:

—Ri cu ma da nangui de rá du.

²⁴ Nep_u nura Marta bi 'ñembabi:

—Dí pađi gue ma da nangui de rá du nú'a ra pa de ra ngaxhmai stí nanga gatho nú'u ma'ra xa du.

²⁵ Nura Jesu bi 'ñembabi:

—Nuga ga juxa nú'u xa du ne ga umbabi'_u ra te. Nu'a tó'o da gamfrigui, masque xa du, nu'a ma da nja rá te. ²⁶ Ne nu'a tó'o 'bui ne camfrigui, hinhya'm_u da du. Xi'i, ¿ha gue guí camfri njab_u?

²⁷ Nep_u nura Marta bi 'ñembabi:

—Haha, ma zi Hmu'i, nuga dí camfri gue go gue'e grá Cristo, rá T'_u'i Ajuá, go gue'e ndí tøp'a'ihe pa gui 'ñehe nuua ja ra ximhai.

Ra Jesu bi nzoni hab_u mi t'agui ra Lasaro

²⁸ Ha ngu mi maŋa njab_u ra Marta, 'bestho bi mengui pa bá umba nt'øde ra Maria rá cu, ne bi xipi zi njante pa hinto da 'yøde ma'ra, ne bi 'ñembabi:

—Xa zø ra Xahnate bí tøp'a'i 'nā.

²⁹ Ha nu mi 'yøde'a bi ðama 'mai ne bi ma bá c'a'tsi'a. ³⁰ Ne nura Jesu hinxqui yut'atho mbo ra hnini, ja bi gotriho habu xqui ma da ðaði hmaha ra Marta. ³¹ Ha nuya xodyo nú'u mi 'buhni ja rá ngu ra Maria mi hu'mba rá mui, ngu xi bi hyandi'u gue ra Maria bi ðama 'mai ne bi bøni de rá ngu, nu'á bi ðeni ne mri 'ñembabi'u 'na ngu 'na:

—Nuni rí ma da nzoni habu bí t'agui rá cu.

³² Nepu ra Maria bi zøni habu mi 'bu ra Jesu, y ngu bi hyandi bi ndandiñahmu ja yá ua'a ne bi 'ñembabi:

—Ma zi Hmu'i, nu'bu gri 'buhmaua hinx duhma ma cu.

³³ Ha nu mi hyanda ra Jesu gue ra Maria xi mi zoni ne nú'u ya xodyo mbra 'ñoui mi zoni'u nehe, nu'bú nu'á bi ntsø'mi ne bi du rá mui.

³⁴ Nepu bi 'ñena'a:

—¿Habu xcá aguihu'a?

Ha nu'á bi 'ñembabi:

—Ma zi Hmu'ihe, maha ma ga u't'ahē.

³⁵ Nepu ra Jesu bi nzoni. ³⁶ Ha nuya xodyo bi 'ñémse'u:

—A, xi mri maðihma.

³⁷ Pe 'ra de gue'u bi 'ñena:

—Nuni go guehni bi xocua yá da nú'a ra goda. ¿Ha hinx zahma xa 'yøt'e nehe pa hinx duhma ra Lasaro?

Ra Jesu bi guxa ra Lasaro de rá du

³⁸ Ha nura Jesu bi yopa du rá mui, nepu bi zøni habu xqui t'agui ra Lasaro. Xqui thi'tsi ja 'nara cøts'i, ne mi jot'i co 'nara xingdo. ³⁹ Ha ra Jesu bi 'ñena:

—Hñacju ra do.

Ha nura Marta nú'a mrá cu nú'a xqui du bi 'ñembabi:

—Ma zi Hmu'i, ya strá nxa ngue'a ya pe'tsa goho ma pa de xa du.

⁴⁰ Ha ra Jesu bi 'ñembabi ra Marta:

—¿Ha gue hinstá xi'a'i gue nu'bu gui camfri ma gui hyandua rá nsunda Ajuā?

⁴¹ Nepu nuya ja'i bi hñaca nú'a ra do xqui jot'a ra nt'agui. Nepu nura Jesu bi nøts'e pa mahets'i ne bi 'ñena:

—Ma Dada'i, dí 'ra'a'i ra jamadi ngue'a xcá 'yøde nú'a stá a'a'i.

⁴² Nuga dí paði nzantho gui øde nú'a dí a'a'i. Pe dá manga njabu po rá ngue ya ja'i 'bucua con gueque, pa njabu da za da gamfriya gue go gue'e xcá pencagui.

⁴³ Ha mi uadi bi 'yapa Ajuā njabu, nepu bi ña nts'edi bi 'ñena:

—¿Lasaro, bá pøni!

⁴⁴ Ha ra Lasaro 'bestho bá pøni mi 'bant'a yá 'ye ne yá ua co 'raya xani dutu, ne mi 'bant'a rá ñaxu co ma'na ra dutu. Ha ra Jesu bi 'ñembabi ya ja'i:

—Xo'tuahu ya xani dutu.

Ya nda gá xodyo bi 'ñu'ti pa hanja da za da gu ra Jesu

(Mt. 26:1-5; Mr. 14:1-2; Lc. 22:1-2)

⁴⁵ Nu'bú nú'u ya xodyo mri 'ñoui ra Maria mi hyanda nú'a bi 'yøt'a ra Jesu, ndunthi de gue'u bi gamfri'a. ⁴⁶ Pe 'ra bi ma bá xipabi ya fariseo nú'a te xqui 'yøt'e'a. ⁴⁷ Nu'bú nuya nda gá macja ne ya fariseo bi 'yøt'a 'nara hmunts'i ne bi 'ñena:

—¿Te ga øthu? Ngue'a nura 'ñøhø'a xi øt'a ndunthi ya ðanga nt'udi. ⁴⁸ Nu'bu ga hoptahu njabu, gatho ya ja'i da gamfri'a, ne 'mefa da 'ñehe ya me Nroma da hñanga ma nijahu ne da zinga ma ja'ihu.

⁴⁹ Pe 'na de gue'u mrá thuhu ra Caifá mrá ðanga nda gá macja nú'a ra jeya'a, nu'á bi 'ñembabi'u:

—Nu'ahu hinte ri faðihu. ⁵⁰ ¿Ha hinguí pahu gue ma'na xá hño da du 'nada ra 'ñøhø pa hinda du gatho ya ja'i, pa njabu hinda 'mēdi ya ja'i mengu ma haihu?

⁵¹ Pe nú'a ra Caifá himbi bense nú'a bi ma. Pe ngue'a mrá ðanga

nda gá macja nú'a ra jeya'a, Ajuá bi umbabi nuya ya noya, hangue bi ma gue ra Jesu mi ma da du po rá ngue ya me Judea. ⁵² Y hingue hõnse po rá ngue ya menguni, pe nehe pa gatho yá batsi Ajuá nú'u xa nxani haburaza de ra ximhai, pa da 'natho'u. ⁵³ Hangue de gue'bu bi 'ñu'ti'u pa hanja da hyohma'u ra Jesu.

⁵⁴ Hangue ra Jesu ya himbi sigui bi 'ño haburaza pa bi ña ja yá thandi ya xodyo, ne bi ma de guehni Judea pa ja 'nara t'uca hnini rá thuhu Efraí, guetbu habu ja 'nara 'yo'mtha, ne ja bá 'bahuini yá nxadi.

⁵⁵ Ha ya mi ma da dat'a ra pa de ra pascua 'nará ngo ya xodyo, y ndunthi ya ja'i de haburaza ya zi t'uhnini bi ma Jerusale ante ra ngo pa da nt'axqui ngu myá nzai'u. ⁵⁶ Ne go gue'u mi 'yo mi hongá ra Jesu, y de mi 'buhni ja ra ndanija, mri 'ñémse'u:

—¿Te guí beñhu? ¿Ha gue hinda 'ñecua ja ra ngo'a 'bu?

⁵⁷ Ha ya nda gá macja ne ya fariseo xqui manda gue nu'bu to'o da badi habu di 'yo'a da xipabi'u, pa da gu nts'ahni'a.

12

'Nara 'behña bi go'tsua 'nara njots'i ja yá ua ra Jesu nuni Betania (Mt. 26:6-13; Mr. 14:3-9)

¹ Y mri 'be 'rato ma pa da dat'a ra ngo de ra pascua, nura Jesu bi ma pa Betania habu mi 'bu ra Lasaro nú'a xqui gats'i de rá du. ² Y ja bi t'ø'tuani 'nara nt'oxi ra Jesu. Ra Marta go mrá møxmexa, ne nura Lasaro mi huhuini ra Jesu ja ra mexa co ma'ra ya ja'i. ³ Nepu ra Maria mri hña nde litro ra hoga ñuni mi 'ra'ta ra nardo ne xi mri muui ndunthi, ne bi go'tsuabi ja yá ua ra Jesu, nepu bi o'tuabi co yá sta, ne bi mfont'a nú'a ra ñuni gatho mbo ra ngu. ⁴ Nu'bú ra Juda Iscariote nú'a mrá t'u ra Simu ne

'namrá nxadi ra Jesu, ne go gue'a mi ma da da'a, bi 'ñena:

⁵ —¿Hanja himbi 'ba nú'a ra hoga ñuni'a xi xá maði? Xa za xa 'bahma po hñu nthebe denario, ne nura boja'a xa thecuahma ya zi hyoya.

⁶ Nura Juda bi ma njabu ngue'a mrá be, ne ngue'a go mi pe'tsa ra ncubojá ne mi ja nú'a go mi ne de ja ra buxa, ne hingue xi majuani mri hueca ya hyoya'a. ⁷ Pe nura Jesu bi 'ñembabi ra Juda:

—Ote guí xipabi. Nuní bi goscagui nuna ñuni ja ma ua pa nura pa'a de ma nt'agui. ⁸ Ngue'a nuya hyoya nzantho ma da 'múi con gue'ahu, pe nuga hinga nzantho ma ga 'buiua con gue'ahu.

Ra nt'u'ti pa dra thohma ra Lasaro

⁹ Nepu xi ndunthi ya xodyo bi sipabi gue ra Jesu mi 'buhni Betania, ne bi ma'u pa bá c'a'tsi'a, y hingue hõnse pa da c'a'tsa ra Jesu, nehe pa bá handa ra Lasaro nú'a xqui gaxa ra Jesu de rá du. ¹⁰ Nu'bú nuya nda gá macja bi 'ñu'ti pa da hyohma ra Lasaro nehe. ¹¹ Ngue'a po rá ngue ra Lasaro ndunthi ya xodyo xqui 'uegue de gue'u ne bi gamfri'u ra Jesu.

Ra Jesu bi yut'i ja ra hnini Jerusale

(Mt. 21:1-11; Mr. 11:1-11; Lc. 19:28-40)

¹² Ha nurá hyax'a gatho ya ja'i nú'u xqui ma ra ngo de ra pascua nuni Jerusale bi 'yøde gue ra Jesu mi ma da zõni de guehni. ¹³ Ne nu'ú bi doca ya denthí ne bi ma bá thadi ra Jesu ne mi manta'u mi ena:

—¡Xá nsunda Ajuá! ¡Ajuá da japi nuni to'o bá ehe de rá thuhu'a! ¡Ajuá da japi nuni ma Ndahú núju dyá me Israelhu!

¹⁴ Ha nura Jesu bi zudi 'nara zi t'ubru ne bi togue'a pa bi nja ngu nú'a xqui t'ofa ja ra Maca T'ofa habu ena:

15 Oxqui ntsuh_u, nú'ah_u gyá men-
guh_u Sión;
ndi, hyanth_u, xa 'ñep_u ri Nda_u,
bra tǝgue 'nara zi t'ubru.

16 Ha nuyá nxadi hinga 'bestho
ra ora'a bi zo yá mfeni hanja xqui
njab_u. Pe nú'b_u mi yopa nte ra Jesu
ne bi yopa menga mahets'i, nu'bú
h_u, bi beni yá nxadi gue xqui t'ofu
njab_u de gue'a, ne xqui njab_u ngu
nú'a xqui t'ofu.

17 Nú'u ya ja'i mi 'bahni nura
ora'a ra Jesu bi xipa ra Lasaro da
bǝni de ra nt'aguí ne bi gats'i de
ra du, nu'ú xqui 'yonga ra 'bede de
nú'a xqui hyant'u. 18 Hangué ndun-
thi ya ja'i xqui bǝni de ra hnini pa
bá thadi ra Jesu ngue'a xqui 'yǝde
de nú'a ra danga nt'udi xqui nja.

19 Nep_u ya fariseo nrí 'ñémse'u:

—Ja ngue dí xi'ah_u gue hinda za
te gui 'yǝth_u! Ndi, gatho ya ja'i di
denini, hinda za to da zamiy_u.

*'Raya me Grecia mi hongá ra
Jesu*

20 Nehe 'raya me Grecia xqui
ma Jerusale ja nú'a ra ngo pa da
xǝcambeni'u Ajuá. 21 Y nú'u ya me
Grecia bi ma bá tsudi ra Lipe nú'a
mrá me Betsaida de ra hai Galilea,
ne bi 'ñembabi:

—Ndada, dí nehmahe ga ñahe co
ra Jesu.

22 Nep_u bi ma nura Lipe bá xi-
pabi ra Andre, ne ri yoho'u bi ma
bá xipa ra Jesu. 23 Ha ra Jesu bi dadi
ne bi 'ñena:

—Ya bi zǝ ra ora pa da du Nú'a
To'o e bi Nja'i ne da yopa menga pa
mahets'i. 24 Xi majuani dí xi'ah_u,
'b_u 'nara nda dega trigo 'bǝ'tsitho
ne hinda 'bot'a ja ra hai, hinda
nxandi. Pe nu'b_u xa 'bot'i, ma da
unga ndunthi ra sofo. 25 Nu'a tǝ'o
da mađi rá te, ma da 'bǝdi, pe nu'a
tǝ'o hingui mađi rá te nuua ja ra
ximhai, nú'a go gue'a ma da mǝ'tsa
rá te pa nzantho. 26 Nu'a tǝ'o da
mǝpcagui, mahyoni da dengagui, y
nu hab_u ga 'buiga da 'mahni nehe.

Ha nu'a tǝ'o da mǝpcagui, ma Dada
ma da 'ñe'tsua rá nsu.

Ra Jesu bi ma de rá du

27 Nubyá xi dí tu ma mui. ¿Te
ma ga apa Ajuá ma Dada? ¿Ha ga
xipa njaua: “Ma Dada'i, ñangagui
de nú'a ma ga thogui nuna ra
orabya”? Pe hinda za ga embi
njab_u, ngue'a pa guehna stá ehe.
28 Ma Dada'i, 'yǝt'e nú'a go ri paha
pa dra nsunda'i ri thuhu.

'Bestho ra ora'a bi nt'ǝde 'nara
noya de mahets'i nú'a bi 'ñena:

—Ya stá ǝt'e ne ma ga yopa ǝt'a
ma'na'qui.

29 Ha nura hmuntsja'i mi 'bahni
ra ora'a bi 'yǝde nú'a ra noya de
mahets'i, ne 'ra bi 'ñena gue mi
'nara ngani, ha nu ma'ra mi ena
gue 'nara enxe bi zofu'a.

30 Nep_u nura Jesu bi dadi ne bi
'ñena:

—Hingo po rá ngueque xa nt'ǝde
nú'a ra noya, hǝnse po rá ngue'ah_u.

31 Nubyá nú'u ya meximhai hinda
ne da gamfrigui ma dra t'ǝ'mbabi
pa dra castiga'u, ne ma dra
thacuabi rá ts'edi ra ts'onda'i nú'a
ri nda ja nuna ra ximhai. 32 Nuga
ma dra ts'utcagui maña ja 'nara
ponza pa da thogagui, y nu sta
t'ǝtque njab_u, ma da gamfrigui
ndunthi ya ja'i po rá ngue ma du.

33 Nu'a bi manga njab_u pa da fadi
te ma du mi ma da du'a. 34 Nep_u
nuya ja'i bi dadi ne bi 'ñena:

—Nu'i guí ena gue go gue'e Nú'a
To'o e bi Nja'i, ne nuje ndí hu ma
muihe gue go guet'a ra Cristo nú'a
mi ma da mehna Ajuá pa da nda.
Pe nu'i guí ena gue mahyoni ma
dra ts'uta maña ja ra ponza Nú'a
To'o e bi Nja'i. Pe nura ley ma gue
ra Cristo ma da 'mui pa nzantho.
Nu'bú ¿te rá 'bǝfi Nú'a To'o e bi
Nja'i? ¿Ha go gue'a nú'a mi ma da
mehna Ajuá pa da nda?

35 Nu'bú ra Jesu bi 'ñembabi'u:

—Nuga drá ñot'i dí yo't'a ri
mfenih_u. Pe ya ts'utho ya pa dí

'bui con gue'ahu. Hangué mientras dí 'bui con gue'ahu, tengaguihu, pa hingui njahu ngu nú'a to'o bi zu ra 'bexuui, ngue'a nu'a tó'o 'yo ja ra 'bexuui hingui padi habu ri ma. ³⁶ De dí 'buiua pa ga yo't'a'ihu, camfriguihu, pa njabu dyá meti'ihu ra ñot'i.

Ha nu mi uadi bi manga njabu ra Jesu, bi 'uegue de gue'u bi ma bá 'bui habu hinda badi'u.

Hanja ya xodyo himbi gamfri ra Jesu

³⁷ Masque ra Jesu xqui 'yot'a ndunthi ya danga nt'udi ja yá thandi nuya xodyo, pe nu'á himbi gamfri. ³⁸ Bi njabu ngu nú'a xqui 'yofo ra badi Isaia habu ena: Ma zi Hmu'i, ¿to ja gue'a xa gamfri ma noyahú?

¿To ja gue'a xa gamfri'i ngue'a xcá 'yot'a ya danga nt'udi?

³⁹ Nu'á himi tsa da gamfri ngue'a bi njabu ngu nú'a xqui 'yofo ra badi Isaia ja ma'na ra xeni habu ena:

⁴⁰ Ajuá bi go'tua yá da'u ne bi japi bi megui yá mfeni,

pa himbi hyandi co yá da,

nixi bi badi co yá mfeni,

pa himbi ñobri'u ne pa njabu nuga himbi za dá pøhø'u.

⁴¹ Ra Isaia bi manga njabu de ra Jesu ngue'a xqui hyandua rá nsunda'a, hangue mi mā de gue'a.

⁴² Masque njabu, pe asta 'raya nda gá xodyo nehe bi gamfri gue ra Jesu go gue'a xpá mehna Ajuá pa da nda, pe nu'á hinto bi xipabi ngue'a mi tsu ya fariseo da 'yeni'u de ra nija. ⁴³ Ngue'a nu'á ma'na mi ne da pønga yá hmi ja yá thandi ya ja'i que ja rá thandi Ajuá.

Ya ja'i tuda yá ts'oqui ngue'a himbi gamfri nú'a bi manga ra Jesu

⁴⁴ Ra Jesu bi ña nts'edi ne bi ñena: —Nu'a tó'o camfrigui, hingue hønse camfriguiga, nehe camfri nú'a to'o bá pøcagui. ⁴⁵ Ne nu'a tó'o handga ma 'mai, ja ra

uenda handua rá 'mai nú'a to'o bá pøcagui. ⁴⁶ Nuga go guecagui drá ñot'i stá eheua ja ra ximhai pa nuto gatho da gamfrigui ga pøni de ja ra 'bexuui. ⁴⁷ Nu'a tó'o øde nú'a dí mā, ne hinda ne da 'yot'e, nuga hingo ma ga ε'mbi pa da ma ja ra nidu, ngue'a nuga stá ehe pa ga pøhø ya ja'i, hingue pa ga ε'mbi da ma ja ra nidu. ⁴⁸ Nu'a tó'o hingui numansugui ne hingui ne da gamfri nú'a dí mā, go gue'a ma da t'ε'mbi pa ja ra nidu, ne numa noya go gue'a ma da 'yε'mbi nú'a ra pa de ra ngaxhmai. ⁴⁹ Ngue'a nuga hinstá bense nú'a dí mā. Ma Dada nú'a to'o bá pøcagui go gue'a xa 'bepcagui pa ga xi'ahu nú'a bi xiqui. ⁵⁰ Ne dí padi gue nú'a ya noya xa 'bepqui ga mā go gue'u unga ra te pa nzantho. Hangué dí xi'ahu ngu nú'a xa xicagui ma Dada.

13

Ra Jesu bi xucua yá ua yá nxadi

¹ Nura pa ante ra ngo de ra pas-cua, ra Jesu mi padi gue ya xqui zø ra ora pa da ma de guecua ja ra ximhai pa da yopa mengui habu bí 'bu Ajuá rá Dada. Nu'á nzantho bi madi nú'u to'o yá meti'a, ne xi ra dangui rá hmate bi me'tsuabi'u.

² Ha ra Jesu bi nt'oxiui yá nxadi. Ha ra ts'ondahi ya xqui yat'a ja rá mfeni ra Juda Iscariote nú'a mrá t'u ra Simu, pa da da ra Jesu. ³ Ha ra Jesu mi padi gue bá ehe de habu mi 'buhui Ajuá rá Dada pa da 'mucua ja ra ximhai, ne mi padi nehe gue ya mi ma da yopa mengui pa da 'muhui'a. Nehe mi padi gue Ajuá rá Dada ya gatho xqui 'yent'ua ja rá 'yε'a. ⁴ Hangué nu'a bi 'mai de ja ra mexa habu mri nt'oxi'u ne bi hñaca rá pat'i ne bi ngut'a 'nara nt'ot'ye. ⁵ Ne bi xit'a ra dehe ja 'nara nsu'ye, ne bi madi bi xucua yá ua yá nxadi. Nepu mi o'tuabi co nú'a ra nt'ot'ye mri ngut'i'a.

⁶ Ha nu mi ma da x̄cuabi yá ua ra Pedro, ra Pedro bi 'ñembabi:

—Ma zi Hmu'i, ¿ha gue go ma gui x̄uga ma uaga?

⁷ Ha nura Jesu bi d̄adi ne bi 'ñembabi:

—Nubyá hingui tsa da zo ri mfeni nú'a dí øt'e, pe 'mefa h̄a, ma gui p̄adi.

⁸ Nura Pedro bi 'ñembabi:

—Nu'i hinhya'm̄u ma gui x̄uga ma uaga.

Ha nura Jesu bi d̄adi ne bi 'ñembabi:

—Nu'b̄u hinga x̄uc'a ri ua, hinte gui pe'tsi de gueque.

⁹ Nu'b̄u ra Pedro bi 'ñembabi:

—Ma zi Hmu'i, nu'b̄u, hingue h̄onse ma ua gui x̄ugagui, x̄uga ma 'ye ne ma ñ̄axu nehe.

¹⁰ Ha nura Jesu bi 'ñembabi:

—Nú'a to'o ya xa nxaha, ya hinga mahyoni da yopa nt'axca ma'na'qui, h̄onse da s̄ucua yá ua, ngue'a ya xá nt'axi gatho rá ndo'yo. Ha nu'ah̄u ya xá nt'axi'ih̄u, masque hinga gatho'ih̄u.

¹¹ Nu'á mi p̄adi to'o mi ma da da'a, hangue bi 'ñena gue hinxmá nt'axi gatho'u.

¹² Ha nu mi uadi bi x̄cua yá ua'u, bi yopa h̄ñuxa rá pat'i ne bi h̄ñudi ma'na'qui ja ra mexa ne bi 'ñembabi'u:

—¿Ha tso ri mfenih̄u nú'a stá øt'a'ih̄u? ¹³ Nu'ah̄u guí enj̄u go gueque ri Xahnateguih̄u ne ri Hmuguih̄u. Nú'a guí enj̄u gue'a majuañi, ngue'a h̄a, go guecagui. ¹⁴ Hangué ngue'a núga ri Hmuguih̄u ne ri Xahnateguih̄u ne stá x̄uc'a ri uah̄u, hangue nu'ah̄u nehe rí 'ñep'ah̄u gui nx̄cua uah̄u 'na ngu ma'na. ¹⁵ Dí u't'a'ih̄u njab̄u pa ne'ah̄u da za gui 'yøth̄u ngu nú'a stá øt'a'ih̄u. ¹⁶ Xi majuañi dí xi'ah̄u, 'nara 'bego hingo ma'na ri manda'a que rá hmu, nixi 'nara 'mehni hingo ri manda'a que nú'a to'o xa mehni. ¹⁷ Nu'b̄u gui p̄ah̄u

nú'a dí xi'ah̄u, ne 'b̄u gui 'yøth̄u, nu'b̄u gui njapih̄u.

¹⁸ Pe hindí m̄a de gatho'ih̄u, ngue'a dí pa'a'ih̄u nú'ah̄u stá huan'a'ih̄u pa dua nxadi'ih̄u, ne stá huan'ah̄u pa da njab̄u ngu nú'a m̄anga ra M̄aca T'ofu hab̄u ena: “Xa ḡugui dega ncontra nú'ase to'o stá ñ̄u'me.” ¹⁹ 'B̄edi da njab̄u ngu nú'a stá xi'ah̄u, pe nubyá dí xi'ah̄u nú'a te ma da nja, pa nu stí njab̄u, da za gui camfrih̄u gue go gueque ngu nú'a stá xi'ah̄u. ²⁰ Xi majuañi dí xi'ah̄u, nu'a tó'o da numansu ma 'mehni, go gueque numansugui; ne nu'a tó'o da numansugui, go numansu nú'a to'o bá p̄encagui.

Ra Jesu bi m̄a gue ra Juda ma da da'a

(Mt. 26:20-25; Mr. 14:17-21; Lc. 22:21-23)

²¹ Ha nu mi m̄anga njab̄u ra Jesu, bi du rá m̄u, ne bi xipabi yá nxadi te mri b̄onga nú'a mi m̄a, ne bi 'ñena:

—Xi majuañi dí xi'ah̄u, 'na de gue'ah̄u ma da dagagui.

²² Ha nuya nxadi bi nu'tua da'u ngue'a himi p̄adi to'o 'na de gue'u nú'a mi mañ'a. ²³ Ha 'nara nxadi nú'a xi mrá h̄madi ra Jesu, ja mi huhni ja rá hyo'a. ²⁴ Y nura Pedro bi 'ñutua ra seña nú'a ra h̄m̄aca nxadi pa da 'yambabi ra Jesu to'o'a. ²⁵ Nep̄u nu'á xqui nchama guetb̄u ja rá tiñ̄a ra Jesu bi 'ñembabi:

—¿To'o 'na de guecje, ma zi Hmu'ih̄e?

²⁶ Ha nura Jesu bi d̄adi ne bi 'ñena:

—Nú'a to'o ga umba ra c'athuhme go gue'a.

Nu'b̄u nu'á bi po'mba ra thuhme ne bi umbabi ra Juda Iscariote nú'a mrá t'u ra Simu. ²⁷ Ha nura Juda mi h̄ñanga nú'a ra c'athuhme gue'a ra ora bi yat'a ra Satá ja rá mfeni'a pa da 'yø'tua rá 'b̄efi. Nep̄u nura Jesu bi 'ñembabi:

—Nú'a guí beni gui 'yøt'e, 'yøt'e 'bestho.

28 Pe ni 'na de gue nú'u mi huhni ja ra mexa himbi zo yá mfeni hanja bi xipabi njabu'a. 29 Ngue'a nura Juda go mi pe'tsa ra ncuboja, hangue 'ra de gue'u mi hu yá mui gue ra Jesu xqui xipabi gue da ma da danga te mahyoni pa ja ra ngo, o pa da umbi te da umba ya hyoya. 30 Ne ngu xi bi hñanga nura c'athuhme, 'bestho bi bœni. Ne ya xma' mexuui ra ora'a.

Ra 'ra'yo hmanda

31 Ha nu mi bœnga ra Juda, bi ñenga ra Jesu:

—Nubyá ma da hnequi rá nsunda Nú'a To'o e bi Nja'i po nú'a ma da thogui. Ne po rá ngue'a ma dra nsunda Ajuá. 32 Nepu Ajuá ma da umba rá nsu pa di mahyeguiui yá nsu, ne ma da 'yot'e 'bestho. 33 Ma zi t'u'ihu, ya hinga ma ga 'bui ndunthi con gue'ahu. Ma gui hyongaguihu, ne ngu stá xipa ya ndá gá xodyo, njabu nehe dí xi'ahabya: Hinda za gui mahani habu grá maga. 34 Nubyá 'nara 'ra'yo hmanda dí tsoc'ahu: Mádihu 'na ngu ma'na, nja ngu stá ma'a'ihu, njabu nehe gui mádihu 'na ngu ma'na. 35 'Bu gui mádihu 'na ngu ma'na, nu'bú njabu da badi gatho ya ja'i gue majuaní ma nxadi'ihu.

Ra Jesu bi ma gue ra Pedro ma da gœni'a

(Mt. 26:31-35; Mr. 14:27-31; Lc. 22:31-34)

36 Ha nura Pedro bi ñembabi:

—Ma zi Hmu'i, ¿habu ma gui ma?

Ha nura Jesu bi dadi ne bi ñembabi:

—Hinda za ga meuibya habu grá maga. 'Mefa ha, ma gui mani.

37 Ha nura Pedro bi ñembabi:

—Ma zi Hmu'i, ¿hanja hinda za ga meuibya? Nuga masque ga tu por gue'e.

38 Ha nura Jesu bi ñembabi:

—¿Ha gue ma gui tugue po rá nguecagui? Xi majuaní dí xi'a'i, ma

gui cœngagui hñu'qui ante da mafi ra menja.

14

Ra Jesu tsixcahu pa habu bí 'bu Ajuá ra Dada

1 Ne ra Jesu bi ñembabi yá nxadi:

—Oguí tu ri muihu. Nu'ahu guí camfrihu Ajuá ma Dada, hangue camfrieguihu nehe. 2 Nuni habu bí 'bu Ajuá ma Dada xi bí ja ndunthi ya ngu. Nu'bu di othohma, ya stá xi'ahmahu. Nuga ma ga ma pa ga hoc'a'ihu habu ma gui 'buhu. 3 Ne xcrá ma pa ga hoc'a'ihu habu gui 'buhu, ma ga yopa pengui pa ga tsix'a'ihu pa gui 'buhu habu ma ga 'bucá. 4 Ne guí pahu habu ma ga maga, ne guí pahu ra 'ñu.

5 Nu'bú nura Toma bi ñembabi:

—Ma zi Hmu'i, hindí pahe habu ma gui ma, ¿ne guí enje gue dí pahe ra 'ñu?

6 Nu'bú ra Jesu bi ñembabi:

—Nuga go guecagui drá 'ñu, ne drá majuaní, ne drá te. Hinda za to da zœni habu bí 'bu ma Dada 'bu hingo ga tsixca. 7 'Bu xcá paçhmahu, xcá pahmahu ma Dada nehe. Ne desde nubyá guí pahu'a, ne xcá hyanthu'a.

8 Ha nura Lipe bi ñembabi:

—Ma zi Hmu'ihé, 'ñutcahe Ajuá ra Dada, ne ya con guet'a.

9 Nu'bú ra Jesu bi ñembabi:

—¿Ha hinxá paçaguihu, nuge Lipe? Y ya œt'a ndunthi ya pa stá 'ñohu. Nu'a tó'o xa hyandgagui xa hyanda Ajuá ma Dada nehe. Nu'bú ¿hanja guí engaguihu gue ga u't'a'ihu Ajuá ra Dada? 10 ¿Ha hinguí camfri gue dí 'natho'be Ajuá ma Dada? Nuga hinstá bense nú'a dí xi'ahu, nixi nú'u ya 'befi dí pefi hingo dí pefi de guecœ. Numa Dada to'o dí 'natho'be go gue'a œt'e gatho, ne go rá 'befise'a. 11 Camfrihu gue nuga dí 'natho'be Ajuá ma Dada. Pe nu'bu hinguí camfrihu nú'a dí ma gue dí 'natho'be'a, camfrihu po

nú'ḥ ya 'bɛfi stá pɛfi. ¹² Xi majuani dí xi'ahḥ, nu'á tó'o da gamfrigui, ne'á ma da mɛ ya 'bɛfi ngu nú'ḥ dí pɛfi, ne ma'na dya dangui ma da mɛfi'á nguetho nuga ma ga yopa pengui pa ga 'bɛ'be ma Dada. ¹³ Ne gatho nú'á te ma gui 'yapabihḥ ma Dada de ma thuhuga, ma ga ø't'a ri nt'adihḥ, pa dra nsunda ma Dada po rá ngueque rá T'ḥgui. ¹⁴ Hangue nu'araza te gui 'yadihḥ ja ma thuhu, nuga ga 'ra'ahḥ.

Ra Jesu bi ñagui ma dua pɛhna ra Maça Ndahi

¹⁵ 'Bḥ grí maçaguihḥ, 'yøthḥ nuya hmada dí 'bɛp'a'ihḥ. ¹⁶ Ne nuga ma ga apabi Ajuá ma Dada da mɛn'ahḥ ma'na nú'á to'o da hñup'a ri mɛihḥ, ne nu'á da mɛn'ahḥ pa da 'mɛi nzantho con gue'ahḥ, y nu'á go gue'á ra Maça Ndahi nú'á to'o manganja majuani. ¹⁷ Ne ya ja'i nú'ḥ hingyá gamfri hingui tsa da hñani'á, ngue'á nu'á hingui padi to'o'á, ne hingui tso yá mfeni'ḥ tengu'á. Pe nu'ahú guí pah'á ngue'á nu'á 'bɛi con gue'ahḥ, ne ma da 'mɛi ja ri corasohḥ. ¹⁸ Hangue njabḥ nuga hinga ma ga tsoc'asehḥ, ma ga yopa pengui ma'na'qui pa ga 'bɛi con gue'ahḥ. ¹⁹ Ne 'bestho ma da zø ra ora ya ja'i nú'ḥ hingyá gamfri ya hinda ma da hyandgaua ngue'á pa gue'ḥ ma ga njo'o, pe nu'ahú hḥ, ma gui hyandgaguihḥ ngue'á ma ga 'bɛi con gue'ahḥ. Y nuga ma ga yopa nte, hangue ne'ahḥ ma gui pɛ'tshḥ ra te pa nzantho ngue'á dí tega. ²⁰ Ha nu xcrá njabḥ, ma gui pahḥ gue dí 'bɛ'be ma Dada, ne nu'ahḥ guí 'bɛhḥ con gueque, ne nuga dí 'bɛi con gue'ahḥ ja ri corasohḥ. ²¹ Nu'á tó'o ø't'a ya hmada nú'ḥ dí mḥ, nú'á go gue'á ri maçagui. Ha nu'á tó'o ri maçagui, ma Dada ri mađi'á, nequi ga mađi'á ne ga utuabi tengu ma 'mɛi.

²² Nu'ábú ra Juda, pe hingue nura Juda Iscariote, bi 'ñembabi ra Jesu:

—Ma zi Hmu'i, çhanja hønseguihe ma gui utcaguihe tengu ri 'mɛi, ha nu ma'ra ya ja'i hina?

²³ Nu'ábú ra Jesu bi dađi ne bi 'ñembabi:

—Nu'á tó'o ri maçagui ma da 'yøtca nú'á dí mḥ, ne ma Dada da mađi'á, ne nuga co ma Dada ga e'be ne ga 'bɛhe 'nadbḥ con gue'á. ²⁴ Nu'á tó'o hingui maçagui, hingui øtca nú'á dí mḥ. Y nú'á guí øhḥ dí mḥ, hindí mansega, numa Dada nú'á to'o bá pɛncagui go gue'á mañ'á.

²⁵ Dí xi'ahḥ njabḥ núbya de dí 'bɛitho con gue'ahḥ. ²⁶ Pe ra Maça Ndahi nú'á ma dua pɛhna ma Dada de ja ma thuhu pa da 'mɛi con gue'ahḥ ne da hñup'a ri mɛihḥ, nu'á ma da 'ñu't'a'ihḥ gatho, ne ma da ben'a'ihḥ gatho ngu nú'á stá xi'ahḥ.

²⁷ Dí ne gui 'bɛhḥ te rá entho nsingue ra dumɛi, hangue dí 'ra'ahḥ ra humɛi, gue'á ngu 'nara tsogui dí tsoc'ahḥ. Y nú'á ra humɛi dí 'ra'ahḥ, hingue ngu nú'á di unga ya meximhai. Hangue oxqui tu ri mɛihḥ, nixi gui ntsuhḥ. ²⁸ Nu'ahḥ ya stá xi'ahḥ gue ma ga ma, ne ma ga yopa pengui pa ga 'bɛi con gue'ahḥ. 'Bḥ gri maçjhmaḥḥ, nu'ábú xcá johyahmaḥḥ nu ndá xi'ahḥ gue ma ga ma habḥ bí 'bḥ ma Dada, ngue'á nu'á go ma'na hḥ ra ts'edi de gueque. ²⁹ Nubyá dí xi'ahḥ nú'á di 'bɛtho da nja, pa nu stí nja, ma gui beñhḥ, pa njabḥ ma'na gui camfriguihḥ.

³⁰ Ya hinga ma ga 'bɛi ndunthi con gue'ahḥ pa ga ñahḥ, ngue'á xa 'ñepḥ ra ts'ondahi nú'á ri ndá de nuna ximhai, pe nu'á hingui hḥ ra ts'edi pa te da 'yøtca'gui. ³¹ Nuga ma ga hoptho da 'yøtque nú'á te xa 'ye'mgagui, pa njabḥ da bađi gatho ya ja'i gue dí mađi ma Dada, ne dí ø't'e ngu nú'á xa 'bɛpcagui'á. 'Baihḥ, maha.

15

Ra 'bai gá obxi ne yá mai

¹ Nepu ra Jesu bi 'ñembabi yá nxadi: Nuga dí nja ngu 'nara hoga 'bai gá obxi, ha numa Dada nja ngu nú'a to'o pe ra ua'obxi. ² Nu'u tó'o 'bui con gueque go gue'u nja ngu ya mai de nura hoga 'bai gá obxi'a. Ne gatho ya mai nú'u hingui unga yá fruta, nú'a to'o pe ra ua'obxi da zεqui'u. Pe nu'u di unga yá fruta, nu'á da moqui'u pa ma'na da unga yá fruta. ³ Nu'ahu ya xá nt'axi'ihu po nura noya stá xi'ahu. ⁴ 'Buhu con gueque, ne nuga ga 'bui con gue'ahu. Ngu 'nara mai hingui tsa da unse yá fruta 'bu hingui togue ja rá 'bai, guí njahubu nehe, hinda za gui uñhu ri frutahu 'bu hingui 'buhu con gueque.

⁵ Nuga go guecagui drá 'bai gá obxi, ha nu'ahu go gyá maihu. Nu'a tó'o 'bui con gueque, ne nuga con gue'a, go gue'a da unga ndunthi ya fruta, ngue'a nsinque de gueque hinda za te gui 'yøthu. ⁶ Nu'u tó'o ya hingui 'bui con gueque, nja ngu ya mai xa ts'εqui, da 'yot'i, nepu da hmunts'i gatho pa dra thø't'a ja ra tsibi, da nzø.

⁷ 'Bu xi gui 'buhu con gueque, ne 'bu ma noya da 'yoda ja ri mfenihu, nu'bú 'yaphu Ajuá gatho nú'a go gui neh ne nu'á da 'ra'ahu. ⁸ 'Bu gui uñhu ndunthi ra fruta, nu'bú da hnequi rá nsunda ma Dada, ne njabu ma go dua nxadi'ihu. ⁹ Ngu ma Dada macagui, njabu nehe dí ma'a'ihu. Oxqui 'ueguehu de ma hmate. ¹⁰ Nu'bu gui 'yøthu nuya hmanda dí 'bep'ahu, nu'bú gui 'buhu ja ma hmate, ngu nuga stá ø'tua yá hmanda ma Dada ne dí 'bu ja rá hmate'a.

¹¹ Dí xi'ahu njabu pa da nja ma johya ja ri corasohu, ne pa hin-hya'mu da 'me ri johyahu. ¹² Nu'a ma hmanda dí 'bep'ahu: Mádihu 'na ngu ma'na ngu stá ma'a'ihu. ¹³ Nu'a tó'o da du po rá ngue yá

amigo, go gue'a ma'na ja rá hmate ra dangui de gatho. ¹⁴ Ha nu'bu gui 'yøthu nú'a dí 'bep'ahu, nu'bú go ma amigo'ihu. ¹⁵ Hangué ya hindí hant'ahu ngu 'nara 'bego, ngue'a 'nara 'bego hingui padi te pe rá hmu. Y nubyá dí hant'ahu ngu ma amigo'ihu, ngue'a stá xi'ahu gatho nú'a xa xicagui ma Dada. ¹⁶ Nu'ahu hingo xcá huancahu, nuga go stá huan'a'ihu, ne stá hux'a'ihu pa gui maha habu ga pen'a'ihu, ne pa gui uñhu ra fruta nú'a hinhya'mu da thegue. Ne nú'a te gatho gui 'yapabihu ma Dada de ja ma thuhu, nu'á da 'ra'a'ihu. ¹⁷ Hangué nu'a dí 'bep'ahu, mádihu 'na ngu ma'na.

Nú'u hingyá gamfri utsa ra Jesu, nehe utsa nú'u to'o camfri'a

¹⁸ 'Bu da utsa'ihu ya ja'i, beñhu gue go 'met'o bi utsaguiga'u. ¹⁹ Nu'bu dyá meti'ihu hmaha ra ximhai, nu'bú ya meximhai di ma'a'ihu ngu mađi ya mimex-imhaiui. Pe nu'ahu hingyá meti'ihu ra ximhai ngue'a nuga stá huan'a'ihu ne stá 'uec'a'ihu de ya ts'ot'ø't'e de ra ximhai. Hangué por gue'a ya ja'i di utsa'ihu. ²⁰ Oxqui ma gui pumfrihu nú'a stá xi'ahu, gue 'nara 'bego hingo ma'na ja rá nsu que rá hmu. Nu'u tó'o xa utsagui da utsa'ihu nehe, ha nu'u tó'o xa 'yøtca nú'a stá ma, nehe da 'yø't'a'ihu nú'a gui mañhu. ²¹ Pe nú'u to'o ma da utsa'ihu ngue'a guí camfriguihu, nu'á ma da 'yø't'a'ihu njabu ngue'a hingui padi'u nú'a to'o bá pencagui.

²² 'Bu hinstá ehehma ne hinstá zofohma ya ja'i, nu'bú nu'á hinte ma ts'oqui di tuhma'u. Pe nuga dá ehe, ne dá zofo'u. Hangué nubyá nu'á tu ya ts'oqui ne hinda za te ma da dadi'u. ²³ Nu'a tó'o utsagui, utsa ma Dada nehe. ²⁴ Nuga dá ø't'a ya danga nt'udi ja yá thandi'u, nú'u hinhya'mu to'o ma'na xa 'yø't'e. Pe masque njabu nu'á himbi ne bi gamfrigui, hangué nubyá tu yá ts'oqui. Ne masque bi hyanda nuya

danga nt'udi'u, bi utsagui ne bi utsa ma Dada nehe. ²⁵ Bi njabu pa da nja ngu nú'a xqui t'ofu ja yá ndaxjua ley'u: "Masque hinte ma ts'oqui stá øt'e, pe nu'ú bi utsagui."

²⁶ Pe ma ga pen'ah'u ra Maça Ndahi pa da 'múi con gue'ah'u ne da hñup'a ri muih'u. Nu'á ma da 'ñehe de Ajuá ra Dada, ne mąnga majuaní, ne ma da xi'ah'u de gueque. ²⁷ Ne'ah'u ma gui xiph'u ma'ra ya ja'i de gueque ngue'a desde rá mudi xcá 'buh'u con gueque.

16

¹ Dí xi'ah'u njabu pa hingui 'uegueh'u de gueque nu xcrí thoh'u ya nt'utsate. ² Ma da t'eñ'a'ih'u de ja ya nija. Nehe ma da nja ra pa gue 'bu to'o da hyo'ah'u da beni gue supa rá 'befi Ajuá. ³ Nu'ú ma da 'yøt'ah'u njabu ngue'a hinxa bacagui'u nixi xa ba ma Dada. ⁴ Dí xi'ah'u njabu pa nu stí zø ra pa da njabu, da za gui beñ'h'u gue ya stá xi'ah'u.

Rá 'befi ra Maça Ndahi

Nurá mudi hindá xi'ah'u nú'a te ma da nja ngue'a mi 'betho pa ga ma. ⁵ Pe nubyá ma ga yopa pengui ga 'bu'be nú'a to'o bá pencagui, ne ni 'na de gue'ah'u hingui angah'u hab'u drá ma. ⁶ Pe go gui tu ri muih'u ngue'a dí xi'ah'u njabu. ⁷ Pe dí xi'ah'u majuaní gue pa gue'ah'u ma'na xá hño ga ma, ngue'a 'bu hinga ma, hinda 'ñe ra Maça Ndahi pa da 'múi con gue'ah'u ne da hñup'a ri muih'u, pe nu xcrá ma, ma ga pen'ah'uua'a. ⁸ Ha nu stí zø'a ma da zopa yá mfeni ya ja'i pa da badi'u gue xi tu ya ts'oqui, ne hanja da za da 'mu xá hño, nehe da badi'u gue Ajuá ma da 'yøt'a ra ts'utbi. ⁹ Nú'a ra Maça Ndahi'a ma da 'ñutuabi'u gue xi tu ya ts'oqui ngue'a hingui camfrigui'u. ¹⁰ Nehe nu'á ma da 'ñutuabi'u hanja da 'múi'u xá hño, ngue'a nuga ya ma ga ma pa ga

'bu'be ma Dada ne nu'ah'u ya hingui ma gui hyandgah'u. ¹¹ Y nu'á ma da 'ñutuabi'u gue Ajuá ma da 'yøt'a ra ts'utbi, ngue'a nu'á ya xa hñacua rá ts'edi ra ts'ondahi nú'a di nda ja nuna ra ximhai.

¹² Ja ma'ra te ga xi'ah'mah'u, pe nubyá hinga ma ga xi'ah'u ngue'a hinda za gui padih'u gatho. ¹³ Pe nu stí zø ra Maça Ndahi, ma da 'ñu't'ah'u pa gui pah'u gatho nú'a majuaní, nguetho nu'á mąnga majuaní, ne hinda ma da mansε nú'a da ma, nu'á ma da xi'ah'u gatho nú'a ma da xipabi Ajuá ma Dada, ne ma da xi'ah'u nú'a te ma da nja. ¹⁴ Ne ma da 'yøt'e pa da hneca ma nsunda, ngue'a ma da xi'ah'u ngu nú'a te ga xipabi. ¹⁵ Nuga, nu'a dí ma, dí ma ngu nú'a xica ma Dada, hangue dí eñ'ah'u gue ra Maça Ndahi ma da xi'ah'u ngu nú'a ga xipi.

Nura dumúi da mpąnga johya

¹⁶ Ya ma da zø ra ora ya hingui ma gui hyandgah'u, nepu hints'u ya'a ma gui yopa hyandgah'u ma'na'qui, ngue'a ma ga yopa pengui hab'u bi 'bu ma Dada.

¹⁷ Nepu 'rayá nxadi bi 'ñémse'u 'na ngu 'na:

—¿Te rí bonga nú'a bi xicjuni nu mi ma: "Ya ma da zø ra ora ya hingui ma gui hyandgah'u, nepu hints'u ya'a ma gui yopa hyandgah'u ma'na'qui, ngue'a ma ga yopa pengui hab'u bi 'bu ma Dada"?

¹⁸ Ne nu'ú mi 'ñémse'u:

—¿Te rí bonga nuya ya noya xicjuni: "Ya ma da zø ra ora", ne "hints'u ya'a"? Hingui tso ma mfenih'u nú'a bi maní.

¹⁹ Ha nura Jesu bi batho gue mi ne'u da 'yambabi hmaha, hangue nu'á bi 'ñembabi'u:

—¿Ha gue grí 'ñánbahu te rí bonga nú'a stá eñ'ah'u gue ya ma da zø ra ora ya hingui ma gui hyandgah'u, nepu hints'u ya'a ma gui yopa hyandgah'u ma'na'qui?

²⁰ Xi majuañi dí xi'ahũ, nu'ahũ ma gui nzoñhũ ne ma gui tu ri mũihũ, pe ya ja'i nú'ũ hingyá gamfri da johya'ũ. Ma da du ri mũihũ, pe nuri dumũihũ ma da mpũnga johya nu xcrí yopa hyandgahũ ma'na'qui. ²¹ Ma gui njahũ ngu 'nara 'bẽhñã ma da 'mũ rá b̂tsi pẽ'tsa xica ugui ngue'ã ya xa dat'a rá pa, pe nu stí uadi da 'mũ rá b̂tsi, nu'ã ya da pumfri yá ugui ne da johya'ã ngue'ã ya bi dá nximhai 'nara b̂tsi. ²² Guí njahũbũ nehe, guí tu ri mũihũ, pe nuga ma ga yopa pengui ga 'bũ con gue'ahũ, ne njabũ ma xi gui johyahũ, ne hinto da hñac'ahũ nura johya'ã.

²³ Ha nuya pa'ũ ya hinte ma nt'ani ma gui 'yangahũ. Xi majuañi dí xi'ahũ, nú'ã te gatho gui 'yapabihũ ma Dada de ja ma thuhu, nu'ã ma da 'ra'ahũ. ²⁴ Hinte xcá 'yaphothũ Ajuã ma Dada de ja ma thuhu. 'Yaphũ y nu'ã da 'ra'ahũ, pa njabũ nzantho xi da nja ri johyahũ.

Ra Jesu bi ntate de ra ximhai

²⁵ Nú'ã stá xi'ahũ, stá xi'ahũ ngu 'nara 'bede. Pe ma da zø ra pa gue ya hinga ma ga xi'ahũ njabũ, pe ma ga xi'ahũ de ma Dada co ya noya nú'ũ 'bestho da za gui pađihũ. ²⁶ Ha nuya pa'ũ ma gui 'yaphũ ma Dada de ja ma thuhu, y hinga mathoni go ga api pa da 'ra'ahũ nú'ã te gui 'yaphũ. ²⁷ Ngue'ã ma Dada xi ma'ã'ihũ, ngue'ã guí macaguihũ ne xcá camfriguihũ gue stá ehe de habũ ndí 'bũ'be'ã. ²⁸ Ndí 'bũ'be ma Dada ne stá ehe pa guecua ja ra ximhai, ne nubyá ma ga ma de guecua ja ra ximhai pa ga yopa pengui ma'na'qui nuni habũ bí 'bũ ma Dada.

²⁹ Nu'bũ nuyá nxadi bi 'ñembabi:

—Nubyá hã, ya tso ma mfenihe xá hño nú'ã guí mã, ngue'ã ya hinte grí ĥyecuabi nú'ũ ya noya guí mã. ³⁰ Nubyá hã, dí pahe gue guí pađho gatho, hangue hinga mahyoni to

da 'yan'a'i 'nara nt'ani. Hangue dí camfrihe gue Ajuã bá pẽñ'a'i.

³¹ Ha nura Jesu bi datuabi ne bi 'ñembabi:

—¿Ha gue ya guí camfrihũ?

³² Pahũ gue ma da zø ra pa ne majuañi nubya ya xa zøhø, ma gui nxanihũ ne ma gui penjũ ja ri nguhũ 'na ngu 'na, ne ma gui ĥyegasehũ, pe nuga hinga ma ga 'bũsega, ngue'ã dí 'bũ'be ma Dada. ³³ Dí xi'ahũ njabũ pa da za gui 'bũhũ te rá 'ñentho nsi ra dumũ ngue'ã guí camfriguihũ. Nuaa ja ra ximhai ma gui thohũ ya thogui, pe oxqui tu ri mũihũ, dá nja ri ts'edihũ pa gui tsetihũ, ngue'ã nuga ya stá ntate de nuna ra ximhai.

17

Ra Jesu apa Ajuã rá Dada po yá nxadi

¹ Mi uadi bi m̂nga njabũ ra Jesu, nepũ bi nøts'e pa mahets'i ne bi 'yapa Ajuã rá Dada, bi 'ñena:

—Ma Dada'i, ya bi zø ra ora.

'Yøt'e pa da hnequi ma nsunda núga ri T'ugui, ne pa njabũ necá ga øt'e pa da hnequi ri nsunda nehe. ² Ngue'ã nu'i xcá 'yentc'a ja ma 'yε gatho ya ja'i de ra ximhai, pa ga umbabi ra te nzantho nuto gatho xcá 'raqui. ³ Nú'ũ to'o pẽ'tsa ra te nzantho go gue'ũ pađi gue go gues'e'í grá 'nat'a Ajuã majuañi, ne pacagui núga drá Jesucristo xcá p̂ncagui.

⁴ Nuga stá øt'e pa bi hnequi ri nsunda nuua ja ra ximhai, ngue'ã ya stá jua't'a ri 'bẽfi nú'ã gá 'b̂pcagui ga p̂fi. ⁵ Nubyá, ma Dada'i, 'yøt'e pa nu xcrá yopa mabũ, da yopa hnequi ma nsunda ngu nú'ã ndí pẽ'tsi nú'bũ ndá 'bũhuihũ nú'bũ mi othotho ra ximhai.

⁶ Núyũ to'o xcá huahni de ra ximhai ne xcá 'racagui, ya stá utuabiyũ to'o'igüe ne tengu ri 'mũ. Nuyũ go ri metiyũ ne xcá 'racaguiyũ, ne nuyá xa 'yøt'e ngu

manga ri noya. ⁷ Nuyú ya p̄adi gue gatho nú'a dí p̄efi ne nú'a dí ma go xcá 'b̄epcagui. ⁸ Ngue'a stá xipabiyú nú'a xcá xicagui, ne nuyú xa gamfri, ne xa badi gue xi majuani stá ehe de habú ndí 'b̄uhui, ne xa gamfri gue go gue'e xcá p̄encagui.

⁹ Nuga dí a'a'i gui suyú, hingo dí a'a'i pa gui su nú'u ya ja'i hingyá gamfri, h̄on̄se dí a'a'i gui su núyú xcá 'racagui, ngue'a go ri metiyú. ¹⁰ Ne gatho nú'a xcá 'racagui go ma metiga, ne gatho nú'a ma metiga go ri meti nehe, ne gatho nú'a ri metigue go ma metiga nehe. Mahȳegui ma metihú. Ne ma nsunda di hnequi ja guehyú.

¹¹ Ngu guí p̄adi gue nuga ya hinga ma ga 'b̄ucua ja ra ximhai, ngue'a ma ga mabú pa habú guí 'b̄ui. Pe nuyú ha, ma da gohi. Ma maça Dada'i, jamasu co ri ts'edi núyú to'o xcá 'racagui, pa njabú da 'nathoyú ngu dí 'nathoui. ¹² De stá 'b̄ucua ja ra ximhai stá jamasugayú co ri ts'edi pa hinxa 'uegueyú. Stá su núyú xcá 'racagui, ne hinto ma'na de guehyú xa 'm̄edi, ns̄octho nú'a to'o dí 'ñ̄epi da 'm̄edi pa da njabú ngu manga ra Maça T'ofó.

¹³ Nubyá ma ga mabú habú guí 'b̄ui. Pe de dí 'b̄ucuoatho ja ra ximhai, dí a'i go gui subyayú, pa njabú nuyú da m̄e'tsa ra johya ja yá coraso ngu nú'a dí p̄e'tsca. ¹⁴ Nuga stá xipabiyú ri noya, pe nuya ja'i nú'u hingyá gamfri di utsayú ngue'a nuyú ya hingyá meti ra ximhai, ngugui nehe hingo rá metigui ra ximhai. ¹⁵ Hindí a'a'i pa gui tsits'i de guecua ja ra ximhai, nu'a dí a'a'i, ñ̄aniyú de ra ts'ondahi. ¹⁶ Nuyú ya hingyá meti ra ximhai, ngugui nehe hingo rá metigui ra ximhai. ¹⁷ Hangué dí a'a'i gui utu-abiyú ri noya, pa njabú da 'uegueyú de gatho nú'a xá nts'o ja ra ximhai, ngue'a nuri noya gue'a majuani. ¹⁸ Ngu xcá p̄encaguiua ja ra ximhai,

njabú nehe dí p̄ehniyú pa da ma gatho ja rá nguini ra ximhai pa da manga ri noya. ¹⁹ Nuga dí huts'i ga unga ma te po rá nguehyú ngue'a dí ø't'a'i nú'a go ri paha, pa njabú neheyú da 'ȳø't'a'i ri paha ngue'a nuyú p̄adi nú'a majuani.

²⁰ Hindí a'a'i pa seh̄eyú, dí a'a'i nehe pa nuto gatho ma da 'ȳøde nú'a da manyú, ne da gamfrigui, ²¹ pa da 'natho'u ngu dí 'nathoui, ngue'a nu'i ma Dada'i guí 'b̄ui con gueque ne nuga dí 'b̄ui con gue'e. Ne dí a'a'i pa nú'ú ne nujú ga 'nathohú, pa njabú gatho ya ja'i ja ra ximhai da gamfri gue go gue'e xcá p̄encagui. ²² Ngu xcá 'ȳø't'e pa bi hneca ri nsunda ja ma 'm̄ui nuua ja ra ximhai, njabú nehe stá ø't'e pa da hneca ri nsunda ja yá 'm̄ui'u, pa njabú da 'natho'u nehe ngu dí 'nathoui. ²³ Nuga dí 'b̄ui con gue'u ne nu'i guí 'b̄ui con gueque, y njabú da 'natho'u, pa njabú gatho ya ja'i ja ra ximhai da za da badi gue go gue'e xcá p̄encagui ne grí mađi'u nehe ngu grí maçagui.

²⁴ Ma Dada'i, ya nguí maçagui desde nú'bú mi othotho ra ximhai, ne 'nada ruu nsunda habú ndí 'b̄uhui. Nubyá nú'u to'o xcá 'racagui dí ne da mabú nú'bú habú grá ma, y núbú ma dí hyanda ma nsunda nú'a ya ma ga yopa hani ma'na'qui. ²⁵ Ma hoga Dada'i, nuya ja'i hingyá gamfri hingui p̄adi to'o'i, pe nuga ha, dí p̄adi to'o'i, ne núyú xcá 'racagui p̄adi gue go gue'e xcá p̄encagui. ²⁶ Stá utuabiyú to'o'igue ne tengu ri 'm̄ui, ne ga sigui ga utuabi, pa njabú ngu grí maçagui, neheyú da m̄e'tsa nú'a ra hm̄ate'a ja yá coraso, ne nuga ga 'b̄ui con guehyú.

18

Bri ju nts'ahni ra Jesu

(Mt. 26:47-56; Mr. 14:43-50; Lc. 22:47-53)

¹ Ha nu mi uadi bi mąnga ra Jesu njabu, bi ma de guehni co yá nxadi ne bi 'rani ja 'nara hñe rá thuhu Cedró, pa bi zóni'ú ja 'nara uąza, nepu ja bi yat'ini'ú. ² Ha nura Juda nú'a bi da ra Jesu, ya mi padi nú'a ra uąza, ngue'a ndunthi ya 'mi'qui xqui mani'a co ra Jesu ne ma'ra yá nxadi, mi munts'ini'ú. ³ Nu'bú ra Juda bi zixa 'na hmunts'i ya soldado ne 'raya gants'ahni nú'ú xqui mehna ya nda gá macja ne ya fariseo, ne ja bi mani'ú ja ra uąza mri hña ya ñot'i ne con te da hñotehma. ⁴ Pe nura Jesu gatho mi patho nú'a te mi ma da t'ø'tuabi'a, hangue bá pøni de ja ra uąza pa bi nthu'ui'ú, ne bi 'yambabi'ú:

—¿To'o guí hoñhu?

⁵ Ha nu'ú bi dadi ne bi 'ñena:

—Ra Jesu nú'a ra me Nasare.

Nu'bú nura Jesu bi 'ñembabi'ú:

—Go guecagui.

Ne ra Juda nú'a to'o bi da'a mi 'bahuini ya soldado ne ya gants'ahni. ⁶ Ha ngu bi uadi bi mąnga ra Jesu gue go mi gue'a, nu'bú nu'ú bi mengui dega xutha ne bi dagui ja ra hai. ⁷ Nepu nura Jesu bi yopa 'yambabi'ú ne bi 'ñembabi:

—¿To'o guí hoñhu?

Ha nu'ú bi 'ñena:

—Ra Jesu nú'a ra me Nasare.

⁸ Ha ra Jesu bi dadi ne bi 'ñena:

—Ya stá xi'ahu gue go guecagui.

'Bu go gueque guí hongaguihu, oxqui juhni 'na de núy dří 'ño'be.

⁹ Ra Jesu bi mąnga njabu pa da nja ngu nura noya xqui mañ'a: "Ni 'na hindá 'bedi de núy xcá 'racagui." ¹⁰ Nu'bú nura Simu Pedro mri hña 'nara mahuai, ha bi c'o'tsi ne bi dacua rá gu de ra 'ñei rá 'bego ra dąnga nda gá macja. Y nú'a ra 'bego'a mrá thuhu ra Malco.

¹¹ Nu'bú ra Jesu bi 'ñembabi ra Pedro:

—Oguí øt'a njabu, pe'tsa ri huai. Majuani ma ga tho ra thogui, ngue'a gue'a rá paha Ajuą ma Dada.

Ra Jesu bi ts'ixa ja rá thandi ra dąnga nda gá macja

(Mt. 26:57-58; Mr. 14:53-54; Lc. 22:54)

¹² Nepu nuya soldado co yá nda ne co ya gants'ahni nú'ú xqui mehna ya nda gá xodyo bi mihi'ú ra Jesu ne bi du'ti. ¹³ Rá madi bi ts'its'i'a habu mi 'bu ra Anás, ngue'a nu'a go mrá ndøhña ra Caifá nú'a to'o mrá dąnga nda gá macja de nú'a ra jeya'a. ¹⁴ Nura Caifá go gue'a xqui ma ne xqui xipa ya nda gá xodyo gue mri 'ñepi honda 'na da du po rá ngue ya ja'i.

Ra Pedro bi ncøni gue himi padi ra Jesu

(Mt. 26:69-70; Mr. 14:66-68; Lc. 22:55-57)

¹⁵ Ha nura Simu Pedro ne ma'na ra nxadi mri 'befa zi yabutho mi dąnga ra Jesu. Nú'a rá ñoho ra nxadi mrá mpadi nú'a to'o mrá dąnga nda gá macja, hangue nu'a bi yat'a ja ra patio de rá ngu'a habu xqui ju'ta ra Jesu. ¹⁶ Pe nura Pedro bi gohi møte de ra gosthi. Nepu nú'a ra nxadi mrá mpadi nú'a to'o mrá dąnga nda gá macja bi bøni ne bi ñau'i ra 'behña nú'a mrá nsugosthi pa bi thoca ra Pedro mbo. ¹⁷ Nepu nú'a ra 'behña mrá nsugosthi bi 'yambabi ra Pedro ne bi 'ñembi:

—¿Ha hingo gue'e gá 'ñoui dega nxadi nura dame'a?

Nepu nura Pedro bi dadi bi 'ñena:

—Hina, nuga hina.

¹⁸ Ha nuya 'bego ne ya gants'ahni xqui 'ñu ra tsibi ngue'a xmá tse, ne mi 'bahni mri mpa'ti, ha nehe ra Pedro mi 'bahuini'ú mri mpa'ti'a.

Ra dąnga nda gá macja bi 'yø'tua ya nt'ani ra Jesu

(Mt. 26:59-66; Mr. 14:55-64; Lc. 22:66-71)

¹⁹ Ha nú'a ra dąnga nda gá macja bi 'yambabi ra Jesu de yá nxadi ne de rá nt'utuete. ²⁰ Ne nura Jesu bi dadi ne bi 'ñena:

—Nuga stá ña ja yá thandi gatho ya ja'i, nzantho stá udi ma nt'utuete ja ya nija ne ja ra ndanija habu di munts'a gatho ya xodyo, ne hinstá ña mant'agui. ²¹ ¿Hanja go guí angagui? 'Yambabi to'o gatho xa 'yøde te stá ma. Nú'ú ha, pa di xá hño te stá ma.

²² Ha nu mi mangan njabu ra Jesu, 'nara gants'ahni mi 'bahni bi umba 'nara mpe'ti'a, ne bi 'ñembabi:

—¿Ha gue njabu guí thatuabi ra danga nda gá macja?

²³ Nu'bu nura Jesu bi 'ñembabi:

—Nu'bu stá ñama'ñuhma, da za gui xiqui te rá 'be'a stá ma xá nts'o. Xi'a gue dá ña xá hño, ¿hanja guí nabgagui?

²⁴ Nepu de gue'a ra Anás bi mehni mi thát'itho pa habu mi 'bu ra Caifá nú'a mrá danga nda gá macja.

Ra Pedro bi yopa ncøni gue himi pa di ra Jesu

(Mt. 26:71-75; Mr. 14:69-72; Lc. 22:58-62)

²⁵ Ha nura Pedro mi 'bahni mri mpa'ti bi t'ambabi ma'na'qui:

—¿Ha hingo gue'e gá 'ñoui dega nxadi nú'a ra 'ñohø'a?

Ha nu'á bi ncøni ne bi 'ñena:

—Hina, nuga hina.

²⁶ Ha mi 'bahni 'nará 'bego ra danga nda gá macja, ne nu'á mi ja te mrá njauí nú'a xqui thacua rá gu, ne nura Pedro go xqui 'yøt'a njabu. Nura 'bego'a bi 'ñembabi ra Pedro:

—¿Ha gue hindá hant'a'ini ja ra uaza con gue'a?

²⁷ Ha nura Pedro bi ncøni ma'na'qui, ne 'bestho nura ora'a bi mafi ra menja.

Ra Jesu bri 'ba'ma ja rá thandi ra Pilato

(Mt. 27:1-2, 11-14; Mr. 15:1-5; Lc. 23:1-5)

²⁸ Hamxuditho bi ts'ixa ra Jesu de ja rá ngu ra Caifá pa habu mi ja rá ts'utbi ra Pilato nú'a mrá gobierhnu, ha nuya xodyo himbi yat'a mbo ra ts'utbi pa njabu hinda nts'oqui'u, ne pa njabu da za da zi

ra hñuni de ra ngo dega pascua. ²⁹ Nu'bu ra Pilato bi bonga møte habu mi 'bai'u pa bi 'yambabi'u ne bi 'ñembabi:

—¿Te 'be guí ne gui mambabihuni?

³⁰ Nu'ú bi dadi ne bi 'ñembabi:

—'Bu hinte ma ts'oqui xa 'yøthma, nixi stá tsin'ahmahe.

³¹ Ha nura Pilato bi 'ñembabi'u:

—Tsixhu ne go da 'yø'tuahu ra ts'utbi ngu nú'a mangan ri leyhu.

Ha nuya xodyo bi 'ñena:

—Núje dyá xodyohe hindí pe'tshe ra nsequi pa ga hohe 'nara ja'i.

³² Bi mangan njabu'u pa ra Jesu da 'yo ja yá 'ye ya me Nroma, ngue'a nu'ú ha, mi pe'tsa ra nsequi pa da nhyote'u ja 'nara ponza. Hangué bi njabu ngu xqui mangan ra Jesu te ma du mi ma da du'a. ³³ Nepu nura Pilato bi yopa yat'i ma'na'qui habu mi ja rá ts'utbi, ne bi zohna ra Jesu pa bi 'yambabi ne bi 'ñembabi:

—¿Ha go gue'e grá Nda de ya xodyo?

³⁴ Ha ra Jesu bi dadi ne bi 'ñena:

—¿Ha gue to xa xi'a'i, o go guí mansε?

³⁵ Ha ra Pilato bi 'ñembabi:

—¿Ha gue drá xodyoga? Nuya mengu ri hai ne ya nda gá macja go gue'u bá tsi'a'i de guecua. ¿Te xcá 'yøt'e?

³⁶ Nu'bu ra Jesu bi dadi ne bi 'ñena:

—Ma nsu dega nda hingo xa 'raca ya meximhai. Nu'bu go xa 'racjhma'u, nu'bu nú'u to'o gra manda xa ñanjhmaha de ja yá 'ye ya nda gá xodyo. Pe numa hmandaga hingo mahyεgui ngu nú'u jaua ja ra ximhai.

³⁷ Hangué nura Pilato bi 'ñembabi:

—Nu'bu nu'i 'nagra ndague'bu.

Ra Jesu bi dadi ne bi 'ñena:

—Haha, drá nda ngu ja juadi gá ma. Pa gue'a dá e dá 'buiua ja ra ximhai pa ga xipa ya ja'i nú'a

majuani. Nuto gatho camfri nú'a majuani, go gue'u øde nú'a dí ma.

³⁸ Nu'bú ra Pilato bi 'ñembabi:

—¿To ja gue'a pađi nú'a majuani?

Ra Jesu bi secuabi gue da tho

(Mt. 27:15-31; Mr. 15:6-20; Lc. 23:13-25)

Ha nu mi mąnga njabu bi bęnga męte pa bá yopa ñauí ya xodyo ne bi 'ñembabi'u:

—Nuga hinte ma ts'oqui dí tsutuabi nuna ra 'ñøhø. ³⁹ Numa nzaihu dí pę'tshu dí hec'ahu 'nara 'yofadi núbya de ra ngo dega pascua. Nu'bú, ¿ha guí nehę ga hec'ahu nuni ri Nđahu nú'ahu gyá xodyohę?

⁴⁰ Ha nu'ú bi mędi bi mafi gatho ne bi 'ñena:

—jNuní hina, nura Barraba ha!

Ha nú'a ra Barraba mrá dacate'a.

19

¹ Hanguę ra Pilato bi manda bri fet'a ra Jesu. ² Nepu nuya soldado mi 'bąhni bi met'a 'nara corona dega 'bini, ne bi hñu'tsuabi ja rá ñaxu ra Jesu ne bi hyete 'nara thęnga dutu. ³ Nepu bi 'ñembabi'a:

—j'Bui pa nzantho nu'i ri t'equ'ei rá Nđa'i ya xodyo!

Nepu nu'ú mi umba ya mpe'ti'a.

⁴ Ha nura Pilato bi bęnga męte ma'na'qui ne bi 'ñembabi ya xodyo:

—Ndi, dra zin'a'ihęua pa guí pahę gue hinte ma ts'oqui dí tsutuabini.

⁵ Ha ra Jesu bi bęnga męte mi hu'tsa nú'a ra corona dega 'bini ne mi he nú'a ra thęnga dutu. Nepu ra Pilato bi 'ñemba ya xodyo:

—jXi 'bacua nuna 'ñøhø!

⁶ Ha nuya nda gá macja ne ya gants'ahni mi mantho'u nu mi hyanda ra Jesu, ne mi eñ'u:

—Nuní drá pont'i, drá pont'i pa da du.

Nu'bú ra Pilato bi 'ñembabi'u:

—Tsixhę, go da bá ponthę, ngue'a nuga hinte ma ts'oqui dí tsutuabini.

⁷ Nepu nuya xodyo bi dađi ne bi 'ñena:

—Nuje dí pę'tshe 'nara ley, ne nura ley'a ma gue nuní dí 'ñepi da du, ngue'a xa 'ñet'a T'u de Ajuę.

⁸ Ha nu mi 'yøde ra Pilato nú'a mi mañ'u, ma'na bi ntsu'a. ⁹ Hanguę bi zixa ra Jesu ma'na'qui mbo ja ra ts'utbi ne bi 'yambabi bi 'ñembi:

—¿To'o rá 'męhni'i?

Pe nura Jesu hinte bi dađi.

¹⁰ Hanguę ra Pilato bi 'ñembabi'a:

—¿Ha gue hinte guí thadı? ¿Ha gue hinguí pađi gue dí ha ra ts'edi pa ga pont'a'i o pa ga hec'a'i?

¹¹ Nu'bú nura Jesu bi dađi ne bi 'ñena:

—Ni 'nara ts'edi hinguí ha pa da za te guí 'yøtcagui 'bu hingo Ajuę da 'ra'a ra ts'edi. Hanguę nú'a to'o xa dagagui ja ri 'yę, nú'a go gue'a ma'na tu ra ts'oqui que nu'i.

¹² Hanguę desde ra ora'a, ra Pilato mi ne da hyęguihma'a, pe nuya xodyo himi tsaya ra hmafi ne mi ena'u:

—jNu'bu nu'i guí hyęgui nú'a ra 'ñøhø'a, nu'bú hingri amigo ra dąnga nda Cesa, ngue'a gatho nú'a to'o da 'ñet'a nda gue'a rá ncontra ra Cesa!

¹³ Ha nu mi 'yøde ra Pilato nú'a mi mañ'u, nu'bú nu'a bi manda da ts'ixa ra Jesu pa męte, nepu nehe'a bi bęni pa bá hudi ja rá hudi dega ts'utbi ja ra luga mrá thuhu Gabata dega ebreo, rí bęni da 'ñena rá thuhu ra T'ut'ado. ¹⁴ Y nú'a ra pa'a mrá pa dega nthoqui de ra ngo dega pascua, ne ngu mi nzanga 'rato xudi. Nepu ra Pilato bi 'ñembabi ya xodyo:

—jNdi, 'bacua ri Nđahę!

¹⁵ Pe nu'ú bi yopa mafi'u ma'na'qui ne bi 'ñena:

—jTsits'i, bá pont'i, ne ja dí duni!

Nepu ra Pilato bi 'ñembabi'u:

—¿Ha gue guí nehę ga pont'a nuna ri Nđahę?

Nepu nuya nda gá macja bi dađi ne bi 'ñena:

—Nura Cesa hõnse go gue'a ma ndahe, y jo'o ma'na.

¹⁶ Hangué ra Pilato bi 'yent'ua ja yá 'yε ya xodyo pa dra pont'i'a. Hangué nu'ú bi zinga ra Jesu ne bi zits'i pa da pont'i ngu mi ne'ú.

Ra Jesu bri pont'a ja ra ponza

(Mt. 27:32-44; Mr. 15:21-32; Lc. 23:26-43)

¹⁷ Ne ra Jesu bi bõni mi ndude rá ponza. Ne bi ts'its'i pa ja ra t'òhò rá thuhu Ñaxmadu, dega ebreo rá thuhu Golgota. ¹⁸ Ne ja brá pont'ini'a co má yoho ya 'ñhò, 'na cada rá hyo, ha ra Jesu bi 'yoda madetho de gue'ú. ¹⁹ Y ja ra ponza habu bri pont'a ra Jesu xqui thøta 'nara xithe ne mi huxni 'raya noya nú'a bi manda ra Pilato da t'ofo. Mi ena njabu: “Ra Jesu ra me Nasare, rá Ndá ya xodyo.” ²⁰ Ne ndunthi ya xodyo bi hñe'ta nú'ú ya noya, ngue'a habu bri pont'a ra Jesu mi guetbu ra hnini Jerusale, y nú'ú ya noya'ú xqui t'ofo dega ebreo, ne dega griego, ne dega lati. ²¹ Ne nuyá ndá gá macja ya xodyo bi ma bá embabi ra Pilato:

—¿Hanja gá ofo njabu gue go gue'a rá Ndá ya xodyo? 'Yofogue nu'á mi manse gue rá Ndá ya xodyo.

²² Ha nura Pilato bi dadi ne bi ñena:

—Nu'á stá ofo, ya stá ofo.

²³ Ha nu mi uadi bi pont'a ra Jesu nuya soldado, bi gampa yá dutu ra Jesu nú'ú xqui 'bøcuabi. Mi goho ya soldado, ne bi hñegue 'ra 'na xeni nuya dutu'ú. Ne bi gampa rá mahe nú'a himi pe'tsa ni 'naránt'edi, mi xogue ra xuni. ²⁴ Nepu nu'ú bi 'ñembabi'ú 'na ngu 'na:

—Hinga ma ga tãñhu, ma ga rifahu pa ga nuhu to'o drá meti.

Hangué bi njabu ngu mangu ra Maça T'ofogue habu ena: “Bi nhyegue 'ra 'na xeni ma dutu, ne bi rifagui nú'a ma'na ma he.” Ne gue'a bi 'yøt'a ya soldado.

²⁵ Y guetbu ja ra ponza mi 'bahni rá nana ra Jesu, ne 'nara 'bεhña nú'a mrá cu rá nana ra Jesu, ne ra Maria rá 'behña ra Cleofa, ne ra Maria Magdalena. ²⁶ Ha nu mi hyanda ra Jesu rá nana mi 'bahuini nú'a rá hmaça nxadi'a, nu'bú nu'á bi 'ñembabi rá nana:

—Nubyá 'yøt'a ra uenda gue nú'a guí 'bahuibu go gue'a dri t'ubya'a.

²⁷ Nepu ra Jesu bi 'ñembabi nehe nú'a rá hmaça nxadi:

—Ne'i, 'yøt'a ra uenda gue nú'a guí 'bahuibu go gue'a dri nanabya'a.

Y desde gue'bu, nura hmaça nxadi bi zits'i'a ja rá ngu pa bi japamasu.

Ra Jesu bi du

(Mt. 27:45-56; Mr. 15:33-41; Lc. 23:44-49)

²⁸ Y ra Jesu mi paði gue ya bi uadi gatho, nepu pa bi nja ngu nú'a mangu ra Maça T'ofogue, nu'á bi 'ñena:

—Tsuca ra nduthe.

²⁹ Ha mi jani 'nara mohi mi po ra ju'tsa vinu. Nepu bri 'bo'mba 'nara sponja co nura ju'tsa vinu ne bri thøta ja 'nara ts'at'o dega isopo, nepu bi 'bøtse asta ja rá ne ra Jesu. ³⁰ Ha nu mi zi nura ju'tsa vinu ra Jesu bi 'ñena:

—Ja xa uadiua gatho nú'a xra 'bεpcagui.

Ne 'bestho ra ora'a bi ñe'mi ne bi du.

'Nara soldado bi umba 'nara nsuni ja rá hyo rá tiña ra Jesu co 'nara lansá

³¹ Ha mrá pa ra nthoqui de ra ngo dega pascua, hangue nuya ndá gá xodyo bi ma bá bantebi ra Pilato pa da manda dra thempa yá ua nú'ú xqui 'bont'i ne da ja'mba yá ndo'yo de guehni, pa njabu ni 'nara anima hinda gohi ja ra ponza nura pa dega tsaya, ngue'a nú'a ra pa dega tsaya gue'a ra dango. ³² Hangué nuya soldado bi uat'i habu mi zudi 'na de nú'ú ya be xqui 'bont'i mahyεgui co ra Jesu pa bi

thempabi yá ua, nepu bri jabu nehe nú'a ma'na ra be. ³³ Pe nu mi uat'i habu xqui 'bont'a ra Jesu, nu'a ya himbi thempa yá ua ngue'a bi hyandi'u gue ya xqui du'a.

³⁴ Pe 'nara soldado bi umba 'nara nsuni ja rá hyo rá tiña co 'nara lansa, nepu 'bestho bi bonga ra ji ne ra dehe. ³⁵ Ha nú'a to'o pedena, go 'na to'o bi hyandi, y núna ma go guehna majuaní, pa gui camfriu nehe. ³⁶ Bi njabu pa bi nja ngu mangan ra Maca T'ofu habu ena: "Hindra thempabi ni 'nará ndo'yo'a." ³⁷ Y nehe bi njabu ngu mangan ra Maca T'ofu habu ena: "Ya ja'i bi hyandi nú'a bi sunse'u."

Ra Jesu bri t'agui

(Mt. 27:57-61; Mr. 15:42-47; Lc. 23:50-56)

³⁸ Nepu ra Jose mrá me Arimatea bi ma bá bantebi ra Pilato pa da 'yapa nsequi da ca'mba rá zi ndo'yo ra Jesu de ja ra ponza ne da duts'i'a. Ra Jose xqui gamfri ra Jesu, masque mant'aguitho ngue'a mi tsu yá mixodyoui. Ne ra Pilato bi umba nsequi, hangue bi ma bá ca'mba rá ndo'yo ra Jesu de ja ra ponza ne bi duts'i. ³⁹ Nehe ra Nicodemo nú'a xqui ma da c'a'tsa ra Jesu dega xuui, nehe bi mani habu xqui 'bont'i'a. Nu'a mi hña ra mirra mi nthants'i co ra aloe, mi pe'tsa 'natema'ret'a kilo rá hña. ⁴⁰ Nepu nu'a bi du'tsua rá zi ndo'yo ra Jesu, ne bi mant'i co ya xuni dutu nú'u xqui t'uxa nú'a ra mirra ne ra aloe, ngue'a mi njabu yá nzai yá nt'agui ya xodyo. ⁴¹ Y nu habu bri pont'l'a, mi jampa guetbu 'nara uaza habu mi ja 'nara cuts'i pa ra nt'agui, ne hinto xqui nt'aguitho ja nura cuts'i'a. ⁴² Hangue ja bá aguini'u ra Jesu ngue'a guehni bi gampa guetbu'u de habu xqui 'bont'i'a, ne ngue'a ya mi ma da madi ra pa dega tsaya de ya xodyo.

20

Ra Jesu bi yopa nte de ra du

(Mt. 28:1-10; Mr. 16:1-8; Lc. 24:1-12)

¹ 'Nitho nú'a ndomingo, tobya himi hats'itho, ra Maria Magdalena bi ma habu xqui t'agui ra Jesu, ne bi hyandi gue xqui t'ent'a ra do nú'a xqui jot'a ra nt'agui.

² Hangue nu'a bi ma hnest'ihí pa habu mi 'bui ra Simu Pedro ne nú'a ma'na ra nxadi nú'a xi mrá hmaði ra Jesu ne bi ñembabi'u:

—Xa thaj ra zi Hmu de habu mi t'agui ne xa thuts'i, y nubyá nixi hindí pahe habu xá ts'ogui'a.

³ Nepu nura Pedro bi ma 'bestho pa da c'a'tsa ra nt'agui co nú'a ma'na ra nxadi. ⁴ Bi ma hnest'ihí ri yoho, pe nú'a ma'na ra nxadi ma'na bi 'met'o de ra Pedro, hangue 'met'o bi zonga ja ra nt'agui'a. ⁵ Ngu bi zoni bi ndoqui ne bi nc'ats'i, nepu bi hyanda ya xuni dutu mi 'bóni, pe nu'a himbi yat'i. ⁶ Nepu hinga ya'a 'bestho bi zonga ra Simu Pedro nú'a mri 'befa, ne nu'a ha, bi yat'a mbo ra nt'agui ne bi hyanda ya xuni dutu mi 'bóni. ⁷ Ne bi hyanda nú'a ra dutu xqui thu'tuahma rá ñaxu ra Jesu xqui 'bants'i ne 'nambu xqui thuts'i. ⁸ Nehe nú'a xqui zonga ra madi, bi yat'i mbo habu bi t'agui ra Jesu pa bi hyandi, ne bi gamfriu ra Jesu xqui yopa nte ngu xqui xipi'u. ⁹ Nu'a hinxqui zo yá mfeni de nú'a mi mangan ra Maca T'ofu habu ena gue mi pe'tsi da nangui de ja ra du, ne asta nura ora'a ja bi zo yá mfeni'u. ¹⁰ Nepu ri yoho bi mengui pa ja yá ngu'u.

Ra Maria Magdalena bi hyanda ra Jesu xqui nangui de ra du

(Mr. 16:9-11)

¹¹ Pe nura Maria mi 'bahni mote guetbu ra nt'agui mi zoni, ne ra ora mi zoñ'a bi ndoqui pa bi nc'axa mbo ra nt'agui. ¹² Ne bi hyanda yoho ya enxé mri hñe t'axi, 'na mi

hudi hab_u xqui nja rá ñaxu, ha nu'a ma'na hab_u xqui nja yá ua nuni hab_u xqui 'begui hmaḥá rá zi ndo'yo ra Jesu. ¹³ Ha nu'ú bi 'ñembabi'a:

—Naná, ¿hanja guí zoni?

Nu'á bi 'ñena:

—Ngue'a xa thai ma zi Hmu ne xa thuts'i, ne hindí paḍi hab_u xá ts'ogui'a.

¹⁴ Ne nu mi mąnga njab_u'a, bi ñegui nep_u bi hyanda ra Jesu mi 'bahni, pe nu'á himbi baḍi ua go mi gue'a ra Jesu. ¹⁵ Ha nura Jesu bi 'ñembabi:

—Naná, ¿hanja guí zoni? ¿To'o guí honi?

Ha nura Maria mi hu rá mui gue go mi gue'a ra nsu uaza, hangue bi 'ñembabi:

—Ndada, 'b_u xcá tuts'igue, xicagui hab_u xcá tsogui pa ga ma ga tuts'i.

¹⁶ Ha nura Jesu bi 'ñembabi:

—¡Maria!

Ra ora'a ra Maria bi mpants'i ne bi 'ñembabi dega ebreo:

—¡Raboni! —Nú'a ra noya'a rí bōni da 'ñena Xahnate.

¹⁷ Ha ra Jesu bi 'ñembabi:

—Oguí thangagui ngue'a hinstá matho hab_u bí 'b_u ma Dada, pe rí ma bá xipabi nú'ú ma'ra ma cu ne gui 'ñembabi'ue gue ma ga ma hab_u bí 'b_u ma Dada ne ri Dadah_u, ma Ajuā ne ri Ajuāh_u.

¹⁸ Nu'bú ra Maria Magdalena bi ma bá xipabi ya nxadi gue xqui hyanda ra zi Hmu, ne bi xipabi'ue ngu nú'a xqui xipabi'a.

Ra Jesu bi 'mai madetho de yá nxadi

(Mt. 28:16-20; Mr. 16:14-18; Lc. 24:36-49)

¹⁹ Ne nura domingo'a de mi nxuui ya nxadi xqui munts'i ne xqui got'a ya gosthi ngue'a mi tsu ya nda gá xodyo. Nep_u bi zōnga ra Jesu ne bi 'mai madetho de gue'ue ne bi zēngua bi 'ñembabi'ue:

—'Buh_u te rá 'ñentho.

²⁰ Ne nu mi xipabi njab_u'u, bi 'ñutuabi yá 'ye ne rá hyo rá tiñá. Hangue ya nxadi xi bi johya ngue'a bi yopa hyanda ra zi Hmu. ²¹ Nu'bú ra Jesu bi yopa 'ñembabi'ue:

—'Buh_u te rá 'ñentho. Ngu bá pēncagui Ajuā ma Dada, njab_u nehe dí pēn'ah_u.

²² Ne nu mi mąnga njab_u bi hui'ti'ue ne bi 'ñembabi:

—Hñāñh_u ra Maça Ndaḥi.

²³ Nuto gatho gui pumbah_u yá ts'oqui, gue'ue dra pumbabi, ne nuto gatho hingui pumbah_u, gue'ue di tuda yá ts'oqui.

Ra Toma bi hyanda ra zi Hmu gue xqui yopa nte de ra du

²⁴ Pe nura ora mi zōnga ra Jesu mi jo'oni ra Toma 'na de nú'ue ya 'ret'amayoho ya nxadi, nú'a mi t'embi ra Go. ²⁵ Hangue nu ma'ra ya nxadi bi 'ñembabi ra Toma:

—Stá hanthe ra zi Hmu.

Nep_u nu'á bi 'ñembabi'ue:

—'B_u hinga handua yá 'ye hab_u bi mfoxa ya clavo, ne 'b_u hinga thint'a ma dedo hab_u bi mfoxa ya clavo, ne 'b_u hinga thint'a ma 'ye ja rá hyo rá tiñá, hinga camfri.

²⁶ Rá hñato ma pa'a bi yopa munts'a ya nxadi ma'na'qui, ne nu'bú hā, mi 'bahni nehe ra Toma. Nep_u bi zōnga ra Jesu mi jot'a ya gosthi ne bi 'mai madetho de gue'ue ne bi zēngua bi 'ñembabi'ue:

—'Buh_u te rá 'ñentho.

²⁷ Nep_u nu'á bi 'ñembabi ra Toma:

—Hāua ri dedo ne thint'a ja ma 'ye, ne hāua ri 'ye ne thint'a ja rá hyo ma tiñá. Ográ 'ñagamfri, camfrigui.

²⁸ Nu'bú ra Toma bi daḍi ne bi 'ñembabi:

—¡Ma zi Hmu'i, ne ma Ajuā'i!

²⁹ Nep_u ra Jesu bi 'ñembabi:

—¿Ha gue ya xcá camfri ngue'a xcá hyandgagui, nogue Toma? Dá njapi nuto gatho camfrigui masque hinxá hyandgagui.

Nuna ra t'ofo bi t'ofo pa gui camfrihu

³⁰ Ndundhi ma'ra ya danga nt'udi bi 'yøt'a ra Jesu ja yá thandi yá nxadi, pe nu'ú hinxa t'ofo ja nuna ra t'ofo. ³¹ Pe nuyá bi t'ofo pa da za gui camfrihu gue ma zi Hmuhu ra Jesu go gue'a ra Cristo rá T'u Ajuá, ne pa 'bu gui camfrihu, da nja ri tehu pa nzantho po rá ngue'a.

21

Ra Jesu bi c'a'tsayoto yá nxadi ja ra ñanthe

¹ Mefa ra Jesu bi yopa hnequi habu mi 'bui yá nxadi ja ra ndehe rá thuhu Tiberia. Ne bi yopa hnequi njaua: ² Ra Simu Pedro mi 'bahui 'nadbú ra Toma nú'a mi t'embu ra Go, ne ra Natanael nú'a ra me Ncaná de Galilea, ne yá t'u ra Sebedeo, ne má yoho yá nxadi ra Jesu, gatho'u 'nadbú mi 'bui. ³ Ha ra Simu Pedro bi 'ñembabi'u:

—Ma ga ma ra 'behuá.

Ha nú'u ma'ra nehe bi 'ñena:

—Ga máha nehe.

Nepu bi ma'u ne bi yut'a ja 'nara motsa, pe nura xuui'a hinte bi gu'u.

⁴ Ha nu mi hyats'i mi 'bahni ra Jesu ja rá hyo ra ndehe, pe nuya nxadi himi padi ua go mi gue'a ra Jesu.

⁵ Nepu nu'á bi 'ñembabi'u:

—Ts'unt'uhú, ¿ha hinte xcá juhú?

Nu'ú bi dadi ne bi 'ñena:

—Otho.

⁶ Ha nu'á bi 'ñembabi'u:

—Cathu ra xit'a po ja ra 'ñei de ja ra motsa ne njabu da za gui juhú.

Hangué nu'ú bi gat'a ra xit'a, ne nu mi gats'i xi mi ñuxa ya huá asta himi tse di da pøt'se'u co yá hñu ya huá mi cu. ⁷ Nu'bú nú'a rá hmáca nxadi ra Jesu bi 'ñembabi ra Pedro:

—¡Go guehni ma zi Hmuhu!

Ha ngu mi 'yøde ra Pedro gue go mi gue'a ra zi Hmu, nu'bú bi dama hñuxa rá he nú'a xqui hñáqui, ne bi hñøt'a ja ra ndehe pa bi zønga ja ra ñanthe habu mi 'ba ra Jesu.

⁸ Ne nu ma'ra ya nxadi bi 'yet'a ra

motsa pa ja ra ñani, mri gut'atho'u ra xit'a nú'a mi ñuxa ya huá, ngue'a himi yabu pa ja ra ñani, ngu mi 'na nthebe metro rá yabu. ⁹ Ha nu mi bøni'u de ra motsa, bi hyanda 'raya despi mi zøni, ne ja mi oxni 'nara huá mi nthaxi, nehe mi jani 'raya thuhme. ¹⁰ Nu'bú ra Jesu bi 'ñembabi'u:

—Bá hahu 'raya huá nú'u ja juadi gá juhú.

¹¹ Nu'bú ra Simu Pedro bi yut'a ja ra motsa ne bi pønga ra xit'a ja ra ñanthe nú'a mi ñuxa ya danga huá, mi 'na nthebe made ne hñu yá ndunthi'u. Y masque mi ndunthi ya huá pe ra xit'a himbi ntani. ¹² Ha nura Jesu bi 'ñembabi'u:

—Bá e gui ntacohú.

Ha nuya nxadi mri ntsapabi da 'yambi to'ot'a, ngue'a mi padi'u gue go mi gue'a ra zi Hmu. ¹³ Nepu nura Jesu bi joni ja ra tsibi bi hñaca ya thuhme ne bi umbabi'u; njabu nehe bi 'yøt'e co ra huá.

¹⁴ Ya rá hñu'qui'a xqui 'ñudi ra Jesu ja yá nxadi nu de ya xqui yopa nte de ra du.

Ra Jesu bi ñqui ra Simu Pedro

¹⁵ Nu mi ua ntacohú ra Jesu bi 'yambabi ra Simu Pedro ne bi 'ñembi:

—Nugue Simu, rá t'u'i ra Joná, ¿ha gue ma'na go grí macagui de guehyu ma'ra?

Ha nu'á bi 'ñembabi:

—Hahá, ma zi Hmu'i, nu'i guí padi gue drí ma'i.

Ne nu'á bi 'ñembabi:

—Supca ma zi t'uca deti.

¹⁶ Nepu rá ño'qui ra Jesu bi 'yambabi ma'na'qui, bi 'ñembabi:

—Nugue Simu, rá t'u'i ra Joná, ¿ha grí macagui?

Ra Pedro bi dadi ne bi 'ñembi:

—Haha, ma zi Hmu'i, nu'i guí padi gue drí ma'i.

Ne nu'á bi 'ñembabi:

—Supca xá hño ma zi deti.

¹⁷ Nepu rá hñu'qui bi 'yambabi ma'na'qui, ne bi 'ñembabi:

—Nugue Simu, rá t'w'i ra Joná, ¿ha grí macagui?

Ra ora'a bi du rá mui ra Pedro ngue'a ya rá hñu'qui bi 'yambabi ua mi mađi'a, ne bi 'ñembabi:

—Ma zi Hmu'i, nu'i gatho go guí pađi, ne guí pađi gue xi drí ma'i.

Nu'bu ra Jesu bi 'ñembabi:

—Supca xá hño ma zi deti.
¹⁸ Xi majuañi dí xi'a'i, nú'bu nguí nts'unt'u nguí hese ri he ne nguí 'yo habu go nguí ne. Pe nu xcrí ndaxjua ma guí tanga ri 'ye, ne ma'na to ma da hye't'a'i ri he, ne da zix'a'i habu hingo guí negue.

¹⁹ Bi mąnga njabu'a pa bi xipi te ma du mi ma da du ra Pedro pa da hnequi rá nsunda Ajuą. Ne nu mi mąnga njabu bi 'ñembabi:

—iTengagui!

Ra hmaqa nxadi

²⁰ Nepu nura Pedro bi ñegui ne bi hyandi gue mi dena nú'a rá hmaqa nxadi ra Jesu, nú'a xqui hñudi ja rá hyo ra Jesu nú'bu mi nt'oxi'u ne xqui 'yambabi to'o mi ma da da'a.

²¹ Ne nu'bu ra Pedro nu mi hyant'a bi 'yambabi ra Jesu:

—Ma zi Hmu'i, xi nuni, ¿te go ma da jani?

²² Nu'bu ra Jesu bi dađi:

—Nu'bu go ga negá nuni da 'mui asta ra pa ga pengui, ¿te go grí 'ñanigue? Nu'i go da tengagui.

²³ Hangue nuna ra 'bedena bi 'ño ja gatho ya gamfri, ne bi beni'u gue nura nxadi'a himi ma da du. Pe ra Jesu himbi 'ñena gue himi ma da du, hõnse bi 'ñena: “Nu'bu go ga negá nuni da 'mui asta ra pa ga pengui, ¿te go grí 'ñanigue?”

²⁴ Nú'a ra hmaqa nxadi'a go gue'a di damajuani de nuya ya t'õt'e bi nja, ne bi 'yofo ja nuna ra t'ofu. Ne dí pahe gue nú'a bi 'yofo gue'a majuañi.

²⁵ Nehe ja ndunthi ma'ra ya t'õt'e nú'u bi 'yõt'a ra Jesu. 'Bu to da 'yofo gathu'a dí beni gue nuya

t'ofu hinda 'ñeni gatho maxøgue rá nguñi ra ximhai. Njabu gue'a.

RA ECHO YA 'BĒFI NÚ'Ū BI MĒFI YA APOSTOL

Ra Zidada Jesu bi ñatcah_u da mencah_u ra Maça Ndāhi

¹ Núga drá Luca, nura m_udi t'ofodá ofo ne dá pehn'ab_u, zi cu Teofilo, ja maní gatho nú'a te bi 'yot'a ma zi Hmuh_u ra Jesucristo, ne nú'a bi 'ñudi desde ra pa'a bi futa rá 'bēfi, ² asta ra pa bi yopa mengui pa mahets'i. Pe ante da ma pa mahets'i, bi zofo yá apostol nú'u xqui huahni, ne po ra Maça Ndāhi bi xipabi te mi ma da 'yot'e'u. ³ 'Mēfa de xqui du ra Jesu ja ra pont'i ne de xqui yopa nte, nú'á bi 'mucua má ñote ma pa, ne mri 'ñudi ja yá apostol pa bi gamfri'u gue ya xqui yopa nte ma'na'qui, ne pa mi xipabi'u de hanja ri manda Ajuá.

⁴ Y de mi ñāui yá apostol ante da ma'a pa mahets'i, bi 'ñembi'u:

—Oxqui ma gui pōñh_u de guecua Jerusale, ja da 'b_uh_uua asta hinguí hañh_u nú'a xa ña't'ah_u Ajuá ra Dada, nú'a ya stá xi'ah_u gue ma gui hañh_u. ⁵ Ra Xuua mi xi'tsate co ra dehe, pe nu'ahú ya 'bestho ma da zø ra pa gui nxisteheh_u co ra Maça Ndāhi.

Ra Zidada Jesu bi mengui pa mahets'i

⁶ Y de mi ñāui yá apostol bi 'ñani'u bi 'ñembi:

—Ma zi Hmu'ihe, çha gue nuya pabya ma gui umba ma'na'qui rá ts'edi ra hnini Israel pa da ndā?

⁷ Nu'bú ra Zidada Jesu bi datuabi'u ne bi 'ñembi:

—Hingo rí 'ñep'ah_u gui pah_u ha'm_u ma da 'yot'a Ajuá ra Dada nú'a xa bense'a da 'yot'e. ⁸ Nu'ah_u, nu'a ma da nja, ma gui hañh_u rá ts'edi ra Maça Ndāhi sta zøhø, ne ma gui dah_u majuani de gueque nuua Jerusale, ne gatho rá ngūni

Judea, ne nuni Nsamaria, ne gatho maxøgue rá ngūni ra ximhai.

⁹ Nu mi uadi bi mąnga njab_u ra Zidada Jesu bi njuts'i pa maña ja yá thandi yá apostol. Nep_u bi hyandi'u gue bi go'ma 'nara guui, ne ya himbi za bi yopa hyant'u ma'na'qui. ¹⁰ Nep_u de mi nøts'e mi handa ra Jesu bi ma pa mahets'i, mi dāmfri'u mi 'bahni yoho ya enxε con gue'u, mri hñe dega t'axi. ¹¹ Y nú'u ya enxε'u bi 'ñembabi ya apostol:

—Nú'ah_u gyá me Galileah_u, çte 'bε guí nø'tsh_u nuni mahets'i? Nura Jesu xcá hyanth_ubya xa ma pa mahets'i, go guet'atho ma da yopa menguiua ngu xcá hyanth_u bi ma, njab_u ma da mengui.

Bri thahna ra Matia pa rá mpøte ra Juda

¹² Nep_u yá apostol ra Jesu bi gai de ja ra t'øhø 'bo Olivo pa bi ma ja ra hnini Jerusale. Nurá ñab_u de ra t'øhø pa ja ra hnini pe'tsa ngu 'na kilometro. ¹³ Y nu de mi zøni'u mbo ja ra hnini, bi bøxa ja ra tøngu hab_u xqui mihi'u, ne ja mi 'b_uh_uni ri gatho'u, ra Pedro, ra Cobo, ra Xuua, ra Andre, ra Lipe, ra Toma, ra Tolo, ra Teo, ma'na ra Cobo rá t'u ra Alfeo, ne ra Simu nú'a mi t'embi ra Selote, ne ra Juda rá cu ra Cobo. ¹⁴ Gatho'u nzantho mi munts'i mi apabi Ajuá co 'nada ra mfeni, mahyεgui co yá cu ra Jesu, ne ra Maria rá nana'a, ne ma'ra ya 'bēhñā.

¹⁵ Ha nuya pa'u bi munts'ini ngu 'na nthebe ne 'nate ya cu, y 'na'qui, ra cu Pedro bi 'mai madetho de gue'u ne bi 'ñembi'u:

¹⁶ —Ma zi cu'ih_u, pe'tsi te xi da njab_u ngu nú'a xqui mąnga ra Davi ne bi 'yofo ngu nú'a xqui xipabi ra Maça Ndāhi. Ra Davi bi mā de ra Juda nú'a to'lo bi zixa ya ja'i pa bá ju ma zi Hmuh_u ra Jesu. ¹⁷ Y nuju dí pah_u gue nu'á go gue'a nehe mrá nxadi ra Jesu, ne mahyεgui ndí peph_u'a. ¹⁸ Nu'á bi pa ma

zi Hmuh_u ra Jesu, y co nú'a ra boja bi t'umbi, bi thanga 'nara hai. Nep_u nu'a bi dagui ma'memfo, ne 'bestho bi fò rá mui ne bi bonga yá xefo, y bi du. ¹⁹ Y gatho ya me Jerusale bi baði nú'a xqui nja, hangue nu'ú bi hñu'mbabi nura hai'a de yá hñaquí'u Aceldama, rí bõni da 'ñena ra Hai dega Ji. ²⁰ Pe'tsi te da njab_u ngu nú'a xa t'ofó ja ra Māca T'ofó ja ya Salmo ne ena:

Dá nhuata rá ngu'a,
oto sti ma da 'muini.

Nehe ena:

Nu'a mrá 'bēfihmā'a, dá mē ma'na
ra ja'i.

²¹ Hangue mahyoni ga huañh_ubya 'na de nú'u to'o ndí 'ñoh_u gatho nú'u ya pa ndá 'buh_u co ma zi Hmuh_u ra Jesu, ²² desde mi xi'tsa ra Xuua asta mi ma mahets'i. Nu'a tó'o ma ga huahni_u go gue'a ma da maxca_u ga dah_u majuani gue ma zi Hmuh_u ra Jesu ya xa yopa nte de ra du.

²³ Nep_u bi huahni'u 'nara cu rá thuhu ra Jose nú'a xqui thu'mbabi ra Barsabá ne mi t'embi ra Justo, ne bi huahni'u ma'na ra cu rá thuhu ra Matía. ²⁴ Nep_u bi 'yapabi'u Ajuá ne bi 'ñena:

—Ma zi Dada'ihe, go gue'e guí pa'tca gatho ma mfenihe, 'ñutcahebya de nuya yoho ya cu 'bucua to'o de guehy_u xcá huahni. ²⁵ Nu'i go guí paði nda'ñá de guehy_u xcá huahni pa da mep'a'i ne go di guehni dri apostol pa drá mpote ra Juda nú'a to'o bi nts'oqui ne bi 'uegue bi ma hab_u mri 'ñepi da ma.

²⁶ Y nu'ú bi rifa ne bi zo rá thuhu ra Matía, hangue ya bi ma 'mede co nú'u 'ret'ama'ra yá apostol ra Zidada Jesu, pa bi yopa nzot'a nú'u 'ret'amayoho.

2

Xa zøhø ra Māca Ndāhi

¹ Nu mi zøhø ra pa de ra Pentecoste yá ngo ya xodyo, gatho ya gamfri xqui munts'a 'nadb_u co

'nada ra mfeni. ² Nep_u mi damfri'u bi nt'øde 'nara ñani xi nts'edi xqui 'ñe de mahets'i. Bi nt'øde gatho mbo ra ngu hab_u xqui munts'i'u ngu 'ñena 'nara dānga bñthi xi nts'edi. ³ Ne 'mēfa bi hnequi 'ra ngu ya t'uca faspi mañá de ja yá ñaxu cada 'na de nuto gatho mi 'buhni. ⁴ Y gatho'u bi hñānga ra Māca Ndāhi, ne bi mūdi bi ñā 'rama'na'ño ya hñāqui cada 'na de gue'u ngu mi japabi ra Māca Ndāhi da ñā'u.

⁵ Nuya pa'u mi 'buhni Jerusale 'raya xodyo xqui 'ñehe de habaraza ya hai de ra ximhai, ne nu'ú xi mi camfri Ajuá ngu nú'a xqui t'utuabi. ⁶ Y nu de mi nt'øde nú'a ra dānga ñani, ndunthi ya ja'i xi bi dāma munts'i hab_u mi 'bui ya cu, ne bi 'yø ngue'a mi øde yá hñāqui cada 'na de gue'u. ⁷ Ne himi pa te da beni, bi 'yø ne mri 'ñémbabi'u:

—¿Ha gue hingo guehy_u ya me Galilea núy_u dí øh_u ñā? ⁸ Nu'bú çhanja cada 'na de guec_u dí ø ma hñāqui_u nú'a dá pah_u desde dá 'buh_u? ⁹ Ngue'a 'ra de guec_u dyá menguh_u Partia ne de Media, ne de Elam, ne de Mesopotamia, ne de Judea, ne de Capadocia, ne de Mponto, ne de Asia. ¹⁰ Ne nu ma'ra de guec_u ya me Frigia, ne Pamfilia, ne Egipto, ne 'raya hnini de Africa gueta Cirene. Ne nu ma'ra de guec_u ya me Nroma, 'ra majuani ya xodyo ha nu ma'ra bi nxodyo hønse ngue'a ri dēnga ma leyh_u. ¹¹ Ne nu ma'ra de guec_u ya me Creta ne Arabia. Ha gatho nugaguih_u dí øh_u xic_u de ma hñāqui_u gra ñā cada 'na de guehy_u, ne xic_u de nuya dānga t'øt'e xa 'yøt'a Ajuá.

¹² Nep_u nú'u ya ja'i'u bi nts'omi ne mi tu yá mui mri 'ñémba 'na ngu 'na:

—¿Xibya? ¿Te rí bømbyanā?

¹³ Ha nu ma'ra mi øtbuhlatho mi ena:

—Nuyú xa nti.

Ra apostol Pedro bi zofoya ja'i

¹⁴ Nu'bu' ra ora'a ra apostol Pedro bi 'mai co nú'u má 'ret'ama'ra ya apostol, nepu bi ña nts'edi'a, bi ñena:

—Nú'ahu gyá me Judeahu ne gatho nú'ahu guí 'buhua Jerusale, 'yøhu núna ma ga ma pa guí pahu.

¹⁵ Núyu guí øhu ña, hindi ti ngu guí beñhu, ngue'a ja nzunga guto xudi.

¹⁶ Núna guí hanthu, go guehna xqui mąnga ra badi Joel gue mi pe'tsi da njabu, y nubyá ya gá hyanthu bi nja ngu nú'a bi mañ'a. Nu'á bi 'yofonjaua:

¹⁷ Ajuá bi ñena: Nuya pa da ñepu, ma ga pempu ra Maça Ndahi gatho ya ja'i de ra ximhai.

Nuri t'uhu ne ri t'ixuhu ma da ña corá ts'edi ra Maça Ndahi.

Nuya basja'i ma da hyanda 'raya nt'udi,

nuya ndaxjua ma da 'ui ya t'i.

¹⁸ Ne nuya pa'u gatho nú'u pepqui, dra 'ñøhø que dra 'beñña, ma ga pempabi'u ra Maça Ndahi pa da umba ra ts'edi da ña.

¹⁹ Ne ma ga u't'ahu 'raya dąnga nt'udi nuni mahets'i ne nuua ra ximhai,

dega ji, ne dega tsibi, ne dega 'bifi.

²⁰ Ma guí hyanthu ra hyadi hinda ma da unga ra ñot'i, ma da 'mexuui.

Nura zana ngu ma da nji.

Nepu de gue'a ja da zøhø nú'a ra pa de rá 'ñehe ra Zidada, gue'a ra pa ma da hnea rá dąnga ts'edi'a strá nsunda.

²¹ Ne gatho nú'u to'o da 'yapa ra Zidada da mpøhø, da pøhø'a.

²² Nú'ahu gyá me Israelhu, 'yødehu nuya ya noya ma ga xi'ahu: Nu'ahú guí pahu gue ra Jesu nú'a mrá me Nasare bi 'yøt'a gatho nú'u ya t'øt'e ne gatho nú'u ya nt'udi bi 'yøt'e con gue'ahu po rá ts'edi Ajuá, ngu guí pasehu, y njabu bi hnequi gue Ajuá xqui mehni'a. ²³ Pe nu'á bri da ja ri 'yehu, nepu nu'ahu gá daphu ja yá 'ye ya 'yøt'ats'oqui

pa bi pont'a ja 'nara pont'i asta himbi du. Pe gatho nú'a bi nja, bi njabu ngue'a Ajuá go bi bense da njabu y nú'a gue'a mrá paha'a.

²⁴ Nu'ahu gá hyøhu ra Jesu, pe nu Ajuá go gue'a bi 'yøt'e pa bi yopa nte ma'na'qui de ra du, ngue'a nura du otho rá ts'edi pa da zami'a.

²⁵ Ra nda Davi xqui ma de gue'a ne xqui ñena:

Nuga dí pađi gue Ajuá nzantho 'bui con gueque

pa da maxcagui ne da ñangagui.

²⁶ Hangué nuga xi dri johya ne dí ña co nura johya dí pe'tsi.

Ne dí tøm'i gue nu xcrá tu, ma ga yopa nte de ra du.

²⁷ Ngue'a nu'i, ma Dada'i, hingui ma guí hopi ja da gohni ma te ja ra du,

nixi guí hopi da 'ya ma ndo'yo ja ra hai, ngue'a go ri hmaca 'begogui.

²⁸ Ngue'a nu'i xca 'ñutca ra 'ñu dega te,

ne ma guí 'raca 'nara dąnga johya nu xcrá 'bupu mahets'i con gue'e.

Guehna bi mąnga ra Davi ja ra Maça T'ofu.

²⁹ Nú'ahu ma cu'ihu xca munts'ihua, xi majuaní dí xi'ahu, xa du ma xitahu ra nda Davi ne bi nt'agui'a, ne jaua rá nt'agui asta mapaya. ³⁰ Ra Davi mrá 'mehni Ajuá hangué nu'á bi ma nú'a mri 'bedi da nja. Ne mi pađi gue mi ma da 'mu 'nará t'u pa drá mpøte'a,

ngue'a njabu xqui ña'tuabi Ajuá. Y nú'a ra t'u'a go di gue'a ra Cristo nú'a xqui ña'tuabi da mehni pa da nda. ³¹ Hangué nura Davi ñena ya xqui hyanda nú'a bi nja 'mefa, ne bi 'yofu gue mi pe'tsi da e da yopa nte ra Cristo nú'a xqui hñuts'i Ajuá pa da nda, ne himi ma ja da gohni rá te ja ra du, nixi rá ndo'yo nehe hinda 'ya ja ra hai. ³² Y nuna ra Jesu dí mañhe, nuje dí dahe majuaní gue Ajuá bi 'yøt'e pa bi yopa nte de ra du. ³³ Hangué nubyá po

rá ts'edi Ajuá ra Dada, bi ma pa mahets'i, ne ja bí huhni ja rá 'ñei ra Dada. Ne bá pehna ra Māca Ndāhi ngu nú'a xqui ñagui Ajuá ra Dada. Hangué gatho nú'a guí hanthū ne guí øhūbya, go ra Māca Ndāhi øt'a njabū. ³⁴ Pe ra ndā Davi hingo bi njuts'i pa mahets'i, pe nu'á bi mañ'a bi 'ñena:

Ajuá ra Dada bi 'ñemba ma zi Hmu: "Bá ehe gui hñudiua ja ma 'ñei,

³⁵ asta hinga tsiñ'a'i gatho ri ncontra pa da gohi'ū ja nga'ti ri ua."

³⁶ Nubyá, mahyoni da badi gatho ya me Israel gue Ajuá ra Dada xa hñuxa ra Jesu pa go di gue'a dra Hmu ne da ndā ngue'a go gue'a ra Cristo xpá pehni'a. Y go gue'a gá ponthū ja ra pont'i ne asta hinga hyohū.

³⁷ Ha nu mi 'yøde nú'a bi mangua ra apostol Pedro, nú'ū ya ja'i mi 'buhni xi bi du yá mui, ne bi 'yambabi ra apostol Pedro ne nú'ū ma'ra ya apostol, bi 'ñembi:

—Zi cuhū, nu'bú ¿xi te rá 'be mahyoni ga øthebya?

³⁸ Nepū ra apostol Pedro bi 'ñembabi:

—Ñobrihū ne gui nxistehehū gatho'ihū de rá thuhu ra Zidada Jesucristo pa njabū dra pun'a ri ts'oquihū. Ne njabū hā, Ajuá da pen'a'ihū ra Māca Ndāhi pa da 'mū ja ri corasohū. ³⁹ Ngue'a nuna hñā'tina pa gue'ahū ne pa ri batsihū ne pa gatho ma'ra ya ja'i 'bū ja rá ngūni ra ximhai nú'ū da zohna Ajuá ma Hmuhū.

⁴⁰ Ra apostol Pedro bi sigui bi zofu ya ja'i co ndunthi ma'ra ya noya ne bi 'ñembabi:

—Mpøhøhū pa hinda zū'ahū rá cue Ajuá nú'a ma da zūdi nú'ū hingui ne da mpøhø.

⁴¹ Nepū gatho nú'ū to'o bi hñani nú'a ra ts'ofu'a bi nxistehe 'bestho. Hangué nura pa'a bi hñuxa ngu má hñū 'mo ya gamfri. ⁴² Y nu'á bi

'yøt'a gatho nú'a bi xipabi ya apostol. Ne mi 'bū'ū co 'nadra mfeni, ne nzantho mri munts'a mahyεgui pa da zi ra Māca Nt'oxi ne pa mi apabi Ajuá.

Yá 'mui ya mudi gamfri

⁴³ Ne gatho ya mengu de guehni xi bi ntsu ngue'a xqui hyanda ya apostol mi øt'a ndunthi ya danga nt'udi ne ya danga t'øt'e co rá ts'edi Ajuá. ⁴⁴ Ne gatho nú'ū ya gamfri mi 'būi 'nadbū ne mri mfax'ū 'na ngu ma'na pa hinte da 'bεpi'ū. ⁴⁵ Ne mi pa gatho nú'a te mi pe'tsi'ū ne mi hecuabi gatho nú'ū ma'ra ya zi hyoya cu nú'ū mi othobi. ⁴⁶ Ne hyastho 'nara pa ngu 'nara pa mri munts'a ja ra nija co 'nadra mfeni. Ne mi tsi ra Māca Nt'oxi ya yá ngu'ū, ne mri ñuni'ū mahyεgui co ndunthi ra johya ne co 'nara hoga mfeni. ⁴⁷ Ne mri nsunda Ajuá mahyεgui. Ne ma'ra ya ja'i mi handi te mi øt'e'ū, nu'bú nuya ja'i'ū mi numahño'ū. Ne 'nara pa ngu 'nara pa mi 'yo mi camfri ma'ra ya ja'i nú'ū mi zofu Ajuá, ne mri munts'a 'nadbū'ū co nú'ū ya mudi gamfri.

3

Bi t'øthe 'nara zi doua

¹ 'Nara pa ra apostol Pedro ne ra apostol Xuua mri ma pa ja ra ndanija ngu nzanga hñū nde, ya mi gue'a ra ora pa ra søcambeni ja ra nija. ² Y nuni ja ra gosthi nija nú'a mrá thuhu Mahotho, ja xqui hñudini 'nara 'ñøhø mrá doua desde xqui 'mui. Mi ts'ixa hyastho pa ja mi t'ehni pa mi apabi ra boja gatho nú'ū to'o mi thøhni mi cāt'a mbo ra ndanija. ³ Nu'bú nu'á bi hyanda ra apostol Pedro ne ra apostol Xuua de mi ma da yat'a ja ra ndanija, bi 'yapabi ra boja. ⁴ Nepū nura Pedro ne ra Xuua bi gohi bi 'mai bi hyanda nú'a ra zi meti, ne ra Pedro bi 'ñembabi:

—Hyandgahe.

⁵ Ne nura zi doua xi bi gohi bi nu'ta nú'ú yoho ya apostol, mi hu rá mái gue mi ma te da umbahmá'ú. ⁶ Nepu ra Pedro bi 'ñembabi:

—Othogui ra t'axi nixi ra oro pa ga 'ra'a'i. Nú'a dí pe'tsi gue'a ma ga 'ra'i. De rá thuhu ra Jesucristo nú'a mrá me Nasare dí xi'a'i gui 'bai gui 'yo.

⁷ Nepu bi mipa rá 'yε ra 'ñei ne bi 'ba'mi, ne 'bestho bi nja yá ts'edi yá ua ne yá gut'egui. ⁸ Y nura ora'a 'bestho bi 'yεnga 'nara sagui ne bi 'mai xá hño, nepu bi 'ño, ne bi mēui ya apostol pa mbo ra nija xi mi ensagui mi xocambeni Ajuá con gatho rá johya. ⁹ Y gatho ya ja'i bi hyanda nú'a mrá doua gue ya mi 'yo ne mi xocambeni Ajuá. ¹⁰ Nepu nu'ú 'bestho bi ba'di gue go mi gue'a mrá douahmá nzantho mi hudi mi a ra boja ja ra gosthi nija mrá thuhu Mahotho. Ne xi bi 'yø'ú de nú'a xqui nja.

Ra apostol Pedro bi mamba rá noya Ajuá ja ra porta rá thuhu rá Porta ra Salomó

¹¹ Mefa nú'a ra 'ñøhø mrá doua himi ne da 'uegue de ra apostol Pedro nixi de ra apostol Xuua. Y gatho nuya ja'i mi 'yo de guehni xi mri 'yø de nú'a xqui hyandi, hangue bi dáma munts'i'ú ja ra porta rá thuhu ra Porta de ra Salomó nuni habu mi 'bai ra Pedro ne ra Xuua co nú'a mrá doua. ¹² Y nu mi hyanda ra Pedro nú'ú ya ja'i xqui munts'ini, bi 'ñembabi:

—Nú'ahú gyá me Israelhu, ¿hanja xi grí 'yøhu, ne hanja xi guí natcahe 'ñena gue co ma ts'edisehe go stá japhe xa 'ño nuna 'ñøhø, o 'ñena ngue'a gue por dí 'yohe xá nt'axi gue por gue'a stá japhe da ñani?

¹³ Nú'a ra Ajuá mi xocambeni ra Abrá ne ra Isaac ne ra Cobo ne gatho nú'ú ma'ra ndu ma xitahu, nú'a go guet'a ra Ajuá bi japi bi 'ño nuna ra 'ñøhø po rá thuhu ra Jesucristo nurá T'ú'a, pa njabu da hneca rá ts'edi nura T'ú'a. Nú'a go gue'a

gá daphu ya nda, ne gá mañhu ja rá thandi ra Pilato gue hinda thegui, masque ra Pilato go mi nehma xa hyegui'a. ¹⁴ Pe nu'ahú hingá nehú, masque go gue'a rá hmaca T'ú Ajuá nú'a hinte ma ts'oqui xqui 'yø't'e. Pe nu'ahú gá eñhu gue ma'na xá hño dra thøgue 'nara hyote. ¹⁵ Nepu nu'ahú gá hyohu nú'a to'o ri 'racju ra te, pe Ajuá bi 'yø't'e pa da yopa nte de ra du. Nuje go dá hanthe bi yopa nte, hangue dí damajuanihe de gue'a. ¹⁶ Nuna 'ñøhø guí hanthu ne guí pahú gue mrá douahmá, go ra Jesu bi 'yøthe ngue'a dí camfrihe'a. Hangue bi njabu ngu guí hanthubya.

¹⁷ Nubyá, nú'ahú ma cu'ihe, dí pahu xá hño gue gá dahú ra Jesu ngue'a hinte nguí pahú, ngu nú'ú ma ndahu nehe himbi zo yá mfeni nehe nú'a bi 'yø't'e, hangue gá mfxahu gá hyohu ra Jesu. ¹⁸ Pe nu Ajuá bi 'yø't'e da nja ngu nú'a xqui xipa yá 'mehni maya'bu ne xqui 'yofo'ú gue nura Cristo nú'a rá 'mehni pa e da nda mi pe'tsi da thogui ndunthi ya ugui asta rá du'a. ¹⁹ Hangue nubya mahyoni guí ñobrihu ne guí yopa jonihu co Ajuá pa da pun'a ri ts'oquihu, y nu'bu há, nú'a da ra'a'ihu 'nara 'ra'yo mfeni ne 'nara hoga'mui. ²⁰ Ne da yopa pan'a'ihu ra Jesu nú'a to'o ra Cristo nú'a xqui hñuts'i'a pa da nda. ²¹ Ne nu'a xi majuaní bi yopa mengui mahets'i pa ja dua 'buhni asta hinda zø ra pa da yopa hoca Ajuá gatho, ngu nú'a xqui xipa maya'bu yá maça 'mehni da má. ²² Ngu bi mangu ra Moise bi xipa ndu ma xitahu bi 'ñembi: “Nú'a Ajuá ma zi Hmuhu ma da hñux'ahu 'na de gue'ahu pa drá 'mehni'a ngu xa hñuxcagui nehe, y nú'a ma guí 'yøtehu nú'a da xi'ahu. ²³ Ne gatho nú'ú to'o hinda ne da gamfribi rá noya nú'a ra 'mehni'a, nu'ú dra huati ne da 'mēdi de ja yá hnini.”

²⁴ Gatho nú'ú ma'ra yá 'mehni

Ajuá desde ra Samue pa xqui 'ñecua, xqui mā nehe de nuya pabya dí 'buhú. ²⁵ Y nú'ú ya hñá'ti bi mąnga nuya 'mehni'ú, gue'ú pa gue'ahú. Y nú'ú ya japi de ra cohi xqui gohui Ajuá ndu ma xitahú, nehe gue'ú pa ri hñohú. Hangué Ajuá bi 'ñembabi ra Abrá: "Po 'nari 'roho ma da 'ñehe 'mefa, ma ga japi gatho ya ja'i de rá nguni ra ximhai." ²⁶ Y nu'ahú go yá mudi'ihú bá pen'ahú rá T'ú Ajuá pa bi zo'ahú gui ñobrihú de ri ts'oquihú pa njabu da jap'a'ihú.

4

Ra apostol Pedro ne ra apostol Xuua bi jot'a fadi ne bi ñaui ya nda

¹ Ra apostol Pedro ne ra apostol Xuua mi 'buhnitho ja ra ndanija mi zofo ya ja'i. Nepu bi zoni 'raya macja ne ra nda de ya nsunija, ne ya saduceo nú'ú himi camfri gue da yopa nte nú'ú ya xa du. ² Nepu nu'ú bi bə yá cue ngue'a ra Pedro ne ra Xuua mi xipabi ya ja'i gue ra Zidada Jesu xqui yopa nte de ra du, hangue mi utuabi'ú gue gatho ya ja'i ma da yopa nte. ³ Nu'úbú nuya ja'i'ú 'bestho bi gu nts'ahni ra Pedro ne ra Xuua, ne bi zits'i pa bá cot'a fadi. Y asta rá hyax'a mi ma da nhyanthya, ngue'a nú'a ra pa'a ya bi nde. ⁴ Pe ya xi mi ndunthi nú'ú to'o xqui 'yode ne xqui gamfri nú'a mi mąnga ra Pedro. Ya ngu mi cat'a 'mo ya 'ñohə xqui gamfri, y himi pa 'mede ya 'behñá nixi ya bątsi.

⁵ Nurá hyax'a bi munts'a nuni Jerusale nuyá ndaxjua nda ya xodyo ne ya xahnate de ra ley ne gatho ma'ra ya nda gá xodyo. ⁶ Gatho'ú bi munts'a mahye'gui co ra Anás nú'a to'o mrá dąnga nda gá macja, nehe mi 'buhni ra Caifá ne ra Xuua ne ra Jandro, ne gatho ma'ra ya 'ñohə nú'ú mi ja te yá njauí ya dąnga nda gá macja. ⁷ Nepu nu'ú bi manda abó ts'i ra apostol Pedro co ra apostol Xuua

ne bri 'ba'ma madetho de gue'ú pa bi t'ambabi, ne bi t'embabi:

—¿To'o yá 'mehni'ihú, ne to'o rá ts'edi guí hampahú pa guí othu njabú?

⁸ Nu'úbú ra Pedro mi hampa rá ts'edi ra Maca Nda'hi pa bi dadi ne bi 'ñena:

—Nú'ahú gyá ndahú de ma hninihú Israel, ⁹ ya gue guí angahe de nú'a ra hño bi t'otua nuni ra zi 'ñohə mrá doua, ¹⁰ ma ga xi'ahé hanja bi za bi ñanini, pa guí pahú ne gatho nú'ú ma'ra ya me Israel. Nuni ra zi 'ñohə guí hanthu 'bahni, nuni bi ñani de rá thuhu ra Jesucristo nú'a mrá me Nasare nú'a gá ponthu ja 'nara pont'i, pe nu'a bi 'yot'e Ajuá pa bi yopa nte de ra du. ¹¹ Nú'a go gue'a gá utsahú, nja ngu nú'ú ya hyəngu mi 'bui maya'bu bi fəthmabu ra mudi do nú'a mi ma xa hyoca rá nija Ajuá. Pe nubyá go gue'a ra mudi do bi me'gui Ajuá pa bi hyə rá nija. ¹² Jo'o ma'na to'o da za da pəhəguihú, hənse ma zi Hmuhú ra Jesu, ngue'a jo'o ma'na to'o bá 'behni nuua ja ra ximhai pa da pəhəguihú, hənse ra Jesu go gue'a bá 'behni ne go gue'a tsa da pəhəguihú.

¹³ Nu'úbú nuya nda mi 'buhni xi bi 'yə ngue'a bi hyandi gue ra Pedro ne ra Xuua himi tsu, ne mi padi gue himyá 'ñohə dega dąnga mfadi ngue'a myá hyoya ja'i. Pe bi badi'ú gue mi gue'ú 'raya 'ñohə xqui 'ñoui ra Jesu. ¹⁴ Pe nu'ú himbi za te bi datuabi ra Pedro ngue'a bi hyandi mi 'bahni con gue'ú nú'a ra zi doua xqui ñani. ¹⁵ Nu'úbú nú'ú ya nda bi 'bepabi ra Pedro ne ra Xuua ne nú'a ra 'ñohə mrá doua da bəhma de habú xqui munts'i'ú, ne bi 'ñu'ti'ú 'na ngu 'na, ¹⁶ ne bi 'ñémbi:

—Xibya, ¿te ga othu co nuyú ya 'ñohəyú? Ngue'a nú'a xa 'yotua nuna 'ñohə mrá doua, ya padi gatho ya ja'i nuua ja ma hninihú Jerusale, y hingui tsa ga cənihú. ¹⁷ Ha nu'ú ya hindí nehú da fadi

de guehna haburaza, hangue ma ga hø'tuahua ra hña gue ya hinte da sigui da ma, ne ya hinto da zofo de rá thuhu ra Jesu.

¹⁸ Nepu bi ts'ohna ma'na'qui ra Pedro ne ra Xuua ne nú'a ra 'ñøhø mrá doua, ne bi t'embabi'u:

—Ya ote ma xqui mañhu, ne ya oxqui ma gui zofohu ma'ra ya ja'i de rá thuhu ra Jesu.

¹⁹ Nu'bú nura Pedro ne ra Xuua bi dadi ne bi 'ñena:

—¿Ha gue guí beñhu xá hño njabu ja rá thandi Ajuá gue go rí 'ñepi ga ø't'ahe ri pahahu que rá paha Ajuá? ²⁰ Ngue'a nuje hinda za to'o da hñagahe ga mañhe de nú'a stá hanthe ne nú'a stá øhe.

²¹ Nu'bú nú'u ya nda hinte bi 'yø'tuabi ra Pedro ne ra Xuua, hønse bi xipabi gue ya hinda sigui da zofo ya ja'i, nepu bi hyeguiho. Himbi za te bi 'yø'tuabi ngue'a mi tsu ya ja'i xa bø yá cue, ngue'a gatho ya ja'i xi mi xøcambeni Ajuá po rá ngue nú'a ra 'ñøhø xqui ñani. ²² Ngue'a nú'a ra 'ñøhø xqui ñani ya mi pe'tsa thogui ñote njeya.

Ya gamfri bi 'yapabi Ajuá mahyegui

²³ Nu mi thegui ra apostol Pedro ne ra apostol Xuua bi ma bá c'a'tsa nú'u ma'ra ya gamfri pa bi metuabi nú'a xqui xipabi ya nda gá macja ne yá ndaxjua nda ya xodyo. ²⁴ Ha nu mi 'yøde ya gamfri, bi xøcambeni Ajuá co 'nadra mfeni ne bi 'ñena'u:

—Ma zi Hmu'ihe, nu'i go gue'e grá Ajuá gá hoca mahets'i ne ra ximhai ne ra ndehe ne gatho nú'a te ja. ²⁵ Ne nu'i po ra Maca Ndahi gá xipa ri 'beego ra Davi da manga njaua:

Ya ja'i bi munts'i pa bi 'ñu'ti'u da 'yø't'a ya nts'o'mui, pe nú'a ra nts'o'mui bi beñ'u da 'yø't'e, hinda za da 'yø't'e.

²⁶ Bi munts'a ya nda de gatho ya hnini de ra ximhai

pa bi 'ñu'ti'u da utsa Ajuá ne ra Cristo nú'a xa hñuts'i'a pa da nda.

²⁷ Ngue'a xi majuani ja nuna hninina bi munts'a ra nda Erode ne ra Poncio Pilato co ya me Israel ne co nú'u hingyá me Israel, pa bi utsa nuri maca T'u ra Jesu nú'a xcuá pehni pa da nda. ²⁸ Ne bi 'yø't'e'u ngu nú'a gá beni ne gá manga maya'bu gue mahyoni da nja. ²⁹ Nubya ma zi Hmu'ihe, hyanda núna te øtcahe ya ja'i, ne faxcahe pa hinga ntsuhe ga ñahe de ri maca noya, ngue'a go dí pep'ahe. ³⁰ Ne nu'i go ma gui hñuxa ri 'ye ja ya da'thi pa da ñani'u ne da hyanda ya ja'i. Ne gui 'yø't'a ndunthi ya nt'udi ne ya dangat'ø't'e de rá thuhu ri maca T'u ra Jesu.

³¹ Ngu xi bi uadi'u bi xøcambeni Ajuá, bi hmanga ra ngu habu xqui munts'i'u, ne gatho nú'u mi 'bøhni bi hñanga rá ts'edi ra Maca Ndahi, ne bi ña nts'edi'u de rá noya Ajuá, ne ya hinto mi tsu.

Gatho nú'a mi pe'tsa ya gamfri myá meti 'na ngu ma'na

³² Y gatho nú'u ya xqui gamfri Ajuá mi 'nada yá mfeni, ne mi 'nada yá hmate'u. Ne mi mfax'u 'na ngu ma'na nú'a te mi ø'tua ra 'bedi, ngue'a gatho nú'a mi pe'tsi'u mrá meti mahyegui, ne ni 'nara cu himi pe'tsa ni 'nara t'ø't'e nú'a mrá metise. ³³ Ne co ndunthi ra ts'edi mi pe'tsa ya apostol bi damajuani gue xqui yopa nte de ra du ma zi Hmuhu ra Jesu, ne Ajuá xi bi mats'i'u. ³⁴ Ha ni 'na de gue'u hinte mi ø'tua ra 'bedi, ngue'a gatho nú'u to'o mi pe'tsa yá hai ne yá ngu bá pa gatho, ne bá ha gatho nú'a ra boja mi hani de yá hai ne de yá ngu, ³⁵ ne bi umbabi ya apostol. Y nuya apostol go gue'u mi hecuabi cada 'nara gamfri ngu nú'a te mi ø'tua ra 'bedi gue'a mi t'umbabi nehe. ³⁶ Ne mi 'bøhni 'nara cu mrá thuhu ra Jose mrá me Chipre mrá levita. Ne bi

hñu'mbabi ya apostol dra Berhna, rí bõni da 'ñena Nú'a To'o Hu'mba yá mui ya Já'i. ³⁷ Nu'á bi pa 'nará hai'a ne bá hã gatho ra boja pa bi umbabi ya apostol.

5

Ra Ananía ne ra Safira ya hyate

¹ Pe mi 'bũ ma'na ra gamfri mrá thuhu ra Ananía ha nurá 'bẽhñã mrá thuhu ra Safira. Nú'ú bi pa 'nara hai myá meti'ũ. ² Nepũ bi beñ'ũ gue hinda unga gatho ra boja de nú'a xqui pa yá hai, hangue bi zama 'na tãi ra boja ra cu Ananía. Ne mi pãse co rá 'bẽhñã gue xqui zama ra boja. Nu'bú ra cu Ananía bi hñãxa nú'a ra boja bi hyeque pa bá umbabi ya apostol, 'ñena gatho ra boja mi hã, pe hina. ³ Nepũ ra apostol Pedro bi 'ñembabi:

—Ananía, ¿hanja xcá hopi xa hya'a'i ra Satá pa xcá hyathmã ra Maca Ndahi? Ngue'a hingá unga gatho nú'a ra boja gá hãni de ri hai gá pa ngu nú'a gá mã gue mi xõgue ra boja. ⁴ ¿Ha gue hingo ri metihmã ra hai? ¿Ha gue hingo ri metihmã ra boja nehe? ¿Hanja gá beni gui 'yõt'e njabũ? Ya xcá nc'uamba ja rá thandi Ajuã, hingue hõnse con guecje.

⁵ Ha nu mi 'yõde nuya ya noya ra cu Ananía 'bestho ra ora'a bi dagui bi du. Y gatho nú'ũ to'o mi 'bũhni ne gatho nú'ũ ma'ra to'o bi 'yõde de nú'a xqui nja, gatho'ũ xi bi ntsu. ⁶ Nepũ nuya bats'ñõhõ mi 'bũhni bi 'mai bá jats'i ne bi mant'i bi duts'i'ũ pa bi ma bá agui.

⁷ Nepũ xqui tho ngu hñu ora bi zõhõ rá 'bẽhñã ra cu Ananía nehe habũ mi 'bũi ya gamfri, pe nu'á nixi mi paði te xqui nja. ⁸ Nepũ ra apostol Pedro bi 'yambabi de ra boja, ne bi 'ñembabi:

—¿Ha gue gue'a bi muui nú'a ra hai gá pahũ?

Nu'á nú'a ra nju bi daði ne bi 'ñena:

—Hãhã, gue'a bi muui.

⁹ Nepũ ra Pedro bi 'ñembabi:

—¿Hanja gá cohui 'nara cohi ri dame pa gui hyathmãhũ rá Maca Ndahi Ajuã? Ndi, 'bapũ mõte ja ra gosthi nú'ũ to'o ja bá juadi bá ac'a ri dame, y nubyá e da dux'a'i nehe pa da 'yac'a'i.

¹⁰ Y 'bestho nura ora'a ra nju Safira bi dagui bi du ja yá ua ra apostol Pedro. Ha ngu mi yat'a nú'ũ ya bats'ñõhõ bi hyandi gue ya xqui du nú'a ra nju nehe, 'bestho bi duts'i'ũ pa bi ma bá agui nehe habũ xqui 'yacuabi'ũ rá dame. ¹¹ Nepũ gatho ya gamfri xi bi hñãxa 'nara danga tsu, nehe gatho nú'ũ ma'ra to'o bi 'yõde de nú'ũ ya t'õt'e'ũ, xi bi ntsu'ũ.

Bi hnequi ndunthi ya nt'udi ne ndunthi ya danga t'õt'e

¹² Nuya apostol bi 'yõt'a ndunthi ya nt'udi ne ndunthi ya danga t'õt'e ja yá thandi ya já'i. Mri munts'a gatho ya gamfri mahyẽgui 'na mfenitho ja ra porta nú'a rá thuhu ra Porta de ra Salomó. ¹³ Gatho nú'ũ himyá gamfri xi mi tsu da munts'i co ya gamfri, pe nuya já'i'ũ mi e'tsua yá nsu'ũ. ¹⁴ Ne 'nara pa ngu 'nara pa mi 'yo mi camfri ndunthi ya já'i, ya 'ñõhõ ne ya 'bẽhñã. ¹⁵ Ne 'yo mi fãdi, hangue asta mi thuxa ya da'thi pa mbi 'bẽgui co yá mfidi ja yá hyo ya 'ñũ pa nura ora da thohni ra apostol Pedro, hõnse co rá xudi'a da go'ma nú'ũ ya da'thi, nú'ú 'bestho da ñãni. ¹⁶ Gatho nú'ũ ya hnini mi ja gueta Jerusale mi pa ya já'i pa guehni mi tsixa ya da'thi ne nú'ũ to'o mi pẽ'tsa ya ts'ondãhi, y gatho mi ñãni.

Ya apostol bri jũ nts'ãhni

¹⁷ Nepũ bi njũxa ra danga ndã gá macjã ne ya saduceo nú'ũ myá mfats'i'a, ngue'a xi bi bõ yá cue'ũ ngue'a mi ne da nsche'ũ ne ya ndunthi ya já'i mri dẽna ya apostol. ¹⁸ Nepũ bi gũ nts'ãhni ya apostol ne bi got'a fãdi. ¹⁹ Nepũ nú'a ra xuui'a

'nará enxε Ajuá bá ehe pa bi xoca ra gosthi fadi, ne bi pønga pa thi ya apostol, ne bi 'ñembabi:

20 —Rí maha ja ra ndanija ua zofohani ya ja'i, ne xipabihua ra hoga noya de nuna ra 'ra'yo te.

21 Nepu rá hyax'a xi 'nitho, nu'á bi ma pa ja ra ndanija ngu nú'a xqui xipabi rá enxε Ajuá. Y ngu mi zøni bi yut'a mbo 'bestho pa bi zofoni ya ja'i.

Y de mi zofo ya ja'i ya apostol, nura danga ndá gá macja ne yá mfats'i bi 'yøt'a 'nara hmunts'i con gatho ya ndá de ra hnini Israel. Ne bi mehna to'o mi ma dua tsi nú'u ya apostol mi jot'a fadi. 22 Ha nu mi zønga nú'u ya nzints'ahni ja ra fadi, ya mi jo'oni ya 'yofadi. Nu'bá nu'á bá dáma pengui pa bi má gue ya mi jo'oni'u, 23 ne bi 'ñena'u:

—Dá tsuhe ra fadi xi mi jot'i xá hño, ne nuya nsufadi ja mi 'bahni ja ra gosthi, pe nu ndá xocje ra gosthi hinto dá tsuheni mbo.

24 Nu mi 'yøde njabu nura danga ndá gá macja ne ra ndá de ya nsunija ne ma'ra ya ndá gá macja, xi bi du yá mui, ne himi paði te da beni, y mri 'ñémbi'a:

—Xibya ¿te ri bømbya'a?

25 Nepu bi zøhø 'nara ja'i bi 'ñembabi'u:

—Nú'u ya 'ñøhø gá cothmahua fadi, ya bí 'buhni ja ra ndanija bi zofo ya ja'i ma'na'qui.

26 Nu'bá ra ndá de ya nsunija bi meui ya gants'ahni pa bá yopa ju ya apostol. Bá ju pe hinte bi 'yø'tuabi'u ngue'a mi tsu xa bø yá cue ya ja'i y xa hyøxa nc'ahni. 27 Nepu bi zixa ya apostol ja ra hmunts'a ndá gá xodyo, ne ja bi 'ba'mni ja yá thandi'u. Nepu nú'a ra danga ndá gá macja bi 'ñembabi:

28 —¿Ha gue hindá xi'ahe gue ya hinxcá zofohmahua ya ja'i ne ya hinxcá ñahmahua de rá thuhu ra Jesu? Nu'bá ¿hanja hinxcá 'yøhu? Ya gatho ya ja'i de guecua Jerusale

xcá zofohua de ri noyahua. Ne go guí ne gui hyøxcahe ra thaibya de rá du nú'a ra 'ñøhø'a.

29 Nu'bá ra apostol Pedro ne gatho ma'ra ya apostol bi daði ne bi 'ñeñ'u:

—Nuje ma'na rí 'ñepi ga øthe Ajuá que yá hmanda ya meximhai.

30 Ajuá nú'a to'o mi xøcambeni ndu ma xitahu go gue'a bi 'yøt'e pa bi yopa nte ra Jesu de ra du, masque nu'ahu gá ponthu ja 'nara za asta himbi hñu ri mauihu gá hyohu. 31 Y nubyá Ajuá xa 'ñegui ja rá 'ñei pa da ndá. Y nú'a go gue'a ra Pøhøte zo'ahu gatho nú'ahu gyá me Israelhu pa gui ñobrihu de ri ts'oquihu ne da pun'ahu. 32 Nuje dí dahe majuani de gue'a, ne ra Maça Ndáhi ri damajuani de gue'a nehe. Nehe Ajuá ri umba ra Maça Ndáhi nú'u to'o øte'a.

33 Ha nu mi 'yøde njabu ya ndá xi bi bø yá cue ne asta mi ne xa hyohma ya apostol. 34 Pe mi 'buhni 'nara 'ñøhø mrá fariseo mrá thuhu ra Gamalie, nú'a mi 'nara xahnate de ra ley, y gatho ya ja'i xi mi numahño'a. Nu'á bi 'mai ne bi manda dra pønga 'na zi ora nuya apostol. 35 Nepu nura Gamalie bi 'ñembabi gatho nú'u ya ja'i xqui munts'ini:

—Nú'ahu compahu de Israel, beñhu 'met'o xá hño nú'a guí ne gui 'yø'tuahua nuya 'ñøhø'u. 36 Beñhu gue pe'tsa 'raya pa bi nanga 'nara 'ñøhø mrá thuhu ra Teuda mi hu rá mui gue mi pe'tsa 'nara nsu ne mi ne da ndangui de ma'ra, hangue bi de na ngu goho nthebe ya 'ñøhø. Pe nura Teuda bi tho, ne gatho nú'u to'o mri 'ñouí bi nxani ne bi nhuati gatho'u. 37 Nepu 'mefa de gue'a bi 'mu ma'na ra 'ñøhø mrá thuhu ra Juda mrá me Galilea. Ne nú'u ya pa dega nthuxa thuhu, nu'á bi 'yut'a ndunthi ya ja'i pa go bri theni'a. Ne 'mefa nu'á bi tho nehe, ne bi nxanga gatho yá ja'i nú'u mri 'ñouí. 38 Hangue nuga dí

xi'ah_u, ma'na xá hño hyeh_u dí 'yob_u nuya 'ñöhö_u. Nu'bu nú'a öt'e'ü go xa bensehe, pe'tsi ga hanth_u da nhuati nehe. ³⁹Pe nu'bu go rá me'ti Ajuá nú'a öt'e'ü, nu'bú hinda za gui hñacuahu. Ngue'a 'bu gui 'yöth_u njab_u, ja ra uenda go grí ntuñ_u co Ajuá.

⁴⁰Y nú'ü mi 'buhni ja ra hmunts'i bi 'yöde nú'a ra ts'ofö'a. Hangue bi yopa cu'ta mbo ya apostol pa hönse bi na'mbabi ne bi yopa hyö'tua ra hñá gue ya hinda sigui da ñá de rá thuhu ra Jesu, nep_u bi hyegui bi ma'ü. ⁴¹Y de mi bönga ya apostol de guehni, xi mri johya'ü ngue'a Ajuá xqui umba nsequi da tho 'nara 'betsa po rá thuhu ra Zidada Jesu. ⁴²Ha hyastho himi tsaya'ü da zofö ya ja'i de ja ra ndanija, ne mi pa ja ya ngu mi mangua ra hoga nt'öde de ra Zidada Jesucristo.

6

Bri thahna yoto ya maste

¹Nuya pa'ü mri xu ma'ra ya gamfri. Ne mi 'buhni 'raya cu mi ñá griego. Nep_u nu'ü bi 'ñembabi nú'ü ya cu mi ñá de yá hñacui ya xodyo, ne mi ambi hanja himi t'umbabi te da zi xá hño nú'ü yá viuda ya griego ra ora mi t'umba te da zi ya hyoya ne nú'ü ma'ra ya viuda, ngue'a nu'ü hyastho mi t'umbi te da zi. ²Nep_u nú'ü 'ret'amayoho ya apostol bi zohna gathö ya cu pa bi munts'i ne bi 'ñembabi'ü:

—Ma zi cu'ihé, nuje dí 'buhé pa ga mañhe rá noya Ajuá, ne hingui tsa ga tsayahe ní 'na ora pa da za go ga hecuahé nú'a te da zi nú'ü hingui tsupabi. ³Hangue mahyoni gui huañh_u yoto ya cu de guecju nú'ü xcá hanth_u 'yo xá hño ne hampa rá ts'edi ra Maca Ndahi ne xi di ja yá mfadi. Nú'ü go gue'ü dyá uenda da me nuna 'befina. ⁴Ha nuje ma ga sigui ga aphe Ajuá ne ga mamfe rá noya'a.

⁵Ha nu mi 'yöde bi sipa njab_u ya cu, gathö xi bi ho'ü. Rá müdi, bri huahna ra cu Teba nú'a mi pe'tsa ndunthi ra jamfri ne mi hampa rá ts'edi ra Maca Ndahi. Nep_u bi huahna ra cu Lipe, ne ra cu Procoro, ne ra cu Nicano, ne ra cu Timu, ne ra cu Parmena, ne ra cu Cula nú'a ra me Antioquia xqui nxodyo ngue'a xqui demba yá ley'ü. ⁶Ne bi ts'ixa pa hab_u mbi 'bui ya apostol pa bi 'yapabi Ajuá por gue'ü. Nep_u ya apostol bi hñuxa yá 'yε ja nú'ü ya cu xqui thahni.

⁷Y njab_u ma'na mri ntanga rá noya Ajuá, ne mri xu ndunthi ya gamfri nuni Jerusale, ne ndunthi ya macja bi gamfri rá noya Ajuá nehe.

Ra Teba bri ju nts'ahni

⁸Ha nura cu Teba xi mi hampa rá ts'edi Ajuá ne mi ja rá mfadi pa mi pepa rá 'befi Ajuá, mi öt'a ya danga t'öt'e ne ya nt'udi de ja yá thandi ya ja'i. ⁹Y nuni ja yá nija ya xodyo nú'a mrá thuhu ya Nzai 'Bego xa Thögue, ja mi 'buhni 'raya 'ñöhö nú'ü mri 'ñoui 'raya me Cirene, 'raya me Alejandría, 'raya me Ciliacia, ne 'raya me Asia, gathö'ü bi müdi bi ntsanoyauí ra cu Teba. ¹⁰Pe nu'ü himi tsa te da datuabi'a ngue'a nu'á mi ha ra hoga mfadi ne mi hampa rá ts'edi ra Maca Ndahi pa mi ñá. ¹¹Nep_u nú'ü ya ja'i'ü bi 'yu'ta 'raya 'ñöhö ne bi gu'tuabi pa da mangua ya nc'uamba ne da 'ñena njaua: “Nuje stá öhe gue nura 'ñöhö'a xa ñama'ñu de ra Moise ne de Ajuá.” ¹²Hangue bi bö yá cue yá ndaxjua nda ya xodyo ne ya xahnate de ra ley ne gathö ya ja'i. Nep_u bri ju ra cu Teba bi ts'ixa ja ra hmunts'a nda gá xodyo. ¹³Ne bri japabi 'raya ja'i da hyöxa ra thai ra cu Teba ne bi 'ñena'ü:

—Nuna 'ñöhöni hingui tsaya ñama'ñu de nuna ra maca nija ne de rá ley ra Moise. ¹⁴Nuje go stá öhe nú'a xa maní xa 'ñena gue nú'a

ra Jesu mrá me Nasare ma da huata nuna nija ne ma da pata ma nzaihu nú'u bi 'ñutcahu ra Moise ga øthu.

¹⁵ Nepu gatho nú'u to'o mi 'buhni ja ra hmunts'i xi mi heta ra cu Teba ne mi handuabi rá hmi gue mi ngu rá hmi 'nará enxε Ajuá.

7

Ra Teba bi mamba rá noya Ajuá

¹ Nepu de gue'a ra danga ndá gá macja bi 'yambabi ra cu Teba ne bi 'ñembi:

—¿Ha gue xi majuaní xcá ñama'ñu de Ajuá ne de ra Moise?

² Nu'bú ra cu Teba bi dadi ne bi 'ñena:

—Nú'ahu ma cu'ihu, ne nú'ahu ma ndá'ihu xcá muntshua 'nadbú, 'yóhu núna ma ga xi'ahu. Ajuá nú'a xá nsunda bi zofo ndu ma xitahu ra Abrá nú'bu hinxqui matho pa ja ra hai Arán ne mi 'buhnitho Mesopotamia. ³ Ne bi 'ñembabi: “Pøni de guecua ri hai, tsopu nú'u ja te ri njauí, ne grí ma pa ma'na ra hai nú'a ma ga u't'a'i pa ja gui 'buhni.” ⁴ Nu'bú bi bøni de guehni habu mi 'bui, habu myá hai ya Caldeu, ne bi ma pa bá 'bu ja ra hai Arán. Ha nu mi du rá dada, Ajuá bá tsi pa guecua habu dí 'buhabya, ja bi 'mucua nehe'a. ⁵ Pe nu Ajuá himbi umbabiua ni 'na xeni ra hai pa drá meti'a, pe xqui ña'tuabi gue nuna hai habu dí 'buhabya go drá meti'a 'mefa ne gatho yá ja'i de rá ji'a nú'u da 'mui 'mefa. Pe nuya pa'u ra Abrá hinxqui me'tstho ni 'nara batsi. ⁶ Y Ajuá bi 'ñembabi'a: “Nuri batsi ri 'beto ne ri mbong'beto ma da 'mu ja 'nara hai habu hindyá meti'u ngue'a dya nzøhøtho de guehni. Ne ja ma da 'muhni'u ngu goho nthebe njeya, ne ma da 'megothu, ne ma da t'ø'tua ndunthi ra nts'o'mui.” ⁷ Nehe bi 'ñembabi Ajuá: “Nuga go ma ga ha'mba nguenda ya ja'i de nú'a ra hnini habu ma da 'mego'u. Ne 'mefa ma ga yopa tsi de guehni pa

da 'ñehe da mepcagui de guecua.” ⁸ Nepu Ajuá bi gohui 'nara cohi ra Abrá, ne bi manda gue gatho yá batsi yá 'beto ne yá mbong'beto da me'tsa 'nara seña ja yá ndo'yo de nú'a ra cohi bi gohi. Hangué nu mi 'mui rá t'u ra Abrá nú'a mrá thuhu ra Isaac, nurá hñato ma pa de xqui 'mui bi 'yø'tua nú'a ra seña xqui gohui Ajuá da 'yø't'e. Ne guet'a bi 'yø't'a ra Isaac co rá t'u nú'a mrá thuhu ra Cobo, ne guet'a bi 'yø't'a ra Cobo co nú'u 'ret'amayoho yá t'u, y go gue'u yá dada nú'u 'ret'amayoho ya 'mui de Israel.

⁹ Nepu nú'u yá t'u ra Cobo xi bi utsa 'na de nuyá cu nú'a mrá thuhu ra Jose. Hangué nu'ú bi papabi ya me Egipto nú'a yá cu'u, ne bi ts'its'i pa guehni. Pe Ajuá himbi hyεε'a. ¹⁰ Hangué xi bi ñani de ja yá ts'othogui bi thogui, ne bi umba ndunthi ra mfadi ne bi mats'i pa njabu ra Faraó bi hopa rá 'mui. Ra Faraó go gue'a mrá ndá de Egipto. Nepu ra Faraó bi umba 'nará nsu ra Jose pa bi gohi ngu rá ñoho de gue'a, ne bi manda maxøgue ja rá ngu ra Faraó.

¹¹ 'Mefa bi nja 'nara danga thuhu nuni Egipto ne nuni Canaán, ne bi nja 'raya danga dumai, ne bi 'ñotho te bi zi ndu ma xitahu. Himi tsudi habu da dai ngue'a mi otho te da dañ'u. ¹² Nepu ra Cobo bi 'yøde gue mi ja ra trigo nuni Egipto, hangué bi mehna yá t'u pa guehni. Gue'a ra mudi 'mi'qui bi ma pa Egipto. ¹³ Nepu nurá ño'qui bi ma'u, ra Jose bi xipabi'u to'o mi gue'a pa bi badi'u gue go mi gue'a myá cu. Hangué nura Faraó bi batuabi yá ja'i ra Jose. ¹⁴ Nepu nura Jose bá pempa ra noya rá dada pa da ma da 'mu Egipto con gatho ma'ra yá ja'i. Nu'ú mi hñu'rate ne 'ret'amacat'a. ¹⁵ Nepu 'bestho bi ma'u pa Egipto. Y nepu ja bá tuni'a, ne ja bá tuni gatho yá t'u, y nú'ú go gue'u ndu ma xitahu. ¹⁶ Ne 'mefa de ya xqui thogui ndunthi ya

jeya de xqui du'ua, bá thampa yá ndo'yo'ua de guehni pa e bi t'acua ja yá hai nuni Siquem 'nara hnini de Canaán. Ne bi t'acuabi nuyá ndo'yo ja 'nara nt'agui xqui danga ndu ra Abrá xqui damba yá t'ua ra Amor nuni Siquem.

¹⁷ Y ya xqui nxanda ndunthi yá t'ua yá 'beto ne yá mbong'βeto ra Cobo nuni Egipto, ne ya mi ma da zø ra pa da hñanga nú'a ra hñati xqui xipabi Ajuá ra Abrá. ¹⁸ Nepu de nú'ua ya pa'ua bi 'mu ma'na ra nda nú'a himi padi to'o mi gue'a ra Jose ne te xqui mæfi'a, ngue'a ya mi pe'tsa ndunthi ya jeya xqui du'a. ¹⁹ Nú'a ra nda'a xi bi 'yø'tua ra nts'o'mui nú'ua ndu ma xitahu. Ne bi manda dra japi da 'yæi gatho yá zi 'uene nú'ua myá ts'ant'ua, pa njabu da du gatho'ua. ²⁰ Y gue'ua ya pa bi 'mu ra Moise, y Ajuá xi mri hopa rá 'mui. Nu'á bi tede rá dada ne rá nana hñu nzana ja yá ngu'ua. ²¹ Nepu bi thogui nú'ua hñu nzana, nu'á bi ma bá ei ngue'a njabu xqui manda ra Faraó da t'øt'e. Pe 'nará t'ixu ra Faraó bá juxa ra Moise de habu xqui t'ei, nú'a mrá zi 'uetho, pa bi tede, ja ra uenda go mrá batsi'a. ²² Hangué ra Moise bi te ne bi batua yá mfadi ya me Egipto, ne xi mrá nimfeni, ne mi ha ra ts'edi pa da ña ne pa te da 'yøt'e.

²³ Nepu de ya mi pe'tsa ñote njeya ja bi zo rá mfeni da ma da c'a'tsa ya me Israel nuyá ja'i pa bá nu te ngra 'mu'ua. ²⁴ Nepu ngu mi zøni habu mi 'bu yá ja'i, bi hyanda 'nara me Egipto mi na'mbabi 'na de gue'ua. Hangué pa bi za bi ñanga rá ja'i, ra Moise bi hyo nú'a ra me Egipto. ²⁵ Nura Moise mi beni yá ja'i'a xa unga nguenda gue Ajuá xqui mehni'a pa da ñani'ua, pe nu'á himbi zo yá mfeni ua mrá 'mehni Ajuá ra Moise. ²⁶ Nepu rá hyax'a bi yopa thohni ra Moise, ne bi hyanda yoho ya me Israel mri ntunseh. Ne mi ma da hyeque'ua ne bi 'ñembabi:

“Nu'ahú gyá me Israelhu, ne grí ncuhu. ¿Hanja grí ntunseh 'na ngu ma'na?” ²⁷ Nepu nú'a to'o mi na'mba nú'a ma'na, bi umba 'nara nt'ent'i ra Moise ne bi 'ñembabi: “¿To'o xa hñux'ague dega nzaya ne dega nda pa go gui hñagahe nú'a dí øthe?” ²⁸ ¿Ua gue gui ne gui hyogagui nehe ngu gá ø'tua ra me Egipto mande?” ²⁹ Nu mi 'yøde njabu ra Moise xi bi ntsu, ne bi 'bat'i bi ma pa ja 'nara hai rá thuhu Madián, y ja bá 'buhni dega nzøhø, y ja bá nthatini ne bi me'tsa yoho yá t'ua.

³⁰ Ne ya xqui thogui ñote njeya de xqui bonga ra Moise de Egipto pa bá 'bu ja ra hai Madián, nepu 'nara pa xqui bonga de rá ngu mbi 'yo asta ja rá ua 'nara t'øhø rá thuhu Sinaí. Ne de guehni bi hyanda 'nara 'bai gá ndapo mi zø 'nara faspí madetho de gue'a, ne mi 'bahni 'nará enxé Ajuá madetho de ra faspí. ³¹ Nepu nura Moise himbi badi há bi nja, pe bi uat'a ja ra faspí pa bi hyandi te rá 'be'a, ne bi 'yøde bi ña Ajuá y bi 'ñembabi: ³² “Nuga go gueque rá Ajuágui ra Abrá, ra Isaac, ra Cobo, ne gatho nú'ua ma'ra ndu ri xitahu.” Nu'bá ra Moise asta mri huat'i co ra ntsu hangué ya himi nehma da sigui da hyanda nú'a ra faspí mi handi. ³³ Ha nu Ajuá bi 'ñembabi: “C'o'ta ri zæsthi ngue'a nuua habu guí net'i guehna 'nara maça hai xá nt'axi. ³⁴ Xi majuañi stá handa nuya ts'othogui thogui ma ja'i nuni Egipto, ne stá øtua yá ts'oní'ua, ne stá ehe pa ga ñani. Nubya ma ga peñ'a'i gui yopa penga Egipto.” Njabu bi xipabi Ajuá ra Moise.

³⁵ Masque nuyá ja'i ra Moise xqui atsa'a ne xqui 'ñembi: “¿To'o xa hñux'ague dega nzaya ne dega nda pa go gui hñagahe nú'a dí øthe?”, pe xi majuañi go Ajuá xqui mehna ra Moise pa da nda ne pa da zinga nú'ua yá ja'i mbi o ja yá 'yæ ya me Egipto, ngue'a njabu xqui xipa rá enxé Ajuá nú'a bi hnequi madetho de 'nara faspí nuni ja rá ua

ra t'øhø Sinaí. ³⁶ Nepu ra Moise bá penga pa Egipto pa bá tsinga gatho ya me Israel nú'u mbi 'buhni. Ne bi 'yøt'a ndunthi ya danga t'øt'e ne ya nt'udi nuni Egipto ne ja ra Thenga Ndehe, nehe bá øt'a nuni ja ra mbonthi habu bá 'yo'u ñote njeya. ³⁷ Go guet'a ra Moise nú'a bi xipabi yá ja'i nú'u myá me Israel bi 'ñembi: "Ajuá ma da hñux'ahu 'na de gue'ahu pa drá 'mehni'a ngu xa hñuxcagui nehe. Y nú'á ma gui 'yøtehu nú'a da xi'a'ihu." Njabu bi xipa ra Moise yá ja'i. ³⁸ Nura Moise go guet'a mi 'ñoui ya me Israel nuni ja ra mbonthi, ne ja bi munts'ini'u ja ra t'øhø Sinaí. Ne ja bi ñauini ra Moise rá enxε Ajuá. Nepu ra Moise bi xipa ndu ma xitahu ngu nú'a xqui xipa ra enxε. Njabu ra Moise bi hñanga ra noya dega te pa bi 'racju nehe.

³⁹ Pe nú'u ndu ma xitahu himbi ne bi 'yøta ra Moise, ne himi ne go da nda de gue'u, ne bi bengá ja yá mfeni gue ma'na xá hño da mengui pa Egipto. ⁴⁰ Ha nu mi ma ra Moise bá ñauí ra enxε, nu'bá nuya ja'i bi 'ñembabi ra Aarón: "Stá beñhe gue xá hño 'bu ga hocju 'rama ajuahpa go gue'u dri 'bet'o de guecju, ngue'a nura Moise hønse bá jagaguihu de Egipto pa e bi hyegahuua ja ra mbonthi, ha nu'á, hadifa'a te xua ja'a." ⁴¹ Hangué nu'ú bi hyoca 'nara t'untfani dega bøjá, ne bi thopabi ya mbo'oni pa bi t'umbabi'a, ne mri nsunda'u, ne xi mri johya ngue'a bi hyandi gue mi mahotho nú'a ra c'oi xqui hyocse'u. ⁴² Hangué nu Ajuá 'bestho bi 'uegue de gue'u, ne bi hyepu da nsunda ya tsø ne ra zana ne ra hyadi. Njabu bi 'yofo maya'bu 'na de yá 'mehni Ajuá nú'a ena njaua:

Nu'ahu gyá me Israelhu, ¿ha'mu rá 'nandi gá hyohu 'raya mbo'oni pa gá ñatcahu
de nú'u ñote njeya gá 'yohu ja ra mbonthi?

⁴³ Hinhya'mu gá øtcahu njabu. Nu'a nguí øthu, ngrí ndudehu nú'u ri c'oihu gá hocju pa gui nsundahu,

'na nguí hu'mbabihu ra Moloc, ha nu'a ma'na gá hocju ngu 'nara tsø, nguí hu'mbabihu ra Renfán.

Hangué nubyá ma ga pøñ'a'ihu de ri haihu pa ga peñ'ahu asta thogui de ra hai Babilonia.

Guehna bi xipa Ajuá ya me Israel.

⁴⁴ Nú'a ra mbonthi habu bi 'ranga ndu ma xitahu, ja guehni xqui hocni'u 'nara ngu dega dutu habu mi 'be'tsa nú'a ra xingdo habu mi nt'ofu nú'u 'ret'a ya hmanda. Nú'a ra ngu'a bi thoqui ngu xqui xipa Ajuá ra Moise da hyoqui, ne ngu nú'a xqui 'ñutuabi. ⁴⁵ Nepu 'mefa nú'a ra ngu'a bi gohui ndu ma xitahu nú'u mri zi ra Josue. Nepu bá ha'u pa nuua habu bi ntuncui ya ja'i nú'u himyá me Israel nú'u bi guui Ajuá de guecua nú'u mi zøcua nú'u ndu ma xitahu. Y ja nura ngu'a ja bi nsundani'u Ajuá asta mi 'mai ra Davi nú'a bi nda. ⁴⁶ Y Ajuá xi bi hopa rá 'mai'a. Y ra Davi mi nehma xa hyoca 'nara ngu pa habu dra nsunda hmaha Ajuá nú'a rá Ajuá ndu ma xitahu ra Cobo. Pe himbi za bi hyoqui. ⁴⁷ Pe nu 'nará t'u ha, nú'a mrá thuhu Salomó, nu'á ha, go gue'a bi hyocua rá ngu Ajuá nú'a mi behma da hyoca rá dada. ⁴⁸ Masque nu Ajuá bí 'bui maña mahets'i, hingui 'bu ja 'nara ngu nú'a xa thoqui co yá 'ye ya ja'i, ngu bi 'ñenga ra badi Isaía gue Ajuá mi ena njaua:

⁴⁹ Nuua mahets'i ja guecua ma hudiga habu dí 'bui dega nda,

ha nu ja ra ximhai ja guehni dí tøta ma ua.

Nehe ena: ¿Te ma ngu nú'a ra ngu ma da thogaga 'bu?

O ¿habu ma ga 'buca 'bu?

⁵⁰ ¿Ha gue hingue co ma ts'edi stá hocaga gatho nuya t'ot'e ja ja ra ximhai?

⁵¹ Y ra cu Teba bi sigui bi ñembabi ya ja'i: Pe nu'ahú nzantho xi xcá njahúbu, xi xá me ri mfenihu, hinguí ne gui 'yøhu. Guí njahu ngu nú'u ya ja'i hingui pa Ajuá, ngue'a nu'ahú hinguí ne gui 'yøthu nú'a xi'ahú ra Maça Ndahi ngu mi nja ndu ma xitahu nehe. ⁵² ¿Hangu hma yá 'mehni Ajuá bi t'ot'ua ra nts'o'mai? Y nú'u ndu ma xitahu go gue'u bi 'yøt'a njabu. Nú'u go gue'u bi hyo nú'u to'o mi ma desde rá mudi gue mi ma da 'ñehe nú'a ra hoja'i hinda ma da 'yøt'a ni 'nara ts'oqui. Ha nu mi zøhø'a, go gue'ahu gá dahú ne gá hyohú. ⁵³ Nu'ahú gá hñañhu ya hmanda nú'a e bi zogahu yá enxé Ajuá, pe hinxcá ne xcá 'yøthu ngu nú'a bi hmanda'ihu.

Rá du ra Teba

⁵⁴ Nepu mi 'yøde njabu nuya ja'i nuya noya'u, xi bi bø yá cue nts'edi co ra cu Teba. ⁵⁵ Pe nura cu Teba mi hampa rá ts'edi ra Maça Ndahí, ne bi nøxa pa mahets'i ne bi hyandua rá nsunda Ajuá, nehe bi hyanda ma zi Hmuhú ra Jesu mi 'bahni ja rá 'ñei Ajuá. ⁵⁶ Nepu ra cu Teba bi ñemba ya ja'i:

—¡Ndi! Dí handa mahets'i xogui, nehe dí handa Nú'a To'o e bi Nja'i bí 'bai ja rá 'ñei Ajuá.

⁵⁷ Y nura ora'a gatho nú'u ya ja'i mi 'bahni bi go'ta yá gu ne bi dø ya hmafi, ne bi nest'ihu ri gatho bi mfats'i bi mihi ra cu Teba. ⁵⁸ Nepu de guehni nuya ja'i'u bi pønga ra cu Teba de ra hnini, nepu bi c'ahni. Ne mi 'bahni 'nara basja'i mrá thuhu ra Saulo, nú'á nehe go gue'a bi hyandua rá du ra cu Teba, nehe go gue'a mi supa yá he ya hyote nú'u xqui hñáqui pa bi za bi hñote'u. ⁵⁹ Y nú'a ra ora mi thøxa ya nc'ahni ra cu Teba, nu'á bi 'yapabi Ajuá ne bi 'ñena:

—Ma zi Hmu'i Jesu, dí a'i gui hñani ma te ja ri maça 'yebya.

⁶⁰ Nu'bá nu'á bi ndandiñahmu ne bi 'ñena:

—Ma zi Hmu'i, oxqui ha'mba nguenda nuyú ya ja'i de nú'a øtcagui.

Y ngu bi uadi bi mąnga njabu, 'bestho bi du.

8

Ra Saulo xi bi 'yø'tua ndunthi ra nts'o'mai nuya gamfri

¹ Ha nura Saulo xqui da rá hña gue da tho ra cu Teba.

Nepu 'bestho nú'a ra pa'a bi mudi bi nja 'nara dąnga nt'utsate contra nú'u xqui gamfri Ajuá nuni Jerusale. Ne bi nxanga gatho ya gamfri habaraza maxøgue ra hai Judea ne Nsamaria, hønse ya apostol himbi bønga de Jerusale. ² Y nu 'raya cu xi mi ja yá jamfri co Ajuá, go gue'u bi 'ñoni pa bi 'yagui ra cu Teba, ne xi bi nzoni ndunthi ngue'a xi mri madi'u. ³ Ha nura Saulo xi bi 'yø'tua ndunthi ra nts'o'mai ya gamfri, ne 'rama'na ra ngu mi cat'i pa mi juca ya 'ñhø ne ya 'behña pa da zits'i da got'a fadi.

Bi hmamba rá noya Ajuá nuni Nsamaria

⁴ Ha nú'u ma'ra ya gamfri xqui 'bat'i ne xqui nxani, go gue'u mi 'yo mi mamba rá noya Ajuá habaraza. ⁵ Ha 'na de gue'u mrá thuhu ra Lipe bi ma pa ja 'nara hnini nuni Nsamaria pa bá xipa ya ja'i de ra Zidada Jesucristo. ⁶ Y nuya ja'i de guehni mri munts'i pa mi huxa nt'øde xá hño de nú'a mi mąnga ra cu Lipe, ne mi handi'u nú'u ya nt'udi mi øt'e'a. ⁷ Ngue'a nu'á mi emba ya ts'ondahi nú'u to'o mi pe'tsi, ne nuya ts'ondahi asta mi mafi da bøni. Ne ndunthi ya ts'onate mi øthe'a. ⁸ Hangu njabu bi me'tsa 'nara dąnga johya nú'a ra hnini'a.

⁹ Ne mi 'bahni 'nara 'ñhø mrá thuhu ra Simu nú'a mrá 'ñete de

nú'a ra hnini'a. Nura 'ñete'a xi xqui hyat'a ndunthi ya me Nsamaria, ne xi mri 'ñets'i co nú'a rá m'fadi mi padi. ¹⁰ Ne gatho nuya ja'i de guehni notsi ndangui xi mi huxa nt'ode de nú'a mi m'anga nú'a ra 'ñete'a, ne mi eñ'u:

—Nura 'ñøhø'a hampa rá d'anga ts'edi Ajuá.

¹¹ Ne gatho ya ja'i xi mi huxa nt'ode ngue'a ya ya'mu xqui hyat'i'u co rá nt'ete. ¹² Pe nu mi zonga ra cu Lipe ja nú'a ra hnini'a bi m'anga ra hoga nt'ode de rá hmanda Ajuá ne bi ma de ra Zidada Jesucristo. Nepu gatho ya ja'i bi gamfri ne bi nxistehe, ya 'ñøhø ne ya 'behña. ¹³ Nehe nú'a ra 'ñete m'rá thuhu ra Simu bi gamfri bi rá noya Ajuá ne bi nxistehe. Ne n'zantho bi 'ñoui ra cu Lipe, mi handa nú'u ya nt'udi ne ya d'anga t'ø't'e mi ø't'e, ne nu'á xi mri 'yø de nú'a mi handi.

¹⁴ Nepu mi baði nú'u ya apostol mi 'b'ahni Jerusale gue ya me Nsamaria ya xqui h'anga rá noya Ajuá, 'bestho bi mehna ra apostol Pedro ne ra apostol Xuua pa guehni. ¹⁵ Y ngu mi zøñ'u bi 'yapabi Ajuá po ya gamfri de guehni Nsamaria pa bi za bi h'anga ra Maça N'ahí, ¹⁶ ngue'a ni 'na de gue'u hinxqui h'ani thoho ra Maça N'ahí, hønse xqui nxistehe de rá thuhu ma zi Hmuha ra Jesucristo. ¹⁷ Hangué ra Pedro ne ra Xuua bi hñuxa yá 'ye ja ya gamfri, nepu nu'á 'bestho ra ora'a bi h'anga ra Maça N'ahí.

¹⁸ Ha nu mi hyanda ra Simu nú'a m'rá 'ñetehma gue xqui h'anga ra Maça N'ahí nú'u to'o xqui hñu'tsua yá 'ye ra Pedro ne ra Xuua, hangué nu'á asta bi ña'tuahma ja boja nú'u ya apostol, ¹⁹ ne bi 'ñembabi:

—'Racaguihu nehe nú'a ra ts'edi guí h'ahu, pa njabu necagui da za ga huxa ma 'ye ja ya ja'i ne nu'á da h'anga ra Maça N'ahí.

²⁰ Nepu ra Pedro bi baði ne bi 'ñembi:

—Ma'na xá hño 'mediui ri boja. ¿Hanja xcá beni gue rá ts'edi Ajuá da za da thai co ra boja? ²¹ Hinguí p'etsa ra nsequi nixi rí 'ñep'a'i gui p'efi nuna 'b'efina, ngue'a hingui ho núna xcá beni de ja rá thandi Ajuá. ²² Hangué nu'a mahyoni gui 'yøt'ebya, ntsø'mi de nú'a ri ts'oqui xcá beni, ne 'yapabi Ajuá pa xahma da pun'a'i de nú'a ra ts'omfeni xcá beni. ²³ Ngue'a nuga dí handi gue xi 'nagra ts'omfeni ne 'nagra 'yøt'ats'oqui.

²⁴ Nepu nú'a ra Simu bi baði ne bi 'ñena:

—'Yaphu ts'u Ajuá por gueque, pa hinda njabu ngu nú'a xcá ma.

²⁵ Ha nú'u ya apostol ngu bi damajuani'u de ma zi Hmuha ra Jesu ne bi mamba rá noya Ajuá, bi b'oni'u de nú'a ra hnini'a. Ne bi thohni ja ma'ra ya t'uca hnini de Nsamaria mi m'anga ra hoga nt'ode de ra mpøhø. Nepu nu'á bi yopa menga Jerusale.

Ra Lipe bi xi'tsa 'nara me Etiopía

²⁶ 'Mefa de gue'a 'nará enxé Ajuá bi zofu ra cu Lipe ne bi 'ñembabi:

—Lipe, stá ehe ga p'ei'a'i grí ma grí çai, ju nú'a ra 'ñu nexa Jerusale pa rí zonga asta ja ra hnini Gasa.

Nú'a ra 'ñu'a thogui ja 'nara mbonhi. ²⁷ Nepu ra cu Lipe 'bestho bi gu ra 'ñu bi ma. Ne de má 'ñu bi nth'ei 'nara 'ñøhø m'rá me Etiopía. Nú'a m'rá eunuco, ne mi gue'a 'namrá d'anga mfats'i nú'a ra 'behña m'rá nda nuni Etiopía ne m'rá thuhu ra Candace. Nura 'ñøhø'a go gue'a m'rá m'e'sboja de ja rá ts'atbi nú'a ra 'behña m'rá nda. Y nu'á xqui mengui xqui xøcambeni Ajuá nuni Jerusale. ²⁸ Ne ya mri menga pa ja rá hai ne mri zi rá carro mri gut'a ya fani. Nuni ja mi huhni mi he'ta ra Maça T'ofu nú'a bi 'yofu ra baði Isaía. ²⁹ Nepu ra Maça N'ahí bi 'ñemba ra cu Lipe:

—Rí ma ua tsu nuna carro xa mani ne ri meui.

³⁰ Nepu nura cu Lipe bi nest'ihí bi ma bá tsu nú'a ra carro, ne bi 'yode nú'a ra 'ñohø mi he'tua rá t'ofó ra badi Isaía, ne bi 'ñembabi:

—¿Ha gue guí padi te rí bonga nú'u ya noya guí he'ti?

³¹ Nepu nu'á bi dadi ne bi 'ñena:

—¿Hanja da za ga padi te rí bõni 'bu hinto da 'ñutcagui?

Ne bi 'ñemba ra cu Lipe:

—Bá pøxa ja ra carro ne bá e ga huhui.

³² Y nú'a ra xeni de ra Maça T'ofó mi he'ti'a nu habu ena njaua:

Nú'á bi ts'its'i nja ngu 'nara zi deti pa da tho;

ne 'besthó himbi xoxa rá ne nja ngu 'nara zi deti bi 'begui pa da t'axi.

³³ Mri 'ñenda ya ja'i, ne hinto bi ñani;

ha nú'u yá ja'i xi bi nts'o'mui, ne bi thacua rá te de guecua ja ra ximhai.

Njabu manga ra Maça T'ofó.

³⁴ Nepu nú'a ra me Etiopía bi 'ñembabi ra cu Lipe:

—Dí bante'i guí xicagui de nú'a rá 'mehni Ajuá, ¿ha gue mi ma de guese'a, o mi ma de ma'na ra ja'i?

³⁵ Nepu nura cu Lipe bi mudi bi ña, ne bi xipabi gatho ra hoga nt'ode de ma zi Hmuu ra Jesu desde habu mi he'ta ra me Etiopía go gue'a 'nara xeni de ra Maça T'ofó nú'a xqui 'yofo ra badi Isaía.

³⁶ Nepu de mi 'yo'u ja ra 'ñu bi zonga habu mi ja 'nara mothe, ha bi 'ñenga nú'a ra me Etiopía:

—Jani 'nara zi mothe po ra dehe. ¿Ha hinda za ja ga nxisteheni?

³⁷ Ha nura cu Lipe bi 'ñembabi:

—'Bu xi guí camfri con gatho ri mfeni da za, hanja hina.

Nura me Etiopía bi 'ñena:

—Haha, dí camfri gue ra Jesu-cristo go gue'a rá T'u Ajuá.

³⁸ Nu'bú nu'á bi 'be pa rá 'bego bi 'ba'ma ra carro, nepu bi gai ri

yoho'u, ne bi yut'a mbo ra dehe. Nepu ra cu Lipe bi xi'tsa nú'a ra cu me Etiopía. ³⁹ Y nu mi bøxa ra cu Lipe de ja ra dehe, bi 'metho ngue'a rá Maça Ndahí Ajuá bi zits'i. Nepu nura cu me Etiopía ya himbi yopa hyanda ra cu Lipe ma'na'qui. Y ya mri sehe'a bi sigui bi ne rá 'ñu condunthi ra johya mi pe'tsi. ⁴⁰ Nepu nura cu Lipe bi zonga nuni Asoto, ne de mi 'rani de guehni bi mudi bi manga ra hoga nt'ode asta bi zonga nuni Cesarea.

9

Ra Saulo bi gamfri ra Zidada Jesu

(Hch. 22:6-16; 26:12-18)

¹ Ha nuya pa'u ra Saulo mi hu'tsa ya gamfri da hyo, ne bi ma bá nu ra danga nda gá macja. ² Bi ma bá a nsequi pa da ma nuni ja yá nija ya xodyo nuni Ndamasco pa da gu nú'u ri demba rá jamfri ra Zidada Jesu, gue dra 'behña gue dra 'ñohø, ne dua tsi pa Jerusale da got'a fadi.

³ Ne de mri ne ra 'ñu ya mi ma da zonga Ndamasco, mi damfri bi got'atho 'nara ñot'i asta mi huexqui nú'a ra hyats'i mri 'ñehe de mahets'i. ⁴ Nepu ra ora'a 'bestho bi dagui ma'memfo ja ra hai. Ne bi 'yode 'nara noya mi ena:

—Saulo, Saulo, ¿hanja guí hongagui pa guí 'yotca ra nts'o'mui?

⁵ Nu'bú ra Saulo bi dadi ne bi 'ñena:

—¿To'o'i, zi Hmu?

Nu'á bi dadi ne bi 'ñena:

—Nuga go gueque drá Jesu. Ha nu'i guí hongui pa guí 'yotcagui ra nts'o'mui ngue'a guí honi pa guí 'yot'tua ra nts'o'mui nú'u to'o xa gamfrigui. Pe nu'i go grí 'ñunse, guí nja ngu nú'a ø't'a ra ndamfri ora tica ra nsamboi.

⁶ Y ra Saulo asta mri huat'i co ra ntsu ne bi 'ñena:

—Ma zi Hmu'i, ¿te rá 'be guí ne ga øt'ebya?

Nu'bú ra Zidada bi 'ñembabi:

—Nangui ne rí ma ja ra hnini, nuni ja guehni ma da si'a'i nú'a rí 'ñep'a'i gui 'yøt'e.

⁷ Y nú'u ya 'ñøhø mri 'ñoui ra Saulo xi bi ntsu ngue'a nu'ú xqui 'yøde nehe nú'a ra noya pe hinxqui hyandi ua to'o mi 'bahni. ⁸ Nepu nura Saulo bi nangui de ja ra hai, ne xi mri zøthma yá da pe himbi za bi hyandi. Hangué bri juhni bi ts'its'i pa asta ja ra hnini Ndamasco. ⁹ Y nuni ja bá 'buhni hñu pa ne himi handi. Y nú'u hñu pa ni ts'u hinte bi zi.

¹⁰ Nuni Ndamasco mi 'buhni 'nara gamfri mrá thuhu ra Ananía, y nura Zidada Jesu bi zofo ngu dega t'i ne bi 'ñembabi:

—¡Nugue Ananía!

Nu'á bi dadi:

—¿Te'a, zi Hmu?

¹¹ Ha nura Zidada bi 'ñembabi:

—Rí ma, ja nú'a ra 'ñu rá thuhu ra Juá'ñu, ne thogui ja rá ngu ra Juda, ne ja gui 'ñanini ra Saulo nú'a ra me Tarso. Nu xcrí tsøni gui tsadi di øt'a rá søcambeni. ¹² Nu'á ya stá xipabi ngu dega t'i gue ma da tsøni 'nara 'ñøhø rá thuhu ra Ananía, ne da hñu'tsua yá 'ye pa da yopa hyandi.

¹³ Nu mi 'yøde njabu ra cu Ananía bi dadi ne bi 'ñena:

—Zi Hmu, stá øde ndunthi de nú'a ra 'ñøhø'a gue xi mi ø'tuabi ndunthi ra nts'o'mui ya cu nuni Jerusale. ¹⁴ Ha xa umba nsequi ya nda gá macja pa da za da gu gatho nú'u di xøcambeni'i ri thuhu de guecua nehe.

¹⁵ Nepu ra Zidada bi 'ñemba ra cu Ananía:

—Grí ma gui 'yøt'a nú'a dí xi'i, ngue'a go gue'a ra 'ñøhø stá huahni pa da mæpcagui ne da 'ñutua ma thuhu ya me Israel ne gatho nú'u hingingá me Israel ne nuyá nda'u, pa da badi'u to'ogui. ¹⁶ Ne nuga go ma ga utuabi gatho nú'u ya ts'othogui pe'tsi da thogui po rá ngue ma thuhu.

¹⁷ Nu'bú ra cu Ananía bi ma ne bi yut'a ja ra ngu habu mi 'bu ra Saulo. Ne bi hñu'tsua yá 'ye, ne bi 'ñembabi:

—Zi cu Saulo, ra Zidada Jesu nú'a to'o gá handa ja ra 'ñu nú'a ngrí nehi pa guecua, go gue'a xa mæncagui pa da yopa xo ri da ne gui hñanga ra Maça Ndahi.

¹⁸ Ne 'bestho ra ora'a bi dagui nú'a te mi co'tua yá da, ne 'bestho bi yopa hyandi. Ne nu'á bi 'mai bi ma bá nxistehe. ¹⁹ Ne bi ñuni, nepu bi yopa nja rá ts'edi, ne bi 'muhni 'raya pa co ya gamfri nuni Ndamasco.

Ra Saulo bi mamba rá noya Ajuá ja ra hnini Ndamasco

²⁰ Nepu 'bestho bi ma bá dama-juani de ma zi Hmuhu ra Jesucristo ja yá nija ya xodyo, ne mi ma gue ra Jesu go gue'a rá T'u Ajuá. ²¹ Y gatho nú'u to'o mi øde nú'a mi mañ'a xi mri 'yø ne mi eñ'u:

—¿Ha hingo guehni núni xi mi ø'tua ra nts'o'mui nú'u to'o xøcambeni rá thuhu ra Jesu nuni Jerusale? ¿Ha hingo guehni xqui 'ñehe da gu nts'ahni ya gamfri pa da zi'tsua ya nda gá macja?

²² Pe nura cu Saulo ma'na mi ja rá ts'edi pa da damajuani gue ra Jesu go gue'a ra Cristo rá 'mehni Ajuá ne xqui hñuts'i'a pa da e da nda. Y nuya xodyo himbi badi te da beni gatho nú'u mi 'buhni Ndamasco.

Ra Saulo bi c'ot'i de ja yá 'ye ya xodyo

²³ Bi thogui ndunthi ya pa, nepu bi maði bi mámbi ya xodyo pa da hyohma ra cu Saulo. ²⁴ Pe nú'a ra cohi bi gohi'u, bi t'umba nt'øde ra cu Saulo gue nu'ú ma pa ra xuui mi su gatho ya gosthi de nú'a ra hnini'a pa xa thohma'a. ²⁵ Pe nu mi badi ya cu njabu, bi 'yent'a ra cu Saulo ja 'nara danga 'bøts'e pa bri tonts'a dega xuui pa møte de ra jado nú'a mi cot'a ra hnini, pa bi za bi 'bat'i'a.

*Nú'á ra pa bi zønga ra Saulo nuni
Jerusale*

²⁶ Nu mi zønga ra cu Saulo Jerusale mi nehma'á da munts'iui ya gamfri, pe nu'á mi tsu ngue'a himi camfri'á gue nu'á ya mi 'nara gamfri. ²⁷ Pe nura cu Berhna bi zits'i pa habu mbi 'bu ya apostol, ne bi metuabi hanja xqui hyanda ra Zidada Jesu ja rá 'ñu ra cu Saulo, ne xqui ñáui. Ne bi metuabi'á gue nu'á ya xqui ña de rá thuhu ra Zidada Jesu co ndunthi ra ts'edi nuni Ndamasco. ²⁸ Y njabu bi za bi 'mui co ya gamfri nuni Jerusale. ²⁹ Nu'á himi tsu da ma de rá thuhu ra Zidada Jesu, ne mi ntsanoyau ya xodyo nú'á mi ñaca griego, ha nu'á mi εcuabi da hyo'a. ³⁰ Pe nu mi badi njabu ya cu bi zixa ra cu Saulo pa nuni Cesarea, nepu bi mehni'á pa Tarso.

³¹ Mefa gatho ya gamfri bi me'tsa 'nara hoga'mui nuni Judea ne Galilea ne Nsamaria, ne mi zedi yá jamfri, ne mi 'yo'á co ndunthi rá ntsu Ajuá, ne ma'na mri xu ya gamfri co rá mfats'i ra Māca Nđahi.

Ra Enea bi ñani

³² Ha nura apostol Pedro bi 'ño bi zønga gatho ya gamfri, ne bi ma bá c'a'tsa ya cu nú'á mi 'buhni Lida. ³³ Ne ja bi zahni 'nara 'ñøhø rá thuhu ra Enea, ne ya mi øt'a hñato jeya xqui 'menga ja ra mfidi ngue'a mi tsu 'nara hñeni nú'á nixi mi tsa da ānga rá ndo'yo. ³⁴ Nepu ra cu Pedro bi 'ñembabi:

—Enea, ra Zidada Jesucristo xa 'yøthe'i. Nangui juxa ri mfidi.

Nepu nu'á 'bestho bi nangui. ³⁵ Y gatho ya mengu de guehni Lida ne ya me Sarón bi zogui yá ndaxjua jamfri ne bi gamfri ra Zidada Jesu co nú'á xqui hyandi'á.

Ra Dorca bi yopa nte de ra du

³⁶ Nuni Jope mbi 'bu 'nara 'behña mrá gamfri nú'á mrá thuhu ra Tabita, dega griego t'embi ra Dorca. Nú'á nzantho mi øt'a

ndunthi ra hñoja'i ne mi faxa ya hyoya. ³⁷ Ha nuya pa'á bi zø 'nara hñeni ne bi du. Nepu bi sati ngu myá nzai'á ne bá 'begui ja 'nara tøngu. ³⁸ Pe de guehni Jope mi guetbu pa ja ra hnini Lida, ne nuya gamfri de guehni xqui 'yøde gue ja mbi 'buhni ra cu Pedro nuni Lida, hangue bi 'behna yoho ya 'mehni pa dua tsi ne da 'ñembi:

—Dí bante'ihe ga maha 'bestho pa Jope.

³⁹ Nepu nura cu Pedro 'bestho bi meui'á. Ne nu mi zøni bi ts'its'i pa ja ra tøngu habu xqui munts'a ndunthi ya viuda mi zoni. Ne bi 'tutuabi ra cu Pedro nuya pahni ne ma'ra ya he xqui hyoca ra nju Dorca nú'á mi te'a. ⁴⁰ Nu'á ra cu Pedro bi 'bepi da bønga pa thi gatho nú'á mi 'buhni, ne nu'á bi ndandiñahmu ne bi 'yapabi Ajuá. Nepu bi zofu nú'á xqui du ne bi 'ñembabi:

—Tabita, nangui.

Ne nu'á 'bestho bi zøt'a yá da, ne nu mi hyanda ra cu Pedro bi nangui bi hñudi'a. ⁴¹ Ha nura cu Pedro bi mipa 'nará 'ye ne bi 'ba'mi. Nepu bi zohna ya viuda ne ma'ra ya gamfri pa bi 'ñutuabi gue ya xqui yopa nte. ⁴² Y gatho de guehni Jope bi nt'øde de nú'á xqui nja, ne ndunthi to'o bi gamfri ra Zidada Jesu. ⁴³ Ha nura cu Pedro bi gohi ndunthi ya pa de guehni Jope ja rá ngu ra cu nú'á rá thuhu ra Simu dexifri.

10

Ra apostol Pedro ne ra Cornelio

¹ Mi 'bu 'nara 'ñøhø nuni Cesarea mrá thuhu ra Neyo nú'á mrá me Italia ne himrá xodyo, nehe go mrá nda de nú'á ya soldado myá mengu rá hai'a. ² Nú'á xi mrá hoja'i ne xi mi tsu Ajuá, ne gatho nú'á ya mengu rá ngu. Ne mi øt'a ndunthi ra hño ngue'a mi faxa ya xodyo nú'á xi myá hyoya. Ne nzantho mi xøcambeni Ajuá. ³ Nepu 'nara pa ngu mi nzanga hñu nde bi hyanda

'nará enxε Ajuá ngu dega t'i, bi yut'a habu mi 'bui'a ne bi 'ñembabi:

—¡Neyo!

4 Nu mi hyandi xi bi na'ti ne xi bi ntsu, ne bi 'ñena:

—¿Te'a, zi Hmu?

Nura enxε bi 'ñembabi:

—Nuri nt'adi xa 'yøde Ajuá ne nú'u ri mfats'i xcá 'yøt'e xa hyandi'a. 5 Hangué nubya pēhna 'raya 'mehni pa ja ra hnini Jope pa dua tsi ra Simu nú'a thu'mbabi nehe ra Pedro. 6 Nú'á bí 'bui ja rá ngu ma'na ra Simu nú'a ra dexifri, 'bui guetbu ja rá hyo ra ndehe. Y nú'a ra Pedro go gue'a ma da xi'a'i te rí 'ñep'a'i guí 'yøt'e.

7 Nu mi ma ra enxε nú'a mi ñaui ra Neyo, bi zohna yoho yá 'βεgo ne 'namrá nzai soldado nú'a mi xocambeni Ajuá nehe. 8 Go gue'u bi xipabi te 'be'a bi nja, ne bi mehni pa ra hnini Jope.

9 Ha nurá hyax'a de mi 'yo yá 'ñu'u y ya mi ma da zonga ja ra hnini Jope, nu'bú nura ora'a ra cu Pedro bi bōxa ja 'nara tōngu pa da 'yapabi Ajuá nuni ja ra hnini Jope, y mi ngu nde ma pa nura ora'a. 10 Y xi mi tsu 'nara thuhu y ya xa nehma xa ñuhma, pe ja mi thocuabi te da zi. Y nú'a ra ora'a bi hyanda 'nara nt'udi ngu dega t'i. 11 Ne bi hyandi bi xogui mahets'i ne bá ja'ma pa ja ra hai 'ñena 'nara danga dutu mi thu'tsa gatho goho yá 'ñani. 12 Y ja nú'a ra dutu'a mbra cani gatho ya mbo'oni ne gatho ya zu'ue nú'u ja goho yá ua, ne ya qu'eña ne ya ts'int'su. 13 Nepu bi 'yøde 'nara noya bi 'ñena:

—Pedro, ja nuyu ya mbo'oni ne ya zu'ue ne hyo pa gui tsi.

14 Nu'bú nura cu Pedro bi dadi ne bi 'ñena:

—Hina, zi Hmu, ngue'a hin-hya'mu stá tsi nú'a xá nts'o ne hingui t'axi.

15 Ne nú'a ra noya'a bi 'ñemba ma'na'qui:

—Oguí embi xá nts'o nú'a xa xaça Ajuá ne xá nt'axi.

16 Bi njabu hñu'qui, nepu bi bōxa ma'na'qui pa mahets'i nú'a ra dutu. 17 Ha nura cu Pedro mi 'buhni mi 'yo rá mfeni ne mi ne da badi te mri bōnga nú'a ngu ra t'i xqui hyandi. Nura ora'a bi zøhø yá 'mehni ra Neyo ja ra gosthi, xqui 'ño xqui 'ñani habu mi ja rá ngu ra Simu dexifri. 18 Ha nu mi zøni ja nú'a ra ngu'a bi 'ñani ua ja mi 'buhni ra Simu nú'a xqui thu'mbabi nehe ra Pedro. 19 Pe nura cu Pedro tobya mi oda rá mfeni nú'a ngu ra t'i xqui hyandi, ne ra Maca Ndañi bi 'ñembabi:

—Bi zø hñu ya 'ñøhø hoñ'a'i. 20 'Bai cai rí meui'u. Ne ote xqui ma gui tsu, ngue'a go stá penca'u.

21 Nepu ra cu Pedro bi gai habu mi 'ba nú'u yá 'mehni ra Neyo, ne bi 'ñembabi:

—Nuga go gueque guí honju. ¿Te xqui 'beñ'ahu?

22 Nu'u bi dadi ne bi 'ñena:

—Xpá mencahe ma nda gá soldadohe ra Neyo, 'nara hoga 'ñøhø xi tsu Ajuá, ne gatho ya xodyo ñamahño de gue'a. Y 'nará enxε Ajuá bi xipi gue mahyoni da mehni to'o da e da zix'a'i pa gui ma ja rá ngu'a, pa da 'yøde nú'a ma gui xipabi.

23 Nepu ra cu Pedro bi umba ntsaya'u habu mi 'bui'a, ne ja bi 'ñoxini'u con gue'a nú'a ra xuui'a. Ha nurá hyax'a ra cu Pedro bi ma con gue'u ne bi me ma'ra ya cu nú'u mi 'buhni Jope.

24 Y rá hyax'a bi zøñ'u nuni Cesaarea habu mi 'bu ra Neyo mi tø'mi, ne xqui zohna gatho nú'u ja te myá njau, ne nú'u xi myá hmaði'a.

25 De mi zonga ra cu Pedro ja rá ngu ra Neyo, nu'a bi bøni pa da dadi, ne bi ndandiñahmu ja yá ua'a. 26 Pe nura cu Pedro bi 'ba'mi ne bi 'ñembabi:

—'Bai, ngue'a nequi 'nadrá 'ñøhø nehe ngu'atho.

27 Y de mi ñá'u bi yut'a ri yoho mbo ra ngu, ne mi 'buhni ndunthi ya ja'i xqui munts'i. 28 Nepu ra cu Pedro bi 'ñembabi'u:

—Nu'ahu guí pahu gue núje dyá xodyohe hingui tsa ga nthantshe co nú'ahu hingyá xodyohu, y nixi tsa ga cathe ja ri nguhu, ngue'a 'rama'na'ño ma jamfrihu. Pe Ajuá xa xicagui gue hinga embabi xá nts'o o hingui t'axi ni 'nara ja'i. 29 Hangué ngu mi xicagui ya 'mehni gue ga eheua, 'bestho duá ehe nsinque te dá ma. Ne dí ne ga paði pa te uá tsigaguihu.

30 Nu'bú ra Neyo bi ðatuabi ne bi 'ñembi:

—Øt'a goho ma pa ngu ra zi orabya ndí 'bucua ja ma ngu stí ayuna ne ndí apabi Ajuá ngu ma nzai dega nde, ndá thamfri dá handa 'nara 'ñhø mi he 'raya dutu asta mi huexqui. 31 Ne bi 'ñengagui: “Neyo, Ajuá xa 'yøt'a'i ri t'adi ne xa hyanda nú'a xcá 'yøt'ua ya hyoya xcá fats'i. 32 Pehna pa ja ra hnini Jope to'o ma dua tsi ra Simu nú'a xa thum'babi nehe ra Pedro. Nu'á bí 'bu ja rá ngu ma'na ra Simu ra dexifri nú'a bí 'bu guetbu ja rá hyo ra ndehe. Y nu sta zø'a ma gui ñaui pa da zo'a'i,” njabu bi 'ñengagui. 33 Hangué 'bestho dá pempu to'o bá hoñ'a'i, ne xá hño'a xcá ehe. Y nubyá dí 'buehea gatho ja rá thandi Ajuá, ne dí ne ga øhe gatho nú'a xa xi'a'i pa gui xicje.

Ra apostol Pedro bi mamba rá noya Ajuá ja rá ngu ra Cornelio

34 Hangué nura cu Pedro bi madi bi ña ne bi 'ñena:

—Nubyá ha, stá paði gue xi majuani Ajuá hingui huahna ya ja'i 'ra co ma'ra. 35 Ngue'a nu'á ri madi gatho nú'u to'o 'yo ja rá ntsu'a ne øt'a nú'a xá hño, masque habaraza dya mengu. 36 Ajuá bi zocje núje dyá me Israelhe pa dá mádihe con gue'a po ra Zidada Jesucristo nú'a to'o ma Hmuhu drí gathohu. 37 Ngu

guí paschu nú'a bi nja nuni ja ma haihe núje dyá xodyohe, ra Xuua bi 'yøt'a ra sistehe, 'mefa ma zi Hmuhu ra Jesu bi fata rá 'befi nuni Galilea ne bi 'ño gatho ja ra hai Judea. 38 Ne guí paschu gue Ajuá bi umba ra Maça Ndahi ra Jesu nú'a mrá me Nasare pa bi umba ra ts'edi. Nú'á bi 'ño bi 'yøt'a ra hño, ne bi 'yøthe gatho nú'u mi hñeni ne mi pe'tsa ya ts'ondahi. Ra Zidada Jesu mi øt'a njabu ngue'a Ajuá mi 'bui con gue'a. 39 Y nuje go drí damajuanihe gatho nú'a bi 'yøt'a ra Zidada Jesu nuni ja ra t'uca hnini Judea ne ja ra danga hnini Jerusalem. Y 'mefa nu'á bi ts'uta ja 'nara pont'i asta himbi tho. 40 Pe Ajuá bi 'yøt'e pa rá hñupa bi yopa nte, ne bi 'yøt'e pa bi hñecanja'i pa dá hanthe ma'na'qui. 41 Pe hingo gatho ya ja'i bi yopa hyant'a, hønseguihe dá hanthe, ngue'a Ajuá xqui huanc-ahe desde rá madi pa ga dahe majuani de gue'a gue nu'a bi yopa nte ma'na'qui de ja ra du. Y nu de ya xqui yopa nte de ja ra du, dá yopa ñuñhe ne dá ntsithehe con gue'a. 42 Nepu nu'á bi 'bepcahe ga zoföhe ya ja'i ne ga dahe majuani gue Ajuá go xa hñuts'i'a pa da hña'mba nguenda nú'u te, ne nú'u xa du. 43 Nehe gatho yá 'mehni Ajuá mi 'bui desde rá madi bi damajuani de ra Zidada Jesu gue nu'a tó'o da gamfribi rá thuhu dra pumbabi yá ts'oqui.

Bi hñanga ra Maça Ndahi nú'u hingyá xodyo

44 Ha de mi manga ra cu Pedro nuya ya noyaya, bá cai ra Maça Ndahi ne bi yut'a ja yá coraso gatho nú'u to'o mi øde nú'a mi manga ra cu Pedro. 45 Ha nú'u ya xodyo myá gamfri nú'u bá 'ñoui ra cu Pedro, xi bi 'yø ngue'a xqui hñanga ra Maça Ndahi nehe nú'u himyá xodyo. 46 Ngue'a bi 'yøde mi ña nehe de ma'ra ya hñaqui nú'u

himi padi, ne mri xocambeni'u Ajuá.
 47 Nepu ngu nura cu Pedro bi 'ñena:

—¿To'o ja da hñacuabi da nxistehe núyu to'o xa hñanga ra Māca Nđahi ngu stá hañhu?

48 Nu'bá ra cu Pedro bi 'bepabi'u da nxistehe de rá thuhu ra Zidada Jesucristo. Nepu nu'á bi bantebi ra cu Pedro gue da gohi con gue'u ma'ra ya pa.

11

Ra apostol Pedro bi xipa ya gamfri me Jerusale de rá ts'edi Ajuá

1 Bi 'yode nú'u ya apostol ne ma'ra ya gamfri mbi 'bu Judea gue ne nú'u himyá xodyo ya xqui hñanga rá noya Ajuá. 2 Ne mi menga ra cu Pedro pa Jerusale, ja bá nuuini nú'u yá mixodyoui ya myá gamfri pe mri denbatho yá nzai ya xodyo. Nú'á bi zai ra cu Pedro, 3 ne bi 'ñembabi:

—¿Hanja xcá cat'a ja yá ngu nú'u ya 'ñohø hingyá xodyo ne xcá ñuni con gue'u?

4 Nu'bá ra cu Pedro bi metuabi gatho nú'a xqui nja desde ra mudi ne bi 'ñembabi'u:

5 —Nuga ndí 'buhni ndí apabi Ajuá ja ra hnini Jope, ne dá handa 'nara nt'udi ngu dega t'i. Bá ja'mi de mahets'i 'ñena 'nara danga dutu mi thu'tsa gatho goho yá ñani, ne bi zohø habu ndí 'bui. 6 Ne dá handa xá hño te mi cani, dá handi mi cū gatho ya mbo'oni ne gatho ya zu'ue nú'u ja goho yá ua, ne ya qu'eña ne ya ts'int's'u. 7 Ne dá øde 'nara noya bi 'ñengagui: “Pedro, ja nuyu ya mbo'oni ne ya zu'ue, ne hyo pa gui tsi.” 8 Ne dá embabi: “Hina, zi Hmu, ngue'a hinhya'mu stá tsi nú'a xá nts'o ne hingui t'axi.” 9 Nepu nú'a ra noya de mahets'i bi yopa ña ne bi 'ñengagui: “Oguí embabi xá nts'o nú'a xa xuca Ajuá ne xá nt'axi.” 10 Bi njabu hñu'qui, nepu bi njats'i pa mahets'i nú'a ra dutu. 11 Ha nú'a ra ora'a bi zohø ja ra ngu habu ndí 'bui hñu ya 'ñohø xqui

'bēhni de Cesarea pa da zixcagui. 12 Y nura Māca Nđahi bi 'ñengagui ga me'be'u, masque himyá xodyo. Nehe dá me'be nú'u má 'rato ya cu, ne dá tsōñhe dá cūthe ja rá ngu nú'a to'o xqui mehna ya 'mehni da zixcagui. 13 Nura 'ñohø'a bi xicje hanja xqui hyandua 'nará enxε Ajuá de guehni ja rá ngu gue nu'á bi 'ñembabi 'na: “Pehna 'raya 'mehni pa ja ra hnini Jope pa dua tsi ra Simu nú'a xa thu'mbabi nehe ra Pedro. 14 Nu'á go da xi'a'i hanja da za gui mpohø ne gatho ya mengu ri ngu.” 15 Ha nu ndá fadi dá ña, bi hñani'u ra Māca Nđahi mahyεgui ngu dá hañhe ra mudi nehe. 16 Ra ora'a dá beni de nú'a xqui mangu ma zi Hmuhú nú'bu bi 'ñena: “Ra Xuua mi xi'tsate co ra dehe, pe nu'ahu ma gui nxistehē co ra Māca Nđahi.” 17 'Bu Ajuá njabu rá paha xa umbabi'u ra Māca Nđahi ngu bi 'racaguihu nú'ju dí camfrihu ma zi Hmuhú ra Jesucristo, to'ogui ga pa go ga hacua rá 'bēfi Ajuá.

18 Ha nu mi 'yode njabu nú'u ya cu mi 'buhni Jerusale, ya bi go'tatho yá ne, ne bi nsunda Ajuá bi 'ñena:

—¡Njabu rá paha Ajuá gue da ñobri nehe nú'u hingyá xodyo pa da me'tsa ra te pa nzantho ngu nú'a dí pe'tshu nehe!

Ya gamfri me Antioquía

19 Desde bi tho ra cu Teba, bi mudi bi t'utsa nú'u ma'ra ya gamfri. Hangue nu 'ra de gue'u bi 'bat'i gá ma Fenicia, ha nu ma'ra Chipre, ha nu ma'ra Antioquía. Y nu habu gá ma'u bá zo yá mixodyoui de rá noya Ajuá, hinto ma'ra bá zofu. 20 Pe mi 'bu 'raya cu myá me Chipre ne nu ma'ra myá me Cirene, nú'á bi zonga ja ra hnini Antioquía, y bi zofu nehe nú'u ya ja'i himyá xodyo de ra hoga nt'øde de ra Zidada Jesu. 21 Ajuá bi umba ra ts'edi'u ne bi mats'i, ne ndunthi ya ja'i bi hyepu

yá ndaxjua jamfri ne bi gamfri ra Zidada Jesu.

²² Ne mi badi ya gamfri nú'ú mi 'buhni Jerusale de nú'á mbi ja de guehni Antioquia, hangue nu'ú bi mehna ra cu Berhna pa guehni. ²³ Ne nu mi zõñ'a bi hyandua rá 'bëfi Ajuá, nu'ú bi badi gue Ajuá xqui japi'ú, ne nu'á xi bi johya. Ne bi zofu gatho nú'ú xqui gamfri de guehni gue xá hño da sigui da gamfri Ajuá co yá mfeni strá nt'axi ne da zedi yá jamfri. ²⁴ Ngue'a nú'á ra cu Berhna 'namrá hoga cu mi hampa rá ts'edi ra Mäca Ndahi ne xi mi ja rá jamfri. Y ndunthi ya ja'i bi gamfri ra Zidada por gue'a.

²⁵ Nepu ra cu Berhna bi ma pa Tarso pa da hyonga ra cu Saulo, ne de mi zedi bi zits'i bi meui pa Antioquia. ²⁶ Ne ja bi 'mahni'ú maxogue 'na njeya, ne mri munts'i'ú co ya gamfri, ne bi 'ñutuabi ndunthi ya ja'i de rá noya Ajuá. Y nuni Antioquia ja guehni bi mudi bi thu'mba ya gamfri gue dya cristiano ngue'a bi gamfri ma zi Hmuhu ra Jesucristo.

²⁷ De nuya pa'ú bi bonga 'rayá 'mehni Ajuá de guehni Jerusale pa bi ma Antioquia. ²⁸ Ne 'na de gue'ú mrá thuhu ra Agabo bi 'mai made-tho de habu xqui munts'a ya cu ne bi ma gue xqui xipa ra Mäca Ndahi gue mi ma da nja 'nara danga thuhu maxogue rá nguni ra ximhai. Y ha bi njabu nú'ú ya pa mrá nda ra Claudio. ²⁹ Nepu nuya gamfri de Antioquia bi beni gue da mempa 'nara mfats'i nú'ú ma'ra ya gamfri mi 'bu nuni Judea, bi uni cada 'na de gue'ú ngu nú'á mi tsupa yá ts'edi. ³⁰ Y nú'á ra mfats'i bi uñ'ú bi 'bempa nuya nda de ra nija Judea, y go bi hñaxa ra cu Berhna co ra cu Saulo pa guehni.

12

Bri tho ra apostol Cobo, nepu ra apostol Pedro briju nts'ahni

¹ Nuya pa'ú ra nda Erode bi mudi bi 'yø'tua ra nts'o'mui ya gamfri. ² Nú'á bi manda da thecua rá 'yuga ra apostol Cobo rá cu ra apostol Xuua. ³ Ha nu mi hyandi'a gue ya xodyo mri ho njabu, nu'ú bi manda dra ju ra apostol Pedro nehe. Ne bri ju ja 'nará ngo ya xodyo de rá pa ra thuhme nsingue rá nzoi. ⁴ Ha nu mri ju'a bi jot'a fadi ne bi t'ent'ua ja yá 'ye goho ya hmunts'a soldado pa da su'a, cada 'nara hmunts'i mi goho ya soldado. Ngue'a ra Erode mi beni gue de xa ua ra ngo de ra pascua xa ponga de ra fadi pa xa thoma ja yá thandi ya ja'i. ⁵ Pe nu de mi ofadi ra cu Pedro ne mri su xá hño, nuya gamfri himi tsaya mi apabi Ajuá por gue'a con gatho yá jamfri.

Ra Zidada bi xocuabi ra apostol Pedro ra gosthi fadi

⁶ Y nú'á ra xuui'a ante da manda ra Erode dua ts'i de ja ra fadi, ra cu Pedro mi aha de guehni, y mi that'i co 'nara soldado ja rá 'ñei ne ma'na ja rá ngaha, gatho ri hñu mi that'i co ya cadena, y nu ma'ra ya soldado mi 'bai ja ra gosthi fadi mri su ra cu Pedro pa hinda bõni. ⁷ Y masectho bi zøhø 'nará enxë Ajuá ne asta mri yot'a mbo ra fadi, y nura enxë bi dani ra cu Pedro pa bi 'ya, ne bi 'ñembabi:

—Nxøni dama nangui.

Y nura ora'a 'bestho bi xot'a ya cadena de ja yá 'ye ra cu Pedro. ⁸ Ha nura enxë bi 'ñembabi:

—Du'ta ri ngat'i ne ti'ta ri thiza.

Y nu'á 'bestho bi 'yø'ta njabu. Nepu ra enxë bi 'ñembabi:

—Pat'a ri pat'i ne maha.

⁹ Nu'ú ra cu Pedro bi bõni bi dena ra enxë, nixi mi padi gue xi majuanu xqui 'yø'ta njabu ra enxë ngue'a mi hu rá mui'a gue mi 'ui'tha. ¹⁰ Ne bi thogui'ú habu mi 'ba ya mudi soldado, nepu bi thogui habu mi 'ba rá ñoho ra hmunts'a soldado, ne 'bestho bi zonga ja ra

danga gosthi dega bɔja nú'a mi ja de thi ja ra 'ñu. Y nú'a ra gosthi'a bi xoguisɛ. Nepu bi bɔni'u pa ja ra 'ñu. Y de guehni bi 'ño 'na tui'u, nepu 'bestho ra ora'a ra enxɛ bi 'uegue de ra cu Pedro. ¹¹ Nu'bú ra cu Pedro ya bi gu rá mfeni, ne bi 'ñense:

—Nubyá hã dí pãdi gue xi ma-juani Ajuã xpá mɛhni rá enxɛ pa bi ñangagui de yá 'yɛ ra Erode ne de gatho nú'u mi ne xa 'yɔtcagui ya xodyo.

¹² De mi beni njabu ra cu Pedro bi gu ra 'ñu bi ma pa ja rá ngu ra nju Maria nú'a rá nana ra cu Xuua, nú'a xqui thu'mbabi ra Marco nehe. Ne ja mi 'buhni ndunthi ya gamfri mi apabi Ajuã por gue'a. ¹³ Nepu nu'á bi gant'a ra gosthi, ne 'nara nxutsi mrá thuhu ra Rode bi ma ja ra gosthi pa da nu to'o mri gant'i. ¹⁴ Y nú'a ra nxutsi 'bestho bi batua rá noya gue go mi gue'a ra cu Pedro. Pe co ra johya mi pɛ'tsi himbi xocua ra gosthi. Bi nest'ihi bá xipabi nú'u ma'ra ya gamfri gue ya mi 'bahni ra cu Pedro ja ra gosthi. ¹⁵ Nepu nu'á bi 'ñembabi:

—jXcá 'be ri mfeni!

Pe nu'á xi mi zedi gue go mi gue'a ra cu Pedro. Hangue nu'á bi 'ñembabi:

—Hingo gue'a, zai go di gue'a rá enxɛ Ajuã nú'a su'a.

¹⁶ Pe nura cu Pedro himi tsaya mi gant'a ra gosthi. Ne de mi xoca ra gosthi'u bi hyandi gue go mi gue'a ra cu Pedro. Nepu nu'á xi bi ntsu. ¹⁷ Pe ra cu Pedro mi utua ra seña co rá 'yɛ gue da go'ta yá ne, ne bi metuabi gue Ajuã xqui pɔnga ja ra fadi. Nepu nu'á bi 'ñembabi'u:

—Xiphu ra cu Cobo ne gatho ma'ra ya cu hanja bi za duá pɔnga ja ra fadi.

Y nu'á 'bestho bi ma de guehni pa ja ma'na ra hnini.

¹⁸ Y nurá hyax'a xi mi tu yá mai ya soldado y himi pa te da beni, ngue'a himi pãdi te xqui nja

co ra cu Pedro. ¹⁹ Nepu ra nda Erode bi manda da yopa thoni'a, pe himbi za bi ts'adi. Hangue nura nda Erode bi xɛcua ra uenda nú'u ya nsufadi, nepu bi manda da tho'u. Nepu nu'á bi bɔnga de guehni Judea, bi ma bá 'bu ja ra hnini Cerea.

Ra nda Erode bi du

²⁰ Ra nda Erode xi mri utsa ya me Tiro ne ya me Sidó. Pe nuya mengu de guehni bi go 'nara cohi pa da ma da c'a'tsa ra Erode, pe 'mɛ'to bi gu'tuabi ra Blasto nú'a mi supa rá hudi, pa nú'á da zofo ra Erode pa da za da ñaui'u, pa njabu da bantebi gue ya hinda ntuhni'a con gue'u. Bi 'yɔt'e njabu ngue'a ra Erode mi ja rá nsu pa da umba nsɛqui ya me Sidó ne ya me Tiro da ts'ocui te da zi'u ja yá hai. ²¹ Hangue 'nara pa ra Erode bi zohna ya me Tiro ne Sidó, y nú'a ra pa'a xqui nhye dega nda, bi hñudi ja ra hudi habu mi ja ra ts'atbi ne bi mudi bi zofo'u. ²² Nepu nú'u ya ja'i xqui munts'ni xi mi thó ya hmafi mi ena:

—jNúni dí øhu ñã, go 'nara zidada, hingrá ja'i!

²³ Nura ora'a 'nará enxɛ Ajuã bi japi bi hñenga ra Erode ngue'a hinxqui umba rá nsu Ajuã pa da ñã njabu, ngue'a nu'á xqui gusɛ ra ts'edi. Hangue ra Erode bi zu 'nara ts'ohñeni nú'a bi yu 'raya zu'ue mbo rá mai, ne 'bestho bi du.

²⁴ Ha nuya pa'u bi 'ño bi ntanga rá noya Ajuã haburaza ya hnini.

²⁵ De mi ua yá 'bɛfi ra cu Berhna co ra cu Saulo nuni Jerusale bi bɔni pa bi menga Antioquia, ne bá 'ñoui ra cu Xuua nú'a xqui thu'mbabi nehe ra Marco.

13

Ra apostol Berhna ne ra apostol Saulo bi mudi bi 'ño bi mamba rá noya Ajuã

¹ Mbi 'b_u ja ra nija nuni Antioquía 'rayá 'mehni Ajuá ne 'raya xah-nate, ra cu Berhna ne ra cu Simu nú'á xqui thu'mbabi nehe ra Negro, ne ra cu Lucio nú'á mrá me Cirene, ne ra cu Saulo, ne ra cu Manaén nú'á bi teui mahyεgui ra ndá Erode. ² 'Nara pa xqui munts'i mi xɔcambeni Ajuá ne xqui ayuna. Nep_u ra Maça Ndáhi bi 'ñembabi'ú:

—'Uegaguih_u ra Berhna ne ra Saulo pa da mε nú'á ra 'bεfi stá umbi.

³ Nu'bú ya cu bi ayuna ne bi 'yapa Ajuá po ra cu Berhna ne ra cu Saulo, ne bi hñu'tsua yá 'yε'ú, nep_u bi 'ñehui'ú.

Ya apostol bi mamba rá noya Ajuá nuni Chipre

⁴ Nu'bú ra cu Berhna ne ra cu Saulo xqui mehna ra Maça Ndáhi da mε rá 'bεfi Ajuá ne bi zits'i pa bi ma ja ra hnini Seleucia, ne de guehni bi ma co ra motsa bi 'raxa ja ra ndehe pa bi ma ja 'nara zi hai rá thuhu Chipre bí o madetho de ja ra ndehe. ⁵ Nu mi zonga de guehni ja ra hnini Salamina ja rá hyo ra ndehe bi mudi bi mamba rá noya Ajuá mbo ja yá nija yá mixodyoui. Ne mi 'ñoui'ú ra cu Xuua mi faste nehe. ⁶ Y de ya xqui 'ranga gatho maxøgue ra hai de Chipre bi za ma'na ra zi t'uca hnini mrá thuhu Pafos ja rá hyo ra ndehe. Ne de guehni bi nthui 'nara xodyo mrá thuhu ra Barjesu mrá 'ñete ne mi 'ñet'a badi de Ajuá. ⁷ Nú'á nzantho mri 'ñoui ra ndá Sergio Paulo nú'á xi mrá nimfeni. Nep_u nú'á ra ndá bi zohna ra cu Berhna ne ra cu Saulo ngue'á mi ne da 'yøtua rá noya Ajuá. ⁸ Ne nú'á ra 'ñete'á mi t'embi nehe ra Elima rí bøni da 'ñena 'ñete, nú'á bi nø'tua ra cu Berhna ne ra cu Saulo, ne mi ne da hñacuahmá ra ndá pa hinda gamfribi nú'á mi udi'ú. ⁹ Nu'bú ra cu Saulo nú'á xa thu'mbi nehe ra Paulo, mi hampa rá ts'edi ra Maça

Ndáhi ne xi bi nu'ta nú'á ra 'ñete, ¹⁰ ne bi 'ñembabi:

—jNu'í 'nagrá 'y_u'tate ne 'nagrá c'uamba, rá t'ú'í ra ts'ondáhi grí utsa gatho nú'á xá hño! ¿Hanja xi guí ts'ocua yá mfeni nú'ú ne da gamfri Ajuá? ¹¹ Nubyá Ajuá ma da castiga'í. Ma guí ngoda pa ndunthi ya pa, nixi da za guí hyanda ra hyadi.

'Bestho ra ora'á bi go'mba yá da 'nara 'bexuui, himbi za bi hyandi. Nep_u mi honi to'o da gahni ngue'á ya himi tsa da hyandi. ¹² Nu'bú nú'á ra ndá nu mi hyanda nú'á bi nja, bi gamfri Ajuá ngue'á xi bi ho nú'á bi 'yøde de ra Zidada.

Ra apostol Pablo ne ra apostol Berhna bi 'ño ja ra hnini Antioquía de Pisidia

¹³ Ra cu Pablo co nú'ú ma'ra mi 'ñoui bi gu ra motsa de guehni Pafos pa bi 'raxa ja ra ndehe pa bi ma ja ra hnini Perge de ja ra hai Panfilia. Pe nura cu Xuua bi 'uegue de gue'ú, bi menga pa Jerusale. ¹⁴ Nep_u de guehni Perge bi gu yá 'ñu bi ma'ú pa ja ra hnini Antioquía nú'á bí ja ja ra hai Pisidia, ne bi 'mahni 'raya pa. Ne nú'á ra pa dega tsaya bi yat'a ja yá nija yá mixodyoui ne bi hñudini'ú. ¹⁵ Nep_u de mi uadi bi the'ta ra Maça T'ofu nú'á xa 'yofu ra Moise ne nú'ú xa 'yofu ma'ra yá 'mehni Ajuá, nu'bú ya ndá de ra nija bi zohna ra cu Pablo ne ra cu Berhna, ne bi 'ñembabi:

—Zi cuh_u, 'b_u guí ne te guí xiph_u ya ja'í pa guí zofoh_u, da za guí xiphubya.

¹⁶ Nu'bú ra cu Pablo bi 'mai ne bi 'ñu ra seña co rá 'yε pa hinto da ña ne bi 'ñembabi:

—Nú'ah_u gyá me Israelh_u, ne gatho'ih_u guí tsuh_u Ajuá, 'yøh_u núna ma ga xi'ah_u. ¹⁷ Nu Ajuá nú'á ri xɔcambeni ma ja'ih_u ya me Israel bi huahna nú'ú ndu ma dadah_u pa bi japi'ú, ne bá nxandi nuni Egipto de mi 'bøhni ngu myá nzøhø'ú. Nep_u Ajuá co rá danga ts'edi bá pøni'ú de nú'á ra hai'á. ¹⁸ Ne bi

zetua yá nts'o'mui de guehni ja ra mbonthi ngu ñote njeya. ¹⁹ Nepu Ajuá bi huata yoto ya hnini de nuni ja ra hai Canaán, pa go bi t'umba nú'u ndu ma dadahu pa ja bi 'muhni'u. ²⁰ De guehni Ajuá bi hñuxa ya nzaya pa bi manda'u ngu goho nthebe made ya jeya, asta bi 'mui ra badi Samue pa bi sigui bi manda nehe'a. ²¹ Nepu nu'ú bi 'yadi 'nayá nda pa da nda de gue'u. Y Ajuá bi umba ra Sau pa bi nda ñote njeya, nú'a mrá t'u ra Cis, mi gue'a 'nara 'ñohø desde yá t'u ra Benjami. ²² Y 'mefa Ajuá bi zica ra Sau dega nda, pa go bi hñuxa ra Davi. Ne bi ma de gue'a bi 'ñena: “Nuni ra Davi rá t'u ra Isaí, guehni stá hopa rá 'mui, ne ma da 'yotca gatho nú'a ma pahaga.” ²³ Y de ja yá t'u ra Davi bá ehe ra Jesu. Y nú'a ra Jesu go gue'a xqui hñuxa Ajuá pa da pøhø ya ja'i de Israel ngue'a njabu xqui ñagui. ²⁴ Ne ante da mata rá 'befi ra Jesu, nura Xuua mi zofu gatho ya ja'i de Israel gue da ñobri ne da nxistehe. ²⁵ Ne de ya mi ma da ua rá 'befi ra Xuua bi 'ñena: “Nuga hingo gueque ngu guí beñhu gue go gueque nú'a xi guí tømhu. Pe 'mefa de gueque xa 'ñepu ma'na nú'a to'o ma'na ja ndunthi rá nsu de gueque, nú'a hindí 'ñepcagui nixi ga xo'tua yá thiza.”

²⁶ Zi cuhu, nú'ahu yá ja'i'ihu ra Abrá, ne nú'ahu guí tsuhu Ajuá, pa gue'ahu xpá 'behni nuna ra noya pa guí mpøhøhu. ²⁷ Nuya me Jerusale ne yá nda'u himi padi'u to'o gue'a ra Jesu, y nixi mi tso yá mfeni'u te 'be'a mi ne da ma nú'u ya noya bi 'yofu maya'bu yá 'mehni Ajuá, masque mi he'ti'u nú'a ra pa dega tsaya. Hangue nu'ú bi 'yε'mbi pa da hyo pa bi njabu ngu nú'a xqui manga maya'bu yá 'mehni Ajuá. ²⁸ Ne masque hinhya'mu bi zutua 'nara ts'oqui xqui 'yøt'e'a pa xa za xa hyohma, pe nu'ú bi 'yapa ra Pilato pa da manda'a da tho. ²⁹ Ne bi

uadi bi 'yø'tuabi'u gatho ngu nú'a xqui 'yofu yá 'mehni Ajuá ja ra Maça T'ofu, nepu bi ja'ma de ja ra pont'i pa bá t'agui. ³⁰ Pe nu Ajuá bi japi bi yopa nte de ra du. ³¹ Ne nú'u to'o xqui 'ñoui de Galilea pa Jerusale, go gue'u bi hyandi ndunthi ya pa 'mefa de xqui yopa nte. Ne nubya go gue'u ri damajuani de gue'a ja ya ja'i.

³² Hangue nuje dí xi'ahe ra hoga noya gue Ajuá ya bi 'yøt'e nú'a xqui ña'tua ndu ma dadahu. ³³ Y nú'a xqui ña'tuabi'u go bi 'racu núju dyá batsihu de ndu ma dadahu, ngue'a bi japi da yopa nte ra Zidada Jesu de ja ra du, ngu xa nt'ofu ja rá ñoho ra Salmo ne ena njaua: “Nu'i go gue'e ma T'u'i, ne nubya ri hnequi ja yá thandi ya ja'i gue go ri dadagui.” ³⁴ Ajuá xqui ma gue mi ma da japi da yopa nte de ra du, ne nurá ndo'yo'a hinda 'ya ja ra hai. Hangue bi manga njaua ja ra Maça T'ofu: “Ga 'ra'ahu gatho nú'u ya japi stí ña'tua ra Davi.” ³⁵ Nehe ja ma'na ra Salmo bi 'ñenga njaua ra Davi: “Stá padi gue nu'i hingui ma guí hopi da 'ya ma ndo'yo ja ra hai, ngue'a go ri hmaca 'begogui.” ³⁶ Xi majuani ra Davi bi 'yø'tua rá paha Ajuá de nú'u ya pa bi nte'a ne mi pepabi nuyá ja'i'a. Nepu bi du ne bi t'agui, ha nurá ndo'yo bi 'ya ja ra hai ngu gatho nú'u ma'ra ndu ma dadahu. ³⁷ Pe nura Zidada Jesu himbi 'ya rá ndo'yo ja ra hai, ngue'a Ajuá bi japi bi yopa nte de ra du. ³⁸ Hangue zi cuhu, dá zo ri mfenihu núna dí xi'a'ihu, gue por gue'a da za guí tsuhu ra pumbate de ri ts'oquihu. ³⁹ Nurá ley ra Moise himi tsa ja da ts'uhni ra pumbate, pe nubya gatho nú'u to'o camfri ra Zidada Jesu, ya xra pumbabi yá ts'oqui. ⁴⁰ Hangue nubya jamasuhu pa hinda z'u'ahu nú'a xa manga yá 'mehni Ajuá ne bi 'ñena njaua:

⁴¹ Nú'ahu guí øtbuhlathohu, 'yøhu.

Ma gui 'yøh_u nú'a ma ga øt'e co ma ts'edi, pe ma gui 'mɛdih_u.

Ngue'a núga drá Ajuá ma ga øt'a 'nara danga t'øt'e de nú'u ya pa gri 'buh_u,
pe nu sta si'ah_u, hingui ma gui camfrih_u.

⁴² Y nu mi uadi bi mंगा njab_u ra cu Pablo, bi bonga de ja yá nija ya xodyo mahyεgui co nú'u mri 'ñoui. Y mi 'buhni 'ra himyá xodyo, ne bi bantebi ra cu Pablo da gohi pa ma'na ra pa dega tsaya pa da yopa zofu' u ma'na'qui. ⁴³ Ne mi ua ra hmunts'i ja ra nija, ndunthi ya xodyo ne ndunthi ma'ra ya ja'i nú'u xqui demba yá jamfri ya xodyo, bi gamfri nú'a bi xipabi ra cu Pablo ne ra cu Berhna, ne bi mɛui. Ne nu'ú bi xipi gue mahyoni da zedi yá jamfri ne da sigui da 'm_u ja rá hñoja'i Ajuá.

⁴⁴ Y rá hñato'a ra pa dega tsaya bi munts'a maxøgue nú'a ra hnini'a pa da 'yøtua rá noya Ajuá. ⁴⁵ Pe nu mi hyanda ya xodyo gue xi mi ndunthi ya ja'i, xi bi bø yá cuε ngue'a mi ne da nseh'e'u, ne bi madi bi mā gue nú'a mi mंगा ra cu Pablo hinga majuani, ne bi ñama'ñu' u de gue'a. ⁴⁶ Hangué nura cu Pablo ne ra cu Berhna mi ña con gatho ra ts'edi ne bi 'ñembi:

—Rá madi dá xi'ahé rá noya Ajuá nú'ah_u gyá xodyoh_u ngue'a mahyoni njab_u. Pe hinga ne gá camfrih_u, ne gui m̄nsch_u gue hindí 'ñep'ah_u ra te pa nzantho. Hangué nubya ma ga zofohé nú'u hinga yá xodyo. ⁴⁷ Ngue'a njab_u bi 'bεpcahe Ajuá bi 'ñenje:

Stá hux'a'ih_u ngu 'nara ñot'i pa gui yo'tuah_u yá mfeni gatho ya ja'i,
ne pa gui mañh_u ra noya dega pøhøte hab_uraza maxøgue de ra ximhai.

⁴⁸ Nu mi 'yøde njab_u nú'u himyá xodyo xi bi johya ne bi madi bi mañ' u gue rá noya Ajuá xá hño, ne

bi gamfri gatho nú'u xqui thahni pa da mɛ'tsa ra te pa nzantho. ⁴⁹ Ne bi madi bi hmamba rá noya Ajuá maxøgue ja nú'a ra hai'a. ⁵⁰ Pe nuya xodyo bi 'ñu'tiui ya nda de ra hnini co ya 'behña nú'u xi ya 'yonija, pa da t'utsa ra cu Pablo ne ra cu Berhna, ne da juui de nú'a ra hnini'a. ⁵¹ Nu'bu' ra cu Pablo ne ra cu Berhna bi huat'a ra hai nú'a mi tu ja yá thiza, gue'a 'nara seña gue ya hinda ma da ñaui ya ja'i de guehni ne hinda ma da dadi de gue' u ngue'a nu'ú himbi ne bi gamfri Ajuá. Nep_u nu'ú bi ma pa ja ra hnini Iconio. ⁵² Pe nuya gamfri xqui gohini xi mi johya' u ne mi hampa rá ts'edi ra Maça Ndañi.

14

Ra apostol Pablo ne ra apostol Berhna bi mambará noya Ajuá nuni Iconio

¹ Ra cu Pablo ne ra cu Berhna bi zonga ja ra hnini Iconio, nep_u bi yat'a ja yá nija yá mixodyoui pa bi zofu ya ja'i de rá noya Ajuá co ndunthi ra ts'edi. Ne ndunthi de gue' u bi gamfri, ngu ya xodyo ngu nú'u himyá xodyo. ² Pe nú'u ya xodyo himbi ne bi gamfri bi 'yu'ta nú'u himyá xodyo pa da benga ya ts'omfeni de nú'u ya cu. ³ Hangué ra cu Pablo co ra cu Berhna bi gohni ndunthi ya pa, ne himi tsu da mamba rá noya Ajuá ngue'a mi camfri gue Ajuá mi fats'i' u. Ne nu Ajuá mi umbabi' u ra ts'edi pa da 'yøt'a ya nt'udi ne ya danga t'øt'e de ja yá thandi ya ja'i pa da gamfri' u gue nú'a mi mañ' u go gue'a majuani. ⁴ Pe nuya mengu de guehni xqui hyegue, 'ra mri dēna ya xodyo ha nu ma'ra mri dēna ya apostol. ⁵ Nep_u 'raya xodyo ne 'ra de nú'u himyá xodyo bi 'ñu'ti' u co ya nda de ra hnini pa da 'yøtua ra nts'o'mui ya apostol ne da c'ahni co ya do. ⁶ Pe nura cu Pablo ne ra cu Berhna bi 'yøde de nú'a mi ma da t'øtua' u, hangué bi 'bat'i ne bi ma pa ja ra

hnini Lистра ne Derbe, ya hnini de ja ra hai Licaonia. Ne bi thexa ja gatho nú'a ra hai'a. ⁷ Ne ja mi mambani rá noya Ajuá.

Ya me Lистра bi c'ahna ra apostol Pablo co ya do

⁸ Nuni ja ra hnini Lистра mi 'b_u 'nara 'ñ_oh_o himi tsa da 'ño ngue'a desde mi 'mai ya mi njab_u, ne hin-hya'm_u xqui 'ño, ha mi huhnitho. ⁹ Nura 'ñ_oh_o'a bi 'y_ode nú'a mi m_anga ra cu Pablo. Nep_u ra cu Pablo bi na'ti ne bi ba'di gue mi ja rá jamfri pa da ñani. ¹⁰ Hangue nura cu Pablo bi 'ñembabi nts'edi:

—'Bai manjuantho.

Y nura 'ñ_oh_o'a 'bestho ra ora'a bi 'yenga ra sagui bi 'mai ne bi 'ño. ¹¹ Nep_u ndunthi ya ja'i de guehni bi hyanda nú'a xqui 'y_ot'a ra cu Pablo, ne bi m_anga nts'edi de yá hñ_aqui de Licaonia bi 'ñena:

—¡Ma ajuah_u xa mpunga ja'i ne xuá 'ñehe pa ja ra ximhai, xiy_u 'bahni!

¹² Hangue ra cu Berhna bi t'embabi gue go mi gue'a ra zidada Jupite, ha nura cu Pablo ra zidada Mercurio ngue'a nú'a go gue'a mi ña'a. Ngue'a mi gue'u yá thuhu yá ajuá ya me Licaonia. ¹³ Nep_u nura macja bá tsi ya ndamfri ne bá ha ya th_odri pa ja rá nija ra Jupite nú'a mi ja ja ra gosthi hnini, ne ja bi munts'ini co ndunthi ya ja'i pa da nsunda'u ya apostol, ne mi ne da hyopa ya ndamfri dega hñ_a'ti. ¹⁴ Pe nu mi ba'di njab_u ya apostol bi dunga yá dutu co ra dumai ngue'a hingo rí 'ñepi da 't_o'tuabi'u njab_u. Ne bi yut'a ja ra hmuntsja'i ne bi 'ñena njaua:

¹⁵ —¿Hanja guí _oth_u njab_u? Nuje dyá ja'íhe ngu'ah_u. Nuje stá ehehe pa ga xi'ah_e gue nuya c'oi grí nsundah_u hinte ri muui, hangue mahyoni guí 'uegueh_u de gue'u pa guí p_erph_u Ajuá nú'a te, nú'a bi hyoca mahets'i ne ra ximhai ne gatho nú'a te ja. ¹⁶ Maya'b_u nu'á mi hopta

ya ja'i da 'y_ot'a gatho nú'a go mi beni'u. ¹⁷ Pe nzantho xa 'ñutuabi'u tengu rá 'mai'a ngue'a xa 'y_o'tuabi ya hño, ngue'a go gue'a p_ehna ra 'ye ne ya hoga sofo, ne 'racja te ga tsih_u, ne hubga ma maih_u pa ga johyah_u.

¹⁸ Pe masque ra cu Pablo ne ra cu Berhna bi xipa ya ja'i njab_u pa hinda hyopa ya ndamfri nú'a ma xa t'umbi'u dega hñ_a'ti, pe xmá hñei pa da hñacuabi'u.

¹⁹ Ra ora'a bi z_oh_o 'raya xodyo xqui 'ñehe de ra hnini Antioquia ne Iconio. Nú'ú bi 'yu'ta ya ja'i pa bi c'ahna ra cu Pablo co ya do. Nep_u bi gut'i'u bi p_onga de ja ra hnini pa bá f_ote ngue'a mi hu yá mai'u gue ya xqui du. ²⁰ Y nu de ya xqui munts'a ya gamfri hab_u mi 'b_enga ra cu Pablo, nú'a ra ora'a bi 'mai ne bi yopa yut'a ja ra hnini. Nep_u rá hyax'a bi meui ra cu Berhna pa ja ra hnini Derbe.

²¹ Ne ja bá mambani'u rá noya Ajuá nehe, ne ndunthi ya mengu de guehni bi gamfri. Nep_u bi mengui pa bi ma Lистра, ne bi 'ranga Iconio, nep_u bi ma Antioquia. ²² De nú'ú ya hnini'u bi japi da z_edi yá jamfri nú'ú ya gamfri mi 'b_uhni, bi xipi gue hinda 'uegue de yá jamfri, ne bi xipi gue mahyoni da z_eta ya nt'atsate ne ya ts'othogui pa da hyandua rá nsunda Ajuá. ²³ Ne bi thahna 'raya cu pa da nd_a cada 'nara nija de nuya ya hnini hab_u xqui 'rani. Nep_u bi 'yapabi Ajuá ne bi ayuna, ne nú'ú to'o xqui thahni pa da nd_a bi 'yent'ua ja yá 'ye Ajuá nú'a to'o xqui gamfri'u.

Ra apostol Pablo ne ra apostol Berhna bi mengui pa ja ra hai Antioquia de Siria

²⁴ Nep_u bi thogui bi ma ja ra hai Pisidia ne bi z_oñ'u ja ra hai Pamfilia. ²⁵ Nep_u nu'ú bi mamba rá noya Ajuá ja ra hnini Perge, nep_u de guehni bi ma'u ja ra hnini Atalia. ²⁶ Ne de guehni bi gu'u ra motsa pa

bi 'raxa ja ra ndehe pa bi menga Antioquía nuni hab_u xqui t'ent'ua yá 'yε Ajuá pa bi mε nú'a ra 'bεfi xqui t'umbi'ne ya bi uadi. ²⁷ Ne nu mi zōni bi munts'a mahyεgui con gatho ya gamfri ne bi xipabi'ne gatho nú'a xqui 'yōt'e co rá ts'edi Ajuá. Ne bi xipi gue Ajuá bi mats'i pa bi zofo nehe nú'ne himyá xodyo, ne bi xocua yá mfeni'ne pa bi za bi gamfri'ne ra Zidada Jesu nehe. ²⁸ Nep_u ra cu Pablo ne ra cu Berhna bi 'mahni ndunthi ya pa co ya gamfri de guehni.

15

Ya ndá de ya gamfri bi munts'a Jerusale

¹ De nú'ne ya pa'ne 'raya cu xqui 'ñehe de ra hai Judea pa ja ra hnini Antioquía bi madi bi xipa gatho ya cu gue pa da mpōhō'ne mahyoni da thu'tsua nú'a ra seña xqui mąnga ra Moise da thu'tsua gatho ya xodyo nú'ne dya 'ñōhō. ² Nu'bá ra cu Pablo ne ra cu Berhna bi ntsanoyau'ne ndunthi. Hangué bi thahna ra cu Pablo ne ra cu Berhna ne ma'ra ya cu pa da ma pa Jerusale da c'a'tsa ya apostol ne ya ndá de ra nija de guehni, pa da ñau'ne de nú'a ra seña'a.

³ Nep_u ya gamfri de ra nija Antioquía bi 'ñehui nú'ne ya cu. Ne dega 'ñu bi 'ranga ja ra hai Fenicia ne Nsamaria, ne bi xipa ya cu gue nú'ne himyá xodyo ya xqui hyεp_u yá ndaxjua gamfri ne ya xqui gamfri bi rá noya Ajuá nehe. Nu'bá gatho ya cu xi mri johya ndunthi.

⁴ Ne nu mi zōnga Jerusale, nuya apostol de guehni ne ya ndá de ra nija co ma'ra ya cu mi 'buhni bi umba'ne 'nara hoga 'ñehe. Ne ra apostol Pablo ne nú'ne to'o mi 'ñoui bi xipabi'ne gatho nú'a xqui 'yōt'e co rá mfats'i Ajuá. ⁵ Pe 'raya fariseo mi 'buhni nú'ne ya xqui gamfri, bi 'mai ne bi 'ñena:

—Mahyoni da thu'tsua nú'a ra seña gatho ya gamfri masque

hingyá xodyo, ne dra 'bεpabi da 'yōt'a gatho nú'a mąnga rá ley ra Moise.

⁶ Nep_u ya apostol ne ya ndá de ra nija bi munts'i'ne pa da ña'ne de rá ley ra Moise ne de nú'a ra seña, ua mahyoni da t'ōt'e pa da mpōhō 'na. ⁷ Nep_u de ya xqui ña'ne ndunthi, ra apostol Pedro bi 'mai ne bi 'ñena:

—Zi cuh_u, ngu guí pasch_u ya ōt'a ndunthi ya pa Ajuá bi huancagui pa dá umba ra hoga nt'ōde de ra mpōhō nú'ne hingyá xodyo pa bi gamfri'ne nehe. ⁸ Ne Ajuá nú'a to'o pa'tca gatho ma mfeni'ne bi 'ñudi gue mi ja yá jamfri'ne, ngue'a bi umba ra Maca Ndahi'ne njab_u ngu bi 'rac_u nehe. ⁹ Njab_u stá pah_u gue Ajuá handgaguih_u gue dí mahyεguih_u con gue'ne, ngue'a nu'a bi xucua yá mfeni ngue'a bi gamfri bi rá noya'a. ¹⁰ Nu'bá ¿hanja hinguí ne guí camfrih_u nú'a xa 'yōt'a Ajuá? ¿Hanja guí japh_u ya cu da 'yōt'a nú'ne himbi za dá ōth_u, ne nixi ndu ma dadah_u himbi za bi 'yōt'e? ¹¹ Hingui tsa ga ōth_u njab_u. Nujá dí camfrih_u gue stá mpōhōh_u po rá hñoja'i ra Zidada Jesucristo, y njab_u xa mpōhō'ne nehe.

¹² Nep_u mi uadi bi mąnga ra cu Pedro njab_u, bi go'ta yá ne gatho pa da 'yōde nú'a mi ma ra cu Berhna ne ra cu Pablo. Nu'ne bi ma de gatho ya nt'udi ne ya danga t'ōt'e xqui 'yōt'abi Ajuá nú'ne himyá xodyo por gue'ne. ¹³ Y de mi uadi bi ña'ne bi 'ñenga ra cu Cobo:

—Zi cuh_u, 'yōh_u nú'a ma ga mąngá. ¹⁴ Ra cu Pedro ya bi xic_u hanja Ajuá xqui madi xqui japa nú'ne hingyá xodyo ne go xqui huahna 'ra de gue'ne pa nehe'ne drá hnini'a. ¹⁵ Hangué bi njab_u ngu nú'a xqui 'yofo 'nará 'mehni Ajuá ne bi 'ñena:

¹⁶ 'Mefa de guehna ma ga japi da yopa nja rá hmanda ra ndá Davi masque ya xa du, ne masque ya xa nhuati ma da yopa nja ngu rá madi.

17 Pa njab_u gatho ma'ra ya hnini da hyongagui, ne gatho'u da xocambenigui ma thuhu.

18 Njab_u bi 'ñena Aju_a nú'a to'o xa 'yot'a nuya ya t'ot'e nú'u bi 'ñudi maya'bu.

19 Hangué ringue'a nuga dí beni gue hindí 'ñepi ga xaxh_u nú'u hingyá xodyo nú'u xa hyep_u yá ndaxjua jamfri ne xa gamfri Aju_a.

20 Hõnse mahyoni ga opabih_u pa ga hacuah_u hinda zipa yá ngø ya mbo'oni nú'u xa hñá'tua ya c'oi. Nehe ga oph_u gue hinda hñuxui 'nara 'behñá nú'a hingue xi rá 'behñá, ne hinda zipa yá ngø nú'u ya mbo'oni hinxra 'bømba yá ji. Nehe ga xiph_u gue hingui ho da zipa yá ji ya mbo'oni. 21 Nuga dí beni ga xiph_u njab_u ngue'a desde ya'bu 'bui to'o he'tuabi rá ley ra Moise tat'a pa dega tsaya ja gatho ya hnini.

22 Hangué nuya apostol ne nú'u ya ndá de ra nija ne gatho ya gamfri bi beñ'ue xá hño da huahna 'raya cu pa da mehna Antioquía co ra cu Pablo ne ra cu Berhna. Ne bri thahna yoho ya danga cu, ra cu Juda nú'a xqui thu'mbabi nehe ra Barsabá, ne ra cu Sila. 23 Ne bi umbabi'u 'nara hε'mi pa da hñá'tsua ya cu nuni Antioquía hab_u mi ena:

“Núje dyá apostolhe ne núje dyá ndáhe de ra nija, ne gatho ya cu de guecua Jerusale, dí pen'aheb_u ra nzengua nú'ah_u ma cu'ie hingyá xodyoh_u guí 'buhub_u Antioquía, ne nú'ah_u guí 'buhub_u ja ra hai Siria ne Cilicia. 24 Stá pahe gue 'raya cu de guecua xa ma xqui mab_u nsinque ma nsequihe, ne xpá xax'ah_u, y co nú'u yá noya xa xi'ah_u xa ts'oc'a ri mfenih_u. Xa xi'ah_u gue mahyoni guí 'yøth_u nú'a ra seña xqui mangan ra Moise, ne mahyoni guí 'yøth_u gatho nú'a bi mañ'a ja ra ley. 25 Hangué nuje dá beñhe xá hño ga huañhe 'raya cu de guecje pa ga peñhebu

da ma da c'a'ts'ah_u pa da meui mahyegui ma zi cuh_u ra Berhna ne ra Pablo. 26 Nuy_u ri yoho xa hñuxa yá te pa da mamba rá noya ma zi Hmuh_u ra Jesucristo. 27 Hangué stá pen'aheb_u ra cu Juda ne ra cu Sila, y nú'á go ma da xi'aseh_u nehe núna dí xi'ahe. 28 Ra Maca Ndañi, necaguihe stá beñhe gue xá hño hinga 'bep'ahe ndunthi ya hmanda, hõnse ga 'bep'ahe guí 'yøth_u nú'a xi mahyoni. 29 Hangué oxqui ma guí tsiph_u yá ngø ya mbo'oni nú'u xa hñá'tua ya c'oi, ne oxqui ma guí tsiph_u yá ji ya mbo'oni, ne oxqui ma guí tsiph_u yá ngø ya mbo'oni nú'u hinxra 'bømba yá ji, nixi guí hñuxh_u 'nara 'behñá nú'a hingue xi ri 'behñah_u. 'B_u guí jamasuh_u hingui øth_u nuya t'ot'e dí xi'ah_u, nu'bá guí 'buh_u xá hño. Nsøct'a ndí ne ga xi'ahe. Nubyá Aju_a da max'ah_u.”

30 Nep_u nú'u to'o xqui 'behni bi ma pa Antioquía. Ne mi zõñ'ue bi munts'a gatho ya gamfri ne nu'á bri dapabi ra hε'mi. 31 Y nu mi uadi bi hñe'ti'ue, xi bi johya co nú'a ra danga humui xqui 'bempabi. 32 Ra cu Juda ne ra cu Sila myá 'mehni Aju_a nehe, ne mi ñá'ue co rá ts'edi'a, hangué bi zofa ya cu nupa yá mfeni'ue pa da ze yá jamfri. 33 Ne bi gohni ndunthi ya pa con gue'ue. Nep_u 'mεfa ya cu me Antioquía bi 'ñedi co 'nara hmate pa da menjh_u pa Jerusale hab_u xqui 'behni. 34 Pe nura cu Sila bi beni gue ja da gohni'a nuni Antioquía. 35 Nehe ra cu Pablo ne ra cu Berhna ja bi gohni nehe'ue, ne mi udi ra hoga nt'øde de rá noya Aju_a co ma'ra ya cu de guehni mi mfax'ue.

Ra apostol Pablo bi yopa 'ño ma'na'qui bi mamba rá noya Aju_a

36 Nep_u xqui tho 'raya pa, ra cu Pablo bi 'ñembabi ra cu Berhna:

—Maha ma'na'qui, ma ga c'a'tsh_u ya cu gatho nú'u ya hnini

habu dá mamfu rá noya Ajuu pa ga nuu te gra ma'u.

³⁷ Ra cu Berhna mi nehma xa zixa ra cu Xuua nú'a xqui thu'mbabi ra Marco nehe. ³⁸ Pe ra cu Pablo bi 'ñena gue hinxá hño da zits'i'a ngue'a 'nara pa mri 'ñoui bi 'ueguesε de guehni Panfilia, ne ya himbi ne bi meui'u da mamba rá noya Ajuu. ³⁹ Y por gue'a ra cu Pablo ne ra cu Berhna bi ntsanoya'u, nepu bi beni gue ma'na xá hño da ma 'ra 'nambu. Hangu nura cu Berhna bi zixa ra cu Marco, ne bi meui ja ra motsa bi 'raxa ja ra ndehe pa bi ma Chipre. ⁴⁰ Ha nura cu Pablo bi huahna ra cu Sila pa da meui. Ne nuya cu de guehni Antioquia bi 'yent'uabi'u ja yá 'ye Ajuu. ⁴¹ Nepu bi gu yá 'ñu bi ma'u pa ja ra hai Siria ne bi 'ranga Cilicia, ne mi nupa yá mfeni ya cu mbi 'bui de guehni pa da zedi yá jamfri.

16

Ra Timoteo bi meui ra Pablo ne ra Sila

¹ De mi zonga ra cu Pablo co ra cu Sila ja ra hnini Derbe, de guehni bi thogui pa rí ma Listra, y ja bi nthuini 'nara gamfri rá thuhu ra Timoteo, nurá naná mrá xodyo ne mrá gamfri'a, y nurá dada mrá me Grecia. ² Ha nuya cu mbi 'bu Listra ne Iconio mi ñá xá hño de ra cu Timoteo. ³ Ha nura cu Pablo mi ne da zits'i pa da meui'a. Pe 'met'o bi japi da thu'tsua nú'a ra seña manganá rá ley ra Moise, pa hinda bε yá cuε nú'u ya xodyo mi 'buhni, ngue'a gatho'u mi padi gue mrá me Grecia rá dada. ⁴ Nepu nu'ú bi ma de guehni bi thogui pa ja ma'ra ya hnini, ne mi xipa ya cu nú'u ya noya xqui mehna ya apostol ne ya nda de ra nija nuni Jerusale pa da 'yot'e'u. ⁵ Ne njabu ma'na bi te yá jamfri gatho nú'u ya gamfri de nú'u ya hnini habu xqui 'rañ'u. Ne hyastho mi 'yo mi camfri

ma'ra ya ja'i de rá noya Ajuu, ne mi munts'ini ma'ra ya cu.

Ra apostol Pablo bi hyanda 'nara me Macedonia ngu dega t'i

⁶ De guehni bi thogui'u pa bi ma ja ra hai Frigia ne Galacia, ngue'a ra Maca Ndahi himbi hopabi da thogui ja ra hai Asia pa da mamba rá noya Ajuu de guehni. ⁷ Ne bi thogui'u pa bi ma ja ra hai Misia, ne mi ne xa mahma'u pa ja ra hai Bitinia, pe rá Maca Ndahi ra Jesu himbi hopi da ma'u. ⁸ Hangu bi thoguitho de guehni Misia pa bi ma ja ra hnini Ntroa. ⁹ Ne mi nxuui ra cu Pablo bi hyanda 'nara nt'udi ngu dega t'i. Bi hyanda 'nara 'ñhø mrá me Macedonia, mi 'bahni ne bi 'ñembabi: "Thogui pa Macedonia pa grí faxcaheni." ¹⁰ Ne nu mi hyanda njabu ra cu Pablo nú'a ra nt'udi'a ngu dega t'i, 'bestho dá hñocje pa dá mahe ja ra hai Macedonia, nuga drá Luca ne ra cu Pablo ne nú'u ma'ra ya cu. Dá pahe gue Ajuu mi pencahe pa ma grá mañheni ra hoga nt'øde de ra mpøhø.

Ra Pablo ne ra Sila bi 'ño ja ra hnini Filipino

¹¹ Hangu dá pøñhe de guehni Ntroa dá juhe ra motsa pa dá 'raxhe ja ra ndehe. Ne dá mahe manjuantho ja ra zi t'uca hai rá thuhu Samotracia o madetho ra ndehe. Nepu rá hyax'a dá tsøñhe ja ra hnini Neapoli de ra hai Macedonia. ¹² De guehni dá mahe pa Filipino gue'a 'nará hnini ya me Nroma, ne gue'a 'nara danga hnini de ra hai Macedonia. Y ja dá 'buheni 'raya pa. ¹³ Ha ra pa dega tsaya dá pøñhe de ra hnini ne dá mahe ja ra dæthe habu xqui nzai ya ja'i da ma dua apabi Ajuu. Ne ja dá huheni habu xqui munts'a 'raya 'behña, ne dá fæhe dá xiphe de rá noya Ajuu. ¹⁴ Ne 'na de gue'u mrá thuhu ra Lidia mrá me Tiatira, mi pa ya hoga dutu xqui jat'i dega murado, ne mi xøcambeni Ajuu. Bi 'yøde nú'a mi

manga ra cu Pablo, y Ajuá bi xocua rá mfeni pa bi gamfri. ¹⁵ Ne bi nxistehe'a con gatho ya mengu rá ngu. Nepu bi banteguihe bi 'ñenje:

—'Bu nu'ahu gui hanthu gue xi majuani drá gamfri de ra Zidada Jesu, maha pa ja ra ngu ga 'buhuni.

Ne bi jacje dá 'buheni 'raya pa.

¹⁶ Ne 'nara pa ndrá mahe habu nzantho mi t'apabi Ajuá, de má 'ñu dá nthéhe 'nara nxutsi mrá 'bego ne mi pe'tsa 'nara ts'ondahi nú'a mi japi da xipabi te ma suerte mi pe'tsa cada 'nara ja'i, y nuyá hmu'a mi tahá ndunthi ra boja po nú'a ra 'befi mi pefi'a ngue'a nura nxutsi'a mrá badi. ¹⁷ Nepu nu'á bi dengage ne bi ñá nts'edi bi 'ñena:

—Nuyu ya dameyu go guehyu yá 'bego Ajuá de mahets'i, ne utua ya ja'i hanja da za da mpøhø.

¹⁸ Ndunthi ya pa bi dengage ne nzantho mi manga njabu. Pe ra cu Pablo ya himi ne da 'yøde da manga njabu. Hangue bi mpunts'i ne bi zofo nú'a ra ts'ondahi mi pe'tsa nú'a ra nxutsi ne bi 'ñembi:

—De rá thuhu ra Zidada Jesucristo dí 'bep'a'i gui pøni de gue nuna nxutsina.

Y nura ora'a 'bestho bi bonga ra ts'ondahi.

¹⁹ Ha nu mi hyanda yá hmu gue ya himi tsa da dahá ra boja co rá 'befi nú'a ra nxutsi, bi bø yá cue ne bi gu ra cu Pablo ne ra cu Sila pa bi zi'tsua ya ndá ja ra tai. ²⁰ Ne bi zi'tsua ya nzaya ne bi 'ñembabi:

—Nuya ya 'ñøhø go ya xodyo, ne hønse rí 'ñehe pa da japi da nxaxni ma hninihu. ²¹ Ne udi yá nzai nú'u hindí 'ñepi ga øthu ngue'a dyá me Nromahu y dí øhu ja yá 'ye ma ndahu me Nroma.

²² Nu'bú nú'u ya ja'i xqui munts'ini bi bø yá cue con gue'u, nepu ya ndá bi manda da 'bøcua yá dutu ne dra fet'i co ya ts'ut'o. ²³ Y mi uadi bi hna'mbabi nts'edi, bi jot'a fadi ne bi sipa ra nsufadi

gue da su xá hño. ²⁴ Y mi 'yøde njabu ra nsufadi, bi cu'ta asta xi ra ts'at'a fadi, ne bi ze'mba yá ua ja 'nara danga za habu hinguí tsa da xocse'u.

²⁵ Pe ngu made ra xuui ra cu Pablo ne ra cu Sila mi apabi Ajuá ne mi tutuabi ya jahña Ajuá, ne gatho ma'ra ya 'yofadi mi øde'u,

²⁶ mi damfri bi nja 'nara danga mbimhai, asta mi 'ñanga yá ua ya jado de ra fadi, ne asta bi xogui gatho ya gosthi fadi, ne bi xot'a gatho ya cadena nú'u mi thät'a ya 'yofadi. ²⁷ Ha nura nsufadi bi nuhu bi hyanda ya gosthi fadi gatho mi xogui, hangue bi guca rá mahuai pa xa hñosehma'a, ngue'a mi hu rá mai gue ya xqui 'bat'a gatho ya 'yofadi. ²⁸ Pe nura cu Pablo bi ma'ti ne bi 'ñembi:

—Oxqui ma gui hñose. Nuje dí 'buheua gatho.

²⁹ Nepu nura nsufadi bi 'yadi 'nara ñot'i, ne bi yat'i hnest'ihí asta mri huat'i co ra ntsu, ne bá ndandiñahmu ja yá ua ra cu Pablo ne ra cu Sila. ³⁰ Nepu 'bestho bi pøni pa thi ne bi 'yambabi'u bi 'ñembi:

—'Ñøhøhu, ¿te rá 'be ga øt'e pa ga mpøhø?

³¹ Nu'bú nu'ú bi 'ñembi:

—Camfri ra Zidada Jesucristo pa njabu gui mpøhø nu'i ne gatho ya mengu ri ngu.

³² Nepu ra cu Pablo ne ra cu Sila bi xipa rá noya Ajuá nú'a ra nsufadi ne gatho ya mengu rá ngu. ³³ Y mi nxuuiitho ra nsufadi bi xucuabi'u habu xqui t'umba ya mfei. Nepu nu'á bi nxistehe 'bestho ne gatho ya mengu rá ngu. ³⁴ Ne bi zixa pa ja rá ngu ne bá umbi te bi zi'u. Y nú'a ra nsufadi ne nú'u ya mengu rá ngu xi mri johya ngue'a xqui gamfri'u Ajuá.

³⁵ Nurá hyax'a ya ndá bi mehna ya polecia da xipa ra nsufadi gue da hægui ra cu Sila ne ra cu Pablo.

³⁶ Hangue ra nsufadi bi 'ñembabi ra cu Pablo:

—Xuá mēnca ra noya ya ndā ga hεc'ahū. Hangue da za gui pōñhū ne gui maha te rá enthō.

³⁷ Pe ra cu Pablo bi zofō nú'ū to bá hā ra noya pa da thegui'ū, ne bi 'ñēmbi:

—Hina, ngue'a nuje dyá me Nromahe nehe y dí ohe ja yá 'yε ma dānga ndahū me Nroma, ne bri fetc'ahe ja yá thandi ja ja'i nsinque bi t'angahe 'nara nt'ani, ne bi jotcaguihe ja ra fadi. Ha nubyá go ne da hyεgaguihe nsinque to da badi. Hinda za. Duá ese'ū pa da pōngaguihe de guecua.

³⁸ Nu'bú ya polecia bi ma bá xipa njabū ya ndā. Nu'bú nu'ú bi ntsu nu mi badi gue myá me Nroma ne mi o ja yá 'yε ra dānga ndā Nroma.

³⁹ Hangue nu'ú bi ma bá apa ra pumbate ra cu Pablo ne ra cu Sila, bi pōni de ra fadi ne bi bantebi da bōni'ū de ja ra hnini. ⁴⁰ Ha nu mi bōnga fadi'ū bi ma ja rá ngu ra nju Lidia. Ne bá hu'mba yá mui ya cu. Nepū bi ma'ū.

17

Ya me Tesalonica bi ñwnts'i'ū

¹ Ra cu Pablo ne ra cu Sila bi ma bi 'ranga ja ra hnini Anfipoli ne ja ra hnini Apolonia, ne de guehni bi zōnga asta ja ra hnini Tesalonica. Ne ja mi jani 'nará nija ya xodyo.

² Y nuni ra nija'a nú'a ra pa dega tsaya ra cu Pablo ngu xi mrá nzai bi ma bi yut'ini hñu semana dega tat'a hñato pa mi ntsanoyau ya xodyo.

³ Mi he'ta ra Māca T'ofō ne mi xi-pabi'ū hanja mi pε'tsi da sufrī ra Cristo nú'a rá 'mēhni Ajuā, ne da du ne da yopa nte. Ne mi embabi:

—Nuna ra Jesu dí xi'ahū go guehna ra Cristo bá pehna Ajuā pa da ndā.

⁴ Ne 'ra de ya xodyo bi gamfri ne bi munts'ui ra cu Pablo ne ra cu Sila. Nehe bi gamfri ndunthi ya me Grecia nú'ū mri xōcambeni Ajuā, ne ndunthi ya 'bεhñā nú'ū xi myá fadi de ra hnini. ⁵ Hangue xi bi bō yá cue

ya xodyo nú'ū himyá gamfri, ne bá munts'a 'raya ts'ojā'i mbi 'yo dega dahñei ja ra hnini pa bi 'yu'ti ne bi japi da ñwnts'i maxōgue ra hnini. Nepū bi ma'ū ja rá ngu ra cu Jasón pa xa gūcjhmahā ra cu Pablo ne ra cu Sila pa xa 'yεnt'ua ja yá 'yε ya ja'i. ⁶ Pe nu'ú mi jo'oni, hangue go bri jūca ra cu Jasón co ma'ra ya cu, bi ts'ixa ja ya ndā de ra hnini, ne mi mafi nts'edi ya ja'i mi ena:

—Nú'ū ya 'ñōhō to'o xa ts'oca gatho ra ximhai co yá ts'ont'udi ya xa zōcjuua nehe. ⁷ Nuna Jasón go guehni xa umba nsequi ja rá ngu. Gathoyā hingui ota ma ndahū Nroma ngue'a nuyá mā gue 'bū ma'na ra ndā, ne nú'a ra ndā'a rá thuhu ra Jesu, 'nā.

⁸ Y nu mi 'yō njabū ya ja'i ne ya ndā de ra hnini, xi bi bō yá cue gatho ne mri ñāhnitho'ū. ⁹ Pe ra cu Jasón ne nú'ū to'o mri 'ñoui bi 'yadi'ū 'nara fiansa pa bi thegui.

Ra Pablo ne ra Sila bi 'ño ja ra hnini Berea

¹⁰ Ne ngu bi nxuui ya cu bi mehna ra cu Pablo ne ra cu Sila pa bi ma ja ra hnini Berea. Ne nu mi zōni de guehni bi yut'a ja yá nija ya xodyo.

¹¹ Y nuya xodyo de guehni Berea xi myá hojā'i'ū, hingue ngu ya me Tesalonica. Co ndunthi ra paha bi gamfri'ū rá noya Ajuā, ne hyastho mi hongā ja ra Māca T'ofō pa da badi ua gue xi majuanī nú'a mi mañ'ū. ¹² Hangue ringue'a ndunthi de gue'ū bi gamfri, ne 'raya me Grecia bi gamfri nehe, nehe ndunthi nú'ū to'o xi myá fadi ngu ya 'bεhñā ngu ya 'ñōhō, gatho bi gamfri'ū.

¹³ Pe nu mi 'yōde ya xodyo me Tesalonica gue ra cu Pablo mi mānga rá noya Ajuā de guehni Berea, bi ma de guehni'ū pa bá u'ta ya ja'i.

¹⁴ Pe nuya cu de guehni Berea bi dama zixa ra cu Pablo pa bi ma ja ra ndehe. Pe ra cu Sila ne ra cu Timoteo ja bi gohnitho'ū Berea.

¹⁵ Ha nú'ū to'o bi zixa ra cu Pablo bi

mɛui asta ja ra hnini Atena. Nepu nu'á bá pengui bá hã ra noya nú'a bá xipa ra cu Pablo gue da xipa ra cu Sila ne ra cu Timoteo da ma 'bestho pa ja dí nthɛuini.

Ra apostol Pablo bi 'ño ja ra hnini Atena

¹⁶ Ha nu de mi 'buhni Atena ra cu Pablo mi tɔ'ma ra çu Sila ne ra cu Timoteo, xi mi tu rá mui ngue'a bi hyandi xi mi ja ndunthi ya c'oi nú'u mi nsunda ya ja'i de guehni. ¹⁷ Hangue bi zofo ya xodyo ja yá nija, ne nú'u ma'ra mi xɔcambeni Ajuã de guehni. Ne hyastho mi 'yoni ja ra tai mi zofo ya ja'i. ¹⁸ Ne bi ntsanoyau 'raya 'ñøhø de guehni mri nxadi nú'a mi utuabi ya ja'i nú'u mi t'embí ya epicureo, ne ma'ra mri nxadi de ya estoico. Ne 'ra de gue'u mi ena:

—¿Te xicju 'bu nuna 'ñøhø xi ñã ndunthi?

Ha nu ma'ra mi ena:

—'Matho mamba rá noya ma'ra ya zidada.

Nu'á bi mangu njabu ngue'a ra cu Pablo xqui xipabi'u de ra Zidada Jesu, ne xqui xipabi gue xqui yopa nte de ra du. ¹⁹ Nepu de guehni bi zixa ra cu Pablo ja 'nara zi loma rá thuhu Areópago, ngue'a mri nzai ja da munts'ini gatho ya ja'i pa da nxahni'u 'na ngu ma'na, ne bi t'ambabi:

—¿Ha da za gui 'ñutcaguihe nuna ra 'ra'yo nt'utuante guí udi?

²⁰ Ngue'a guí xicaguihe ya 'ra'yo noya hinstá øhe, hangue dí ne ga pahe te rí bonga nuya noya guí ma.

²¹ Bi mangu njabu'u ngue'a gatho ya me Atena ne ya nzøhø gá ja'i mi 'bui de guehni mri nzai mri munts'i hønse pa da 'yøde ne da ma de nú'u ya 'ra'yo noya xqui 'yøde.

²² Hangue ra cu Pablo bi 'mai madetho de gue'u nuni ja ra Areópago ne bi 'ñena:

—Nú'ahu gyá me Atenahu, dí handi gue nu'ahá xi gri

xɔcambeni hu gatho nú'u ri zidadahu. ²³ Ngue'a de dá thogui de guehni ja ri nijahu habu guí xɔcambeni ri zidadahu, dá handa 'nara ata habu nt'ofu ne ena: “Nuna ata ja guecua di xɔcambeni nú'a ra ajuã hinhya'mu xa fadi”, njabu ena. Y nú'a Ajuã hinhya'mu xcá pahu, go gue'a dí xi'ahabya.

²⁴ Nú'a Ajuã to'o bi hyoca ra ximhai ne gatho nú'a jaua, go gue'a ra Nda de mahets'i ne de ra ximhai. Nu'á hingui 'bu ja ya nija nú'u xa hyoca ya ja'i. ²⁵ Ne nixi hingui ø'tua ra 'bedi nú'a ø'ta ya ja'i pa gue'a, ngue'a go gues'e'a ri 'racju ra te ne ra ndahi pa ga junshu, ne gatho ya t'ø'te nú'u dí hoñhu.

²⁶ Ne 'nadra ji bi hyoca gatho ya ja'i nú'u 'bui haburaza nuua ja ra ximhai. Ne nu'á go bi ma hangue ya jey da nte'u ne habu da 'mu'u.

²⁷ Ajuã njabu bi hyogaguihu pa ga hoñhu'a pa xahma ga tsudihu, masque nú'a hingui 'bui yabu de guecju. ²⁸ Ngue'a por gue'a dí 'buhu ne dí 'ñanihu, nja ngu 'rari 'yofohu bi 'yofu njaua bi 'ñena: “Xi majuani nuju go yá batsiguihu Ajuã”, njabu bi 'ñena. ²⁹ Hangue nu'bu yá batsiguihu Ajuã, hinda za ga eñhu gue Ajuã 'nara c'oi dega oro o dega t'axi o dega do nú'a xa hyoca ya ja'i ngu nú'a beni hanja da hyocse'u.

³⁰ Ajuã mi hopi da thoguitho nú'a xqui 'yøt'a ya ja'i maya'bu ngue'a hinte myá fadi, pe nubýa ri manda gue da ñobri gatho ya ja'i. ³¹ Ngue'a Ajuã xa hñuxa 'nara pa, ne nú'a ra pa'a ma da hñã'mba nguenda gatho ya ja'i de ra ximhai co 'nara hoga ts'utbi. Y nú'a to'o bi hñuts'i pa da hñanga nguenda go gue'a ra Zidada Jesucristo. Ne ngu 'nara nt'udi de gue'a, Ajuã bi japi bi yopa nte de ra du.

³² Y nu mi 'yøde'u gue ra Zidada Jesu xqui yopa nte de ra du, 'ra mi 'ñant'utho, ha nu ma'ra mi ena:

—Ma'na xá hño ma'na ra pa gui xicje nú'a guí ma.

³³ Nepu ra cu Pablo bi 'uegue de gue'u. ³⁴ Pe 'ra de gue'u bi gamfri ne bi deni'a. Ne 'na de gue'u mrá thuhu ra Nisio, mi gue'a 'na de nuya nda mri munts'ini ja ra Areópago. Nehe 'nara 'behña mrá thuhu ra Damari bi gamfri rá noya Ajuá, co ma'ra ya mengu de guehni.

18

Ra apostol Pablo bi zofo ya me Corinto

¹ Nepu de gue'a ra cu Pablo bi bõni de guehni Atena pa bi ma ja ra hnini Corinto. ² Ne ja bi nthuini 'nara cu mrá xodyo mrá thuhu ra Aquila, mrá me Ponto ne ja xqui 'ñehe de ra hai Italia, ne mri 'ñoui rá 'behña mrá thuhu ra Priscila. Nú'á xqui bõni de ra hnini Nroma ngue'a ra nda Claudio bi manda da juui de guehni gatho ya xodyo. ³ Ra cu Pablo bi ma bá 'buhui ra cu Aquila co rá 'behña ngue'a mi 'nada yá 'bëfi'u, mi hoca ya carpa dega dutu. ⁴ Ne cada ra pa dega tsaya ra cu Pablo mi pa ja yá nija ya xodyo pa mi ñaui'u, nehe mi ñaui nú'u himyá xodyo, y mi zofo'u de rá noya Ajuá.

⁵ Ne nu mi zõhø ra cu Sila ne ra cu Timoteo xqui 'ñehe'u de ra hai Macedonia, bi zahni'u ra cu Pablo mi ja ndunthi ra 'bëfi ngue'a hyastho mi zofo ya xodyo mi xipabi gue ra Jesu go gue'a ra Cristo nú'a xqui mehna Ajuá pa da nda. ⁶ Pe nuya xodyo bi nõt'uabi ne bi zani. Nu'bú ra cu Pablo bi hñaca rá pat'i ne bi huat'i, gue'a 'nara seña gue mi ma da 'uegue de gue'u ne hinda ma da dadi de yá ts'oqui, ne bi 'ñembabi:

—Nu'ahu go ma gui thadisehu de ri duhu, ngue'a nuga ya hinte dí thadi de gue'ahu. Desde nubya ma ga zofo nú'u hingyá xodyo.

⁷ De guehni ra cu Pablo bi 'uegue de gue'u ne bi ma ja rá ngu 'nara 'ñõhø mrá thuhu ra Justo mi 'bu gueta yá nija ya xodyo, ne nu'á mi

xõcambeni Ajuá. ⁸ Nepu 'nara 'ñõhø mrá thuhu ra Crispo mrá nda de yá nija ya xodyo bi gamfri ra Zidada Jesu con gatho ya mengu rá ngu. Ne ndunthi ya me Corinto bi 'yõtua rá noya Ajuá mi mangu ra cu Pablo, bi gamfri'u ne bi nxistehe. ⁹ Nepu 'nara xuui ra Zidada Jesu bi zofo ra cu Pablo ngu dega t'i ne bi 'ñembabi:

—Oguí tsu, sigui gui mangu ra maça noya, oguí tsaya gui ña. ¹⁰ Ngue'a nuga dí 'bui con gue'e, y hinda za to da 'yõt'a ra nts'o'mai. Ngue'a ja nuna hninina 'bui ndunthi ya ja'i go ma meti, y nú'á ma da gamfrigui.

¹¹ Hangue ra cu Pablo bi gohni 'na njeja made nuni ja ra hnini Corinto. Ne nzantho mi zofo ya ja'i de rá noya Ajuá de guehni.

¹² Pe de nú'u ya pa mrá nda ra Galio nuni ja ra hai Acaya, ya xodyo bi 'ñu'ti pa da gu ra cu Pablo, ne bi zix'u ja ra ts'utbi. ¹³ Ne bi 'ñembabi ra nda:

—Nuna 'ñõhõna u'ta ya ja'i pa hinda nsunda Ajuá ngu mangu rá ley ra Moise.

¹⁴ Ra cu Pablo mi ma da dahmaha, pe ra nda Galio bi 'ñemba ya xodyo:

—'Bu di jahma te xa 'yõt'ahu nuna ra 'ñõhø, o xa 'yõt'a 'nara ts'ocate nuua ja ra hnini, nu'bú ha, da za ga ø't'a nú'a guí mañhu. ¹⁵ Pe nú'a guí mañhu hõnse dega noya ne de ri leyhu, go da nuha te gui 'yõthu. Nuga hinte dí 'ñent'i con guehna.

¹⁶ Nepu bi japi da bõñ'u de guehni ja ra ts'utbi. ¹⁷ Nu'bú gatho nú'u himyá xodyo mi 'buhni bi mihi ra Soste nú'a mrá nda de yá nija ya xodyo de nura hnini'a, ne ja bi hna'mbabini nts'edi ja rá thandi ra nda Galio, pe nu'á nixi bi 'yõt'a ncaso, y nixi hinte bi ma.

Ra apostol Pablo bi menga pa Antioquia, ne yá rá hñu'qui bi mudi bi 'ño bi mamba rá noya Ajuá

18 Ha nura cu Pablo bi gohi ndunthi ya pa de guehni. Nepu de gue'a bi 'ñedi gatho ya cu, ne bi meui ra cu Aquila co ra nju Priscila pa bi ma ja ra hai Siria. Ne de má 'ñu bi 'ranga ja 'nara zi t'uca hnini rá thuhu Cencrea. Ne ante da gu ra motsa'u pa da 'raxa ja ra ndehe, 'met'o ra cu Pablo bi 'ñaxa gatho rá sta pa bi 'yot'a ra hñá'ti ngu nú'a xqui ma. 19 Y nu mi zonga Efeso ra cu Pablo ja bi zoguini ra nju Priscila co ra cu Aquila, y nu'á bi ma ja yá nija yá mixodyou pa bá ñáui'u. 20 Y nu'á bi bantebi ra cu Pablo da gohi 'raya pa, pe nu'á himbi ne. 21 Hangué bi 'ñehui'u ne bi 'ñembabi:

—Dí pe'tsi te grá 'bu Jerusale pa ga ot'a ra ngo nú'a ya ma da dat'i, pe ma ga penga ma'na'qui pa ga c'a'ts'a'ihu 'bu Ajuá go rá paha.

Ne bi bøni de guehni Efeso, ne bi gu ra motsa pa bi 'raxa ja ra ndehe pa bi ma Cesarea. 22 Nu mi zoni de guehni bi thogui 'bestho pa bi ma Jerusale. Ne nu mi uadi bi zengua gatho ya cu de guehni, bi thogui pa bi ma Antioquia. 23 Nepu de ya xqui 'muhni 'raya pa, bi bøni ma'na'qui pa bi ma gatho ja ya hnini de ra hai Galacia ne de Frigia pa da nu te gra ma rá 'befi Ajuá, ne mi xipi da zedi yá jamfri gatho ya gamfri nú'u mbi 'buhni.

Ra Apolo bi mambará noya Ajuá nuni Efeso

24 Nú'u ya pa'u bi zonga Efeso 'nara xodyo mrá thuhu ra Apolo mrá mengu ja ra hnini Alejandro. Xi mi padi da ñá xá hño, ne mi padi xá hño gatho nú'a mangan ra Ndashua T'ofu. 25 Nu'á xqui t'utuabi rá noya ra Zidada Jesu desde bi gamfri'a, ne xi mrá ehya mi udi xá hño de nú'a mi padi de ra Zidada Jesu, masque hõnse mi padi de rá sistehe ra Xuua. 26 Ne bi mudí bi zofu ya xodyo ja yá nija'u, ne himi tsu. Nepu mi 'yõde ra nju Priscila ne ra cu Aquila, bi

zixa 'nambu pa bi 'ñutuabi ma'na xá hño de rá noya Ajuá. 27 Nepu nu'á 'mefa mi ne da ma Acaya, y ya cu de guehni Efeso bi xipabi gue xá hño da ma. Ne nu'á bi 'yopa 'nara he'mi pa bi mempa ya cu Acaya pa da t'umba ra hoga 'ñehe'a. Ne nu mi zonga Acaya, nu'á bi mats'i de guehni nú'u xqui gamfri bi rá noya Ajuá. 28 Ne xi mi ntsanoyau pa xodyo ja yá thandi gatho ya ja'i. Nu'á mi xipi ngu nú'a mangan ja ra Ndashua T'ofu gue ra Jesu go gue'a ra Cristo nú'a to'o bá pehna Ajuá pa da nda, ne go gue'a nú'a mi t'õ'mi'u.

19

Ra apostol Pablo bi zofu ya me Efeso

1 Nura cu Apolo mi 'buhni Corinto, ha nura cu Pablo mbi 'yo ra 'ñu pa mri ma Efeso, bi 'ranga ja 'raya t'õhõ xi myá mboza, ne de gue'a bi zonga Efeso habu mi 'bui 'raya gamfri. 2 Nepu nu'á bi 'yambabi'u ne bi 'ñembabi:

—¿Ha gue gá hñáñhu ra Maca Ndashi núbya gá camfrihu rá noya Ajuá?

Nu'á bi dadi ne bi 'ñena:

—Hina, nixi stá õhe ua 'bu ra Maca Ndashi.

3 Hangué nura cu Pablo bi 'yambabi ne bi 'ñembabi:

—¿Te ma sistehe xcá hñáñhu 'bu?

Ne nu'á bi dadi ne bi 'ñena:

—Rá sistehe ra Xuua.

4 Ra cu Pablo bi 'ñembabi'u:

—Nura Xuua mi xi'tsa ya ja'i ngue'a gue'a ngu 'nara seña gue nuya ja'i'u ya xqui ñobri de yá ts'oqui. Pe bi xipabi'u nehe gue mahyoni da gamfri nú'a mi ma da zõhõ 'mefa de gue'a, go gue'a ra Jesu nú'a to'o ra Cristo nú'a bá pehna Ajuá pa da nda.

5 Ha nu mi 'yõde njabu bi nxistehe'u de rá thuhu ra Zidada Jesu. 6 Nepu ra cu Pablo bi hñuxa yá 'ye ja gatho ya gamfri pa bi hñangan ra Maca Ndashi. Y nura ora'a bi ñá'u

'rama'na'ño ya hñagui ne bi mañ'u ngu nú'a xqui xipabi Ajuá da ma.
 7 Ngu mi 'ret'amayoho por gatho nú'u xqui hñanga ra Maça Ndahi.

8 Ngu hñu nzaña ra cu Pablo bi ma ja yá niñá ya xodyo habu mbi mamba rá noya Ajuá co ndunthi ra ts'edi. Nu'á mi ntsanoyau ya ja'i ne mi ø't'a 'nara ts'edi pa da gamfri'u nú'a mi xipabi hanja go ri manda Ajuá. 9 Pe 'ra de gue'u xi xmá me yá coraso hangue himbi ne bi gamfri, hønse mi tsamba rá noya Ajuá ja yá thandi ya ja'i. Hangue nura cu Pablo bi 'uegue de gue'u, ne bi zixa nú'u xqui gamfri ja 'nara scuela, ne nura xahnate mi 'buhni rá thuhu ra Tiranno. Y ja guehni ra cu Pablo mbi mamba rá noya Ajuá hyastho. 10 Njabu bi 'yø't'a yo nje ya pa bi 'yø'debi rá noya ra Zidada Jesu gatho nú'u mi 'bu ja ra hai Asia, ya xodyo ne nú'u himyá xodyo. 11 Y Ajuá bi umba ra ts'edi ra cu Pablo pa bi 'yø't'a ya danga nt'udi, 12 asta mi tha'tsua yá nthu'tañaxu ne ma'ra yá dutu nuya da'thi pa mi thani'a ne mi yopa tha'tsuabi ya da'thi y nu'ú mi ñani, y nu'u tó'o mi pe'tsa ya ts'ondahi nu'ú mi pøni de gue'u.

13 Pe nu 'raya xodyo myá 'ñete mi 'yo'u mi japa ya ts'ondahi da bøni de ja ya ja'i, nepu nu'ú bi beni gue da zapi da 'yenga ya ts'ondahi de rá thuhu ra Zidada Jesu nehe ngu mi ø't'a ra cu Pablo. Ne mi embabi ya ts'ondahi:

—Dí xi'a'ihe gui pøni de rá thuhu ra Jesu nú'a manga ra Pablo.

14 Guehna bi 'yø't'a nú'u yoto yá t'u ra Seva nú'a 'namrá ndá gá macjá gá xodyo. 15 Pe nu mi 'yø'tua njaua 'nara ts'ondahi, nu'á bi dadi ne bi 'ñemba nú'u ya 'ñøhø:

—Nuga dí paça to'o ra Jesu, ne dí paça to'o ra Pablo, xi nu'ahu, çto'o'ihu?

16 Ha nú'a ra 'ñøhø to'o mi pe'tsa ra ts'ondahi bi ma bá ju nú'u ya

'ñete co rá ts'edi ra ts'ondahi ne xi bi na'mbi nts'edi. Ha nu'ú bi nest'ihu bi bøni de guehni myá thelo ngue'a bi thamba gatho yá dutu, ne bi hñaxa ndunthi ya nts'eni. 17 Y gatho ya xodyo mi 'buhni Efeso ne nú'u himyá xodyo bi 'yø'de'u nú'a xqui nja, nu'bu nu'ú xi bi ntsu. Ne ma'na xi mri t'e'tsua rá nsu rá thuhu ra Zidada Jesu.

18 Ne ndunthi de nú'u xqui gamfri mi pa mri njuani de yá ts'oqui. 19 Y ndunthi ya 'ñete bi hñaxa yá t'ofa pa bi tsat'a ja yá thandi ya ja'i, ha nuya libro'u nu mi t'ø't'a ra uenda, mri muui ngu made nthebe 'mo ya t'axaboja. 20 Njabu ma'na mri ntanga rá noya Ajuá co ndunthi ra ts'edi.

21 Nepu de gue'a ra cu Pablo bi hñuts'i gue da ma da c'a'tsa ya cu asta ja ra hai Macedonia ne Acaya, nepu rí 'ñehe Jerusalem, nepu de guehni mahyoni rí ma Nroma. 22 Hangue bi mehna yoho yá mfats'i da 'met'o pa rí ma Macedonia, bi mehna ra cu Timoteo ne ra cu Erasto. Ha nura cu Pablo bi gohnitho ma'ra ya pa de guehni ja ra hai Asia.

Ya me Efeso bi ñunts'i'u

23 Nú'u ya pa'u bi ñunts'a gatho ya me Efeso ngue'a bi zønini rá noya Ajuá. 24 Mi 'buhni 'nara 'ñøhø mrá thuhu ra Demetrio. Nura 'befi mi padi'a mi pøe ya boja dega t'axi. Ne mi 'bu yá mfats'i mi hoca ya c'oi de 'nara zinana rá thuhu Diana pa mi papa ya ja'i. Y xi mi tahá ndunthi ra boja. 25 Nepu 'nara pa ra Demetrio bi munts'a gatho nú'u yá mfats'i ne ma'ra nú'u to'o mi hoca ya c'oi nehe, ne bi 'ñembabi:

—Nu'ahú gui padihu gue co nuna 'befina stá tahu ndunthi ra boja, ne hinte stá 'behu. 26 Pe ngu xcá 'yøhu ne xcá hyanthu gue nura Pablo ri 'yo ne ma gue nú'u ya zidada nthoqui, hingyá zidada. Y njabu xa hñacua ndunthi ya ja'i gue hinda nsunda ya zidada, hingue hønseua

Efeso, nehe maxøgue gatho ma haih_u Asia. ²⁷ Nuna guehna ma'na xá nts'obyana, ha go guehna ma 'b_efih_u dí hanthmah_una. Nubyá da ne ma ga 'b_edih_u zai, asta ne ra nija de ma zināṇah_u Diana nú'a xi rá nsunda, ma da 'm_edi nú'a ra nsu p_e'tsi. Ha ne gue numa zināṇah_u Diana ri nsunda gatho ya ja'i de guecua ja ma haih_u Asia ne gatho maxøgue ra ximhai.

²⁸ Nu mi 'yøde njab_u gatho nuyá mfats'i ne gatho nú'u ma'ra to'o mi hoca ya c'oi xi bi bø yá cue'u, ne mi mafi mi ena:

—jXi rá nsunda ma zināṇah_u Diana!

²⁹ Ne bi nja ngu ra mpumfri gatho ja ra hnini, ne bri mihi ra cu Gayo ne ra cu Aristarco myá me Macedonia nú'u xqui 'ñoui ra cu Pablo. Ne bri jat'i ne bri ts'its'i asta hab_u mi øt'a yá hmunts'i. ³⁰ Ha nura cu Pablo mi ne xa yat'ini pa xa zofo ya ja'i, pe nuya gamfri himbi hyopi bi yat'i. ³¹ Nehe 'raya nda de Asia nú'u mi ntsixui ra cu Pablo, bi mempa ra noya gue hinda yat'a de guehni. ³² Nura ora'a xi mbi ja 'nara hmahni ja yá hmunts'i'u, 'rama'na'ño mi mañ'u, ngue'a gatho xi xqui mpumfri, ne xi ndunthi de gue'u nixi mi padi hanja xqui munts'i. ³³ Pe nu 'ra de gue'u bi xipabi ra Jandro hanja xqui munts'i. Nuya xodyo xqui umba ya nt'ent'i ra Jandro pa da 'mai da ña ja yá thandi ya ja'i. Nep_u nu'á bi 'ñutua ra seña ya ja'i co rá 'y_e pa da go'ta yá ne. Nu'á mi ne da ñanga yá mixodyoui nú'u xcri j_u. ³⁴ Pe nu mi badi ya ja'i gue mrá xodyo'a, nu'á bi mafi nts'edi ngu yo ora, ne mi ena:

—jXi rá nsunda ma zināṇah_u Diana!

³⁵ Nep_u 'nara nda de ra hnini bi go'tua yá ne ya ja'i ne bi 'ñembi:

—Nú'ah_u gyá menguh_uua Efeso, haburaza xa fadi gue nua ja ma hninih_u xi drí suph_u ra nija ma

zināṇah_u Diana nú'a xá nsunda, y drí suph_u rá c'oi nú'a bá cai de mahets'i bá p_ehna ma zidadah_u ra Jupite. ³⁶ Guí pah_u gue xa fadi haburaza, ogui tu ri ma_ih_u, ne ote guí øth_u 'b_u hinxcá beñ_u xá hño 'met'o nú'a guí ne gui øth_u. ³⁷ Nuy_u ya 'ñøhø xcuá tsih_u hinte xa 'yøt'ah_u, ha nixi xa ñama'ñ_u de ma zināṇah_u drí nsundah_u. ³⁸ Y nura Demetrio ne nú'u ma'ra to hoca ya c'oi, 'b_u ja te da ñapabi, dá ñapabi ja ra ts'utbi, ne dá nhyanth_uyui ja ra nzaya. ³⁹ Nu'b_u ja ma'na te gui mañ_u, da za guí maha ja ra ts'utbi guí mañ_u ja ma hmunts'ih_u ngu m_anga ra ley. ⁴⁰ Ngue'a pa guec_u xá nts'uni. Da za da hñapcah_u da t'ena gue xi dyá necatuhnih_u por nuna ra ñunts'i stá øth_ubya, ne hindí pah_u te ga thadih_u nu sta t'angah_u.

⁴¹ Nep_u mi m_anga njaua ra nda, bi 'ñehui ya ja'i ne bi ua ra hmunts'i.

20

Ra apostol Pablo bi 'ño ja ra hai Macedonia ne Grecia

¹ Ha nu mi uadi nú'a ra danga ñunts'i xqui nja, ra cu Pablo bi zohna gatho ya cu pa bi umba 'nara ts'of_o. Nep_u bi 'ñehui gatho co 'nara nth_ufi ne bi b_øni de guehni bi g_u ra 'ñu bi ma pa ja ra hai Macedonia. ² Ne bi yopa z_øni hab_u gatho mi 'b_u ya cu pa bi nupa yá mfeni, nep_u bi ma pa Grecia. ³ Y nuni ja bi 'mahni hñu nzana. Ne 'mefa ya mi ma da g_u ra motsa pa da 'raxa ja ra ndehe pa dí ma Siria, pe bi 'yøde gue ya xodyo xqui go 'nara cohi pa da 'yøt'ua ra nts'o'mai, hangue nu'á bi beni gue ma'na xá hño da yopa 'ranga Macedonia. ⁴ Ne bi m_eui ra cu Sopate mrá me Berea, ne ra cu Aristarco ne ra cu Segundo nú'u myá me Tesalonica, ne nura cu Gayo mrá me Derbe, ne nura cu Tiquico ne ra cu Trofimo myá me Asia, ne ra cu Timoteo. Mri 'ñoui ra

cu Pablo bi zonga Macedonia habu ndi 'bwaiga núga drá Luca. ⁵ Nú'ya ya cu'ya bi 'met'o pa ja ra hnini Ntroa ne ja bá tɔbgaheni. ⁶ Nuje asta mi ua ra ngo de ra nts'ithuhme nsi rá nzoi, dá pøñhe de guehni Filipino, dá juhe ra motsa pa dá 'yohe ja ra ndehe cut'a ma pa pa dá tsøñhe Ntroa, ne ja dá ntheheni nú'ya ya cu xqui 'met'o, nepu ja dá 'baheni yoto má pa.

Ra apostol Pablo bi zofo ya gamfri nuni ja ra hnini Ntroa

⁷ Y nú'a ndomingo bi munts'a gatho ya gamfri pa da zi ra Maça Nt'oxi. Y ra cu Pablo bi zofo'ya de rá noya Ajuá asta made ra xuui, ngue'a mi ma da bøni'a rá hyax'a 'bestho. ⁸ Y nu habu xqui munts'i'ya mrá tɔngu y ja mi zøni ndunthi ya ñot'i. ⁹ Nepu 'nara zi ts'ant'ya mrá thuhu Eutico mi huhni ja 'nara ventana, xqui do'ma ra t'aha ngue'a ra cu Pablo xi bi ña ndunthi ya ora. Ne nu mi 'ñaha bi dagui desde rá hñu ra tɔngu asta nja'ti. Y nu mri juts'i 'ñena ya xqui du. ¹⁰ Nu'bá ra cu Pablo bi gai ne bi 'yots'i ne bi hyafi nú'a ra zi ts'ant'ya. Ne bi 'ñembabi ya cu:

—Oguí tsuha, hinxa du, tetho.

¹¹ Nepu nura cu Pablo bi yopa bøxa ma'na'qui habu xqui munts'i'ya. Ne bi hyeca ra thuhme pa bi zi'ya ra Maça Nt'oxi, ne bi sigui bi ñaui ya cu asta mi hyats'i, nepu bi ma. ¹² Y nu mi ts'ixa nú'a ra zi ts'ant'ya ya mi te xá hño, ne gatho ya cu bi hñu yá mui ne bi johya.

Ra apostol Pablo bi ma de guehni Ntroa pa rí zonga Mileto

¹³ Nepu dá ncohe ga juhe ra motsa pa ga 'bet'ohe grá mahe ja ra hnini Asón pa ja grá ntheheni ra cu Pablo ngu nú'a stí mañhe, ngue'a nu'a bi beni da ma 'ñoua. ¹⁴ Nepu de guehni Asón dá nthehene, nepu nu'a bi gu ra motsa habu ndi ohe pa dá mahe mahyegui ja ra hnini Mitilene. ¹⁵ Ne de guehni rá hyax'a

dá pøñhe pa dá tsøñhe gueta ja ra hnini Quío. Y rá yopa dá tsøñhe ja 'nara danga hnini rá thuhu Samo nú'a ja ja rá hyo ra ndehe. Nepu ma dá coheni ja ra hnini Trogilio. Ne rá hñupa dá tsøñhe asta ja ra hnini Mileto. ¹⁶ Ra cu Pablo himbi hyodi ja ra hnini Efeso ngue'a himbi ne bi 'mu ndunthi ya pa ja ra hai Asia. Nu'a bi dama nxøni pa da zøni 'nitho ja ra hnini Jerusale, pa sta dat'a ra ngo Pentecoste ya di 'bahni'a 'bu da za.

Ra apostol Pablo bi zofo ya nda de ra nija nuni Efeso

¹⁷ Ne de ya mi 'bahni Mileto ra cu Pablo bi mampa ra noya ya nda de ra nija de guehni Efeso gue mi tøm'i nuni Mileto. ¹⁸ Ne nu'ya bá ehe habu mi 'bu ra cu Pablo, y nu'a bi 'ñembabi'ya:

—Nu'ahui guí pahui xá hño tengui ma 'mui con gue'ahui desde dá tsøhø de guecua ja ra hai Asia. ¹⁹ Stá pepabi ma zi Hmuhui con gatho ra hñoja'i, ne ndunthi ya 'mi'qui xa du ma mui asta stá nzoni co nú'ya ya nts'o'mui xa 'yotca ya xodyo asta mi ne da hyogagui'ya. ²⁰ Masqué, pe nuga hindá tsaya dá xi'ahui nú'a ra hño mri 'ñep'ahui. Ne xi dá ut'a'ihui ja ri hmunts'ihui ne ja ri nguhui. ²¹ Ne dá zo'a'ihui nú'ahui gyá xodyohui ne nú'ahui hingyá xodyohui pa guí ñobrihui de ri ts'oquihui ja rá thandi Ajuá, ne guí camfrihui ma zi Hmuhui ra Jesucristo. ²² Nubyá ra Maça Ndañi tsixcagui grá ma Jerusale, pe nixi dí pañi te ma grá thogui de guehni. ²³ Hønsø dí pañi gue ja gatho nuya hnini habu drá ma, xicagui ra Maça Ndañi gue bí tɔbgagui ya fadi ne ndunthi ya ts'othogui. ²⁴ Pe ni 'na de guehya hingui picagui, nixi tu ma mui, nixi ma te hindí tsu ga 'bedi ngue'a hinte di muui, qué go ga juata ra 'befi xa 'racagui ma zi Hmu ra Jesu, y nura 'befi'a gue'a ga

manga ra hoga noya de rá danga hmate Ajuá.

²⁵ Ha nubyá dí paði xá hño gue nú'ahú stá xi'ahú hanja ri manda Ajuá, ya hingui ma gui yopa hyandgahú ma'na'qui. ²⁶ Nubyá dí ne ga xi'ahú gue nuga ya hinte dí thadi de gue'ahú. ²⁷ Ngue'a nuga ya stá xi'ahú gatho nú'a xa 'ñutcagui Ajuá de nú'a beni'a, ne hinte stá cõñ'ahú. ²⁸ Hangue nu'a dí xi'ahúbya, nsusehú, ne suhú gatho nú'ú ya gamfri xa 'yent'a'ihú ja ri 'yehú ra Mäca Ndahí nú'a xa hñux'ahú pa gui suphú rá nija ra Zidada nú'a xa dai co rá mäca ji. ²⁹ Nuga dí paði xá hño gue de xcrá ma de guecua ma da 'ñepú 'raya ts'oja'i nú'ú to'o da ne da huata gatho ya gamfri de ra nija, nja ngu 'nara miñ'o hinda pumba ni 'nara deti. ³⁰ Ne ma da 'mapú 'ra de gue'asehú ma da xi'ahú ya nt'udi nú'ú hingo majuani pa da 'ueca ya gamfri da zits'i. ³¹ Hangue xi da nsuhú, ne beñhú gue nuga stá zo'ahú hñu njeya ma pa ra xuui, ne asta stá zont'a'ihú cada 'na de gue'ahú.

³² Nubyá zi cuhú, ra Zidada da max'ahú, ne da te't'a ri jamfrihú co rá mäca noya'a, ne da 'ra'ahú gatho nú'a xa ña'tuabi da umbi gatho nú'ú to'o yá meti'a. ³³ Nuga hinto stá apa ra boja pa guecsehe, nixi hinto stá api te ga he. ³⁴ Ngue'a nuga ngu xcá paseshú stá mpefi co ma 'ye pa stá tsudi nú'a dí honi pa gueque ne pa nú'ú ndrí 'ño'be. ³⁵ Nzantho stá u't'ahú gui 'yøthú ngu stá øt'e, gui mpehú pa gui faxhú nú'ú to'o othobi, ne gui bembabihú nú'a bi manga ra Zidada Jesu ne bi 'ñena: "Ma'na njapi nú'a to'o ri uni que nú'a to'o hani."

³⁶ Nepú mi uadi bi manga njabú ra cu Pablo, bi ndandiñahmu gatho ya cu, ne bi 'yapabi Ajuá mahyegui. ³⁷ Nepú gatho ya cu bi nzoni ne bi hyafi ra cu Pablo ne bi za'tsua

rá hmi, ³⁸ ngue'a xi mi tu yá mui co nú'ú ya noya xqui mañ'a gue ya himi ma da yopa hyandi ma'na'qui. Nepú bi ma bá eni'ú ja ra motsa pa bi nets'i ne bi ma.

21

Bi ma Jerusale ra apostol Pablo

¹ Dá 'ueguehe de ya cu dá mahe co ra motsa manjuantho asta ja 'nara zi xeca hai rá thuhu Cos bí o madetho ra ndehe. Nepú rá hyax'a dá thohe ja ma'na ra hai rá thuhu Roda bí o madetho ra ndehe nehe. Ne de guehni dí mahe ja 'nara hnini rá thuhu Patara bí ja ja rá hyo ra ndehe. ² Nepú de guehni Patara dá tsuhe 'nara motsa mri ma pa Finicia dá mahe con gue'a. ³ Ha nu de ndí pahe ja ra ndehe dá hanthe ra hai Chipre mi ja lado ngaha, ne dá siguihe asta dá tsøñhe Siria, ngue'a nú'a ra motsa ndrí 'ñohe mi ma da zogui nú'a mri ndude ja ra hnini Tiro nú'a bí ja ja rá hyo ra ndehe, ja dá caheni. ⁴ Ne ma dá tsuheni ya gamfri, ne dá 'buheni yoto ma pa con gue'ú. Ha nu'ú bi xipa ra cu Pablo gue hinda ma pa Jerusale ngue'a ra Mäca Ndahí xqui xipi'ú te ma da thoguini. ⁵ Pe nu mi uadi nú'ú yoto ma pa, dá mahe con gatho ya gamfri, ya 'behñá ne ya bñtsi, dá pøñhe de ra hnini pa bi nexcahe ja ra motsa, ne dá ndandiñahmuhe gatho ja ra ñanthe pa dá apabihe Ajuá. ⁶ Nepú dá edihe ya cu dá nhyufihe 'na ngu 'na, ne dá pøxhe ja ra motsa dá mahe. Ha nu'ú bi menga ja yá ngu.

⁷ De guehni Tiro dí mahe ja ra hnini Tolemaida. Ja dá zenguaheni ya cu, y dá 'buheni 'na pa con gue'ú. ⁸ Nepú rá hyax'a dá thohe pa dí mahe ja ra hnini Cesarea. Y ja mi 'buhni ra cu Lipe nú'a mi mamba rá noya Ajuá ne mi 'na de gue nú'ú yoto ya ndá de ra nija, hangue ja dá ma dá oxheni ja rá ngu. ⁹ Nú'a

ra cu Lipe mi pe'tsa goho yá t'ixu, y nu'ú hinxqui nthati, y mi ña co rá ts'edi ra Maça Ndahi. ¹⁰ Ne dá 'buheni 'raya pa, ne bi zøhø 'nará 'mehni Ajuá mrá thuhu ra Agabo xqui ñehe de Judea. ¹¹ Bá ehe pa e da c'ascahe, ne bi hñamba rá ngút'i ra cu Pablo, nepu con gue'a bi du'tase yá ua ne yá 'ye, ne bi 'ñena njaua:

—Rá Maça Ndahi Ajuá ena gue ya xodyo de guehni Jerusale ma da du'ta njaua nú'a to'lo rá meti nuna ngút'ina, ne da 'yent'ua ja yá 'ye ya ja'i nú'u hingyá xodyo.

¹² Nu ndá øhe njabu nuje ne ya cu de guehni Cesarea dá bantebihe ra cu Pablo gue hinda ma Jerusale. ¹³ Nepu nura cu Pablo bi dadi ne bi 'ñena:

—¿Pa te guí zoñhu? Hønse guí jacju da du ma mai nehe. Nuga ya dí 'bui pa da thogagui de guehni Jerusale po rá thuhu ma zi Hmu Jesu, y hingue hønse pa dra thu'tcagui.

¹⁴ Pe himbi za dá hacuahe ra cu Pablo pa da ma de guehni, ne ya hinte dá mañhe, hønse dá embabihe:

—Nu'bu dá 'tøt'a ngu nú'a rá paha ma zi Hmuh.

¹⁵ Ne de gue'a dá hñocje dá mahe pa Jerusale. ¹⁶ Ne bi dengahé 'raya cu de guehni Cesarea, y 'na de gue'u mrá thuhu ra Nasó mrá me Chipre, ya mi pe'tsa ndunthi ya jeya xqui gamfri ra Zidada Jesu. Y mi ja rá ngu nuni Jerusale hangue bi zixcahe pa duá 'buheni con gue'a.

Ra apostol Pablo bi c'a'tsa ra apostol Cobo

¹⁷ Y nu ndá tsøñhe Jerusale ya cu de guehni bi 'racje 'nara hoga 'ñehe. ¹⁸ Ha nurá hyax'a ra cu Pablo bi ma con guecje pa dá c'a'tshe ra cu Cobo, ne ja mi 'buhni gatho ma'ra ya danga cu de ra nija. ¹⁹ Nura cu Pablo bi zengua'u, ne bi metuabi gatho nú'a xqui 'yøt'e co rá

ts'edi Ajuá pa bi gamfri nú'u ya ja'i hingyá xodyo. ²⁰ Y nu mi 'yøde njabu'u, bi xøcambeni Ajuá, ne bi 'ñemba ra cu Pablo:

—Nde'bu zi cu, pe ya guí padi gue ya 'motho de ma mixodyohu ya xa gamfri ra Zidada Jesu, pe nu'ú ma gue mahyoni da 'tøt'e ngu nú'a manganá rá ley ra Moise.

²¹ Ne xa sipabi'u gue nú'i guí utuabi nú'u ma'ra ma mixodyohu bí 'bu ja ma'ra ya hai gue hinda 'yøt'a ngu nú'a manganá rá ley ra Moise. Nehe nu'ú ena gue xcá xipabi'u

gue hinda hñu'tsua nú'a ra seña yá batsi, ne hinda 'yøt'a ngu nú'u ma nzaihu. ²² Xibya, ¿te ga øthu? Ngue'a nu sta badi ya ja'i gue guí 'bucua ma da munts'i gatho'u.

²³ Hangue ma'na xá hño 'yøt'a núna ma ga xi'ahe: De guecjuua 'bucua goho ya cu mahyoni da 'yøt'a 'nara hña'ti bi ña'tuabi Ajuá. ²⁴ Tsits'i rí me ua nxuqui con guehyu ngu yá nzai ma mixodyohu, ne ju'tuabi yá gasto. Nepu nu'ú da za da 'ñaxi. Y njabu ha, da badi gatho ma mixodyohu gue hinga majuani nú'a xa sipabi'u gue go xcá manda njabu. Y njabu da badi'u gue ne'i guí øt'e ngu nú'a manganá rá ley ra Moise.

²⁵ Pe nú'u ya gamfri hingyá xodyo, ya stá opabihe gue hinga mahyoni da 'yøt'e ngu ma nzaihu, hønse gue nu'a mahyoni da 'yøt'e, hinda zi ra ngø nú'a xa hña'tua ya c'oi, nixi yá ji ya mbo'oni, nixi nú'u ya mbo'oni xa hmi'tua yá 'yuga hinxá 'bømba yá ji, ne ni 'na de gue'u hinda hñuxui 'nara 'beñña nú'a hingue xi rá 'beñña.

Brijunts'ahni ra apostol Pablo ja ra ndanija

²⁶ Nu'bu rá hyax'a ra cu Pablo bi zixa nú'u goho ya cu pa dua nxuca mahyegui con gue'a ngu yá nzai ya xodyo. Ne 'mefa bi yut'a ja ra ndanija pa bi unga nt'øde ha'ma da ua yá pa de ra nsuqui, ne ha'ma da

dat'a ra pa da unga yá hñá'ti nú'ya ya cu'ya.

²⁷ Pe ya mi ma da uadi nú'ya yoto ma pa de ra nsaqui, 'raya xodyo me Asia bi hyanda ra cu Pablo gue mi o mbo ra ndanija. Nepu nu'ú bi 'yu'ta ya ja'i pa bi japi bi ñunts'i, nepu bi gu ra cu Pablo. ²⁸ Ne nu'ú xi mi mafi mi ena:

—¡Nú'aha gyá me Israelha, faxcaheua! Nuna guehna ra 'ñøhø 'yo haburaza u'ta ya ja'i da ñama'ñu de ma hniniha ne de ma leyha ne de ma nijaha. Ha nubyá xa cu'ta 'raya me Grecia ja ma nijaha, núyu hindi 'ñepi da yut'i, y hønse ri ts'onga ma maça nijaha.

²⁹ Mi mangua njabu'ya ngue'a xqui hyandi'ya ra cu Pablo ja ra hnini mri 'ñoui ra cu Trofimo ra me Efeso. Ha nu'ú mi hu yá mai gue go gue'a xqui zixa ra cu Pablo ja ra nija.

³⁰ Hangue gatho ra hnini bi njats'i, ne gatho mri nest'ihia haburaza mbrí 'ñehe. Nepu bi gu ra cu Pablo ne bi gut'i pa bi pøni de ra nija, ne 'bestho bi jot'a ya gosthi nija. ³¹ Ne nu'ú mi 'ramanu pa xa dama hyo. Pe bi 'yøde ra danga nda gá soldado gue gatho ra hnini de Jerusale xqui njats'i.

³² Hangue nú'á bi munts'a gatho yá soldado ne ma'ra ya nda gá soldado, ne bi ma hnest'ihia pa habu xqui munts'a ya ja'i. Nepu ngu mi hyanda ya ja'i ra danga nda gá soldado bi zøni mi zi yá soldado, ra ora'a ya himbi sigui bi na'mba ra cu Pablo. ³³ Hangue nura danga nda gá soldado bi gu nts'ahni ra cu Pablo ne bi manda dra that'i co yoho ya cadena, nepu 'mefa bi 'ñani to'o mi gue'a ne te xqui 'yøt'e. ³⁴ Nu'bu nuya ja'i xi mi thø ya hmafi ne 'rama'na'ño mi mañ'ya, hangue njabu himbi za bi badi ra danga nda gá soldado de nú'a xqui nja ngue'a mi mantho'ya. Hangue ma'na xá hño bi manda da ts'ixa ra cu Pablo asta ja ra cuarte. ³⁵ Ha nu mi zøni ja ra 'rendo de ra cuarte

ya soldado bi ndudetho ra cu Pablo ngue'a xi mi ne da na'mbabi ya ja'i. ³⁶ Ngue'a gatho ya ja'i mri 'befa mi mantho mi ena:

—¡Dá tho nura 'ñøhø'a!

Ra apostol Pablo bi ma de rá jamfri

³⁷ Ne de mi ma da ju'ta mbo ra cuarte, ra cu Pablo bi 'ñemba ra danga nda gá soldado:

—¿Ha hingui 'raca nsequi ga ña ts'ya?

Ha nura danga nda gá soldado bi 'ñembabi:

—A, xi gui padi gui ña dega griego. ³⁸ Nu'bu hingo gue'a'i grá me Egipto nú'a to'o bi 'yøt'a 'nara tuhni ya pe'tsa ya pa, ne bi zixa ja ra mbonthi nú'ya goho 'mo ya 'yøt'atuhni.

³⁹ Nepu nura cu Pablo bi dadi ne bi 'ñembabi:

—Hina. Nugá drá xodyo, drá me Tarso nú'a ra danga hnini de ra hai Cilicia. Ne dí bante'ibya gui 'raca nsequi ga zofo nuyya ya ja'i 'bahni.

⁴⁰ Nepu nú'a ra danga nda gá soldado bi umba nsequi da ña. Nu'bu ra cu Pablo bi 'mai ja ra 'rendo ne bi 'ñutua ra seña ya ja'i co rá 'ye pa da go'ta yá ne, ne ya hinto bi ña. Ha nura cu Pablo bi ña dega ebreo ne bi 'ñembabi'ya:

22

¹ —Nú'aha ma cu'ihya gui 'bahuba, ne nú'aha gyá ndaha de ma nijaha, 'yøha núna ma ga xi'aha pa gui pahya te rá 'be nú'a stá øt'e.

² Ha nu mi 'yøde'ya gue ra cu Pablo bi ñaca ebreo ngu'ya, ma'na xi bi go'ta yá ne, y nura cu Pablo bi 'ñena:

³ —Nuga drá xodyo nehe ngu'aha, ne duá 'bui ja ra hnini Tarso de ra hai Cilicia, pe ja stá te de guecua Jerusale. Ne stá nxadi ja rá hmanda nú'a ra xahnate rá thuhu ra Gamalie. Y nú'á bi 'ñutcagui xá hño te rí bonga rá ley ndu ma dadaha. Nzantho xi stá pepabi Ajuá con gatho ma mai,

ngu nú'a guí øthú nehe mapaya. ⁴ Nuga rá mudi ndrí utsa nú'u to'o mi camfri rá noya Ajuá, asta ndí ho nehe. Ne ndí tsixa dega nthu'ti ja ra fadi ya 'ñøhø ne ya 'bøhña. ⁵ Nura danga ndá gá macja ne numa ndahú de ma nijahú da za da mąnga núbya gue nú'ú bi 'raca nseqú co 'nara hε'mi pa dá ha'tsuahmą nú'u ma mixodyohú de guehni Ndamasco pa da hñe'ti'u. Nuga ndrą mahmą pa guehni pa ma ga hongą nú'u xqui gamfri rá noya Ajuá pa ga tsi dega nthu'ti nuua Jerusale pa dra castiga.

Ra apostol Pablo mi pede de hanja bi gamfri

(Hch. 9:1-19; 26:12-18)

⁶ Pe de ndí ne ra 'ñu de ya ma ga tsønga Ndamasco ngu mi nde ma pa, ndá thamfri bi gob-gatho 'nara ñot'i xqui 'ñe de mahets'i y asta mri huexqui nts'edi. ⁷ Nepu nuga dá tagui ne dá ø 'nara noya mi engagui: "Saulo, Saulo, ¿hanja guí hongui pa gui 'yøtca ra nts'o'mai?" ⁸ Nepu nuga dá ambabi njaua: "¿To'o'i, zi Hmu?" Nepu bi 'ñengagui: "Nuga go gueque drá Jesu drá me Nasare. Ha nu'i guí hongui pa gui 'yøtcagui ra nts'o'mai ngue'a guí honi pa gui 'yø'tua ra nts'o'mai nú'u to'o xa gamfrigui", bi 'ñengagui. ⁹ Nehe nú'u ndrí 'ñø'be bi hyanda nú'a ra ñot'i nehe, ne xi bi ntsu. Pe nu'ú himbi 'yøde nú'a ra noya bi zocagui. ¹⁰ Ha nuga dá ambi nú'a to'o bi zoqui ne dá embabi: "Ma zi Hmu'i, ¿te mahyoni ga ø'te'bya?" Ha nu'á bi 'ñengagui: "Bai ne sigui ri 'ñu pa grí ma Ndamasco. Ne ja guehni ma da si'ani gatho nú'a mahyoni guí 'yø'te." ¹¹ Y co nú'a ra ñot'i'a bi jaqui dá ngoda 'bestho. Nepu nú'u ndrí 'ñø'be go gue'u bi guncagui pa bi za dá tsønga Ndamasco.

¹² Ne de guehni ja mi 'buhni 'nara 'ñøhø rá thuhu ra Ananía, ne xi mi ø'ta gatho nú'a mąnga ra ley,

ne gatho nú'u ma mixodyohú mbi 'buhni Ndamasco mi ña xá hño de gue'a. ¹³ Y nu'á bi ma bá c'ascagui, ne mi zøni bi 'ñengagui njaua: "Zi cu Saulo, hñanga ri thandi ma'na'qui." Ne 'bestho ra ora'a bi za dá handa ra Ananía mi 'bahni. ¹⁴ Nepu nu'á bi 'ñengagui: "Ajuá nú'a mi xøcambeni ndu ma dadahú go gue'a xqui huahn'a'i desde ra mudi pa gui patua rá paha'a, ne pa gui hyandua rá T'u'a nú'a to'o hingui tu ni 'nara ts'oqui, ne pa gui 'yøtua rá noya'a nu sta zo'a'i. ¹⁵ Ngue'a go nu'i ma gui damajuani ja gatho ya ja'i habaraza de nú'a xcá hyandi ne xcá 'yøde. ¹⁶ Xibya, ¿te rá 'be guí tø'mi? Nxøni maha guí nxistehe, ne 'yapabi ra Zidada da pun'a ri ts'oqui."

Ra apostol Pablo bi ma hanja xqui 'bøhna da zofo ya ja'i hingyá xodyo

¹⁷ Nepu dá penga pa Jerusale ne dá cut'a ja ra ndanija pa dá apabi Ajuá, ne ja dá handini 'nara nt'udi ngu dega t'i. ¹⁸ Dá handa ra Zidada, ne bi 'ñengagui: "Nxøni dama pøni de guecua Jerusale, ngue'a nuya ja'i de guecua hinda ma da gamfri'i nú'a ma gui damajuani de gueque." ¹⁹ Hangue nuga dá embabi: "Ma zi Hmu'i, nu'ú padi xá hño gue nuga ndí cut'a mbo ja gatho ya nija, ne ndí tsixa fadi nú'u to'o mi camfri'i ne ndí tsuhni, ne ndí na'mbabi. ²⁰ Ne nu mi mfanga rá ji ri hoga mefi ra cu Teba nú'a mi damajuani de gue'e, nequi ndí 'buhni nehe, ne xi dá ho nú'a bi t'ø'tuabi'a. Ne go ndí supabi yá dutu nú'u ya hyote." ²¹ Pe nura Zidada bi 'ñengagui: "Grí ma, ngue'a ma ga pen'a asta habú bi 'bu nú'u hingyá xodyo pa gui zofo'u."

Ra apostol Pablo mi o ja yá 'ye ra danga ndá gá soldado

²² Hønsε gue'u ya noya bi za bi mąnga ra cu Pablo, ngue'a ra ora'a

bi maði bi mafi gatho ya ja'i ne mi ena njaua:

—iNuni dí ñepi da tho ngue'a ya hindi ñepi da nte!

²³ Ha nuya ja'i mi mantho himi ne da go'ta yá ne asta mi pants'a yá dutu ne mi fõta ya hai co yá cue.

²⁴ Nepu nura danga nda gá soldado bi manda da jot'a ra cu Pablo ja ra cuarte, ne bi manda dra fet'i pa da mahma te ma ts'oqui xqui 'yõt'e, pa njabu da badi hanja mi pø yá cue ya ja'i con gue'a. ²⁵ Pe nu mri that'a ra cu Pablo pa dra fet'i, nu'bú bi ñembabi 'nara nda gá soldado mi 'bahni:

—¿Ha gue xá hño gui fethu 'nara ññohø me Nroma nixi hincá pahu 'met'o ua xi xa 'yõt'a 'nara ts'oqui ua hina?

²⁶ Ha nu mi 'yøde njabu ra nda gá soldado, bi ma bá xipa ra danga nda gá soldado ne bi ñembabi:

—Jamasu nú'a ma gui 'yø'tua nú'a ra ññohø, ngue'a nu'á ra me Nroma.

²⁷ Nepu ra danga nda gá soldado bi ma bá tsudi ra cu Pablo ne bi 'yambabi:

—¿Ha gue xi majuani grá me Nroma?

Ra cu Pablo bi dadi ne bi ñena:

—Haha, majuani.

²⁸ Nu'bú nura danga nda gá soldado bi ñembabi njaua:

—Conque nuga xi dá jut'a ndunthi ra boja pa bi za dá me Nroma.

Ha nura cu Pablo bi ñembabi:

—Pe nuga drá mengu desde dá 'bui.

²⁹ Ne nu mi 'yøde njabu nú'u to'o mi ma xa methma ra cu Pablo, nú'ú 'bestho bi 'uegue de gue'a. Ne ra danga nda gá soldado mi badi gue xi majuani mrá me Nroma, bi ntsu ngue'a xqui manda dra that'i.

Ra apostol Pablo mi ña ja yá thandi ya hmunts'a nda gá xodyo

³⁰ Nepu rá hyax'a ra danga nda gá soldado bi 'yõt'e pa da nja ra nthantha ya da badi hanja

xqui ñapabi ya xodyo ra cu Pablo. Hangué bi manda da thacua ya cadena nú'u mi that'a ra cu Pablo ne bi zohna gatho ya nda gá macja ne gatho ya nda gá xodyo pa da munts'i. Nepu bri pønga ra cu Pablo ne bi 'ba'ma ja yá thandi'u.

23

¹ Nu'bú ra cu Pablo bi hyanda gatho ya nda gá xodyo xqui munts'ini ne bi ñembabi:

—Ma cu'ihü, nuga nzantho stá 'bui xá hño ja rá thandi Ajuá co ma mfeni xá nt'axi asta mapaya.

² Nu'bú ra Ananía nú'a mrá danga nda gá macja bi 'bepabi nú'u mi 'bahni guetbu ra cu Pablo da me'tua rá ne. ³ Nu'bú nura cu Pablo bi ñemba ra danga nda gá macja:

—iAjuá ma da 'ra'a ri nju'ti, nu'i 'nagra yohmi! Pa gue'a guí hupu gui 'yangagui te stá øt'e ngu mangan ra ley. Nu'bú, ¿hanja hinguí øt'e ngu mangan ra ley, gue hønse go grí manda da hnabgagui?

⁴ Ha nu ma'ra ya ja'i mi 'bahni bi ñembabi:

—¿Ha gue njabu gui thatuabi rá danga macja Ajuá?

⁵ Nu'bú nura cu Pablo bi ñembabi'u:

—Ma cu'ihü, nuga hinduí pahmahá ua go guehni ra danga nda gá macja. Stá pahma hinstá ma njabu, ngue'a mangan ja ra Maca T'ofu njaua: “Oxqui ñama'ñü de ni 'nari nda de ja ri hnini.”

⁶ Nepu ra cu Pablo bi badi gue 'ra de gue'u myá saduceo, ha nu ma'ra myá fariseo. Hangué bi ñenga nts'edi:

—Ma cu'ihü, nuga nequi drá fariseo ne drá t'u de ya fariseo. Hangué nubyá xuá ts'igagui pa guecua hønse ngue'a dí camfri gue ma da yopa nte nú'u xa du.

⁷ Nu de mi mangan njabu ra cu Pablo, ya fariseo ne ya saduceo bi maði bi ntsanoya'u, ne bi hyegue 'ra 'nambu. ⁸ Ngue'a nuya saduceo ena gue nú'u xa du ya hinda ma da

yopa nte, ne ena gue hingui 'b_u ya εnxε, nixi ya ndahi. Pe nuya fariseo h_a, camfri gue ma da yopa nte nú'ú xa du, ne camfri gue 'b_ui ya εnxε ne camfri gue 'b_u ya ndahi. ⁹ Nep_u xi bi m_u ra mahni'ú. Y nura ora'a bi 'mai 'raya xahnate de ra ley nú'ú myá fariseo ne bi 'ñena:

—Nuna ra 'ñøhø hinte ma ts'oqui dí ts_utuah_u. Xi'b_u xa zofo 'nara ndahi o 'nara εnxε, hingui tsa ga nø'tuah_u rá ts'edi Ajuá.

¹⁰ Ha nu'ú co yá cue xi mri mantho, hangue ra danga ndá gá soldado xi bi ntsu ngue'a mi hu rá mai gue nú'ú ma xa hyo ra cu Pablo. Hangue bi manda dua ts'i ya soldado pa da zica ra cu Pablo de ja yá 'yε ya xodyo, ne bi yopa zixa ja ra cuarte.

¹¹ Y nu mi nxuui ra Zidada bi zofo ra cu Pablo ne bi 'ñembabi:

—Pablo, oxqui ntsu, ngue'a ngu xcá damajuani de gueque nuua Jerusale, njab_u ma grí damajuani de gueque nuni Nroma nehe.

Yá ncontra ra apostol Pablo bi 'yøt'a 'nara cohi'ú pa da hyohma'a

¹² Ha nurá hyax'a 'raya xodyo bi go 'nara cohi pa da hyohma ra cu Pablo. Bi hñuts'i gue hinda ñuni nixi da ntsithe asta hinda 'yøt'e nú'a xqui 'yε'mbabi'ú. ¹³ Mi thogui ñote ya 'ñøhø nú'ú to'o xqui mε'tsa nú'a ra cohi'a. ¹⁴ 'Met'o bi ma bá c'a'tsa ya ndá gá macja ne yá ndaxjua ndá ya xodyo, ne bi 'ñembabi'ú:

—Nuje stá cohe 'nara cohi xá nts'uni gue hinte ma ga tsihe asta hinga hohe ra Pablo. ¹⁵ Ha nubyá nu'ah_u ne ma'ra ya ndá de ma hmunts'a ndah_u 'yaph_u ra danga ndá gá soldado gue rixudi dua tsin'ah_u'a ja ri thandih_u. Gui 'ñemfu gue guí ne gui pah_u xá hño de nú'a xa 'yøt'a. Ha nuje ma xi ga acje pa ga hohe ante da zøhø de guecua.

¹⁶ Pe nu 'nará 'bedatsi ra cu Pablo bi ñadi gue mi t'εcua rá tio, hangue 'bestho bi ma bá xipabi ja ra cuarte.

¹⁷ Nu'bú nura cu Pablo bi zohna 'na de ya ndá gá soldado ne bi 'ñembabi:

—Tsi'tsua ra danga ndá gá soldado nuna ts'unt'una, ngue'a h_a 'raya noya da xipabi.

¹⁸ Hangue nura ndá bi zi'tsua ra danga ndá nú'a ra ts'unt'ú, ne bi 'ñembabi:

—Nú'a ra Pablo ofadi bi zoncagui pa duá tsin'a nuna ts'unt'ú ngue'a ne da xi'a'i 'raya noya 'na.

¹⁹ Nu'bú nura danga ndá gá soldado bi mipa rá 'yε ra ts'unt'ú ne bi zixa 'namb_u pa bá ambase ne bi 'ñembi:

—¿Te 'mε guí ne gui xicagui?

²⁰ Ha nú'a ra ts'unt'ú bi 'ñembabi:

—Ya xodyo xa 'yøt'a 'nara cohi gue ma da 'ya'a'i ra favo gui pempa ra Pablo rixudi ja yá thandi yá hmunts'a nda'ú, ne ma da 'ñeñ'a'i gue nu'ú ne da ñadi xá hño nú'a te xa 'yøt'e. ²¹ Pe oxqui camfri nú'a da xi'a'ú, ngue'a ngu ñote ya 'ñøhø acate, ne xa mā gue hinda ñuni nixi da ntsithe asta hinda hyo ra Pablo. Nubyá nu'ú hønse tø'mtho nú'a go gui mangue.

²² Nep_u nura danga ndá bi 'ñehui nú'a ra ts'unt'ú ne bi hyu'mba ra hña ne bi 'ñembi:

—Oto xqui xipabi de nú'a gá xicagui.

Ra apostol Pablo bi 'behni pa ja ra ndá Feli

²³ Hangue nura danga ndá bi zohna yoho ya ndá gá soldado ne bi 'bepabi gue da hñoqui co yo nthebe ya soldado dega 'ñoua, ne má hñu'rate ma 'ret'a ya soldado dega ntøgue, ne má yo nthebe ya soldado co ya lansa, pa da ma'ú ja ra hnini Cesarea nzanga guto nxuui. ²⁴ Nehe bi manda gue da t'umbabi 'na yoho ya fani ra cu Pablo pa da ma ntøgue, ne da ts'its'i, pe xi dra su xá hño pa dra dapabi ra Feli nú'a mrá ndá ja ra hai Cilicia. ²⁵ Nehe bi t'umba 'nara t'ofu ya ndá

gá soldado pa da umba ra nda Feli, habu mi enga njaua:

²⁶ “Núga drá Claudio Lisia, dí zengua'i, nu'i hoga nda Feli.
²⁷ Nuna ra 'ñøhø rá thuhu ra Pablo bi gu ya xodyo ne mi ma da hyohma. Pe nuga dá padi gue ra me Nroma, hangue dá ñaniga co ma soldado. ²⁸ Nuga ndí ne ga padi hanja mi ñapabi'u, hangue dá tsixhe ja yá thandi yá hmunts'a nda'u. ²⁹ Ne nú'a dá padi gue mi ñapabi de yá leyse'u, hingo te xqui 'yøt'e de ma leyhu pa xa tho nixi pa xa jothma fadi. ³⁰ Pe nuga bi sicagui gue nuya xodyo mi ne xa 'yaqui pa xa hyohma'u, hangue 'bestho dá pen'abu'a. Ne dá xipabi nú'u to'o ri ñapabi gue da ñapabi ja ri thandi nú'a xa 'yøt'e. Gue'a mi ja te ga xi'a'i. Nzenguathoha.”

³¹ Nu'bú ya soldado bi 'yøt'a ngu nú'a bri 'bepabi, bi zixa ra cu Pablo dega xuui asta ja ra hnini Antipatri. ³² Ha nurá hyax'a ya soldado nú'u mi 'ñoua bi menga pa ja ra cuarte, ha nú'u mi pa ntøgue bi thoguiu ra cu Pablo. ³³ Ha nu mi zonga Cesarea bi t'umba ra t'ofu ra nda Feli, ne ra cu Pablo bi t'ent'ua ja rá 'y'e'a. ³⁴ Ha mi uadi bi hñe'ta nú'a ra t'ofu ra Feli bi 'yambabi habu mrá mengu. Ha nu mi xipabi gue mrá me Cilicia, ³⁵ nu'bú bi 'ñembabi:

—Ma ga ø te gui ma nu sta 'ñepu nú'u to'o ri ñap'a'i.

Nepu bi manda gue dra su xá hño ja nú'a ra ngu habu mi ja rá ts'utbi ra nda Erode.

24

Ra apostol Pablo bi 'mai ja rá thandi ra nda Feli

¹ De ya mi pe'tsa cut'a ma pa mi 'buhni ra cu Pablo nuni Cesarea, bi zonga ra danga nda gá macja nú'a mrá thuhu ra Ananía co 'rayá ndaxjua nda ya xodyo, ne mi 'ñoui'u 'nara pønnya mrá thuhu ra Tértulo, bi zøñ'u pa da ñapa ra cu

Pablo ja ra nda Feli. ² Nepu bá ts'i ra cu Pablo pa bi nja ra nthantha ja rá thandi ra Feli, y ra Tértulo bi maði bi ñate ne bi 'ñembabi ra Feli:

—Dí jamadi'ihe, ma hoga nda'ihe, ngue'a stá pe'tshe 'nara hoga'mai ne hinto stá ntuñhe. Po ri danga mfats'igue xa 'mai xá hño ma hninihe. ³ Gathu nuya ya hño xcá 'yøt'e de guecua ne haburaza, guehna 'nara danga jamadi dí 'ra'ahe, nú'i ma zi hoga nda'i Feli. ⁴ Pe pa hinga hac'ahe ri 'b'fi, dí bante'ihe gui øtca ra favo gui hñuxa nt'øde 'na zi ora de núna ma ga xi'ahe. ⁵ Nuje stá hanthe gue nuna 'ñøhøni gue nuyá noya ma 'ñena 'nara hñeni teste, ne xa 'ñø haburaza xa heca ya xodyo, ne dí pahe gue go guehni 'nara nda de nú'a ra hmunts'i rá thuhu nasareno. ⁶ Nuní mi ne xa ts'onga ma nijahue ngue'a ya mi tsixa 'raya ja'i hingyá xodyo. Hangue nuje dá juhe ne ndí ne stá nhyanthahe con gue'a ngu nú'a manga ma leyhe. ⁷ Pe nura danga nda gá soldado rá thuhu ra Lisia bi yat'a madetho de guecje, ne bi ja bi zingahue nuna ra 'ñøhø. ⁸ Nepu nú'a bi ma gue nú'u to'o mi ne da ñapa nuna ra 'ñøhø gue da 'ñehe pa guecua pa da e da ngaste con gue'e. Nu'i go da za gui 'yambase pa gui padi hanja dí ñaphe.

⁹ Gathu nú'u ya xodyo mi 'buhni mi eñ'u gue xi majuañi nú'a mi manga ra Tértulo. ¹⁰ Nepu nura Feli bi 'ñutua ra seña ra cu Pablo gue da ña, hangue nura cu Pablo bi maði bi ña ne bi 'ñena:

—Con gathu ra paha ma ga ma ja ri thandi nú'a te stá øt'e, ngue'a dí padi gue ya øt'a ndunthi ya jeya grá nda de nuna hninina. ¹¹ Da za gui 'ñani pa gui padi gue nuga ja øt'a 'ret'amayoho ma pa dá tsonga de guehni Jerusale pa ga xøcambeni Ajuá. ¹² Ne hinto xa zicagui to'o dí ntsanoya'be nixi to'o xa zuqui

dí ʼta ya ja'i ja ra ndanija, nixi ja ma'ra ya nija, nixi ja ra hnini. ¹³ Nuyɛ ya ja'i hingui tsa da xitca ma hmi de nú'a te gra ñapcagui. ¹⁴ Nuga ma xi ga xi'a'i nú'a majuani. Nuga dí pɛpabi nu Ajuɔ nú'a mi pɛpa ndu ma dada, ne drí dɛna 'nara 'ra'yo jamfri nú'a manyɛ gue hinga majuani. Pe nehe nuga dí camfri gatho nú'a xa t'ofu ja rá ley ra Moise, ne nú'a bi 'yofo ma'ra yá 'mɛhni Ajuɔ. ¹⁵ Nuga dí camfri nehe ngu camfriyɛ gue Ajuɔ da 'yɔt'e pa da yopa nte nú'a xa du, ngu ya hoja'i ngu ya ts'o'mui. ¹⁶ Hangue nzantho stá ɔt'a ra ts'edi ga 'bui xá hño co 'nara hoga mfeni ja rá thandi Ajuɔ ne ja yá thandi ya ja'i.

¹⁷ ɔt'a 'raya jɛya ndí 'yo ja ma'ra ya hai, ne duá yopa penga nuua ma hai pa ga umba 'nara mfats'i ya hyoya ne ga unga ma hña'ti. ¹⁸ Guehna ndí ɔt'a ja ra ndanija ha bi zɔ 'raya xodyo ya me Asia, ne ja bi zɛcni ya stí nxɛqui ngu yá nzai ma ja'ihɛ, hingue bi zɛcni co 'nara hmuntsja'i ndí ʼti pa da ñunts'i. ¹⁹ 'Bɛ nú'a ya xodyo me Asia xa zɛcagui gra ɔt'a 'nara ts'ocate, nu'bá go guehma'ɛ di ñapcagui, hingo nuyɛ. ²⁰ Dá mɔnga núyɛ ua bi zɛtca 'nara ts'ocate nú'bɛ dá 'ba ja yá thandiyɛ ne ja yá thandi ma'ra ya nda de ra hmunts'a nda gá xodyo. ²¹ Hɔnse nu'a dá ma ja yá thandiyɛ dá ena njaua: "Nubya xcá ñapcaguihɛ hɔnse ngue'a dí camfri gue ma da yopa nte nú'a xa du."

²² Ra Feli ya mi paði xá hño de yá jamfri nú'a to'o xqui gamfri ra Zidada Jesucristo. Y nu'a bi zoguiho njabɛ de nú'a mi mañ'ɛ, ne bi 'ñena: —Nu sta zɔhɔ ra danga nda gá soldado ra Lisia gue'bɛ ma ga yopa ɔthɛ ra nthanthyɛ pa ga paði xá hño de nú'a guí mañ'ɛ.

²³ Nepɛ ra Feli bi 'bɛpabi 'nara nda gá soldado gue da su ra cu Pablo mbo ra fadi, ne da umba

nsequi nú'a yá ja'i'a da c'a'tsi ne da umbi nú'a te da hyoñ'a.

²⁴ Nepɛ ya xqui tho 'raya pa, bi yopa zɔhɔ ra nda Feli mri 'ñoui rá 'bɛhña mrá thuhu ra Drusila ne mrá xodyo. Y ra Feli bi manda bi ts'i'tsua ra cu Pablo pa bi 'yɔde'ɛ bi ña de rá noya ra Zidada Jesucristo. ²⁵ Pe nu mi mudi bi mɔnga ra cu Pablo nda'a ri ho Ajuɔ ga ɔthɛ ne ga nsuhɛ pa hinga ɔthɛ ya ts'oqui, ne mɔnga Ajuɔ gue ma da hña'mba nguenda ya ja'i de rá ngats'i ra pa, nu'bá nura ora'a ra Feli bi ntsu, ne bi 'ñembabi:

—Grí mahma, ne nu sta 'ñotho ma 'bɛfi ga yopa zo'a'i pa da za ga ñahɛ xá hño.

²⁶ Mi hu rá mui ra Feli gue ra cu Pablo mi ma da umba ra boja pa da hyɛgui, hangue ja guethɛ mi zohni pa mi ñauí. ²⁷ Rá yo njɛya bi bɔnga ra Feli dega nda, ne go bi gohi ra Porcio Festo. Nura Feli hinhya'mɛ bi hyɛgui ra cu Pablo ngue'a mi ne da gohi xá hño co ya xodyo.

25

Ra apostol Pablo bi 'mai ja rá thandi ra nda Festo

¹ Ha nu mi zɔnga ra Festo nuni Cesarea pa da 'mui dega nda, rá hñupa'a bi ma pa Jerusale. ² Ne de guehni nuya nda gá macja ne ma'ra ya nda gá xodyo bi ma bá c'a'tsi pa bi xipabi nú'a xqui 'yɔt'a ra cu Pablo. ³ Y nu'ú bi 'yapa ra favo gue da manda da ts'i ra cu Pablo pa Jerusale, ngue'a nu'ú bi benga ma'na'qui xa daga ja ra 'ñu pa xa hyo. ⁴ Pe nura Festo bi daɗuabi'ɛ ne bi xipi gue nura Pablo ja da gotritho ja ra fadi Cesarea, cabɛ nu'á 'bestho mi ma da mengui pa guehni. ⁵ Ne bi 'ñembabi'ɛ:

—Dí xi'ahɛ 'bɛ 'ra de gue'ahɛ guí ne ga maha, maha pa ja grí xicjani 'bɛ te xa 'yɔt'a nú'a ra 'ñɔhɔ'a.

⁶ Ra Festo bi 'mɛ Jerusale hɔnse ngu hñaɔ ma pa o 'ret'a ma pa,

ne bi menga pa Cesarea. Ne rá hyax'a bi gu rá hudi ne bi manda da ts'i'tsua ra cu Pablo. ⁷ Nepu de mi yut'a ra cu Pablo de habu mi hudi ra nda, nuya xodyo xqui 'ñehe de Jerusale bi 'yot'a 'nara nthets'i habu mi 'bai'a, ne bi ñapabi de ndunthi ya nthøsthai, pe hinte bi ts'utuabi'a. ⁸ Ha nura cu Pablo bi madi bi dadi ne bi 'ñena:

—Nuga hinstá ts'ocuabi yá ley nuyu ma cu ya xodyo, nixi stá ts'onga ma nijahe, nixi hinte stá ts'ocuabi ra Cesa nú'a ma ndahu Nroma.

⁹ Pe nura Festo mi ne da gohi xá hño co ya xodyo, hangue bi 'yambabi ra cu Pablo ne bi 'ñembabi:

—¿Ha guí ne ga maha pa Jerusale pa ja grá xuc'ani ra uenda de nú'a xcá 'yot'e?

¹⁰ Nu'bú nura cu Pablo bi dadi ne bi 'ñena:

—Pøde hina, ngue'a dí 'bucua ja rá thandi ra ts'utbi de ma ndahu Nroma, ne ja guecua mahyoni ga nhyanthya'be núyu to'o ñapqui. Y ngu guí padi gue nuga hinte stá ts'ocua ma mixodyo'be. ¹¹ Nu'bú stá øt'a 'nara danga ts'ocate ne rí 'ñepcagui da thogagui, da za. Nuga hindí tsu ma du. Pe nu'bú hinga majuani de nú'a ñapcaguiyu, ni 'na hingui pe'tsa ra nsequi da 'yentc'a ja yá 'ye ya xodyo. Nuga dí adi gue numa danga ndahu ra Cesa de Nroma go gue'a da hñabga nguenda ua xi stá øt'a 'nara ts'ocate ua hina.

¹² Nu'bú nura Festo bi ñaui rayá mfats'i, nepu bi 'ñembabi ra cu Pablo:

—Nu'i xcá 'yadi gue ma dí hñap'a nguenda ra nda Cesa de Nroma de nú'a xcá 'yot'e, hangue nubyá ma gui ma pa guehni.

Ra apostol Pablo bi 'mai ja rá thandi ra nda Agripa

¹³ Nepu de ya xqui thogui 'raya pa, ma'na ra nda rá thuhu Agripa

bi meui rá 'behña nú'a mrá thuhu ra Berenice, ne bi ma pa Cesarea pa bá zengua ra nda Festo. ¹⁴ Ne bá 'bu de guehni ndunthi ya pa. Y nura Festo bi metuabi ra nda Agripa de ra cu Pablo, ne bi 'ñembabi:

—Nuua jot'a ja ra fadi 'nara 'ñøhø bi zogui ra Feli. ¹⁵ De duá 'buhni Jerusale 'raya nda gá macja ne 'rayá ndaxjua nda ya xodyo bi ma bí ñate'u ne bi xicagui te xqui 'yot'a, ne mi adi'u gue stá manda xa tho. ¹⁶ Pe nuga dá embabi'u gue ra ts'utbi de Nroma hingrá nzai da hyo 'nara ja'i 'bu hinxa nhyanthya'houi nú'a to'o xa ñapabi. ¹⁷ Hangue ngu dá tsøheua nú'u ya 'ñøhø de Jerusale, rá hyax'a dá hudi ja ma hudi, ne dá manda dua ts'i nú'a ra 'ñøhø. ¹⁸ Pe nú'u to'o mi ñapabi hinte bi ma de gue nú'a ndí beni. Ngu'e'a nuga ndí beni gue nu'á mi ts'oca ma leyhu de Nroma. ¹⁹ Pe hina, hønse nu'a mi ñate'u, por nuyá jamfri pe'tsase'u, ne bi ma de 'nara 'ñøhø rá thuhu ra Jesu mañ'u gue xa du, pe nura Pablo ena gue bi yopa nte 'na. ²⁰ Ha nuga hinduí padihma te ga øt'e con gue'u, hangue dá ambabi ra Pablo 'bu mi nehma xa ma pa Jerusale pa ja xuá tha'mbani nguenda de nú'a mi hñapabi. ²¹ Pe nu'á bi 'yadi gue go da hña'mba nguenda ma ndahu ra Augusto Cesa, hangue dá manda da gohitho ja ra fadi asta hinga pehna ja ma ndahu Nroma.

²² Nepu ra nda Agripa bi 'ñembabi ra Festo:

—Nequi dí ne ga øde te rá 'be'a manga nú'a ra 'ñøhø'a.

Nu'bú ra Festo bi 'ñembabi:

—Nu'bú 'bestho rixudi ma gui 'yøde te 'be da ma.

²³ Hangue nurá hyax'a ra Agripa ne ra Berenice bi zøhø bi yut'a co ndunthi ra nsu ja ra ts'utbi, nehe mi 'ñoui ma'ra ya nda de ra hnini ne ya nda gá soldado. Nepu ra Festo bi manda da ts'i'tsua ra cu Pablo. ²⁴ Nepu bi 'ñena:

—Ma nda'ihē Agripa, ne gatho'ihū guí 'buhuaa con guecje, xi 'bucua nuna ra 'ñøhø xi xa ñama'ñū ya xodyo de guehni nuni Jerusale ne de guecua Cesarea, ne hingui tsaya xicagui'ū gue mahyoni ga manda da tho. ²⁵ Pe nuga hinstá tsutuabini ni 'nara ts'oqui pa da za ga manda da tho. Y nuni xa 'yadise gue da ma pa nuni ja ma ndahū Augusto Cesa pa go da hñā'mbase ra uenda, hangue stá beni ma'na xá hño ga pempabi'a. ²⁶ Ha nuga hindí pađi te ma noya ga ofo pa ga pempa ma ndahū Nroma, hangue stuá tsin'a ja ri thandi, ma nda'ihē Agripa, ne ja ri thandihū gatho nú'ahū guí 'buhuaa, pa guí 'yamfū ts'ū te xa 'yøt'e pa guí xicaguihū te ma noya da za ga pempabi ma ndahū. ²⁷ Ngue'a nuga dí beni gue hindí 'ñepi ga pēhna 'nara ts'ahni ja ma ndahū Cesa 'bū hindí pēhna ra noya hanja xa hñapabi.

26

Ra apostol Pablo bi mā de rá jamfri ja rá thandi ra nda Agripa

¹ Nepū ra nda Agripa bi 'ñembabi ra cu Pablo:

—Dí 'ra'a nsequi guí mā hanja xa hñap'a'i.

Hangue nura cu Pablo bi 'ñēna:

² —Con gatho ma paha ma hoga nda'i Agripa ma ga xi'a'i hanja ñapcagui nú'ū 'ra de ma mixodyohū. ³ Ne drí johya ngue'a nu'i guí pađi xá hño gatho ma nzaihū nūjū dyá xodyohū, nehe guí pađi de gatho nú'a te dí mañhū. Hangue nuga drí bante'i guí 'yøde gatho nūna ma ga mā.

Ra apostol Pablo bi mā de rá 'mūi ante da gamfri

⁴ Gatho ya xodyo xa batca ma 'mūi desde nú'bū ndrā notsi, nú'bū ndrā 'bū'be ma ja'i ja ma hai ne ja ndá ehe Jerusale. ⁵ Ne'ū nehe pađi xá hño ne tsa da mā 'bū go

da ne'ū gue desde ndrā ts'unt'ū stá 'yo xá hño ja ma jamfrihū ngue'a ndrā fariseo, ne guí pađi gue nuya fariseo ma'na ø'tua rá ley ra Moise que gatho ma'ra ma mixodyohū. ⁶ Nubya xa ts'ancagui de guecua ja ra ts'utbi hønse ngue'a dí camfri gue ma da yopa nte nú'ū xa du ngu nú'a xqui ña'tua Ajuā nú'ū ndu ma dadahū. ⁷ Hangue gatho ma mixodyohū tø'mi da hñānga nú'a ra hñā'ti'a, ne nzantho ri xøcambeni Ajuā ne pēpabi ma pa ra xuui. Nuna guehna dí tø'mi nehe, ma hoga nda'i Agripa, y hangue por gue'a xa ñapcagui'ū. ⁸ ;Hanja hingui camfrihū gue Ajuā ma da japi da yopa nte nú'ū xa du?

Ra apostol Pablo bi mā de rá nts'o'mūise co ya gamfri

⁹ Nequi nehe rá mūdi ndrā bēnga ndunthi ya ts'omfeni pa ga ø'tua ra nts'o'mūi nú'ū to'o mi camfri ra Jesu nú'a mrā me Nasare. ¹⁰ Y njabū dá øt'e nuni Jerusale. Stí pønga ra nsequi ja ya nda gá macja pa ndrā jū ndunthi ya gamfri pa ndrā cot'a fadi, ne dá thadi gue hā da tho 'ra de gue'ū. ¹¹ Ne ndunthi 'mi'qui ndrā castiga nts'edi ya gamfri ja yá nija ma mixodyohū pa ndrā japi da ncøni de yá jamfri xqui mē'tsi. Ne xi ndrā ncue con gue'ū ne ndrā pa ja ma'ra ya hnini yabū pa nduí honi pa ga ø'tua ra nts'o'mūi.

Ra apostol Pablo bi mā ma'na'qui de hanja bi ñobri de yá ts'oqui

(Hch. 9:1-19; 22:6-16)

¹² Hangue gue'a ndrā mahmā Ndamasco ngue'a ya stí pønga ra nsequi ja ya nda gá macja ne xqui 'raca ra ts'edi pa ga jū ga cot'a fadi ya gamfri. ¹³ Pe dí xi'a'i ma nda'i, nu ja ra 'ñū ngu mi nde ma pa, nura ora'a dá handi bi gobgatho 'nara ñot'i mahyēgui co nú'ū to'o ndrā 'ño'be, y nura ñot'i'a ma'na mi tsedi que ra hyadi. ¹⁴ Nepū ra ora'a dá taguihe gatho, y nuga dá øde 'nara

noya bi ñaca ebreo ne bi 'ñengagui: “Saulo, Saulo, ¿hanja guí hongui pa gui 'yotca ra nts'o'mai? Nu'i gri 'ñansehe, guí nja ngu ra ndamfri ora tica ra nsamboi.”¹⁵ Nepu nuga dá embabi: “¿To'o'i, zi Hmu?” Nu'bu nu'á bi 'ñengagui: “Nuga go gueque drá Jesu. Ha nu'i guí hongui pa gui 'yotca ra nts'o'mai ngue'a guí honi pa gui 'yotua ra nts'o'mai nú'u to'o xa gamfrigui.¹⁶ Nubyá nangui ne 'bai, ngue'a nuga go stá zo'i y go stá huan'a'i pa gui pεpcagui, ne pa gui damajuani ja ya ja'i de nú'a xcá hyandibya ne de nú'a ma ga u't'a'i 'mefa.¹⁷ Nuga go ma ga ñañ'a'i de ja yá 'ye ya xodyo ne de nú'u hingyá xodyo nuni habu dí pεñ'a'i guí ma.¹⁸ Nuni ja guehni ma gui zofo ya ja'i pa da pata yá mfeni pa da 'ño ja ra maça ñot'i, ne ya hinda siguí da 'ño ja ra 'bexuui. Ne guí xip'u da 'uegue de ja yá ts'o'bεfi ra Satá, ne da mεpabi Ajuá ma Dada, ne da gamfrigui pa da hñanga ra mpumbi de yá ts'oqui, ne pa dyá metigui ngu gatho nú'u ma'ra xa nt'axca yá mfeni ngue'a xa gamfrigui.” Njaua guehna bi xicagui ra Zidada.

Ra apostol Pablo himrá ts'o'yode de rá noya ra Zidada

¹⁹ Hangue njabu, ma nda'i Agripa, hindá nts'o'yode de nú'a dá øde de mahets'i.²⁰ Hangue dá fudi dá zofo ya ja'i 'bestho de guehni Ndamasco, nepu dá ma pa Jerusale ne gatho ja ma'ra ya hnini Judea. Ne dá ma nehe habu bí 'bu nú'u hingyá xodyo, dá zofo gue da ñobri'u de yá ts'oqui ne da gamfri Ajuá, ne da 'yot'a nú'a xá hño pa da hnequi gue majuani xa pata yá 'mai.²¹ Y hangue por guehna ma mixodyohu bi gεgagui ja ra ndanija ne mi ne xa hyogagui.²² Pe co rá mfats'i Ajuá asta nubya dí siguiitho dí zofo nú'u ja yá nsu ne nú'u otho yá nsu. Y nuga nzantho dí ma ngu nú'a bi mangu ra Moise ne ma'ra

yá 'mehni Ajuá de nú'a mi pe'tsi da nja.²³ Nu'ú mi ma gue ra Cristo nú'a xqui hñuxa Ajuá pa da nda, mi pe'tsi te da thogui ndunthi ya ts'othogui asta hinda tho. Pe 'mefa de rá du'a go gue'a rá madi mi pe'tsi da yopa nte de ra du. Ne go gue'a mi ma da xipa ya xodyo ne nú'u hingyá xodyo de nú'a ra 'ra'yo te da umbi, ne nura 'ra'yo te'a nja ngu 'nara ñot'i ri yot'i'u.

Ra apostol Pablo bi zofo ra nda Agripa

²⁴ Y nu mi mangu njaua ra cu Pablo pa bi ma hanja xqui hñapi, ra ora'a ra Festo bi ña nts'edi ne bi 'ñembabi:

—¡Asta xcá 'bε ri mfeni, Pablo! Ngue'a oda ri mfeni de ya he'mi xcá hñe'ti, hangue xcá 'bε ri mfeni.

²⁵ Pe nura cu Pablo bi dadi ne bi 'ñembabi:

—Hinstá 'bε ma mfeni, ma hoga nda'i Festo, ngue'a nuga dí mangu nú'a majuani.²⁶ Nuni ra nda Agripa, nehni padi xá hño de nú'a dí ma, hangue nuga hindí tsu ga ña ja rá thandini. Dí padi xá hño gue nuni ya xa unga nguenda de gatho núna dí ma, ngue'a hinxa t'ot'e mant'agui.²⁷ Ma zi hoga nda'i Agripa, ¿ha guí camfri nú'a bi mangu yá 'mehni Ajuá? Nuga dí padi gue nu'i guí camfri nú'a bi mañ'u.

²⁸ Nepu nura nda Agripa bi dadi ne bi 'ñena:

—Ya ma'na tui ri 'bedi pa gui jacagui ga camfri ra Jesucristo nehe.

²⁹ Hangue nura cu Pablo bi 'ñembabi:

—Haña, co rá mfats'i Ajuá da njabu, ne hinga hñonse'i, nehe gatho núyu xa 'yode nú'a stá mambya. Dí ne da gamfriyu ngu stá camfriga nehe, hñonse hindí ne dra that'i co ya cadena ngu xra jagagui.

³⁰ Nepu de ya bi uadi bi ña ra cu Pablo, bi 'mai ra nda Agripa co ra Berenice ne ra Festo ne gatho nú'u

mi huhuini. ³¹ Ne bi njequi'ᵃ pa bá ñase'ᵃ 'na ngu 'na, ne bi 'ñémbi:

—Hinte xa 'yøt'a nuna ra 'ñøhø pa rí 'ñepi da tho, nixi pa da mfadi.

³² Nepᵃ ra ndá Agripa bi 'ñembabi ra Festo:

—Ya xa za xa thehᵃ nuna ra 'ñøhø 'bᵃ hinxqui 'yadi da ma ja ma ndahᵃ ra Augusto Cesa pa ja dí thá'mbani nguenda 'bᵃ te xa 'yøt'e.

27

Ra apostol Pablo bri ts'ixa nts'ahni pa Nroma

¹ Y mi zø ra pa de nú'a xqui benga ra ndá Festo pa da mēncahe ja ra hai Italia, ra cu Pablo ne ma'ra ya 'yofadi bi t'ent'ua yá 'ye 'nara ndá gá soldado mrá tuhuru ra Julio nú'a 'na de yá soldado ra ndá Augusto Cesa. Y núga drá Luca dá mē'be'ᵃ.

² Y bi zixcahe 'nara danga motsa xqui 'ñehe de ra hnini Adramitio, ne dá pøñhe de guehni Cesarea pa dá 'raxhe ja ra ndehe dí mahe pa ja ra hai Asia. Nehe dri 'ñiohe ra cu Aristarco nura me Tesalonica 'nara hnini de ra hai Macedonia. ³ Y rá hyax'a dá tsøñhe ja ra hnini Sidó. Y nura Julio xi bi nhyoja'i co ra cu Pablo ne bi umba nsequi da ma dua c'a'tsa ya cu nú'ᵃ mi 'bᵃ de guehni, ne pa bá t'umbi nú'a te mi honi.

⁴ Nepᵃ dá pøñhe de guehni Sidó dá thothe po ra lado mac'angui de ra hai Chipre nú'a o madetho ra ndehe. Dá øthe njabᵃ pa dá 'banpahe ra bᵃnthi mi 'yo. ⁵ Ne dá 'raxhe ja ra ndehe dá 'ranthe manjuantho de ra hai Cilicia ne Panfilia, ne dá tsøñhe ja ra hnini Mira de ra hai Licia.

⁶ De guehni ra ndá gá soldado ja bi zuhni 'nara motsa mrá me Alejandría de ra hai Egipto mri ma pa ja ra hai Italia. Nu'bú dá juhe nú'a ra motsa'a pa dá thogu- ihe habᵃ ndrá mahe. ⁷ Ndunthi ya pa ndrí 'yohe 'ramats'ᵃ ja ra ndehe, xi xmá hñei pa dá tsøñhe gueta Gnido. Nepᵃ ngue'a mi 'yo

ndunthi ra bᵃnthi himi hocaguihe ga 'yohe, hangue dá 'rañhe gueta ra hnini Salmón, dá 'bañhe po lado mac'angui de ra hai Creta o madetho ra ndehe. ⁸ Xi dá 'yohe masque 'ramats'ᵃ ngue'a mi 'yo ndunthi ra bᵃnthi himi hocje ga 'yohe xá hño. Y hingá 'me dá tsøñhe ja rá hyo ra ndehe habᵃ xqui thu'mbabi Ya Hoga Gosthi gueta ra hnini Lasea.

⁹ Ya xqui thogui ndunthi ya pa ndrí 'yohe ja ra ndehe, y ya ma'na xi xmá nts'uni pa ga 'yohe ngue'a ya mi ma da zøhø ya pa de ya tse, ne gue'bᵃ xi 'yo ndunthi ra bᵃnthi. Hangue nura cu Pablo bi zofo gatho ya ja'i, ¹⁰ ne bi 'ñembabi:

—Compahᵃ, dí handi gue ma ga thohᵃ ndunthi ya ts'othogui má 'ñu, da za da yᵃi ra motsa con gatho nú'a te di cᵃ, ha nujá ga tuhᵃ nehe.

¹¹ Pe nura ndá gá soldado himbi 'yøt'ua ncaso ra cu Pablo, ma'na bi 'yøta nú'a mi mangan ra 'yet'amotsa ne nú'a to'o mrá mēti. ¹² Y ngue'a xmá nts'uni da gohni ra motsa ja Ya Hoga Gosthi pa nú'ᵃ ya pa'ᵃ de ya tse, hangue ndunthi nú'ᵃ to'o mi pani bi beñ'ᵃ gue ma'na xá hño da bøni de guehni pa xahᵃ xa zahᵃ xa zønga Fenice nú'a ja ja ra lado yᵃhyadi de ra xeca hai Creta, pa ja xa 'mahᵃmani'ᵃ nú'ᵃ ya pa de ya tse.

Ra data bᵃnthi ja ra ndehe

¹³ Nepᵃ bi mudi bi 'ño 'na tᵃi ra ndahi nú'a mri 'ñe ngue mac'angui, hangue bi beñ'ᵃ gue xá hño da sigui da thogui pa habᵃ mri ma'ᵃ. Hangue dá pøñhe de guehni habᵃ stí ntsayahe, ne dá 'bañhe gueta rá hyo ra hai Creta. ¹⁴ Nepᵃ hinga ya'a bi zucje 'nara bᵃnthi xi nts'edi mbrí 'ñehe ngue mahuiifi habᵃ ndrá mahe. ¹⁵ Nura bᵃnthi'a bi duxa ra motsa ngue'a xi mi tse'di, ne himi tsa ga tsamhe. Hangue dá hehe bi duts'i. ¹⁶ Dá thothe gueta 'nara zi xeca hai rá tuhuru Claudia o madetho ra ndehe, ja ra lado habᵃ hints'ᵃ mi tse ra bᵃnthi. Nu'bú ja

dá pø'tsheni ra t'uca motsa pa ja ra danga motsa nú'a mri gut'i, pe xi dá henbahe. ¹⁷ Nepu de ya dá pø'tshe ra t'uca motsa, dá thathe co ya nthahi nura danga motsa ne xi dá d'athe pa hinda nhuati. Nepu nú'u to'o mri 'yet'a ra motsa, mi tsu da pø'tsa pa ja ra 'bomu ja 'nara t'uca hai rá thuhu ra Sirte, hangue bi ja'ma ya dutu nú'u xqui thuxa maña de ra motsa pa da ño co ra ndahi, ne bi hopabi'u da duxa ra ndahi. ¹⁸ Ha nura hyax'a hinxqui tsayatho nú'a ra bunthi xi mi tse'di, hangue nu'ú bi fota ja ra ndehe nú'u te mri du ra motsa. ¹⁹ Nepu nura hñupa dá fothe nehe ja ra ndehe ma'ra ya t'øt'e nú'u mi pepabi ra motsa. ²⁰ Bi thogui ndunthi ya pa hindá hanthe ra hyadi nixi ya tsø ngue'a xi mi 'yo ndunthi ra bunthi, hangue ndí hu ma muihe gue ya ma stá tuhmahe.

²¹ Ya mi pe'tsa ndunthi ya pa hinte stí tsihe, hangue ra cu Pablo bi 'mai madetho de guecje ne bi ñena:

—Compahu, 'bu xcá 'yøhmahu nú'a dá xi'ahu gue stá cohmahani Creta, nu'bú hinstá thohmahu núna dí thohu, ne hinxa 'medihma gatho nú'a stá 'behu. ²² Pe nubyá, ogui tu ri muihu, ngue'a ni 'na de guecju hinga ma ga tuhu, masque ra motsa da nxeni ne da yai nuua ja ra ndehe. ²³ Ngue'a manxuui bi zocagui 'nara enxé bá penca Ajuá nú'a to'o dí camfri ne dí pepabi. ²⁴ Y nú'a ra enxé'a bi 'ñengagui: “Pablo, ogui tsu, ngue'a mahyoni gui tsønga Nroma habu bí 'bu ra nda Cesa, ne gui 'ba ja rá thandi'a, ne por gue'a'i Ajuá ma da ñanga de ra du núyu gui peuiua ja ra motsa.” ²⁵ Hangue compahu, nubyá dí xi'ahu, ogui tu ri muihu, ngue'a nuga dí camfri gue Ajuá da suju, ngue'a dí camfri gue ma da njabu ngu nú'a bi xicagui rá enxé'a. ²⁶ Nu'a ma da nja, ma da 'yetc'ahu

ra ndahi ne ma dí zogahu ja 'nara zi xéca hai o mbo ra ndehe.

²⁷ Ne ya mi pe'tsa 'net'ocat'a ndí 'yohe njabu co nú'a ra bunthi, ndí 'yohe ja ra danga ndehe nú'a rá thuhu Adria, mi 'yetc'ahé ra ndahi pa haburaza. Ne ngu made ra xuui nú'u to'o mi et'a ra motsa bi mudi bi unga nguenda gue ya mi ma ga tsøñhe ja 'nara hai. ²⁸ Nu'bú bi mudi bi 'yeni hangu rá hñe ra dehe, y ya mi pe'tsa ntsøca 'natema'et'a ne 'rato metro rá hñe. Nepu dá thöhe má ts'u de guehni pa ja ra hai, bi yopa 'yeni ma'na'gui, y ya mi pe'tsa ntsøca 'natemayoto metro. ²⁹ Y co ra ntsu da mfant'ui ya do nura motsa, bi ja'ma goho ya bøja de møte ra motsa asta habu bi zadi ra hai pa ya hints'u bi ntihi nts'edi, y gathoguihe ga nehmahe ya xa hyats'i. ³⁰ Y nú'u to'o mi et'a ra motsa bi mámbi gue xahma xa za xa 'bathma'u, hangue nu'ú bi yopa ca'ma ra t'uca motsa ja ra ndehe mi mantho'u gue pa xa 'yent'a ma'ra ya bøja ja rá ñaxu ra motsa. ³¹ Hangue nura cu Pablo 'bestho bi xipabi ra nda gá soldado ne ma'ra ya soldado ne bi ñembabi: —Nu'bu núyu da gai de guecua ja ra motsa, nu'bú hinda za ga pøñhu de guecua.

³² Nu'bú ya soldado bi dama hyeca ya nthahi de ra t'uca motsa ne bi døgue bí ma.

³³ Nepu rá hyax'a hamxuditho, ra cu Pablo bi xicje drí gathöhe gue ga tsihe te ga tsihe, ne bi banteguihe bi ñenje:

—Nu'ahu, ya øt'a 'net'ocat'a hinte xcá ahu ne hinte xcá tsihu. ³⁴ Dí bante'ihu gui tsihu te gui tsihu, ngue'a guehna mahyoni pa njabu da nja ri ts'edihu, ngue'a dí padi gue ni 'na de gue'ahu hingui ma gui tuhu.

³⁵ De mi manga njabu ra cu Pablo bi gu 'nara thuhme ne bi umba njamadi Ajuá ja yá thandi'u. Nepu bi heque, ne bi mudi bi zi'a. ³⁶ Nepu

gathoguihe xi bi hñu ma maihe, ne dá ñunihe nehe. ³⁷ Y núje ndí pahe ja ra motsa, ndí tsøxhe yo nthebe ne hñu'rate ne 'ret'ama'rato. ³⁸ Y ya de dá juahe dá ñuñhe ne dá niñahe, nú'a ra trigo bi bongui dá føthe mbo ra ndehe pa ma'na ya hinxmá hñu nú'a mri du ra motsa.

Ra motsa bi nxeni co rá ts'edi ra dehe

³⁹ Nepu de ya bi hyats'i, nú'u to'o mri 'yet'a ra motsa bi hyandi gue ya ma da zønga ja ra hai pe himi paði te ma hai'a. Ne bi hyanda 'nara luga ngu ra gosthi mbo ra zi xeca hai habu mri hnequi 'na xeni ra 'bomu guetbu rá hyo ra ndehe. Ne nu'ú bi beni xahma da za da zønga ra motsa asta habu mi ja ra 'bomu. ⁴⁰ Bi hyeca ya nthahi nú'u mi that'a ya bøja nú'u mri gut'a mbo ja ra dehe. Nehe bi xo'tua yá nthahi nú'u ya za dega nt'et'a motsa. Nepu bi pø'tsa ya dutu pa da daca ra ndahi ja rá ñaxu ra motsa. Nepu ra motsa bi 'yent'a ra ndahi gá ma ja rá hyo ra hai. ⁴¹ Pe bi zønga habu mi ja yoho yá ts'edi ra dehe, nepu bi 'yent'a ra motsa pa ja ra 'bomu. Ha nurá ñaxu ra motsa xi bi yu ja ra 'bomu, hangue ya himbi za bi 'ño. Ha nu de ri møte bi mudi bi nxeni co rá ts'edi ra dehe. ⁴² Nura ora'a ya soldado mi ne xa hyo gatho ya 'yofadi pa hinda 'ba'tuabi'u dega ncunthe. ⁴³ Pe nura nda gá soldado bi hñacuabi'u pa hinda hyo, ngue'a nu'á mi ne da ñanga ra cu Pablo. Nepu nu'á bi 'bepabi gue da mføte rá mudi pa ja ra dehe nú'u to'o mi pa da 'raxa ja ra dehe dega nsaha, pa da zønga asta ja ra hai. ⁴⁴ Ha nu'u ma'ra nú'u to'o himi pa da 'raxa ja ra dehe dega nsaha, bi 'bepabi da gu 'ra 'na xeni ra za nú'u xqui xø'tsa ra dehe de ja ra motsa. Y njabu ha, bi za bi zønga gatho'u ja ra hai.

28

Ra apostol Pablo bi 'ño ja ra xeca

hai rá thuhu Malta nú'a o madetho ra ndehe

¹ Nu ndá pøñhe gatho de ja ra dehe, ni 'na de guecje hindá jathe. Nepu ja dá pahe te rá hu nú'a ra hai habu dá tsøñhe. Gue'a 'nara xeca hai rá thuhu Malta o ja ra ndehe. ² Nepu nuya mengu de guehni xi bi 'yøtcahe ndunthi ra hñoja'i. Ne bi 'ñutcahe 'nara danga faspí pa dá mpa'the, ngue'a xi xmá ts'e 'nara 'ye mi 'uai. ³ Nepu ra cu Pablo bi xu 'raya za pa mi u'tsa ja ra tsibi. Y nura ora'a co ra pa bi bønga 'nara zatequ'eña habu xqui t'u ra tsibi, ne bi 'mat'a ja rá 'ye ra cu Pablo. ⁴ Y nu mi hyanda njabu nú'u ya mengu de nú'a ra hai'a gue ra qu'eña mi zudi ja rá 'ye ra cu Pablo, mri 'ñémbi'u 'na ngu 'na:

—Nuna 'ñøhøni pøde xa hñote. Nuní masque bi c'othma rá du de ja ra ndehe, pe nura ts'utbi xa zudi de guecua, ya hinda hopi da nte.

⁵ Pe nura cu Pablo bi huat'a rá 'ye ja ra tsibi pa bi dagui nú'a ra zatequ'eña, y hinte bi ja ra cu Pablo. ⁶ Gatho ya mengu de nú'a ra hai'a mi tømí gue xa hyandi xa nenga rá 'ye, o xa datho xa du. Mi tømtho'u te xa thogui hmaha'a, pe nu mi hyandi gue ya hinte bi ja, nu'bú nu'ú bi pata yá mfeni. Nepu nu'a bi beñ'u, gue nura cu Pablo mi gue'a 'nara zidada.

⁷ Guetbu de guehni ja mi jani yá hai 'nara 'ñøhø mrá thuhu ra Publio nú'a mrá nda de maxøgue nú'a ra hai'a. Nu'á xi bi 'yøtcahe ndunthi ra hñoja'i ne bi 'racje ntsaya hñu pa ja rá ngu. ⁸ Y nurá dada'a mi 'benga ja ra mfidi mri hñeni mri umba ra nzø ne ra nast'i. Y nura cu Pablo bi ma bá c'a'tsi pa bá apabi Ajuá por gue'a ne bi hñu'tsua rá 'ye. Nepu 'bestho bi ñani'a. ⁹ Y nu mi fadi njabu, bi zøhø ndunthi ya da'thi nú'u myá mengu de nú'a ra hai'a, ne gatho bi ñani. ¹⁰ Ne xi bi numansuguihe, y nu ndá pøñhe de guehni bi 'racje gatho nú'a mi

paḍi^u gue da 'yɔtcahe ra 'bēdi má 'ñu.

Ra apostol Pablo bi zɔnga Nroma

¹¹ Dá 'būheni hñu nzaṅa con gue'^u. Nepu ja dá juhēni 'nara motsa nú'a xqui gohni nehe nú'^u ya pa dega tse. Nú'a ra motsa'a mrá me Alejandría 'nara hnini de ra hai Egipto. Ne de mbo ra motsa xqui thøteni 'raya c'oi de 'ra nú'^u t'embi ya ajuá, 'na de gue'^u rá thuhu ra Casto, ha nu ma'na rá thuhu ra Polu. ¹² Nepu dá tsøñhe ja 'nara hnini rá thuhu Siracusa, ja dá 'būheni hñu pa. ¹³ De guehni dá thoguihe mahuiḍi dá mahe ja rá hyo ra ndehe pa dá tsøñhe asta ja ra hnini Regio. Nepu rá hyax'a bi 'ño ra ndaḥi mri 'ñehe mac'angui, nepu rá yopa dá tsøñhe ja ra hnini Puteoli de ra hai Italia. ¹⁴ Ne de guehni ja dá nthēheni 'raya cu nú'^u bi zixcahe pa ja yá ngu pa dá 'būheni con gue'^u hñato ma pa. Nepu de ya dá pøñhe de ra hnini Puteoli dá ma dí mahe ja ra hnini Nroma. ¹⁵ Y nuya cu de guehni Nroma ya mi paḍi gue ma ga tsøñhe, hangue nu'ú xqui bøni e da ḍacje ja ra da'ñu nú'a mri ma Nroma, gueta ra tai de ra t'uca hnini rá thuhu Foro de Apio ne ra hnini rá thuhu Hñu Ngu. Ha nu mi hyanda ra cu Pablo nú'^u ya cu, nu'á bi umba njamaḍi Ajuá ne bi hñu rá mui ne xi bi johya'a. ¹⁶ Nepu de dá tsøñhe Nroma, ra nda gá soldado bi 'yent'ua ja rá 'ye ra nda gá nsufadi nú'^u ya 'yofadi mri zi'a. Pe nura cu Pablo bi umba nsequi pa bi ts'ixa 'nambu bá 'bui, ne bá 'būhuini'a 'nara soldado pa bi su.

Ra apostol Pablo bi mamba rá noya Ajuá nuni Nroma

¹⁷ Ne rá hñupa de xqui zɔnga ra cu Pablo nuni Nroma, bi zohna gatho ya nda gá xodyo nú'^u mi 'būhni. Nepu de ya xqui munts'i bi 'ñembabi:

—Ma cu'ih^u, masque núga hinte stá ø'tua ma mixodyoh^u, nixi stá

ø'ta 'nara nts'o'mui co nú'^u yá nzai ndu ma dadah^u, pe masque hinte stá ø'te, nuga bri juḡagui nts'ahni nuni Jerusale ne bi t'entc'a ja yá 'ye ya me Nroma. ¹⁸ Pe nu ndá nhyanthyahe, himbi ts'utcagui ni 'nara ts'oqui te stí ø'te pa xa hyocjhma'^u, hangue nu'ú mi ne da hyegagui. ¹⁹ Pe numa mixodyoh^u de guehni himbi ne'^u gue da thegagui, hangue ma'na xá hño dá adi ga ehe pa guecua pa go da hñamga nguenda ma ndah^u ra Augusto Cesa, pe hingue pa e ga ñapabi ma mixodyoh^u. ²⁰ Hangue stá zon'ah^u pa ga ñah^u. Nuga dí 'bacua ja ri thandih^u dí thət'i co ya cadena ngue'a dí tømī nú'a ra hñ'a'ti xa ñatcaguih^u Ajuá núju dyá me Israelh^u.

²¹ Nu'bú nuya nda gá xodyo bi 'ñemba ra cu Pablo:

—Nuje ni 'nara he'mi hinte stá hañhe de guehni Judea de gue'a'i, ne ni 'na de gue nú'^u ma mixodyoh^u xqui 'ñehe de guehni hinte xa xicje de gue'a'i, nixi xa ñap'a'i. ²² Dí ne ga øhe nú'a guí ma de nú'a guí camfri, ngue'a dí pahe gue habwraza ñama'ñ^u ya ja'i de nuna ra 'ra'yo jamfri.

²³ Nepu bi mámbi'^u te ra pa mi ma da yopa ña'^u ma'na'qui. Y nu mi dat'a nú'a ra pa'a xqui mañ'^u, ndunthi de gue'^u bi zɔnga hab^u mi 'b^u ra cu Pablo. Desde mi xudi bi mudi bi ña'a asta mi nde tobya mi zofo ya ja'i de hanja ri manda Ajuá. Nú'a mi ma de rá ley ra Moise ne gatho nú'a xqui 'yofa ma'ra yá 'mehni Ajuá, pa nu'ú da gamfri nehe gue ra Jesu go gue'a ra Cristo nú'a to'o bá pehna Ajuá pa da nda. ²⁴ Nepu 'ra de gue'^u bi gamfri nú'a mi mangan ra cu Pablo, pe nu ma'ra himbi gamfri. ²⁵ Ne 'ra de gue'^u bi ntsanoyasε ne bi mudi bi ma'^u. Pe ante da ma'^u ra cu Pablo bi 'ñembabi':

—Go gue'a majuaṅi bi mangan ra baḍi Isaia po rá Maça Ndaḥi Ajuá

bi xipa ndu ma dadah_u, ne bi 'ñena njaua:

²⁶ Rí ma ua xipa nuya ja'i:

Ma gui 'yødeh_u, pe hinda zo ri mfenih_u,
ma gui hyanth_u, pe hingui ma gui pah_u te rí bøni nú'a gui hyanth_u.

²⁷ Ngue'a xi xa megui ri mfenih_u, ne hingui ne gui hñuxh_u nt'øde nú'a guí ødeh_u,
ne hingui ne gui pah_u nú'a guí hanth_u.

Nu'ah_u hingui ne gui hanth_u, nixi gui 'yødeh_u,
nixi gui pah_u,
ngue'a hingui ne gui ntsø'mh_u pa ga pun'a ri ts'oquih_u.

Guehna mąnga ra Mąca T'ofu.

²⁸ Hangué pah_u xá hño gue desde nubya ma da t'umbabi ra noya dega mpøhø nú'u hinyá xodyo. Nuga dí camfri gue nu'ú hą, ma da 'yøde ne da gamfri.

²⁹ Ne nu mi uadi bi mąnga njab_u ra cu Pablo, ya xodyo bi ma ne mri ntsanoya seh'e'ü.

³⁰ Ha nura cu Pablo bi 'mühni maxøgue yo njeya ja 'nara ngu dega njut'i, ne mi umba ntsaya gathu nú'u mi tsøni pa da ñąui. ³¹ Ne mi zofo ya ja'i hanja go ri manda Ajuą, ne mi xipabi'u de ra Zidada Jesucristo. Himi tsu da ñą, ne hinto mi hačuabi'a.

RA ROMANU RÁ CARTA RA APOSTOL NSAN PABLO NÚ'A BI 'YOPABI YA GAMFRI ME NROMA

Ra apostol Pablo opabi ya gamfri me Nroma

¹ Núgui drá Pablo, rá 'begogui ma zi Hmuh_u ra Jesucristo. Ajuá ra Dada bi zoncagui pa ga 'ñapostol, ne xa hñuxcagui pa ga mamba rá maça hoga noya'a.

² Nuna maça hoga noyaná, guehna bi ñagui maya'b_u Ajuá ja ra Maça T'of_o nú'a bi 'yofo yá 'mɛhni'a. ³ Y nuna maça hoga noyaná xicj_u de ma zi Hmuh_u ra Jesucristo nú'a to'o rá T'_u Ajuá, ne utcaguih_u gue nú'a ra T'_ua, de rá ndo'yo, bá ehe de rá ji ra ndá Davi, ⁴ pe de rá ndáhi xá nt'axi bi fadi gue go gue'a rá T'_u Ajuá, ngue'a co rá danga ts'edi bi yopa nte de ja ya du. ⁵ Po rá ngue'a, Ajuá xa 'racagui ra 'bɛfi dega apostol pa ga manganá ra maça hoga noya gatho ja ya hnini, pa da gamfri_u ne da 'yote Ajuá. Guehna ra 'bɛfi dí pɛfi pa nuya ja'i da nsundabi rá maça thuhu ma zi Hmuh_u ra Jesucristo. ⁶ Hangue nehe nu'ah_u, Ajuá xa zohn'a'ih_u pa gui tenh_u ra Zidada Jesucristo.

⁷ Hangue dí op'ah_u gatho'ih_u zi cuh_u guí 'b_uh_ub_u Nroma, nú'ah_u xi ri ma'ah_u Ajuá ne xa zohn'a'ih_u pa gui nt'axqui_u. Ajuá ma Dadah_u ne ma zi Hmuh_u ra Jesucristo da jap'a'ih_u ne da max'ah_u pa gui 'b_uh_u te rá 'ñentho.

Ra apostol Pablo ne da zonga ya cu me Nroma

⁸ Nuya ya mudi noya dí op'ah_u ja ma carta, dí xi'ah_u gue dí umba njamadi Ajuá ma Dadah_u por gatho'ih_u de rá thuhu ma zi Hmuh_u ra Jesucristo, ngue'a haburaza ja ra ximhai hmá gue xi xcá camfri_u xá

hño. ⁹ Ajuá dí pɛpabi con gatho ma coraso pa da ntunga nú'a ra maça hoga noya nú'a hab_u xicj_u de rá maça T'_ua, y nu'á go gue'a padi gue nzantho dí apabi'a por gue'ah_u.

¹⁰ Masque stá t'oma ndunthi ya pa pa ga mab_u ga tsøñ'ah_u, pe hinstá tsaya ga apa Ajuá pa da xoga ra gosthi pa da za ga mab_u 'nitho. Hønse go dí t'oma nú'a ra pa da mañ'a Ajuá pa ga mab_u. ¹¹ Ngue'a xi dí ne ga mab_u ga 'b_ui con gue'ah_u pa da za ga u't'a'ih_u ra mfadi nú'a xa 'ñutcagui ra Maça Ndahi, pa ma'na da nja ri jamfri_u. ¹² Y dí ma gue numa jamfri_u da 'racj_u ra ts'edi 'na ngu ma'na. Nuri jamfri_u da jaqui ma'na da zɛ ma jamfri, ha numa jamfriga da ja'ah_u ma'na da zɛ ri jamfri_u nehe, ngue'a 'nat'a ma jamfri_u.

¹³ Ne dí ne gui padih_u, ma zi cu'ih_u, gue ndunthi ya i'qui stá huts'i ga mab_u ga tsøñ'a'ih_u, pe to-bya hinxa za. Dí ne ga mab_u pa ga fax'ah_u ngu stá faxa ma'ra ya cu ja ma'ra ya hnini. ¹⁴ Ngue'a xuá 'bɛncagui ga xipa gatho ya ja'i nuna maça hoga t'ode de ra mpøhø, hangue mahyoni gatho ga zof_o, ngu nú'u ña griego ne ngu nú'u ña ma'ra ya hñaqui, ngu nú'u ya bamhya ne ngu nú'u hinte yá fadi. ¹⁵ Hangue nú'a ra pa go da ne Ajuá, nugui xi dí ne ga mab_u pa ga manganá ra maça hoga t'ode nehe nub_u Nroma.

Rá ts'edi ra maça hoga t'ode

¹⁶ Hindí ntsa pa ga manganá ra maça hoga t'ode, ngue'a go gue'a 'nara noya dega ts'edi nú'a xuá pɛhna Ajuá pa da pøhø gatho nú'u to'o da gamfri, ra mudi ya xodyo, nep_u gatho nu ma'ra ya ja'i.

¹⁷ Nuna maça hoga t'odená udi gue Ajuá ma gue ya hinte ma ts'oqui tu nú'u to'o camfri, y nu'á 'b_ui xá hño co Ajuá hønse po yá jamfri. Mā njab_u nehe ra Ndaxjua T'of_o hab_u ena: "Nu'a tó'o xa gamfri,

ya hinte ma ts'oqui tu, nú'á pɛ'tsa 'nara 'ra'yo te.”

Yá thai tu ya meximhai

¹⁸ Ajuá utuabi ya meximhai tengu rá ndangui rá cue'a, ne brí nhyoqui'a pa dua pɛhna ra castigo de mahets'i pa da zúdi nú'u ya ts'o'yøde hingui ne da 'yøt'e xá hño. Ajuá ri ncuɛ ngue'a nuya ja'i masque paði gue 'bui Ajuá ne paði te rí 'ñepi da 'yøt'e'u, pe hingui øt'e, nu'ú ri sigui co yá 'ñaqu'equ'e'i ne yá ts'oqui. ¹⁹ Gatho nú'a te da za da fadi de Ajuá, nu'ú xa t'utuabi xá hño, y nu Ajuá go guesɛ xa 'ñutuabi'u. ²⁰ Desde nú'bɛ Ajuá bi hyoca ra ximhai, desde gue'bɛ, Ajuá bi 'ñutuabi'u tengu rá 'mai'a. Gatho nú'u ya t'øt'e ri hnequi, gue'u utuabi ya ja'i tengu rá 'mai Ajuá nú'a hini hnequi, y njabɛ ri hnequi gue Ajuá 'bui ne ja rá ts'edi pa nzantho. Hangue ya ja'i hingui tsa te da dadi de nú'a te xa 'yøt'e'u. ²¹ Nu'ú, masque bi baði Ajuá, pe himbi ne bi nsunda'u ngu rí 'ñepi, nixi bi umba njamadi de gatho ya hño xa hñani'u. Nu'a bi 'yøt'e, bi ts'oca yá mfeni ne bi megui yá coraso pa himbi za bi baði nda'a ra hño nda'a ra 'ñu. ²² Masque mi eñ'u gue xi myá bamhya, pe hinte myá fadi. ²³ Hangue bi zogui nú'a ra sɔcambeni mi 'ñepi da umbabi Ajuá nú'a xá nsunda ne pɛ'tsa ra te nzantho, pa go bi xɔcambeni ya c'oi nú'u xa thoqui ngu yá 'bai ya ja'i nú'u pɛ'tsi da du, nehe ya c'oi nú'u xa thoqui ngu rá 'bai 'nara ts'int's'u, ne nú'u ngu rá 'bai 'nara mbo'ni, ne nú'u ya c'oi dega qu'eña.

²⁴ Hangue Ajuá bi hyetho ya meximhai pa bi 'yøt'a gatho nuya ts'onc'at'i mi beni ja yá mfeni, y njabɛ bi 'betua sehe yá tsa yá ndo'yo'u. ²⁵ Ngue'a nuya meximhai'u bi zogui nú'a Ajuá majuani pa go bi dena nú'u t'embabi gue go gue'u Ajuá; y nuya ja'i'u go bi nsunda nuya t'øt'e nú'u xa hyoca

Ajuá, hingo bi nsunda Ajuá to'o bi hyoca gatho, ne xá nsunda rá thuhu'a pa nzantho.

²⁶ Hangue Ajuá bi hyetho'u pa bi 'ño ja yá hne dega 'betsa, asta ya 'behña bi hñuxui yá mi'behñai hingo hønse co ya 'ñøhø ngu nú'a xqui manda Ajuá. ²⁷ Nehe ya 'ñøhø bi mɛ'tsa 'nara ts'onc'at'i pa da hñuxui yá mi'ñøhøui hingo hønse co ya 'behña, y njabɛ 'ñøhø co 'ñøhø bi 'yøt'a ra t'øt'e xi xá nts'o. Hangue ja guesɛ'u bi hñani nú'a mi 'ñepi da hñani'u por yá ts'ot'øt'e.

²⁸ Nehe nguetho himbi ho da beni'u de Ajuá, hangue nu Ajuá bi hyetho'u pa bi beni ya mfeni xá nts'o ne pa bi 'yøt'e nú'a himri 'ñepi'u, ²⁹ ne bi 'yøt'e'u ya t'øt'e hingui ho, ne bi mɛ'tsa ndunthi ya ts'onc'at'i ne ya ts'omfeni. Myá nduste, myá hyote, myá 'yøt'atuhni, myá hyate, myá ts'o'mai, myá nønte, ³⁰ mi ju'tsua ya nc'uamba ma'ra, mi ɛtsa Ajuá, myá 'ñaqu'equ'e'i, mri 'ñexa sehe, mi beni hanja da za da 'yøt'a ya t'øt'e xá nts'o, myá ts'o'yøde co yá dada yá nana. ³¹ Bi ts'oca yá mfeni hangue himi paði nda'a ra hño nda'a ra 'ñu, ne himbi cumpli yá noya. Ne himbi mɛ'tsa ra hmate co yá ja'i, ne himbi mɛ'tsa ra huecate. ³² Nehe nubya njabɛ, masque paði ya ja'i nú'a te xa ma Ajuá, gue nu'u tó'o øt'a nuya t'øt'e'u rí 'ñepi da du, pe masque paði njabɛ, pe nu'ú øt'e nuya ya ts'ot'øt'e, y hingue hønse øt'e, nehe ri johyauí nú'u ma'ra to'o handi'u øt'a njabɛ nehe.

2

Ajuá ma da hña'mba nguenda yá ts'oqui ya ja'i co ra hoga ts'utbi

¹ Hangue dá ngu'a dá ngu, otho te grí ncøni nú'i guí 'yø de nú'a te øt'a ma'ra, ngue'a nú'a ra ora guí 'yø de nú'a te øt'a ma'ra, nu'í guí ncondena sehe, ngue'a guí øt'a nehe ngu øt'a nú'u ma'ra. ² Dí

padih_u gue Aju_a ma da hñ_a'mba nguenda co ra hoga ts'utbi nú'_u to'o øt'a ya ts'oqui. ³ Hangué 'b_u nú'i guí 'yø de ma'ra ne guí øt'a nehe ngu øt'e'_u, oguí beni gue ma guí mpont'ui rá cue Aju_a nú'a ra pa da hñ_{ap}'a nguenda. ⁴ Oxqui beni gue ngue'a Aju_a xi ra hoj_a'i con gue'i ne xa ze't'a ri nts'o'm_ui ne astabya hinxa castiga'i, gue nu'i da za guí siguí guí 'yøt'a ya ts'oqui. Padi gue Aju_a ra hoj_a'i con gue'i pa guí ñobri. ⁵ Pe nu'í hinguí ne, ngue'a xi rá me ri coraso ne hinguí øde ne hinguí ñobri, hangue ma'na ma da castiga'i nú'a ra pa da hnequi rá cue Aju_a pa da 'yøt'a rá hoga ts'utbi'a. ⁶ Y nu'á ma da umbabi nú'a rí 'ñepabi cada 'na ngu nú'a xa m_{efi}. ⁷ Nu'á ma da umba ra te pa nzantho nú'_u to'o xa hyomba rá nsunda ne xa hyoni pa Aju_a da 'ñe'tsua yá nsu ne xa hyonga ra te pa nzantho, ne hinxa zabi xa 'yøt'a ya hoga 'b_{efi}. ⁸ Pe pa ya ts'o'yøde nú'_u 'met'o go øt'a nú'a hinguí ho, ne hingo ne da 'yøt'a nú'a xá hño, Aju_a ma da umbabi'_u 'nara castigo con gatho rá cue. ⁹ Ma da nja ya d_{anga} ugui ne ya dum_ui pa gatho nú'_u ya ja'i øt'a ya ts'oqui, rá m_udi pa ya xodyo, nep_u pa gatho ma'ra ya ja'i. ¹⁰ Pe Aju_a ma da cu'ta ja rá nsunda gatho nú'_u to'o xa m_{efi} ya hoga 'b_{efi}. Nehe ma da 'ñe'tsua yá nsu ne da umba ra hoga'm_ui, rá m_udi pa ya xodyo, nep_u pa gatho ma'ra ya ja'i.

¹¹ Ngue'a Aju_a hinda ma da huahnitho ya ja'i nura ora da hñ_a'mba nguenda'_u. ¹² Aju_a ma da hñ_a'mba nguenda gatho ya ja'i mahy_egui, ngue'a gatho nú'_u to'o xa 'yøt'a ya ts'oqui masque hinxa batua rá ley ra Moise, nu'_u ma dra th_a'mba nguenda ne dra castiga nsingue da the'ta ra ley; ha gatho nú'_u bi b_{adi} ra ley ne himbi 'yøt'a nú'a m_a, nu'ú ma da th_a'mba nguenda ngu nú'a m_{anga}

nú'a ra ley'a. ¹³ Ngue'a hingue nú'_u xa 'yødetho rá ley ra Moise gue go gue'_u 'b_ui xá hño co Aju_a, hina, pe nú'_u to'o øte ra ley ha, go gue'_u ma da hm_a gue hinte ma ts'oqui tu. ¹⁴ Ne nú'a ra ora nuya ja'i hingyá xodyo øt'a sch_e'_u nú'a xá hño ngu nú'a m_{anga} rá ley ra Moise, njab_u ri hnequi gue pe'tsa sch_e 'nayá ley, masque hinxa b_{adi} rá ley ra Moise. ¹⁵ Ja gue'_u ri hnequini 'nara ley ngu xa nt'of_o ja yá coraso. Nehe nu'ú pe'tsa 'nayá ts'edise pa da b_{adi} ua xá hño nú'a øt'e'_u ua hina; nehe yá mfeni xipabi gue hinguí ho nú'a øt'e, o ja ra ora xipabi gue xa 'yøt'a xá hño. ¹⁶ Nehe ma da njab_u nú'a ra pa'a sta 'yøt'a ra ns_{uca} uenda Aju_a ngu nú'a gra 'm_ui yá mfeni ya ja'i, masque nú'a xqui beni mant'agui'_u. Ne nú'a to'o ma da hñ_a nguenda go ma Zidadah_u ra Jesucristo. Njab_u udi ra m_{aca} hoga noya nú'a xa 'bencagui ga m_a.

Ya xodyo ne ra ley nú'a bi 'yofo ra Moise

¹⁷ Nu'i xodyo, guí beni gue ja ri nsu ngue'a grá xodyo, ne guí camfri gue guí 'b_ui xá hño ngue'a guí pe'tsua rá ley ra Moise, ne grí 'ñets'i ngue'a guí nsunda nú'a ra Aju_a maj_uani, ¹⁸ ne guí p_{atua} rá paha'a, ne guí padi guí huahna nú'a xá hño ngue'a njab_u u't'a'i ra ley. ¹⁹ Ne nu'í guí camfri gue da za guí c_{ahna} ma'ra ya ja'i ja ra uenda ya goda, y guí ngu 'nara ñot'i pa nú'_u 'b_ui ja ra 'b_{exuui}. ²⁰ Y guí camfri gue da za guí utui ma'ra ya ja'i nú'_u 'ñena ya t'ub_{atsitho} hinte yá f_{adi}, ngue'a nú'a ra ley guí pe'tsi ja xcá ts_{ahni} ra hoga m_{fadi} ne nú'a maj_uani. ²¹ Nú'i guí utui ma'ra, ¿hanja hingo guí øt'e nehe nú'a guí udi? Y nú'i guí m_a gue hinda mpe 'na, ¿ha gue nu'i hinguí mpe? ²² Nú'i guí m_a gue hinguí tsa da ts'inga 'nara medinth_{ati}, ¿ha gue nu'i hinguí øt'a njab_u? Nú'i guí tsa ya c'oi, pe ¿ha gue hinguí mpe ja yá nija'_u? ²³ Nú'i

grí ñets'i ngue'a guí pe'tsua rá ley ra Moise, ¿ha gue hinguí 'betua rá tsa Ajuá ngue'a hinguí øt'a nú'a mǎnga nú'a ra ley'a? ²⁴ Hangué ja ra Mǎca T'ofó 'nará 'mehni Ajuá bi xipa ya xodyo ne bi ñembi: "Ya ja'i nú'u hingyá xodyo ñama'ñu de Ajuá po rá ngue'ahu."

²⁵ Nubyá nura circuncisio go gue'a ngu 'nara seña nú'a xa thuts'i ja ri ndo'yohu ne go gue'a ra nt'udi de ra cohi nú'a bi gohi Ajuá co ndu ri dadahu ra Abrá. Nú'a ra seña'a da max'ahu ndunthi 'bu gui 'yøthu nú'a mǎnga ra ley. Pe nu'bu hinguí øthu ngu mǎnga ra ley, nu'bú ra nt'udi de ra cohi ja ra uenda hinga ra nt'udi. ²⁶ Nehe nu'bu nú'u ya ja'i hingyá xodyo nú'u to'o hinguí pe'tsa nuna seña, nu'bu nú'u pefi ya hoga 'befi ngu nú'u mǎnga ra ley, nu'bú nehe'u Ajuá ma da hyandi gue ja ra uenda pe'tsa nú'a ra seña de ra cohi. ²⁷ Ne njabu nú'a to'o hingrá xodyo, ma da 'ñudi gue nu'i grá 'yøt'ats'oqui, ngue'a nu'á desde bi 'múi xa gohi rá ndo'yo ngu bi hyoca Ajuá nsi ra seña pe xa 'yøt'a ya hoga 'befi ngu nú'u mǎnga ra ley, ha nu'i guí pe'tsa ra seña de ra cohi ne guí pe'tsa rá ley Ajuá nt'ofó, pe hinguí øte nura ley'a. ²⁸ Hangué ra xodyo xi majuani hingo nú'a de rá 'baitho, ne ra seña xi majuani hingo nú'a hnequi de thi ja rá ndo'yo. ²⁹ Pe nu'a xi majuani ra xodyo, gue'a nú'a to'o øta Ajuá ja rá coraso, ha nu'a ra seña xi majuani, gue'a nú'a ja mbo ja rá coraso 'na, nú'a ra seña xa 'yøt'a Ajuá ja rá te 'na, hingue nú'a t'øt'e ja rá ndo'yo ngu xa nt'ofó ja ra ley. Y nú'u to'o xi majuani ya xodyo ngue'a øta Ajuá ja yá coraso, go gue'u ma da 'ñe'tsua yá nsu Ajuá, hingo ya ja'i.

3

¹ Nu'bú, ¿te ma'na ra mfats'i pe'tsa ra xodyo? O ¿te ma mfats'i hani de ja ra seña de ra cohi?

² Ndunthi ya mfats'i pe'tsa ya xodyo nú'a hinguí hinguí pe'tsa nú'u ma'ra ya ja'i. 'Na de nuya mfats'i'u gue'a gue Ajuá bi umba rá noya'a pa go bi su'u. ³ 'Ra de gue'u himbi gamfri nú'a bi ña'tuabi'u Ajuá, pe nu'á hinguí ne da 'ñena gue Ajuá hinda ma da cumpli nú'a xa ñagui. ⁴ Hanja hina, nu'á ma da cumpli nú'a xa ñagui. Ajuá hinga ma ga ec'uambahu, ma'na xá hño ga beñhu gue gatho ya ja'i go ya c'uamba y hingo Ajuá. Ngu mǎnga ja ra Mǎca T'ofó habu sipa Ajuá njaua ne ena:

Ma da fadi gue go gue'i guí mǎnga majuani,

y ma guí ntáte nú'a ra pa da 'ñec'uamba'i ya ja'i.

⁵ 'Nara ja'i tsa da 'ñena njaua: "Nu'bu ma ts'oquihu japi da hnequi tengu rá hoga'múi Ajuá, nu'bú ¿ha gue ra hoga ts'utbi da castigaguihu?" Njabu mǎnga nú'u ma'ra ya ja'i, hingo dí mǎngá. ⁶ Hina, nujú hinda za ga beñhu ngu beñ'u. Ngue'a nu'bu di njabu ngu nú'a mañ'u, nu'bú ¿hanja da za da 'yøt'a ra ts'utbi'a co ra ximhai?

⁷ 'Nara ja'i tsa da 'ñena njaua: "Nu'bu por 'nara nc'uamba ga ma ga japi da hnequi rá nsunda Ajuá ngue'a ja ri hneconi gue Ajuá cumpli rá noya, nu'bú ¿ha gue rí 'ñepabi da castigagui?" ⁸ Ne asta da za da 'ñena 'nara ja'i gue 'na da za da 'yøt'a nú'a xá nts'o pa da nja ra hño. 'Ra xa gascagui ra nc'uamba y 'bai mañ'u gue guehna dí udi. Nuya ja'i'u rí 'ñepabi da secuabi 'nara castigo.

Gathoguihu dí tuhú ya thai

⁹ Hangué ¿te ga beñhu? ¿Ha gue ga beñhu gue núju dyá xodyohu ma'na dí 'buhu xá hño que ma'ra ya ja'i? Hina, hinguí tsa; ngue'a ya stá ma gue gathoguihu, ngu ya xodyo ngu nú'u hingyá xodyo, gathoguihu dí ohu ja rá 'ye ra ts'oqui. ¹⁰ Hangué ra Mǎca T'ofó enga njaua:

Jo'o ni 'na nú'a hindi tu ya ts'oqui.
Haha, jo'o ni 'na.

¹¹ Jo'o ni 'nara ja'i nú'a strá nt'axi rá mfeni,
ne jo'o ni 'na to'o di honi Ajuá.

¹² Gatho'u ya ts'o'yode, gatho'u xa nts'oqui.

Ni 'na hingui øt'a xá hño, haha ni 'na.

¹³ Yá ne'u xá nts'o, nja ngu 'nara nt'agui xots'i;

ne nzantho hate'u.

Nehe xá nts'uni yá ne, nja ngu rá ne ra qu'eña nú'a hote.

¹⁴ Pøni ya ts'one de yá ne, ne ya noya dega cue.

¹⁵ Co 'na tui nu'ú da ma hnest'ihí pa da hyo yá miqu'eíui.

¹⁶ Haburaza 'yo'u øt'a ya nhuati ne tsogui ya ugui,

¹⁷ y hinxá badi'u hanja da 'múi'u te rá 'ñenthó.

¹⁸ Y nu'ú ni ts'u hingui tsupabi rá cue Ajuá.

¹⁹ Nubyá dí padihú gue nú'a mąnga ja rá ley ra Moise, mą pa nú'u to'o 'bu ja nú'a ra ley'a pa da me'tsa yá tsa y da go'ta yá ne, pa njabu nu'ú ne gatho ma'ra ya ja'i de ra ximhai da døm'a nú'a ra castigo ma da hñani de Ajuá. ²⁰ Ngue'a ni 'nara ja'i hinxá 'yøt'e gatho nú'a manda ja ra ley. Hangué engá ja ra Mąca T'ofó gue Ajuá hinda ma da mą gue ni 'nara ja'i hingui tu ra ts'oqui, masque da 'múi 'ra da 'ñena gue xa 'yøt'a ngu nú'a mąnga ra ley. Ngue'a nu'araza ra ley xo'tsuabi yá ts'oqui ya ja'i.

Ra mpøhø bí ehe po ra jamfri

²¹ Pe nubya Ajuá xa 'ñudi 'nara hño pa ra meximhai, y nura hño'a, nú'a hanja grá 'buhú xá hño ja rá thandi'a. Pe nura hño'a hingui pe'tsi te da nu ni co ni 'nara ley, masque ja dí mąhmą ja rá ley ra Moise ne ja nú'a bi 'yofo ma'ra yá 'mehni Ajuá. ²² Nuna dąnga hñoná mą gue nu'a tó'o camfri ra Zidada Jesucristo ya 'búi xá hño ja

rá thandi Ajuá. Y nuna hñoná ja pa gatho nuto da gamfri'a, gue'a gatho ya ja'i mahyεgui, gue dra xodyo gue hindra xodyo. ²³ Y gathoguihú dyá 'yøt'ats'oquihú, ne ni 'na de guecju hingui tsa ga 'yohú xá hño ngu ri ho Ajuá. ²⁴ Pe nu'á xi ra hoja'i, hangue mą de rá pahase gue ya hinte ma ts'oqui dí tuhú gue'a dí camfrihú ra Zidada Jesucristo. Ajuá tsa da mą njabú gue'a ra Zidada Jesucristo ya bi gutca ma thaihú. ²⁵ Ajuá bá pehna ra Zidada Jesucristo pa bi du ja ra pont'i ngu 'nara hñá'ti, pa bi hñaga ma ts'oquihú po rá mąca ji bi mani, pa njabú nu'a tó'o da gamfri'a ya hinda ma da zátua rá cue Ajuá. Njabú bi 'yøt'a Ajuá pa bi 'ñudi rá hoga ts'utbi, masque himi hnequihmą gue'a po rá mąca pasencia hinxqui castiga ya ja'i nuya pa xqui thogui. ²⁶ Ha nubya, po rá du rá T'u, Ajuá bi 'ñudi rá hoga ts'utbi, ne nu'á mą gue ya hinte ma ts'oqui tu nú'u to'o camfri ra Zidada Jesu.

²⁷ Hangué nubya hingui tsa to da 'ñets'i. 'Bu xa za 'na xa me ya hoga 'bεfi ngu nú'u mąnga rá ley ra Moise pa xa mpøhøhma, nu'bú xa zahmą xa 'ñets'i. Pe nuto ya hinte ma ts'oqui tu gue'a xa gamfri ra Zidada Jesucristo, nu'á hingui tsa da 'ñets'i. ²⁸ Ngue'a dí pahú xá hño gue Ajuá mą gue ya hinte ma ts'oqui tu nú'a to'o camfri ra Zidada Jesu nsinque te da nu co ya 'bεfi de ra ley.

²⁹ ¿Xi ha gue Ajuá go ra Ajuá nsøctho pa ya xodyo? ¿Ha hingrá Ajuá nehe pa nuya ja'i hingyá xodyo? Haha, go gue'a ra Ajuá nehe pa gue'u. ³⁰ Ngue'a 'nat'a Ajuá 'búi, y nú'á mą gue ya hinte ma ts'oqui tu ya xodyo nú'u pe'tsa ra seña de ra cohi ja yá ndo'yo nú'bu camfri ra Zidada Jesucristo. Nehe go guet'a Ajuá mą gue nehe nú'u hingui pe'tsa ra seña ja yá ndo'yo ya

hinte tu nú'bu camfri'á ra Zidada Jesucristo. ³¹ ¿Ha gue dí puthá rá ley ra Moise ngue'a dí udihá ra jamfri de ra Zidada Jesucristo? Hina, hinda za da feni njabá, ngue'a nujá ma'na dí umfá rá ts'edi nura ley'a.

4

Ra Abrá himbi mpøhø po nuya hoga 'bæfi bi 'yøt'e

¹ Xi ra Abrá nú'á ma mudi dadahá núju dyá xodyohá, ¿te rá 'bæ da za ga beñhá 'bá de gue'a? ² Nu'bu Ajuá xa mahmá gue ra Abrá ya hinte ma ts'oqui mi tu por yá hoga 'bæfi mi øt'e, nu'bú nu'á xa zahmá xa 'ñets'i. Pe hina, himbi za bi 'ñets'i ja rá thandi Ajuá. ³ Ngue'a ra Maça T'ofø engá njaua: "Ra Abrá bi gamfri gue mi ma da hñani nú'á bi ñá'tuabi Ajuá, hangue Ajuá bi má gue ra Abrá ya hinte ma ts'oqui mi tu." ⁴ Nu'bu 'nara ja'i øt'a 'nara 'bæfi, nurá thahá da t'umbi hingui t'umtho co ra hñoja'i; t'umbabi ngue'a xa mpefi ne thupi. ⁵ Pe nura ja'i to'o camfri Ajuá ne camfri gue hingue po yá hoga 'bæfi da za da má Ajuá gue ya hinte ma ts'oqui tu, nura ja'i'á, Ajuá da má gue ya hinte tu ngue'a bi gamfri'á. ⁶ Nehe ra Davi xicjá gue Ajuá mąnga nuna noyaná dega japi. Nu'á ena gue Ajuá má gue 'nara ja'i ya hinte ma ts'oqui tu nsinqe da 'yá'tua nguenda de yá 'bæfi. ⁷ Ra Davi bi 'yofø njaua: Njapi ndunthi nú'á to'o xra pumba yá ts'oqui.

⁸ Haha, njapi ndunthi nú'á hingui má Ajuá te xa 'yøt'e.

⁹ Xi nuna ra noya dega japi mąnga Ajuá, ¿ha gue má pa gatho ya ja'i, o hønse pa nú'á pe'tsa ra seña de ra cohi bi gohi Ajuá co ya xodyo? Hina, nu'á má pa gatho. Dí padihá gue Ajuá bi má gue ya hinte ma ts'oqui mi tu ra Abrá ngue'a bi gamfri'á. ¹⁰ ¿Ha gue ra Abrá mi pe'tsa ra seña ja rá ndo'yo

nura ora'a o hina? Hina, himi pe'tsta nú'á ra seña'a, mi 'bøtho njabá. ¹¹ Nura seña de ra cohi bi thu'tsua ja rá ndo'yo pe asta 'mæfa; y nura seña'a gue'a ngu 'nara seyo bi hñu'tsuabi Ajuá pa da fadi gue ri muui nú'á xqui mañ'a gue ra Abrá hinte ma ts'oqui mi tu ngue'a bi gamfri. Ajuá bi má gue ra Abrá ya hinte mi tu ante da thu'tsuabi nura seña, y njabá ra Abrá bi ndada de gatho nú'á to'o camfri masque nu'á hinxa me'tsa nú'á ra seña, pa njabá nehe'á Ajuá bi má gue ya hinte tu'á. ¹² Nehe ra Abrá bi ndada de ya ja'i to'o pe'tsa ra seña de ra cohi ne camfri, nú'á to'o hingue hønse pe'tsa ra seña pe nehe tənba rá jamfri ma dadahá ra Abrá nú'á to'o bi gamfri ante da thu'tsua ra seña.

Nujá ga hañhá ra hñá'ti nú'bu ga camfrihú

¹³ Ajuá bi ñá'tua ra Abrá da umbabi ra ximhai ngu 'nara tsogui pa gue'a ne pa yá ja'i 'mæfa de gue'a. Bi ñá'tuabi pe hingue ngue'a xqui 'yøta ra ndaxjua ley; nu'á bi ñá'tuabi njabá ngue'a mi camfri ne ya hinte ma ts'oqui mi tu. ¹⁴ 'Bú nú'á to'o ri dēna ra ndaxjua ley da gohui nú'á ra tsogui, nu'bú ra jamfri da bōni gue hinte ri muui, ne nú'á ra hñá'ti'á ma da njabøtho. ¹⁵ Pe ra ley ri japi da hnequi rá cæ Ajuá ngue'a dyá ts'o'yødehú, pe 'bú dí otho 'nara ley, nu'bú ¿hanja gra ts'o'yødehú?

¹⁶ Hangue nura hñá'ti de ra tsogui ja pa nú'á to'o camfri, pa njabá Ajuá da za da unga ra tsogui po rá hñoja'i. Ma dra t'umbi pa gatho yá ja'i ra Abrá, hingue hønse pa nú'á to'o bi nte ja ra ley nepú bi gamfri, pe nehe pa nú'á to'o hinxa te ja ra ley ne bi gamfri ngu bi gamfri ra Abrá nú'á to'o go ra dada de gathoguihá núju dyá gamfrihú. ¹⁷ Ngu mąnga ja ra Maça T'ofø gue Ajuá bi xipa ra Abrá ne

bi 'ñembi: “Stá hux'a'i pa gui ndada de ndunthi ya hnini.” Hangué ja rá thandi Ajuá ra Abrá bi ndada de gatho nú'ú to'o camfri. Y nu'á mi camfri gue Ajuá tsa da japi da yopa nte nú'ú xa du, y ri manda nú'á hingui 'búitho, pa gue'a ja ra uenda ya 'bú.

¹⁸ Ne masque ngu xmá hñei, pe ra Abrá mi camfri gue da zòhò nú'á xqui xipabi Ajuá ne bi sigui bi dò'mi. Hangué njabú nu'á bi ndada de ndunthi ya hnini ngu nú'á xqui xipabi Ajuá ne bi 'ñembabi: “Ma da ndunthi ri bàtsi da 'mái.” ¹⁹ Ra Abrá xi mi ja rá jamfri gue da me'tsa 'nará t'ú. Nu'á himi jamasu ua ya mrá daqu'ei, masque mi ma da got'a 'na nthebe nje'ya. Nixi himi jamasu gue ra Sara nurá 'bèhñá'a ya mrá daqu'ei nehe ne hinxqui me'tsa ni 'nara bàtsi. ²⁰ Pe de nú'á xqui hñá'tuabi ni ts'ú himbi 'bè rá jamfri, nu'á ma'na bi nja rá jamfri, ne bi nsunda Ajuá. ²¹ Ngue'a mi pàdi xá hño gue Ajuá mi ja rá ts'edi pa da 'yòt'e ngu nú'á xqui ñá'tui. ²² Hangué por gue'a Ajuá bi ma gue ya hinte ma ts'oqui mi tu ra Abrá, ngue'a ra Abrá bi gamfri'a.

²³ Pe nuya noya nú'ú ena gue Ajuá bi ma gue ya hinte ma ts'oqui mi tu ra Abrá, himbi t'ofò hñse pa ra Abrá; ²⁴ bi t'ofò pa guecaguih nehe, ngue'a Ajuá ma mahyegui de guecju núju dí camfrih'a. Dí camfrih gue nu'á pe'tsa ra ts'edi pa bi 'yòt'e bi yopa nte ma zi Hmuh ra Jesucristo. ²⁵ Nu'á bri da pa bi du po rá ngue ma ts'oqui, ne bi t'òt'e pa bi yopa nte pa bi t'udi gue ya hinte ma ts'oqui dí tuh.

5

Ya hño nú'ú pe'tsa ra gamfri ngue'a Ajuá xa ma gue ya hinte ma ts'oqui tu

¹ Nubyá Ajuá xa ma gue ya hinte ma ts'oqui dí tuh ngue'a stá camfrih'a, hangué ya dí 'búh

te rá entho con gue'a por ma Zidadah ra Jesucristo. ² Nehe ngue'a dá camfrih ma zi Hmuh ra Jesucristo, hangué ya stá jonih co Ajuá ra Dada ne stá ts'utuah rá hñoja'i'a. Y nubyá ya dí 'búh ja nú'á ra hñoja'i'a, ne dí tòmhu co ndunthi ra johya nú'á ra pa ga 'búh ja rá nsunda Ajuá. ³ Y hingue hñse dí johyah por gue'a, nehe rí 'ñepi ga johyah ora dí thoh ya ts'othogui, ngue'a dí padih gue ya ts'othogui ri jacju ga zedih. ⁴ Y nu'bú ga zedih, ga pòñh 'radyá hoga gamfrih, y por guehna ma'na da ndangui ma nthò'mateh. ⁵ Y nuna nthò'matená hinda ma da njabútho nepu ga 'bè ma tsah, ngue'a ra Maça Ndahi nú'á xa t'acaguih xa 'ñutcah xá hño gue Ajuá macaguih.

⁶ Dí pah gue Ajuá macaguih, ngue'a ja nú'á ra pa xqui beni'a, bá pehna ma zi Hmuh ra Jesucristo pa bi du po rá nguecju núju ndyá dadits'oqui, ngue'a nuju otho ma ts'edih pa ga mpòhòseh. ⁷ Xi xá hñei to da ne da du po rá ngue 'nará miq'eiui nú'á dí òthma xá hño, pe ja ra ora da za 'na da rezga da du po rá ngue 'nara hoja'i. ⁸ Pe Ajuá xa 'ñutcaguih tengu rá ndangui rá hmate nú'á pèscah, ngue'a masque 'nandyá dadits'oqui, pe bá pehna ma zi Hmuh ra Jesucristo pa bi du po rá nguecju. ⁹ Y núbya ya gue nu'á bi du pa bi ñangaguih co rá maça ji, ne ya hinte ma ts'oqui dí tuh, nu'bú nubyá go dí tòmhu gue nu'á da ñangaguih de rá cue Ajuá sta 'ñepu. ¹⁰ Nuju ndí ncontrah co Ajuá, pe nubyá dí mádih con gue'a po rá du rá maça T'ú. Y núbya stá mádih con gue'a, dí padih gue ma ga mpòhòhu po rá te'a. ¹¹ Pe hingue hñse'a, nehe nuju dí johyah ndunthi ngue'a dí 'búh xá hño co Ajuá por nú'á bi 'yòt'e ma

zi Hmuh_u ra Jesucristo, ngue'a por nú'a bi 'yøt'e'a ya stá mádi_u co Ajuá.

Nú'a bi 'yøtcah_u ra Adá y nú'a bi 'yøt'a ra Zidada Jesucristo pa guecj_u

¹² Hangue nu mi yát'a ra ts'oqui gatho ja ra meximhai, bi yát'i po nú'a bi 'yøt'a 'nara 'ñøhø, y go gue'a numa mædi dadah_u. Nehe po rá nts'o'yøde'a ra du bi yát'i ja gatho ya ja'i, ngue'a xa t'øt'a ra uenda gue gatho bi 'yøt'a ra ts'oqui.

¹³ Hangue ante da thuxa ra ley ya mi ja ra ts'oqui ja ra ximhai, pe nú'u ya ts'oqui bi t'øt'e himbi thanga nguenda ngue'a hinxqui thusta ra ley, ngue'a hingui tsa da thanga nguenda ya ts'oqui nu hab_u otho ni 'nara ley. ¹⁴ Pe madi njab_u, ra du bi ntäte ja ya ja'i desde ra Adá asta ra Moise, masque nú'u ya ja'i'u himbi 'yøt'a ngu nú'a ra nts'o'yøde bi 'yøt'a ra Adá. Nura Adá po nú'a bi 'yøt'ase hangue bi nja ra du pa gathoguih_u; njab_u nehe bi 'ñehe ra Zidada Jesucristo bi 'yøt'ase pa bi nja ra te pa nzantho.

¹⁵ Pe nú'a ra ts'oqui bi 'yøt'a ra Adá hinga ra dangui ngu nú'a ra 'baha bi unga Ajuá dega hñoja'i. Po rá ngue rá ts'oqui 'nadra 'ñøhø bi nja ra du pa gatho, pe Ajuá po rá hñoja'i bá pæhna 'nadra 'ñøhø nehe pa da unga ra te pa nzantho ngu 'nara 'baha pa gatho ya ja'i po rá hñoja'i nú'a 'nadra 'ñøhø. Y nura 'ñøhø'a go gue'a ma Zidadah_u ra Jesucristo. ¹⁶ Ra ts'oqui dí tuh_u por nú'a bi 'yøt'a 'nada ra ja'i hinga ra dangui ngu nú'a ra 'baha xa t'acj_u. Ajuá bi hña'mba nguenda de nú'a 'nadra ts'oqui, ne bi 'ye'mba ra du pa gatho ya ja'i; pe 'mæfa Ajuá po rá hñoja'i bi unga nura 'baha'a masque ya ja'i xi xqui 'yøthm_u ndunthi ya ts'oqui, pe Ajuá bi m_u gue ya hinte ma ts'oqui mi tu. ¹⁷ Ya gue bi ntäte ra du po nú'a ra ts'oqui bi 'yøt'a 'nada ra 'ñøhø, pe nubyá nú'u to'o xa hñani nú'a

ra 'baha xa unda Ajuá po rá hñoja'i y xa hñani nura noya gue nu'ú ya hinte ma ts'oqui tu, nu'ú ma go da nda'u ja nú'a ra te xa 'ñep_u po rá ngue nú'a bi 'yøt'a 'nada ra 'ñøhø, y nura 'ñøhø'a go gue'a ma zi Hmuh_u ra Jesucristo.

¹⁸ Hangue por nú'a ra ts'oqui bi 'yøt'a 'nada ra 'ñøhø, Ajuá bi 'ye'mba ra du pa gatho ya ja'i, y nehe por nú'a ra hoga 'befi bi 'yøt'a 'nada ra 'ñøhø, Ajuá ena pa gatho ya ja'i gue ya hinte ma ts'oqui tu'u ne umbabi'u ra te. ¹⁹ Po 'nara ts'o'yøde gá 'ñøhø, bi japi bi nts'oqui gatho ya meximhai, njab_u nehe po 'nara hoga'yøde, ndunthi da t'embi gue ya hinte ma ts'oqui tu.

²⁰ Pe 'mæfa bi nja ra ley pa ma'na bi ndunthi ya nts'o'yøde. Y masque xa ndunthi ya nts'o'yøde, ma'na xa ndangui rá hñoja'i Ajuá. ²¹ Masque ra ts'oqui xi bi ntätehm_u ngue'a bi nja ra du, pe ma'na bi ntäte rá hñoja'i Ajuá, ngue'a po rá hñoja'i'a nu'á m_u gue nuj_u ya hinte ma ts'oqui dí tuh_u, ne xa 'racaguih_u ra te pa nzantho po ma Zidadah_u ra Jesucristo.

6

Núj_u stá 'uegueh_u de ra ts'oqui rí 'ñepi ga 'buh_u 'nara 'ra'yo te co ra zi Hmu Jesucristo

¹ Xibya, ¿te ga mañh_u? ¿Ha gue ga sigui ga øth_u ya ts'oqui pa ma'na da ndangui rá hñoja'i Ajuá pa guecj_u? ² ¡Hina! ¡Hinda za ga beñh_u njab_u! Nuj_u ma'met'o ndi oh_u ja rá 'ye ra ts'oqui, pe nubyá ya stá pøñh_u, ya hindí oh_u ja rá 'ye, ja ra uenda ya stá tuh_u. Nu'bú ¿hanja da za ga sigui ga øth_u ya ts'oqui? ³ ¿Ha gue hinguí padih_u gue núj_u stá nxisteheh_u stá 'nathoh_u co ma zi Hmuh_u ra Jesucristo, ne nura ora dá nxisteheh_u ja ra uenda dá tuh_u con gue'a? ⁴ Nehe nú'a ra ora dá nxisteheh_u, ja ra uenda dá nt'aguih_u ngu bi nt'agui'a ngu 'ñena stí tuh_u nehe,

pa ngu bi yopa nte'a de ja ra du po rá maça ts'edi Ajuá rá Dada, njabu necaguih stá yopa ntehu ma'ra'yo pa ga 'buhu 'nara'ra'yo 'mai.

⁵ Ngue'a nu'bu stá 'nathohu con gue'a ngue'a ja ra uenda stá tuhu ngu bi du'a, nu'bú ma ga 'buhu 'nara'ra'yo 'mai ngu gra 'mú'a, ngue'a ja ra uenda dá yopa ntehu ngu bi yopa nte'a de ja ra du. ⁶ Dí padihu gue ma ndaxjua 'máihu bi mpont'i mahyegui con gue'a, pa gue numa ndaxjua 'máihu nú'a mi pēpa ra ts'oqui, ngu ya xra huati pa ya hinga 'megohu de ra ts'oqui. ⁷ Ngue'a nu'a tó'o ya xa du, ya hingui o ja rá 'ye ra ts'oqui. ⁸ 'Bu stá tuhu mahyegui co ma zi Hmuhu ra Jesucristo, dí camfrihu gue ga 'buhu con gue'a. ⁹ Ngue'a dí pahu gue ma zi Hmuhu to'o bi yopa nte de ja ya du, ya hingui pe'tsi te da yopa du'a, ne ra du hinda ma da yopa ntate de gue'a. ¹⁰ Ngue'a nu mi du'a, bi du 'na'quitho pa bi gutca gatho ma ts'oquihu, y ya hingui pe'tsi te da nu co ra ts'oqui. Y nubyá nu'á bi yopa nte y 'bui pa rá nsunda Ajuá. ¹¹ Njabu necju ga øthu ra uenda gue ya stá tuhu ne ya hindí pe'tshu te ga nuhu co ra ts'oqui, ne ya dí 'buhu pa rá nsunda Ajuá ngue'a dí 'nathohu co ma zi Hmuhu ra Jesucristo.

¹² Hangue ya oxqui hophu ra ts'oqui da sigui dá manda ja ri ndo'yohu nú'u ma da du. Oxqui hophu da ja'ahu gui 'yøthu nú'a go da ne ri ndo'yohu. ¹³ Oxqui sigui gui pēphu ra ts'oqui nú'a ja'ahu gui 'yøthu nú'a hingui ho. Nu'a gui 'yøthu, daphu ri tehu ja rá 'ye Ajuá pa gui 'yø'tuahu rá paha'a, ngue'a nu'ahu ja ra uenda ya xcá tuhu de ra ts'oqui ne xcá yopa ntehu ma'ra'yo. Hangue daphu ri ndo'yohu ne ri ts'edihu Ajuá pa gui pēphu rá 'bēfi'a. ¹⁴ Ngue'a nura ts'oqui ya hinda ma da ndá de guecju, ngue'a ya hindí 'buhu ja rá

hmanda ra ndaxjua ley, nubyá dí 'buhu ja rá hñoja'i Ajuá.

Núju ndí ohu ja rá 'ye ra ts'oqui, ¿pa te ga yopa penjuni?

¹⁵ Nde'bu, ¿ha gue ga øthu ya ts'oqui ngue'a dí 'buhu ja rá hñoja'i Ajuá ne ya hindí 'buhu ja rá hmanda ra ndaxjua ley? ¡Hina! ¡Hinda za ga beñhu njabu! ¹⁶ Dí padihu gue dyá 'begohu de nú'a to'o dí øtehu. Nu'bu gui øtehu ra ts'oqui go rá 'bego'ihu'a ne go gue'a da ja'ahu gui 'medihu. Ha nu'bu gui øthu Ajuá go rá 'bego'ihu'a y nu'á da 'yø'te pa gui 'buhu xá hño ja rá thandi'a. ¹⁷ Pe jamadi Ajuá gue masque gá 'megohu de ra ts'oqui, pe nubyá ya xcá ndahu pa gui 'yøtehu con gatho ri máihu ra nt'utuante xa t'u't'ahu. ¹⁸ Ajuá bi zin'ahu de rá 'ye ra ts'oqui nú'a nguí pēphu, pa go gui pēphu'a ne gui 'yøthu xá hño ngu ri ho'a. ¹⁹ Nuna dí xi'ahu, dí hec'ahu ngu ya 'bego pa da zo ri mfenihu. Njabu ngu xcá ndahu pa gá 'megohu ja ra ts'oqui ne nguí nts'o'yødehu, njabutho nehe ndahu ja rá 'ye Ajuá pa gui 'yøthu nú'a xá hño, ne gui 'buhu xá nt'axi.

²⁰ Nguetho nú'bu nguí 'megohu ja ra ts'oqui, himi tsa gui 'yøthu nú'a xá hño. ²¹ ¿Te ma thaha gá hañhu de nú'u ya t'ø'te xmá nts'o nguí øthu? Ha nubyá grí ntsahu de gue'u. Ngue'a nú'a ra thaha ri uni nú'u ya t'ø'te xá nts'o, go gue'a ra du. ²² Pe nubyá ya hingyá 'begohu de ra ts'oqui, ya gyá 'begohu de Ajuá, hangue ya xcá hañhu 'nara danga thaha, y nura thaha'a go gue'a gui 'buhu xá nt'axi y rá ngats'i 'nara te pa nzantho. ²³ Nguetho nurá njut'i ra ts'oqui go gue'a ra du, pe nurá 'baha Ajuá go gue'a 'nara te pa nzantho nú'a da 'racju ngue'a drí 'nathohu co ma Zidadahu ra Jesucristo.

7

Dí 'buhu co ra Zidada, hingue dí 'buhu ja ra ndaxjua ley

¹ Zi cuhu, nu'ahú guí padihu ya ley, gue mientras ra ja'i te, pe'tsi da 'yot'e ngu manga ra ley, pe 'bu da du, ya hina. ² Nja ngu 'nara 'behña ra medinthati, mientras te rá dame pe'tsi da 'yot'e nú'a manga ra ley dega nthati, pe nu'bu ya xa du rá dame, nura 'behña'a ya hingui 'bui ja nura ley'a. ³ Pe nu'bu te rá dame, ne da meui ma'na ra 'ñohø, nura 'behña'a da thu'mbabi ra zinga medinthati; pe nu'bu xa du rá dame, nura 'behña'a ya hingui 'bui ja nura ley'a, ne hinda ma da thu'mbabi ra zinga medinthati masque da nthatui ma'na ra 'ñohø.

⁴ Njabu necaguihu ndí 'buhuhma ja rá hmanda ra ndaxjua ley. Pe nubyá ja ra uenda stá tuhu mahyεgui co ra Zidada Jesucristo nu mi du'a, ne ya hindí 'buhu ja nura ley'a. Dá njahu ngu nú'a ra 'behña bi du rá dame ne bi nthatui ma'na, ngue'a nujú ya hindí 'buhu ja ra ndaxjua ley, ngue'a ya dá 'nathohu co ra Zidada Jesucristo nú'a to'o bi yopa nte de ra du. Y stá njahubu pa dá za ga øthu ya hoga 'befi pa rá nsunda Ajuá. ⁵ Ngue'a nú'bu ndí 'buhu ja ma ndaxjua 'muhu xá nts'o, nura ley ma'na bi nupca ma mfenihu pa dá øthu nú'u ya ts'onc'at'i ndí pe'tshu, y nu'u mri mpefi ja gatho ma ndo'yohu pa dá øthu ya ts'oqui ne pa xa zixcahahu ja ra du. ⁶ Pe nubyá ja ra uenda stá tuhu de ja ra ndaxjua ley, ngue'a ya hindí 'buhu ja rá hmanda nú'a ra ley'a. Ya hindí ohu ja rá 'ye ra ley, hangue nubyá da za ga pephú Ajuá co 'nara 'ra'yo mfeni nú'a bi 'racjú ra Maca Ndahí, ne hingue ngu ma'met'o nú'bu ndí 'buhu ja rá hmanda ra ndaxjua ley ne ndí pephú ngu nú'a xqui t'ofu.

Ra ts'oqui nú'a dí hahu

⁷ ¿Te ga beñhubya? ¿Ha gue ra ndaxjua ley tu ra thai de ra ts'oqui? ¡Hinal! ¡Hinda za! Ngue'a go gue'a bi 'ñutcagui te rá 'be'a ya ts'oqui. Ngue'a hinduí padi hmaha ua ra ts'oqui pa dra hyøcua nú'a te pe'tsi ma'na. Dá padi asta nu mi 'ñengagui ra ley: "Oxqui hyøca nú'a hinga ri meti." ⁸ Pe nu ndá øde nura hmanda'a, nuya ts'onc'at'i bi mpefi ja ma ndo'yo pa dá hyøque ndunthi ya t'øt'e, y njabu dá tu ra ts'oqui ngue'a hindá øt'e ngu nú'a manga ra ley, ngue'a nsi ra ley hingui tsa to da du ra ts'oqui. ⁹ Ma'met'o hinduí pahma ra ley, y ndí beni gue nduí 'bui xá hño ja rá thandi Ajuá. Pe nu ndá padi ra ley, gue'bu dá padi tengu rá ndangui ra thai ndí tu, ha nura ts'oqui ma'na bi nja rá ts'edi pa bi cacagui ga pepi. ¹⁰ Njabu ra ley nú'a ña'tui ra te pa nzantho pa to'o da cumplibi, bi 'ñutcagui gue ya dí nehi ra 'ñu pa ja ra du. ¹¹ Ngue'a ra ts'oqui mi cacagui ga øt'a nú'a mi hagamá ra ley pa hinga øt'e, hangue ra ley bi condenagui ga tu po rá ngue ra ts'oqui.

¹² Hangue ra maca ley xá nt'axi y nú'a ri manda'a go gue'a xá nt'axi ne xá hño y øt'a ra hoga ts'utbi. ¹³ Nu'bá, ¿ha gue nú'a ra hoga ley go gue'a bi 'yotca 'nara 'ñu pa xa zixca ja ra du? ¡Hinal! ¡Hinga beñhu njabu! Ngue'a nuya ts'oqui stá øt'e go gue'u bi 'yotcagui nura 'ñu pa xa zixcahama ja ra du. Y njabu xa fadi que nura ts'oqui xi ra cate, ngue'a por nú'a ra hoga ley, ra ts'oqui bi jaqui dá 'medihma. Hangue po ra ley bi hnequi gue ra ts'oqui nts'edi xá nts'o.

¹⁴ Dí padihu gue ra ley bá ehe de mahets'i. Pe nugui drá ja'i dega ximhai, ne dí o ja rá 'ye ra ts'oqui, hangue otho ma ts'edi pa ga øt'a ngu nú'a ri manda ra ley. ¹⁵ Nugui hindí padi nú'a dí pefi, ngue'a hingó xi ma paha nú'a dí pefi, pe nú'u ya 'befi dí utsa xcá

thamfri ya dá øt'e. ¹⁶ Y nu'bu dí øt'e nú'a hingui ho ne hingo ma pahaga, nu'bu numa pahaga ri nthe ngu manga ra ley, ngue'a ra ley ma gue hinxá hño nú'a dá øt'e, hangue dí handi gue ra ley xá hño. ¹⁷ Hangue njabu hingo de guecse dí pefi nuya t'øt'e. Nuya ts'onc'at'i dí pe'tsi ja ma ndo'yo, go gue'u ri jaqui dí øt'a njabu. ¹⁸ Y nugui dí paði gue hinte ma t'øt'e xá hño dí øt'e ja ma ndaxjua 'mai, ngue'a ga nehma ga øt'e nú'a xá hño pe hingui tsa ga øt'e. ¹⁹ Nguetho nura hño dí ne ga øt'e, hindí øt'e, pe nú'a xá nts'o ne nú'a hingo ma paha pa ga øt'e, nu'á go gue'a dí øt'e. ²⁰ Pe nu'bu nugui ga øt'e nú'a hingo dí ne, nu'bu ha, hingo dí pefi nura 'befi'a, nuya ts'onc'at'i dí pe'tsa ja ma ndo'yo go gue'u ri jaqui dí øt'a njabu.

²¹ Hangue dí paði gue nzantho ri nda 'nara ts'edi ja ma ndo'yo, y ri mpefi njaua: 'bu dí ne ga øt'a nú'a xá hño, hingui tsa ngue'a nzantho go dí øt'a nú'a hingui ho. ²² Ngue'a nugui de ja ma mfeni dí ho rá ley Ajuá, ²³ pe ja 'nara ts'edi ma'na'ño nú'a ri nda ja ma ndo'yo. Nura ts'edi'a ri ntuncui ma paha, ne nzantho jaqui ga øt'a ya ts'oqui pa ma'na rí datc'agui'a.

²⁴ ¡Huecategui! Xibya, ¿to da ñangagui de nuna ts'edi ri nda ja ma ndo'yo nú'a tsixcagui pa ja ra du? ²⁵ Jamadi Ajuá gue ya bi ñangagui'a po ra Zidada Jesucristo. Guehna nú'a dí ma: nugui de ma paha dí ne ga pepabi rá ley Ajuá, pe rá ts'edi ra ts'oqui ri nda ja ma ndo'yo.

8

Ra te nú'a ja po rá ts'edi ra Maça Ndahi

¹ Nubyá, Ajuá ya hinda ma da condenaguihu ni 'na de guecju núju drí 'nathohu co ra Zidada Jesucristo ne dí 'yohu ngu nú'a utcahu

ra Maça Ndahi, y ya hindí ø'tuahu rá paha ma ndo'yohu. ² Ngue'a Ajuá xa ñangaguihu de rá ts'edi ra ts'oqui nú'a mi tsixcahu ja ra du, y nubyá ra Maça Ndahi go gue'a ri mandaguihu ne tsixcahu ja ra 'ra'yo te ngue'a drí 'nathohu co ra Zidada Jesucristo. ³ Ra ndaxjua ley mi xicju ndunthi ya 'befi pa stá øthu hmaha, pe himbi za bi maxcahu pa stá øthu ngue'a ndí ø'tuahu rá paha ma ndo'yohu. Pe Ajuá ha, xa maxcahu ngue'a bá pehna rá T'u, bi 'ñe bi nja'i ngu núju dyá 'yøt'ats'oquihu pa bi za bi unga rá maça ndo'yo po ma ts'oquihu, y njabu Ajuá bi hñacua rá ts'edi ra ts'oqui pa hinda sigui da nda ja ma ndo'yohu. ⁴ Ajuá bi 'yøt'a njabu pa da za ga øthu ya hoga 'befi ngu ri manda ra ndaxjua ley, ngue'a nubyá go dí øthu ngu nú'a rá paha ra Maça Ndahi, y ya hindí øthu nú'a go rá paha ma ndo'yohu.

⁵ Ne dí paðihu nu'a tó'o ø'tua rá paha rá ndo'yo, hønse oda rá mfeni nú'a go da ne rá ndo'yo, pe nu'a tó'o ø'tua rá paha ra Maça Ndahi, nu'á ha, oda rá mfeni hanja da 'yøt'ua nú'a ri ho ra Maça Ndahi. ⁶ Nguetho nu'a tó'o hønse oda rá mfeni ra ndaxjua 'mai go gue'a ma da 'medi. Pe nu'edi da 'yøt'e ngu nú'a ri ho ra Maça Ndahi, nu'á pe'tsa ra te nzantho ne 'bui te rá 'ñenthó. ⁷ Nguetho nu'a tó'o oda rá mfeni ra ndaxjua 'mai, go gue'a ri ncontraui Ajuá, nguetho hingui øte rá ley Ajuá ha nixi hinda za da 'yøt'e. ⁸ Nu'a tó'o ø'tua rá paha rá ndo'yo, hingui tsa da 'yøt'e ngu nú'a ri ho Ajuá.

⁹ Pe nu'ahu ya xcá tsohubu nuri ndaxjua 'maihu, ne ya hingui ø'tuahu rá paha ri ndo'yohu. Nubyá gui ø'tuahu rá paha ra Maça Ndahi ngue'a nu'á 'bui ja ri corasohu. Y nu'a tó'o hingui pe'tsa ra Maça Ndahi nú'a bá pehna ra Zidada Jesucristo, nura ja'i'a hingo

rá meti ra Zidada Jesucristo. ¹⁰ Pe 'bui ra Zidada Jesucristo 'bui ja ri corasohu, masque ri ndo'yohu xa t'e'mbi da du po rá ngue ra ts'oqui, pe nuri ndahihu ma da 'mai pa nzantho ngue'a ya hinte ma ts'oqui gui tuhu. ¹¹ Ajuá to'o bi japi bi yopa nte ra Zidada Jesucristo, go gue'a ma da japi da yopa nte ri ndo'yohu nehe ngue'a ra Māca Ndāhi 'bui ja ri corasohu. Nú'a ri ndo'yohu xa du, Ajuá ma da japi da yopa nte po ra Māca Ndāhi nú'a 'bui ja ri corasohu.

¹² Hangue ringue'a zi cuhu, hinga mahyoni ga ø'tuabihu rá paha ma ndo'yohu ngue'a ya hindí 'buihu ja rá hmanda'a. ¹³ 'Bu go gui ø'tuahu rá paha ri ndo'yohu, nu'bú ma gui tuhu. Pe nu'bu co rá ts'edi ra Māca Ndāhi gui hñacju ya ts'ot'øt'e de ri ndo'yohu, nu'bú hingui ma gui tuhu.

¹⁴ Nguetho gatho nú'u to'o øt'e ngu nú'a utuabi ra Māca Ndāhi, go gue'u yá batsi Ajuá. ¹⁵ Nura Māca Ndāhi bi t'acju pa ya hinga 'megohu ja ra ts'oqui, hangue njabu ya hinga yopa ntsuhu. Nura Māca Ndāhi bi t'acju go gue'a bi 'yøt'e pa dyá batsiguihu Ajuá. Hangue po rá ts'edi ra Māca Ndāhi dí emfu Ajuá: "¡Ma hmaça Dada'íhe!" ¹⁶ Nguetho ra Māca Ndāhi gue'a damajuani ja ma ndahihu gue yá batsiguihu Ajuá. ¹⁷ Y dí pahu gue nuya batsi gatho nú'a te pe'tsa yá dada go yá meti nehe. Hangue necju nehe ma metihu nú'a te pe'tsa Ajuá, y mahyegui co ra Zidada Jesucristo ma ga hañhu nú'a ma da 'racju Ajuá ngu 'nara tsogui, pe mahyoni ga tsethu ya thogui ngu bi zeta ra Zidada Jesu, pa nehe da za ga 'buihu ja rá nsunda con gue'a.

¹⁸ Dí padi gue nuya ts'othogui dí thohu nuya pabya ni ts'u ri nhyecuaui rá ndangui de nú'a ra nsunda ma ga hanthu 'mefa. ¹⁹ Gatho nú'a xa hyoca Ajuá, ja

ra uenda ngu tøbgahu co ndunthi ra johya nu xcrá hnequihu ja rá nsunda Ajuá núju yá batsiguihu'a. ²⁰ Gatho nú'a te xa hyoca Ajuá xmá hñohma pe 'mefa bi ts'oqui. Pe hingo de yá pahasche'u, go rá paha Ajuá pa bi njabu, pe nu'a bi 'ye'mbi gue da yopa hogui 'mefa. ²¹ Y nura pa'a ma da uadi yá nzabi de gatho nú'a te xa hyoca Ajuá, ngue'a ma da yopa hogui ma'ra'yo. Hangue gatho nuya t'øt'e ja, ya hinda ma da 'yo ja rá 'ye ra ts'oqui nu sta zixcaguihu Ajuá de nuna ra ts'oximhai pa grá 'buihu ja rá nsunda núju yá batsiguihu'a. ²² Dí pahu gue gatho nú'a bi hyoca Ajuá, astabya ri sufri ngu ri sufri 'nara 'behña ma da 'mai rá zi batsi, pe nu sta thogui yá uguí'a, ma da haxamahai. ²³ Y hingue hønse nú'u ya t'øt'e bi hyoca Ajuá, necju nehe drí tsahu ya uguí, ne dí ga'tsihu, pe Ajuá xa 'racju ra Māca Ndāhi ngu 'nara seña de ra johya ma ga pe'tshu, hangue dí tømhu gue nu xcrá 'buihu ja rá nsunda Ajuá ma da 'ñudiguihu gue yá batsiguihu'a co ma ndo'yohu strá nsunda nsi ra nzabi ni ra uguí. ²⁴ Nu ndá mpøhøhu bi t'acju ra nthø'mate gue ma ga 'buihu habu xá nsunda. Pe nu'bu ya dí hanthu nú'a xa sicju ga tømhu, nu'bú ya hinga mahyoni ga ndø'mhu ngue'a ya dí hanthu. ²⁵ Pe nu'bu dí tømhu nú'a hindí handathohu, nu'bú pe'tsi te ga tømhu asta hinga hanthu.

²⁶ Nehe ra Māca Ndāhi 'bui pa da maxcahu, ngue'a de guecseguihu otho ma ts'edihu pa ga tsethu. Ngue'a nujú hindí pahu te ga aphu Ajuá nixi hanja ga ñahu con gue'a. Pe ra Māca Ndāhi ri jacju ga nga'tsihu masque hinda za ga mañhu te ga mañhu, nu'bú ra Māca Ndāhi ri bantebi Ajuá por guecju. ²⁷ Y Ajuá nú'a patca ma mfenihu, padi nú'a adi ra Māca Ndāhi ngue'a adi ngu nú'a rá maça paha Ajuá y

ri bantebi Ajuá pa yá gamfri'a.

Ma ga ntátehu co rá mfats'i Ajuá

²⁸ Nujúu xa zoncaguihu Ajuá ngu nú'a xqui beni maya'bu, ne dí madihua'a, dí padihua gue nu'a ri supca ma tehu pa gatho nú'a da 'ñepcaguihu go pa ma hñohu. ²⁹ Ngue'a Ajuá ya mi pacaguihu desde ra mudi, hangue nu'a bi huancahu ne bi hñuxcahu pa ga 'buhu ngu gra 'mu rá T'u, pa njabu nura T'u'a dra cu madá de gathoguihu dyá cuhu. ³⁰ Nujú bi hñuxcahu Ajuá pa ga 'buhu ngu gra 'mu rá T'u, y hingue hõnse'a, nehe bi zocju pa dá camfrihu'a. Y hingue hõnse'a, nehe bi xicju gue ya hinte ma ts'oqui dí tuhu. Y hingue hõnse'a, nehe ma da zixcaguihu ja rá nsunda.

³¹ Nubyá, ya dí pahua gue Ajuá 'bui con guecju, nu'bú ¿hanja da za to da dacaguihu? Hinda za. ³² Ajuá bi unga rá 'ra T'u pa bi du po rá guecju. Nu'bú ¿ha gue hinda 'racju nehe mahyεgui con gue'a gatho ma'ra te dí hoñhu? ³³ ¿To'o da za da mambgahu núju yá hmadiguihu Ajuá? Jo'o, ngue'a Ajuá go guesε'a xa ma gue ya hinte dí tuhu. ³⁴ ¿To'o tsa da condenaguihu? Jo'o, ngue'a ra Zidada Jesucristo go gue'a bi du por guecju, y 'mefa bi yopa nte, y nubyá bí 'bui ja rá nsu ja rá 'ñei Ajuá, y ja guehni brí bantebi Ajuá por guecju. ³⁵ ¿Nda'a gue'a tsa da 'uegaguihu de rá hmate ra Zidada Jesucristo? ¿Ha gue ya ts'othogui, o ya dumai, o ya njute, o ra thuhu, o ra 'ñahe, o ra ntsu, o ra du? Hina, ni 'na. ³⁶ Ngu mangu ra Maça T'ofu habu ena njaua:

Nuje stá camfri'ihue, hangue nzantho t'ebgaguihe da thoje

ngu 'nara zi deti ho ra hyomgø.

³⁷ Pe de gatho nú'a dí thohu, xi dí tatehu po nú'a to'o ri macaguihu.

³⁸ Hangue dí pahua gue jo'o ni 'na to'o da za da 'uegaguihu de rá

hmate Ajuá, nixi nú'bu ga tuhu, nixi nú'bya dí tehu, nixi ya εnxε, nixi ya ndá gá εnxε, nixi nú'a jabya mapaya, nixi nú'a ma da nja 'mefa, ³⁹ nixi nú'a ja maña de mahets'i, nixi nú'a ja ri ga'ti de ra ximhai; ni 'na de nú'u xa hyoca Ajuá, hinda za da 'uegaguihu de rá hmate'a nú'a pεscahu ngue'a dí 'nathohu co ma zi Hmuhu ra Jesucristo.

9

Ajuá xa huahna ya me Israel

¹ Nugui, nú'a dí ma, dí mangu majuanu ngu rí 'ñepcagui ngue'a dí camfri ra Zidada Jesucristo. Hangue nú'a ma ga ma hingerá nc'uamba. Nu ja ma mfeni dí padi xá hño gue dí mangu majuanu ngue'a go ra Maça Nda'hi xicagui gue nú'a dí ma gue'a majuanu.

² Xi 'raca 'nara nts'ømi y nzantho zonga ma mfeni. ³ Nugui, ga nehma gue masque go ga 'mediga de rá thandi ra Zidada Jesucristo, qué pa da mpøhø ma'ra ma mixodyo'be nú'u hinxa gamfritho ra Zidada Jesucristo. ⁴ Nú'u go gue'u ya me Israel. Ajuá bi hñuts'i'u pa dyá bātsi'a, ne mi utuabi'u rá maça nsunda'a ja rá ndanija'u, ne bi gohui'u 'raya cohi. Nehe bi umbabi'u ra maça ley, ne bi 'ñutui hanja da xøcambeni'a ja rá nija'u. Nehe Ajuá bi ña'tuabi'u ya hñ'a'ti. ⁵ Nuyá xita'u go gue'u ra Abrá ne ra Isaac ne ra Cobo ne yá t'u, y ja nuya ja'i'u ja bi 'ñe bi nja'ini ra Cristo nú'a bá pehna Ajuá pa da nda, y nu'a go guesε'a Ajuá, y go gue'a rá meti gatho nú'a te ja ne 'bui. Drá nsunda'a pa nzantho. Njabu gue'a.

⁶ Pe hini 'ñepi ga beñhu gue Ajuá hinxa cumpli rá noya co ra hnini Israel, ngue'a Ajuá xqui ña'tuabi da japi nura hnini'a, pe hingue gatho ya me Israel go gue'u rá hnini Ajuá. ⁷ Masque bi 'mæi ndunthi yá 'beto yá mbong'βeto ra Abrá, pe hingue gatho'u t'ø't'a ra uenda

gue yá b̄atsi majuani, h̄onse nú'ú yá b̄atsi ra Isaac. Ngue'a ja ra M̄aca T'of̄o ena gue Ajuá bi xipabi ra Abrá njaua: "Go dri 'beto yá b̄atsi ra Isaac." ⁸ Nubyá ne da 'ñena gue hingo gatho nuya b̄atsi de rá ji ra Abrá go gue'ú yá b̄atsi Ajuá, pe h̄onse nú'ú bi 'm̄ui dega h̄ñá'ti ngu bi 'm̄ui ra Isaac. ⁹ Guehna ra h̄ñá'ti bi ñá'tuabi ra Abrá, bi 'ñembabi Ajuá: "Rijeya ngubya, ma ga yopa ehe ga c'a'ts'a'i, ha nura Sara ma da m̄'etsa 'nará t'ú."

¹⁰ Y hingue h̄onse ra Isaac bi huahna Ajuá, nehe ra Rebeca bi 'm̄u yoho yá t'ú de 'nadra dada, go gue'a ndu ma xitah̄u ra Isaac, y de nú'ú yoho ya t'ú'ú, 'natho bi huahna Ajuá nehe. ¹¹ Y nú'ú hinxqui 'm̄uitho nú'ú ya t'ú ne hinte xqui 'yot'atho nú'ú xá h̄ño o nú'ú hinxá h̄ño, Ajuá ya xqui huahna 'na de gue'ú, pa njab̄u da hnequi xá h̄ño gue nu'á huahna ya ja'i hingue po yá 'b̄efi'ú pe po nú'ú xa beni'a, ngue'a nu'á zohni nú'ú to'o go da ne'a. ¹² Hangué ante da 'm̄ui nú'ú yoho ya t'ú'ú, Ajuá ya xqui 'ñembabi yá nana njaua: "Nura cu mada ma da m̄epi nú'ú mb̄atsi." ¹³ Y ja ma'na ra xeni de ra M̄aca T'of̄o m̄a mahȳegui hab̄u Ajuá ena njaua: "Dá m̄adi ra Cobo ha nura Esaú dá utsa."

¹⁴ Nu'ú'ú ¿xi te ga mañh̄ubya? ¿Ha gue ga eñhu gue Ajuá hingui ot'a ra ts'ut̄bi xá h̄ño? Hina, hinga beñh̄u njab̄u. ¹⁵ Ngue'a go gues̄e'a pe'tsa ra nseq̄ui, hangué bi 'ñemba ra Moise njaua: "Nugui dí huequi nú'ú go ga ne ga huequi." ¹⁶ Hangué dí pah̄u gue 'nara ja'i hingui ts̄atua rá hm̄ate Ajuá ngue'a go da nese ra ja'i, nixi ngue'a da 'yot'ase ra ts'edi. Hina, go Ajuá beni sehe to'o gue'a ma da huequi'a. ¹⁷ Nehe ja ra M̄aca T'of̄o xa t'of̄o gue Ajuá bi xipabi ra Faraó nú'ú mrá nda Egipto, y bi 'ñena njaua: "Stá hux'a'i pa gui nda, ngue'a dí ne da hneca ma ts'edi ja gue'i pa da fadi to'ogui ne

tengu ma ts'edi ja gatho ra ximhai." ¹⁸ Hangué ringue'a dí pah̄u gue Ajuá ri huequi nú'ú go da ne'a y ri japi da necio nú'ú go da ne'a.

¹⁹ Nu'ú'ú, da ne 'nara ja'i da 'ñengui: "Nu'ú'ú ¿hanja Ajuá ri condena ya ja'i? ¿To'o gue'a xa c'a'tsuabi nú'ú rá paha'a?" ²⁰ Pe nugui ga th̄atuabi'a ne ga embi: "¿To'o'igue pa guí n̄ot'ua Ajuá? 'Nandi gue ra ts'e dega dohmi ma da n̄ot'uabi nú'ú to'o bi hyoqui ne da 'ñembi: '¿Pa te xcá hogagui njaua?" ²¹ Nura hyocat̄aste tsa da hyoca nú'ú go da ne. Nu'á h̄a ra ts'edi pa da hyoca de 'nadra b̄ohai 'nara ts'e dega nsu y nu ma'na pa ra 'b̄efi hingue dega nsu."

²² Njab̄u nehe Ajuá masque mi ne xa 'ñudi gue ja rá ts'edi'a ne nu'ú ri castiga ya ts'o'm̄ui gá ja'i, pe nu'ú desde maya'b̄u xa m̄e'tsuabi ndunthi ra pasencia ya ts'o'm̄ui gá ja'i, pe 'm̄efa ma da castiga'ú ngu xa beni y ngu nú'ú rí 'ñepabi'ú. ²³ Nu'ú'ú bi 'yot'a njab̄u pa bi 'ñudi tengu rá nd̄angui rá nsunda ja guec̄u, ngue'a xi xa m̄escaguih̄u ra nthecate nú'ú to'o xa beni desde maya'b̄u ma ga 'b̄uh̄u 'nad̄b̄u ja rá nsunda'a. ²⁴ Nu'ú'ú xa zoncah̄u pa ga 'b̄uh̄u con gue'a, masque dyá xodyoh̄u o hindyá xodyoh̄u. ²⁵ Ra b̄adi Osea bi 'yof̄o de guehna ja ra M̄aca T'of̄o gue Ajuá bi 'ñena njaua: Ma ga hu'mbabi gue ma hnini nú'ú hingue ma hninih̄ma, y nú'ú hinduí m̄adih̄ma, go gue'ú ma ga m̄adi.

²⁶ Nu hab̄u bi t'embabi ya ja'injaua: "Nu'ah̄u hingo ma hninih̄u", nuni ja guehni ma da thu'mbabi gue go gue'ú yá t'ú Ajuá nú'ú te.

²⁷ Nehe ra b̄adi Isaía bi m̄a de ra hnini Israel, y bi 'ñena: "Masque ya me Israel da ndunthi ngu rá ndunthi ra 'bomu y ra ñanga ndehe, pe husthoho to'o ma da mp̄oh̄o de gue'ú. ²⁸ Ngue'a Ajuá m̄as̄etho da

huata ndunthi de gue'u ngu nú'a xqui 'yε'mbi asta hinda gohi 'na zi tũitho." 29 Nehe go guet'a ra Isaía bi 'yofo 'met'o ja ma'na ra xeni de rá t'of'o'a, ne bi 'ñena:

'Bũ Ajuã nú'a ri ndã de ya mundo enxe mahets'i hinxa huegaguihũ ne hinxa zogaguihũ hmaha 'raya ja'i,
nu'bu stã njahũ ngu bi nja ra hnini Sodoma ne Gomorra nú'u bi nhuati gatho.

Ya me Israel ne ra maça hoga t'ode

30 Nu'bu dí pahũbya gue ya ja'i hingyã me Israel nú'u himbi 'yøt'a ra ts'edi pa da 'mũi xá hño co Ajuã, go gue'u ya 'bũi xá hño con gue'a, ngue'a ya xa gamfribi rá noya'a. 31 Pe nuya me Israel mi øt'a ra ts'edi pa da 'yøt'a nú'a mangu ra ndaxjua ley pa xa 'mahma xá hño co Ajuã, pe nu'ũ himbi za bi 'mũi xá hño con gue'a. 32 ¿Hanja himbi za bi 'mũi xá hño? Himbi za ngue'a mi honi da 'mũi xá hño co Ajuã hõnda po ya 'befi nú'a mangu ra ley pe hingue po ra jamfri de ra Zidada Jesucristo. Hangué nu'ũ bi hñaxa 'nara mfe'tse ja nú'a xa t'embabi "ra Mfe'tsado." 33 Ngu ena Ajuã ja ra Maça T'of'o:

Dí pegui nuni Siõn 'nara do pa da mfe'tsa ya ja'i, 'nara dangã do nú'a japi da dagui,
pe nu'a tó'o da gamfri'a hinda ma da 'bε rá tsa, ngue'a nú'a xa gamfri gue'a majuani.

10

1 Zi cuhũ, xi dí ne con gatho ma coraso gue da mpøhø ra hnini Israel, y gue'a dí apabi Ajuã. 2 Dí damajuani de gue'u gue xi øt'a ra ts'edi pa da dæni Ajuã, pe hingui øt'e'u co ra mfadi. 3 Ngue'a nu'ũ hingui tso yã mfeni nú'a xa mangu Ajuã de hanja da za da 'mũi xá hño ja rá thandi'a, ne nu'ũ ri 'ramanu de gues'e'u pa da 'mũi xá hño hmaha ja rá thandi'a, hangué nu'ũ

fe'tsuabi nú'a ma Ajuã. 4 Ngue'a pa nú'u to'o camfri ra Zidada Jesucristo ya hinte ri muui ra ndaxjua ley pa da za da 'mũi xá hño ja rá thandi Ajuã.

5 Ra Moise bi ma de nú'u to'o da dæmba ra ndaxjua ley pa da 'mũi xá hño ja rá thandi Ajuã, ne bi 'ñena gue nu'a tó'o da 'yøt'e gatho ngu nú'a mangu ra ley, go gue'a da zudi ra te ngue'a xa 'yøt'e gatho ngu ri manda. 6 Pe nu'a tó'o da gamfri ra Zidada Jesucristo pa da 'mũi xá hño ja rá thandi Ajuã, ja ra Maça T'of'o mangu njaua: "Oxqui bensehe njaua ja ri coraso ne gui 'ñena: ¿To'o da za da bøxa ja mahets'i? —nuna guehna pa da tsincahũ ra Zidada Jesucristo. 7 Nixi oxqui bensehe njaua ja ri coraso gui 'ñena: ¿To'o da za da gai asta habũ bí 'bũ nú'u xa du?" —nuna guehna pa da yopa tsi ra Zidada Jesucristo de ja ya du. 8 Nu'a xá hño gui beni, ngu nú'a mangu ra Maça T'of'o ne ena: "Ya xcã 'yøde nú'a xa mangu Ajuã, y nú'a xa mañ'a xa zo ja ri mfeni, y nu'ã go gue'a ya xcã ma." Njabũ mangu ra Maça T'of'o. Y nú'a xa mangu Ajuã go guehna ra noya dega jamfri dí mañhũ, ne ena njaua: 9 Nu'bu gui ma gue ra zi Hmu Jesu go gue'a ri Hmu, ne 'bũ gui camfri ja ri coraso gue Ajuã ra Dada bi 'yøt'e pa bi yopa nte'a de ra du, nu'bu ma gui mpøhø. 10 Ngue'a nu'bu ga camfihũ ja ma corasohũ, nu'bu Ajuã ma da ma gue ya hinte ma ts'oqui dí tuhũ, y nu'bu ga mañhũ gue dí camfihũ ra zi Hmu Jesucristo, nu'bu ga mpøhøhũ.

11 Ngue'a enga ja ra Maça T'of'o njaua: "Nu'a tó'o da gamfri'a hinda ma da 'bε rá tsa, ngue'a nú'a camfri gue'a majuani." 12 Ra Maça T'of'o bi 'ñena gue nu'a tó'o da ne da gamfri, dá gamfri, ngue'a otho ni 'nara nthahni dega xodyo ni nú'u hingyã xodyo, ngue'a ra Zi-

dada go gue'a ra Zidada pa gatho, nehe ra memati'a pa gatho nuto da hyomba rá mfats'i'a. ¹³ Ngue'a ra Maça T'ofó ena gue gatho nuto da 'yapa ra Zidada da mpøhø, da pøhø'a. ¹⁴ Pe ¿hanja da za da 'yapabi 'na gue da pøhø 'bu hinguí camfri gue 'bui? Y ¿hanja da za da gamfri 'bu hinxa 'yøde de gue'a? Y ¿hanja da 'yøde 'bu jo'o to'o da xipabi? ¹⁵ Y ¿hanja da za to'o da ma da manba rá noya Ajuá 'bu hinto xa mehni? Y ya xa 'behni nú'u to'o manba rá noya Ajuá, ngue'a enga ja ra Maça T'ofó: “¡Hangu ra johya dí pe'tshu ngue'a xa zøhø nú'u to'o bra hña 'nara hoga t'øde gue gatho ma da 'mui te rá 'ñentho!”

¹⁶ Pe hingue gatho ya ja'i xa ne xa 'yøde ra maça hoga t'øde. Ngu xqui mangu ra baði Isaíá maya'bu, ne bi 'ñena: “Zi Hmu, hinxa ne to xa gamfri numa noyah.” ¹⁷ Hangu pa da za da gamfri 'na, mahyoni da 'yøde 'na, y mahyoni dra hma de ra Zidada Jesucristo pa njabu da nt'øde de gue'a.

¹⁸ Pe dí ena: ¿Ha gue hinxa 'yøde'u? ¡Haha, xi majuañi ya xa 'yøde'u! Ngue'a enga ja ra Maça T'ofó: Gatho ja ra ximhai xa nt'øde yá noya'u.

Haha gatho maxøgue ra ximhai xa njabu.

¹⁹ Ma'na'qui dí ma: ¿Ha gue himbi unga nguenda ya me Israel? Haha, bi unga nguenda, ngue'a ra Moise bi ma rá mudi gue Ajuá bi 'ñena:

Nugui ma ga japi nú'u ya ja'i hingo ma hnini hma, y nu'ahu ma da zøt'a ri muihu por gue'a.

Por nuya japi ma ga umba ya 'ñamfadi gá ja'i, nu'ahu ma da bø ri cuehu.

²⁰ Nepu ra baði Isaíá himbi ntsu bi ma gue Ajuá bi 'ñena njaua:

Nu'u himi hongagui go gue'u bi zacagui,

ha nu'u himiri 'ñanigui dá ma dá tsudiga'u.

²¹ Nehe bi 'ñena de ya me Israel gue Ajuá bi 'ñena njaua: “Nugui hindá tsaya dá zofo nuya ja'i pa xa ñobrihma, pe nu'ú himbi ne bi 'yøde ngue'a xi ya ts'o'yøde ne ya nøt'e.”

11

Ajuá bi huahna 'raya me Israel hangue nu'ú bi mpøhø

¹ Nu'bú, ¿ha gue ga beñhu gue Ajuá xa hyepu rá hnini? ¡Hina, hinhya'mu! Ngue'a nequi drá me Israel stí 'ñehe de yá ja'i ra Benjami de rá ji ra Abrá. ² Ajuá hinxa zogui rá hnini nú'a bi 'ñembi gue go rá hnini'a de rá mudi. ¿Ha gue hinguí pahu te mangu ra Maça T'ofó habu ma de ra Elía, gue nu'á mi manbabi ra hnini de Israel co Ajuá? Ne bi 'ñena njaua: ³ “Ma zi Hmu'i, nuna hniniñá xa hyop'a'i gatho ri 'mehni, ne xa huata gatho ri ata. Y de gatho nú'u to'o mi camfri'i hønsegui dí pongui, y nu'ú xi honi hanja da hyogaguihma.” ⁴ Nu'bú Ajuá bi datuabi njaua: “Dí pe'tsitho yoto 'mo ya 'ñøhø pa da nsundagui, nú'u hinxa ndandiñahmu ja rá thandi ra c'oi Baal.” ⁵ Nehe njabu nuya pabya xa gohi hønse 'na zi tui ya me Israel nú'u xa huahna Ajuá co rá hñoja'i. ⁶ Y 'bu bi huahni co rá hñoja'i, nu'bú hingue po yá 'befi øt'e'u. 'Bu dí gue'a dega 'befi hma, nu'bú Ajuá hindi øt'e co rá hñoja'i.

⁷ Xibya ¿te ga beñhu de nú'a thogui ya me Israel? Nu'u ya me Israel mi ndunthi, himbi zudi hanja da za da 'mui xá hño co Ajuá, pe nu'u 'na tui xqui thahni, nu'ú ha, bi za bi 'mui xá hño ja rá thandi Ajuá. Y nu'u ya me Israel mi ndunthi, bi meguibi yá mfeni, y himbi ne bi gamfri nú'a bi mangu Ajuá. ⁸ Ngu xa nt'ofó ja ra Maça T'ofó: “Ajuá bi japi'u bi mpumfri, bi japi bi ngoda pa hinda hyandi, nehe bi japi bi ngogu pa hinda 'yøde asta mapaya.” ⁹ Y ra Davi bi ma de ya

japi xqui t'umba ya me Israel, bi t'ents'ua ra 'ñu ne bi 'ñena njaua:

Nuyá mexa da 'bø'tsuabi gue'a da ngu 'nara xit'a ne 'nara trampa habu da zo'u, y ja da japini da gut'i nú'a tu'u.

¹⁰ Dá njot'a yá da'u pa hinda hyandi, y dá ndoqui nzantho co yá 'bats'i ri du.

Ajuá hinxá 'medi pa nzantho nurá hmáte co ya xodyo, hangue nú'u hingyá xodyo rí 'ñepi da su yá jamfri

¹¹ Nu'bú, xi nú'á, ¿ha gue xa 'betuabi rá hmáte Ajuá pa nzantho po yá 'ñajamfri? ¡Hina, hinhya'mu! Pe po yá nts'o'yøde'u bi zu ra mpøhø gatho ma'ra ya hnini, pa njabu da nuhu yá mfeni ya me Israel pa da yopa hñani'u ra japi ngu nú'a xa hñanga ma'ra ya hnini hingyá xodyo. ¹² Ya gue po rá nts'o'yøde ra hnini Israel bi nja ra hño pa gatho ya meximhai, ne bi nja 'nara danga japi pa nu ma'ra ya hnini hingyá xodyo, nu'bú itengu hma ra japi da hñanga nú'u hingyá xodyo nú'a ra pa ya xodyo da gamfri Ajuá!

¹³ Nú'ahu hingyá xodyohu, ja'a dí ne ga xi'ahu. Ajuá bi hñuxcagui dega apostol pa gue'ahu nú'ahu hingyá xodyohu, hangue dí e'tsua rá nsu ma 'befi ¹⁴ pa xahma da za ga nupa yá mfeni 'ra de nú'u ma mixodyo'be da ne da hñanga nehe nú'a ra japi xcá hñihu, ne da mpøhø'u. ¹⁵ Ya gue Ajuá bi hyepu ya xodyo ne go bi japi gatho ya meximhai ngue'a bi 'yø'te pa bi za bi 'mui xá hño con gue'a, nu'bú itengu ra japi ma da umbabi'u nu sta yopa munts'a ya xodyo ma'na'qui! Ne nura japi'a go gue'a 'nara 'ra'yo te. ¹⁶ Nu'bu Ajuá bi huahna ya mudi xita de ra hnini Israel pa dyá meti'a, nu'bú gatho ra hnini Israel go rá metitho Ajuá, nja ngu 'nara 'bai gá za, 'bu Ajuá ri japa yá 'yu, nehe yá 'yeza njapi, y nehe nja ngu

ya hme, 'bu ra mudi hme njapi, nu'bú gatho ra bola juni njapi.

¹⁷ Ngu 'nara 'bai gá hoga olivo da ts'ecua 'nará 'yeza ne da cueta 'nará 'yeza ra mbanga olivo pa nu'á da zipa rá ngui rá 'yu nú'a ra hoga olivo, njabu nehe 'raya xodyo bri t'equé de Ajuá ne nú'ahu hingyá xodyohu go xra hmunts'a'ihu pa dyá hnini'ihu Ajuá nehe, ne xcá hñanihu yá japi Ajuá. ¹⁸ Masque'a oxqui ndanguihu de ya xodyo, ngue'a guí padihu gue hingo ya 'yeza ri umba ra te yá 'yu ra za, nuya 'yu go gue'u ri umba ra te ya 'yeza.

¹⁹ Nu'ahu ma gui 'ñenahu: "Ya 'yeza bri ts'equi pa bi za bri juetcahu." ²⁰ Majuani, bri t'equé'u, pe bri t'equé ngue'a himbi ne bi gamfri'u. Ha nu'ahu ya rá hnini'ihu Ajuá ngue'a guí camfrihu. Hangue oxqui ndanguihu. Nu'a guí 'yøthu, tsuhu Ajuá. ²¹ Nu'bu Ajuá xa castiga ya xodyo nú'u to'o ngu ya 'yeza hinga njuete, nehe nú'ahu hingyá xodyohu y guí njahu ngu ya 'yeza xa njuete, da za da castiga'ihu nehe. ²² Hangue dá zo ri mfenihu nú'a bi 'yø'te Ajuá, njabu ngu ra hoja'i, njabu ra zate nehe. Bi nhyoja'i con gue'ahu, ha nu'u ya xodyo bi nts'o'yøde, bi 'ueque'u. Hangue nu'a mahyoni guí 'yøthu, sigui guí 'bahu ja rá hñoja'i, ngue'a nu'bu hina, da 'uec'a'ihu nehe. ²³ Y nehe nuya xodyo nu'bu hinda sigui yá 'ñajamfri, nu'bú dra yopa cuete ja ra 'bai gá olivo habu mi tøgue'u, ngue'a Ajuá ja rá ts'edi pa da yopa cuete'u. ²⁴ Ngue'a 'bu nú'ahu hingyá xodyohu ngu gyá 'yezahu de 'nara mbanga olivo, xa ts'ec'ahu de ri 'baihu, y bi za bri juet'ahu ja ra hoga olivo masque nu'ahu grá mbanga olivohu, ¡xihma ya xodyo gue go gue'u ya 'yeza yá meti ra hoga 'bai gá olivo, ma'na da za da ncuete ma'na'qui ja rá 'bai!

Rá ngats'i ma da mpøhø ra hnini

de Israel

²⁵ Zi cuh_u, dí ne gui padih_u nuna mfa_{di} xqui nt'agui hma_ha. Dí ne gui padih_u pa hingui beñh_u gue hõnse'ih_u xa huahn'ah_u Aju_a. Pah_u gue masque Aju_a xa japi xa megui yá mfeni ndunthi ya me Israel, pe 'ra de gue'u xa me'tsitho ja rá hnini'a. Pe hingue pa nzantho ma da megui yá mfeni, hõnse asta hinda zõxa ra 'bede de nuya ja'i hingyá xodyo nú'u ma da mpõhõ.

²⁶ Nep_u de gue'a gatho ya me Israel ma da mpõhõ. Ma da nja ngu xa t'ofõ ja ra Maça T'ofõ ne ena:

Nuni Siõn nú'a rá hnini Aju_a ja ma drí 'ñehni ra Ñante nú'a ma da xacuabi yá ts'ot'õt'e ya me Israel nú'u yá ja'i ra Cobo.

²⁷ Y nu xcrá xacuabi yá ts'oqui'u, ya stá cumpli ma cohi nú'a stá cohi con gue'u.

²⁸ Pa da za da ntanga ra maça hoga t'õde ja ma'ra ya hnini ngu xa beni Aju_a, nu'á xa hyanda ya xodyo ngu yá ncontra'a, pa go da jap'a'ih_u nú'ah_u hingyá xodyoh_u. Pe Aju_a ma_{di}tho ya xodyo po rá ngue yá xita'u nú'u bi huahni'a.

²⁹ Aju_a hingui pata rá mfeni. Nú'a da uni, hinda ma da hñaqui, ne hinda ma da hyep_u nú'u to'o xa huahni'a. ³⁰ Nú'ah_u hingyá xodyoh_u hingüi camfrihma_hu Aju_a, pe nubyá co rá nthe cate Aju_a bi jap'a'ih_u ngue'a ya xodyo himbi ne bi gamfri ra zi Hmu Jesucristo. ³¹ Nubyá nuya xodyo bi 'ñagamfri, pe bi njab_u pa 'mefa, co rá nthe cate Aju_a da japi'u ngu bi jap'a'ih_u. ³² Njab_u Aju_a bi zotho gatho co yá 'ñajamfri, gue dya xodyo gue hindya xodyo, pa 'mefa da huequi'u mahyegui.

³³ Xi ra dangui rá mfa_{di} Aju_a, ngue'a padi gatho nú'a t'õt'e, y padi hanja da 'yõt'e gatho nú'a go da ne! Hinda za to da ba_{di} gatho nú'a te beni Aju_a, ne hinda za to

da ba_{di} hanja øt'e nú'u ya danga 'bEFI øt'e'a. ³⁴ "¿To'o gue'a patuabi rá mfeni Aju_a? Y ¿to'o gue'a xa 'yo'mbabi rá 'ñu'a? ³⁵ Y ¿to'o 'met'o xa nja te xa umbabi Aju_a, pa njab_u Aju_a da co'tsuabi'a?" ³⁶ Nguetho go gues'e'a bi hoqui gatho nú'a te ja, y gatho o ja rá 'ye'a, y gatho'u pa rá nsunda'a. Y nu'á drá nsunda pa nzantho. Njab_u gue'a.

12

Ga umfu Aju_a gatho ma teh_u pa ga peph_u ngu ne'a

¹ Nubyá, ma zi cu'ih_u, xcá hyanth_u rá ndangui rá nthe cate Aju_a xa 'yõtcah_u. Hangué dí bante'ih_u gue gui daph_u Aju_a gatho ri teh_u. Gue'a 'nara hñ'a'ti strá nt'axi ngu nú'a ri ho'a, ngue'a nu'bu guí øth_u njab_u, guí xõcambenih_u Aju_a co ri corasoh_u.

² Oxqui tenbah_u yá 'mai nú'u ya ja'i 'yo ja ra ts'oqui. Nu'a gui 'yøth_u, tenda ri 'ra'yo mfenih_u pa njab_u xi gui 'bu_hu 'nara 'ra'yo 'mai, y 'bu gui njah_ubu ma gui patuah_u nda'a rá paha Aju_a gui 'yøth_u, y nú'a rá paha'a gue'a nú'a gui 'yøth_u nú'a xá hño ne nú'a ri ho'a, ne gui 'bu_hu xá hño ja rá thandi'a.

³ Aju_a xa 'racagui nuna ra nsu dega apostol po rá hñoja'i, hangué ma ga xi'ah_u nda'a rí 'ñepi gui 'yøth_u. Oxqui ma gui beñh_u gue gyá danguih_u y masque hina. Benih_u xá hño ne hyandaseh_u hangu rá ndunthi ri jamfrih_u nú'a xa 'ra'ah_u Aju_a cada 'na de gue'ah_u. ⁴ Ngue'a nja ngu ma ndo'yoh_u dí pe'tsh_u ndunthi ya xeni pe gatho ya xeni hingue 'nada yá 'bEFI pefi. ⁵ Njab_u nehe masque dí ndunthih_u, pe dí 'nada ra ndo'yoh_u co ra Zidada Jesucristo, y gatho nú'ju ngu dyá xeni_hu de 'nada ra ndo'yo.

⁶ Ne 'rama'na'ño ya mfa_{di} ne ra ts'edi xa 'racaguih_u Aju_a po rá hñoja'i'a pa ga pefih_u nú'a ra 'bEFI xa 'racaguih_u. 'Bu 'nara cu

xa t'umbabi 'nara ts'edi pa da manba rá noya Ajuá, dá mañ'a ngu rá ndunthi ra jamfri pe'tsi'a. ⁷ Nu'a tó'o xa t'umba ra ts'edi pa da mfaste, dá mfaste. Ha nu'a tó'o xa t'umba ra ts'edi pa da nxahnate, dá nxahnate. ⁸ Nu'a tó'o xa t'umba ra mfadi pa da unga ra ts'ofu, dá nzote'a, ha nu'a tó'o xa t'umba ra ts'edi pa da unga 'nara mfats'i, dá uni con gathu rá mui. Nu'a tó'o xa t'umba ra ts'edi pa da nda, dá nda con gathu rá mfeni, ha nu'a tó'o xa t'umba ra ts'edi pa da mats'i nú'u to'o othobi, dá mats'i con gathu rá mui.

Nú'a rí ñepi da mēfi ra gamfri

⁹ Dá nja ri hmatehu pa gathu ya ja'i, pe hingue de maxots'etho. Utsahu nú'a xá nts'o, y tenhu nú'a xá hño. ¹⁰ Mádihu 'na ngu 'na co ra hmate nú'a xa 'ra'ahu Ajuá ngue'a gyá cuhu, ne ñumbahu ra t'equ'e'i 'na ngu ma'na.

¹¹ 'Yøthu ri 'befihu con gathu ri ts'edihu. Ostí ma da zu'ahu ra ndahñei. Pēpabihu ma Zidadahu ra Jesucristo con gathu ri muihu.

¹² Johyahu ngue'a guí tømhu ma guí 'buhu ja rá nsunda Ajuá. Tsethu gathu ya ts'othogui, ne oguí tsayahu guí 'yaphu Ajuá.

¹³ Faxhu ya cu nú'u hingui tsupi, ne umfa ntsaya nú'u to'o tsõñ'a'ihu.

¹⁴ 'Yaphu Ajuá da mats'i nú'u to'o ø't'ahu ra nts'o'mui, oxqui tsafihu'u.

¹⁵ Johyahu co nú'u to'o ri johya, ne nzonihu co nú'u to'o zoni.

¹⁶ 'Buhu mahyēgui co 'nadra hmate, oxqui ñets'ihu nixi guí 'ueguehu de ya zi hyoya cu. 'Yohu mahyēgui con gue'u. Oxqui beñhu de ri mfenishēhu gue gyá bamhyahu.

¹⁷ Oxqui ø'tuahu ra nts'o'mui nú'a to'o da 'yø't'ahu ra nts'o'mui. Nu'a guí 'yøthu, guí jamasuhu guí 'yohu xá hño ja yá thandi gathu ya ja'i. ¹⁸ 'Yøthu 'nara ts'edi asta habu da za pa guí 'buhu 'nara hoga'mui

con gathu ya ja'i. ¹⁹ Ma zi hmađi cu'ihu, oxqui co'tsuahu nú'a da 'yø't'ahu ya ts'o'mui, tsocuathohu Ajuá, ngue'a Ajuá ma ja ra Maça T'ofu ne ena: "Nugui hønsegui tsa ga co'tsuabi nú'u to'o ø't'a ra nts'o'mui, nugui go ga unga ra njut'i." ²⁰ Nehe ena njaua: "Nu'bu ri ncontra tsu ra thuhu, umbabi te da zi, ha nu'bu tsu ra nduthe, umba ra dehe da zi. Nu'bu guí 'yø't'e njabu, nu'bu nú'a da ntsø'mi ndunthi." ²¹ Oxqui hoñhu hanja guí 'yøthu 'nara ññu. Gathu nú'a to'o da 'yø't'ahu 'nara ññu, co'tsuabi co 'nara hño, y njabu ma guí ntatehu de ra ññu.

13

¹ Gathu ya ja'i rí ñepi da 'yøte nú'u to'o ha ra ts'utbi, ngue'a go Ajuá xa hñuxa gathu ya ts'utbi ja ra ximhai. Nehe go gue'a xa hñuts'i nú'u to'o ha ra ts'utbi. ² Hangué nú'u tó'o nø'tua ra ts'utbi, go gue'u nø'tua nú'a xa manda Ajuá nehe. Y nu'u tó'o nø'tua ra ts'utbi, go honse ra castigo. ³ Ya nda hinxa thuts'i pa da zu nú'u to'o ø't'e xá hño, nu'ú xa thuts'i pa da zu nú'u to'o hingui ø't'e xá hño. Hangué nu'bu hingui neh te da xi'ahu nú'u to'o ha ra ts'utbi, nu'bu 'yøthu gathu nú'a xá hño, y njabu nu'ú da ñamañho de gue'ahu. ⁴ Nu'ú go gue'u yá 'bego Ajuá pa ri hñohu. Pe 'bu guí 'yøthu nú'a hingui ho, rí ñepi guí tsuhu'u, ngue'a nu'ú ha ra ts'edi pa da castiga'ihu, ngue'a Ajuá go gue'a xa hñuts'i'hu pa da castiga gathu nú'u to'o hingui ø't'e xá hño. ⁵ Hangué mathoni guí 'yøtehu'u, ne hingue hønse pa hinda castiga'ihu, nehe pa guí 'yøtehu nú'a xi'ahu ri mfenihu. ⁶ Hangué nehe dí juthu ya njut'i ja ra gobierhnu, ngue'a nu to'o ha ra ts'utbi go yá mēfi Ajuá, ne nu'ú xi ri 'ramanu da mēfi nuna 'befina.

⁷ Ju'tuabihu gathu nú'u to'o guí tuphu. Ju'ta ri cotahu, ju'ta ri rentahu. Nu'u tó'o rí ñepi guí

umf_u ra t'equ'e*i*, umf_u, ha nu'_u tó'o rí 'ñepi guí numansuh_u, numan-suh_u.⁸ Oto guí tuph_u ni 'nara thá*i*, hõnse guí beñh_u gue rí 'ñepi guí mádi*h* 'na ngu ma'na, ngue'a nu'a tó'o mádi rá miq*u*'e*iu*i ya bi cumpli ra ley.⁹ Nu'ah_u guí pah_u ya hmanda nú'_u mangan*a* ra ley ne ena: "Oxqui ntsinga medinthá*t*i, oxqui hñote, oxqui mpe, oxqui ja'tsua ya nc'uamba ri miq*u*'e*iu*i, oxqui hyøcua nú'a pe'tsa ri miq*u*'e*iu*i." Pe nuya ya hmandaya ne nú'_u ma'ra ya hmanda, gue'a mahyegui nú'a ra hmanda ena: "Mádi ri miq*u*'e*iu*i ne su ngu grí nsu se*h*e." ¹⁰ Ngue'a nu'a tó'o pe'tsa ra hmáte, hingui ø'tua ra nts'o'má*i* rá miq*u*'e*iu*i, hangue nu'a tó'o pe'tsa ra hmáte go gue'a ri cumpli ra ley.

¹¹ De dí øth_u gatho núya ngu dí xi'ah_u, ga beñh_u de nuya ya pa dí 'buh_u ne ga japh_u da nu ma mfenih_u, ngue'a ma Zidadah_u ya ma'na 'bá*i* guetb_u de nú'a ndá cam-frih_u pa e da ñangaguih_u de nuya ts'othogui dí thohua*a* ja ra ximhai.¹² Ya 'yo rí thogui ra 'bexuui, 'yo rí møca ra xudi. Hangue mathoni ga tsoguih_u ya ts'o'befi dega 'betsa ngu nú'_u ø't'a ya ja'i dega xuui. Ya ga hñocj_u pa ga øth_u ya hoga 'befi dega pa, ngu ri hñoca 'nara soldado pa da ma ja ra tuhni.¹³ Ga 'yoh_u ngu rí 'ñe*h*e ngu nú'_u 'yo dega pa, hinga maha hab_u ja ya ngo dega tixfani, nixi ga ntixfanih_u. Hinga hñuxh_u co nú'_u to'o hingue xi ma 'behñah_u, nixi ga 'yoh_u ja ma'ra ya ts'ot'øt'e. Hinga 'ñøt'atuhnih_u, y nixi ga ne ga nse*h*eh_u.¹⁴ Nu'a ga øth_u h*a*, ma ga honbah_u rá mfats'i ra Zidada Jesucristo pa ga 'yoh_u ngu bi 'ñ'o'a, y hinga hoñh_u hanja ga øth_u yá hne ma ndaxjua 'máih_u.

14

Hinda za to da nõni yá cu

¹ Umf_u nsequi da 'má*i* ja ri nijah_u nú'a to'o otho ndunthi rá jam-fri, pe hingue pa guí ntsanoyah_u con gue'a de nú'_u ya mfeni xa g*u*.² Ngue'a 'ra camfri gue tsa da zi gatho nú'a ja te da ts'i; ha nu'_u ma'ra tó'o otho ndunthi yá jamfri hingui ne da zi nu'araza, hõnse ya zi c'ani.³ Nu'a tó'o tsi gatho nú'a te ts'i, odi atsa nú'a to'o hingui tsi. Ha nu'a tó'o hingui tsi gatho nú'a te ts'i, odi 'yø de nú'a to'o tsi, ngue'a nu Ajuá bi 'yøt'a rá batsi nu mi camfri'a.⁴ ¿To'o'ih_u pa guí 'yøbih_u rá 'bego ma'na ra ja'i? ¿Ha hingui pah_u gue nurá hmu nú'a ra 'bego'a go gue'a da má ua 'yo xá hño ua hina? Y njabutho nehe nuya cu'_u, go gues*e* Ajuá ma da má ua xá hño o hingui ho nú'a øt'e'_u, hangue nu'_u ma da 'má*i* xá hño ja rá thandi Ajuá ngue'a go gues'e'a ja rá ts'edi pa da mats'i'_u.

⁵ 'Ra camfri gue mathoni da thahna 'raya pa pa dra søcambeni Ajuá, ha nu ma'ra camfri gue gatho ya pa rí 'ñepi da thandi mahyegui. Cada 'na rí 'ñepi da bá*i* dá xá hño de nú'a te beni.⁶ Nu'_u tó'o ri jamasu de ra pa, øt'e njab_u pa da ho ra Zidada, ha nu'_u tó'o hini jamasu de ra pa, nehe øt'e njab_u pa da ho ra Zidada. Y nu'_u tó'o tsi gatho nú'a te ts'i, nu'_u tsi pa rá nsunda Ajuá, ngue'a ri umba njamádi Ajuá. Ha nu'_u hingui tsi gatho nú'a te ts'i, nu'_u øt'e'_u pa rá nsunda Ajuá, y umba njamádi Ajuá nehe.

⁷ Ngue'a ni 'na de guecj_u hindí teh_u pa ga øth_u nú'a go ga nes*h*h_u, y nu xcrá tuh_u, hingo nú'a ra ora go ga huans*h*h_u.⁸ Ngue'a nu'b*u* dí teh_u dí oh_u ja rá 'y*e* ra Zidada ne dí 'buh_u pa rá nsunda'a, y nu'b*u* ga tuh_u guet'atho dí oh_u ja rá 'y*e* ne dí 'buh_u pa rá nsunda'a. Hangue nuju, nzantho dí oh_u ja rá 'y*e* gue gra teh_u gue hina.⁹ Ngue'a pa guehna bi du ra Zidada Jesucristo y bi yopa nte pa bi Hmu de nú'_u te

y de nú'u xa du.

¹⁰ Hangué nu'ah_u ¿pa te guí 'yø ri cuh_u? O ¿pa te guí utsah_u ri cuh_u? Ngue'a nu xcrá tuh_u gathoguih_u ma ga 'baih_u ja rá thandi ra Zidada pa go da hñabgah_u nguenda'a. ¹¹ Ngue'a ma da njab_u ngu xa t'ofu ja ra M̄aca T'ofu ne ena:

Nugui drá Ajuá dí te, hangué ma da njab_u nú'a ma ga ma nubya, gue gatho ya ja'i ma da ndandiñahmu ja ma thandi,

ne da xøcambenigui.

¹² Hangué cada 'na de guecseh_u ma ga daph_u nguenda Ajuá.

Ga nsuseh_u pa hinga japh_u ma cuh_u da 'yøt'a 'nara ts'oqui

¹³ Hangué hinga 'ñøh_u 'na ngu ma'na. Nu'a ga øth_u h_a, ma ga nsuseh_u pa hinga japh_u ma cuh_u da 'yøt'a 'nara ts'oqui. ¹⁴ Nugui dí paði xá hño gue gatho nú'a ja da ts'i hinxá nts'o, ngue'a njab_u xa 'ñutcagui ra Zidada Jesucristo. Pe nu'a tó'o beni gue xá nts'o 'nara t'øt'e nú'a ts'i, pa nú'a to'o beni njab_u h_a, xá nts'o. ¹⁵ Hangué nu'b_u guí tsi 'nara t'øt'e nú'a beni'a ri cu gue hingui ho da ts'i, y njab_u da du rá m̄ai, nu'bú nu'i ya hingui 'yo co ra hm̄ate. Oxqui tsi 'nara t'øt'e nú'a da japi da 'm̄edi ma'na, ngue'a nehe po rá ngue'a bi du ra Zidada Jesucristo. ¹⁶ Hangué ogui honi pa hanja da hñama'ñu'i, masque nu'i guí beni gue xá hño nú'a guí øt'e. ¹⁷ Núju dí 'buh_u ja rá hm̄anda Ajuá, hingui oda ma mfenih_u ya hñuni nixi ya ts'ithe. Nu'a oda ma mfenih_u, nú'a ga 'yoh_u xá hño, ne ga 'buh_u te rá entho, ne ga johyah_u co nú'a ra johya ri 'racaguih_u ra M̄aca Ndahi. ¹⁸ Y nu'a tó'o pepa ra Zidada Jesucristo co nuya hoga 'befiya, Ajuá ri ho'a. Nehe ya ja'i ma da hyandi gue 'yo xá hño'a.

¹⁹ Hangué ga øth_u nú'a faxcaguih_u pa ga 'buh_u 'nara hoga'm̄ai 'na ngu ma'na, ne pa ga

ntetua jamfrih_u 'na ngu ma'na. ²⁰ Oxqui ts'ocua rá 'befi Ajuá por nú'a te guí tsi. Xi majuaní gatho nú'a te ts'i xá nt'axi, pe hingui ho guí tsi nú'a guí japi da nts'oca ri cu. ²¹ Xá hño hingui tsi ra ngø, nixi guí tsi ra vinu, nixi guí 'yøt'a ni 'nara t'øt'e nú'a guí japi da ts'ocua rá mfeni ri cu pa da zo ja ra ts'oqui o pa da ts'ocua rá jamfri. ²² Nu'b_u guí camfri da za guí tsi gatho nú'a te ts'i, nu'bú zε ri jamfri guí pe'tsi ne pasεui Ajuá. Nu'a tó'o beni gue xá hño nú'a øt'e, ne 'mefa hinda ma da duh_u de nú'a xa 'yøt'e, go gue'a njapi ngue'a paði gue xa 'yøt'e xá hño. ²³ Pe nu'a tó'o ri duh_u de nú'a te tsi, nú'a tu ra thai, ngue'a hingui tsi co rá jamfri, y gatho nú'a dí øth_u ne 'b_u dí camfrih_u gue hinxá hño, gue'a 'nara ts'oqui.

15

'Yøth_u nú'a da ho ri miqu'eih_u

¹ Núju dí zεdih_u ja ma jamfrih_u, rí 'ñepi ga pah_u hanja ga tsetuah_u ya mfeni xa gu nú'u ts'utho yá jamfri, y hinga øth_u nú'a go dí neseh_u. ² Cada 'na de guecju ga øth_u nú'a da ho ma miqu'eih_u pa yá hño'u ne pa da te yá jamfri. ³ Ngue'a nehe sehε ra Zidada Jesucristo himbi 'yøt'e nú'a go rá paha sehε. Nu'a bi zetuatho yá 'm̄ai nú'u to'o mi utsa'a, ngu enga ja ra M̄aca T'ofu hab_u bi sipa Ajuá ne ena: "Stá tsetuatho yá nt'utsate nú'u to'o ri utsa'i." ⁴ Ngue'a gatho nú'a bi t'ofu maya'b_u ja ra M̄aca T'ofu, bi t'ofu pa ma nt'utuath_u, pa njab_u ngu nú'u bi zeta maya'b_u y ngu bi thu'mba yá m̄ai'u, njab_u ma da thubga ma m̄aih_u nehe pa ma'na da ndangui ma nthø'mateh_u. ⁵ Nubyá nu Ajuá to'o faxcah_u pa ga ntsetuah_u ne 'racju ra hum̄ai, dá 'yøt'e pa guí 'buh_u co 'nada ra mfeni ngu bi 'ñutcah_u ma zi Hmuh_u ra Jesucristo, ⁶ pa njab_u co 'nadra mfeni ne 'nadra jahñ_a guí

nsundah_u Aju_a ra Dada nurá Dada ma Zi Hmuh_u ra Jesucristo.

Bi sipabi ra maça hoga t'øde nú'u hingyá xodyo

⁷ Hangué numahño_h 'na ngu ma'na, ngu bi núgagui_h ra Zidada Jesucristo pa rá nsunda Aju_a. ⁸ Dí mā gue ra Zidada Jesucristo bi 'ñe bi mēpabi ya xodyo pa bi cumpli yá hñá'ti Aju_a nú'u xqui ñá'tuabi ndu yá xita'u, y njab_u ra Zidada Jesu bi 'ñudi gue Aju_a øt'a gatho ngu nú'a ma. ⁹ Nehe bi 'ñehe pa ya ja'i hingyá xodyo da nsunda Aju_a po rá nthecate, ngu xa t'ofó ja ra Maça T'ofó ne ena:

Ja ya ja'i hingyá xodyo nugui ma ga mąnga tengu rá ndąngui ri thuhu,

y ja ga tu't'a'ini ya jahña.

¹⁰ Nehe engá ja ra Maça T'ofó:

Nú'ah_u hingyá xodyoh_u, johyah_u mahyęgui co rá hnini Aju_a.

¹¹ Nehe ena:

Nsundah_u Aju_a gatho nú'ah_u hingyá xodyoh_u guí 'buh_u ja gatho rá nguni ra ximhai.

ne xøcambenih_u'a po yá dąnga t'øt'e.

¹² Nehe ra bađi Isaí bi 'yofo ja ra Maça T'ofó ne ena njaua:

Ma da 'm_u 'nara t'u de yá ja'i ra Isaí rá dada ra Davi,

y nura t'u'a ma da nda ja ya ja'i nú'u hingyá xodyo,

y nu'á ma da gamfri'a.

¹³ Aju_a nú'a to'o 'racj_u ra hoga nthø'mate, dá 'ra'ah_u ndunthi ra johya ne ra hmetho ja ri corasoh_u po ri jamfrih_u, pa njab_u ma'na da ndąngui ri nthø'mateh_u po rá ts'edi ra Maça Ndahi.

¹⁴ Ma zi cu'ih_u, dí camfri gue xi ja ndunthi ri hñoja'ih_u ne ja ndunthi ri mfadih_u y tsa gui nzofoh_u 'na ngu ma'na. ¹⁵ Masque njab_u, pe nugui dí resga dí op'a'ih_u pa ga yopa ben'ah_u 'raya t'øt'e ngu nú'a ya xcá pađih_u. Dí øt'a njab_u pa ga cumpli nú'a ra 'bēfi xa 'racagui Aju_a po rá hmate'a. ¹⁶ Ngue'a nú'a

bi hñuxcagui pa ga pēpabi ra Zidada Jesucristo pa ga zo ya ja'i hingyá xodyo, pa ga xipabi'u rá hoga noya Aju_a, pa njab_u nugui da za ga udi'u ja rá thandi Aju_a ngu 'nara hñá'ti xá nt'axi ngu ri ho'a nú'a xa xuca ra Maça Ndahi.

¹⁷ Hangué po ra Zidada Jesucristo da za ga 'ñets'i de nú'a ra 'bēfi xa 'racagui Aju_a. ¹⁸ Hiní 'ñēpcagui ga 'ñets'i de nú'a xa 'yøt'a ma'ra pa bi gamfri ya ja'i hingyá xodyo. Pe dí pađi gue ra Zidada Jesucristo xa mpefi ja ma noya ne ja ma 'bēfi pa bi gamfri ndunthi de gue'u.

¹⁹ Ra Zidada Jesucristo xa 'raca ra ts'edi pa stá øt'a ndunthi ya milagro, ne stá hanpa rá ts'edi ra Maça Ndahi, hangué xa za stá mąnga ra maça hoga t'øde de ra Zidada Jesucristo maxøgue ja gatho ya hai desde Jerusale asta ra hai Ilirico.

²⁰ Hangué njab_u nugui stá øt'a ra ts'edi pa ga ma ga mąnga ra maça hoga t'øde hab_u hinxa t'ødetho de ra Zidada Jesucristo pa hinga mpefi hab_u ya xa mpe ma'ra. ²¹ Guet'a nehe mąnga ra Maça T'ofó ne ena: Nú'u hinxqui siphtho de Aju_a,

y nú'u hinhya'm_u xqui 'yøde, go gue'u ma da 'yøde ne da bađi.

Ra apostol Pablo beni da ma Nroma

²² Hangué njab_u astabya hinxa za stá mab_u. ²³ Pe núbya nguetho ya dá juadi ma 'bēfi ja nuya hnini de guecua, y ngue'a pe'tsa ndunthi ya jęya stá ne ga mab_u ga tsøñ'ah_u, ²⁴ hangué dí tøm'i gue 'nitho ga thogui ga tsøñ'ahub_u má 'ñu nu grá ma Spaña, y ga johya ndunthi ga 'bwi con gue'ah_u. Nep_u de gue'a dí tøm'i gue gui nexcaguih_u de guep_u pa ga thogui grá ma Spaña. ²⁵ Pe nubýa ma ga ma pa Jerusale pa ga ha'tsuabi 'nara mfats'i nuya zi cu de guehni. ²⁶ Ngue'a nuya zi cu de guehni Macedonia ne de guecua Acaya co 'nara paha bi unga 'nará mfats'i'u

pa ga hã'tsuabi nuya zi hyoya cu bí 'bahni Jerusale. ²⁷ Nuya cu me Macedonia ne ya cu me Acaya bi beni gue mri 'ñepi'ũ da 'yø'tuabi njabu'ũ, ngue'a nu'ú hingyá xodyo ne xqui hñani ra mpøhø po yá noya ya xodyo, hangue rí 'ñepi'ũ da maxa ya xodyo nehe co ya hño de ra ximhai. ²⁸ Hangue nu xcrá juadi ga pε nuna 'bεfina pa ga tsocuabi nuna mfats'i ya cu me Jerusale, ja grá thopũ ga tsøñ'ahũ má 'ñu nu xcrá ma Spaña. ²⁹ Y dí padi gue nú'bu xcrá tsøñ'a'ihũ, ra Zidada Jesucristo ma da jap'a'ihũ ndunthi ngue'a ma ga zo'ahũ de rá noya'a.

³⁰ Nubyá, zi cuhũ, dí bante'ihũ de rá thuhu ma Zidadahũ ra Jesucristo y po rá hmäte ra Maca Nðahi ri 'racju 'na ngu ma'na, gue gatho'ihũ gui faxcaguihũ gui 'yaphũ Ajuã por guequi. ³¹ 'Yaphũ Ajuã pa nu'á da ñangagui de ya me Judea nú'ũ hingyá gamfri, gue ya zi cu nuni Jerusale da hñani co 'nara johya nura mfats'i ma ga tsocuabi, ³² pa njabu 'bu gue'a rá paha Ajuã ga tsøñ'a'ihũ co 'nara johya, ne ga tsaya ts'ũ con gue'ahũ. ³³ Ajuã nú'a faxcahũ pa ga 'buhũ te rá entho, dá 'mũi con gatho'ihũ. Njabũ gue'a.

16

Ya nzenjua

¹ Ra Febe go gue'a 'nara hoga nju, ne ja rá nsu, ngue'a gue'a 'nara maste de ya gamfri me Cencrea. ² Hangue umfũ ntsaya co ra t'equ'ei ja ri hmunts'ihũ, ngu rí 'ñep'a'ihũ nú'ahũ gyá gamfrihũ, y faxhu'a de nú'a te da 'yø'tua ra 'bedi, ngue'a nu'á xa maxa ndunthi ya ja'i y necagui xa maxcagui nehe.

³ Fat'ajuahũ ra zi nju Prisila ne ra zi cu Aquila. Nu'ú xi bi maxcagui ndunthi ja rá 'bεfi ra Zidada Jesucristo. ⁴ Nu'ú mi resga da unga yá te por guequi, hangue hingo sehegui dí jamãdibi'ũ, ne gatho nú'ũ ya cu hingyá xodyo nehe'ũ ri

jamãdibi'ũ. ⁵ Fat'ajuahũ nehe nuya zi cu ri munts'a ja rá ngu nú'a ra nju Prisila y ra cu Aquila. Fat'ajuahũ nehe ma hmãca cuhũ ra Epeneto, nú'a go gue'a ra mũdi bi gamfri ra Zidada Jesucristo nuua Acaya. ⁶ Fat'ajuahũ ra nju Mala, nú'a xi xa max'a'ihũ ndunthi. ⁷ Fat'ajuahũ ra cu Andronico y ra cu Junio, nú'ú go gue'ũ mengu ma hai, nehe go gue'ũ ndí o'be fadi mahyεgui'ũ. Nu'ú ja yá nsu ja ya apostol, nehe gue'ũ 'met'o bi gamfri ra Zidada Jesucristo que guequi.

⁸ Nehe fat'ajuahũ ra Amplia numa hmãca cu ja ra jamfri. ⁹ Nehe fat'ajuahũ ra cu Banu nú'a ma mfats'i ja rá 'bεfi ra Zidada Jesucristo, nehe ma hmãca cu ra Estaqui. ¹⁰ Fat'ajuahũ ra cu Apele, nú'a xa bøni 'nara hoga gamfri de ra Zidada Jesucristo. Ne fat'ajuahũ nú'ũ ya cu ya mengu rá ngu ra cu Aristobulo. ¹¹ Fat'ajuahũ nehe ra cu Ero-dio, nú'a mengu ma hai. Nehe fat'ajuahũ nú'ũ 'bu ja rá ngu ra cu Ciso nú'ũ xa gamfri ra Zidada. ¹² Nehe fat'ajuahũ ma zi njuhũ ra Trifena y ra Trifosa, nú'ú ri mpefi ja rá 'bεfi ra Zidada, nehe ma zi njuhũ ra Persida, nú'a xa mpefi ndunthi ja rá 'bεfi ra Zidada. ¹³ Nehe fat'ajuahũ ra Rufo nú'a xi ra hoga cu ja ra jamfri; nehe fat'ajuahũ rá nanã'a, nú'a dí øt'a ra uenda gue ma nanã nehe. ¹⁴ Nehe fat'ajuahũ ra cu Asíncrito y ra cu Flegonte, y ra cu Erma, y ra cu Patroba, y ra cu Erme, y nehe nuya zi cu 'bũi con gue'ũ. ¹⁵ Nehe fat'ajuahũ ra cu Filologo y ra nju Julia, y ra cu Nereo ne rá nju'a, y ra cu Olimpa, y nehe gatho ya zi cu nú'ũ 'bũi con gue'ũ.

¹⁶ Nehe fat'ajuahũ gatho nú'ũ ma'ra ya cu co 'nara nthũfi dega hmäte. Ri fat'ajuã'ihũ gatho yá nija ra Zidada Jesucristo.

¹⁷ Nehe dí bante'ihũ zi cuhũ, gue

gui thamfrih_u ndunthi de nú_u ne da heca ya cu y japi_u da 'yøt'a ya ts'oqui. Nu'ú hingui udi ngu nú'a ya xa t'u't'ah_u, hangue 'uegueh_u de gue'ú. ¹⁸ Nuya ja'l'í_u ri mpɛfi hõnse pa yá hñose'ú; hingue pɛpabi ma zi Hmuh_u ra Jesucristo. Nu'ú manga 'raya noya xi ri nt'øde gue xi xá hñõ, pe hina, hingo gue'a majuani. Nu'ú hat'a nuya zi ja'l'í hinte yá fadi. ¹⁹ Gatho ya ja'l'í padi gue xi gyá hoga 'yødeh_u, hangue njab_u nugui xi drí johya de gue'ah_u. Pe nehe, nu'a dí ne, dí ne gue da nja ri mfadih_u pa gui 'yøth_u ra hñõ, hingue pa gui 'yøth_u ra 'ñ_u. ²⁰ Y Ajuá nú'a to'o faxcah_u pa ga 'buh_u te rá enthõ, go gue'a da 'yøt'e 'bestho pa gui ntateh_u de ra ts'ondahi. Ma Zidadah_u ra Jesucristo da max'a'ih_u co rá hmäte'a.

²¹ Nehe fat'ajua'ih_u ma mfats'i ra cu Timu, nehe fat'ajua'ih_u ra cu Lucio, ra cu Jaso y ra cu Sosipate nú'ú ya mengu ma hai.

²² Nugui drá Tercio, dí ofo nuna cartana, dí fat'ajua'ih_u de rá thuhu ra Zidada Jesucristo.

²³ Nehe ra cu Gayo pɛhna'ih_u ra nzenjua, nú'a to'o xa 'raca nsequi ja rá ngu. Nehe xa umba nsequi gatho ya cu pa ja ri munts'íua. Nehe fat'ajua'ih_u ra cu Erasto, nú'a go gue'a ra mɛ'tsboja de ra hnini. Nehe fat'ajua'ih_u ra cu Cuarto.

²⁴ Ma Zidadah_u ra Jesucristo da max'a'ih_u gatho'ih_u co rá hmäte'a. Njab_u gue'a.

'Nara sɔcambeni bi 'yøt'a ra apostol Pablo nu mi uadi rá carta

²⁵ Drá nsunda Ajuá nú'a ja rá ts'edi pa da ja'ah_u gui zɛ ri jamfrih_u ngu nú'a ri udi ra maça hoga noya dí ma. Y nuna ra maça hoga noyana go gue'a ra maça noya nú'a hmambya de ra Zidada Jesucristo. Y por nuna noyana Ajuá bi 'ñutcah_u nú'a xqui beni'a desde rá mudi ne xqui mɛ'tsa nt'agui, gue da unga ra mpøhø pa ya ja'l'í ja gatho ya hai.

²⁶ Y nubyá po ra maça hoga noya dí ma, ya xa 'ñutcah_u Ajuá nú'a xqui beni. Nehe njab_u bi 'yofo maya'b_u ja yá t'ofõ yá 'mɛhni Ajuá nú'ú bi 'yofo gue da mpøhø ya ja'l'í hingyá xodyo. Ngue'a Ajuá nú'a 'bui pa nzantho xa manda da ts'ofõ ya ja'l'í ja gatho ya hai pa da gamfri'ú ne da 'yøte'a.

²⁷ ¡Ajuá go gues'e'a ja rá mfadi, ga nsundah_u pa nzantho po ra Zidada Jesucristo! Njab_u gue'a.

**RÁ MŪDI RA
CORINTIO
RÁ MŪDI CARTA RA
APOSTOL NSAN PABLO
BI 'YOPABI YA GAMFRI
ME CORINTO**

Ra apostol Pablo opabi ya gamfri me Corinto

¹ Nugui drá Pablo, Ajuá go rá paha'a pa bi zoncagui pa drá apostolgui ma zi Hmuhá ra Jesucristo. Nugui ne ra cu Soste dí op'a'ihe nuna ra carta, ² nú'ahá gyá gamfrihá guí 'buhábu Corinto. Nu'ahá bi zohn'ahá Ajuá pa gá camfrihá ma zi Hmuhá ra Jesucristo, ne bi 'uec'ahá de ja ya ts'oqui pa go gui pɛpabihá'a, ne bi t'axca ri mfenihá mahyɛgui con gathó nú'á 'bá haburaza ri xɔcambeni'a. Nú'a ma zi Hmuhá drí xɔcambenihá go guet'a ri xɔcambeni nehe'á. ³ Ajuá ma Dadahá ne ma zi Hmuhá ra Jesucristo da jap'a'ihá ne da max'ahá pa gui 'buhá te rá 'ñentho.

Ya japi xa thani po ra Zidada Jesucristo

⁴ Nzántho dí umba njamádi Ajuá por gue'ahá, ngue'a nu'á co rá hñoja'i xa pøhø'ihá po ra Zidada Jesucristo. ⁵ Ajuá xa jap'a'ihá ndunthi ngue'a xcá camfrihá ra Zidada Jesucristo, hangue xa 'ra'ahá ra ts'edi pa guí ñáhá de rá noya'a, ne xa 'ra'ahá ndunthi rá hoga mfádi'a nehe. ⁶ Nubya ri hnequi gue xcá camfrihá xá hño gathó nú'á dá xi'ahe de ra Zidada Jesucristo. ⁷ Hangue nubya hinte grí 'bɛhá de gathó ya hoga japi nú'á ri 'racjɛ Ajuá, ne guí tøm'há nú'á ra pa stua yopa pengui ma Zidadahá ra Jesucristo. ⁸ Nú'á go gue'a ma da su'a'ihá asta ra pa'a rá gats'i ri tehá de guecua ja ra ximhai, pa hinda za to da má gue nu'ahá guí tuhá ra ts'oqui nu stua yopa penga

ma Zidadahá ra Jesucristo. ⁹ Ajuá nzántho øt'a gathó nú'á xa má, y nú'á go gue'a xa huahn'ahá pa gui 'buhá co ma zi Hmuhá ra Jesucristo rá T'á'a.

Ya gamfri 'rama'na'ño beni

¹⁰ Zi cuhá dí bante'ihá de rá thuhu ma Zidadahá ra Jesucristo gue da 'nat'a gui mañhá, pa da 'ñotho ya hegue de gue'ahá. Nu'a gui 'yøthá, 'buhá mahyɛgui co 'nada ra mfeni ne 'nada ra jamfri. ¹¹ Dí xi'ahá njabá ma zi cu'ihá ngue'a xa xicagui nú'á ja te yá njau ra nju Cloé gue ja ra ora grí ntunsehá. ¹² Dí xi'ahá njabá ngue'a 'ra de gue'ahá guí mañhá njaua: “Nugui drí dɛna ra cu Pablo”, ha nu ma'ra guí eñhá: “Nugui drí dɛna ra cu Polo”, y nu ma'ra guí eñhá: “Nugui drí dɛna ra cu Pedro”, ha nu ma'ra guí eñhá: “Nugui drí dɛna ra Zidada Jesucristo.” ¹³ ¿Ha gue hingue gathó'ihá guí dɛnhá ra Zidada Jesucristo? ¿Ha gue bi du ja ra pont'i ra Pablo po rá ngue'a'ihá? ¿Ha gue xcá nxistehehá de ja rá thuhu ra Pablo? Hina. ¹⁴ Dí umba njamádi Ajuá gue nugui hønse ra cu Crispo ne ra cu Gayo stá xi'tsi de gue'ahá, y hinto ma'na stá xi'tsi. ¹⁵ Hangue hinda za gui mañhá gue xcá nxistehehá de ma thuhuga. ¹⁶ Nehe dá xi'tsa nú'á ya mengu de ja rá ngu ra cu Teba. Pe de guehni hinstá xi'tsa ma'ra. ¹⁷ Ra Zidada Jesucristo himbá pɛncagui pa ga øt'a ra sistehe, nu'á bá pɛncagui pa ga mǎnga ra mǎca noya. Pe hindí má co 'raya noya xi mahotho nú'á de ma mfádise, pa hinda t'ena gue xi ja ma mfádi ne da gamfri ya jal'i hønse co ma hoga noya. Nugui dí ne da gamfri'á hønse po nú'á ra du bi thogui ra Zidada Jesucristo ja ra pont'i.

Ra ts'edi ne ra mfádi de Ajuá go ma zi Hmuhá ra Jesucristo bi 'ñutcahá

18 Nujá dí mañhu gue bi du ra Zidada Jesu ja ra pont'i pa ga mpòhòhu, ha nu'u tó'o hingui camfri'u ma da 'mɛdi'u ngue'a mañ'u gue hinte ri muui nú'a dí mañhu de rá du ra Zidada Jesucristo. Pe pa núju stá mpòhòhu ri muui, ngue'a go gue'a hanpa rá ts'edi Ajuá. 19 Mąnga njaua ja ra Mąca T'ofó:

Ma ga huatuabi yá mfadi ya bamhya,

ne ga hacuabi yá mfeni ya nimfeni.

20 ¿To'o nú'a ra bahmyabya? O ¿to'o nú'a xi ja rá mfadi? Ne ¿to'o nú'a padi gatho te ja mapaya? Jo'o, ngue'a ja rá thandi Ajuá hinte ri muui yá mfadi ya ja'i. 21 Ngue'a ya ja'i masque xi ja yá mfadi, hinxa za hanja da badi'u Ajuá. Pe Ajuá rá paha'a da pòhò nú'u to'o da gamfri nú'a ra noya dí mañhu, masque nú'u ya bamhya ena gue hinte ri muui nú'a dí mañhu. Pe Ajuá xi ja rá mfadi hangue bi 'yòt'a njabu.

22 Ya xodyo nzantho adi da t'utua 'nara nt'udi, y nuya griego hõnse ra mfadi honi, 23 pe nuju dí mañhu de ra Zidada Jesucristo nú'a bi tho ja ra pont'i. Y guehna 'nara mfe'tse pa ya xodyo, ne nú'u hingyá xodyo ena gue hinte ri muui nú'a dí mañhu de rá du ra Zidada Jesucristo. 24 Pe núju xa huancahu Ajuá, gue dyá xodyohu gue hindyá xodyohu, gathoguihu dí pahu gue ma zi Hmuhu ra Jesucristo bi hñanpa rá ts'edi ne rá mfadi Ajuá pa bi pòhòguihu. 25 Ajuá ma'na ja rá mfadi ne ma'na ja rá ts'edi de gatho ya ja'i, masque eñ'u gue hinte ri muui nú'a ra du bi thogui ra Zidada Jesucristo ja ra pont'i. 26 Zi cuhu, pahu gue nu'ahu xa huahn'ahu Ajuá, masque hinga ndunthi de gue'ahu guí pe'tshu ra mfadi de ra ximhai, ne hinga ndunthi de gue'ahu guí hahh ra ts'atbi, y ne hinga ndunthi de gue'ahu guí pe'tshu 'nara dąnga

nsu. 27 Ajuá bi huahna nú'u hinte yá fadi de guecua ja ra ximhai pa da 'betuabi yá tsa ya bamhya. Ajuá bi huahna nú'u hingui hą ra ts'ediua ja ra ximhai pa da 'betuabi yá tsa nú'u hą ra ts'edibya. 28 Ajuá bi huahna nú'u hinte ri muui ja ra ximhai ne nú'u xi ya t'atsa, ne nú'u to'o ni ts'u yá nsu otho, pa da 'betua yá tsa nú'u to'o pe'tsa yá nsu, 29 pa njabu hinto da 'ñets'i ja rá thandi Ajuá. 30 Ajuá go gue'a bi 'yòt'e pa dá 'nathohu co ra Zidada Jesucristo, ngue'a nuse Ajuá go gue'a bá pɛhni'a pa bi 'ñutcahu rá mfadi Ajuá, ne bi hñasca ma ts'oquihu, ne bi t'axca ma mfenihu pa bi za dá 'buhu xá hño ja rá thandi Ajuá. 31 Ajuá bi 'yòt'e njabu pa da nja ngu nú'a xa nt'ofó ja ra Mąca T'ofó habu ena: "Nu'a tó'o ne da 'ñets'i, dá 'ñets'i, pe de nú'a xa 'yòt'a Ajuá, hingue de nú'a xa 'yòt'ase."

2

Ra apostol Pablo bi ma de ra Zidada Jesucristo ne de rá du

1 Zi cuhu, nugui nu ndá mabu pa dá zo'ahu de rá noya Ajuá, hindá zo'ahu co 'raya dąnga noya xá hñei, nixi co ndunthi ra mfadi de guecsɛɛ. 2 Pe nu de nduá 'buphu, dá ja dá zo'ahu hõnse de ma Zidadahu ra Jesucristo nú'a bri pont'a ja ra pont'i ne bi tho, ne hindá zo'ahu de ma'na ra noya. 3 Nu ndá zo'ahu mi otho ma ts'edisɛ, ne mi 'racagui ndunthi ra ntsu pa ga ña, asta ndrí huat'i. 4 Hindá ne dá zo'ahu co ra mfadi de ra ximhai pa gá camfrihu, nugui dá zo'ahu co rá ts'edi ra Mąca Nđahi. 5 Dá zo'ahu njabu pa bi za gá camfrihu co rá ts'edi ra Mąca Nđahi, hingue ngue'a gá 'yòdehu yá mfadi ya ja'i.

Ajuá utcaguihu tengu rá 'mwi'a co rá ts'edi ra Mąca Nđahi

6 Nú'u to'o xa ze yá gamfri dí zofohe co ra mfadi pe nura mfadi'a go bra 'ñehe de Ajuá, hingue de ra

ximhai, nixi de yá mfādi ya ndā nú'ū ma da uadi da thogui. ⁷ Dí mañhe de nú'a bi 'yot'a Ajuā pa bi za dá mpøhøh ne ga tsøñh ja rá nsunda'a. Y nú'a dí mañhe go gue'a ra hoga mfādi xqui beni Ajuā desde ante da nja ra ximhai, ne himi fādihma, pe nubyá ya xa 'ñutcah. ⁸ Ni 'na de nuya ndā de ja ra ximhai himbi bādi nuna ra mfādi xa 'racjū Ajuā, ngue'a nu'bu xa bādi'ū, hinxa hyohma ja ra pont'i numa Zidadahū xá nsunda. ⁹ Bi nja ngu nú'a xqui t'ofō ja ra Māca T'ofō habū ena:

Ni 'nara ja'i himbi za bi hyandi,
nixi bi 'yøde,
nixi bi zo rá mfeni tengu rá 'mūi de
ja rá ñani Ajuā,

ne hinto xa bādi gatho nú'ū ya japi
xa beni da umbabi nú'ū to'o
ri mađi'a.

¹⁰ Y nujú, Ajuā bi 'ñutcaguihū gatho nuya t'øt'eya po rá ts'edi ra Māca Ndāhi, ngue'a nura Māca Ndāhi go gue'a pađi xá hño gatho, ne asta pađi gatho nú'a te benga Ajuā.

¹¹ Ni 'nara ja'i hingui tsa da batua rá mfeni ma'na rá miqu'eiui, ngue'a cada 'na go pađise tengu rá mfeni. Njabatho nehe ni 'na hinto patua rá mfeni Ajuā. Nura Māca Ndāhi ha, go gue'a patuabi rá mfeni Ajuā. ¹² Y nura Māca Ndāhi'a xuá mencahū pa da 'ñutcahū gatho nuya hño ri 'racjū'a, y hingo dí hamfū rá mfādi ra ximhai pa ga pahū nuya hño'ū. ¹³ Nuje dí udihe ngu nú'a utcahe ra Māca Ndāhi, hindí udihe co ma mfađisehe. Nú'ū to'o pe'tsa ra Māca Ndāhi ja yá coraso, dí utuabihe co ya noya nú'ū 'racaguihe ra Māca Ndāhi.

¹⁴ Pe nú'a ra ja'i hinxa gamfri Ajuā hingui hani nú'a udi rá Māca Ndāhi Ajuā, ngue'a beni'a gue hinte ri muui. Ne hingui tsa da bādis'e'a, ngue'a mahyoni go da 'ñutuabi ra Māca Ndāhi pa da za da bādi'a. ¹⁵ Pe nu'a tó'o xa ga gamfri Ajuā ne pe'tsa ra Māca Ndāhi ja rá

coraso, nú'a ha, pađi xá hño gatho nú'ū ya nt'udi'ū, ne pađi nda'a ra hño y nda'a ra 'ñū. Pe nu'a tó'o hingui pe'tsa ra Māca Ndāhi, hingui tsa da xipabi te gra 'mūi'a. ¹⁶ Enga ja ra Māca T'ofō: ¿To ja gue'a xa batuabi rá mfeni ra Zidada? O ¿to ja gue'a xa za xa 'ñutuabi te da 'yøt'e'a? Jo'o. Pe nujabya ha, dí patuahū rá mfeni ma Zidadahū ra Jesucristo.

3

Ra apostol Pablo ne ra Apolo mahyegui yá mefi Ajuā

¹ Zi cuhū, dá zo'ahū ngu ts'ofō nú'ū hints'ū xa ze yá jamfri, ngu ya t'ubatsi hinte yá fāditho, ngue'a himbi za dá zo'ahū ngu 'raya cu nú'ū pađi xá hño nú'ū ya nt'udi udi ra Māca Ndāhi. ² Dá zo'ahū 'ramats'ū ngu 'raya zi batsi nú'ū tsatho, ngue'a himbi za dá xi'ahū ya noya xá hñei, ngue'a mi otho ndunthi ri mfađihū, y asta nubyā hinxa za stá xi'ahū gatho. ³ Ngue'a nu'ahū guí øt'athohū ngu nú'a øt'a nú'ū hingyá gamfri, ngue'a gyá ndustehū, ne gyá necatsuihū, ne gyá necatuhnihū. Hanguē por gue'a hinxcá 'ueguethohū de ja ya ts'oqui, ngue'a guí 'yohū ngu nú'ū hinxa gamfri Ajuā. ⁴ 'Ra de gue'ahū guí eñhū: “Nugui drí ðena ra cu Pablo”, ha nu ma'ra guí eñhū: “Nugui drí ðena ra cu Polo”. Xi de guí mañhū njabū, ¿ha gue hingui øthū ngu nú'ū ya ja'i hingyá gamfri?

⁵ Xi ¿te ma 'befi dí pefi? Y ¿te ma 'befi pefi ra cu Polo? Nugui ne ra cu Polo dyá 'begethohe de Ajuā, ne go guecaguihe dá zo'ahe pa gá camfrihū'a. Nugui ne ra cu Polo, cada 'na de guecje dí pefihe ra 'befi xa 'racaguihe Ajuā. ⁶ Nugui go rá mūdi dá zo'ahū de rá noya Ajuā, ha nura cu Polo go xa su'a'ihū asta nubyā, pe nu'a tó'o xa 'ra'ahū ra jamfri, go guesche Ajuā. ⁷ Hanguē ni guequi ni ra cu Polo hinda za

te ga pehe de guecsehe. Nu Ajuá go gue'a ja rá ts'edi pa xa japi xa te ri jamfrih. ⁸ Hangué guí njahu ngu 'nara huáhi habá stá mpehe, nugui go stá pot'i, ra cu Polo go xa 'ñunthe. Hangué ngu ra mot'i ne ra 'ñunthe, Ajuá ma da gutcahe ngu nú'a stá pefihe. ⁹ Nuje dyá mēfihe de Ajuá, ha nu'ahu guí njahu ngu 'nara huáhi habá ri mpefi'a.

Ne guí njahu ngu 'nará hoga ngu Ajuá ri jw'tsuabi. ¹⁰ Nugui go dí nja ngu 'nara hoga hyocangu dá jw'tsua rá ua ra ngu, gue'a ra 'befi bi 'racagui Ajuá, ha nu ma'na go juxa ra jado. Pe cada 'na mahyoni da jamasu nú'a pefi. ¹¹ Ngue'a otho ma'na ra cimientto da za dra jwts'i, hōnse nú'a ya ja, y nura cimientto'a go guese ma zi Hmuhá ra Jesucristo. ¹² 'Bw to'o da gats'i de maña nú'a ra cimientto ya ja, pē'tsi da beni xá hño ua da gats'i dega oro o dega t'axi o dega hoga do, o ua da gats'i dega za o dega xot'o o dega xithi. ¹³ Cada 'na de ya gamfri ma da hnequi rá 'befi'a, ngue'a nú'a ra pa de ra nsuca uenda gue'bu ma da fadi tengu rá 'befi cada 'na. Nú'a ra pa'a ma da nzō ra tsibi, y nuni ja ra tsibi ja ma dra tsapabini rá 'befi cada 'na nú'a xa mēfi. ¹⁴ 'Bw 'na to'o bi hoca rá 'befi maña de ra cimientto ne hinda zat'a nurá 'befi'a, nu'bú nú'a to'o bi hoca nura 'befi'a ma da hñanga rá thaha. ¹⁵ Pe nu'bu 'na xa mpefi ne nurá 'befi'a ma da zat'i, nu'bú hinda ma da t'umbabi rá thaha. Hinte ma da hñani, ngue'a bi zat'a nú'a xqui mēfi, pe nu'a ma da mpōhō, nja ngu nú'a to'o bi tho ra nzat'i ne bi 'bedi gatho nú'a xqui mēfi. ¹⁶ ¿Ha gue hinguí pahá gue nu'ahu go gue'ahu rá nija'ihá Ajuá, y nurá Māca Ndahi'a 'bwi ja ri corasohá? ¹⁷ 'Bw 'na to'o da huatua rá nija Ajuá, nu'bú Ajuá da huati'a nehe, ngue'a rá nija Ajuá xi xá nsunda. Ne go gue'a'ihá nurá nija'a.

¹⁸ Osti ma da hya'ahu ri mfenihá

gue gyá bahmyahá. 'Bw 'na de gue'ahu guí beñhú gue xi guí pē'tshá ra mfadi, y nu'bu nura mfadi'a go de nuna ximhai, 'yōthá ra uenda gue 'besthó hinte guí pahá, pa njabá há, da za guí pē'tshá nú'a xi ra hoga mfadi brí 'ñehe de Ajuá. ¹⁹ Ngue'a pa ja rá thandi Ajuá 'besthó hinte ri muui nú'a ra mfadi de ra ximhai. Hangué enga ja ra Māca T'ofō: "Ajuá xi patuatho yá mfeni ya bamhya de ra ximhai gue nu'ú hatetho, hangué co yá mbamhya ri 'mēdisē'u." ²⁰ Nehe xa t'ofō njaua: "Ajuá padi gue hinte ri muui nuyá mfeni ya bahmya." ²¹ Hangué ogrí 'ñets'ihá guí 'ñeñhú gue grí denhá 'na o ma'na, ngue'a gatho nú'a to'o xa mpefi con gue'ahu go pa ri hñohá. ²² 'Bw rá 'befi ra cu Pablo, 'bu rá 'befi ra cu Polo, 'bu rá 'befi ra cu Pedro, gatho pa ri hñohá. Nu'ahu gatho go o ja ri 'yehá pa ri hñohá, ra ximhai, ra te, ra du, gatho nú'a ja mapaya ne nú'a bra 'befa. ²³ Y nu'ahu guí ohá ja rá 'yē ma zi Hmuhá ra Jesucristo, y ma zi Hmuhá ra Jesucristo go o ja rá 'yē Ajuá.

4

Nú'a bi thogui ya apostol ja yá 'befi

¹ Dí nehe guí pahá gue nuje yá mēfiguihe ra Zidada Jesucristo, ne dí udihe nú'a xa 'ñutcahe Ajuá nú'a xqui beni maya'bu ne himi fadihmá. ² Hangué mahyoni ga mañhe gatho nú'a xa 'ñutcahe Ajuá, ngue'a go yá mēfiguihe'a. ³ Nugui hingui tu ma mui de gatho nú'a guí mañhú de guequi, nixi nú'a mangua ra ts'atbi de guequi. Nixi nugaguisē hindí ena gue dí 'yo xá hño. ⁴ Masque nugui dí beni gue xá nt'axi ma mfeni, pe hingue por gue'a ma da hmá gue hinte dí tu. Nura Zidada go gue'a ma da hñabga nguenda'a. ⁵ Hangué ogo guí hamfa nguenda te ø't'a ri

miq'ueih_u, ngue'a ma dua yopa penga ma Zidadah_u ra Jesucristo, y nu'bú nú'a h_a, ma da hñabgah_u nguenda. Ne nu'á go gue'a ma da japi da hnequi gatho nú'a xa t'øt'e mant'agui. Ne ma da mā gatho nú'a te xa beni ja yá mfeni ya ja'i. Y nura pa'a Ajuá ma da 'ñe'tsua rá nsu ngu rí 'ñepabi cada 'na.

⁶ Zi cuh_u, núna stá xi'ah_u stá mā de guequi ne de ra cu Polo, pa njab_u gui pah_u nda'a rí 'ñepi gui 'yøth_u. Nuje hindrí ueñhe rá 'bēfi Ajuá. Hanguē gui njah_u nehe hingui nueñh_u 'nara cu. Stá xi'ah_u njab_u pa gui 'yoh_u ngu mānga ra Māca T'of_o, pa njab_u hingui 'ñe'tsua h_u yá nsu 'ra, ha nu ma'ra go gui ũtsah_u.
⁷ ¿Hanja grí 'ñets'ih_u? Xi gatho nú'a te gui p'e'tsh_u, ¿ha gue hingo xa 'ra'ah_u Ajuá? Nu'b_u go xa 'ra'ah_u'a, nu'bú ¿hanja grí 'ñets'ih_u? Njab_u ja ra uenda hingo xa 'ra'ah_u'a.

⁸ Nu'ah_u 'ñena hinte grí 'bēh_u, 'ñena ya gui p'e'tsh_u gatho nú'a guí hoñh_u, ya ngu grí 'ñet'a ndah_u, ha nuje go xcá hyegaguiheua, 'ñena hinte drí muuihe. Xi dí nehmahe gue ya xcá ndahmah_u, pa njab_u ga ndahmah_u mahyegui.
⁹ Nuje dyá apostolhe, dí beni gue Ajuá xa hñuxcahe ngu 'raya ja'i nú'ah_u hinte ri muui, ne xa secuabi pa da tho ja yá thandi gatho ya ja'i ne ja yá thandi yá enxε Ajuá.
¹⁰ Nuje t'engaguihe gue dyá 'bēmfenihe ngue'a dí pēpabihe ma zi Hmuh_u ra Jesucristo, ha nu'ah_u xcá benseh_u gue xi gyá bamhyah_u de rá noya'a. Nuje xa t'enje gue othoguihe ra ts'edi, ha nu'ah_u guí beñh_u gue xi ja ri ts'edih_u. Ne guí beñh_u gue xi t'e'ts'a ri nsuh_u, ha nuje xi dyá t'utsahe.

¹¹ Asta nubya xi dí sufrihe nts'edi, dí thohe ra thuhu ra nduthe ne ra 'ñāhe. Nabgaguihe ya ja'i, ne hindí p'e'tshe 'nara ngu nú'a dua mētihe.
¹² Xi dí thohe ra nzabi pa dí hoñhe nú'a dí tsihe nehe. Nura ora dí øhe tsanje ya ja'i, nuje dí

aphe Ajuá por gue'a. Y ra ora øtcahe ra nts'omai'ah_u, gatho dí tsetathohe.
¹³ Nura ora ñama'ñ_u ya ja'i de guecje, nuje dí zoföhe co ndunthi ra t'equ'ei. Pe nuje pa ja yá thandi'ah_u dí njāhe ngu ra paxi xa føtb_u hinte ri muui, ngue'a pa gue'ah_u xá nts'oje.

¹⁴ Hindí op'ah_u nuya ya noya pa ga 'be't'a ri tsah_u. Dí op'ah_u pa ga zo'ah_u ngue'a pa guequi ja ra uenda ma hmāca bātsi'ih_u, ngue'a go dá xi'ah_u rá noya Ajuá.
¹⁵ Masque gri p'e'tsh_u 'rēt'a 'mo nú'ah_u to'o di u't'ah_u de ma zi Hmuh_u ra Jesucristo, pe sehēgui go rá mādi dá ha'ts'ah_u má rá noya Ajuá pa gá camfrih_u ma zi Hmuh_u ra Jesucristo, hanguē nugui ja ra uenda go drá dada de gue'ah_u.
¹⁶ Hanguē dí bānte'ih_u gui tēngaguih_u ma 'māi.

¹⁷ Hanguē dá pēhn'ah_u ra cu Timu nú'a ma hmāca t'ah_u de ja ra jamfri, ne nu'á 'yo xá hño ja rá thandi ra Zidada. Y nu'á go gue'a ma da yopa ben'ah_u tengu ma 'māi ja ra Zidada Jesucristo. Guet'atho dí udi nehe habaraza de ja ya nija.
¹⁸ Pe nu 'ra de gue'ah_u xi xa ñuxa ri mfenih_u dega nt'ets'i, guí hu ri māih_u gue hinga ma ga yopa penguib_u ga c'a'ts'a'ih_u.
¹⁹ Pe nugui dí beni ga mab_u 'bestho pa ga c'a'ts'ah_u ma'na'qui 'b_u njab_u rá paha ma Zidadah_u. Nu'bú h_a, ga pādī ua xi h_a ra ts'edi nú'ah_u 'yob_u ri 'ñets'i, o hōnse 'yob_u māntho.
²⁰ Ngue'a nu'a tó'o da mēpa Ajuá, mahyoni di hanpa rá ts'edi pa da za te da mēfi, hingue da māntho.
²¹ ¿Nda'a guí neh_u, ga mab_u ga zo'ah_u dega cūε, o ga zo'ah_u dega hmāte?

5

Ra nthanga nguenda de 'nara gamfri nú'a bi 'yøt'a ra ts'oqui

¹ Xa fādī xá hño gue 'nara cu de gue'ah_u xa gūxa rá hōme ne 'būhui ngu rá 'bēhñā. Pøde nixi nú'ah_u hingyá gamfri hingui øt'a

njabu. ² ꞑPe nu'ahu xca pahu ne grí 'ñets'ihu guí eñhu gue guí 'buhu xá hño! ꞑRí 'ñep'a'ihu xa du ri muihu hmaha ne ya xca hñacjhmahu nú'a to'o øt'a nú'a ra ts'oqui'a! ³ Nugui masque hindí 'bui con gue'ahu, pe numa mfeni 'bui con gue'ahu, y ja ra uenda dí 'bui con gue'ahu. Hangué nugui ya stá beni te ma ga øt'e co nú'a to'o øt'a nú'a ra ts'oqui'a. ⁴ Hangué 'yøthu nú'a ma ga xi'ahu. Gue da muntshu de rá thuhu ma Zidadahu ra Jesucristo, y numa mfeni ma da 'mui con gue'ahu, ne rá ts'edi ma Zidadahu ra Jesu ma da 'mui con gue'ahu. ⁵ Ne 'yent'uahua ja yá 'ye ra ts'ondahi nú'a ra cu'a øt'a nú'a ra ts'oqui'a, pa da thogui ya ts'othogui ja rá ndo'yo, pe nurá te'a da mpøhø nura pa'a stua yopa penga ma Zidadahu.

⁶ Hanja grí 'ñets'ihu guí eñhu gue guí 'buhu xá hño, ha 'na de gue'ahu øt'a nú'a ra ts'oqui'a. Ngue'a nu'a nja ngu ra levadura masque 'na zi tai pe ri ntsini gatho ja ra arina ora dra thants'i. ⁷ Hangué hñacju nú'a ra ts'oqui'a ne gatho nú'a nguí øthu ja ri ndaxjua 'muihu, pa njabu da za guí 'buhu co 'nara 'ra'yo 'mui. Ngue'a nu'ahu ya guí pe'tshu ra 'ra'yo 'mui por ma Zidadahu ra Jesucristo nú'a bi tho ngu 'nara zi deti nú'u tho de ra ngo de ra pascua, pa njabu bi gutca ma ts'oquihua. ⁸ Hangué mahyoni ga 'ueguehu de ma ndaxjua 'muihu pa ga 'buhu strá nt'axiguihu. Nja ngu ya xodyo mi øt'ango mi tsi ra thuhme nsi ra levadura, necju nehe ngu ga ntsamgohu de ra pascua ne ga tsihu ra thuhme nsi ra levadura, nú'a gue'a ga 'ueguehu de ya ts'oqui de ja ma mfenihu ne de ja ma 'muihu.

⁹ Ja nú'a ma'na ma carta dá pehn'ahubu ja dá xi'ahuni gue hingui ntsixhu co nú'u to'o ya 'ñe'behña, o nú'u ya 'behña ya 'ñedame. ¹⁰ Hingue dá xi'ahu guí 'uehu 'na'quitho de nú'u hingyá

gamfri ne ya 'ñe'behña, o ya nduste, o ya be, o nú'u to'o camfri ya c'oi. Nu'bu stá xi'ahu njabu, nu'bú mahyoni guí mahu de guecua ja ra ximhai. ¹¹ Pe nugui nu'a dá xi'ahu, hingui ntsixhu ni 'nara cu nú'a dra 'ñe'behña, o dra nduste, o nú'a di camfri ya c'oi, o dra zante, o dra tixfani, o dra be. Nu'u tó'o øt'a njabu dí xi'ahu gue hingui ho nixi guí ñuñhu con gue'u. ¹²⁻¹³ Nujú hingo rí 'ñepi ga ha'mbahu nguenda nú'u hingui o ja ma 'yehu, nu Ajuá go gue'a da hña'mba nguenda'u. Pe nu'ahu mahyoni guí hña'mbahu nguenda nú'u o ja ri 'yehu, hangué dí xi'ahu gue guí hñacju nú'a to'o øt'e nú'a ra ts'oqui'a.

6

Ya gamfri ri nhyanthya ja ya nzaya hingyá gamfri

¹ 'Bu 'na de gue'ahu guí pe'tshu 'nara tsui co ma'na ra cu, ¿hanja guí paha 'bestho ja ra ts'utbi pa guí ñatehu co nú'u hingyá gamfri? ¿Ha gue hingue 'nara 'betsa'a? ¿Hanja hingo guí paha guí ñatehu ja ya cu? ² ¿Ha hinguí pahu gue núju dyá gamfrihu ma go ga ha'mbahu nguenda nú'u hingyá gamfri? Nu'bu núju ma ga ha'mbahu nguenda yá danga t'øt'e'u, nu'bú ¿ha gue hingo da za ga hañhu nguenda de nuya t'øt'e xi ya t'øqui? ³ ¿Ha hinguí pahu nehe gue ma ga ha'mbahu nguenda asta ya enxé? ꞑXihma de nuya t'øt'e de ra ximhai! ⁴ Nu'bu nu'ahu guí pe'tshu ya tsui co nuya t'øt'e de nuua ja ra ximhai, 'bestho guí paha guí ñatehu co nú'u hingyá gamfri ne hinte dri 'ñent'i con gue'ahu. Hingui ho njabu ngue'a nu'u hingui paði da hña'mba nguenda ya cu. ⁵ Dí xi'ahu njabu pa guí 'be ri tsahu ne pa ya hingui sígui guí 'yøthu. Xi de grí gathohu ¿ha gue jo'o ni 'na de gue'ahu nú'a di ja rá mfadi pa da za

da hñap'ahũ nguenda de nú'a guí øthũ? ⁶ Ha nu'ahú ora guí pe'tshũ ya tsai co 'nara cu, 'bestho guí paha guí ñatehũ co nú'u hingyá gamfri.

⁷ Hini 'ñep'a'ihũ guí ñapabihũ 'na ngu ma'na co nú'u hingyá gamfri. ¿Hanja hinguí tsetathohũ nura ora t'ø't'ahũ 'nara nts'o'mũ, ne ora te fep'a'ihũ? ⁸ Pe nu'ahũ go gue'aschũ guí ø'tuahũ ra nts'o'mũ ri cuhũ, y asta guí pephũ.

⁹ ¿Ha gue hinguí pahũ gue ya ts'o'ja'i hinda ma da yut'a nuni mahets'i habũ bí manda Ajuá? Odi ha'ahũ ri mfenihũ. Ngue'a gatho nú'u ri hñuxui ya 'behñá nú'u hingue xi yá 'behñá, ne gatho nú'u camfri ya c'oi, ne nú'u ya zinga medinthati, ne nú'u ya 'ñøhø ri hñuxui yá mi'ñøhøui, o ya 'behñá ri hñuxui yá mi'behñáui, gatho nú'yá hinda ma da yut'a nuni mahets'i habũ bí manda Ajuá. ¹⁰ Nixi ya be, nixi ya nduste, nixi ya tixfani, nixi ya zante, nixi nú'u ri mpe co ra nthate, ni 'na de gue'u hinda ma da yut'a nuni mahets'i habũ bí manda Ajuá. ¹¹ Ante guí camfrihũ Ajuá nguí njahubũ nehe 'ra de gue'ahũ. Pe nubyá ya xa t'axca ri mfenihũ, ne ya xa t'ec'a'ihũ de gatho nuya ya ts'oquĩ, ha nubyá ya hinte ma ts'oquĩ guí tuhũ ja rá thandi Ajuá po rá ts'edi ma Zidadahũ ra Jesucristo ne po rá ts'edi rá M̄ca Ndahi Ajuá.

Ga nsuhũ xá hño pa strá nt'axi ma ndo'yohũ

¹² Da za ga beñhũ gue dí pe'tshmahũ ra nsequi ga øthũ nú'a go ga nehũ. Pøde hã da za, pe hingue gatho rí 'ñepi ga øthũ. Masque ja ra nsequi ga øthũ nú'a go ga nehũ, pe hinga hophũ ni 'nara t'ø't'e da dajcũ pa ga øthũ. ¹³ Ra hñuni thoquĩ pa da ma mbo ra mũ, ha nura mũ ja pa ra hñuni. Pe gatho nú'u yoho, Ajuá ma da hñacua yá 'bẽfi'u. Numa ndo'yohũ hinxá thoquĩ pa ga hñuxhũ co ya

'behñá nú'u hingue xi ma 'behñahũ, nixi ra 'behñá hinda hñuxui ma'na ra 'ñøhø nú'a hingue xi rá ðame. Numa ndo'yohũ xa hoca Ajuá pa ga pepabihũ'a, y nu'á go gue'a supca ma ndo'yohũ. ¹⁴ Nu Ajuá bi japi bi yopa nte rá ndo'yo ma Zidadahũ ra Jesucristo, njabũ nehe ma da japi da yopa nte ma ndo'yohũ po rá ts'edi'a.

¹⁵ ¿Ha hinguí pahũ gue numa ndo'yohũ xa 'natho co ma zi Hmuhũ ra Jesucristo ngue'a stá camfrihũ'a? Nujá ya dí 'nathohũ co ma zi Hmuhũ ra Jesucristo, nu'bú ¿hanja da za ga hñuxhũ co 'nara ts'o'behñá ne ga 'nathohũ con gue'a nehe? Ni ts'u hinda za. ¹⁶ O ¿ha gue hinguí pahũ gue nu'a tó'o da hñuxui 'nara ts'o'behñá ya bi 'natho rá ndo'yo con gue'a? Ngue'a enga ja ra M̄ca T'ofø njaua: "Ra 'ñøhø co rá 'behñá, gue'u ya ri 'natho." ¹⁷ Pe nu'a tó'o ya ri 'natho co ma Zidadahũ ra Jesu, ya ri 'natho con gue'a pe dega M̄ca Ndahi.

¹⁸ Hanguẽ oguí hñuxhũ co ya 'behñá nú'u hingue xi ri 'behñahũ. Gatho ya ts'oquĩ hinguĩ ho, pe hinga gatho ya ts'oquĩ ri ts'ocua rá ndo'yo 'na. Pe nú'a ra ja'i da hñuxui 'nara 'behñá hingue xi rá 'behñá, nu'á hã, ri ts'ocse rá ndo'yo. ¹⁹ ¿Ha gue hinguí pahũ gue numa ndo'yohũ gue'a rá nijã ra M̄ca Ndahi nú'a 'bũ ja ma corasohũ? Ajuá go gue'a xa 'racaguihũ'a. Hanguẽ ya hingo drĩ mandaschũ. ²⁰ Ngue'a Ajuá bi gutc'aguihũ xá mađi co rá ji rá hmãca T'u. Hanguẽ 'yøthũ ra ts'edi gue da hneca rá nsunda Ajuá ja ri ndo'yohũ ne ja ri corasohũ, ngue'a numa ndo'yohũ ne ma corasohũ go rá m̄eti Ajuá.

7

Ya hoga ts'ofø pa nú'u 'bũ yá 'behñá ne pa nú'u jo'o

¹ Nubyá ma ga xi'ahũ de nuya nt'ani grí 'ñanihũ nu ngá 'yopcahũ:

Xá hñohmā 'bū ra 'ñøhø hinda mē'tsa rá 'behñā, ² pe ndunthi ya 'ñøhø hinda za da 'mūse nsinque rá 'behñā. Hanguē por gue'a, pa hinda hñuxui ya 'behñā nú'u hinguē xi yá 'behñā, ma'na xá hño 'nara 'ñøhø dá nthatui 'nara 'behñā pa gue'a drá meti. Ha 'nara 'behñā ma'na xá hño dá nthatui 'nara 'ñøhø pa gue'a xi drá dame. ³ Ra 'ñøhø mahyoni da 'yøt'e co rá 'behñā nú'a rí 'ñepi, nehe njabū da 'yøt'a ra 'behñā co rá dame nú'a rí 'ñepi. ⁴ Y nura 'behñā ya hingo da mandase rá ndo'yo, ngue'a nurá dame go ri mandabi rá ndo'yo'a. Njabū nehe ra 'ñøhø ya hingo ri mandase rá ndo'yo, ngue'a nurá 'behñā go ri mandabi rá ndo'yo'a. ⁵ Hanguē 'yøthū ngu nú'a rí 'ñep'a'ihū de gue'asehū, odi 'ra'ahū ra mfada 'na ngu ma'na. Pe 'bū xcá cohihū 'nara cohi pa gui 'yaphū Ajua, nu'bū hā, da za gui 'ueguehū 'raya pa. Nepū de gue'a da za gui 'būhū 'nadbū mahyegui ma'na'qui pa njabū hinda za da hya'ahū ra Satá gui hñuxhū co ma'na ra ja'i.

⁶ Stá xi'ahū gue xá hño gui hongā ri 'behñāhū, pe hingo drí ja'ahū, go da huanhū nú'a gui 'yøthū. ⁷ Pa guequi ga nehma gue gatho da nja ngu dí nja hinstá nthati jo'o ma 'behñā, pe cada 'na 'rama'na'ño yá mfeni xa umbabi Ajua.

⁸ Nú'ahū viudahū, ne gatho nú'ahū hinxcá nthatihū, jo'o ri 'behñāhū nixi ri damehū, dí xi'ahū ga nehma gui njahū ngu dí nja hinstá nthati jo'o ma 'behñā. ⁹ Pe nu'bū gui hanthū gue Ajua hinxa 'ra'ahū ra ts'edi pa gui 'būsehū, ma'na xá hño gui nthatihū, ngue'a hingui ho gui 'būhū hønse co ra nc'at'i.

¹⁰ Y nú'ahū 'bū ri 'behñāhū, ha nú'ahū 'behñāhū 'bū ri damehū, dí 'bep'ahū ngu nú'a bi mangu ra Zidada, gue ni 'na de gue'ahū hinda za gui nhyeguihū. Hingo de guecsehe dí 'bep'ahū gui 'yøthū

njabū, nura Zidada go gue'a ri 'bep'a'ihū. ¹¹ Nu'bū ra 'behñā da hyepū rá dame, odi jū ma'na ra 'ñøhø pa drá dame, y nu'bū ra 'ñøhø da hyepū rá 'behñā, odi jū ma'na ra 'behñā pa da 'yøt'e drá 'behñā. Nu'a da 'yøt'e, ma'na xá hño dá mpumbabi ri yoho ne da yopa 'mūi 'nadbū ma'na'qui.

¹² Nubya nugui go ma ga xi'ahū nú'a dí beni gui 'yøthū, hingo ra Zidada ri 'bep'ahūbya. Nu'bū 'nara cu pe'tsa rá 'behñā hingrá gamfri, ne nu'bū nú'a ra 'behñā hini ũtsa rá dame ngue'a ra gamfri, osti hepū. ¹³ Y nu'bū 'nara nju di pe'tsa rá dame hindra gamfri pe nu'bū nú'a ra 'ñøhø hini ũtsa rá 'behñā ngue'a ra gamfri, osti hepū rá dame'a. ¹⁴ Ngue'a nu'bū 'nara 'behñā ra gamfri ne rá dame hingrá gamfri, nú'a ra 'ñøhø'a hani rá japi Ajua po rá 'behñā, ngue'a rá 'behñā rá bātsi Ajua. Y nu'bū 'nara 'ñøhø ra gamfri ne rá 'behñā hingrá gamfri, nú'a ra 'behñā'a hani rá japi Ajua po rá dame, ngue'a nurá dame rá bātsi Ajua. Nu'bū hindi njabū co ra 'ñøhø o ra 'behñā hingrá gamfri, nu'bū nixi yá bātsi hingá njapi. Pe nu'bū njabū hā, njapi yá bātsi. ¹⁵ Pe nu'bū 'nara 'ñøhø hingrá gamfri ne da hyepū rá 'behñā ngue'a ra gamfri, o nu'bū 'nara 'behñā hingrá gamfri ne da hyepū rá dame ngue'a ra gamfri, dá 'uegue, ngue'a nú'a ra cu o nú'a ra nju pe'tsa ra nsequi da 'uegue de nú'a hingrá gamfri, ngue'a Ajua bi zoncahū pa ga 'būhū 'nara hoga'mūi. ¹⁶ Xi nu'i zi nju, ¿ha gri padi ua da mpøhø ri dame po rá ngue'i? Nehe nu'i zi cu ¿ha gri padi ua da mpøhø ri 'behñā po rá ngue'i?

¹⁷ Cada 'na de gue'ahū 'būhū ngu nú'a xa 'yep'ahū ra Zidada ante da zohn'ahū'a pa gá camfrihū. Nuna guehna drí 'bepabi da 'yøt'a gatho ya cu de haburaza ya nija. ¹⁸ Nu'bū 'nara cu ya xa gamfri Ajua ne xqui thu'tsua ra seña ja rá ndo'yo, hinte

ja. O 'b_u 'b_ui 'nara cu xa gamfri Aju_a ne hingui pe'tsa ra seña ja rá ndo'yo, ya odi huxa nú'a ra seña'a. ¹⁹ Hinte ri muui 'b_u to'o pe'tsa ra seña o hingui pe'tsi. Nu'a ma'na ri muui, nú'a ga øth_u nú'a ri manda Aju_a. ²⁰ Cada 'na dá sigui dá mpefi hab_u mri mpefi de ante da gamfri Aju_a. ²¹ Nu'b_u xi ngrá nzai'be_go de ngá camfri ma zi Hmuh_u ra Jesucristo, hini japi. Pe nu'b_u da za gui pøni dega 'be_go, pøni 'bestho. ²² Nú'a mi 'b_ui dega 'be_go ante da gamfri ra Zidada, ya nubyá hingrá 'be_go de 'nara ja'i ja rá thandi Aju_a ngue'a ya rá 'be_go ra Zidada. Nehe nu'a ra ja'i bi gamfri ra Zidada ne himi 'b_ui dega 'be_go, nu'a go gue'a 'nara 'begobya de ra Zidada Jesucristo. ²³ Aju_a bi gutc'aguih_u xá ma_{di}, hangue nubyá ma ga pe'ph_u'a, hingo ma ga pe'pabih_u ya ja'i. ²⁴ Zi cuh_u, sigui gui mpeh_u há ngrí mpeh_u de gá camfrih_u ra Zidada Jesucristo, y Aju_a ja da 'm_uhni con gue'ah_u.

²⁵ Y gatho nú'ah_u jo'o ri 'behñah_u, ha nú'ah_u 'behñah_u jo'o ri dameh_u, hinte xa 'be'pcagui ra Zidada ga xi'ah_u, hønse dí 'ra'ah_u 'nara ts'of_o de ma mfenise. Y nura ts'of_o'a gue'a majuaní ngue'a Aju_a po rá nthecate xa hñuxcagui pa ga manbabi rá noya'a, hangue dí 'ra'ah_u 'nara hoga ts'of_o. ²⁶ Nugui dí beni gue xá hño gui 'b_uth_u nsi ri 'behñah_u nsi ri dameh_u ngu gui 'b_uh_u, ngue'a xi ja ya ts'othogui nuya pabya dí 'b_uh_u. ²⁷ Nu'b_u 'b_u ri 'behñ_a, oxqui he'p_u. Ha nu'b_u jo'o, oxqui honi. ²⁸ Ha nu'b_u gui hongá ri 'behñ_a, hingrá ts'oqui. Ha nu'b_u 'nara nxutsi da hyonga rá dame, hingrá ts'oqui nehe. Pe nu'a tó'o da hyonga rá 'behñ_a, o nura 'behñ_a da hyonga rá dame, ma da thogui ndunthi ya dum_ui, hangue nugui ga nehma gue hingui thoh_u ya dum_ui.

²⁹ Zi cuh_u, dí ne ga xi'ah_u gue

ya hinga ndunthi ya pa dí 'b_uh_uua. Hangue nu'a tó'o pe'tsa rá 'behñ_a, dá 'yøt'a ra uenda gue hingui pe'tsi, pa da za da me'pabi Aju_a. ³⁰ Nu'a tó'o zoni, odi oda rá mfeni nsøcta ra ts'oni, ne nu'a tó'o ri johya, odi oda rá mfeni nsøcta ra johya. Nu'a tó'o ri ntai, dá 'yøt'a ra uenda gue hinte pe'tsi. ³¹ Ha nu'a tó'o ri johya co nuna ra ximhai, dá 'yøt'a ra uenda gue hini johya, ngue'a nuna ximhai 'yo rí uadi rí thogui.

³² Nugui ga nehma hingui jamasu ya t'øt'e de nuna ra ximhai, ngue'a nu'a tó'o jo'o rá 'behñ_a xi ri jamasubi rá 'be'fi ra Zidada, ne 'b_ui pa da 'yøt'a nú'a ri ho ra Zidada. ³³ Pe nu'a tó'o 'b_u rá 'behñ_a mahyoni da jamasu ya t'øt'e de nuna ra ximhai, ne da 'yøt'a nú'a ri ho rá 'behñ_a. ³⁴ Ha nuya 'behñ_a, hinga mahyegui nú'a 'b_u rá dame co nú'a jo'o rá dame. Nu'a jo'o rá dame, ma'na ri jamasubi rá 'be'fi ra Zidada, ne 'b_ui pa da me'pabi Aju_a con gatho rá ts'edi ne con gatho rá mfeni. Pe nu'a tó'o 'b_u rá dame, mahyoni da jamasu ya t'øt'e de nuna ra ximhai, ne da 'yøt'a ngu nú'a ri ho rá dame.

³⁵ Nuna dí xi'ah_u guehna pa go ri hñoh_u. Dí zo'ah_u pa gui 'yøth_u ra hño ngu rí 'ñepi gui 'yøth_u pa da za gui pe'pabih_u Aju_a con gatho ri ma'lh_u ne hinte da hya'ts'ah_u. Nugui hindí eñ'ah_u gue 'b_u gui hongá ri 'behñah_u hingui 'yøt'ua'ah_u rá paha Aju_a.

³⁶ Nu'b_u 'nara cu di 'b_u rá t'ixu, y handi gue ya da za da nthati'a, dá 'yøt'a ngu nú'a xa bengá rá dada ante sta tho rá mbatsja'i. Hingo 'nara ts'oqui nú'a xa beni da nthata rá t'ixu. ³⁷ Pe nu'b_u 'nara cu 'b_u rá t'ixu, ne nura dada'a xa beni gue hinda thata rá t'ixu, ne 'b_u 'nadra mfeni xa beni gue hinhya'm_u da umba nsequi da nthata rá t'ixu, nú'a ra cu'a øt'e xá hño nehe. ³⁸ Hangue nu'a tó'o ri unga rá t'ixu pa da nthati, xá hño øt'e. Nehe

nu'a tó'o hingui ne da thata rá t'ixu, ma'na xá hño nú'a øt'e.

³⁹ Nu'a ra 'bɛhña xa nthati, hingui tsa da 'uegue de rá dame núbya te rá dame, ngue'a njabu mąnga ra ley. Pe nu'bu ya da du rá dame, nú'a ra 'bɛhña'a 'bu da beni da nthati, da za da nthati co nú'a da ne'a, hɔnse gue drá gamfri ha, ne 'bu go rá paha Ajuá. ⁴⁰ Pe nu'a go dí mangá, ma'na xá hño hinda yopa nthatihma. Guehna dí bengá, y dí camfri gue dí hanpabi rá Maça Nđahi Ajuá.

8

Ya hñuni nú'u thoqui pa da hña'tua ya c'oi

¹ Nubyá ma ga xi'ahu de nuya hñuni thoqui pa da hña'tua ya c'oi. Dí pahu gue gathoguihu ja ma mfađihu. Pe nura mfađi nsinque ra hmäte ri jacju ga 'ñets'ihu, pe nura hmäte xa 'racju Ajuá go gue'a ri jacju ga tetuahu yá jamfri ma miq'u'eihu. ² Nu'a tó'o beni gue xi ja rá mfađi, go gue'a hingui pađi gatho nú'a rí 'ñepi da bađi. ³ Pe nu'a tó'o ri mađi Ajuá, Ajuá ma gue xá hño rá 'múi.

⁴ Nuya hñuni hña'tua ya c'oi 'bucua ja ra ximhai, hinte ri muui, ngue'a dí pahu gue nuya c'oi'u hinte ri muui. Ngue'a nuju dí pahu gue 'nat'a Ajuá 'búi, hingui 'búi ma'ra. ⁵ Masque t'ena gue nuni mahets'i ne nuua ja ra ximhai 'búi ndunthi nú'u t'embabi gue go gue'u Ajuá, pe masque t'embi njabu, nu'ú hini mandaguihu. ⁶ Ngue'a pa guecaguihu dí pahu gue 'nat'a Ajuá 'búi, y go gue'a ma Dadahu. Nú'a go gue'a bi hyoca gatho ya t'øt'e, ne dí 'buhuu pa ga nsundahu'a. Nehe 'nat'a ma zi Hmuhu 'búi, y go gue'a ra Zidada Jesucristo nú'a to'o bi t'ent'ua ja rá 'ye pa go bi hyoca gatho ya t'øt'e, ne go gue'a bi 'racju 'nara 'ra'yo te.

⁷ Pe hinga gatho ya cu xa bađi xá hño gue 'nat'a Ajuá 'búi. 'Ra astabya hinxa pumfritho yá nzaí mi pe'tsi nu de mi camfri ya c'oi, ne ora da zi nú'a ra hñuni xa hña'tuabi ya c'oi, beni gue go gue'a 'nara ts'oqui, ngue'a benthó gue nehe ya c'oi ja yá ts'edi, pe hina. ⁸ Pe hingue po ra hñuni da za ma'na ga 'buhu xá hño ja rá thandi Ajuá. 'Bu ga ñunihu, hinte ja, y nu'bu hinga ñunihu, nehe hinte ja. ⁹ Pe masque dí pe'tshu ra nsequi pa ga øthu 'na de guehya, mahyoni ga jamasuhu pa hinga japhu da 'yøt'a ya ts'oqui nú'u otho ndunthi yá jamfri. ¹⁰ 'Bu 'nara cu otho ndunthi rá jamfri, ne da hyant'a'i gri hudi gri ñuni ja 'nará ngo 'nara c'oi, nu'bú nú'a ra cu'a 'na tui rá jamfri, grí cađi pa da thogui da ñuni nehe'a. ¹¹ Y njabu masque pa ja ri mfeni hingat's'oqui ngue'a guí pađi nú'a guí øt'e, pe njabu guí japa nuri cu da menga ja ra ts'oqui. Y guí pađi gue nehe po nura cu'a bi du ma zi Hmuhu ra Jesucristo. ¹² Hangué nu'bu njabu nú'i guí ts'ocua rá mfeni 'nara cu nú'a othotho ndunthi rá jamfri, pađi gue numa zi Hmuhu ra Jesucristo go gue'a guí øt'ua nú'a ra ts'ocate'a. ¹³ Hangué 'bu po 'nara hñuni ga tsi, ga japi da nts'oca 'nama cu, nu'bú ma'na xá hño hinhya'mu ga tsi nura hñuni'a.

9

Ra nsequi nú'a mi pe'tsa ya apostol

¹ Pahu xá hño gue nugui drá apostol de ra Zidada Jesucristo dí pe'tsa ra nsequi ga øt'a ngu nú'a rí 'ñepcagui ngue'a drá apostol. Nugui stá handa ma Zidadahu ra Jesu, ne go dá zo'ahu de gue'a pa gá camfrihu. ² Nu'bu ma'ra ya cu beni gue hinga majuaní drá apostol, pe nu'ahu ha, guí pahu gue drá apostol ngue'a xcá camfrihu Ajuá po ma noyaga.

3 Ne nú'ḡ to'o ñama'ñḡ de guecagui, njaua dí xipabi: 4 ¿Ha gue hini 'ñepcagui da t'aqui nú'a te ga tsi? 5 ¿Ha gue hindí pe'tsa ra nsequi 'bḡ ga ne ga hongá ma 'behñḡ ne ga tsits'i habḡ dí 'yo ngu ø'ta ra cu Pedro ne ma'ra ya apostol ne nú'ḡ yá cu ra Zidada Jesu? 6 Nugui ne ra cu Berhna ¿ha gue hõnseguihe hini 'ñepcamahe da t'acje te ga tsihmahe nsinque ga mpøhe? 7 ¿To'o gue'a 'bḡi dega soldado ne hingui t'umbi te da zi? ¿To'o nú'a pe'tsa 'nara ua'obxi ne hinda zipabi rá fruta? ¿To'o nú'a pe'tsa ya mbo'ni, ne hinga ja ri ñuni ja yá mbo'ni? 8 Núna dí ma, oguí beñḡ gue go dí manse, ngue'a njabḡ manga rá ley ra Moise, 9 ne ena njaua: "Oxqui tu'tuahḡ rá ne ra ndamfri ora net'a ra trigo ja ra era." ¿Ha gue Ajuá bi ma xi majuani de ra ndamfri? 10 Hina, nu'á bi ma pa guecaguiḡ, ne bi t'ofa pa go ma hñohḡ, ngue'a nu'a tó'o faxa ra hai ne nu'a tó'o jaxa ra sofo, rí 'ñepi da zi de nú'a pot'i'ḡ. 11 Hangue nu'ahḡ guí njahḡ ngu 'nara 'bot'i y nuje ngu go dyá mot'ihe ngue'a dá xi'ahé rá noya Ajuá. Nu'bá ¿ha gue hini 'ñepi guí faxcahe ne guí 'racje te ga tsihe? 12 Nu'bḡ nú'ḡ ma'ra ya cu ri mpøfi con gue'ahḡ go guí faxḡ ne guí umfḡ te da zi, xi nuje ¿ha gue hingo ma'na rí 'ñepcaguihe guí faxcahe?

Nuje, asta nubyá hinte stá a'a'ihé, masque rí 'ñepcaguihehḡ. Nu'a dí øthe, dí tsethe ra thuhu ra nduthe pa hinto da ñama'ñḡ de rá noya ma zi Hmuhḡ ra Jesucristo. 13 ¿Ha gue hinguí pahḡ gue nu'a tó'o ri mpøfi ja yá ndanija ya xodyo ja da t'umbabini te da zi? Y nu'a tó'o ri mpøfi ja ra ata tsi nú'ḡ ya mbo'ni tho dega hñá'ti pa Ajuá. 14 Njabḡ bi manda ra Zidada nehe gue nu'a tó'o manga ra maça hoga noya rí 'ñepabi da t'umbabi te da zi. 15 Pe nugui masque rí 'ñepcagui, pe hinte

stá a'ahḡ nixi hindí op'a'ihḡ pa ga a'ahḡ nú'a te dí honi. ¡Ngue'a nugui masque drí 'ñuni ga tu pe hindí ne to'o da 'ñena gue dí manga ra maça hoga noya pa hõnse dí tahḡ nú'a dí tsi!

16 Hingui tsa ga 'ñets'i ngue'a dí manbabi rá noya Ajuá, ngue'a nu'bḡ hinga ma, ¿te ma ga thadi ja rá thandi Ajuá? Nu'bḡ hinga manba rá noya Ajuá, guehna 'nara dumai pa guecagui. 17 Nu'bḡ núgui dí manba rá noya Ajuá con gatho ma paha, nu'bá dí tømí gue go ma da gutcagui Ajuá. Pe nu'bḡ núgui hinga nehḡ ga manbabi rá noya Ajuá, pe guehna ma 'befi xa t'acagui, hangue mahyoni ga ø'te. 18 Nu'bá, ¿xi nda'a ma thahḡ? Nu'a ma thahḡhḡ, ga johya ga manba rá noya Ajuá nsinque te da t'aqui de guecua, masque rí 'ñepcama.

19 Nugui hindrá 'bego de 'nadra ja'ti, nugui drá 'bego pa gatho ya ja'ti, ngue'a dí zofa pa njabḡ ndunthi de gue'ḡ da gamfri ma zi Hmuhḡ ra Jesucristo. 20 Nugui dí ø'ta ngu yá nzai ya xodyo pa da za ga zofa, nehe dí ø'ta ngu yá nzai nú'ḡ 'bḡ ja rá hmanda ra ndaxjua ley pa da za ga zofa nehe'ḡ, masque nugui ya hindí 'bḡi de ja ra ndaxjua ley. 21 Nehe dí ø'ta ngu yá nzai nú'ḡ hingui 'bḡi ja rá hmanda ra ndaxjua ley pa njabḡ da za ga zofa nehe. Pe nugui hinstá 'uegue de ja rá ley Ajuá, ngue'a nugui dí 'bḡi de ja rá hmanda ma Zidadahḡ ra Jesucristo. 22 Nehe dí ø'ta ngu yá nzai nú'ḡ ya cu ts'atho yá jamfri, pa da za ma'na ga zofa. Nugui stá nzai ga tembabi yá nzai gatho ya ja'ti pa da mpøhø 'ra de gue'ḡ, ngue'a cada 'na de gue'ḡ, 'rama'na'ño hanja gra zofoga'ḡ. 23 Dí ø'ta njabḡ ngue'a dí ne gue ma'na da ntunga ra maça hoga noya, ne pa njabḡ da za ga hani ndunthi ya japi bra hñḡ nura maça noya'a.

24 Ha gue hinguí pahḡ gue gatho

nú'ua ri ntsa'rihi, da ma mahyegui, pe 'mefa 'natho nú'a to'o ma da dāhā. Nujū nehe ma ga øthū njabū, ga 'yohū xá hño ja rá thandi Ajuā pa njabū ga hanga ma thāhāhū nehe nú'a ma da 'racjū'a. ²⁵ Dí pahū gue gatho nú'ua to'o ri ntsa'rihi xi ri su rá ndo'yo pa da nja rá ts'edi. Nu'ú øt'a njabū hønse pa da dāhā 'nara thāhā nú'a ma da thegue. Pe nuju dí pahū gue ma ga hañhū 'nara thāhā nú'a hinhya'mū ma da thegue. ²⁶ Hangué nuguí drí hñā ra 'rihi nehe, pe drá ma manjuantho pa nuni habū ma ga tsøni, ne co rá ts'edi Ajuā drí ntuhni pa ga ntāte, hingue hønse dí 'ñenitho. ²⁷ Nugui xi drí su ma ndo'yo nehe pa hinte da 'yøt'e, y drí japi da 'yøt'e nú'a go dí ne, ngue'a hindí ne ga 'bē ma tsa ja rá thandi Ajuā, masque stá zofohmā ndunthi ya ja'i.

10

Ra ts'ofo pa hinda søcambeni ya c'oi

¹ Zi cuhū, dí ne ga ben'ahū nehe gue nú'ua ndu ma xitahū nu de bá pønga de Egipto bra zi ra Moise, ne mri 'bet'o 'nara guui, ne bi 'rax'ua ja ra Thenga Ndehe. ² Nu'ú bi dēna ra guui ne bi 'ranga ja ra Thenga Ndehe, hangué nu'ú bi 'natho co ra Moise, go gue'a 'nara nt'udi de ra sistehe. ³ Ne dí pahū gue gatho'ua mahyegui bi zi nú'a ra nzaqui bá ehe de mahets'i. ⁴ Ne gatho mahyegui bi zi nú'a ra dehe bá pehna Ajuā ne bi bøhø de ja 'nara do. Y nú'a ra do'a gue'a 'nara nt'udi de ma zi Hmuhū ra Jesucristo mi 'yo con gue'ua habaraza mi 'yo'ua. ⁵ Pe ndunthi de gue'ua, Ajuā bi hyandi gue hinxmā hño nú'a mi øt'e'ua, hangué ndunthi de gue'ua bi du ja ra mbonthi.

⁶ Gatho nú'a bi thogui'ua go gue'a ngu 'nara ts'ofo pa guecju, pa hinga hyøcju nú'ua ya t'øt'e xá nts'o, ngu nú'a bi 'yøt'e'ua. ⁷ Hinga beñhū

ga nsundahū ya c'oi ngu bi 'yøt'a 'ra de gue'ua, ngu enga ja ra Māca T'ofo: "Ya ja'i bi hñudi bi ñuni ne bi ntsithe, nepū de gue'a bi 'mai bi 'yøt'ua yá ngo ya c'oi co ya hnei."

⁸ Ne hinga hñuxhū co ya 'behñā nú'ua hingue xi ma 'behñāhū ngu bi 'yøt'a 'ra de gue'ua, hangué nu'ú 'nada ra pa bi du 'natemāhñū 'mo ya ja'i.

⁹ Nixi hinga beñhū ga tsøtuahū rá mwi Ajuā ngu bi 'yøt'a 'ra de gue'ua, hangué 'nara pa ndunthi de gue'ua bi mahna ya qu'eñā, ne bi du'ua.

¹⁰ Ne hinga ñāma'ñāhū de nú'a øt'e Ajuā con guecju ngu bi ñāma'ñū 'ra de gue'ua, hangué 'nara pa Ajuā bá pehna 'nara enxē pa bi hyo'ua.

¹¹ Gue'a gatho bi thogui ndu ma xitahū, ne bi t'ofo pa njabū ga beñhū gue guehna 'nara ts'ofo pa guecju núju dí 'buhūua ja ra ximhai de nuya ngaxa pabya.

¹² Hangué nu'ua tó'o beni gue xi 'bui xá hño, dá nsu pa hinda dāpi da 'yøt'a ya ts'oqui. ¹³ Gatho nú'ua ya ts'othogui dí thoguihū, njabū thogui nehe gatho ma'ra ya ja'i.

Pe Ajuā nzantho sugaguihū, y nu'á hinda hocju ga thohū ya ts'othogui nú'ua da hyandi'a gue hinda za ga tsethū. Ha nura ora dí thohū 'nara thogui, nu'á ri 'racju ra ts'edi pa ga tsethū.

¹⁴ Hangué dí xi'ahū zi cuhū, ogrí nsundahū ya c'oi. 'Ueguehū de nú'a ra nzai'a. ¹⁵ Dí xi'ahū njabū ngue'a dí pādi gue nú'a dí xi'ahū 'bestho tso ri mfenihū, y nu'asehū da za gui pahū ua majuaní nú'a dí mā ua hina. ¹⁶ Ora dí tsihū ra Māca Nt'oxi, gue'a 'nara nt'udi gue dí 'nathohū co ma Zidadahū ra Jesucristo ne núju 'na ngu ma'na. Nu de dí aphū Ajuā dí tsihū ra vinu, y nura vinu'a go gue'a 'nara nt'udi de rá māca ji ma zi Hmuhū ra Jesucristo nú'a bi mani ja rá pont'i'a po rá nguecju. Y nú'a ra thuhme dí hñeguehū, go gue'a 'nara nt'udi de rá zi ndo'yo'a nú'a bi uni pa bi tho po rá nguecju. ¹⁷ Masque nuju

drí ndunthih_u, pe 'nada nú'a ra tuhme dí tsih_u, hangue por gue'a drí 'nathoh_u.

¹⁸ Ngu dí pah_u gue nuya me Israel nú'u to'o mi tsi nuya mbo'ni mi ts'at'i dega hñ'a'ti, mi 'natho yá jamfri mi xocambeni Ajuá, hangue nu'ú mi 'natho nehe'u po nú'a mi tsi'u. ¹⁹ Nugui hingo dí xi'ah_u gue ya c'oi ja yá ts'edi, ne hindí xi'ah_u gue ri muui nú'u ya hñuni xa hñ'a'tuabi'u, ngue'a nu'ú hinte ri muui y nixi otho yá ts'edi'u. ²⁰ Nu'a dí xi'ah_u gue nuya hñuni hoca nú'u hingyá gamfri pa da umbabi ya c'oi, nuya hñuni'u go gue'u pa ya ts'ondahi, hingue pa Ajuá. Y nugui hindí ne gui 'nathoh_u co ya ts'ondahi. ²¹ Hinda za gui tsih_u ra Maca Nt'oxi ne gui tsih_u nú'a thocuabi ya ts'ondahi. Ne hinda za gui hñuh_u ja rá mexa ra Zidada nep_u ma grí huh_u ja ya mexa hab_u t'ø'tua yá ngo ya c'oi, ngue'a nu'ú go gue'u de ra ts'ondahi. ²² ¿Ha gue guí neh_u ga ts'ø'tuah_u rá mui ra Zidada? O ¿ha gue guí beñh_u gue go ma'na ja ma ts'edih_u de gue'a? Hina.

Ra gamfri pe'tsa ra nsequi da 'yø'ta nú'a go da ne pe co ra hmáte

²³ Zi cuh_u, da za gui beñh_u gue h_a dí pe'tshmah_u ra nsequi ga øth_u gatho nú'a ga neh_u. Pøde h_a da za, pe hinga gatho rí 'ñepi ga øth_u, ne hingue por gatho ya t'ø't'e da za ma'na da te ma jamfrih_u. ²⁴ Oguí suh_u hønse ri teh_u, supabih_u rá te nehe ri miqu'eih_u.

²⁵ Tsih_u gatho nú'a te 'ba ja ra tai, ogrí 'ñanih_u 'met'oa xa hñ'a'tuabi ya c'oi o hina, pa hinda ts'oca ri mfenih_u. ²⁶ Ngue'a ra Zidada go rá meti gatho ra ximhai ne gatho nú'a ja ja ra ximhai.

²⁷ Nu'b_u 'nara ja'i hingrá gamfri da zix'ah_u ja rá ngu pa gui ñuñh_u con gue'a, ha nu'b_u guí ne gui maha con gue'a, rí maha ne tsih_u gatho nú'a da 'ra'ah_u nsinque gui 'yambabih_u hab_u xúá hñ_a, pa

hinda ts'oca ri mfenih_u. ²⁸ Pe nu'b_u da 'm_u 'na to'o da xi'ah_u gue nú'a te ma gui tsih_u xa hñ'a'tuabi ya c'oi, nu'b_u oguí tsih_u pa hingui ts'ocuah_u rá mfeni nú'a to'o bi xi'ah_u. ²⁹ Nugui hindí xi'ah_u gue go ma da ts'oca ri mfenih_u, dí xi'ah_u pa nú'a to'o da xi'ah_u gue hingui ho nú'a ma gui tsih_u, pa hingui ts'ocuah_u rá mfeni'a.

Pe da za da bengá 'na ne da 'ñena: “¿Hanja go da za da thagagui hinga øt'a 'nara t'ø't'e ngue'a ma'na ra cu beni gue ra ts'oqui? ³⁰ Nu'b_u dí tsi te dí tsi ne dí umbabi njamádi Ajuá, ¿hanja ma go da nongagui ma'na ra cu por nú'a te dí tsi?” ³¹ Pe nugui dí xi'ah_u, gatho nú'a gui øth_u, 'b_u grí ñuñh_u, 'b_u grí tsitheh_u, 'b_u grí øth_u ma'na te grí øth_u, 'yøth_u gatho pa rá nsunda Ajuá. ³² Jamasuh_u nú'a gui øth_u pa hingui ts'ocuah_u yá mfeni ya xodyo, nixi nú'u hingyá xodyo, nixi nú'u ya cu 'b_ui ja rá nija Ajuá. ³³ Nugui dí øt'a ra ts'edi pa ga øt'a nú'a xá hño pa ga hu'mbabi yá mui gatho ne hinga ts'ocua yá mfeni. Nugui hindí hons_e ra hño pa guequi, dí øt'a nú'a xá hño qué pa da mpøhø ma'ra.

11

¹ 'Yøth_u ngu núna dí øt'e, ngue'a nugui dí øt'a ngu nú'a bi 'yø'ta ma zi Hmuh_u ra Jesucristo.

Ra ts'ofa pa ya 'behñ_a nú'u pa ja ya hmunts'i

² Zi cuh_u, nugui drí johya ne dí ex'ah_u ngue'a hinxcá pumfrih_u gatho nú'a stá xi'ah_u, ne gui øth_u gatho ngu nú'a stá u't'ah_u gui 'yøth_u. ³ Pe nugui dí ne gui padih_u gue numa zi Hmuh_u ra Jesucristo go gue'a ra ñaxu de gatho ya 'ñøhø, y nura 'ñøhø gue'a ra ñaxu de rá 'behñ_a, y nu Ajuá ra Dada go gue'a ra ñaxu de ma zi Hmuh_u ra Jesucristo. ⁴ Nu'b_u 'nara 'ñøhø xa go'ma rá ñaxu ora apabi Ajuá de ja ya hmunts'i, o de ora ñ_a de rá

noya Ajuá, njabú ri 'betua rá tsa rá ñaxuse. ⁵ Pe nu'bu 'nara 'behña hinxa go'ma rá ñaxu ora apabi Ajuá ne ora manbabi rá noya'a, ri 'betua rá tsa rá ñaxuse, tsatho xa 'ñaxi. ⁶ Nu'bu ya 'behña hingui co'ma yá ñaxu, ma'na xá hño dá 'ñaxi, pe nu'bu gue'a 'nara 'betsa da 'ñaxi, ma'na xá hño dá go'ma rá ñaxu ora apabi Ajuá. ⁷ Nura 'ñohò hini 'ñepi da go'ma rá ñaxu ngue'a nura 'ñohò bi hyoca Ajuá ngu tengu rá 'bai'a ne ja ri hnequini nura nsunda Ajuá. Pe nu ja ra 'behña, ja ri hnequini rá nsu ra 'ñohò. ⁸ Ngue'a nura 'ñohò hingue bi thoqui de ra 'behña, nura 'behña bi thoqui de ra 'ñohò. ⁹ Y nura 'ñohò himbi thoqui po rá ngue ra 'behña, nura 'behña ha, bi thoqui po rá ngue ra 'ñohò. ¹⁰ Hangue nura 'behña rí 'ñepi da go'ma rá ñaxu po rá ngue ya enxé handgahu, ngue'a gue'a 'nara seña gue 'bui to'o ma'na ri manda que ya 'behña. ¹¹ Pe de ja rá thandi Ajuá gatho'u ri muui mahyegui, gue dra 'behña gue dra 'ñohò, ngue'a nsinque ra 'ñohò hinxa 'mu ra 'behña, ha nsinque ra 'behña hindi 'bu ya 'ñohò. ¹² Ngue'a desde ra mudi nura 'behña gá 'ñehe de ja ra 'ñohò, y nubyá, nura 'ñohò rí 'ñehe de ja ra 'behña, pe gatho go øt'e Ajuá.

¹³ Xi da beñhu xá hño, ¿ha gue ri hnequi xá hño 'nara 'behña ora apabi Ajuá ne hinxa go'ma rá ñaxu? ¹⁴ ¿Ha gue hingrá 'betsa 'bu 'nara 'ñohò da hopi da te rá stá? ¹⁵ Pe nu'bu ra 'behña da hopi da te rá stá, nú'a ha, rá ntsøhui, ngue'a gue'a xa t'umbabi pa da go'ma rá ñaxu ngu 'ñena 'nara cøni. ¹⁶ Pe nu'bu da 'mu 'ra to'o da ne da ntsanoya de núna dá ma de yá stá ya 'behña, pañu xá hño gue nuje gue'a ma nzaihe, ne yá nzai ma'ra ya cu nú'u 'bui ja ma'ra yá nija Ajuá.

Ya cu bi zi ra Maça Nt'oxi ngu himi 'ñepabi'u

¹⁷ De núna dí op'ahúbya hingui tsa ga ex'a'ihú ngue'a stá øde de nú'a guí øthu ora grí muntshu, hingui øthu nú'a xá hño, hønse guí øthu nú'a hingui ho ja rá thandi Ajuá. ¹⁸ Dí øde gue ora grí muntshu, guí øthu ya hegue, ngue'a hinga mahyegui nú'a guí mañhu, y dí camfri gue ngu'bu gue'a guí øthu. ¹⁹ Pe pøde mahyoni da njabú, pa ja da hnequini nú'u to'o hanpa rá mfadi Ajuá, y nú'u to'o hina. ²⁰ Ora grí muntshu pa guí nt'oxihu nepu guí tsihu ra Maça Nt'oxi, nú'a guí øthu hingui øthu pa ra Zidada, ²¹ ngue'a nú'a guí hañhu pa guí tsihu, grí 'bet'ohú guí dama tsisèhu, ne hinte guí xepabihu nú'u ma'ra ya cu. Hangue 'ra de gue'ahu guí tuhu ra thuhu, ha nu ma'ra xi grí tithohu. ²² ¿Hanja guí øthu njabú? ¿Ha gue otho rí nguhu habu guí ñuñhu ne guí ntsithehu? ¿Ha gue grí utsabihu rá maça nija Ajuá? ¿Ha gue hinguí 'betuahú yá tsa nú'u ma'ra othobi te da zi? Xibya, ¿te guí ne ga xi'ahu? ¿Ha gue ga e't'sa ri nsuhu? Hina, ngue'a núna guí øthu hinxá hño.

Ra Maça Nt'oxi

(Mt. 26:26-29; Mr. 14:22-25; Lc. 22:14-20)

²³ Nugui ya stá u't'a'ihú hanja grí tsihu ra Maça Nt'oxi ngu nú'a bi 'ñutcagui ra Zidada. Nú'a ra xuui bri da'a, bi gu ra thuhme, ²⁴ nepu bi umba njamadi Ajuá. Ne de gue'a bi hyeca nura thuhme'a, nepu bi 'ñena: "Tsihu nuna ra thuhme, ja ra uenda go guehna ma ndo'yo núna ma da hna'mbabi po rá ngue ri ts'oquihu. Ne ora guí tsihu nuna ra thuhme, 'yøthu ngu 'nara feni de guecagui." ²⁵ Nepu ngu bi uadi bi nt'oxi'u, ra Jesu bi gu 'nara vaso habu mi po ra vinu, ne bi 'ñembabi'u: "Nuna vinuna, go guehna 'nara nt'udi de nú'a ra 'ra'yo cohi ma ga øt'e co ma ji nú'a ma ga fani. Ora guí tsihu nuna

vinuna, 'yøth_u ngu 'nara feni de guecagui." ²⁶ Hangué nú'a ra ora guí tsih_u ra thuhme ne ra vinu gue'a ra ora guí udih_u de rá du ma Zidada_u asta nú'a ra pa'a stua yopa pengui.

Hanja da za da ts'i ra M̄ca Nt'oxi ngu ri ho ra Zidada

²⁷ Hangué nugui dí xi'ah_u gue nu'a tó'o da zi nú'a ra thuhme'a ne nú'a ra vinu'a ne hinda zi ngu rí 'ñehe, nú'a ra cu'a ma go da dadi de rá zi ndo'yo ne de rá zi ji ra Zidada. ²⁸ Hangué cada 'na de gue'ah_u, beñh_u xá hño 'met'o ua guí 'buh_u xá hño co Ajuá pa guí tsih_u ra thuhme ne ra vinu. ²⁹ Ngué'a nu'a tó'o hinda zi nú'a ra thuhme ne nú'a ra vinu ngu rí 'ñehe, ne hinda beni xá hño te ri muui rá du ra Zidada, nú'a ra cu'a tuxase ra ts'oqui. ³⁰ Hangué por gue'a ndunthi de gue'ah_u grí hñenih_u ne otho ri nzaquih_u, ha nehe xa du 'ra de gue'ah_u. ³¹ Pe nu'b_u ga bensch_u de nú'a te stá øth_u ne ga ntsø'mh_u, nu'b_u Ajuá ya hindua p̄encaguih_u nuya ya mfei. ³² Nu'á bí p̄encahu ya mfei pa da zocj_u pa hinda conde-naguih_u mahyεgui co nú'u hingyá gamfri.

³³ Hangué ma zi cu'ih_u, ora grí muntsh_u pa guí ñuñh_u, ntø'mh_u 'na ngu ma'na pa guí ñuñh_u mahyεgui. ³⁴ Nu'b_u 'na de gue'ah_u di tsu'ah_u ra thuhu, ma'na xá hño ñuñh_u 'met'o ja ri nguh_u pa nu xcrí muntsh_u guí 'yøth_u ngu nú'a ri ho Ajuá, pa hinda zu'ah_u rá mfei'a. Y de nú'u ma'ra ya t'øt'e xa nja, nu'á asta hinga mab_u pa ga ñah_u de gue'u.

12

Ya mfadi ne ra ts'edi nú'u ri 'racj_u ra M̄ca Ndahi cada 'na de guecj_u

¹ Zi cuh_u dí ne guí pah_u de nuya mfadi ne ra ts'edi ri 'racj_u ra M̄ca Ndahi cada 'na de guecaguih_u. ² Guí pah_u xá hño gue nú'b_u hingüi camfrithoh_u rá noya Ajuá ngri

hothoh_u da zix'ah_u to'oraza pa nguí xøcambenih_u nú'u ya c'oi otho yá ts'edi ne hingui ña. ³ Pe nubyá dí ne guí pah_u gue nu'a tó'o tsanga ra Zidada Jesu, hingui hanpa rá ts'edi ra M̄ca Ndahi. Ha nu'b_u to'o da 'ñena, dí camfri ra Jesu gue go gue'a ra Zidada, nú'a ha, hanpa rá ts'edi ra M̄ca Ndahi.

⁴ 'Rama'na'ño ya mfadi ne ra ts'edi xa 'racj_u ra M̄ca Ndahi pa ga p̄epabih_u Ajuá, pe ra M̄ca Ndahi go gue'a 'natho. ⁵ Y nehe 'rama'na'ño ya 'befi xa 'racj_u ra Zidada ga p̄efih_u, pe ra Zidada go gue'a 'natho. ⁶ Nehe 'rama'na'ño hanja drí mpefih_u, pe nu Ajuá go gue'a ri 'racj_u ra ts'edi gathoguih_u, pa ga p̄eh_u ngu nú'a xa 'racj_u'a, y nu Ajuá go gue'a 'natho. ⁷ Cada 'na de guecj_u dí hanpah_u rá ts'edi ra M̄ca Ndahi pa ga faxh_u gatho nú'u ma'ra. ⁸ Ra de guecj_u xa 'racj_u ra ts'edi ra M̄ca Ndahi pa ga ñah_u co ndunthi ra mfadi, ha nu ma'ra de guecj_u guet'atho ra M̄ca Ndahi xa 'racj_u ra mfadi pa ga udih_u te rí bonga rá noya Ajuá. ⁹ Nu ma'ra de guecj_u guet'atho ra M̄ca Ndahi xa 'racj_u ndunthi ra jamfri, ha nu ma'ra de guecj_u guet'atho ra M̄ca Ndahi xa 'racj_u ra ts'edi pa ga øth_u ya da'thi. ¹⁰ Ma'ra de guecaguih_u xa t'acj_u ra ts'edi pa ga øth_u ya danga nt'udi. Ha nu ma'ra de guecj_u xa t'acaguih_u ra ts'edi pa ga manbah_u rá noya Ajuá. Ha nu ma'ra de guecj_u xa t'acaguih_u ra ts'edi pa ga pah_u xá hño ua de ra M̄ca Ndahi ña 'nara ja'i, o hina. Ha nu ma'ra de guecj_u xa t'acj_u ra ts'edi pa da za ga ñah_u de ma'ra ya hñaqui. Ha nu ma'ra de guecj_u xa t'acj_u ra ts'edi pa ga pah_u te rá 'be manga nú'a to'o gra ña de ma'na ra hñaqui. ¹¹ Pe go guet'a ra M̄ca Ndahi ri 'racj_u ya mfadi ne ra ts'edi cada 'na de guecaguih_u ngu nú'a go da ne'a.

Gathoguih_u dí 'nada ra ndo'yoh_u

co ra Zidada Jesucristo

¹² Cada 'na de guecaguihu numa ndo'yohu xi pe'tsa ndunthi ya xeni, pe masque njabu 'nada ma 'bairu dí pe'tshu. Dí njahubu nehe co ma zi Hmuhu ra Jesucristo, ngue'a nujá ngu go dyá xeni hu de rá ndo'yo'a, pe rá ndo'yo'a 'natho. ¹³ Ngue'a gathoguihu 'bu dyá xodyohu o hindyá xodyohu, 'bu dyá 'begohu o hindyá 'begohu, gathoguihu stá nxistehehu pa dá 'nada ra ndo'yohu co rá ts'edi ra Māca Nđahi, ne gathoguihu 'nat'a ra Māca Nđahi stá hañhu.

¹⁴ Numa ndo'yohu xi pe'tsa ndunthi ya xeni, hingue 'natho ra xeni pe'tsi. ¹⁵ 'Bu 'nama uahu da 'ñena: “Nuguí hindí 'bui ja ra ndo'yo ngue'a hingo drá 'yε”, pe hingue ngue'a mangu njabu ya hingui 'bui ja ma ndo'yohu. ¹⁶ O nu'bu 'nama guhu da 'ñena: “Nuguí hindí 'bui ja ra ndo'yo ngue'a hingo drá da”, pe hingue ngue'a mangu njabu ya hingui 'bui ja ma ndo'yohu. ¹⁷ 'Bu gatho ma ndo'yohu dra da, ne di otho ma guhu, nu'bú zhanja da za ga ødehu? 'Bu gatho ma ndo'yohu dra gu, ne 'bu di otho ma xiñuhu, nu'bú zhanja da za da nja ma fahahu? ¹⁸ Pe Ajuá bi hñuscaguihu gatho ya xeni de ma ndo'yohu pa hinte da 'yøtcahu ra 'bedi. Y bi hñuts'i ngu nú'a go bi ne'a. ¹⁹ Nu'bu di 'nada ra xeni ma ndo'yohu, ne di 'nada rá 'befi, nu'bú hindri xøgue ma 'bairu. ²⁰ Pe numa ndo'yohu masque pe'tsa ndunthi ya xeni, pe 'nada ra 'bai pe'tsi.

²¹ Numa dahu hingui tsa da 'ñemba ma 'yehu: “Nuguí hindí hoñ'aua.” Nixi ma ñaxuhu hingui tsa da 'ñemba ma uahu: “Nuguí hindí hoñ'aua.” ²² Hina, hinda za da 'ñatsa'u, ngue'a nú'u ya xeni de ma ndo'yohu ri hnequi ngu hinte ri muui, go gue'u ma'na øt'a ra 'bedi. ²³ Ha nuya xeni de ma ndo'yohu nú'u dí beñhu gue otho yá nsu, nú'u

go gue'u ma'na xi dí japamasuhu. Y nú'u ya xeni ngu ra 'betsa 'bu da hnequitho, nú'u go gue'u dí hethu pa da hnequi xá hño. ²⁴ Pe nuya xeni de ma ndo'yohu ri hnequi mahotho, nú'u hinga mahyoni ga hethu pa da hnequi xá hño. Njabu Ajuá bi hyoga ma ndo'yohu gue nú'u ya xeni mi otho yá nsu go gue'u ma'na da nja yá nsu, ²⁵ pa njabu da mpefi mahyegui gatho ya xeni de ma ndo'yohu, ne gatho'u da mfats'i 'na ngu 'na. ²⁶ Hangué 'bu ga tsama'ñhu 'nara xeni de ma ndo'yohu, gatho ma ndo'yohu tsama'ñu nú'a ra uguia. Y nu'bu 'nara xeni de ma ndo'yohu hanga 'nara hoga hño, nu'bú gatho ma ndo'yohu ri johya.

²⁷ Nuju go guecju rá ndo'yoguihu ma zi Hmuhu ra Jesucristo, y cada 'na de guecaguihu dí 'nara xeni hu de rá ndo'yo'a. ²⁸ Ajuá bi hñuxa ja rá nija 'rama'na'ño ya mēfi: Nu'a xi rá mudi bi hñuxa ya apostol. Nurá ñoho bi hñuxa nú'u to'o da manbabi rá noya'a. Nurá hñu bi hñuxa ya xahnate. Nepu de gue'a bi hñuxa nú'u to'o øt'a ya danga nt'udi, nepu nú'u to'o øthe ya da'thi. Nepu bi hñuxa nú'u to'o faste ja rá 'befi'a, nepu bi hñuxa nú'u to'o ri su gatho nú'u ya 'befi'u, nepu bi hñuxa nú'u to'o da za da ña de ya hñaquí nú'u hingui fadi. ²⁹ Nde nu'bú, zha gue gatho ya cu go ya apostol? O zha gue gatho xa t'umbabi ra 'befi pa da manbabi rá noya Ajuá? O zha gue gatho pe'tsa ra 'befi dega xahnate? O zha gue gatho da za da 'yøt'a ya danga nt'udi? ³⁰ O zha gue gatho xa t'umbabi ra ts'edi pa da 'yøthe ya da'thi? O zha gue gatho da za da ña de ya hñaquí hingui fadi? O zha gue gatho da za da badi da ma te mangu nú'a to'o ña de ya hñaquí hingui fadi? Hina, hinga gatho da za. ³¹ 'Yøthu 'nara ts'edi pa da za gui pe'tshu ya mfađi ne ra ts'edi nú'u ma'na ya dangui pa guí pephu Ajuá.

Pe nubyá ma ga u't'ahú hanja grí 'buhú co 'nara hoga'múí nú'á ma'na xá hño de gatho.

13

Ra hmáte

¹ 'Bú nugui gra ñá co 'raya noya xi mahotho, o gra ñá ngu 'nara εnxε, pe 'bú hindí pe'tsa ra hmáte, nu'bú gra nja ngu 'nara 'bixfani nsøctho ri 'nohni o ngu 'nara t'εgui nsøctho zuni. ² O 'bú gra pe'tsa gatho ra ts'edi pa ga manba rá noya Ajuá, ne gra paði gatho nú'á ya t'øt'e xi xá hñei de rá noya'á, ne gra pe'tsa gatho ra mfádi, ne xi gra pe'tsa ndunthi ra jamfri asta da za ga japi da mponga 'nara t'øhø, pe 'bú hindí pe'tsa ra hmáte, nu'bú hinte rá 'mεcagui. ³ Nehe 'bú ga umbabi ya hyoya gatho nú'á dí pe'tsi, ne asta ga unga ma ndo'yo da ts'at'i, pe nu'bú hindí pe'tsa ra hmáte, nu'bú hinte ri muui nú'á dí øt'e.

⁴ Nu'á tó'lo pe'tsa ra hmáte, tseta gatho nú'á da 'ñepabi; xi ra hoja'i co yá miqu'eiui, ne hini hyøcua nú'á te pe'tsi'á; hingrá 'ñets'i, ha nixi hini ndangui de ma'ra. ⁵ Nu'á tó'lo pe'tsa ra hmáte hinto xaxi, hini nsu sehe, hingrá cuε ne hingui ete. ⁶ Nu'á tó'lo pe'tsa ra hmáte hini johya 'bú ri nts'oca 'nará miqu'eiui, ngue'á nu'á nzantho ri johya hønse de ra hño. ⁷ Nu'á tó'lo pe'tsa ra hmáte tseta gatho nú'á t'ø'tuabi, camfri gatho nú'á xá hño, nzantho tø'mi de ra hño, ne tseta gatho ya ts'othogui.

⁸ Nura hmáte hinhya'mú ma da uadi, pe nura mfádi dí pe'tshú pa dí mamfu rá noya Ajuá, nu'á há, ma da zø ra pa da 'ñotho. Nehe ma da uadi ra mfádi dí pe'tshú pa xa za stá ñáhu de ma'ra ya hñáqui hingui fádi. Ne ma da zø ra pa ya hinda 'yøtcahú ra 'bedi gatho nú'á ra mfádi dí pe'tshú. ⁹ Ngue'á 'na tui nú'á stá paðihú hangue hinxa za stá mañhú gatho nú'á xa ma Ajuá.

¹⁰ Pe nu xcrá 'buhú co nú'á to'lo rá me'ti ra mfádi, nu'bú há, ja ma ga pahúni gatho nú'á hinxa za stá pahúua.

¹¹ Nú'bú ndrú notsi ndí ñá ngu ñá ya batsi, ha ndí pe'tsa ya mfeni ngu rá mfeni ya batsi, pe ya de ndá ndanga ja'i, ya dá tsopu nú'á ra 'múí ndí pe'tsi dega batsi. ¹² Hangue njabútho nehe numa mfádi dí pe'tshú de guecua ja ra ximhai hini xøgue, nja ngu nú'á to'lo ri yot'a rá hmi dega xuui ja ra hñe, pe hini hnequi xá hño. Pe nu xcrá 'buhú mahyεgui co Ajuá, gue'bú ma xi ga pahú xá hño gatho, njabú ngu xa bacaguihú xá hño Ajuá. ¹³ Nura jamfri ne ra hoga nthø'mate ne ra hmáte, guehya ri hñu ma da nja pa nzantho. Pe nu'á ma'na xi ra dangui de gatho, ra hmáte.

14

Ya hñáqui hingui fádi

¹ Hangue xi da 'yøthú 'nara ts'edi pa gui pe'tshú ra hmáte, nehe hyoñhú nú'á ya mfádi ne ra ts'edi ri unga ra Maca Ndahí. Y de gatho nuya mfádi'á, ma'na go gui hyoñhú ra mfádi pa gui manbahú rá noya Ajuá. ² Ora ñá 'nara cu de 'nara hñáqui nú'á hingui fádi, paðihú gue nú'á ra cu'á ñá co Ajuá, hingui ñá co yá mija'iui ngue'á nu'á hingui paði nú'á mañ'á. Nu'á ñá co rá ts'edi ra Maca Ndahí, ne ma de nú'á hingui paði ya ja'i. ³ Pe nura ora manba rá noya Ajuá 'nara cu de rá hñáqui'á, ñá njabú pa da zofu ya cu, pa da te yá jamfri, ne pa da nupabi yá mfeni, ne pa da hñu'mba yá múí. ⁴ Nura ora ñá 'nara cu co 'nara hñáqui nú'á hingui fádi, nuse'á ma'na rí te rá jamfri. Pe nu 'nara cu manbabi rá noya Ajuá de rá hñáqui'á, nú'á ri japi ma'na da te yá jamfri gatho ya cu.

⁵ Nugui ga nehma ga øde gui ñáhu de ma'na ra hñáqui nú'á hingui fádi. Pe ma'na dí ne ga øde gui

ñah̄u de rá noya Ajuá. Ngue'a nu'a tó'o manba rá noya Ajuá, ma'na ri muui nú'a ma que nú'a to'o ña co 'nara hñáqui hingui fadi. Xá hño to'o da ña co 'nara hñáqui hingui fadi, pe nú'bu di 'bui to'o da 'ra'tsa nú'u ya noya de nú'a ra hñáqui'a, pa njab̄u ma'na da te yá jamfri ya cu. ⁶ Zi cuh̄u, nu'bu nuguí ga mab̄u pa ga zo'ah̄u co 'nara hñáqui nú'a hingui pah̄u, ¿te 'b̄e da za gui pah̄u njab̄u? Nu'a ma'na xá hño pa gue'ah̄u, ga u't'ah̄u ngu nú'a xa 'ñutcagui Ajuá, ne ma'ra ya t'ot'e mahyoni gui pah̄u, ne ga zo'ah̄u de rá noya Ajuá, ne ma'ra ya hoga nt'udi.

⁷ Nuya 'bida ngu ra th̄uza o ra arpa, 'bu hingui z̄ani xá hño, nu'bu ¿hanja da za da fadi te ma thuh'u'a pei? ⁸ O nu'bu ra corneta hinda ña xá hño pa da t'umbabi ra seña ya soldado 'yo ja ra tuhni, ¿ha di badi'u te ra ora da m̄adi da ntuhni? ⁹ Dí njah̄ub̄u nehe, 'bu nuj̄u hindí ñah̄u ngu yá hñáqui nú'u to'o dí zofoh̄u, hinda za da badi'u nú'a te dí mañ̄hu, ne hinte ri muui nú'a dí mañ̄hu. ¹⁰ De guecua ja ra ximhai xi ja ndunthi ya hñáqui, y cada 'na to'o padi nú'u ya hñáqui'u, padi xá hño te ma. ¹¹ Nu'bu nuguí ga øde 'nara ja'i da ña de ma'na ra hñáqui nú'a hindí padi, nu'bu pa guequi ga beni gue nú'a ra ja'i'a hingrá mengu, ngue'a hindí padi nú'a ra hñáqui gra ña'a. Ne pa gue'a da beni gue hindrá mengu nehe, ngue'a nixi gue'a hingui padi nú'a te dí ma. ¹² Dí padi gue xi guí hoñ̄hu ya mfadi ne ra ts'edi nú'u ri unga ra Maça Ndah̄i, hangue 'yoth̄u ra ts'edi guí hoñ̄hu nú'u ya mfadi ne ra ts'edi nú'u da za da japi da te yá jamfri ya cu.

¹³ Hangue nu'a tó'o ña de ma'na ra hñáqui nú'a hingui fadi, dá 'yapabi Ajuá da umbabi ra mfadi pa da za da 'ra'tsi nú'a ma pa da fadi te ma. ¹⁴ Nu'bu nuguí dí apabi

Ajuá co 'nara hñáqui nú'a hindí padi, njab̄u dí x̄ocambeni Ajuá, pe hingui tsa ma'na dí te ma mfadi ngue'a nixi dí padi nú'a dí ma. ¹⁵ Nu'bu, ¿te da za ga øth̄u? Da za ga aph̄u Ajuá co 'nara hñáqui nú'a hindí pah̄u, pe nehe da za ga apabih̄u Ajuá co ma hñáquis̄eh̄eh̄u pa da zo ma mfenih̄u xá hño nú'a dí mañ̄hu. Ga tutuabih̄u Ajuá co 'nara hñáqui nú'a hindí pah̄u, pe nehe ga tutuabih̄u Ajuá co ma hñáquis̄eh̄eh̄u pa da zo ma mfenih̄u xá hño nú'a dí mañ̄hu. ¹⁶ Ngue'a 'bu ga x̄ocambenih̄u Ajuá co nuya hñáqui hindí pah̄u, nu'bu nú'a tó'o hingui øde nuya hñáqui'u hingui tsa da x̄ocambeni Ajuá mahyegui con guec̄u, ngue'a hingui padi te rí b̄oni nú'a te dí mañ̄hu. ¹⁷ Nu'bu dí x̄ocambenih̄u Ajuá njab̄u, nujá dí mañ̄hu ra hño, pe nu'u tó'o øcaguih̄u hindí tetuah̄u yá jamfri ngue'a hingui padi te rí b̄oni nú'a dí mañ̄hu. ¹⁸ Nuguí dí umba njamadi Ajuá ngue'a ma'na dí ña ndunthi que gue'ah̄u co ya hñáqui nú'u hingui fadi. ¹⁹ Pe de ja ya hmuts'yi, ma'na xá hño ga m̄anga cut'a ya noya de ma hñáqui pa da fadi te dí ma, pa njab̄u da za ga utuabi ya cu de rá noya Ajuá, que ga m̄anga 'ret'a 'mo ya noya de ma'na ra hñáqui hingui fadi ne hinda za da zo yá mfeni ni 'nara noya nú'u ya cu.

²⁰ Zi cuh̄u, nuri mfenih̄u odi nja ngu yá mfeni ya batsi. Njah̄u h̄a ngu ya zi batsi hingui ø't'a ya ts'oqui. Pe dá nja ndunthi ri mfenih̄u ngu rí 'ñep'ah̄u, ngue'a ya gyá d̄anga ja'ih̄u. ²¹ Ajuá bi zofu ya ja'i de Israel co nuya ya noya xa t'ofu ja ra Maça T'ofu ne ena njaua: "Ma ga pehn'ah̄ub̄u 'raya ja'i hindya mengu pa da zo'ah̄u de ma'na'ño ra hñáqui ngue'a hindri ña ngu grí ñah̄u, pe masque njab̄u hingui ma gui 'yotcaguih̄u ma ts'ofu." ²² Hangue nura ora dí ñah̄u co ya hñáqui hingui fadi, gue'a ngu

'nara nt'udi pa nú'u hingyá gamfri. Pe nura ora dí manbahu rá noya Ajuá, dí umfu ra ts'ofu de rá hmate Ajuá nú'u to'o camfri, pe nu'u tó'o hingui ne da gamfri, hingui ne nehe da hñanga nú'a ra ts'ofu'a. ²³ Nu'bu ja ri hmunts'ihu gatho'ihu guí ñahu co ya hñaquí nú'u hingui fadi, nepu da zohø 'ra nú'u hints'a dí patua rá noya Ajuá, o da zohø 'ra nú'u hindya gamfri, zha gue hinda 'ñena'u gue xcá 'be ri mfenihu? ²⁴ Pe nu'bu núju dí muntshu ne dí manbahu rá noya Ajuá ne da zohø 'na hindra gamfri, o 'na hints'a dí patua rá noya Ajuá, nu'bu co nú'a da 'yøde di hma, da unse nguenda de yá ts'oqui. ²⁵ Nu'bu nú'u ya ja'i'u da baði te gra 'mai yá coraso, ne nu'ú 'bestho da ndandiñahmu ne da xocambeni Ajuá. Nepu nu'ú da 'ñeñ'a'ihu, xi majuani Ajuá 'bui con gue'ahu.

Beñhu gui 'yøthu gathu xá hño ngu rí 'ñehe

²⁶ Nu'bu zi cuhu, zte da za gui 'yøthu ora grí muntshu? 'Ra de gue'ahu gui tuthu ya jahña, nu ma'ra de gue'ahu gui nxahnatehu, nu ma'ra de gue'ahu gui mañhu nú'a xa 'ñu't'ahu Ajuá. Nu ma'ra de gue'ahu gui ñahu de ya hñaquí nú'u hingui fadi, ha nu ma'ra de gue'ahu gui mañhu te rí bonga nú'u ya noya'u. 'Yøthu gathu pa ma'na da te rí jamfrihu. ²⁷ Nu'bu gui ñahu de ya hñaquí hingui fadi, da za gui ñahu hønse yoho o hñu de gue'ahu, pe 'rama'na gui ñahu, ne da 'muhni 'na nú'a to'o da 'ra'tsi pa da fadi te rí bonga nú'u ya noya'u. ²⁸ Y nu'bu di jo'oni to'o da 'ra'tsa nú'u ya noya'u, nu'bu nú'u to'o ne da ña de 'nara hñaquí hingui fadi, odi ña ja ra hmunts'i, ma'na xá hño dá ñaseui Ajuá. ²⁹ Y nú'u to'o manbabi rá noya Ajuá, dá ña hønse yoho o hñu, y nú'u to'o øde nú'a te mañ'u, dá hñuxa nt'øde xá hño pa da baði ua gue'a ma o hina. ³⁰ O nu'bu 'nara

cu manbabi rá noya Ajuá, ne 'bu Ajuá da umbabi ra mfadi ma'na ra cu di 'bahni, nu'bu, nú'a to'o mi ña ra mudi, ya odi sigui da ña, pa njabu da za da ña nehe nú'a ma'na ra cu. ³¹ Nu'bu tó'o xa t'umba ra mfadi pa da manbabi rá noya Ajuá, da za da manbabi, hønse gue 'rama'na da ña ha, pa njabu gatho nú'u ya cu di øde da za da batua xá hño rá noya Ajuá, ne ma'na da za da te yá jamfri. ³² Nu'a tó'o manba rá noya Ajuá, go padise ua rí 'ñepi da ña o hina. ³³ Ngu'e'a Ajuá ri ho ga øthu ma hmunts'ihu ngu rí 'ñehe, ne di o rá 'ñu nú'a ga øthu.

Mahyoni ga øthu ngu xa nzai øt'a ja yá hmunts'i gatho nú'u ma'ra ya cu. ³⁴ Oguí hopabihu ya 'behña da 'mai ne da manba rá noya Ajuá ja ya hmunts'i, ngu'e'a pa gue'u otho ra nsequi da 'yøt'a njabu. Dá hñoga'ñode ha, ngu manga rá ley Ajuá. ³⁵ Nu'bu ya 'behña ne da 'yøt'a 'nara nt'ani, dá 'yamba yá dame ja yá nguse, ngu'e'a hini hnequi xá hño 'bu 'nara 'behña da 'mai ne da ña madetho de ja ra hmunts'i.

³⁶ Bensehu gue nurá noya Ajuá hingo pa gue'asehu, ne hingo ja xa nexpu pa go gui 'yøt'asehu nú'a guí neh. ³⁷ Nu'bu nu'ahu xi majuani guí hanpahu rá ts'edi ne rá mfadi ra Maça Ndañi pa gui manbahu rá noya Ajuá, nu'bu ma gui padihu xá hño gue nuya noya dí op'ahu go guehya 'raya hmanda xa 'becpagui ma Zidadahu ga xi'ahu. ³⁸ Pe nu'a tó'o hinda ne da gamfri núna dí ma, nixi gue'a hinda ma da jamfribi nú'a da ma nehe.

³⁹ Hangue ma zi cu'ihu, 'yøthu 'nara ts'edi pa gui manbahu rá noya Ajuá, ne oguí haçuahu nú'u ya cu ña de ya hñaquí nú'u hingui fadi. ⁴⁰ Ne 'yøthu gathu xá hño ngu rí 'ñehe.

15

Ra Zidada Jesucristo bi yopa nte

de ra du

¹ Ha nubyá zi cuh_u, dí ne ga yopa ben'ah_u de nú'a ra maça hoga noya ya stá xi'ah_u. Y nu'ah_u xcá hñanih_u ne xcá camfrih_u xá hño. ² Y po nuna ra hoga noya stá xi'ah_u, ya xcá mpøhøh_u. Hangué sigui gui camfrih_u, ngue'a hinda 'mɛditho nú'a ri jamfri xcá pɛ'tsh_u, ngue'a nú'a dá xi'ah_u gue'a majuañi.

³ Nugui dá u't'ah_u ngu nú'a bi t'utcagui nehe. Nú'a ra nt'udi xi ra dangui dá u't'ah_u, dá xi'ah_u gue ra Zidada Jesucristo go gue'a bi du pa bi hñasca ma ts'oquih_u, ngu xqui nt'ofu ja ra Ndaxjua T'ofu gue njab_u mi ma da thogui'a. ⁴ Nehe dá xi'ah_u gue nu'a bi t'agui, pe rá hñupa'a bi yopa nte de ja ra du, ngu xqui nt'ofu nehe. ⁵ Ne 'mɛfa de ya xqui yopa nte'a de ja ra du, bi nthuui ra cu Pedro pa bi hyandi. Nep_u 'mɛfa bi hyanda gatho nú'u ma'ra yá nxadi. ⁶ Y de gue'a, 'na'qui xqui munts'a thogui cut'a nthebe ya cu, y gatho'u bi hyandi nehe'a. Y ndunthi de gue'u tetho asta núbya dí op'a'ih_u, ha nu ma'ra ya xa du. ⁷ Nep_u 'mɛfa bi hyandi nehe ra zi cu Cobo. Nep_u gatho nú'u ma'ra ya apostol bi hyandi'a.

⁸ Y 'mɛfa de gatho'u dá handi nehega, bi hnequi ja ma 'ñu'a, masque nugui ndrí nja ngu 'nara zi ñaxca bañsi. ⁹ Nú'u ma'ra ya apostol xi ma'na ya dangui yá nsu de guecagui, ngue'a nugui, ni ts'u hiní 'ñepcagui da t'engagui gue drá apostol, ngue'a xi stá ø'tua ra nts'o'mui ya gamfri. ¹⁰ Pe nugui dí pañi gue Ajuá xi ra dangui rá hmäte pa guecagui, ngue'a nú'a ra 'mui ndí pɛ'tsa ma'met'o ya hinga gue'a dí pɛ'tsbya. Ngue'a Ajuá bi patca ma 'mui ne bi 'racagui 'nara 'ra'yo 'mui. Y nú'a bi 'yøt'e con guecagui hinxa 'mɛditho, ngue'a nugui ma'na stá mpeñi de gue nú'u ma'ra ya apostol. Pe hingo de ma ts'edisɛ stá ø't'a nú'a ra 'bɛfi'a, nu Ajuá xi ra dangui

rá hmäte con guequi, go gue'a xa 'yøt'a gatho nú'a ra 'bɛfi'a. ¹¹ Nu'b_u nugui dí zo'ah_u o nú'u ma'ra ya apostol, guet'a ra noya dí mañhe mahyɛgui, ne go guet'a xcá camfrih_u.

Ma da yopa nte nú'u xa du

¹² Nuje stá xi'ahe gue ra Zidada Jesucristo bi yopa nte de ja ra du. Nu'bú, çhanja 'ra de gue'ah_u guí eñh_u gue ya hinda za da yopa nte nú'u tu? ¹³ Nu'b_u hinda za da yopa nte ma'na'qui nú'u tu ngu guí mañh_u, nu'bú nixi ra Zidada Jesucristo hinxa yopa ntehmá 'b_u. ¹⁴ Y nu'b_u hinxa yopa nte ma zi Hmuh_u ra Jesucristo, nu'bú hinte dri muuihmá nú'a dí u't'ahe, nixi hinte dri muui nú'a xcá camfrih_u 'b_u. ¹⁵ Nu'b_u hinda za da yopa nte nú'u tu, nu'bú hingue majuañi nú'a gra mañmahe de nú'a xa 'yøt'a Ajuá. Nuje dí mañhe nú'a majuañi gue Ajuá bi 'yøt'e pa bi yopa nte ma Zidadah_u ra Jesucristo de ja ra du, pe 'b_u hinga majuañi gue Ajuá ri japi da yopa nte nú'u xa du, nu'bú njab_u hinxa japi xa yopa ntehmá ra Zidada Jesucristo. ¹⁶ Nu'b_u nú'u xa du hinda ma da yopa nte, nu'bú nixi nuse ra Zidada Jesucristo hinxa yopa ntehmá 'b_u. ¹⁷ Nu'b_u Ajuá hinxa japi xa yopa nte ma zi Hmuh_u ra Jesucristo de ja ra du, nu'bú nuri jamfrih_u hinte dri muuihmá, ne gri duda ri ts'oquih_u nehe. ¹⁸ Nu'b_u di njahmab_u, nu'bú gatho nú'u xa du masque xa gamfri ma zi Hmuh_u ra Jesucristo, nu'ú xa 'mɛdihmá. ¹⁹ Nu'b_u nsøctho núbya dí tehua ja ra ximhai dí tø'mh_u ya hño da 'racj_u ra Zidada Jesucristo, ne nurá ñoho ra te ya hinte dí tø'mh_u ga hañh_u de gue'a, nu'bú nuju xi dyá huecateh_u de gatho ya ja'i ngue'a hinte dí tø'mh_u.

²⁰ Pe nu'a xi majuañi, nura Zidada Jesucristo bi yopa nte de ja ra du, ne go gue'a xi rá mudi bi nuhu de gatho nú'u xa du. ²¹ Po rá ts'oqui

'natho ra 'ñøhø, hangue gatho ya ja'i pe'tsi te da du. Pe 'natho ra 'ñøhø nehe nú'a to'o bi 'yøt'e pa da yopa nte ma'na'qui nú'u tu. ²² Ngue'a nujá yá batsiguih_u ra Adá, hangue dí tuh_u nehe ngu bi du'a, ngue'a por nú'a ra ts'oqui bi 'yøt'e'a hangue bi nja ra du. Pe nubya ya drí 'nathoh_u co ma zi Hmuh_u ra Jesucristo, hangue ma ga yopa nteh_u nehe ngu bi nja'a. ²³ Ma zi Hmuh_u ra Jesucristo go gue'a xi rá mudi bi yopa nte de gatho, ngu xqui 'ye'mba Ajuá. Nep_u núju stá camfrih_u'a, nu stua yopa pengui'a ma ga yopa nteh_u nehe 'mefa con gatho nú'u ma'ra xa gamfri. Go gue'a xa 'ye'mba Ajuá nehe. ²⁴ Y de gue'a ma da nja ra ngaxhmai, nu sta uadi ma zi Hmuh_u ra Jesucristo da huatua yá hmanda gatho nú'u ri ndá ne gatho yá nsu'u ne yá ts'edi'u. Numa zi Hmuh_u ra Jesucristo ma da nda, nep_u da yopa 'yent'ua ja rá 'ye Ajuá rá Dada ma'na'qui nú'a ra hmanda xqui t'ent'ua ja rá 'ye. ²⁵ Ngue'a numa Zidadah_u ra Jesucristo pe'tsi ma da nda asta hinda hyandi gue ya xi bi ntáte de gatho yá ncontra. ²⁶ Y nu'a rá ngats'i ra ncontra ma dra huati, go gue'a ra du. ²⁷ Ja ra Māca T'ofō mā gue Ajuá bi 'yent'ua ja rá 'ye ma zi Hmuh_u ra Jesucristo gatho nú'a te ja ne nú'u 'bui nuni mahets'i ne nuua ja ra ximhai. Pe nu hab_u ena gue gatho bi t'ent'ua ja rá 'ye, dí pah_u gue Ajuá ra Dada hingui 'bui de ja rá hmanda ma zi Hmuh_u ra Jesu, ngue'a nura Dada go xa umbabi ra ts'edi'a. ²⁸ Y nu sta uadi da ntáte ra Zidada Jesu de gatho ya hmanda, nu'bú nu'a ma da 'mui nehe ja rá hmanda rá Dada nú'a to'o xa 'yent'ua ja rá 'ye gatho nú'a te ja ne nú'u 'bui, pa njab_u Ajuá ra Dada go gue'a ma da manda gatho.

²⁹ Nu'b_u hinda yopa nte nú'u xa du ngu guí mañh_u, nu'bú çpa te ri

nxistehe 'ra por nú'u xa du? 'B_u xi majuañi hingui tsa da yopa nte nú'u tu, nu'bú çhanja 'ra ri nxistehe por gue'u?

³⁰ Nuje nu'araza ra ora da za ga thamfrihe ga thohe 'nara ts'othogui. Pe nu'b_u hinda yopa nte nú'u tu, nu'bú hinte ri muui gra 'yohe njab_u. ³¹ Nugui xi majuañi hyastho thongagui pa da thogui. Dí xi'ah_u njab_u zi cuh_u ngue'a dí pađi gue xi guí camfrih_u xá hño ma zi Hmuh_u ra Jesucristo. ³² Xi stá ntun'be nuya ts'oja'i de guecua Efeso. Ha nu'b_u stá øt'a njab_u pa ma hñose de guecua ja ra ximhai, xi'b_u xa hyogaguih_uma, nu'bú çte dí tahaga 'b_u hinda yopa nte nú'u tu? Nu'bú, ma'na xá hño ga ena ngu enga 'ra: "Ma ga ñuñh_u ne ma ga ntsitheh_u, cab_u rixudi ndamañi ma ga tuh_u."

³³ Oxqui hoph_u to'o da hya'ah_u, ngue'a nu'a tó'o da ntsixui ya ts'oja'i, da japi da nts'oqui nehe. ³⁴ Xi da pe'tsh_u 'nara hoga mfeni xá hño ngu rí 'ñehe. 'Yoh_u xá hño, oguí øth_u ya ts'oqui. Dí mā njab_u ngue'a 'ra de gue'ah_u nixi xcá camfrih_u Ajuá. Dí xi'ah_u njaua pa xamā da nja ri tsah_u de nú'a guí øth_u.

Hanja ma da yopa nte nú'u xa du

³⁵ Tsa 'ra de gue'ah_u gui 'ñeñh_u: Nú'u xa du, çhanja da za da yopa nte? ¿Tengu nú'a ra ndo'yo da me'tsi'u 'b_u? ³⁶ Pøde nu'ah_u otho ri mfenih_u. ¿Ha gue hingui pah_u gue nú'a ra nda guí poth_u, mahyoni 'met'o da 'ya, nep_u ja da c'onts'a nú'a ra 'ra'yo 'bai gá ndapo? ³⁷ Ora guí poth_u ra trigo o ma'na ra nda, nú'a guí poth_u gue'a 'nara ndatho, pe nu sta c'onts'i ya dra ndapo. ³⁸ Pe nu Ajuá go gue'a ri japi da nte nú'a guí poth_u ne ri umbabi rá 'bai cada 'nara nda ngu nú'a xa 'ye'mbi. ³⁹ Njab_u nehe numa ngøh_u hinga mahyegui ngu yá ngø ya mbo'ni, y 'na'ño yá ngø ya ts'int's'uh nehe. Y ya huá 'na'ño nehe yá

ngø'u. ⁴⁰ Njabu nehe nú'u bí 'bu mahets'i 'na'ño yá 'bai, ha núju dí 'buhua ja ra ximhai 'na'ño ma 'baihu con gue'u, y 'rama'na'ño yá hotho'u con gueju. ⁴¹ Nehe nura hyadi 'na'ño rá ñot'i, ha nura zana 'na'ño rá ñot'i nehe. Nehe 'na'ño yá ñot'i ya tsø, ne cada 'na de gue'u 'rama'na'ño gra yot'i'u. ⁴² Nehe ma ga njahu nu xcrá yopa ntehu de ja ra du. Numa ndo'yo dí hahabya ma da nt'agui ja ra hai ne da 'ya, pe de gue'a nura ndo'yo'a ma da yopa nte ma'ra'yo y ya hinhya'mu ma da du. ⁴³ Nubyá hini hnequi xá nsunda nuna ma ndo'yohu ma da nt'agui, pe nu sta yopa nte ma'ra'yo ha, ma da hnequi xi strá nsunda. Nuna ma ndo'yohu hinguí ja rá ts'edi ma da nt'agui, pe nu sta yopa nte ma'ra'yo, ya di ja rá ts'edi. ⁴⁴ Ma da du nuna ma ndo'yo dí hahabya, pe nu xcrá yopa ntehu ma ga pe'tshu ma'na'ño ma ndo'yohu. Nubyá dí hahu nuna ndo'yo ngue'a dí 'buhua ja ra ximhai, pe nu xcrá yopa ntehu ma ga pe'tshu ma'na ra ndo'yo ngue'a ma ga 'buhuni mahets'i.

⁴⁵ Xa nt'ofu ja ra Maca T'ofu ne ena njaua: Nú'a ra mudi 'ñøhø go gue'a ra Adá, nú'a Ajuá bi umbabi rá te, y 'mefa bi zøhø ma'na ra 'ñøhø mi ngu ra Adá, pe nuse'a umba ra 'ra'yo te ya ja'i, y go gue'a ma Zidadahu ra Jesucristo. ⁴⁶ 'Met'o bi t'acju 'nara ndo'yo de guecua ja ra ximhai, nepu 'mefa ma dí t'acju 'nama 'ra'yo ndo'yohu nuni mahets'i. ⁴⁷ Nu'a xi ra mudi 'ñøhø bi 'múi, Ajuá bi hyoqui de guecua ja ra ximhai dega hai, ha nu'a rá ñoho ra 'ñøhø bi njá'iuu ngu ra Adá, nu'a bá ehe de mahets'i. ⁴⁸ Ngu bi nja ra Adá bi thoqui dega hai nuua ja ra ximhai, necju nehe drí nhyaxhu'a. Ha nura Zidada ra mengu mahets'i, hangue necju ma grá menguhani ne ma grá hñá'tsuahu rá 'bai'a. ⁴⁹ Njabu ngu drí hñats'ihabya ngu rá 'bai ra

Adá xa thoqui dega hai, njabu nehe ma grá hñats'ihu ngu rá 'bai ma Zidadahu nú'a bí 'bai mahets'i.

⁵⁰ Dí xi'ahu zi cuhu gue hinda za ga cuthu nuni mahets'i habu bí manda Ajuá co nuna ma jihu ne nuna ma ndo'yohu dí hahabya. Ngue'a nuna ndo'yo dí hahabya ma da nhyai ne hinguí tsa da nte pa nzantho. ⁵¹ Nubyá ma ga xi'ahu nú'a bi xica Ajuá ne hincá pathu, gue hinga gatho ya ja'i de ra ximhai ma da du, pe gatho mahyegui ma dra patca ma 'baihu. ⁵² Masectho ma da njabu, ngu 'na ts'ant'i ma dahu, nú'a ra ora sta 'be ra trompeta de Ajuá de rá ngats'i ra ximhai. Nu stí nt'øde nú'a ra trompeta'a gatho nú'u ya cu xa du ante da yopa 'ñehe ma Zidadahu ra Jesu, ma da yopa nte'u co 'nara 'ra'yo ndo'yo nú'a hinhya'mu ma da nts'oqui. Y núju gra 'buthua ja ra ximhai, 'bestho ra ora'a da mpadi ma 'baihu nehe. ⁵³ Ngue'a mahyoni da mpadi nuna ma ndo'yo dí hahu ma da nhyai, pa ga pe'tshu 'nara ndo'yo nú'a hinhya'mu da nts'oqui. Ha nuna ma ndo'yo dí hahu núna ma da du, mahyoni da mpadi co ma'na ra ndo'yo nú'a hinhya'mu da du. ⁵⁴ Ha nu stí njabu ma ndo'yohu da mpadi co ma'na ra ndo'yo nú'a hinhya'mu da nts'oqui ne hinhya'mu da du, nu'bú ma da nja ngu nú'a huxa ja ra Maca T'ofu habu ena njaua: "Nura du bi 'bedi ne bi nhuati pa nzantho." ⁵⁵ Ne ena: "¿Habu jabya rá ts'edi ra du? ¿Habu jabya gatho nú'a mi øt'e?" ⁵⁶ Ra ts'oqui go gue'a ri jacju ga tuhu, ne ra ndaxjua ley go gue'a ri umba ra ts'edi ra ts'oqui. ⁵⁷ Pe nubyá, ga umfu njamaði Ajuá ngue'a numa Zidadahu ra Jesucristo go gue'a bi 'yøt'e pa dá tapabihu ra du.

⁵⁸ Hangue nubyá, ma zi hmaca cu'ihu, xi da camfrihu xá hño con gatho ri muihu. Xi da mpefihu

nzantho ja rá 'bēfi ma Zidadah, ngue'a nu'ahū ya guí pahū gue hinda ma da 'mēditho gatho nú'a ra 'bēfi xa 'racjū'a pa ga pēfihū.

16

Ra mfats'i hmunts'i pa ma'ra ya gamfri

¹ Nubya ma ga xi'ahū de nú'a ra mfats'i guí muntshū pa guí pēmpahū ya cu me Jerusale. 'Yōthū nehe ngu nú'a stá 'bēpa ya cu me Galacia da 'yōt'e. ² Tat'a domingo cada 'na de gue'ahū 'uecjū 'na tūi nú'a xcá tahahū, ngu nú'a rá ndunthi bi 'ra'ahū Ajuā. Ne guí hāxhū ja ra nijā pa ja da hmunts'ini, pa njabū nu xcrá mabū hingue ja ra ora'a guí munts'a ri mfats'ihū. ³ Ne de ante ga mabū, dí ne guí huanhū 'raya cu pa nu xcrá tsōmbū ga umbabi'ū 'nara hē'mi pa da hñā'tsua nú'ū ya cu me Jerusale nú'ū to'o ma dua ts'ocua nú'a ra mfats'i'a. ⁴ Ha nu'bū ga handi gue xá hño ga ma nehe, ga mē'be'ū.

Ra apostol Pablo ri hñoqui pa da ma dua c'a'tsa ya gamfri

⁵ Stá beni nehe ga ma ga c'a'tsa ya cu nuni Macedonia, hangue 'mēt'o ma ga 'rani de guehni. ⁶ Stá beni ga 'būi con gue'ahū ndunthi ya pa, y 'bū da zahmā, ga 'būi con gue'ahū asta hinda thogui ya pa de ya tse, nepū de gue'a da za guí faxcahū ne guí nexcaguihū nu habū grá ma. ⁷ Nūbya xcrá mabū, hindí ne hōnse ga hant'a'ihū ne 'bestho ga thogui. Nu'a dí ne, ga 'būi con gue'ahū 'raya pa 'bū njabū rá paha ra Zidada. ⁸ Pe ma ga cohi de guecua Efeso asta da zō ra pa de ra Pentecosté. ⁹ Ngue'a nu de guecua xi xa xogui ya gosthi pa ga manbabi rá noya Ajuā, ne ndunthi ya xa gamfri. Pe nehe 'būi ndunthi ya ncontra.

¹⁰ Ne nu'a dí xi'ahū, nu sta zōmbū ra cu Timu, suhū xá hño pa da 'mūi te rá 'ñentho ne hinda du rá mūi, ngue'a ne'a pēpabi Ajuā ngu dí

pēpabi nehe. ¹¹ Hangue por gue'a oxqui ma grí 'ñenithohū de gue'a. Y nu stua pengui'a, bá nets'ihū co ra johya pa da 'ñe da c'ascagui ma'na'qui, ngue'a nugui dí tō'mi da zōhō'a co nú'ū ma'ra ya cu ma dua 'ñoui.

¹² Ha nura zi cu Polo xi stá bantebi da mabū ne da mēui nūyū ma'ra ya cu dua tsōñ'ahū. Pe hinxa ne xa mabū. Bi xiqui gue ma da mabū da c'a'ts'ahū nú'a ra pa'a da nja rá luga.

Ra nzenjua pēhna ra apostol Pablo mi uadi ra carta

¹³ Xi da nsuhū de yá ts'o'bēfi ra ts'ondahī, ne xi da pē'tshū 'nara jamfri. Oxqui tsuhū nú'ū to'o ri ūtsa'ihū, 'yōthū ra ts'edi pa guí 'yōthū nú'a xá hño. ¹⁴ Gatho nú'a guí 'yōthū, 'yōthū co ra hmāte.

¹⁵ Zi cuhū, ya guí pahū gue nura zi cu Teba ne con gatho yá ja'i de rá ngu, go gue'ū xi ya mūdi gamfri de guepū Acaya. Ne guí pahū gue nú'ū de yá pahase xa 'mūi pa da maxa ya cu. ¹⁶ Dí bante'ihū guí 'yōtehū nú'ū ya zi cu'ū, ne nú'ū ma'ra to'o pēpabi Ajuā ngu'ū. 'Yōtehū nehe nú'ū ma'ra to'o fax'ahū ja rá 'bēfi Ajuā ne gatho nú'ū to'o pēpabi'a. ¹⁷ Xi drí johya ngue'a bi zōhō de guecua ra cu Teba ne ra cu Nato ne ra cu Acaico, ngue'a xa 'yōtcagui nú'a hinxa za xcá øthū. ¹⁸ Nuyū ya cuyū xi bi hñubga ma mūi ngu xa hñup'a ri mūihū nehe. Numansuhū nuya cuyū ngue'a go guehyū 'rayá hoga mēfi Ajuā.

¹⁹ Nuya cu de guecua Asia ri fat'ajuā'ihū. Nehe ra zi cu Aquila ne ra zi nju Prisila xi pēhn'ahū ndunthi ra nzenjua, nú'ahū guí 'būhū co ra Zidada ngu nja nehe'ū. Nehe pēhn'ahū ndunthi ra nzenjua nú'ū ya cu ri munts'i ja yá ngu'ū. ²⁰ Ne ri fat'ajuā'ihū gatho ya cu de guecua. Ne nzenjuahū 'na ngu ma'na co 'nara nthūfi dega hmāte.

²¹ Nūgui drá Pablo, de ma 'yεεε dí op'a'ih_u nuna nzenjua.

²² Nehe dí xi'ah_u, nu'ū tó'o hini mađi ma Zidadah_u ra Jesucristo, dá t'eque pa da zutua rá cue Ajuā. Ra Zidada ya ma da zøhø.

²³ Y nubyá, ma Zidadah_u ra Jesucristo da max'a'ih_u. ²⁴ Dí pēhn'ahub_u ma hmāte de ja rá thuhu ma Zidadah_u ra Jesucristo. Njab_u gue'a.

**RÁ ÑOHO RA
CORINTIO**
**RÁ ÑOHO RÁ CARTA RA
APOSTOL NSAN PABLO
BI 'YOPABI YA GAMFRI
ME CORINTO**

Ra apostol Pablo opabi ya gamfri me Corinto

¹ Núgui drá Pablo rá apostolgui ma zi Hmuh_u ra Jesucristo. Ajuá go rá paha'a pa bi hñuxcagui dega apostol. Nugui co ra cu Timoteo dí op'a'ih_e nuna carta, nú'ah_u gyá gamfrih_u guí 'buh_u Corinto, ne pa gatho nú'uh_u ma'ra ya gamfri 'bui ja ma'ra ya hnini de guep_u ja ra hai Acaya. ² Ajuá ma Dadah_u ne ma zi Hmuh_u ra Jesucristo da jap'a'ih_u ne da max'ah_u pa gui 'buh_u te rá entho.

Ra apostol Pablo bi thogui ya nt'utsate

³ Ga xocambenih_u Ajuá nurá Dada ma zi Hmuh_u ra Jesucristo, ngue'a go gue'a ma Dadah_u nú'a pescah_u ra nthe cate ne go gue'a nzantho hubga ma muih_u. ⁴ Nú'á hubga ma muih_u ora dí thoh_u ya ts'othogui, pa njab_u nujú da za ga hu'mbah_u yá mui nú'uh_u ma'ra to'o thogui ya ts'othogui nehe, ngu bi hñubga ma muih_u nehe Ajuá. ⁵ Njab_u ngu ma zi Hmuh_u ra Jesucristo bi thogui ndunthi ya ts'othogui, njab_u nehe dí sufrih_u por gue'a, pe por gue'a dí hañh_u ndunthi ra humai nehe. ⁶ Hangu_e nuje xi dí thoh_e ya ts'othogui pa njab_u nu'ah_u da za gui hañh_u ra humai ngu nú'a dí hañhe ne pa da za gui mpøhøh_u. Nuje Ajuá hubga ma muihe pa njab_u nu'ah_u nehe da za gui hañh_u nuna ra humai_u ora guí thoh_u ya ts'othogui nehe, pa njab_u da za gui tseth_u. ⁷ Nuje xi dí camfrihe gue nu'ah_u ma gui tseth_u nuya ts'othogui ngu stá tsethe, ngue'a

dí p_ahe gue nura ora guí thoh_u ya ts'othogui, ra ora'a guí hañh_u ra humai ngu nú'a dí hañhe nehe.

⁸ Zi cuh_u, dí nehe gui pah_u de nuya ts'othogui dá thoguihe de guehni Asia. Gue'u 'raya ts'othogui xi ya dangui, ya mi otho ma ts'edihe pa ga tsethe, ya nixi ndi tømhe gue stá yopa ntehe ma'na'qui. ⁹ Nuje ya ndí njahe ngu 'raya ja'i nú'uh_u xa t'è'mbi pa da tho. Dá thoh_e njab_u pa ma'na dá padihe gue Ajuá go gue'a ñangaguihe de ya ts'othogui, ngue'a de guecsehe hinte tsa ga øthe, y nu'á ja rá ts'edi pa da japi da yopa nte nú'uh_u ya xa du. ¹⁰ Ajuá go gue'a bi ñangaguihe de nú'uh_u ya danga ts'othogui hab_u ma xa thogaguihe, y asta nubya ri sigui ri ñangaguihe, ne dí tømhe gue ma da sigui da ñangaguihe. ¹¹ Nu'á ma da sigui da ñangaguihe 'b_u gui faxcahe gui 'yaph_u'a por guecje. Y nu'b_u ndunthi ya cu apabi Ajuá por guecje, nu'b_u 'mefa ndunthi ma da umba njamadi'a por nú'a xa 'yøt'e'a con guecje por yá nt'adi'uh_u.

Hanja himbi ma 'bestho ra apostol Pablo pa Corinto

¹² Co 'nara johya ne co 'nara mfeni xá nt'axi dí xi'ahe gue nuje stá 'yohe xá hño ja yá thandi ya ja'i de gatho ya hnini hab_u stá 'yohe, ne ma'na ndunthi gá handgahe nu ndá 'b_uheb_u. Co rá mfats'i Ajuá nzantho stá 'yohe xá nt'axi ja rá thandi'a, ngue'a nu'á xa 'racje ra ts'edi pa dá øthe njab_u, hingo de ma mfenisehe dá øthe. ¹³ Gatho nuya noya dí op'ahe de ja ma cartahe go guehna da za gui hñe'tih_u ne gui padih_u, ne dí tømhe gue gui padih_u xá hño. ¹⁴ Ya guí pah_u teraza de nú'a stá xi'ahe gue nu stí yopa menga ma Zidadah_u ra Jesu nuua ja ra ximhai, ma gui esca ma nsuhe ngu nuje ma ga e't'sahe ri nsuh_u nehe, ne dí tømhe gui pah_u ma'na xá hño de guehna.

15 Nugui ndí humamui gue ngui numahñoguih_u, hangue por gue'a ndí beni stá c'a'ts'ah_u de ndá ecua Macedonia, ngue'a ndí beni gue xcá johyahm_u 'b_u stá thop_u pa xa za stá c'a'ts'ah_u yo'qui. 16 Nu nduá ehe pa nuua Macedonia, dá behm_u gue de má 'ñu stá gathmab_u Corinto pa stá tsøñ'ahm_u, y ndí beni nehe gue nura pa stá ma de guecua, stá yopa gathmab_u ma'na'qui, y de guep_u xcá nexcahm_u pa stá thogui asta ja ra hai Judea. 17 Xi nu de ndá xi'ah_u gue ga mab_u, çha gue gá beñh_u gue ndí ma ga ha'ah_u? O çha gue guí beñh_u gue dí ø't'a ngu nú'a ø't'a nú'ú hingyá gamfri? Ngue'a nú'ú go gue'ú ø't'a njab_u, ts'ú da 'ñena ha, ts'ú da 'ñena hina. Pe nugui hindí njab_u. 18 Ajuá pađi gue nuje hinda za ts'ú ga eñhe ha, ts'ú ga eñhe hina. 19 Nugui co ra cu Silvano ne ra cu Timoteo nzantho stá xi'ah_u rá noya ra Zidada Jesucristo rá T'ú Ajuá, y nurá noya'a, hingue ts'ú da 'ñena ha, ts'ú da 'ñena hina. Nu'á nzantho ø't'a nú'a ma. 20 Ngue'a gatho nú'a xqui ñatcah_u Ajuá, bá p_uehna rá T'ú pa go bi 'yøt'e'a, pa bi nja gatho ngu nú'a xqui ñagui. Hangue po ra Zidada Jesucristo dí xøcambenih_u Ajuá, ne dí eñh_u, "Njab_u gue'a". 21 Nu Ajuá go gue'a bi 'yøt'e pa dá 'buh_u co ma zi Hmuh_u ra Jesucristo, ne go xa 'racj_u ra ts'edi pa ga p_ueph_u'a. 22 Ne xa 'racj_u ra Maça Ndañi pa da 'm_ui ja ma corasoh_u, go gue'a 'nara seña gue yá metiguih_u'a. Y nú'a go gue'a 'nara m_udi japi dí hañh_u de guecua ja ra ximhai de dí t'acj_u ma'ra ya japi nuni mahets'i.

23 Pe nugui hindá catb_u Corinto ngu ndí behm_u, ngue'a ndí tsu stá zo'ah_u nts'edi y njab_u xcá uh_u. Ajuá pađi xá hño gue dá beni njab_u, ne dí unga ma te 'b_u hindí m_unga ma-juani. 24 Hindí ne ga mab_u pa go ga xi'ah_u nda'na gui camfrih_u pa go da ua'a ga ma, ngue'a nu'ah_u

ya xcá camfrih_u xá hño rá noya Ajuá. Høns_e nu'a dí ne, ga nup'a ri mfenih_u pa ma'na gui johyah_u.

2

1 Hangue nugui hindá ne dá gat'ib_u ga tsøñ'ah_u, ndí tsu xi'b_u stá ja'ah_u xa du ri m_uih_u. 2 Ngue'a nu'b_u nugui ga ja'ah_u da du ri m_uih_u, nu'b_u çto'o ja da hñubga ma m_uiga? Ngue'a 'b_u go stá ja'ah_u xa du ri m_uih_u, ya hinxa za xcá hñubga ma m_uih_u. 3 Ne guet'atho ngu nú'a ya stá op'ah_u, dá xi'ah_u nú'a mahyoni gui 'yøth_u, pa njab_u 'b_u stá mahmab_u hinxcá jacj_u da du ma m_ui, ngue'a nu'ah_u rí 'ñep'ah_u gui jacj_u ga johya. Y nugui ndí camfri gue gatho nu'ah_u de xcá hyandgah_u stá johya, ne'ah_u xcá johyah_u nehe. 4 Y nu ndá op'ah_u ra m_udi, dá op'ah_u co ndunthi ra dum_ui asta ndí zoni, pe hingue pa ndí ne da du ri m_uih_u nehe, høns_e dá op'ah_u pa gui p_uah_u hangu rá ndangui nura hm_ute dí p_ue'ts'ah_u.

Ra pumbate pa nú'a ra cu xqui 'yøt'a 'nara ts'oqui

5 Nubyá, nú'a ra cu bi jaqui bi du ma m_ui, hingue høns_egui, ne'ah_u nehe, masque hinga gatho'ih_u bi du ri m_uih_u de gue'a. 6 Y ya da zatho nú'a gá ø'tuah_u nura cu'a. 7 Nubyá, nu'a gui 'yøth_u, pumbah_u'a ne hñu'mbah_u rá m_ui, nu'b_u hina, xi'b_u da 'uegue de rá jamfri co ra dum_ui. 8 Y dí xi'ah_u nehe, gui 'ñu'tuah_u gue grí mađih_u'a. 9 Rá m_udi dá op'ah_u pa gui ts_uih_u nura cu'a pa njab_u ga pađi ua gui 'yøth_u gatho nú'a dá 'b_ue'p'ah_u gui 'yøth_u. 10 Hangue nubyá, nu'a tó'o gui pumbah_u, necagui ga pumbabi'a. Y po rá ngue'ah_u ya stá pumbabi nura cu'a ja rá thandi ma Zidadah_u ra Jesucristo, ngue'a ja ra uenda go xa 'yøtqui te xa 'yøtqui nehe. 11 Ma ga øth_u njab_u pa hinda dacj_u ra Satá, ngue'a ya dí pa'tuah_u tengu ya ts'o'b_ueñ'a.

Bi du rá mui ra apostol Pablo nuni Ntroa

¹² De ndá tsonga ja ra hnini Ntroa pa dá manba rá noya ra Zidada Jesucristo, xi bi xo ya gosthi pa dá zofu ndunthi ya ja'i, y ndunthi de gue'u bi gamfri ra Zidada. ¹³ Pe nuni xi bi du ma mui ngue'a mi jo'oni nuni ra cu Tito. Hangue dá ñedi 'bestho nú'u ya cu ya mengu de guehni pa duá ehe pa guecua Macedonia pa ja dá nthé'beuani.

Co rá mfats'i ma Zidadah ra Jesucristo ga ntateh

¹⁴ Nujá ga umfu njamádi Ajuá ngue'a nú'a nzantho faxcah pa dí tateh ngue'a dí 'buh co ma Zidadah ra Jesucristo. Nehe Ajuá faxcaguih pa dí mañh ra maça noya de ra Zidada Jesucristo pa haburaza da fadi de gue'a. Y nura maça noya dí mañh nja ngu 'nara hoga ñuni xi tse rá ñuni. ¹⁵ Y nujá nehe dí njah ngu 'nara hoga ñuni ngue'a dí mañh de ma Zidadah ra Jesucristo, y nú'a dí mañh gue'a ri ho Ajuá. Ne dí zofoh nú'u ma da mpòhø ne nú'u hinda mpòhø. ¹⁶ Y nú'u hinda ma da mpòhø, hini ho nú'a dí mañh, ngue'a pa gue'u, gue'a ngu 'nara ñuni dega du. Pe pa nú'u to'o da mpòhø, go gue'a 'nara hoga ñuni dega te pa nzantho. Nu'bá ¿to'o ja da za da manba rá noya Ajuá de guese 'na? ¹⁷ Pe nuje co rá mfats'i Ajuá dí manbahe rá noya'a ngue'a yá 'mehnguihe'a ne dí mañhe con gatho ma muihe ja rá thandi'a, ne dí hanpahe rá ts'edi ma Zidadah ra Jesucristo. Hindí njahe ngu ma'ra manba rá noya Ajuá co ra nthate, hønse pa da da ra boja.

3

Ra apostol Pablo ma de ra 'ra'yo cohi

¹ Xibya ¿ha gue guí beñh gue go dí manshe de ma hoga'muihe pa guí yopa camfriguihe ngue'a dí

mañhe njab? ¿Ha gue mahyoni ga u't'ahe 'nara he'mi habu di ma tengu ma 'befihe? O ¿ha gue mahyoni guí 'racje 'nara he'mi 'met'o habu di ma tengu ma 'befihe pa njab da gamfriguihe ma'ra ya cu? Ma'ra ha, øt'a njab. ² Pe nuje hina, hinga mahyoni ga øthe njab, ngue'a nu'aseh guí njah ngu 'nara he'mi xa t'ofu habu he'ta ya ja'i tengu ma 'befihe, ne ja ri hnecni gue xi majuani yá 'mehnguihe Ajuá. Y nura t'ofu'a ya xa t'ofu ja ma mfenihe. ³ Nu'ah guí njah ngu 'nara he'mi bi 'yofu ma Zidadah ra Jesucristo, ngue'a nu'a bi mpéfi ja ri corasoh nu ndá zo'ah de gue'a. Guehna 'nara he'mi xa t'ofu co rá Maça Nðahi Ajuá nú'a te, hingue xa t'ofu dega tinta, ne xa t'ofu ja ri mfenih, hingue xa t'ofu ja 'raya xingdo.

⁴ Dí camfri gue núna dí mañhe guehna majuani ngue'a nura ts'edi dí hahe rí 'ñehe de Ajuá ne go xa 'racje ra Zidada Jesucristo. ⁵ Nuje hingui tsa ga eñhe gue go dí pe'tsashe ra ts'edi, ngue'a gatho nú'a rá hoga 'befi Ajuá dí øthe, Ajuá go ri 'racje ra ts'edi. ⁶ Nehe go gue'a bi hñuxcaguihe pa ga udihe nú'a ra 'ra'yo cohi bi 'yøt'e, ne bi 'racje ra mfadi pa dí udihe ngu rí 'ñehe. Nuna 'ra'yo cohina, ma de ra 'ra'yo te ri 'racju po ra Maça Nðahi, y hingui nja ngu nú'u ya hmanda xqui t'ofu ja rá ley ra Moise, ngue'a nú'a xqui t'ofu ja nura ley'a ma gue nu'a to'o hinda 'yøt'e nú'a ma, ma da ncondena pa da du, pe nuna ra 'ra'yo cohi ma gue co rá ts'edi ra Maça Nðahi da za ga pe'tshu ra te pa nzantho.

⁷ Nurá ley ra Moise nú'a bi t'ofu ja ya xingdo, mi tsa da condena pa da du to'o hinda 'yøt'a nú'a ma, y nu de mi t'umba ra Moise xi bi huexca rá hmi co rá hyats'i Ajuá, y nuya me Israel hmi tsa da hyandua rá hmi co nura hyats'i'a. Pe nura hyats'i

mi huexca ja rá hmi, 'ramats'u bi 'mēdi. ⁸ Hangue 'b'u xma nsunda nú'a ra hyats'i mi huexca ja rá hmi ra Moise, ꝑxi hmaḥa rá nsunda ra hyats'i xa 'racju ra Maça Nḁahi po ra 'ra'yo cohi bi 'yøt'a ma Zidadahu ra Jesucristo! ⁹ Nu'b'u ra ley xi xma nsunda masque mi tsa da condena pa da du to'o hinda 'yøt'a nú'a ma, ꝑxi hmaḥa rá nsunda ra 'ra'yo cohi, ngue'a go gue'a xicaguihu gue Ajuḁ xa punga ma ts'oquihu pa ga 'buhu xa hño ja rá thandi'a! ¹⁰ Ngue'a rá mēdi, ra ley xi xma nsunda, pe nubyá nuna ra 'ra'yo cohi ma'na xi xá nsundabya. ¹¹ 'B'u nura ley mi ja rá nsunda ne bi uadi bi hogui, ꝑxi hmaḥa rá nsunda nuna ra cohi hinhya'm'u ma da uadi!

¹² Nuje dí pahe xá hño gue nura 'ra'yo cohi ma da nja pa nzantho, hangue haburaza dí mañhe de gue'a co ndunthi ra ts'ēdi. ¹³ Hindí njahe ngu ra Moise, ngue'a nu'a mi co'ma rá hmi co 'nara velo pa njabu ya me Israel himi tsa da hyandi da 'mēdi nú'a ra hyats'i xá nsunda mi ja ja rá hmi'a. ¹⁴ Pe nu'ú xi bi megui yá mfeni, y asta núbya mapaya ora he'ta ra ndaxjua t'ofu hingui paḁi te rí bōni nú'a ma, ja ra uenda xra jutua yá mfeni co 'nara velo. Ha nura velo'a, pa da za da thaçuabi de ja yá mfeni'u, mahyoni da gamfri ma Zidadahu ra Jesucristo. ¹⁵ Pe asta mapaya ya me Israel hinxa baḁitho te rí bōni rá ley ra Moise ora he'ti'u, ngue'a haḁa nú'a ra velo pa jutua yá mfeni pa hinda baḁi te rí bōni ra ley. ¹⁶ Pe nu'b'u nú'u da gamfri ra Zidada, nu'bú da thaçuá nú'a ra velo xa jutua yá mfeni. ¹⁷ Y nú'a ra Zidada'a go gue'a ra Maça Nḁahi, y nu'a tó'o pe'tsa ra Maça Nḁahi ja rá coraso ya hingui 'bui ja rá hmada ra ndaxjua ley. ¹⁸ Pe núju stá camfrihu, ya hindí pe'tshu nú'a ra velo mi júta ma mfenihu. Nujú ri hnequi rá nsunda ma Zidadahu

ja ma 'mūihu, nja ngu 'nara hñe ri yot'i. Ne 'na pa ngu 'na pa dí handuahū rá nsunda'a, y 'ramats'u rí mpadi ma 'mūihu asta hinga 'buhu 'nara 'mūi ngu rá 'mūi ma Zidadahu, y nurá Maça Nḁahi ma Zidadahu go gue'a patca ma 'mūihu.

4

¹ Nuje hinxa zabiguihe ga ø'tuahe rá 'befi Ajuḁ ngue'a nu Ajuḁ go gue'a xa 'racje nuna 'befina po rá nthecate. ² Y gathu nú'a dí pefihe hindí pefihe mant'agui nixi dí mpefihe co 'nara 'betsa. Hindí udihe co 'raya nthate, nixi dí patuahe rá noya Ajuḁ. Nu'a dí øthe, dí mañhe nú'a majuḁni de ja yá thandi ya ja'i. Y njabu da za da hyandgahe gathu ya ja'i gue dí pefihe 'nara 'befi xá hño ja rá thandi Ajuḁ. ³ Nu'u tó'o hinxa mpøhø ne hingui ne da gamfri rá noya Ajuḁ dí mañhe, go gue'u hingui tso ja yá mfeni te rí bōni rá noya'a, ngue'a haḁa ra velo pa jutua yá mfeni. ⁴ Nu'ú xa go'tua yá mfeni ra ts'ondahi nú'a di nda de guecua ja ra ximhai, pa hinda yot'a ja yá mfeni rá noya Ajuḁ nú'a utcahu rá nsunda ma Zidadahu ra Jesucristo, nú'a xi xá nsunda rá 'mūi'a ngu rá 'mūi Ajuḁ rá Dada. ⁵ Nú'a dí xi'ahe, hindí xi'ahe pa go gui camfriguihe, dí xi'ahe pa go gui camfrihu ma Zidadahu ra Jesucristo. Y nuje hōnse dyá 'begohe de gue'ahu po rá ngue ra Zidada Jesu. ⁶ Nu mi hyoca ra ximhai Ajuḁ bi 'ñena: "Dá nja ra ñot'i ja ra 'bexuui." Y nu Ajuḁ go guet'a xa yotca ma mfenihu nehe, pa njabu bi za dá handuahū rá nsunda'a nú'a bi 'ñe bi 'ñutcahu ma Zidadahu ra Jesucristo co rá 'mūi.

Ga 'buhu po ra jamfri

⁷ Nujú dí njahu ngu 'nara ts'øe dega dohmi xa t'øt'e dega 'me'tsoja, dí pe'tsuahe rá noya

Ajuā pa dí mañhũ. Y dí njahũbũ pa da hnequi gue nura ts'edi dí pe'tshũ go xa 'racjũ Ajuā, hingo de ma ts'edischũ. ⁸ Nuje masque habũraza t'utsaguihe, pe Ajuā go gue'a ñangaguihe. Ha masque ya hindí pahe te ga øthe, pe Ajuā nzantho faxcahe pa hinda du ma muihe. ⁹ Masque ri dengage ya ja'i pa te da 'yøtcahe, pe Ajuā hingui høgasche. Masque ya ja pa da hyoje ya ja'i, pe Ajuā ri suje pa hinte ga thohe. ¹⁰ Nzantho t'øtcahe ngu bi t'ø'tua ra Zidada Jesu y asta himbi tho, pe nu'á bi yopa nte de ra du, y nubyá go gue'a ri ñangaguihe de ya ts'othogui, y njabũ ri hneca rá ts'edi ja ma 'muihe. ¹¹ Nuje mientras dí tehe, 'na pa ngu 'na pa dí thoguihe njabũ y asta da za da thogaguihe po rá ngue ma Zidadahũ ra Jesucristo. Dí thohe njabũ pa da hnequi ja ma 'muihe gue ra Zidada Jesu bi yopa nte ne ri ñangaguihe de ja ya ts'othogui. ¹² Nuje dí thohe ya ts'othogui ne asta da za da thogaguihe, pa njabũ nu'ahũ da za gui pe'tshũ ra te pa nzantho.

¹³ Nuje dí pe'tshe ra jamfri ngu mi pe'tsa nú'a to'o bi 'yofo njaua ne bi 'ñena: "Nugui dá camfri Ajuā da maxqui, hangue por gue'a dá ma gue nu'á xi majuani ja rá ts'edi." Necje dí camfrihe Ajuā, hangue hindí tsuhe ga manbahe rá noya'a. ¹⁴ Ngue'a nuje dí pahe gue nu Ajuā to'o bi japi bi yopa nte de ra du ma Zidadahũ ra Jesu, go guet'a ma da jacjũ ga yopa ntehe nehe de ra du ngue'a dí 'bũhũ co ma Zidadahũ ra Jesu, ne da zixcahũ, nguje ngu'ahũ, pa grá 'bũhũni ja rá thandi'a. ¹⁵ Gatho nuya ts'othogui stá thohe, stá thohe njabũ po rá ngue'ahũ, ne pa da gamfri ma'ra ya ja'i nehe, pa njabũ gathoguihũ ga umfũ njamadi Ajuā, y njabũ ma'na da hnequi rá nsunda'a.

¹⁶ Hangue hinga 'be ma ts'edihũ

pa ga pephũ'a, masque 'yo rí the ma nzaquihũ, pe numa 'ra'yo tehũ 'na pa ngu 'na pa 'yo rí nja rá ts'edi. ¹⁷ Nuya ts'othogui dí thohũbya, 'bestho ma da thoguitho y hingyá dangui ngu rá ndangui nú'a ra johya ma dí t'acjũ, ngue'a po nú'a dí thohũbya ma dí t'acjũ 'nara danga johya nu xcrá tsøñhũ nuni habũ xá nsunda, y nura johya'a xi dra dangui ne hinhya'mũ ma da uadi. ¹⁸ Hangue hinda 'yoda ma mfenihũ ya t'ø'te nú'ũ dí hanthũ de guecua ja ra ximhai, ngue'a gatho'ũ ma da uadi da thogui. Go dá 'yoda ma mfenihũ nú'ũ ya hño bí ja mahets'i nú'ũ hini hnequi, ne hinda ma da uadi da thogui.

5

¹ Nuna ndo'yo dí hahũbya nja ngu 'nara ngu ma da nhuati. Y nu stí zø ra pa da nhuati, dí pahũ gue Ajuā ya xuá hyogahũ 'nara 'ra'yo 'mui nuni mahets'i, nú'a hinxa hyoca ra ja'i, ne hinhya'mũ ma da nhuati. Y nú'a ra 'ra'yo 'mui'a go gue'a 'nama 'ra'yo ndo'yohũ ma dí t'acjũ. ² Xi majuani, de núbya dí hahũ nuna ndo'yo, xi dí thohũ ndunthi ya dumai, hangue ga nehmahũ ya gra 'bũmahũ nuni mahets'i co ma'na ma 'ra'yo ndo'yohũ. ³ Nuni ma grá pe'tshũ ma'na ra 'ra'yo ndo'yo, hingue ma dí 'muse ma tehũ nsi ra ndo'yo. ⁴ Nújũ dí 'bũthũua ja ra ximhai xi tu ma muihũ ngue'a dí hãthũ nuna ndo'yo. Ga nehmahũ ga tsohũua nuna ra ndo'yo dí hahũ, pe hingue pa ya hinga pe'tshũ nuna ma ndo'yohũ, hønse pa ma grá hãñhũ 'nara 'ra'yo ndo'yo nú'a ma dí t'acjũ, pa njabũ ya hinhya'mũ ga tuhũ. ⁵ Nuse Ajuā go gue'a bi hñuxcahũ pa da 'racjũ 'nara 'ra'yo ndo'yo, ne bi 'racjũ ra Maça Ndahi pa da za ga padihũ gue xi majuani ma da 'racjũ nú'a xa ñatcahũ.

⁶ Hangue nú'á dí tømhũ ne dí camfrihũ gue ma da njabũ. Ne

dí pahꞰ gue mientras dí 'buhꞰua ja ra ximhai co nuna ndo'yoꞰa, hingui tsa grá 'buhꞰ 'nadbꞰ co ma ZidadahꞰ nuni mahets'i. ⁷ Dí tømhꞰ gue ma da njabꞰ ngu núꞰa dí camfrihꞰ, hingue po núꞰa dí hanthꞰ, pe po ra jamfri núꞰa dí p'e'tshꞰ. ⁸ Hangué po nuna ra jamfrinaꞰ, ya ga nehmaꞰ ga tuhꞰ pa ga tsohꞰua nuna ra ndo'yo dí hahꞰ pa grá 'buhꞰ 'nadbꞰ co ma ZidadahꞰ nuni mahets'i. ⁹ Hangué nuꞰú dí øthꞰ ra ts'edi ga 'buhꞰ xá hño ja rá thandi'a nuua ja ra ximhai ne nuni mahets'i nu xcrá 'buhꞰ con gue'a, pa nu'á da hopca ma 'mũihꞰ. ¹⁰ Ngue'a p'e'tsi ma grá 'bahꞰni ja rá thandi ma ZidadahꞰ ra Jesucristo pa da hñabꞰgahꞰ nguenda 'na ngu 'na ua stá øthꞰ ra hño nuua ja ra ximhai, ua hina. Ne cada 'na de guecꞰu ma da 'raca ma thahꞰhꞰ ngu núꞰa rí 'ñepcahꞰ.

Ra apostol Pablo ma gue da za ga 'buhꞰ xá hño co AjuꞰ

¹¹ Dí tsuphe rá cuꞰe ra Zidada, hangué dí øthe ra ts'edi dí zoföhe ya ja'i pa da gamfri'ũ. AjuꞰ patca xá hño ma 'mũihe, ne dí tømhe gue ne'ahꞰ ya guí patcahe tengu ma 'mũihe. ¹² Pe nuje, hindí manshehe tengu ma 'mũihe pa njabꞰ guí camfriguie. Dí mañhe njabꞰ pa nu'ahꞰ go da za guí mañhꞰ tengu ma 'mũihe. Nu'bú hꞰ, da za te guí thꞰtuahꞰ núꞰu ya ja'i ri 'ñexase gue 'bui xá hño pe yá 'baitho, ngue'a hingui 'bui xá hño de yá coraso. ¹³ Nu'bũ núje stá 'be ma mfenihe ngu guí mañhꞰ 'ra de gue'ahꞰ, dí njahebꞰ ngue'a dí pꞰphe AjuꞰ con gatho ma ts'edihe. Pe hina, ngue'a nuje ri xø ma mfenihe, ne dí njahebꞰ pa ga u't'ahe hanja grí 'yohꞰ xá hño. ¹⁴ Numa ZidadahꞰ ra Jesucristo xi ri maꞰju'a, hangué ringue'a dí pꞰphꞰ'a. NuꞰú dí pahꞰ gue nu'á bi du pa ya hingo ga tuhꞰ, ha nu mi du'a, ja ra uenda dá tuhꞰ mahyꞰgui con gue'a. ¹⁵ Nu'á bi

du po rá nguecꞰu pa njabꞰ núꞰu dí tehꞰbya ya hinga ma ga 'buhꞰ de ma pahasehꞰ, ma ga 'buhꞰ pa ga ø'tuahꞰ rá paha núꞰa to'o bi du po ma ts'oquihꞰ y nehe bi yopa nte pa guecꞰu. ¹⁶ Hangué nubya ya hindí jamasuhe te gatho p'e'tsa ra ja'i pa ga pahe te gra 'mũi, ngu ndí øthe ma'met'o, asta nehe ma ZidadahꞰ ra Jesucristo dá hyꞰcuahe ya meximhai, pe nubýa ya hindí øthe njabꞰ. ¹⁷ Nu'á tó'o xa gamfri ra Zidada Jesucristo go gue'a ya xa yopa 'mũi ma'ra'yo, nurá ndaxjua 'mũi ma'met'o ya bi uadi bi thogui, y nubýa ya p'e'tsa 'nara 'ra'yo 'mũi.

¹⁸ Gatho gue'a bi 'yøt'a AjuꞰ. Go gue'a bi punga ma ts'oquihꞰ po rá du ra Zidada Jesucristo pa bi za dá 'buhꞰ xá hño con gue'a. Ne núje yá 'mɛhniguihe'a bi 'racje ra 'bɛfi pa ga xiphe ya ja'i de nura pumbate ri uñ'a. ¹⁹ AjuꞰ bá pɛhna ra Zidada Jesucristo pa bi umbabi ra pumbate ya ja'i, pa da za da 'mũl'ũ xá hño con gue'a, y nu'á ya hinda ma da benbabi yá thai de yá ts'oqui'ũ. Ha nuje, bi 'racje ra 'bɛfi pa ga xipabihe ya ja'i de nura pumbate ri uñ'a pa nu'á da za da 'mũi xá hño con gue'a. ²⁰ Hangué núje yá 'mɛhniguihe ra Zidada Jesucristo dí zo'ahe, ja ra uenda go zo'aschꞰ AjuꞰ, hangué dí bante'ihe de rá thuhu ma ZidadahꞰ ra Jesucristo guí 'yaphꞰ ra pumbate AjuꞰ pa njabꞰ da za guí 'buhꞰ xá hño con gue'a. ²¹ Numa ZidadahꞰ ra Jesucristo himi tu ni 'nara ts'oqui'a, pe po rá nguecꞰu AjuꞰ bi 'yøt'e pa go gue'a bi hñasca gatho ma ts'oquihꞰ ja rá zi ndo'yo'a. AjuꞰ bi 'yøt'a njabꞰ pa bi za bi ma gue ya hinte ma ts'oqui dí tuhꞰ ngue'a dí camfrihꞰ ra Zidada Jesucristo.

6

¹ Hangué núje yá 'mɛhniguihe AjuꞰ dí bante'ihe gue hinda 'mɛditho nuna ra mpøhø xa 'ra'ahꞰ

Ajuá po rá hñoja'i. ² Ngue'a Ajuá bi mąnga ja ra Mąca T'ofó ne bi 'ñena: Nú'a ra pa dá pəhn'a ra mpəhə, gá hongagui ne dá ø't'a'i ri t'adi.

Y nú'a ra pa dá ne dá ñañ'a'i, gá honga ma mfats'i, y dá fax'a'i.

Ha nubyá nugui dí xi'ahú gue nubyá guepya ya pa da za gui hyoñhú Ajuá pa gui mpəhəhə.

³ Nuje hinto dí ø'tuahe ni 'nara nts'o'mú, pa njabú hinto da ñama'ñú de rá 'bəfi Ajuá nú'a xa 'racje. ⁴ Nu'a dí øthe, dí udihe

'nara hoga'mú pa da hnequi gue yá hoga męfiguihe Ajuá. Hangué dí tsetathohe gatho nú'a dí thohe, ya ts'othogui, ra nhyoya, ne ya dumú.

⁵ Stá tsethe ya mfeí, xa jocje fadi, xa nabgahe ya mundo ja'i. Stá thohe ra nzabi, stá 'ñathahe, stá thohe ra thuhu. Ne gatho dá tsetathohe.

⁶ Dí 'yohe co ma mfenihe xá nt'axi. Dí pa'tuahe xá hño rá noya Ajuá.

Dí tsetathohe nú'a øtcahe ya ja'i ne dí pe'tsuahe ra t'equ'eí. Ne dí 'yohe ngu utcahe ra Mąca Nđahi, ne xi dí pe'tsuahe ra hmąte ya ja'i, hingue dí manthe. ⁷ Dí manbahe

rá noya Ajuá, ne gatho nú'a dí øthe, dí øthe co rá ts'edi'a. Co rá ts'edi'a dí 'yohe xá hño pa da za ga ntatehe ne ga ñanbahe rá noya'a.

⁸ 'Raya i'quí xi ri numahñoguihe ya ja'i, ha nu ma'ra ya i'quí ri numa'ñuguihe. 'Raya i'quí esca ma nsuhe, ha nu ma'ra ya i'quí ñama'ñú de guecje. 'Ra pecaguihe

gue dyá c'uambahe, pe masque ri jaje njabú ya ja'i pe nuje hindí tsaya dí mañhe nú'a majuani. ⁹ 'Ra øt'e

gue ngu hingui pa'cje, pe Ajuá go gue'a pa'cje xá hño. 'Raya i'quí ya 'ñena da thogaguihe, pe hina, 'yøt'a Ajuá dí tethohe. Stá thohe ndunthi

ya ts'othogui pe asta nubyá hinstá tuhe. ¹⁰ 'Raya i'quí xi xa du ma múihe, pe ja rí hñuse ma múihe co nú'a ra johya ri 'racje ra Zidada. Masque dí thohe ra nhyoya, pe

ndunthi to'o stá zohe pa xa hñąnga ya hño de Ajuá. Masque 'ñena hinte dí pe'tshe, pe Ajuá há pe'tsa gatho nú'a dí hoñhe, hangué njabú hinte ri 'betcahe.

¹¹ Ma zi cu'ihú gyá menguhú Corinto xi drí ma'ahe, hangué stá xi'ahe gatho nú'a stá beñhe, ne hinte dí cøn'ahe. ¹² Xi drí ma'ahe con gatho ma múihe, pe nu'ahú hingrí ma'cje con gatho ri múihu.

¹³ Núgui dí zo'ahú dí nja ngu 'nara dada zofo yá batsi, hangué dí tø'mi gui coscahú ra hmąte.

Nujú rá nijaguihú Ajuá nú'a te

¹⁴ Nubyá dí xi'ahú, oguí ntsixhú co nú'ú hingyá gamfri. Ngue'a çhanja da za da 'mú 'nadbú ra hñoja'i co ra nts'o'mú? Ne çhanja

da za da 'mú mahyęgui ra ñot'i ne ra 'bexuui? ¹⁵ Ne çhanja da za da me'tsa 'nadra mfeni ra Zidada Jesu-

cristo co ra Satá? Ne çhanja da za da me'tsa 'nadra mfeni ra gamfri ne nú'a hingrá gamfri? ¹⁶ Ne çhanja

da za da nja ya c'oi ja rá nija Ajuá? Hina, hinda za. Nugui dí xi'ahú njabú ngue'a nujú go rá nijaguihú

Ajuá nú'a te, ngu bi 'ñena'a ja ra Mąca T'ofó:

Nugui ma ga 'bú con gue'ahú, ne

ma ga 'yo habú gri 'yohú;

nugui go dri Ajuaguihú,

ha nu'ahú go dua hnini'ihú.

¹⁷ Hangué Ajuá bi 'ñena nehe ja ra

Mąca T'ofó:

'Ueguehú de nú'a øt'a ya ts'oja'i

pa hingui tēnbahú nuyá

ts'ot'øt'e øt'e'ú, ena njabú ma

Zidadahú;

ne oxqui øthú nú'a xá nts'o,

pa njabú da za gui 'buhú con gue-

qui, ha nugui con gue'ahú.

¹⁸ Ne go dri dadaguihú,

y nu'ahú dua t'ú'ihú ne dua

t'ixu'ihú, njaua xicjú Ajuá

ma Hmuhú nú'a to'o pe'tsa

gatho ra ts'edi.

7

¹ Ma zi cu'ih_u, guehya ya danga hñá'ti xa ñatcah_u Ajuá, hangue mahyoni ga 'uegueh_u de gatho ya ts'oqui de ma mfenih_u ne de ma ndo'yoh_u. 'Na pa ngu 'na pa ga t'axca ma mfenih_u ne ga 'yoh_u co rá ntsu Ajuá.

Ra apostol Pablo bi johya de hanja bi ñobriya cu me Corinto

² ¡Ogrí utsaguihe! Xi da macje, ngue'a ni 'na de gue'ah_u hinstá ø't'ahe ni 'nara nts'o'm_ui, nixi hinstá ø't'ahe, ne nixi hinstá ha'ahe pa ga han'ahe te ga han'ahe. ³ Hingo 'nara nts'ui núma dí xi'ah_u, ngue'a ja juadi dá xi'ah_u gue xi drí ma'ah_u con gatho ma m_ui, nubya y asta ma du. ⁴ Dí camfri gue guí øth_u nú'a dá xi'ah_u, hangue dí e'ts'a ri nsuh_u, y masque dí thogui ndunthi ya ts'othogui, pe nu'ah_u guí hubga ma m_uihe ne xi drí johya ndunthi por gue'ah_u.

⁵ Desde ndá tsøhe de guecua Macedonia, himbi za dá 'b_uhe xá hño, ngue'a xi ndí thohe ndunthi ya ts'othogui, habaraza mi 'b_ui nú'u to'o mi utsaguihe po rá noya Ajuá, ne xi mi tu ma m_uihe por gue'ah_u. ⁶ Pe Ajuá nú'a hu'mba yá m_ui nú'u to'o tu yá m_ui, bi hñubga ma m_uihe ngue'a bá p_uencahe ra cu Tito pa da zønje. ⁷ Xi dá johyahe nu mi 'ñe bi zønje, ne bi xicje gue xi mri johya de gue'ah_u, hangue ma'na bi hñubga ma m_uihe. Ne bi xicje gue guí nehma_u guí hyandgahe. Ne bi xicje gue xi xa du ri m_uihe por nú'a xcá øtcah_u. Ne bi xicje gue xi guí øth_u ra ts'edi pa guí 'yøth_u nú'a dá xi'ah_u. Hangue ma'na xi dá johyahe.

⁸ Dí paði gue numa carta dá p_uehn'ah_ubi bi ja'ah_u bi du ri m_uihe, nequi bi duhma ma m_uihe nehe. Pe nugui hindí yohna ma mfeni, ngue'a dí handi gue nú'a ra carta'a bi ja'ah_u bi du ri m_uihe masque 'raya zi patho. ⁹ Hangue

nubyá drí johya co nú'a ma carta dá p_uehn'ah_ubi ngue'a bi ja'ah_u gá tu ri m_uihe pa njab_u gá øth_u nú'a dá xi'ah_u, hingue dá johya ngue'a gá thoh_u ya dum_ui. Xa du ri m_uihe, pe gá ñobrih_u, y njab_u gá øth_u ngu nú'a ri ho Ajuá. Hangue odi tu ri m_uihe de nú'a dá op'ah_u ngue'a hinte gá jah_u. ¹⁰ Nu'u tó'o tu yá m_ui de yá ts'oqui ne da 'uegue de gue'u pa go da 'yø'tua rá paha Ajuá, nu'ú go gue'u ma da mpøhø ne hinhya'm_u da beni gue go 'nara 'ñ_u nú'a ra dum_ui bi thogui. Pe nu'u tó'o da du yá m_ui de yá ts'oqui ne hinda 'uegue de gue'u, go gue'u ma da 'm_uedi ja ra du pa nzantho. ¹¹ Nu'ah_u h_u, gá tu ri m_uihe ne gá ø'tuah_u rá paha Ajuá, ne gá ntsø'm_u ngue'a hinxqui tsuithoh_u nú'a ra cu bi 'yø't'a ra ts'oqui. Hangue xi gá 'yøth_u ra ts'edi pa gá 'yøth_u nú'a dá xi'ah_u. Gá mañh_u gue hinhya'm_u gá teh_u nú'a ra cu'a. Gá ncu_u de nú'a bi 'yø't'e, ne gá ntsuh_u ngue'a hinte xqui xiph_u, ne 'm_uefa gá zofoh_u pa bi ñobri. Nubyá guí ne guí hyandgahe, ngue'a ya xcá 'yø'tuah_u ngu nú'a mri 'ñepi. Nubyá h_u, dí paði gue hinte guí tuh_u de nú'a ra t'ø't'e bi nja. ¹² Hindá op'ah_u hønse po rá ngue nú'a xqui 'yø't'a nú'a ra cu, nixi por nú'a to'o bi t'ø'tua ra ts'oqui. Nugui dá op'ah_u pa guí dama 'yøth_u nú'a dá xi'ah_u, pa njab_u da zo ri mfenih_u gue xi guí ne guí 'yøtcaguih_u ja rá thandi Ajuá nú'a dí xi'ah_u. ¹³ Hangue nubya xcá hubga ma m_uihe.

Ne ma'na xi stá johyahe ndunthi ngue'a nuni ra cu Tito gá hu'mbah_u rá m_ui nehe, hangue xi bi johyani. ¹⁴ Nugui xi stá e'ts'a ri nsuh_u ja rá thandini, ne hinstá 'b_e ma tsa de nú'a stá xipabini de gue'ah_u, ngue'a gatho bi njab_u ngu nú'a dá ma. Gatho nú'a stá xi'ah_u go gue'a majuani, ne nú'a stá xipabini. ¹⁵ Ha nuni xi ri ma'ah_u,

ngue'a benthó gue nú'a ra pa'a bi mabú bi zõñ'ahú gá umfú ntsaya condunthi ra t'equ'eí ne ra hmáte, ne gá 'yõthú nú'a bi xi'ahú. ¹⁶ Hangué nubyá ma'na xi drí johya ngue'a dí pãdi gue guí õthú gathó nú'a stá xi'ahú.

8

Unga ri mfats'ihú con gathó ri pahahú

¹ Nubyá zi cuhú dí ne ga xi'ahé gue Ajuá po rá hñõja'i xa umba ra ts'edi pa xa 'yõt'a 'nara danga 'bëfi gathó nú'ú ya cu ri munts'i habúraza de guecua Macedonia. ² Nú'ú masque xa thogui ndunthi ya ts'othoguí ne xi nts'edi tho ra nhyoya, pe xi ja yá johya'ú. Hangué masque hyoya'ú, pe con gathó yá paha xa unga 'nara danga mfats'i dega bojá pa da mats'i ma'ra ya cu. ³ Nuguí dí pãdi xá hño nú'a dí xi'ahú, gue nu'ú bi unga yá mfats'i con gathó yá mui asta habú bi zupa yá ts'edi, ne bi uni'ú masque mi õ'tuahmá ra 'bëdi'ú. ⁴ Y asta mi acje ra favo ga umfe nsequi'ú pa da munts'a nú'a ra mfats'i'á ne da 'racje pa ga hã'tsuahe nú'ú ya cu xi tho ra nhyoya nuni Jerusale. ⁵ Y hingue hõnsé bi unga yá mfats'i dega bojá'ú, nehe bi 'yõt'a ma'na ndunthi de nú'a hinduí tømhe, ngue'a ma'na xi bi du'tsua yá mui da mepabi Ajuá, ne da 'yõt'a ngu nú'a dá xiphe, ngu nú'a bi xicje Ajuá. ⁶ Hangué nuni ra cu Tito ya dá xiphe da mabú Corinto pa da ben'ahú gui siguí gui munts'a ri mfats'ihú nú'a ya xcá fuhú xcá muntshú ngu nú'a bi xi'ahúni nura mudi. ⁷ Nu'ahú xi xcá pønga ri hmihú ngue'a xi ja ndunthi ri jamfrihú, ne xi guí pahú gui 'ñudihú xá hño rá noya Ajuá, xi ja ri mfãdihú, xi guí õthú xá hño nú'a manganá rá noya Ajuá, ne xi grí mäjce nehe. Nubyá, pa ma'na gui

pønga ri hmihú nehe, xi da siguí gui muntshú nú'a ra mfats'i.

⁸ Pe nuguí hindí ja'ahú gui 'yõthú. Hõnsé dí xi'ahú nú'a õt'a ya cu de guecua Macedonia, pa 'bú gui 'yõthú njabú nehe, nu'bú há, da hnequi gue xi majuaní ja ri hmátehú. ⁹ Nu'ahú ya xcá pãtuahú tengú rá hñõja'i ma Zidadahú ra Jesucristo. Nú'á masque go rá meti gathó ya hño de mahets'i, pe bi 'ñe bi nhyoyaua ja ra ximhai po rá nguecju, pa njabú bi za bi 'racju gathó ya hño de mahets'i pa dua metihú.

¹⁰ Nuguí njabú dí beni ga xi'ahú, gue xá hño pa gue'ahú gui siguí gui muntshú nú'a ra mfats'i gá fuhú gá muntshú majeya. Nu ngá fuhú gá uñhú'a, gá uñhú con gathó ri muihú. ¹¹ Hangué nubyá con gathó ri muihú juahú gui uñhú nú'a ra mfats'i xcá fuhú xcá muntshú. Uñhú asta habú da zú ri ts'edihú. ¹² Ngue'a nu'bú gui unga ri mfats'ihú con gathó ri muihú ne asta habú da zú ri ts'edihú, nu'bú há, gue'a ri ho Ajuá. Ajuá hinguí a'ahú nú'a hinguí tsú ri ts'edihú.

¹³ Hindí xi'ahú gui umfú ra mfats'i ma'ra pa go gui nhyoyahú. ¹⁴ Nu'a dí xi'ahú, núbya ja te guí pë'tshú, da za gui faxhú ma'ra to'o hinguí pë'tsi, pa njabú ra pa'a hingo gri pë'tshú, ne 'bú go di pë'tsi'ú, nu'ú da za go da max'ahú nehe. Njabú gui mfaxhú 'na ngu ma'na pa hinte gui 'bëhú. ¹⁵ Gui njahú ngu bi nja ya me Israel nu mi mēnpabi Ajuá te da zi'ú, ngu ena ja ra Maça T'ofó: "Nu'a tó'o bi go ndunthi, hinte bi bonguabi; ha nu'a tó'o ts'útho bi go, himbi 'bēpabi nehe."

Ra Tito ne nú'ú ma'ra ri 'ñoui

¹⁶ Dí umba njamádi Ajuá ngue'a nú'a bi xocua rá mfeni nuni ra cu Tito pa rí daguí rí du por gue'ahú nguguí. ¹⁷ Nuní bi 'yõde ma nt'adihe gue da mabú dua c'a'ts'ahú, ne ma da ma de rá paha

sehε ngue'a xi rí dagui rí du por gue'ahú.

¹⁸ Nehe dí pēnhebú ma'na ra cu pa da mēuini. Nuni ra cu xi xa t'e'tsua ra nsu ja gatho ya nija, y gatho ya cu mā gue nuni xi mānba xá hño rá noya Ajuá. ¹⁹ Y hingue hōnse ñamahño'u de guehni, nehe bi hñuts'ini pa ga mahe Jerusale ga tsohe nú'a ra mfats'i dí muntshú. Y nuna dí øthú guehna pa rá nsunda Ajuá, ne pa da badi nú'u ya cu ma ga hā'tsuahú ra mfats'i, gue nu'ahú xi guí faxhú'u con gatho ri muihú. ²⁰ Y nuje xi drí jamasuhe nuna boja ma ga haxhe pa hinto da ñama'ñu de guecje. ²¹ Nuje nzantho dí øthe ra ts'edi pa ga suhe gatho ya t'øt'e xá hño ngu rí 'ñehe. Y hingue hōnse ja rá thandi Ajuá dí øthe njabú, nehe ja yá thandi ya ja'i.

²² Nehe dí pēnhebú ma'na ra cu pa da mēui nuni ra cu Tito co nuni ma'na ra cu, ngue'a stá hanthe ndunthi ya i'qui gue xi xa supabi yá 'befi Ajuá con gatho rá mui. Y nubyá xi ne da mabú dua c'a'ts'ahú ngue'a camfrini gue nu sta zombú ma gui 'yøthú xá hño ngu rí 'ñehe. ²³ Ha nu'bu to'o da 'yan'ahú de nuni ra cu Tito, xipabihú gue drí mpe'be mahyεgui ja rá 'befi Ajuá ne go guehni stá pēnpú pa da max'ahú. Ha nuyú má yoho ya cu, go xa mēhna ya nija de guecua. Y nuya cuyú ri hnequi ja yá 'múi rá nsunda ra Zidada Jesucristo. ²⁴ Hangué 'ñutuahú 'nara hoga hmáte nuya cuyú, pa njabú da badi gatho ma'ra ya cu gue xi majuaní ja ri hmátehu ngu nú'a stí xipabihú de gue'ahú.

9

Ra mfats'i hmunts'i pa ma'ra ya cu

¹ Ma zi cu'ihú, ya hinga mahyoni ga yopa op'ahmahú pa ga ben'ahú de nú'a ra mfats'i ma ga umfu ya cu, ² ngue'a ya stá pat'a ri hoga pahahú. Xi stá e'ts'a ri

nsuhú ngue'a stá xipabi ya cu de guecua Macedonia de nú'a ri hoga paha guí pe'tshú, nú'ahú gyá menguhubú Acaya. Ne stá xipabi gue nu'ahú de majeya gá fuhú gá muntshú ra mfats'i. Y co nuri hoga paha guí pe'tshú xcá nuphú yá mfeni ndunthi ya cu de guecua Macedonia. ³ Pe masque'a, dí pēhn'ahubú nuyú ya cu pa da ben'ahú gui siguí gui muntshú nú'a ra mfats'i ngu nú'a stá xipabi ma'ra ya cu de gue'ahú, pa da njabú ngu nú'a stá xipabihú. ⁴ Dí xi'ahú njaua ngue'a xi'bu ga me'bebu 'raya cu de guecua Macedonia ha nu xcrá tsøñhebú di othotho ra mfats'i de nú'a stá mā gue ya xcá muntshú. Nu'bu hā, ja ga 'behni ma tsahe, hinga hōnseguihe, ne'ahú nehe. ⁵ Hangué dá beni gue ante ga mahebú, mahyoni ga pēhn'ahebú da 'met'o nuyú hñu ya cu da ma da ben'ahú de nú'a ra mfats'i xcá mañhú gui uñhú. Nuyú ya cuyú guehyú ma da max'ahú gui muntshú nú'a ra mfats'i'a. Y dí nehe gui uñhú con gatho ri muihú, hingue dí nehe gue nu xcrá tsøñhe ja ga ja'ahe pa gui uñhú, dí nehe gue nu xcrá tsøñhe, ya di ja.

⁶ Beñhú nuna ma ga xi'ahú: Nu'a tó'o da mot'a 'na tui, gue'a 'na tui da xofu, pe nu'a tó'o da mot'a ndunthi, ma da xofu ndunthi nehe. ⁷ Hangué bensehú ja ri mfenihú nú'a ma gui uñhú, y gue'a gui uñhú'a. Pe uñhú con gatho ri pahahú, ne ogrí hyøcju nú'a guí uñhú, ngue'a Ajuá xi ri mādi nú'u to'o ri unga 'nara mfats'i con gatho yá paha. ⁸ Ajuá ja rá ts'edi pa da jap'ahú ne da xup'ahú gatho nú'a te guí pe'tshú, pa njabú hinte da 'yøt'ahú ra 'bedi, y njabú ma'na da xup'ahú pa da za gui faxhú nú'u ma'ra to'o hingui tsupabi. ⁹ Nu'bu gui øthú njabú, nu'bu hā, guí øthú ngu nú'a xa t'ofu ja ra Māca T'ofu habú ena: 'Nara hoja'i con gatho rá mui xi

hecuabi ya hyoya ndunthi ya hño,
y nurá hñoja'i'a hinhya'mu da
'medi.

¹⁰ Ajuá 'racju ya nda pa ga pothu, ne ri japi da nte pa da nja te ga tsihu. Nehe go gue'a da xup'a'ihu nú'a ra mfats'i guí uñhu, pa njabu ma'na da nja nú'a te guí uñhu. ¹¹ De nú'a ra mfats'i ma guí uñhu, ma'na ma da xup'ahu pa ma'na da za guí uñhu. Y gatho nú'a ri mfats'ihu ma ga ha'tsuahe ya cu, nu stí hñani'u ma da umba njamadi Ajuá po nú'a ri mfats'ihu. ¹² Y njabu hingue hõnse ma guí umfu nú'a te ø'tua ra 'bedi'u, pe nu'ú ma da umba ndunthi njamadi Ajuá de gatho núna xcá 'yøthu con gue'u. ¹³ Y nu sta hñanga nú'a ri mfats'ihu, ma da xøcambeni Ajuá'u ngue'a ma da badi gue xi xcá camfrihu rá noya ra Zidada Jesucristo ne guí øtehu. Nehe da xøcambeni'u Ajuá ngue'a guí umfu ri mfats'ihu con gatho ri muihu. Y nú'a guí øthu gue'a 'nara hño pa gatho ya cu. ¹⁴ Y nuya cu'u ma da 'yapabi Ajuá ndunthi por gue'ahu, ne da me'ts'ahu ra hmäte ngue'a Ajuá xa 'ra'ahu ra ts'edi pa guí uñhu ri mfats'ihu. ¹⁵ ¡Ga umfu njamadi Ajuá ngue'a bá pencahu rá hmaca T'u, y guehna 'nara 'baha ma'na xi ra dangui de gatho!

10

*Rá ts'edi nú'a mri hñá ra Pablo
ngue'a mrá apostol*

¹ Núgui drá Pablo dí zo'a'ihu co ra t'equ'eí ne ra hmäte nú'a ri 'racagui ma Zidadahu ra Jesucristo. 'Ra de gue'ahu guí eñhu gue ora dí 'bui con gue'ahu xi drá hoja'i, pe nú'bu dí 'bui yabu de gue'ahu, guí eñhu gue hindí tsu pa te ga xi'ahu. ² Pe nugui dí xi'ahu oxqui jacju ga zo'ahu nts'edi nu xcrá 'bui con gue'ahu, ngue'a stá beni ga tsú'ahu 'ra de gue'ahu nú'ahu xcá mañhu gue dí mpeñhe de ma mfenisēhe,

hingue de nú'a 'bepcahe Ajuá. ³ Xi majuaní nuje dyá ja'ithohe otho ma ts'edihe pa ga ntunhe co ra nts'o. Nuje dri ntunhe pe co nú'a ra ts'edi ri 'racje Ajuá. ⁴ Y nú'a dí hahe pa ga ntuhnihe hingue ngu nú'a ha ya meximhai, ngue'a nú'a dí hahe, dí hanpahe rá ts'edi Ajuá xa 'racje pa ga huatuahe yá 'bēfi ra ts'ondahi. ⁵ Y con gue'a ha, dí co'tuahe yá ne nú'u to'o hingui pa Ajuá ne xi ri 'ñets'i gue xi ja yá mfadi pe hinga gue'a nú'a ma, ne u'ta ma'ra ya ja'i pa hinda gamfri nehe. Nuje dí zofuhe ya ja'i da hyepu ya mfeni de nuna ra ximhai pa da nhyoga 'yøde de ma Zidadahu ra Jesucristo. ⁶ Y nu xcrí hñañhu nuna ra ts'ofó dí 'ra'ahē, ma ga hambahe nguenda nú'u hinda ne da 'yøtcahe.

⁷ Nu'ahú hingui huxhu nguenda xá hño tengu gra 'mui 'nara ja'i pa guí camfribihu, nguetho nu'ahú guí camfrihu hõnse de nú'a ri hnequi. Nú'ahu guí pahu gue rá meti'ihu ma Zidadahu ra Jesucristo, pahu gue necje yá metiguihe nehe'a. ⁸ Nugui hindí ntsa ga ma de nú'a ra ts'edi bi 'racje Ajuá pa dá zo'ahē, ngue'a nu'a bi 'racje nura ts'edi'a pa ga zo'ahē pa ma'na da nja ri jamfrihu, hingo pa da 'me ri jamfrihu. ⁹ Ne nugui hindí ne guí 'ñeñhu gue dí ne ga pi'ahu co numa carta dí pehn'ahubu. ¹⁰ 'Ra de gue'ahu guí eñhu gue nú'bu dí 'bui yabu de gue'ahu xi dí tsú'ahu co ya carta dí pehn'ahu, nepu guí mañhu nehe gue nú'bu dí 'bui con gue'ahu othogui ra ts'edi pa ga tsú'ahu. Ne guí mañhu gue nixi pa ga ña hindí padi. ¹¹ 'Bu nú'ahu guí mañhu njabu, pahu xá hño gue ngu nú'a dí op'ahu núbya hindí 'bui con gue'ahu, njabu nehe ga ø'te nu xcrá 'bui con gue'ahu.

¹² Nuje hindí njahe ngu nú'u 'yobu xi ri 'ñexa sehe. Nu'ú ri hñecua sehe 'na ngu ma'na, ngue'a

ya 'bɛmfeni. ¹³ Pe nuje hindí njahe ngu'ɛ, hɔnse nu'á dí øthe, dí mañhe nú'á majuañi stá pɛfihe, ngue'á Ajuá go xa 'racaguihe nuna ra 'bɛfina, ne bi hñuxcaguihe pa dá mahebɛ Corinto dá zo'ahɛ de rá noya'á. ¹⁴ Hingrá nt'ets'i nú'á dí mañhe gue go rá mɛdiguihe dá mahebɛ dá ha'ts'ahɛ rá noya ma Zidadahɛ ra Jesucristo, ngue'á nu'á xi majuañi dá mahebɛ. ¹⁵ Hindrí 'ñexhe gue go stá pɛfihe nú'á xa mɛfi ma'ra, hɔnse nu'á dí nehe gue ma'na da nte ri jamfrihɛ, pa njabɛ ma'na da ndangui rá 'bɛfi Ajuá nú'á xa 'bɛpcahe ga pɛhe con gue'ahɛ. ¹⁶ Nehe dí tɔ'mhe gue 'mɛfa ma ga zofohɛ ma'ra ya ja'i de nú'ɛ ma'ra ya hnini thogui de ri hninihɛ habɛ hinxa nt'ødetho rá noya Ajuá, pa njabɛ hinda t'ena gue drí 'ñexhe co nú'á ya xa mɛfi ma'ra.

¹⁷ Nu'ɛ to'o da 'ñets'i de nú'á te xa mɛfi, dá 'ñets'i 'ɛ xa mɛfi co rá ts'edi Ajuá. ¹⁸ Nu'ɛ 'nara ja'i dí 'ñexase de nú'á xa mɛfi, hinte ri muui rá nt'ets'i. Pe nu'ɛ go Ajuá e'tsua rá nsu'á, nu'ɛ há, ri muui nú'á rá 'bɛfi'á.

11

Ra apostol Pablo ne nú'ɛ ya 'ñet'a apostol

¹ ¡Xama hinda zɔt'a ri mɛihɛ de núna dí xi'ahɛbya, masque gui beñhɛ gue dí nja ngu 'nara 'bɛmfeni ngue'á ma ga ma de nú'á stá øt'e, pe osta zɔt'a ri mɛihɛ! ² Nugui dí tagui dí tu por gue'ahɛ ne dí ne xi gui 'bɛhɛ xá hño ngu nú'á ne Ajuá, ngue'á nugui go rá mɛdigui dá zo'ahɛ de ma zi Hmuhɛ ra Jesucristo pa gá camfrihɛ'á. Ne dí ne gui 'bɛhɛ xá hño ja rá thandi'á, gui njahɛ ngu 'nara nxutsi xá nt'axi ma dra dapabi ja rá 'yɛ nú'á to'o ma da 'yɔt'e drá dame. ³ Pe nugui dí tsu dra t'ɛt'ahɛ pa dra ts'oc'a ri mfenihɛ ne gui 'ueguehɛ de nura hoga

hmate gui pɛ'tsuahe ra Zidada Jesucristo. Dí tsu gui njahɛ ngu ra Eva bi hyat'a ra ts'ondahi nú'ɛ bi mpɛnga qu'eña. ⁴ Ngue'á nu'ahɛ 'bestho gui camfrihɛ nuto pabɛ zo'ahɛ de ma Zidadahɛ ra Jesu pe de ma'na'ño ra mfeni, hingo ngu nú'á stá xi'ahɛ. Ne gui camfrihɛ nuto zo'ahɛ de rá Maca Ndañi Ajuá, pe hingui u't'ahɛ ngu nú'á stá u't'ahɛ. Ne gui camfrihɛ nuto zo'ahɛ de ma'na ra noya hinga mahyɛgui co nú'á ra maça noya stá xi'ahɛ, gatho xi gui camfrihɛ 'bestho. ⁵ Pe nugui dí camfri gue ma'na dí pɛ'tsa ra nsu que nú'ɛ ri 'ñet'a apostol. ⁶ Masque hindí pañi ga manga ya noya mahotho ngu mañ'ɛ, pe dí pañi gue nú'á dí ma gue'á majuañi ngu xcá 'yøhɛ stá ma, ngue'á nzantho stá zo'ahɛ co ra mfadi nú'á xa 'racagui Ajuá.

⁷ ¿Ha gue 'nara ts'ocate dá øt'e ngue'á hindá han'ahɛ nú'á ra boja ngu 'racɛ nu ndá zo'ahɛ de rá noya Ajuá? ¿Ha gue bi ɛ ri mfenihɛ hɔnse ngue'á gá handgahɛ dá mpɛfi pa dá tsɛdi nú'á te mi 'bɛcagui pa bi za dá zo'ahɛ de rá noya Ajuá? ⁸ Nu'á ra mfats'i dá hani, dá hani de ma'ra ya nija pa bi za dá mabɛ dá zo'ahɛ de rá noya Ajuá. ⁹ Y nu nduá 'bɛpɛ con gue'ahɛ, hindá ne dá xuhña'ihɛ ni 'na de gue'ahɛ de nú'á te mi øtca ra 'bɛdi, ngue'á nuya zi cu de guecua Macedonia go gue'ɛ bi hñascabɛ nú'á te mi øtca ra 'bɛdi. Nugui xi dá øt'a ra ts'edi pa hindá xuhña'ihɛ, ne nzantho ma ga øt'a njabɛ. ¹⁰ Nugui dí manga nú'á majuañi ngu nú'á bi 'ñutcagui ma Zidadahɛ ra Jesucristo ga øt'e, y dí xi'ahɛ gue hinda za to'o da jacagui ga hanbabi yá boja ya cu de guepɛ Acaya nsøcta por ngue'á dí manba rá noya Ajuá. ¹¹ ¿Te gui beñhɛ? ¿Ha gue gui beñhɛ gue dí øtsa'ihɛ ngue'á hindá han'ahɛ ri mfats'ihɛ? Hina, hindrí øtsa'ihɛ. Ajuá pañi gue xi drí ma'á'ihɛ.

12 Nugui ma ga sigui ga øt'a ra ts'edi pa hinga han'ahú ni 'nara mfats'i, pa njabú hinda 'ñenga nú'ú ma'ra 'yobú ri 'ñet'a apostol gue nú'a øt'ú, gue'a dí øthe nehe. 13 Nu'ú 'yobú ri 'ñet'a apostol de ra Zidada Jesucristo ne ri 'ñet'a mæfi de Ajuá, pe hinga majuani, ngue'a go ya hyate. 14 Y hinga 'yøhú de nú'a øt'a nú'ú ya c'uamba ja'i, ngue'a asta ra Satá nehe ri 'ñet'a enxé de Ajuá. 15 Hangué hinga 'yøhú gue nuyá mæfi ra ts'ondahi ri 'ñet'a mæfi de Ajuá. Pe nuya mæfi'ú ma da gu'tuabi Ajuá ngu nú'a xa 'yøt'e'ú.

Nú'a bi thogui ra Pablo ngue'a mra apostol

16 Ma'na'qui dí yopa xi'ahú: Oxqui ma gui beñhú gue xi stá 'bε ma mfeni ngue'a dí ma de nú'a stá øt'e, pe nu'bú njabú guí beñhú, ua beñhú. Pe 'racjú nsequi ga 'ñexa ts'ú ngu ri 'ñexa nú'ú ma'ra. 17 Nuna dí ma, dí manse de guecsehe, hinga gue'a xa 'ñutca hmahá ma Zidadahú, ne dí nja ngu 'nara 'bεmfeni drí 'ñexase. 18 Ngue'a ndunthi ya ja'i xi ri 'ñets'i co ya t'øt'e nú'ú jaua ja ra ximhai, hangué nequi ma ga 'ñexa ts'ú. 19 Nu'ahú guí behmahú gue xi ja ri mfadihú, pe hinga majuani ngue'a grí ho gui 'yøthú nú'a xi'ahú nú'ú xi ya 'bεmfeni. 20 Nu'ahú hingui tsøt'a ri muihú de nú'a xi'ahú nú'ú ya ja'i'ú, masque ri ja'ahú gui pepabihú ne a'ahú ya bojá, ne masque ha'ts'a'ihú gatho nú'a guí pε'tshú, ne masque ri 'ñet'a nda'ú pa da za da manda'ihú, ne ñama'ñú de gue'ahú, pe xcá hoptahú pa xa njab'ú. 21 Nugui dí mangua majuani gue nuje hinhya'mú stá beñhe ga øt'a'he njabú ngu nú'a øt'ahú nú'ú ri 'ñet'a apostol, hangué 'ra de gue'ahú guí eñhú gue hinte ma fadihe.

Pe nugui hindí tsu ga 'ñets'i ngu ri 'ñets'i nú'ú ya 'ñet'a apostol, masque gui beñhú gue dí nja ngu

'nara 'bεmfeni. 22 ¿Ha gue nu'ú ñaca ebreo? Nequi dí ñaca ebreo. ¿Ha gue nu'ú ya me Israel? Nequi drá me Israel. ¿Ha gue nu'ú xqui 'ñehe desde yá ja'i ra Abrá? Nequi ja stí 'ñehni nehe. 23 ¿Ha gue nu'ú mañ'ú gue yá mæfi ra Zidada Jesucristo? Nugui há, go rá mæfigui. Nubyá dí ñá 'ñena 'nara 'bεmfeni ngue'a dí mangua njabú. Nugui ma'na stá mpefi que gue'ú, ne ma'na xra fetc'agui que gue'ú, ne ma'na ndunthi ya i'qui xa jocagui ja ya fadi, y ndunthi ya i'qui stá c'ot'i ya pa xa thogagui. 24 Cút'a ma i'qui bi metc'agui ya xodyo, y cada ra inqui mi fetc'agui, mi 'racagui 'natema'ret'a ne guto ya mfei. 25 Hñu'qui bi hnabgagui co ya za. 'Na'qui ya ma xa thogagui co ya nc'ahni. Hñu'qui bi yui nuya motsa habú ndí pa, ne de guehni 'na'qui dá o mbo ra dehe 'na pa ne 'na xuui. 26 Xi stá 'yo ndunthi. Stá 'raxa ja ya dathe xá nts'uni. Stá c'ot'i de yá 'yε ya dacate, ne stá c'ot'i de ja yá 'yε ma miqu'ei'be nú'ú ya xodyo ne de ja yá 'yε ya ja'i hingyá xodyo. Stá thogui ya ts'othogui ja ya hnini ne ja ya mbonthi ne ja ra ndehe. Ne xuá nts'uni pa guequi nura ora ndí 'ño'be nú'ú mri 'ñet'a cu. 27 Stá thogui ndunthi ya nzabi ngue'a xi stá mpefi ndunthi. Stá 'ña'thá. Stá tho ra thuhu ra nduthe. Stá tho ra tse ne stá tho ra 'ñahe.

28 Hingue hønse ndí thogui gatho nuya ya ts'othogui'ú, nehe ndí tho ya dumui ngue'a mi oda ma mfeni de gue'ahú ne de gatho ma'ra ya gamfri. 29 'Bú 'nara cu otho ndunthi rá jamfri, ja ra uenda gue nequi dí njabú nehe. 'Bú 'nara cu da t'ú'ti pa da 'yøt'a 'nara ts'oqui, nugui xi ri má mfeni ne tsøt'a ma mui co nú'ú ya 'yú'tate. 30 Nu'bú mahyoni ga 'ñets'i, ma ga má gatho nú'a stá thogui habú xa hnequi gue de guecsehe hinte xa za stá øt'ase. 31 Nu Ajuá rá Dada ma zi Hmuhú ra Jesucristo xá nsunda pa nzantho,

nu'á go gue'a pađi xá hño gue ma-
juani nú'a dí ma. ³² Nu ndá 'bui de
guehni Ndamasco mi 'bui 'nara go-
bierhnu de guehni nú'a xqui hñuxa
ra ndá Arena. Nura gobierhnu'a
go gue'a bi manda da thøbgagui ja
ya gosthi hnini pa dra jagaguihma.
³³ Pe nuya cu bi 'yenc'agui ja 'nara
danga 'bøts'e ne bi tonsc'agui ja
'nara ventana mi ja ja ra jado nú'a
mi cot'a maxøgue ra hnini, ne ja bi
cabgaguini'ua pa njabu bi za dá c'ot'i
de rá 'yε ra gobierhnu.

12

*Ya thedi ne ya nt'udi nú'ua bi 'ñutua
ra apostol Pablo ra Zidada Jesu-
cristo*

¹ Hiní 'ñepcagui ga 'ñets'i, pe
mahyoni ga øt'e njabu. Pe nubyá
ma ga xi'ahu de nú'ua ya thedi stá
handi xa 'ñutcagui ra Zidada. ² Ma
ga xi'ahu ngu 'ñena ma'na ra cu
bi t'utua nú'ua ya thedi'ua, pe hina,
ngue'a nugui go bi t'utcagui'ua. Nú'a
ra cu'a ya øt'a 'ret'amagoho njeya
bi ts'ixa asta xi mahets'i. Hønse gue
hindí pađi ua bi ts'its'i co rá ndo'yo,
ua hønse rá ndahi bi ts'i'tsuabi.
Hønse Ajuá go gue'a pađi. ³ Nugui
dí pađi nú'a ra cu bi ts'its'i asta
xi mahets'i, hønse hindí pađi ua
bi ts'its'i con gatho rá ndo'yo o
hina, hønse Ajuá go gue'a pađi
xá hño. ⁴ Nu'á bi ts'ixa mahets'i
nuni habu bá øde 'raya noya nú'ua
xá nsunda asta hingui tsa da ma,
ngue'a Ajuá hinxa umba nsequi
pa da ma. ⁵ Nugui dí e'tsua rá
nsu nú'a ra cu'a, pe hingui tsa ga
'ñets'i de guecsε. Nu'a ga øt'e, ga
ma gatho nú'a stá thogui habu di
hnequi gue de guecshe hinte xa za
stá øt'ase. ⁶ Pe nu'bu ga nehma ga
'ñets'i de nú'a te stá øt'e, pøde ni 'na
hinto ma da 'ñengagui gue stá 'be
ma mfeni, ngue'a ga manga nú'a
majuani. Pe hinga 'ñets'i, ngue'a
da t'esci ma nsu ne da t'engui gue
xi drá dangui pe hina. Nu'a dí ne,

dí ne gui patcahu xá hño tengu ma
'mui ngu nú'a guí handasεhu ne guí
øsehu.

⁷ Y pa hinga dama 'ñets'i de gatho
nú'a xa 'ñutcagui ra Zidada, bá
'bencagui 'nara ts'o øgui xi xá 'ñu
ngu 'nara nsuni. Dí pađi xá hño
gue nura Satá go gue'a bá ha nuna
øguina pa ga tsama'ñu ne pa hinga
'ñets'i. ⁸ Hñu'qui stá apabi ra Zi-
dada da hñagahma nuna ts'o øgui.
⁹ Pe nu'á bi 'ñengagui: "Nugui dí 'bui
con gue'i pa ga fax'a'i y ya hinte
ma'na guí honi, ngue'a nura ora
otho ri ts'edi, gue'a ra ora ma'na ri
hnequi ma ts'edi ja ri 'mui," njabu
bi 'ñengagui. Hangué xi drí johya
ngue'a otho ma ts'edi, ngue'a njabu
tsa da hnequi ja ma 'mui rá ts'edi ra
Zidada Jesucristo. ¹⁰ Hangué nugui
drí johya ga pepabi ma Zidadahu ra
Jesucristo masque otho ma ts'edi,
ne nøngagui ya ja'i, ne dí tho ra
nhyoya, ne t'utsagui, ne dí tho ya
dumai, ngue'a nura ora otho ma
ts'edi, gue'bu ma'na dí hanpa rá
ts'edi Ajuá.

*Ra apostol Pablo rí daguirí dupo
ra nija Corinto*

¹¹ Nugui dí nja ngu 'nara
'bemfeni ngue'a dí manse de nú'a
te stá øt'e, pe go ri ts'oquihu pa
dí øt'a njabu. Ngue'a nu'ahu go
mri 'ñep'ahmahu xcá 'ñescahu ma
nsu, pe go guí e'tsua hu yá nsu nú'ua
ri 'ñet'a apostol nú'ua manse gue
xi ya dangui'ua pe hingo ma'na ya
dangui que guequi, masque hinte
drí muui. ¹² Nu ndá ha'ts'ahabu
rá noya Ajuá, ja bi hnequibu
gue xi majuani go guequi 'nadrá
apostol co nú'ua ya hoga nt'udi
ne ya milagro gá hyanthu dá øt'e
co rá ts'edi Ajuá, ne xi dá tseta
ya nt'atsate. ¹³ Nugui nzantho
stá jamasu'ihu mahyegui ngu stá
jamasu ma'ra ya nija nehe. Hønse
nu'a stá øt'ahu, nú'a hindá ne
dá han'a'ihu nú'a ra mfats'i ngui
'racjhahu, ngue'a hindá ne ga

xuhña'ihũ. ¡Pe nu'bu guí beñhũ gue gue'a 'nara nts'o'mui dá ø't'ahũ, dí ahũ ra pumbate!

14 Y nubyá ya drí hñoqui pa ga mabũ ga c'a'ts'ahũ, y con guehna i'quina, ya rá hñu'qui dí pabũ. Y nu xcrá tsombũ hindí ne ga xuhña'ihũ. Ngue'a nu'ahũ go dí hoñ'ahũ, hingo dí hongá nú'a te guí pe'tshũ, ngue'a 'nara dada go gue'a rí 'ñepi da munts'a ra bojã pa da zocua yá b̂atsi, hingue nuya b̂atsi go da munts'a ra bojã pa da zocua yá dada. 15 Nugui con gatho ma johya ma ga tegue gatho nú'a te dí pe'tsi, ne masque dá thegue gatho ma nzaqui nehe, ngue'a dí ne gui 'bũhũ xá hño co Ajuã. ¿Ha gue ma gui utsaguihũ ngue'a ma'na dí ma'ahũ?

16 Nu'ahũ guí pahũ xá hño gue hindá ne ga xuhña'ihũ, pe 'ra de gue'ahũ guí mañhũ gue 'nadrá hyate, ne guí mañhũ gue nugui stá ha'ahũ pa stá han'ahũ te stá han'ahũ. 17 Xi nú'ũ ya cu stá pen'ahubũ, ¿ha gue stá penpũ pa da hya'a'ihũ pa da hñan'ahũ nú'a te guí pe'tshũ? 18 Dá pen'ahubũ nuni ra cu Tito co nú'a ma'na ra cu pa dua c'a'ts'ahũ. ¿Ha gue xa hya'ahũ? ¿Ha gue hingue 'nat'a dí beñhe ne 'nat'a ra 'befi dí pehe?

19 Zaj da ne gui beñhũ gue go dí da'ahũ nguenda de nú'a te stá pefi, pe hina, nu Ajuã ra Dada go gue'a drí dapa nguenda de nú'a te dí ø't'e, ne guehna dí ma ja rá thandi'a de rá thuhu ma zi Hmuhũ ra Jesucristo. Y gatho núna stá xi'ahũ, ma zi hmadi cu'ihũ, stá xi'ahũ pa njabũ ma'na da nte ri jamfrihũ. 20 Nu xcrá tsombũ, dí tsu xi'bu hingri øthũ ngu nú'a dí nega, o xi'bu hingo gra ø't'e ngu nú'a go guí nehũ. Dí tsu gri pe'tshũ ya tsui, o gri nehũ gui nsehẽhũ, gri ncuẽhũ, gri pe'tshũ ya hegue, gri njũtsua nc'uambahũ, gri nõñhũ 'na ngu ma'na, gri 'ñets'ihũ, ne ya hinga 'na gri øthũ. 21 Nu xcrá yopa mabũ dí tsu ga 'be ma tsa ja

rá thandi Ajuã por nú'a gri øthũ, y pøde da daqui ga nzoni ngue'a ndunthi de gue'ahũ ya maya'bu guí øthũ ya ts'oqui, y hinxcá ñobrihũ pa guí hyehũbũ ya ts'ot'øt'e, ne guí siguihũ grí hñuxhũ ya 'behñã nú'ũ hingue xi ri 'behñãhũ, ne guí øthũ nú'a go guí nehũ.

13

Ra apostol Pablo benba ya gamfri da 'ño xá hño ne penpa ya nzenjua

1 Con guehna i'qui ma ga mabũ, ya rá hñu'qui dí tsõñ'ahũ. Y nu xcrá tsombũ ma ga hamp'ahũ nguenda ngu nú'a manga ra ley habũ ena: Pa da za da jamfri gue xa nja te xa 'yøt'a 'nara ja'i nú'a hñapabi, mahyoni dí 'bũhni yoho o hñu nú'ũ to'o damajuani gue xi majuani xa 'yøt'e nú'a te hñapabi. 2 Nu ndá mabũ rá ño'qui, dá xi'ahũ gatho'ihũ nú'ahũ xcá øthũ ya ts'oqui, gue nu xcrá mabũ rá hñu'qui ma ga hamp'ahũ nguenda gatho nú'a xcá øthũ. Y núbya hindí 'bũitho con gue'ahũ dí yopa ben'ahũ ne gatho nú'ũ ma'ra guí 'bũhũbũ, gue ma ga hamp'ahũ nguenda ngu nú'a ya stá xi'ahũ. 3 Nu'bu hã, ma guí pahũ gue go ra Zidada Jesucristo ri 'racagui ra ts'edi pa ga zo'ahũ. Y nu'a go gue'a pe'tsa ra ts'edi pa da pat'a ri 'muihũ, nehe pa da castiga'ihũ. 4 Nu'a masque bri pont'i ne bi thopa rá zi ndo'yo nú'a mi otho rá ts'edi, pe co rá maça ts'edi Ajuã bi japi bi yopa nte de ra du'a. Nuje nehe otho rá ts'edi ma ndo'yohe ngu rá zi ndo'yo. Pe dí pahẽ gue dí 'bũhe con gue'a, hangue Ajuã ri 'racje ra ts'edi pa ga zo'ahe.

5 Bensehũ ja ri mfenihũ ua xi majuani guí camfrihũ xá hño ra Zidada Jesu o hina. Hangue bensehũ xá hño. Nu'ahũ go guí paschũ ua 'bui ra Zidada Jesucristo ja ri corasohũ o hina, pa guí pahũ ua hingri 'ñet'a gamfrithohũ. 6 Ne nuje dí tømhe guí pahũ xá hño gue nuje

hindyá 'ñet'a apostolhe. ⁷ Nuje xi dí aphe Ajuá pa gui 'yoh_u xá hño ja rá thandi'a. Dí nehe gue gui 'yoh_u xá hño, pe hingue pa da hnequi gue dyá hoga apostolhe. Nu'a dí nehe, dí nehe gui 'yoh_u xá hño masque dá t'enje gue dyá 'ñet'a apostolhe.

⁸ Ngue'a nuje hingui tsa ga øthe 'nara t'øt'e nú'a dri ncontraui nú'a majuañi. Nuje dí øthe ra ts'edi pa nzantho go da ntate nú'a majuañi.

⁹ Masque nuje xa t'acje ra ts'edi pa ga castigahma'ihe, pe ga johyahe 'b_u nu'ah_u gui 'yoh_u xá hño. Nuje hídí tsayahe dí apabihe Ajuá pa xi gui 'yoh_u xá hño ja rá thandi'a.

¹⁰ Dí op'ah_u nuna carta núbya ante ga mab_u ga tsøñ'ah_u, pa nu xcrá tsømb_u ya xcá øth_u ngu nú'a dí ne, pa ya hinga tsú'ah_u co nuna ra ts'edi xa 'racagui ra Zidada. Y nuna ts'edina xa t'aquí pa ga zo'ah_u pa ma'na da nte ri jamfrih_u, hingue pa ga ja'ah_u gui 'b_e ri jamfrih_u.

¹¹ Nubyá, zi cuh_u, núna ma ga xi'ah_u ya go guehna rá ngats'i. Xi da johyah_u ne 'yoh_u xá hño, dá hñu ri muih_u, ne 'b_uh_u te rá entho ne co 'nada ra mfeni. Ajuá ri maçaguih_u ne hubga ma muih_u pa ga 'b_uh_u te rá entho, nú'á go gue'a da 'm_ui con gue'ah_u.

¹² Ne nzenjuah_u 'na ngu ma'na co 'nara nth_ufi dega hmäte.

¹³ Nehe ri fat'ajuá'ih_u gatho ya cu de guecua Macedonia.

¹⁴ Y nubyá, ma zi Hmuh_u ra Jesucristo da max'a'ih_u, y Ajuá ra Dada da su'ah_u co rá hmäte, ne da 'm_ui ra Maça Ndañi nzantho con gue'ah_u. Njab_u gue'a.

RA GALATA RÁ CARTA RA APOSTOL NSAN PABLO NÚ'A BI 'YOPABI YA GAMFRI ME GALACIA

Ra apostol Pablo opabi ya gamfri me Galacia

¹ Núi guí drá Pablo drá apostol. Hingo ya ja'i xa hñuxcagui, nixi xa mēncagui. Numa zi Hmuhá ra Jesucristo ne Ajuá ma Dadahá go gue'á xa hñuxcagui pa dyá 'mehñigui'á pa ga mǎnga nú'a ra maça noya xa 'racagui'á. Ma zi Hmuhá ra Jesucristo go gue'a xqui du y Ajuá ma Dadahá go gue'a bi 'yøt'e pa bi yopa nte ma'na'qui. ² Nugui ne gatho ma zi cu 'buiua con guequi dí op'ahe nuna carta nú'ahá grí muntshábu ja ya niǎ Galacia. ³ Ajuá ma Dadahá ne ma zi Hmuhá ra Jesucristo da max'ahá ne da jap'a'ihá. ⁴ Ajuá ma Dadahá go rá paha'a gue ma zi Hmuhá ra Jesucristo bi unga rá te pa bi hñasca ma ts'oquihá ne pa bi ñangaguihá de nuna ts'oximhai mapaya. ⁵ Ajuá go gue'a rí 'ñepi dra nsunda pa nzantho! Njabu gue'a.

Otho ma'na ra maça noya pa da za da mpøhø ya ja'i

⁶ Ajuá bi zoncahá pa ga 'buhá xá hño con gue'a po nú'a bi 'yøt'a ma zi Hmuhá ra Jesucristo po rá hñoja'i'a. Y nubyá guí ne gui 'ueguehá de gue'a pa gui tenhá ma'na'ño ra jamfri hingue ngu nú'a mǎnga ra maça noya. Y nugui xi drí 'yø ngue'a 'bestho guí ne gui 'ueguehá. ⁷ Xi majuañi otho ma'na ra maça noya. Pe de gue'ahábu 'bui 'raya ja'i nú'á ri ts'oc'a ri mfenihá. Nú'á xi nehma da patua rá maça noya ma Zidadahá ra Jesucristo. ⁸ Pe nuya ja'i'á hinda ma da mpont'ui rá cue Ajuá. Ha nu'bú

nuje nehe ga patuahe hmaha rá noya Ajuá ne ga u't'ahe ma'na ra jamfri nú'a di 'na'ño de nú'a ya stá u't'ahe, nu'bú necje hinga ma ga mponthe rá cue Ajuá. O 'bu 'nara enxe dua ehe de mahets'i ne da ne da 'yøt'a njabú nehe, nu'bú nú'a nehe hinda ma da mpont'ui rá cue Ajuá. ⁹ Dí yopa xi'ahá nú'a ya stá xi'ahá: 'Bui da 'múi 'na to'o da zo'ahá de ma'na ra jamfri nú'a di 'na'ño de nú'a ya stá u't'ahe, nú'a ra ja'i'a hinda ma da mpont'ui rá cue Ajuá.

¹⁰ Ya guí pahá xá hño gue nugui hindí má njabú pa da numahñogui ya ja'i. Dí mǎnga njabú pa da hyandgagui xá hño Ajuá. Hindí øt'a ra ts'edi pa ga pønga ma hmi co ya ja'i, ngue'a 'bu go ga pønga ma hmi co ya ja'i, nu'bú ya drá 'bego de gue'á y ya hindrá 'bego de ra Zidada Jesucristo.

Hanja biza bi mēpa Ajuá ra apostol Pablo

¹¹ Ma zi cu'ihá, dí ne gui pahá gue nú'a ra maça noya dá xi'a'ihá hingo rá noya 'nara ja'i. ¹² Nú'a ra maça noya dá u't'ahá go gue'a bi 'ñutcagui ra Zidada Jesucristo. Hingo bi 'ñutcagui ya ja'i nú'a ra maça noya dí má, y nixi dá hani de gue'á.

¹³ Nu'ahá gá patcahá ma 'múi ma'met'o nú'bú ndá pe'tsta ra jamfri mahyegui co ya xodyo. Nugui xi ndí øt'ua ndunthi ra nts'o'múi nú'á to'o mi camfri Ajuá, ne ndí ne hmaha stá ho gatho. ¹⁴ Nugui hønsegui go ma'na dá tenba yá jamfri ya xodyo de ma'ra ma compa nú'á myá xodyo nehe, ngue'a xi dá øt'a ra ts'edi pa dá tenba yá nzai ndu ma xitahe ne ndu ma dadahe. ¹⁵ Pe nugui ante ga 'bui, Ajuá ya xqui huancagui. Y nu mi zø ra ora de nú'a xqui beni Ajuá, nú'a bi zocagui con gatho rá hñoja'i. ¹⁶ Ajuá ma Dadahá bi zocagui pa dá camfribi rá maça T'á. Bi zocagui pa bi za dá zofu nehe nú'á hingyá

xodyo. Y pa dá nzote, hingue 'met'o dá anba 'nara ja'i. ¹⁷ Nixi dá ma Jerusale pa stá ña'be 'met'o nú'u ya myá apostol 'met'o de guequi. Nu'a dá øt'e, dá ma ja ra hai Arabia. Nepu de guehni dá pengui pa Damasco.

¹⁸ Ha nu mi thogui hñu njeya de dá camfri, nu'bú ha, ja dá ma Jerusale pa duá c'a'tsa ra cu Pedro, y dá 'bu'beni'a 'net'ocut'a. ¹⁹ Hinto ma'ra ya apostol dá nu de guehni. Hønsø ra apostol Cobo nú'a rá cu ra Zidada, go gue'a dá nu'beni'a. ²⁰ Ajuá go gue'a paði gue hingrá nc'uamba nú'a dí op'ahu.

²¹ 'Mefa dá ma pa ja ra hai Siria, y ja ra hai Cilicia. ²² Y asta ra pa'a himi paçaguitho nuya cu xqui gamfri ra Zidada Jesucristo nuni Judea. ²³ Nu'ú hønsø xqui 'yøde gue nuguí ma'met'o ndí øt'ua ra nts'o'mai ya cu, pe nubyá dí ña de ra jamfri, masque ma'met'o ndí ne hmaha stá huata nuna jamfrina. ²⁴ Hangué nuya cu'u xi bi xøcambeni Ajuá ngue'a bi baði'u gue nuguí ya stí camfri ma Zidadahu ra Jesucristo.

2

Nú'u ma'ra ya apostol bi ncom-pauí ra apostol Pablo

¹ Y mi thogui 'ret'amagoho njeya de dá ma dá c'a'tsa ra cu Pedro nuni Jerusale. Ñepu'bya dá yopa mani ma'na'qui pa dá ña'be ya apostol. Dá me'be ra cu Berhna, ne dá tsixa ra cu Tito nehe. ² Dá mani ngue'a njabu bi xicagui Ajuá. Y ja dá ña'beni ya apostol nú'u myá nda de ra nija pa bi baði'u xá hño nú'a ra maça noya dí xipabi nú'u ya ja'i hingyá xodyo. Dá øt'a njabu pa himbi 'meditho ma 'befi nú'a stí pefi ne astabya dí pefi. ³ Ha nú'u ya apostol'u bi 'ñena gue hahá xá hño nú'u ya noya dá xipabi'u. Hangué nu'ú bi 'ñena gue hahá xá hño gue hinda me'tsa ra seña ra cu Tito ngu øt'a ya xodyo gue pe'tsa

ra seña ja yá ndo'yo. Nura cu Tito hingrá xodyo, pe ra me Grecia ha, y hinxa thu'tsua ra seña ja rá ndo'yo. ⁴ Nú'á himbri japi dá me'tsa ra seña, masque 'raya 'ñet'a gamfri mi ne'u gue xa thu'tsua ra seña hmaha'a. Nú'u ya 'ñet'a gamfri mi cut'a ja ra nija y 'na'ño ra mfeni mi beni. Mi ne da baði'u ua ndí tenhe rá ley ra Moise ua hina. Pe ra Zidada Jesucristo ya xqui pøngaguihe de nura ley'a. Pe nu'ú ha, mi tenthø ra ndaxjua ley, y bi yat'i ja ra nija ngue'a mi nehma'u xa jacje stá yopa penjmahe ja ra ndaxjua ley. ⁵ Pe nuje ni ts'u hindá øthe nú'a mi mañ'u. Hindá yopa tenhe ra ndaxjua ley. Y dá øthe njabu pa nú'ahu hingyá xodyohu da za gui sigui gui camfri'u nú'a ra maça noya dá xi'ahu nú'a ma gue ga mpøhøhu ngue'a stá camfri'u ra Zidada Jesu.

⁶ Nú'u ya apostol myá nda de ra nija hinte ma nt'utuate bi 'ñutcagui'u. Pa guequi hinte ja 'bu ya myá apostol'u 'met'o de guequi 'bu hina, ngue'a ja rá thandi Ajuá gatho ya ja'i mahyøgui. ⁷ Nuya apostol'u bi baði xá hño gue Ajuá xqui mencagui ga zofø nú'u hingyá xodyo, ngu ra cu Pedro nehe xqui 'bøhni dá zofø ya xodyo. ⁸ Nu'a ra Zidada bi maxa ra cu Pedro pa bi zofø ya xodyo, go guet'a ra Zidada bi maxcagui nehe pa dá zofø nú'u hingyá xodyo.

⁹ Nuya apostol bi baði gue Ajuá xqui 'raca ra ts'edi pa dá ma dá zofø nú'u hingyá xodyo. Hangué nura cu Cobo ne ra cu Pedro ne ra cu Xuua nú'u ya apostol myá nda de ra nija, bi 'racje yá 'ye pa nuguí ne ra cu Berhna dá mip'yøhe con gue'u. Gue'a 'nara nt'udi pa dá ncompahe con gue'u. Dá cohe 'nara cohi gue nuguí co ra cu Berhna ga me'be ga zohe nuya ja'i hingyá xodyo, ha nu'ú da ma pa da zofø ya xodyo. ¹⁰ Nú'u ya apostol nsøctho bi xicje

gue ga sigui ga beñhe nú'á ya zi cu hyoya. Hangué nugui dí øt'a ra ts'edi pa dí fats'i'á.

Ra apostol Pablo bi zui ra apostol Pedro

¹¹ Ñepá nuje dá penje ma'na'qui pa Antioquíá. Y 'mefa ra cu Pedro bi mani bá ntsønte. Hangué ja dá yopa nthé'beni ma'na'qui con gue'á. Y nuni ja dá tsuini'á ngue'á mi ne da yopa dena ra ndaxjua ley ma'na'qui. ¹² Nurá mudi há, mi øt'e xá hño, mi ñuni co ya cu hingyá xodyo. Pe 'mefa bi zønini ma'ra ya cu myá xodyo xqui mehna ra cu Cobo. Ha nu mi zønga nuya cu'á, ra cu Pedro bi 'yøt'a ñohmi ne bi mudi bi 'uegue de nú'á ya cu hingyá xodyo pa ya himbi ñuni con gue'á. Bi 'yøt'a njabá ngue'á mi tsu te da mā nú'á ya cu mi tenba yá nzai ya xodyo. ¹³ Ha nu'á ma'ra ya cu nú'á myá xodyo bi 'yøt'a ñohmi mahyegui co ra cu Pedro, hangué asta ra cu Berhna bi cadí'á pa bi ñohmi ne'á. ¹⁴ Pe nu ndá handí gue nu'á bi 'yøt'a ñohmi ne himbi dena xá hño rá noya Ajuá, dá xipabi ra cu Pedro ja yá thandi gatho ya cu, ne dá embi: “Nu'í grá xodyo, pe ya gá camfri ra Zidada Jesu y ya hinguí tenhmahá ra ndaxjua ley. Nu'bá çhanja guí nehma gue da dena ra ndaxjua ley nú'á ya cu hingyá xodyo?”

Ya xodyo ne gatho ngu ma'ra ma da mpøhø nú'bu da gamfri ra Zidada Jesu

¹⁵ Nugaguiui dyá xodyoui desde dá 'buhá. Nu ma'met'o nzantho ndí øt'ui nú'á mąnga ra ndaxjua ley, ne hindá njauí ngu nú'á hingyá xodyo hindi dena ra ndaxjua ley, nú'á enga ya xodyo gue nu'á ya 'yøt'ats'oqui gá ja'i'á. ¹⁶ Pe rá ngats'i dá padiui gue nu'á tó'o da gamfri ra Zidada Jesucristo ya hingui tu ra ts'oqui, hingue ngue'á da 'yøt'a ngu nú'á mąnga ra ndaxjua

ley. Hangué nugaguiui stá camfriui ra Zidada Jesucristo ne ya hinte dí tuui, ngue'á dí camfriui ra Zidada Jesu, hingue ngue'á dá øt'ui ngu nú'á mąnga ra ndaxjua ley. Ra Mąca T'ofø ena gue ni 'na hinda za to da t'embí gue ya hingui tu ra ts'oqui masque da 'yøt'a gatho nú'á mąnga ra ndaxjua ley.

¹⁷ Nugaguiui stá camfriui ra Zidada Jesu ne ya hinte dí tuui. Nubyá dí njauí ngu nú'á hingyá xodyo ngue'á ya hindrí denui ra ndaxjua ley. Hangué ya xodyo engaguiui gue dyá 'yøt'ats'oqui gá ja'iuí. Nu'bá çha gue ri 'bepcaui ra Zidada Jesu ga øt'ui ya ts'oqui ngue'á ya hindrí denui ra ndaxjua ley? ¡Hina, hingui tsa! ¹⁸ Pe 'bá ga yopa tenui nú'á ra ndaxjua ley ya stá tsohuibá, nu'bá há, ga yopa tuxui ra ts'oqui ma'na'qui. ¹⁹ Ma'met'o nugui ndí 'bui ja rá hmanda ra ndaxjua ley. Pe ra ndaxjua ley himbi za bi pøhøgui. Hangué nubyá ya dá 'uegue de gue'á, y nubyá dí pepabi Ajuá. ²⁰ Nu mri pont'a ra Zidada Jesu, ja ra uenda nequi ja bri pontcaguini nehe. Hangué ya hindí 'bui de ma paha sehe. Nubyá go ra Zidada Jesu 'bui ja ma coraso. Y ya dí 'bui po ra jamfri nú'á dí pe'tsuabi rá T'á Ajuá nú'á to'o bi macagui ne bi unga rá te por guecagui. ²¹ Nugui hinstá utsabi rá dąnga hmąte Ajuá. Nu'á po rá dąnga hmąte bá pehna rá T'á pa bi du ne pa njabá bi pøhøguihá. Pe nu'bu stá mpøhø hmąhahá ngue'á dá tenhmahá ra ndaxjua ley, nu'bá hinte dri muui hmąhá rá du ra Zidada Jesu.

3

Ra ndaxjua ley y ra jamfri

¹ ¡Xi gyá 'bemfenihá nú'ahá gyá me Galaciahá! ¡Hanja xcá hophá to'o xa 'yü't'a'ihá pa guí ne gui 'ueguehá de nú'á majauí ne gui tenhá ra ndaxjua ley! Y nu'ahá ya

xa t'u't'ahú xá hño pa te bi du ra Zidada Jesucristo nú'a bri pont'i. ² Dí ne gui xicaguihú: ¿Ha gue gá hañhú ra Măca Nđahi ngue'a gá øthú nú'a mąnga ra ndaxjua ley? Hina. Nura Măca Nđahi gá hañhú ngue'a gá camfrihú ra măca noya nú'a gá ødehú. ³ ¿Hanja xcá 'bε ri mfenihú? Nu'ahú ya xcá cuthú ja rá 'ñu Ajuá po rá ts'edi ra Măca Nđahi. Nde nu'bú, ¿ha gue guí beñhú da za gui nehú nura 'ñu'a co ri ts'ediséhú? ⁴ ¿Ha gue da njabútho gatho nú'a xcá thoguihú? ¿Hina, ngue'a nugui dí camfri gue hinda njabútho! ⁵ Ajuá ri 'ra'ahú ra Măca Nđahi, ne xi u't'a'ihú ndunthi ya nt'udi. ¿Ha gue øt'a njabú ngue'a guí øthú ra ts'edi pa gui 'yøthmăhú nú'a mąnga ra ndaxjua ley? Hina. Nu'á øt'a njabú ngue'a guí camfrihú ra măca noya nú'a gá ødehú.

⁶ Ndu ra Abrá nehe bi gamfri Ajuá. Hangué por gue'a Ajuá bi mą gue ra Abrá ya hinte ma ts'oqui mi tu. ⁷ Hangué pahú gue nu'ú tó'o pε'tsa ra jamfri go gue'ú hinte ma ts'oqui tu, y go gue'ú yá batsi ndu ra Abrá ngue'a camfri ngu mi camfri'a. ⁸ Maya'bú Ajuá xqui beni gue hingue hønse nuje dyá xodyohe ya hinte ma ts'oqui ga tuxhe, pe nú'ahú nehe hingyá xodyohú, 'bú gui camfrihú ngu mi camfri nehe ra Abrá, nu'bú ne'ahú ya hinte ma ts'oqui gui tuxhú. Hangué de maya'bú Ajuá bi xipa ra Abrá ra măca noya ne bi 'ñembi: “Po rá ngue'i ma ga japi gatho ya ja'i 'bú ja rá nguani ra ximhai.” Njabú mąnga ra Măca T'ofó. ⁹ Hangué nu'ú tó'o pε'tsa ra jamfri go gue'ú njapi mahyεgui co ra Abrá nú'a to'o bi mε'tsa ra jamfri.

¹⁰ Pe nu'ú tó'o hu yá mui gue ma da mpøhø ngue'a øt'a nú'a mąnga ra ndaxjua ley, nu'ú hinda ma da mpont'ui rá cœ Ajuá, ngue'a hingui 'búi ni 'na nú'a to'o tsa da 'yøt'a gatho nú'a mąnga ra ndaxjua ley.

Y ra Măca T'ofó engá njaua: “Nu'a tó'o hingui øt'a gatho nú'a xa t'ofó ja ra ley, hinda ma da mpont'ui rá cœ Ajuá.” ¹¹ Nehe dí padihú gue nu'ú tó'o ri dεna ra ndaxjua ley, Ajuá hinda 'ñembi gue ya hinte ma ts'oqui tu, ngue'a nu'ú hingui pε'tsa ra jamfri. Y ra Măca T'ofó ena gue nu'a tó'o pε'tsa ra jamfri, ya hinte ma ts'oqui tu, y nu'á pε'tsa 'nara 'ra'yo te. ¹² Pe nu'a tó'o ri dεna ra ndaxjua ley hingui pε'tsa ra jamfri. Nú'á mahyoni da 'yøt'e hmăhă gatho nú'a mąnga ra ndaxjua ley pa da za da mε'tsa hmăhă ra te pa nzantho, ngue'a ra Măca T'ofó engá njaua: “Nu'á tó'o da 'yøt'a gatho ngu nú'a mąnga ra ley, go gue'a da zadi ra te ngue'a xa 'yøt'e gatho ngu ri manda.”

¹³ Pe ma Zidadahú ra Jesucristo go gue'a bi ñangaguihú de rá cœ Ajuá nú'a mąnga ra ndaxjua ley gue da zadi nú'a to'o hingui øt'e gatho nú'a xa t'ofó ja nura ley'a. Bi ñangaguihú de rá cœ Ajuá ngue'a go gues'e'a bi zadi rá cœ Ajuá nú'a mri 'ñepcămăhú go xa zacju. Nu'á bi zadi rá cœ Ajuá nu mi du ja ra pont'i, ngue'a ja ra Măca T'ofó xa t'ofó njaua ne ena: “Nu'a tó'o da du ja 'nara za, go gue'a ya bi zadi rá cœ Ajuá.” ¹⁴ Ra Zidada Jesucristo bi du pa bi ñangaguihú de rá cœ Ajuá. Bi njabú pa hingue hønse nuje dyá xodyohe bi za dá hañhe ra japi nú'a xqui hña'tuabi ra Abrá. Nehe nú'ahú hingyá xodyohú bi za gá hañhú nú'a ra japi'a. Nehe bi za dá hañhú ra Măca Nđahi nú'a xqui hña'tuabi nu'ú to'o da gamfri ra Zidada Jesu.

Ra ndaxjua ley y rá hña'ti Ajuá

¹⁵ Zi cuhú, nubýá nurá cohi Ajuá bi gohui ra Abrá ma ga hyεcuabi hú ngu rá cohi 'nara ja'i. 'Bú 'nara ja'i xa 'yøt'a 'nara cohi ne ya bi t'øt'e ngu nú'a ra cohi bi nja, nu'bú nura cohi'a ni ts'ú hingui tsa to da huati nixi da pati, masque nura cohi'a go

bi 'yøt'a 'nara ja'i. ¹⁶ Nde nubyá, Ajuá bi gohui 'nara cohi ndu ra Abrá co rá 'roho, y bi ñá'tuabi 'nara hñá'ti. Ajuá himbi 'ñemba ra Abrá: "Nú'á ri 'roho", y nixi bi ma de gatho yá 'beto yá mbong'beto ra Abrá. Nu Ajuá bi ma de 'nada rá 'roho ra Abrá, hangue bi 'ñena: "Nuri 'roho." Y nubyá dí pahue nura 'roho'a go gue'a ra Zidada Jesucristo. ¹⁷ Nubyá ma ga xi'a'ihue xá hño te rí bonga nú'a dá ma de rá cohi 'nara ja'i. Ajuá bi gohui 'nara cohi ra Abrá nú'a mi e da cumpli ra Zidada Jesucristo. Y de mi gohi ra cohi bi thogui goho nthebe ne 'natema'ret'a njeya, ñepu ja bi thoca ra ndaxjua ley. Hangue nura ndaxjua ley hingui tsa da huata nura cohi'a pa go da njabatho nú'a ra hñá'ti xqui ñá'ti Ajuá. ¹⁸ Pe nu'bue nú'u ya japi xqui ñá'ti Ajuá go di ehe hmahá de ja ra ndaxjua ley, nu'bá nuya japi'u ya hindi ehe de ja ra hñá'ti. Pe ra Abrá bi hñanga ra japi ngue'a njabu xqui ñá'tuabi Ajuá, hingue bi hñanga ra japi ngue'a bi 'yøt'a nú'a mangua ra ndaxjua ley.

¹⁹ Nu'bá ¿pa te bi t'unga ra ley? Ra ley bi t'uni pa bi za dá padihue nda'a gue'a ra ts'oqui. Nú'a ra ley'a bi muui asta nú'a ra pa bi zøhø ma Zidadahue ra Jesucristo nú'a ra 'roho to'o xqui t'umba nú'a ra hñá'ti xqui ñagui Ajuá. Nura ndaxjua ley bi t'uni njaua: Ajuá bá pehna yá enxε pa bi umba ra ley ra Moise. Ha nura Moise go gue'a bi hñanga ra ley, ñepu bi umba ya ja'i. ²⁰ Pe nura cohi himbi t'uni ngu bi t'unga ra ley. Nura cohi go Ajuá sehe bi hyoqui co ra Abrá ne bi xipse de ra hñá'ti. Hinto bi 'mande de gue'u ngue'a go guesε Ajuá bi 'yøt'e, y nu'á 'natho.

Nú'a bi 'yøt'a ra ndaxjua ley

²¹ Nu'bá, ¿ha gue nura ley ri ncontraui nura hñá'ti Ajuá bi ñá'tua ra Abrá? Hina, hingui tsa. Nura

ndaxjua ley himbi t'uni pa da 'racju ra te ma'ra'yo. Nu'bue xa t'uni hmahá 'nara ley nú'a xa zahma xa 'racju ra 'ra'yo te, nu'bá xa zahma gue ya hinte gra tuhmahue ngue'a ndí denhue nura ley'a. ²² Pe nura ndaxjua ley hindi pøhø ya ja'i. Nu'á ena gue gatho ya ja'i pe'tsi te da duxa yá ts'oqui. Bi mangua njabu ra ndaxjua ley pa bi za dá hañhue nú'a ra japi bi ñagui Ajuá ngue'a dí camfrihue ra Zidada Jesu, hingue ngue'a dá øthue nú'a mangua ra ndaxjua ley.

²³ Pe ante da zø ra Zidada Jesu pa dá camfrihue'a, nujá ndí 'buehue ja rá hmanda ra ndaxjua ley, y ja dá 'buehni asta mi zøhø ra Zidada Jesu nú'a xqui hñuxa Ajuá pa da 'ñehe. ²⁴ Hangue nura ndaxjua ley bi nja ngu 'nara 'bemue bi sujue hmahá asta ra pa bi zøhø ra Zidada Jesucristo. Bi sujue ra ley pa 'mefa bi za dá camfrihue ra Zidada Jesu, y hangue nubyá ya hinte dí tuhue. ²⁵ Ha núbya mi zøhø ra Zidada Jesu, ya hingo bi sujue ra ley.

²⁶ Nubyá gathoguihue ya yá batsiguihue Ajuá ngue'a dí camfrihue ra Zidada Jesucristo. ²⁷ Nujá stá nxistehehue ngue'a dí camfrihue ra Zidada Jesu, y nubyá ya dí 'buehue ngu gra 'mua'a. ²⁸ Nubyá ya hingui thahni to'o ra xodyo, to'o hingrá xodyo, to'o ra 'be'go, to'o hingrá 'be'go, nixi to'o ra 'ñøhø, nixi to'o ra 'be'hña, ngue'a gathoguihue ya dí 'nathohue ngue'a dí camfrihue ra Zidada Jesucristo. ²⁹ Nujá dí 'nathohue co ra Zidada Jesucristo, hangue necju dyá 'rohohue de ra Abrá, y go ma metihue nehe nú'a ra japi bi ñá'ti Ajuá.

4

¹ Nubyá ma ga nhyεcua hue ngu 'nara batsi nú'a bi ts'ocuabi rá tsogui. Nu'á masque go rá meti gatho nú'a bi ts'ocuabi, 'bue hingui tsøsta yá jeya pa da manda sehe rá tsogui, nú'a ja ra uenda ngu

'nara 'bɛgo ngue'a hindi manda sehɛ. ² Nura bɛtsi'a 'bui ja yá hmanda nú'u to'o su'a ne nú'u to'o supabi nú'a bi ts'ocuaabi. Nu'ú ma da manda asta da zɔxa yá jɛya nura bɛtsi'a ngu nú'a bi mɔnga rá dada ra bɛtsi. ³ Necju nehe, ante da zɔhɔ ra Zidada Jesu ndí njahɛ ngu nú'a ra bɛtsi himi tsɔsta yá jɛya, ja ra uɛnda ndyá 'bɛgohɛ ndí pɛphɛ yá 'bɛfi ya ndaxjua jamfri de ra ximhai. ⁴ Pe 'mɛfa bi zɔ ra pa de nú'a xqui beni Ajuá. Ñɛpɛ nu'á bá pɛhna rá T'u pa bi 'ñi bi mbɛtsi ja 'nara 'bɛhña ne bi 'mɛi. Nehe bi 'ñi bi 'mɛi ja rá hmanda rá ley ra Moise. ⁵ Bi 'ñi bi 'mɛi ja rá hmanda rá ley ra Moise pa bi za bi zigaguihɛ de rá hmanda nura ley'a pa njabɛ ya hinga 'mɛgohɛ ja nura ley'a. Bi 'ñi bi mbɛtsiua ja ra ximhai pa njabɛ Ajuá bi za bi jabɛtsiguihɛ.

⁶ Y nubyá nujú ya dyá bɛtsihɛ de Ajuá y nu'á go gue'a ma Dadahɛ. Y ya stá hãñhɛ ra Maça Ndahi nú'a bá pɛncahɛ Ajuá pa bi 'mɛi ja ma corasohɛ. Hangue nubyá co rá ts'edi ra Maça Ndahi dí emfɛ Ajuá: “¡Nu'i go gue'i ma zi Dada'ihɛ!” ⁷ Hangue nujú ya hindi njahɛ ngu 'nara 'bɛgo hingui t'umba ra tsogui. Ya dyá bɛtsihɛ de Ajuá y go ma mɛtihɛ nú'a ra tsogui bi ñagui Ajuá. Nu'á go gue'a bi 'racju nú'a ra tsogui'a ngue'a dí camfrihɛ ra Zidada Jesucristo.

Ra apostol Pablo unga ra ts'ofɔ pa hinto da yopa 'mɛgo ja yá hmanda ya ndaxjua jamfri

⁸ Nu'ahɛ ma'mɛt'o xi majuani hingui pahɛ Ajuá. Ngui pɛphɛ nú'u hingo gue'u Ajuá majuani. ⁹ Pe nubyá hã, ya gá pahɛ Ajuá. Nú'á go gue'a 'mɛt'o bi ba'ahɛ ne bi zohnahɛ pa gá pahɛ'a. Nu'bú çhanja guí ne gui yopa penju ya yá ndaxjua jamfri ra ximhai nú'u hingui pɛ'tsa ra ts'edi pa da pɔhɔguihɛ ne hinte ri muui? çHanja guí ne gui yopa 'mɛgohɛ de nuya jamfri'u?

¹⁰ Nu'ahɛ xi grí jamasuhɛ ya pa, ya zana, ya jɛya, ne guí øthɛ ma'ra ya ngo pa gui eñhɛ gue njabɛ da za gui mpøhøhɛ. ¹¹ Nugui dí tsu da njabɛtho nura 'bɛfi stá pɛfi con gue'ahɛ.

¹² Zi cuhɛ dí bante'ihɛ gue gui 'ueguehɛ de ra ndaxjua ley ngu stá njaga. Ngue'a nugui stá tsopɛ ra ndaxjua ley pa stá nja ngu ngui njahɛ hingui tɛnhmahɛ ra ndaxjua ley. Nu ndá zo'ahɛ de rá noya Ajuá, nu'ahɛ xi gá numahñoguihɛ.

¹³ Nu'ahɛ guí pahɛ gue rá mɛdi dá zo'ahɛ de ra maça noya ngue'a ndrí hñeni, hangue rá ngue'a dá 'bɛpɛ pa dá zo'ahɛ. ¹⁴ Hingá utsaguihɛ nixi gá cuju masque numa hñeni mi xuhña'ihɛ. Gá 'racju ntsaya hã, ja ra uɛnda 'nará ɛnxɛ Ajuá xqui zɔhɔ. Ne ngui øthɛ ra uɛnda gue go gá umfɛ ntsaya ra Zidada Jesucristo.

¹⁵ çHabɛ bi ma nú'a ra hmɛte ngui pɛscahɛ? Nugui drí damajuani gue xi ngui maçaguihɛ asta nu'bu xa za hmahã pɔde xcá haihɛ hmahã ri dahɛ pa xcá 'racjhmahɛ. ¹⁶ Nu'bú çte bi ja? çHanja grí utsaguihɛbya? çHa gue grí utsaguihɛbya ngue'a dá xi'a'ihɛ nú'a majuani?

¹⁷ Yobɛ 'ra to'o rí dagui rí du por gue'ahɛ, pe hingue pa ri hñohɛ. Nu'a ne'u, ne gue da 'uec'a'ihɛ de guecje, pa njabɛ go gui tɛnhɛ'u.

¹⁸ Nzantho xá hño to'o da nu por gue'ahɛ pe nú'bu da nu pa ri hñohɛ. Nugui xi grá tagui grá tu por gue'ahɛ, masque ya hindi 'bui con gue'ahɛ. ¹⁹ Ma zi cu'ihɛ, ja ra uɛnda ma bɛtsi'ihɛ ngue'a dá zo'ahɛ de rá noya Ajuá. Nurá mɛdi ndá zo'ahɛ xi dá sufri, ja ra uɛnda dá tho ya ugui ngu nja 'nara 'bɛhña thogui yá ugui. Dá thogui njabɛ pa bi za gá 'buhɛ ma'ra'yo. Y nubyá xi yopa tu ma mɛi ma'na'qui ngue'a dí ne xi gui camfrihɛ xá hño ra Zidada Jesucristo con gatho ri mɛihɛ. ²⁰ ¡Hindi pãdi te ga øt'e con gue'ahɛ, hangue ga ne hmahã gue

núbya 'bestho ga 'bui con gue'ahú pa ga zo'ahú ngu nú'a guí hoñhú!

Ra Sara ne ra Agar ri nhyecuabi nú'u yoho ya cohi

²¹ Nú'ahú guí ne gui ténhú ra ndaxjua ley, xicjú: ¿ha gue hinguí pahú nú'a mǎnga ra Ndaxjua T'ofó? ²² Ja ra Ndaxjua T'ofó mǎnga njaua: Ra Abrá bi me'tsa yoho yá t'u. 'Na mrá t'u rá 'bego ra Abrá, ha nu'a ma'na mrá t'u nurá 'behñá'a, y nura 'behñá'a himrá 'bego. ²³ Nurá batsi ra 'bego bi 'mui ngu xi rá 'bui gatho ma'ra ya batsi, hingue bi 'mui dega hñá'ti. Pe nurá batsi nú'a himrá 'bego bi 'mui dega hñá'ti. ²⁴ Nuya yoho ya nana ga hycuahú ngu nú'u yoho ya cohi bi 'yót'a Ajuá co ya ja'i. Nú'a ra 'behñá mrá thuhu ra Agar go gue'a mrá 'bego. Nú'a gue'a ri nhyecuaui nú'a ra cohi de rá ley ra Moise bi gohi Ajuá co ya xodyo nuni ja ra t'øhø Sinai. Y nu'u tó'o ri dena nú'a ra cohi'a go gue'u 'mego ja rá hmanda ra ndaxjua ley ngu bi 'mego nehe ra Agar co rá batsi ja rá hmanda ra Abrá. ²⁵ Ra Agar gue'a 'nara nt'udi de ra t'øhø Sinai nuni Arabia. Nehe go gue'a 'nara nt'udi de ra Jerusale mapaya nuni habú yá hai ya xodyo, ngue'a nuya xodyo ri dena nura cohi de ra ndaxjua ley nú'a bi hoca Ajuá ja ra t'øhø Sinai, y go gue'u bi 'mego ja rá hmanda nú'a ra ley'a. ²⁶ Pe ra Sara nú'a ra 'behñá himrá 'bego go gue'a 'nara nt'udi de nú'a ra Jerusale bi ja nuni maña mahets'i. Y gatho núju dí camfrihú go dyá menguhú de guehni. Hangué hindyá 'begohú ja rá hmanda ra ndaxjua ley. ²⁷ Nu ja ra Mǎca T'ofó bi mǎnga njaua maya'bu de ra Sara ne ra Agar, ne ena:

Johya nú'i hinxcá nda'thi, nixi hinxa 'mu ri batsi;

mafi co ra johya ne con gatho ri mui, nú'i hinxcá thogui ya uguí ngu thogui nú'u to'o 'bu yá batsi.

Ngue'a nú'i hinguí 'buhui ri dame bya, pe ñá'tsi ma'na ma gui pe'tsa ri batsi

que nú'a to'o 'buhui ri dame bya.

²⁸ Hangué núju zi cuhú go guecju yá batsiguihú Ajuá ngue'a njabú bi ñagui'a, ngu ra Isaac nehe bi 'mui ngue'a njabú xqui ñagui Ajuá. ²⁹ Ra Ismae bi 'mui ngu xi 'bui gatho ya batsi, y nu'á xi bi utsal ra Isaac nú'a bi 'mui dega hñá'ti. Nepya mapaya njabú. Núju stá yopa 'buhú ma'ra'yo co rá ts'edi ra Mǎca Ndañi, jacju hmahá nú'u to'o ri dena ra ndaxjua ley pa necju hmahá ga ténhú ra ndaxjua ley ngu téni'u. ³⁰ Pe ¿te mǎnga ra Mǎca T'ofó? Ra Abrá bi sipi gue da guui rá 'bego co rá batsi, ngue'a nurá t'u ra 'bego himbi za bi ts'ocua ra tsogui. Nurá t'u ra Sara nú'a himrá 'bego, nu'á há, go bi ts'ocua ra tsogui. ³¹ Hangué zi cuhú, dí njahú ngu rá batsi nú'a himrá 'bego, hindí njahú ngu rá batsi nú'a mrá 'bego.

5

Ra apostol Pablo unga ra ts'ofó pa hinto da yopa menga ja ra ndaxjua ley

¹ Ra Zidada Jesucristo go gue'a bi pøngaguihú de ra ndaxjua ley pa ya hinga 'buhú ja rá hmanda nura ndaxjua ley'a. Hangué ma ga zedihú pa hinga yopa 'megohú ja rá hmanda nura ndaxjua ley'a.

² Yøhú, núgui drá Pablo dí xi'ahú gue nu'bu da thu'ts'a'ihú ra seña, nu'bu ya hinda za te gui hañhú de ra Zidada Jesucristo. ³ Hangué osta ma da thu'ts'a'ihú ra seña, ngue'a nu'bu da thu'ts'a'ihú pe'tsi te gui 'yøthú nehe gatho ma'ra ya hmanda nú'u mǎnga ja ra ndaxjua ley. Guehna dí yopa xi'a'ihú. ⁴ 'Bu guí beñhú gue hingui ma gui tuhú ra ts'oqui ja rá thandi Ajuá ngue'a grí denhú ra ndaxjua ley, nu'bu ya xcá 'ueguehú de ra Zidada Jesucristo, ne ya xcá 'ueguehú de ra

mpøhø nú'a bi 'racaguih_u Ajuá po rá danga hmáte pεscaguih_u.⁵ Pe hinga ma ga mpøhøh_u ngue'a drí dεnh_u ra ndaxjua ley. Hina. Nujú dí tømnh_u gue hinte ma ga tuh_u ja rá thandi Ajuá ngue'a dí camfrih_u ra Zidada Jesu ne ngue'a ra Māca Ndāhi 'bui ja ma corasoh_u.⁶ Núju dí camfrih_u ra Zidada Jesucristo, hinte ri muui 'b_u xa thuscaguih_u ra seña o hina. Numa jamfrih_u ri hnequi ja ma 'mai_u po nuya hoga 'bεfi dí øth_u dega hmáte, nu'á hā, go gue'a ri muui.

⁷ Nu'ah_u ngui camfrih_u hmāhā xá hño. Nu'bú çhanja gui hoph_u to'o da 'yu't'ah_u pa gui ne gui 'uegueh_u de rá māca noya ra Zidada Jesu ñep_u gui tenh_u ra ndaxjua ley?⁸ Ajuá bi zohnah_u pa xcá camfrih_u, y hingo gue'a bi 'yu't'a'ih_u pa gui ne gui 'uegueh_u de ra māca noya ñep_u gui tenh_u ra ndaxjua ley.⁹ Nú'u to'o u't'ah_u, gue'u nja ngu ra ixcajuni, ngue'a "co 'na zi tai ra ixcajuni da japi da ixca gatho ra juni".¹⁰ Pe nugui dí camfri gue nu'ah_u, co rá mfats'i ra Zidada, hingui ma gui camfrih_u ma'na'ño de nú'a stá xi'ah_u. Y nu'u tó'o ri ts'oc'a ri mfenih_u ma da duxa ra ts'oqui, dá ngu'a dá ngu ra ja'i.

¹¹ Zi cuh_u, nu'b_u nugui gra udi thoho hmāhā nú'a ra seña øt'a ya xodyo, nu'bú hindri utsagui hmāhā'u. Pe nu'á xi ri utsagui ngue'a dí mā gue ga mpøhøh_u nsøtho ngue'a dí camfrih_u gue ra Zidada Jesu bi du ja ra pont'i pa bi pøhøguih_u.¹² jNugui xi dí nehma da 'uegue de gue'ah_u nú'u to'o ri ts'oc'a ri mfenih_u!

¹³ Zi cuh_u, nujú xa zoncah_u Ajuá pa ya hinga 'mεgoh_u ja ra ndaxjua ley. Pe hingue ngue'a hindí 'mεgoh_u ja ra ndaxjua ley ma ga øth_u nú'a go ga neh_u. Hina. Nu'a ga øth_u hā, ga mádi_u 'na ngu ma'na, ne ga mfaxh_u 'na ngu ma'na.¹⁴ Da za ga cumpli_u gatho nú'a mānga ra ndaxjua ley 'b_u ga

øth_u nuna hmandana, ena: "Mādi ri miq'u'eiu ne su ngu grí nsu sehe." ¹⁵ Pe nu'b_u drí 'ñutsah_u ne drí ntunh_u 'na ngu ma'na, nu'á hā, ma ga nhuatih_u 'na ngu ma'na.

Yá 'bεfi nú'a to'o ø'tua rá paha rá ndo'yo, y yá 'bεfi nú'a to'o ø'tua rá paha ra Māca Ndāhi

¹⁶ Dí xi'ah_u gue ga 'yoh_u ngu nú'a utcah_u ra Māca Ndāhi. Ha nu'b_u ga 'yoh_u ngu nú'a utcah_u ra Māca Ndāhi, hinga ma ga umbabi_u rá paha ma ndo'yoh_u.¹⁷ Ngue'a nurá paha ma ndo'yoh_u ri ncontraui rá paha ra Māca Ndāhi, y nurá paha ra Māca Ndāhi ri ncontraui rá paha ma ndo'yoh_u. Nuri yohoya ri ntuhni ja ma mfenih_u, hangue rá ngue'a hingui tsa ga øth_u nú'a dí beñh_u ga øth_u.¹⁸ Pe nu'b_u dí 'b_uh_u ja rá hmāda ra Māca Ndāhi, ya hingo dí 'b_uh_u ja rá hmāda ra ndaxjua ley.

¹⁹ Nu'a tó'o ø'tua rá paha rá ndo'yo, fāditho nuya ts'o'bεfi øt'e: ra zinga medinthati, xi ra 'ñe'bεhñā, øt'a ra nts'udí, ne øt'a gatho nú'a go da ne.²⁰ Nura ja'l'a xøcambeni ya c'oi ne camfri ra nt'ete, ra 'yutsate ne ra 'yøt'atuhni, nzantho ne go da nsehe, ra cue, ra nehmya, ri ho to da ntsanoyau, ra 'yu'tate ne 'ueca ya ja'i.²¹ Ri hyøca ya t'øt'e, ra hyote, ra tixfani, ne øt'a ya ts'ot'øt'e ora ri ti, ne øt'a ma'ra ya ts'ot'øt'e nguyatho. Dí xi'ah_u ma'na'qui ngu ya stá xi'ah_u gue nu'u tó'o xi ri ho da 'yøt'a nuya t'øt'eya, hinda za da 'm_u nuni mahets'i hab_u bí manda Ajuá.

²² Pe nu'b_u ga 'yoh_u ngu nú'a utcah_u ra Māca Ndāhi, nu'bú ga pe'tsh_u ra hmáte, ra johya, ra hoga'mai, ra nts'etuate, ra t'equ'e, ra hoga paha, ra jamfri,²³ ra hñoja'l'i, ra ntsuni. Guehya gatho ri 'racj_u ra Māca Ndāhi. Y nura ley hingui xicj_u gue hinga øth_u nuya t'øt'eya.²⁴ Núju ya stá camfrih_u ra Zidada Jesucristo, ya hindí

umf_u rá paha ma ndo'yoh_u ngue'a ya stá pont'ih_u ma ndo'yoh_u, y nub_{yá} ya stá tsoh_u ma ya ts'omfeni ndí p_e'tsh_u. ²⁵ Nub_{yá} nura Maça Ndáhi go gue'a 'b_ui ja ma corasoh_u. Hangué ma ga 'yoh_u ngu nú'a utcah_u'a.

²⁶ Hinga ma ga 'ñets'ih_u, y nixi ga nxasteh_u 'na ngu ma'na, y nixi ga hy_ocuah_u nú'a p_e'tsa ma'ra ma cuh_u.

6

Ga mfaxh_u 'na ngu ma'na

¹ Zi cuh_u, nu'b_u 'nara cu sta damfri da 'y_ot'a 'nara ts'oqui, núj_u dí 'yoh_u ngu nú'a utcah_u ra Maça Ndáhi, ma ga zofoh_u nura cu'a co ra hm_{ate} pa da yopa mengui. Ga jamasuh_u de guecs_eh_u nehe, pa hinga _oth_u 'nara ts'oqui nehe.

² Ma ga mfaxh_u 'na ngu ma'na ga hñ_acu_a 'bats'ih_u, pa njab_u ga _oth_u nú'a ri mandaguih_u ma Zidadah_u ra Jesucristo gue ga mádi_h'na ngu ma'na.

³ Pe nu'b_u 'nara cu ri 'ñets'i gue xi ma'na ra dangui que ma'ra, nura cu'a ri hñat'a sehe, ne hinga majuani ra dangui ngu beñ'a.

⁴ Hangué cada 'na de guecj_u ga hanth_u xá hño nú'a dí p_efih_u. Nu'b_u há, da za ga johyah_u de nú'a gra 'b_uh_u, hingue ga 'ñets'ih_u ga eñh_u gue ma'na dí 'b_uh_u xá hño que ma'ra. ⁵ Ngue'a cada 'na ri hñ_ase rá 'bats'i, ne ma da d_adise.

⁶ Nu'a tó'o t'utuabi rá noya Aju_a, mahyoni da umba 'nara hoga mfats'i nú'a to'o utuate.

⁷ Hinda ma da hyacj_u ma mfenih_u. Aju_a hingui tsa to dí 'ñeni. Gatho nú'a ga poth_u, gue'a ma ga xofoh_u. ⁸ Nu'b_u núj_u ga umf_u rá paha ma ndo'yoh_u ne ga _oth_u ya ts'oqui, nu'b_u ga xofoh_u ra du pa nz_antho. Pe nu'b_u ga _ot'uah_u rá paha ra Maça Ndáhi ne ga _oth_u ra hñoja'i, nu'b_u ga xofoh_u ra te pa nz_antho. ⁹ Hangué hinga tsayah_u ga _oth_u ra hñoja'i, ngue'a

ma da z_ora pa ga h_anga ma sofoh_u, nú'b_u hinxa zabiguih_u. ¹⁰ Hangué núb_{yá} ja ma ts'_edi_h, gatho ya ja'i ga _o'tuabih_u ra hño, ma'na nuya gamfri.

'Nara ñ_a'tsa ts'of_o ne ra nzenjua pa ya cu

¹¹ Hyanth_u hangu yá ndangui ya letra dí op'ah_abya co ma 'y_e sehe.

¹² Nú'ú to'o ri manda da thu'ts'ah_u ra seña, go gue'ú ne da p_onga yá hmi co ya xodyo. Nu'ú da neh_m gue da thu'ts'ah_u ra seña pa njab_u hinda t'utsa'ú. Ngue'a 'b_u da mañ'ú gue ga mp_oh_oh_u ns_octho 'b_u ga camfrih_u gue ra Zidada Jesu bi du ja ra pont'i pa bi p_oh_oguih_u, nu'b_u da t'utsa'ú. ¹³ Pe nixi gue'ú, masque thu'tsua ra seña ja yá ndo'yo, pe hingui _ot'a gatho nú'ú ma'ra ya hm_{anda} m_anga ja ra nd_axjua ley. Pe nu'ú da neh_m gue ne'ah_u da thu'ts'a'ih_u ra seña pa njab_u da joh_y'ú ngue'a ya gui 'y_oth_u ngu _ot'ú.

¹⁴ Pe nugui ga joh_ya ns_octho ngue'a ma Zidadah_u ra Jesucristo bi du ja ra pont'i pa bi p_oh_oguih_u, hingue ga joh_ya de ma'ra ya t'_ot'e. Nu mi du'a ja ra pont'i, ja ra uenda nequi dá tuga, y nub_{yá} ya stá tsop_u gatho ya t'_ot'e de ra ximhai, y pa guequibya ya hinte ri muui nuya t'_ot'e'ú. ¹⁵ Núj_u dí camfrih_u ra Zidada Jesucristo, hinte ri muui 'b_u xa thuscaguih_u ra seña o hina. Numa 'ra'yo 'm_aih_ubya há, go gue'a ri muui. ¹⁶ Y nú'ah_u guí camfrih_u nehe ngu núna dí m_a, Aju_a da hñup'a ri m_aih_u ne da m_e'ts'ah_u ra huecate. Y núj_u dí camfrih_u go guecj_u majuani rá hniniguih_u Aju_a.

¹⁷ Pa rí 'ñep_u hindí ne to da ts_otca ma m_ai, ngue'a nugui dí há ja ma ndo'yo ya seña de ya mfei bi t'aqui ngue'a dí p_epabi ra Zidada Jesu.

¹⁸ Ma Zidadah_u ra Jesucristo da max'a'ih_u, zi cuh_u. Njab_u gue'a.

RA EFESIO RÁ CARTA RA APOSTOL NSAN PABLO NÚ'A BI 'YOPABI YA GAMFRI ME EFESO

Ra apostol Pablo opabi ya gamfri me Efeso

¹ Núgui drá Pablo rá apostolgui ma zi Hmuh_u ra Jesucristo. Ajuá go rá paha'a pa bi hñuxcagui dega apostol. Dí op'ah_u nú'ah_u zi cuh_u guí 'buh_u Efeso guí camfrih_u ma zi Hmuh_u ra Jesucristo ne yá m'eti'ih_u Ajuá. ² Ajuá ma Dadah_u ne ma zi Hmuh_u ra Jesucristo da jap'ah_u ne da max'ah_u pa gui 'buh_u te rá 'ñentho.

Ajuá xa japi nú'u to'o xa gamfri ra Zidada Jesucristo

³ Ga xøcambenih_u Ajuá ma Dadah_u nú'a to rá Dada nehe ma zi Hmuh_u ra Jesucristo, ngue'a nu'a xa 'racj_u gatho nú'u ya japi ja pa guecj_u ngue'a dí 'nathoh_u co ma zi Hmuh_u ra Jesucristo, ja ra uenda ya dí 'buh_u con gue'a nuni mahets'i. ⁴ Ante da hyoca nuna ra ximhai, nu'a ya xqui huancah_u pa ga 'nathoh_u co ma zi Hmuh_u ra Jesucristo, pa njab_u strá nt'axiguih_u ne hingra pe'tsh_u ni 'nara ts'oqui ja rá thandi'a. ⁵ Ante da hyoca ra ximhai, nu'a ya xqui hñuxcah_u po rá danga hmáte pa bi jabátsiguih_u'a. Hangue bá p'ehna ma zi Hmuh_u ra Jesucristo pa bi njab_u ngu nú'a xqui hñuxcah_u. Gue'a rá paha'a, hangue bi beni njab_u da 'yøt'e. ⁶ Nú'a po rá hñoja'i bá p'ench_u rá hmáca T'u pa bi jabátsiguih_u, pa njab_u nuj_u xi ga e'tsuah_u rá nsu po nú'a ra hñoja'i pescaguih_u. ⁷ Ngue'a po rá hñoja'i bá p'ehna rá hmáca T'u pa bi manga rá ji ja ra pont'i, y njab_u bi gutca ma thaih_u'a, ne bi pungah_u gatho ma ts'oquih_u ngue'a ya dí 'nathoh_u

con gue'a. ⁸ Nehe ngue'a ra dangui rá hñoja'i pa guecaguih_u hangue bi 'racj_u ndunthi ra mfeni ne ra mfadi, ⁹ pa bi za dá pah_u nú'a himi fadi ma'met'o nú'a xqui beni da 'yøt'e'a de rá paha sehe. Y go bi hñuxa ma zi Hmuh_u ra Jesucristo pa go da 'yøt'e gatho ngu nú'a xqui beni maya'b_u. ¹⁰ Nú'a go gue'a ma da nda de gatho nú'u bí 'b_u mahets'i ne nú'u 'bucua ja ra ximhai. Go gue'a xqui beni Ajuá da 'yøt'e. Y ma da njab_u nú'a ra pa'a ngu xa beni Ajuá da nja.

¹¹ Ajuá bi huancah_u desde rá mudi pa dyá bátsiguih_u'a pa da 'racj_u gatho ngu nú'a xqui beni da 'racj_u ngue'a dí 'nathoh_u co ma Zidadah_u ra Jesucristo. Gue'a xqui beni da 'yøt'e Ajuá, ne nu'a øt'e ngu nú'a xa beni ne ngu nú'a ri ho'a da 'yøt'e. ¹² Ajuá bi 'yøt'a njab_u pa núje dyá mudi gamfrihe de ma zi Hmuh_u ra Jesucristo ga e'tsuahe rá nsu'a, pa njab_u ma'ra da nsunda'a nehe. ¹³ Y nu'ah_u nehe ya xcá 'yøtuah_u rá noya'a nú'a xicj_u hanja da za grá mpøhøh_u, ne xcá camfrih_u. Hangue nubyá guí 'nathoh_u nehe co ma Zidadah_u ra Jesucristo ne guí e'tsuah_u rá nsu Ajuá nehe. Ne ra Mäca Nda'hi 'bui ja ri corasoh_u nehe, ngu nú'a xqui ñatcah_u Ajuá da 'racj_u. Y nú'a go gue'a 'nara seña gue ya yá bátsiguih_u Ajuá ngue'a 'bui ja ma corasoh_u. ¹⁴ Nehe ngue'a ra Mäca Nda'hi 'bui con guecj_u dí pah_u gue Ajuá ma da 'racj_u nehe gatho nú'a xa ñatcah_u da 'racj_u nu stí zixcah_u de nuna ra ts'oximhai pa ma grá 'buh_u 'nadb_u con gue'a. Gatho gue'a da 'yøt'a Ajuá pa ma'na dra nsunda'a ne da t'e'sua rá nsu.

Ra apostol Pablo apa Ajuá pa da umba ra mfadi ya gamfri

¹⁵ Nuguí stá øde gue xcá camfrih_u ma Zidadah_u ra Jesucristo, nehe stá øde de nú'a ra hmáte guí pe'tsuah_u gatho nú'u ma'ra ya

batsi Ajuá. ¹⁶ Hangué desde dá øde njabú, cada dí apa Ajuá por gue'ahú, hindí tsaya ga umbabi njamádi'a por gue'ahú. ¹⁷ Ajuá ma Dadahú go guesé'a xá nsunda ne go gue'a bá pèhna ma zi Hmuhú ra Jesucristo pa bi 'ñutcaguihú tengu rá 'mú'i'a, dí apabi gue da 'ra'ahú ra mfádi ne ra hoga mfeni co rá ts'edi ra Mácá Ndáhi, pa ma'na da za gui pahú'a. ¹⁸ Nehe dí apabi'a da xoc'a ri mfenihú pa gui pahú xá hño gue dí tømhu ga 'buhú con gue'a ngue'a bi zoncahú pa dyá metiguihú'a. Nehe dí apabi pa gui pahú tengu yá nsunda nuya hño xa ñatcahú da 'racjú ngue'a yá batsiguihú'a. ¹⁹ Nehe dí apabi'a pa gui pahú hangú rá ndangui rá ts'edi'a. Y nura ts'edi'a gue'a faxcahú núju stá camfrihú'a. ²⁰ Y guet'a rá dangá ts'edi Ajuá bi japi bi yopa nte ma zi Hmuhú ra Jesucristo ne bi japi bi nangui de habú xqui nt'agui. Nepú bá umbá rá hudi ja rá 'ñei'a nuni mahets'i. ²¹ Nehe bi hñuts'i'a pa da ndá de gathó ya ndá, ne de gathó nú'u to'o há ra ts'utbi ne ra ts'edi ne ra hmánda nuua ja ra ximhai ne nuni mahets'i. Nehe bi umbá 'nara nsu nú'a xi ra dangui de gathó ma'ra ya nsu nú'u ja ne nú'u ma da nja. ²² Nehe bi hñuts'i pa da ndá de gathó nú'a te ja ne nú'u 'bui. Nehe bi thuts'i'a pa go dra ñáxu de ra nija, y nuju go guécjú rá nijaguihú'a. ²³ Ha núju rá nijaguihú'a go guécjú rá ndo'yoguihú nehe, hangué con guécjú ri nxøgue rá ndo'yo'a, ne dí ohú ja rá 'yé'a, ne o ja rá 'yé gathó nú'a te ja ne nú'u 'bui.

2

Nú'u tó'o xa gamfri, xa mpøhø po rá hñoja'i Ajuá

¹ Nu'ahú xqui 'medihú hmáha ma'met'o ja ya ts'oqui ne nguí øthú ya nts'o'mú, pe Ajuá ya xa 'ra'ahúbya 'nara 'ra'yo te. ² Nu'ahú

nguí øthú ya ts'oqui ngue'a ngrí denbahú rá 'mú'i ra ximhai, ne nguí ø'tuahú rá paha ra ndá de ya ts'ondáhi nú'a ri mpèfi ja yá mfeni nú'u hingui øta Ajuá. ³ Ma'met'o gathoguihú ndí 'buhú nehe ngu gra 'mú'u, ne ndí ø'tuahú yá ts'onc'at'i ma ndo'yohú, ne ndí øthú gathó nú'a ndí bengá ja ma mfenihú xá nts'o. Hangué nujú hønse rá cue Ajuá ndí tømbahú xa zúcjú ngu nú'a ma da zúdi nú'u hingyá gamfri. ⁴ Pe Ajuá xi ra dangui rá nthecaté ne rá hmáte pa guécaguihú. ⁵ Hangué ngu bi japi bi yopa nte ma zi Hmuhú ra Jesucristo, njabú nehe bi 'racjú ma 'ra'yo tehú, ngue'a ya stí 'mehmahú ja ma ts'oquihú, ja ra uenda ya stí tuhmahú. Hangué po rá hñoja'i Ajuá bi pøhøguihú. ⁶ Nehe ngu bi gúxa ma zi Hmuhú ra Jesucristo de habú xqui nt'agui, njabú nehe bi gúxcahú, ne ja ra uenda ya dí hudihú co ma zi Hmuhú nuni mahets'i, ngue'a ya dí 'nathohú con gue'a. ⁷ Bi 'yøtcahú njabú pa nuya pa bra 'ñepú ma da fádi tengu rá ndangui rá hñoja'i bi mæscáhú, ne tengu ra hño bi 'yøtcahú ngue'a bá pèhna ma zi Hmuhú ra Jesucristo pa bi pøhøguihú. ⁸ Ajuá po rá hñoja'i bi pøhøguihú ngue'a dá camfrihú, y hingue de guécsehú, nu Ajuá go guesé bi 'yøt'a gathó pa bi pøhøguihú. ⁹ Hinto xa mpøhø po 'nara hoga 'bèfi xa 'yøt'e, pa njabú hinda za to da 'ñets'i. ¹⁰ Ajuá go gue'a bi hogaguihú ma'ra'yo ngue'a ya dí 'nathohú co ma zi Hmuhú ra Jesucristo. Y bi hogaguihú ma'ra'yo pa da za ga øthú gathó nú'a xá hño ngu nú'a xqui beni Ajuá maya'bú ga øthú.

Nú'u ya xodyo ne nú'u hingyá xodyo ya bi mádi po ra Zidada Jesucristo

¹¹ Hangué por gue'a nú'ahú hingyá xodyohú oguí pumfrihú gue desde maya'bú gathó nú'u

ya ja'i himyá xodyo mi 'bui yabu de Ajuá, ne nixi himi pe'tsa ra seña ja yá ndo'yo ngu pe'tsa ya xodyo. Hangué nuya xodyo xi bi utsa'ihu ne bi hñump'ahu gue gyá ja'ihu dega 'ñaseña, masque nura seña'a go 'nara ja'itho nú'a to øt'e. ¹² Ma'met'o nguí 'buhu yabu de ma zi Hmuhu ra Jesucristo, ne nguí 'buhu 'nambu de ya me Israel nú'u to'o ya xodyo. Nu'ahu himri 'ñep'ahmahú nú'a ra cohi bi 'yøt'a Ajuá co ya me Israel, nixi hingo mri metihu nú'a xqui hña'tuabi'u. Nixi te nguí tømahmahú ngu nú'a guí tømhubya, ne nixi nguí pahmahú Ajuá. ¹³ Ma'met'o nu'ahu nguí 'buhu yabu de Ajuá, pe nubya ya gá jonihu con gue'a ngue'a ma zi Hmuhu ra Jesucristo bi manga rá ji po rá ngue'ahu ne ya guí 'nathohu con gue'a. ¹⁴ Núje dyá xodyohe ne nú'ahu hingyá xodyohu, po rá du ma zi Hmuhu ra Jesucristo bi huata nú'a ra nthaqui dega nt'utsate xqui 'uegahu. Y bi 'yøt'e pa dá 'nada ra hninihu ne pa dá mádihu. ¹⁵ Nu mi du ja ra pont'i'a, gue'bu bi huata nú'a ra nt'utsate, ngue'a gue'bu bi hñacua rá ts'edi ra ndaxjua ley con gatho yá hmanda ne ya nzai. Hangué de nú'u yoho ya hnini, nú'a bi hyoca 'nada ra hnini ngue'a ya bi 'natho con gue'a. Hangué ya bi za bi mádi'u. ¹⁶ Nu mi du ja ra pont'i'a, gue'bu bi huata nú'a ra nt'utsate mi pe'tsa nú'u yoho ya hnini'u. Hangué nubya bi za bi mádi'u ne bi za bi mádi'u nehe co Ajuá, ngue'a ya bi 'nada ra ndo'yo'u co ra Zidada Jesucristo.

¹⁷ Hangué numa zi Hmuhu ra Jesucristo bi 'ñehe pa bi zocaguihu ne bi xicju gue ya bi za dá mádihu co Ajuá, nú'ahu nguí 'buhu yabu de gue'a ne núje dyá xodyohe ndí 'bøhe guetbu de gue'a. ¹⁸ Y nubya ngue'a ma zi Hmuhu ra Jesucristo bi du por guecju, gathoguihu ngu ya xodyo ngu nú'u hingyá xodyo

da za ga jonihu co Ajuá ma Dadahu co rá ts'edi ra Maça Ndahi nú'a xa t'acju mahyegui. ¹⁹ Hangué por gue'a nu'ahu ya hinguí 'na'ñoahu nixi gyá nzøhøhu, ngue'a nubya ya gyá menguhu de ja rá hnini Ajuá nehe, ne yá batsi'ihu nehe'a ngu gatho ma'ra ya gamfri. ²⁰ Y mahyegui ya dí 'buhu ja rá nija Ajuá. Nurá nija Ajuá nja ngu 'nara ngu thoqui. Numa zi Hmuhu ra Jesucristo nja ngu ra mudi do xa 'bøgui pa bi thoqui ra nija, y núje dyá apostolhe ne nú'u ma'ra yá 'mehni Ajuá go guecje dí njahe ngu dyá mudi jadohe, ha nu'ahu guí njahu ngu ya do ri he'tsa nú'a ra jado. ²¹ Y ngu 'nara ngu rí bøts'e mahyegui yá jado, y nura mudi do go gue'a ri ndude gatho rá hñu ra ngu, njabu necju rá nijaguihu Ajuá 'yo grá ntehu. Ne dí 'yohu co 'nada ra mfeni co ma zi Hmuhu ra Jesucristo, y nú'a go gue'a ri 'racju ra ts'edi pa núju rá nijaguihu Ajuá ga 'buhu strá nt'axi. ²² Ngu'ahu nguje dí 'nathohu co ma zi Hmuhu ra Jesucristo ne go grá 'yo grá ntehu mahyegui con gatho ma'ra ya gamfri pa drá maça nijaguihu Ajuá habu da za da 'mui rá Maça Ndahi Ajuá.

3

Ra apostol Pablo bi thuts'i pa da xipa rá noya Ajuá nú'u to'o himyá xodyo

¹ Hangué ringue'a dí apabi Ajuá por gue'ahu, núgui drá Pablo dí jot'ua fadi ngue'a dí pøpabi ma zi Hmuhu ra Jesucristo, ne ngue'a dí zo'ahu de gue'a, nú'ahu hingyá xodyohu. ² Pøde ya guí padihu gue Ajuá po rá hñoja'i xa 'bøpcagui pa ga xi'ahu de rá maça noya'a. ³ Nú'a go gues'e'a bi xicagui pa go dá padi nú'a mi beni'a, y nú'a bi xicagui himi faditho. Y go gue'a ya stá op'ahu masque co 'na yoho ya noya ja nuna cartana. ⁴ Y nu

xcrí hñe'th_u, ma da zo ri mfenih_u gue Aju_a go bi xicagui nú'a mi beni go da 'yøt'a ma zi Hmuh_u ra Jesucristo. ⁵ Y nú'a bi xicagui hinto xqui ba_{di} ma'met'o. Pe nubyá ha, po rá Maça Nda_{hi} Aju_a stá pahe nú'a mi beni'a, núje dyá 'mehnihe de gue'a ne dí mamfe rá noya'a. ⁶ Ne guehna nú'a bi xicagui Aju_a gue nú'u hingyá xodyo ya da za da mbatsi de Aju_a nehe, mahyεgui ngu ya xodyo. Hangué núje dyá xodyohe ne nú'ah_u hingyá xodyoh_u ya dí 'nada ra ndo'yoh_u co ma zi Hmuh_u ra Jesucristo. Ne gathoguih_u go ma metih_u nú'u yá hñá'ti Aju_a ngue'a dí 'nathoh_u co ma zi Hmuh_u ra Jesucristo ne dí camfrih_u ra maça noya. ⁷ Y nú'a ra maça noya'a go xa hñuxcagui Aju_a pa ga xi'ah_u'a. Gue'a ra maça 'befi bi 'racagui Aju_a po rá hñoja'i co rá danga ts'edi. ⁸ Pa guequi dí beni gue hinte drí muui de gatho ma'ra ya cu. Pe Aju_a po rá hñoja'i bi 'racagui nuna ra hoga 'befi pa ga xi'ah_u nú'ah_u hingyá xodyoh_u de gatho ya danga japi nú'u drí t'acj_u ngue'a dí camfrih_u ma zi Hmuh_u ra Jesucristo. Xi ndunthi'u, ne hinda za ga pah_u hangu yá ndunthi'u. ⁹ Y Aju_a xa 'bεpcagui ga xipabi gatho ya ja'i nú'a xqui beni maya'b_u ne hinxqui 'ñuditho. Nehe go guet'a Aju_a bi hyoca gatho nú'a te ja ne gatho nú'u 'bui. ¹⁰ Nú'a mi beni Aju_a hinxqui 'ñudi maya'b_u, pe nubyá ha, ya xa 'ñutcaguih_u núju rá nijaguih_u'a. Y po rá nguecj_u, asta nuya enxε nú'u bí ha ra ts'edi nuni mahets'i ya pa_{di} nehe'u nú'a xqui beni Aju_a. ¹¹ Ngu nú'a xqui beni Aju_a maya'b_u gue'a bi nja, y numa zi Hmuh_u ra Jesucristo xqui thuts'i pa go gue'a da 'ñehe da 'yøt'a nú'a xqui beni Aju_a. ¹² Núju dí 'nathoh_u co ma zi Hmuh_u ra Jesucristo hangué dí pe'tsh_u ra nse_qui ga ñah_u co Aju_a nsi ra ntsu ni ra ntsa ngue'a dí camfrih_u'a.

¹³ Hangué oguí tu ri ma_{ih}u ngue'a dí tho ya ts'othogui por gue'ah_u. Nu'a gui 'yøth_u, johyah_u, ngue'a nú'a dí thogui go 'nara hño pa gue'ah_u.

Rá hmáte ma zi Hmuh_u ra Jesucristo

¹⁴ Hangué ringue'a drí ndandiñahmu ja rá thandi Aju_a ma Dadah_u nú'a to'o rá Dada ma zi Hmuh_u ra Jesucristo. ¹⁵ Go guet'a rá Dada nehe gatho nú'u to'o camfri ne 'bucuoatho ja ra ximhai ne nú'u ya bí 'bui nuni mahets'i. ¹⁶ Go gue'a ma Dadah_u nú'a to'o xi ja ndunthi yá japi pa da 'racj_u, dí apabi da 'ra'ah_u ndunthi ra ts'edi po rá Maça Nda_{hi}'a. ¹⁷ Nehe dí apabi gue da zedi ri jamfrih_u pa da 'mui xá hño ri corasoh_u ngue'a ja guehni 'bui ma zi Hmuh_u ra Jesucristo, ne pa gui 'buh_u xá hño ja rá hmáte Aju_a, nja ngu ya 'y_uza ri cuna mbo ra hai. ¹⁸ Nehe dí apabi Aju_a pa da za gui pah_u xá hño hangu rá ndangui ne rá nsunda rá hmáte ma zi Hmuh_u ra Jesucristo, ngu dí apabi da ba_{di} nehe gatho ma'ra ya gamfri. ¹⁹ Dí apabi pa gui pa_tuah_u rá hmáte'a, masque nurá hmáte ma'na ra dangui que ma mfenih_u. Nehe dí apabi Aju_a gue xi da 'yoda ri mfenih_u'a, pa njab_u da za gui hñañh_u gatho nú'a ne da 'ra'ah_u'a, ne gui 'buh_u ngu gra 'mui'a.

²⁰ Nubyá drá nsunda Aju_a nú'a to'o ha ra ts'edi pa ma'na xi da 'yøt'a ndunthi de gatho nú'a dí aph_u ne nú'a dí beñh_u ngue'a nu'a xi ja rá ts'edi, y nurá ts'edi'a ri mpefi ja ma corasoh_u. ²¹ ¡Núju rá nijaguih_u Aju_a ne drí 'nathoh_u co ma zi Hmuh_u ra Jesucristo, nzantho ga nsundah_u Aju_a desde nubyá y pa nzantho! Njab_u gue'a.

4

Dí 'nathoh_u po ra Maça Nda_{hi}

1 Nuguí dí jot'ua fadi po rá noya ma zi Hmuh_u, hangue hñuxh_u nt'øde xá hño núna dí xi'ah_u. Dí bante'ih_u gue gui 'yoh_u xá hño ngu rí 'ñehe ngue'a Ajuá xa zohn'ah_u pa dyá batsi'ih_u'a. 2 Ogrí 'ñets'ih_u. Mpe'tsuah_u ra t'equ'ei 'na ngu ma'na, ne ntsetuah_u 'na ngu ma'na, ne mádi_h'na ngu ma'na. 3 Nu'ah_u guí 'nathoh_u ngue'a ra Maça Ndáhi 'bui ja ri corasoh_u, hangue 'yøth_u ra ts'edi pa gui pe'tsh_u 'nada ra mfeni ne gui 'buh_u co ra hoga'mui. 4 Nujú dí 'nada ra ndo'yoh_u co ma zi Hmuh_u. 'Nada ra Maça Ndáhi 'bui ja ma corasoh_u. Ajuá xa zoncah_u pa ga pe'tsh_u 'nada ra nthø'mate. 5 'Nada ma zi Hmuh_u dí xøcambeni_h. 'Nada ra jamfri dí pe'tsh_u. 'Nada ra sistehe stá hañh_u. 6 'Nat'a Ajuá 'bui, ne go gue'a ma Dadah_u ne ra Dada de gatho nú'ua ma'ra to'o camfri'a. Y nú'á go gue'a ri manda de gatho, ne go gue'a 'bui con guecj_u, ne 'bui ja ma corasoh_u cada 'na de guecj_u.

7 Cada 'na de guecj_u ma zi Hmuh_u ra Jesucristo xa 'racj_u 'nara 'befi pa ga peh_u y nehe bi 'racj_u ra mfadi ne ra ts'edi pa ga peh_u nú'a ra 'befi xa 'racj_u. 8 Hangue bi nja ngu nú'a manga ja ra Maça T'ofò hab_u ena:

Ma zi Hmuh_u bi ntáte de nú'a to'o xqui ntátehma, nep_u bi yopa mengui pa mahets'i, ne de guehni bá pempa ra ts'edi ya ja'i pa bi umba yá 'befi cada 'na.

9 ¿Te rí bøni da 'ñena nú'a ra noya ena gue ma zi Hmuh_u "bi yopa mengui pa mahets'i"? Ne da 'ñena gue nu'á mbi 'bu mahets'i nep_u bá cai pa guecua ja ra ximhai. 10 Y nú'a bá cai pa guecua ja ra ximhai, go guet'a bi yopa menga mahets'i pa da manda gatho nú'a te ja ne nú'ua 'bui. 11 Nú'á bi 'racj_u ma 'befih_u ne bi 'racj_u ra mfadi ne ra ts'edi pa ga mpeh_u ja rá 'befi'a. Bi hñuxcaguih_u 'ra dega

apostol, ma'ra pa da mamba rá noya Ajuá, ma'ra pa da zofa ya ja'i, ma'ra pa da ma'yo ja ya nija, y nu ma'ra pa da nxahnate ja ya nija. 12 Hangue numa zi Hmuh_u njab_u bi hñuxa nú'ua ya mefi'ua co 'rama'na'ño yá 'befi bi umbi pa da maxa gatho ma'ra ya cu, pa njab_u nehe nú'ua ma'ra ya cu da mefi nú'a ra 'befi xa t'umbi. Nú'á bi 'yøt'a njab_u pa ma'na da te rá nija. 13 Hangue njab_u drí mfaxh_u 'na ngu ma'na, asta hinga camfrih_u xá hño co 'nada ra mfeni, ne asta hinga pah_u xá hño ma zi Hmuh_u ra Jesucristo rá T'ua Ajuá, ne asta hinga 'buh_u xá hño ngu gra 'mu'a. 14 Ya hinga njah_u ngu ya batsi rí maua rí mani pa go ga tenh_u ma'ra ya nt'utuante nú'ua xa bense ya ja'i ja yá ts'omfeni ne utcaguih_u 'ñena xi majuaní nú'a udi pa da hyacjhmañh_u. 15 Nu'a mahyoni ga øth_u, ga sigui ga tenh_u nú'a xi majuaní co ndunthi ra hmáte, pa njab_u ma'na ga 'buh_u xá hño ngu gra 'mu' ma zi Hmuh_u ra Jesucristo nú'a to ra ñaxu de ra nija. 16 Nura nija nja ngu rá ndo'yo 'nara ja'i ri mpefi mahyegui. Numa zi Hmuh_u ra Jesucristo go gue'a ra ñaxu de gatho, ne go gue'a 'racj_u ra ts'edi pa ga peh_u nú'a ra 'befi xa 'racj_u'a. Ha nujú drí mpefi_h mahyegui ne drí mfaxh_u 'na ngu ma'na ne drí mádi_h 'na ngu ma'na. Hangue njab_u ma'na rí te rá nija Ajuá.

Ga 'buh_u 'nara 'ra'yo 'mui ngue'a dí camfrih_u ra Zidada Jesucristo

17 Dí 'bep'ah_u de rá thuhu ma Zidadah_u, ne dí xi'ah_u gue oguí 'yoh_u ngu gra 'ño nú'ua hingyá gamfri, ngue'a gatho nú'a bengá ja yá mfeni'ua hinte ri muui, 18 ne xa zo ra 'bexuui ja yá mfeni. Nu'ua hinxa ne xa bádi nú'a majuaní ngue'a xi xá me yá coraso, hangue hingui pe'tsa ra 'ra'yo te ngu nú'a ri 'racj_u Ajuá. 19 Ni ts'ua otho yá tsa, hangue xi xa 'ñent'a ja ya ts'oqui pa da 'yøt'a

gatho nú'a go da ne'u con gatho yá paha. ²⁰ Pe numa Zidadahú ra Jesucristo hinxá 'ñu't'ahú gui 'yøthú njabú. ²¹ Ngue'a xá 'yøhú de gue'a ne xa t'u't'ahú nú'a majuani ngu nú'a bi 'ñudi'a. ²² Hangué por gue'a 'uehú de nú'a ri ndaxjua 'múihú guí pe'tshú, ngue'a xi xá nts'o nú'a ra 'mú'i'a, ngue'a nuri ts'omfenihú go gue'u ha'ahú pa gui nts'ocjú. ²³ Ne 'búhú co 'nara 'ra'yo mfeni xá nt'axi. ²⁴ Nehe 'búhú 'nara 'ra'yo 'mú'i, ngue'a Ajuá ya bi yopa hyoc'ahú ma'ra'yo pa gui 'búhú ngu gra 'mú'i'a, pa njabú xi majuani da za gui 'yohú xá hño co 'nara mfeni strá nt'axi.

²⁵ Hangué por gue'a hyehúbu ya nc'uaamba, mañhú nú'a majuani 'na ngu ma'na, ngue'a gathoguihú ya dí 'nada ra ndo'yohú.

²⁶ Nu'bú gui ncuehú, oxcrí øthú 'nara ts'oquí co ra cue, ne oxcrí ncuehú ya'a, ²⁷ pa njabú hinda dá'ahú ra ts'ondáhi.

²⁸ Nu'a tó'o ra be, ya odri mpe. Ma'na xá hño dá gú 'nara 'befi ne da mpefi xá hño, pa njabú da za da mats'i nú'a to'o hingui tsupabi.

²⁹ Pa gui ñahú, oguí ñahú co ya ts'onoya, ñahú xá hño pa da za gui nuphú yá mfeni nú'a to'o da 'yø'ahú. ³⁰ Ne oguí japhú da du rá múi rá Maça Ndahí Ajuá nú'a to'o 'bú'i ja má corasohú, ne go gue'a 'nara seña gue ya yá batsiguihú Ajuá, ne nu'á ri sugaguihú asta hinda zixcaguihú Ajuá pa mahets'i pa grá 'búhani con gue'a.

³¹ Nu'bú te da t'ø't'a'ihú, osti tsøt'a ri múihú. 'Bú to da xax'ahú, oxquí ncuehú nixi gui má'tihú ne nixi gui ntsanihú, ne oxquí øthú ma'ra ya ts'ot'øt'e. ³² Nu'a mahyoni gui 'yøthú, gui nhyoja'ihú 'na ngu ma'na ne gui má'dihú 'na ngu ma'na, ne mpumbahú 'na ngu ma'na, ngu Ajuá xa pun'ahú por nú'a bi 'yøt'e ra Zidada Jesucristo.

5

Hanja rí 'ñepi da 'mú'i nú'u to'o yá batsi Ajuá

¹ 'Yøthú ra ts'edi gui t'embahú rá 'mú'i Ajuá, ngue'a gyá hmáça batsihú de gue'a. ² 'Búhú co 'nara hmáte, ngu bi macaguihú ma zi Hmuhú ra Jesucristo ne bi du por guecjú. Bi unse rá te pa bi tho pa bi gutca ma thaihú, y nurá du'a bi hñani Ajuá ngu 'nara 'baha nú'a yuni xá cahi ne bi ho'a.

³ Nújú dyá gamfrihú hinga hñuxhú 'nara 'behñá nú'a hingo ma 'behñahú, nixi ga øthú ma'ra ya ts'onc'at'i de ma ndo'yohú, nixi ga øthú ra nduste co ra ts'onc'at'i dí pe'tshú, y nixi ga beñhú pa ga mañhú de nuya ts'ot'øt'eya. ⁴ Hinga mañhú ya noya dega 'betsa, nixi ga 'ñant'uhú co ya noya xá nts'o, nixi ga thøta ma nehú te ga mañhú, ngue'a hindí 'ñepcahú ga øthú njabú. Nu'a ga øthú, ga xøcambenihú Ajuá. ⁵ Ya guí pahú gue nu'u tó'o xi ya 'ñeja'i hingui tsa da yut'a ja rá hmanda Ajuá ne de ma zi Hmuhú ra Jesucristo, nixi nú'u ma'ra to'o øt'a ma'ra yá ts'onc'at'i, ne ya nduste hingui tsa da yut'a ja rá hmanda Ajuá. Nura nduste ma'na go ri mádi ra ximhai que Ajuá. ⁶ Hangué oto sta hyacjú da 'ñenjú gue rá cue Ajuá hinda zacjú 'bú ja øthú nuya ts'oquíya, ngue'a majuani rá cue Ajuá ma da zúdi nú'u to'o hingui øt'e'a. ⁷ Hangué hinga ntsixhú co nú'u to'o øt'a nuya ya ts'ot'øt'e.

⁸ Ma'met'o ndí 'búhú ja ra 'bexuui dega ts'oquí, pe nubyá ya dí 'búhú ja ra ñot'i ngue'a stá camfrihú ma zi Hmuhú ra Jesucristo. Hangué ma ga 'yohú ngu rí 'ñepcahú ngue'a ya dí 'búhú ja ra ñot'i. ⁹ Nu'a tó'o ya 'bú ja ra ñot'i øt'e nú'a xá hño, ne 'yo ngu rí 'ñehe, ne mánaga nú'a majuani. ¹⁰ Hangué ma ga øthú ra ts'edi pa ga pahú ga øthú gatho nú'a ri ho Ajuá. ¹¹ Y hinga

tembahu yá 'mái nú'u to'o 'yo ja ra 'bexuui dega ts'oqui, ngue'a nú'a ót'e'u hinte ri muui. Nu'a ga óthu, ga zofohu pa hinda sigui da 'yót'a njabu. ¹² Ngue'a asta 'nara 'betsa 'bu ga mañhu nú'a ót'e mant'agui nú'u to'o 'bu ja ra 'bexuui. ¹³ Pe 'bu dra yot'i co ra ñot'i nuya ts'ot'ót'e ót'u, nu'bú ha, da hnequi te rá 'be gatho ót'e'u, ngue'a co ra ñot'i ri hnequi gatho. ¹⁴ Hangué xa t'ena njaua:

Nuhu, nú'i guí aha,
nangui de habu xa t'ac'a'i habu xa
t'agui nú'u xa du,
y ma zi Hmuhu ra Jesucristo go
gue'a da yo't'a ri mfeni pa
gui 'bui ja rá ñot'i'a.

¹⁵ Beñhu xá hño hanja grí 'buhu. 'Buhu co ndunthi ra hoga mfadi, oguí 'buhu ngu nú'a gra 'mu nú'u hinte yá fadi. ¹⁶ Oguí 'yohubu grí 'beta ri orahu, nzantho 'yóthu nú'a xá hño, ngue'a xi xá nts'o ya pa dí 'buhabya. ¹⁷ Ogrí hñeguitho, 'yóthu ra ts'edi pa gui pahu nda'a go rá paha Ajuá. ¹⁸ Ogrí ntihu, ngue'a nura nti ma'na da ja'ahu gui 'yóthu ya t'ót'e xá nts'o. Nu'a gui 'yóthu, 'yót'uah rá paha ra Mäca Ndahí. ¹⁹ Hñu'mba muihu 'na ngu ma'na gui tuthu ya salmo ne ya jahña ne ma'ra ya mäca thuhu. Tutuah Ajuá ne xocambenihu'a con gatho ri muihu. ²⁰ Nzantho umfu njamadi Ajuá ma Dadahu de gatho nú'a da 'ñep'ahu de ja rá thuhu ma zi Hmuhu ra Jesucristo.

Ra hoga'mui ja yá ngu nú'u to'o xa gamfri

²¹ 'Ñótuahu 'na ngu ma'na co rá ntsu Ajuá.

²² Nu'ahu 'behñahu medinthatihü, 'yóta ri damehu, y ja ra uenda go guí óthu ra Zidada Jesucristo. ²³ Ngue'a nura 'ñöhö go gue'a ra ñaxu de rá 'behña, nja ngu ma Zidadahu ra Jesucristo go gue'a ra ñaxu de ra nija, ngue'a go gue'a xa pöhö ra nija, y nura nija go gue'a rá

ndo'yo'a. ²⁴ Nja ngu ra nija óta ma Zidadahu ra Jesucristo, njabu nehe mahyoni gui njahabu 'behñahu, gui 'yóta ri damehu de gatho nú'a da xi'ahu.

²⁵ Y nu'ahu 'ñöhöhu medinthatihü, madi ri 'behñahu, nja ngu ma Zidadahu ra Jesucristo ri macaguihu núju rá nijaguihu'a, ne bi unse rá te pa bi za bi pöhöguihu. ²⁶ Bi du pa bi 'uegaguihu de ma ts'oquihu. Bi xuga ma corasohu co ra dehe, y nura dehe'a go gue'a rá noya'a.

²⁷ Nu'a bi xuga ma corasohu pa drá nijaguihu'a strá nt'axi. Bi 'uegaguihu de ma ts'oquihu ne de gatho ma nts'o'muihu, pa nu sta 'ñehe da zixcaguihu pa grá 'buhu con gue'a, ya hinga tuhü ni 'nara ts'oqui ngue'a ya strá nt'axiguihu. ²⁸ Nja ngu ma Zidadahu ri macaguihu núju rá ndo'yoguihu'a, njabu nehe nu'ahu 'ñöhöhu rí 'ñepi gui madi ne gui su ri 'behñahu ngu grí suse ri ndo'yohu. Nu'a tó'o ri su rá 'behña, gue'a ngu ri suse rá ndo'yo.

²⁹ Hinhya'mu to'o ri utsase rá ndo'yo. Cada 'na ri su rá ndo'yo ne ri umbabi te da zi, ngu ma Zidadahu ra Jesucristo ri sugaguihu núju rá nijaguihu'a, ³⁰ ngue'a go guecju rá ndo'yoguihu'a, ne cada 'na de guecju go dyá xenihu de rá ndo'yo'a. ³¹ Hangué ja ra Mäca T'ofu ena gue ra 'ñöhö da zogui rá dada ne rá naná pa go da 'muhui rá 'behña y de ri yohu ya da 'natho.

³² Nuna nt'utuatená xi ra dangui, ne ma de ra Zidada Jesucristo ne de rá nija'a. ³³ Hangué nu'ahu suhu ri 'behñahu ngu grí suse ri ndo'yohu. Y nu'ahu 'behñahu, umfu ra t'equ'ei ri damehu.

6

¹ Nu'ahu batsihu, 'yóta ri dadahu ne ri nanahu ngue'a guí camfrihu ra Zidada y gue'a rí 'ñepi gui 'yóthu.

² 'Yóthu ngu mangan ja rá noya Ajuá habu ena: "Úmba ra t'equ'ei ri

dada ne ri naná ne gui su.” Nuna guehna ra mudi hmanda ri 'ñoui 'nara hñá'ti. ³ Y nura hñá'ti'á go gue'á nú'á “gui 'b_H co 'nara johya, ne gui 'b_H ndunthi ya jeya nuua ja ra ximhai.”

⁴ Ha nu'ah_H dadah_H ne nanah_H, oxqui japh_H da ncue ri batsih_H; zofoh_H co ya hoga ts'of_H, ne 'ñutuah_H rá noya ma Zidadah_H.

⁵ Nu'ah_H 'begoh_H, 'y₀ta ri hmuh_H de nuua ja ra ximhai co ndunthi ra ntsu, ne co ndunthi ra t'equ'e_i, ne con gatho ri muih_H. 'Y₀th_H ra uenda gue go gui p_eph_H ma zi Hmuh_H ra Jesucristo. ⁶ Mpeh_H xá hño, pe hingue h₀nse ra ora hant'a ri hmuh_H pa gui p₀nga ri hmih_H con gue'u. 'Y₀th_H ngu rá paha Ajuá con gatho ri muih_H, ne p_epabih_H ri hmuh_H ngu rí 'ñepi gui 'y₀th_H ngue'á gyá 'begoh_H nehe de ma zi Hmuh_H ra Jesucristo. ⁷ 'Y₀'tuah_H xá hño yá 'befi ri hmuh_H co 'nara hoga paha. 'Y₀th_H ra uenda gue go gui p_eph_H ma Zidadah_H, hingo gui p_eph_H 'nara ja'i. ⁸ Beñh_H gue ma Zidadah_H ma da 'racj_H ma thah_Hh_H ngu nú'á stá ₀th_H, ngu ra 'bego ngu nú'á hingrá 'bego.

⁹ Nehe nu'ah_H hmuh_H, suh_H xá hño ri 'begoh_H. Ogrí pidih_H'u. Beñh_H gue ngu'u ne ngu'ah_H bí 'b_H 'nari Hmuh_H nuni mahets'i nú'á to'o hingui huahna ya ja'i.

Ga hñeh_H co nú'á ra he xa 'racj_H Ajuá ngu ri hñe 'nara soldado

¹⁰ Nubyá zi cuh_H, zedih_H co nú'á ra ts'edi xa 'ra'ah_H ma Zidadah_H. ¹¹ Ngu ri hñe 'nara soldado pa da ma ja ra tuhni, njab_H nehe ma ga heh_H ra he nú'á xa 'racaguih_H Ajuá, pa hinda za da d_acj_H ra ts'ondah_H co yá nthate. ¹² Ngue'á numa ncontrah_H hingo 'nama mijá'ih_H. Nujú drí ntunh_H co ya ts'ondah_H nú'u ri nhyaxa mañá ja ra ndah_H, ne co nú'u ya ndá de ya ts'ondah_H nú'u ri manda ja ra 'bexuui jaua ja ra ximhai. ¹³ Hangué ngu ri

hñe 'nara soldado, ga hñeh_H njab_H nehe co nú'á ra he xa 'racj_H Ajuá, pa njab_H nura ora da ne da hyacj_H ra ts'ondah_H hinda za da d_acj_H, nujú go ma ga taph_H'á ne ga 'b_Hh_H ngu nzantho, ne hinda za te da 'y₀tcah_H. ¹⁴ Hangué ma ga zedih_H. Nja ngu 'nara soldado ri ngut'a rá ngut'i pa da nja rá ts'edi ora 'yo ja ra tuhni, njab_H nehe ga camfrih_H nú'á majuañi pa da za ga zedih_H. Ne ngu ri su rá coraso co nú'á ra nthaq_H h_a ja rá tiñá, njab_H nehe ga nsuh_H pa ga 'yoh_H xá hño pa hinte ga thoh_H. ¹⁵ Ngu ri su yá ua 'nara soldado pa da za da 'ño xá hño ja ra tuhni, njab_H necj_H ma ga hñocj_H pa da za ga maha haburaza ga mañh_H ra maça noya nú'á udi ra hoga'mui. ¹⁶ Nehe ngu 'nara soldado ri hñá rá nthaq_H ja rá 'ye pa da ntaqui, necj_H mahyoni ga p_e'tsh_H ra jamfri pa ga ntacj_H de yá nthate ra ts'ondah_H. ¹⁷ Ne ngu ri su rá ñaxu 'nara soldado co ra fai dega b₀ja pa hinte da ja, njab_H nehe da za ga ntacj_H ngue'á dí pah_H gue ma zi Hmuh_H ra Jesucristo ya xa p₀h₀guih_H. Nehe nja ngu 'nara soldado dri hñá rá mahuai, ma xi ga pa_tuah_H xá hño rá noya Ajuá pa ga mañh_H, go gue'á ra mahuai ri 'racj_H ra Maça Ndah_H. ¹⁸ Ne de gatho núna di ₀th_H, nzantho ga aph_H Ajuá. Ga aph_H co rá ts'edi ra Maça Ndah_H pa da maxcah_H de gatho nú'á da 'ñehe, ne nzantho ga nd₀'mh_H ne hinga tsayah_H ga aph_H Ajuá, ne ga aph_H por gatho ma'ra ya gamfri nehe. ¹⁹ Nehe 'yaph_H Ajuá por guequi, pa nu xcrá ñá, ga ñá nsi ra ntsu ni ra ntsa, ne go gue'á da 'raca ya noya pa ga mamba rá noya'á ngu nú'á xa 'ñutcagui, nú'á hinxqui fadi. ²⁰ Nugui rá 'meh_Hngui Ajuá pa ga mamba nuna rá maça noya'á, masque núbya dí ofadi pe dí mamba rá noya. Hangué 'yaph_H Ajuá pa ga mamba rá noya'á ngu rí 'ñepqui ga ma nsinq_H ra ntsu.

*Ya nzenjua pɛhna ra apostol
Pablo mi uadi ra carta*

²¹ Pa gui pah_u de ma 'bɛfi ne te gra 'bui de guecua, nuni ra cu Tiquico go guehni ma da xi'ah_u gatho. Nuni ma zi cuh_u go guehni 'nará hoga mɛfi ma Zidadah_u. ²² Dí pɛhn'ahub_u pa da xi'ah_u te gra 'b_uheua ne pa da hñup'a ri muih_u.

²³ Aju_a ma Dadah_u ne ma zi Hmuh_u ra Jesucristo da jap'ah_u ne gatho ma'ra ya cu pa gui 'buh_u te rá 'ñentho, ne da max'ah_u pa gui mpe'tsua hmateh_u 'na ngu ma'na ne pa gui pɛ'tsh_u ndunthi ra jamfri.

²⁴ Aju_a da japabi gatho nú'u to'o ri mađi ma zi Hmuh_u ra Jesucristo co 'nara hmate nú'a hinhya'm_u da uadi. Njab_u gue'a.

RA FILIPENSE RÁ CARTA RA APOSTOL NSAN PABLO NÚ'A BI 'YOPABI YA GAMFRI ME FILIPO

*Ra apostol Nsan Pablo mi ofadi
bi 'yopabi ya gamfri me Filipo*

¹ Nuga drá Pablo ne ra cu Timu, yá 'bɛgoguihe ma zi Hmuh_u ra Jesucristo, dí op'a'ihɛ nuna carta gatho'ih_u zi cuh_u guí 'buhub_u ja ra hnini Filipo, ne guí camfrih_u ma zi Hmuh_u ra Jesucristo, ne gatho'ih_u gyá ndah_u de ra nija ne nú'ah_u gyá masteh_u. ² Ajuá ma Dadah_u ne ma zi Hmuh_u ra Jesucristo da jap'a'ih_u ne da max'ah_u pa gui 'buh_u te rá 'ñenthó.

*Ra apostol Nsan Pablo apabi
Ajuá po ya gamfri*

³ Ora dí beni de gue'ah_u dí umba njamadi Ajuá por gue'ah_u. ⁴ Y ora dí apabi Ajuá, dí apabi co ndunthi ra johya pa cada 'na de gue'ah_u, ⁵ ngue'a desde gá camfrih_u rá maça noya Ajuá asta nubya, xcá faxcah_u pa xa ntunga nura maça noya'a. ⁶ Nuga dí camfri gue nu Ajuá to'o xa mudi xa pa't'a ri 'mũih_u, ma da sigui da 'yot'a njab_u pa sta yopa penga ma Zidadah_u ra Jesucristo ya gri 'buh_u xá hño ja rá thandi'a. ⁷ Y xá hño nú'a stá beni de gue'ah_u, ngue'a xi dí pe'ts'ah_u ndunthi ra hmäte, y ngue'a xi guí faxcah_u co nú'a ra 'bɛfi xa 'racagui Ajuá pa dí ñanga ra maça noya ne pa dí ma gue go gue'a majuani, masque dí ofadi o dí 'bai ja yá thandi ya nda. ⁸ Ajuá padi xá hño gue nuga nts'edi dí beñ'ah_u co nuna hoga hmäte xa 'racj_u ma Zidadah_u ra Jesucristo. ⁹ Dí apabi Ajuá pa ma'na da zi'ta ri hmätéh_u, ne ma'na gui pe'tsh_u ra hoga mɛadi pa gui pah_u ma'na xá hño nda'a gue'a ri ho Ajuá. ¹⁰ Njab_u

da za gui pah_u gui huanh_u nzantho nú'a xá hño, ne gui pe'tsh_u 'nara te strá nt'axi, y njab_u hinto da za te da ma de gue'ah_u nu stí yopa menga ma Zidadah_u ra Jesucristo nuua ja ra ximhai. ¹¹ Njab_u dí tøm'i gue ra Zidada Jesucristo da 'yot'e pa da hneca ya hoga 'bɛfi ja ri teh_u. Y nú'a ra hoga 'bɛfi da hnequi ja gue'ah_u go gue'a ngu 'nara hoga sofo pa rá nsunda Ajuá, pa njab_u ma'na da t'e'tsua rá nsu'a.

*De ga 'bucua, nzantho ga ø'te
nú'a go rá paha ra Zidada Jesucristo*

¹² Ma zi cu'ih_u dí ne gui pah_u xá hño gue gatho nú'a xa t'otcagui gue'a ma'na xa umba ra ts'edi ra maça noya. ¹³ Hangué gatho nuya soldado 'bucua hab_u ja ra ts'utbi, ne gatho ma'ra ya ja'i, padi gue nuga xa jocagui fadi po rá ngue ra Zidada Jesucristo. ¹⁴ Y hangué por guehna ndunthi ya cu ma'na xa gu ra ts'edi pa xa mambabi rá noya Ajuá nsinque ra ntsu, ne ma'na xa nja yá jamfri ja ra Zidada.

¹⁵ Nuga dí padi xá hño gue 'ra de gue'u ña de ra Zidada Jesucristo ngue'a ri hyøca nú'a dí pɛfi, ngue'a nu'ú ne go da uadi nú'a da mañ'u. Pe nú'u ma'ra ha, mambabi rá noya Ajuá co yá mfeni xá nt'axi. ¹⁶ Pe nu'u tó'o ri hyøca nú'a dí pɛfi, mamba rá noya ra Zidada Jesucristo pa yá hñose'u ne pa da t'embi gue go ma'na ri mɛfi'u. Nu'ú ø't'a njab_u hønse pa ma'na da hyondga ra 'ñũ nubya de dí oua ja ra fadi. ¹⁷ Pe nu'u ma'ra ha, mamba rá noya Ajuá co ndunthi ra hmäte ngue'a padi'u gue nuga dí 'bucua pa ga ñambabi rá maça noya Ajuá. ¹⁸ Pe hinte ri 'yø'tuabi de nú'a gra ña'u. 'Bũ mañ'u con gatho yá mui o hina, pe xi drí johya ngue'a ma'na ri ntunga rá noya ra Zidada Jesucristo.

Ne ma xi ga johya ndunthi, ¹⁹ ngue'a nuga dí padi gue núna dí thogui ma ga pøni xá hño, ngue'a

guí faxcah_u guí aph_u Ajuá por gueque, y nurá Māca Ndahi ma Zidadah_u ra Jesucristo ri 'racagui ra ts'edi. ²⁰ Nuga hindí ne ga ntsa, dí ne ga ña con gatho ma jamfri, ngu xi stá nja nzantho. Ne dí ne ma'na da hnequi rá ts'edi ra Zidada Jesucristo ja ma 'mai, hinte rí 'yø'tuabi 'b_u ga tu o ga sigui ga nte. ²¹ Ngue'a nuga 'b_u ga sigui ga 'b_ucua ja ra ximhai, gue'a pa ga øt'e nú'a go rá paha ra Zidada Jesucristo, y nu'b_u ga tu, ma grá hānga ma thāhā. ²² Pe nu'b_u ga sigui ga 'b_ucua ja ra ximhai, ga mpefi pa da gamfri ma'ra ya ja'i, hangue hindí pađi nda'a ga beni, ua ma'na xá hño ga sigui ga nte, o ma'na xá hño ga tu. ²³ De ri yoho hindí pađi nda'a ga beni. Nu'a dí nehma, ga ma de guecua pa ma ga 'b_u'be ra Zidada Jesucristo nuni mahets'i, ngue'a pa gueque gue'a ma'na xá hño de gatho. ²⁴ Pe dí pađi gue ma'na xá hño pa gue'ah_u ga sigui ga 'b_ucua. ²⁵ Hangue dí pađi gue ma ga sigui ga 'b_ucua con gue'ah_u pa da za ga fax'ah_u pa ma'na da nte ri jamfrih_u ne ma'na guí johyah_u. ²⁶ Hangue nu xcri yopa hyandgaguih_u ga yopa 'b_ui con gue'ah_u, ma xi guí xøcambenih_u ma Zidadah_u ra Jesucristo ngue'a ma ga 'b_ui ma'na'qui con gue'ah_u.

²⁷ 'Yøth_u ra ts'edi guí 'yoh_u xá hño ngu nú'a mānga rá noya ra Zidada Jesucristo. Y njab_u tsa ga mab_u ga c'a'ts'ah_u o hina, pe ya ga øde gue gri 'b_uh_u xá hño co 'nada ra mfeni ne gri mpefih_u mahyεgui co ndunthi ra ts'edi pa guí ñañh_u nú'a ra jamfri xcá hñanih_u de ra māca hoga noya. ²⁸ Ne oxquí hoph_u da pi'ah_u nú'u to'o ri ũtsa'ih_u, ngue'a nu stí hyandi'ū gue hingri tsuh_u, njab_u da bađi'ū gue ma da 'mēdi'ū, pe nu'ah_u guí pah_u gue co rá ts'edi Ajuá xa pøhø'ih_u. ²⁹ Ngue'a Ajuá bi hñux'ah_u hingue hønse pa guí camfrih_u ma zi Hmuh_u ra Jesucristo,

nehe pa guí thoh_u ya nt'utsate po rá ngue'a, y nú'a guí thoh_u gue'a 'nara dānga hño pa gue'ah_u. ³⁰ Guí pah_u gue nuga ne nu'ah_u mahyεgui dri ñambah_u rá noya Ajuá, y ya gá pah_u xá hño gatho nú'a stá thogui pa dá ñani'a, ne ya xcá øh_u te gatho dí thoguibya.

2

Ra Zidada Jesucristo bi 'ñe bi nja'i, ne 'mefa Ajuá bi umba 'nara nsu xi ra dangui

¹ Nu'ah_u xa nup'a ri mfenih_u numa zi Hmuh_u ra Jesucristo, ne xa hup'a ri muih_u co rá hmāte'a, ne ra Māca Ndahi 'b_ui con gue'ah_u, ne xa t'a'ah_u ra hmāte ne ra huecate. ² Hangue 'b_uh_u co 'nada ra mfeni ne co 'nada ra hmāte, pa njab_u hā, guí hubgah_u ma mui pa ga johya. ³ Ote guí øth_u pa ri hñoseh_u, nixi pa guí pønga ri hmih_u. Ne ogrí 'ñexasch_u. Nu'a guí 'yøth_u, 'ñe'tsuah_u yá nsu ma'ra. ⁴ Oguí hoñh_u ra hño pa gue'asch_u, hyoñh_u pa ma'ra nehe.

⁵ Beñh_u ngu bi benga ma zi Hmuh_u ra Jesucristo himbi 'ñets'i. ⁶ Ngue'a nu'a masque go guese'a Ajuá, pe bá tsop_u rá nsu nú'a mbi pe'tsa nuni mahets'i masque mri mandani'a mahyεgui co rá Dada. ⁷ Pe bá tsogui rá nsu pa bi e bi nja'i nuua ja ra ximhai, ne asta bi nja ngu 'nara 'bego, ne bi mē'tsa rá 'bai ngu rá 'bai 'nara ja'i. ⁸ Y ya de mi 'b_ucua, bi 'mai ngu himri 'ñepi da 'māh_u, y bi 'yø'tua nú'a go rá paha rá Dada asta xi bi du, ne nurá du'a xi xmá nts'o, ngue'a bi du ja 'nara pont'i. ⁹ Hangue Ajuá bi umba 'nara nsu xi ra dangui, ne bi hñu'mba 'nará thuhu nú'a ma'na ja rá nsu de gatho ya thuhu. ¹⁰ Pa njab_u ma da ndandiñahmu ne da xøcambenibi rá thuhu ra Zidada Jesu maxøge gatho nú'u bí 'b_ui mahets'i ne nú'u 'b_ucua ja ra ximhai ne nú'u 'b_ui rí nga'ti de ra

ximhai. ¹¹ Y gatho'u ma da 'ñena gue ra Jesucristo go gue'a ma zi Hmuha pa ma'na dra nsunda Ajuá ra Dada.

Nu'u tó'o xa gamfri go gue'u nja ngu 'nara ñot'iri yot'a ja ra ximhai

¹² Ma zi cu'ih_u, ngu gá nhyoga'yødeh_u nu ndá 'bui con gue'ah_u, dí ne nehe núbya dí 'bui yab_u de gue'ah_u gue ma'na gui 'ramanuh_u gui nhyoga'yødeh_u. 'Yøth_u xá hño gatho nú'a rí 'ñepi gui 'yøth_u ngue'a xcá mpøhøh_u, ne nsuh_u ja rá thandi Ajuá. ¹³ Ngue'a Ajuá go gue'a ri 'ra'ah_u ra ts'edi ne ya hoga mfeni pa gui 'yøth_u nú'a xá hño, ngu nú'a ne'a.

¹⁴ Gatho nú'a gui 'yøth_u, 'yøth_u nsinque gui nønteh_u ne nsinque gui ntsanoyah_u, ¹⁵ pa hinto da zú't'ah_u ni 'nara ts'oqui. 'Buh_u xá hño co ri mfenih_u strá nt'axi, ngue'a yá batsi'ih_u Ajuá, masque guí 'buh_u madetho de ya ts'o'mui gá ja'i nú'u hinxá nt'axi yá mfeni. Nuni ja da hnečni ri hoga'muih_u ngue'a nu'ah_u guí njah_u ngu ya tsø ri yot'a ja ra 'bexuui, ¹⁶ ne guí mañh_u ra hoga noya dega te pa nzantho. Nu'bu gui 'buh_u xá hño ngu núna dí xi'ah_u, ma ga johya ndunthi nu stua yopa penga ra Zidada Jesucristo, ngue'a gue'bu ma ga padi gue gatho nú'a stá pefi hinxa ma 'mèdi, ma da hneca ra hoga sofo nú'a stá pefi ja gue'ah_u. ¹⁷ Ha nu'bu ga tu po rá ngue'ah_u, guehna ngu 'nara hña'ti dí umbabi Ajuá mahyegui co ri jamfrih_u. Nu'bu ga johya ngue'a dí padi gue dí uñh_u mahyegui ma hña'tih_u, y njab_u ga johyah_u mahyegui. ¹⁸ Hangue johyah_u nehe, pa ga pe'tsh_u 'nada ra johya.

Ra Timoteo ne ra Epafrodito

¹⁹ Dí beni ga pemp_u 'bestho ra cu Timu dua c'a'ts'ah_u 'bu njab_u rá paha ma Zidadah_u, pa nu stua pengui'a da xicagui de gue'ah_u, pa

njab_u da hñu ma mui, ne ga johya. ²⁰ Ngue'a hønse ra cu Timu go gue'a 'nada ra mfeni dí pe'tshe, ne dí tagui dí tuhe por gue'ah_u. ²¹ Ngue'a gatho nú'u ma'ra ya cu oda yá mfeni de yá 'befi pa yá hñose'u, hingo oda yá mfeni de rá 'befi ra Zidada Jesucristo. ²² Y nu'ah_u guí patuah_u rá 'mui ra cu Timu. Nú'a xi faxcagui pa dí mamba rá noya Ajuá, nja ngu 'nara t'u faxa rá dada ja rá 'befi. ²³ Hangue dí beni ga pemp_u pa dua c'a'ts'ah_u, hønse dí tøm_i ga padi te grá ma de núna dí thoguiua. ²⁴ Dí camfri gue co rá mfats'i Ajuá necagui ga mab_u 'bestho ga c'a'ts'ah_u.

²⁵ Nehe dí beni gue mahyoni ga pemp_u nehe ra cu Epafrodito, guehni 'nama hoga compa de ja ra 'befi pa dí ñambaheua rá noya Ajuá. Nuni ra cuni go guehni uá penh_u pa e bi maxcagui. ²⁶ Y xa beni ndunthi de gue'ah_u pa da mab_u, ne xi tu rá mui ngue'a bi badi gue gá pah_u bi hñeni. ²⁷ Xi majuan_i bi hñeni nts'edi asta ya mi ma xa duhma, pe Ajuá bi me'tsa ra huecate de guehni, y hinga hønsemi, necagui nehe, bi mesca ra huecate, ngue'a 'bu xa duhmañi, nu'bú ma'na xa du ma mui. ²⁸ Hangue por gue'a xi dí ne ga pemp_u pa gui johyah_u nu xcri hyanth_u ma'na'qui, y necá ga johya nehe. ²⁹ Nu xcri hyanth_u da zømbani, xi da johyah_u ndunthi, ngue'a guehni 'nama cuh_u de ja rá thuhu ma Zidadah_u, ne xi da umf_u ra hmate, ne numahñobih_u gatho ma'ra yá 'mehni Ajuá di nguni. ³⁰ Ngue'a nuní ya mi ma da du hmañá po rá 'befi ra Zidada Jesucristo. Nuni himbi jamasu de ya ts'othogui, hangue e bi mēfi 'nara 'befi nú'a himbi za go gá pefih_u ngue'a guí 'buh_u yab_u de guecua.

3

'Yoh_u xá hño ngu rí 'ñepi

¹ Y nubyá zi cuh_u, johyah_u ja rá thuhu ra Zidada. Pa gueque hingui tsabigui ga xi'ah_u ma'na'qui de nú'a ya stá op'ah_u, y xá hño ga ben'ah_u ngue'a go pa ri hño_u.
² Nsuh_u de nú'u ya ts'oja'i hingui øt'e nú'a xá hño ne ri manda da thu'tsua ra seña ja rá ndo'yo 'na, ngu mąnga ra ndaxjua ley.
³ Ngue'a nujá go guecaguih_u dí pe'tsh_u ra seña xi majuani ja ma corasoh_u ngue'a stá camfrih_u Ajuá ne dí nsundah_u'a po rá ts'edi ra Maça Nda_hi ne drí johyah_u ngue'a yá metiguih_u ra Zidada Jesucristo. Hindí camfrih_u gue nú'a ra seña thu'tsua ja rá ndo'yo 'na gue por gue'a ma da mpøhø 'na.
⁴ Nuga da zahmą ga beni gue ma ga mpøhø co ma hoga 'be_fi ne ma hñoja'i stá øt'e de ma ts'edi se_he, asta ma'na da za ga beni ndunthi que ma'ra ya ja'i.
⁵ Ngue'a rá hñato ma pa de stí 'bui, bi thusca nú'a ra seña ja ma ndo'yo ngue'a drá me Israel, stí 'ñe_he de yá ja'i ndu ra Benjami, drá xodyo ngue'a ma dada ma nana myá xodyo. Y nuga ndí øt'a gatho ngu nú'a mąnga ja rá ley ya xodyo, ngue'a ndrą fariseo.
⁶ Xi ndí øt'a gatho yá ley ya xodyo, hangue xi ndí øt'ua ra nts'o'mui nú'u ya cu xqui gamfri ra Zidada Jesucristo. Y mi jo'o to'o da 'ñena gue hinduí øt'a gatho ngu nú'a mąnga ra ley.
⁷ Gatho nuya ya t'øt'e ndí øt'a ma'met'o, pa guecagui xi mri muui ndunthi, pe núbya ndá camfri ra Zidada Jesucristo, dá pa_di gue nú'a ndí øt'a ma'met'o hinte ri muui.
⁸ Y xi majuani gatho ya t'øt'e nú'u ja ja ra ximhai, pa guecagui hinte ri muui'u, dí øt'a ra uenda ngu ya paxi dá føtbu pa go dá pa_di ra Zidada Jesucristo. Stá tsopu gatho pa go dá pa_di ma zi Hmuh_u ra Jesucristo,
⁹ ne pa bi za dá 'natho'be'a, y njabu dí 'bui xá hño ja rá thandi Ajuá. Y hingue ngue'a dí øt'a ngu nú'a mąnga ra

ndaxjua ley dí 'bui xá hño ja rá thandi Ajuá, nuga dí 'bui xá hño ja rá thandi'ngue'a dí camfri ra Zidada Jesucristo. Hangue por gue'a Ajuá handgagui gue xá nt'axigui ngue'a stá camfri.
¹⁰ Nubyá nu'a dí ne, dí ne ma'na ga pa_di ra Zidada Jesucristo. Dí ne ga pa_tua rá ts'edi de nú'a ra 'ra'yo te bi me'tsi de mi yopa nte'a de ja ya du, ne dí ne ga nja ngu bi nja'a himbi ma_di rá te, bi thogui ya ts'othogui ne asta bi du.
¹¹ Dí ne ga njabu masque ga tu, pa njabu ga pe'tsa 'nara 'ra'yo te nehe ngu nú'a ra te bi me'tsi nu mi yopa nte de ja ya du'a.

Ga øth_u ra ts'edi pa ga tsøñh_u asta rá ñani nuna ra 'ñu drí neh_u

¹² Pe hindí ena gue ya xi dí 'bui xá hño ngu núna dí ma, dí pa_di gue drí 'be_ho pa ga 'bui xi xá hño, pe nuga dí sigui dí øt'a ra ts'edi pa ga tsu_di nú'a ra hoga'mui xi xá hño ngu nú'a bi ne ra Zidada Jesucristo ga tsu_di nu mi zucagui ra mu_di'a.
¹³ Zi cuh_u, nuga hindí ena gue ya dí pe'tsa nú'a ra hoga'mui'a, pe nu'a dí ne, ga pumfri gatho nú'a ya stá øt'e, ne ga øt'a ra ts'edi ga sigui ga hongą nú'a ra hoga'mui asta hinga tsu_di.
¹⁴ Ne dí øt'a ra ts'edi pa ga tsøni asta rá ñani nuna ra 'ñu drí nehí asta hinga hąnga nú'a ra thąhą xpá me_scaguih_u Ajuá nuni mahets'i, nú'a xa ñatca_h da 'racju ngue'a dí camfrih_u ma zi Hmuh_u ra Jesucristo.

¹⁵ Gathoguih_u núju xa ze ma jamfrih_u, mahyoni ga beñh_u ngu nú'a ja juadi dá ma. Pe 'bu hingui beñh_u ngu dí bengá, Ajuá da 'ñu't'ah_u pa gui beñh_u ngu dí bengá.
¹⁶ Pe nu'a mahyoni ga øth_u, ga teñh_u nú'a ya stá pa_hu.

¹⁷ Ma zi cu'ih_u, 'yøth_u ngu nú'a xcá hyanth_u dí øt'e, ne hyanth_u nú'u ma'ra to'o øt'e ngu nú'a dí øt'e, pa njabu gui 'yøth_u ngu øt'u nehe.
¹⁸ Ngue'a ngu stá xi'ah_u ndunthi ya 'mi'qui ne dí xi'ah_u ma'na'qui

co ndunthi ra dumai asta taqui dí zoni, xi 'bui ndunthi nú'u ri 'ñet'a gamfri, pe co yá ts'o'befi ri hnequi gue ri utsabi rá du ra Zidada Jesucristo. ¹⁹ Pe nú'u ya ja'i'u hinda ma da mpont'ui rá cue Ajuá. Nuyá ts'onc'at'i'u go gue'u ja ra uenda ngu yá zidada'u, ne ri johyatho'u da 'yot'a ya ts'ot'ot'e nú'u ri japi da 'be yá tsa. Nu'ú oda yá mfeni ya t'ot'e de guecua ja ra ximhai. ²⁰ Pe nujá oda ma mfenihu ya t'ot'e de mahets'i ngue'a ya dyá menguhu de guehni, ne dí tømhu nehe gue ja dí 'ñehni ma zi Pøhøtehu, y nú'á go gue'a ma Zidadahu ra Jesucristo. ²¹ Nú'á go gue'a ma da patca nuna ma 'baihu dí hahuby pa da za ga 'bahu ngu rá 'bai'a xá nsunda. Nu'á ma da patca ma 'baihu co nú'a ra danga ts'edi pe'tsi pa ri manda gatho ya t'ot'e de guecua ja ra ximhai ne mahets'i.

4

Johyahu nzantho ngue'a guí camfrihu ma Zidadahu

¹ Hangue por gue'a ma zi hmaca cu'ihu, xi da sigui gui 'buhu xá hño co nú'a ra jamfri xcá hñañhu de ma Zidadahu. Nu'ahu xi dí ma'ahu ne dí ne ga hant'ahu ma'na'qui, ngue'a por gue'ahu xi drí johya, ne po ri jamfrihu ma ga hanga 'nara thaha.

² Dí bantebi ra nju Evodia ne ra nju Sintique da mpumbabi pa da 'muhu co 'nada ra mfeni ngue'a ri 'natho'u co ra Zidada. ³ Y nú'i ma hoga mfats'i'i de ja rá 'befi Ajuá, dí bante'i gui faxes nú'u ya nju pa da mpumbabi, ngue'a go gue'u bi maxcagui ndunthi de ndí 'yobu ndí manga ra maca noya co ra cu Mente ne gatho nú'u ma'ra ya cu mri mpefi con guecagui. Nú'ú ya xpá t'opa yá thuhu'u nuni mahets'i ja ra libro dega te.

⁴ Xi da johyahu nzantho ja rá thuhu ra Zidada, ne dí xi'ahu

ma'na'qui: ¡xi da johyahu! ⁵ 'Buhu nzantho co ra hñoja'i pa da badi gatho ya ja'i gue nu'ahu xi gyá hoja'ihu. Ma Zidadahu ya ma dua yo pengui 'bestho.

⁶ Ne ote guí tu ri mahu. Nu'a gui 'yøthu, xipabihu gatho Ajuá, ne 'yapabihu te gatho øt'ahu ra 'bedi, nehe umfu njamadi de gatho nú'a te da 'ñe'ahu. ⁷ Nu'bu gui 'yøthu njabu, Ajuá da 'ra'ahu 'nara humai nú'a xi ra dangui asta hingui tsa to da badi, y nuna humaina da sup'a ri corasohu ne ri mfenihu ngue'a guí 'buhu co ra Zidada Jesucristo.

Dá 'yoda ri mfenihu nú'a xá hño

⁸ Nubyá ma zi cu'ihu, dá 'yoda ri mfenihu gatho nú'a majuani, ne nú'a xá nsunda, ne nú'a xá hño, ne gatho nú'a xá nt'axi, ne ra hñogaja'i, ne nú'u ya t'ot'e hma gue xá hño. Dá 'yoda ri mfenihu nú'a guí pahu gue xá hño, ne nú'a rí 'ñep'ahu.

⁹ 'Yøthu ngu nú'a dá u't'ahu ne nú'a gá pahu ndí øt'e, ne nú'a gá 'yøhu dá xi'ahu, ne nú'a gá hyanthu ndí øt'e. 'Yøt'ehu njabu y nu Ajuá da 'mui con gue'ahu ne da 'ra'ahu ra humai.

Ya gamfri me Filipino pempa ra mfats'i ra apostol Pablo

¹⁰ Drí johya ndunthi ja ra Zidada ngue'a nubyá ya xcá yopa benju, ne xcá faxcahu. Hingue xqui pumfriguihu, hønse ngue'a himi tsa hanja gui faxcahu. ¹¹ Nuga hindí manga njabu ngue'a te øtca ra 'bedi, nuga stá padi ga johya co nú'a dí pe'tsi. ¹² Stá padi ga tseta ra hño, ne stá padi ga 'bui co ra hño. Stá padi de gatho, ra hñaña o ra thuhu, ne 'bu di ja o di otho. ¹³ Co nú'a ra ts'edi di 'racagui ra Zidada Jesucristo, nuga gatho da za ga tseti nú'a da 'ñepqui. ¹⁴ Pe xi xcá øtcahu ra hño ngue'a gá faxcaguihu ja ma ts'othogui.

¹⁵ Ngu guí pahu nú'ahu guí 'buhu Filipino, nu de ndá fadi da

mānga ra māca noya, ne de ndá pømbu Macedonia, bi njo'o ma'ra to'o bi 'racagui ra mfats'i, hønse nuri nijahu nguí pēncahu ra mfats'i dega jamadi ngue'a stí xi'ahu rá noya Ajuā. ¹⁶ Ne de nduí 'bu ja ra hnini Tesalononica, hingue 'na'quitho gá pēncahu ra mfats'i pa nú'a te ndí honi. ¹⁷ Nuga hindí ja po nú'a ra mfats'i gá 'racju. Nuga dí ja pa gui hañhu nú'a ra thaha da 'ra'ahu Ajuā. ¹⁸ Nuga ya stá hani nú'a ri mfats'ihu asta ma'na ndunthi de nú'a ndí honi, nú'a gá pēncahu co ra cu Epafrodito, y con gue'a asta pongui. Nú'a gá pēncahu gue'a ngu 'nara 'baha yuni xá cahi nú'a xcá umfu Ajuā, ne nu'á ri ho'a. ¹⁹ Ajuā ma Dadahu da 'ra'ahu gatho nú'a gui hyoñhu, ngue'a go gue'a tsa da 'racju gatho ya hño xá nsunda por nú'a bi 'yøt'a ra Zidada Jesucristo. ²⁰ ¡Drá nsunda pa nzantho Ajuā ma Dadahu! Njabu gue'a.

Ra nzengua pēhna ra apostol

Pablo mi uadi ra carta

²¹ Dí peñ'ahabu ra nzengua de rá thuhu ra Zidada Jesucristo gatho nú'ahu gyá gamfrihu me Filipino. Nehe peñ'ahabu ra nzengua gatho nuya cu dí 'bu'beua. ²² Nehe peñ'a'ihabu ra nzengua nuya gamfri pēpabi ra Cesa ra danga nda de guecua Nroma, ne gatho ma'ra ya cu 'bui de guecua.

²³ Ma Zidadahu ra Jesucristo da jap'ahu gatho'ihu. Njabu gue'a.

RA COLOSENSE RÁ CARTA RA APOSTOL NSAN PABLO NÚ'A BI 'YOPABI YA GAMFRI ME COLOSA

Ra apostol Pablo opabi ya gamfri me Colosa

¹ Núgui drá Pablo rá apostolgui ma zi Hmuh_u ra Jesucristo. Ajuá go rá paha'a pa bi hñuxcagui dega apostol. Nugui ne ra cu Timu ² dí op'a'ihé nuna carta nú'ahú ma zi cu'ihú guí 'buhúbu ja ra hnini Colosa, guí camfrihú ma zi Hmuhú ra Jesucristo, ne yá batsi'ihú Ajuá. Ajuá ma Dadahú da jap'a'ihú ne da max'ahú pa gui 'buhú te rá entho.

Ra apostol Pablo apabi Ajuá pa da japi ya gamfri

³ Ajuá ma Dadahú go gue'a rá Dada nehe má zi Hmuhú ra Jesucristo dí apabihe por gue'ahú ne nzantho dí umfe njamádi'a ⁴ ngue'a stá øhe de ri jamfrihú guí pe'tsuahú ma zi Hmuhú ra Jesucristo ne de nú'a ra hmáte guí pe'tsuahú gatho nú'u ma'ra yá batsi Ajuá, ⁵ ngue'a guí tøm'hú ma guí 'buhú nuni mahets'i habú xuá hyoqui Ajuá pa gue'ahú. Nu'ahú guí pe'tshú ra hoga nthø'mate ngue'a xcá 'yøhú ra máca noya nú'a mánga majuáni, ne xcá camfrihú. ⁶ Nú'a ra máca noya xcá 'yøhú xa si'ahú, rí ntàngui gatho rá ngáni ra ximhai, ne rí gamfri ndunthi ya ja'i. Gue'a ngu 'nara hoga sofo ri unga rá noya Ajuá de haburaza de ra ximhai, ngu bi nja de guepú Colosa nu ngá 'yødehú bi si'ahú de nú'a bi 'yøt'a Ajuá po rá hñoja'i, ne gá pahú gue go gue'a xi majuáni nú'a bi si'ahú. ⁷ Gue'a bi 'ñu't'a'ihú numa hmáca cuhú ra Epafra, guehni 'nará hoga mæfi ma Zidadahú ra Jesucristo stá 'ño'be

ja rá 'bæfi Ajuá, ne bi zo'ahú de rá noya Ajuá. ⁸ Nuni go guehni bi xicaguihe de nú'a ra hoga hmáte guí pe'tshú ngue'a xcá camfrihú.

⁹ Desde nú'a ra pa'a dá øhe njabú, hindí tsayahe dí apabihe Ajuá por gue'ahú, pa da 'ra'ahú 'nara hoga mfeni pa gui patuahú xá hño nda'a go rá paha'a, ne da 'ra'ahú ra mfádi pa gui pahú xá hño gatho nú'a u't'ahú ra Máca Ndáhi, ne gui pahú nda'a xá hño guí 'yøthú. ¹⁰ Dí apabihe gue nzantho guí 'yøthú ngu nú'a rí 'ñep'a'ihú guí 'yøthú ngue'a guí camfrihú ra Zidada, ne guí 'yøthú ngu nú'a ri ho'a, pa njabu da xup'a ri hoga 'bæfihú, ne ma'na guí pahú'a. ¹¹ Nehe dí apabihe gue da 'ra'ahú ndunthi rá máca ts'edi'a pa da za guí tsethú gatho nú'a dá 'ñep'a'ihú, ne guí tsethú co ra johya ne ra pacencia. ¹² Ga umfú njamádi Ajuá ra Dada ngue'a nu'á xa 'racjú ra ts'edi pa ga 'buhú ja rá máca ñot'i'a, ngu nú'a xa umbabi gatho ma'ra yá batsi'a. ¹³ Ajuá go gue'a bi pøngaguihú de ja ra 'bæxuui habú ndí 'buhú ja rá hmanda ra ts'oqui, y bi hñuscaguihú ja rá hmanda rá hmáca T'ú, go gue'a ma zi Hmuhú ra Jesucristo. ¹⁴ Nú'á go gue'a bi manga rá ji ne bi du pa bi pun-gaguihú gatho ma ts'oquihú ne pa bi pøhøguihú.

Dí 'buhú xá hño ja rá thandi Ajuá po rá du ma zi Hmuhú ra Jesucristo

¹⁵ Ajuá hingui hnequi, pe bá ehe rá T'ú nú'a mahyeguiuí rá 'múi, ne xa thandi ne xa 'ñutcahú tengu rá 'múi rá Dada. Nu'á ya mi 'búi ante da nja gatho nú'a jabya, ne go gue'a ra ndá de gatho. ¹⁶ Y Ajuá bi 'yent'ua rá 'ye'a pa go bi hyoqui gatho nú'a ja ne 'búi nuni mahets'i ne nuua ja ra ximhai, gatho nú'a ri hnequi ne nú'a hini hnequi, gatho nú'a to'o ri manda ne ri ndá, nú'u ja yá ts'utbi ne yá ts'edi, gatho go bi hyoc'a, ne gatho pa rá nsunda'a. ¹⁷ Nú'á ya mi 'búi ante da nja gatho

nú'a jabya, ne gatho go o ja rá 'ye pa ri su'a. ¹⁸ Ha nú'á nehe go ra ñaxu de ra nija. Y nura nija nú'u to'o camfri'a, ne nu'ú go gue'u rá ndo'yo'a. Y nu'á umbabi'u ra 'ra'yo te nú'u to'o camfri'a. Nu'á go rá mudi bi yopa nte de ja ya du, pa go bi nda'a de gatho. ¹⁹ Ajuá go rá paha pa bi mahyeguiui rá 'mái ne rá ts'edi ma zi Hmuhá ra Jesucristo. ²⁰ Nehe Ajuá go rá paha pa bá pehni'a pa njabá por nú'a bi 'yot'e'a da za da yopa hogui gatho nú'a xqui ts'oqui nuua ja ra ximhai ne nuni mahets'i. Po rá ngue'u bi manga rá ji ja ra pont'i'a ne ja bi duni, pa nu'ú bi za bi mádi'u co Ajuá ne bi za bi 'mái xá hño ja rá thandi'a.

²¹ Nu'ahá ma'met'o nguí 'buhá yabá de Ajuá ne ngrí utsahú'a ja ri mfenihá, ngue'a nguí øthá ya ts'ot'øt'e, pe nubýá Ajuá xa 'yot'e pa gá mádi'há con gue'a ne gá 'buhá xá hño ja rá thandi'a. ²² Ngue'a Ajuá bá pehna rá T'u y nú'á gue'a ra Zidada Jesucristo bi e bi nja'i pa bi tho ja ra pont'i, pa njabá da za gui 'buhá strá nt'axi ja rá thandi Ajuá, ne ya hinte ma ts'oqui gui tuhá, ne njabá hinto da 'be't'a ri tsahá ja rá thandi'a. ²³ Hangué mahyoni gui siguihá co nú'a ra hoga jamfri xcá hañhá, ne gui zehá ngu ya 'yúza ri cuna mbo ra hai, ne nzantho gui tømhá nú'a ra nthø'mate xa si'ahá ne ma gui hañhá ngue'a xcá camfrihá ra maça noya nú'a gá ødehá. Nuna ra maça noyaná xa nt'øde maxøge rá nguni ra ximhai, y núgui drá Pablo xa thuxcagui pa ga xanga nuna ra maça noyaná.

Ra apostol Pablo bi t'umbabi ra 'befi pa da su ya gamfri

²⁴ Xi drí johya ngue'a dí tho ya thogui po rá ngue'ahá. Dí sufri ngu bi sufri ma zi Hmuhá ra Jesucristo, pa ga thogui nuya thogui hinxá njatho po rá ngue rá nija, y nú'á go rá ndo'yo'a. ²⁵ Nugui 'nadrá

mefi ja rá nija Ajuá xa hñuxcagui pa ga xi'ahá gatho ngu nú'a manga rá noya'a. ²⁶ Ajuá bi hñuxcagui pa ga xi'ahá nú'a xqui beni'a desde maya'bá ne hinto xqui bádi, pe nubýá há, xa 'ñutcahá nújü yá bätsiguihá'a. ²⁷ Ajuá gue'a rá paha bi 'ñutcahá nú'a xquí beni'a ne hinxqui fadihá, pa njabá da bádi gatho ya ja'i ja ra ximhai tengu rá ndangui nú'a xqui beni Ajuá da 'yot'e. Y nú'a xquí beni'a go gue'a gue ma zi Hmuhá ra Jesucristo 'bái ja ma corasohá, y hangue dí tømhá ga 'buhá pa nzantho ja rá nsunda'a.

²⁸ Núje yá mefiguihe Ajuá, habaraza dí mañhe de ma zi Hmuhá ra Jesucristo, ne dí umfe ra hoga ts'ofogatho ya ja'i, ne dí utuahe'u co nú'a ra hoga mfadi xa 'racaguihe Ajuá, pa njabá to gatho da gamfri'a da te yá jamfri pa da za da 'má'u ngu gra 'má ma zi Hmuhá ra Jesucristo. ²⁹ Hangué por guehna xi drí mpefi con gatho ra ts'edi nú'a xa 'racagui ra Zidada Jesucristo.

2

¹ Nubyá, dí ne gui pahá gue nugui xi dí apabi Ajuá con gatho ma ts'edi por gue'ahá ne por nú'u ya cu bí 'bái ja ra nija Laodicea, ne por gatho nú'u ma'ra ya cu hinstá mpaði'be. ² Dí apabi Ajuá gue da nup'a ri mfenihá, ne pa gui 'buhá co 'nada ra hmáte, ne pa da 'ra'ahá ra hoga mfadi pa ma'na gui pahá xá hño ma zi Hmuhá ra Jesucristo nú'a bi 'ñe bi 'yot'a nú'a xqui beni Ajuá ne hinxqui fadihá, ne ja dá paði'há. ³ Ngue'a ja guehni ja ma zi Hmuhá ra Jesucristo ja jani gatho ra hoga mfadi ne ra hoga mfeni. ⁴ Dí xi'ahá njabá pa hinda za to da hya'ahá co 'raya noya nú'u xi ri nt'øde mahotho pe hinga majuani. ⁵ Masque nugui hindí 'báibya con gue'ahá, pe dí ja ra uenda dí 'bái con gue'ahá ngue'a oda ma mfeni

de gue'ah_u, y xi drí johya ngue'a dá øde gue guí øth_u gatho nú'a xá hño, ne xi xcá zedi ri jamfrih_u nú'a guí pe'tsuah_u ma zi Hmuh_u ra Jesucristo.

⁶ Hangue 'buh_u xá hño co ma zi Hmuh_u ra Jesucristo ngu nú'a xa t'u't'ah_u nu ngá camfrih_u. ⁷ Njah_u ngu ya 'y_uza xa c_una mbo ra hai, xi da nt'wíth_u con gue'a, ne dá zε ri jamfrih_u ngu nú'a xa t'u't'ah_u. Ne umf_u njamādi Ajuā nzantho.

Dí pe'tsh_u 'nara 'ra'yo te ngue'a dí camfrih_u ra Zidada Jesucristo

⁸ Xi da nsuh_u, oxqui hoph_u da hya'ah_u nú'u ya c'uamba ja'i 'yob_u xi'ah_u nú'a te bense de yá mfeni hønse pa da hya'ah_u, ngue'a nu'ú hingui udi ngu nú'a bi 'ñudi ra Zidada Jesucristo, nu'ú udi hønse nú'a xa bense yá mija'iuui de yá mfenise ne xa 'ñudi.

⁹ Ja ma zi Hmuh_u ra Jesucristo ja bi hnequini gatho tengu rá 'mai Ajuā ngue'a nu'á mahyεguiui rá 'mai'á. ¹⁰ Y nu'ah_u ya xcá tsuh_u gatho ra te maxøgue, ngue'a ya guí 'nathoh_u co ma zi Hmuh_u ra Jesucristo nú'a ri manda gatho nú'u to'o pe'tsa ra ts'edi ne nú'u to'o pe'tsa ra ts'atbi. ¹¹ Nu ngá 'nathoh_u co ma zi Hmuh_u ra Jesucristo, gue'bu gá hañh_u ra seña ja ri corasoh_u ngue'a Ajuā bi 'uec'a'ih_u de ja ra ts'oqui. Y nú'a ra seña gá hañh_u hingue ngu nú'a ra seña øt'a ya xodyo gue hønse ri señabitho rá ndo'yo 'na. Nuna ra seña gá hañh_u, gá hañh_u ja ri corasoh_u ngue'a gá camfrih_u ma zi Hmuh_u ra Jesucristo. ¹² Ngue'a nu ngá nxisteheh_u, ja ra uenda gá nt'aguih_u co ma zi Hmuh_u ra Jesucristo ne gá yopa nteh_u ma'na'qui con gue'a, ngue'a xcá camfrih_u gue Ajuā ja rá ts'edi pa bi japi bi yopa nte ma zi Hmuh_u ra Jesucristo de ra du. ¹³ Nu'ah_u ma'met'o xqui 'mehmah_u ja ra ts'oqui, mi ja ra uenda ya xcá

tuhmah_u, ne hingui pe'tshmah_u nú'a ra seña ja ri corasoh_u, pe nubyá Ajuā bi 'yøt'e pa gá yopa nteh_u ma'ra'yo ngue'a ya guí 'nathoh_u co ma zi Hmuh_u ra Jesucristo, ne bi pun'a'ih_u gatho ri ts'oquih_u. ¹⁴ Ajuā ya xa putca gatho ma ts'oquih_u, ngue'a xi 'nandyá 'yøt'ats'oquih_u hindá øteh_u ngu nú'a manda ja rá ley'a, hangue ma xa mēncahmah_u ja ra nidu. Pe gatho nuya ts'oqui ndí tuh_u, go ma zi Hmuh_u ra Jesucristo bi gut'a gatho ja ra pont'i. ¹⁵ Ne mi du ma zi Hmuh_u ra Jesucristo ja ra pont'i, gue'bu bi ntate de gatho yá ts'edi ya ts'ondahi ne yá hmanda'u, ne njab_u bi 'betua yá tsa'u ja yá thandi gatho ya ja'i, ne bi zixa nts'ahni'u.

Hyoñh_u ya hoga hño bí ja nuni mahets'i

¹⁶ Ostí ma da du ri maih_u 'bu nõñ'ah_u ya ja'i ngue'a hingui øth_u ngu yá nzai'u, o de nú'a guí tsih_u, o ngue'a hingui øth_u ya ngo ngu yá nzai ya xodyo, ne ngue'a hingui øth_u ya ngo dega tat'a zana ne de ya pa dega tsaya. ¹⁷ Ngue'a gatho nú'a mi øt'a ya xodyo go 'nara nt'uditho de ma zi Hmuh_u ra Jesucristo hinxqui zøtho, pe nu mi zøhø'a, ja bi uahni gatho yá ts'edi de nú'a mi øt'a ya xodyo. ¹⁸ Oxqui hoph_u to'o da hya'ah_u da xi'ah_u gue hinte ma gui tahah_u ngue'a hingui øth_u ngu øt'u, ngue'a nú'u ya hyate ja'i ri 'ñet'a hoja'i ne asta ri nsunda ya enxε nehe, ne ma te gatho xa hyandi dega thedi, ha ne gue hinte xa hyandi, ne xi ri 'ñets'i de yá mfenise. ¹⁹ Nu'ú hingui camfri ma zi Hmuh_u ra Jesucristo nú'a to'o ra ñaxu de rá nija'á. Y nurá nija'á gue'a rá ndo'yo, ha nujá go dyá xeni_u de rá ndo'yo'á ne dí hamph_u rá ts'edi'a pa ga nteh_u, y njab_u rí te rá nija'á ngu nú'a xa benga Ajuā.

²⁰ Nu'ah_u ja ra uenda xcá tuh_u mahyεgui co ma zi Hmuh_u ra Jesucristo ne xcá 'uegueh_u de nú'a ri

bense de ja yá mfeni ya ja'i. Nu'bu ¿hanja gui øthu ngu yá nzai'u, 'ñena hingingá gamfrihu? ¿Hanja gui øthu ngu nú'a ri 'bep'a'ih'u? 21 Ngu nú'a eñ'u: "Ogui thañhu núná, ogui tsihu nú'á, ogui juxhu co ri 'yehu." 22 Gatho nuya ya hmandaya ma hõnse de nú'u ma da uadi da thogui, ne hinte ri muui ngue'a go 'raya hmandatho nú'u xa zanse ya ja'i pa da 'ñudi'u. 23 Nu'a tó'o da 'yøt'a nuya ya hmanda, ri hnequi ngu øt'a xá hño ngue'a øt'e co ra hñoja'i ne ndunthi ra søcambeni, ne asta da japi da sufri rá ndo'yo, pe nuya ya hmanda hinte ma ts'edi umbi pa da zama rá ndo'yo.

3

1 Nu'ahu ja ra uenda gá yopa ntehu mahyegui co ma zi Hmuhu ra Jesucristo nu mi yopa nte'a de ra du, hangue hyoñhu nú'u ya hoga hño bí ja nuni mahets'i habu bí 'bu'a ne bí hudi ja rá 'ñei Ajuá rá Dada. 2 Dá 'yoda ri mfenihu de ya t'øt'e nú'u bí ja nuni mahets'i, hingue de nú'u ya t'øt'e jaua ja ra ximhai. 3 Ngue'a nujá ngu 'ñena dá tuh mahyegui co ma zi Hmuhu ra Jesucristo ne dá yopa ntehu con gue'a, hangue ja ra uenda ya dí 'buhu 'nadbhu con gue'a nuni habu bí 'bu Ajuá ra Dada. 4 Ne nu stua yopa pengui, ma ga hnequihu mahyegui con gue'a strá nsunda ngue'a 'nada ma tehu con gue'a.

'Ueguehu de ri ndaxjua 'm'ihu ngue'a ya gui pe'tshu ra 'ra'yo 'm'ui

5 Hangue 'uehu de gatho ya ts'oqui nú'u jaua ja ra ximhai. Oxqui ntsinga medinthatih, ne oxqui pe'tshu ra ts'onc'at'aja'i, nixi ma'ra ya ts'onc'at'i, nixi oxqui øthu ma'ra ya ts'o'befi. Ne oxqui c'at'ihu ra boja ne ma'ra ya hño de ra ximhai, ngue'a 'bu gui øthu njabu, nu'bu go grí nsundahu'u, hingo grí nsundahu Ajuá. 6 Por nuya ts'ot'øt'eya ma da zætua rá cue

Ajuá gatho nú'u to'o ya ts'o'yøde. 7 Ne'ahu ja nguí ohñihma ja nú'u ya ts'ot'øt'e'u. 8 Pe nubyá ya gui pe'tshu ma'na ra 'ra'yo 'm'ui, hangue nehe hyehabu gatho nú'u ma'ra ya ts'ot'øt'e, ngu ra nt'utsate, ra cue, ra nts'o'm'ui, ra ts'ante ne ma'ra ya ts'onoya. 9 Ogui mpetua nc'uambahu 'na ngu ma'na, ngue'a nú'a ri ndaxjua 'm'ihu ya xcá hehuhu. 10 Nubyá ya xa mpata ri 'm'ihu, ne 'yo grí patuah rá 'm'ui Ajuá nú'a to'o xa 'ra'ahu ra 'ra'yo te, asta xi ma gui 'buhu ngu rá 'm'ui'a. 11 Y ja nú'a ri 'ra'yo 'm'ihu xcá pe'tshu, nuni hingui fadi ua ra griego ua ra xodyo, ua pe'tsa ra seña ja rá ndo'yo o hina, ua ra mengu ua ra nzøhø ja'i, ua ra 'bego ua hingrá 'bego, ngue'a ma zi Hmuhu ra Jesucristo gatho o ja rá 'ye'a, ne nu'a 'bui mahyegui con gatho.

12 Ajuá xi ri ma'a'ihu ne xa huahn'ahu pa dyá meti'ihu'a. Hangue nubyá dá nja ri nthe-catehu, ne 'yøthu ra hñoja'i, ogyá 'ñets'ihu, dá nja ri t'equ'eihu, ne ri pacenciahu. 13 Ntsetuah 'na ngu ma'na, ha nu'bu 'na de gue'ahu to'o da 'yøt'ahu 'nara nts'o'm'ui, pumbahu, ngu bi pun'ahu nehe ra Zidada. 14 Pe nu'a ma'na mahyoni, nura hmate gui pe'tshu, ngue'a go gue'a ri jacju ga 'nathohu pa ga 'buhu co 'nada ra mfeni. 15 'Buhu co nú'a ra hoga'm'ui xa 'ra'ahu Ajuá ja ri corasohu, ngue'a Ajuá bi zohn'ahu pa gui 'buhu co 'nara hoga'm'ui ngue'a gui 'nada ra ndo'yohu co ma Zidadahu. Ne nzantho umfu njamadi Ajuá de gatho nú'a da 'ñe'ahu.

16 Dá 'yoda ri mfenihu rá noya ma zi Hmuhu ra Jesucristo. 'Ntuhahu ne nupa mfenihu 'na ngu ma'na co nú'a ra hoga mfadi xa t'a'ahu. Ne tuthu ya salmo ne ya jahña ne ma'ra ya maça tuhu. Tutuah Ajuá ne umfu njamadi'a

con gatho ri corasohu. ¹⁷ Gatho nú'a gui 'yøthu o nú'a gui mañhu, 'yøthu gatho pa rá nsunda ma zi Hmuhu ra Jesucristo, ne ja rá thuhu'a umfu njamadi Ajuá ra Dada.

Nú'arí 'ñepi da 'yøt'aya gamfripa da 'mui xá hño co yá miqu'eíui

¹⁸ Nu'ahu 'behñahu, 'yøta ri damehu ngu rí 'ñepi gui 'yøthu ngue'a gyá gamfrihu de ma Zidadahu. ¹⁹ Nu'ahu 'ñøhøhu, madi ri 'behñahu ne ogyá ts'o'muihu con gue'u. ²⁰ Nu'ahu batsihu, 'yøta gatho nú'a da xi'a ri dada ri nanahu, ngue'a guehna ri ho ra Zidada. ²¹ Ha nu'ahu dadahu, ogui tsihu nts'edi ri batsihu pa hinda du yá mui'u. ²² Ha nu'ahu 'begohu, 'yøtehu ri hmuhu nuua ja ra ximhai gatho nú'a da 'bep'a'ihu, ne hingue hønse ra ora hant'ahu xi grí mpehu pa gui pønga ri hmihu con gue'u, pøphu con gatho ri muihu ngue'a gui tshu Ajuá. ²³ Ne gatho nú'a gui pøhu, pøhu con gatho ri pahahu, jahu ra uenda go gui pøphu ra Zidada, hingue nuya ja'i. ²⁴ Ya gui pøhu gue numa Zidadahu ra Jesucristo ma da 'ra'a ri thahahu ngue'a go gui pøphu'a. ²⁵ Pe nu'a tó'o øt'a ra nts'o'mui, ra Zidada da gu'tuabi ngu tengu nú'a xa 'yøt'e, ne hinda ma da nja ra nsuqui.

4

¹ Nu'ahu hmuhu, manda ri 'begohu ngu rí 'ñepi, ngue'a gui pøhu gue ne'ahu gui pøtshu 'nari Hmuhu nehe nuni mahets'i.

² Ogui tsaya gui 'yapabihu Ajuá con gatho ri muihu, ne umfu njamadi'a ngue'a øt'a'ihu ri nt'adihu. ³ 'Yapabihu por guecje, pa da xogahe ya gosthi pa da za ga mañhe de gatho nú'a xa 'yøt'a ra Zidada Jesucristo ngu nú'a xqui beni Ajuá ne hinxqui fadihma, pe Ajuá ya xa 'ñutcahu. Ne ngue'a go dí ma de gue'a, hangue dí jot'ua fadi. ⁴ 'Yapabihu Ajuá pa da za ga manga

xá hño de gue'a ngu rí 'ñepcagui ga ma.

⁵ Jamasuhu hanja gui 'yohu, 'yohu co ndunthi ra mfadi ja yá thandi nú'u hingyá gamfri. Ogrí 'beta ri orahu, zofohu de rá noya Ajuá. ⁶ Ñahu co ndunthi ra t'equ'eí ne ra hmate, ne beñhu xá hño hanja grí thatuahu cada 'na nú'u grí ñaihu.

Ya nzenjua pøhna ra apostol Pablo mi uadi ra carta

⁷ Nuni ma hmaca cuhu ra Tiquico guehni 'nará hoga mefi Ajuá stá mpehe mahyegui, y nu sta zømbu dua c'a'ts'ahu, ma da xi'ahu gatho nú'a te dí thoguiua. ⁸ Hangue pa gue'a dí pøhn'ahuhu pa da xi'ahu tengu gra 'muihe de guecua ne pa da nup'a ri mfenihu. ⁹ Ma da meui nehe ma zi hoga cuhu Onesimo, nuni ja ra mengu de guepu ngu gui pøhu. Nuyá ma da xi'ahu gatho nú'a dí thoguihe de guecua.

¹⁰ Ne ri fat'ajua'ihu ra zi cu Aristarco nuni drí ncompa'beua ja ra fadi, ne ri fat'ajua'ihu ra zi cu Marco nuni rá primo ra cu Berhna. Nu'ahu ya xa si'ahu gue ma da mabu da c'a'ts'ahu ra cu Marco, ne sta zømbu umfu ra tsaya co ndunthi ra hmate. ¹¹ Nehe ri fat'ajua'ihu nuni ra cu Jesu xa thu'mbabi nehe ra Justo. De gatho ya xodyo nú'u xa gamfri hønse nuya ya cuyu faxcagui pa dí mambahe rá noya Ajuá de guecua, pa njabu ndunthi to'o xa yut'i ja rá hmanda Ajuá, y go guehyu xi ri hubga ma mai. ¹² Ne ri fat'ajua'ihu ra cu Epafra, guehni 'nará mefi nehe ma zi Hmuhu ra Jesucristo, nehni ra mengu de guepu. Nuni nzantho apabi Ajuá con gatho rá mui pa hingui 'ueguehu de ri jamfrihu ne pa gui 'yohu xá hño ja rá thandi Ajuá ne gui 'yøtuahu nzantho ngu nú'a go rá paha'a. ¹³ Nugui go dí damajuani xá hño de guehni, ngue'a nzantho tagui tu

por gue'ah_u, ne por ya cu ya me Laodicea, ne nú'u ya me Yerapoli.

¹⁴ Ri fat'ajua'ih_u nehe ra cu Luca, nuni ra medico xi ra hma_{di}, ne ra cu Dema.

¹⁵ Fat'ajua_hab_u ts'u gatho ya cu nú'u ya me Laodicea, ne fat'ajua_hab_u ra cu Nimfa, ne gatho nú'u ya cu ri munts'i ja rá ngu'a pa ri xøcambeni Ajuá. ¹⁶ Nu xcrí juah_u gui hñe'th_u nuna ra carta, pempabi_h nú'u ya cu ya me Laodicea, pa da hñe'ti nehe'u. Ha nú'a dá pempabi'u da men'a'ih_u pa gui hñe'th_u nehe. ¹⁷ Nehe xipabi_h ra cu Arquipo gue da mefi xá hño nú'a ra 'bēfi xa umbabi ra Zidada, asta hinda juatbi gatho.

¹⁸ Núgui drá Pablo de ma 'yεε dí op'ah_u nuna ra nzenjua. Oxqui pumfrigui_h gue dí oua ja ra fadi. Ha nubyá, Ajuá da jap'a'ih_u. Njabu gue'a.

**RÁ MŪDI RA
TESALONICENSE
RÁ MŪDI CARTA RA
APOSTOL NSAN PABLO
BI 'YOPABI YA GAMFRI
ME TESALONICA**

Ra apostol Pablo ne yá compa opabi ya gamfri me Tesalonica

¹ Núga drá Pablo, ne ra cu Silvano ne ra cu Timu, dí pɛhn'a'ihebɛ nuna ra carta, nu'ahɛ gyá gamfrihɛ guí 'bɛhɛbɛ Tesalonica ne guí 'bɛhɛ co Ajuá ra Dada ne co ra zi Hmu Jesucristo. Ajuá ma Dadahɛ ne ma zi Hmuhɛ ra Jesucristo da jap'a'ihɛ ne da max'ahɛ pa guí 'bɛhɛ te rá 'ñenthɛ.

Ra hoga'mɛi mi udi ya gamfri me Tesalonica

² Dí aphe Ajuá por gue'ahɛ ne nzantho dí umfe njamadi'a por gatho'ihɛ. ³ Nú'bɛ dí aphe Ajuá ma Dadahɛ, nzantho dí beñhe ra 'befi de ri jamfrihɛ ne ri 'befihɛ dega hmáte, ne dí beñhe de gatho nú'a guí tsethɛ ngue'a guí tɔ'mhɛ da 'ñehe ma zi Hmuhɛ ra Jesucristo. ⁴ Ma zi cu'ihɛ yá hmadí'ihɛ Ajuá, dí pahɛ gue xa huahn'a'ihɛ Ajuá. ⁵ Nura maça hoga noya dá xi'ahe hindá xi'a'ihɛ hɔnse dega noya, dá xi'ahe co rá ts'edi ra Maça Ndahi, nehe dí camfrihe gue go guehna xi majuaní. Nu'ahɛ gá pahɛ tengu ma 'mɛihe nú'bɛ duá 'bɛhebɛ con gue'ahɛ pa ri hñohɛ.

⁶ Ya guí tenga ma 'mɛihe, nehe guí tembahɛ rá 'mɛi ra Zidada Jesu. Gá hañhɛ rá noya Ajuá co ndunthi ra nt'atsate, pe nehe co ra johya nú'a xa 'ra'ahɛ ra Maça Ndahi. ⁷ Hangué gatho ya cu me Macedonia ne ya cu me Acaya bi den'a ri 'mɛihɛ. ⁸ Por gue'ahɛ bi ntanga rá noya ra Zidada hingo she Macedonia nixi she Acaya;

nehe habɛraza fadi gue guí camfrihɛ Ajuá. Nde nubyá, ya hindí pɛ'tshe te ga mañhe, ⁹ ngue'a ya ja'i ri mpede hanja bi za dá cɛthe ra maça noya con gue'ahɛ. Nehe mañhɛ gue gá tsohɛbɛ ya c'oi nú'ɛ hingo gue'ɛ Ajuá pa guí pɛpabihɛ Ajuá nú'a te y go gue'a Ajuá xi majuaní. ¹⁰ Nehe guí tɔ'mbahɛ rá T'ɛ Ajuá nu stí 'ñehe de mahets'i. Ajuá go bi 'yɔt'e pa bi yopa nte'a de ja ya du, ne go gue'a ra Zidada Jesu nú'a to'o ñangaguihɛ de rá cue Ajuá ma da 'ñehe.

2

Rá 'befi ra apostol Pablo nuni Tesalonica

¹ Zi cuhɛ guí pahɛ gue himbi 'mɛditho ma 'befihɛ nú'bɛ dá hats'ahebɛ rá noya Ajuá. ² Masque bi sicje ndunthi ya ts'onoya nuni Filipino ne bi hnabgaguiheni ngu guí pahɛ, pe Ajuá bi 'racje ra ts'edi pa dá xi'ahe ra maça noya, hindá ntsahe nixi dá ntsuhe, masque ndí thohe ya nt'atsate. ³ Dá zo'a'ihɛ de nú'a xi majuaní, hindá zo'a'ihɛ dega ts'oqui nixi dega nthate. ⁴ Ajuá bi hyandi gue mi 'ñepcaguihe ga mañhe ra maça noya ne bi 'bɛpcahe ga mañhe. Hangué gue'a dí mañhe, hingo pa go da t'ɔ'tua yá paha ya ja'i, hɔnse pa go da t'ɔ'tua rá paha Ajuá nú'a to'o patca ma mfenihɛ. ⁵ Hindá ha'ahe co 'raya hoga noya mahotho, ngu guí pahɛ, nixi hindá ha'ahe dega nc'at'aboja, Ajuá go padi. ⁶ Ne hindá nehe to'o da 'ñesca ma nsuhe, nixi nu'ahɛ nixi ma'ra, masque mri 'ñepcaguihe hmahɛ ngue'a dyá 'mɛhnihe de ra Zidada Jesucristo. ⁷ Nu'a dá ɔthe, ndí pɛ'ts'ahe ra hmáte ngu 'nara nana su yá zi batsi. ⁸ Nts'edi xi stá ma'ahe, hangué hingue nsɔtho dá 'ra'ahe rá hoga noya Ajuá, nehe xa za stá uñhe ma tehe po rá ngue'ahɛ ngue'a xi drí ma'ahe. ⁹ Zi cuhɛ, nu ndá xi'a'ihɛ rá noya Ajuá, guí pahɛ gue ndí mpɛfihe ma pa ra xuui co

ndunthi ra nzabi pa hindá ø't'a'ihe ra xuhñá ni 'na de gue'ahú.

¹⁰ Guí páhú ne Ajuá pádi gue nu ndá 'búhebú dá 'yohe xi xá hño ne dá nhyoja'ihe con gue'ahú nú'ahú gyá gamfrihú, ne hindá øthe nú'á xá nts'o hangue himbi za to bi c'ascahe. ¹¹ Ne guí páhú hanja ndí zo'a'ihe ne ndí nup'a'he ri mfenihú cada 'na de gue'ahú, ngu 'nara dada zofo yá bātsi. ¹² Ndí 'bep'a'he gue guí 'yohú ngu rí 'ñep'a'ihú ngue'á Ajuá xa zohn'a'ihú pa guí 'búhú ja rá maça hnini ne ja rá nsunda'á.

¹³ Nujé nzantho dí umfe njamádi Ajuá ngue'á gá øhú ra maça noya nú'á dá xi'a'he ne gá páhú gue go gue'á rá noya Ajuá ne hingo rá noya 'nara já'i. Ne majuáni go gue'á rá noya Ajuá, ne ri mpéfi ja ri corasohú nú'ahú gyá gamfrihú. ¹⁴ Nu'ahú, zi cuhú, xcá thoguihú ya nt'útsate mahyεgui ngu xa thogui ya cu de yá nija Ajuá nuni Judea, nú'u 'bú co ra Zidada Jesucristo. Xa útsa'ihú ya mengu ri haihú mahyεgui ngu ya xodyo xa útsa ya cu nuni Judea. ¹⁵ Nuya xodyo go gue'u bi hyo ra Zidada Jesu, nehe bi hyo sehε yá badi'u, y necje bi guje. Hingui øt'e'u nú'á rá paha Ajuá ne ri útsa'u gatho ya já'i. ¹⁶ Mi hāgaguihe hmāhā ga zofohε ya já'i nú'u hingyá xodyo pa hinda mpøhø'u. Njabú ya xodyo xi bi 'yøt'a ya ts'oqui asta habú bi za, ne rá ngats'i rá cue Ajuá ya xa zudi'u pa nzantho.

Ra apostol Pablo xi mi ne da ma da c'a'tsa ya gamfri me Tesalonica

¹⁷ Nujú zi cuhú ya pε'tsa ya pa hinstá nuhú, pe de ma corasohε dí beñ'a'he. Hangue xi ndí nehmahe ga nuhú. ¹⁸ Ndí nehmahe stá mahēbú ga c'a'ts'ahú pe ra Satá himbi hocje. Nuga drá Pablo ndunthi ya 'mi'qui dá ne ga mahmābú. ¹⁹ Nde, zεte rá 'be'á dí tømhe, nda'á ma johyahe, ne hanja da thuscahe ra

corona nu sta 'ñehe ma Zidadahú ra Jesucristo? ¿Ha gue hingue por gue'ahú? ²⁰ Por gue'ahú ma da t'esca ma nsuhe ne ma ga johyahe.

3

¹ Ya himbi za dá tømhe ma'ra ya pa pa dá páhe te gri 'búhú, hangue dá beñhe ga coheni Atena. ² Ha numa zi cuhú ra Timu dá pēhn'a'ihebu. Gue'á 'nará mēfi Ajuá ne ma mfats'ihe ja rá 'bēfi ra Zidada Jesucristo. Dá pēhn'a'ihebu'á pa da nup'a ri mfenihú pa ma'na da zēdi ri jamfrihú, ³ pa da njo'o ni 'na de gue'ahú to'o da ntsu de ya nt'útsate guí thohú. Nu'ahú guí páhú gue pa guehna dí 'búhúua. ⁴ Nu nduá 'búhebú con gue'ahú dá xi'a'ihe gue mi pε'tsi te ga thohú ya nt'útsate ngu ya xa t'øt'e ne ya guí páhú. ⁵ Por gue'á nuga ya himbi za dá tømā ma'ra ya pa, hangue dá pēhn'ahúbú ra mēfi pa dá pádi te gra 'mú ri jamfrihú, xi'bú xqui hya'ahú ra ts'ondāhi y nu'bú nú'á ma 'bēfihe xa 'mēdithohó hmāhā.

⁶ Ra cu Timu ya bá pengui de guepú ne ja rí zøhø, hangue go bá hāncahe'á ra noya de ri jamfrihú y de ri hmātehú. Nzantho guí bengaguihe co ra hmāte ne xi guí nehmahe ga nuhú mahyεgui ngu dí nehmahe nehe ga hant'a'ihe. ⁷ Zi cuhú, nu ndá páhe te gra 'mú ri jamfrihú xi bi hñú ma muihe, masque dí thohe ya nt'útsate ne ya ts'othogui. ⁸ Nubyá hā, xi dí johyahe ndunthi ngue'á xi majuáni guí 'búhú xá hño co ra Zidada. ⁹ Nde nu'bú, otho con te ga ju'tuabihe Ajuá por gatho nú'á ra johya dí pε'tshe ja rá thandi'á ngue'á guí 'búhú xá hño con gue'á. ¹⁰ Ajuá dí aphe ma pa ra xuui con gatho ma muihe gue da 'racje nsequi ga nuhú pa ma'na da nxøgue ri jamfrihú.

¹¹ Ajuá ma Dadahú ne ma zi Hmuhú ra Jesucristo da zixcahe pa ga tsøñ'a'ihe. ¹² Ma zi Hmuhú da

'yòt'e pa ma'na da zi'ta ri hmàtehu pa xi gui mádihi 'na ngu ma'na ne xi gui mádihi gatho ma'ra, mahyegui ngu nuje dí mā'a'ihe. ¹³ Ne da max'a'ihu pa gui zedihu, ne gui 'ueguehu de ya ts'oqui pa da njo'o to'o da c'a'ts'ahu ja rá thandi Ajuá ma Dadahu nu stí 'ñehe ma zi Hmuhu ra Jesucristo con gatho nú'u to'o xa gamfri'a.

4

Ra hoga'mui gue'a ri ho Ajuá

¹ Nubyá zi cuhu, dí bante'ihe ne dí zo'a'ihe de rá ts'edi ra Zidada Jesu gue ma'na gui 'yohu xá hño ngu dá u't'ahe, njabu ngu ne Ajuá.

² Ya guí pahu nuya hmada dá 'bep'ahe de rá ts'edi ra Zidada Jesu. ³ Nurá paha Ajuá gue da t'axca ri mfenihu. Oxqui hñuxhu co ya 'behña nú'u hingo xi ri 'behñahu, nixi ya 'behña hinda hñuxui ya 'ñòhò nú'u hingo xi yá dame. ⁴ Cada 'na de gue'ahu gui pahu hanja gui pe'tsa ri 'behñahu, hingue gui pe'tshu dega ts'oqui, gui 'ñòtehu 'na ngu ma'na. ⁵ Oxqui pe'tshu ra ts'onc'at'aja'i ngu øt'a ya 'ñagamfri ja'i nú'u hinxa bá Ajuá. ⁶ Oxqui øt'uahu ni 'nara 'ñu ri cuhu nixi gui hyathu de nuya t'øt'eya, ngue'a Ajuá go gue'a unga ra nju'ti de gatho nuya, ngu ya stá xi'a'ihe ne stá zo'a'ihe ndunthi. ⁷ Ajuá xa zoncahu pa da nt'axca ma mfenihu hingue pa ga øthu ya ts'oqui. ⁸ Nu'a tó'o ri utsa nuna ra noya, hingo utsa 'nara ja'i, pe utsa Ajuá nú'a to'o 'racju rá Maça Nðahi.

⁹ Hingo mahyoni ga op'a'ihe pa gui mádi ri cuhu, ngue'a Ajuá ya xa 'ñu't'a'ihu gue gui mádihi 'na ngu ma'na. ¹⁰ Ne majuaní ya guí øthu njabu con gatho ya cu 'bu gatho rá nguni Macedonia. Pe dí zo'a'ihe zi cuhu gue ma'na da zi'ta ri hmàtehu. ¹¹ 'Yòthu ra ts'edi pa gui 'buhu 'nara hoga'mui. Mpefihu sche co ri 'yehu ngu nú'a stá 'bep'a'ihe,

¹² pa da ñamahño de gue'ahu nuya 'ñagamfri ja'i, ne pa hinte gui 'behu.

Rá yo'ehe ra Zidada

¹³ Zi cuhu, dí ne ga xi'ahe de nú'u xa du pa gui pahu ne pa hinda du ri muihu ngu nú'u ma'ra hinte tø'mi. ¹⁴ Nde, 'bu dí camfrihu gue ra Zidada Jesu bi du ne bi yopa nte ma'na'qui, nu'bú nehe dí camfrihu gue Ajuá dua tsi co ra Zidada Jesu nu stí 'ñehe'a nú'u to'o bi du ne mi camfri ra Zidada Jesu.

¹⁵ Dí xi'ahe rá noya ra Zidada, gue núju gra 'bathua ja ra ximhai asta ra pa da 'ñehe ra Zidada, hingo ma ga 'bet'ohu de nú'u ya xa du. ¹⁶ Pe ra Zidada ma dua çai de mahets'i co 'nara hmafi dega hmada, ne co 'nara noya de 'nara nda'énxe mahets'i, ne co rá nzani ra trompeta de Ajuá. Nu'bú nú'u ya cu ya xa du ante da 'ñehe ra Zidada Jesu, nu'a 'met'o da yopa nte'u. ¹⁷ Nepu núju gra 'bathua ja ra ximhai, 'bestho da gxcahu mahyegui con gue'u pa maña ja ya guui pa ga ma ga nthehu ra Zidada maña ja ra ndahi, ne njabu ma ga 'buhu nzantho co ra Zidada. ¹⁸ Hangue hñu'mba muihu 'na ngu ma'na co nuya noyaya.

5

¹ Zi cuhu, hingo mahyoni ga op'a'ihe pa ga xi'ahe de nuya pa xa 'ñepu ne ha'mu ma da nja nuya t'øt'eya. ² Ngue'a nu'ahu ya guí pahu xá hño gue nu sta dat'a ra pa da 'ñehe ra Zidada, nura pa'a ma da nja ngu øt'a ra be dega xuui. ³ Nura pa sta 'ñenga ya ja'i gue ja ra hmetho ne ra hoga'mui, nu'bú sta ðamfri'u da 'ñe 'nara nhuati pa gue'u ngu yá ugui 'nara 'behña, ne hinda mpont'ui'u. ⁴ Pe nu'ahu zi cuhu ya hinguí 'buhu ja ra 'bexuui, hangue nura pa'a hinda ma da zu'ahu ngu 'nara be. ⁵ Gatho'ihu guí 'buhu ja ra ñot'i ne guí 'buhu dega pa. Nuju ya

hindí 'buhu ja ra xuui nixi ja ra 'bexuui. ⁶ Hangue hinga ahū ngu ma'ra, ga ndø'mhū nzantho, ne di ja ma mfenihū. ⁷ Nuto aha, aha 'bū nxuui, ne nuto ri ti, ri ti dega xuui. ⁸ Pe nuju dí 'buhū dega pa ne di ja ma mfenihū. Ga hñehū co ma hehū dega jamfri y dega hmāte pa hinte ga jahū. Njabū ga hñehū ngu ri hñe nú'ū to'o 'yo ja ra tuhni. Ne ga pē'tshū ra nthø'mate pa ga mpøhøhū ngu 'nara nthāqui ja ma ñāxuhū. ⁹ Ajuā hinxa hñuxcahū pa da zəcju rá cu'e'a, xa hñuxcahū pa ga mpøhøhū por ma Zidadahū ra Jesucristo. ¹⁰ Nú'á bi du por guecju pa da za ga 'buhū con stá tuhū. ¹¹ Hangue hñu'mba muihū ne nupa mfenihū 'na ngu 'na ngu ya guí øthū.

Ra apostol Pablo umba ra ts'ofu ya gamfri

¹² Zi cuhū, dí bānte'ihe gue gui pē'tsuahū ra t'equ'eí nú'ū brí mpēfibū ja rá 'bēfi ra Zidada ne su'ahū ne zo'a'ihū. ¹³ Pē'tsuahū ndunthi ra hmāte po yá hoga 'bēfi. 'Buhū co 'nara hoga'mui 'na ngu 'na. ¹⁴ Nehe dí bānte'ihe zi cuhū gue gui zohū ya cu nú'ū ya dahñei, gui nupa yá mfeni nú'ū to'o tu yá mui, gui faxhū nú'ū to'o ts'utho yá jamfri, ne gui tsētuhū gatho.

¹⁵ Jamasuhū gue hingui co'tshū ra nts'o'mui co ra nts'o'mui. 'Yøthū nzantho ra hño 'na ngu ma'na nehe con gatho ya ja'i.

¹⁶ Johyahū nzantho. ¹⁷ Ja guetbú gui 'yaphū Ajuā. ¹⁸ Umfū njamādi Ajuā de gatho nú'ā da 'ñehe, ngue'a gue'a rá paha Ajuā pa gue'ahū nú'ahū guí 'buhū co ra Zidada Jesucristo.

¹⁹ Oxqui hacuahū rá ts'edi ra Māca Ndāhi. ²⁰ Oxqui ũtsahū nú'ā te u't'ahū nú'ū ñā de rá noya Ajuā. ²¹ Pahū nda'nā nú'ā xá hño, ne tēñhū'a. ²² 'Uehū de gatho nú'ā xá nts'o.

²³ Ajuā hubga ma muihū, ne go gue'a da t'axca maxøgue ri mfenihū, pa da 'be'tsi xá hño ri hoga ndāhūhū ne ri mfenihū ne ri ndo'yohū, pa hinto da c'a'ts'ahū nu sta 'ñehe ma Zidadahū ra Jesucristo. ²⁴ Hingui pata rá mfeni nú'ā to'o xa zohn'a'ihū, ne go gue'a da 'yøt'e.

Ra apostol Pablo ja rá ngats'i rá carta ri yopa zengua ya gamfri ne apa Ajuā por gue'u

²⁵ Zi cuhū, 'yaphū Ajuā por guecje.

²⁶ Fat'ajuahūbū gatho ya cu co 'nara nthūfi dega hmāte.

²⁷ Dí 'bep'a'ihū nts'edi de rá thuhu ma Zidadahū gue gui hñe'tuabihū nuna ra carta gatho ya cu.

²⁸ Ma Zidadahū ra Jesucristo da max'a'ihū. Njabū gue'a.

**RÁ ÑOHO RA
TESALONICENSE
RÁ ÑOHO RÁ CARTA RA
APOSTOL NSAN PABLO
NÚ'A BI 'YOPABI YA
GAMFRI ME
TESALONICA**

Ma'na'qui ra apostol Pablo ne yá compa opabi ya gamfri me Tesalónica

¹ Nûga drá Pablo, ne ra cu Silvano ne ra cu Timu, dí pëhn'a'ihëbë nuna ra carta nu'ahë gyá gamfrihë guí 'bëhëbë Tesalónica ne guí 'bëhë co Ajuá ma Dadahë ne co ma zi Hmuhë ra Jesucristo. ² Ajuá ra Dada ne ra zi Hmu Jesucristo da jap'a'ihë ne da max'a'ihë pa guí 'bëhë te rá 'ñëntho.

Ajuá ma da castiga nuya 'yøt'ats'oqui nu sta yopa zøhø ra Zidada Jesucristo

³ Zi cuhë, pe'tsi te ga umfe nzantho njamádi Ajuá por gue'ahë ngu rí 'ñëpcahe ga øthe ngue'a xi rí te ri jamfrihë ne gatho'ihë ma'na rí zi'ta ri hmätehë 'na ngu ma'na.

⁴ Hanguë nujë dí e'ts'a'ihë ri nsuhë ja yá nijá Ajuá ngue'a xi ra dangui ri jamfrihë masque guí thohë ya ts'othogui ne ya nt'ütsate. ⁵ Pe gatho nuya thogui guí thohë, ja ri hñecni gue Ajuá øt'a nú'a xá hño ne ma da 'yøt'a ra hoga ts'ütbi, ngue'a por nuya ts'othoguiya Ajuá da za da ma gue rí 'ñëp'a'ihë guí 'bëhë habë bí manda'a, ne por gue'a grí sufrihë.

⁶ Ajuá øt'a nú'a xá hño da co'tsuabi nú'u to'o ri ütsa'ihë. ⁷ Nehe nú'ahë t'ütsa'ihë, Ajuá øt'a nú'a xá hño da 'ra'a'ihë ra tsaya mahyëgui con guecje nu stua pengui de mahets'i ra Zidada Jesu co ya enxë nú'u hampa rá ts'ëdi'a.

⁸ Nu stí 'ñëheua'a, ma da hnequi 'nara danga tsibi ja rá nthets'i.

Ma da 'ñëhe pa da castiga nú'u to'o hingui pa Ajuá nixi hingui øtuabi rá maça noya ma Zidadahë ra Jesucristo. ⁹ Nu'ú ma da gut'a yá thai ja ra nidu pa nzantho, ne hinda za da 'më'u ja rá thandi ra Zidada habë ja rá nsunda ne rá ts'ëdi. ¹⁰ Nura pa stí 'ñëhe'a, gatho ya cu nú'u to'o camfri'a ma da 'yø ne da nsunda'a. Ne'ahë ma guí 'yøhë ne guí nsundahë'a ngue'a gá camfrihë nú'a dá xi'a'ihë.

¹¹ Por guehna nzantho dí aphe Ajuá gue da max'a'ihë pa guí 'bëhë ngu rí 'ñëp'a'ihë ngue'a xa zohn'a'ihë'a, ne dí aphe gue da nup'a ri mfenihë co rá ts'ëdi'a pa guí 'yøthë co 'nara johya gatho nú'a xá hño ne pa guí 'yøthë ya 'bëfi dega jamfri, ¹² pa njabë da hnequi rá nsunda ma Zidadahë ra Jesucristo ja ri 'mëihë ne da t'e'ts'a ri nsuhë po rá hñoja'i Ajuá ne ra Zidada Jesucristo.

2

Ma da hnequi ra 'yøt'ats'oqui gá ja'i

¹ Núbya zi cuhë dí ne ga xi'ahë de rá yo'ehe ma Zidadahë ra Jesucristo nu xcrá muntshë con gue'a.

² Dí bante'ihë zi cuhë gue hingui ntsuhë nixi to guí hophë da 'uec'a'ihë de ri hoga mfenihë ne da 'ñëñ'ahë gue ra Zidada ya bá yopa pengui, nixi dega thedí, nixi dega noya, nixi dega hë'mi nú'a dí ma gue go stá penhe, ne nú'u di ma gue rá pa de rá yo'ehe ra Zidada ya bi zøhø. ³ Oxqui hophë ni 'na tui to da hya'ahë ne da 'ñëñ'ahë gue nura pa ya bi zøhø. 'Met'o ma da nanga ndunthi to'o da ña ncontra de Ajuá, ne da hnequi nú'a ra 'ñøhø dega 'yøt'ats'oqui ma da ma ja ra nidu. Nepë 'mëfa de gue'a ma da zøhø ra Zidada. ⁴ Nura 'yøt'ats'oqui gá ja'i'a ma da ma ncontra de Ajuá ne da 'ñëxa sëhe, ne da ne da hñamba yá luga gatho nú'u t'embi gue go gue'u

Ajuá, nú'á ri nsunda ya ja'i, asta hinda hñudi ja rá ndanija Ajuá, ne da mañ'a gue go gue'a Ajuá.

⁵ ¿Ha gue hinguí beñh gue nú'bú ndí 'bú con gue'ahú dá xi'a'ihú de guehna? ⁶ Nu'ahú guí pahú te rá 'b'e'a hinxá hopi da hnequitho nura 'yòt'ats'oqui gá ja'i'a. Ma da hnequi asta nú'a ra pa da zò rá ora. ⁷ Nura ts'oqui ya ri mpefi mant'agui, hõnse tømabya da tháca nú'a to'o hinguí hopi da hnequi. ⁸ Nu'bú gue'bú da hnequi nú'a ra ts'oja'i, ne ra Zidada ma da hyo'a co 'nara noya da má, ne da ma da huati co rá nsunda nu sta 'ñehe'a. ⁹ Nu sta hnequi nura ts'oja'i'a dri hñampa rá ts'edi ra Satá ne ma da 'ñudi ndunthi ya nt'udi ne da 'yòt'a ndunthi ya milagro dega nthate. ¹⁰ Ne ma da hyat'i co ya nthate xi xá nts'o nú'u to'o ma da ma ja ra nidu. Nu'á mi tsa da mpòhò hmahá pe himbi ne bi gamfri nú'a xi majuani hangue ma da ma ja ra nidu. ¹¹ Hangue ringue'a Ajuá da pu'tua yá mfeni'á pa da gamfri nuna ra nc'uambaná. ¹² Pa njabú da duxa ra ts'oqui nuto gatho himbi ne bi gamfri nú'a majuani, nú'u to'o ma'na bi ho ra ts'oqui que nú'a majuani.

Ajuá xa huancah pa ga mpòhòhu

¹³ Pe nuje rí 'ñepcahe gue nzantho ga umfe njamádi Ajuá por gue'ahú zi cuhú yá hmad'i'ihú ra Zidada, nguetho Ajuá bi huahn'a'ihú ante da hyoca ra ximhai pa gui mpòhòhu. Ne gá mpòhòhu ngue'a ra Mácá Ndahi bi 'uec'a'ihú de ya ts'oqui, ne xcá camfrihú nú'a majuani. ¹⁴ Pa guehna bi zohn'a'ihú Ajuá por nura máca noya stá xi'a'ihe pa da hnequi rá nsunda ma Zidadahú ra Jesucristo ja ri 'múihú.

¹⁵ Hangue ringue'a zi cuhú oxqui 'ueguehú. Pe'tshú xá hño ya nt'utuate nú'u stá u't'a'ihe dega noya o nú'a stá op'ahe. ¹⁶ Ajuá

ma Dadahú bi macaguihú ne bi huegaguihú hangue bi 'racjú ra humái pa nzantho ne bi 'racjú 'nara hoga nthø'mate. ¹⁷ Nú'á ne ma zi Hmuhú ra Jesucristo da nup'a ri mfenihú ne da ja'ahú gui 'yohú xá hño de nú'a guí øthú ne nú'a guí mañhú.

3

Ra apostol Pablo xipa ya cu gue da ora por gue'á pa njabú ma'na da ntanga rá noya Ajuá

¹ Nubyá zi cuhú dí a'a'ihe gui 'yaphú Ajuá por guecje pa da dáma ntanga rá noya Ajuá haburaza, ne da jamfri ngu xcá camfrihú. ² Nehe 'yaphú Ajuá gue da ñangaguihe'a de ya 'yòt'ats'oqui gá ja'i nú'u øt'a ya nts'o'mú, ngue'a hinga gatho pe'tsa ra jamfri. ³ Masque njabú, nu Ajuá hinguí pata rá mfeni, nú'á da ja'ahú gui zedihú ne da ñañ'a'ihú de ra nts'o. ⁴ Dí camfrihe gue guí øthú nú'a stá 'bep'ahe ne ma guí sigui guí 'yòthú njabú ngue'a Ajuá ri 'ra'ahú ra ts'edi. ⁵ Ra Zidada Jesu da xoc'a ri mfenihú pa gui pe'tshú rá hmáte Ajuá ja ri corasohú, ne pa gui tsethú ngu bi zeta ra Zidada Jesucristo.

Ya cu rí 'ñepi da mpefi

⁶ Zi cuhú, dí 'bep'a'ihe de rá thuhu ma Zidadahú ra Jesucristo gue gui 'ueguehú de gatho nú'u ya cu xa mpunga dahñei ne hinguí 'yo ngu nú'a dá u't'a'ihe. ⁷ Nu'ahú ya guí pahú gue rí 'ñep'a'ihú guí tenga ma 'múihe. Nuje hindá ndahñeihe nu ndá 'buhúbú. ⁸ Nixi to'o bi 'uinjethoho. Nu'a ndí øthe, ndí mpefihe ma pa ra xuui co ndunthi ra nzabi pa himbi 'mε te dá tsihe, ne pa hindá øt'a'he ya xuhña. ⁹ Hingue himrí 'ñepcaguihe pa gui 'racaguihe te ga tsihe. Dá øthe njabú pa da za gui 'yòthú ngu nú'a dá øthe. ¹⁰ Ngue'a nú'bú nduá 'búhe con gue'ahú dá 'bep'ahe gue nú'a tó'o hinda ne da mpefi hinda ñuni

nehe. ¹¹ Dí xi'ahé nuna ngue'a dí øhe gue 'ra de gue'ah_u ya xcá mp_unga dahñeih_u ne hinguí ne te guí p_uh_u, hønse guí 'yoh_ub_u grí hñøth_u hab_u hindi 'ñepi guí hñøth_u.

¹² Nuya cu'u to'o ø't'a njab_u, dí 'bephe ne dí zohe de rá ts'edi ma Zidadah_u ra Jesucristo gue da mp_ufi te rá 'ñentho pa njab_u da dah_u nú'a da zi.

¹³ Zi cuh_u odi tsabi'ih_u guí 'yøth_u ra hño. ¹⁴ Nu'a tó'o hinda 'yøtcaguihe nú'a dí mañhe ja nuna ra carta, mañh_u to gue'a ne ogrí ntsixh_u'a pa njab_u da ntsa. ¹⁵ Pe oguí utsah_u. Umf_u ra ts'ofu ngu rí 'ñepi 'nara cu.

Ra apostol Pablo ja rá ngats'i rá carta apa Aju_u por ya cu

¹⁶ Nubyá, ra Zidada nú'a 'racj_u ra hum_ui, nz_uantho da 'ra'ah_u 'nara hum_ui de nú'a te gatho da 'ñehe. Ra Zidada da 'm_ui con gatho'ih_u.

¹⁷ Núga drá Pablo dí op'ah_u ra nz_uengua co ma 'ye sehe, guehna 'nara seña ja gatho nú'u ya carta dí ofo. Njaua dí ofo. ¹⁸ Ma Zidadah_u ra Jesucristo da max'a'ih_u gatho. Njab_u gue'a.

**RÁ MŪDI RA
TIMOTEO
RÁ MŪDI CARTA RA
APOSTOL NSAN PABLO
BI 'YOPABI RA
TIMOTEO**

Ra apostol Nsan Pablo opabi ra Timoteo

¹ Núgui drá Pablo rá apostol-gui ra zi Hmu Jesucristo. Ajuá ma Dadahú ne ma zi Hmuhú ra Jesucristo go gue'ú bi huancagui pa drá apostol. Ajuá go gue'a bi pøhøguihú, y ra zi Hmu Jesucristo go gue'a dí tømhu. ² Dí op'a'i nul'i Timu dí ja ra uenda gue ma t'u'i ngue'a go dá zo'a'i de ra jamfri. Ajuá ma Dadahú ne ma zi Hmuhú ra Jesucristo da jap'a'i, da me'ts'a ra nthecate, ne da max'a'i pa gui 'bui te rá 'ñenthó.

Ra ts'ofó pa ya gamfri pa hinda dena ya nt'utuante nú'ú hinga majuani

³ Ante ga ehe de guepu Efeso pa nuua Macedonia, dá bante'i gue gui cohibú pa gui zofo nú'ú 'raya cu 'bui de guepu udi ma'na'ño ra jamfri de nú'a stá padihú, gui hacuabi'ú gue ya hinda sigui da 'ñudi nú'a udi'ú. ⁴ Nixi hinda sigui da mąnga nú'ú ya 'bede xa zansε ya ja'i de maya 'bu, nú'ú xi xcra matho ne hingui o rá 'ñu nú'a ma. Ngue'a nú'ú ya cu udi nuya nt'utuante'ú, udi hønse pa da ntsanoya'ú, hingui uti ya cu de rá noya Ajuá pa ma'na da nte yá jamfri'ú.

⁵ Dí 'bep'a'i gue gui zofo ya cu pa da me'tsa 'nara coraso xá nt'axi ne 'nara hoga mfeni ne 'nara jamfri hingue maxøts'etho, pa njabú da za da me'tsa 'nara hoga hmäte. ⁶ 'Raya cu ya xa 'uegue de nuya hoga t'øt'e, hangue nubýá hønse mąnga ya noya hinte ri muui. ⁷ Nu'ú ne hmąhą gue da nxahnate de ra

ndaxjua ley, y ma gue go gue'a xi majuani nú'a mañ'ú masque nixi padi nú'a mañ'ú.

⁸ Haha, nura ndaxjua ley xá hño, pe nú'bu da t'øt'e ngu nú'a bi beni Ajuá. ⁹ Ga pahú gue himbi thuxa ra ley pa ya hoja'i. Ra ley bi thuts'i pa ya ts'o'yøde ne ya 'ñaqu'equ'e'i, pa ya ts'oja'i ne ya 'yøt'ats'oqui, pa nú'ú hingui tsu Ajuá ne ya 'ñagamfri, pa nú'ú to'o ho yá dada ne yá nana, ne pa ma'ra ya hyote. ¹⁰ Nehe pa nú'ú to'o ya 'ñeja'i, pa nú'ú ya 'ñøhø ri hñuxui yá mi 'ñøhøui, ne pa nú'ú ya 'behña ri hñuxui yá mi 'behñaui, pa nú'ú to'o pe ya ja'i, pa ya c'uamba, pa nú'ú to'o høxa ra thai rá miqu'eui, nehe pa gathó nú'ú to'o øt'a ya ts'ot'øt'e nú'ú xicju Ajuá gue hingui ho ga øthu'ú. ¹¹ Gathó guehna mąnga rá maça noya Ajuá nú'a to'o xá nsunda. Nuna go guehna ra maça noya bi t'acagui pa ga ma.

Ra jamadi po rá nthecate Ajuá

¹² Nugui dí umba njamadi ma Zidadahú ra Jesucristo ngue'a bi 'raca ra ts'edi pa ga pepabi. Bi hyandi gue xá hño ga pepabi, hangue bi hñuxagui pa ga pepabi'a. ¹³ Nugui ma'met'o xi ndí ñama'ñu de ra Zidada Jesu y ndrí utsa, nehe xi ndrú ts'o'mui co ya gamfri. Pe nu'a bi mesca ra nthecate ngue'a hindí padi hmąhą nú'a ndí øt'e nguetho hinsti camfri thoho'a. ¹⁴ Pe nurá hmäte Ajuá xi ra dangui pa guequi. Nú'a bi xoga ma mfeni pa dá camfri ra Zidada Jesucristo ne pa bi za dá pe'tsua rá hmäte'a.

¹⁵ Nuna noya ma ga xi'a'i go guehna majuani, hangue rí 'ñepi gue gathó ya ja'i da gamfri: gue ra Zidada Jesucristo bi 'ñeheua ja ra ximhai pa da pøhø ya 'yøt'ats'oqui, y nugui ma'na go ndrú 'yøt'ats'oqui. ¹⁶ Pe masque ndrú 'yøt'ats'oqui, nura Zidada Jesucristo bi mesca ra nthecate, pa núgui 'nandrú dąnga 'yøt'ats'oqui

da hnequi ja ma 'm̄i gue Ajuá bi zetca ma nts'o'm̄i ne bi pungagui. Bi 'yøt'a njab̄u con guequi pa njab̄u da hyanda ma'ra ne da gamfri'u pa da me'tsa ra te pa nzantho. ¹⁷ Hangue nú'a 'nat'a Ajuá rí 'ñepi dra s̄ocambeni ne dra nsunda pa nzantho. Go gue'a 'nat'a Ajuá nú'a hindí hanth̄u, go gue'a pe'tsa gatho ra mf̄adi, go gue'a ra Nda de maya'bu, de nubya ne pa nzantho, nehe go gue'a 'b̄ui pa nzantho ne hinhya'm̄u da du. Njab̄u gue'a.

¹⁸ Ma zi t'u'i Timu, dí 'bep'a'i gue gui pe rá 'befi Ajuá ngu rí 'ñehe, ngu 'nara soldado pe xá hño rá 'befi ja ra tuhni. Ne dí ben'a'i de nú'a bi m̄anga ra Maça Nda'hi gue ma gui pefi, pa njab̄u da za gui sigui gui pe xá hño rá 'befi Ajuá. ¹⁹ Nehe su ri jamfri ne strá nt'axi ri mfeni. Nu 'ra bi ts'oca yá mfeni hangue xa 'be yá jamfri. ²⁰ Ra de gue'u go gue'a ra Imeneo ne ra Jandro nú'u dá ent'ua ja rá 'yε ra Satá pa da badi gue hinda ñama'ñ̄u de rá noya Ajuá.

2

Hanja da za dra t'apabi Ajuá

¹ Rá m̄udi dí 'bep'a'ih̄u gue gui orah̄u por gatho ya ja'i. Gui 'yaph̄u Ajuá da mats'i'u, ne gui umf̄u njamadi'a. ² Gui 'yaph̄u Ajuá po ya d̄anga nda ne por gatho nú'u ha ra ts'utbi, pa njab̄u da za ga 'b̄uh̄u 'nara 'm̄i te rá 'ñenth̄o, ne pa da za ga pe'tsuah̄u rá ntsu Ajuá ne ga 'yoh̄u ngu rí 'ñepcah̄u ne hinte ga jah̄u. ³ Nuna go guehna xá hño, ne go guehna ri ho Ajuá ma Pøhøtehu. ⁴ Nú'á ne gue gatho ya ja'i da mpøhø ne da badi'u nú'a xi majuani. ⁵ Nat'a Ajuá 'b̄ui, nehe 'b̄ui 'natho nú'a to'o 'bande de Ajuá co ya ja'i, y nú'á go gue'a ra Zidada Jesucristo nú'a to'o bá e bi njá'ua ja ra ximhai. ⁶ Nu'á bi unse rá te pa bi du pa bi gu'tua yá thai gatho ya ja'i. Ha nu mi zø ra ora, bi t'unga nt'øde pa bi fadi gue nu'á

bi du pa bi pøhø ya ja'i. ⁷ Y pa gue'a bi thuxcagui dega apostol pa ga mamba rá maça noya Ajuá. Hindí hate, dí m̄anga majuani. Bi thuxcagui pa ga nxahnate de ya ja'i nú'u hingyá xodyo pa ga utuabi'u de ra jamfri nú'a majuani.

⁸ Dí ne gue hab̄uraza ra luga hab̄u ri munts'a ya cu, gatho ya 'ñøhø da ḡuxa yá 'yε da 'yapabi Ajuá co yá mfeni strá nt'axi, ne hindri ncue, nixi da nehmya. ⁹ Nehe dí ne gue gatho ya 'behña da jamasu pa da hñe ngu rí 'ñehe. Hinda hñe dega nt'ets'i. Hindí ne gue da 'ñeña dega nt'ets'i, nixi da 'ñets'i co ra oro, ni co ya do mahotho, nixi co ya he nú'u xi xá ma'di. ¹⁰ Nu'a dí ne gue da 'yøt'e'u, dá 'yøt'a ya hoga 'befi ngu rí 'ñepa 'nara hoga 'behña nú'a 'yo ja rá ntsu Ajuá. ¹¹ Ya 'behña dá 'yødetho rá noya Ajuá ja ra ni'ja pa da badi, ne dá 'yøt'e ngu nú'a da sipabi. ¹² Hindí ne gue go ya 'behña da xahna ya 'ñøhø ja ya hmunts'i, nixi hingo ma'na da manda'u que ya 'ñøhø. Dá 'yøstho. ¹³ Ngue'a Ajuá bi hyoqui rá m̄udi ra Adá, nep̄u ra Eva. ¹⁴ Y hingo ra Adá bi thát'i. Nura 'behña go gue'a bi thát'i, hangue bi dagui ja ra ts'oqui. ¹⁵ Hangue nubya 'b̄ui yá batsi co ndunthi ya ugui, pe ya 'behña da mpøhø 'bu hinda 'uegue de yá jamfri, 'bu da me'tsa ra hm̄ate, 'bu da 'ño strá nt'axi, ne 'bu da 'm̄i ngu rí 'ñepi.

3

Nú'a rí 'ñepi da 'yøt'a ya ma'yo de ya ni'ja

¹ Nuna noyan̄a guehna majuani: 'b̄u to'o beni da m̄epa Ajuá dega ma'yo gue'a 'nara hoga 'befi ne. ² Pa to da ma'yo mahyoni di 'b̄ui xá hño y di otho te di hm̄a de gue'a. Dra medinth̄ati co 'nada ra 'behña. Di su rá mfeni, di 'yo co ndunthi ra mf̄adi ne di pe'tsa ra t'equ'e'i. Di pa da unga ntsaya, di pe'tsa ndunthi

ra mfadi pa da 'ñutuete. ³Hindra ti, hindra 'yøt'atuhni, mahyoni di ja rá hmäte, hindra zøt'amai. Hindra nduste pa da dahä ra boja dega nthate, nixi da ne da me'tsa ndunthi ra boja. ⁴Di padi da manda xá hño rá ngu, ne di padi da zofo yá batsi ngu rí 'ñepi pa da 'yøte'ü. ⁵Ngue'a nu'a tó'o hingui padi da manda rá ngu, nu'bú çhanja da za da manda rá nija Ajuä? ⁶Hinda za da ma'yo 'nara 'ra'yo gamfri, ngue'a xi'bü da 'ñets'i'a ne njabü da ncondena ngu bi nja ra ts'ondahi. ⁷Mahyoni di udi 'nara hoga'mui pa njabü nehe nú'ü hingyá gamfri da ñamahño de gue'a, pa njabü hinda 'bε rá tsa nixi da zo ja rá 'yε ra ts'ondahi.

Nú'a rí 'ñepi da 'yøt'a ya maste de ya nija

⁸Nehe 'nara maste de rá nija Ajuä mahyoni dra 'ñequ'ei, hindi ñä maxøts'etho, hindra ti, hindra nduste pa da dahä ra boja dega nthate. ⁹Di camfri xá hño nú'a ra jamfri xa t'utcahü co rá mfeni strá nt'axi. ¹⁰Nehe mahyoni 'met'o dra tsapabi pa da fadi ua da 'ño xá hño ua hina. 'Bü da 'ño xá hño ne hinto da c'a'tsi, nu'bú hä, da za dra maste ja ra nija. ¹¹Nehe nú'ü ya 'behña pepabi Ajuä mahyoni di pe'tsa ra hoga'mui. Hindra guxa nc'uamba. Di su rá mfeni, ne nzantho di øt'e gatho nú'a xá hño. ¹²Nura maste dra medinthati co 'nada ra 'behña. Nehe di padi da manda xá hño rá ngu ne yá batsi. ¹³Nu'a tó'o faste xá hño ja rá 'bεfi Ajuä, gue'a da t'e'tsua rá nsu, ne ma'na da nja rá ts'edi pa da ñäui ma'ra ya ja'i de ra jamfri pe'tsua ra Zidada Jesucristo.

Ra jamfri nú'a xa t'utcahü nú'a hinxqui fadi maya'bü

¹⁴Zi cu Timu, dí ne 'bestho ga mabü ga c'a'ts'a'i, pe dí op'a'i nuna carta ¹⁵pa 'bü hingá 'me ga mabü, ma gui padi hanja da za gui mpefi xá hño ja rá nija Ajuä nú'a te. Nu

ja rá nija Ajuä ja jani nú'a majuani ne ja hmani nú'a majuani. ¹⁶Majuani xi ra dangui nú'a ra jamfri xa t'utcahü nú'a hinxqui fadi ma'met'o, ne ena:

Ajuä bi 'ñehe bi nja'i;

y ra Mäca Ndahi bi 'ñudi gue majuani go gue'a rá T'ü Ajuä.

Nehe ya εnxε bi hyandi'a.

Nú'ü ya ja'i hingyá xodyo bi ts'ofode gue'a.

Nepü habüraza ya ja'i ja ra ximhai bi gamfri'a.

Y nu'á bi ts'its'i pa mahets'i pa ja rá nsunda'a.

4

Nú'ü to'o da 'uegue de ra jamfri

¹Ra Mäca Ndahi xa mä xi xá hño ne ena gue nuyá ngats'i ya pa 'raya cu ma da 'uegue de ra jamfri ngue'a ma da hñuxa nt'øde nú'a di manga ya hyate ja'i nú'ü di udi ya nt'udi dega ts'ondahi.

²Nú'ü ya yohmi ja'i ma da manga ya nc'uamba ne da ts'oca yá mfeni.

³Nuya ts'oja'i'ü ma da hñacuabi ya ja'i pa hinda nthati. Ne da hñacuabi pa hinda zi 'raya nzaqui, masque gatho ya nzaqui go bi hyoca Ajuä pa ga tsihü co ra jamadi nú'ü dyá gamfrihü ne stá pahü nú'a majuani. ⁴Ngue'a gatho nú'a bi hyoca Ajuä, gatho xá hño. Hingui ho te ga utsahü, hønse ga umfü njamadi Ajuä ora te dí tsihü.

⁵Ngue'a rá noya Ajuä ena gue gatho ya nzaqui xá nt'axi. Hangué ga aphü Ajuä da japi gatho nú'a te dí tsihü, y njabü xá nt'axi nú'a dí tsihü.

Rá hoga mefi ra Zidada Jesucristo

⁶'Bü gui 'ñutua ya cu gatho nú'a dí xi'a'i, ne 'bü gui padi xá hño ra mäca noya nú'a mä de ma jamfrihü ne ra hoga nt'utuete nú'a xcá tēni, nu'bú ma xi gui hñoga mefi de ra Zidada Jesucristo. ⁷Ogrí ho gui 'yøde nuya ts'o'bede de ra ximhai ngu

nú'ua mǎnga ya 'ñamfeni ja'i. 'Yøt'a ra ts'edi pa ma'na gui 'bui 'nara hoga'mui. ⁸ Ngue'a nu'a tó'o japi da 'ñanga rá ndo'yo pa da nja rá ts'edi, hõnse 'na tui ri muui rá 'befi. Pe nu'a tó'o øt'a ra ts'edi pa da 'mu 'nara hoga'mui, nurá 'befi'a ma'na ri muui, ngue'a hingue hõnse nuua ja ra ximhai ma da muui rá 'befi'a, nehe ma da muui ja rá ñoho ra 'mui. ⁹ Nuna noya stá xi'a'i go guehna majuani, hangue ri 'ñepi gue gatho ya ja'i da gamfri. ¹⁰ Y hangue por gue'a xi drí mpefihu ne dí thohu ya ts'othogui ngue'a dí camfrihu 'nat'a Ajuá nú'a te. Y nú'a go gue'a ra Pøhøte pa gatho ya ja'i, pe ma'na pa nú'ua to'o camfri'a.

¹¹ Ñudi nuya ya noya dí xi'a'i, ne manda da t'øt'e. ¹² Oto di dintstho nú'a gui mā ngue'a grá basja'itho. Nu'i 'ñudi ra hoga'mui pa gue'a da 'yøt'a ya cu nehe. Nura hoga'mui gui 'ñudi, nú'a gui mǎnga ya hoga noya, gui 'ñequ'e'i, gui pe'tsa ra hmäte, gui pe'tsa ra jamfri, ne strá nt'axi ri mfeni. ¹³ Mientras ga mabu, 'yøt'a ra ts'edi pa gui hñe'tuabi ra Maça T'ofu ya cu, pa gui zofu'ua ne gui 'ñutuabi'ua. ¹⁴ Jamasu nú'a rá 'befi Ajuá bi t'a'a'i nú'a bi mǎnga ra Maça Ndahi gui pefi nu ndá hu'ts'ahe ma 'yehé núje dyá ndahe de ra nija.

¹⁵ Pefi gatho nuya t'øt'eya. Ja da mpefini con gatho ri mui, pa gatho ya cu ne ma'ra ya ja'i da hyandi gue ri te ri jamfri ne ri mfaði ja rá 'befi Ajuá. ¹⁶ Xi da nsu sehe, ne jamasu de nú'a gui udi. Ogui tsaya gui 'yøt'a njabu, ngue'a nu'bu gui 'yøt'a njabu, nu'bú gui mpøhø ne da mpøhø nú'ua to'o da 'yøde'i.

5

Nú'a rí 'ñepi da 'yøt'a ya gamfri

¹ Ogui tsui ya zi ndaxjua. Umba ra ts'ofu, ja ra uenda ri dada. Y nuya bǎtsa'ñøhø umba ra ts'ofu, ja ra uenda ri cu. ² Ha nuya zi tia

umba ra ts'ofu, ja ra uenda ri nana. Nehe ya bas'behña umba ra ts'ofu co ri mfeni xá nt'axi, ja ra uenda ri nju.

³ Xipa ra nija da mats'i ya viuda nú'ua xi majuani ya viuda ne jo'o to'o da mats'i. ⁴ Nu'bu 'nara viuda 'bui yá bǎtsi o 'bu yá 'beto, nuyá bǎtsi o yá 'beto go yá uenda da su'ua, hingo ra nija. Mahyoni gue nuyá bǎtsi o nuyá 'beto da baði da hñoja'i co ya mengu ja rá ngu ne da co'tsuabi yá dada yá nana de xa tede, ngue'a gue'a xá hño ne gue'a ri ho Ajuá. ⁵ Nú'a xi majuani ra viuda ne 'bu sehe, nú'a jo'o to ri su, hõnse tømababi rá mfats'i Ajuá, ne nzantho ma pa ra xuui apabi Ajuá, ne api da mats'i'a. ⁶ Pe nu'a ra viuda øt'e nú'a go da ne, ne hingui 'butho, nú'a hini 'ñepi da t'umba ra mfats'i, ngue'a masque te, pe ja ra uenda ya xa du. ⁷ Bepabi ya cu da 'yøt'a nuna dí op'a'i nehe, pa hinda nja te da hma de gue'ua. ⁸ 'Bu 'nara cu hini jamasu nú'ua ja te yá njau, ne ma'na nú'ua ya mengu ja rá ngu, nura cu'a hinte ri muui rá jamfri, ne ma'na xá nts'o nú'a øt'e que 'na nú'a hingrá gamfri.

⁹ Nú'a ra lista habu thu'tsua yá thuhu nú'ua ya viuda pepa Ajuá ne t'umba ra mfats'i, nuni mahyoni ja gui hñu'tsuahuni yá thuhu hõnse nú'ua ya viuda ya pe'tsa thogui hñu'rate nje'ya, ne bi me'tsa 'nada rá dame. ¹⁰ Nehe hñu'tsuahu yá thuhu ya viuda nú'ua thandi ne faði gue pe ya hoga 'befi, ne bi tede xá hño yá bǎtsi, paði da unga ntsaya ja yá ngu, ne bi xacua yá ua nú'ua ya cu mí tsønga ja yá ngu, ne bi mats'i nú'ua mi tho ya ts'othogui, ne xa baði xa mefi gatho ya hoga 'befi.

¹¹ Pe nu'ua ya viuda ya bas'behñatho, ogui hu'tsuahu yá thuhu ja ra lista, ngue'a ma da zø ra pa da ne da yopa nthati 'ra de gue'ua, y njabu ya hinda za da mepabi Ajuá ja ra nija. ¹² Y njabu da

hnøma'ñu de gue'u ngue'a bi 'uegue de nú'a ra cohi bi me'tsi. ¹³ Nehe da nzaí gue hinte dyá 'befi ngue'a da nengu. Y hingue hønse dya dahñei, nehe dya me'bede ne da hñøt'e habu hini 'ñepi, ne da ma nú'a hini 'ñepi da mahma. ¹⁴ Hanguie nugui dí ne gue da nthati nuya viuda ya bas'behñatho, ne da me'tsa ya batsi, ne da badi da su yá ngu. Njabu ha, hinda nja te da manga ma ncontrahu de guecju. ¹⁵ Dí xi'a'i njabu ngue'a 'raya viuda ya xa 'uegue de rá 'ñu Ajuá ne xa deni ra Satá.

¹⁶ Hanguie 'bu 'nara cu o 'nara nju di pe'tsa 'nara viuda ja rá ngu, dá su pa hinda t'apabi ra mfats'i ja ra nija, pa njabu nura nija da me'tsa ndunthi te da umba nú'u xi majuani ya viuda ne jo'o to'o da mats'i.

¹⁷ Nubyá nuyá mefi Ajuá nú'u ri manda xá hño ja ra nija, xi da hnu xá hño por gue'u, ma'na nú'u to'o mamba rá noya Ajuá ne utuate. ¹⁸ Ngue'a ra Maca T'ofó ena njaua: "Oxqui tu'tua rá ne nú'a ra ndamfri net'a ra trigo ja ra era." Nehe enga njaua: "Nu'a tó'o ri mpefi rí 'ñepi da t'umba rá thaha."

¹⁹ 'Bu da 'mui 'na to'o da ñapabi 'nará mefi Ajuá, oxqui camfri 'bu da njo'o yoho o hñu pa da damajuani. ²⁰ Pe nu'bu 'nará mefi Ajuá xi majuani øt'a ya ts'oqui, tsui nts'edi habu da 'yøde gatho ya cu, pa njabu da ntsu nehe nú'u ma'ra. ²¹ Dí 'bep'a'i gue gui 'yøt'a njabu mahyegui con gatho yá mefi Ajuá. Hingui hñamtho nú'u to'o gui 'yøt'ua ra ts'utbi. Nehe padi 'met'o xá hño nú'a te xa nja pa njabu gue'a gui mañ'a. Njabu dí 'bep'a'i ja rá thandi Ajuá ne ja rá thandi ma Zidadahu ra Jesucristo ne ja rá thandi yá enxε Ajuá nú'u xa thanni pa da mepabi'a. ²² Oxqui hu'tsua ri 'yε 'bestho nú'u to'o ne da mepabi Ajuá, ngue'a xi'bu hingui 'yo xá hño, y njabu da hma gue gui

fats'i thoho'u ja yá ts'oqui. Pe nu'í, 'bui nzantho strá nt'axi'i.

²³ Ya oguí tsi nsøctho ra dehe. Tsi 'na tæqui ra vinu dega obxi por nú'a ra umui tsu'i.

²⁴ Jamasu 'met'o nú'u to'o gui hu'tsua ri 'yε pa da mepabi Ajuá, ngue'a 'ra ri hnequi yá ts'oqui ante dra sœcua ra uenda, pe nu ma'ra asta hinda tha'mba nguenda ja da hnequi yá ts'oqui. ²⁵ Nehe njabu nú'u to'o øt'a ya hoga 'befi. 'Raya hoga 'befi ri hnequi 'bestho. Ha nu ma'ra da hnequi asta 'mefa, ngue'a hingui tsa da gohitho mant'agui ya hoga 'befi.

6

¹ Gatho nú'u to'o 'mεgo, dá umba ndunthi ra t'equ'e'i yá hmu, pa njabu hinda hnøma'ñu rá thuhu Ajuá nixi da hnøma'ñu ma jamfrihu. ² Nu'bu tó'o pe'tsa yá hmu ha ya gamfri, odri dintstho nú'a xipa yá hmu hønse ngue'a nuyá hmu gue go ya gamfri nehe. Dá mepabi ma'na xá hño ngue'a go ya hmaði gamfri nú'u to'o hocuabi yá 'befi. 'Ñudi núna dí op'a'i ne njabu gui nzote.

Con basta ra jamfri di johya 'na co nú'a te pe'tsi

³ Nu'bu 'nara ja'i udi ma'na ra nt'utuate ne hingo udi rá hoga noya ma Zidadahu ra Jesucristo, ne hingo ri deni nú'a ra nt'utuate nú'a di ma de ma jamfrihu, ⁴ nura ja'l'a ra 'ñets'i ne hinte rá fadi. Xa 'be rá mfeni ngue'a ri ho to da ntsanoyau ne da ntsuiui. Y nuni ja fahni ra nduste, ya hnecatuhni, ya ts'ante, ya nt'ensfeni. ⁵ Nu'u tó'o ri ntsanoya njabu, gue'u xa ts'oca yá mfeni ne hingui padi nú'a majuani, ne di 'ñet'a gamfri pa da daha ra boja. Pe nu'í, 'uegue de gue'u. ⁶ Haha, numa jamfrihu xi ri muui ndunthi, pe nehe ga johyah co nú'a dí pe'tshu. ⁷ Ngue'a núju ndá tsøhua ja ra ximhai hinte duá

hãhũ, y nehe hinda za te ga hãxhũ de guecua. ⁸ Hanguê ga johyahũ gue hindrí 'bε te ga tsihũ nixi te ga hehũ. ⁹ Ngue'a nu'ũ tó'o ne da memati, tagui ja ya ts'oqui ne thát'i pa da 'yøt'a nú'a xá nts'o, ne pε'tsa ya ts'onc'at'i hinte ri muui, ne honse ra 'ñũ. Hanguê gue'a da japi da nhuati'ũ ne da 'mɛdi. ¹⁰ Ngue'a nura hmãte de ra boja ja bí ehni ndunthi ya ts'oqui. 'Raya cu xi xa maði ra boja, hanguê xa 'uegue de yá jamfri ne xa thogui ndunthi ya dumai.

Ntuhni xá hño ja ra hoga tuhni dega jamfri

¹¹ Pe nú'i rá mɛfi'i Ajuã, 'uegue de gatho nuya ts'ot'øt'eya. Go da tɛna ra hoga'mui, ra hñoja'i, ra jamfri, ra hmãte, ra pacencia, ne ra ts'ɛtuatε. ¹² Ntuhni xá hño ja ra hoga tuhni dega jamfri. Su ra te pa nzãtho nú'a bi 'ra'a Ajuã nu mi zohna'i'a, ne gá damajuani de gue'a ja yá thandi ndunthi ya ja'i. ¹³ Dí 'bɛp'a'i ja rá thandi Ajuã nú'a to'o ri umba yá te gatho nú'a te 'bui. Y nehe dí 'bɛp'a'i ja rá thandi ra Zidada Jesucristo nú'a to'o bi mangan majuani ja rá thandi ra Pilato. ¹⁴ Guehna dí 'bɛp'a'i gue gui su xá hño nú'a xra 'bɛp'a'i pa hinto da c'a'ts'a'i, asta ra pa da yopa pengaua ma Zidadahũ ra Jesucristo. ¹⁵ Ngue'a nu sta zø ra ora, Ajuã dua yopa pehna ra Zidada Jesucristo dua ehe. Ajuã go guesε'a xá nsunda, ne go guesε'a ri manda. Go gue'a ra danga Ndã de gatho ya ndã, ne go gue'a ra Hmu de gatho ya hmu. ¹⁶ Go guesε'a ya mi 'bui ne nzãtho da 'mui. Go gue'a 'bũ ja ra ñot'i nú'a xi tsɛdi, ne hinhya'mũ to xa hyandi'a nixi hingui tsa to da hyandi. ¡Nú'á ja rá ts'ɛdi pa nzãtho, ne go gue'a rí 'ñɛpi dra nsunda pa nzãtho! Njabũ gue'a.

¹⁷ 'Bɛpabi nuya memati de nuua ja ra ximhai gue odri 'ñets'i, nixi odi pε'tsua ra jamfri ra boja nú'a hate. Dá mɛ'tsua ra jamfri Ajuã

nú'a te ne xi ri 'racjũ gatho nú'a te dí hoñhũ pa ga johyahũ. ¹⁸ Nuya memati'ũ 'bɛpabi da 'yøt'e xá hño ne xi da mɛfi ndunthi ya hoga 'bɛfi. Nu'a te da uni, dá uni con gatho yá mui ne con gatho yá paha. ¹⁹ Y njabũ da munts'a 'nara thãhã'ũ pa rá ñoho ra 'mui, ne njabũ da su ra te pa nzãtho.

Yá ngats'iyã noyã nú'ũ bi 'bɛmpã ra Timoteu

²⁰ Nde nubyá, nu'i zi cu Timu, su ra maça noyã nú'a xra 'bɛp'a'i gui mã. Ne oxqui øde ya ts'o'bɛde nú'ũ hinte ri muui, nixi oxqui 'yøde nú'ũ to'o ri ntsanoya, nú'ũ mã gue pε'tsa 'nara hoga mfãdi hmãhã. ²¹ Y nu'ũ tó'o xa dɛna nú'a ra mfãdi'a, ya xa 'uegue de ra jamfri.

Ajuã da max'a'i. Njabũ gue'a.

**RÁ ÑOHO RA
TIMOTEO**
**RÁ ÑOHO RÁ CARTA RA
APOSTOL NSAN PABLO**
**NÚ'A BI 'YOPABI RA
TIMOTEO**

*Ma'na'qui ra apostol Nsan Pablo
opabi ra Timoteo*

¹ Núgui drá Pablo, rá apostolgui ra Zidada Jesucristo. Ajuá go gue'a rá paha pa bi hñuxcagui drá apostolgui'a ne bi mēncagui ga mā de ra te pa nzantho nú'a bi ña'ti da umbi gatho nú'u to'o da gamfri ra Zidada Jesucristo. ² Nú'i zi cu Timu ma hmaça t'u'i ja ra jamfri, dí op'a'i. Ajuá ma Dadah ne ma Hmuh ra Jesucristo da jap'a'i, da me'ts'a ra nthecate, ne da max'a'i pa gui 'bui te rá 'ñenthō.

*Ra apostol Nsan Pablo xipa ra
Timoteo da mā de ra Zidada Jesu-
cristo*

³ Ajuá dí api ma pa ra xuui, ne ra ora'a nzantho dí beñ'a'i, ne dí umba njamadi'a por gatho nuya japi 'ra'a'i. Y nehe go gue'a dí pēpabi co ma mfeni xá nt'axi, ngu mi pēpabi nehe ndu ma mbōxita xi maya'bū. ⁴ Y nura ora tso ma mfeni de gue'i nú'a ra pa'a gá nzoni nú'bū dá nhyeguiui, ga nehma ga hant'a'i pa njabū ma'na ga johyaga. ⁵ Nehe dí beni de ri hoga jamfri guí pē'tsi nú'a bi me'tsa 'met'o ri ngande ra nju Loida ne ri mama ra nju Eunice, y dí padi xá hño gue ne'i go guet'a ra jamfri guí pē'tsbya.

⁶ Hangue por gue'a dí zo'a'i gue gui 'yøt'a ra ts'edi pa gui pēfi xá hño nú'a ra 'bēfi bi 'ra'a Ajuá gui pēfi nu ndá hu'ts'a ma 'yē. ⁷ Ngue'a Ajuá bi 'racjū 'nara ts'edi pa ga zēdihū, pa da nja ma hmatehū, pa ga su ma mfenihū, hingue pa ga ntsuhū. ⁸ Hangue oxqui ntsa gui mā gue

guí camfri ma Zidadahū, nixi oxqui ntsa gui mā gue dí ntsixhū núgui dí jot'ua fadi ngue'a dí mamba rá noya ra Zidada. Nu'a gui 'yøt'e hā, mangua ra maça noya masque gui tho ya ts'othogui ngu dí thoguiga, ne Ajuá da 'ra'a ra ts'edi pa gui tseti. ⁹ Nú'á go gue'a bi pøhøguihū ne bi zoncahū pa ga 'būhū strá nt'axi. Bi pøhøguihū po rá danga hmate bi mēscaguihū, y hingo por ma 'bēfisehū bi pøhøguihū. Go gue'a rá mfeni sehē pa bi pøhøguihū, ngue'a ante da hyoca ra ximhai ya mi beni dua pēhna ra Zidada Jesucristo pa da pøhøguihū. ¹⁰ Y nu mi zøhøua ja ra ximhai numa Pøhøtehū ra Zidada Jesucristo, ja gue'bū bi hnequi nú'a ra danga hmate Ajuá pēscaguihū pa bi pøhøguihū. Ra Zidada Jesucristo go gue'a bi ntate de ra du, ne bi 'racjū ra te pa nzantho nú'a hinhya'mū da uadi. Y nurá noya Ajuá go gue'a xicjū de gue'a.

¹¹ Y nugui go bi thuxcagui pa ga mangua nú'a ra maça noya'a. Nehe bi thuxcagui dega apostol pa ga zofo nú'u ya ja'i hinyá xodyo, ne pa ga utuabi'ū rá noya Ajuá. ¹² Y hangue por gue'a dí thogui nuya ts'othoguiya. Pe masque dí ofadi, hindí 'bē ma ts'a, ngue'a dí padi nú'a to'o stá camfriga, ne dí padi xá hño gue nu'a ja rá ts'edi pa da supca ma te nú'a stá ent'ua ja rá 'yē asta ra pa'a da yopa pengui.

¹³ Nu'i oxqui pumfri nú'a stá xi'a'i, pa njabū gue'a gui 'ñudi nehe, ngue'a go gue'a 'nara hoga nt'utuante. Ne gui 'ñudi co ra jamfri ne ra hmate nú'a ri 'racjū ra Zidada Jesucristo. ¹⁴ Su nehe nú'a ra maça noya xa t'ent'a ja ri 'yē co rá ts'edi ra Maça Ndahi nú'a 'bū ja ma corasohū.

¹⁵ Nu'i guí padi gue nuya cu de guepū Asia bi zogaguiua sehē. 'Ra de gue'u go nura cu Figelo ne ra cu Ermogene. ¹⁶ Pe nura cu Onesiforo nú'á himbi ntsu bi e bi c'ascaua

ja ra fadi ne ndunthi ya 'mi'qui bi hñubga ma m̄ai. Y ra Zidada go gue'a da mats'i ne gatho nuya mengu ja rá ngu'a. ¹⁷ Ngue'a nu mí z̄ocua Nroma nura cu'a, nú'á bi ja bi hyongagui asta himbi z̄ucagui. ¹⁸ Hangue ra Zidada da me'tsua ra nthecate nura pa'a da nja ra nsuca uenda. Nu'i guí pađi xá hño gue nu ndá 'buh̄uh̄u Efeso xi bi maxcaguih̄u nú'a ra zi cu'a.

2

'Nara hoga soldado de ra Zidada Jesucristo

¹ Nu'i Timu ma zi t'u'i ja ra jamfri, xi da z̄edi ja rá 'befi Ajuá co nú'a ra ts'edi 'racaguih̄u ra Zidada Jesucristo. ² Gatho nú'a dá u't'a'i ja yá thandi ma'ra ya cu, 'ñutuabi nehe nú'u ma'ra ya hoga cu pa nehe da bađi'u, y njab̄u da 'ñutuabi nehe nú'u ma'ra ya cu.

³ Nehe tseta ya ts'othogui ngu 'nara hoga soldado de ra Zidada Jesucristo. ⁴ Nu 'nara soldado h̄onse nú'a ra 'befi xa t'umbi gue'a tsa da mefi. Hingui tsa da mefi ma'na ra 'befi. 'Bu da mefi ma'na ra 'befi, hinda p̄onga rá hmi co nú'a to'o bi umba rá nsu dega soldado. ⁵ Nehe nura 'ñeni 'bu hinda 'ñeni ngu rí 'ñehe, hinte ma th̄ah̄a da t'umbi. ⁶ Nehe 'nara mot'i mahyoni 'met'o da mp̄efi pa da za da xofa nú'a bi mot'i. ⁷ Beni xá hño nú'a dí op'a'i, y ra Zidada go gue'a da 'ra'ra ra mfadi de gatho.

⁸ Dá 'yoda ja ri mfeni ra Zidada Jesucristo nú'a bá e bi 'm̄ai de rá ji ndu ra Davi, ne bi du, nep̄u bi yopa nte ma'na'qui, ngu m̄anga rá noya Ajuá y dí ma nehe. ⁹ Dí tho ya thogui ngue'a dí m̄amba rá noya Ajuá, ne asta dí jot'a fadi ngu 'nara ts'oja'i. Pe nurá noya Ajuá, nu'á hingui jot'i. ¹⁰ Nugui dí tseta gatho nuya ts'othogui pa njab̄u nú'u xa huahna Ajuá da za da gamfri ra Zidada Jesucristo ne da mp̄oh̄o'u,

ne da 'm̄ai pa nz̄antho ja rá nsunda Ajuá.

¹¹ Nuya ya noya dí op'a'i go guehya xi majuani, ne ena:

'B̄u stá tuh̄u co ra Zidada Jesu, nehe ga 'buh̄u con gue'a;

¹² 'B̄u ga ts̄eth̄u ya ts'othogui, nehe ma ga mandah̄u con gue'a.

'B̄u ga c̄onih̄u'a, nehe da ḡongaguih̄u'a.

¹³ 'B̄u núju hindí øth̄u nú'a dí mañ̄h̄u, nu'á ha, nz̄antho øt'e gatho nú'a ma,

ngue'a nu'á hingui pata rá mfeni.

Rá 'befi rá hoga mefi Ajuá

¹⁴ Benbabi ya cu nuya noya dí op'a'i. 'B̄epabi'u ja rá thandi ra Zidada gue hinda ntsanoya, ngue'a hinte ri muui, h̄onse pa da ts'ocua yá mfeni nú'u to'o øde. ¹⁵ 'Yøt'a ra ts'edi guí nhyoga mefi pa da 'ñotho hanja guí ntsa, ne guí m̄amba xá hño rá noya Ajuá nú'a m̄anga majuani, pa njab̄u da za guí 'b̄ui xá hño ja rá thandi Ajuá. ¹⁶ 'Uegue de nú'u hingui o rá 'ñu nú'a ma y nixi hinte ri muui nú'a mañ̄'u, ngue'a nu'u tó'o øt'a njab̄u ma'na rí duxa ya ts'oqui. ¹⁷ Y nú'a mañ̄'u da ts'ocua yá mfeni ya cu, nja ngu ra cance di ntsini max̄ogue ja rá ndo'yo 'na. 'Ra to'o øt'a njab̄u go gue'a ra Imeneo ne ra Fileto. ¹⁸ Nu'á go gue'u ya xa 'uegue de nú'a majuani, ne mañ̄'u gue ya xa nuhu nú'u xa du, ne ri ts'ocua yá jamfri ma'ra. ¹⁹ Pe nu'u tó'o majuani 'b̄ui ja rá nija Ajuá hinda ma da ts'ocua yá jamfri, ngue'a ra M̄aca T'ofa engá njaua: "Ra Zidada pađi to'o gatho yá meti'a." Nehe ena: "Dá 'uegue de ya ts'oqui gatho nú'u to'o di x̄ocambenibi rá thuhu ra Zidada Jesucristo."

²⁰ Y nurá nija Ajuá gue'a ngu 'nara d̄anga ngu hab̄u ja ndunthi ya traste, 'ra dega oro, 'ra dega t'axi, 'ra dega za, ha nu ma'ra dega dohmi. Nu'u xá hño, gue'u ma'na thoni'u ne ma'na ri muui. Ha nu'u

hints'u xá hño, hints'u thoni ngue'a hini muui. ²¹ Hangué njabu nehe ya cu, 'bu da 'uegue de gatho nú'a xánts'o, nu'burimuui ythoni pa ya hoga 'befi, ne strá nt'axi ne strá hño pa da mepabi ra Zidada. Nehe di 'bui pa da mēfi gatho ya hoga 'befi.

²² Hangué nu'í oxqui tenba yá nts'o'mui ya basja'i. Go da tena ra hñoja'i, ra jamfri, ra hmate, ne ra hoga'mui mahyēgui co nú'u ma'ra ya cu ri xocambeni ra Zidada co yá mfeni xá nt'axi. ²³ Nehe oxqui øt'e ngu nú'a øt'a nú'u ya necio ri ntsanoya ne hinte yá fadi, ngue'a ja fahni ya tsui. ²⁴ Y nu 'nará mēfi ra Zidada hiní 'ñepi dra necatsui. Dra hoja'i con gatho ha, ne di pađi da nxahate, ne gatho tsetatho. ²⁵ Nehe co ndunthi ra hñoja'i da umba ra ts'ofu nú'u to'o 'na'ño mā. Xama Ajuā da xocua yá mfeni'u pa da ñobri ne pa da e da bađi nú'a majuañi. ²⁶ Ne da c'ot'i de yá 'yē ra ts'ondahi nu habu o'u pa ø'tua rá paha'a.

3

Nú'a ma da 'yøt'aya 'ñagamfri de yá ngats'i ya pa

¹ Oxqui pumfri gue nuyá ngats'i ya pa ma da hnequi 'raya pa xá nts'o. ² Ngue'a ya ja'i dri nsu sehē, xi da ne da mē'tsa ndunthi ra boja, dya 'ñets'i, dya c'at'i, dya zante, dya ts'o'yøde co yá dada, dya ts'oc'baha, dya 'ñaqu'equ'e. ³ Hindi ja yá hmate, dya zamui di otho yá ntheate, dya guxa nc'uamba, hindi tsa da zama yá mfeni pa hinda 'yøt'a ya ts'oqui, dya ts'o'muija'i, ne di ũtsa gatho nú'a xá hño. ⁴ Dya betetho'u, hindi tsu te da 'yøt'e o te da mā. Nu'ú ma'na da ne da 'yøt'a ya t'øt'e xá nts'o que da mađi Ajuā. ⁵ Dri 'ñet'a hoja'i pe hindi pe'tsa ra ts'edi pa da 'ñudi ra hñoja'i.

Hangué nu'í gui 'uegue de gue'u. ⁶ Go guehya ya ja'i cat'a ja ya ngu

pa cadi ya 'behña nú'u ri zatho, pa da gamfribi nú'a xipabi'u. Nuya 'behña'u xi tuxa ndunthi ya ts'oqui, ne pe'tsa ndunthi ya ts'onc'at'i. ⁷ Nzantho ri nxadi nú'a sipi, pe hinhya'mu da za da bađi nú'a majuañi. ⁸ Nuya ja'i'u nzantho ri nøt'a thoho ora sipa rá noya Ajuā, nja ngu ra Jane ne ra Jambre bi nøtuabi ra Moise. Gue'u ya ja'i'u xi xa ts'oca yá mfeni ne hingui pe'tsa nú'a ra jamfri xi majuañi. ⁹ Nuya ja'i'u ya hinda ma da hyat'a ma'ra ya ja'i, ngue'a gatho ya ja'i ma da batuabi yá necio, ngu bi nja nú'u yoho ya 'ñøhø bi nøtuabi ra Moise.

Yá ngats'i yá noya ra apostol Nsan Pablo nú'u bi mēmpa ra Timoteo

¹⁰ Pe nu'í xcá tena ma nt'utuete, xcá tenga ma 'mui, xcá patca ma mfeni ne ma jamfri, xcá tena ma pacencia ne ma hmate, ne xcá pađi gatho nú'a stá tseti. ¹¹ Xcá pađi de ya nt'utsate ne de ya ugui dá thogui nuni Antioquia, nuni Iconio, nuni Listra. Pe de gatho nuya thogui'u Ajuā bi ñangagui. ¹² Xi majuañi, nu'a tó'o camfri ra Zidada Jesucristo ne xi ne da 'mui 'nara hoga'mui, nu'á da thogui ya nt'utsate. ¹³ Pe nuya ts'oja'i ne ya hyate ma'na rí ma xá nts'o. Nu'ú 'yo hate ne thát'i. ¹⁴ Pe nu'í oxqui 'uegue de nú'a xcá pađi, ngue'a ya guí pađi xá hño gue go gue'a majuañi ngue'a guí pađi nú'u to'o bi 'ñu't'a'i. ¹⁵ Y desde gá mbatsi gá pađi ra Maça T'ofu nú'a xicju de ra Zidada Jesucristo pa da za ga camfrihu ne njabu ga mpøhøhu. ¹⁶ Gatho ra Maça T'ofu, Ajuā go bi unga ra mfeni pa bi t'ofu. Hangué xá hño ra Maça T'ofu pa da 'ñutuete, pa da ntsute, pa da unga ra ts'ofu, ne pa da 'ñudi ra hñoja'i, ¹⁷ pa njabu nú'u to'o xa gamfri Ajuā da nxøgue yá mfađi ne da bađi da mēfi ya hoga 'befi.

4

¹ Dí 'bɛp'a'i ja rá thandi Ajuá ne ja rá thandi ra Zidada Jesucristo, go gue'a ma da hñá'mba nguenda gatho ya ja'i nú'u di te ne nú'u ya hindi te nu stua yopa ehe pa da ndá. ² Guehna dí 'bɛp'a'i gue gui mamba rá noya Ajuá, ne gui ja gui 'yɔt'e nzantho. Unga ra ts'ofó, ntsáte ne nzote con gatho ri hñója'i, ne gui 'ñutuáte. ³ Ngue'a ma da zø ya pa gue ya ja'i hinda ne da 'yøde nura hoga nt'utuáte. Nu'á ma'na da ho da 'yøde nú'a hinxá hño, hangue ma da hyonga 'raya xahnate nú'u di ma ngu nú'a di ho da 'yøde'u. ⁴ Nu'á ya hinda ne da 'yøde nú'a xi majuañi. Ma da 'uegue'u pa da yopa ðena ya 'bede nú'u xa zanse ya ja'i. ⁵ Pe nu'í, xi da su ri mfeni de gatho nú'a da 'ñehe, ne gui tseta ya dumai. 'Yɔt'a ra ts'edi pa gui mamba rá noya Ajuá, ne gui pɛfi gatho nú'a ra 'bɛfi xa t'a'a'i.

⁶ Ngue'a nuguí ya bi zø ra ora pa ga unga ma te. Ya bi zø ra ora ga tsocua nuna ximhai. ⁷ Ya stá øt'a ra ts'edi pa stá ntáte ja ra hoga tuhni. Ya stá juata nú'a ra 'bɛfi bi t'aquí, ne stá su nú'a ra jamfri bi t'utcagui. ⁸ Hangue nubyá bí 'bɛscagui 'nara tháha nú'a ma da t'umba gatho nú'u to'o ri hñója'i. Ha nú'a ra tháha'a ma go da 'raca ra Zidada nú'a ra pa da yopa 'ñehe. Nú'á go gue'a ra hoga nzaya. Y hingo pa hønsegui nura tháha'a, nehe pa gatho nú'u to'o tømbabí rá yo'ehe'a.

Ra apostol Nsan Pablo xipa ra Timoteo te da 'yɔt'e

⁹ Nde nubyá, 'yɔt'a ra ts'edi gue 'nitho gui 'ñe gui c'ascagui. ¹⁰ Ngue'a ra cu Dema xa zogagui seheua ne bi ma pa Tesalonica, ngue'a nu'á ma'na bi ho nuna ra ximhai. Ha nura cu Crecente bi ma pa Galacia y nura cu Tito bi ma pa Dalmacia. ¹¹ Hønse ra cu Luca dí

'bɛ'beua. De má 'ñu gui tsincabɛ ra cu Marco ngue'a xi xá hño'a pa da maxcagui ja ra 'bɛfi. ¹² Y nura cu Tiquico dá pɛnpɛ pa Efeso. ¹³ Nu xcrí ehe gui hancabɛ ma pat'i duá tsopɛ Ntroa ja rá ngu ra cu Carpo. Ne gui hancabɛ ya libro. Nehe oxqui ma gui pumfri gui hancabɛ nuya libro dega xifri.

¹⁴ Ra Jandro nú'a ra huiti xi xa 'yɔtca ndunthi ra nts'o'mai. Ra Zidada go gue'a ma da gu'tuabi de nú'a xa 'yɔt'e. ¹⁵ Hangue ne'i nsu ndunthi de gue'a, ngue'a nu'á xi ri nøt'atho de nú'a dí mañhɛ.

¹⁶ Nurá madi bi zonca ra ts'utbi pa bi xuga ra uenda, ni 'na hinto bi maxcagui, ngue'a gatho bi hyegagui sehe. Ajuá da punduabi'u. ¹⁷ Pe ra Zidada himbi hyegagui sehe. Nú'á go bi 'raca ra ts'edi pa dá ma xá hño gatho nurá noya'a, ne pa bi 'yøde gatho nú'u ya ja'i hingingá xodyo. Hangue njabɛ ra Zidada bi ñangagui pa dá c'ot'i de rá ne ra zate. ¹⁸ Nehe ma da ñangagui de gatho nú'a xá nts'o, ne ma da zixcagui pa ga ma ga 'bɛ ma nuni mahets'i habɛ bí manda'a. ¡Nú'á go gue'a dra nsunda pa nzantho! Njabɛ gue'a.

Rá ngats'i rá carta ra apostol Nsan Pablo ri yopa zenjua ya gamfri ne apa Ajuá por gue'u

¹⁹ Fat'ajuabɛ ra nju Prisca ne ra cu Aquila ne gatho ya mengu rá ngu ra cu Onesiforo. ²⁰ Nura cu Rasto bá cohi nuni Corinto, y nura cu Trofimo dá tsogui nuni Mileto ngue'a bi hñeni. ²¹ 'Yɔt'a ra ts'edi gui ja gui 'ñehe ante da dagui ya tse. Fat'ajuá'i ra cu Eubulo, ra cu Pudente, ra cu Linu, ra nju Claudia ne gatho nuya cu 'bɛiua.

²² Ra Zidada Jesucristo da 'mai con gue'i. Ajuá da max'a'ihɛ. Njabɛ gue'a.

RA TITO RÁ CARTA RA APOSTOL NSAN PABLO NÚ'A BI 'YOPABI RA TITO

Ra apostol Nsan Pablo opabi ra

Tito

¹ Núgui drá Pablo rá 'begogui Ajuá ne rá apostolgui ra Zidada Jesucristo nú'a bá pencagui pa ga mąnga ra noya de ra jamfri, pa da gamfri nú'u xa huahna Ajuá. Ne bá pencagui pa ga utuabi'u nú'a majuani ngu nú'a dí camfrihu, pa njabu da 'múi'u xá hño ja rá thandi Ajuá, ² ne da me'tsa ra nthø'mate de ra te pa nzantho nú'a bi ñatcaguihu Ajuá ante da hyoca ra ximhai. Nu'á pe'tsi da njabu ngue'a Ajuá hinhya'mu hate. ³ Ha nu mi zø ra pa, Ajuá ma Pøhøtehu bi 'ñudi nú'a xqui ñatcaguihu por nuna maça noya bi 'bepcagui ga ma. ⁴ Nu'i zi cu Tito, dí op'a'i nuna carta, dí ja ra uenda gue ma t'u'i ngue'a go dá zo'a'i de nuna ra jamfri dí pe'tshu. Ajuá ra Dada ne ra zi Hmu Jesucristo numa Pøhøtehu da jap'a'i ne da max'a'i pa gui 'bui te rá 'ñentho.

Nú'a rá 'befi ra Tito nuni Creta

⁵ Nu ndá tsoc'abu Creta, dá tsoc'a'i pa gui juata nú'a ra 'befi ri 'bedi, ne pa gui hñuxa ya cu pa da ndá cada 'nara nijá de ya hnini habu ri munts'a ya cu ngu nú'a dá 'bep'a'i. ⁶ Nuya cu'u mahyoni di 'yo xá hño ne di jo'o to'o da c'a'tsi, ne 'nada rá 'behña di pe'tsi, ne dya gamfri gatho yá ba'tsi, ne di jo'o to'o da ma gue yá ba'tsi te yá maña'u ne ya ts'o'yøde'u. ⁷ Ngue'a ya ma'yo de ya nijá di supabi rá 'befi Ajuá, hangue mahyoni di 'yo xá hño pa hinto da c'a'tsi. Hindra 'ñets'i, hindra cue, hindra ti, hindra necatuhni, ne hinda ne da dahá ra bojá dega nthate. ⁸ Nu'a di øt'e, mahyoni di paði da unga ntsaya

nzantho, ne dri ho nú'a xá hño, ne di 'yo co ndunthi ra mfaði, di 'yo ngu rí 'ñehe, di øt'e ngu nú'a ri ho Ajuá, ne dri nsu sehe. ⁹ Nu'á mahyoni di paði da su nura hoga noya nú'a mąnga majuani ngu nú'a bi t'utuabi, pa njabu da za da zo ma'ra co ra nt'utuante nú'a majuani ne da baði da datuabi nehe nú'u ma'ra to'o di ña de ma'na'ño ra mfeni.

¹⁰ Ngue'a 'bui ndunthi ya ts'o'yøde mąnga ya noya hinte ri muui, ya hyate. Ma'na øt'a njabu nú'u ya xodyo tenda yá jamfri. ¹¹ Nuya ja'i'u mahyoni da jo'tua yá ne ngue'a udi nú'a hiní 'ñepi da 'ñudi, ne habu udi'u ri ts'ocua yá mfeni maxøgue nú'u to gatho 'bui ja ra ngu. Nu'á øt'a njabu hønse pa da data ra bojá.

¹² Nuya me Creta, 'na de yá baði'u bi ma de yá mengu rá haise ne bi 'ñena: "Ya me Creta nzantho xi ya c'uamba. Xi ya ts'o'mui ngu ya zate, ne ya ts'o'yo'u, ne xi ya dahñei." ¹³ Nú'a bi mąnga nura baði'a gue'a xi majuani. Hangue ringue'a xi da zofo nts'edi nuya cu pa da gamfri xá hño nú'a majuani. ¹⁴ Nehe xipi gue hinda hñuxa nt'øde ya 'bede nú'a xa bensehe ya xodyo, nixi nú'a ri manda de yá mfeni sehe nú'u ya ja'i hingui camfri nú'a majuani.

¹⁵ Pa nú'u to'o xá nt'axi yá mfeni, gatho ya t'øt'e xá nt'axi pa gue'u. Pe pa nú'u to'o xá nts'o yá mfeni ne hingyá gamfri, gatho ya t'øt'e xá nts'o pa gue'u, ngue'a xá nts'o yá mfeni ne hingui tsa da baði nda'a ra hño nda'a ra 'ñu. ¹⁶ Nu'á ma gue pa Ajuá, pe co yá ts'o'befi dri hnequi gue hina, ngue'a ya ts'o'mui ne ya ts'o'yøde, ne hingui tsa da 'yøt'e nú'a xá hño.

2

Ra hoga nt'utuante

¹ Pe nu'í, nu'a gui ma, ma ngu nú'a udi ra hoga nt'utuante. ² Zofu

nuya zi tio pa hinda nti, dya 'ñequ'ei, ne da 'ño co ndunthi ra mƒadi, da 'mũi xá hño ja ra jamfri, da me'tsa ra hmäte, ne da zeta nú'a da 'ñepi. ³ Nehe ya zi tia da 'ño xá hño co ra t'equ'ei, hindya guxa nc'uamba, hindya tixfani, da 'ñudi nú'a xá hño. ⁴ Da 'ñutuabi ya bas'beshña gue da mađi yá dame ne yá batsi. ⁵ Da 'ñutuabi gue da 'ño co ndunthi ra mƒadi, da 'ño strá nt'axi yá mfeni, da bađi da su yá ngu, dya hoja'i, ne da 'yöte yá dame. Mahyoni da 'yöt'a njabu pa ni 'na hinto da ñama'ñu de rá noya Ajuá.

⁶ Nehe zofo ya batsa'ñohø gue da 'ño co ndunthi ra mƒadi. ⁷ Ne'i nzantho gui 'yo xá hño pa njabu nu ma'ra da 'yöt'a nehe ngu guí øt'e. Ora guí utuate, 'ñudi nú'a xi ma-juani, ne 'ñudi ngu rí 'ñehe. ⁸ Nehe guí manga ya hoga noya nú'u hinda za to da c'a'ts'a'i. 'Bu guí njabu da 'beta yá tsa nú'u to'o ri utsaguihu, ne hinda za da ñama'ñu de guecju.

⁹ Nehe zofo ya 'bego gue da 'yöta yá hmu, ne nzantho da mƒfi con gatho yá mũi nú'a dra 'bepi. Hindya dađi. ¹⁰ Hinda bepi rá hmu, da supa nú'a te pe'tsa rá hmu, pa njabu ya 'bego nzantho da 'ñe'tsua rá nsu rá noya Ajuá ma Pøhøtehu.

¹¹ Ajuá ya xa 'ñudi rá hñoja'i pa gatho ra meximhai da za da mpøhø. ¹² Ne co rá hñoja'i'a utcahu gue ga 'ueguehu de ya ts'oqui ne de yá ts'onc'at'i ra ximhai, ne utcahu ga 'bahu ngu rí 'ñehe de dí 'yohua nuya pabya, ne ga 'yohu co ndunthi ra mƒadi, ne ga øthu nú'a xá hño ja rá thandi'a. ¹³ Nehe utcahu ga ndø'mhu co ra johya nú'a ra pa da yopa 'ñehe ma zi Pøhøtehu ra Jesucristo co rá nsunda, ngu nú'a xa ñatcaguihu. Y nú'a go gues'e'a Ajuá ja rá danga ts'edi. ¹⁴ Nu'a go gue'a bi unsehe rá te pa bi ñangaguihu de gatho nú'a xá nts'o. Bi du'a pa bi xagaguihu de gatho ma ts'oquihu

pa dyá metiguihu'a, nehe pa ga ja ga øthu nú'a xá hño.

¹⁵ Nuna guehna gui ma, ne gui nzote y gui ntsate. Ne gui ma con gatho ra ts'edi nú'a xa 'ra'a Ajuá pa hinto da 'ñena gue hinte ri muui nú'a guí ma.

3

Nú'a rí 'ñepi da 'yöt'a ya gamfri

¹ Nehe bembabi ya cu gue da 'yöta ya ndá ne gatho ma'ra nú'u to'o ha ra ts'utbi, hinda nø'tuabi, ne di 'bui pa da 'yöt'a gatho nú'a xá hño. ² Hinda ñama'ñu de ni 'nayá miqu'eiui, hindya necatuhni, di ja yá hmäte, ne xi da nhyoja'i con gatho yá miqu'eiui.

³ Ngue'a nuju ma'met'o ndyá 'ñamfenihu, ndyá ts'o'yødehu, hindui øtehu Ajuá. Stí 'medihu ja ya ts'oqui. Ndí pe'tshu ndunthi ya ts'onc'at'i ne ya ts'ojohya de ra ximhai. Ndí 'bahu ja ra nts'o'mui ne ndí hyøcuahu nú'a te mi pe'tsa ma'ra. Ndyá nt'utsahu ne ndrí 'ñutsahu 'na ngu ma'na. ⁴ Pe Ajuá ma zi Pøhøtehu bi 'ñutcahu rá hñoja'i ne rá danga hmäte nú'a pescahu. ⁵ Hangue nu'a bi pøhøguihu. Hingue bi pøhøguihu por ma hoga 'befihu nú'a stá øthmahu. Nu'a bi pøhøguihu ngue'a bi huegaguihu ne bi xagaguihu de ma ts'oquihu nu ndá yopa 'bahu ma'ra'yo, ne bi 'racju ra Maça Ndahi pa bi patca ma 'mũihu. ⁶ Ajuá bá pencaguihu rá Maça Ndahi con gatho rá ts'edi ngue'a ma zi Hmuhu ra Jesucristo bi pøhøguihu. ⁷ Hangue po rá danga hñoja'i Ajuá ya hinte ma ts'oqui dí tuhu, ne dí tømhu ra te pa nzantho nú'a bi ñatcahu.

⁸ Nuya noya dí ma go guehya ma-juani, hangue dí ne ja guetbu gui ma pa da ja da 'yöt'e'u xá hño gatho to'o xa gamfri Ajuá. Go guehya ya noya xá hño, go 'nara hño pa gatho ya ja'i. ⁹ Oxqui hu'tsua nt'øde nuyá noya ya 'bemfeni gá ja'i, nixi nuyá

'bede xa zanse'u de maya'bɥ. Oxqui mpamhyaui'u nixi gui ntsanoyau de rá ley ra Moise, ngue'a gatho nuya 'bede'u hinte ri hñáqui y nixi hinte ri muui.

¹⁰ Bɥ 'na to'o 'ueca ya cu ne ya xcá zofo yo'qui o hñu'qui ne hinxa ne xa 'yøde, 'ueque'a. ¹¹ Ngue'a nu'í gui pãdi gue nú'a ra ja'i'a ya xa 'uegue de nú'a majuañi ne øt'a ya ts'oqui, hangue po rá mfeni sehe'a ya xa ncondena.

Ra Tito sipi da mats'i 'raya cu

¹² Nu xcrá pehn'abɥ ra cu Artema o ra cu Tiquico, gui ja gui 'ñehe 'bestho pa Nicopoli pa ja grá nthɛuini, ngue'a stá beni gue ja ma grá 'buhni nuya pa sta dagui ya tse. ¹³ Bá nexa ra cu Sena nú'a ra pøñja, ne ra cu Polo, ne umbabi'u gatho nú'a te da 'yø'tua ra 'bedi má 'ñu. ¹⁴ Nehe numa zi cuhɥ bí 'bui de guepɥ gui zofo pa da nzaí da mpefi xá hño, hingue da 'mutho, pa njabɥ da za da mfaste'u habɥ mahyoni.

Rá ngats'i rá carta ra apostol Nsan Pablo ri yopa zenjua ya gamfri ne apa Ajuá por gue'u

¹⁵ Ri fat'ajua'i gatho núyɥ dí 'bɥ'beua. Nehe fat'ajuabɥ gatho nú'u ma hmáca cuhɥ ja ra jamfri. Ajuá da jap'a'ihɥ grí gathohɥ. Njabɥ gue'a.

RA FILEMÓN RÁ CARTA RA APOSTOL NSAN PABLO NÚ'A BI 'YOPABI RA FILEMÓN

Ra apostol Nsan Pablo opabi ra Filemón

¹ Núga drá Pablo dí jot'ua ja ra fadi po rá ngue ma zi Hmuhá ra Jesucristo. Zi cu Fili, ma zi hmáca cu'ihé ne ma compa'ihé de ja rá 'bēfi Ajuá, núga ne ra cu Timu dí op'a'ihé nuna carta. ² Dí pēmpabihe ra nzengua gatho ya cu nú'á ri munts'ibú ja ri ngu. Nehe dí pēmpahe ra nzengua ra nju Apia, ne ra cu Arquipo, go gue'á faxcahe pa dí ñambahe rá noya Ajuá. ³ Ajuá ma Dadahú ne ma zi Hmuhá ra Jesucristo da jap'a'ihú ne da max'ahú pa gui 'buhú te rá 'ñentho.

Rá jamfri ne rá hmáte ra Filemón

⁴ Ora dí apa Ajuá, nzántho dí beñ'a'i nehe, ne dí umba njamádi'á ⁵ ngue'á dí øde de nú'á ra hmáte ne ra jamfri guí pe'tsua ma Zidadahú ra Jesu, ne de ra hmáte guí pe'tsua gatho nú'á xa gamfri Ajuá. ⁶ Nehe dí apabi Ajuá por nú'á to'o xa gamfri ngue'á xa hyant'a'i ri jamfri, pa da hñani'ú gatho nú'á ya japi ri 'racjú ra Zidada Jesucristo. ⁷ Nu'i ma zi cu'i, xi xcá jaqui ga johya ne xcá hubga ma maí, ngue'á dí øde tengu ri hmáte, asta ma'ra ya cu xcá nupa yá mfeni.

Ra apostol Nsan Pablo apa 'nara favo ra Filemón pa ra Onesimo rá nzai'bēgo

⁸ Núga rá apostolgui ra Zidada Jesucristo, hangue dí há ra ts'edi pa ga 'bēp'a'ihmá gui 'yøt'e nú'á rí 'ñēp'a'i, ⁹ pe nu'á ga øt'e, ma'na xá hño ga a'a'i 'nara favo co ra hmáte. Núga drá Pablo ya drá daqu'e'i y dí jot'ua ja ra fadi po rá ngue ra

Zidada Jesucristo, ¹⁰ dí bante'i po ra cu Onesimo, núni ri 'bēgohmá, ya bi gamfri Ajuá ngue'á dá zofó de guecua ja ra fadi, y dí øt'a ra uenda gue ma t'ú ngue'á bi gamfri nú'á dá xipi.

¹¹ Ya pa xa thogui, nuni ra Onesimo himrá hoga 'bēgo himi pēp'a'i ngu rí 'ñehe, pe nubyá há, go 'nara hoga 'bēgo pa gue'e ne pa gueque nehe. ¹² Dí pēn'a'ibú pa da yopa 'mupú ma'na'qui, hangue numahño, ja ra uenda go gueque dá tsømbú, ngue'á xi drí mādini. ¹³ Nuga ga nehma ga tsami pa da mēpcaguiua ja ra fadi, pa nú'á go gui pēpcahmá, go da mēpcani núbya de dí oua fadi po rá ngue ra māca noya. ¹⁴ Pe hindí ne ga øt'a njabú nsinque ri nsequi, ngue'á hindí ja'i gui faxqui, pe 'bú gui faxqui, dí ne gue de ri pahase. ¹⁵ Pøde Ajuá bi 'yøt'e pa bi 'ba't'a'i 'raya pa ra Onesimo, pa njabú da yo menga ja ri ngu pa gui 'buhui pa nzántho, ¹⁶ ya hingue ngu 'nadra 'bēgotho, nubyá ya go 'nara hmáca cu. Nugá xi dí mādini, pe nu'í ma'na rí 'ñēp'a'i gui mādi ngue'á nubyá hingo hønse ri 'bēgotho, nehe go ri cu de ja ma Zidadahú.

¹⁷ Nu'bú grí mācagui ngu 'nara hoga compa ja rá 'bēfi Ajuá, nu'bú nu sta zømbú ra cu Onesimo, xi da numahño, 'yøt'a ra uenda gue go guecagui dá tsømbú. ¹⁸ 'Bú xa 'yøt'a'i 'nara nts'o'maí, o 'bú tu'á 'nara thai, go da tsogagui de ma uenda. ¹⁹ Núga drá Pablo dí huxa ma thuhu co ma 'yese gue go ma ga ju't'a'i. Nugá hinga ma ga eñ'a'i gue go guí tucagui ngue'á go dá xi'a'i rá noya Ajuá. ²⁰ Hangue dí bante'i gui 'yøt'a nuna dí xi'i, ngue'á guí camfri ra Zidada Jesucristo, pa njabú gui jaqui ga johya, ngue'á dí ncuhú ja ra Zidada Jesu.

²¹ Dí op'a'i ngue'á dí paði xá hño gue xi grá hoga'yøde, ne dí paði

gue ma'na ndunthi ma gui 'yøt'e que núna dí xi'a'i. ²² Y nehe dí ne ga xi'a'i gui hoqui hab_u ga tsaya, ngue'a dí tø'mi gue nú'a xcá 'yaph_u Aju_a ma da 'yøt'e pa ga mab_u ga tsøñ'ah_u.

Rá ngats'i rá carta ra apostol Nsan Pablo ri yopa zengua ya gamfri ne apa Aju_a por gue'u

²³ Peñ'a'i ra nzengua ra cu Epafra núni jot'ua fadi nehe mahy_egui con gueque po rá ngue ra Zidada Jesucristo. ²⁴ Nehe peñ'a'i ra nzengua ra cu Aristarco, ne ra cu Dema, ne ra cu Luca, nuy_u go guehy_u faxcagui ja rá 'b_efi Aju_a.

²⁵ Ma Zidadah_u ra Jesucristo da jap'a'ih_u guí gathoh_u. Njab_u gue'a.

RA EBREO RA CARTA NÚ'A BI 'BEMPA YA EBREO

Ajuá bá pɛhna rá T'ɥ pa bi zocaguihɥ

¹ Maya'bɥ Ajuá bi zofu ndu ma xitahɥ ndunthi ya 'mi'qui de 'rama'na'ño ya modo. Go yá 'mehni bi xipabi rá noya 'na hangutho pa go bi zofu'ɥ ndu ma xitahɥ. ² Pe nubyá de yá ngats'i ya pa, Ajuá bá pɛhna rá T'ɥ pa bi zocaguihɥ. Ajuá bi 'yɛnt'ua ja rá 'yɛ'a pa bi hyoca mahets'i ne ra ximhai ne gatho nú'a te ja, ne xa dapabi'a gatho nú'a te ja pa rá mɛti'a. ³ Y nurá nsunda rá T'ɥ Ajuá gue'a rá nsunda rá Dada nehe, y nurá 'mɥi rá T'ɥ Ajuá gue'a rá 'mɥi Ajuá ra Dada. Gatho ya t'ɔt'e nú'ɥ bí ja mahets'i ne nú'ɥ jaua ja ra ximhai o ja rá 'yɛ ra T'ɥ, ne nu'a ri su'ɥ co rá ts'ɛdi rá noya. Go gue'a bi du pa bi xɔgaguihɥ gatho ma ts'oquihɥ, nepɥ bi ma mahets'i ne bá hudi ja rá 'ñɛi de habɥ bí hudi Ajuá rá Dada to pɛ'tsa gatho ra ts'ɛdi.

Rá T'ɥ Ajuá ma'na hɔ ra ts'ɛdi que ya ɛnxɛ

⁴ Rá T'ɥ Ajuá ma'na hɔ ra ts'ɛdi que ya ɛnxɛ, ne Ajuá bi hñu'mbabi'a 'nara thuhu ma'na ja rá nsu que nú'a pɛ'tsa ya ɛnxɛ. ⁵ Ajuá hinhya'mɥ xa 'ñembabi 'nara ɛnxɛ ngu nuna ra noya bi xipa rá T'ɥ, bi 'ñembi:

Nu'i go gue'e ma T'ɥ'i,
ne nubyá ri hnequi ja yá thandi ya
ja'i gue go ri Dadagui.

Ajuá hinhya'mɥ bi mɔ de 'nara ɛnxɛ:

Nuga go gueque drá Dadagui'a,
ne nú'a go di gue'a ma T'ɥ.

⁶ Ha nu mbá pɛhna Ajuá rá 'ra T'ɥ ja ra ximhai, bi 'ñena njaua:

Gatho ya ɛnxɛ dá nsundabi ma T'ɥ.
⁷ Y de ya ɛnxɛ Ajuá bi 'ñena njaua:

Ya ɛnxɛ nú'ɥ pɛpcagui ne dí pɛhni,
dí japi da nja ngu ra ndahi,
ne dí japi da nja ngu 'nara tsibi.

⁸ Pe Ajuá bi 'ñemba njaua rá T'ɥ:
Nu'i grá Ajuá, ma gui ndá pa
nzantho;

ne nuri hmada gue'a 'nara
hmada dega hoga ts'ɔtbi.

⁹ Xi grí ho 'bɥ t'ɔt'a ra hño, pe hingrí
ho 'bɥ t'ɔt'a ra nts'o'mɥi;

hangue por gue'a núga ri Ajuagui
stá hux'a'i,

ne stá 'ra'a ndunthi ra johya que
gatho ma'ra nú'ɥ to'o 'bɥi
con gue'e.

¹⁰ Nehe Ajuá bi 'ñemba njaua rá T'ɥ:
Nu'i grá zi Hmu, go gue'e gá hoca ra

ximhai de mi othotho gatho
nú'a te ja;

ne go gue'e gá hoca mahets'i.

¹¹ Gatho'ɥ ma da uadi, pe nu'í ma
gui 'bɥi pa nzantho.

Gatho'ɥ ma da thegue ngu thegue
'nara dutu;

¹² ma gui pants'i'ɥ ngu 'nara he,

ne ma gui pati'ɥ ngu 'raya zɛhe.

Pe nu'í go di gue'atho pa nzantho,

y nuri te hinhya'mɥ ma da uadi.

¹³ Ajuá hinhya'mɥ bi 'ñembabi ni
'nara ɛnxɛ ngu nuna ra noya bi xipa
rá T'ɥ, bi 'ñembi:

Hñudiua ja ma 'ñɛi,

asta hinga tsogui ri ncontra rí
nga'ti ri ua.

¹⁴ Gatho ya ɛnxɛ go dega ndahitho
ne pɛpabi Ajuá, xuá mehni pa da
mɛpabi gatho ya nthahni nú'ɥ ma
da mpɔhɔ.

2

Jamasuhɥ ra mpɔhɔ

¹ Hangue por gue'a mahyoni ga
huxhɥ nt'ɔde de nú'a stá ɔdehɥ, pa
njabɥ hinga 'ueguehɥ de nú'a dí
camfrihɥ. ² Nú'a ra ley bi manda

Ajuá maya'bɥ po ya ɛnxɛ bi fadi gue
go gue'a majuani, ne Ajuá bi casti-

gata ngu mri 'ñɛpi nuto bi 'yɔt'a ya
ts'oqui ngue'a himbi ne bi 'yɔt'e'a.

³ Nu'ábú çhanja da za ga mponthɥ

rá cuε Ajuā 'b_u nú_u hindí huxh_u nt'ode xá hño nuya hoga noya xi di muui ndunthi ne xic_u hanja da za ga mpøhøh_u? Nuya hoga noya dega mpøhø go rá mædi bi manse ra Zidada Jesu, nep_u nú_u to'o xi bi 'yøde nuya noyaya bi xic_u gue go gue'a majuaní. ⁴ Nehe Ajuā bi damajuani mahyεgui co nú_u to'o bi xicaguih_u nuya ya noya, ngue'a bi 'ñudi 'raya nt'udi, ne bi 'yøt'a ya danga milagro ne ma'ra ya danga 'bεfi, ne bi 'rac_u ra ts'edi de ra Māca Ndāhi ngu tengu rá paha Ajuā pa ga pεph_u'a cada 'na de guec_u.

Ra Zidada Jesucristo bi 'ñe bi nja'i ngu nú_u yá cuguih_u

⁵ Nehe Ajuā hinxa hñuxa ya εnxε pa go da ndā ja nú_u ra 'ra'yo ximhai ma ga xi'ah_u. ⁶ Nu'a xa 'yøt'e, xa hñuxa ya ja'i pa go da ndā_u, ngu mǎnga 'na xeni de ja ra Māca T'ofu ne ena:

Nu'i Ajuā ma Dada'i, ¿te ri muui ra ja'i de ra ximhai pa guí beni de gue'a?

¿Te ri muui'a pa guí ne gui fats'i?

⁷ Go 'raya patho ma'na xcá umba yá nsu ya εnxε que gue'a, ne 'mefa gá umba ra nsu xi ra dangui ngu nú_u ra nsu t'umbabi 'nara ndā.

Ne xcá hñuts'i pa da manda ya t'øt'e nú_u xcá hoqui;

⁸ xcá hñuts'i'a pa da manda gathu. Njab_u Ajuā xa hñuxa ya ja'i pa da manda gathu nú_u te ja ja ra ximhai ne himbi gotho ni 'nara t'øt'e nú_u himbi t'ent'ua ja yá 'ye'ε. Pe nubyá hinxa hnequitho gue ya ja'i dri ndā de gathu ya t'øt'e. ⁹ Pe dí pāh_u gue nura Zidada Jesu hā, ri ndā de gathu ya t'øt'e. Pe po 'raya patho ma'na bi nja yá nsu ya εnxε que gue'a, y njab_u bi du po rá ngue gathu ya ja'i po rá hñoja'i Ajuā. Pe nubyá ya xa t'umba 'nara nsu dega ndā, ngue'a bi sufri ne bi du por guec_u.

¹⁰ Ajuā bi hyoca gathu ya t'øt'e pa rá nsunda'a, ne ri su. Hangué bi 'ñepi bi mehna ra Jesu pa bi sufri, pa njab_u bi nhyoga pøhøte pa da za da zixa gathu nú_u yá batsi Ajuā pa da 'māhui'ε ja rá nsunda'a. ¹¹ Ra zi Hmu Jesu go gue'a ri t'axca ya ja'i de yá ts'oqui. Y nú_u ne nú_u to'o xa t'axqui, 'nada yá Dada. Hangué ra zi Hmu Jesu rá T'ε Ajuā hindi ntsa da 'ñena gue go gue'ε yá cu. ¹² Hangué engā ja ra Māca T'ofu: Nú_u ma cu ma ga xipabi de gue'e, y con gue'ε ma ga tu't'ahε ya jahña ja ra hmunts'i.

¹³ Nehe ena:

Ma ga huxa ma jamfri ja Ajuā.

Nehe ena:

Ja dí 'bucua co nuyε yá batsi Ajuā xa 'yεntc'a ja ma 'yε.

¹⁴ Nuyá batsi Ajuā go ya meximhai pε'tsa ra ji co ra ndo'yo, hangué ra Zidada Jesu bi 'ñe bi nja'i nehe ngu'ε pa bi za bi du, ne co nú_u rá du bi thogui'a bi za bi huatua rá ts'edi ra ts'ondāhi nú_u to'o mi hā ra ts'edi de ra du. ¹⁵ Y njab_u bi za bi 'bε ra ntsu nú_u to'o nzantho mi tsu ra du. ¹⁶ Dí pādi_u gue ra Zidada Jesu himbi 'ñehe pa e da mats'i ya εnxε. Nu'á bi 'ñehe pa e bi maxcaguih_u nú_u stí 'ñehεh_u de yá ja'i ndu ra Abrá. ¹⁷ Y pa bi za bi maxcaguih_u, mahyoni bi thogui gathu ngu nú_u dí thoguih_u nú_u yá cuguih_u'a. Hangué ja rá nthecate con guec_u, ne bi nhyoga ndā gá macja de guec_u ja rá 'bεfi Ajuā, ngue'a po nú_u ra du bi thogui, Ajuā bi za bi punga ma ts'oqui_u. ¹⁸ Y nubyá nu'á tsa da maxa nú_u to'o tho ya thogui, ngue'a nuse'a bi sufri ne bi tho ya thogui nehe.

3

Ra Zidada Jesu ma'na ja rá nsu'a que ra Moise

¹ Hangué ma zi māca cu'ih_u, nú'ah_u xa zohna'ih_u Ajuā pa gui maha mahets'i, xi da beñh_u ra Zidada Jesucristo nú_u rá 'mēhni Ajuā

pa bi 'ñutcah_u nú'a dí camfrih_u,
nehe go gue'a ma ndá gá macjah_u
de ma jamfrih_u. ² Ajuá go bi
hñuts'i'a pa da ndá gá macjá, y nu'a
xi pɛpabi xá hño nu mi supa gatho
rá hnini Ajuá. ³ Y ra Zidada Jesu
ma'na rí 'ñepi da nja rá nsu que
ra Moise, nja ngu nú'a to'o hoca
'nara ngu, ma'na ja rá nsu'a que
ra ngu. ⁴ Ngue'a 'nara ngu, 'bui
to'o xa hyoqui, pe nu Ajuá go gue'a
bi hyoca te gatho ja. ⁵ Xi majuani
ra Moise mi gue'a 'nara hoga 'bego
mi supa rá hnini Ajuá, y nú'a mra
'befi'a mri damajuani de nú'a mi
ma da manga Ajuá 'mɛfa. ⁶ Pe ra
zi Hmu Jesucristo go gue'a ra ndá
de rá hnini Ajuá, ngue'a go gue'a
rá T'u'a, y nu'a nzantho øt'a rá 'befi
xá hño. Y nujú go rá hniniguih_u
Ajuá 'bu xi ga suh_u ma jamfrih_u
asta rá ngats'i ra pa, ne xi ga tømhu
co 'nara johya nú'a ra nthø'mate dí
pɛ'tsha.

Ra tsaya pa rá hnini Ajuá

⁷ Ra Maça Ndañi bi 'ñena ja ra
Maça T'ofó:

'Bu núbya gui 'yøhu, nú'ahu zo'ahu
Ajuá,

⁸ osti megui ri corasoh_u ngu bi
nja nú'u ya ja'i mri 'ñoui ra
Moise ja ra mbonthi

ne bi nø'tuabi Ajuá y bi tsø'tua rá
mui.

⁹ Nehe bi 'ñena Ajuá: Ndu ri dadahu
xi mi mfadagui'u,

masque xqui hyanda ya danga
nt'udí sti øt'a ja yá thandi de
nú'u ñote njeya bi 'ño'u ja ra
mbonthi.

¹⁰ Hangue por gue'a bi tsøtca ma
mui'u,

ne dá ena: "Nuya ja'i'u nzantho 'yo
'nambu yá mfeni,

ne hinxa ne'u xa 'yøt'a ngu nú'a stá
xipabi."

¹¹ Hangue bi tsøtca ma mui'u, ne dá
jurabi

gue hinda ma da ntsaya'u con
gueque ja ma tsaya.

¹² Ma zi cu'ihu, jamasuh_u gue
ni 'na de gue'ahu hinda nts'oca ri
mfenih_u po ra 'ñajamfri nú'a da
ja'ahu gui 'uegueh_u de Ajuá nú'a
te. ¹³ Nu'a gui 'yøth_u, 'na pa ngu
'na pa gui nupa mfenih_u 'na ngu
ma'na de núbya zocju Ajuá, pa ni
'na de gue'ahu hinda hya'ahu ya
ts'onthate de ya ts'oqui ne da ja'ahu
da megui ri corasoh_u. ¹⁴ Ngue'a
'bu ga siguih_u ga camfrih_u asta rá
ngats'i ra pa, ne hinga 'uegueh_u de
nú'a stá camfrih_u desde rá mudi,
nu'bú ha, ga johyah_u ga 'buhu
mahyegui co ra Zidada Jesucristo
pa nzantho.

¹⁵ Beñhu nú'a ra xeni hab_u ena:

'Bu núbya gui 'yøhu, nú'ahu zo'ahu
Ajuá,

osti megui ri corasoh_u ngu bi nja
nú'u ya ja'i mri 'ñoui ra
Moise ne bi nø'tuabi Ajuá y
bi tsø'tua rá mui.

¹⁶ ¿To'o nú'u bi 'yøde rá noya Ajuá
nepu bi nø'tuabi? ¿Ha gue hingo
gue'u nú'u bá pønga de Egipto, nú'u
bá tsi ra Moise? Haha, go gue'u.

¹⁷ Ne ¿xi con to'o bi bø rá cue
Ajuá gatho nú'u ñote njeya? ¿Ha
gue hingue co nú'u bi 'yøt'a ya
ts'oqui, hangue ja bi du de guehni
ja ra mbonthi ne ja bi gohini yá
ndo'yo'u? Haha, go gue'u. ¹⁸ Ne

¿xi to'o nú'u bi ma Ajuá gue xi ma-
juani hinda ma da ntsayau Ajuá
ja rá tsaya? ¿Ha gue hingo nú'u
bi nts'o'yøde? Haha, go gue'u.

¹⁹ Hangue dí pah_u xá hño gue nu'u
himbi za bi ntsayau Ajuá ja nú'a rá
tsaya ngue'a himbi ne bi gamfri'u.

4

¹ Nubyá jatho nú'a ra tsaya xquí
hñá'tuabi nú'u ya ja'i mri 'ñoui ra
Moise, y go gue'a ri ñatcaguih_u
Ajuá. Hangue mahyoni xi ga nsuh_u
pa ni 'na de guecaguih_u hinga 'behu
nú'a ra tsaya'a. ² Ngue'a nú'a
ra hoga noya bi sipabi nú'u ya

ja'l'u hinte bi muui pa gue'u ngue'a himbi gamfri'u. ³ Pe nú'u dyá gamfri'u hã, ma ga cuthu ja rá tsaya Ajuã pa ga tsayahã con gue'a, pe nú'u to'o mri 'ñoui ra Moise, himbi ntsaya'u ja rá tsaya Ajuã, ngue'a Ajuã bi 'ñena:

Nú'u ya ja'l'u bi tsõtca ma mai, ne dá jurabi

gue hinda ma da ntsaya'u con gueque ja ma tsaya.

Nu'ú himbi yut'i ja rá tsaya Ajuã masque ya mi ja nú'a ra tsaya'a desde mi uadi bi hyoca ra ximhai, hangue ja bi ntsaya'a. ⁴ Ngue'a ja ra Maça T'ofu ma de rá yoto ma pa, habu ena njaua:

Rá yoto ma pa Ajuã hinte ma 'bëfi bi 'yøt'e, ngue'a ya xqui ua gatho rá 'bëfi, hangue bi ntsaya.

⁵ Ne ma'na ra xeni de ra Maça T'ofu ena:

Nú'u ya ja'l'u hinda ma da ntsaya'u con gueque ja ma tsaya.

⁶ Nú'u to'o rá mudi bi 'yøde ya hoga noya himbi yut'i'u habu da ntsaya'u con gue'a, ngue'a myá ts'o'yøde'u, hangue nubyá jatho ra hñã'ti pa to da yut'i da ntsaya con gue'a.

⁷ Ngue'a Ajuã bi hñuxa ma'na ra pa pa to da yut'i da ntsaya con gue'a, y nú'a ra pa bi ma go guepya ya paya. De ya xqui thogui ndunthi ya jeya Ajuã bi zocaguihu po yá noya ndu ra Davi. Nu'á bi ma ja ra Maça T'ofu ja nú'a ra xeni habu stá mañhu, ne ena:

'Bü núbya gui 'yøhu, nú'ahu zo'ahu Ajuã,

osti megui ri corasohu.

⁸ 'Bü ra Josue xa zixhma nú'u mri 'ñoui ra Moise pa xa ntsayahma'u, nu'bá Ajuã hinxã yopa mahma de ma'na ra pa. ⁹ Hangue dí pahã gue jatho 'nara tsaya pa gatho rá hnini Ajuã, 'nara tsaya hinhya'mu ma da uadi. ¹⁰ Ngue'a nu'u tó'o ya xa yut'a ja nú'a ra tsaya'a, ya tsaya de gatho yá 'bëfi, ngu bi ntsaya Ajuã de gatho rá 'bëfi'a. ¹¹ Hangue nujú

ga øthu ra ts'edi pa ga cuthu ja nú'a ra tsaya'a. Xi ga nsuhu gue ni 'na de guecju hinga nts'o'yødehu ngu nú'u mri 'ñoui ra Moise, hangue himbi za bi yut'a habu mi ne Ajuã xa ntsayauihma'u.

¹² Ma ga nsuhu, ngue'a rá noya Ajuã ja rá te, ne pe'tsa ndunthi rá ts'edi, ne patcahu asta mbo ma mfenihu. Nu'á ma'na ja rá ts'edi que nu'araza ra huai dega yo filo. 'Nara huai tsa da yut'a ja ya tøcando'yo ne tsa da hyeca ya ndo'yo, pe nurá noya Ajuã ma'na ja rá ts'edi, nú'á tsa da xenga gatho ya mfeni pa da japi da hnequi gatho nú'a bengã ja rá mfeni 'na, ne hanja ne da 'yøt'e nú'a beni da 'yøt'e. ¹³ Ajuã handi ne padi gatho nú'a dí øthu ne dí beñhu, ngue'a nu'á gatho go xa huyoqui ne padi gatho nú'a te ja. Ne hinda ze te da t'acuabi nixi te da jømbabi'a, ngue'a nu'á ya padi gatho, y go gue'a ma ga daphu nguenda de gatho nú'a stá øthu.

Ra Zidada Jesu go gue'a ra ndã gá macja

¹⁴ Ra Zidada Jesucristo rá T'u Ajuã gue'a ma dangã ndã gá macjahu y bi ma bí 'bui ja rá thandi Ajuã. Hangue por gue'a mahyoni ga siguihu xá hño ja ma jamfrihu.

¹⁵ Ngue'a numa ndã gá macjahu padi gue otho ma ts'edihu ora dí thohu ya ts'othogui o ra ora ne da thacju pa ga øthmahu 'nara ts'oqui, hangue nu'á pescahu ra nthecate, ngue'a ne'a bi thogui njabu ngu nú'a dí thohu nehe, pe nu'á hinhya'mu bi 'yøt'a 'nara ts'oqui. ¹⁶ Hangue hinga ntsuhu ga joñhu ja rá thandi Ajuã nú'a ra hoja'i, ne ga xiphu gatho nú'a dí thoguihu, y nu'á da huegaguihu, ne da maxcaguihu ora dí homfu rá mfats'i, ngue'a nu'á xi ra dangui rá hñoja'i pa guecaguihu.

5

¹ Cada 'nara nda gá macja de ja ra ndaxjua ley xa thahni de ja ya ja'i, ne xa thuts'i pa da mεpabi Ajuā po rá ngue ya ja'i. Nu'ú xa thuts'i pa da umbabi Ajuā nú'ú ya 'baha haxa ya ja'i, ne gatho ya hñá'ti dega mbo'oni nú'ú umbabi Ajuā pa da pumba yá ts'oqui. ² Nú'ú ya nda gá macja ja yá ts'oqui nehe. Hangue por gue'a tsa da zofo co ra nthe cate nuya ja'i øt'a ya ts'oqui ne hingui paði nú'a øt'e'ú. ³ Hangue ya nda gá macja pe'tsi da hyo ya mbo'oni pa da umba Ajuā, hingue hønse pa yá ts'oqui ya ja'i, nehe pa yá ts'oqui de guesε'ú.

⁴ Y hingui tsa de guesε 'na da gú ra nsu dega nda gá macja. Ngue'a Ajuā go huanse'a nú'a to'o da me nú'a ra 'befi'a, njabu ngu ra Aarón, Ajuā go bi huansε'a. ⁵ Ra Zidada Jesucristo bi njabu nehe. Nu'á himbi hñuxase rá nsu dega nda gá macja, nu Ajuā go gue'a bi umbabi nú'a ra nsu'a. Xqui ñembabi ja ra Maça T'ofó:

Nu'i go gue'e ma T'ú'i;

ne nubyá ri hnequi ja yá thandi ya ja'i gue go ri Dadagui.

⁶ Nehe ja ma'na ra xeni de ra Maça T'ofó, Ajuā bi xipabi rá T'ú, bi ñembi:

Nu'i go gue'e grá macja pa nzantho ngu bi macja ra Melquisede.

⁷ Nu de mi 'bucua ra Zidada Jesucristo ja ra ximhai, bi 'yapabi Ajuā rá Dada nú'a mi tsahma xa ñani'a pa hinxa duhma. Xi mi apabi rá Dada con gatho rá mai asta mi zoni'a. Y nurá Dada bi 'yøtua rá nt'adi'a, ngue'a ra Jesu nzantho mi øtua gatho rá paha rá Dada. ⁸ Pe nu'á masque go guesε'a rá T'ú Ajuā, pe ma'na mi 'yo mi paði da 'yøtua rá paha Ajuā po nú'a bi sufri. ⁹ Hangue nu de mi paði da 'yøtua gatho rá paha'a, nu'bú nu'á bi za bi pøhø nú'ú gatho to'o øte'a. ¹⁰ Y Ajuā bi umbabi ra nsu

dega nda gá macja ngu bi macja ra Melquisede.

Xá nts'o pa to'o da 'uegue de rá jamfri

¹¹ Dí pe'tsa ndunthi te ga xi'ahu de guehna, masque xá hñei ga xi'ahu xá hño ngue'a hincá nehú da zo ja ri mfenihú xá hño rá noya Ajuā. ¹² Ya øt'a ndunthi ya pa xcá camfrihú. Y nubyá ya go gri xah-natehú hmaha pa ma'ra, pe hinxa za te xcá 'yøthú. Nu'ahú mahyoni to da yopa 'ñu't'ahú ma'na'qui nú'ú ya maði nt'utuate hingui hei de ra Maça T'ofó. Xcá yopa njahú ngu ya batsi nú'ú tsatho, otho yá ts'edi.

¹³ Hangue mahyoni da t'u't'a'ihú co ya noya hingui hei, ngu ra t'uca batsi nú'a hønse ra 'ba tsi, ne hingui paði da zi ma'ra ya nzaqui, ngue'a nu'ahú hingui pahú tengu ra hoga te de ja rá noya Ajuā. ¹⁴ Pe nú'ú ma'ra ya nzaqui, gue'ú pa ya danga ja'i, njabatho nehe nú'ú ya nt'utuate ma'na xá hñei gue'ú pa nú'ú to'o ya ja yá mfeni xá hño pa da baði nda'a ra hño nda'a ra ñú.

6

¹ Hangue hinga ñahú hmaha de nuya ya maði nt'utuate de ra jamfri de ra Zidada Jesucristo, ma ga ndanga ja'ihú ja ma jamfrihú. Ya hinga yopa mañhú gue mahyoni ga ñobrihú de gatho nuya 'befi tsixcahú ja ra du, y gue mahyoni ga camfrihú Ajuā. ² Nixi ga yopa mañhú de nura sistehe, nixi de nú'a dí hu'tsuahú ma 'yεhú nú'ú xa gamfri, nixi de nú'a ma da yopa nte nú'ú xa du, nixi de ra nsuca uenda nú'a ma da nja rá ngats'i ra pa, pa da hñanga cada 'na rá njut'i pa nzantho. ³ Nu'a ga øthú, co rá mfats'i Ajuā, ma'na ga pahú nú'a da maxcahú pa ma'na da nte ma jamfrihú.

⁴ Nu'ú tó'o ya bi hñani ra hyats'i de rá noya Ajuā, ne xa baði tengu

nú'a ra 'baha dega te bí ja mahets'i, ne xa bađi tengu ra japi ri unga ra Maça Ndađi, ⁵ ne xa bađi tengu ra hño de rá noya Ajuá, y co nuya danga nt'udi xa hyandi xa bađi'u tengu rá nsunda nú'a ra te ma da nja 'mefa, ⁶ pe masque gatho nuya bi bađi'u, nu'ú himbi ne bi sigui, hangue bi 'uegue'u de rá 'ñu Ajuá, y ya njabu hinda za da yopa mengui pa da ñobri'u. Ngue'a go gue'u ngu ri yopa pont'ua rá T'u Ajuá co yá 'ye sché'u, ne ri 'betua rá tsa ja yá thandi ya ja'i. ⁷ Gatho ya ja'i nja ngu ra hai ri 'ñuni co nura 'ye 'uai. 'Bú nú'a ra hai da umbabi 'nara hoga sofo nú'a to'o pefi'a, nu'bú ja ri hnequini rá japi Ajuá. ⁸ Pe nu'bu nú'a ra hai da unga 'nara sofo dega 'mini ne dega ts'ondapo, nu'bú hinte ri muui'a, hõnse rá ts'one tõ'mi ne ra tsibi pa da nzõ.

Ran thø'mate nú'a faxcaguihu pa hinga 'ueguehu de nú'a dí camfrihu

⁹ Pe nu'ahu, ma zi hmadi cu'ihe, masque stá xi'ahe gatho nuya noyaya, dí pahe xá hño gue nu'ahu hinxá 'uehu de rá 'ñu Ajuá ngu xa nja nú'u ma'ra. Dí camfrihe gue ma gui hñañhu gatho ya japi de ra mpøhø. ¹⁰ Ajuá xi ra hoja'i, hinda ma da pumfri de nuri 'befihu xcá pefihu dega hmate ja rá thuhu'a. Xcá faxhu ya cu y astabya guí sigui guí faxhu'u. ¹¹ Pe nu'a xi dí nehe, dí nehe gue cada 'na de gue'ahu mahyεgui ngu guí øthu ra ts'edi guí faxhu ma'ra ya cu, nehe gui øthu ra ts'edi guí pe'tshu xá hño asta rá ngats'i ra pa nú'a ra nthø'mate guí pe'tshu, pa njabu gui hñañhu nú'a guí tømhu. ¹² Hindí nehe da za'ahu ra ndahñei. 'Yøthu ngu bi 'yøt'a nú'u bi gamfri xá hño ne bi dømí asta himbi hñani nú'a xqui ña'tua Ajuá.

¹³ Ajuá, nu mi ña'tuabi ya japi ra Abrá, bi jurase da umba nú'a bi ña'tuabi. Himbi jura de ma'na, bi jura de rá thuhuse'a, ngue'a

go guesε'a ra dangui de gatho ma'ra. ¹⁴ Hangue nú'a bi 'ñena: "Ma xi ga jap'a'i pa da nxada ndunthi ri 'beto ne ri mbong'beto."

¹⁵ Ra Abrá bi dømá ndunthi ya pa asta himbi hñanga nú'a xqui hña'tuabi. ¹⁶ Ya ja'i di jura co 'nara thuhu nú'a pađi gue ma'na ra dangui de gue'u, pa da jamfri nú'a mañ'u, ne njabu hinda za to'o da 'ñembi gue hinga majuani nú'a mañ'u. ¹⁷ Hangue por gue'a Ajuá bi jurabi nú'u to'o xqui ña'tua ra hña'ti, pa da 'ñutui'u gue nu'a hinda ma da pata nú'a xqui beni. ¹⁸ Hangue ga pahu gue nú'a ra hña'ti bi ñatcahu Ajuá ne nú'a bi jura'a, gue'u yoho ya noya hinda za da mpadi, ngue'a Ajuá hingui tsa da nhyate de nú'a xa ma. Hangue co nú'u ya noya'u Ajuá 'racju 'nara danga humai núju stá joñhu con gue'a pa da sugaguihu, ne dí tømhu ga hañhu nuna ra hña'ti dega hoga nthø'mate bi 'racju'a. ¹⁹ Y nuna nthø'matena faxcahu ndunthi pa hinga 'ueguehu de Ajuá. Nja ngu nú'a ra bõja rá thuhu ra ancla dí t'ent'a ja ra ndehe pa tsama ra barco pa hinda 'uegue de habu 'bai'a, njabu nehe nuna nthø'matehu xa zõni asta ra Maça Luga habu bí 'bu Ajuá. ²⁰ Nuni ja bí 'buhni nehe ra Zidada Jesu. Nú'a bi 'met'o de guecju pa bi xogahu ra 'ñu, ne pa bi nda gá macja pa nzantho ngu bi nda gá macja ra Melquisede.

7

Ra Zidada Jesu bi thuts'i dega macja ngu bi macja ra Melquisede

¹ Nura Melquisede mrá nda de ra hnini Salé, ne mrá macja de Ajuá nú'a bí 'bui mahets'i. Bi ma bá thadi ra Abrá pa bá japi nu de ya mbá pengui bá ntunhui 'raya nda ne bá ntate'a. ² Nepu nura Abrá bi umba ra Melquisede 'nara 'ret'a parte de gatho nú'a bá hanga ja ra tuhni. Nura thuhu

Melquisede ne da 'ñena “ra hoga nda”, y nura noya Salé ne da 'ñena “ra hoga'mui”. Hangue nura Melquisede mrá hoga nda ne mrá nda dega hoga'mui. ³ Nú'á hingui mąnga ja ra Maça T'ofu to'o mrá dada nixi to'o mrá nana, y nixi habu bá ehe. Nehe hingui ma de rá 'bui, nixi hingui ma ua bi du. Hangue go gue'a 'nara nt'udi de rá T'u Ajuá nú'a to'o ra macja pa nzantho.

⁴ Pahú gue nura Melquisede xi mrá dangui rá nsu. Hangue nura Abrá nú'a mrá dada de ya xodyo bi umba ra Melquisede 'nara 'ret'a parte de gatho nú'a bá hanga ja ra tuhni. ⁵ Nú'u yá t'u ra Leví bi thuts'i dega macja bi hmandabi ngu mąnga rá ley ra Moise gue da 'yapabi gatho ya ja'i de ra hnini 'nara 'ret'a parte de ra nthebe, y gatho ra hnini mi ncu con gue'u, ngue'a gatho ya ja'i de ra hnini mahyegui co ya macja bá ehe de ra Abrá. ⁶ Masque nura Melquisede hinte myá njauí nuya Levita, pe nura Abrá bi umbabi ra Melquisede 'nara 'ret'a parte de ra nthebe, ha ra Melquisede bi japa ra Abrá nú'a to'o ya xqui ña'tuabi yá japi Ajuá. ⁷ Y dí pahú xá hño gue nu'a tó'o ri unga ra japi, ma'na ra dangui rá nsu que nu'a to'o hani. ⁸ Ya Levita mi t'umbabi 'nara 'ret'a parte de ra nthebe, pe bi du'u. Ha ra Melquisede nehe'a bi t'umbabi 'nara 'ret'a parte de ra nthebe, pe nu'á ja ra uenda tetho, ngue'a hingui mąnga ja ra Maça T'ofu ua bi du. ⁹ Ra Leví ne gatho yá t'u nú'u bi macja mi t'umbabi'u ra 'ret'a parte de ra nthebe, ne da za ga mañhu gue nehe'u bi umbabi ra Melquisede ra 'ret'a parte de ra nthebe nú'bu mi ot'a njabu nehe ra Abrá. ¹⁰ Masque ra Leví himi 'buihu nu mi ma ra Melquisede bá thadi ra Abrá, pe ja ra uenda ya mi 'bui'a, ngue'a nu'á mi 'buihu ja rá

ndo'yo ra Abrá.

¹¹ Ya Levita mi utuabi ya me Israel te mi mahyoni da 'yot'e pa da 'yot'a nú'a mi mąnga ra ley, ngue'a nu'á go myá macja'u. 'Bu co yá 'befi ya Levita mi tsa da 'muhma xá hño ya me Israel co Ajuá, nu'bú ya himi mahyoni xa thuxhmagá ma'na'ño ra macja. Pe bi thuts'i ma'na'ño ra macja, y nura macja'a bi thuts'i dega macja ngu bi macja ra Melquisede, hingue ngu ra Aarón. ¹² 'Bu da mpadi ya macja, mahyoni da 'bata ra ley nehe. ¹³ Bi mąnga ja ra Maça T'ofu gue ma Zidadahu ra Jesucristo mi ma da macja ngu bi macja ra Melquisede. Ra Zidada Jesucristo hinte myá njauí ya Levita, y nú'u mi ja te yá njauí'a hinhya'mu xqui macja'u. ¹⁴ Ngue'a xa fadi xá hño gue numa Zidadahu bá ehe de yá ja'i ra Judá. Ne ra Moise nu mi ma de ya macja, hinhya'mu bi ma gue da 'mui ya macja de yá t'u ra Judá.

¹⁵ Nu mi thuxa ma'na'ño ra macja nú'a di ngu ra Melquisede, nu'bú ma'na bi fadi gue nuya Levita mi pe'tsi te da 'bati. ¹⁶ Nura macja'a himbi thuts'i ngu mąnga ja ra ley gue mahyoni di ja te dyá njauí ra Leví pa da za da macja, pe nu'á bi thuts'i ngue'a pe'tsa rá te nú'a hinhya'mu da uadi. ¹⁷ Hangue Ajuá bi ma de gue'a ne bi 'ñena: Nu'i go gue'e grá macja pa nzantho, ngu bi macja ra Melquisede.

¹⁸ Bri 'bata ra ndaxjua ley nú'a mi ja, ngue'a bi 'ñotho rá ts'edi ne hinte bi mfaste, ¹⁹ ne himbi za bi patua yá mfeni ya ja'i pa bi 'mui xá hño co Ajuá. Pe nubya dí pe'tshu 'nara hoga nthomate ma'na xá hño, ngue'a po ra Zidada Jesucristo da za ga 'buhu xá hño co Ajuá.

²⁰ Ajuá bi jura nu mi hñuxa ra Zidada Jesucristo dega macja. ²¹ Nu mi thuxa ya Levita dega macja, himbi 'mui to'o mri jura por gue'u.

8

Pe nu mi thuxa ra Zidada Jesucristo ha, Ajuá bi jura por gue'a, ngue'a ja ra Maça T'ofó bi 'ñena njaua:

Ajuá bi jura, ne hinda pata nú'a bi mañ'a ne bi 'ñena:

“Nu'i go gue'e grá macja pa nzantho,

ngu bi macja ra Melquisede.”

²² Hangué ra Zidada Jesucristo go ra ndá gá macja ne bí 'bui ja rá thandi Ajuá, hangue dí pahú xá hño gue ma da t'ot'e nú'a ra cohi dí pe'tshú co Ajuá, nú'a ma'na xá hño que nú'a ra mudi. ²³ Ja ra ndaxjua ley mi mahyoni da mpadi ya macja ngue'a nzantho mi tu'u. ²⁴ Pe nura Zidada Jesu go gue'a 'buiya pa nzantho, y hinhya'mu dra patua rá nsu dega macja. ²⁵ Hangué nu'á tsa da pøhø pa nzantho gatho nú'u to'o ri joni co Ajuá po rá thuhu'a, ngue'a nu'á go gue'a 'bui pa nzantho pa da 'yapabi Ajuá por gue'u.

²⁶ Hangué ra Zidada Jesu gue'a ra danga ndá gá macja ndí hoñhu, ngue'a xá nt'axi, higrá hyate, himbi 'yot'a ni 'nara ts'oqui masque xi bi 'ñouiuu ya 'yot'ats'oqui, ne 'mefa bri 'ueque de gue'u, ne bri ts'its'i pa maña mahets'i habu bi t'umba rá nsu. ²⁷ Nu'á hinga mahyoni da hyo ya mbo'oni hyastho ngu mi ot'a ya ndá gá macja ja ra ndaxjua ley. Nu'á 'met'o mi ho ya mbo'oni pa dra sũcua yá ts'oqui de gues'e'u, nepu 'mefa mi ho ya mbo'oni pa dra sũcua yá ts'oqui ma'ra ya ja'i. Pe ma Zidadahu ra Jesucristo hingui njabu, ngue'a nu'á 'na'quitho bi unse rá te pa da xũcua yá ts'oqui ya ja'i. ²⁸ Nuya ndá gá macja mi thuts'i ngu mangua ra ley, myá 'ñøhø dega 'yot'ats'oqui. Pe 'mefa de ra ley, Ajuá bi jura ne bi hñuxa rá T'u pa bi ndá gá macja, nú'á bi nhyoga ndá gá macja pa nzantho.

Ma zi Hmuhu ra Jesu go gue'a bi maxcahu pa dá hañhu ya hñá'ti de ra 'ra'yo cohi

¹ Nú'a xi dí ne ga xi'ahu go guehna núna ma ga ma, gue dí pe'tshu 'nama ndá gá macjahú nú'a bí hudi nuni mahets'i ja rá 'ñei de habu bí hudi Ajuá ra Dada to'o pe'tsa gatho ra ts'edi. ² Go gue'a pe ra 'befi dega macja nuni mahets'i habu bí ja nú'a ra Maça Luga bi hyocse Ajuá, hingo bi hyoca ya ja'i. ³ Gatho ya ndá gá macja xa thuts'i pa da umba Ajuá ya 'baha ne da hyo ya mbo'oni pa da umbabi'a, hangue ne ma Zidadahu ra Jesucristo mi pe'tsi da uni te da uni nehe. ⁴ Nu'bu nú'a di 'bucua thoho hmaha ja ra ximhai, hindi tsa da macja'a de guecua, ngue'a ya 'buiua ya macja nú'u ri unga ya 'baha ngu mangua ja rá ley ra Moise. ⁵ Nuya macja 'buiua pe ra 'befi dega macja pe nú'a pefi'u gue'a 'nara nt'uditho de nú'a bí t'ot'a nuni mahets'i. Hangué Ajuá xqui xipabi ra Moise ante da mudi da hyoca ra nija dega carpa, ne xqui 'ñembabi: “Beni gui 'yot'a gatho ya t'ot'e ngu nú'a dá ut'a'i nuni ja ra t'øhø Sinaí.” ⁶ Pe numa ndá gá macjahú bí ot'a 'nara 'befi nú'a ma'na xá nsunda, ngue'a po nú'a bi 'yot'e'a, Ajuá bi 'yot'a 'nara cohi con guecju nú'a ma'na xá hño que nú'a mi ja ja ra ndaxjua ley, y nuna 'ra'yo cohina bi mudi co ma'ra ya hñá'ti ma'na xá hño.

⁷ Nu'bu nú'a ra mudi cohi xa bøni xá hño hmaha, nu'bá ya himi mahyoni xa njahma nuna ma'na ra cohi. ⁸ Pe Ajuá bi hyandi gue hinxma hño nú'a mi ot'a ya ja'i co nura mudi cohi, hangue Ajuá bi ma de gue'u ja ra Maça T'ofó, ne bi 'ñena njaua:

Núga drá Ajuá dí ena: Ma da zø ra pa ra ora

ga pe'tsa 'nara 'ra'yo cohi co ya me Israel ne ya me Judá.

⁹ Hingá ngu nú'a ra cohi dá pe'tsua ndu yá xita'u

nu ndá pe'tsua ra nthecate de duá tsi de Egipto;

nu'u himbi 'yot'a nú'a ra cohi dá pe'tsi con gue'u,

hangue nugá dá hepu'u, njabu ena Ajuá.

¹⁰ Nuna guehna ra cohi ma ga pe'tsi co ya me Israel nu sta thogui ya pa de ra mudi cohi, njabu ena Ajuá:

Ma ga huxa 'nara 'ra'yo mfeni ja yá mfeni'u pa da 'yotca ma hmanda.

Y numa ley ma da 'mui ja yá coraso'u pa njabu nura ley'a ma da 'yot'e'u con gatho yá paha.

Nepu ma da badi'u gue go drá Ajuá de gue'u,

y nu'á go ma hnini'u.

¹¹ Nuya pa'u ni 'na hinda 'ñutuabi rá miqu'eiu

y nixi 'nará cu, pa da 'mui con gueque,

ngue'a gatho'u mahye'gui ma da 'mui con gueque,

ngu ya dangui ngu ya notsi.

¹² Ngue'a ma ga pumbabi'u yá ts'ot'ot'e,

ne hinhya'mu ma ga yopa benbabi yá ts'oqui.

¹³ Nu mi mā Ajuá de nura 'ra'yo cohi, nu'bú nu'á ya bi zogui dega ndaxjua nura mudi cohi. Hangue nú'a ya bi ts'ogui dega ndaxjua, ne 'yo rí ndaxjua, nú'á 'bestho ma da 'medi.

9

Ra Maca Luga habu mi ja ra sɔcambeni nuua ja ra ximhai, ne nú'a bíja mahets'i

¹ Ja nura mudi cohi mi ja ya hmanda pa hanja da sɔcambeni Ajuá, nehe mi ja 'nara nija nuua ja ra ximhai. ² Nú'a ra nija'a xqui thoqui dega carpa, y madetho de nura

nija xqui jot'i co 'nara xuni dutu mrá thuhu ra cortina. Nura mudi ngu mi thu'mbi ra Maca Luga, ne ja mi jani ra mfoxyo, ne ra mexa habu mi cuxa ya thuhme nú'u mi thuts'i ja rá thandi Ajuá. ³ Y de mbo habu mi jot'i co nú'a ra cortina'a, ja mi jani nú'a rá ñoho ra ngu mi thu'mbi ra Maca Luga Xá Nsunda.

⁴ Ne mbo de guehni ja mi jani ra ata dega oro pa ja mi ts'atni ra t'uts'i, ne ja mi jani ra caha de ra cohi nú'a mi tu ra oro maxogue, y de mbo ra caha'a ja mi jani ra t'uca ts'oe dega oro habu mi 'be'tsa ra maná. Nehe ja mi 'be'tsini de mbo ra caha nurá ts'ut'o ra Aarón xqui 'roho. Ne ja mi 'be'tsini nú'u ya xingdo habu mi nt'ofu nú'u 'ret'a ya mandamiento de ra mudi cohi. ⁵ Y maña de ra caha'a ja mi tōhni yoho ya enxe xqui thoqui dega oro, y nuni ja guehni mri hnequi rá nsunda Ajuá. Nuya enxe mi co'ma co yá hua nú'a ra caha dega oro habu mi joxa ra ji pa ra pumbate. Y ya dá gue'a dá xi'ahu, ngue'a nubyá hinda za ga xi'ahu gatho de guehna.

⁶ Y ya de mi ja gatho nuya t'ot'eya, nuya macja nzantho mi cut'a ja ra mudi ngu pa mi pe yá 'befi dega macja. ⁷ Pe nurá ñoho ra ngu hōnse ra nda gá macja mi cut'ini 'na'quitho ra jeya. Y nura ora mi cut'ini'a, gue'bu mi haxa ra ji dega mbo'oni pa mi umbabi Ajuá, pa 'met'o dra sacuabi yá ts'oqui'a, nepu pa yá ts'oqui ya ja'i. ⁸ Con guehna utcahu ra Maca Ndahi gue nú'a ra Maca Luga Xá Nsunda hinxqui xoguitho pa to da yat'ini nú'bu mi t'ot'etho ra sɔcambeni ja ra mudi ngu. ⁹ Nú'a ra nija'a dega carpa gue'a 'nara nt'udi pa núju dí xɔcambenihu Ajuá núbya mapaya. Nuni ja t'uni ya 'baha ne tho ya mbo'oni ngu mangua ra ndaxjua ley. Pe hinga co nuya t'ot'e'u da za da t'axca yá mfeni nú'u to'o ot'a ya sɔcambeni njabu. ¹⁰ Ngue'a nuya sɔcambeni'u gue'u hōnse dega hñuni,

ne dega ts'ithe, ne dega nsuqui. Nú'u ya hmanda mi øt'u gue'u hønse pa mi t'axca yá ndo'yo. Nú'u ya hmanda'u bi nja rá ts'edi asta nú'a ra pa bri pata ra ndaxjua cohi pa bi nja 'nara 'ra'yo cohi nú'a ma'na xá hño.

¹¹ Y nubyá ya xa zøhø ra Zidada Jesucristo y go gue'a ra nda gá macja de gatho nú'u ya hoga t'øt'e øt'a nura 'ra'yo cohi jabya. Nú'a ra Maça Luga Xá Nsunda nú'a bí ja nuni mahets'i habu bí 'bui dega macja ma Zidadahu, hingo xa hyoca ya ja'i y gue'a ma'na xá hño que habu mi øt'a yá søcambeni ya macja nuua ja ra ximhai. ¹² Ra Zidada Jesucristo 'na'quitho bi yut'a nuni ja ra Maça Luga Xá Nsunda mahets'i. Ne himbi unga yá ji ya t'axi, nixi ya t'untfani, ngue'a nu'a go bi unse rá maça ji, pa njabu da za da unga ra mpøhø pa nzantho. ¹³ Ma'met'o co ra jintfani ne ra ji'yo ne rá 'bospi ra t'untfani nú'a mi ts'at'a ja ra ata, mi hnaxa nú'u ya ja'i xqui nts'oqui pa mri yopa t'axca yá ndo'yo, pa da 'mai xá hño ma'na'qui. ¹⁴ iPe nubyá, xi ma'na ndunthi di muui rá ji ra Zidada Jesucristo! Ngue'a nu'a po rá ndahi'a nú'a pe'tsi pa nzantho, bi unse rá te ngu 'nara hña'ti pa Ajuá, y nsinque ni 'nara ts'oqui mi tu. Y njabu nurá ji'a xugaguihu gatho ma mfenihu pa hinga siguihu ga øthu ya 'bæfi nú'u da za da zixcahu ja ra du, y njabu da za ga pepabihu Ajuá nú'a te.

¹⁵ Hangué po rá du ma Zidadahu ra Jesu bi nja ra 'ra'yo cohi, pa njabu gatho nú'u to'o bi zohna Ajuá da hñanga pa nzantho gatho nú'a xa hña'tuabi Ajuá'u ngu 'nara tsogui. Ngue'a ra Zidada Jesucristo bi du pa njabu Ajuá bi za bi pumbabi yá ts'oqui nú'u to'o mi 'bui ja ra ndaxjua cohi. ¹⁶ Dí pahu gue pa da muui 'nara tsogui, mahyoni 'met'o da du nú'a to'o tsogui ra tsogui. ¹⁷ Pe hinte di muui nú'a ra tsogui

'bu tetho nú'a to'o tsogui ra tsogui. ¹⁸ Hangué nu mi t'øt'e ra mudi cohi mi mahyoni da hña'ma ra ji pa bi mudi. ¹⁹ Ra Moise nu mi hñe'ta gatho ya hmanda de ra ley pa bi 'yøde gatho ya ja'i, bi gu 'nará 'yε 'nara ndapo rá thuhu ra isopo, ne mi thu'ta ja rá hñani co ra thenga xi'yo, ne bi thint'a ja ra jintfani ne ra ji'yo nthants'i co ra dehe, nepu bi naxa habu mi nt'ofa ra ley, nepu bi naxa gatho ya ja'i. ²⁰ Nu mi 'yøt'a njabu ra Moise bi 'ñena: "Nuna go guehna ra ji pa da mudi ra cohi nú'a bi 'yøt'a Ajuá con guecju." ²¹ Nehe bi naxa ra ji ja ra nija dega carpa ne gatho ja ya t'øt'e mi jani pa mri mpæfi ja rá 'bæfi Ajuá de mbo nú'a ra nija'a. ²² Hangué manga ra ley gue casi gatho mahyoni da nt'axqui co ra ji, y nu'bu hindra hña'ma ra ji hinda za da thaca ya ts'oqui.

Ra Zidada Jesu bi unse rá te'a 'na'quitho pa bi hñaca gatho ya ts'oqui

²³ Hangué co yá ji ya mbo'oni mi pe'tsi dra t'axca ra nija dega carpa ne gatho ya t'øt'e mi jani, nú'a gue'u 'nara nt'udi de nú'a bí ja mahets'i. Pe gatho nú'a bí ja mahets'i ma'na di muui que nuya t'øt'e'u. Por gue'a mi mahyoni da nt'axqui nú'a bí ja mahets'i co ma'na ra ji nú'a ma'na di muui que yá ji ya mbo'oni. ²⁴ Ngue'a ra Zidada Jesucristo himbi yut'a ja 'nara maça luga nú'a xa hyoca ya ja'i, ngue'a nú'a ra luga habu mi cat'a ya macja pa da hñaxa ra ji gue'a 'nara nt'uditho de nú'a bí ja mahets'i. Ra Zidada Jesucristo bi yut'a ja ra Maça Luga nuni mahets'i, y nuni ja bí 'buhni'a ja rá thandi Ajuá pa bí adi por guecju. ²⁵ Nu'a himbi manga rá ji ndunthi ya 'mi'qui. Pe nú'a ra nda gá macja nuua ja ra ximhai tat'a jeya mi cat'a ja ra Maça Luga Xá Nsunda ne mi haxa ra ji, pe hingo rá jise'a. ²⁶ Nu'bu ra Zidada Jesucristo mi pe'tsi xa

manga rá ji ndunthi ya 'mi'qui, nu'bú mi pe'tsi xa du hmaḥa ndunthi ya 'mi'qui desde mí thoca ra ximhai. Pe nu'á bi 'yøt'e'a, de yá ngats'i ya pa bá ehe ja ra ximhai pa bi unse rá te'a 'na'qui thoho pa bi hñaca gatho ya ts'oqui. ²⁷ Ajuá xa hñuts'i gue pe'tsi te da du 'na'qui nuya ja'i, nepu de gue'a da tha'mba nguenda'u. ²⁸ Njabu nehe ra Zidada Jesucristo 'na'quitho bi du pa bi hñá'tsua yá ts'oqui ya ja'i. Y nurá ño'qui ma da menguiua ma'na'qui, ma da mengui pe ya hingue pa da yopa hñá'tsua yá ts'oqui ya ja'i, ngue'a 'na'quitho bi 'yøt'e. Nu'á ma da mengui hønse pa da zixa nú'u to'o tøm'i'a.

10

¹ Ra ndaxjua ley mi gue'a 'nara nt'uditho de nuya japi mi ma da nja 'mefa. Nura ley'a hingo xi mi gue'a majuani. Nura ley'a co nuyá ji ya mbo'oni mi tho nzantho tat'a jeya himbi za bi t'axca yá ts'oqui ya ja'i pa xa za xa 'múi xá hño co Ajuá. ² 'Bu majuani co yá ji ya mbo'oni xa za xa xucua yá ts'oqui gatho, nu'bú ya hinxa sigui xa thohma ya mbo'oni, nu'bú co 'na'quithohma. 'Bu xi majuani xa t'axca yá ts'oqui nú'u to'o mi hopa ya mbo'oni Ajuá, nu'bú ya hinxa behma'u gue mí tuda yá ts'oqui. ³ Pe co nuya mbo'oni mi ho'u tat'a jeya, ma'na mi beni'u de yá ts'oqui mi tu, ⁴ ngue'a hinda za da thaça ya ts'oqui co ya jintfani nixi co ya ji'yo.

⁵ Hangué nu mi zøhø ma zi Hmuhu ra Jesu nuua ja ra ximhai bi 'ñembabi Ajuá njaua:

Ma Dada'i, nu'i hingá ne gá hani yá ji ya mbo'oni nixi ma'ra ya 'baha;

hangué gá hogagui co ma ndo'yo.

⁶ Nixi gá ho nú'u ya mbo'oni tho pa da ts'at'i, nixi nú'u tho pa da hñaca ya ts'oqui.

⁷ Hangué nugá dá ena: "Ajuá ma Dada'i, stá eheua pa ga øt'a'i ri paha,

ngu nú'a xa t'ofu ja ra Maça T'ofu gue ga øt'e."

⁸ Rá mudi, ra Zidada Jesu bi 'ñena: "Nu'i hingá ne gá hani yá ji ya mbo'oni nixi ma'ra ya 'baha, nixi hingá ne nú'u ya mbo'oni tho pa da ts'at'i, nixi nú'u tho pa da hñaca ya ts'oqui. Hingá ho gatho nuya t'øt'eya." Njabu bi ma ra Zidada, y gatho nuya t'øt'e'u gue'u ri manda nura ndaxjua ley. ⁹ Nepu bi 'ñena: "Ajuá ma Dada'i, stá eheua pa ga øt'a'i ri paha." Nú'u ya noya bi mangua ma zi Hmuhu ra Jesu ne da 'ñena gue nu'á bi 'ñe bi hñaca nú'u tho ya mbo'oni pa go bi unse rá te'a pa da xucua yá ts'oqui ya ja'i. ¹⁰ Hangué go rá paha Ajuá pa bi xugaguihu ngue'a 'na'quitho bi unga rá ndo'yo ma Zidadahu ra Jesucristo pa gathoguihu.

¹¹ Gatho ya macja de ya xodyo hyastho mi pe yá 'befi dega macja, mi ho ya mbo'oni nzantho y guet'u ya hñá'ti mi uni nzantho. Mi sigui mi øt'a njabu'u masque co nuya mbo'oni mi ho'u hinhya'mu bi za bi xuca ya ts'oqui. ¹² Pe nura Zidada Jesucristo 'na'quitho bi unse rá te pa bi xuca ya ts'oqui pa nzantho. Nepu de mi uadi bi 'yøt'a njaba'a bi ma bá hudi ja rá maça 'ñei Ajuá. ¹³ Y nubyá ja bí 'bahnitho tøm'i asta hinda 'múi gatho yá ncontra de nga'ti ja yá ua'a. ¹⁴ Ngue'a nu'á bi unga rá te 'na'quitho pa njabu bi t'axca yá mfeni pa nzantho nú'u to'o xa xucubi yá ts'oqui. ¹⁵ Nehe ra Maça Ndahi damajuani de guehna, ne ena:

¹⁶ Nu sta thogui ya pa de ra mudi cohi ma ga pe'tsa ma'na ra 'ra'yo cohi con gue'u, njabu ena Ajuá:

Ma ga huxa ma ley ja yá coraso'u pa njabu nura ley'a ma da 'yøt'e'u con gatho yá paha.

Nehe ma ga huxa 'nara 'ra'yo mfeni ja yá mfeni'u pa da 'yøtca ma hmanda.

17 Nehe ena:

Hinhya'mu ma ga yopa benbabi yá ts'oqui nixi yá ts'ot'øt'e.

18 Hangue nu'a tó'o ya bri pundu-abi yá ts'oqui, ya hingue mahyoni da hyo ya mbo'oni pa da thacua yá ts'oqui.

Gajonih_u ja rá thandi Aju_u pa ga aph_u te ga aph_u

19 Hangue zi cuh_u, dí pah_u xá hño gue nubyá da za ga cuth_u ja ra Maça Luga Xá Nsunda nuni mahets'i ngue'a bi manga rá ji ra Zidada Jesu por guec_u, hangue hinga ntsah_u nixi ga ntsuh_u ga joñh_u ja rá thandi Aju_u pa ga aph_u te ga aph_u. 20 Ngue'a ma Zidadah_u ra Jesucristo po rá ndo'yose bi xogaguih_u 'nara 'ra'yo 'ñu pa da za ga cuth_u ja ra Maça Luga Xá Nsunda nuni mahets'i, ngue'a nu mi du'a bi ntunga nú'a ra xani dutu mi cot'a ra Maça Luga Xá Nsunda nuni ja yá nijá ya xodyo, y nura xani dutu'a gue'a 'nara nt'udi de rá ndo'yo ra Zidada Jesucristo nú'a bri sanbabi. 21 Ra Zidada Jesu go gue'a ma ndá gá macjah_u, ne go gue'a ri sugaguih_u gatho núju rá hniniguih_u Aju_u. 22 Hangue ma ga jonih_u co Aju_u con gatho ma mañh_u, ne con gatho ma jamfrih_u, ne co ma mfenih_u strá nt'axi, ngue'a go gues_e ma Zidadah_u ra Jesucristo xa naxcaseh_u rá ji pa njab_u ya hinte ma ts'oqui dí tuh_u, ja ra uenda xa suga ma ndo'yoh_u co 'nara dehe xi xá nt'axi. 23 Hinga 'uegueh_u de nú'a stá camfrih_u nixi de nú'a ra nthø'mate dí pe'tsh_u, y hinga duh_uh_u, ngue'a Aju_u xa ñatcaguih_u nú'a dí tømh_u, y nu'á hinda pata rá noya. 24 Ne ga beñh_u hanja da za ga nupa mfenih_u 'na ngu ma'na pa ga mádih_u ne pa ga øth_u ya hoga 'b_efi. 25 Ne hinhya'mu ga 'uegueh_u de ma hmunts'i_hu,

masque 'ra xa nzai hingui pa. Nujá, nu'a ga øth_u, ga nzofoh_u 'na ngu ma'na. Y nubyá ma'na mahyoni ga øth_u njab_u ngue'a dí hanth_u ya 'bui guetb_u ra pa de rá yo'ehe ma Zidadah_u ra Jesucristo. 26 'Bu stá padih_u xá hño te manga rá noya Aju_u ne dí siguih_u dí øth_u ya ts'oqui, ya otho ma'na con te da za da put'a ma ts'oquih_u. 27 'Bu ga sigui ga øth_u ya ts'oqui, ya hinte dí tømh_u. Nu'a dí tømh_u, hønse 'nara castigo xi xá nts'o de rá cue Aju_u, ne ra tsibi nú'a ma da tsat'i ne da huata gatho nú'u to'o yá ncontra Aju_u. 28 Nu'bu 'nara ja'i bi nts'o'yøde de rá ley ra Moise, ne 'bu mi 'bui yoho o hñu to'o bi damajuani de nú'a xqui 'yøt'e, nú'a ra ja'i'a mi pe'tsi te da du nsingue to da huequi. 29 ¡Xihma nú'a to'o ri utsabi rá T'u Aju_u! Handi ngu hinte di muui nú'a ra ji bi mfani pa bi nja ra 'ra'yo cohi, ne con gue'a ra ja'i'a bi sacua rá mfeni nú'a ra ja'i'a, ne da zani ra Maça Ndahi nú'a utcah_u rá hmate Aju_u. ¿Ha gue hingui beñh_u gue nura ja'i'a ma'na ri 'ñepabi dra dangui rá castigo? 30 Nujá dí pah_u gue Aju_u bi 'ñena: “Nuga go ma uenda ga øt'a ra ts'utbi, ne ga ju'tuabi ngu rí 'ñepabi.” Nehe bi 'ñena'a: “Nuga ma ga ha'mba nguenda ma hnini.” 31 ¡Xi xá nts'o pa 'nara 'yøt'ats'oqui nu sta zo ja rá 'ye Aju_u nú'a te!

32 Nu'ah_u, beñh_u de nurá mudi gá pah_u rá noya Aju_u gá tseth_u gatho nuya thogui gá thoh_u. 33 'Ra de gue'ah_u mi ts'añ'ah_u ne xi mi t'utsa'i_hu ja yá thandi ya ja'i. Ha nu ma'ra de gue'ah_u gá ma gá faxh_u nú'u mi thogui ya ts'othogui. 34 Gá faxh_u nú'u mi ofadi. Nehe gá johyathoh_u nu mi than'ah_u nú'a te nguí pe'tsh_u, ngue'a guí pah_u gue guí pe'tsh_u nuni mahets'i ma'ra ya hño ma'na xá hño nú'u hinda ma da than'ah_u. 35 Hangue ogrí 'b_e ri jamfrih_u, ngue'a con gue

nura jamfri'a ma dí t'a'ahũ 'nara danga thaha. ³⁶ Mahyoni gui tsethũ ne gui 'yø'tuahũ rá paha Ajuã, pa da 'ra'a'ihũ nú'a xa ñã't'a'ihũ'a.

³⁷ Ngue'a Ajuã m̄anga ja ra Maca T'ofõ ne ena:

Ya mero da zøhø nú'a to'o ma da ñehe.

Ya ts'atho ya pa ri 'bedi pa da zøhø'a.

³⁸ Nu'a tó'o 'bui xá hño con gueque ma da me'tsa ra te po ra jamfri.

Pe nu'bu da 'uegue de gueque, hĩdrĩ ho njabu.

³⁹ Pe nujú ma ga pe'tshũ ma jamfrihũ pa ga mpøhøhũ, hingue ma ga 'ueguehũ pa ga 'medihũ.

11

Ra jamfri

¹ Co ra jamfri dí pahũ gue xi majuãni ma ga hañhũ nú'a dí tø'mhũ. Nehe co ra jamfri dí pahũ xá hño gue xi majuãni ja nú'a hingui hnequi. ² Ajuã bi ñãmahño de ndu ma xitahũ ngue'a nú'a bi me'tsa ra jamfri.

³ Po ra jamfri dí pahũ gue Ajuã bi m̄a pa bi nja mahets'i ne ra ximhai. Hangué gatho nuya t'ø't'e dí hanthabya, ma'met'o mi othotho, pe 'mefa bi thoqui de nú'a hinhya'm̄a xqui hnequi.

⁴ Po ra jamfri ra Abé bi hyo 'nara mbo'oni pa bi umbabi Ajuã dega 'baha, y nura 'baha'a gue'a ma'na xá hño que nú'a bi unga ra Caí. Y Ajuã bi ñudi gue ra Abé mi 'bui xá hño ngue'a bi hñãnba nú'a rá 'baha bi unĩ. Masque ya xa du ra Abé, pe gue'a zocaguihũ thoho, ngue'a nú'a rá jamfri bi me'tsi'a utcaguihũbya.

⁵ Po ra jamfri ra Enoc bi ts'ixa mahets'i ne hĩnxa du. Bi thoniua'a pe himbi ts'udi ngue'a Ajuã ya xqui zits'i pa mahets'i. Pe ante da ts'its'i'a de guecua bi hm̄a gue bi 'yø't'e nú'a ri ho Ajuã. ⁶ Pe nu'a tó'o hingui pe'tsa ra jamfri hingui tsa da 'yø't'a nú'a ri ho Ajuã, ngue'a

nu'a tó'o ne da joni co Ajuã pe'tsi da gamfri gue 'bui Ajuã, ne da gamfri gue ma da hñãni 'nara hño nú'a to'o da hyoni'a.

⁷ Ra Noé bi gamfri nú'a bi xipabi Ajuã de nú'a mi ma da nja, masque ni 'nara seña hinxqui hyandi de nú'a ra danga nzøthe bi ñũ'tsa ra ximhai. Pe ra Noé bi 'yøde nú'a bi 'bepabi Ajuã, hangué bi hyoca ra arca pa bi yat'i con gatho ya mengu de rá ngu, pa njabu himbi jat'i'ũ ja ra dehe. Y co nú'a bi 'yø't'e ra Noé po ra jamfri, ja bi hnečni gue nu'a mi 'bui xá hño que gatho nuya 'yø't'ats'oqui bi du ja ra dehe. Y Ajuã bi m̄a gue ra Noé ya hinte ma ts'oqui mi tu ngue'a xqui gamfri'a.

⁸ Po ra jamfri ra Abrá bi 'yøte Ajuã nu mi xipabi gue da zogui nú'a ra hai habũ mi 'bui'a pa da ma da 'm̄ai ja nú'a ra hai mi ma da t'umbi dega tsogui. Hangué ra Abrá bi ma, masque himi padi habũ mri ma. ⁹ Po ra jamfri bi 'm̄ai ngu 'nara nzøhø nuni ja ra hai habũ xqui ñã'tua Ajuã. Ja bi hyocni rá ngu dega carpa, ne ja bi 'm̄ahni co ra Isaac ne ra Cobo, nehe ja bá hocni'ũ yá ngu dega carpa, y nehe bi 'm̄ahni'ũ ngu 'raya nzøhø, masque gatho'ũ xqui hñã'tuabi nú'a ra hai'a. ¹⁰ Ra Abrá mi tø'mi gue da ma da 'm̄ai nuni ja ra dahni habũ nthoqui xá hño y hinda za to da huati. Y go guesẽ Ajuã bi beni hanja da hyoca nura hnini'a, y go bi hyocẽ'a.

¹¹ Nehe ra Sara hinxqui za xqui me'tsa ra b̄atsi, nu'a bi gamfri gue Ajuã himi tsa da pata rá noya nú'a xqui xipabi'a, hangué po nú'a ra jamfri'a bi t'umba ra ts'edi pa bi 'm̄ai 'nará b̄atsi masque ya mrá zi tia. ¹² Hangué ra Abrá masque nehe ya mrá zi ndaxjua, pe bi 'm̄ai 'nará t'ũ, y co nú'a ra t'ũ'a bi nxãnda ndunthi ya ja'i, y nubya ya hingui tsa to da mede, ngu yá ndunthi ya

tsø, ne ngu rá ndunthi ra 'bomu nú'a 'bonga ja rá hyo ra ndehe.

¹³ Ra Abrá ne gatho yá ja'i bi du, y himbi hñani nú'a xqui hñá'tuabi'ú de ante da du. Pe nu'ú bi gamfri Ajuá gue ma da umbabi 'mefa gatho nú'a xqui ñá'tuabi'ú, hangue nu'ú bi dø'mi co ra johya. Hangue njab'ú mi mañ'ú gue ngu myá ne'ñu ngue'a himi ma da nzangua ja ra ximhai. ¹⁴ Nu'ú tó'o mąnga njab'ú, ma gue hongá ma'na ra hai pa hab'ú da 'múi'ú. ¹⁵ Nu'ú nú'ú mi behmahá nú'a ra hai de hab'ú bá ehe ra mudi, nu'bú xa zahma xa mengui'ú pa guehni. ¹⁶ Pe nu'ú mi hongá ma'na ra hai ma'na xá hño, y nura hai mi hoñ'ú go gue'a nú'a bí ja mahets'i. Hangue Ajuá hindi ntsa pa da ma gue go gue'a ra Ajuá de gue'ú, ne nu'á xa hoca 'nara hnini pa gue'ú.

¹⁷ Po ra jamfri ra Abrá bi 'yøte Ajuá nu mi tsapi ua xi mi ja rá jamfri. Hangue bi zixa ra Isaac nú'a rá 'ra t'ú pa xa hyohma pa xa umba Ajuá ngu 'nara 'baha, masque Ajuá xqui ñá'tuabi gue de ra Isaac mi ma da nxanda ndunthi ya ja'i, ne xqui 'ñembi: ¹⁸ "Go dri 'beto yá batsi ra Isaac." ¹⁹ Ra Abrá mi camfri gue Ajuá ja rá ts'edi pa xa japi xa yopa nte ra Isaac. Y ra Abrá bi 'yøt'a ra uenda gue bi yopa nte ra Isaac ngue'a ya mi 'bui pa da du, pe Ajuá bi ñani'a ne bi umbabi ra Abrá ma'na'qui.

²⁰ Po ra jamfri ra Isaac bi japabi nú'ú yoho yá t'ú, 'na mrá thuhu ra Cobo y nu ma'na ra Esau, masque ya japi mri 'betho da nja. ²¹ Po ra jamfri ra Cobo nu ya de mi ma da du bi japabi nú'ú yoho yá t'ú ra Jose, y nú'a ra ora mri japabi mi xocambeni Ajuá, xqui ntø'tse co rá bordo. ²² Ra Jose nu de ya pa da du bi ma co ra jamfri gue ya me Israel mi pe'tsi da bñni de Egipto. Ne bi xipabi'ú gue ra pa'a da bñni de guehni'ú, da hñá'tsua rá ndo'yo'a pa da nt'agui hab'ú mi ma da 'múi'ú.

²³ Po ra jamfri nu mi 'múi ra Moise, rá dada ne rá nana himbi zu nú'a ra dąnga nda de Egipto, masque nu'á xqui manda pa da tho ya zi t'uca ts'unt'ú. Nu'ú bi hyandi gue ra Moise mrá zi hoga ts'unt'ú, hangue bi 'ñagui'ú hñu nzañá. ²⁴ Po ra jamfri, nu de ya mi ndangui ra Moise, ya himbi ne'a bi t'embabi gue go mrá nana nurá t'ixu ra nda de Egipto. ²⁵ Ra Moise ma'na bi ho bi sufri mahyegui co rá hnini Ajuá que xqui gohi ja rá ngu ra nda pa xa johyahma co nuya ts'ot'ø't'e nú'ú da uadi ne da thogui. ²⁶ Nú'á bi gamfri gue nu'bú da thogui ya nt'atsate ngu nú'ú mi ma da thogui ra Zidada Jesucristo, nu'bú mi ma da t'umbabi ma'na ndunthi ya dąnga hño de gatho nuya hño mi ja nuni Egipto, ngue'a nú'á mi tø'ma 'nara hoga thahá nú'a mi ma da umbabi Ajuá. ²⁷ Po ra jamfri ra Moise bi bñni de Egipto ne himbi zupabi rá cue nú'a ra nda de guehni. Ne bi sigui co nú'a xqui beni da 'yøt'e ngue'a mi camfri gue mi 'ñoui Ajuá masque himi handi.

²⁸ Po ra jamfri ra Moise bi 'yøt'a nú'a ra ngo dega pascua, bi manda bi tho ya deti, y nuyá ji'ú bi hnaxa ja ya gosthingu pa njab'ú nu mi thogui rá enxé Ajuá pa da hyo yá mudi t'ú de cada 'naya ngu de Egipto, bi thoguitho ja yá ngu ya me Israel, y hinte bi ja'ú. ²⁹ Po ra jamfri ya me Israel bi 'raxa ja ra ndehe rá thuhu ra Thenga Ndehe. Bi hyegue ra dehe pa bi net'i ra 'yonhyai ne bi thogui'ú, y de mi ma da thogui njab'ú nú'ú ya me Egipto, bi jat'i gatho'ú.

³⁰ Po ra jamfri ya me Israel bi thexa yoto ma pa gatho ja rá nthets'i ra hnini de Jericó mi jot'i dega dąnga jado. Y co yá jamfri'ú bi daguise ya jado. ³¹ Ra Raab mi 'nara ts'o'behñá'a, pe co rá jamfri'a himbi tho ngu bi tho gatho nú'ú ya 'ñagamfri mi 'buhni

ja ra hnini Jericó, ngue'a nura Raab xqui umba ntsaya nú'u to'o xqui m'e't'o da c'a'tsa nú'a ra hai'a.

³² ¿Te ja ma'na ga ma? Hinga juadi ga ma, 'b'u ga ma de ra Gedeó, de ra Barac, de ra Samsó, de ra Jefté, de ra Davi, de ra Samue, ne de ma'ra yá 'm'e'ni Ajuá. ³³ Nú'ú go gue'u co ra jamfri bi ntate'u de ma'ra ya hnini, y bi 'yot'a ra hoga ts'utbi, y bi hñañ'u nú'a ra mfats'i xqui ña'tua Ajuá. Co ra jamfri hinte bi ja nú'u bi t'ent'ua ya zate. ³⁴ Nehe hinte bi ja nú'u bi t'ent'a ja 'nara tsibi xi mi zø nts'edi. Nehe ma'ra himbi za to bi hyo'u co ra mahuai. Po ra jamfri mi t'umbabi ra ts'edi ora mi othobi'u. Himi tsu'u nura ora mi 'yo ja ra tuhni, hangue mi japi mi nest'ihi gathó yá ncontra. ³⁵ Po ra jamfri 'raya 'behña bi hyandi gue bi yopa nte 'ra de yá ja'i xqui du.

Ha nu ma'ra bi t'ø'tuabi ndunthi ya ts'ot'ø't'e pa xa ncøhma de Ajuá, pe masque bi tho'u himbi ncøni, ngue'a bi gamfri'u gue mi ma da yopa nte'u pa da m'e'tsa 'nara te ma'na xá hño. ³⁶ Nu ma'ra bi zeta ya nt'atsate ne ya mfei, ha nu ma'ra asta bi njot'a fadi ne bri that'i co ya cadena. ³⁷ Nu ma'ra bi tho dega nc'ahni. Nu ma'ra bi thecuabi madetho yá ndo'yo. 'Ra bri tsapi pa xa 'uehma de yá jamfri. Ha nu ma'ra bi tho co ra huai. Ha nu ma'ra mri maua mri mani mi he ya xifri dega deti ne dega t'axi ngue'a mi otho te da hye, ne xi mi thogui ra nhyoya, ya ugui, ne ma'ra ya ts'othogui. ³⁸ Masque nú'ú go mri 'ñepabi 'raya t'ø't'e ma'na xá hño que gathó nú'u ja ja ra ximhai, pe nu'ú mi naxni ja ya mbonthi ne ja ya t'ø'hø, ne mri 'ñagui ja ya ma'ye ne ja ya hñado. ³⁹ Gathó nú'u to'o bi sufri njabu, hma xá hño de gue'u ngue'a bi gamfri xá hño Ajuá. Pe nu'ú himbi za bi hyanda gathó nú'a xqui ña'tuabi Ajuá, ⁴⁰ ngue'a Ajuá xqui beni de guecju núju dyá gam-

frihu, gue da 'racju 'nara japi ma'na xá hño que nú'a bi hñani'u, pa nú'u ya 'bet'o gamfri da dø'mi pa njabu ngu'u ne nguju ga hññu mahyegui gathó nú'a xa ñatcahu Ajuá, ne ga 'buhu xá hño ja rá thandi'a.

12

Ga huxa ma thandihu ja ra Zidada Jesu

¹ Hangue nujú dí pahú gue bi 'múi ndunthi nú'u to'o bi gamfri, y nú'ú utcahu gue xi bi 'ño xá hño ja yá jamfri. Hangue ma ga tsohubu gathó nú'a hindi hocaguihu ga ø'tuahú rá paha Ajuá. Nehe ga 'ueguehu de ra ts'oqui drí duhu, pa njabu hinda zamgahu. Ga njahu ngu nú'u pa ra tahá dega 'rihi, ga tsethu gathó asta ga tsøñhu habu drá maha. ² Ma ga huxa ma thandihu ja ma Zidadahu ra Jesucristo nú'a xa 'racju ma jamfrihu, ne go gue'a faxcaguihu pa ga camfrihu xi xá hño. Nú'ú xi bi sufri ja ra pont'i, pe himbi jamasu gathó nuya nt'atsate de nú'a ra du dega 'betsa bi thogui'a, ngue'a mi padi gue 'mefa de gathó nú'a xqui thogui mi ma da m'e'tsa ndunthi ra johya. Hangue nubýa ya bí hudi ja ra 'ñei de habu bí hudi Ajuá rá Dada.

³ Beñhu de gathó nú'a bi zeta ra Zidada Jesu, pa hinda zabi'ihu de nú'a gui thohu, nixi da du ri muihu. Nú'ú bi zeta gathó ya ts'ot'ø't'e bi 'yø'tuabi ya 'yø'tats'oqui gá ja'i. ⁴ Nu'ahu, masque grí ntunhu nzantho co ra ts'oqui, pe ni 'na de gue'ahu hinxa tho'ahu. ⁵ ¿Ha gue ya xcá pumfrihu nú'a ra ts'ofó bi 'ra'ahu Ajuá nú'ahu gyá batsihu de gue'a? Ja ra Maca T'ofó enga njaua: Ma zi t'u'i, ogrí utsabi rá ts'ofó Ajuá, nixi hinda du ri mui nú'bu tsu'a'i'a. ⁶ Ngue'a Ajuá zofó nú'u to'o madi'a, nehe ri castiga nú'u to'o ri jabatsi nú'bu hinda 'yø't'e xá hño'u. ⁷ Ogrí uhu rá ts'ofó Ajuá. Nú'ú ri su'a'ihu ngue'a gyá batsihu de

gue'a. Dí pah_u gue gatho ya dada hācuabi nú'a ra maña di pe'tsa yá batsi, ¿ha ngue ha? ⁸ Gatho ya batsi t'umba ra ts'ofó 'b_u hingui øde. Hangué 'b_u Ajuā hingui 'ra'ah_u ra ts'ofó, nu'bú hingue xi gyá batsih_u de gue'a. ⁹ Nú'b_u ndyá notsih_u, numa dadah_u mi tsucaguih_u 'b_u hinduí øteh_u, y nujú ndí umf_u ra t'equ'eí. Nu'bú ¿hanja hingo ma'na ga umf_u ndunthi ra t'equ'eí nú'a ma Dadah_u bí 'b_u mahets'i, pa njab_u da nja ma teh_u nzantho? ¹⁰ Nú'b_u ndyá notsithoh_u, numa dadah_u bi 'racj_u ra ts'ofó po 'raya zi patho y ngu nú'a bi ne'á. Pe nu Ajuā ri 'racj_u ra ts'ofó pa ma hñoh_u pa nzantho, pa njab_u ga 'buh_u xá nt'axi ngu 'b_u'a. ¹¹ Xi majuani, ni 'nara ja'i hindi johya nura ora di ncastiga. Tu rá mui, ha. Pe nu'a tó'o da hñanga ra ts'ofó, 'mefa ma da me'tsa 'nara hoga te ne da 'mui te rá 'ñenthó.

Xá nts'o ma da thogui nú'u to'o hingui ne da 'yøde rá noya Ajuā

¹² Hangué nú'ah_u guí tu ri muih_u, dá nuhu ri mfenih_u ne 'yøth_u ra ts'edi pa guí siguih_u co Ajuā. ¹³ Ne 'yoh_u xá hño, pa njab_u nú'u ya cu hingui 'yo xá hño ja rá 'ñu Ajuā, da 'ñó xá hño, ne da zε yá jamfri.

¹⁴ 'Yøth_u gatho nú'a da za pa guí 'buh_u 'nara hoga'mui con gatho. Nehe nsuh_u pa strá nt'axi ri teh_u, ngue'a nú'u hinstrá nt'axi yá te, hinda ma da hyandi Ajuā. ¹⁵ Nsuh_u xá hño pa ni 'na de gue'ah_u hingui 'beh_u nú'u ya japi ri 'racj_u Ajuā. Y nsuh_u pa hinda te ya ts'omfeni madetho de gue'ah_u, pa hinda ts'ocua yá mfeni gatho ma'ra, ngu 'nara ts'ondapo xá nju. ¹⁶ Nu'a ma guí 'yøth_u, guí jamasuh_u pa ni 'na de gue'ah_u hingui hñuxh_u co ya 'behñā nú'u hingo xi ri 'behñah_u, nixi ya 'behñā hinda hñuxui ya 'ñøhø nú'u hingo xi yá dame. Nehe jamasuh_u gue ni 'na de gue'ah_u hingui t'sah_u gatho nú'a di muui

ja rá thandi Ajuā, ngu bi 'yøt'a ra Esaú bi unga rá japi hønse po 'nara hñuni bi t'umbabi, y nura japi'a xqui umbahmā Ajuā ngue'a gue'a mrá mudi t'u de ra Isaac. ¹⁷ Guí pah_u gue ra Esaú nu mi nehma da yopa hñanga ra japi de rá dada, ya himbi za bi t'umbi ma'na'qui. Masque xi bi nzoni ra Esaú, pe ya himbi za bi pata ra cohi pa xa yopa t'umba nura japi'a.

¹⁸ Nujú hindi njah_u ngu nú'u ya me Israel nu mi umbabi Ajuā nura ley. Nu'ú bi zøni asta ra t'øhø Sinaí nú'a tsa to da net'i. Nura t'øhø'a mi zø, ne mi jani ra 'bexuui ne ra bñanthi. ¹⁹ Nu'ú bi 'yøde nú'a ra trompeta bi nzuni, nehe bi 'yøde rá noya Ajuā mi zofó'u. Nu mi 'yøde'u nura noya'a, bi bantebi'u ra Moise pa da xipabi Ajuā gue ya hinda sigui da zofó njab_u'u. ²⁰ Ngue'a himbi za bi zeta nú'a ra hmanda bi xipabi'u Ajuā ne bi 'ñena: "Asta 'nara mbo'oni, 'b_u da net'a nuna t'øhøna, pe'tsi da tho co ya ne'ahni o co ra lansa." ²¹ Xi mi unga ra ntsu nú'a mri hnequini, asta ra Moise bi 'ñena nehe: "Asta ri 'raca ra huat'i co ra ntsu."

²² Pe nujú nu de dá camfrih_u Ajuā ya stá jonih_u ja nú'a ra t'øhø rá thuhu Sion hab_u bí ja rá hnini Ajuā nú'a te, y nú'a go gue'a ra Jerusale nú'a bí ja mahets'i hab_u bí 'b_u ya 'motho dega εnxε. ²³ Nú'ú xa munts'i pa brí nsunda Ajuā. Ne stá muntshñi con gatho ma'ra ya batsi de Ajuā nú'u ya xa t'opa yá thuhu nuni mahets'i mahyεgui con guecju, y stá hañh_u yá japi Ajuā ngu t'umba nuya mudi t'u. Ne stá tsøh_u ja rá thandi Ajuā nú'a to'o ra Nzaya de gatho. Stá tsøhøh_u hab_u bí 'bui nú'u bi hñoja'i, nú'u ya xa zits'i Ajuā pa da 'mui xá hño ja rá thandi'a pa nzantho. ²⁴ Ne stá jonih_u ja ra Zidada Jesu nú'a to'o po rá du bi nja ra 'ra'yo cohi, y stá mpøhøh_u po rá ji bi mfani nú'a utcaguih_u nú'a ma'na xá hño que rá ji nú'a ra

mbo'oni bi hyo ra Abé dega hñá'ti.

²⁵ Por gue'a jamasuhá gui 'yótehu Ajuá nú'a zo'a'ihú. Nú'u to'o himbi 'yóte rá noya Ajuá nú'a bi mǎnga ra Moise nuua ja ra ximhai, nú'á himbi mpont'ui rá cue Ajuá. Xi-gaguihú, 'bú hinga ótehu nú'a bá ehe de mahets'i pa e bi zocaguihú, ma'na hinga mponthú rá cue Ajuá. ²⁶ Ajuá co rá noya bi japi bi mbi ra hai nú'a ra pa bi unga ra ley. Pe nubyá ena njaua: “Ma ga japi da mbi ra hai ma'na'quitho, nehe mahets'i ma ga japi da mbi.” ²⁷ Nu mi 'ñena “ma'na'quitho”, xicjú gue ma da 'mēdi gatho nuya t'ót'e xa hyoqui ne ri mpadi, pa go da gohi nú'u ya t'ót'e hingui tsa da mpadi. ²⁸ Hangue ma ga umfú njamádi Ajuá gue nurá hnini'a habú ma ga maha hingui tsa da mpadi. Ma ga pēphú Ajuá co ndunthi ra t'equ'ei ne co ndunthi ra ntsu ngu nú'a ne'a. ²⁹ Ngue'a Ajuá ma da huata gatho ya ts'oqui, nja ngu 'nara tsibi ri huata gatho nú'a ja.

13

Hanja da za ga óthú nú'a ne Ajuá

¹ Siguihú gui mpē'tsua hmátehu 'na ngu ma'na. ² Ne oxqui pumfrihú gui umfú ntsaya nú'u tsōñ'ahú ja ri nguhú, ngue'a bi njabú 'ra bi umba ntsaya 'raya enxé masque himi pād'i'ú ua myá enxé.

³ Ne oxqui pumfrihú ya 'yofadi, 'yóthú ra uēnda gue go guí ohú fadi. Nehe oxqui pumfrihú nú'u thogui ya nt'útsate, ngue'a ne'ahú guí 'yothúua ja ra ximhai.

⁴ Gatho'ihú cumplihú nura cohi gá pē'tshú nu ngá nthatihú. Xi da nsuhú pa hingui ts'oca ri nthatihú, ngue'a Ajuá ma da hñá'mba nguēnda nú'u ya zinga medinthati ne nú'u ya 'ñe'bēhñá.

⁵ Odi oda ri mfenihú ra bojá. Dá hñú ri máihú co nú'a ya guí pē'tshú. Ngue'a Ajuá ena: “Hinhya'mú ga tsoc'athohú, nixi ga hec'athohú.”

⁶ Hangue co ma jamfrihú da za ga eñhú:

Ajuá go gue'a faxcagui; hangue hinga tsu ni 'nara ja'i de nú'a beni te da 'yótcagui.

⁷ Oxqui pumfrihú nú'u ri ma'yohú bi zo'ahú de rá noya Ajuá. Pahú xá hño de yá te'ú ne de yá hoga 'bēfi. Tenhú nú'a ra jamfri xa mē'tsu.

⁸ Ra Zidada Jesucristo go guet'a de mande, de nubya, ne pa nzantho. ⁹ Hangue oxqui hophú to da zix'a'ihú pa gui tenhú ma'ra ya nt'utuate nú'u 'na'ño. Ma'na xá hño ga hoñhú rá mfats'i Ajuá que ga tenhú ya nzai dega hñuni nú'u t'ót'e pa Ajuá, ngue'a nuya hñuni'ú hingui faxa nú'u to'o ri dēni'ú pa da za da 'múí xá hño co Ajuá.

¹⁰ Ya macjá de ya xodyo nú'u pēpabi Ajuá ja yá nija'ú, ho ya mbo'oni pa umbabi Ajuá dega hñá'ti, nepú nura ngø go tsi'ú. Pe nura hñá'ti bi t'ót'e por guecjú, 'na'ño. Y nuya macjá'ú, pa gue'ú hinte ri muui nú'a ra hñá'ti bi t'ót'e por guecjú 'bú sigui'ú ho ya mbo'oni dega hñá'ti. ¹¹ Nuyá ji nuya mbo'oni tho, háxa ya ndá gá macjá pa mbo ra Macá Luga Xá Nsunda pa da hñaca ya ts'oqui. Y nuyá ngø nuya mbo'oni'ú ts'at'a môte ra hnini. ¹² Hangue nehe ra Zidada Jesu bi du môte ra hnini pa bi xugaguihú co rá macá ji'a. ¹³ Hangue ma ga tenhú ra Zidada Jesu, ne ga tsohú gatho ma ndaxjua jamfrihú, ga óthú ra uēnda gue necjú ya stá pōñhú de ra hnini pa ga sufrihú ra nt'útsate mahyēgui co ra Zidada Jesu. ¹⁴ Ngue'a nujú hindí pē'tshú 'nara hnini de guecua ja ra ximhai habú ga 'buhú pa nzantho. Nujú dí hoñhú 'nara hnini nú'a ma da hnequi 'mēfa. ¹⁵ Hangue po rá thuhu ma zi Hmuhú ra Jesucristo ma ga xocambenihú Ajuá nzantho. Nuna sōcambenajá guehna ngu 'nara hñá'ti pa Ajuá nú'a rí 'ñēpi ga umfú co ma nehú. ¹⁶ Nehe oxqui

pumfrih_u gui 'yø'tuah_u ra hño ma'ra, ne gui faxh_u nú'_u to'o hinte pe'tsi. Nu'b_u gui 'yøth_u njab_u, gue'a ngu 'nara hña'ti guí umf_u Ajuá, y nú'á gue'a ri ho'a.

¹⁷ 'Yøte ri ma'yoh_u. 'Yøth_u nú'á da xi'a'ih_u, ngue'a go gue'u ri su'a'ih_u ne go gue'u pe'tsi ma da dapa nguenda Ajuá. 'Yøteh_u pa da za da mpefi co ra johya, hingue co ra dumai. Nu'b_u co ra dumai ri mpefi'_u, nu'bú hinte ma gui hañh_u.

¹⁸ 'Yaph_u Ajuá por guecje. Nuje dí camfrihe gue dí 'b_uhe xá hño, ne dí nehe gue nzantho ga 'yohe xá hño de gatho nú'á dí øthe. ¹⁹ Y nehe xi dí bante'ih_u gui 'yaph_u Ajuá pa 'nihi ga pengui ga tsøñ'ah_u.

Rá ngats'ira carta hab_u 'benpabi ra nzengua ya gamfri ne t'apa Ajuá por gue'u

²⁰ Ajuá nú'á unga ra hoga'mai bi japi bi yopa nte de ja ya du ma zi Hmuh_u ra Jesucristo, nú'á go gue'a ma danga Ma'yoh_u, y po rá ji'a bi nja nú'á ra cohi pa nzantho. ²¹ Ajuá da 'ra'ah_u ra ts'edi pa gui 'b_uh_u xá hño pa da za gui 'yø'tuah_u rá paha'a, ne pa njab_u co rá mfats'i ma Zidadah_u ra Jesucristo gui 'b_uh_u ngu nú'á ne'a. ¡Drá nsunda ra Zidada Jesucristo pa nzantho! Njab_u gue'a.

²² Dí bante'ih_u zi cuh_u, gue osti tsabi'ih_u gui 'yødeh_u xá hño nuna ra ts'ofu dí 'ra'ah_u, ngue'a himbi za dá xi'ah_u gatho nú'á ndí ne ga xi'ah_u. ²³ Ne dí ne ga xi'ah_u gue ma zi cuh_u ra Timu ya bi bøni de ja ra fadi. 'B_u 'nihi da zøhø de guecua'a ga me'beb_u pa ma ga c'a'ts'a'ihe.

²⁴ Fat'ajuah_u gatho nú'_u to'o su'a'ih_u, ne gatho nú'_u ma cuh_u de ra jamfri. Ne ri fat'ajuá'ih_u ya cu me'Italia.

²⁵ Ajuá da max'a'ih_u guí gathoh_u. Njab_u gue'a.

RA SANTIAGO RA CARTA NÚ'A BI 'YOFO RA SANTIAGO

Ra Santiago opabi ya gamfri nú'á xa bõni de yá hai ne haburaza 'bui'á

¹ Núga drá Yego dí pɛpabi Ajuá ne ra zi Hmu Jesucristo. Dí zengua'ihú gatho nú'ahú xcá ehehú de nú'á 'rɛt'amayoho yá t'á ra Israel, xcá põñhú de ri haihú ne haburaza guí 'buhú.

Ra mfadi nú'a bí ehe de Ajuá

² Ma zi cu'ihú, xi da johyahú ora guí thohú ya thogui. ³ Ngue'á guí padihú gue nura ora guí thohú ya thogui gue'á ma'na da zɛ ri jamfrihú pa ma'na guí tsethú. ⁴ Hangue osta zabi'ihú guí tsetihú, pa njabú ma'na da nja ri jamfrihú, ne hinte guí 'bɛdihú pa xi guí 'buhú xá hño ja rá thandi Ajuá.

⁵ 'Bú 'na de gue'ahú grí 'bɛhú ra mfadi, 'yaphú Ajuá y nú'á da 'ra'ahú, ngue'á nu'á umba gatho nú'á to'o da 'yapabi'á ne uni ndunthi, ne hingui uni dega cuɛ. ⁶ Pe nuto adi ra mfadi, dá 'yadi co ra jamfri, hinda dũhú. Ngue'á nu'á tó'o di dũhú, nurá mfeni'á nja ngu ra dehe nú'á ent'a ra ndáhi rí maua rí mani. ⁷ Hangue nu'á tó'o njabú rá mfeni, odi hu rá mui gue da ma da hñani te da hñani de Ajuá. Nú'á hinte ma da hñani'a. ⁸ Ngue'á nu'á tó'o di yohna rá mfeni, hingui pađi nda'á da 'yõt'e.

⁹ 'Bú 'nara gamfri hinte pɛ'tsi ne othobi ni 'nara nsu, dá johya'á ngue'á Ajuá e'tsuabi rá nsu. ¹⁰ Ha nu'á 'nara gamfri pɛ'tsa ndunthi ya hño, dá johya'á 'bú da bađi gue nú'á pɛ'tsi hinte di muui ja rá thandi Ajuá. Ngue'á nuya rico tu, nja ngu yá dõni ya ndapo, hinte tseti'á. ¹¹ Nurá dõni ra ndapo, sta c'onts'a ra hyadi ne sta pat'i, da 'yot'a rá 'bai, ne da hyøe yá dõni, ya

ja bi uahni gatho ra dõni, y ya hingui hnequi mahotho. Njabú thoho 'nara rico co rá nsu ne yá ndunthi yá hño, di mpefi y sta damfri da uadi gatho.

Ya ts'othogui ne ya ts'omfeni

¹² Njapi nú'á to'o tseta ya thogui, ngue'á nu'á da zɛti, Ajuá ma da umbabi ra te pa nzantho ngu 'nara corona dega thahá nú'á xa ñá'tui da umba nú'á to'o di mađi'á. ¹³ 'Bú 'na benga 'nara ts'omfeni pa te da 'yõt'e, odi má gue nú'á ra ts'omfeni beni'á gue xqui 'ñehe de Ajuá, ngue'á Ajuá hingui beni ni 'nara ts'omfeni y nixi japa 'nara ja'i da benga 'nara ts'omfeni. ¹⁴ Pe rá ts'onc'at'i cada 'na ja eheni ya ts'omfeni ne di hñat'ase'á, y go gue'á japi da 'yõt'a ya ts'oqui. ¹⁵ 'Bú rá ts'onc'at'i 'na japi da beni te da 'yõt'e xá nts'o, nepú da 'yõt'a nú'á beni, nu'bú ya xa 'yõt'a 'nara ts'oqui, ne nura ts'oqui'á japi da 'mɛdi.

¹⁶ Hangue ma zi hmadi cu'ihú, oguí hopa ri mfenihú da hya'a'ihú. ¹⁷ Ajuá nú'á bí 'bui mahets'i, nú'á to'o bi hyoca ra hyadi ne ra zana ne ya tsø, go gue'á di 'racjú gatho ya hño. Ra hyadi ne ra zana ne ya tsø di mpadi, pe Ajuá hinhya'mú xa pata rá 'mui y nixi hinhya'mú ma da pati. ¹⁸ Ajuá po rá paha sehe bi 'yõt'e pa dá mbatsihú de gue'á nu ndá camfrihú rá noya nú'á majuaní. Y njabú go guecaguihú dyá madi sofohú de nú'á bi hyoca Ajuá.

Ra jamfri nú'a majuaní

¹⁹ Hangue ma zi hmadi cu'ihú, hñuxhú nt'øde xá hño nú'á guí ødehú. Beñhú xá hño nú'á ma guí mañhú, ne oguí ncuɛhú 'bestho. ²⁰ Ngue'á 'bú 'nara ja'i xi ri ncuɛ, hingui tsa da 'yõt'a nú'á ri ho Ajuá. ²¹ Hangue tsohabú gatho ya ts'ot'ot'e ne gatho nú'á xá nts'o. Camfrihú con gatho ri muihú rá noya Ajuá nú'á ya xa 'bot'i ja ri

corasohu. Nura noya'a ja rá ts'edi pa da pøhø'ihu.

²² 'Yøthü nú'a xi'ahü rá noya Ajuá, hingue hønsé guí 'yødehü, ngue'a nu'bu hingui 'yøt'ehü nú'a guí ødehü, njabü guí hñat'aschü.

²³ Ngue'a nu'a to da 'yøde rá noya Ajuá ne hinda 'yøt'a nú'a ma, nu'bu nja ngu 'nara ja'i nú'a di yot'a rá hmi ja ra hñe. ²⁴ Ha ngu bi uadi bi yot'a rá hmi, 'bestho bi pumfri mi tengü rá hmi. ²⁵ Pe nuto da hñuxa nt'øde nú'a te mąnga rá noya Ajuá ne hinda pumfri, ne da 'yøt'e nú'a ma, nu'bu Ajuá da japi. Rá noya Ajuá nja ngu 'nara ley nú'a dí øthü co ma pahahü pa da nja ma hoga tehü.

²⁶ 'Bü 'na de gue'ahü guí beñhü gue guí pephü Ajuá, ne hingui handa nú'a guí mañhü, guí hu ri mñihü gue guí pephü xá hño Ajuá, pe hina. ²⁷ Nuna guehna ra hoga 'bæfi nú'a ri ho Ajuá ma Dadahü: Gue nu 'na da maxa ya hyoya batsi nú'a jo'o yá nana ni yá dada, ne nuya hyoya viuda, ne da nsu pa hinda nts'oqui co ya ts'ot'øt'e de ra ximhai.

2

Hinga xúcjü nú'a to'o ga numansuhü

¹ Ma zi cu'ihu, 'bü majuanü guí camfrihu ma zi Hmuhü ra Jesucristo xá nsunda, ogui xúcjü 'met'o nú'a to'o guí numansuhü. ² Nu'bü da yut'i habü guí øt'a ri hmunts'ihu 'nara ja'i xi dri hñe xá hño y dri hñá ya mfo'yé dega oro, ha nehe da yut'a 'nara hyoya di he ya zi zedutu, ³ y nú'a to'o dri hñe xá hño go guí umfü ntsaya co ra t'equ'ei ne guí 'ñembabihü: "Yøtcahe ra mate grí 'ñecua guí hñudi", ha nura zi hyoya guí 'ñemfü: "Nu'í ja da 'bahmabu", o guí 'ñemfü, "Ja da hñupü ja ra hai." ⁴ ¿Hanja guí øthü njabü gue guí hñ'mdahü nú'a to'o guí numansuhü? Hingui ho nú'a ri mfeni gue guí xúctahü ya ja'i.

⁵ Ma zi hmadi cu'ihu, 'yødehü: ¿Ha hingui pahü gue go Ajuá xa huahna ya hyoya nuua ja ra ximhai pa go gue'ü da hñani ya japi de mahets'i po yá jamfri? Nehe go gue'ü xa huahna Ajuá pa da ma dí 'mahuini habü bí manda'a, nehe xa hñá'tuabi gue da 'mahuini gatho nú'a to'o ri mađi'a. ⁶ Pe nu'ahü guí numa'ñahü ya hyoya, ha nuyarico go guí numansuhü. Pe ¿ha gue hingui pahü gue go ya rico ha'a'ihu ne tsix'ahü ja ra ts'utbi? ⁷ ¿Ha hingo gue'ü tsani nurá hoga thuhu ma zi Hmuhü ra Jesucristo nú'a to'o po rá thuhu'a xa thump'a'ihu gyá gamfrihu?

⁸ Ra Maça T'ofø ena njaua: "Mađi ri miqu'eiui ne guí su ngu grí nsu sche." Nu'bü xi majuanü guí øthü nuna ra maça hmanda, nu'bu há, guí øthü xá hño. ⁹ Pe nu'bü guí xúctahü hønsé nú'a to'o guí mađihü, nu'bu guí øthü 'nara ts'oqui, y nurá ndaxjua ley ra Moise ma gue guí tuxhü ra ts'oqui ngue'a hingá øthü nuna ra maça hmandana. ¹⁰ Ngue'a nu'a tó'o øt'a gatho nú'a mąnga ra ndaxjua ley, pe 'bü da 'mædi 'nara hmanda hinda 'yøt'e, nu'bu nura ja'i'a ya bi duxa ra ts'oqui de gatho nú'a mąnga ra ndaxjua ley. ¹¹ Ngue'a Ajuá bi mąnga ja ra ndaxjua ley ne bi 'ñena: "Oxqui nzinga medinthati", nehe bi 'ñena: "Oxqui hote." Nde'bü, 'bü hingrá zinga medinthati pe 'bü grá hyote, njabü ya hinxcá øt'e ngu nú'a mąnga gatho ra ndaxjua ley. ¹² Pe nujá dí camfrihu ra 'ra'yo ley nú'a dí øthü co ma pahahü, hangue ga ñahü ngu rí 'ñeche ne ga øthü gatho nú'a xá hño, ngue'a Ajuá ma da hñabgahü nguenda ua stá øthü nú'a mąnga nuna ra 'ra'yo ley ua hina. ¹³ Nú'a ra pa Ajuá ma da hñá'mba nguenda ya ja'i hinda ma da huequi nú'a to'o himbi hueca yá miqu'eiui. Pe nu'a tó'o ri hueca yá miqu'eiui, Ajuá ma da huequi'ü

nú'a ra pa'a.

'B_u da nja ra hoga jamfri da nja ya hoga 'b_{efi}

¹⁴ Ma zi cu'ih_u, ¿te di muui 'b_u 'nara ja'i da 'ñena gue camfri, pe hinguí øt'e nú'a xá hño? ¿Ha gue nú'a rá jamfri'a tsa da pøhø'a? Hina, hinda za. ¹⁵ 'B_u 'nara cu o 'nara nju otho te da hye ni te da zi, ¹⁶ y 'na de gue'ah_u gui 'ñemf_u: “Nde, ga nzenguathoh_u, rí ma te rá 'ñentho y Ajuá da max'a'i”, pe nu'b_u hinguí umf_u nú'a honi nura cu'a, nu'bú hinte bi muui nú'a gá xiph_u'a. ¹⁷ Nehe njab_u ma jamfri_u. Nu'b_u hønse ra jamfri dí p_etsh_u ne hindí øth_u xá hño, nu'bú hinte di muui nú'a ra jamfri dí p_etsh_u.

¹⁸ Da za njaua ga xiph_u 'nara cu: “Nu'í hønse guí camfri, y nugá go dí øt'a nú'a xá hño. Guí nehma guí 'ñutca ri jamfri pe hinguí øt'a nú'a xá hño, ha nugá ga u't'a'i ma jamfri ngue'a dí øt'a nú'a xá hño. ¹⁹ Nu'í guí camfri gue 'nat'a Ajuá 'b_ui, y xá hño guí camfri njab_u. Nehe ya ts'ondáhi camfri gue 'nat'a Ajuá 'b_ui, pe nu'ú di huat'i co ra ntsu. ²⁰ Nu'í grá 'b_emfeni. ¿Ha hinguí paði gue hinte di muui ri jamfri 'b_u nehe hinguí øt'e xá hño?” ²¹ Ndu ma dadah_u ra Abrá bi zixa rá t'ú mrá thuhu ra Isaac pa xa hyohma ja ra ata, hangue Ajuá bi ma gue hinte ma ts'oqui mi tu ra Abrá ngue'a nu'á bi 'yøt'a nú'a bi xipabi Ajuá. ²² Hangue njab_u ya dí pah_u gue rá jamfri ra Abrá mi p_eui mahy_egui nú'a ra hoga 'b_{efi} bi 'yøt'e nehe. Y co nú'a ra hoga 'b_{efi} bi 'yøt'e bi 'ñudi gue xi mi ja rá jamfri. ²³ Hangue bi njab_u ngu nú'a manga ra Maça T'of_o, ne ena: “Ra Abrá bi gamfri Ajuá, hangue Ajuá bi ma gue ra Abrá ya hinte ma ts'oqui mi tu.” Nehe Ajuá bi ma gue mrá amigo'a.

²⁴ Hangue dí pah_u xá hño gue Ajuá ma gue ya hinte ma ts'oqui dí

tuh_u ngue'a hingue hønse dí camfrithoh_u, pe nehe dí øth_u nú'a xá hño. ²⁵ Nehe ra Raab masque mi 'nara ts'o'b_ehña'a, pe Ajuá bi ma gue ya hinte ma ts'oqui mi tu'a ngue'a xqui 'yøt'e xá hño nu mi umba ntsaya yá 'm_ehni ra Josue, nehe bi mats'i'ú pa bi bøni pa ma'na ra 'ñu pa bi mengui'ú hab_u xqui 'ñehe. ²⁶ Hangue njab_u numa jamfri_u, 'b_u hindí øth_u nú'a xá hño, hinte di muui, nja ngu ma ndo'yoh_u, 'b_u ya xa du, ya hinte di muui.

3

Ya noya nú'u dí mañh_u

¹ Ma zi cu'ih_u, hinxá hño gue ndunthi de gue'ah_u guí ne guí nxahnateh_u ja ya nija, ngue'a dí pah_u gue ma'na ma da thabgah_u ra uenda núj_u dyá xahnateh_u. ² Ngue'a gathoguih_u xi dí øth_u ndunthi ya t'øt'e xá nts'o ne hinguí tsa da 'm_utho ma neh_u. Pe nu'b_u 'nara cu paði da zama rá ne, nu'bú nura cu'a paði da zama gatho rá ndo'yo nehe, ne xi øt'e gatho nú'a xá hño. ³ Ngu 'nara fani ga hu'tsuah_u 'nara frenu pa ga tsambah_u rá ne pa da 'yøde, nu'bú da za ga tsambah_u gatho maxøgue rá ndo'yo. ⁴ O ngu 'nara barco, masque xi dra dangui ne xi di tsemi 'nara bunthi pa da 'yent'i, pe 'nara ja'i da za da 'y_et'a nura barco'a co 'nara t'úca bøja, ne da zits'i hab_u go da ne'a. ⁵ Njab_u ma neh_u nehe, masque xi ra notsi pe da za da japi da nja ndunthi ya ts'ot'øt'e. Nja ngu 'nara zi xeca tsibi, jhangu rá ndangui hmah_u 'nara mboza tsa da nzø! ⁶ Hangue njab_u ma neh_u, tsa da 'yøt'a ndunthi ya ts'ocate, y nja ngu ra ximhai nehe xi xá nts'o, ngue'a ma neh_u ri ts'oga gatho ma ndo'yoh_u co nú'a te ma. Co ma neh_u da za da nts'oca ma hoga'maih_u, ne 'b_u te dí mañh_u xá nts'o, nuya noya'ú bí ehe de ja ra nidu. ⁷ Ra ja'i tsa da max'o gatho

nu'araza ra mbanga zu'ue, ngu ya ts'int'su, ngu nú'u ya zu'ue jut'a yá mai ja ra hai, ne ngu nú'u ya zu'ue 'bui ja ra ndehe, ne ya xa max'o'u. ⁸ Pe numa nehú hingui tsa ga tsámihú, ngue'a xi xá nts'o, nja ngu rá ne ra qu'eña hote. ⁹ Co ma nehú dí xocambenihú Ajuá ma Dadahú, y co ma nehú dí tsañhú ma miqu'eihú masque gathoguihú xa hyógaguihú Ajuá ngu rá 'bai'a. ¹⁰ Hangué co ma nehú dí xocambenihú Ajuá, y co ma nehú dí tsantehú nehe. Ma zi cu'ihú, hindí 'ñepcahú ga øthú njabú. ¹¹ ¿Ha gue da za 'nada ra pøthe da bøhø ra t'asdehe mahyeguí co ra uxcadehe? Hina, hinda za. ¹² Ma zi cu'ihú, ¿ha gue da za 'na 'bai ra igo da unga ya olivo? ¿O 'nara 'bai gá obxi da unga ya igo? Hina, hinda za. Nixi 'nara pøthe hingui tsa da bøhø ra ts'othe ne ra t'asdehe.

Ra mfadi nú'a majuaní

¹³ ¿To'o 'na de gue'ahú ra nimfeni ne ra bamhya? Nu'a tó'o ra bamhya ne ra nimfeni dá 'ñudi rá hoga'mui co ya hoga 'befi, ne hinda 'ñets'i co nura mfadi pe'tsi, ngue'a nu'a tó'o pe'tsa ra hoga mfadi hingrá 'ñets'i. ¹⁴ Pe nu'bu gyá ndustehú ne guí ne gui nschéhú, ogyá 'ñets'ihú gui 'ñeñhú gue xi guí pe'tshú ra hoga mfadi, ngue'a gue'a 'nara nc'uamba. ¹⁵ Ngue'a nú'a ra mfadi guí pe'tshú gue'a dega ximhai, ne dega ja'i, ne dega ts'ondahi, hingo de Ajuá. ¹⁶ Ngue'a nu habú ja ra nduste ne habú ne da nschë 'na, nuni ja guehni ja ra tuhni ne gatho ya ts'ot'øt'e. ¹⁷ Pe nu'u tó'o pe'tsa nú'a ra mfadi bí ehe de mahets'i, gue'u xá nt'axi yá mfeni ne hingyá 'yøt'atuhni. Nu'ú ya hoja'i, ya hoga'yøde ne xi ja yá huecate ne nzantho øt'e xá hño. Hingui yohna yá mfeni, nixi hingyá yohmi. ¹⁸ Nu'u tó'o 'bui te rá 'ñentho, ne hingyá 'yøt'atuhni, nu'ú udi 'nara hoga'mui pa nehe

ma'ra da 'mú 'nara hoga'mui, nja ngu 'nara 'bot'i nú'a 'bot'i pa 'mefa da nja 'nara hoga sofo.

4

Mahyoni hinga madihú ya ts'ot'øt'e de ra ximhai

¹ ¿Hanja grí ntsuihú ne grí ntuñhú 'na ngu ma'na? Nu'ahú grí ntuñhú ngue'a guí pe'tshú ya ts'onc'at'i y nuya ts'onc'at'i'u gue'u ja'ahú gui ntuñhú. ² Guí nehmahú te gui pe'tshú, pe hingui tsa te gui pe'tshú, hangué guí ne gui hñotehú. Gyá ndustehú pe hingui tsa guí pe'tshú nú'a guí nehú, hangué asta grí ntuñhú pa guí pe'tshmahú nú'a guí nehú. Hingui tsa te gui pe'tshú ngue'a hinguí aphú Ajuá. ³ Haha, guí adihú, pe hingui t'a'ahú nú'a guí adihú ngue'a hinguí adihú ngu rí 'ñehe. Guí adihú hønse pa guí johyahú ja ya ts'ot'øt'e de ra ximhai. ⁴ ¡Nú'ahú guí madihú ya ts'ot'øt'e de ra ximhai ne hinguí madihú Ajuá, guí njahú ngu ra zinga medinthati! ¿Ha hinguí padihú gue 'bu grí madihú ya ts'ot'øt'e de ra ximhai, nu'bú grí utsahú Ajuá? Hangué nu'a tó'o xi ne da madi ya t'øt'e de ra ximhai, nú'á ya ri utsa Ajuá. ⁵ ¿Ha guí beñhú gue hinte ri muui ra Mäca T'ofó nu habú ena?: “Nurá Mäca Nðahi Ajuá bá pèhni pa da 'mú ja ma corasohú, nú'á go gue'a madiguihú, y nu'á ne gue xi ga madihú Ajuá.” ⁶ Nehe Ajuá go gue'a ri 'racjú ra danga mfats'i. Nu ja ra Mäca T'ofó ena njaua: “Ajuá hingui faxa nú'u to'o ri 'ñets'i ne ri nøt'e, pe nu'u tó'o hingyá nøt'e ne hingyá 'ñets'i, nú'ú ha, fats'i.” ⁷ Hangué 'yøtehú Ajuá, ne nø'tuahú ra ts'ondahi y nú'á da 'uegue de gue'ahú. ⁸ Jonihú co Ajuá y nú'á da joni con gue'ahú. Nú'ahú guí øthú ya ts'oqui, 'ueguehú de gue'u pa strá nt'axi ri tehú. Ha nú'ahú guí yohna ri mfenihú, ntsø'mhú de nú'a guí øthú, pa

njabu da za da t'axca ri corasohu.
 9 Ntsø'mhu de ri ts'oquihu, ne dá du ri muihu de gatho nú'a xcá 'yøthu, ne nzoñhu. Nuri thedehu, dá mpunga ts'oni, y nuri johyahu, dá mpunga dumai. 10 Ogrí ñexhu ja rá thandi ra Zidada. Ñobrihu y nu'á go da ñex'a'ihu 'mefa.

Hini ñepi ga 'yøhu ma cuhu

11 Ma zi cu'ihu, ogrí nõñhu 'na ngu ma'na. Nu'a tó'o nõni rá cu o ri 'yø de nú'a te øt'e, nú'á ja ra uenda go nõma'ñu ra ley ne ri 'yø. Nu'a tó'o ri 'yø ra ley, ya hingo øt'a ngu nú'a manga ra ley, ngue'a ya ri ñet'a nzayasa. 12 Ajuá go bi hyoca ra ley y go gue'a ra nzaya. Y nu'á go gue'a tsa da ñanga ya ja'i, nehe tsa da mehna to da mehna ja ra tsibi. Pe xi'a'i, ¿to'o'igüe pa gui 'yø ri miq'u'eiu?

Hinto padi te da nja rixudi ndamani

13 Nú'ahu guí eñhu njaua: "Núbya rapaya o rixudi ga maha ja nú'a ra hnini dí mañhu, y ja grá 'bahuni 'na njeya, ne grá ntuquihu ne grá mpahu pa grá tahahu ra boja." 14 Njabu guí beñhu, pe nixi guí padihu te grá haxhu xudi. Nujá hindi pahu hangu ya pa ma ga ntehuua, ngue'a dí njahu ngu ra 'bønguui ri hnequi ne hints'u ya'a da 'metho. 15 Hangue ma'na xá hño guí ñeñhu njaua: "'Bø Ajuá gue'a rá paha, ne 'bu da 'racju ra te ne ra nsøqui, nu'bú ha, ga øthu gatho nú'a dí beñhu." 16 Pe nu'ahú grí ñets'ihu co ri mfeni sehehu. Y nu gatho ri nt'ets'ihu xi xá nts'o. 17 Ne nu'á tó'o padi da 'yøt'e nú'a xá hño pe hingui øt'e, nú'á go gue'a 'nara ts'oqui.

5

Ra ts'ofa pa ya rico

1 ¡Nú'ahu ricohu 'yødehu! Mamts'onihu ngue'a ma gui thohu ya danga øgui. 2 Ma da 'ya gatho nú'a te guí pe'tshu, ne ma da

zip'ahu ra zu'ue gatho ri hoga hehu.
 3 Ma da boxca gatho ri bojahu ngu ra t'axi ne ra oro nú'a xcá muntshu ne xcá pe'tstohu, ne ja da hnequini gue hinxá hño nú'a xcá øthu gue xcá pe'tstohu. Ne'ahu ma gui njahubu ngu ri bojahu gue ma gui juadihu, y nuri ts'onc'at'ihu pa xcá pe'tshu ri bojahu, gue'a ngu 'nara tsibi ma da juat'ahu. Ja nuya ya paya xcá muntshu ndunthi ri bojahu, y ya yá gats'i ya pa. 4 Ya xa nt'øde yá ts'oni ri mæfihu nú'u to'o xa xop'ahu ri huahihu. Nu'á zoni ngue'a xcá hyathu ne hinxá ju'tuah ngu rí ñepabi'u. Pe ma Zidadahu nú'a to'o ra nda de gatho ya enxø mahets'i, ya xa 'yøtuabi yá ts'oni nú'u ri mæfihu. 5 Nuua ja ra ximhai guí øthu nú'a go ri pahashu, ne hinte grí 'behu, pe guí njahu ngu 'nara mbo'oni nú'a xa hnoqui pa da tho. 6 Nu'ahú guí høxhu ra thai nú'u hinte ma thai tu, ne guí hohu'u masque hinte xa 'yøt'e, y nu'á hingui nõt'ahu.

Rí ñepi ga tsethu gatho ya ts'othogui ne ga aphu Ajuá da maxcahu

7 Pe nu'ahu ma zi cu'ihu, tsethu gatho nú'a da ñep'ahu mientra da zøhø ma Zidadahu. Njahu ngu ra mot'i nú'a tø'ma ra mudi 'ye ne ra 'bøfa 'ye pa njabu da za da guxa 'nara hoga sofo. 8 Ne'ahu ndø'mhu, ne zedihu ri jamfrihu ngue'a ya 'nitho ma da zøhø ma Zidadahu. 9 Ma zi cu'ihu, ogrí hñoxa thaihu 'na ngu ma'na pa hingui tuxhu ya ts'oqui. Beñhu gue ma Zidadahu to'o ra nzaya, ya ts'atho ya pa di 'bedi pa da zøhø'a. 10 Ma zi cu'ihu, tsethu gatho nú'a te guí thohu, ngu bi zeta yá 'mehni Ajuá nú'u bi 'mu maya'bu ne bi mamba rá noya'a. 11 Dí pahu gue Ajuá japi nú'u to'o tsøta gatho ya thogui nú'u thogui'u. Stá øhu de ra Job, hangu ya thogui himbi zethma'a. Pe 'mefa Ajuá xi bi

japi'a ngue'a Ajuá xi ja ndunthi rá huecate ne ja ndunthi rá hmäte.

¹² Ma zi cu'ihü, jamasuhü oxqui jurahü, nixi por mahets'i, nixi por ra ximhai, nixi por ma'ra ya t'øt'e. Mañhü nú'a majuani; nu'bü hä, gui mañhü "Hä", y nu'bü hina, "Hina", pa njabü Ajuá hinda castiga'ihü.

¹³ 'Bü 'na de gue'ahü grí sufrihü, 'yaphü Ajuá pa da max'ahü. O 'bü grí johyahü, tuthü ya jahña.

¹⁴ 'Bü 'na de gue'ahü grí hñenihü, zoñhü ya ndä de ra nija pa da 'yapa Ajuá por gue'ahü, ne da gox'ahü ra aceite de rá thuhü ma Zidadahü.

¹⁵ Y 'bü gui 'yadihü con gatho ri jamfrihü, nu'bú gui ñanihü y ra Zidada da 'ra'ahü ra nzaquí, y 'bü xcá 'yøthü 'nara ts'oqui, nu'á da puñ'ahü.

¹⁶ Hangue njuánihü de ri ts'oquihü 'na ngu ma'na, ne mfaxhü 'na ngu ma'na gui 'yaphü Ajuá da puñ'a'ihü, y pa njabü nu'á da 'yøthe'ihü nehe. Ajuá øtuabi rá nt'adi nú'a to'o 'büi xá hño con gue'a ne apabi con gatho rá müi.

¹⁷ Nura baði Elía 'namrá ja'i nehe ngujü, y nú'á xi bi 'yapa Ajuá pa hinda 'uäi, hangue himbi 'uäi hñu njeya made. ¹⁸ Nepü ma'na'qui bi yopa 'yapabi Ajuá pa da 'uäi y bi 'uäi, y nu'bú xi bi hogui ndunthi ra sofo ma'na'qui.

¹⁹ Ma zi cu'ihü, 'bü 'nara cu da 'uegue de rá noya Ajuá, nepü 'na de gue'ahü gui zofohü'a pa da yopa mengui, y nu'á da mengui, ²⁰ nu'bú paðihü gue nu'a tó'o da co'tsa 'nara 'yøt'ats'oqui de ja rá ts'o'ñu, nu'á bi ñanga 'nara 'yøt'ats'oqui pa hinda ma ja ra nidu, y Ajuá go gue'a bi pumbabi yá ts'oqui nú'a ra 'yøt'ats'oqui'a masque xi ndunthi yá ts'oqui.

RÁ MŪDI RA PEDRO RA MŪDI CARTA NÚ'A BI 'YOFO RA APOSTOL NSAN PEDRO

Ra apostol Pedro opabi nú'u ya gamfri xa nxani haburaza

¹ Núgui drá Pedro, rá apostolgui ra Zidada Jesucristo. Dí op'ahú nuna carta nú'ahú gyá gamfrihú xcá pøñhú de ri haihú ne xcá nxañhú haburaza ma'ra ya hai, 'ra de gue'ahú guí 'buhú Mponto, ma'ra Galacia, nu ma'ra Capadocia, nu ma'ra Asia, ha nu ma'ra Bitinia. ² Ajuá ma Dadahú bi huancahú ngu nú'a xqui beni desde rá mēdi pa dá camfrihú ma zi Hmuhú ra Jesucristo. Y po rá Māca Ndahi bi t'axca ma mfenihú pa ga øtehú ra Zidada Jesu co 'nara mfeni xá nt'axi, y co rá māca ji'a xa xuga ma ts'oquihú. Ajuá da jap'a'ihú ndunthi ne da max'a'ihú pa gui 'buhú te rá 'ñenthó.

Ya gamfri pē'tsa 'nara nthø'mate de ra te pa nzantho

³ Ga xøcambenihú Ajuá nú'a to'o ma Dadahú ne go gue'a rá Dada ma zi Hmuhú ra Jesucristo. Nú'a xi ja ndunthi rá huocate pa guecaguihú, hangue xa 'racjú 'nara 'ra'yo te. Ne nubyá dí tøm'hú gue ma ga yopa ntehú ngue'a ma zi Hmuhú ra Jesucristo bi du nepú bi yopa nte ma'na'qui'a. ⁴ Nehe dí tøm'hú ga hañhú nú'a ra tsogui bí pescaguihú Ajuá nuni mahets'i nú'a hinda za da nhuati, nixi hinhya'mú da nts'oqui, nixi hinhya'mú ma da 'mēdi ngu yá xi ya za. ⁵ Ajuá xi sugaguihú co rá ts'edi ngue'a dí camfrihú'a. Nú'a sugaguihú asta nú'a ra pa da ñangaguihú nuua ja ra ximhai pa dí 'racjú nuni mahets'i gathó nuya japi de ma mpøhøhú nú'u 'bescaguihú ne ma da hnequi rá ngats'i ra pa.

⁶ Hangue por gue'a xi drí johyahú masque dí thohabya ya ts'othogui nuua ja ra ximhai ngue'a go gue'a rá paha Ajuá, pe nuya thogui'u 'bestho ma da uadi ngue'a 'raya patho ma da njabú. ⁷ Nubyá dí thohú ya ts'othogui pa ma'na da zēdi ma jamfrihú, pa njabú nu stua yopa penga ra Zidada Jesucristo, Ajuá ma xi da 'ñesca ma nsuhú ne da johya'a ngue'a xa zēdi ma jamfrihú. Nja ngu ra oro 'rani ja ra tsibi pa ma'na da hogui, núju nehe dí thohú ya ts'othogui pa ma'na da zēdi ma jamfrihú. Nura oro masque huadi ne thogui, pe 'rani ja ra tsibi pa ma'na da hogui, y numa jamfrihú ma'na ri muui que ra oro.

⁸ Nu'ahú grí mađihú ma Zidadahú ra Jesucristo masque hincá hyanthú, ne guí camfrihú'a masque nubyá hinguí hanthú'a, hangue xi grí johyahú co 'nara danga johya xi xá nsunda. ⁹ Y nurá ngats'i ra pa, ngue'a xcá camfrihú, ma gui tsøñhú mahets'i habú ma dí t'a'ahú gathó ya japi de ri mpøhøhú.

¹⁰ Maya'bú nuyá 'mēhni Ajuá bi mā gue nujú ndí ma ga mpøhøhú po rá hñoja'i Ajuá. Nuya 'mēhni'u himbi za bi bađi de nuna mpøhø xa 'racjú Ajuá nubyá. Nu'ú xi mi øt'a ra ts'edi pa xa bađihma te rí bønga nú'a bi mañ'u, pe himbi za. ¹¹ Nu'ú bi mā ngu nú'a mi xipa rá Māca Ndahi Ajuá gue ra Zidada Jesucristo mi ma da thogui ya ugui asta rá du, pe 'mēfa mi ma da t'umba ra nsunda. Pe nu'ú himbi za bi bađi ha'mú mi ma da njabú, nixi hanja mi ma da nja. ¹² Nuya 'mēhni'u bi sipi gue himi ma da hyanda nú'a mi mañ'u, pe nujú ha. Pe bi sipabi'u gue mi pē'tsi da nja gathó nú'a mi mañ'u, pe asta 'mēfa. Dí pahú gue nuya pabya xa nja gathó nú'a bi mañ'u, ne gue'a ya xa xi'a'ihú nú'u to'o manba rá noya Ajuá ne hanpa rá ts'edi ra Māca Ndahi nú'a xuá 'behna de mahets'i.

Ne nuna mp̄h̄ona xi xá nsunda, hangue asta ya enxe da nehma da bađi nehe.

Ajuā ne ga pe'tshu 'nara te strá nt'axi

¹³ Hangue beñhu xá hño de nú'a te gatho gui 'yøthu, ne nsuhu xá hño, ne xi da tømhu nú'u ya japi ma da 'ra'ahu Ajuā po rá hñoja'i nu stua yopa penga ma Zidadahu ra Jesucristo. ¹⁴ Nubyá ya ya bātsi'ihu Ajuā ne guí øtehu'a, hangue oxqui beñhu gui 'yøt'ehu ya ts'ot'øt'e ngu nú'u nguí øthu ma'met'o ante gui camfrihu ra Zidada. ¹⁵ 'Yohu co ri mfenihu strá nt'axi ngu rá nt'axi Ajuā nú'a xa huahn'ahu pa da pøhø'ihu. ¹⁶ Ngue'a Ajuā xicaguihu ja ra Maça T'ofu ne ena: "Buhu xá nt'axi, ngue'a ngui xá nt'axigui."

¹⁷ Ajuā go gue'a ma Dadahu nú'a to'o dí aphu ma nt'adihu, y nú'a go gue'a nehe ma da hñabgahu nguenda de gatho nú'a te stá øthu. Nú'a hinda ma da xáctho nú'u to'o ma da hñamba nguenda, hangue mahyoni ga 'yohu co rá ntsu Ajuā gatho nú'u ya pa ga 'buhaua ja ra ximhai. ¹⁸ Dí pahu gue Ajuā bi 'uegaguihu de ma nts'o'maihu nú'a xqui ñutca ndu ma dadahu. Nu'á bi pøhøguihu, pe hingue co ra t'axi nixi co ra oro nú'a juadi ne thogui. ¹⁹ Bi pøhøguihu co rá maça ji ra Zidada Jesucristo nú'a bi mani nu mi tho'a, nja ngu 'nara zi t'uca deti xá nt'axi ne hinte ja. ²⁰ Nú'a de ante da thoca ra ximhai ya xqui t'eqe pa da du ne pa da pøhøguihu, pe hinga 'bestho bi 'ñehe, asta nuya pabya ja bi 'ñehe pa bi pøhøguihu. ²¹ Nujá dí camfrihu Ajuā ngue'a bá pēncahu'a ra Zidada Jesucristo pa bi du por guecju, y 'mefa de gue'a Ajuā bi japi bi yopa nte ma'na'qui, ne bá umba rá nsunda. Hangue dí camfrihu Ajuā, ne dí tømhu da zixcahu ja rá nsunda nehe.

²² Y stá camfrihu rá noya Ajuā ne ya stá nxucju de ma ts'oquihu

pa xa za stá mp̄e'tsua hm̄atehu 'na ngu ma'na, hangue xi ma ga mádihu 'na ngu ma'na con gatho ma mahihu. ²³ Nubyá ya stá yopa 'buhu ma'ra'yo ngue'a ya stá camfrihu rá noya Ajuā nú'a hinhya'mu ma da uadi. Nuna ra te dí pe'tshu de guecua ja ra ximhai ma da uadi da thogui, pe nuna ra 'ra'yo te stá hañhu'bya hinhya'mu ma da uadi. ²⁴ Ra Maça T'ofu ena njaua:

Rá te ra ja'i nja ngu 'nara ndapo, ha nú'a gatho te pe'tsa nura ja'i'a nja ngu 'nara døni.

Nura ndapo da du y nura døni da hyøe,

²⁵ pe nurá noya Ajuā hinhya'mu da uadi.

Y nura noya'a go gue'a ra maça noya ya xa si'ahu.

2

¹ Hangue ya hñacju gatho nú'a xá nts'o, ngu ra nthate, ra ñohmi, ra nduste, ra nt'etsate, guehya dí xi'ahu ya hingui 'yøthu. ² Njahu ngu 'nara zi bātsi xi tsu ra thuhu dega 'ba, ne ne da zi ndunthi pa da niña, ne'ahu dá z'u'ahu ra thuhu de rá noya Ajuā, pa njabu ma'na da ndangui ri jamfrihu, ³ ngue'a nu'ahu ya xcá paťuahu rá hñoja'i ra Zidada.

Ra Zidada Jesucristo gue'a ra mudi do bi megui Ajuā ja rá nija nú'a te

⁴ Jonihu co ra Zidada Jesu nú'a to'o ra mudi do bi megui Ajuā ja rá nija'a nú'a te, y nú'a ra nija'a go guecju núju stá camfrihu. Nja ngu nú'a ra mudi do bi utsa ya gado ne bi føte'u, njabu bi t'utsa nehe ma Zidadahu ra Jesucristo asta bi tho ja ra ponza. Pe ja rá thandi Ajuā xi ri muui, ne bi hñuts'i'a dega mudi do. ⁵ Y núju nehe dí njahu ngu 'raya do nú'u t'ets'i ja ra jado pa rí te rá nija Ajuā, y Ajuā go gue'a ra gado. Nju go guecju dyá macjahu majuaní ngue'a dí pephu'a. Hangue ma ga umfu ma tehu'a ngu 'nara

hñá'ti, ngue'a gue'a ri ho Ajuá ga umfu de rá thuhu ra Zidada Jesucristo. ⁶ Ngue'a Ajuá mi mangan de ra Zidada Jesu ja ra Maça T'ofu, ne ena njaua:

Nugui dí pɛgui ja ma hnini Sion nuna ra mudi do pa ma nija, ngue'a guehna stá huts'i ne xi ri muui ndunthi; y nuto gatho da gamfri, hinda ma da 'bɛ yá tsa.

⁷ Hangué nujm dí camfrih ra Zidada Jesu, dí pahm gue xi xá nsunda, pe nú'u to'o hingui camfri'a, hingui padí ua xá nsunda. Ja ra Maça T'ofu ma njaua de ra Zidada Jesucristo, ne ena:

Nú'a ra do bi fothmabm 'na lado nuya hyõngu, nubya gue'a ra mudi do de rá nija Ajuá.

⁸ Ra Maça T'ofu sigui mǎ de ra Zidada Jesucristo ne ena:

Ya ja'i da za da mfe'tse ja nura do'a, ne da dagui.

Y nu'u tó'o ri mfe'tse, ri mfe'tse ngue'a hingui camfri rá noya Ajuá. Nú'ú ma da dagui pa da 'medí ngue'a bi mangan Ajuá da njabm.

Ya gamfri gue'a rá hnini Ajuá

⁹ Pe nujá go guécjm rá hniniguih Ajuá xa huancahm ne xá nt'axiguih, ne dyá ndá gá macjahm dí pɛphm Ajuá ra dangm ndá, ne dí mañhm de yá dangm 'bɛfi nú'a to'o bá tsicjm de ja ra 'bɛxuui pa ga 'buhm ja rá maça ñot'i'a, y nú'a go guesɛ Ajuá. ¹⁰ Ma'met'o himrá hniniguih Ajuá, pe nubya há, ya rá hniniguih'a. Ma'met'o hinstí tsuhm ra huecate, pe nubya há, Ajuá xa huegaguih.

Pɛphm Ajuá co ri teh

¹¹ Ma zi hmadi cu'ihm, nú'ahm gyá nzohohm de guécua ja ra ximhai, dí xi'ahm gue oxqui beñhm ya ts'omfeni de ra ximhai, ngue'a nuya ts'omfeni'm go gue'm da za da ts'oc'a ri 'ra'yo teh. ¹² 'Yohm

xá hño ja yá thandi nú'u hingyá gamfri. Nú'ú ri numa'ñm'ihm, ne eñ'ahm gue gyá ts'oja'ihm, pe nu sta hyanda ri hoga'mm'ihm, ne'm ma da xocambeni Ajuá nú'a ra pa'a da thá'mba nguenda'm.

¹³ 'Yøteh gatho nuya ja'i há ra ts'utbi, ngue'a guí camfrih ra Zidada. 'Yøteh nuri dangm ndahm, ¹⁴ ne gatho nuyá mfats'i'a nú'u xa thuts'i pa da castiga nú'u hingui øt'e xá hño, ha nehe pa da ñamahño de nú'u øt'e xá hño. ¹⁵ Ajuá gue'a rá paha guí 'yøthm gatho nú'a xá hño, pa njabm guí co'tuahm yá ne nú'u ya ja'i ñama'ñm de gue'ahm ne hinte yá fadi.

¹⁶ Nubyá ya hingui 'buhm ja rá hmanda ra ndaxjua ley, pe hingue ngue'a ya hingui 'buhm ja rá hmanda ra ndaxjua ley ma guí 'yøthm ya ts'ocate. Nubyá ma'na mahyoni guí 'yøthm ra hño, ngue'a gyá 'bɛgohm de Ajuá. ¹⁷ Hangué mahyoni guí umfu ra t'equ'ei gatho ya ja'i ngu rí ñepi cada 'na de gue'm, ne xi guí madihm gatho ya cu, ne guí 'yohm co rá ntsu Ajuá, ne guí umfu ndunthi ra t'equ'ei ri dangm ndahm.

Ra Zidada Jesucristo bi zeta ya ts'othogui, y njabm ga tsethm nehe

¹⁸ Nu'bm nú'ahm guí 'buhm dega 'bɛgo, 'yøta ri hmuhm co ndunthi ra t'equ'ei, hingue hõnse nú'u ja yá hmate ne ya hoja'i, nehe nú'u xi ya ts'o'mai. ¹⁹ 'Bm guí tsethm gatho ra nts'o'mai t'øt'ahm masque hinte go xcá øthm, hõnse ngue'a xcá camfrih Ajuá, nu'bú há, guí øthm xá hño ja rá thandi Ajuá. ²⁰ Pe nu'bm dra castiga'ihm ngue'a guí øthm nú'a hingui ho, ne guí tsetathohm, xí njabm, zha gue da t'e'ts'a ri nsuhm? Hina, hinda za. Pe nu'bm guí sufrih ngue'a guí øthm ra hño ne gatho guí tsetathohm, nu'bú há, guí øthm xá hño ja rá thandi Ajuá. ²¹ Ajuá bi huancahm pa ga tsethm ya ts'othogui ngu nú'a bi zeta ra Zidada Jesucristo. Nú'a xi bi

zeta ya ts'othogui nsinque te ma ts'oqui mi tu, hõnse po rá nguəcju, hangue rí ñepcahu ga tsethu nehe ngu bi zeti'a. ²² Nu'á hinhya'mu bi 'yõt'a ni 'nara ts'oqui, nixi to bi hyat'i. ²³ Ora mi ts'ani'a, nu'á himi thadi. Ora mi hna'mbabi, nu'á himbi nõt'e. Nu'a mi õt'e, hõnse mi tsocuatho ja rá 'ye Ajuá ngue'a go gue'a padí da 'yõt'a ra ts'atbi ngu rí ñehe. ²⁴ Ma Zidadahu ra Jesu bi hñasca gatho ma ts'oquihu nuni ja ra pont'i habu bi du'a. Bi du'a pa bi 'uegaguihu de ra ts'oqui pa da za ga 'buhu xá nt'axi. Nu'á xi bi thogui 'raya danga ugui pa go bi hñasca ma uguihu. ²⁵ Nujá ndí njahu ngu 'raya deti xqui nxani haburaza, pe nubyá ya stá yopa penguihu co ma hoga Ma'yohu nú'a to'o ri supca ma tehu.

3

'Nara ts'ofopa ya medinthati

¹ Nú'ahu 'behñahu, 'yõta ri damehu, pa njabu nu'bu ri damehu hingyá gamfri, da za da gamfri'u nsinque gui zofohu, hõnse ngue'a da hyanda ri hoga'maihu. ² Da gamfri'u ngue'a da hyandi gue guí 'yohu xá nt'axi, ne ngue'a xi di ja ri t'equ'eihu. ³ Odi oda ri mfenihu ra nthoqui de ri stahu, nixi de nú'a ra oro gui hñuxhu, ne nixi de nú'a ra he gui hñuxhu pa da hnequi mahotho'ihu. ⁴ Nu'a mahyoni gui 'yõthu, go da beñhu gui nhyocju de mbo ja ri corasohu co 'nara nthoqui nú'a hinda ma da ts'oqui. Gui hñojá'ihu ne gui 'buhu co 'nara hoga'mai, ngue'a guehna ri ho Ajuá. ⁵ Njahu nehe ngu bi nja nú'u ya hoga 'behñá mi 'bu maya'bu, xi mri hñoqui xá hño mbo ja yá coraso, mi camfri Ajuá ne mi õta yá dame. ⁶ Ngu ra Sara, xi bi 'yõta rá dame nú'a mrá thuhu ra Abrá, ne xi bi jamasu'a, y asta mi embi gue go mi gue'a rá hmu. Nu'ahu da za gui njahu ngu

nú'a ra 'behñá'a 'bu gui 'yohu xá hño, ne hingui tsuhu gatho nú'a da ñehe. ⁷ Nú'ahu ñõhõhu, 'buhu xá hño co ri 'behñahu ngu nú'a ri manda Ajuá, ngue'a Ajuá xa 'ra'ahu 'nada ra te mahyegui con gue'u, ne ngue'a hinga mahyegui yá ts'edi con gue'ahu. Hangue numansuh'u pa njabu Ajuá da 'yõde nú'a gui 'yapabihu.

Mahyoni da sufri nú'a to'o õt'ara hño

⁸ Nubyá, nú'ahu grí gathohu, pe'tshu 'nada ra mfeni, hñu'mbahu yá mai nú'u to'o tu yá mai, mádihu 'na ngu ma'na, pe'tshu ra nthecate 'na ngu ma'na, ne oxqui ñexhu 'na ngu ma'na. ⁹ Oxqui õt'uahu ra nts'o'mai nú'u to'o õt'ahu ra nts'o'mai, nixi gui tsañhu nú'u to'o tsañ'ahu. Nu'a gui 'yõthu, 'yaphu Ajuá da japabi'u, ngue'a Ajuá xa huahn'a'ihu pa gui 'yõthu njabu, ne pa da jap'a'ihu'a. ¹⁰ Xa nt'ofopa ja ra Maça T'ofopa ne ena njaua: Nu'a tó'o ne da 'mu 'nara hoga'mai gatho ya pa de rá te, dá su rá ne pa hinda nhyate, ne hinda manga ya ts'onoya. ¹¹ Dá 'uegue de ya ts'oqui ne dá 'yõt'a ra hño. Dá 'yõt'a ra ts'edi pa da 'mu te rá ñenthõ, ne hindra necatuhni. ¹² Ngue'a Ajuá ri japa nú'u to'o õt'a ra hño, ne õtuabi yá nt'adi'u. Pe nuya ts'o'mai, hini japabi'a.

¹³ ¿To'o gue'a da 'yõt'ahu 'nara nts'o'mai 'bu guí õthu ra hño? Jo'o. ¹⁴ Pe nu'bu guí sufrihu ngue'a guí õthu ra hño, nu'bu guí njapihu. Hangue oxqui tsuhu te da t'õt'ahu, nixi da du ri maihu. ¹⁵ Xõcambenihu ma Zidadahu ra Jesucristo ja ri corasohu, ne gui ja gui pahu hanja gui thatuahu nú'u to'o da 'yan'ahu de ri jamfrihu. Haha, gui thadihu, pe co 'nara t'equ'e'i ne hingue dega nt'ets'i. ¹⁶ Hangue 'yohu xá hño co ri mfenihu strá nt'axi, pa njabu da

'be yá tsa gatho nú'u to'o ñama'ñu de gue'ahu. Nu'á ñama'ñu de gue'ahu ngue'a guí tenbahu rá 'mai ra Zidada Jesucristo. ¹⁷ 'Bu Ajuá go rá paha pa gui sufrihu, ma'na xá hño gui sufrihu ngue'a guí øthu nú'a xá hño, pe hingue gui sufrihu po 'nara nts'o'mai gui 'yøthu.

¹⁸ Nehe ra Zidada Jesucristo bi sufri. Nú'á 'na'quitho bi du pa bi hñasca ma ts'oquihu. Nú'á hinte ma ts'oqui mi tu pe bi du por guecju núju dyá 'yøt'ats'oquihu. Bi njabu pa bi za dá jonihu co Ajuá. Dí pahue xi majuani bi thopa rá ndo'yo, pe rá zi ndahi hina. ¹⁹ Ha nu mi du, bi ma bá ña ja yá thandi nú'u to'o ya mi jot'a ja ra nidu. ²⁰ 'Ra de gue nú'u ya ja'i'u go gue'u mi 'bui de nú'u ya pa mi 'bu ra Noé. Nuya ja'i'u himbi ne bi 'yøte Ajuá, y nú'bu mi hoca ra arca ra Noé, Ajuá bi me'tsa ndunthi ra pacencia pa 'bu xa ntsø'mahma'u, pe himbi ne. Hangué hønse hñato ya ja'i bi bongui de ra nzøthe ngue'a hønse gue'u xqui 'yøte Ajuá, hangue himbi jat'a ja ra dehe ngue'a bi yut'a ja ra arca. ²¹ Ha nu mi nhyaxa ja ra dehe nú'u ya ja'i mi 'bu mbo ra arca, gue'a 'nara nt'udi de nú'a ra sistehe t'øt'ebya. Nura sistehe'a hingo gue'a pa da t'axca ma ndo'yohu, nú'á go gue'a pa da t'axca ma mfenihu, ne go gue'a 'nara nt'udi de ma mpøhøhu. Stá mpøhøhu ngue'a bi du ne bi yopa nte ma Zidadahu ra Jesucristo. ²² Nepu nú'á bi yopa mengui pa mahets'i, ne bí huhnibya ja rá 'ñei Ajuá. Ne bí o ja rá 'ye gatho ya enxé nú'u hã ra ts'utbi ne hã ra ts'edi.

4

Pøphu Ajuá co nú'a ra mfadi ne ra ts'edi xa 'ra'ahu'a

¹ Ra Zidada Jesucristo xi bi sufri, hangue ne'ahu rí 'ñep'ahu gui hñañhu gatho nú'a da 'ñep'ahu ne

gui sufrihu ngu bi nja'a. Ngue'a nu'a tó'o xa sufri, go gue'a ya xa 'uegue de ra ts'oqui. ² De gui 'bahuua ja ra ximhai, mahyoni gui 'ueguehu de ya ts'oqui, pa njabu da za gui 'yøt'uahu rá paha Ajuá, y hingo gui 'yøt'uahu rá paha ri ndo'yohu. ³ Ma'met'o nguí øthu nehe ngu nú'a øtbya nú'u hingyá gamfri. Nguí øthu ya ts'ot'øt'e, nguí beñhu ya ts'omfeni pa nguí øthu gatho nú'a xi xá nts'o, nguí 'yohu ja ra ntixfani ne ja ra nts'o'yo. Nguí øt'atuhnihu habu ngrí ntihu. Nguí xøcambenihu ya c'oi nú'u ni ts'u hiní 'ñepi dra søcambeni. Pe nubyá ya dá gue'a xcá 'yøthu. ⁴ Nubyá nuya ja'i hingyá gamfri hingui tsa da badi hanja ya hingrí 'ñohu'u ja yá ts'ot'øt'e nú'u øt'e'u, hangue nubyá ñama'ñu'u de gue'ahu. ⁵ Pe nuya ja'i'u pe'tsi te ma da dapa nguenda Ajuá nú'a to'o ma da hñã'mba nguenda gatho nú'u te, ne nú'u ya xa du. ⁶ Nehe nú'u ya xa du, ne'u ya xqui ts'ofu de rá noya Ajuá, pa njabu masque ya xa du yá ndo'yo'u, ma da yopa me'tsa ma'na ra 'ra'yo te nú'a ma go da umbabise Ajuá.

⁷ Ya ts'atho ya pa ri 'bedi pa da nja ra ngaxhmai, hangue xi da nsuhu xá hño, ne oguí tsayahu gui 'yapabihu Ajuá. ⁸ Nu'a xi mahyoni gui 'yøthu, mádihu 'na ngu ma'na, ngue'a co ra hmäte da za gui mpunba ts'oquihu 'na ngu ma'na. ⁹ Nehe 'ñumba ntsayahu 'na ngu ma'na ja ri nguhu ne ote guí mañhu. ¹⁰ Cada 'na de gue'ahu pøhu nú'a ra 'befi xa 'ra'ahu Ajuá co nú'a ra ts'edi ne ra mfadi xa 'ra'ahu, pa njabu da za gui mfaxhu 'na ngu ma'na ne gui nhyoga mefihu de hangutho ya 'befi xa 'ra'ahu Ajuá po rá hñoja'i. ¹¹ 'Bu 'na xa t'umba ra 'befi pa da nzote, dá nzote xá hño ngu nú'a mangua rá noya Ajuá. Ha nu'bu 'na xa t'umba ra 'befi pa da mfaste, dá mfaste co nú'a ra ts'edi xa umbabi Ajuá. 'Yøthu njabu pa da

hnequi rá nsunda Ajuá ja ri 'máihú de rá thuhu ra Zidada Jesucristo, ngue'a nu'á go rá meti ra nsunda ne go ri manda'a pa nzantho. Njabú gue'a.

Ya gamfri mahyoni da sufri

¹² Ma zi hmádi cu'ihú, odi tu ri máihú ngue'a guí thohú ya ts'othogui. Nixi gui beñhú gue ngue'a gyá gamfrihú hinda za gui thohmahú njabú, pe mahyoni gui thohú njabú pa ma'na da zedi ri jamfrihú. ¹³ Nu'a gui 'yøthú, johyahú, ngue'a grí sufrihú ngu bi sufri ma Zidadahú ra Jesucristo. Ngue'a nu'bú grí sufrihú, ma xi gui johyahú nu xcrí hyanthú stua yopa penga ra Zidada Jesu con gatho rá nsunda'a. ¹⁴ 'Bú tsañ'ahú ya ja'i ngue'a xcá camfrihú ma Zidadahú ra Jesucristo, padihú gue guí njapihú, ngue'a ra Mäca Ndahi 'bú con gue'ahú ne fax'ahú. Xi majuaní, nuya ja'i tsani Ajuá, pe pa gue'ahú ri hnequi rá nsunda Ajuá ja ri 'máihú. ¹⁵ Pe ni 'na de gue'ahú oxqui sufrihú po 'nara nthote, nixi po 'nara mfe, nixi po 'nara nts'o'mú, nixi por gui hñøthú habú hiní 'ñep'ahú. ¹⁶ Pe nu'bú grí sufrihú hønse ngue'a gyá gamfrihú, hinga 'nara 'betsa'a. Xøcambenihu Ajuá há, ngue'a gyá gamfrihú.

¹⁷ Ya bi zø ra ora gue rá ts'utbi Ajuá ma dí mudi co ya gamfri. Hangué nu'bú rá ts'utbi Ajuá ma dí mudi con guecaguihú, çxihmá nú'ú to'o ri utsabi rá noya Ajuá, tengu sta thá'mba nguenda'ú? ¹⁸ Nu'bú ya hoja'i xá hñei pa da mpøhø'ú, çxihmá nú'ú ya ts'o'mú ne ya 'yøt'ats'oqui gá ja'i, tengu xi ma da thogui'ú? ¹⁹ Hangué 'bú dí sufrihú ngue'a dí ø'tuahú rá paha Ajuá, ma ga siguihú ga øthú nú'á xá hño ne ga tsocuathohú gatho ja rá 'ye Ajuá, ngue'a go bi hyogaguihú'a, y nu'á hinda ma da hyegaschú.

5

'Nara ts'ofopa ya gamfri

¹ Nú'ahú gyá ndahú de ya nija, dí zo'ahúbya. Nuguí drá ndá nehe de rá nija Ajuá, ne dá handi ne dí damajuani de nú'ú ya ts'othogui bi thogui ra Zidada Jesucristo. Y ngugui ngu'ahú ma ga 'búhú mahyεgui con gue'a ja rá nsunda nú'á ma da hnequi nu stua yopa pengui'a. ² Jamasuhú nú'ú ya gamfri xa 'ra'ahú Ajuá gui suhú, ngu 'raya hoga ma'yo xi ri jamasu xá hño yá deti. Suhú con gatho ri pahahú ngu nú'á ri ho Ajuá. Pεhú nura 'bεfi'a con gatho ri máihú, hingue gui mpefihú pa gui tø'mhú gue da t'a'ahú ra boja. ³ Oxqui ma gui ndanguihú de nú'ú grí suhú. Nu'a gui 'yøthú, 'yohú xá hño, pa njabú da den'a ri 'máihú'ú. ⁴ Y nu stua yopa pengui nú'á ra ndá de gatho ya ma'yo, ma da 'ra'ahú 'nara thaha xi xá nsunda, ne hinhya'mú da thegue.

⁵ Nehe nu'ahú basja'ihú, dí xi'ahú gue gui 'yøtehú ya ndá de ra nija. Y gatho'ihú, 'ñøtehú 'na ngu ma'na, ne oxqui 'ñets'ihú nixi gui nøt'ehú, ngue'a rá noya Ajuá ena njaua: Ajuá hingui faxes nú'ú to'o ri 'ñets'i ne ri nøt'e,

pe nu'ú tó'o hingyá nøt'e ne hingyá 'ñets'i, nu'ú há, fats'i.

⁶ Hangué ogrí 'ñets'ihú, nixi gui nøt'ehú. Nu'a gui 'yøthú, hanithohú gatho nú'á bí pεhñ'ahú Ajuá nú'á há ra ts'edi, pa njabú nu'á ma da 'ñe'ts'a ri nsuhú 'mefa nú sta zø ra ora. ⁷ Gatho ri dumáihú go da tsocuahú Ajuá, ngue'a go gue'a ri su'ahú ne hup'a ri máihú.

⁸ Xi da nsuhú, ngue'a nura ts'ondahi go gue'a ma ncontrahú ne 'yo gatho ja rá ngani ra ximhai honi to'o da hyat'i. Nu'á nja ngu 'nara dumanthuhu gá zate mafi ne 'yo honi to'o da za. ⁹ Hangué dá zedi ri jamfrihú ne gui nø'tuahú ra ts'ondahi. Beñhú gue nuya thogui

guí thoh_u, gue'_u thogui nehe nú'_u ma'ra ya cu 'b_ui gatho ja rá ng_uni ra ximhai. ¹⁰ Pe hinga nz_uantho ma guí thoh_u ya ts'othogui, hangue odi tu ri m_uih_u, ngue'a Aju_u ra d_ungui rá hñ_uja'i pa gue'ah_u, y nu'á go gue'a da 'ra'ah_u ra ts'edi pa ma'na da nja ri jamfrih_u, ne pa guí ts_ueti_u ya ts'othogui, pa njab_u guí 'b_uh_u xá hñ_u. Nu'á po rá hñ_uja'i xa huahn'ah_u pa guí 'b_uh_u ja rá nsunda pa nz_uantho ngue'a guí 'nathoh_u co ma Zidadah_u ra Jesucristo. ¹¹ Aju_u go rá meti ra nsunda, ne go ri manda'a pa nz_uantho. Njab_u gue'a.

Ya nzenjua p_uehna ra apostol Pedro nu mi uadi rá carta

¹² Dí p_ueh_u'ah_ub_u nuna carta co nuni ma hoga cuh_u ra Silvano. Hinga ndunthi ya noya dí op'ah_u, pe dí op'ah_u pa ga nup'a ri mfenih_u, ne pa ga xi'ah_u gue nú'a ra maça noya xcá camfrih_u go gue'a xi maju_uni rá noya Aju_u, ne go gue'a xicj_u de rá hm_uate'a, hangue dí xi'ah_u guí sigui guí camfrih_u xá hñ_u.

¹³ Ri fat'aju_u'ih_u nuya cu 'b_ucua ja ra nij_u nuua ra hnini xa thu'mbabi Babilonia. Nuy_u guehy_u ya cu xa huahna Aju_u ngu xa huahn'a'ih_u nehe. Nehe ri fat'aju_u'ih_u ra cu Marco núni dí ja ra u_uenda gue ma t'_u. ¹⁴ Nubyá, go dí xi'ah_u guí nzenjuah_u 'na ngu ma'na co 'nara nth_ufi dega hm_uate.

Gui 'b_uh_u te rá 'ñ_uentho gatho nú'ah_u guí camfrih_u ma Zidadah_u ra Jesucristo. Njab_u gue'a.

RÁ ÑOHO RA PEDRO RÁ ÑOHO RA CARTA NÚ'A BI 'YOFO RA APOSTOL NSAN PEDRO

Ra apostol Pedro opabi ya gamfri

¹ Núgui drá Simu Pedro, rá 'hëgogui ra Zidada Jesucristo ne drá apostol de gue'a. Dí op'ahú nú'ahú guí pë'tshú nú'a ra jamfri xi xá nsunda ngu nú'a dí pë'tshe nehe, ngue'a Ajuá ma Zidadahú ra Jesucristo nú'a to'o ma Pøhøtehu øt'e gatho nú'a xá hño ne xa 'racjü nuna ra jamfri dí pë'tshú. ² Ajuá da jap'a'ihú ndunthi ne da max'ahú pa gui 'buhú te rá 'ñenthø ngue'a rí te ri mfadhú de Ajuá ra Dada ne ma zi Hmuhú ra Jesucristo.

Te mahyoni da 'yøt'a ya gamfri

³ Ajuá co rá maça ts'edi xa 'racjü ma 'ra'yo tehu, ne xa 'racjü gatho nú'a te dí hoñhu pa da za ga 'buhú xá hño ja ma 'ra'yo tehu, ne xa 'racjü ra mfadi pa dá pahú nú'a to'o xa zoncahu po rá nsunda ne po rá ts'edi. ⁴ Nú'á po rá nsunda ne rá ts'edi bi 'racjü gatho nuya japi xa ñatcahu, nú'ú xi ya dangui, ne xi ri muui ndunthi. Y co nú'ú ya japi'ú faxcahu pa ga 'buhú ngu rá 'mái'a, ne pa ga 'ueguehu de gatho nuya ts'ot'øt'e jaua ja ra ximhai, nú'ú bí ehe de yá ts'onc'at'i ya ja'i. ⁵ Hangué por gue'a 'yøthu ra ts'edi pa gui 'yohú xá hño, hingue hønse gui camfrithohú. Y hingue hønse gui 'yohú xá hño, mahyoni gui pätuahú xá hño rá noya Ajuá nehe. ⁶ Y hingue hønse gui pätuahú rá noya Ajuá, mahyoni gui nsuschu nehe. Y hingue hønse gui nsuschu, mahyoni gui tsethu nehe gatho nú'a da 'ñehe de gue'ahú. Y hingue hønse gui tsethu nú'a da 'ñehe de gue'ahú, nehe mahyoni

gui 'yø'tuahú rá paha Ajuá. ⁷ Y hingue hønse gui 'yø'tuahú rá paha Ajuá, nehe mahyoni gui mpë'tsua t'equ'eihú 'na ngu ma'na. Y hingue hønse'a, nehe mahyoni gui mádihu 'na ngu ma'na.

⁸ Nu'bu gui 'yøthu gatho nuya ya t'øt'eya con gatho ri máihu, nu'bú há, guí pëphú xá hño Ajuá, ne hinda má 'mëditho nú'a xcá pahú de ma Zidadahú ra Jesucristo. ⁹ Pe nu'bu hingui 'yøthu gatho nuya ya t'øt'eya, nu'bú ja ra uenda gyá godahú, ne otho ri mfenihu, ne ya xcá pumfrihu gue bri sác'a ri ts'oquihu nú'ú nguí øthu ma'met'o. ¹⁰ Hangué zi cuhu, xi dá 'máihu gue xi majuani bi huahn'ahú Ajuá pa bi pøhø'ihu. Nu'bu gui 'yøthu njabú, nu'bú há, hinhya'mú gui 'ueguehu de gue'a. ¹¹ Nehe nu'bu gui 'yøthu njabú, nu'bú Ajuá co rá dangá hmate má dí 'ra'ahú 'nara hoga tsaya nuni mahets'i, nuni habú má grá 'buhú pa nzantho co ma Zidadahú ra Jesucristo nú'a to'o bi pøhøguihu.

¹² Hangué por gue'a nugui hinga tsaya ga ben'ahú nuya ya t'øt'eya, masque ya guí pahú, ne ya xi xa zedi ri jamfrihu ja rá noya Ajuá nú'a xa t'u't'ahú. ¹³ Hangué mien-tra dí te, nugui rí 'ñepqui ga nup'a ri mfenihu co ndunthi ra ts'ofø. ¹⁴ Ngue'a dí padi gue 'nitho má ga tsocua nuna má ndo'yo, ngu bi xicagui má Zidadahú ra Jesucristo. ¹⁵ Nehe má ga ja ga ben'ahú gatho nú'a stá xi'ahú, pa hinhya'mú gui pumfrihu, masque ya gra jo'oua ja ra ximhai.

Hñu de ya apostol bi hyandua rá nsunda ra Zidada Jesucristo

¹⁶ Nú'a dá xi'ahe de rá ts'edi má Zidadahú ra Jesucristo, ne de rá yo'ehe, hingue 'nara 'bedetho xa zana ya ja'i. Nuje dá xi'ahe nú'a dá hanthe ngue'a nucsehe co má hmi má dahe dá handuahe rá nsunda'a. ¹⁷ Ajuá ra Dada go gue'a bi 'yøt'e pa

bi hnequi rá nsunda ma zi Hmuh_u ra Jesu ne bi 'ñe'tsua rá nsu, ngue'a nú'á bá ña desde mahets'i ne bi 'ñena: "Nuni go guehni ma hmaça T'_u, ne xi drí johya con guehni." ¹⁸ Nuje dá øhe nuya ya noya bá ehe desde mahets'i ngue'a ndí 'b_uaheni co ma zi Hmuh_u ra Jesu nuni ja ra maça t'øhø hab_u bi pata rá 'bai'a.

¹⁹ Hangue dí pah_u gue nú'a bi m_uanga yá 'mehni Aju_u maya'b_u go gue'a majua_{ni}. Hangue xá hño hinga pumfrih_u nú'a bi mañ'_u, ngue'a nú'a bi mañ'_u gue'a ri yotc'ah_u nuua ja ra ts'oximhai, nja ngu 'nara ñot'i ri yot'i ja ra 'bexuui. Pe dí tøm_uh_u gue ma da nja ra hyats'i nu sta yot'a ma Zidadah_u ra Jesucristo nuua ja ra ximhai. Nú'bú h_u, gue'b_u ma ga p_ue'tsh_u maxøgue ra hyats'i'a ja ma corasoh_u. ²⁰ Mahyoni ga beñ_uh_u xá hño gue hingui tsa ga pah_u de guecsch_u te rí bønga nú'a bi m_uanga yá 'mehni Aju_u ne bi 'yofo ja ra Maça T'of_u. ²¹ Ngue'a ni 'na xeni de ra Maça T'of_u himbi 'yofo de rá mfenis_e 'nara ja'i. Pe nuya maça hoga 'mehni de Aju_u mi hanpa rá ts'edi Aju_u ne mi mañ'_u ngu nú'a mi xipa ra Maça Nda_uhi.

2

Ya hyate xahnate (Juda 4-13)

¹ Maya'b_u ja ra hnini de Israel mi 'b_uai 'raya ja'i mi 'ñet'a 'mehni de Aju_u. Nehe núbya mapaya ma da 'm_uai 'raya 'ñet'a xahnate madetho de gue'ah_u. Nu'á ma da 'ñu't'ah_u mant'agui 'raya nt'udi xá nts'o nú'a da za da ts'oc'a ri mfenih_u. Nehe ma da gøni ra Zidada nú'a to'o bi du pa da pøhøhma_u. Hangue Aju_u ma da huati 'bestho_u po yá ts'o'b_uefi'_u. ² Ndunthi to ma da denba nuyá ts'ot'øt'e ma da 'yøt'e. Y po yá ts'oqui nú'a bi cadí'_u, ndunthi to'o ma da ñama'ñ_u de nú'a ra nt'utuete majua_{ni}, y nú'á go gue'a

rá hoga noya Aju_u. ³ Nuya 'ñet'a xahnate_u po yá nc'at'a boja ma da 'ñu't'ah_u 'raya noya nú'a 'ñena xi majua_{ni}, pe hønse pa da hñan'a ri boja_u. Pe nuyá castigo_u hinda ma da mpont'ui, ngue'a ya maya'b_u mi mā Aju_u gue ma da huati'_u, y ya ma da zøhø ra pa pa da njab_u.

⁴ Ngu nú'a ya ts'o'εnxε bi 'yøt'a ya ts'oqui maya'b_u nehe, Aju_u himbi pumbabi'_u, hangue bi mehni pa ja ra nidu ne bi got'a ja ra 'bexuui, y ja bí jot'ini'_u asta hinda zøhø nú'a ra pa da t'øt'a ra ts'utbi. ⁵ Aju_u himbi pumbabi nehe nú'a ya ts'oja'i mi 'b_uai nú'a ra pa'a bi nja ra d_uanga nzøthe. Hangue co nú'a ra nzøthe'a, Aju_u bi huata gatho ya 'yøt'ats'oqui gá ja'i mi 'b_ucua ja ra ximhai. Hønse ra Noé nú'a to'o bi zofo ya ja'i pa xa 'uehm_u de yá ts'oqui, hønse'a bi ñani Aju_u mahyegui co nú'a má yoto ya ja'i. ⁶ Nehe Aju_u bi huata ra hnini Sodoma ne Gomorra, y hønse ra 'bospi bi gohi. Aju_u bi 'yøt'a njab_u pa da ntsu nú'a ma'ra ya ts'oja'i bra 'b_uefa. ⁷ Pe Aju_u bi ñani ra Lot nú'a mi 'b_uehni Sodoma. Nú'á mi 'nara hoja'i, y xi mi tu rá m_uai ngue'a mi handua yá ts'ot'øt'e nuya ts'oja'i mi 'b_uai de guehni. ⁸ Nú'a ra hoja'i'a mi 'b_u madetho de nuya ts'oja'i. Hangue nzantho xi mri 'ñ_unga rá mfeni por nú'a mi øde ne mi handi mi øt'a nú'a ya ts'oja'i de guehni. ⁹ Hangue dí pa_udih_u gue Aju_u ja rá ts'edi pa da ñani de gatho ya ts'othogui nú'a to'o ya hoja'i. Nehe ja rá ts'edi pa da 'ueca gatho ya ts'oja'i ne da castiga nú'a ra pa sta 'yøt'a ra ts'utbi'a.

¹⁰ Y ma'na ma dra castiga nú'a to'o xi ri 'ñent'i pa da 'yøt'a gatho nú'a go da ne, ne ri nø'tuabi gatho nú'a to'o h_u ra ts'utbi, ne hinte tsutho, xi ya necio. Ne hingui t_u pa da ñama'ñ_u de nú'a to'o h_u 'nara d_uanga ts'utbi. ¹¹ Pe nuya εnxε bí 'b_u mahets'i, masque ma'na ja yá ts'edi ne yá nsu que nuya ts'oja'i'_u, pe

hinhya'mu xa manbabi ja rá thandi Ajuá.

¹² Nuya ts'oja'i'u nzantho ñama'ñu pe nixi padi nú'a ma. Ngue'a nú'ú nja ngu ya mbo'ni otho yá mfeni, ne xa 'mui hõnse pa dra ja ne da tho. Nuya ja'i'u po yá ts'oquis ma da 'medi pa nzantho. ¹³ Y ma da hñanga yá thaha po yá ts'o'befi øt'e. Hyastho xi ri johya ja yá ts'onc'at'i. 'Bui con gue'ahu pe hõnse ri 'be't'a ri tsahu. Masque 'bui ne ri ñuni con gue'ahu 'ñena xi ya cu, pe hõnse oda ja yá mfeni yá ts'onc'at'i, y ha'ahu eñ'ahu gue xá hño nú'a øt'e.

¹⁴ Nzantho oda yá mfeni nú'u ya ts'oqui ne da 'yøt'e co ya 'behña. Hingui tsaya da 'yøt'a ya ts'oqui, y hinhya'mu tsu yá nc'at'i. Nuya ja'i'u cadí nú'u hingui padi ua ra hño øt'e ua ra 'ñu. Xi ya c'at'aboja. Pe hinda ma da mpon'tui rá cue Ajuá. ¹⁵ Nú'ú xa 'uegue de rá 'ñu Ajuá, ne xa denba rá nts'o'mui ra Balaam nú'a mra' t'u ra Beor. Nura Balaam xi mi nehma da dahma ra boja co yá ts'o'befi. ¹⁶ Hangue Ajuá bi zai'a po nú'a mi beni da 'yøthma. 'Nara pa Ajuá bi japi bi ña nurá burru ngu ña 'nara ja'i, ne bi zofo ra Balaam. Hangue njabu ra Balaam bri japi bi pumfri nú'a ra ts'omfeni mi beni'a.

¹⁷ Nuya hyate ja'i'u nja ngu 'nara pøthe nú'a xa xa. Nehe nja ngu ya guui ri du ra bunthi. Ya xa t'eque'u pa da ma da 'mu ja ra nidu habu bí ja 'nara danga 'bexuui pa nzantho. ¹⁸ Nú'ú manga ya danga noya, pe hinte ri muui nú'a mañ'u. Y co yá ts'ot'øt'e cadí nú'u ya 'ra'yo gamfri ya xqui 'ueguehma de ja ya ts'oqui, cadí pa da 'yøt'e ngu nú'a øt'e'u. ¹⁹ Nehe xipabi gue da za da 'yøt'a gatho nú'a go da ne'u, gue'a ya hinto ri manda'u. Pe go gues'e'u ya 'bego de ra ts'oqui, hangue hingui mandase'u, gue'a 'bu 'nara ja'i da 'bedi, go gue'a da 'mego de nú'a to'o da dapabi. ²⁰ Xi majuaní, 'bu

'nara ja'i xa badi ma Zidadahu ra Jesucristo nú'a to'o bi pøhøguihu, ne xa 'uegue de ya ts'oqui, pe 'mefa da yopa mengui da 'yøt'a ya ts'oqui pa go da ntate ra ts'oqui, nu'bú nura ja'i'a ya ma'na strá nts'o pa gue'a que rá mudi ante da gamfri. ²¹ Ma'na xá hño hinxá batuahma rá 'ñu Ajuá, que nú'a bi badi ne bi yopa menga ma'na'qui ja ra ts'oqui ne bi 'uegue de rá maca noya Ajuá nú'a xqui sipabi. ²² Nura ja'i'a bi nja ngu ra tsat'yo ne ra ts'udi hma ne t'ena: "Ra tsat'yo bi yopa zi nú'a xqui zogui, y nura ts'udi xmá nt'axihma, pe bi yopa nxa ja ra bøhai."

3

Ma Zidadahu ya ma da zøhø

¹ Ma zi hmadi cu'ihu, nuna guehna rá ñoho ra carta dí op'a'ihu. Nu'a rá mudi ra carta dá op'ahu ja guehni dá ben'ahu nú'a xcá padihu, ne dá nup'a ri mfenihu. Y nepya dí yopa ben'ahu de gue'a pa njabu hingui pumfrihu nú'a xcá padihu. ² Dí ben'ahu nú'a bi manga yá maca 'mehni Ajuá maya'bu, nehe dí ben'ahu nú'a bi manga ma Zidadahu nú'a to'o bi pøhøguihu. Y nú'a go gue'a bá pencahe núje dyá apostolhe pa dá xi'a'ihe nú'a bi mañ'a.

³ Pahue gue nuyá ngats'i ya pa ma da 'mu 'raya 'yøtbuhla gá ja'i nú'u dya zistema ne di øt'a nú'a go da ne'u. ⁴ Nu'ú ma da 'ñena: "¿Habu ja nú'a bi manga ra Jesu gue ma da yopa 'ñehe?" Nu'ú ma da 'ñena gue ya hinda ma da 'ñehe ma Zidadahu, gue'a ma da 'ñeñ'u gue desde mi 'bu ndu ma xitahu asta mapaya, desde mi thoca ra ximhai guet'atho ngu nzaí. ⁵ Nuya ja'i'u ya hinda ma da ne da gamfri gue Ajuá go gue'a bi hyoca mahets'i ne ra ximhai desde maya'bu, ne hindi camfri gue hõnse co rá noya Ajuá bi ma bi nja 'bestho ra ximhai, mi o mbo ja ra dehe, ne ja bi bøhøni.

6 Nepu nura ximhai'a 'nara pa bi go'ma ra dehe ne bi nhuati'a. 7 Pe nubyá nura ximhai ne mahets'i ja mapaya, Ajuá xa 'ye'mbabi da tsøgue. Y de da zø ra ora da nzø, Ajuá ri su hmaha, y nú'a ra pa'a da nja ra nsuca uenda ne dra huata gatho ya ts'o'mui gá ja'i.

8 Pe nu'ahú, ma zi hmadi cu'ihu, oxqui pumfrihu gue pa ma Zidadahu, nu'a 'na pa gue'a ngu 'na 'mo njeya, ha nu'a 'na 'mo njeya pa gue'a ngu 'na patho. 9 Ra Zidada hinxa pumfri da 'yøt'a nú'a xa ñatcahu gue ma da yopa 'ñehe, ngu mangu 'ra gue ya xa pumfri. Hina, hinxa pumfri. Pe nu'a pescahu ra pacencia, ne hingui ne'a gue ni 'nara ja'i hinda 'medi. Nú'a ne gue gatho da ñobri.

10 Pe dí pahu gue nura Zidada ma da yopa 'ñehe, y sta ñamfri ya ja'i ma da zø ra pa de rá yo'ehe ngu ra ora tsøhø 'nara be. Nu'bú mahets'i ne gatho nú'u te bíjani ma da nhuati co ra tsibi asta dri ñuni. Nehe nuna ximhai ma da zät'i con gatho nú'u te jaua.

11 Hangué nu'ahú, mahyoni gui 'yohu xá hño ne gui pëpabihu Ajuá, ngue'a gatho nú'a jaua ja ra ximhai ne mahets'i ma da nhuati gatho. 12 Hangué xi da ndø'mhu, ne gui ñama mpefihu ja rá 'befi Ajuá pa 'nihi dua yopa pengui ma Zidadahu. Y nú'a ra pa'a gue'bu ma da zät'a mahets'i ne da nhuati, nehe gue'bu ma da zät'a gatho nú'u te jaua. 13 Pe Ajuá xa ma gue ma da yopa hyoca mahets'i ne ra ximhai ma'ra'yo nú'a habu ma da nja hønse ra hño, ne hinhya'mu ma da nja ra ts'oqui. Hangué nujú dí tømhu gue ma da njabu.

14 Hangué ma zi hmadi cu'ihu, de gui tømhu da zø ra ora da yopa 'ñehe ra Zidada, 'yøthu ra ts'edi pa strá nt'axi'ihu pa hinto da ñap'ahu nu sta 'yøt'a ra nsuca uenda ra Zidada, pa njabu gui 'buhu xá hño

ja rá thandi'a. 15 Pahu gue ma Zidadahu pescahu ndunthi ra pacencia, hangué hinxa 'ñehetho ngue'a tømí gue da mpøhø ndunthi ya ja'i. Nehe ma zi cuhu ra Pablo co nura mfadi xa umbabi Ajuá, ya xa 'yop'ahu de rá yo'ehe ma Zidadahu, ngu núna dí op'ahu nehe. 16 Y ja nú'a ra carta bi 'yop'a'ihu'a, ne gatho nú'u ma'ra ya carta xa 'yofo'a, mahyegui nú'a ma. Y 'raya xeni de nuya t'ofø'u xi xá hñei pa da zo rá mfeni 'na. Hangué nú'u hingui patua rá noya Ajuá ne nú'u ri yohna yá mfeni, 'na'ño ra mfeni beni'u de nú'a mangu yá t'ofø ra cu Pablo, nehe de nú'a mangu nú'u ma'ra ya xeni de ra Maca T'ofø. Hangué nú'u pe'tsi te da 'medi.

17 Ma zi hmadi cu'ihu, ya gá pahu nú'a stá xi'ahu te ma da nja. Hangué nsuhu pa hinda ca'ahu nú'u ya ts'oja'i, ngue'a nu'bu da ca'ahu, ma gui 'ueguehu de ri jamfrihu. 18 'Yøthu ra ts'edi pa ma'na gui padihu ma Zidadahu ra Jesucristo nú'a to'o bi pøhøguihu, ne pa gui pe'tshu ma'na ndunthi rá hmäte ja ri corasøhu. ¡Nu'a rí 'ñepi ga nsundahu nubyá ne pa nzantho! Njabu gue'a.

RÁ MŪDI RA XUUA RA MŪDI CARTA NÚ'Á BI 'YOFO RA APOSTOL NSANJUA

Ya noya dega te

¹ Ma ga xi'ah_u de ma zi Hmuh_u ra Jesucristo nú'a to'o go gues_ε rá Noya Ajuá ne ri unga ra 'ra'yo te. Nú'á ya mi 'bui desde rá mudi, y go guet'a dá hanthe ne dá ødehe nú'a te bi ma, dá nhyandahmihe con gue'a ne dá thanihe'a. ² Nú'á mbi 'buhui Ajuá ra Dada, nep_u bá e bi nja'iuja ja ra ximhai ne bi za to bi hyandi. Y go guecs_εhe dá hanthe, ne nubyá dí damajuanihe de gue'a nú'a to'o nzantho ja rá te. ³ Nú'a dá hanthe, ne nú'a dá øtuahe rá noya, go gue'a dí xi'ahe, pa nu'ah_u nehe gui padih_u'a ngu nuje dá pahe'a, ne pa njab_u ga 'buh_u mahy_εgui co 'nada ra mfeni co Ajuá ma Dadahu ne ra zi Hmu Jesucristo rá T'u. ⁴ Hangue dí op'a'ih_u nuya noyaya pa xi ga johyah_u mahy_εgui.

Ajuá go gue'a ra ñot'i

⁵ Nuje dí xi'ahe nú'a bi xicje ma Zidadah_u ra Jesucristo, gue Ajuá xá nt'axi nja ngu 'nara hyats'i ri yot'i, ne hab_u 'bui'a otho ra 'b_εxuui. ⁶ 'B_u dí eñh_u gue dí 'nada ra mfenih_u co Ajuá, pe 'b_u dí 'yoh_u ja ra 'b_εxuui ne dí øth_u ya ts'oqui, nu'bú 'nadyá c'uambah_u ngue'a hindí øth_u nú'a xá hño. ⁷ Pe 'b_u dí 'yoh_u ja ra hyats'i ngu nja'a 'bui ja ra hyats'i, nu'bú dí pe'tsh_u 'nada ra mfeni, y co rá ji ma zi Hmuh_u ra Jesucristo rá T'u Ajuá xagaguih_u gatho ma ts'oquih_u.

⁸ 'B_u dí eñh_u gue hindyá 'yøt'ats'oquih_u, dí nhyat'asch_u ne hinxa yat'a ja ma mfenih_u nú'a majuani. ⁹ 'B_u ga daph_u ma ts'oquih_u Ajuá, nu'á da pungaguih_u, ne da xagaguih_u gatho ma ts'oquih_u, ngue'a nú'á øt'e gatho nú'a xá hño

ne øt'e gatho nú'a ma. ¹⁰ 'B_u dí eñh_u gue hinstá øth_u ya ts'oqui, nu'bú ja ra uenda dí ec'uambah_u Ajuá, y rá noya'a hinxa yat'a ja ma mfenih_u.

2

Ma zi Hmuh_u ra Jesucristo go gue'a ñangaguih_u

¹ Ma zi batsi'ih_u, dí op'a'ih_u nuya ya noya pa hingui 'yøth_u ni 'nara ts'oqui. Pe 'b_u 'na de guec_u ga øth_u 'nara ts'oqui, ma zi Hmuh_u ra Jesucristo da ñangaguih_u ja rá thandi Ajuá ra Dada, ngue'a nú'á hinte ma ts'oqui tu. ² Nu'á bi unse rá te ngu 'nara hña'ti pa bi gutca ma ts'oquih_u; y hingue hønse_εguih_u, nehe gatho ya ja'i de ra ximhai bi gu'tua yá ts'oqui.

³ 'B_u dí øteh_u nú'a ri manda Ajuá, nu'bú ha, majuani stá pah_u'a. ⁴ Nu'a tó'o ena gue padi Ajuá, pe hønse mantho, ne hingui øt'e nú'a ri manda Ajuá, nu'bú nú'á go gue'a 'nara c'uamba, ne hingui padi nú'a majuani. ⁵ Pe 'b_u nú_u dí øteh_u nú'a manga Ajuá, nu'bú xi majuani dí madih_u'a, ne njab_u dí padih_u gue dí 'buh_u xá hño con gue'a. ⁶ 'B_u dí eñh_u gue dí 'buh_u co ra Zidada Jesucristo, nu'bú rí 'ñepcah_u ga tambah_u rá 'mui.

Ra 'ra'yo hmanda

⁷ Ma zi cu'ih_u, nura hmanda dí op'a'ih_u hinga 'nara 'ra'yo hmanda. Gue'a 'nara ndaxjua hmanda nú'a xcá padih_u desde ra mudi gá camfrih_u, gue gui mádi_u 'na ngu ma'na. ⁸ Go guet'atho rá hmanda Ajuá dí yopa xi'ah_u, pe nubyá gue'a ngu 'nara 'ra'yo hmanda, ngue'a rá hmate ra Zidada Jesu himi fadi ma'met'o, ne nixi ri hmateh_u himi fadi. Nubyá dí padi gue gui mádi_u 'na ngu ma'na ngu bi macaguih_u ra Zidada Jesu, ngue'a nú'á ya 'yo rí yot'a ri mfenih_u ne ya hingui 'buh_u ja ra 'b_εxuui.

⁹ Nu'a tó'o ena gue 'bui ja ra ñot'i pe utsa rá cu, gue'a 'bata ja ra 'bexuui. ¹⁰ Nu'a tó'o mađi rá cu 'bui ja rá ñot'i Ajuá, ne ni 'nara t'ot'e hinda z_u rá ts'edi pa da 'ueque de rá ñu Ajuá. ¹¹ Pe nu'a tó'o utsa rá cu, gue'a 'bui ja ra 'bexuui. Nú'á 'yo ja ra 'bexuui ne hingui pađi hab_u 'yo ngue'a ra 'bexuui xa pu'tua rá mfeni.

¹² Nu'ah_u batsih_u, dí op'a'ih_u pa ga ben'a'ih_u gue Ajuá ya xa pun'ah_u ri ts'oquih_u. Xa pun'ah_u ri ts'oquih_u ngue'a xcá camfrih_u ra Zidada Jesucristo. ¹³ Nu'ah_u dadah_u, dí op'a'ih_u nguetho xcá pađih_u nú'a 'bui nzantho. Nu'ah_u batsa'ñohoh_u, dí op'a'ih_u nguetho xcá ntateh_u de ra ts'ondahi.

Nu'ah_u batsih_u, dí op'a'ih_u nguetho xcá pađih_u ra Dada. ¹⁴ Nu'ah_u dadah_u, dí op'a'ih_u nguetho ya xcá pađih_u nú'a 'bui nzantho. Nu'ah_u batsa'ñohoh_u, dí op'a'ih_u nguetho ja ri ts'edih_u ne guí pađih_u xá hño rá noya Ajuá, ne xcá ntateh_u de ra ts'ondahi.

¹⁵ Oxqui mađih_u ya t'ot'e nú'a ja ja ra ximhai, nixi gui ne gui 'yoth_u ngu nú'a ot'a ya ts'oja'i. Ngue'a nu'a tó'o ri mađi nú'a ja ja ra ximhai, nu'á hingui mađi Ajuá ra Dada. ¹⁶ Oxqui mađih_u ya t'ot'e de ra ximhai, ngue'a gatho nú'a ja ja ra ximhai, ngu gatho ya ts'onc'at'i nú'a benga ya ja'i ne nú'a handi, ne ra nt'ets'i, gatho'u go gue'u yá hmada ra ts'oximhai, hingo gue'a rá hmada Ajuá. ¹⁷ Ra ximhai ma da uadi da thogui, nehe yá ts'onc'at'i ya meximhai. Pe nu'a tó'o ot'tuabi rá paha Ajuá gue'a ma da 'm_ui pa nzantho.

Nú'a majuani ne nú'a go ra nc'uamba

¹⁸ Ma zi batsi'ih_u, ya xa zohø ra ora de yá ngats'i ya pa. Y ngu nú'a xa si'ah_u gue ma da 'ñehe 'na to'o ma da ncontraui ra Zidada Jesucristo, hangue nubyá dí hanth_u gue

ya 'bui ndunthi de gue'u. Hangue por gue'a dí pah_u gue ya xa zohø ra ora de yá ngats'i ya pa. ¹⁹ Nú'á go gue'u xa 'uegue de guecj_u ngue'a himbi gamfri xi majuani ngu stá camfrih_u. 'B_u nú'u xqui gamfrih_u xi majuani nguju, nu'bú hinxa 'uehma'u de guecj_u. Nú'á bi 'uegue, y por gue'a stá pah_u gue majuani hingyá gamfri ngu núju dyá gamfrih_u.

²⁰ Pe nu'ah_u xa t'a'ah_u rá Maça Nđahi Ajuá ngu xa t'acje nehe, hangue guí pah_u gatho nú'a majuani. ²¹ Dí op'a'ih_u, hingue dí ena gue hingui pađih_u nú'a majuani. Xi majuani guí pađih_u xá hño. Ne guí pađih_u gue ni 'nara nc'uamba hingui mąnga majuani. ²² ¿To'o ra c'uamba? ¿Ha gue hingue nú'a to'o ma gue ma zi Hmuh_u ra Jesu hingo ra Cristo nú'a bá pehna Ajuá? Nu'a tó'o ri ncontraui ra zi Hmu Jesucristo go gue'a ma gue Ajuá hingo rá Dada ra zi Hmu Jesucristo, ne ma gue nu'á hingo rá T'_u Ajuá. ²³ Nu'a tó'o ma gue ma zi Hmuh_u ra Jesu hingo rá T'_u Ajuá, nu'á nehe hingui camfri nú'a bi mąnga ra zi Hmu Jesu de rá Dada. Ha nu'a tó'o damajuani gue ra zi Hmu Jesu go rá T'_u Ajuá, nu'á ha, go gue'a xa batuabi rá Dada.

²⁴ Hangue nu'ah_u dá 'yoda ri mfenih_u xá hño de nú'a xcá pađih_u desde rá mudi. 'B_u da 'yoda ri mfenih_u xá hño, nu'bú ma gui 'b_uhu xá hño co ra T'_u ne co ra Dada. ²⁵ Y ma zi Hmuh_u ra Jesucristo go gue'a xa ñatcaguih_u da 'racj_u ra te pa nzantho.

²⁶ Dí op'a'ih_u ngue'a dí ne ga xi'ah_u te ot'e nú'u to'o ne da hya'a'ih_u. ²⁷ Pe nu'ah_u xcá hanih_u ra Maça Nđahi nú'a xa 'ra'ah_u ra Zidada Jesucristo, ne nu'á 'bui con gue'ah_u, y hingue mahyoni ma'na to da 'ñu't'a'ih_u nú'a majuani, ngue'a nura Maça Nđahi go gue'a u't'a'ih_u. Go gue'a mąnga majuani, hingui mąnga ra

nc'uamba. Hangue 'buh_h xá hño co ma Zidadah_h ngu nú'a u't'a'ih_h ra Maça Ndahi.

²⁸ Hangue nubyá ma zi cu'ih_h, 'buh_h xá hño co ma Zidadah_h pa nu stí 'ñehe xi da 'ñesca ma nsuh_h dí gathoh_h ne hinga 'bε ma tsah_h.
²⁹ Dí pah_h gue nu'á øt'e nú'a xá hño, hangue nehe dí pah_h gue gatho nú'u to'o yá meti'a øt'e xá hño nehe.

3

Núj_h dyá gamfrih_h yá batsiguih_h Ajuá

¹ Benih_h gue Ajuá xa madiguih_h ndunthi, ne xa hñubgaguih_h yá batsiguih_h'a. Y majuani go guecj_h yá batsiguih_h'a. Y nu'u tó'o hinxa gamfri Ajuá, hingui camfri'u gue yá batsiguih_h Ajuá ngue'a nu'ú hinxa badi Ajuá ma Dadah_h.
² Ma zi hmaði cu'ih_h, nubyá ya yá batsiguih_h Ajuá. Hõnse nu'a hinxa sicaguih_h, nú'a tengu ma ga 'buh_h 'mεfa. Pe nu'a dí padih_h gue nu stí 'ñehe ma zi Hmuh_h ra Jesucristo ma ga 'buh_h ngu rá 'múi'a, ngue'a ma ga handuabih_h rá 'múi. ³ Hangue núj_h dí tøm'h_h gue ma ga 'buh_h ngu rá 'múi ma zi Hmuh_h ra Jesucristo, ma ga øth_h ra ts'edi pa ga 'buh_h xá nt'axi ngu ra zi Hmu Jesu 'bui xá nt'axi.

⁴ 'Bu dí øth_h ya ts'oqui, ya hindí ø'tuah_h rá hmanda Ajuá, ngue'a nu'a tó'o øt'a ya ts'oqui, hingui ø'tua yá hmanda Ajuá. ⁵ Guí padih_h gue ma Zidadah_h ra Jesu bá e bi nja'iuá ja ra ximhai pa bi putca gatho ma ts'oquih_h. Nu'á hinte ma ts'oqui tu. ⁶ Nu'a tó'o 'bui xá hño co ma Zidadah_h ra Jesucristo, hingui øt'a ya ts'oqui. Ha nu'a tó'o xi øt'a ya ts'oqui hinxa badi to'o gue'a ra Zidada Jesucristo nixi hinxa gamfri'a. ⁷ Ma zi batsi'ih_h, oxqui hoph_h to'o da hya'ah_h. Ngue'a nu'a tó'o øt'e xá hño go gue'a xá nt'axi rá coraso ngu rá nt'axi ma zi Hmuh_h ra Jesucristo. ⁸ Nu'a tó'o xi øt'a ya

ts'oqui, ya go rá meti ra ts'ondahi. Ngue'a ra ts'ondahi go gue'a bi futa ra ts'oqui desde maya'b_h, ne ri siguitho øt'e. Hangue ringue'a bá e rá T'h Ajuá bi nja'iuá pa bi huatua yá 'bεfi ra ts'ondahi.

⁹ Nu'a tó'o xa yopa 'múi ma'ra'yo ya hingui øt'a ya ts'oqui ngue'a nurá 'múi'a ya ngu rá 'múi Ajuá, ne ya hingui tsa da sigui da 'yøt'a ya ts'oqui ngue'a ya xa yopa 'múi de Ajuá. ¹⁰ Hangue njauá da za ga padih_h ndañ_h yá batsi Ajuá ne ndañ_h yá batsi ra ts'ondahi, ngue'a nu'a tó'o xi hingui øt'e xá hño ne nixi hingui maði yá cu, nú'a hingo rá batsi Ajuá.

Ga mádi_h 'na ngu ma'na

¹¹ Nguetho guehna rá hmanda Ajuá stá ødeh_h desde rá maði nu ndá camfrih_h, gue ga mádi_h 'na ngu ma'na. ¹² Hinga øth_h ngu bi 'yøt'a ra Caí nú'a mrá batsi ra ts'ondahi. Nu'á bi hyo rá cu. ¿Y pa te bi hyo'a? Ngue'a nurá cu mi øt'a xá hño, ha nura Caí mi øt'a nú'a xá nts'o.

¹³ Ma zi cu'ih_h, oxqui 'yøh_h 'b_h ya meximhai da øtsa'ih_h. ¹⁴ Nujú stá yopa 'buh_h ne ya hindí njah_h ngu ma'met'o stí 'medih_h. Ne dí padih_h gue ya stá yopa 'buh_h ngue'a dí maði_h ma cuh_h. Ngue'a nu'a tó'o hingui ma rá cu, nu'á xa 'meditho. ¹⁵ Nu'a tó'o øtsa rá cu, ja ra uenda bi hyo, ne dí pah_h gue 'nara hyote hinxa yopa 'múitho ne hingui pe'tsta ra te pa nzantho. ¹⁶ Ra Zidada Jesucristo bi 'ñutcah_h nda'a ra hmate majuani ngue'a nu'á bi du por guecj_h. Nehe nujú dí 'ñepi ga tuh_h po rá ngue ma cuh_h. ¹⁷ Nu'a tó'o tsapabi ne hingui faxesa rá cu nú'a 'bεpabi, nu'á otho rá hmate ne nixi hingui maði Ajuá. ¹⁸ Ma zi cu'ih_h, hingui ho ga mádi_h hõnse dega netho. Nujú mahyoni ga mádi_h con gatho ma mfenih_h ne ga mfaxh_h.

Hinga ntsuhꞰ ga jonihꞰ ja AjuꞰ pa ga aphꞰ te ga aphꞰ

¹⁹ Ne 'bꞰ majuꞰni ja ma hmatehꞰ, njabꞰ ga pahꞰ gue majuꞰni drí denihꞰ nú'a majuꞰni, y ga pahꞰ nehe gue dí 'bꞰhꞰ xá hño ja rá thandi AjuꞰ. ²⁰ Pe 'bꞰ ga tu ma mꞰihꞰ gue hindí 'bꞰhꞰ xá hño ja rá thandi AjuꞰ, nu'bꞰ AjuꞰ da hñubga ma mꞰihꞰ ngue'a nú'a padi gatho, ne patca ma mfenihꞰ. ²¹ Ma zi hmadi cu'ihꞰ, 'bꞰ dí beñhꞰ ja ma corasohꞰ gue dí 'bꞰhꞰ xá hño ja rá thandi AjuꞰ, nu'bꞰ hinga ma ga ntsuhꞰ ga jonihꞰ ja gue'a ne ga aphꞰ te ga aphꞰ. ²² Ne nu'araza ma t'adi ga aphꞰ'a, nú'a da 'racjꞰ nguetho dí øthꞰ nú'a di manda'a, ne dí øthꞰ ya t'øt'e ngu di ho'a. ²³ Ne nu'a bi manda ga camfribihꞰ ra zi Hmu Jesucristo rá T'Ʞ, ne ga mádihꞰ 'na ngu ma'na ngu xqui manda nehe ma zi HmuhꞰ ra Jesucristo. ²⁴ Y nu'a tó'o ø'tuabi yá hmanda AjuꞰ, nú'a 'bꞰi xá hño co AjuꞰ, ne AjuꞰ 'bꞰi con gue'a. AjuꞰ bi 'racjꞰ ra MꞰca Ndañi nú'a utcaguihꞰ gue AjuꞰ 'bꞰi con guecjꞰ.

4

Rá MꞰca Ndañi AjuꞰ ne ra ndañi nú'a rá ncontra ma zi HmuhꞰ ra Jesucristo

¹ Ma zi hmadi cu'ihꞰ, oxqui camfrihꞰ gatho nú'a da si'ahꞰ. PadihꞰ xá hño ua go gue'a xi majuꞰni xa mā AjuꞰ, pa go gue'a gui camfrihꞰ. Ngue'a ndunthi ya hyate badi 'yo ja ra ximhai, nú'ú 'yobꞰ mā gue ña co rá ts'edi ra MꞰca Ndañi, pe nuya noya mañ'Ʞ hingo mahyegui ngu nú'a mā AjuꞰ. ² Ma ga xi'ahꞰ hanja da za gui padihꞰ nú'a to'o ña co rá ts'edi ra MꞰca Ndañi. Nuto mā gue ma zi HmuhꞰ ra Jesucristo rá T'Ʞ AjuꞰ bi 'ñe bi nja'i, nú'ú go gue'a hampa rá ts'edi ra MꞰca Ndañi. ³ Pe nu to'o mā gue ma zi HmuhꞰ ra Jesucristo hingo rá T'Ʞ AjuꞰ bi 'ñe

bi nja'iua ja ra ximhai, nú'ú hingui hampa rá ts'edi ra MꞰca Ndañi. Nú'ú hampa rá ts'edi nú'a to'o ma da 'ñehe da ncontraui ra zi Hmu Jesucristo. Ya xcá 'yødehꞰ ma da 'ñehe ja ra ximhai nú'a ra ncontra'a, y ya 'yo rí mpefi nú'a to'o hampa rá ts'edi'a.

⁴ Ma zi cu'ihꞰ, yá batsiguihꞰ AjuꞰ, ne ya stá ntatehꞰ de ya hyate ja'i, ngue'a AjuꞰ to'o 'bꞰi con guecjꞰ ma'na ja rá ts'edi'a que nurá ncontra'a to'o di manda ya ts'o'mai ja'i ja ra ximhai. ⁵ Nuya hyate ja'i pepabi nú'a to'o di manda ya ts'o'mai ja'i ja ra ximhai, hangue mā de nú'a ja ja ra ximhai, ne ya ts'o'mai ja'i de ra ximhai øde nú'a te mañ'Ʞ. ⁶ Pe nujꞰ yá batsiguihꞰ AjuꞰ, y gatho nú'a to'o padi'a, nú'ú øtcaguihꞰ nú'a dí mañhꞰ. Ha nu'Ʞ tó'o hingyá batsi AjuꞰ, hingui ne da 'yøtcaguihꞰ. Hangue ringue'a tsa ga pahꞰ to'o manganá nú'a majuꞰni, ne to'o manganá nú'a hinga majuꞰni.

AjuꞰ xi ra mate

⁷ Ma zi hmadi cu'ihꞰ, ga mádihꞰ 'na ngu ma'na, ngue'a AjuꞰ ri maçaguihꞰ. Nu'a tó'o madi rá miqꞰ'eiui, go gue'a ya rá batsi AjuꞰ, ne nu'a padi xá hño AjuꞰ. ⁸ Nu'a tó'o utsa rá miqꞰ'eiui, nú'a hingui padi AjuꞰ, ngue'a rá 'mꞰi AjuꞰ xi ra mate nzantho. ⁹ AjuꞰ bi 'ñutcaguihꞰ gue xi majuꞰni nú'a maðiguihꞰ ngue'a bá pehna rá 'ra T'Ʞ ja ra ximhai pa da 'racjꞰ ra 'ra'yo te. ¹⁰ Ma ga xi'ahꞰ nda'a ra hmate majuꞰni: NujꞰ hinstí maðihꞰ AjuꞰ, pe nú'a xi maðiguihꞰ, hangue bá pencahꞰ rá T'Ʞ nú'a bi unga rá te pa bi gutca ma ts'oquihꞰ.

¹¹ Ma zi hmadi cu'ihꞰ, AjuꞰ xi bi maðiguihꞰ asta habꞰ bi za. Hangue nujꞰ dí 'ñepcaguihꞰ ga mádihꞰ 'na ngu ma'na. ¹² Ni 'nara ja'i hinhya'mꞰ xa hyanda AjuꞰ. Pe 'bꞰ ga mádihꞰ 'na ngu ma'na, nu'bꞰ hꞰ, AjuꞰ 'bꞰi con guecjꞰ, y njabꞰ ma'na ga pahꞰ tengu rá hmate'a. ¹³ NujꞰ

dí p̄h̄u gue dí 'b̄h̄u co Ajuá ne Ajuá 'b̄h̄i con guec̄j̄u nguetho nu'á xa 'rac̄j̄u rá M̄aca Nd̄ahi. ¹⁴ Nuje stá hanthe rá T'̄h̄ Ajuá bá p̄h̄na Ajuá ra Dada pa da p̄h̄o ya meximhai, ne dí damajuanihe njabu. ¹⁵ 'B̄u 'na to'o da damajuani gue ma zi Hmuh̄u ra Jesu go gue'á rá T'̄h̄ Ajuá, Ajuá 'b̄h̄i con gue'á ne nu'á 'b̄h̄i co Ajuá.

¹⁶ Ya dí p̄h̄u gue ri māc̄j̄u Ajuá, ne gue'á dí camfrih̄u ngue'á nu'á 'b̄h̄i con guec̄j̄u. Nurá 'm̄ūi Ajuá xi ra māte nzāntho, y nu'á tó'o mādi rá miq̄u'eiūi, go gue'á 'b̄h̄i co Ajuá ne Ajuá 'b̄h̄i con gue'á. ¹⁷ Dí mādih̄u Ajuá ne dí mādih̄u ma miq̄u'eih̄u, hangue hinga ntsuh̄u nú'á ra pa'á de ra ns̄uca uenda, ngue'á numa 'm̄ūih̄uua ja ra ximhai gue'á ngu rá 'm̄ūi ma zi Hmuh̄u ra Jesu. ¹⁸ 'B̄u dí mādih̄u Ajuá con gatho ma m̄ūih̄u, hinga ntsuh̄u nú'á da 'ȳōtcah̄u'á. Ngue'á nura ntsu go gue'á rá 'ñ̄oui ra castigo, y nu'á tó'o tsu ra ns̄uca uenda, tsu ngue'á hinxa mādi Ajuá.

¹⁹ Ajuá go rá m̄ūdi bi mādiguih̄u, hangue nuj̄ú go dí mādih̄u'bya'á. ²⁰ Nu'á tó'o ena gue ri mādi Ajuá, pe nu'á utsa rá cu, nu'á go 'nara cuamba. Ngue'á 'b̄u 'na utsa rá cu nú'á xa nhyandahmiui, nu'á bú ḡhanja da za da mādi Ajuá nú'á hinxa hyandi? ²¹ Nuna go guehna ra hm̄anda xa xic̄j̄u Ajuá ga øth̄u: Nu'á tó'o mādi Ajuá, mahyoni nehe da mādi rá cu.

5

Stá nt̄ateh̄u de ya ts'ot'øt'e de ra ximhai

¹ Nu'á tó'o camfri gue ma zi Hmuh̄u ra Jesu go gue'á ra Cristo nú'á bá p̄h̄na Ajuá, nú'á go gue'á rá b̄atsi Ajuá. Y nu'á tó'o ri mādi Ajuá ra Dada, go gue'á da mādi nú'á to'o yá b̄atsi Ajuá nehe. ² 'B̄u mājuani dí mādih̄u Ajuá, ne 'b̄u dí ø'tuah̄u yá hm̄anda'á, nu'á bú dí pādih̄u gue dí mātuh̄u yá b̄atsi

Ajuá. ³ Ngue'á 'b̄u dí ø'tuah̄u yá hm̄anda Ajuá, nu'á bú xi mājuani dí mādih̄u'á, ne nuyá hm̄anda Ajuá hingui hei ga ø't'e'h̄u. ⁴ Ngue'á nu'á tó'o rá b̄atsi Ajuá xa dapa gatho ya ts'ot'øt'e de ra ximhai. Nu'á stá nt̄ateh̄u de ya ts'ot'øt'e de ra ximhai ngue'á dí camfrih̄u Ajuá. ⁵ ḡTo'o xa dapa ya ts'ot'øt'e de ra ximhai? Nu'á tó'o camfri gue ma zi Hmuh̄u ra Jesu go gue'á rá T'̄h̄ Ajuá, go gue'á xa dapa ya ts'ot'øt'e de ra ximhai.

Nú'á to'o damajuani de rá T'̄h̄ Ajuá

⁶ Ra Zidada Jesucristo bá eheua ja ra ximhai, bi nxistehe ne bi na'ma rá ji bi du. Hingue h̄ōn̄se bi nxistehe, pe nehe bi du'á. Ha nura M̄aca Nd̄ahi xic̄j̄u de gue'á ne nu'á m̄anga mājuani. ⁷ Nuni mahets'i 'b̄h̄i h̄ñ̄u nú'á to'o 'nat'a mā gue ma zi Hmuh̄u ra Jesucristo go rá T'̄h̄ Ajuá. 'Na go ra Dada, ma'na go gue'á nú'á to'o xa thu'mbabi gue go gue'á ra Noya, ha nu ma'na go rá M̄aca Nd̄ahi Ajuá. Gatho'̄u 'nat'a mā. ⁸ Nehe nuua ja ra ximhai rá M̄aca Nd̄ahi Ajuá utcaguih̄u gue ma zi Hmuh̄u ra Jesucristo go gue'á rá T'̄h̄ Ajuá. Y nu mi nxistehe'á, Ajuá bi mā gue go rá T'̄h̄'á. Ne dí māñ̄h̄u gue go gue'á rá T'̄h̄ Ajuá, ngue'á bi na'ma rá ji ne bi du po rá nguec̄j̄u. Gatho dí māñ̄h̄u mahȳēgui gue ma zi Hmuh̄u ra Jesucristo go gue'á rá T'̄h̄ Ajuá. ⁹ 'B̄u ga camfrih̄u nú'á damajuani ya ja'l̄i, ma'na mathoni ndunthi ga camfrih̄u nú'á m̄anga Ajuá ra Dada, ngue'á nu'á go gues̄e'á mā gue ma zi Hmuh̄u ra Jesu go gue'á rá T'̄h̄'á. ¹⁰ Nuto camfribi rá T'̄h̄ Ajuá, nu'á ya xa bādi ja rá coraso nú'á mājuani. Pe nu'á tó'o hingui camfri Ajuá, ja ra uenda ec'cuamba'á, ngue'á hinxa gamfri nú'á bi māñ̄'á de rá T'̄h̄. ¹¹ Ne nuna guehna nú'á xa xicaguih̄u Ajuá, gue bi 'rac̄j̄u 'nara 'ra'yo te nú'á da nja pa nzāntho. Dí pe'tsh̄u nura

'ra'yo te'a ngue'a rá T'ḥ Ajuā 'bui ja ma corasohḥ. ¹² Nu'a tó'o 'bui co rá T'ḥ Ajuā, p'e'tsa ra 'ra'yo te; pe nu'a tó'o hingui 'bui co rá T'ḥ Ajuā, hingui p'e'tsa ra 'ra'yo te.

Ya ngaxa noya dega ts'ofa

¹³ Dí op'a'ihḥ pa da za gui pādihḥ gue guí p'e'tshḥ ra te pa nzantho nguetho guí camfrihḥ gue ma zi Hmuhḥ ra Jesucristo go gue'a rá T'ḥ Ajuā.

¹⁴ Y núḥ dyá gamfrihḥ da za ga aphḥ Ajuā nú'a ga ne ga aphḥ, y nu'bḥ gue'a rá paha'a, nu'bú da 'yøde ma nt'adihḥ. ¹⁵ Y 'bḥ øde ma nt'adihḥ, nu'bú da 'racaguihḥ nú'a dí aphḥ.

¹⁶ 'Bḥ gui pahḥ gue 'nara cu xa 'yøt'a 'nara ts'oqui, ne 'bḥ nú'a ra ts'oqui'a hinda japi da 'mēdi pa nzantho, da za guí 'yapabihḥ Ajuā por gue'a, y Ajuā da japi da ñobri. Ja 'nara ts'oqui nú'a japi da 'mēdi pa nzantho nú'a to'o øt'e'a. Nú'á hindí xi'ahḥ gue gui 'yaphḥ Ajuā por gue'a. ¹⁷ Cada ra 'mi'qui 'nara ja'i øt'e nú'a hingo rá paha Ajuā, nu'á øt'a 'nara ts'oqui. Pe hinga gatho ya ts'oqui japi da 'mēdi pa nzantho nú'a to'o øt'e.

¹⁸ Dí pādihḥ gue nu'a tó'o rá batsi Ajuā, hingui sigui øt'a ya ts'oqui, ngue'a rá T'ḥ Ajuā su'a pa hinte da za da 'yø'tuabi ra ts'ondahi.

¹⁹ Ne dí pādihḥ gue nuḥ yá metiguihḥ Ajuā, ha nuya ts'oja'i ja ra ximhai o ja rá 'yε ra ts'ondahi.

²⁰ Ne dí pādihḥ gue rá T'ḥ Ajuā xa 'ñeheua ja ra ximhai. Y nu'á bi 'ñutcaguihḥ pa ga pādihḥ to'o gue'a Ajuā majuāni. Dí 'bḥḥ co Ajuā nú'a majuāni ngue'a dí 'bḥḥ co ma zi Hmuhḥ ra Jesucristo nurá T'ḥ'a. Nú'á gue'a Ajuā majuāni ne 'racaguihḥ ra te pa nzantho. ²¹ Ma zi batsi'ihḥ, oxqui ma gui camfrihḥ ni 'nara c'oi nú'ḥ t'embi gue go gue'ḥ Ajuā, nixi gui xøcambenihḥ'u. Hønsε Ajuā bí 'bui mahets'i go gue'a gui xøcambenihḥ. Njabḥ gue'a.

RÁ ÑOHO RA XUUA RÁ ÑOHO RA CARTA NÚ'A BI 'YOFO RA APOSTOL NSANJUA

Nú'a majuañi ne ra hmate

¹ Núga drá Xuua ya drá ndaxjua, dí op'a'i co ri bātsi nú'i ma zi nju'i, xa huahn'ah_u Ajuā. Dí mādi'ih_u ngue'a nujú mahye'gui dí teñh_u nú'a majuañi. Ne hingue hønsegui dí mā'ah_u, nehe gatho nú'u to'o xa bādi nú'a majuañi ri mādi'ih_u, ngue'a nu'ahú guí pādih_u nú'a majuañi. ² Nu'ahú dí mādi'ih_u ngue'a gathoguih_u dí pādih_u nú'a majuañi ne hinhya'm_u ma ga pumfrih_u'a. ³ Ajuā ra Dada ne ma zi Hmuh_u ra Jesucristo rá T'u, ma da jap'a'ih_u ne da mē'ts'ah_u ra nthecate, ne da max'ah_u pa gui 'buh_u te rá 'ñentho ngue'a guí camfrih_u nú'a majuañi ne grí mādih_u Ajuā.

⁴ Dá johya ndunthi nú'a ra ora dá nthē'be 'ra de nuri bātsi nú'u 'yo xá hño ngu nú'a bi xicaguih_u Ajuā ra Dada gue ga 'yoh_u. ⁵ Nubyá ma zi nju'i, xi dí ne ga xi'a'i gue pe'tsi ga mādih_u 'na ngu 'na. Dí op'a'ih_u nuna ra ndaxjua hmanda nú'a stá ødeh_u desde ra mudi ndá camfrih_u. ⁶ Ne ¿hanja da za ga mādih_u 'na ngu 'na? Ga øth_u gatho nú'a xicj_u Ajuā ga øth_u, nu'bú njab_u da za ga mādih_u 'na ngu 'na. Ne go gue'a bi sicj_u desde ra mudi ndá camfrih_u gue nzantho ga mādih_u 'na ngu 'na.

Ya hyate

⁷ Guehna dí xi'ah_u ngue'a ndunthi ya hyate 'yo'u habaraza ja ra ximhai. Nu'ú mā gue himbi njā'i ra Zidada Jesucristo nú'a rá 'mehni Ajuā. Pe nu'u tó'o mā njab_u gue'u ya hyate ne yá ncontra ra Zidada Jesu. ⁸ Nsuseh_u pa hinto da hya'a'ih_u, pa hingui 'beth_u nú'a ra

'befi xcá 'yøth_u, pa njab_u gui hañh_u ra thahā nú'a ne da 'ra'ah_u Ajuā.

⁹ Nu'a tó'o hingui øte nú'a mąga Ajuā, nu'á hingui camfri nú'a bi 'ñudi ma zi Hmuh_u ra Jesucristo, ne nu'á hingui pādi Ajuā. Pe nu'a tó'o camfri nú'a bi 'ñudi ma zi Hmuh_u ra Jesucristo, nu'á pādi ra Dada ne ra T'u. ¹⁰ Nu'b_u 'nara jā'i da zøñ'a'ih_u ne da xi'ah_u 'nara nt'udi nú'a hinxa 'ñudi ma zi Hmuh_u ra Jesucristo, oxqui ma gui umf_u ntsaya ja ri nguh_u, nixi gui zenguah_u y nixi gui 'ñemf_u: “Ajuā da max'a'i.” ¹¹ 'B_u 'na to'o da zengua 'na de nuya jā'i'u o da 'ñembi: “Ajuā da max'a'i”, go gue'a di mfaxui yá ts'o'befi nuya jā'i'u.

Ya ngaxa noya

¹² Dí pe'tshma ndunthi te ga xi'ah_u, pe hønse dí xi'ah_u nuya ya noya dí op'a'ih_u, ngue'a dí beni ga tsøñ'a'ih_u ne ga hñandahmih_u pa ga ñah_u, pa njab_u xi ga johyah_u.

¹³ Peñ'a'ih_u ya nzengua yá bātsi ri cu nú'a to'o xa huahna Ajuā nehe. Njab_u gue'a.

RÁ HÑU RA XUUA RÁ HÑU RA CARTA NÚ'A BI 'YOFO RA APOSTOL NSANJUA

Mi hmaq xá hño de ra Gayo

¹ Núga drá Xuua ya drá ndaxjua, dí op'a'i ma zi hmađi cu Gayo nú'i dí ma'i ngue'a mahyεgui dí camfrihú nú'a majuani.

² Ma zi cu'i, dí apa Ajuá da bōni xá hño gatho nú'a guí øt'e. Ngu ri coraso 'bui xá hño co Ajuá, njabú nehe dí ne guí 'bui xá hño ja ri te.

³ Dá johya ndunthi nu mi zøhøua 'raya cu ne bi xicagui'ú gue xi guí 'yo xá hño ne guí øt'e nú'a majuani ngu nú'a ri manda Ajuá. ⁴ Nú'ú to'o xa gamfri nú'a dá uti, nú'ú dí øt'a ra uenda gue ma batsi, ne xi dí johya ndunthi nura ora dí øde gue ri sigui øt'e nú'a majuani ngu ri manda Ajuá.

⁵ Ma zi cu'i, nu'í guí øt'e 'nara hoga 'befi ngue'a guí umba ra mfats'i ya cu masque hingui pádi'ú.

⁶ Nura ora ndí munts'iheua ja ra nijá, nuya cu bi zøhøua bi metcahe de nú'a ra hmađe xcá umbabi'ú. Xá hño guí sigui guí fats'i'ú ne guí umbi'ú nú'a mathoni pa da 'ño da mamba rá noya Ajuá, ngue'a nu'ú pεpabi Ajuá. ⁷ Nu'ú xa zogui yá ngu ne 'yo zofa ya ja'i de ma zi Hmuhú ra Jesucristo, ne hinxa hñani'ú ni 'nara mfats'i de nú'ú hingyá cu. ⁸ Por gue'a nujú mathoni ga faxhú'ú. Ga mfaxhú 'na ngu ma'na pa da ntunga rá noya Ajuá.

Rá nts'o'mui ra Diótrefe

⁹ Dá pεñ'a'ihubú 'nara carta ja ri hmunts'ihú, pe nura cu Diótrefe nú'a to'o di 'ñets'ise pa da ndá de ya cu ja ri nijahú, hingui ne da 'yøt'e nú'a dí mañhe. ¹⁰ Hangue nu xcrá mabú ga tsøñ'a'ihú, ma ga xi'a'ihú ja ri hmunts'ihú te øt'a ra

cu Diótrefe. Nu'á nōnje ne ma nú'a hinga majuani pa hinda 'yøtcaguihe ya cu. Nú'á ne gue go da t'øte'a. Ne hinga hōnse'a øt'e, nehe hingui umba ntsaya nú'ú ya cu tsøñ'a'ihú, ne haçuabi ya cu gue hinda umba ntsaya nehe'ú. Nu'á tó'o ri unga ntsaya, ra cu Diótrefe εni de ra nija.

¹¹ Ma zi hmađi cu'i, oxqui ma guí øt'e ngu øt'a ya ts'o'mui gá ja'í. Ma'na xá hño tēmba yá 'mui nú'ú to'o øt'e xá hño. Nu'á tó'o øt'e xá hño, gue'a rá batsi Ajuá, ha nu'á tó'o hingui øt'e xá hño, hinxa bađi Ajuá.

Hma mi øt'e xá hño ra Demetrio

¹² Numa cuhú ra Demetrio, gatho ya cu ñá xá hño de gue'a, ngue'a nu'á øt'e nú'a majuani. Necje nehe, dí mañhe gue nu'á øt'e xá hño. Ne guí pađi gue nú'a dí mañhe gue'a majuani.

Ya ngaxa noya

¹³ Ja ndunthi te ga xi'i, pe hindí ofoua gatho. ¹⁴ Ngue'a dí beni ga mabú 'bestho pa ga hñandahmihú ne ga ñahú.

¹⁵ Ma zi cu Gayo, Ajuá da max'a'i. Gatho ma mpađihú nú'ú 'bucua pεñ'a'í ra nzengua. 'Yøtca ra mađe guí fat'ajua cada 'nama mpađihú nú'ú bí 'bui de guepú. Njabú gue'a.

RA JUDA

RA CARTA NÚ'A BI 'YOFO RA APOSTOL NSAN JUDA

Ra apostol Juda opabi yá nthahni Ajuá

¹ Núga drá Juda rá cugui ra Cobo ne rá 'bɛgogui ma zi Hmuhú ra Jesucristo. Dí op'a'ihú gatho nú'ahú xa huahn'ahú Ajuá. Ajuá ma Dadahú xi ri mađi'ihú, ne ma zi Hmuhú ra Jesucristo su'a'ihú. ² Ajuá da me'ts'ahú ndunthi ra nthecate ne ra hmáte, ne da max'ahú pa guí 'buhú te rá 'ñentho.

*Nú'u to'o udi ya nc'uamba
(2 Pedro 2:1-17)*

³ Ma zi hmáđi cu'ihú, ndí beni ga op'a'ihú hmáha de nú'a stá camfrihú pa ga mpòhòhú. Pe nubyá dí beni mathoni ga op'a'ihú pa ga xi'ahú gue oxqui hophú to'o da 'uec'a'ihú de nú'a xcá camfrihú. Gui njahú ngu 'nara hoga soldado, xi guí ñanihú nú'a xcá camfrihú, nguetho Ajuá ya xa 'yentc'a ja ma 'yehú nuna ra jamfri dí pe'tshú núju yá metiguihú'a. ⁴ 'Raya ts'oja'i ya xa yat'a mant'agui habú 'bui ya cu. Nu'ú òt'a ya ts'o'bɛfi ne eñ'u: "Ajuá xi ja rá nthecate hangue hinte da 'yòtcahú de nú'a dí òthú." Njabú mañ'ú, pe hingo majuaní. De maya'bu bi t'ofò gue mi ma da 'mui ya ts'oja'i ngu'ú, ne Ajuá xa 'ye'mbi pa da castiga'ú. Nú'ú ya ts'oja'i'ú gue'ú cõnga Ajuá ma Hmuhú ne ma Zidadahú ra Jesucristo.

⁵ Dí ne ga ben'a'ihú de nú'a ya guí pađihú, gue Ajuá bi ñanga ya me Israel pa bi bõni'ú de Egipto, pe 'mefa nu'ú himbi ne bi gamfri'a, bi huati'ú. ⁶ Nehe dí ne ga ben'a'ihú de nú'ú ya ɛnxɛ mbi 'bú mahets'i ne bi nts'o'yòde ngue'a nu'ú mi ne ma'na ra ts'edi xa t'umbi pa da ndá, ne bi zogui'ú yá maça

'mui habú mi 'bui'ú. Hangue Ajuá bi mehni'ú pa ja ra 'bɛxuui habú that'i co ya tɔcbòja asta ra pa'a Ajuá da hñá'mba nguenda ne da castiga'ú. ⁷ Nehe dí ne ga ben'a'ihú nú'a te bi tho ya me Sodoma ne ya me Gomorra, ne ma'ra ya hnini guetbú de gue'ú. Nuya ja'i mengu de guehni bi nts'o'yòde nehe ngu ya ts'o'ɛnxɛ. Nuya ja'i'ú toraza mi hñuxui'ú, y nuya 'ñòhò mri hñuxui yá mi'ñòhòui, ha nuya 'behñá mri hñuxui yá mi'behñáui. Hangue Ajuá bi mɛmpabi'ú ra tsibi pa bi za't'i'ú. Guehna 'nara nt'udi pa gatho nuju, hinga nts'o'yòdehú pa hindra castigaguihú ja ra tsibi nú'a zò pa nzantho.

⁸ Nuya ts'oja'i to'o xa yat'a ja ya hmunts'i, gue'ú ri nhyɛcuauí ngu nú'ú ya ts'o'ɛnxɛ ne nú'ú ma'ra ya ts'oja'i. Hingui tsama yá mfeni, 'ñena 'ui'tha, ne ri ts'onga yá ndo'yo co ya ts'ot'òt'e òt'e. Hingui ne'ú to da manda, ne ñama'ñú de yá ɛnxɛ Ajuá nú'ú to'o há ra ts'edi. ⁹ Pe nurá danga ɛnxɛ Ajuá nú'a rá thuhu ra Migue himbi 'yòt'e'ú ngu òt'e'ú. Nu mi ntsanoyauí ra ts'ondahi pa himbi hopi bi hñá'tsua rá ndo'yo ndu ra Moise, himbi ne bi zai de nú'a xqui 'yòt'e'a, nu'a bi 'yòt'e, bi zofo co ya noya xá hño, ne hõnse bi 'ñembabi: "Ra Zidada go gue'a da hñan'a nguenda." ¹⁰ Pe nuya ts'oja'i'ú òtbuhlatho de nú'a hingui pađi'ú. Hinte yá fađi nja ngu ya mbo'oni. Nu'ú òt'e nu'araza go da ne'ú, hangue njabú ma'na rí nts'ocse'ú.

¹¹ ¡Tengu ya ts'othogui ma da thogui'ú! Nú'ú gue'ú ya ts'o'yòde ngu ra Caí nú'a to'o himbi ne bi 'yòt'a nú'a bi ma Ajuá. Nehe nu'ú nja ngu ra Balaam nú'a to'o mi òt'a nú'a xá nts'o pa da da ra boja. Nehe nu'ú nja ngu ra Coré nú'a to'o bi nò'tuabi ra Moise. Hangue nú'a ne gatho nú'ú to'o mri ðeni'a, bi dut'a ra hai, bi du'ú. ¹² Nuya ts'oja'i'ú pa ja ri ngohú, ne ri ñuni con gue'ahú,

ne xi ya ts'o'yo'u, ne ri japi da ts'oca ri ngohu. Nu'ú nja ngu ya guui 'ñena ma da 'uaj, pe di duda ra ndahi, njabatho nuya ts'oja'i di hyatc'ua di hyat'ni. Nú'ú nja ngu ya 'bai gá fruta thø'mi da unga ra fruta pe otho. Njabatho'u. Nu'ú nja ngu ya 'bai gá fruta xa du, xra c'utsi con gatho yá 'yu. Nu'ú mā gue ma da 'yøt'a ndunthi, pe hinte øt'e. ¹³Nú'ú gue'u nja ngu ra ndehe 'yonga ra ndahi asta rá fəgui tsøni ja ra ñanthe ne ja bí tsohni yá paxi. Njabu ri hnequi yá ts'o'bəfi'u. Nehe nu'ú nja ngu ya tsø xa ponga yá 'ñu ne xa 'mēdi'u ja ra 'bexuui. Njabu nehe nuya ts'oja'i'u ma da 'mēdi pa nzantho.

¹⁴Nura Enoc go gue'a rá 'beto de yá 'beto ra Adá asta rá cut'a, maya'bu bi mā de nuya ts'oja'i, ne bi 'ñena: “'Yøhu gue ma da 'ñepu ra Zidada co ya 'motho gá enxε. ¹⁵Ma da 'ñehe pa da hña'mba nguenda gatho ya meximhai, ne pa da castiga ya ts'oja'i de ya ts'ot'øt'e xa 'yøt'e'u, ne ma da castiga nú'u ya nønte xa nønga Ajuā.” ¹⁶Nuya ja'i'u te yá zεya, y hinte ri ho'u. Nú'ú øt'e nu'araza ra ts'oqui go da ne'u, te yá 'ñets'i, y xi ho'ta ya ja'i pa ne te da t'umbi'u.

Ra ts'ofu pa ya gamfri pa da jamasu te øt'e'u

¹⁷Pe nu'ahú ma hmādi cu'ihu, beñhu nú'a bi mānga ma'met'o nuya apostol nuyá 'mehni ma Zidadahu ra Jesucristo. ¹⁸Nu'ú bi xi'ahu gue ma da 'māi nú'u to'o da 'ñøtbuhlatho de Ajuā nu de yá ngats'i ya pa. Nú'ú hønse ri ho da 'yøt'a yá ts'onc'at'i. ¹⁹Ne 'ueca ya cu, ne hingui øt'e'u ngu nú'a ri manda Ajuā, hønse øt'e nú'a go da ne'u. Nu'ú hingui 'bəhui ra Māca Ndahi.

²⁰Pe nu'ahu ma hmādi cu'ihu, dá nja ri ts'edi'u de nú'a ra māca jamfri xcá hānihu xá nsunda, ne 'yapabihu Ajuā ngu nú'a

da 'ñu't'a'ihu ra Māca Ndahi. ²¹Nsusehu pa gui 'bəhu xá hño ja rá hmāte Ajuā. Hñu'mba muihu. Tø'mhu nú'a ra te ma da t'a'ahu pa nzantho ngue'a ma Zidadahu ra Jesucristo bi yo rá māi con gue'ahu.

²²Zohu nú'u to'o ri dahu. 'Ñutuahu pa ma'na da badi'u nú'a majuani ne da gamfri'u xá hño. ²³Nehe zohu nú'u ma'ra øt'a ya ts'oqui pa ya hinda sigui da 'yøt'e, ja ra uenda 'na guí hanthu xa zo ja ra tsibi ne gui dama jəcju. Huequihu nú'u to'o xi 'bai ja yá ts'oqui, ne zohu'u. Pe jamasuhu pa hinda ja'ahu gui 'yøthu ya ts'oqui nehe. 'Ŧsabihi yá nts'o'mai'u, 'yøthu ra uenda ngu 'nara ts'odutu ni pa to da dat'i.

Ya ngaxa noya dega jahña

²⁴Ajuā ja rá ts'edi, nu'á da su'a'ihu pa hingui 'ueguehu de nú'a xcá camfrihu. Ma da 'bap'a'ihu ja rá thandi'a habu da za gui hyanduahu rá nsunda'a ngue'a ya hinte ma ts'oqui gri tuhū, ne xi ma gui johyahū ndunthi. ²⁵Nubya ne pa nzantho ga nsundahu Ajuā nú'a to'o bi pøhøguihu ngue'a bá pəhna ma Zidadahu ra Jesucristo pa bi du po rá nguəcju. Ajuā xi ra dangui'a, ne xi ja rá ts'edi ne hā ra ts'atbi, ne ri manda'a desde rá mudi, asta nubya, ne pa nzantho. Njabu gue'a.

**RA APOCALIPSI
RA LIBRO NÚ'A BI
'YOFO RA APOSTOL
NSANJUA DE NÚ'A TE
BÁ HANDI NE BÁ ØDE
NUNI MAHETS'I**

Ra Zidada Jesucristo bi ñutua ra apostol Xuua gatho nú'a te ma da nja

¹ Nuna ra noyaná bi mā Ajuá ra Dada, bi xipabi ma zi Hmuhú ra Jesucristo pa njabú nehe'a bi ñutcaguihú nújú dí pɛpabihú'a. Nú'á bi ñutcaguihú nú'ú ya t'òt'e ma da nja 'bestho. Hangué bá pɛhna rá enxe pa bi ñutcagui núga drá Xuua dí pɛpabi'a. ² Nuga dí damajuani de rá noya Ajuá ne de nú'a xa xicagui ra Zidada Jesucristo, ne de gatho nú'a stá handi.

³ Njapi nú'ú to'o da hñe'ti ne nú'ú to'o da 'yòde nuya ya noya de nú'a ma da nja, ne da 'yòt'a nuya ya t'òt'e xa t'òfo, ngue'a ya ma da nja gatho.

Ra apostol Xuua opabi ya gamfri nú'ú ri munts'a gatho nú'ú yoto ya nija

⁴ Núga drá Xuua dí op'a'ihú nú'ahú gyá gamfrihú grí muntshú gatho nú'ú yoto ya nija nuni Asia. Ajuá nú'a 'bui, ne nzantho xa 'mui, ne ma da 'mui pa nzantho, da jap'a'ihú ne da max'ahú pa gui 'buhú te rá ñenthó. Nehe da jap'a'ihú nú'ú yoto ya ndáhi 'bui ja rá thandi Ajuá habú bí hudi'a.

⁵ Nehe da jap'a'ihú ra Zidada Jesucristo nú'a to'o nzantho manganá nú'a majuani. Nú'á go gue'a xi rá mudi bi yopa nte de gatho nú'ú xa du, y nú'á di manda gatho nú'ú ya ndá de ja ra ximhai. Nú'á macaguihú y co rá ji'a xa xugaguihú ma ts'oquihú. ⁶ Ne xa hñuxcaguihú'a ngu dyá ndáhu ne ngu dyá macjahú

pa ga pɛpabihú Ajuá rá Dada. ¡Drá nsunda'a ngue'a ja rá ts'edi pa nzantho! Njabú gue'a.

⁷ ¡Pahú gue nú'a ma da 'ñehe ja ya guui, y gatho ya ja'i ma da hyandi'a! Nehe di 'buhni nú'ú to'o bi sani'a pa bi du, hangue nehe'ú ma da hyandi'a. Gatho ya ja'i de gatho rá nguni ra ximhai ma da nzoni co ra dumú nu stí hyandi da zòhò'a. Ma da njabú, njabú gue'a.

⁸ “Nuga go gueque rá mudi gui ne asta rá gats'i, ngu ya letra fudi desde ra A asta ra Zeta”, njabú ena Ajuá nú'a 'bui, ne nzantho xa 'mui, ne ma da 'mui pa nzantho. Go gue'a pɛ'tsa gatho ra ts'edi.

Ra apostol Xuua bi hyanda ra Zidada Jesucristo xá nsunda

⁹ Núga drá Xuua ri cuguihú, ne mahyɛgui drí sufrihú ya ts'othogui. Pe da za ga tsethú ngue'a mahyɛgui ma mfenihú co ra Zidada Jesucristo nú'a to'o faxcaguihú pa da za ga 'buhú con gue'a habú dí ndá'a. Nuga ndí 'bui ja 'nara zi hai rá thuhu Patmo, nura hai'a o made-tho de ra ndehe. Ja guehni bá ts'ogagui, ja ra uenda ndí jot'a fadi, ngue'a ndí mambabi rá noya Ajuá ne ndí damajuani de ra Zidada Jesucristo. ¹⁰ 'Nará pa ra Zidada, dá handa 'nara thedi bi ñutca ra Maca Ndáhi, ne dá øde 'nara noya de môte ma xútha ngu rá nzani 'nara trompeta, ¹¹ ne mi ena:

—Nuga go gueque rá mudi gui ne asta rá gats'i, ngu ya letra fudi desde ra A asta ra Zeta. 'Yofo ja 'nara he'mi gatho nú'a gui handi, nepú gui pɛhni pa Asia nuni habú bí ja nú'ú yoto ya nija, nu'a rá mudi rá thuhu ra Efeso, nepú Esmirna, nepú Pergamo, nepú Tiatira, nepú Sardi, nepú Filadelfia, nepú Laodicea.

¹² 'Mefa dá mpunts'i pa dá handi to'o nú'a mi zocagui. Y nu ndá mpunts'i, dá handa yoto ya mfoxyo dega oro mi jani. ¹³ Y madetho

de nú'u yoto ya mfoxyo dá handa 'nara 'ñøhø mi 'bahni ngu nú'a bi 'ñe bi nja'i. Mi he 'nara he xmá ma, y asta mi tsønga ja yá ua, ne mi ngút'a 'nara ngút'i dega oro, y asta mi tsønga ja rá tiña. ¹⁴ Ha nuyá stá xi xmá nt'axi ngu ra t'axa xi'yo o ngu ra tsɛ. Nuyá da mi zø 'ñena ra tsibi. ¹⁵ Nuyá ua asta mri huɛxqui ngu 'nara hoga c'ast'a bøjá rá thuhu ra bronse xa t'ent'a ja ra tsibi ne xá coní. Nurá noya mri nt'øde nts'edi 'ñena ri nhyahni ra nzøthe. ¹⁶ Ne mri hñá ja rá 'yɛ ra 'ñei yoto ya tsø, y de ja rá ne mi pønga 'nara mahuai dega yo filo. Nurá hmi mi yot'i co rá nsunda sehe'a 'ñena mi zø ra hyadi con gatho rá ts'edi.

¹⁷ Nu ndá handi'a, 'bestho ra ora'a dá tagui ja yá ua, ne dá hødu, y nu'á bi dangagui co rá 'yɛ ra 'ñei ne bi 'ñengagui:

—Oguí tsu, nuga go gueque rá mädigui ne asta rá gats'i. ¹⁸ Nuga dí te. Dá tuhma, pe nübyá stá yopa nte pa nzantho. Ne go drí manda nú'u xa du ne dí hā ya nsoqui de habu jot'i'u. ¹⁹ Yofo gatho nú'a xcá hyandi, ne nú'u jabya, ne nú'u ma da nja 'mɛfa de guehya. ²⁰ Nú'u yoto ya tsø xcá hyandi ndí hā ja ma 'ñei, ne nú'u yoto ya mfoxyo dega oro xcá hyandi, ma ga xi'i te rí bøni'u: nú'u yoto ya tsø gue'u yoto ya ɛnxɛ de nú'u yoto ya nija, ha nú'u yoto ya mfoxyo xcá hyandi go gue'u nú'u yoto ya nija.

2

Ya noya pa nú'u yoto ya nija, y rá mudi Efeso

¹ Yopabi njaua nú'a ra ɛnxɛ de ra nija nuni Efeso, ne 'ñembabi: “Nú'a to'o hā ja rá 'yɛ ra 'ñei nú'u yoto ya tsø, go gue'a nú'a to'o 'bu madetho de nú'u yoto ya mfoxyo dega oro, nu'á bi mǎnga njaua: ² Nuga dí pādi de gatho nú'a guí øth, xcá mpefihū ndunthi, ne xi xcá tsethū gatho ya ts'othogui,

ne hinxcá ntsixhū ya ts'o'mai gá ja'i, ne nú'u to'o ena gue go gue'u yá 'mehni Ajuā pe hinga majuañi, xcá unga nguenda nú'a te øt'e'u gue hinga majuañi yá 'mehni Ajuā, ngue'a gue'u 'raya c'uamba ja'i. ³ Xcá sufrihū ne xcá tsethū ne xcá mpefihū ndunthi po rá ngueque ne hinxa zabi'ihū. ⁴ Pe stá unga nguenda gue hingrī mǎcaguihū ngu gá mǎcaguihū rá mudi. ⁵ Hangue beñhū hangu rá ndunthi gá mǎcaguihū rá mudi. Nubyá ñobrihū, ne pefihū ya hoga 'befi ngu rá mudi. Nu'bu hingui ne gui ñobrihū, 'bestho ma ga mabu ne ga haç'ahū ri mfoxyohū de habu ja'a, nú'a gue'a ga haç'ahū nú'a ra 'befi stá 'ra'ahū. ⁶ Xá hño gue xcá utsahū yá ts'o'befi ya nicolaita ngue'a nequi drí utsa'u nehe. ⁷ Nu'a tó'o ne da 'yøde, dá 'yøde nú'a mǎnga ra Māca Ndahi pa zofo ya nija. Y nu'a tó'o da ntāte de nú'a hingui ho, ga umba nsequi da zipabi rá fruta nú'a ra 'bai gá za bí 'bai nuni mahets'i habu bí 'bu Ajuā. Nura 'bai gá za'a ri umba ra te pa nzantho nú'a to da zipa rá fruta.”

Ya noya pa nú'a ra nija rá thuhu Esmirna

⁸ Nehe 'yopabi nú'a ra ɛnxɛ de ra nija Esmirna, y xipabi njaua: “Nú'a to'o gue'a rá mudi ne asta rá gats'i, nú'a to'o bi du pe bi yopa nte, go gue'a bi xicagui gue ga xi'ahū njaua: ⁹ Nuga dí pādi ri 'befihū ne hanja xa t'utsa'ihū. Gyá hyoyahū dega boja, pe gyá ricohū co Ajuā. Nú'u ya ja'i ri 'ñet'a xodyo, dí pādi gue nu'ú xa ñama'ñū de gue'ahū, ngue'a gue'u 'raya ja'i de ra Satá. ¹⁰ Oguí tshū de nú'a te ma gui thoguihū. Pahū gue ra ts'ondāhi ma da got'ahū fadi 'ra de gue'ahū pa ja da hñecni ua xi ja ri jamfrihū. 'Ret'a ma pa ma gui thoguihū nú'u ya ts'othogui'u. Pe dá zedi ri jamfrihū asta ri duhū, y nuga ma ga 'ra'ahū ra te pa nzantho ngu 'nara

corona dega thaha. ¹¹ Nu'a tó'o ne da 'yøde, dá 'yøde nú'a mangan ra Maça Ndañi pa zofu ya nija. Y nu'a tó'o da ntate de nú'a hingui ho, hinda ma ja ra nidu habu bi ja rá ñoho ra du."

Ya noya pa nú'a ra nija rá thuhu Pergamo

¹² Nehe 'yopabi nú'a ra enxé de ra nija nuni Pergamo, 'yopabi njaua: "Nú'a to'o ha ra mahuai dega yo filo, nú'a gue'a xi'ahu njaua: ¹³ Nuga dí paði ri 'befihu ne dí paði habu guí 'bahu. Guí 'bahu habu ri manda ra Satá, pe masque ja guí 'bahuni, nu'ahu xcá camfriguihu xi xá hño, ne hinxá cøngaguihu, nixi nu mi tho ra Antipa nú'a bi damajuani xá hño de gueque. Nu'a bi tho nuni habu guí 'bahu, habu ri manda ra Satá. ¹⁴ Pe nuga dí paði gue 'bui 'ra de gue'ahu to'o camfri nú'a te mi udi ra Balaam, y nuga hindrí ho njabu. Ra Balaam bi ñutua ra Balac hanja bi za bi japa ya me Israel da 'yøt'a ya ts'oqui. Bi ñutuabi'u da zi nú'u ya ngø t'umbi dega hña'ti nuya c'oi, nehe bi ñutuabi da hñuxui nu'araza ra 'behña. ¹⁵ Ne 'bui 'ra de gue'ahu nú'u to'o camfri ya nt'utuete ya nicolaita, nú'u ya nt'utate'u gue'u drí utsa nehe. ¹⁶ Hangué ñobrihu ne 'ueguehu de gue'u. Nu'bu hina, 'bestho ma ga mabu pa nú'u to'o øt'a njabu ma ga castiga co nú'u ya noya pønga de ja ma ne, gue'a ngu 'nara mahuai dega yo filo. ¹⁷ Nu'a tó'o ne da 'yøde, dá 'yøde nú'a mangan ra Maça Ndañi pa zofu ya nija. Y nu'a tó'o da ntate de nú'a hingui ho, ma ga umbi da zi nú'a ra maná xa t'agui, ne ga umba 'nara zi t'axa do, y de ja nú'a ra t'axa do'a xa t'ofu 'nara 'ra'yo thuhu, y hønse nú'a to'o ma da hñani'a, go gue'a ma da baði te di bønga nú'a ra thuhu di huxni."

Ya noya pa nú'a ra nija rá thuhu Tiatira

¹⁸ Nehe 'yopabi nura enxé de ra nija nuni Tiatira, 'yopabi njaua: "Rá T'u Ajua nú'a to'o zø yá da ngu 'nara tsibi ne di huexca yá ua ngu 'nara bronse xá coní, gue'a ma njaua: ¹⁹ Nuga dí paði te gathu guí øt'ehu, ne tengu rá ndangui ri hmatehu ne ri jamfrihu, ne grí mfaxhu 'na ngu ma'na, ne hinxá tsayahu guí øthu ya hoga 'befi. Nehe dí paði gue nú'a ri 'befihu ma'na xa ndunthibya que rá mudi. ²⁰ Pe dí paði gue guí øt'ehu ma'ra ya t'øt'e nú'u hindrí ho. Guí hoptahu nú'a ra 'behña rá thuhu ra Jesabe da hyat'a nú'u to pepcagui, ngue'a nú'a ena gue go gue'a 'nara 'mehni de Ajua, pe hinga majuani, ngue'a nú'a 'nara hyate. Nu'a utuabi nú'u to'o pepcagui gue da hñuxui nu'araza ra 'behña, nehe utuabi da zi nú'u ya ngø t'umbi dega hña'ti nuya c'oi. ²¹ Nú'a ra 'behña'a stá tsocuabi 'raya pa pa da ñobri, pe hinxá ne xa ñobri de nú'a ra ts'o'befi pefi. ²² Pahú gue nú'a ra 'behña'a ma ga japi da 'menga ja ra mfdi co 'nara hñeni, pa da thogui ndunthi ya agui. Nehe ma ga japi da thogui ya ts'othogui gathu nú'u to'o xa hñuxui'a 'bu hinda ñobri'u nehe de yá ts'o'befi'u. ²³ Nura 'behña'a nehe ma ga japi da du yá bñtsi. Y njabu da baði gathu ya nija gue go gueque dí patuabi yá mfeni ne yá coraso gathu ya ja'i, hangue ngu rá 'befi cada 'nara ja'i, gue'a ma da njabu rá njut'i nehe. ²⁴ Ha nu'ahu guí 'bahubu Tiatira ne hinxá camfrihu nuya ya ts'ont'utate hinga majuani, y nixi hinxá ne xcá pahú nú'a ra nt'utate'a, ngue'a nú'u to'o udi mañ'u gue gue'a rá nt'utate ra Satá, y mañ'u gue xi xá hñei pa to da baði, dí xi'ahu gue oxqui øthu nú'u ya ts'oqui stá xi'ahu; y hinte ma'na drí 'bep'ahu. ²⁵ Nu'a guí 'yøthu, siguihu co nú'a xcá camfrihu asta hinga yopa pengui. ²⁶ Y nu'u tó'o da ntate de nú'a hingui

ho, ne da 'yøt'e nú'a ra 'bɛfi stá manda asta rá gats'i, nuga ma ga umbabi ra ts'edi pa da ndá ja gatho ya hai de ra ximhai, ²⁷ njab_u ngu xa 'raca ra ts'edi ma Dada pa ga ndá. Ne nu'ú ma da ndá con gatho ra ts'edi, ja ra uenda di há 'nara ts'ut'o dega bøjá pa da huata ya hnini de gatho ya hai de ra ximhai asta hinda gohi ngu 'raya dohmi xa dehmi. ²⁸ Y nuga ga umbabi'ú nú'a ra hyats'i ngu rá hyats'i ra haxatsø. ²⁹ Nu'a tó'o ne da 'yøde, dá 'yøde nú'a mąnga ra Maça Ndąhi pa zofu ya nija."

3

Ya noya pa nú'a ra nija rá thuhu Sardi

¹ Nehe 'yopabi nú'a ra enxɛ de ra nija nuni Sardi, 'yopabi njaua: "Nú'a to'o pe'tsua nú'u yoto yá ndąhi Ajuá, ne nú'u yoto ya tsø, mąnga njaua: Nuga dí pađi ri 'bɛfi_u, ri hnequi gue guí teh_u, pe xcá tuh_u de ja ra ts'oqui. ² Nuhuh_u pa gui nsuh_u, ne 'ueh_u de ja ra ts'oqui, ne ma'na dá nja ri jamfrih_u nú'a ya mi ja pa xcá 'bɛhma_u, ngue'a stá pađi gue hingui ho ri 'bɛfi_u ja rá thandi ma Dada. ³ Hangué beñh_u de nú'a xcá hañh_u. Camfrih_u'á xá hño, ne ñobrih_u. Nu'b_u hingui nsuh_u, xcri damfrih_u ga tsømbu ngu ra ora tsønga 'nara be. ⁴ Pe 'bui 'ra de gue'ah_u núbu Sardi nú'u to'o hinxa hopi da ts'oca yá jamfri co nú'u ya ts'o'bɛfi guí øth_u, nú'ú gue'u xa su yá t'axa he nú'u he pa hinxa nts'oni. Go gue'u ma ga 'ño'be ne ga nhyehe mahyegui dega t'axa he ngue'a dí 'ñepi da hñe njab_u'u. ⁵ Y nu'u tó'o da ntate de nú'a hingui ho, ma da hñe dega t'axi, y hinga ma ga hacuabi yá thuhu de ja ra libro hab_u huxa yá thuhu nú'u to ma da me'tsa ra te pa nzantho, nehe ga xipa ma Dada ne yá enxɛ'a gue dí pađi'u. ⁶ Nu'a tó'o ne da 'yøde, dá 'yøde nú'a

mąnga ra Maça Ndąhi pa zofu ya nija."

Ya noya pa nú'a ra nija rá thuhu Filadelfia

⁷ Nehe 'yopabi nú'a ra enxɛ de ra nija Filadelfia, 'yopabi njaua: "Nú'a to'o gue'a Ajuá xá nsunda ne hønse go gue'a øt'a gatho nú'a majuaní, nú'a to'o gue'a ngu rá mpøte ndu ra Davi pa da ndá, go gue'a há ra nsoqui, hangue gatho nú'a ra gosthi da xoqui'a, hinda za to da got'i, y gatho nú'a ra gosthi da got'i, hinda za to da xoqui, nu'a ena njaua: ⁸ Nuga dí pađi ri 'bɛfi_u, ne stá xoc'ah_u 'nara gosthi pa gui zofoh_u ma'ra, y hinda za to da got'i. Ngue'a masque hingui pe'tsh_u ndunthi ra ts'edi, pe xcá 'yøth_u nú'a mąnga ma noya, ne hinxcá ntsuh_u xcá mañh_u de gueque. ⁹ 'Bui 'ra ena gue ya xodyo, pe hinga majuaní, nu'ú hate, ngue'a nu'ú go gue'u yá ja'i ra Satá. Pah_u gue nuga ma ga hacuabi'u yá nt'ets'i pa da ndandiñahmu ja ri uah_u, pa da bađi'u gue drí ma'ah_u. ¹⁰ Ngue'a nu'ah_u xcá tseth_u gatho nú'a te xcá thoh_u ngu nú'a dá xi'ah_u, hangue nuga ma ga su'ah_u pa hingui thoh_u nuya ts'othogui ma da nja maxøgue ja ra ximhai. Ma da 'ñehe nú'u ya ts'othogui'u pa dra tsapi gatho ya ja'i 'bu ja ra ximhai, pa ja da hnečni to'o nú'u ma da zeti, to'o hina. ¹¹ Beñh_u gue nuga ma ga ehe 'bestho. Siguih_u gui camfriguih_u xá hño, pa ni 'na hinda za to da hñan'a ri thah_u. ¹² Y nu'u tó'o da ntate de nú'a hingui ho, ga japi da nja ngu 'nara 'røts'e de ja ra maça luga hab_u 'bu ma Dada, y hinhya'm_u da bøni de guehni. Nehe ga opabi rá thuhu Ajuá ma Dada ja gue'u, ne rá thuhu de rá hnini'a. Nura hnini'a go gue'a ra 'ra'yo hnini de Jerusale nú'a dua çai de mahets'i po rá ts'edi'a. Nehe ja ga ofo ma 'ra'yo thuhu ja nuto

xa ntate, ngue'a go dua meti'u.
 13 Nu'a tó'o ne da 'yøde, dá 'yøde
 nú'a mangan ra Māca Ndahi pa zofo
 ya nija."

*Ya noya pa nú'a ra nija rá thuhu
 Laodicea*

14 Nehe 'yopabi nú'a ra enxε de
 ra nija Laodicea, 'yopabi njaua:
 "Go gueque dí mangan nú'a ma-
 juani y nixi drí mpadi, go gueque
 rá mudiGUI de gatho nú'a bi hy-
 oca Ajuā ma Dada, dí xi'ahu njaua:
 15 Nuga dí padi ri 'be'fihu gue hingrí
 utsaguihu y nixi grí macaguihu. ¡Dí
 ne gue strá tse'ahu o strá pa'ahu!
 16 Ngue'a guí njahu ngu ra dehe
 nú'a hinxá pa nixi xá tse pe xá
 ndumapa, hangue dá gohi njabu.
 17 Ngue'a nu'ahú guí eñhu gue gyá
 ricohu, ja ri bojahu, ne hinte ø't'ahu
 ra 'bedi. Pe huecate'ihu ngue'a
 hinte guí pe'tshu, gyá hyoyahu, hin-
 guí pahu gue de ja rá thandi Ajuā
 ngu gyá godahu ne gyá c'axfanihu.
 18 Hangue dí xi'ahu tamgahu ra oro
 nú'a xa 'ranga ja ra tsibi, pa njabu
 gui nricohu. Tamgahu ya he dega
 t'axi pa gui hñehu ne hingui ntsahu
 ngue'a gyá c'axfanihu. Nehe tam-
 gahu ra 'ñethi pa gui coxa ja ri dahu
 pa njabu gui hyanthu. 19 Nuga dí
 tsu ni ne dí japi da tho ya uguí gatho
 nú'u to drí madi. Hangue beñhu
 hanja gui 'yøthu ra hño, ne ñobrihu.
 20 Nehe pahu gue nuga dí 'ba ja ra
 gosthi dí zote. Nu'a tó'o da 'yøtca
 ma noya ne da xoga ra gosthi, nuga
 ga cut'i ne ga nt'oxi con gue'a, ha
 nu'a con gueque. 21 Nu'a tó'o da
 ntate de nú'a hingui ho, ga umba
 nsequi da hñudi con gueque habu
 gra hudi, njabu ngu stá ntate nehe,
 ne dí hu'be ma Dada habu bí hudi.
 22 Nu'a tó'o ne da 'yøde, dá 'yøde
 nú'a mangan ra Māca Ndahi pa zofo
 ya nija."

4

*Gatho nú'u to'o bí 'bu mahets'i ri
 xøcambeni Ajuā*

1 'Mefa de dá handa nú'u ya
 t'øt'e, dá handi nuni mahets'i 'nara
 gosthi mi xogui. Ne dá yopa øde
 nú'a ra noya xqui zocagui desde
 rá mudi, y nu mi ña bi nt'øde ngu
 mrá nzuni 'nara trompeta, y bi
 'ñengagui:

—Bá pøts'e grí 'ñecua pa ga u't'ai
 núyu te ma da nja 'mefa.

2 Y 'bestho nura ora'a ra Māca
 Ndahi bi 'ñutqui dega thedi 'na mi
 hudi ja 'nara hudi nuni mahets'i,
 3 y nú'a to mi huhni mri hnequi
 ngu 'nara t'axa do nú'a t'embi ra
 jasje, nehe mri hnequi ngu 'nara
 thenga do rá thuhu ra cornalina,
 xi mi huexqui nts'edi. Y de ja rá
 nthets'i nú'a ra hudi'a mi 'bahni
 'nara 'bejri asta mi huexqui, ne mi
 hnequi ngu 'ñena 'nara c'angdo rá
 thuhu esmeralda. 4 Nuni thoho ja
 rá nthets'i nú'a ra hudi dá handi mi
 jani má 'natemagoho ya hudi, y de
 ja nuya hudi'u dá handi mi huhni
 'natemagoho ya nda mri hñe dega
 t'axi ne mi hu'tsa yá corona dega
 oro. 5 Y nú'a ra hudi mi ja made-
 tho, ja mi pønini ya huéi, ne ja mri
 nt'ødeni ya ñuni ne ya ngani. Nehe
 mi zøni yoto ya ñot'i dega tsibi,
 gue'u yoto yá ndahi Ajuā. Nuya
 ñot'i'u mi nhyandui nú'a ra hudi
 mi ja madetho. 6 Nura hudi'a mri
 nhyandui nehe ngu 'nara ndehe
 dega xito mi hnequitho nú'a te mi
 ja mbo.

Nehe guetbu de nura hudi'a ne
 ja rá nthets'i mi 'bahni goho ya
 da'enxε xi mi pe'tsa ndunthi yá da
 ja yá hmi ne de rí møte. 7 Nu'a
 rá mudi ra da'enxε mri hnequi
 ngu 'ñena 'nara zate. Nu'a rá
 ñoho ra da'enxε mri hnequi ngu
 'nara ndamfri. Nu'a rá hñu ra
 da'enxε mri hnequi rá hmi ngu rá
 hmi 'nara ja'i. Ha nu'a rá ngoho
 ra da'enxε mi ngu 'nara nxuni ri
 nhyats'i. 8 Y gatho nú'u goho ya
 da'enxε, mi pe'tsa 'rato yá hua cada
 'na de gue'u, y de mbo yá hua ne de

møte mi pe'tsa ndunthi yá da. Y ma pa ra xuui himi tsaya mi ena'u:
 Xá nsunda'i, ma maça Ajuá'ihe ne ma Hmu'ihe,
 nu'i guí pe'tsa gatho ra ts'edi,
 nu'i go gue'e guí 'bui, ne nzantho xcá 'bui, ne ma gui 'bui pa nzantho.

⁹ Y nú'u ya da'ɛnxɛ'u ngu da nsunda ne da 'ñe'tsua rá nsu ne da umba njamadi nú'a to'o mi hudi ja rá hudi, nú'a to'o 'bui pa nzantho,
¹⁰ nehe nú'u 'natemagoho ya nda mi huhni mi ndandiñahmu'u ne mri xocambeni nú'a mi hudi ja nú'a ra hudi mi ja madetho, nú'a to'o 'bui pa nzantho, ne mi haça yá corona ne mi huxa ja rá ua nú'a to mi hudi ja nura hudi'a, ne mi ena'u:
¹¹ Ma Hmu'ihe ne ma Ajuá'ihe, rí 'ñepi dra nsunda'i, ne da t'e'ts'a ri nsu, ne da hma gue go grá nda,
 ngue'a go gue'e gá hoca gatho nú'a te ja,
 y po ri paha bi njabu.

5

Ra 'bants'a he'mi, ne ra T'uca Dɛti nú'a rá T'u Ajuá

¹ Nepu dá handa 'nara 'bants'a he'mi mi ha ja rá 'ye ra 'ñei nú'a to hudi ja rá hudi, ne xqui t'ofu de mbo ne de møte, ne xqui seyo co yoto ya seyo. ² De guehni dá handa 'nara ɛnxɛ xi mi ja rá ts'edi ne mi ñants'edi mi ena:

—¿Ha gue di 'bui to'o di pe'tsa ra nsequi da xø'tsa ya seyo ne da tants'a ra 'bants'a he'mi?

³ Pe mi jo'o ni 'na de gue nú'u bí 'bu mahets'i nixi de nú'u mi 'bucua ja ra ximhai, nixi de nú'u xa du, himbi za to bi tants'a nú'a ra 'bants'a he'mi, nixi himbi za to bi hyandi'a. ⁴ Nuga xi dá nzoni ngue'a himbi ts'udi ni 'na nú'a to'o mri 'ñepi da tants'a nú'a ra 'bants'a he'mi'a pa da hñe'ti y nixi pa da hyandi. ⁵ Nepu 'na de nú'u ya nda bi 'ñengagui:

—Oguí zoni, 'bui 'na xi ja rá ts'edi ngu 'nara zate, nú'a xqui 'ñehe de yá ja'i ra Judá ne de ra nda Davi. Nú'a ha, go gue'a xa ntate, hangue nú'a go dí 'ñepabi da xø'tsa nú'u yoto ya seyo pa da za da tants'a nú'a ra 'bants'a he'mi.

⁶ Nepu de guehni dá handi madetho de nú'a ra hudi 'nara T'uca Dɛti nú'a rá T'u Ajuá, mi hnequi ngu xqui tho, mi 'bahni madetho de nú'u goho ya da'ɛnxɛ ne de nú'u ya nda. Y nú'a ra T'uca Dɛti'a mi pe'tsa yoto yá ndani ne yoto yá da. Y nú'u yoto yá da mi pe'tsi, gue'u nú'u yoto yá ndahi Ajuá nú'u xa mehni ja gatho rá nguani ra ximhai.

⁷ Nú'a ra T'uca Dɛti'a bi joni pa bi hñanga nú'a ra 'bants'a he'mi mi ha ja rá 'ye ra 'ñei nú'a to'o mi hudi ja rá hudi. ⁸ Y nu mi hñanga nú'a ra he'mi'a, nú'u goho ya da'ɛnxɛ ne nú'u 'natemagoho ya nda, bi ndandiñahmu'u ja rá thandi ra T'uca Dɛti. Gatho nú'u ya nda mi ha ya arpa ne ya njaspi dega oro mi ñuts'i co ra t'uts'i; nura t'uts'i'a gue'a yá sɔcambeni ya gamfri. ⁹ Nehe mi tuti'u 'nara 'ra'yo thuhu mi ena:

Nu'i go dí 'ñep'a'i gui hñanga ra 'bants'a he'mi, ne gui xø'tsa nú'u yoto ya seyo pe'tsi,
 ngue'a nu'i go bi tho'a'i ne xcá tangaguihe co ri maça ji, pa njabu bi za gue Ajuá bi 'yøtc'aguihe ya metiguihe'a
 núje stí 'ñehehe de gatho ya 'múi gá ja'i, ne de gatho ya hñagui, ne de gatho ya hnini, ne de gatho ya hai de maxøgue ra ximhai.

¹⁰ Ne xcá hñuxcahe dega nda ne dega macja de ja rá 'befi Ajuá,

nehe ma ga ndahe ja ra ximhai.

¹¹ Nepu dá øde 'ra mi ña, y de guehni dá handa ya 'motho ya ɛnxɛ, ya 'mo dega 'motho, ne xqui got'atho de habu mi hudi Ajuá, ne habu mi 'bu nú'u goho ya da'ɛnxɛ ne

nú'ú ya ndá, ¹² ne mi ñá'ú nts'edi, ne mi ena:

Ra T'úca Deti nú'á bi tho,
dí 'ñepi da ndá, ne dí 'ñepi da hñani
gatho ya hño,
ne ra mfadi, ne ra ts'utbi,
ne dí 'ñepi'á dra t'e'tsua rá nsu,
ne dra nsunda, ne dra
søcambeni.

¹³ Nehe dá øde bi ñá gatho nú'ú
to bí 'bú mahets'i ne ja ra ximhai,
ne de nja'ti ra ximhai, ne de ja ra
ndehe, ne de mbo ra ndehe, gatho
mi ena'ú:

Drá søcambeni Ajuá nú'á to'o hudi ja
rá hudi, nehe drá søcambeni
ra T'úca Deti.

Drá t'e'tsua rá nsu, ne drá nsunda,
ne dá hmá gue p'e'tsa ra ts'edi
pa nzantho ne pa nzantho.

¹⁴ Nepu nú'ú goho ya dá'enxe mi
ena:

—iNjabu gue'á!

Y nú'ú 'natemagoho ya ndá bi
ndandiñahmu ne bi xøcambeni'ú
nú'á to'o 'búi pa nzantho.

6

Nú'ú yoto ya seyo

¹ M'efa dá handa ra T'úca Deti ora
mi xø'tsa 'na de nú'ú ya seyo, ne
dá øde 'na de nú'ú goho ya dá'enxe
bi ñá nts'edi ngu 'nara ngani, ne bi
ñengagui:

—iBá ehe pa gui hyandi!

² Nepu de guehni dá handa 'nara
tøgue mri tøgue 'nara t'axfani, y mi
há 'nara flecha pa ra tuhni, ne bi
t'umbabi 'nara corona. Y nu'á bi
ma ja ra tuhni, y nzantho bi ntáte.

³ Nu mi xø'tsa rá ñoho ra seyo
nú'á ra T'úca Deti, dá øde rá ñoho ra
dá'enxe bi 'ñengagui:

—iBá ehe pa gui hyandi!

⁴ Ne de guehni bi bøni 'nara tøgue
mri tøgue 'nara thenga fani, ne bi
t'umba ra ts'edi pa da japi da nja
ya tuhni ja ra ximhai, ne da japi da
nhyose ya ja'i, ne bi t'umba 'nara
danga huai.

⁵ Nu mi xø'tsa rá hñu ra seyo ra
T'úca Deti, dá øde rá hñu ra dá'enxe
bi 'ñengagui:

—iBá ehe pa gui hyandi!

De guehni dá handa 'nara tøgue
mri tøgue 'nara 'bofri, ne mi há
'nara mbexo. ⁶ Ne dá øde 'nara noya
madetho de habu mi 'ba nú'ú goho
ya dá'enxe, mi ena:

—'Na huada ra trigo o hñu huada
ra cebada da 'ba pa rá thahá 'nara
memapa. Pe oguí huata ya 'bai gá
olivo nixi ya ua'obxi.

⁷ Nu mi xø'tsa rá ngoho ra seyo
nú'á ra T'úca Deti, dá øtuabi rá noya
rá ngoho ra dá'enxe, bi 'ñengagui:

—iBá ehe pa gui hyandi! ⁸ Nepu
de guehni dá handa 'nara tøgue
rá thuhu ra Du mri tøgue 'nara
c'ast'a fani, ne mri 'befa 'na nú'á
xqui 'ñehe de habu 'búi nú'ú xa du.
Bi t'umba ra ts'edi pa da hyo 'na
de goho parte ya ja'i nú'ú 'bú ja
ra ximhai, pa da hyo dega huai,
ne dega thuhu, ne dega ts'ohñeni,
ne co ya mbanga zu'ue 'yo ja ra
ximhai.

⁹ Nu mi xø'tsa rá ncut'a ra seyo
nú'á ra T'úca Deti, de nja'ti ra ata
dá handa nú'ú ya ja'i xqui tho po rá
noya Ajuá ngue'á mi damajuani'ú
de yá jamfri. ¹⁰ Y mi ñá nts'edi ne
mi ena:

—Nu'i Ajuá ma Hmu'ihe, xá
nsunda'i ne guí øt'a gatho nú'á guí
má, ¿asta ha'mu ma gui hñá'mba
nguenda ya meximhai ne gui
co'tsuabi de nú'á xa 'yøtcahe gue
bi hyogaguihe?

¹¹ Nepu nu'ú bi t'umbabi ya
t'axa he, ne bi t'embabi gue da
dø'mahmá asta hinda zudi ra
'bede de nú'ú ya cu xqui mpèhui
mahyegui, ngue'á ri 'b'etho da tho
ma'ra ngu xqui tho'ú.

¹² M'efa dá handi nu mi xø'tsa
rá 'rato ra seyo nú'á ra T'úca Deti,
ne bi nja 'nara danga mbimhai, ne
bi 'mexuui nura hyadi ngu 'nara
'bohe dega behe, ne bi thenga ra
zana ngu ra ji. ¹³ Nuya tsø bi

dagui ngu ora ta yá fruta 'nara 'bai gá igo nú'ú hingui ta, sta nja ra bunthi. ¹⁴ Ha nu mahets'i bi 'ñotho, ngue'a bi mpants'i ngu 'nara 'bants'a he'mi, ne gatho ya t'òhò ne ya t'úca hai o madetho ja ya ndehe bi 'mèdi de habu mi ja. ¹⁵ Y nú'ú mi 'bui dega nda ja ra ximhai, ne nú'ú mi pe'tsa ndunthi ra nsu, ne ya rico, ne nuya nda gá soldado, ne nú'ú to mi ja yá ts'edi, bi ma'ú bá 'ñagui ja ya ma'ye. Nehe ya 'bego ne nú'ú himyá 'bego, gatho'ú bi ma bá 'ñagui. ¹⁶ Gatho nú'ú mi emba ya t'òhò ne ya do:

—Yòt'ehu gui cobgahe pa ga 'ñaguihe de rá thandi Ajuá nú'a to hudi ja rá hudi, ne de rá cue ra T'úca Deti pa hinte da 'yòtcahe.

¹⁷ Ngue'a ya bi zò ra pa da hneca rá cue Ajuá, ne jo'o to'o da za da zeti.

7

Bri seyo 'raya ja'i de ya me Israel

¹ 'Mefa de gue'a dá handa goho ya enxé mi 'bai 'na cada rá ñani ra ximhai pa mi tsami nú'ú goho ya ndahi pa hinda mbu ja ra hai nixi ja ra ndehe y nixi da hmana ni 'nara 'bai gá za. ² Nehe dá handa ma'na ra enxé xqui 'ñe de bòxhyadi, ne mi hampa rá seyo Ajuá nú'a te, ne bi 'ñembabi nts'edi nú'ú goho ya enxé to xqui t'umba ra ts'edi pa da japi da nja ya ts'othogui ja ra hai ne ja ra ndehe, ne bi 'ñembabi'a:

³ —Ote xqui ø'tuahma ra hai ne ra ndehe nixi ya 'bai gá za ngue'a ri 'bèdi ga seyohe nú'ú to pèpabi ma Ajuáhu.

⁴ Ne bi sicagui hangu yá ndunthi nú'ú xcrí seyo, mi tsòxa 'na nthebe ne ñotemagoho 'mo de gatho nú'ú ya ja'i xqui 'ñehe de ya ja'i de Israel. ⁵ De nú'ú xqui 'ñehe de yá ja'i ra Judá, mi tsòxa 'ret'amayoho 'mo nú'ú xcrí seyo, y de nú'ú xqui 'ñehe de yá ja'i ra Rubé, mi tsòxa 'ret'amayoho 'mo, y de nú'ú xqui

'ñehe de yá ja'i ra Gad, mi tsòxa 'ret'amayoho 'mo, ⁶ y de nú'ú xqui 'ñehe de yá ja'i ra Aser, mi tsòxa 'ret'amayoho 'mo, y de nú'ú xqui 'ñehe de yá ja'i ra Neftalí, mi tsòxa 'ret'amayoho 'mo, y de nú'ú xqui 'ñehe de yá ja'i ra Manase, mi tsòxa 'ret'amayoho 'mo, ⁷ y de nú'ú xqui 'ñehe de yá ja'i ra Simiu, mi tsòxa 'ret'amayoho 'mo, y de nú'ú xqui 'ñehe de yá ja'i ra Leví, mi tsòxa 'ret'amayoho 'mo, y de nú'ú xqui 'ñehe de yá ja'i ra Isacar, mi tsòxa 'ret'amayoho 'mo, ⁸ y de nú'ú xqui 'ñehe de yá ja'i ra Sabuló, mi tsòxa 'ret'amayoho 'mo, y de nú'ú xqui 'ñehe de yá ja'i ra Jose, mi tsòxa 'ret'amayoho 'mo, y de nú'ú xqui 'ñehe de yá ja'i ra Benjami, mi tsòxa 'ret'amayoho 'mo.

Ra apostol Xuua bi hyanda 'nara hmunts'a ja'i xqui hñe dega t'axi

⁹ 'Mefa de guehna dá handa 'nara danga hmunts'a ja'i nixi himi tsa to da mede. Nuya ja'i'ú xqui 'ñehe de gatho ya hnini, ne de gatho ya hai, ne de gatho ya hñaqui, ne de gatho ya 'mui gá ja'i. Mi 'bai'ú ja rá thandi Ajuá habu mi hudi'a ne ja rá thandi ra T'úca Deti, mi hñe'ú dega t'axi, ne mi ha ya dènthi. ¹⁰ Ne mi ña nts'edi, mi ena'ú:

Ajuá ma Dadahu nú'a to'o hudi ja rá hudi,

ne ra T'úca Deti,

go guese'ú bi za bi pòhò ya ja'i.

¹¹ Nehe gatho nú'ú ya enxé mi 'bai ja rá nthets'i ra hudi ne habu 'bu nú'ú ya nda ne nú'ú goho ya da'énxé, bi ndandiñahmu asta bi megui yá hmi manjuantho ja ra hudi ne mi xòcambeni Ajuá, ¹² ne mi eñ'ú:

¡Njabu gue'a! Drá sòcambeni Ajuá ma Dadahu, ne drá nsunda, ngue'a go gue'a ja rá mfadi.

Nehe dá t'umba ra jamadi ne dá t'e'tsua rá nsu, ngue'a nu'á ja rá ts'edi, ne go gue'a ra nda.

Dá njabu pa nzantho ne pa nzantho. Njabu gue'a.

13 Nepu 'na de nú'u ya nda bi 'yangagui ne bi 'ñengui:

—Xi núyu 'bahni ri hñe dega t'axi, ¿to'oyu ne habu xqui 'ñehéyu?

14 Nuga dá thadi ne dá embabi:

—Nuga hindí padi, nu'i go guí padi.

Nu'bu nu'á bi 'ñengagui:

—Nuyu go guehyu xqui 'ñehe de nuni habu mbi ja ya ts'othogui ne xuá t'axca yá he co rá ji ra T'uca Deti. 15 Hangué nubyá nuyá 'bai ja rá thandi Ajuá habu hudi'a, ne pɛpabi ma pa ra xuui nuua ja ra maça luga habu 'bu'a. Y nu Ajuá hudi ja rá hudi 'bui con guehyu ne ri suyu. 16 Y ya hinhya'mu ma da zu ra thuhuyu ngu nú'bu mbá 'bu ja ra ximhai, nixi ra nduthe, nixi ra pahyadi, nixi ma'ra ya ts'othogui. 17 Ngu'e'a nuni ra T'uca Deti 'bai habu hudi Ajuá, go guehni ra ma'yo pa da suyu ne da 'ñutuabiyu habu ja ya pøthe de ra dehe dega te. Y nu Ajuá ma da hñu'mba yá muí ne da ducuabi yá guida de ja yá da.

8

Ra apostol Xuua bi hyanda rá yoto ra seyo ne 'nara njuspi dega oro

1 Nepu de bi xø'tsa nú'a rá yoto ra seyo ra T'uca Deti, bi nja ra hmetho y 'besthó hinte bi nt'øde, ngu made ra ora himbi nt'øde ni 'nara noya nuni mahets'i. 2 Nepu dá handa yoto ya enxé mi 'bai ja rá thandi Ajuá, ne bi t'umba 'ra 'nara trompeta. 3 Nepu bi zøhø ma'na ra enxé mi ha 'nara njuspi dega oro, ne bi 'mai ja ra ata. Nura enxé'a bi t'umba ndunthi ra t'uts'i pa bi umbabi Ajuá mahyegui co yá søcambeni ya gamfri ja ra ata dega oro mri nhyandui nú'a ra hudi habu mi hudi Ajuá. 4 Y de ja rá 'yɛ ra enxé bi bøxa ja rá thandi Ajuá nurá 'bifi ra t'uts'i mahyegui co yá søcambeni nuya gamfri. 5 Y nura enxé'a bi gu ra njuspi, ne bi hñaca ts'u ra tsibi nú'a mi zø ja ra ata pa

bi ñu'tsa rá njuspi, nepu bi føte pa ja ra ximhai. Y nu mi 'yøt'a njabu'a, bi nja ya ngani ne ya huei ne ra mbimhai asta mi ñuni.

Ya trompeta

6 Nepu nú'u yoto ya enxé mi ha ya trompeta bi nhyoqui'u pa da mist'i'u.

7 Y nu mi mist'a rá trompeta nú'a ra madi enxé, bi dagui pa ja ra ximhai ya ndo co ra tsibi mi nthants'i co ra ji. Y nu mi njabu bi zat'a 'na de hñu parte ra hai, ne bi zat'a 'na de hñu parte ya za, ne gatho ya ndapo nú'u xmá nc'ami bi zat'i.

8 Nu mi mist'a rá trompeta nurá ñoho ra enxé, 'bestho bi zo ja ra ndehe 'na ngu ra danga t'øhø mi zø, ne bi nji 'na de hñu parte ra ndehe. 9 Ne bi du 'na de hñu parte ya zu'ue nú'u mi 'bu mbo ra ndehe, ne bi yui 'na de hñu parte ya motsa.

10 Nu mi mist'a rá trompeta nurá hñu ra enxé, 'bestho bi dagui de mahets'i 'nara danga tsø ja 'na de hñu parte ya dæthe ne ya pøthe. Nura tsø'a mri yot'i ne mi zø, 11 y mrá thuhu ra Ajenjo. Ne bi mpunga ajenjo 'na de hñu parte ya dehe, y co rá nju nura ajenjo'a bi ju'tsa ya dehe, ne bi du ndunthi ya ja'i co rá nju nura dehe.

12 Nu mi mist'a rá trompeta nurá ngoho ra enxé, 'bestho bi 'mexuui 'na de hñu parte ra hyadi ne ra zana ne ya tsø. 'Na de hñu parte ra pa bi 'ñotho ra ñot'i de ra hyadi, ne 'na de hñu parte ra xuui bi 'ñotho ra ñot'i de ra zana nixi de ya tsø.

13 Nepu dá handa 'nara nxani mri nhyats'i madetho de mahets'i, ne dá øde mi ña nts'edi ne mi ena:

—¡Huecate nú'u to 'bui ja ra ximhai, ngue'a ri 'bætho da mist'a yá trompeta má hñu ya enxé!

9

1 Y nu mi mist'a rá trompeta nurá ncat'a ra enxé, dá handa 'nara tsø xqui dagui de mahets'i pa ja ra

ximhai, y nura tsò'a bi t'umbabi ra nsoqui pa bi xoqui ne bi xo'tsua rá ne nú'a ra o'tsi otho habu bí c'a. ² Y nu mi xo'tsa nú'a ra o'tsi'a, bi bòts'e de guehni 'nara 'bifi ngu rá 'bifi 'nara danga ut'i, ne bi juta ra hyadi asta bi 'mexuui co nú'a ra 'bifi mi 'yo ja ra ndahi. ³ Y ja ra 'bifi ja mbra ehni 'raya nc'oto, nepu bi nxani'u ja ra ximhai ne bi t'umba ra ts'edi ngu yá ts'edi ya penzu pa da ntsate. ⁴ Nuya nc'oto'u bi sipi gue hinda zi ni 'nara c'ama ndapo, nixi ya za. Nu'u bi sipi gue da za hõnse nú'u ya ja'i hingui pe'tsua rá seyo Ajuá ja yá de. ⁵ Bi t'umba nsequi da 'yot'a njabu hõnse pa da japi da sufri ya ja'i cut'a zana, pe hingue pa da hyo. Y nuyá ñu yá ne nú'u ya nc'oto ngu rá ñu rá ne 'nara ts'o penzu ora tsa 'nara ja'i. ⁶ Nuya pa'u ya ja'i da nehma da du, pe ma da ñotho ra du pa gue'u.

⁷ Nú'u ya nc'oto'u mi hnequi ngu 'raya fani xa hñoqui pa ra tuhni, y mi hu'tsa ja yá ñaxu'u ngu 'nara corona dega oro, y nuyá hmi mi ngu yá hmi ya ja'i. ⁸ Ne xi xmá ma yá stá ngu yá stá ya 'behña, y nuyá ts'i mi ngu yá ts'i ya zate. ⁹ Y de ja yá ndo'yo mi pe'tsa 'nara nthagui ngu dega bõja, ne nuyá mbuni de yá hua mi ngu rá mbuni ya carro nú'u ri gut'a ya fani 'yo ja ra tuhni. ¹⁰ Y yá cola mi nja ngu yá cola ya penzu co ya 'bite, y nuyá 'bite mi pe'tsa ra ts'edi pa da japi da sufri ya meximhai cut'a zana. ¹¹ Y nú'a ra ts'o'enne 'bu ja ra o'tsi nú'a otho habu bí c'a go gue'a mrá nda de nuya nc'oto'u. Nura enxe'a dega ebreo rá thuhu ra Abado, y dega griego ra Apolyo nú'a rí bõni da ñena ra hyote.

¹² Nurá madi ra ts'othogui ya bi uadi, pe ri 'bedi má yoho.

¹³ Y nu mi mist'a rá trompeta nurá 'rato ra enxe, 'bestho dá øde 'nara noya mi põni de ja nú'u goho ya ndahi de ra ata dega oro nú'a mi

ja de ja rá thandi Ajuá. ¹⁴ Y nú'a ra noya'a bi 'ñembabi nú'a rá 'rato ra enxe to mi ha ra trompeta:

—Xo'ta nú'u goho ya enxe that'a ja rá hyo ra dathe Eufrae.

¹⁵ Y bi so'ta nú'u goho ya enxe xqui hñoqui xqui dõ'mi pa 'bestho ra ora'a da hyo 'na de hñu parte ya ja'i de ra ximhai. ¹⁶ Y dá øde hangu yá ndunthi nú'u yá soldado mi togue yá fani, dá øde gue mi yo nthebe 'mo ya 'mo.

¹⁷ Njaua dá handi gatho nú'a bi 'ñutca ra Maça Ndahi dega thedi: Nu'u tó'o mi togue yá fani, mi ha yá nthagui ja yá tiña, ne xi mi huexqui dega theni ne dega c'angui ne dega c'ast'i. Ne nuyá ñaxu ya fani mi ngu yá ñaxu ya zate, y de ja yá ne'u mi põni ra tsibi ne ra 'bifi ne ra asufre. ¹⁸ Nu'a ra tsibi ne ra 'bifi ne ra asufre mi põnga ja yá ne'u, bi japi bi nja ya ts'othogui asta bi du 'na de hñu parte ya ja'i de ra ximhai. ¹⁹ Hangue nú'u ya fani'u mi ho ya ja'i co yá ne ne co yá cola, ha nuyá cola mi ngu 'nara qu'eña mi ja rá ñaxu ne mi tsate, y njabu mi ø'tua ra ñu ya ja'i.

²⁰ Y nu'u ya ja'i himbi du co nuya ts'othogui'u, himbi ne bi ñobri'u. Bi siguitho bi xõcambeni ya ts'ondahi ne nú'u ya c'oi dega oro, dega t'axi, dega bronse, dega do, ne dega za, nú'u hingui handi, nixi øde, nixi ri 'yo. ²¹ Nixi himbi ne bi ñobri'u de nú'a mi øt'u, ngu ra nthote, ne ya nt'ete, ne de ra nt'e'behña, ne de ya mfe.

10

Ra enxe mi ha 'nara t'uca libro

¹ Nepu dá handa ma'na ra enxe mi pe'tsa ndunthi rá ts'edi bi gai de mahets'i, ne mi pa madetho ja 'nara guui, ne mi ja 'nara 'bejri ja rá ñaxu. Rá hmi xi mri yot'i nts'edi ngu ra hyadi, y nuyá ua mi zø ngu ra faspí. ² Ne mi ha 'nara zi t'uca libro y bi xo'tsi. De guehni bi 'ba'ma

rá ua ra 'ñei ja ra ndehe, ha nurá ua ra ngaha bi 'ba'ma ja ra hai. ³ Nepu bi dō 'nara hmafi xi nts'edi ngu rá hmafi 'nara zate ora mafi, y nu mi mafi'a bi nt'ode yoto ya ngani. ⁴ Y nu ndá øde nuya ngani'u, ndí ma ga ofo nú'a te mi mañ'u. Pe dá øde 'nara noya de mahets'i, bi 'ñengagui:

—Dá gohitho njabu nú'a bi mangua nú'u yoto ya ngani, oguí ofo pa hinda fadi.

⁵ Nepu 'mefa, nú'a ra enxε dá handi xqui 'ba'ma rá ua ja ra ndehe ne ja ra hai, bi guxa rá 'ye ra 'ñei pa mahets'i, ⁶ ne bi jura de rá thuhu nú'a to'o 'bui pa nzantho, nú'a bi hyoca mahets'i ne ra ximhai ne gatho ra ndehe ne gatho nú'a te ja, ne bi 'ñena:

—Ya ts'utho ya pa di 'bedi pa da uadi gatho. ⁷ Pe nu stí mudi da mist'a rá trompeta rá yoto ra enxε, nuya pa'u ma da uadi nú'a bi beni da 'yot'a Ajuá ne himi fadi, nú'a bi xipabi yá 'mehni'a nú'u to'o bi mepabi.

⁸ Y nú'a ra noya dá øde de mahets'i bi zocagui ma'na'qui ne bi 'ñengagui:

—Grí ma ne gui ju nú'a ra t'uca libro xa xo'tsa ja rá 'ye ra enxε nú'a 'bai ja ra ndehe ne ja ra hai.

⁹ Nepu dá ma habu mi 'ba ra enxε ne dá embabi:

—'Racagui ra t'uca libro.

Ne nu'á bi 'ñengagui:

—Na, ne tsi. Ja ri ne ma gui tsa strá 'ñu ngu ra t'afi, pe nu ja ri mui ma gui tsa strá nju.

¹⁰ Nu'bú dá hangua ra t'uca libro de rá 'ye ra enxε, ne dá tsi. Ne dá tsa ja ma ne xi xmá 'ñu ngu ra t'afi, pe nu ndá tsi xi xmá nju de mbo ma mui. ¹¹ Y nu'á bi 'ñengagui:

—Mahyoni gui yopa mangua ma'na'qui nú'a te ma da t'ot'uabi ya ja'i de gatho ya hñagui ja gatho ya hai, ne ja gatho ya hnini, ne yá nda.

11

Mi 'bui yoho to bi damajuani

¹ Nepu bi t'aca 'nara xithi pa ra t'eni, ne bi t'engagui:

—Grí ma gui 'yeni rá nija Ajuá ne ra ata, ne gui pede nú'u 'buhni ri xocambeni Ajuá. ² Pe nura patio nú'a ja de møte rá nija Ajuá, oxqui eni, ngue'a nura patio'a xa t'umba nú'u ya ja'i hingyá xodyo, y nu'ú ma da net'a ra maça hnini ñotemayoho nzana. ³ Y ma ga pehna nú'u yoho ma 'mehni pa da mangua ma noya 'na 'mo ne yo nthebe hñu'rate ma pa, y ma da hye yá he dega behe.

⁴ Nú'u ya 'mehni'u gue'u ngu nú'u yo 'bai ya olivo ne ngu nú'u yoho ya mfoxyo 'bai ja rá thandi Ajuá nú'a to'o ra nda de ra ximhai. ⁵ 'Bu da ne to'o te da 'yot'uabi'u, da bonga ya tsibi de yá ne'u pa da hyo nú'u yá ncontra. Y njabu da du nú'u to'o da ne te da 'yot'ua'u. ⁶ Nu'ú pe'tsa ra ts'edi pa hinda hopi da 'uai nú'u ya pa ma da xipa ya ja'i de nú'a ma da nja. Nehe pe'tsa ra ts'edi pa da japi da nji ya dehe, ne da japi da nja ya ts'othogui haburaza ja ra ximhai. Y nu'ú da 'yot'a njabu nú'u ya 'mi'qui da ne'u. ⁷ Pe nu stí uadi da mangua nú'a te ma da nja, ma da bōxa 'nara mbanga zu'ue de ja ra o'tsi nú'a otho habu bí c'a pa da ntunhui'u, y ma da ntate nú'a ra mbanga zu'ue, hangue da hyo'u. ⁸ Nuyá ndo'yo'u ma da gohi di 'boni haburaza ja ya 'ñu de ra danga hnini nuni habu bri pont'a ma Zidadahu. Nura hnini'a da za ga hycuah co ra hnini Sodoma ne de Egipto, y ja rá thandi Ajuá xi xá nts'o nuya hnini'u. ⁹ Ya ja'i de gatho ya hnini, de gatho ya 'mui gá ja'i, de gatho ya hñagui, ne de gatho ya hai, ma da hyandua yá ndo'yo nú'u yoho ya 'mehni da 'moni hñu pa made, pe hinda thopi to da 'yagui'u. ¹⁰ Y nuya meximhai da johya'u ne da 'ñumba 'baha sehe'u ngue'a ya xqui tho nú'u yoho ya 'mehni to'o

xi xqui 'yøt'a ra xuhña pa gatho ya meximhai. ¹¹ Pe 'mefa de nú'ua hñu pa made, Ajuá bi japi bi yopa nte, nepu bi nangui'ua, y nú'ua to bi hyandi'ua xi bi ntsu. ¹² Nepu bi nt'øde 'nara noya de mahets'i mi ña nts'edi ne bi 'ñembabi nú'ua to'o xqui yopa nte:

—Bá pøxhu grí 'ñehua.

Nepu ja 'nara guui bi ts'its'i'ua pa mahets'i. Y nú'ua yá ncontra'ua bi hyandi. ¹³ Nura ora'a bi nja 'nara danga mbimhai, ne bi yunt'a 'na de 'ret'a parte de ra hnini co nú'a ra mbimhai, ne bi du yoto 'mo ya ja'i, ha nu'ua tó'o himbi du xi bi ntsu, ne bi nsunda Ajuá nú'a 'bai mahets'i.

¹⁴ Nurá ñoho ra ts'othogui ya bi uadi, pe 'bestho ma da nja nú'a rá hñu.

Ráyoto ra trompeta

¹⁵ Y nu mi mist'a rá trompeta nurá yoto ra enxé, 'bestho bi nt'øde 'raya noya de mahets'i mi ña nts'edi, mi ena:

Nubyá gatho nuya hmanda mi ja ja ra ximhai,
ya go o rá 'yé ma Ajuáhu ne ra Zidada Jesucristo
nuto xa hñuts'i'a pa da nda pa nzantho.

¹⁶ Y nú'ua 'natemagoho ya nda mi hudi ja yá hudi de ja rá thandi Ajuá, bi ndandiñahmu'ua ne bi xøcambeni'a, ¹⁷ ne mi ena'ua:

Nu'i Ajuá ma Hmu'ihe,
go gue'e guí pe'tsa gatho ra ts'edi,
go gue'e guí 'bai, ne nzantho
xcá 'bai, ne ma gui 'bai pa nzantho.

Dí 'ra'a'ihe njamadi
ngue'a ya xi gá nda.

¹⁸ Ya ja'i de ra ximhai xi xa bø yá cue'ua con gue'e,

pe ya bi zø ra pa pa da hnequi ri cue,

ne ma gui hña'mba nguenda gatho nú'ua xa du,

ne ma gui umba yá thaha nú'ua ri 'mehni bi mep'a'i,

ne gatho ya gamfri, ne gatho nú'ua to'o bi xøcambeni'i,
ngu ya notsi ngu ya dangui.

Nehe ya bi zø ra pa pa guí huata nú'ua to xa ts'oca ra ximhai.

¹⁹ 'Mefa de gue'a bi xogui ra maça luga nuni mahets'i habu 'bu Ajuá, y ja bi hnequini ra arca de ra cohi, ne xi mri yot'a ya huéi, ne mri nt'øde ya ngani, ne xi bi dagui ndunthi ya ndo ne bi nja 'nara mbimhai.

12

Ra 'behña ne ra mbanga zu'ue

¹ 'Mefa bi hnequi ja mahets'i 'nara danga nt'udi, y nú'a mi 'nara 'behña mri hñe co ra hyadi ne mi 'bai ja ra zana y mi hu'tsa 'nara corona mi tøgue 'ret'amayoho ya tsø. ² Mi da'thi ne mi zoni nts'edi co ya uguí ngue'a mi ma da 'mui rá batsi. ³ Nepu bi hnequi ma'na ra nt'udi ja mahets'i, y nú'a mi 'nara danga thenga zu'ue mi ngu 'nara qu'eña. Y mi pe'tsa yoto yá ñaxu ne 'ret'a yá ndani y cada 'nara ñaxu mi hu'tsa 'nara corona. ⁴ Y co rá cola bi gut'a 'na de hñu parte ya tsø de mahets'i, nepu bi fote pa ja ra ximhai. Nepu nura zu'ue'a bi 'mai ja rá thandi nú'a ra 'behña, pa ngu da 'mui rá batsi, da zipabi. ⁵ Nepu bi 'mui rá batsi mra ts'unt'ua, y nú'a con gatho rá ts'edi ma da nda de gatho ya hai, ja ra uenda di ha 'nara ts'ut'o dega bøja, y 'bestho bi ts'its'i pa habu bí hudi Ajuá. ⁶ Y ra 'behña bi ma bi 'bat'i pa ja 'nara mbonthe habu xqui hyoca Ajuá pa gue'a, pa ja da 'mehni ne ja da t'inini pa 'ret'amayoho nthebe hñu'rate ma pa. ⁷ 'Mefa bi nja 'nara danga tuhni nuni mahets'i, y ra nda gá enxé nú'a rá thuhu ra Migue, mahyegui co yá enxé'a bi ntunhui ra danga mbanga zu'ue ne yá ts'o'enxe. ⁸ Y nura danga mbanga zu'ue ne yá enxé himbi ntate'ua y nixi ya himbi thopi dua 'bahni mahets'i. ⁹ Hangue brá juui ne brá fote de mahets'i pa ja ra ximhai con gatho yá ts'o'enxe. Nú'a

ra danga mbanga zu'ue'a go gue'a ra ndaxjua qu'eña xa thu'mbabi ra ts'ondahi ne ra Satá, ne go gue'a hat'a gatho ya ja'i de ra ximhai.

¹⁰ Nepu dá øde 'nara noya nuni mahets'i mi ena:

—Nubyá ha, ya bi zø ra ora de ra mpøhø, ngue'a ya bi ntäte Ajuá nú'a to'o ra nda ne ja rá ts'edi, y nehe ya bi umba rá nsu ma Zidadahü ra Jesucristo pa da nda, ngue'a ya xra juui ne xra føte de mahets'i pa ja ra ximhai nú'a to'o mi mambabi ya cu ma pa ra xuui ja rá thandi Ajuá. ¹¹ Nehe ya cu ya xa ntäte de ra ts'ondahi ngue'a bi mani rá ji ra T'uca Deti, nehe xa ntäte'u ngue'a xa damajuani de rá noya Ajuá, y himi tsu da du, ne himbi 'uegue de nú'a bi gamfri. ¹² Hangue johyahü nú'ahü ya guí 'bühüa mahets'i. Pe huecate'ihu nú'ahü guí 'buthüba ja ra ximhai ne ja ra ndehe, ngue'a ra ts'ondahi xa juui xqui mabu habu guí 'bühü, ne xi ja rá cue ngue'a paði gue ts'atho ya pa ri 'bedi pa dra huati'a.

¹³ Y nu mbrá føte de mahets'i pa ja ra ximhai nú'a ra danga mbanga zu'ue, nu'bú nú'a bi hyonga nú'a ra 'behña xqui 'múi rá t'u pa xa 'yø'tua ra nts'o'múi. ¹⁴ Pe ra 'behña bi t'umbabi yoho ya hua dega nxüni pa bi za bi nhyats'i, ne bi 'ba'tuabi nú'a ra danga mbanga zu'ue, nepu bi ma bá 'bu ja nú'a ra mbonthi habu bi t'ini'a hñu njeya made. ¹⁵ Nepu nura danga mbanga zu'ue bi zogui ra dehe de ja rá ne pa bi nja ngu 'nara dathe. Bi 'yø't'a njabu'a pa nura dehe'a bi dena nú'a ra 'behña pa xa duts'i hmaha. ¹⁶ Pe ra hai bi xogui pa bi yui nú'a ra dathe xqui zogui de ja rá ne nú'a ra danga mbanga zu'ue, y njabu ra hai bi mats'i ra 'behña. ¹⁷ Nepu nú'a ra danga mbanga zu'ue xi bi bø rá cue co nú'a ra 'behña, ne bi ma pa da ntunhui nú'u yá 'beto yá mbong'beto nú'a ra 'behña, nú'u

to'o ø'tuabi yá hmanda Ajuá ne camfri ra Zidada Jesucristo.

13

Yoho ya ts'ozu'ue

¹ Ndí 'bai ja rá ñani ra ndehe y dá handi bi c'onts'i de mbo ra ndehe 'nara mbanga zu'ue mi pe'tsa yoto yá ñaxu ne 'ret'a yá ndani, ne cada 'nará ndani mi tøgue 'nara corona, y cada 'nará ñaxu xqui t'ofø 'nara thuhu dega ts'one nú'a mi ñama'ñu de Ajuá. ² Nú'a ra zu'ue dá handi, mi hnequi ngu 'nara tigre, yá ua mi ngu yá ua 'nara 'muhu, y rá ne mi ngu rá ne 'nara zate. Nú'a ra danga mbanga zu'ue ngu ra qu'eña mi umbabi rá ts'edi ne ra nsequi pa da nda ja rá luga'a. ³ Y dá handa 'na de nú'u yá ñaxu xqui ts'eni ngu pa da du, pe bi ñani rá nts'eni, y gatho ya ja'i de ra ximhai bi hyandi ne bi 'yø'u ne bi deni'a. ⁴ Nepu nu'ú bi xøcambeni nú'a ra danga mbanga zu'ue ngu ra qu'eña ngue'a xqui umba ra ts'edi nú'a ma'na ra zu'ue. Nehe bi xøcambeni'u nú'a ra zu'ue ne mi ena'u:

—¿To'o ngu nuni ra zu'ue? Ne ¿to'o ja rá ts'edi pa da ntunhuini?

⁵ Ne bi t'umba nsequi pa bi nø'te ne pa bi ñama'ñu de Ajuá. Nehe bi t'umbabi ra ts'edi pa bi manda ñotemayoho nzana. ⁶ Bi njabu, bi ñama'ñu de Ajuá y bi zanbabi rá thuhu, nehe bi zanga ra maça luga habu bí 'bu Ajuá, ne gatho nú'u to'o 'bühni. ⁷ Nehe bi t'umba nsequi pa da ntunhui ya gamfri ne da ntäte'a. Ne bi t'umba ra ts'edi pa bi nda ja gatho ya 'múi gá ja'i, ja gatho ya hnini, ja gatho ya hñaqui, ne ja gatho ya hai. ⁸ Nu'u tó'o ante da thoca ra ximhai bi t'opa yá thuhu ja ra libro habu xa thu'tsua yá thuhu nú'u to ma da nte pa nzantho, nu'ú hinda ma da xøcambeni nura zu'ue'a. Pe nu ma'ra ya ja'i ha, gatho'u ma da xøcambeni'a. Nura libro habu huxa yá thuhu nú'u to'o

ma da nte pa nzantho go rá meti ra T'uca Dēti nú'a bi du.

⁹ Nu'a tó'o ne da badi, dá badi nú'a ma ga ofobya. ¹⁰ Nu'u tó'o tsiste nts'ahni, nehe'u da ts'ixa nts'ahni. Y nu'u tó'o hote co ra huai, nehe'u da tho co ra huai. Hangue nuya gamfri dí 'ñepabi da zēdi yá jamfri, pa hinte da 'yot'e masque da ts'ixa fadi o da tho.

¹¹ 'Mēfa dá handa ma'na ra mbanga zu'ue bi c'onts'i de mbo ra hai mi pe'tsa yoho yá ndani ngu yá ndani 'nara dēti, pe rá noya mri nt'ode ngu 'nara danga mbanga zu'ue 'ñena 'nara qu'eña. ¹² Y gatho nú'a mi øt'e'a, mi øt'e co nú'a ra ts'ēdi xqui umbabi nú'a rá mudi ra mbanga zu'ue, ne mri mpefi ja rá thandi'a, ne mi japa gatho ya ja'i de ra ximhai da xocambeni nú'a ra mudi zu'ue nú'a xqui me'tsa 'nara nts'eni ne xqui ñani. ¹³ Nehe mi øt'a ndunthi ya danga nt'udi, y asta mi japi da dagui ya tsibi de mahets'i pa ja ra ximhai ja yá thandi ya ja'i. ¹⁴ Y co ya nt'udi nú'a xqui thopi da 'yot'e ja rá thandi nú'a ra mudi zu'ue, mi hat'a ya meximhai. Nepu bi 'bepabi ya ja'i da hyoca 'nara c'oi de nú'a ra mudi zu'ue xqui ts'eni co 'nara mahuai pe himbi du. ¹⁵ Nehe bi t'umba ra ts'ēdi pa bi japi bi nte nurá c'oi nú'a ra mudi zu'ue, pa bi za bi ña ne pa bi manda da tho gatho nú'a to'o himbi ne bi xocambeni nura c'oi'a. ¹⁶ Nehe bi manda da thu'tsuabi 'nara seña ja yá 'ñei o ja yá de gatho ya ja'i, ngu ya notsi ngu ya dangui, ngu ya rico ngu ya hyoya, ngu ya 'bego ne ngu nú'a hingyá 'bego. ¹⁷ Y nu'u tó'o mi pe'tsa ra hmeya o rá thuhu ra zu'ue o rá numero rá thuhu, hõnse'u mi tsa te da dai ne te da pa. Pe nu'u ma'ra, hina. ¹⁸ Pa da za to da badi te dí bõnga núna bi t'utcagui, mahyoni di ja ndunthi rá mfadi pa da za da mede nura numero pe'tsa nura zu'ue, ngue'a nura numero'a gue'a ngu rá thuhu

'nara 'ñõhø, y nura numero'a gue'a 'rato nthebe ne hñu'rate ne 'rato.

14

Ra thuhu nú'a bi duta nú'u 'na nthebe ne ñotemagoho 'mo ya gamfri

¹ 'Mēfa dá handa ra T'uca Dēti mi 'bai ja ra t'õhø nuni Sion, y mi 'bahuini'a 'na nthebe ne ñotemagoho 'mo ya ja'i nú'u xqui t'opabi ja yá de rá thuhu ra T'uca Dēti ne rá thuhu Ajuá rá Dada. ² Nepu dá øde 'nara noya nuni mahets'i. Nura noya'a bi nt'ode ngu yá nhyahni ndunthi ya dāthe ne ngu 'nara ngani xi nts'ēdi, ne ngu 'ra to'o mi pei ya arpa. ³ Ne mi tuti'u 'nara 'ra'yo thuhu ja rá thandi Ajuá habu bí hudi'a, ne ja yá thandi nú'u goho ya dā'enxe ne nú'u ya nda. Pe hõnse nú'u 'na nthebe ne ñotemagoho 'mo nú'u to bi mpõhø ja ra ximhai bi za bi badi nú'a ra thuhu bi nt'ode, ma'ra hina. ⁴ Nú'u 'na nthebe ne ñotemagoho 'mo gue'u hinxá 'muhui ni 'nara 'behña, y nixi mi jo'o yá 'behña. Nu'ú di dēna ra T'uca Dēti, y peui haburaza pa'a. Nú'ú gue'u bi mpõhø de gatho ma'ra ya ja'i pa ra mudi sofo pa Ajuá ne pa ra T'uca Dēti. ⁵ Ne nu'ú hinxá mǎnga ya nc'uamba nixi hinte ma ts'oqui pe'tsi ja rá thandi Ajuá.

Ya hoga noya nú'u bi mǎnga nú'u hñu ya enxe

⁶ Nepu dá handa ma'na ra enxe mi nhyats'i madetho mahets'i, ne mi xipabi ya ja'i de rá noya Ajuá nú'a ma da nja pa nzantho y ma hanja da za da mpõhø 'na. Bá ehe'a pa bi zofogatho ya 'mai gá ja'i ja yá hñāqui, ja gatho ya hnini ne gatho ya hai maxøgue ra ximhai. ⁷ Ne bi 'ñena nts'ēdi:

—Tsuu Ajuá ne nsundah'a ngue'a ya bi zø ra ora pa da hñā'mba nguenda ya ja'i. Xocambeni'u nú'a to bi hyoca mahets'i ne ra ximhai, ra ndehe ne ya pøthe.

⁸ Nepu bi sigui ma'na ra enxε bi ñena:

—Ya bi 'medi ya me Babilonia nú'a ra danga hnini, ngue'a xa japabi gatho ya ja'i de ra ximhai da nts'oqui ngu xa nts'oqui'u, nja ngu 'na to japa ma'na da zi ra vinu asta hinda nti.

⁹ Nepu bi sigui rá hñu ra enxε bi ña nts'edi ne bi ñena:

—Nu'a tó'o da xocambeni ra mbanga zu'ue o nú'a rá c'oi, ne da hotho da thu'tsua rá seña ja rá de o ja rá 'ye, ¹⁰ hinda za da mpont'ui rá cue Ajuá nú'a tømí, y yá mfei'a xi xá nts'o. Nehe ja rá thandi ra T'uca Deti, ne ja yá thandi ya maça enxε, ma da ntsauí ya ugui ja ra tsibi faspí co ra asufre. ¹¹ Y ma da c'onts'i pa nzantho nurá 'bifi nú'a ra tsibi'a habu ma da nzø'u, y hinda me'tsa ra tsaya ma pa ra xuui nú'u to da xocambeni ra mbanga zu'ue o rá c'oi y da hotho da thu'tsua rá hmeya. ¹² Hangué nu'u tó'o yá meti Ajuá, ne ø'tuabi yá hmanda'a, ne camfri xá hño ra Zidada Jesucristo, mahyoni da zedi yá jamfri pa da zeta gatho nú'a da ñehe.

¹³ Nepu dá øde 'nara noya de mahets'i bi ñengagui:

—'Yofó njaua: “Njapi nú'u to tu ne xa gamfri ra Zidada Jesucristo.” Ra Maça Nðahi ena, hahá xi ma-juani njapi ngue'a ma da ntsaya'u de yá 'befi, ne yá hoga 'befi ma da fadi nuni mahets'i.

Ra sofo ja ra ximhai

¹⁴ 'Mefa dá handa 'nara t'axa guui, y ja nura guui'a mi hudini 'na ñena nú'a e bi nja'i, ne mi hu'tsa 'nara corona dega oro, ne mi há 'nara t'exu xi xmá hño yá ts'i. ¹⁵ Nepu bi bøni de ja ra maça luga habu bí 'bu Ajuá ma'na ra enxε bi ña nts'edi ne bi ñembabi nú'a to mi hui ja ra guui:

—Ju ri t'exu bá xa ra trigo ngue'a ya bi zø ra ora de ra sofo ja ra ximhai ne ya bi ñats'i.

¹⁶ Nepu nú'a to mi hudi ja ra guui bi ga'tsa rá t'exu ja ra ximhai pa bi nja ra sofo ja ra ximhai.

¹⁷ 'Mefa bi bøni ma'na ra enxε de ja ra maça luga nuni mahets'i habu bí 'bu Ajuá, mi há nehe 'nara t'exu xi xmá hño yá ts'i. ¹⁸ Nepu bi bøni ma'na ra enxε de ra ata, nú'a to mi su ra tsibi, ne bi zofó nts'edi nú'a ra enxε to mi há ra t'exu, ne bi ñembabi:

—Ju ri t'exu, bá heca ya nzudi gá obxi ja ra ximhai, ngue'a ya bi dá.

¹⁹ Nu'bú ra enxε bi ga'tsa rá t'exu ja ra ximhai, ne bi hyeca ya obxi, nepu bi 'yut'a ja ra danga nthema'obxi. Bi 'yøt'a njabu ngue'a gue'a 'nara nt'udi de nú'a ma da 'yøt'a Ajuá co nú'u ma da mfei co rá danga cue'a. ²⁰ Nura nthema'obxi'a mi ja møte de ra hnini, y nu mi the'ma ya obxi bi bøni ngu yá ji ya ja'i, y co rá ndunthi ra ji bi ño hñu nthebe kilometro rá yabu y asta bi zøxa ja yá frenu ya fani.

15

Ya enxε co nú'u yoto yá ngats'i ya ugui

¹ Nepubya, dá handa nuni mahets'i ma'na ra nt'udi xi mrá dangui, y xi dá 'yø. Mi yoto ya enxε mi há 'ra 'nara mfei pa da mfei ya meximhai, mi gue'u yá ngats'i ya ugui, ngue'a ya gue'a rá ngats'i rá cue Ajuá.

² Nehe dá handa nú'a ra ndehe dega xito mi nthants'i co ra tsibi, ne nú'u to'o xqui ntate de ra mbanga zu'ue ne rá c'oi, ne himbi xocambeni'u nixi himbi hotho bi thu'tsua rá hmeya ni rá numero de rá thuhu nura zu'ue'a, mi 'bai'u ja nú'a ra ñanga ndehe dega xito, mi há'u ya arpa nú'u xqui umbabi Ajuá. ³ Nehe mi tuti'u nú'a ra thuhu mi tuta ra Moise nú'a mi pepabi Ajuá, ne go guet'a ra thuhu tuta ra T'uca Deti, ne mi ena'u:

Nu'i Ajuḗ ma Hmu'ihe, go gue'e guí pe'tsa gatho ra ts'edi.

Xi xá nsunda ne xi ya dangui nú'ḗ ri 'bēfi guí ḡt'e.

Y guí ḡt'e gatho nú'ḗ majuḗni ne nú'ḗ xá hño.

Nu'i go gue'e grá ndḗ de gatho ya hai de ra ximhai.

⁴ Ma zi Hmu'ihe, ḡto'o gue'ḗ hinda zu'a'i nú'bḗ hinda 'yḡt'e nú'ḗ guí mā?

Ne ḡto'o gue'ḗ hinda xḡcambeni'i ri thuhu?

Ngue'ḗ hḡnse'i grá maça Ajuḗ, hangue gatho ya ja'i de gatho ya hai de rá ngḗni ra ximhai da 'ñe da nsunda'i, ngue'ḗ xa hyandi'ḗ gue xi guí ḡt'e gatho nú'ḗ xá hño.

⁵ 'Mefa dá handa nuni mahets'i mi xogui nú'ḗ ra maça luga habḗ 'be'tsa nuya xingdo habḗ xa t'ofó yá hmanda Ajuḗ. ⁶ Y nuni ra maça luga'ḗ ja bi bḡnini nú'ḗ yoto ya enxḗ mi hḗ nú'ḗ yoto ya mfei, ne mi hñe co ya dutu dega linu xi xmá nt'axi ne mi huexqui, ne mi ngut'a 'nara ngut'i dega oro asta mi tsḡxa ja yá tiñḗ. ⁷ Nepḗ 'na de nú'ḗ goho ya da'xnxḗ bi umba gatho nú'ḗ yoto ya enxḗ 'ra 'nara 'bada dega oro mi ñuts'i co ya ḡgui nú'ḗ ma da uni Ajuḗ co rá cuḗ, go gue'ḗ Ajuḗ to 'bḗi pa nzḗntho. ⁸ Nu'bú nuni ja ra maça luga bi ñuxa ra 'bifi nú'ḗ mi ehe de rá nsunda ne rá ts'edi Ajuḗ. Y himi tsa to da yat'ini asta himbi uadi nú'ḗ yoto ya ḡgui mri hñḗ nú'ḗ yoto ya enxḗ.

16

Rá cuḗ Ajuḗ ma da zḗdi nú'ḗ to'o hinxḗ gamfri

¹ Nepḗ dá ḡde bi ñḗ 'nara noya xi nts'edi mbo ra maça luga, ne bi 'ñemba nú'ḗ yoto ya enxḗ:

—Grí maha gui xañḗ ja ra ximhai nú'ḗ yá mfei Ajuḗ xa me'tsa ja nú'ḗ yoto ya 'bada.

² Nu'bú bi ma nú'ḗ ra maḡi enxḗ bá xanga ja ra ximhai nú'ḗ mi

'be'tsa ja nú'ḗ ra 'bada mi hḗ, hangue nú'ḗ ya ja'i to mi pe'tsa ra hmeya de ra mbḗnga zu'ue ne mi xḡcambeni rá c'oi'ḗ, bi c'onts'a ja yá ndo'yo 'raya saḡi xi xmá nts'o ne xi xmá 'ñḗ.

³ Nepḗ rá ñoho ra enxḗ bá xanga ja ra ndehe nú'ḗ mi 'be'tsa ja nú'ḗ ra 'bada mi hḗ, y nura ndehe'ḗ bi nji ngu rá ji 'na nú'ḗ xa tho, ne bi du gatho nú'ḗ mi 'bḗ mbo ra ndehe.

⁴ Y rá hñu ra enxḗ bá xanga ja ya dathe ne ya pḡthe nú'ḗ mi 'be'tsa ja nú'ḗ ra 'bada mi hḗ, nepḗ nu'ḗ bi nji'ḗ. ⁵ Nepḗ dá ḡde má, nepḗ nú'ḗ ra enxḗ mi su ya dehe, mi ena:

—Nu'i ma maça Ajuḗ'i ne ma zi Hmu'i, go gue'e gá 'bḗi desde ra maḡi ne asta nubya guí 'bḗi. Nu'i hinte guí tugue ngue'ḗ xcá 'yḡt'a ra ts'ḗtbi xá hño. ⁶ Ngue'ḗ xcá castiga núyḗ to bi mamba yá ji nú'ḗ bi gamfri'i, ne nú'ḗ bi mḗnga ri noya. Hangue ngu bi 'yḡt'e'ḗ njabḗ gá ḡ'tuabi nehe. Y dí 'ñepi da njabḗ'ḗ.

⁷ Nehe dá ḡde ma'na ra enxḗ mi ñḗ mbo ja ra maça luga habḗ ja ra ata, ne mi ena:

—Nu'i Ajuḗ ma zi Hmu'i, go gue'e guí pe'tsa gatho ra ts'edi. Guí ḡt'a ra hoga ts'ḗtbi ne nú'ḗ majuḗni.

⁸ Nepḗ rá ngoho ra enxḗ bi xanga ja ra hyadi nú'ḗ mi 'be'tsa ja nú'ḗ ra 'bada mi hḗ, y co rá ts'edi ra hyadi bi zat'a ya ja'i. ⁹ Pe masque xi bi zat'a ya ja'i, nu'ḗ himbi ne bi ntsḡ'mi de yá ts'oqui, nixi bi nsunda Ajuḗ. Nu'ḗ bi 'yḡt'e'ḗ, bi ñama'ñḗ de rá thuhu Ajuḗ nú'ḗ ja rá ts'edi pa bi mehna nuya ya mfei.

¹⁰ Nepḗ rá ncut'a ra enxḗ bá xanga nú'ḗ mi 'be'tsa ja nú'ḗ ra 'bada mi hḗ, bá xanga ja rá hudi nú'ḗ ra mbḗnga zu'ue, ne bi 'mexuui habḗ gatho mi nda'ḗ. Y nuya ja'i mi 'bḗ ja rá hmanda'ḗ asta mi tsa yá jane co ya dḗnga ḡgui mi thogui. ¹¹ Pe himbi ne bi ntsḡ'mi'ḗ de yá ts'oqui. Nu'ḗ mi ḡt'e'ḗ, mi tsani Ajuḗ nú'ḗ bí 'bḗ mahets'i, ngue'ḗ mi tsama'ñḗ ya dḗnga ḡgui.

¹² Nepu rá 'rato ra enxε bá xanga ja ra danga dathe Eufrate nú'a mi 'be'tsa ja nú'a ra 'bada mi ha, y nura dathe'a bi 'yot'i pa bi nja ra 'ñu pa bá ehe ya nda me bōxhyadi.

¹³ Nehe dá handa hñu ya ts'ondahi nú'a mi hnequi ngu 'nara tsan'ue. 'Na bi bōni de ja rá ne ra mbanga zu'ue nú'a ngu 'nara qu'eña, nú'a ma'na bi bōni de ja rá ne nú'a ma'na ra zu'ue mi ja yoto yá ñaxu ne 'ret'a yá ndani, ha nu'a ma'na bi bōni de ja rá ne ra hyate badi. ¹⁴ Nú'á go gue'u ya ts'ondahi mi ø't'a ya nt'udi, ne mi pa'u ja ya nda de gatho ra ximhai pa da munts'i'u mahyεgui co yá soldado pa da 'ñot'a tuhni'u nú'a ra pa da hñanga nguenda Ajuá nú'a to pe'tsa gatho ra ts'edi. ¹⁵ Ra Zidada Jesu bi 'ñena: "Pahu gue nuga sta damfri ya ja'i ga tsøhø ngu 'nara be. Xi da johya nú'a to ga tsudi di ndø'mi ne di he yá he pa hinda 'ño nsinque yá he, nixi hinda ntsa ja rá thandi Ajuá." ¹⁶ Y gatho nú'a ya nda bi munts'i'u ja nú'a ra luga rá thuhu Armagedo de ra hñagui ebreo.

¹⁷ Nepu rá yoto ra enxε bá xanga ja ra ndahi nú'a mi 'be'tsa ja nú'a ra 'bada mi ha, ne bi nt'øde 'nara noya de mbo ra maça luga nuni mahets'i habu mi hudi Ajuá, ne bi 'ñena:

—Nubyá ha, ya xa uadi.

¹⁸ Nu'bú bi nja ya huci ne ya ngani ne 'nara danga mbimhai. Y de gatho ya pa xa 'mu ya ja'i ja ra ximhai hinhya'mu xa nja 'nara danga mbimhai ngu nú'a bi nja nura pa'a, gue'a xi bi nja nts'edi. ¹⁹ Y nura danga hnini bi 'yot'a hñu hegue, y gatho ma'ra ya hnini de gatho ra ximhai bi ñunt'i'u, y Ajuá bi beni de ra danga hnini Babilonia gue mi pe'tsi da zudi rá cue'a. ²⁰ Y gatho nuya hai mi o madetho de ra ndehe bi go'ma ra dehe, ne ya t'øhø bi 'medi. ²¹ Nehe bi dagui ya danga ndo de mahets'i ne bi zudi ya ja'i. Xi myá data'u, y xi xmá hñu,

mi pe'tsa ngu ñote kilo. Ya ja'i mi tsani Ajuá po nuya ndo bá pehni'a, gue'a nú'a mi gue'a 'nara danga ugui pa gue'u.

17

Ra ts'o'behña ma da 'medi pa nzantho

¹ Nepu bi 'ñe bi zucagui 'na de nú'a yoto ya enxε mi ha 'ra 'nara 'bada habu mi 'be'tsa yá mfei Ajuá, ne bi 'ñengagui:

—Bá ehe pa ga u't'a'i nú'a ra castigo ma da t'umbabi nú'a ra ts'o'behña bí hudi maña de ya ndehe. ² Ya nda de ra ximhai xa 'yot'a ya ts'oqui co nú'a ra ts'o'behña, nehe xa cadí gatho ma'ra ya ja'i nú'a ra ts'o'behña pa xi xa 'yot'a ya ts'oqui'u, nja ngu 'na to cadí ma'na pa da japi da zi ra vinu asta hinda nti.

³ Nepu ja nú'a ra thedi bi 'ñutca ra Maça Ndahi, nú'a ra enxε bi zixcagui ja 'nara mbonhi, y ja dá handini nú'a ra ts'o'behña mi øgue 'nara thenga zu'ue habu mi huxa ndunthi ya thuhu nú'a mi ñama'ñu de Ajuá. Nú'a ra zu'ue'a mi ja yoto yá ñaxu ne 'ret'a yá ndani. ⁴ Y nú'a ra 'behña mi he 'nará he mi nthants'a morado co ra theni, y xqui tötua ya oro, ne 'raya hothodo ne 'raya hoga 'axa do yá thuhu ya perhla. Nehe mi ha ja rá 'ye 'nara 'bada dega oro mi ñuts'i de ya t'øt'e xá nts'o ne de yá ts'oqui nú'a ra ts'o'behña. ⁵ Y ja rá de xqui t'opabi 'nara thuhu nú'a hinto bi badi te rí bōni, pe mi ena: "Ra danga Babilonia, go gue'a ra nana de ya ts'o'behña, go gue'a bi 'ñudi da t'øt'e ja ra ximhai gatho nú'a xá nts'o." ⁶ Nepu dá handa nú'a ra 'behña ngu mri ti gue'a xqui hyo ndunthi yá mfei Ajuá ne nú'a bi dena ra Zidada Jesucristo ne bi damajuani de gue'a. Ne nu ndá handi'a xi dá 'yø nts'edi. ⁷ Nu'bú ra enxε bi 'ñengagui:

—¿Hanja guí 'yø? Nuga ma ga xil'i nú'a hinto xa badi de nú'a ra ts'o'behña ne de nú'a ra zu'ue ri togue'a, nú'a pe'tsa yoto yá ñaxu ne 'ret'a yá ndani. ⁸ Nú'a ra zu'ue gá handi mi 'bui, pe nubyá ya jo'o, pe 'mefa ma da c'onts'i de ja ra o'tsi nú'a otho habu bí c'a, nepu da ma habu da thogui ya ugui pa nzantho, y nuni ja guehni rá gats'i. Ya meximhai nú'u to'o desde ra mudi ra ximhai hinxqui t'opabi yá thuhu ja ra libro habu huxa yá thuhu nú'u to'o ma da nte pa nzantho, nuya ja'i'u ma da 'yø nu stí hyandi'u da bøts'e nú'a ra zu'ue de ja nú'a ra o'tsi'a, ngue'a nu'á mi 'bui nepu bi njo'o, pe ma da 'mui ma'na'qui.

⁹ Pa da za to da zo rá mfeni nuna ma ga ma, mahyoni di ja rá mñadi. Nú'u yoto ya ñaxu, gue'u ngu yoto ya t'øhø habu hudi nú'a ra 'behña. ¹⁰ Nehe nú'u yoto ya ñaxu gue'u ngu yoto ya nda. Cut'a de gue'u ya xa thacua yá ts'edi. 'Na go gue'a ra ndabya, ha nu ma'na hinxa t'umtho rá 'befi, pe nu stí nda'a, 'na tai ya pa ma da nda. ¹¹ Nú'a ra zu'ue mi 'bui ma'met'o pe nubyá ya jo'o, go gue'a ma da 'na de nú'u yoto ya nda, pe ja ra uenda go gue'a ma drá hñato ra nda, y 'mefa ma da ma habu ma dra huati pa nzantho.

¹² Y nú'u 'ret'a ya ndani xcá hyandi gue'u ngu 'ret'a ya nda hinxa thuts'itho dega nda. Pe ma da t'umbabi'u da nda 'na ora mahyegui co ra mbanga zu'ue. ¹³ Nú'u 'ret'a ya nda 'nadra mfeni ma da me'tsi'u, hangue ma da umba ra ts'utbi nura mbanga zu'ue. ¹⁴ Ne da ntuhni'u co ra T'uca Deti, y nura T'uca Deti go gue'a ma da ntate, ngue'a go gue'a ra Hmu de gatho ya hmu, ne ra Nda de gatho ya nda. Y nú'u to'o 'bui co ra T'uca Deti ma da ntate'u, y nú'á go gue'u xa huahna Ajuá pa da gamfri, y nu'á xa gamfri xá hño.

¹⁵ Nehe bi 'ñengagui ra enxé:

—Nú'u ya dehe xcá hyandi habu hudi ra ts'o'behña, go gue'u ngu nuya ja'i de gatho ya hñacui 'bui ja gatho ya hnini ne ja gatho ya hai. ¹⁶ Y nú'u 'ret'a ya nda xcá hyandi co ra mbanga zu'ue, nu'á ma da utsa ra ts'o'behña, ne da hñacuabi gatho yá hño, ne da zogui sinque rá he, ne da zipa rá ngø, y nuyá ndo'yo da ts'a'tuabi. ¹⁷ Ngue'a Ajuá xa umbabi yá mfeni'u pa da 'yø'tua rá paha'a, hangue 'nat'a bi mañ'u pa bi umba ra ts'utbi nú'a ra zu'ue asta hinda nja nú'a xa ma Ajuá. ¹⁸ Y nú'a ra 'behña xcá hyandi gue'a ra danga hnini habu 'bui 'na to'o di manda ya nda de ra ximhai.

18

Ra data hnini Babilonia bi yø'te

¹ 'Mefa de guehna dá handa ma'na ra enxé bi gai de mahets'i, xi mi ja rá ts'edi, ne bi yot'a ra ximhai co rá nsunda. ² Ne bi ña nts'edi, bi 'ñena:

—Ra danga hnini Babilonia ya xa 'bedi rá nsu, nubyá ja 'buhni gatho 'rama'na'ño ya ts'ondahi, nehe ja jani yá 'bafi nú'u ya ts'int's'u xá nts'o ne xi t'utsa. ³ Ra Babilonia bi cadi ya ja'i de gatho ya hai de ra ximhai pa bi nts'oqui'u, nehe gatho ya nda de ra ximhai xa nts'oqui'u con gue'a, y gatho ya ma ne ya duqui xa nrico'u co yá ts'ot'ø'te ø't'a nura hnini'a.

⁴ Ne dá øde ma'na ra noya de mahets'i mi ena:

—Nú'ahu ma hnini'ihu, pøñhu de nura ts'ohnini'a pa hingui 'yøthu ya ts'oqui ngu øt'e'u, ne pa hinda zu'ahu nú'u ya mfei ma da zadi'u. ⁵ Ngue'a xi xa ndangui yá ts'oqui'u y co yá ndangui asta ya xa zøxa nuua mahets'i, y Ajuá hinxa pumfri de ya ts'ot'ø'te øt'e'u. ⁶ 'Yø'tuabihu nura hnini'a ngu nú'a xa 'yø'te'a pa ma'ra, ne co'tsuahu yo'qui rá ndunthi de nú'a xa 'yø'te. Thantshu yo'qui nú'a ma da t'umbi'a ngu nú'a xi xa 'yø'te'a

co ma'ra. ⁷ Japh_u da zama'n_u ne da tho ya ts'othogui ngu nú'a xa 'yøt'e'a co rá nt'ets'i ngue'a xi pe'tsa ndunthi ya hño, ngue'a nu'á nja ngu 'nara 'beshña ri nda, hangue ena: “Nuga dí hucua drá 'beshña dí nda, hinxá du ma dame, nixi hinga ma ga thogui ya dumai.” ⁸ Por gue'a 'na patho ma da t'umba ya mfei, y nuya mfei_u go gue'a ra du ne ya dumai ne ra thuhu, ne da zat'a nura hnini'a, ngue'a xi ja rá ts'edi Ajuá ma Hmuh_u nú'a to'o da hña'mba nguenda'a.

⁹ Ne ya nda de ra ximhai nú'u to'o xa 'yøt'a ya ts'oqui co ra hnini'a ne xa johyauí ja ya ts'ot'øt'e øt'e'u, nú'u ya nda'u ma xi da nzoni ne ma da du yá mai nu sta hyandua rá 'bifi nú'a ra ts'ohnini ma da zat'i. ¹⁰ Nú'u ya nda ma da 'mai yabu ngue'a da ntsu de nú'a ma da nja, ne ma da 'ñena'u:

—¡A, huocate'ih_u nú'ah_u guí 'buh_u ja ra danga hnini Babilonia! Nu'ahú mi ja ri ts'edih_u, pe 'na oratho xa za'ah_u rá castigo Ajuá.

¹¹ Ya ma ne ya duqui de ra ximhai ma da nzoni'u ne da du yá mai de nú'a bi nja co ra hnini'a ngue'a ya ma da njo'o to da dambi nú'a da pa'u. ¹² Mi hats'i'u da pa ja ra hnini'a ya t'øt'e dega oro ne dega t'axi, ne ya hoga do ne ya perhla, ne ya hoga dutu dega linu ne dega seda, ne nú'u ya hoga dutu dega morado ne dega theni. Nehe mi hats'i 'rama'na'ño ya za nú'u yuni xá cahi, ne ya hoga t'øt'e xa thoqui dega marfi, ya hoga za, ra marmo, ne ya bøjá, 'na rá thuhu ra bronse, ha nu ma'na ra yerro. ¹³ Mi hats'i nehe ya canela, ya hoga ndapo yuni xá cahi, ra t'uts'i, ra mirra, ne ya dehe nú'u xi yuni xá cahi, ra vinu, ra aceite, ra hoga arina, ne ra trigo. Nehe mi tsixa ya mbo'oni, ngu ya ðeti ne ya fani. Nehe mi tsixa ya carro, ne asta ya 'bego, y gue'u ya ja'i mi pa'u ngu ya mbo'oni. ¹⁴ Ya

ma ne ya duqui ma da 'ñembabi nú'a ra hnini:

—¡Ya otho'i nú'u ya hoga fruta ngrí ho, y ya gá 'bedi pa nzantho gatho nú'u ya hño ne ya nt'ets'i nguí pe'tshma!

¹⁵ Nú'u ya ma ne ya duqui xa nrico ngue'a xa pa yá t'øt'e ja nura danga hnini, ma da 'mai yabu ngue'a ma da zu nú'a ra castigo ma da nja. Ma da nzoni'u ne da du yá mai, ¹⁶ ne da 'ñena'u:

—¡A, hyøctho nuni ra dahni! Ngue'a mi ngu 'nara 'beshña mi he ya hoga dutu dega linu ne dega morado ne dega theni, nehe xqui nhyoqui dega oro ne dega hoga do ne dega perhla. ¹⁷ ¡'Na oratho bi uadi gatho yá ndunthi nuyá hño mi pe'tsi!

Nehe gatho nú'u to'o mi manda ya motsa, ne nú'u to'o mi et'i, ne nú'u ma'ra mri mpefini, ne nú'u to'o mi pani, gatho'u ma da 'mai yabu, ¹⁸ y nu sta hyandua rá 'bifi nú'a ra danga hnini ma da zat'i, da ña nts'edi'u ne da 'ñena:

—Mi otho ma'na ra hnini xi mrá dangui ngu nuni.

¹⁹ Nehe da hyøxa ya hai ja yá ñaxu ngue'a da du yá mai'u, ne da nzoni'u co ra dumai, ne da ña nts'edi ne da 'ñena:

—¡A, hyøctho nuni ra danga hnini! Ngue'a xi mrá dangui rá tai, y ja xqui nriconi gatho nú'u to mi pe'tsa yá motsa ja ra ndehe. ¡Pe 'na oratho bi zat'a gatho nuni ra hninini!

²⁰ Pe nú'ah_u gyá gamfrih_u ne gatho nú'ah_u yá 'mehni'ih_u Ajuá, ne gatho nú'ah_u ma'ra guí 'buh_u mahets'i, johyah_u de nú'a bi nja ja nú'a ra danga hnini, ngue'a Ajuá xa hña'mba nguenda nuya ja'i mi 'buhni, ne xa t'øt'uaibi'u ngu nú'a xqui 'yøt'a'ih_u nehe.

²¹ Nep_u 'nara enxε xi mi ja rá ts'edi bi g_u 'nara danga do nú'a ma'na xmá hñ_u que 'nara danga

juni, ne bi 'yent'a ja ra ndehe ne bi 'ñena:

—Njaua ma da yui nehe ra Babilonia nú'a ra danga hnini, ne ya hinhya'mu ma da hnequi ma'na'qui. ²² Nixi ya hinhya'mu ma da yopa nt'ode ma'na'qui ya nzuni de ya arpa, nixi de ya thūza, nixi de ya trompeta ja nura hnini'a. Ni 'nara mefi de nu'araza ra 'befi hinda yopa 'mui ja nura hnini'a, nixi da yopa mpefi 'nara juni. ²³ Ni 'nara ñot'i ya hinda hnequini, nixi hinhya'mu da nja ma'na'qui ya ngo dega nthati. Nú'u ya ma ne ya duqui to mi mpa ne mi ntai ja nura hnini'a, xi bi nja yá ts'edi ja ra ximhai, y co yá nt'ete nuya mengu de guehni mi hat'a ya ja'i de gatho ya hai de ra ximhai, pe ya bi uadi yá ts'edi'u.

²⁴ Nura hnini'a ya bi hnequi gue go xi tu ra ts'oqui'a de nú'u ya gamfri ne yá 'mehni Ajuá xa tho, ne de gatho nú'u ma'ra xa tho ja ra ximhai.

19

¹ 'Mefa dá ode mi ña nts'edi ndunthi ya ja'i nuni mahets'i, mi ena'u:

¡Drá nsunda Ajuá! Ngue'a xá nsunda ne ja rá ts'edi ne bi za bi pøhø ya ja'i.

² Ngue'a nú'á øt'a ra hoga ts'utbi ne nú'a majuani.

Nu'á xa umba ra mfei nura ts'o'bèhñá

nú'a mi japa ya ja'i da 'yøt'a ya ts'oqui.

Ajuá bi co'tsuabi'a nú'a bi 'yøt'e gue bi hyo nú'u to'o mi pøpabi Ajuá.

³ Nepu bi yopa 'ñena'u ma'na'qui:

—¡Drá nsunda Ajuá! Ngue'a hinhya'mu ma da ntsaya da bøxa rá 'bifi nú'a ra hnini bi zat'i.

⁴ Nu'bú nú'u 'natemagoho ya ndá ne nú'u goho ya dá'enxe bi ndandiñahmu'u, ne bi xøcambeni Ajuá nú'a bí hudi ja rá hudi, ne mi ena'u:

—¡Njabu gue'a! ¡Drá nsunda Ajuá!

⁵ Nepu bi nt'ode ma'na ra noya de habu mi hudi Ajuá, ne bi 'ñena:

Nsundahu Ajuá,
gatho nú'ahú guí pøphú
ne guí tsuhú'a,
ngu ya notsi ngu ya dangui.

Ra ngo de rá nthati ra T'uca Deti

⁶ Nepu dá øde 'nara ñahni de 'nara danga hmunts'a ja'i, 'ñena mri nhyahni ndunthi ya dehe, ne 'ñena 'raya ngani, ne mi ena:

¡Drá nsunda Ajuá! Ngue'a nú'á go gue'a ma Hmuhu pø'tsa gatho ra ts'edi, ne go gue'a ra Ndá de gatho ra ximhai.

⁷ Johyahu ne nsundahu'a, ngue'a ya bi zø ra pa de rá nthati ra T'uca Deti.

Ra navia ya xa nhyoqui,
⁸ ya xa hye nú'a ra hoga dutu xqui t'umbi xá nt'axi y ri huexqui.

Nura t'axa dutu'a gue'a yá te xá nt'axi nú'u to'o xa gamfri Ajuá.

⁹ Nepu ra enxe bi 'ñengagui:

—'Yofu nuya ya noya: "Dá johya nú'u to da sipabi pa da ma ra ngo de rá nthati ra T'uca Deti."

Nehe bi 'ñengagui:

—Nuya guehya yá noya Ajuá, y guehya xi majuani.

¹⁰ Nepu nuga dá ndandiñahmu ja rá ua ra enxe pa ga nsunda'a, pe nu'á bi 'ñengagui:

—Oguí øt'a njabu, ngue'a necagui ne ma'ra ri cu dyá 'bøgohu mahyegui de Ajuá, ne dí mañhu rá noya ra Zidada Jesu. Go da xøcambeni Ajuá.

Nu'u tó'o mamba rá noya Ajuá gue'u damajuani nehe de nú'a xa ma ra Zidada Jesucristo.

'Nara tøgue mri tø 'nara t'axfani

¹¹ Nepu dá handa mahets'i mi xogui, ne dá handa 'nara tøgue mri tø 'nara t'axfani, y nú'a ra tøgue'a xa thu'mbabi 'nara thuhu nú'a rí bøni da 'ñena: Nú'a xa ma, nzantho da 'yøt'e. Ne ma'na ra thuhu rí bøni

da 'ñena: Majuani. Ngue'a nu'á xi ra hoga nda, øt'e xá hño, ne øt'a ya tuhni ngu rí 'ñepi. ¹² Yá da 'ñena mi zø ya tsibi, ne mi hu'tsa ndunthi ya corona, y nehe xqui t'opabi 'nara thuhu nú'a hinto mi paði te mi ne da ma, hønse'a go mi pa'a. ¹³ Ne mi he 'nara dutu xqui 'bobo co ra ji, y rá thuhu gue'a Rá Noya Ajuá. ¹⁴ Ne mri ðeni'a ndunthi ya memahets'i nú'u øt'a ya tuhni, mri hñe'u dega hoga linu xi xmá nt'axi, ne mri tøgue ya t'axfani nehe. ¹⁵ Nu'a ra madi tøgue mi pøni de rá ne 'nara mahuai dega yo filo. Con gue'a ma da na'mbabi ya ja'i de gatho ya hai de ra ximhai, ne ma da nda de gue'u con gatho rá ts'edi, ja ra uenda di ha 'nara ts'ut'o dega bøja. Ne ngu 'nara ja'i net'a ya obxi pa da the'mi, njabu'a ma da huata ya ja'i nuto yá ncontra Ajuá nú'a to pe'tsa gatho ra ts'edi ne pø rá cue con gue'u. ¹⁶ Ne ja rá he de ja rá xinthe xqui t'ofø 'nara thuhu ena: "Ra Nda de gatho ya nda ne ra Hmu de gatho ya hmu."

¹⁷ Nepu dá handa 'nara enxø mi 'bai ja ra hyadi, ne bi mafi nts'edi pa bi ma'ta gatho ya ts'int's'u di nhyats'i, ne bi 'ñembi'u:

—Bá ehui gui munts'ihui pa gui tsihui nú'a ra danga hñuni ma da 'ra'ahui Ajuá. ¹⁸ Ma da t'a'ahui gui tsihui yá ngø ya danga nda ne ya nda gá soldado, ne yá ngø nú'u to xi mi jahma yá ts'edi. Ma gui tsiphui yá ngø ya fani ne nú'u to mi tøgue'u. Xi ma gui tsiphui yá ngø gatho ya ja'i, ngu ya 'bego ne nú'u hingyá 'bego, ngu ya notsi ne ya dangui.

¹⁹ Nepu dá handa ra mbanga zu'ue ne ya nda de ra ximhai xqui munts'i'u co yá soldado pa da ntunhui nú'a to mi tøgue ra t'axfani ne nú'u to mi ðeni'a. ²⁰ Nú'a ra mbanga zu'ue bri ju co nú'a ra hyate baði to xqui 'yøt'a ya nt'udi ja rá thandi nú'a ra mbanga zu'ue. Co nuyá nt'udi ra hyate baði xqui

hyat'a ya ja'i nú'u xqui thu'tsua rá hmeya nú'a ra mbanga zu'ue ne xqui xøcambeni'u rá c'oi'a. Nú'u ri yoho bi t'ent'a ma tetho ja ra ndehe dega tsibi nú'a faspico ra asufre. ²¹ Y nú'a to mi tøgue ra t'axfani bi hyo nú'u ma'ra to mri ðena ra mbanga zu'ue ne ra hyate baði. Bi hyo'u co nú'a ra mahuai mi pøni de rá ne, y gatho ya ts'int's'u xi bi niña co yá ngø'u.

20

'Na 'mo ya jeya

¹ Nepu dá handa 'nara enxø bi gai de mahets'i mi ha ra nsoqui de ra o'tsi nú'a otho habu bí c'a, nehe mi ha 'nara danga cadena. ² Ne bi gu ra danga zu'ue nú'a go gue'a ra ndaxjua qu'eña mi 'bui desde maya'bu, nú'a rá thuhu ra ts'ondahi ne ra Satá. Ne bi dat'i pa 'na 'mo njeja, ³ y ngu bi dat'i bi 'yent'a mbo ja nú'a ra o'tsi'a, ne bi got'i ne bi hñu'tsua 'nara seyø pa ya hinda za da hyat'a ma'ra ya ja'i asta hinda uadi nú'u 'na 'mo njeja. 'Mefa ma dra thøgue pa 'raya patho.

⁴ Nepu dá handa 'raya hudi, y ja mi huhni nú'u to'o xqui t'umba ra ts'edi pa da 'yøt'a ra ts'utbi. Nehe dá handa nú'u xqui thecua yá 'yuga ngue'a xqui damajuani de ra Zidada Jesucristo ne xqui mamba rá noya Ajuá, ne hinxqui xøcambeni ra mbanga zu'ue nixi rá c'oi'a, nixi hinxqui hopi to da meya'u ja yá de o ja yá 'yø co rá hmeya ra zu'ue. Dá handi bi yopa nte'u ne bi nda co ra Zidada Jesucristo pa nú'u 'na 'mo njeja. ⁵ Nú'ú go gue'u xi ya madi bi yopa nte de nú'u xqui du. Y nu'u ma'ra himbi yopa nte'u asta himbi zøxa nú'u 'na 'mo njeja. ⁶ Njapi ne xá nt'axi nú'u to xa yopa nte ra madi. Y rá ñoho ra du nú'a ma da nja ja ra nidu, hinda za te da 'yø'tuabi'u. Gatho'u da macja ja

rá thandi Ajuá ne ra Zidada Jesucristo, ne da ndá'u co ra Zidada Jesucristo pa nú'u 'na 'mo njeya.

⁷ Y nu sta uadi nú'u 'na 'mo njeya, ra Satá ma dra thøgue de habu xa jot'i. ⁸ Nu'á ma da bøni pa da hyat'a ya ja'i 'bu ja gatho ya hai de ra ximhai. Da ma pa da hyat'a ra Gog ne ra Magog, nú'ú gue'u yá ncontra ra Zidada Jesucristo, ne da hyat'i'u pa da munts'i pa da 'ñot'a tuhni, y nuyá ndunthi'u ngu rá ndunthi ra 'bomu ja ja ra ñanthe. ⁹ Gatho nuya ja'i'u dá handi bi ma'u ja rá nguani ra ximhai pa bá thets'i'u habu mi ja rá hmaça hnini Ajuá ne mi 'bu ya gamfri. Pe Ajuá bi mēhna ra tsibi de mahets'i pa bi zat'i'u. ¹⁰ Ne ra ts'ondahi nú'a to mi hat'a ya ja'i bi t'ent'a ja ra ndehe dega tsibi nú'a faspí co ra asufre, habu xqui t'ent'i nehe ra mbanga zu'ue ne nú'a ra hyate badi. Nuni ja guehni ma pa ra xuui da zama'ñu'u ya uguí pa nzantho.

Ma da nja 'nara nsuca uenda ja rá thandi Ajuá

¹¹ Nepu dá handa 'na mi hudi ja 'nara danga hudi xmá nt'axi. Y ngu bi hnequi'a, 'bestho bi 'metho mahets'i ne ra ximhai, y nixi bi fadi habu bi ma. ¹² Nehe dá handi nú'u xqui du, gue notsi ndangui mi 'bahni ja rá thandi Ajuá. Nepu bi so'tsa ya libro, y nehe bi so'tsa nú'a ra libro habu huxa yá thuhu nú'u to'o ma da nte pa nzantho. Y nú'u to xqui du bi tha'mba nguenda de nuya t'øt'e xqui 'yøt'a ja ra ximhai, y nuya t'øt'e'u xqui t'ofó ja nuya libro'u. ¹³ Nú'a ra luga habu mi 'bu nú'u xqui du, nura luga'a xqui da nú'u mi 'buhni, ra ndehe xqui da nuya ja'i xqui zo de guehni, y ra nt'agui xqui da nú'u xqui nt'aguini, y cada 'na de nuya ja'i'u bi tha'mba nguenda de nuya t'øt'e xqui 'yøt'e'u. ¹⁴ Nepu ra nt'agui ne ra luga habu mi 'bu nú'u xqui du ya bi 'ñotho, gue'a bi t'ent'a ja ra

ndehe dega tsibi faspí. Y ra castigo ja nuna ndehe dega tsibi go gue'a rá ñoho ra du. ¹⁵ Hangué bi t'ent'a ja ra ndehe dega tsibi nú'u to'o hinxqui t'opabi yá thuhu ja nú'a ra libro habu xqui thu'tsua yá thuhu nú'u to'o ma da nte pa nzantho.

21

Ma da nja ma'ra'yo ra ximhai ne mahets'i

¹ Nepu dá handi xqui nja ma'ra'yo ra ximhai ne mahets'i, nguetho nú'a ra mudi ximhai mi ja ne nú'a mahets'i bi 'metho'u. Nehe ya mi otho ra ndehe. ² Nuga drá Xuua, dá handa ra maça hnini Jerusale nú'a xqui nja ma'ra'yo. Dá handi bi gai de mahets'i po rá ts'edi Ajuá ne mi hnequi mahotho ngu 'nara navia ya xa hñe pa da nthatui nú'a ma drá dame. ³ Ne dá øde 'nara noya de mahets'i mi ñants'edi, mi ena:

—Ndi, Ajuá 'buhui ya ja'i, y ma da 'múi con gue'u pa nzantho, y nú'ú go gue'u rá hnini'a. Ajuá go guese'a ma da 'muhui'u ngue'a go gue'a yá Ajuá'u. ⁴ Ne Ajuá ma da ducuabi gatho yá guida'u. Ya hinda nja ra du, ni ya ts'oni, ni ya dumai, nixi ya uguí, ngue'a nuya t'øt'e mi ja ma'met'o, nubyá ya otho.

⁵ Nepu nú'a to'o bí hudi mahets'i ja rá hudi bi 'ñena:

—Padi gue nuga dí japi gatho ya t'øt'e da nja ma'ra'yo.

Nehe bi 'ñengagui:

—'Yofó nú'a stá xi'i, ngue'a nuya ya noya go guehya majuani ne ma da nja ngu stá ma.

⁶ Ne bi 'ñengagui:

—Ya xa t'øt'e. Nuga go gueque rá madigui ne asta rá gats'i, ngu ya letra fadi desde ra A asta ra Zeta. Nu'a tó'o da za ra nduthe, ga umbi da zi nú'a ra dehe dega te pøhø ja ra pøthe ne t'untho. ⁷ Y gatho ya t'øt'e go dyá meti nú'u to ma da ntate. Nú'ú go yá Ajuagui'u, y nuga go ma batsi'u. ⁸ Pe nuya

zuse, ya 'ñagamfri, ya ts'oja'i, ya hyote, ya 'ñeja'i, ya 'ñete, ne nú'ú to xɔcambeni ya c'oi, ne gatho ya c'uamba, gatho'ú ma da t'ent'a ja ra nandehe dega tsibi nú'a faspí co ra asufre. Nú'a go gue'a rá ñoho ra du.

Ra 'ra'yo Jerusale

⁹ Nep'ú bi 'ñe bi zɔcagui 'na de nú'ú yoto ya ɛnxɛ mi hā 'ra 'nara 'bada hab'ú mi 'be'tsa nú'ú yoto yá ngats'i yá mfei Ajuá. Ne bi 'ñengagui:

—Bá ecua pa ga u't'a'i ra nāvía nú'a ma da nthat'ui ra T'uca Deti.

¹⁰ Nep'ú ja nú'a ra thedi bi 'ñutca ra Maça Ndañi, nú'a ra ɛnxɛ xqui zocagui bi zixcagui ja 'nara danga t'òhò xi xmá hñets'i, ne bi 'ñutcagui ra danga maça hnini Jerusale mi cai de mahets'i po rá ts'edi Ajuá.

¹¹ Nú'a ra hnini'a xi mri yot'i co rá nsunda Ajuá, ne ngu 'nara hothodo xi mri huexqui, ngu nú'a ra hoga do rá thuhu jaspe, ngu ra xito nú'a di hya'tsi. ¹² Mi jot'i co 'nara danga jado xi xmá hñets'i, y mi pe'tsa 'ret'amayoho ya gosthi y mi 'ba 'nara ɛnxɛ cada ra gosthi. Ja nuya gosthi'ú xqui t'ofoni yá thuhu nú'ú 'ret'amayoho ya 'mái gá ja'i xqui 'ñehe de nú'ú 'ret'amayoho yá t'ú ra Israel. ¹³ Mi ja hñu ya gosthi de bɔxhyadi, y má hñu de yahyadi, má hñu de mahuífi, y má hñu de mac'anguí. ¹⁴ Ra jado de nura hnini'a mi pe'tsa 'ret'amayoho ya mudi do, y ja nuya do'ú xqui t'ofoni yá thuhu nú'ú 'ret'amayoho yá apostol ra T'uca Deti.

¹⁵ Nú'a ra ɛnxɛ to'o ndí ña'be mi hā 'nara t'eni dega oro mri hnequi ngu 'nara xithi pa mi ɛnga nura hnini'a ne rá jado ne yá gosthi. ¹⁶ Ra hnini mi mahyɛgui rá ma ne rá nxidi ne rá hñets'i. Ra ɛnxɛ bi 'yeni ra hnini co nú'a ra t'eni mi hā, rá ma bi zadi 'natemagoho nthebe kilometro, nehe rá hñets'i ne rá nxidi bi zadi mahyɛgui. ¹⁷ Ne bi 'yeni

ra jado y bi zadi hñu'rate ne goho metro, go gue'a ra t'eni padi ya ja'i, hangue bi cupa ra ɛnxɛ.

¹⁸ Ra jado xqui thoqui dega jaspe, ne ra hnini xqui thoqui 'ra'tho dega oro, y mi hya'tsi ngu ra xito. ¹⁹ Nehe ya mudi do de rá jado ra hnini gatho mi tu ya hoga do. Rá mudi ra do mi tu nú'a ra t'axa do rá thuhu ra jaspe, rá ñoho mi tu nú'a ra ixca do rá thuhu ra safiro, rá hñu mi tu nú'a ra c'anga do rá thuhu ra agate, rá ngoho mi tu nú'a ra c'ah'ú do rá thuhu ra esmeralda. ²⁰ Rá ncat'a do mi tu nú'a ra do nthants'i ra t'axi co ra theni rá thuhu ra onice. Rá 'rato mi tu nú'a ra do xá ntheni rá thuhu ra coralina. Rá yoto ra do mi tu nú'a ra do xá nc'ast'i rá thuhu ra crisolito. Rá hñato mi tu nú'a ma'na ra c'anga do rá thuhu ra berilo. Rá guto mi tu nú'a ra do xá nc'ast'i nthants'i ra c'angui rá thuhu ra topacio. Rá 'ret'a mi tu nú'a ma'na ra c'anga do rá thuhu ra crisoprasa. Rá 'ret'ama'ra mi tu nú'a ra do ra 'botheni rá thuhu ra jacinto. Ne rá 'ret'amayoho mi tu nú'a ra do ra nzat'a theni rá thuhu ra amatista. ²¹ Nú'ú 'ret'amayoho ya gosthi xqui thoqui co nú'a ra t'axa do rá thuhu ra perhla. Cada 'nara gosthi mi gue'a 'nara perhla. Y nura 'ñu de mbo ra hnini mi 'ra'tho dega oro ne mri hya'tsi ngu ra xito.

²² Nuni ja ra maça hnini hindá handini ni 'nara nija, ngue'a go guesɛ Ajuá ma Hmu'ú 'buhni nú'a to pe'tsa gatho ra ts'edi. Nehe ja 'buhni ra T'uca Deti. ²³ Nehe hinga mahyonini ra hyadi nixi ra zana pa da yot'a ra hnini, ngue'a rá nsunda Ajuá ne ra T'uca Deti go guesɛ'ú ri yot'a nura hnini'a. ²⁴ Y gatho ya gamfri de maxɔgue rá nguni ra ximhai ma da 'ño'ú ja ra ñot'i'a, nehe ya ndá de ra ximhai nú'ú xa gamfri ma da zoni ja nura hnini'a, ne da hñaxa yá nsu pa da

zogui ja nura hnini'a. ²⁵ Ne ya gosthi hinhya'mu jot'i, nehe hinhya'mu ja ra 'bexuui. ²⁶ Nehe ya gamfri de maxøgue rá nguñi ra ximhai ma da hñaxa yá nsu ja nura hnini'a. ²⁷ Pe hinda ma da yut'ini nú'u to'o hinxá nt'axi, nixi nú'u to'o øt'e xá nts'o, nixi nú'u mąnga ya nc'uamba. Nuni ma da yut'ini hønse nú'u to'o xa t'opabi yá thuhu ja rá libro ra T'uca Deti, habu huxa yá thuhu nú'u to'o ma da nte pa nzantho.

22

¹ Nepu ra enxε bi 'ñutcagui 'nara dąthe xi xá nt'axi y nura dehe'a gue'a ra dehe dega te. Mi hnequitho nú'a te mi ja mbo ngu nja ra xito, ne mi pøni de habu mi hudi Ajuą ne ra T'uca Deti. ² Madetho de rá 'ñu ra hnini ne ja yá ñani ra dąthe mi 'bahni nú'a ra za dega te, ne ri unga yá fruta 'ret'amayoho 'mi'qui ra jeya, tat'a zana uni yá fruta, y nuyá xi ra 'ñethi pa bi ñani nú'u ya ja'i xqui 'ñe de gatho rá nguñi ra ximhai. ³ Nehe da 'ñothoni ni 'nara t'øt'e xá nts'o. Nuni ja ma da njani ra hudi habu hudi Ajuą ne ra T'uca Deti, y nu'u t'ó pəpabi Ajuą ma da xøcambeni'a. ⁴ Nu'ú ma da hyanduabi rá hmi Ajuą, y rá thuhu'a ma da t'ofu ja yá de'u. ⁵ Nuni ma da 'ñothoni ra 'bexuui, nixi hinga mahyoni rá ñot'i ra hyadi nixi ma'na ra ñot'i pa da yot'i nuto gatho ma da 'muhni, ngue'a Ajuą go gue'a ma da yot'i'u, y nú'ú ma da nda pa nzantho.

'Bui guetbu rá yo'ehe ra Zidada Jesucristo

⁶ Nepu ra enxε bi 'ñengagui:

—Nuya ya noya go guehya xi majuanı, ne ma da nja ngu xa hma. Ajuą ma Hmuhú nú'a ri umba ra mfadı yá 'mehni, go gue'a bi mehna rá enxε pa da 'ñutuabi nú'u to pəpabi de nuya t'øt'e ma da nja 'bestho.

⁷ —iBeñhu gue nuga ma ga ehe 'bestho!

Dá johya nú'a to da hñuxa nt'øde nuna rá noya Ajuą xa t'ofu ja nuna libro.

⁸ Nuga go gueque drá Xuua, dá øde ne dá handi gatho nuya t'øt'eya. Y ngu dá juadi dá øde ne dá handi dá ndandiñahmu ja rá ua nú'a ra enxε xqui 'ñutcagui gatho nuya ya t'øt'e pa ga nsunda'a. ⁹ Pe nu'á bi 'ñengagui:

—Oguı øt'a njabu, dyá 'begohu mahyεgui co nú'u ma'ra ri cu mamba rá noya Ajuą ne nú'u to'o huxa nt'øde nú'a xa t'ofu ja nuna ra libro. Go da xøcambeni Ajuą.

¹⁰ Nehe bi 'ñengagui:

—Oxqui aguı nuya ya t'øt'e xcá 'yofu ja nuna ra libro, ngue'a ya ma da zøhø ra pa pa da nja nuya ya t'øt'eya. ¹¹ Ya ts'o'mui dá sigui da nts'o'mui, nu'u xá nts'o dá sigui da nts'oni, ha nu'u to ya hoja'i, dá sigui da hñoja'i, y nu'u t'ó øte Ajuą, dá sigui da 'yøte.

¹² —Xi majuanı, ma ga ehe 'bestho ne ga ju'tuabi cada 'na ngu nú'a xa mēfi. ¹³ Nuga go gueque rá madigui ne asta rá gats'i, ngu ya letra fadı desde ra A asta ra Zeta.

¹⁴ Njapi nú'u to'o xa t'axca yá dutu pa da t'umba nsequi da yut'a ja ra maça hnini ne da zipa rá fruta nú'a ra za dega te. ¹⁵ Pe ma da gohi rı møte de ra maça hnini nú'u ya 'ñagamfri, ya 'ñete, ya 'ñeja'i, ya hyote, ne nú'u to'o xøcambeni ya c'oi, ne gatho nú'u to'o di ho da mąnga ya nc'uamba.

¹⁶ —Núga drá Jesu, stá pəhn'ahubu ma enxε pa da xi'ahu gatho nuya ya noya nú'ahu guı camfriguıhu. Núga drá Hmu de ra nda Davı, y stı 'ñehe de yá ja'i'a. Go gueque dí ngu nú'a ra haxatsø ri huexqui.

¹⁷ Ra Maça Nđahi ne ra navia nú'a ma da nthatui ra T'uca Deti eñ'u:

—Bá ehe.

Nehe nu'u t'ó øde nuna ra noyaną dá 'ñena nehe'u:

—Bá ehe.

Nu'ú tó'o tsu ra nduthe ne ne da ntsithe, dá 'ñehe da zi ra dehe dega te nú'a t'untho.

¹⁸ Gatho'ihú dí xi'ahú gue nu'ú tó'o da 'yøde nuya ya noya xa t'ofoua ja nuna ra libro, ne da hñu'tsa ma'ra ya noya nú'ú hinxa t'ofoua, pahú gue Ajuá ma da umba ya mfei nuya ja'i'ú, ngu nú'ú xa t'ofoua. ¹⁹ Nehe nu'ú tó'o da hñaca 'raya noya de nú'ú xa t'ofó ja nuna ra libro, Ajuá ma da hñacuabi nehe yá thuhu nuya ja'i'ú de ja ra libro

habú huxa yá thuhu nú'ú ma da nte pa nzantho, nehe nuya ja'i'ú hinda yat'a ja ra maça hnini, nixi da hñanga nú'ú ya japi xa t'ofoua.

²⁰ Go ra Zidada Jesucristo nú'a to'o bi mąnga nuya ya noya, ne bi 'ñena:

—Xi majuaní ma ga ehe 'bestho.

Y nujú dí thadihú ne dí eñhú:

—Njabú gue'a. ¡Bá ehe, ma Zidada'íhe!

²¹ Ma Zidadahú ra Jesucristo da max'ahú grí gathohú. Njabú gue'a.